

A. or. 1370^h

Maimonides

<36636172720018

<36636172720018

Bayer. Staatsbibliothek

למענו עשיית הקדשן מצעלי המימין ולשון החורב כן הוא לא תקריצו : וכבר אמרתי עוד שלשון
החורב נמנה צמלות ואפילו צענינים חלוקים הנמנעין ציוס אחד : והאל המיוחד אשר ממנו
לכדו אפסד יקצלנו יחד אל העיר אשר נקרא שמה י"י שמה :
צריך רחמנא דסייען חס וגמול :

נשלמו מנין המצות תהלה לאל רובב ערבות להרמב"ן ז"ל :

הועתק מדפוס ויניציא

הבדלים שיש בין הרמב"ם ז"ל ובין הר"ם מקוצי במספר המצות :

פרשת צא אל פרעה צמלות פסח ונדרים נא
ומצול הרמב"ם ז"ל מנאס מלוא א'
והר"ם מקולי מנאס צ' מלות :
פרשת משפטים צפסוק מדבר שקר תרחק
המיימון לא מנאו ולא זכרו והקולי
עשה ממנו מלוא : עוד צמלת הפרשה צפסוק
לא חלדס ולא חעשה כמעשיהם המיימון לא
זכרו והקולי עשה ממנו מלוא :

פרשת ויקרא צמלות שאור ודגש המיימון עשה
משניהם מלוא אחד והקולי שתי מלות
פרשת שמעני השרץ השורץ לא תאכנו כי שקץ
הם המיימון עשה מזה מלוא והקולי לא
זכרו : עוד צמלת הפרשה צפסוק ונא חטמאו את
נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ הר"ם
זכרו והקולי לא זכרו :

פרשת אמור אל הכהנים צפסוק ומן המקדש
לא ילא הר"ם זכרו מלוא והקולי נא
זכרו עוד צמלת הפרשה כל איש אשר צו מוס
לא יקריצ ופסוק אחד אשר יהי צו מוס לא
יקריצ הר"ם מנה שניהם צ' מלות והקולי מנאס
מלוא א' :

פרשת צהר סיני צפסוק ופסל ומלצה לא
סקימו לכם הר"ם לא מנה מאמר
ופסל צמנין המלות והקולי עשה ממנו מלוא :
פרשת צהלותך צפסוק והרעיותם צמוללות
הר"ם זכרו צמנין המלות והקולי לא זכרו :
פרשת ויקם קרח צפסוק ושמרתם את משמרת
הקדש הר"ם מנאו עם מלות לא חעשה
והקולי לא זכרו כלל לפי שהוא חללו נכלל
צפסוק הנזכר לפני זה והוא אמרו ואחם וצניך
אחך נפני אהל בעדות והוא מלות עשה :
פרשת אלה מקעי צפסוק ועד אחד לא יענה
צנפס למות הר"ם זכרו מלוא והקולי
לא זכרו מלוא :

פרשת ואחחנן צפסוק ושמרתם ועשייתם כי הוא
חמחכם הר"ם לא זכרו צמנין המלות והר"ם
קולי זכרו מלוא ונכפלה זה המלוא לדעתו
שהרי נשנית צפרשת ראה : עוד יתחלפו צמלת
הפרשה צפסוק ולא תחלוה צית רעיך הר"ם
מנאו מלוא זולת מלוא לא תחמוד והקולי
עשה משניהם מלוא אחת לכד להיוחס לדעתו
ענין א' י עוד צמלת הפרשה יתחלפו צפסוק

תושלבע

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר עו

נהרים ולאחר לזזה פגע צלומיים וצקס לזנצו
הוליו לו אינעליות שלכן רצ לכם סיוז את
הכר הזה והלא הם פרלו את הגדר תחלה ויאסוף
אליו בני עמון ועמלק פגע צמוחציים וצקס
לזנצן הוליו לו אינעליות שלכן אל תלר את
מוחצ ולא הם פרלו את הגדר תחל' שנאמר
וישלח מלאכים אל צלעם צן צעור ועתה לכם
ואדוננו דוד לא אמרו ליוחצ שאין המלות ההן
תחלה . ומ"מ לריך עיון אם נככים שנאמרו לדורות הלא זכרם צשציל שפרלו הגדר
וכרי לא נאמרו צתורה צתנאי חלל מנות מוחלטות לדורות ואפילו אם יש צהם הצנאי
הזה על כל פנים ראויות הן להמנות שאין מנות לשעה חלל לדורות היו נוכגת עד שיפרלו
הם הגדר . והנראה אלי צטענה הזאת כי המניעה צתורה היתה לדורות שלא נערוך עמהם
מלחמה לקחת מהם חרלם כי היא נתנה להם ירושה עד עולם חצל לזנצ מהם הנחשלים לא
נמנעו צתורה חצל הם הוליו כחוצים הללו שהם צידם לראיות ושטרות שיש להם זכות צם
ואמרו ליוחצ הנה חרלנו חקורה לכם וגם מלחמתנו מניעה מכם ואדוננו המלך דוד ע"ה
הורה ולימד שאין הכונה צתורה חלל לחסיר לקחת חרלם מהם חלל שאמר יתעלה למשה
רצינו עליו השלום שלא נערוך עמהם מלחמה שהארץ נתונה להם ירושה ואין משה וישראל
לסטים צאים לשחת העולם ולא לזנצ חומה ען האומות חלל לרשת נחלה אשר נתן השם
לאבותם וחולי דרשו מלשון אל תחגר צם שלא חסר חלל שלא ירצו עממי חנם שהמחלל צמריצ'
יקרא כן כמו יגרה מדון חצל אם יתגרו צנו מותר לנו להנלל מהם כפי הראוי לנקמת מה שעשו
עמנו רעה רק חרלם נשאר להם שהיא נחלת י"י להם והנה עתה שפרלו הם הגדר לא נמנענו
לזנצן ונקסה נקמתנו מהם כמלוח הצאה צמדין נקום נקמת צני ישראל מאת המדינים
ולא לזה כן צמוחצים לאחר שזיה אל תלר את מוחצ חמר נקום נקמת צני ישראל מאת
המדינים ולא לזה כן צמוחצים ועמונים מפני שתי פרידות טויות שאני עתיד להוליו מהן
וצמדרש חגדה מוצירים כן תמיד אמרו צמדרש חלה הדברים מי יוצילני עיר מצלה מי נחני
עד חדום רצנן אמרו לא ראשו של פסוק סופו ולא סופו ראשו מי יוצילני מי נחני מי יוצילנו
מי יתן לי שאפרע ממנה ח"ל הקצ"ה דוד יריך חדודות וחדודות הן ואני רונה לרדות את עולמי
צכן ד"ח דוד חני לריך לה לדורות וכצר משה רצך צקס להזדווג צהן ואמרתי לו רצ לכם
רצ יזיה לחלמידי הנה גם דוד הוצהר שלא יכרית' ויקח חרלם מהם ולכן שם נליצים צלדום
וכי לא נמנענו רק מקחת מהם ירושה אשר נתן להם השם וכן צצני עמון הותר לזנצן לנקמתו
שעשו אחרי כן רעה שנאמר ויאסוף אליו צנ עמון ועמלק ולא מלינו מלחמה לרוד עם מוחצ
זולתי מה שאמר וימדדס צפצל ופירשו שעשו זה לנקמה שהם המיתו את חציו או שהותר מפני
מלחמה שעשו עם ישרי כי צעגלון מלך מוחצ נאע' ויאסיף אליו את צני עמון ועמלק וילך
ויך את ישראל ושמולל חמר וימכור אותם ציד סיקרא וציד פלשחים וציד מלך מוחצ וילחמו
צם וצאגדת צראשית רצה החירו מפני צלק ששלח לצלעם לקללם ועשה עמהם רעה להכשילם
צצנות מוחצ אחרי חזרת אל תלר את מוחצ כמו שהזכרנו חצל צמדרש חילים מוציר זה
להחיר לדוד חרם נהרים מפני שהי' צלעם משם שנאמר מן חרם ינחני צלק מלך מוחצ וצירושלמי
פ"ק דר"ה (77 ק"ו ע"3) אמרו כתיצ והימים אשר מלך דוד על ישראל חרצעים שנה צחצרון
מלך שצע שנים וצירושלי' מלך שלשים ושלש שנה וכתוצ צחצרון מלך על יהודה שצע שנים וששה
חדשים וצירושלי' מלך שלשים ושלש שנה והשיצו צזה חמר רצי יודן צרצי שלום כתיצ כי ששה חדשים
יש צם יוחצ וגומר חמר לו הקדוש צרוך הול חני חמרתי אל תחגר צם וחמה החגרית צם
חיך שאין נתונין לך : הנה עם כל ההיתר שלימד צסנהדרין מלד שפרלו הגדר תחלה עם
כל זה נענש עליהם והקרוצ מפני שעשה צהם נקימה יותר מדאי כי צהכריתו כל זכר מהם
חצד שםם וצאלו נלקסה נחלתם מהם . והיולא מכל מה שאמרו שיהיו חלה הג' מניעות הצאות צשעיר
ועמון ומוחצ מלוח לדורית ומכל מקום כיון שצח סנחריצ וצלצל את העולם הותרה חרלם
למלך המשיח כמו שאמרו צחלק (77 ק"ד ע"3) מחרלם עמון ומוחצ טיהרו צסיסון ועוד שיכריחם
חל' יתצרך ויתעלה ותשאר ירושתם לנו ולכן כתוצ וירשו הוגצ את הר שעיר ואם כן הדבר
כמו שחשצנו נחרצו לנו שלשה לאוין צחשצון שס"ה חצל נאמר כי הקדש צעלי מומין למזנח
ושחיעתם וצריקת דמן והקטרתם כולם מלוח אחת חע"פ שלוקין על כל אחת לפי שהכונה צכולם
למנוע

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

צ"ז

סי'ג ס"ד כולן חרצעה ועשרים וסנה הרצ חסר צמחמר שצב מלות לא השלימן והנה לתשלו סס"ה הלאוין חנכו לריכין שלשים ואחת מניעות נציה צמחומין י"ז מלות לא תעשה שכתבו משכחת הרצ ונמנה הלאוין הצאים צממוני ומואצי וציתום ואלמנה ונקי ולדיק שאור ודנש אחנן ומחיר נא ומצושל כל אחד לשתי מניעות כמו שציארכו צעקר התשיעי וכן נרצה צהן לא יצואו לראות כצלע את הקדש ולא יעצוד עוד ולא תחטא את הארץ ולא תזנה הארץ ולא יחלל את מקדש אלהיו ולא תטמא את אדמתך ולא יהי כקרח וכן נציה צמנין המניעה שמתנענו מליהנות צפטר חמור וצעגלה ערופה וסנה כולן אחד ושלשים מניעות משלימות סס"ה לא תעשה כפי העולה צמחשצה הקרובה עם החשד שיש לנו צענין דלא פקיעינן צמנין ואין לנו צשכל הקנוי צזה קנין ולא כסתירת דצרי הראשונים צעין :

נראה לי שהנכון בדברי הרצ שכתב צהם שהם מלות שעה ומה שאמר הרמב"ן שהרי נאמר צהם לשון ירושה שמשמע לצולם נ"ל שצתחלה נתנה להם הצ"ה לדורית עולם אמנם אחרי התנהג' עם ישראל דרך אכזריות שלא קדמום צלחם וצמים החיר לנו ארלם וגופם וכתב עליהם לא תדרש שלומם ועוצתם כל יומך לעולם והחמירה התורה עלינו לצלתי קרוא אותם לשלם צשעת מלחמה כמו שדרשו צפפרי לא תדרש שלומם מכלל שנאמר כי תקרב אל עיר וקראת אליה לשלום יכול אף כאן כן ת"ל לא תדרש שלומם ו"ו וטווחם מכלל שנא' צטוצ לו לא תוננו יכול אף כאן כן ת"ל וטווחם מכאן נרא' שהותר לנו להנחם אחם ולרשת את ארלם שאינם מלות לדורות ומה שסנהדרין ודוד לא טענו זאת הטענה לומר שלא היו מלות הנוהגות לדורות נראה לי דעדיפא מינה השיצו שאפילו היו מלות הנוהגות לדורות מכל מקום אחרי פרלם הגדר תחלה לא היו יותר חייצים להשמר לצלתי הרע להם ולצלתי רשת את ארלם ואף כי נאמרו צתורה צסחם פשיטא שדעת החירה אינה למניע ממונן נקמת אויצנו שלא תקום ולא חטור צצני עומך נאמר ומה שאמר עוד כי אפילו הי' כתוצ צהן זה התנאי מכל מקום לריך למנותם שהרי נוסג' הן עד שיפרלו את הגדר כצר אחרתי שמימי משה הותרו לו ונתצטלו אותן המלות ומה שהציה עוד מהירושלמי שמלינו שדוד נענש על הלחמו צאדום נ"ל דשאני אדום לפי שהם לא חזרה התורה להחירם לנו אצל אדרצא לזה עלינו שלא לתעצו צאמרו ית' לא תתעצ אדומי כי אחיך הוא ו"ו גס הוא לא יצא צמנין שהרי לעמיד לצא תהי' ארלם ירושה לישראל כמו שהציה הרמב"ן מפסוק וירשו הגנצ את הר שער ואני תמה על הרמב"ן שאמר להציה אלו השלש מניעות צמנין שמאחר שהוא סוצר כי כלם הותרו למלך המשיח אם כן אינה נוסגת לדורות לפי שהן מוגצלות צזמן מן הזמנים והמלוה המגצלות צזמן מן הזמנים אינה נקראת נוסגת לדורות כאשר כתב הרצ צסמ"ק

ועוד א' מעט היא מכמה ספיקות מניעות שצאו צעמון ומואצ ושעיר אל תלר את מואצ ואל תחגר צם מלחמה וצצני עמון אל תלורם ואל תחגר צם וצשעיר אל תחגרו צם כי לא אחן לך מארלם עד מדריך כף רגל הנה חלה שלש מניעות מפורשת צתורה לא הצאים צעלי חשצון המלות צמספר : וראיתי לרצ צעיקר השלישי שהן מלות לשעה ולא לדורות עד שששאן על צעל ההלכות תמה וקושיא אמר כשמנה לאוין שהיו לפי דעתו של הרצ לשעה לא מנה אל תלר את מואצ והמניעה שצאה צצני עמון אל תלורם ואל תחגר וואני תמה על כולם שהרי כתוצ אל תלר את מואצ ואל תחגר צם מלחמה כי לא אחן לך מארלנו ירושה כי לצני ליע נתתי את ער ירושה וכתבי כי ירושה לעשו נתתי את הר שער והדצר ידוע שלא תקרא ירושה אלא הדצר הניתן לדורות כמו שאמר צארלנו כאשר עשה ישראל לארץ ירושתו וכן הרצ עלמו הציה מלשון מורשה קהלת יעקב שהוא לדורות ולשון חכמים וירושה אין לה הפסק וכך אמרו (מגילה ד' י') מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים לפי שהיא צית עולמים ודרשו לענין מעשר היקשו הכתוצ לנחלה מה נחלה אין לה הפסק אף מעשר אין לה הפסק ומאחר שהוא יחעלה ציאר טעם המניע' שמתנענו ממלחמות אלו האומות מפני שנתן להם הארץ ירושה א"כ המניעה ג"כ לדורות היא שלא נגזול נחלתן ואת אשר הוריש י"י אותם יירשו לעולם וראיתי עוד אגדה צצרהשית רצה וכן צמדדש תכלים וצתנחומא שוכין אותם אמרו צשעה ששלח דוד את יואצ לארס נהרים ולארס לוצה פגע צאדומיי' וצקש לצכצן הוליאו לו אינעליות שלהן רצ לכס סצ את ההר הזה פגע צמואצי' וצקש לצכצן הוליאו לו אינעליות שלהן אל תלר את מואצ שלם יואצ את המאורע צאותם שעה לא נהג עלמו ללך אלא עמד והעציר פרפירין מעליו ועטרה מעל ראשו נתעטף והנך לו אלל סנהדרין אמר להם רצותי לא צאחי צכאן ללמוד אלם ללמד ואם אתם נותנים לי רשות אני מלמד שלהתי את יואצ לארס נהרים

ה'רמב"ז

זעצור זה ויתן לנו עצדים ועושר ונכסים וכבוד והוא אמרו יתעלה לא יקשה צעניך
צטלחך אותו ספסי כי משנה שר שכיר עזרך שם שנים וצרכך יי אלהיך בכל אשר תעשה
וזם הללו זכרו צעל הנכות גדונות :

מצוה יז שנמנענו גם כן שלא יחר לנו נראה לי כי מה שלא מנחה הדבר הוא
צחתנו לדקה לעניים וכל נתן אותה אליהם לפי שזה הוא דין מדיני מלכות
צריך רעה ונחשוץ אותה מיעוט לנו חלל הדקה ולא יצא צמין כאשר צוירם השביעי
יכי זה צעיקנו שבר ותועלת ותספת הורה לנו רצינו :
צממנונו כפי שהוא יתצרך ישנם לנו הכל
צממה כפלים והוא אמרו יתעלה נתן חתן לו ולא ירע לצדך צחתך לו כי צגלל הדבר
הזה יצרכך יי אליהך בכל מעשה ידיך וצכל משלח ידיך וזה גם כן זכרו צעל
הלכות גדולות .

וזה אשר ראינו לכתוב צענין חשבון המלות אשר נתעוררו בו צעל הכלכות והרב וזולתם
מגלוי הדורות וכתבו במחלוקותיהן כפי הנראה אלינו צמיעות הפנאי ורוב הערדות
וצלוק העתים וצלמות שחשבון המלות הוא דבר אשר אני חושד בו את כולנו ומכיס ציבור
אממחו במחשבותי למי שהכירו בו כל הספקות נאמר בו אנחנו החסרים מה שאמרו השלמים
ככל חכמה אליהו עמיד לפרש פרשה זו ואף גם זאת אם יאריך השם ימינו וינעים שני
זקוננו וירוש עקת זמננו ניסיף עוד ציבור באשר הסמנו פינו מהתחיל צציאורו :

ואתה אם חזין כל מה שכתבו צדיקי מלות עשה חרלה שסלקנו מחשבוננו של הרב מלות ה' פ"ה
ומן ג"ה (עד) ק"ד י"ד דיני טומאות ומלות קמ"ג קמ"ט ק"כ קכ"א קכ"ב
רכ"ז רכ"ח רכ"ט כ"ו ויצואו במקומן שש עשרה מלות שכתבו ששכחן הרב ושער
נזיר ועשית ארון וכפורת ונדרי גזיה ונדרי ציטוי הן שחיס וקידוש החודש ועיצור שנה
נעשה אחס שחיס כדעת צעל ההלכות וכן מפיל שן עצדו מלות צפני עלמה ושני
תמידין וקטרת צקר וערב וקריאת שמע נמנים שחיס שחיס שכן מלות חינוך מעכבות זו את
זו וזמנה של זו לא זמנה של זו מלות הצכור שיכירנו ויתן לו פי שנים כדצרי צעל
ההלכות והנה הם חמש ועשרים :

ויש לי ענין מלות מסתפק עלי והוא שיראה לי שמלות על המלך או על השופט ומי שהעם צרשותו להולי' ללצא במלחמת רשות או מלוח להיות שואל צאורים וחומים ועל

פיהם יתנהג צענין והוא אמרו יתעלה ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לי צמשת האורים
לפני י"י על פיו ילאו ועל פיו יצאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה ילוי ציבוע שהוא
המושל בראשון אשר הוא פקיד על העדה שישאל צאורים ותומים ועל פי משפטים יוליאם
ויציאם וכן צכל השופטים והמלכים וכן אמרו צגמ' צרכ' (ד' ג' ע"ז) וצנהדרין (ד' י"ו)
כשהיה דוד המלך מלך לכו ופשוט ידיכם צגדוד ששואלים צאורים ותומים ומזה אמרו אין
כשאלין אלל למלך או לצית דין ולמי שהליצור תלוי צו שנאמר ולפני אלעזר הכהן יעמוד
וגו' היא זה מלך וכל בני ישראל זה משוח מלחמה מי שליך הליצור
תלוי צו וכל העדה אלו צית דין ומן הלשון הזה נראה שהיא לואה דורות וצני של שנועות
(ד' י"ו) אמר ושתי צלעין היו צהר המשחה עליונ' לא קדשה קדושה גמורה אלל עולי
גולה קדושה שלל צמלך ושלל צאורים ותומים ולא היו אוכלין שם קדשים קלים ומעשר שני
והנה הרצ בעלמו כתצ צהקדמותו למלות כלשון הזה וידוע שהמלחמות וכצוה הארלות לא יהי
אלל צמלך וצעלת סנהדרין גדולה וכהן גדול כמו שנאמר ולפני אלעזר הכהן יעמוד וצו צאמת
מלות לא עלה צלצד והוא לדורות וצראשון של סנהדרין (ד' י"ד) כשהיו חוקרים על מעומם
שאלין מוליחין למלחמת הרשות אלל על פי צית דין של שצעים ואחד אמרו וכל העדה אלו
סנהדרין ודילמא לסנהדרי הוא דקאמר רחמנא דלישאלו צאורים ותומים ונשאר כן ואם כן
הדצר הרי לנו עשרים ושש מ"ע להשלים מנינו ואם אינו כן נציה צמקום זאת מלות עשה דשחוייה
יין שאסירים צהוראה צלאו הצא מכלל עשה כאשר חשצנו צמלות ע"ג להשלי' בסכו' ואולי יהי
חשצון רמ"ח מ"ע וצו נתפיש עד יצא ויורה לזק לנו : וכן אם תתן לצך למה
שאמרנו צמל' ל"ח מדע כי סלקנו מן החשצון שכ' הרצ צ' מלות צענין ע"א ומלות כ"ס נ"ח
ס"ס ע"א ל"ו קמ"צ קמ"ג ק"ג קנ"א קנ"צ קע"ז קע"ה קע"ט קל"א קל"צ קל"ה קל"ט קפ"ט קפ"ג

מגלת אסתר מצות לא תעשה דרמב"ן

נראה לי שהכנין למניחת כדעת הרמב"ן וגם
הסמ"ג מנחה בלחור ר"נ וטעם הרב
לא ידעתי :

המלכה הזאת שנלכדו כלל מחוייבי צית דין במלות עשה לקיים בכל אחת מהם את דיו
וצמרי צי התקלות הוזהרו גם במלות לא תעשה לצערם כמו הללו הצאצא שפסח מפני שהיה רצת
המלכה יתפתו לה סקרי הדעת ויחמלו עליה מאד וצדקה ג"כ לפרץ הגדול בצאצא מזה ולשון ספרי
סמך תאמרו הואיל ונהרג זה למען אנו צאין לחיוב צדקו של זה ת"ל ולא תחוס עינך עליו
והנה ראוי לנו להציג זה במשכן המלות כנאמר במסכת ומהיות וצמחזקת גם כן לא תחוס עינך :

נראה לי כי מה שהרצ לא מנחה הוא לפי
שחשבה אחד מדיני מלות יצום
או חליה וכבר ידענו משרש השציעי שאין
למנות דקדוקי המלות :

אח שלל במקום יצום אצל לוי יתעלה צאצא אח שאין לו צנים מלות יצום או
מלות חליה ובזר צהם שאם יעשו חליה לא יזדווגו עוד והיא מחייבי הלאוין והוא אמר
ככה יעשה לאיש אשר לא יצנה את צית אחיו וצא הפי מצעלי הקצלה כיון שלא צנה שצ
לא יצנה וצפי אמרו צפי רצן גמליאל (דף נ"י) נתן גט וחלץ אין אחר חליה כלום אמר
רצ יכודה אמר שצולל זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין צחייבי לאוין
אצל חכמים אומרים יש אחר חליה כלום למד שהצמה לאחר חליה היא אצלו חייבי לאוין
וכבר כתבנו דני מלות זו שם צפי הכזכר וצמקומות רצות צימות :

נראה לי שטעם הרמב"ן שנתן על הרב
למה לא מנחה והיא לפי שדרכו
הוא שלא למנות אלא אחת בלחור שצכללות
וגם זה הוא לאו שצכללות שצלאו אחד נכללו
שני חסירי אינו נכון כלל וזה כי גם שהוא
מדרך הרב שלא למנות בלחור שצכללות אלא
אחת מכל מקום הוא מציא כל האסירים
שנאמרו צפוק הווא צמלותו כמו שעשה
צשאר ודצם ואחנן ומחיר כלצ וזולתם אצל
צלאו זה שכתבו בלחור שני"ו לא כתב אלא
אסור החזרת גושטו ולא אסור צא על אשתו
שזנחה וגם צזה איני יודע למה לא מנחה :

רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר המצור גרושתו מן הכישורין אסורה מן
הארוסין מותרת שנאמר אחרי אשר הוטמאה וסכמים אומרים אחת זו ואחת זו אסורה אלא
מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרצות סוטה שנסתרה ופירשו מאי ונסתרה נצעלה
ואמאי קרי ל"י נסתרה לישנא מעלייא והקשו ושאלו נצעלה צהדיא כתיבה צה עומאה ונסתרה וסיא
נעמאה והשיבו לאיקס עלה בלחור וגמרא דצני מערבא אמרו דר"ע אמר הנה על סיטתו
הולד ממזר המצור גרושתו הולד ממזר וזה עמה שידוע דלר"ע יש ממזר צחייבי לאוין
ונתבאר שזה מן הלאוין הוא אצל הרב מדעתו בלחור שצכללות לא ימנה זה :

נראה לי כי מה שלא מנחה הרב הוא לפי
שזה הוא דין מדיני מלות שלום
העצד לחפשי צנה השציעית וכבר ידענו
מהשורש השציעי שלא יצא צמנין :

אחר לא צדקו נפשו נפצור בלחור אצל יחי' לנו ספץ ורלון צענין לקיים מלות מי
ששלח אותנו פפשים מיד אדונים קשים ימצרך שמו ויתעלה ונספצו זה רוס לנו שהוא יצרכנו
צעצור

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר עד

ערוה אין לי אלא ערוה מנין לעבודה זרה ושפיכות דמים תלמוד לומר ונשמרת מכל דבר רע אי ונשמרת יכול צטומאות וטהרות תלמוד לומר ערוה מה ערוה מיוחדת מעשה שגלו עליו כנענים וממלק השכינה כשהוא אומר דבר אף על לשון הרע וענין המלוה הזאת שנמנעו צמחנה מן העצירות האלה הגורמות סילוק השכינה והזהירונו יתעלה כלל שלל יגרוי סילוק שכינתו מעלינו צמחנה שיהיה העוצר בהן מפיל ישראל צקצק ומחלל את י"י ומיקר עצודה זרה שלהם צעני האויצים והוא אמרו יתעלה כי י"י אלסיך מתהלך צקצק מחניך להלילך ולתת אויזיך צידך והיה מחניך קדוש ולא יראה צך ערות דבר אזהרה שנשמרת שלל יראה צנו ערות דבר הנה צכאן שני לאוין צענין אחד לחזקוואם הוא טעם לומר ונשמרת מכל דבר רע לאו מונע אוחנו מחלו העצירות צמחנה ואל תשתצט ותאמר כי מאמר שאין הללו הזה מונע אוחנו רק מעצירות מניעות אינו צא צמנין שזה אינו לאו שיכפל צכל מקום לחזק צלצד צכל נחיתד לו מקום לעצור עליו צשני לאוין צמקום שהוא וזה כגון הנאמר צמסיג צכול שהוא מונע מפועל אסור שהוא עוצר צלא תגזול ונתייחד צגצולים צארץ לאו אחד לעצור צשני לאוין וכלם צאים צחשצון המלות וכן זה שהזהירם יתצרך להשתמר צמחנה מכל דבר רע הגורם סילוק השכינה מוסף על אזהרתנו צכל מקום צאמת ראוי להמנות ואיפשר שיכלול צו גם ההרהור שמה יצא לידי קרי ויטמא המחנה והחפרד משם כמו שאומר צגמרא (ע"ז דף כ' ע"צ) ונשמרת מכל דבר רע שלל יהרהר אדם ציום ויצוא לידי עומאה צלילה וצרציעי של כתוצות (דף מ"ו) כשהם חוקרים אזהרה לצוליא שם רע על אשתו מנין אמרו רצי אלעזר אומר מלא תלך רכיל רצי נתן אומר מונשמרת מכל דבר רע ורצי אלעזר מאי עממא לא אמר מהאי קרא שהוא מייצעי ליה שלל יהרהר אדם ציום ויצוא לידי עומאה צלילה שזה אללם אזהרה ומניעה צכל העיקר הוא שאזהרה הזאת אף על פי שהם מזהירים צה צכל מקום לחוכמת לא נאמרה צתורה אלל צמחנה שגם היא גורמת הפסד המחנה צכל צטומאות שרץ והמתוצמערות אמרו שאינן צאזהרה הזאת לפי שאינן גורמות סלוק השכינה וצעל הכלכות נזכר צמלוה הזו נמנה ולא יראה צך ערות דבר :

מצוה יב שנמנעו צהנחילו הצנים מהעציר הצכור מן הצן הגדול אל יתר אחיו צכל נחיל אוחו פי שנים כמשפט הצכור והוא אמרו יתעלה לא יוכל לצכר את צן האכוצ'על פני צן השנואה הצכור כי את הצכור צן השנוא'יכיר לתת לו פי שנים וצגמ' יש נוחלין (דף ק"ל) אמרו לא יוכל לצכר את צן האכוצה מה תלמוד לומר לפי שנאמר והיה ציום הנחילו את צניו הצורה נחנה רשות לאצ להנחיל לכל מי שירלה יכול אף זה כן תלמוד לומר לא יוכל לצכר ולא תחשוז שלל יהיה זה מניעה אלל שהוא דין מדיני הנחלות שילמדנו הכחוצ שאין האצ יכול להעציר הירוש' ממנו ועל כרחו יירש פי שנים צכל צאמת מניעה הוא שאם אומר האצ צמותו איש פלוני צני צכור לא יירש פי שנים או שאמר יקח הפשוט עם הצכור צשוה עצר על הללו הזה ואפילו צאו יירש פלוני צני נכסי דן רצי יומן צצצא צתרא והלכה צמותו שיתקיימו דצריו צמקום שאין צכור ויתצטלו צמקום הצכור ומפני מניעתו שמונעתו הצורה מעשות כן דנו צו כמחנה על מה שכתוב צתורה שלל יתקיימו דצריו ומכל מקום עצר אהרמנא דרמנא ומכל שכן אם אמר עליו שאינו צכור צצניו להפסיד ממנו הצכורה והורשנוהו אחריו כ"א מהם על פיו שכצר עצר על הללו הזה אמשצתו הרע ולשון ספרי לא יוכל לצכר מלמד שאינו רשאי לצכר יכול לא יצכר ואם צכר יהא מצוכר ת"ל לא יוכל לצכר הא אם צכר אינו מצוכר כי כשלל אומר הכחוצ לא יצכר ואמר לא יוכל לצכר למד שאינו ראוי ושאינו יכול לדצר כן וכן כל המקומות שצא בהן צתורה לא יוכל לעשות כלם לשון מניעה ואיסור הן ואנקלוס חרגם צכולם לית לך רשו וכן צזה והוא לשון לא יעשה כן והנראה שיש צזה עוד מלות עשה שאמר יתעלה כי את הצכור צן השנואה יכיר לתת לו פי שנים וגם זו מלוה שהוא סייצ להכירו ולתת לו פי שנים והנה המעציר צכורה מן הגדול עוצר צעשה ולא תעשה ושתיים שכתן הרצ ואמנם אמר צדין הנחלות שהיות הצכור יורש פי שנים הוא מכלל דין הנחלות ואם יש צו מלות עשה מיוחד לו ואיננו כן צשאר האחים וצודאי נמנה הוא לעלמו ולא תחשוז שיהיה זה לאו הצא מכלל עשה צלצד צכל הוא מלוה להנחיל לו וכן שיודיע אוחנו מי הוא הצכור וילוה עליו צצכורה ואמנם שתתקיים המלוה צשתקמו אם נודע צצכורה ונראה שצעל הלכות גדולות נזכר צזו המלוה שאמר צפרשיות המשלימות לו מלות עשה פרשת נחלות ופרשת

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

הרע על היסס ורצו ממנו אפילו צחרומה טמאה שאינה ראויה לכהן לפי שהי' מקפיק שיחמר ולא תשאו עליו חטא בלעד כי הוא נקשר למה שהקדים מכל מתנותיכם תרימו את תרומת יי' מכל חלצו את מקדשו ממנו ואמרת אליהם צהרימכם את חלצו ממנו ונחשז ללוים כחצואת גורן וכתצואת יקצ ולא תשאו עליו חטא כלומר ולא תגרמו לכם חטא על זה והפזיר צהרימכם את חלצו ללמד כי צכל המעשרות ואפי' צחרומת מעשר התצואה נמנענו מזה הנה צכאן הזכיר החור' תרומת מעשר מן הרע צלאו וצנשיאות חטא והזכיר מי שאינו תורם אותה צכל ואוכל מעשר נאשון הצכול ליה צלאו ומיתת והוא שאמר יתעלה ואת קדשי צני ישראל לא תחללו ולא תמותו שהוא אזכרה לאוכל צצל הצכול לתרומת המעשר כמו שנאמר צצל של תרומה גדולה גם כן ולא יחללו את קדשי צני ישראל את אשר ירימו לי' וכו' שפירש צסנהדרין (ד' פ"ג) וציאור הרצ צמלות קנ"ד :

נראה לי כי מה שהרצ לא מנחה הוא לפי שאסור קצלת שקלים מן הנכרים הוא אחד מדקדוקי מלות נתיני שקלי' ולא יצא צמנין כמו שנודע משורש צציעי . וכן נראה צצירור שזהו דעתו ממה צצספר צמניס צהלכות שקלים פ"א צמנותו מלה זו של נתיני' מחלית השקל צכל שנה הכנים שס דין זה שאין מקצלים מן הנכרים מחלית השקל :

רומז לתמיד שנאמר צו את קרצני לחמי יאמר ומיד צן נכר לא תקריצו לחס אלהיכם כלומר ולא תקריצו אלה כי משחתם צהס מוס צס ואמר לכס לקצל מהס שקלים יפסלו התמידין ולא ירלו לנו מפני שחלקס פסל את הכל ולשון ספרת מנין שאין מקצלים שקלים מן העכו"ס תלמוד לומר ומיד צן נכר לא תקריצו את לחס אלהיכם מכל אלה אין לי אלא תמידין שהן קרויין לחס שנאמר את קרצני לחמי לחשי שאר כל קרצנות הצור מנין תלמוד לומר מכל אלה וגם זו מניעה תמנה צכלל מלות לא תעשה :

נראה לי כי מה שהרצ לא מנחה היא לפי שאסר קצלת עדות מיוחדת צדיני נפשות הוא א' מדקדוקי מלות שלא יקיס דצר צעד א' . וכצר נודע משורש הז' שלא יצא צמנין וכן נראה דעת הרצ ממה שהכניסו צהלכו' עדו' צפ' צציעי :

פי עד אחד ואמרו צעלי הקצלה מאי לא יומת על פי עד אחד אילימא עד אחד ממש מרישא צמעין לה על פי שנים עדים יומת הנה אלא מאי אחד אחד אחד . תנ"ה לא יומת על פי עד אחד להציא שנים שרואין אותו זה מחלון זה וזה מסלון זה ואין רואין זה את זה שאינן מלטרפין וכצר נחצאר זה צפרק כילד העדים (ד' ו' ע"ג) :

נראה לי כי מה שלא מנחה הרצ הוא לפי שחשז לאו זה לשלילה ולא למניעה כי כן נראה ששס הפסוק . ועוד אס היה הירא צלאו אס כן לא היה הולך שוס ירא למלחמה ומה היה לריך הכהן להכריז שילך וישוצ לציתו * ואס חאמר מפני עוצרי עצירה שהלכו נ"ל ששס שלא הקפידו על מלות החורה כן לא יקפידו צלווי מחר שלא היו כופין אותן לשוצ :

נראה לי שהנכון למנות' כדעת הרמב"ן מאחר שכן נדרש צספרי וגם אין לנו מקום לומר שזס הללו אינו אלא כפל ולא יצא צמנין שלאו זה צמנה נתיסד ויסייה לעצור עליו צשני לאוין כללו של משיג צכול כמו שכתב הרמב"ן :

מצוה עשירית שנמנע הירא ורך הלצצ מצוא צמלחמה שהוא לא יוכל צעצעו לעמוד צקשרי המלחמה וצצול המכות והחרצ וינוס ויהי' תחלת מפלה לעס והות אמרו יתעלה ולא ימס את לצצ אחיו כלצצו וזה כתבו צעל הלכות גדולות ואס כן יהי' פעל קל יולא . או שצא כדרך לא יאכל את צשרו :

מצוה יא שנמנעו צלאחינו מחנה על האויציי מכל דצר רע כגון שפיכות דמיס וזולתו מן העצירה הגורמת סילוק השכי' מן המחנה והוא אמרו יתעלה כי תלל מחנה על אויציי ונשמרת מכל דצר רע (אי ונשמרת) יכול צטומאות וצטפירות וצמעשרות הכחוצ מדצרת"ל ערוס :

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר עג

מן החורה ומפורש צפרק צחרת של שמיטת חולין (דף ק"מ) שדורש כל לפור עכורה חאכלו מכלל דאיכא חסירה ונאי גינהו שמוטה דמלורע ובהקשיו מקופי דקרא נפקא וזה אשר לא חאכלו מהם לרצות שמוטה מלורע ומחרץ בעצור עליה צעשה ולא חעשה וכו' ומכל הדברים נלמוד שהיא צלחו מן החורה וכן מוכיח עוד צפ"ק דצבורות (דף ט' ע"ג) אמרו צערלה וכלאי ככרם ושור הנסקל ועגלה ערופה ולפור מלורע ושער גזיר ר"ש אימר כולן אינן מטהאין טומאת אוב ין לפי שאינו אוכל שראוי להאכילו לאחרים ואם הי' איסורו צין לעלמי לאחרים מדצריהם מטהא הוא טומאת אוכלין מן החורה ולא גזרו צדצר להקל עליו אלא להחמיר עליו וכו' הרצ צחצורו בגדול צפ"י א' מהלכות טומאת לרעת האוכל כזית מן הלפור השמיטה עוצר על עשה ועל לא חעשה שנאמר וזה אשר לא חאכלו מהם מפי השמועה למדו שזה לרצות הלפור השמוטה וא"כ ראוי לנו למנות המניעה צחצצון צס"ה לאוין ואמנם הרצ מפני שלא ימנה צלחו ככללות אלא אי' לא זכרה צחצצונו צמאמר הזה שהרי היא צאה צלחו אחד עם עופית טעמים וראיתי לו עוד שלא חייצ צאכילתה מלקות ולא זכרה צכלל כלוקין צהלכות סנהדרין ואפילו אם חשצ אוחו לאו צצכללות למה לא ילקה עליה צפני עלמה והוא ז"ל מחייצ צכל לאו צצכללות אחת וכיון שהוא מודה צעדרש' שהוא חורה ומפי השמועה למדו אותה הי' ראוי להלקות עליה כמו שנהג גם הוא צמלות אחרות לחייצ צהן מלקות וכת מדין הגזירה שיה ושאר המדות כשצא צחלמוד שהוא מן החורה וצזה המקום ראיתי לדצר עוד צעגלה ערופה ישער גזיר ופטר חמור שהם ג"כ מדרשים אלא שאינם צאים צלשין לאו אמרו צעגלה ערופה כפרה כחיצ צה צקדשים וצשער גזיר אמרו קדוש יהי גדל פרע שער ראשו גידולו קדוש וצפטר חמור למדו גזירה שיה מעגלה ערופה ואלו אם נאמר שימנו צס"ה מלות לא חעשה לא הוזכר צהן לאו ואם אינן צלות ג"כ צחצצון רמ"ח מלות עשה היאך גיליא אותן מן צחצצון מה שגלטינו וכן מן החורה ועל כל פנים יכנסו צכלל חורה ליה לנו משה אצל הנכון שנאמר צשער גזיר שימנה צכלל עשה שאמר יתעלה קדוש יהי גדל פרע שער ראשו וכיון שצא הפירוש שהי' גדולו קדוש לא נ"ה צו אם כן הוא לאו מכלל עשה אצל עגלה ערופה שכתצ צה כפרה צקדשים חסיי כיעה כמותם ופטר חמור הנלמד צגזירה שיה יהי גם כן מניעה נמנית לעלמה כמו שמונה ערל שאכל חרומה מן המניעות ויהא נמנה מלות לא חעשה אחת ולוקה והיא צאה מן הפסס צגזירה שיה כמו שהזכיר הרצ צמלות קל"ו ולא צא צאוכל פגול לאו ולא כרת מצואר ונלמד צו צגזירה שיה ולוקין עליו :

מצות שביעית שנמנענו הלויים שירימו מן גראה לי שאינו לריך יוחר לחת טעם המעשר הנתן להם חרומה מעשר מן פרע שצו אצל ירימו ציפה או צסו והוא אמרו יתעלה ולא חשאו עליו חטא צהרימכ' את חלצו ממנו וצו מניעה יזהיר השמור להם שלא חשאו חטא על המעשר וצמה לא חשאו עליו חטא כאשר חרימו חלצו ממנו וזה דומה למה שנאמר צכתוצ אחר ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא שהוא מניעה לכהן טמא שיסמר ולא יאכל חרימה טהורה כמו שצא צגמ' סנהדרין (דף פ"ג) וציארו הרצ צמלות קל"ז וכן הוכח מוכיח את עניינתך ולא חשאו עליו חטא מניעה להסמר צחוכחות שלא ישאו עליו חטא כאשר ציאר הרצ צמלות רל"ח וכצר ראינו מן המפרשים שיחשצו שהוא שלילות יאמר ולא חסיו נושאים עליו חטא אם חרימו חלצו וכחוינה ללמד שאם לא חרימו חלצו יהי' להם חטא ואינו לאו : וכן כתצ הרצ צמלות עשה קכ"ט שהוא שלילות שהם כשיליאוהו מן פרע יאשמו וזה ענינו כענין לאו הצא מכלל עשה שאינו נמנה עם הלאוין ואני חמה שהלאו על כל פנים ראוי הוא להמנות לאו או עשה אחרי שגלטינו להוליא מן היפה או נמנענו להוליא מן פרע אצל הנכון הוא מה שאמרנו ילשון ספרי ולא חשאו עליו חטא מנין אחת אימר שאם הסרשחם אותו שלא מן המוצקר שחשם נושאים עליו עין חלמוד לומר ולא חשאו עליו חטא מנין לי אלא צן לוי צן ישראל שנטל רשות מלוי מנין ח"ל ולא חשאו עליו חטא צהרימכס את חלצו ממנו למה נאמר לפי שהוא אומר וכהמותם ממנו חרומה י"י מעשר מן המעשר אין לי אלא חרומה טהורה חרומה טמאה מנין חלמוד לומר צהרימכס את חלצו ממנו דרשו מזה הפסוק שהי' חטא הלויים אם יפרשו מן

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

זכאן : ומה שאמר עוד הרמב"ן שאזהרה חוץ
למקומו אינה ממקום שהציה הרצ להיותו לאו
שזכאלות : אני אומר שכבר הורה לנו הרצ
בסוף שרשיו בהקדמה כי להיות זמנים כרת
או מיתחצ"ד נוכל להוליא האזהרה בכל הדרכים
על היסוד שאלנו לא ענה הכחוצ אלא אם
כן הזהיר :

אזהרה לפסול העמשה צחץ לנקומו והוא שקראו
עונה השא ולא אמר האוכלת מהם לימד שלא
משני אלו הנפגעים והיא חץ לזמנו והוא כלמד
זה בשני של זמנים (דף כ"ח ע"ג) אלא אמר רצא
בשתי אכילות הכחוצ מדבר אחת אכילת אדם ואחת
פגול זה חוץ למקומו מלמד שמלטרפין זה עם זה
זה חוץ לזמנו דגמר עון עון מותר דמי ל' והכחוצ
שנאמר צפרשת קדושים חביו ואוכליו עונו ישא כי
נותר עלמו הוא וכלמד בגזירה שיהיה הכחוצ
הנותר צאש לא יאכל כי קדש הוא וממנו חלל
בעמשה חוץ לזמנו כרת ואזהרה באכילה חלל
פסול ליתן לא תעשה על אכילתו חין לוקין עליו
צפסחי והוא מאותו המין שאין לוקין עליו כמו
ספחים (דף י"ו ע"ג) ונשא אהרן את עון הקדשים
וכר נאמר לא יחשז ואם עון נותר הרי כבר נאמר
חוץ למקומו שקראו הכחוצ פיגול כפי העדרש ופי'
צחץ לזמנו שבו נאמר לא ירלה שניהם צחוצ זה
חלל שמיעם הכחוצ הכרת מן האחר צאמרו ממנו
המניעות שלוקין עליהם באכילתם כמו שלוקין על
בהקדשם משים כל תשטע וכל חזרוק את ימו וכל
שהקדשנו לזאת הנה כבר עשו מחשבת חוץ למקומו
ועשו נדרש שניהם חורה ואם כן לוקין על זה כמו
בוקשו ושניהם קראם הכחוצ פיגול ואמר יהי שמיטרפין
למלקות באכילתן שלא מיעט הכחוצ ממנו אחר ולא
(מכ"ה דף י"ג) צאלו בן הלוקין האוכל חלל ודם
כפקוקי הרצ צעיקר השני ואומר אני שהפיגול
קראן הכחוצ פיגול וכלשון הכמים נמי שניהם פיגול
נראה לי כי מה שהרצ לא מנאם הוא מן הטעם
שאמר לפיר שמיטת דמלורע צאה לנו מלאו
הכולל אסור עופות עמאים ואם כן הוי לאו
שזכאלות ולא ימיה כי אם אחת אמנם צמה
שלא מנאם בכלל הלוקין לא ידעתי טעם ומה
שאמר עיד צעגלה ערופה ושער נזיר ופטר חמור
שיצואו צמין נ"ל שנה שלא מנא' הרצ הוא
להיותם דין מדיני המלכה שאסר הנאם מהעגלה
ערופ' הוא אחד מהדינים השייכין צמלות עריפת
עגלה וכן אסור הנאם צשער נזיר היא דין השייך
צמל' גידל הנזיר פרע וכן אסור' הנאם צפטר חמור
הוא דין השייך צמלות עריפת פטר חמור ואמר
שכלם בן דיני המלכה לא יצאו צמין שכבר כשריש
לנו הרצ צשורש ז' שאין למנות דקדוק המלכה :

נחפרש צה גם כן הפגול דחוצ למקומו חין צו
כרת חלל יש צו מלקות ולא צא מנאם המניעה
צחורה דבר מפורש כשם שלא נחפרש צה גם כן
הפיגול לחוץ לזמנו חלל צאמרו הקבלה שזה
שאמר יחעלה ואם האוכל יאכל מצטר זצח שלמיו
ציום השלישי לא ירלה מדבר צמחשצ צשעת
שמיטת לאכול חוץ להקטיר חוץ לזמנו והנאמר
עוד המקריצ אותו לא יחשצ לו פגול יהיה הוא
פגול חשא ולא אמר האוכלת מהם לימד שלא
משני אלו הנפגעים והיא חץ לזמנו והוא כלמד
זה בשני של זמנים (דף כ"ח ע"ג) אלא אמר רצא
בשתי אכילות הכחוצ מדבר אחת אכילת אדם ואחת
פגול זה חוץ למקומו מלמד שמלטרפין זה עם זה
זה חוץ לזמנו דגמר עון עון מותר דמי ל' והכחוצ
שנאמר צפרשת קדושים חביו ואוכליו עונו ישא כי
נותר עלמו הוא וכלמד בגזירה שיהיה הכחוצ
הנותר צאש לא יאכל כי קדש הוא וממנו חלל
בעמשה חוץ לזמנו כרת ואזהרה באכילה חלל
פסול ליתן לא תעשה על אכילתו חין לוקין עליו
צפסחי והוא מאותו המין שאין לוקין עליו כמו
ספחים (דף י"ו ע"ג) ונשא אהרן את עון הקדשים
וכר נאמר לא יחשז ואם עון נותר הרי כבר נאמר
חוץ למקומו שקראו הכחוצ פיגול כפי העדרש ופי'
צחץ לזמנו שבו נאמר לא ירלה שניהם צחוצ זה
חלל שמיעם הכחוצ הכרת מן האחר צאמרו ממנו
המניעות שלוקין עליהם באכילתם כמו שלוקין על
בהקדשם משים כל תשטע וכל חזרוק את ימו וכל
שהקדשנו לזאת הנה כבר עשו מחשבת חוץ למקומו
ועשו נדרש שניהם חורה ואם כן לוקין על זה כמו
בוקשו ושניהם קראם הכחוצ פיגול ואמר יהי שמיטרפין
למלקות באכילתן שלא מיעט הכחוצ ממנו אחר ולא
(מכ"ה דף י"ג) צאלו בן הלוקין האוכל חלל ודם
כפקוקי הרצ צעיקר השני ואומר אני שהפיגול
קראן הכחוצ פיגול וכלשון הכמים נמי שניהם פיגול
נראה לי כי מה שהרצ לא מנאם הוא מן הטעם
שאמר לפיר שמיטת דמלורע צאה לנו מלאו
הכולל אסור עופות עמאים ואם כן הוי לאו
שזכאלות ולא ימיה כי אם אחת אמנם צמה
שלא מנאם בכלל הלוקין לא ידעתי טעם ומה
שאמר עיד צעגלה ערופה ושער נזיר ופטר חמור
שיצואו צמין נ"ל שנה שלא מנא' הרצ הוא
להיותם דין מדיני המלכה שאסר הנאם מהעגלה
ערופ' הוא אחד מהדינים השייכין צמלות עריפת
עגלה וכן אסור הנאם צשער נזיר היא דין השייך
צמל' גידל הנזיר פרע וכן אסור' הנאם צפטר חמור
הוא דין השייך צמלות עריפת פטר חמור ואמר
שכלם בן דיני המלכה לא יצאו צמין שכבר כשריש
לנו הרצ צשורש ז' שאין למנות דקדוק המלכה :

חדרום עוצר צללו והוא אמרו יתעלה ויתחדך
לא חזנס ליי' אלהיך שור או שה אשר יהיה
צו מוס כל דבר רע כי תועצת יי' אלהיך הוא
ספירושו לא חזנס ליי' אלהיך קרבן אשר יהי
צו מוס או כל דבר רע והוא השומט ואומר
על מנת לאכול ולזרוק חוץ למקומו ולזמנו שזה
דיבור רע הוא אלכ התור' שכבר פסלה צו
הקרבן וכבר נמנענו מזה צעשה ממה שדרשו
בספרא ציוס קרבנו יאכל אין לי אלא אכילתו
ליום אי' מניין אף תחילת זביחתו לא תהא אלא
על מנת להאכל ציוס אחד ת"ל וכי תזבח זבח
חודה ליי' לרלונכם תזכורו ציוס ההוא יאכל
שאין ת"ל אלא אם אינו ענין לאכילה תנהו
ענין לזביחה שאף תחלת זביחתו לא תהא אלא
על מנת להאכל לשני ימים : והי' לרצ ראו
למנות זה עשה לפי שטחו אצל אלו לא נמנה
רק המניע' וכן נהרצו צמניע' הזאת כל הפסולין
צקרבנות כגון רוצע ונרצע וכלאים וטרפה וכיוצא
בהם ולשון סיפרי מניין לקדשים ששחטן חוץ
למקומם וחוץ לזמנם שעוצר צללו ת"ל דבר
שתלוי דבר מניין לרוצע ונרצע ומוקל' ונעצד
ת"ל תועצת מניין לאחזקן ומסיר כלאים וטרפה
ויולא דופן ת"ל כי תועצת ושם אמרו הכמים
אומרים אף השומט חטאת דדרוס עוצר צללו
וראו לנו שנמנה מניעה אחת שלא לשחוט צעלי
מומים והוא אמרו יתעלה לא חזנס ליי' אלהיך
שור או שה אשר יהי צו מוס ומניעה אחרת שלא
כל דבר רע ושנו בתוספת' באחרון של מכות צאלו הן הליקין המקדיש צעל מוס למזנס עוצר
משום ה' לאוין משום צל חשט צל חזרוק דמו וצל חקטיר חלצו וצל חקטיר
מקלתו הקדישו ולא שחטו אינו חייב אלא אחת הקדיש' ושחטו וזרק דמו חייב על כל אחת
ואחת המקדיש רוצע ונרצע מוקלה ונעצד עוצר משום שמות הללו והרי הן כצעלי מומין שקדם
מומין להקדשן ואין יולאין לחולין אלא על מוס קצוע צלצד * כלמוד מדצריהם צאלו כלן עוצר
עליהן צכל השמוי שעוצר על צעלי מומין אלא שאין נפדין כצעלי מומין להולי' אותם לחולין ושם שני עוד
הממיר צמוקדשים והגוזז והעוצר צמוקדשין או ששחטן חוץ לזמנן או ששחטן חוץ למקומן עוצר
צלא תעשה לימדו אותנו שהן לוקין כמו שהזכרנו וכבר צא צזה מחלוקת שם שר' אליעזר מוליא
המניעה הזאת ממוקם אחר כמו שאמר צשני של זצחים (דף כ"ט ע"ג) ורצי אלעזר לא
יחשצ מלי עמיד ליי' מייצעי ליי' לכדרצי ינאי דאמר רצי ינאי מנין למחשצ צקדשים שלוקה
שנאמר לא יחשצ לא יחשצ ומכל מקום המניעות צהן ראיות להמנות * אצל חלל הרצ יהי' זה
לאו שצכללות לפי שכלל אלה הפסולין עם צעל מוס לא ימנה הוא אלא הללו צמניעה אחת
וכחצ הצעל מוס שהוא מרע צו :

מצוה החמישית שנמנענו מלאכול מן הקדשים
ששחטן על מנת לאכלן או
להקריצן חוץ למקומן כשם שנמנענו מלאכול
כשחטין על מנת לאכלן חוץ לזמנם שנקרא פיגול
צלשון חכמים ויש צהן הפרש שהנשחטין צתנאי
חוץ לזמנם חייבים עליו כרת והנשחטין חוץ
למקומן אין צו כרת אצל יש צו מלקות ולא צא
מזאת המניעה צתורה דבר מפורש כשם שלא
נחפרש

חלק מסלקי המנוס של הקרבן כי לעשות הקרבן
על תקונו לריך שלא יערצ צו מסשצ' הפוסלתו
וא"כ לא יצא צמנין כאשר השרים לנו הרצ
דשורש י"צ וגם צצספרי וצצצמים אמרו שעוצר
צלא תעשה על זה לא יצא צמנין שהרי כמה
לאוין יש צתורה שלא יצאו צמנין להיוחס מלקים
או פרטים מהמנות או להיוחס לאוין מוכפלין
וכן צעשיין וכמו שגודע מהשרשים * ומעשה
איני לריך לטעם הסמ"ג שכתצ צללו ש"ה שלא
רלה למנות זאת המניעה גם צצפ"צ דצצמים
אמר שיש צו לאו והוא לא יחשצ משום דרצא
תופס עיקר באידך דאמר צשם רצי ינאי שלא
יחשצ צא ללמד שלא יערצ צו מחשצות
אחרות ואני איני לריך לזאת התשובה שאף
אם רצא לא הי' תופס עקר כרצי ינאי מ"מ
לא יצא צמנין * ומה שאמר עוד הרמב"ן כי
מה שלא מנאס הרצ הוא מפני שאללו הוא
לאו שצכללות ולא יצא צמנין כי אם הללו והצעל
מוס שכתצ צו היה מפני שהוא מרע צאותו פסוק
כ"ל שאין זה טעמו שאם כן לא הי' לו להחמיל
מלותו ולומר הזהירו מהקריצ צעל מוס עוצר
שנראה שכותו היא שזה הפסוק לא נאמר רק
על צעל מוס עוצר אצל הי' לו לכתוב הללו
ולפרש צו כל האיסורים שהוללו ממונו כאשר
עשה צשאר לאוי הכללות :

אני אומר צזה שאני יודע טעם הרצ למה
לא מנה אלא מחשצת חוץ לזמנו
צללו קל"צ שהרי מחשצת חוץ לזמנם וחוץ למקומ'
נרא' שהכל צכלל פגול וכמו שהציא הרמב"ן מפ'
אלו הן הלוקין האוכל חלצ ודם ונותר ופגול
שכונתם היא על שתיים * וגם הסמ"ג כלל
שתיים צשם זה צללו של"ז אמנם לא עשה
מהם שתי מנות כמו שנראה שהי' דעת הרמב"ן
צכאן

הרמב"ן

יחזרר לנו כי כל הסודות נאמר ונזולתה הם מאתו יתעלה לא נכחנו ועולם ידנו . אצל והיי
 אם שכת חשכת את י"י חלקיך והלכת אחרי אלהים אחרים התראה גם צע"ל וכה נחזר
 זה : וזאת המניעה מפסק השמר לך פן תשכת את י"י זכרה צעל הלכות גדולות :

הרמב"ן

מגלג אסתר

מצוה ב שנמנענו שלא נשכת מעמד הר סיני
 ולא נסיר רוחו מדעתנו אצל י"י
 עינינו ולצנו שם כל הימים והוא אמרו יתעלה
 השמר לך ושומר נפשך תאד פן תשכת את הדברים
 אשר ראו עיניך ופן יסורו מלצנך כל ימי
 חיך והודעתם לצניך ולצני צניך יום אשר עמדת
 לפני י"י חלקיך צחורצ וגומר והכוונה בזה
 גדולה מאד שאם היו דברי תורה צאים אללנו
 מפי הנביא עליו השלום צלצד אף על פי שנתאמת
 אללנו ענין נבואתו באותות ומופתים
 אם יקום צקרצנו נציא לו חולס סלום צזמן
 מן הזמנים וילינו צשום דצר הסך מן התורה
 ינתן אלינו אות לו מופת חסי התורה כלוח
 על יד השני לו יכנס צלצנו ססק על זה : אצל
 כשהגיענו ציחור התורה מפי הנצורה לאזינו
 ועינינו רואות חין שם אמנעי נכחיש כל חולק
 וכל עסקק לא יועילכו אות ולא ילילו צידינו
 עופת : שאנחנו היודעים ועדים צשקרותו וצפחצוחו זה הוא שנאמר צמעמד שהוא וגם
 צך יאמינו לעולם והוא הענין הצא צפרשת כי יקום צקרצן נציא לו חולס סלום וגומר וכצר
 ציאר הרצ זה צספר המדע והוא יסוד גדול צחורה וסיא המניעה הצאה לנו צפסקוק פן תשכת
 את הדברים אשר ראו עיניך והזהיר פן יסורו מן הלצ מהודיעם לצנים ולצני צנים לדורות עולם
 ואל תטעה צזה מפני דרשם צפירקא קמא דקידושין (דף ל') לצניך ולצני צניך צלימוד
 החורה לצני צנים כי לימוד אמונת החורה הוא הליצור צחורה אצל נחצונן ונקא ראיא מדצריהם
 כי היא מלוח עולמית ועם כל הדורות יצר שלא ישכחו ענין המעמד הסיא שיהי לכל
 העם לצרתי עיניהם ושמיעתיהם ושיעתיקו זה מדור לדור לעולם : וזאת המלוח זכרה
 צעל הלכות גדולות ג"כ והרצ שכתה :

מצוה ג שנמנענו שלא לשנות סדר הנחת
 הכלים צמקדש כשילחן והעבודה
 והמזצחות והוא אמרו יתעלה וצכל אשר אמרתי
 אליכם תשמרו וצא חסי המקוצל שהיא חזרה
 למה שזכר הענין סדור המקדש אמרו צמכילתא
 וצכל אשר אמרתי אליכם תשמרו למה נאמר
 לפי שהוא חומר ושמח את השולחן אם שינן
 עוצר צלא חעשה נאמר וצכל אשר אמרתי
 אליכם תשמרו צצי מאיר חומר לעשות דצרי
 חורה עליך חוצה וצגמרה שצת (דף י"ח) דורשין
 חיתו צית שמאי לצציתת כלים וצית הלל לית
 להו והלכה היא כחנא קמא דמכילתא :

אליכם תשמרו להציא דצרים שהן ונשום שנות
 להציא שציתת כלים עכ"ל המכילתא :

מצוה ד שנמנענו מלשחית הקדשים על מנת
 לאכול צשרם לו לצדוק דמס ולהקטיר
 חלצם חוץ למקומם וחוץ לזמנם וכן השוחט חטאת
 צדרוס

נראה לי כי מה שלא נאסר הרצ הוא לפי
 שגם זאת הוא מלוח כוללת כל
 החורה כלה והוא שלא נשכת את הדברים אשר
 ראו עינינו דהיינו ענין החורה כלה וסנלך
 דצרכיה ונקיים מלוחיה : וכן משמע מפי רש"י
 שם צזה הפסקוק שכתה וצ"ל השמר לך פן תשכת
 את הדברים אז כשלא תשכתו אותם ותעשום
 על אמתת' תחשצו חכמים ונצונים ואם תעומו
 אותם מחיך שכתה תחשצו שועים עכ"ל : הנה
 שזה הללו על קיום החורה כלה נאמרה : ומה
 שאמר עוד הרמב"ן כי מה שדרשו צקדושין
 והודעת להם על למוד הצנים פירושו לכמד
 להם המעמד שהוא י"ל שאין זה צמשמע מאמרים
 רק כונחם הוא כמו שנראה צצרו מלשונם
 שפירשוהו על למוד החורה לצני צנים :

נראה לי שמה שלא נאסר הרצ הוא לפי כי
 דעתו הי' לפסקוק כא' משאר הדעות
 שהוצאו שם צנוכילתא על זה הפסק שכן אמרו
 שם וצכל אשר אמרתי אליכם תשמרו למה נאמר
 לפי שהוא חומר ושמח את השולחן וגו' אם שנה
 עוצר צלא חעשה לכך נאמר וצכל אשר אמרתי
 וגומר ר' מאיר חומר לעשות ד"ת
 עליך חוצה ר' אליעזר חומר לעשות מלוח עשה
 ומלות לא חעשה רצי אליעזר צן יעקב חומר
 חין לי אלא שפרט הכחוצ שאר דקדוקי פרשה
 מניין ח"ל וצכל אשר אמרתי אליכם : ד"א וצכל
 אשר אמרתי למה נאמר לפי שהוא חומר לא חעשה
 כל מלחכה חין לי אלא מלחכה דצרים שהם
 משום שצות מניין חלמוד חומר וצכל אשר אמרתי

ד"א וצכל אשר אמרתי אליכם תשמרו
 נראה לי כי מה שלא נאסר הרצ הוא לפי
 שגם שצזה י"י לאו ועשה חין
 למנותן מפני שאסור תחשצת סגול צקרצן הוא
 חלק

נראה לי כי מה שלא נאסר הרצ הוא לפי
 שגם שצזה י"י לאו ועשה חין
 למנותן מפני שאסור תחשצת סגול צקרצן הוא
 חלק

מצוה שמג הזהיר המלך מהרצות קוסים והוא אמרו לא ירצה לו קוסים וכל ירצה לו קוסים וכסף וזהב לא ירצה לו וצבור שנידע טעמים וקצתם הגיע צעזעורם מהנטיה מכדת מה שכזר החשק' מספיר שלמה עליו השלום עם גודל מדרגתו צדיקה וצחכמה וכוחו ידידיה אמרו ז"ל שיש בזה רמז והערה לאנשים שהם חלו ידעו טעמי המלות כלם יקרה להם הנטיה אם זה השלם צחכמה וגדול צועלה כזר דמה וחשצ שאין הפעולה זאת צחכמה קצה לעצרה הריא מה יהי' שכל ההמון עם הולשת דעתם הנה יחשבו בהם ויאמרו כלום הי' אסיר כך או ליה צדק אלא משני כך חני אהי' נזהר מהדבר שצעזעורו ליה צמלוח הריא ולא חשים לצ עליה ואז יהי' נפסד יושר הדת ולכן הסתיר האל יתעלה טעמים ואין מהם גם אחד שאין לה טעם ועלה וקצה אצל רוב הטעמים בהם הי' וכן הלוך להסתירם שלא ישיגם שכל ההמון ולא יצינום והם כלם כנוי שהעיד הנביא פקודי יי' ישראלים משמחי לצ מלות יי' צרה מאירת עינים ומאת האל אשאל עזר לקיים המלוה צו מהם ולכרמיק המזהר מהם : (סס)

מצוה שמג הזהיר המלך מהרצות קוסים והוא אמרו לא ירצה לו קוסים וכל ירצה לו קוסים וכסף וזהב לא ירצה לו וצבור שנידע טעמים וקצתם הגיע צעזעורם מהנטיה מכדת מה שכזר החשק' מספיר שלמה עליו השלום עם גודל מדרגתו צדיקה וצחכמה וכוחו ידידיה אמרו ז"ל שיש בזה רמז והערה לאנשים שהם חלו ידעו טעמי המלות כלם יקרה להם הנטיה אם זה השלם צחכמה וגדול צועלה כזר דמה וחשצ שאין הפעולה זאת צחכמה קצה לעצרה הריא מה יהי' שכל ההמון עם הולשת דעתם הנה יחשבו בהם ויאמרו כלום הי' אסיר כך או ליה צדק אלא משני כך חני אהי' נזהר מהדבר שצעזעורו ליה צמלוח הריא ולא חשים לצ עליה ואז יהי' נפסד יושר הדת ולכן הסתיר האל יתעלה טעמים ואין מהם גם אחד שאין לה טעם ועלה וקצה אצל רוב הטעמים בהם הי' וכן הלוך להסתירם שלא ישיגם שכל ההמון ולא יצינום והם כלם כנוי שהעיד הנביא פקודי יי' ישראלים משמחי לצ מלות יי' צרה מאירת עינים ומאת האל אשאל עזר לקיים המלוה צו מהם ולכרמיק המזהר מהם : (סס)

(סס פ"ג)

מצוה שסד שהזהיר המלך מהרצות נשים והוא אמרו לא ירצה לו נשים וגבול זה שלא יוסיף על י"ח נשים צחכמה וקדושי וכזר החזקו משפטי מליה זו צ' מסנהדרין :

(סס)

מצוה שסה הזהיר המלך מהרצות ממון מיוחד לעלמו והוא אמרו וכסף וזהב לא ירצה לו מאד וגבול זה שלא יהי' מן הגדול אלא צעזעור מה שיהי' לריך לומר צדקו ועצדים מיוחדים לו אצל שיקצץ למומין לחועלת כל ישראל הרי זה מותר. וכזר צדק האל יתעלה

תמו מצות לא תעשה

מצות ששכח הרב במצות לא תעשה

הרמב"ן כפי דעת הרמב"ן מגלת אסתר

נראה לי שמה שלא נזכרה הרב הוא לפי שזה הפסוק הוא לווי כולל על כל התורה כולה כנוי שצדק אס"כ צכחצ שחמר את הי' אלהיך תירא ואותו תעבד שצא למרש לנו פסוק זה של פן תשכח וגומר האמור למעלה וכזר השמים לנו הרב צעזעור הרביעי שאין למנות הלויים הכוללים כל התורה כלה : נראה לי שמה שלא נזכרה הרב הוא לפי שזה הפסוק הוא לווי כולל על כל התורה כולה כנוי שצדק אס"כ צכחצ שחמר את הי' אלהיך תירא ואותו תעבד שצא למרש לנו פסוק זה של פן תשכח וגומר האמור למעלה וכזר השמים לנו הרב צעזעור הרביעי שאין למנות הלויים הכוללים כל התורה כלה : נראה לי שמה שלא נזכרה הרב הוא לפי שזה הפסוק הוא לווי כולל על כל התורה כולה כנוי שצדק אס"כ צכחצ שחמר את הי' אלהיך תירא ואותו תעבד שצא למרש לנו פסוק זה של פן תשכח וגומר האמור למעלה וכזר השמים לנו הרב צעזעור הרביעי שאין למנות הלויים הכוללים כל התורה כלה :

מצוה ראשונה שנמנענו שלא ישכח נמנו חמונת האלהות וענין המניעה הזאת שנלטינו מליה ראשונה צקצלת מלכות שמים כחומר שנאמין שיש אליה פועל כל הנמלחות מוליחן מאין מושלע אל היש שהם עליו ואל היש שיחפון צו צכל זמן מן הזמנים והוא שאמר יתצרך ויתע' אכני יי' אלהיך אשר הולחתיך מארץ מלרים מצית עצדים שהיא מליה צחמונה כמו שכתוב וציארכו אנתנו אותו צראי מדצריהם ז"ל ליה אותנו צחמנה שהיא יקוד התורה וכפל לנו מניעה צכחצרה ממנו שהיא צטול כל אמת והוא אמרו השמר לך פן תשכח את יי' אלקיך אשר הולחתיך מארץ מלרים מצית עצדים ירלה צזה שלא נשכח עיקר האלהות ונכפור או נסתפק צו וגאמר שאין מליה והעולם קדמון צעלעו או קדמון צסנה ועלה ולא ישחנה ונתן הראיה צמליה וצמניעה המזכרים יליאת מלרים שנעשה צאותות מחודשים משנים החולדת מורים על מליה קדמון ספן ויכול ומחדש שעיני יליאת מלרים ליודעיו משחק כל כופר צחדוש ומקיים האמונה צדיעת האלוה והשגחתו ויכלתו צפרקים וצכללים כולם וכפל המניעה הזאת ואמר יתעלה השמר לך פן תשכח את יי' אלקיך לצלתי שמור מלותיו וזהו ג"כ מניעה מלשכות האמונה צאלהות ושיכפור מפני זה צחורה וצמלות אמר ורם לצצך ושכחת את יי' אלקיך הוולחתיך מארץ מלרים מצית עצדים ונתן ראיה צעיד צזה מן האותות והמופתים הנעשים לנו צמדצר שהם מאתו יתעלה אמר המוליכך צמדצר וגו' כי מהם יתצרך

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

הארץ והם עלמם נכללים זו וזעל החרגום
זאמרו בני ישראל וזכות ישראל ייחד זזה שלא
נחערצ עם העצדים שהיה ג"כ זיהא שאין
קדושין תופסין ואלו אמר לא יהי כך קדש
וקדשה היו העצדים

נכלסין זו שהן חייבין
זמלית זולתי המקומות
שפירש זכן כמו שאמר
זגיינכ נפש מחסיו וזני
ישראל

שאלו הללוין משמעם דוקא זאיתן שאין קדושין
תופסין זכס כזר השנתי על כל זה זאריכות
זשורש הכי והרולס לצמוד על עקקן של זכרים
יעיין סס וגם סס"ג מנלו זללו פ"ס אלזל
זמת הוא שבוף פירש

זללו פי ללו זלל
זהיה קדשה כעזד סמחה
זאין קדושין תופסין
זכן :

זו במקומות מיבמות :
(כי תלל נשים הלכות אישות)

חיים וסוה זזה האדם וזולתו והוא אמרו אחר
שאמר ומעוך וכחות ונתיקוכרות וגו' וזארכס
לא תעשו זזה הפי"ג"כ וזכס לא תעשו והעיזר
על ללו זה לוקה ר"ל מי שיסרם איש מאישי
אי זה מין שיהי וזפרק שזנה שרלים (דף
ק"א) אמרו מנין לקרום זאדם שהוא אסיר
ח"ל וזארכס לא תעשו זכס לא תעשו ואפי'
מסרם אחר מסרם חייב דאמר ר' חייא
זר אצין אמר ר' יוחנן הכל מודים זמחמץ אחר
מחמץ שהוא חייב שנאמר לא תאפה חנוץ ולא
תעשה חנוץ זמסרם אחר מסרם שהוא חייב
סנא ומעוך וכחות ונתיקוכרות חס על כרות
חייב על נחוק לא כ"ס אלל להציא נותק אחר
כורת שהוא חייב והתזארו משפטי מלוה זו
זמקומות משנת ויצמות :

(אמר : קדושה הלכות אסורי זיהא פ"ט)
מצוה יסב הזכירנו שלא למנות עלינו מלך
איש שלא יהי מזרע ישראל חע"פ
סיהי גר זדק והוא אמרו לא תוכל לתת עליך
איש נכרי אשר לא אחיך הוא ולשין ספרי
לא תוכל לתת עליך איש נכרי זו מלות לא
תעשה וכן שאר המנויין אינו מותר שנמנה
עלינו זענין מהענינים לא מנוי תורה ולא
מנוי מלכות איש סיהי מקהל גרים עד שסחי'
אמו מישראל זאמרו שום חסים עליך מלך
מקרב אחיך חסים עליך אמרו (קדושין דף ע"ו
ע"ז) כל משימות שחסי חסים לא יהיו אלל
מקרב אחיך אמנם המלכות לזד כזר ידעת
מספרי הנזוהס שזכה זזה דוד וכן זרעו אחרי
עד סוף כל הדורות אין מלך למי שיאמין תורת
משה אדון כל בניאיים אלל מזרע שלמה לזד
וכל מי שהוא מזולת זה הזרע הנכזד לענין
מלכות נכרי קריי זיה כמו שכל זרע אחר זלחו
זרע אחרן לענין עבודה זר קרינל זיה : וזה
עזוהר אין ספק זו וכזר התזארו משפטי מלוה
זו זמקומות מיצמות וסוטה וסנהדרין :

(סופטים : מלכים פ"א)

מצוה שסג

מצוה שנו הזכיר האדם מהחזיר את גרושהו
אחר שנשאת לזולתו והוא אמרו
לא יוכל זעלה הרחשון אשר שלחם לשוץ לקחתה
אחרי אשר הוטמאה ובעוצר על ללו זה לוקה
והתזארו משפטי מלוה זו זמקומות מיצמות :
(כי תלל נשים הלכות גירושין) :

מצוה שנו הזכיר שאר האנשים שלא לזלל
על סינעה והוא חמת זיקת
יצנה והוא אמרו לא תהיה חמת החולה
לאיש זר ובעוצר על ללו זה לוקה והתזארו
משפטי מלוה זו זיצמות :
(סס)

מצוה שנו הזכיר האונס שלא לגרש אנוסת
והוא אמרו לא יוכל לשלחה כל
ימיו וזה הללו כזר קדמו עשה והוא אמרו
ולו תהיה לאשה וכן זארו זג' מעכות (דף ע"ו)
שזה לאו קדמו עשה ושס אמרו האונס שגרש
אנוסתו ועתה קודם שזחזירה לו נשאת לזולתו
לוקה שהוא לא קיים עשה שזה כמו שהוא
השרש אללכו ולא קיימו והתזארו משפטי
מלוה זו זג' וזד' ממכות :

(כי תלל נשים הלכות נערה זחולה) :
מצוה שנו הזכיר מוליד שס רע שלא לגרש
את אשתו והוא אמרו לא יוכל
לשלחה כל ימיו וזה הללו ג"כ קדמו עשה
והוא אמרו ולו תהיה לאשה ודי'ו זנרושין
לענין המלקות כדין האו ס כמו שהתזארו זסוף
מכות וזג' וזד' מכתובות :
(סס)

מצוה שס הזכיר מי שנפסדו ממנו כלי
המשגל שאי אפשר לו שיוליד
שלא לזלל על זח ישראל והוא אמרו לא יזלל
פלוט דכא וכו' וכל זמן שזעל זח ישראל אחר
קדושין לוקה והתזארו משפטי מלוה זו זס'
מיצמות :

(כי תלל קדושה הלכות אסורי זיהא) :
מצוה שסא הזכיר מהפסיד כלי התשמיש מן
הזכרים מאי זה מין סיהי מצעלי

הרמב"ן מצוה לא תעשה מגלת אסתר ע

מצוה שגד הזהיר שלא יצא ממנו על צד ישראל וכו' אמרו לא יצא ממנו צדקל י"י וכו' על לאי זה לוקם וכבר התבאר משפטי מלוא זו צד' מיצמות וסוף קדושין : (כי תלא • קדושם הלכות איסורי ביאה) :

הרמב"ן כתב הרב והמלוא שני"ה סמנענו

נראה לי שהכונן בדברי הרב שהצוה לא יצא ממנו צדקל י"י וכו' על לאי זה לוקם וכבר התבאר משפטי מלוא זו צד' מיצמות וסוף קדושין : (כי תלא • קדושם הלכות איסורי ביאה) :

מצוה שגד הזהיר שלא לבא על אשה בלא

כתובה וקדושין והוא אמרו לא תהיה קדשה מבנות ישראל וכבר נבפלה האזהרה בזה הענין בלשון אחר והוא אמרו אל תחלל את בתך להזנותה ורשון ספרי אל תחלל את בתך להזנותה זה המוסר בתו פנוייה שלא לשום אישות (מדפוס ויניציא) (וכן המוסרת עצמה שלא לשום אישות) ושמע ממני למה כפל לאו זה בזה הלשון ואין זה ענין נוסף בו וזה שכבר קדם שהבא

על הבתולה בין שיהי' מפתה או אונס שאין חייב שום עונש מן העונשין אלא קנס ממון ולקחת אותה כמו שהתבאר בכתוב והי' עולה במחשבתנו שאחר שזה הדבר אין בו אלא קנס ממון שיהי' דינו כדין כל דבר שבממון וכמו שיש רשות לאדם לתת לחברו ממנו כמו שירצה ויפטרנה במה שיש לו אצלו שיהי' לו כמו כן מותר שיקח בתו הנערה ויתננה לאיש שיבעול אותה ויפטרנה מזה אחר שזה זכות מזכיותיו ר"ל הנ' כסף שהם לאבי הנערה או ג"כ יתננה לו על תנאי שיקח ממנו כך וכך דינרים על כן הזהיר מזה ואמר אל תחלל את בתך להזנותה לפי שזה שדנתי לענשו ממון לבד אמנם הוא כשיקרי' שיפתנה איש או יאנוס אותה אבל כשיהיה הענין ברצון שניהם יחדו ובהסכמה אין דרך לזה והראיה בזה הטעם באמרו לא תזני הארץ ומלאה הארץ זמה לפי שהפתוי והאונס לא יקרה אלא מעט אבל כשהי' הענין בבחירה והסכמה ירבה זה ויתפשט בארץ וזה טעם יפה מאד ומשובח בזה הפסוק והוא נאות לכל מה שזכרוהו החכמים למה שהסמיכו

עליו

עליו

עליו

עליו

עליו

עליו

עליו

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

צמים • ומה שהציא עוד ראיה (ח) ממה שלא
הקטנו על אותו חכם שהיה מחזק את צחו
הנשואה מלאו של לא תקרצו רק מאסור אשת
איש נ"ל שלא היה יכול להקשות עליו וזה
הללו כי זה הללו משמע דוקא כשהוא עושה
חזוק ונשוק דרך חיצת ציאה וכו' לא היה
עושה כי אם דרך אהבת קורבה ודעת המקשה
הוא שאף זה אסור באשת איש כמאמר הראשון
דשמואל וכו' הציב שכליך דשמואל סבירא
ליה שאמר הכל לשם שמים מותר • ומה שאמר
שאלו היה בקריצה בלצד לאו לא הותר לחכמים
לנשק בנותיו כזר השנתי שזה הללו אינו רק
בנשוק וחזוק בחדת ציאה • ומה שהציא עוד
(ט) ראיה מההיא דיצמון שאמר מכאן ואילך
אינה אלא נשיקה ופטור עליהם כזר הציב
המגיד משנה דפ' כ"א מהלכות אסורי ציאה
כי רלונוס פטור מכרת או מיתות • צ"ד שאין
זו ציאה אצל יש צו מלקות וצחייזי לאוון
פטור גם ממלקות אצל יש צו אסור • ומה
שאמר עוד (י) שגמרא למדו הערה צחייזי
לאוין צחייזי כריתות וא"כ שוים הם אני
אומר שהערה למדו מהם אצל לא נשיקה
ולכן נוכח לומר שצחייזי כריתות חייז מלקות
וצחייזי לאוין פטור ממנו לפי שהקריצה
שאסרה תורה אינה אלא צחייזי כריתות או
מיתות צ"ד הכפוזים צפרה שהם נקראים פריות
וכן כתב שם המגיד משנה שזהו דעת הרב :
ונ"ל להציא ראיה עוד לזה ממה שאמרו צפ"ד
מיתות (דף ס"ו ע"ב) ומתו גם שניהם למעוטי
מעשה חרודים משמע שדוקא מיתות מעטינהו
ולא מעטינהו ממלקות • ומה שהציא
עוד (יא) מאמר הירושלמי שאומר היא צל
תקרב היא צל חגלה אחת חסמי' ממנו כי פי' אותה
הסוגי' וזה כי שם שאלו למה נחלקו ר' ישמי' ור"ע
בזהמה וזכור במחלוק' המוזכר שם יותר מכל
שאר העריות והסיצו משום שכל העריות
כתוב בהן שאר צער ונאלו אין כתוב
בהן שאר צער והקטנו הרי נדה שאין כתוב בהן
מכיון דכתיב קריצה כתיב בכלם כאן : ור' הסיצ צאופן אסר • ואמר כי
מצלי זאת ה"ש יש צדה לשון שאר צער ממה שאמר ר' יוסי הוא צל תקרב היא צעל חגלה
כלומר דמאמר שכתוב בה צל תקרב ה"ל כתיב שכתוב בה צל חגלה שלשון קרוב • הוא בקרוב
צער כמו צל חגלה ואמרי שהשלמתי בזה תשובותי על הרמב"ן אשיצ ג"כ על צער זכר
הרקיע שחזק סדרת הרמב"ן שאין לאו בקריצ' כראיה אשר לפי הנראה לי אין לה
שחר • וזה שצלאי"י הביא ראיה ממה שאמר בסוטה צפרק ארוסה (דף כ"ו ע"ב) פרט
סקנא לה דרך אצרים אמר ליה אציי פריעותא בעלמא היא ופריעותא מי אסר רחמנא ומכאן
הוכיח שבקרוב צער בלצד אין צו אסור מן התורה : אמנם המדייק שם בלשון רש"י יראה
שאין מכאן ראיה כלל שכתב וז"ל פריעותא מי קאסר רחמנא אשה על צעלה צהכי עכ"ל
הרי מפורש שאסור זה על הצעל קאמר שאינה נאסרת עליה אצל לא שיהא מותר מן התורה
לצא דרך אצרים על אשת איש או שאר כל העריות החמורות והכלל שזה הללו יצא צמנין
וגם הסמ"ג מנאו בלאו קכ"ו :

עצירה לא תקרב הרחק מן הכיעול ומן הדומה
לו שכך אמרו חכמים הרחק מחטא קל שאל
יצאך לידי חטא חמור א"כ אינם אלא גדרים
וסייגים לרחק מן העצירות וסמכו אותם
למקרא ושאל רלונוס לומר צסיג שעשה תורה
לדבריה שתפסה לשון קריצ' צעריות כדי שיהיו
החכמים יכולים לעשות קייג בלשונה וישמעו
הלדיקים הנושאים פנים לתורה כל קריצה
שצעולם וזה דרך אגד' לא שיהי' עיקר הללו
(ח) ובגמרא קדושין (דף פ"א ז"ב) צמעשה
של רב חנן בר רבא שנשק בת צמו קטנה
והודיעוהו שכיחה מקודשת לומר שזה אסור
באשת איש ולא אסרו עליו משום ערוה של
אמר ואס"כ אמרו לו שהוא עובר על דברי
שמואל שאמר אין משתמשין באשה כלל ואמר
אנא כאידך דשמואל סבירא לי דאמר הכל
לשם שמים ואלו היתה בקריצה לאו גמור מן
התורה לא הותרה להסידים ולחכמים העושים
מעשים לשם שמים אצל הכל גדר וסייג
ומותר בקרובי' למי שמוחזק שאינו חסוד לעשות
כיעור ונמנע משאר הנשים (ט) ובמסכת יצמון
(דף נ"ו) צפרק הצי על יצמון אמרו הערה
זו הכנסת העפרה גמר ציאה ציאה ממש מכאן
ואילך אינה אלא נשיקה ופטור ואמרו פטור
ראיה שאין צו מלקות מן הללו של קריצה
ושם הביאו הערה צחייזי לאוין למלקות מן
המדות הנדרשות ולא סייצו אותו משום קריצה
ואפי' צפרות עכא' • ואם תאמר שלא אסרה
תורה קריצה אלא צעריות של חייזי כריתות
(י) והלא חייזי לאוין מהם כלמדים בגזירה
שזה והעולה מכל זה שלא נמנה ענין הקריצה
לאו צפני עלמו אלא קריצ' של גילוי פרוה
אסור הכתיב וכך אמרו עוד (יא) בגמרא
בסנהדרין דבני מערבא כתב ואל אשה צדה
שוואתה לא תקרב לגלות פרוה אמר ר'
יוסי צר צון היא צל תקרב היא צל חגלה •
צער צער צער ונחלקו עליה והסיצ רבי ירמיה
מכיון דכתיב קריצה כתיב בכלם כאן : ור' הסיצ צאופן אסר • ואמר כי
מצלי זאת ה"ש יש צדה לשון שאר צער ממה שאמר ר' יוסי הוא צל תקרב היא צעל חגלה
כלומר דמאמר שכתוב בה צל תקרב ה"ל כתיב שכתוב בה צל חגלה שלשון קרוב • הוא בקרוב
צער כמו צל חגלה ואמרי שהשלמתי בזה תשובותי על הרמב"ן אשיצ ג"כ על צער זכר
הרקיע שחזק סדרת הרמב"ן שאין לאו בקריצ' כראיה אשר לפי הנראה לי אין לה
שחר • וזה שצלאי"י הביא ראיה ממה שאמר בסוטה צפרק ארוסה (דף כ"ו ע"ב) פרט
סקנא לה דרך אצרים אמר ליה אציי פריעותא בעלמא היא ופריעותא מי אסר רחמנא ומכאן
הוכיח שבקרוב צער בלצד אין צו אסור מן התורה : אמנם המדייק שם בלשון רש"י יראה
שאין מכאן ראיה כלל שכתב וז"ל פריעותא מי קאסר רחמנא אשה על צעלה צהכי עכ"ל
הרי מפורש שאסור זה על הצעל קאמר שאינה נאסרת עליה אצל לא שיהא מותר מן התורה
לצא דרך אצרים על אשת איש או שאר כל העריות החמורות והכלל שזה הללו יצא צמנין
וגם הסמ"ג מנאו בלאו קכ"ו :

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר סט

(ד) והנה לדעתי הצריחא הסגויה צפורה אינה נאסר השכיב' בקירוב צמר כשיהיו שניהם וקרא אסמכתא בעלמ' משום קשש ציאה שהכל מודים בזה כדמנן (קידושין דף פ' ע"ג) הגדילו זו ישנה צכסותה וזה ישן צכסותו ואלו היה משלוקת של רבי עדת צמל תורה צמדרש הרב של לא תקריבו היאך אמרו עקיש אשה נדה לאשת רעהו וזה אשת רעהו הוא צנגדו והיא צנגדה אסור אף נדה כו' והלא ענין הקריצה בכל העריות כתיב אל כל שאר נשיו לא תקרבו וצנדה כתיב מפורש לא תקרבו ואיננו כחוצ צאשת איש וכן הביאנו שם (שבת דף י"ג) לאיסור מימרא דעולא שאמר כל קריצה אסור משום כך לך אמרין נזירא סמור סמור לכרמא לא תקרבו א"כ כל הדברים אינן לאיסור מן הללו הזה שלא תקרבו וצנדה ע"ז עוד (דף י"ז) כשהזכירו מדרש הכתוב הרחק מעליה דרכך זו הניחות והרשות ואל תקרבו אל פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא ד' חמות ואמרו על זה ופליגא דר' פדת וכו' כי הזונה אכלם הנבעלת ממי שאין קדושין תופסין לו זה כגון העריות ולא הוזכרו עליהם לדעת ר' פדת בהרמקא זו (ה) וכן אמרם צצצת (דף י"ג) צתלמיד שאמר אשתו לאליהו שהי' ישן עומה בקירוב צמר ולא עלתה דעתו לדבר אחר ואמר לה צרוך העקום שהרגו שלא נשא פנים צתור' שהרי אמרה תורה ואל אשה צנדה עומאחא לא תקרבו מפני שעבר על הגזירה של דצריהם נענש ופורץ גדר ישכנו נחש ואם היה עובר שעבר על דצרי תורה ואין זה נקרא משוא פנים לתורה כי הוא בגדר וקסייג הנעשין לדצריהם כאמרו (צרכי דף כ') ולא אשא פנים לישראל שכתצתי להם צתורה ואכלת ושצעת והם דקדקו על עצמן עד כזית ועד כצילה כלו' שהם נושאים פנים לתורה ואני אשא להם פנים והנה זה הי' ישן עם הנדה צמעה צמינר לצדו מפסיק צינו לצניה והי' צהם קלת קרוב צמר ומצוק ונשוק ולא מלאו צאסורו אלא משוא פנים לתורה : ורמייתי לרצ צחצורו הגדול שכתצ צספר המדע צלאו הזה שלא לקרבו לעריות דצצרים המציאים לידי גילוי ערוה כגון מצוק ונשוק ורמיזה וקפילה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה מפי השמועה למדו שזו אזהרה לקריצה המציאה לידי גלוי ערוה הוסיף שם רמיזה וקפילה שיהיו צכלל הללו הזה ואם כן אף עליהם הוא לוקה בגיעתהו צרייתא אחרת (ו) שהיא שנויה צאצות דרבי נתן ועשו סייג לתורה עשה סייג לדצריך כדרך שעשה הקדוש צרוך הוא סייג לדצרי' ואדם הראשון עשה סייג לדצרי' ואף איוצ ואף חכמים ונציאים עשו סייג לדצריהם וקמני איזה סייג שעשה תורה לדצריה שנאמר ואל אשה צנדה עומאחא יכול יצחק' וינשק' וידצ' עומה דצרים צעלים תלמוד לומר לא תקרבו ומזה הוסיף רב רמיזה וקפילה והם צאמת דצרי' צעלים שיהי' צמדצ' עם אשתו נדה שיסה יתירה לאו ומלקית מן התורה (ז) וצאותה צרייתא שנו עוד יכול תישן עמו צצגדיה על המטה תלמוד לומר לא תקרבו יכול תרמץ פניה ותכחול עיני' תלמוד לומר וסדוה צנדה כל ימים צצנדה תהא צנדוי מכלן אמרו כל המנוולת עומה צימי נדחה רוח חכמים נוחה הימנה מעשה צאדם אחד וכו' וכל אלו אינן אלא אסמכתא וברמק מן העצירה ותלמוד העלו שכוף מותר ושם שנו עוד נאמר כאן לא תסרצ לדצ' המציא

יך

נאמר : ומה שאמר עוד (ד) שהצריחא דספרא היא אסמכתא כצ' אמרתי שהיא דרשה גמורה : ומה שהציא עוד (ה) ראי' שאין בקירוב צמר לאו מן התורה ממה שאמר צאותו תלמיד שלא נשא פנים לתורה פניו הומר שונאמר זה לא קאי אל התלמיד רק להקצ"ה שלא נשא פנים לפורתו של זה התלמיד והרגו כחמ' העם ששם כפירוש צרצ"ן דקאי לתלמיד שלא עשה גדר לתורה לאסור בקרוב צמר וזה שאומר שהרי אמרה תורה ואל אשה צנדה עומאחא לא תקרבו והלא זה הפסוק צגלוי ערוה ממש נאמר והיה לו לומר שלא גזר על מה שאמרה תורה ואל אשה צנדה וגו' (ו) והצריחא דאצות דרי נתן ראי' גמורה שהקירוב צלצ' אסור מן התורה שאמר עשה סייג לדצריך כדרך שעשה הקצ"ה סייג לדצרי' וכו' והיא דרשה גמורה : ומה שאמר עוד (ז) שצאותה צריחא אסור דצרים רבים שלפי הגמרא שלנו הם מותרים שא"כ נראה שכל אלה אינם אלא חומרות מדרבנן גם בגמרא שלנו צפ' צמה אשה (דף ס"ד ע"ג) יש מי שאוסר שכן אמרו שם וסדוה צנדה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ואל תפקום ולא תתקשט צצגדי לצעונים עד שצא רבי עקיבא ואמר א"כ אמה מגנה על צעלה ונמלא צעלה מוגרסה אלא מה ת"ל וסדוה צנדה צנדה' תהא עד שתצא צמים

צלאו מן התורה הי' אומר צרוך העקום שהרגו נענש על דצרי תורה ואין זה נקרא משוא פנים לתורה כי הוא בגדר וקסייג הנעשין לדצריהם כאמרו (צרכי דף כ') ולא אשא פנים לישראל שכתצתי להם צתורה ואכלת ושצעת והם דקדקו על עצמן עד כזית ועד כצילה כלו' שהם נושאים פנים לתורה ואני אשא להם פנים והנה זה הי' ישן עם הנדה צמעה צמינר לצדו מפסיק צינו לצניה והי' צהם קלת קרוב צמר ומצוק ונשוק ולא מלאו צאסורו אלא משוא פנים לתורה : ורמייתי לרצ צחצורו הגדול שכתצ צספר המדע צלאו הזה שלא לקרבו לעריות דצצרים המציאים לידי גילוי ערוה כגון מצוק ונשוק ורמיזה וקפילה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה מפי השמועה למדו שזו אזהרה לקריצה המציאה לידי גלוי ערוה הוסיף שם רמיזה וקפילה שיהיו צכלל הללו הזה ואם כן אף עליהם הוא לוקה בגיעתהו צרייתא אחרת (ו) שהיא שנויה צאצות דרבי נתן ועשו סייג לתורה עשה סייג לדצריך כדרך שעשה הקדוש צרוך הוא סייג לדצרי' ואדם הראשון עשה סייג לדצרי' ואף איוצ ואף חכמים ונציאים עשו סייג לדצריהם וקמני איזה סייג שעשה תורה לדצריה שנאמר ואל אשה צנדה עומאחא יכול יצחק' וינשק' וידצ' עומה דצרים צעלים תלמוד לומר לא תקרבו ומזה הוסיף רב רמיזה וקפילה והם צאמת דצרי' צעלים שיהי' צמדצ' עם אשתו נדה שיסה יתירה לאו ומלקית מן התורה (ז) וצאותה צרייתא שנו עוד יכול תישן עמו צצגדיה על המטה תלמוד לומר לא תקרבו יכול תרמץ פניה ותכחול עיני' תלמוד לומר וסדוה צנדה כל ימים צצנדה תהא צנדוי מכלן אמרו כל המנוולת עומה צימי נדחה רוח חכמים נוחה הימנה מעשה צאדם אחד וכו' וכל אלו אינן אלא אסמכתא וברמק מן העצירה ותלמוד העלו שכוף מותר ושם שנו עוד נאמר כאן לא תסרצ לדצ' המציא

עצירה

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

אסתר ומה שאמר עוד (ב) כי לשון קריצה
אלל עריות נאמר על כציה כנה קריצה זו
נאמרה על הקירוצ כלל ששמענו מן הצריח
דקשרא ומה שאמר עוד (ג) שגם כל החכמים

האריך ולשון ספרי יכול לא יבנו
בתים ולא יטעו כרמים כמותם ת"ל
ובהוקותיהם לא תלכו לא אמרתי
אלא בחוקים החקוקים להם
ולאבותיהם ושם אמרו מה היו
עושים האיש נישא איש ואשה
נושאת אשה ואשה לשני אנשים
הנה התבאר כי אלו הלאוין שהם
כמעשה מצרים וכמעשה ארץ כנען
לא תעשו הם אזהרה מבעילת כל
העריות בכלל ואחר כן כפל האזהרה
בפרט ערוה וכבר בארנו אנחנו משפטי אלו
המצות בז' מסנהדרין ובחבורנו הגדול ובארנו שדוקים
עליהן ומה שראוי שתדעוהו הוא שכל אשה שחייבין כרת
עליה שהנולד מהביאה ההיא שחייבין עליה כרת
יקרא ממזר והוא שקראו האל יתעלה בין שהיתה אותה
ביאה בזדון בין בשונג הולד ממזר הוין מן הנדה לבד
שהולד הנולד ממנה אינו ממזר אמנם נקרא בן הנדה
וכבר התבאר זה בד' ביבמות :

(אסתר מות : קדושה הלכות אסורי זיהא)

פדת וסציריו נזה אלל הנאמר כי על שאלתם נזהר אם מותרת לשכב עם צעלה צערה אחת
היא צנדה וכו' צנדה ואע"פ שיש צנדים צערה אחת קרצה וסמך זה צנדה כענין אם
ישכבי שנים וסם להם וכל שיסנים צערה אחת אי אפשר להם צלל נגיעה וכדליתנור הכס
(צרכות דף כ"ד) והא ח"כ עגנות ויש נזהר עוד חשש ציה וצא רצ יוסף לאסור מטעם
חשש כציה כדרך שאסרו צעור שלא יעלה עם הצער (הגנינה) צללן אחד ואע"פ שאכילתו מדצריהם
וכל שכן צזה שסכיצתן צערה אחת קריצה וכנאם זה מזה ואמרו צנדרש סככחוצ ציחזקאל
ואת אחת רעבו לא עמא ואלל אחס נדה לא קרצ מקיש אחס נדה לאחת רעבו מה אחס
רעבו הוא צנדה והיא צנדה אסור כלומר שהדבר ידוע שצאשת רעבו אסור הוא לעשות כן שאפילו
הסככחות זה אסור וקונה ערוה וסככחוצ מזהיר ממנה הרחק מעליה דרכך ואלל הקרצ אל פתח
ציתא שאפי' צלל ייחיד שאין צלל עתה לידי ציהא מנענו הכחוצים מזה וא"כ אף נדה והעריות
של שאר אסורות לגמרי מטעם הקריצה ואפילו לא יצאו לידי יאה מנעם שינוי דעות
ועל זה אמרו ופליגא דר' פדת שכוף קוצר שאין אסור צעירות של
שאר אלא צנדי הערוה וא"כ לא הקשו לאשת איש שכלל מודים צה שכוף אסור שהרי שלמה
לוח כן והזכירו (שנת דף י"ג) צעולא נמי שאין לו הסיקס הזה לפי שהי' מנשק צאחיותיו
צהפסק ושינוי חצי ידיהו שלא כדרך להכרה ואע"פ שכוף אסור צאשת איש (ג) והנה
כלם אין להם המדרש הזה מלא תקרצו לגלות ערוה וכו' וכו' מציא איתו מסיקס הכחוצ
סציחזקאל ור' פדת ועולא מחירין ומה שאמר רבי פדת לא אסרה חורה ירלה צו שאינו אסור
כלל כאמרה (ר"ה דף כ"ד) לא אסרה חורה אלא דמות חרצ פנים צכדי הדדי ואמרו עוד
(ג"מ דף ס"ט ע"ג) כל כי האי ריציחא לא אסרה חורה אלא רצית הנאם מלוה למלוה

הימב"ן מצוה לא תעשה מגלת אסתר סח

כתב הרב והמלוך שכ"ג שנמנענו מהתעורר
באחת מכל העריות ואפי' צלח
צ"ח כגון פסוק ונשוק להם מפעולות
המעמיקים צוננה וכו' אמרו יתע' במניעם הזאת
אל כל שאר צדקו לא
תקדשו לגלוי ערוה ולשון
ספרה חלו נאמר ואם
אשה נכדת טימאתה לא
תקדש לגלות ערוה אין
לי חלל שלא יגלה
מנין שאל יקדש ת"ל לא
תקדש אין לי חלל נדה
וכנה הרב מלא כזרית
הזו הנפוסת וחלה
דבריו צלילן גדול חלל
כפי העיון צחממוד אין
הדבר כן טי"י צקריצה
שלין זה גלוי ערו' כגון
פסוק ונשוק לחו ומקוה
שכרי צגמרת שנת (97)
י"ג) שאלו נדה חסנוהר
טיסכצ צעל עונה צמטה
אחת היא צגדה וכו'
צגדו וכו' עכ"ס מי
שאמר ובעלו ופליגא
דכ"י פדת דאמר כ"י
פדת לא חסרה תורה
חלל קריצה של גלוי
עריות שנאמר איש איש
אל כל שאר צדקו לא
תקדשו לגלות ערוה
וכנה אין לא תקדשו
לדור' להם לחו צפני
עלמו צזריתא הסנויה
צספרה חלל ידרסוכו
צקריצה של גלוי ערוה
צלצד (א) ומן סידוע
עוד מנכהגס צחלמוד
שחם כ"י הצריתא הזו
חללם חמת וכו' דכ"י
של כ"י פדת חלוקין
צכך היו צעלי כגמרה
מציין אותם עליו
לחיותה ולומריסגמתיצי'
חלו נאמר ואל חסה וכו'
ומעלי' מנכה תיוצחא
דכ"י פדת תיציחא וכיון
שלא עשו כן נצין מהם
כי

נראה לי שהנכון כדכ"י הרב צצקירוז
לעריות צלצד הוא צלחו כדנשמע
ונכ"י דספרה טכצי' הרב ונ"י
כדנצ"ן (א) טכדכסה דספרה היא חסמכתח
צזה הפסוק שחם לא
כן היו מקטין מנכה
לכ"י פדת ח"י חומר
טכדכסה גמורה הוא מן
פחונה ואין מקוסלכקסות
מנכה לכ"י פדת שח"י
כוחר' כלל דעתו וזה
שחם שחלו נדה מכו
טתיסן עם צעלה הוא
צגדו וכו' וי"י צגדה
וכס"י טכ"י חסו'מסוס
דחחקט לחשת איש
ועל זה אמרו ופליגא
דכ"י פדת כ"י טי"י
חסור הוא צגדו וכו'
טכ"י סוכר שלא חסרה
תורה רק קירוז של גלוי
עריות דכ"י חקירוז
טרגילים לעשות כאשר
ירלו לגלות ערוה טכ"י
צקרוצ צכר כ"י ח"כ
שלין הצריתא חולקת
עליו רק חרצ' דעחם
טי"י וטכחא חתיא טפיר
כל חותם חסוגיא
וחתיסצ למה לא חציאו
חסור קרוצ לכ"י מפסוק
לא תקדש חלמוד זה
זה כי הם היו שחלי'
כטכ"י וכו' וזה
הפסוק ח"י מדכר חלל
צקרוצ צכר דוק
וגסדכ"י ר' פדת יחפרשו
כפסוקט שחמר לא
חסר' תורה חלל קריצה
וכו' טפ"י מן החורה
אין חסור חלל צקרוצ
צכר חלל מדכנן ודאי
חסור

מצוה שנג הזהיר מהקריב אל
א' מהעריות האלו
ואפילו בלא חבוק ונשיקה והדומה
להם מן הפעולות הזרות והוא אמרו
באזהרה מזה איש איש אל כל
שאר בשרו לא תקדשו לגלות ערוה
כאלו יאמר לא תקריבו שום קרוב
יבא לגלות ערוה ולשון ספרי לא
תקדשו לגלות ערוה אין לי חלל
שלא יגלה מנין שלא יקדש ת"ל
ואל אשה נכדת טימאתה לא תקדש
אין ר' אלא נדה שהוא בבל תקדש
ובל תגלה מנין לכך העריות שהן
בבל תקדשו ובל תגלו ת"ל לא
תקדשו לגלות ושם אמרו ונכרתו
הנפשות העושות מה ת"ל לפי
שנאמר לא תקדשו יכול יהו' חייבים
כרת על הקריבה ת"ל העושות ולא
הסרבות וכבר נכפלה האזהרה
באסור אלו הדמיונות ואמר לבלתי
עשות מחקות התועבות אולם אמרו
כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם
בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען
אשר אני מביא אתכם שמה לא
תעשו הנה לא הזהיר בב' אלו
הלאוין מחקות התועבות בלבד אבל
אמנם יזהיר בהם מהתועבות עצמן
אשר באדם אחד זה וזה שהיא
הביא ב' לאוין בכלל על כל העריות
ובעבור שהזהיר שלא לעשות
כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ
כנען וזה כולל מה שהיו עושין מן
הזמה ובעבודת האדמה ומרעיית
המקנה וישובי הארץ גם כן שם ובאר כי אלו הפעולות
אשר הזהיר מהם הוא כך וכך עריות לא תגלה וכמו
שבאר בסוף המאמר ואמר כי כל התועבות האל עשו אנשי
הארץ

צזה הפסוק שחם לא
כן היו מקטין מנכה
לכ"י פדת ח"י חומר
טכדכסה גמורה הוא מן
פחונה ואין מקוסלכקסות
מנכה לכ"י פדת שח"י
כוחר' כלל דעתו וזה
שחם שחלו נדה מכו
טתיסן עם צעלה הוא
צגדו וכו' וי"י צגדה
וכס"י טכ"י חסו'מסוס
דחחקט לחשת איש
ועל זה אמרו ופליגא
דכ"י פדת כ"י טי"י
חסור הוא צגדו וכו'
טכ"י סוכר שלא חסרה
תורה רק קירוז של גלוי
עריות דכ"י חקירוז
טרגילים לעשות כאשר
ירלו לגלות ערוה טכ"י
צקרוצ צכר כ"י ח"כ
שלין הצריתא חולקת
עליו רק חרצ' דעחם
טי"י וטכחא חתיא טפיר
כל חותם חסוגיא
וחתיסצ למה לא חציאו
חסור קרוצ לכ"י מפסוק
לא תקדש חלמוד זה
זה כי הם היו שחלי'
כטכ"י וכו' וזה
הפסוק ח"י מדכר חלל
צקרוצ צכר דוק
וגסדכ"י ר' פדת יחפרשו
כפסוקט שחמר לא
חסר' תורה חלל קריצה
וכו' טפ"י מן החורה
אין חסור חלל צקרוצ
צכר חלל מדכנן ודאי
חסור

מצות לא תעשה

מצוה שני הזהיר שלא לזכור על חמי האז
 והוא אמרו ית' ערות חמי חזין
 לא חגלה עד שיהי' ג"כ שגג זאחי חזיו חייז
 ז' מטאית כמו שבארנו זאחי וזגמרא סנהדרין
 (סס) אמרו הכא על חמי חזיו חייז ז' לזכרי
 הכל דכתיב ערות חמי חזין לא חגלה ודע
 שאמר' נחקרה העדות הוא שיהיו שם שני עדים
 כשרים מתרים זו או יותר וצ"ד כשר של עשרים
 ושלש ויעידו עדותן בהם ויהי' זה צומן שדיני
 נפשות נוכחין ומצוה הוא שאלו העריות כלן
 שקדם זכרם כא זכרן צלור צתורה והוא אמרו
 אחר מנינם כי כל אשר יעשה מכל התועבות
 האלה ונכרתו הנפשות העושות וכן כל מה
 שזכרנו מהם שהוא חייז זכרן מיתה צ"ד היא
 ג"כ כתוב צתירה ואמנם החמלק מנייתות ואמרו
 בקלחם סקילה וצקלחם סנק וצקלחם שרפה הנה
 ומנו שהוא קבלה ומנו שיהא כתוב צתורה
 והצחאר דיני אלו העריות צכללן צמסכת סנהדרין
 וכריתות וכבר הצחאר צכריתות (דף כ"ד ע"ג)
 שכל פין שחייצין על זדוני כרת על שגגתו מטאית
 קצועה חייז על לא הידע שלו חשם חלוי וענין
 מטאית קצועה שחכים מן הצרמה צלצד וכשחציע
 כל מלות עשה אחת אחת והצחינת כעינשים
 הנזכרים צכל מלוה ומלוה מהן חמלא כל עון
 שחייצין על זדוני כרת ויכל שגגתו מטאית שחמטאית
 כהיא קצועה זולת ז' עונות שחייצין על זדון
 כל אחד משתיבן כרת ועל שגגתן מטאית שאינה
 קציעה אצל היא עולה ויורד וצ' העונות בהם
 הם טומאת מקדש וטומאת קדשיו ארלה זאמרי
 טומאת מקדש טומאת שוכנס לעזרה וטומאת קדשים
 טומאת שאלל קדש וכן הצחאר לך שכל גלות לא
 חעשה שחייצין צזדונה כרת חייצין על שגגה' מטאית
 זולת עון ח' והוא מגדף שזדוני כרת וצ' חייצין
 על שגגתו מטאית וכן הצחאר לך שכל מי
 שחחייז מיתה צצ"ד וי' זו מיתה שחיי' הנה
 האיש כהיא צכרת גם כן כשלא המיתותו צ"ד
 ח' לא נודע לו ונלצד עשרה חגשים שהם מחוייצי
 מיתה צ"ד ואין עליהן כרת והם נסית ומדים
 כציה שקר ומתצא צסס ע"ז וזקן ומרה וכן
 סורר ומירה ובוגז נפש מישראל ורולח ומכה
 חזיו ואמו ומקלל חזיו ואמו וכל אחד מאלו
 כשנחקרה עליו העדות יורג' ואם לא יורג'
 שלא יוכלו צ"ד להרגו ח' לא נודע לו הנה
 הוא מתיר עלמו למיתה אצל חינו עומד
 צכרת ושמור אלו הסדשים וחכיר אותם

מלוה

לולא האזהרה צזה מיוחדת וצחמלת כריתות
 (דף צ') אמרו ל"ו כריתות ים צתורה ומנו
 אותם ומנו צכללי הכא על הצהמי ואשה הוציאה
 עליו את הצהמה עם היות שם כולל ענינם
 מלות לא חעשה והעוצר על לאו זה חייז סקילה
 ואם לא נחקר' העדות הרי היא צכרת אם
 היחה מצידה ואם היחה שוגגת תקריצ קריצן
 מטאית קצועה :

מצוה שני הזהירנו שלא לזכור על הזכר
 והוא אמרו יתעלה ואת זכר
 לא תשכח משכני אשה וכבר נכפלה האזהרה
 צזה הענין צעלמו והוא אמרו לא יהי קדש
 צצני ישראל וזה דרך האמת שזה הללו הוא
 נכפל לחזוק לא שהוא אזהרה לשיכח וכשכח ושם
 אמרו לא תשכח כלמך האזהרה לשיכח ולנשכח
 וצגמי סנהדרין (דף נ"ד ע"ג) הצחאר דרבי
 ישמעאל הוא שישים לא יהי קדש אזהר' לנשכח
 לפיכך הכא על הזכר והציה ענין זכר צהעלם
 אחד חייז שמים על דעת ר' ישמעאל ור' עקיבא
 חומר חינו לריך הרי הוא חייגר ואת זכר לא
 חשכח קרי ציה לא חשכח לפיכך הכא על הזכר
 והציה זכר עליו צהעלם אחת חינו חייז אלה
 אחת ואמרו צעעם זה לא חשכח ואל חשכח
 סדא היא ואמנם כא לפי דעתו לא יהי קדש
 לחזוק כמו שאמר לא חגאף וכהיא אזהר' לאשת
 חיש כמו שבארנו ואחר כן אמר יאל אשת
 עמיהך לא חתן שכנתך לזרע וכגין זה הרבה
 כמו שבארנו צצ' ש החשיעי' והעוצר על לאו זה
 חייז סקילה ואם לא יסקל הנה הוא צכרת אם
 הי' מצייד ואם הי' שגג יקריצ מטאית קצועה :

מצוה שני הזהירנו שלא לזכור על האז והוא
 אמרו ערות חזין לא חגלה
 והעוצר על לאו זה חייז סקילה ג"כ עד שיהי'
 הכא על חזיו חייז צ' משום שוכח עם זכר
 ומשום מג' ערות חזיו וצגמרא סנהדרין (סס)
 ע"ה) הצחאר שאמרו ערות חזין לא חגלה
 חזין ממש והקשו שם האז מולח זכר לא חשכח
 משכני אשה נפקא והשיבו לחייזו שמים וכדרכ
 יהודה אמר רב דאמר עכו"ם הכא על חזיו
 חייז שמים ואם צארו ואמרו מתחצרי מילת'
 דרב יהודה צישראל וצשוגג ולקריצן והאי דאמר
 עכו"ם לישי' מעליא נקט כל שהוא שוגג צאחי
 חייז שתי מטאות כמי ששגג צשתי עריות ואף
 גם כן זה מי ששגג צזכר דעלמו חינו חייז
 אלא מטאית אחד :

מלוה

מלוה

מצות לא תעשה

סז

מצוה שמה הזכירנו מגלות ערות אחות
 אשתו צחיי אשתו ויהי אחר
 ואשה אל אחותה לא תקם והעובר על
 זה זכרת אם הוא עויר וצונג יקריב קרבן
 מטאת קצועה :
 מצוה שמו הזכירנו שאל לזאת על הנדה צעת
 טומאתה ר"ל כל השצעה ימים
 וכו' אמרו ואל אשה צדח טומאתה לא תקרב
 כל זמן שלא תעבור אחר שצעה והעובר על
 לאו זה צמזיד סייב כרת וצונג יקריב קרבן
 מטאת קצועה :
 מצוה שמו הזכירנו מגלות ערות אשת איש
 וכו' אמרו יתעלה ואל אשת
 עמיתך לא תחן שכנתך לזרע וצונג העובר
 על לאו זה יש הפרס . וזה שאש אש אשת
 היתה נצרה וזרעה שניהם חייבים קריב
 כמו שצא הכונן . ואם היתה צת כהן דינה
 צריזה יהיה צנק ר"ל בצועל . ואם היתה
 צת ישראל וצולה שניהם סייבין חנק וזה
 כשנקר' העדות ואם לאו כנה הוא זכרת וזה
 אם ה' מזיד ואם ה' שונג יקריב מטאת
 קצועה . וכבר נכסלה האזהרה צזה וכו' אמרו
 לא תנאף רוח צו שלא לגלות ערות אשת איש
 ולשון מכלתא לא תנאף לעה נאמר לפי שהוא
 חונן מות יומת הנואף והנואפת עונש שמענו
 אזהרה מנין ח"ל לא תנאף אהד האיש ואחד
 האשה ולא כמו ואל אשת עמיתך כי היא
 האזהרה שאינה כוללת נואף ונואפת אצל היא
 האזהרה לנאף בלבד וכן צאזר העריות אי
 אפשר להם מצלתי שיוצאי לאשה ג"כ אמרו
 לא תקרבו לגלות ערוה הרי כאן שנים להזכיר
 האיש ע"י האשה והאשה ע"י האיש וצמזרי
 סנהדרין (דף כ"א ע"ב) אמרו הכל היו צכלל
 הנואף והנואפת הוליא הכחוצ אח צת כהן
 לשריפה ואח נערה המאירשה לסקילה וכבר
 קדם לנו צאור זה הענין צפתחת המאמר :
 מצוה שמה הזכירנו שלא לשכב עם הצהמות
 זכריהן ונקבותיהן ויהי אחר
 יתעלה וצכל צהמה לא תחן שכנתך והעובר
 על לאו זה צמזיד סייב סקילה ואם לא יסקל
 כנה הוא זכרת ואם ה' שונג יצא קרבן
 מטאת קצועה :
 מצוה שמה הזכירנו מהציה הנשים הצהמות
 עניהן וכו' אמרו ואשה לא
 העמוד לפני צהמה לרצעה חצל היא וזה גם
 כן מלוה צפני עלמו ואינה נכנסת צמלוה
 שלפניה כי לא צהיות אסור על הזכרים לזא
 על הצהמות נאמר לאשה להציה הצהמה עלי
 לולא

אל תהי ג"ש קלה צעיניך שהרי צחו אחד
 מנופי תורה ולא למדה ככחוצ אלא מג"ש
 אחיא כנה כנה זימה זימה וכצין אמרם לא
 למדה תורה ולא אמר לא לנודוס כי אלו הדברים
 כלם קבלה מהנציא ע"ה פי' מקוצל כמו שצאזרו
 צפתחת צצורנו הגדול צפי' הנושנה ואמנם שצק
 ככחוצ מלזכרה להיותה אפשר להחלמוד צג"ש
 וזהו ענין אמרם לא למדה ככחוצ אלא מג"ש
 וכצין אמרם מגיפי' תורה . כנה ככחוצ מכל
 מה שקדם שהעובר על לאו צחו וצת צנו
 וצת צחו הוא צשריפה ואם לא נחקרה העדות
 זכרת אם היה מזיד ואם ה' שונג צאחת מהן
 יקריב מטאת קצועה :
 מצוה שלז הזכירנו מגלות ערות אשה וצחה
 וכו' אמרו יתצרך ערות אשה
 וצחה לא תגלה והעובר על לאו זה וכו' שחה'
 אחת מהן אשתו ויצעול האחרת סייב שריפה
 ואם לא נחקרה העדות זכרת אם ה' מזיד
 ואם ה' שונג יקריב מטאת קצועה :
 מצוה שלח הזכירנו מגלות ערות אשה וצת
 צנה וכו' אמרו ית' אח צת צנה
 וצחת גם היא שריפי' אם ה' מזיד וצונג יצא
 מטאת קצועה :
 מצוה שלש הזכירנו מגלות ערות אשה וצת
 צחה וכו' אמרו יתעלה ואח צת
 צחה ויהי זכרת וצשריפה אם היה מזיד וצונג
 יצא מטאת קצועה :
 מצוה שם הזכירנו מגלות ערות אחות האב
 וכו' אמרו יתעלה ערות אחית
 אצין לא תגלה והעובר על לאו זה צמזיד
 סייב כרת וצונג יצא מטאת קצועה :
 מצוה שמה הזכירנו מגלות ערות אחות האם
 וכו' אמרו יתעלה ערות אחית
 תגלה והעובר על לאו זה צמזיד סייב כרת
 וצונג יקריב מטאת קצועה :
 מצוה שמה הזכירנו מגלות ערות אשת אחי
 האב וכו' אמרו אל אשתו לא
 תקרב דודתך היא והעובר על לאו זה צמזיד
 סייב כרת וצונג יצא מטאת קצועה :
 מצוה שמה הזכירנו מגלות ערות אשת הבן
 וכו' אמרו יתעלה ערות כלתך
 לא תגלה והעובר על לאו זה צסקילה ואם
 לא נחקרה העדות או לא נודע הוא זכרת אם
 הוא מזיד ואם ה' שונג יקריב מטאת קצועה :
 מצוה שמה הזכירנו מגלות ערות אשת
 האב וכו' אמרו יתעלה ערות
 אשת אסוך לא תגלה והעובר על לאו זה זכרת
 אם ה' מזיד ואם ה' שונג יקריב מטאת
 קצועה :

מצות לא תעשה

מצוה שבר הזהיר מעשות מלאכה ציוס ז' של פסח והוא אמרו כל מלאכה עבודה לא תעשו :

(צא אל פרעה זמנים הלכות שציתת י"ט פ"א) :

מצות שבה הזהיר מעשות מלאכה ציוס עלרת והוא אמרו מלאכה עבודה לא תעשו :

(אמור אל הכהנים זמנים הלכות שציתת י"ט פ"א) :

מצוה שבו הזהיר מעשות מלאכה ציוס ר"ה והוא אמרו כל מלאכה עבודה לא תעשו :

מצוה שבו הזהיר מעשות מלאכה ציוס ראשון של חג והוא אמרו כל מלאכה עבודה לא תעשו :

מצוה שכח הזהיר מעשות מלאכה ציוס שמיני של חג והוא אמרו כל מלאכה עבודה לא תעשו ודע שאלו הו' ימים טובים כל מי שיעשה מלאכה אי זו שחייב צאי זה יום מכם לוקה אלא אם כן יהי' מלאכה מונה שילטריך צאובל נפש כמו שצא צכתוצ אחד מהם אשר יאכל לכל נפש הוא לדו יעשה לכם כ"ה לשאר י"ט וכבר התבארנו משפטי מלוה זו צמסכת צילה :

מצוה שכח הזהיר מעשות מלאכה ציוס הכיסורים והוא אמרו כל מלאכה לא תעשו והעובר על לאו זה צכרת כמו שצאר ככתוצ ואם הי' שוגג חייב מטאת קצועה והתבארנו משפטי מלוה זו צמסכת צילה וצמגילה וזולתם :

(פנחס זמנים הלכות שציתת יוס טוצ פ"א) **מצוה של** הזהירנו מגלות ערות אם והוא אמרו ערות אחך לא תגלה והעובר על לאו זה צכרת וכשהעידו עליו עדים נסקל אם הי' מזיד ואם הי' שוגג יקריצ קרצן מטאת קצועה :

(מכאן עד מלוה ס' ש"צ תמלא כל העריות הללו צאחרי מות קדושה הלכות אסורי ציאה צארצעה פרקי הראשונים)

מצוה שלא הזהיר מגלות ערות אשת אב והוא אמרו ערות אשת אביך לא תגלה והעובר על לאו זה צכרת וכשהעידו צו עדים יסקל אם הי' מזיד ואם הי' שוגג מציא מטאת קצועה הנה התבאר לך שהצא על

אמו חייב עליה משום אשת אב צין צמיי אציו צין לאחר מיתת אציו כמו שהתבאר צסנהדרין :

מצוה שלב הזהיר מגלות ערות אחותו והוא אמרו ערות אחותך צת אביך לא תגלה ערות' והעובר על לאו זה צמזיד חייב כרת וצשיגג יקריצ קרצן מטאת קצועה :

מצוה שלג הזהיר מגלות ערות צת אשת אב כשתהי' אחותו והוא אמרו ערות צת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא לא תגלה ערותה וזה הלאו צא נסוס צת אשת אב ערוה צפני עלמה להיות צצא על אחותו מאציו לו מאמו חייב צ' משום אחותו ומשום (צת) אשת אציו כמו שצבארנו וזה לשונם צזה אמרו צצ' מייצמית (דף כ"צ ע"צ) חנו רצנן צצא על אחותו והיא צת אשת אציו חייב משום אחותו צלצד מאי טעמא דרצנן מכדי כתיב ערות אחותך צת אביך ערות צת אשת אביך מולדת אביך למה לי ש"מ לחייצו משום אחותו ומשום צת אשת אציו והעובר על זאת גם כן ר"ל האחות מהאצ ומאם צכרת צצד אם היא מזיד וצשיגג חייב מטאת קצועה :

מצוה שלד הזהירנו מגלות ערות צת הבן והוא אמרו ערות צת צנך לא תגלה :

מצוה שלה הזהירנו מגלות ערות צת הצא והוא אמרו ערות צת צתך לא תגלה ערותה וגו' :

מצוה שלו הזהירנו מגלות ערות צצת עלמה וזה לא התבאר צפיי צתורה ולא צא צכתיצ ערות צתך לא תגלה ואמנם עמה שהזכיר צת צנן אי צת הצת תקם ממנו ראיה צצאור הדצד והגלותו כי הוא אסר צת צנן וצת הצת וכ"ש הצת וצגמו' דיצמו' (ד"ג) אמרו צחו עקר אסורה מדרשא אחיא דאמר רצה אמר נ' רצ ילחק צר אצדיגי אחיא הנה הנה אחיא זמה זמה ר"ל שהוא אמר צצת צנך וצצת צתך כי ערותך הנה ואמר צאיקור אשה וצתה וצת צנה וצת צתה שארה הנה זימה היא כמו שצאקור אשה וצתה נאקרה צתה כן צאקור צת צנו וצת צחו נאקרה צחו גם כן ואמר צעונם איש אשר יקם אח אשה ואח אמה זמה היא צאש ישרפו אותו ואחכנ כמו כן אשה וצת צנה וצת צמה צשריפה צעצור שצא צנן זמה וגמרי' לה מבזרה שוס זמה זמה וס"ה לצחו וצת צנו וצת צחו לענין פונם דגמרי' להו מנ"ש דכנה הנה דנצי צת צנו וצת צחו כתיב הנה כמו שצא צאשה וצתה ולשון גמרא דכריתות (דף ס') אל

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר סו

יאל אים ונתקומו ציוס השניעי וציאר הקצלה
 שגזול הנסיע' הוא מה שנוסף על אלפים חוץ
 מן המדינה ואפי' אלצע אחת וללכת אלפים אמה
 לכל נד הוא מותר ולשון מכילת' אל יאל אים
 ונתקומו אלו אלפים אמה

אלפים אמה ובמסכת עירובין (דף י"ז ע"ב) אמרו לוקין על אסורי תחומין דבר תורה ושם דתבארו משפטי מצוה זו :

(וי'י צלח : זמנים הלכות שצח פכ"ו)

ואין הלכה כמותו אצל צמצורו בגדול הורה
 שאלפים אמה מדברי סופרים אצל אמה שגזול
 הנסיעה מן החורה שלש פרסאות כנגד
 מחנה ישראל נכסוך זו הוא וקלת הראשונים על
 הירושלמי שאמר ר"ש צר ציטנא צסס ר' אהא
 אין נך מחור מכלם אלא תסוס י"צ מיל כנגד
 מחנ' ישראל וגם זה אינו נכון שאינו כדרך החלמוד
 שלנו (א) ולא הוזכר השיעור הזה צחלמודנו
 כלל אלא אלפים אמה דאורייתא לר"ע ותחומין
 מדבריהם לרצנן וכפ"י אמרו צמקומו' ונחלמודנו
 שיש לאו צתחומין אליצא דר"ע או צהצעה
 אליצא דר' יוסי הא לרצנן אין צצצת לאו
 גרידא אלא לאוין של מלאכה שיש צהן מיתת
 צ"ד ועוד לנו צזה ראיות להאמת כסצרא הביא
 (ב) וגם צירו' אינה עולה להם צסוק כשמיעה
 למי שמיצ צו העיון אלא שאהנו נקלר צזה
 מפני שנתפרש צר צדצרי זולחנו :

הוא צירושלמי : ומה שאמר (א) הרמב"ן שצגמ'
 שלנו לא הוזכר זה השיעור כ"ל שצ"מ נוכל
 ללמד ממנו כי מה שאמר דהלכתא כגמרת צצליה
 הוא צמ' שיחלו' הירושלמי עליו חתנס צדצר
 שלא הוזכר צצצלי ואיחא

צירושלמי צודאי נוכל
 ללמד ממנו ואל יקשה
 עליך וסם שהזכירו צגמ'
 שלנו דתחומין דרצנן
 לומר שכרי לפי הגמרא
 שלנו כל תחומין הוי
 מדרצנן מדקאמר סחס

תחומין דרצנן כי זה אינו לפי שצכל המקומות
 שהזכירו צגמרא תחומין דרצנן לא קא מייירי
 אלא צאלפים אמה כהביא דפרקני שפוליאוכו (דף
 מ"ו) א"ל חז"י מכדי ערוצין דרצנן והחס
 צאלפים קא מייירי כדמשמע מתוך הסוגיא
 וכן צפ' כילד מעצדין (דף נ"ט) והחומין דרצנן
 חתנס קשיא לי אס אמת הוא זה ש"צ מיל
 הוא דאורייתא א"כ כשאמרו צפ' משילין (דף
 ל"ב) אין רוכצין ע"ג צהמס צצצת גזרה שמה
 יאל סוץ לחוס ומקשי ש"מ תחומין דאורייתא
 והדר ומשני אלא גזרה שמה יחתיך זמורה מלה
 לא כשיצ שמה יאל סוץ ל"צ מיל דהוי דאורייתא
 ומיהו יש לומר שרלה למלא נד לאסור הרכיזה
 צתוך אפי' החוס וכן כתצ צהגרות של המרדכי
 דפ"ק דערוצין : אכן עדיין קשיא לי ממה
 שאמר צפ' כלל גדול (דף ס"ט) כשצולל הגמ'
 ידיע ליה לצצת צמאי ומשני ידיע ל"י צתחומין
 ואליצ' דר"ע למה לא כשיצ ידיע ל"י צתחומין
 שצסה צצחת הקושיא צלחו ס"ו מתיצצ צעיני

שאמר שצ"ה דפוס מלי לתרץ הכי שא"כ למה לא
 קא משני שיותר טוצ לתרץ תירוצ אחד שיבא ככולי
 עלמא ממה שיחרץ תירוצ שהוא דצרי
 יסיד צלצד והנה גם הרא"ש מפני זאת הקשיא סצירא ל"י
 שכל תחומין דרצנן וכן כהצ צסוק
 פ"ק דערוצין : ומה שאמר עוד הרמב"ן (ב) שגם
 הביא דירושלמי צמסקנא לא קאי הכי
 נראה לי צאין שס גמגוס צזה כלל והלכה צרורה
 היא לפי אופה השטה ש"צ מיל הוס דורייתא :

בציה שכתב הזהיר מעונש בגדרים על
 החוטא ולהעציר הדינין עליהם
 ציוס השצת והוא אמרו לא תצצרו אס וכו'
 ציוס השצת : רלה צזה שלא יסרק מי שנתחייצ
 שריפה וכו' הדין לשאר מיתות ולשון מכלתא
 לא תצצרו אס שריפה צכלל היתה וינחה ללמד
 מה שריפה מיוחדת שהיא ח' ממיתות צ"ד
 והינה דומה חת השצת אף כל שאר מיתות
 צ"ד לא ידחו חת השצת והנה אמרו הצערה
 ללאו ינחה ואינה הלכה אצל לחלק ינחה וכו'
 ש"ה סייצ על כל מלאכה צפני

עלמה כמו שהצצאר צמקומו וצגמרא דצנ
 מערצא צכל מוסצותיכם רצי אלעאי צסס ר'
 ינאי אומר מכאן לצתי דינין שלא יהיו דנין
 צצצת :

(ויקהל : זמנים הלכות שצת פרק כ"ד) :

מצוה שכתב הזהיר מעשה מלאכה ציוס
 ראשון של פסה והוא אמרו כל
 מלאכה לא יעשה :

(צא אל פרעה : זמנים הלכות שציתת י"ט
 פ"א) :

מצוה שכתב

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

אדם ומה שאמר עוד (ג) שהרצו צענונו כתב
 שאזהרת האז נלמד מננין אז כל זה אמת
 ומכל נקיים לוקה על לאו על הכלל שצידדו
 לא ענש הכחוז אלא אם כן הזכיר כאשר
 כתבתי ומה שאמר עוד (ד) שגמרא לא
 עשו ונשיא צעמך לא תחזיר לאו כ"ל שנאמר
 שגמ' לא אמרו צו שאינו לאו יוכל לסמוך
 על המכילתא שעשה לאו וגר כי יש שם סונק
 הרצ פסק כמאן דאמר שהיא לאו ולכן כתב
 שהמקלל הנשיא לוקה ג' ואחד מהם הוא נשים
 ונשיא צעמך לא תחזיר ומה שאמר עוד
 (ה) שפי' הצרייחא שאמר שהייצ די רוצה לומר
 כשהתרו צו למלקות כ"ל שהוא פי' נכון
 חונם כפי' השני שאמר (ו) שצנל הצרייחא
 מנה האסורים ולא הלאוין אינו נרא' צעיני
 לפי שגם צאצ יש לאו גם שהוליאורו מננין
 אז מאחר שענש עליו ושמה כי דעת הרצ
 גם כן צמה שכתב צפרק כ"ו מהלכות סנהדרין
 שהנן שקלל אציו נשיא חייצ נושוס ד' שנות
 שלשה שג כל אדם ואחד נושוס האז כונחו
 פיה כפידוש הראשון ומה שאמר עוד (ז) שהרצ
 מנה כאן הלאוין כפי' העונשים מה שלא עשה
 כן צשאר המקומות כצר השיצ צזה צעל זוכר
 הרקיע צלאו שכ"ח שכתב וז"ל צמכה ומקלל
 אפסר למנותן כן ואינו דומה לנואף ונואפת
 ששם כללם המית' ואמר מות יומת הנואף
 הנואפת וכשצרט זו צסקילה וזו צשריפה וזו
 שחנק חין ראוי להכניס הפרטים בהם צמספר
 שאינם אלא פי' הכלל שהוא וכלם הם צמיתה
 ואין שנוי המיתה סלוק צאזהרה אצל אם זה
 למנותן שתי אזהרות עכ"ל נחזור לצדדיו ונאמר
 שהכלל צזה שיש צמקלל אציו נשיא
 צרצע לאוין כמו שמשמע מהמכילתא וגם
 הסמ"ג מנה לאו דמקלל ודמכה האצות לאוין
 צפני עזמן צלאו רי"ח וצלאו רי"ט:

צ' מילט לא לייטינן ליי דכתיב ונשיא צעמס
 לא תחזיר ואף שם הזכירו לשון קלרה ומשניסם
 הוא צא וזה מתצאר צגמרא סנהדרין (דף ס"ז)
 צפ"ז (ג) ורצו עמנו מוזכרו כאן אם דיין הוא
 אציק הרי הוא צכלל אלהים לא תקלל ואם נשיא
 הרי הוא צכלל לא תקלל חרם לא דיין ולא נשיא
 ולא חרם הרי אזה דן צנין אז וכו' ודורשים
 צתלמוד צעמך צעושה מעשה עמך ואף שם
 צמכילת' חילקין צכך ומנין דצרי ר' יהודה צן
 צתירא אי נשיא יכיל כחצו ופציריו תלמוד לומר
 צעמך לא תחזיר' אלא כל זמן שניבגין כונסג
 עמך (ד) וצלשון הגנ' ראוי לשקוק אם כן חין
 כאן לאוין מחולקין למלקיות צאחד וכל שכן צצז
 שאפי' צמכלתא לא מלינו אלא שהוא צכלל
 ישראל ועוד יש לתמוס ומכו חיוצ הזה שמוס
 צו ארצעה דצרים והלא צמקלל אציו חין צו
 מלקות (ה) ואולי צעל הצריחא כזו סוצר
 שילקה כשהתרו צו למלקיות ולא לנייתה לע"ס
 שחן לאזהרת ניהת צ"ד (ו) ופנרזה יוצר
 דאיסורי צעלנח מני שיש צו ג' לאוין ועונש
 האז מוסיק עליהם דומה למה שאמר (מכות
 דף י"ז ע"ב) האוכל עולה צלא זריקה לר"ש
 לוקה חמש חמשה איסורין הוי והכלל צעל דרכי
 הגמרא לא ימנה אלא שתי מניעיות (ז) אצל
 הרצ נסג צכאן כדעת צעל הלכות גדולות שמוס
 צלאו דלא תנאף בערה הנאורסה ואשת איש
 וצת כהן מפני שינוי העונשין צהן והוא הלעיג
 עליו צעיקר הז':

עדים חייצ סקילה אם היה נזיד ואם הי'
 שוגג חייצ חטאת קצועה וכצר הצצארו משפטי
 מליה זו צמסכת שצת:
 (וישמע יחרו זמנים הלכות שצת פ"ח)

מצוה שב הזהיר מפשות מלאכה צשצת והוא
 אמרו לא תעשה כל מלאכה
 והעוצר על לאו זה צאר צו הכחוז שהוא
 צכרת אם לא ידע צו הדיין ואם העידו עליו

הרמב"ן
 כתב הרב והמנוס
 שכ"ח
 שמונענו מלכבוע צשצת
 והוא אמרו יתעלה אל
 לא

מצוה שכא הזהיר שלא להדך
 חוץ לתחום המדינה
 בשבת והוא אמרו אל יצא איש
 ממקומו ביום השביעי ובאה הקבלה
 שגבול ההליכה שהוא אסורה מה

מגלת אסתר
 נראה לי שהנכון
 כדצרי הרצ
 שכתב צצצורו הגדול שי"צ
 ע"כ הוי דאורייתא שכן
 הוא

שנוסף ער אלפים אמה חוץ מן המדינה ואפילו אמה אחת וללכת
 אלפים אמה לכל צד מותר ולשון מכלתא אל יצא איש ממקומו אלו
 אלפים

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר סה

יוסף הכוללת כל אדם וכן הדבר נקללה לפי
 ונדרשי החלמיד וכו' שכתב הרב נחמן אצל לשון
 המכילתא שחייב צדק נשיא ד' משום אצומתם
 נשיא ומשום דין ומשום צעמך מסתפק לו ולא
 ידעתי לו ענין הלא
 יתכן חולי הוא מציא כל
 אדם כמו שאמר מצעמך
 לא תאור ויש לו מדרש
 אחר לא צ צפני עלמו
 כנו כן אצל אנו בתלמוד
 אין לנו צו מקרא ולא
 מדרש צפני עלמו אלא
 שהוא צבול ישראל וכיון
 שכן אינו חייב אלא משום
 אחד צאצ ואחד כו' וכן
 מה שכתב הרב שני
 שיקלל אי' מישראל עובר
 צלחו אחד וכו' לא תקלל
 פדש ומי שיקלל הדיין
 עובר צפני לאוין ולוקם
 שמים והנשיא לוקם שלש
 גם זה אינו אלא לפי
 מדרש מכילתא שאמר
 אין לי אלא דין ונשיא
 שאר כל אדם ענין ת"ל
 צעמך לא תאור (א)
 אצל אנו שאין לנו לכל
 אדם ונקו' אלא צדן
 אצ מן הלא ין שצנשיא
 ודיין ומרש אינו לוקם
 אלא משום נשיא ומשום
 דין וצידאי צדס'
 תמורה (דף ד') אמרו
 צשלמח חצרך אח חצירו
 צסס אזהרתיה דלא
 ליצרוך נפקא ליי מלא
 תקנל מרש וכן צפרק
 שצועת העדות (דף ל')
 חצרו דכתיב לא תקלל
 מרש ומשם נדמה לרצ
 שהוא לאו כולל כל אדם
 ואין פירושו כן (ב)
 אלא שמדרשו של אותו
 הלאו צאס לנו האזהרה
 עם לאו הנשיא ומכונס
 נחרצו כל האנשים ולשון
 קלרה הוא וכן אמרו
 צפרק הזהב (דף מ"ג
 ע"ג

צא מיוחד לאציו ומה שאמר עוד (א) הרמב"ן
 כי המקלל הנשיא אינו חייב רק שמים מפני
 שקללת כל אדם לא ילא לנו מלאו צפני עלמו
 רק מצנין אצ כמו שכתב הרב צסנהדרין ת"ל
 שזה לא נחצאר גם לא
 נרצו שס כלל רק על
 אציו אמרו שיצא משניהם
 ושמח כונחו לוונר שסס
 שין הסוגיא דסנהדרין
 משמע שאי אפשר לרצות
 אציו רק משניהם כן
 יהיה צסצירו וזהו ג"כ
 דעת החוס' שס וגם
 זה אינו נכון צעני כי
 דוקא אציו לריך לרצות
 אותו משניהם משום
 שלא צאס צו אזהרה
 חונס צסצירו שצא צו
 פסוק לא תקלל מרש
 אין להקשו' ולומר מה
 למרש שהרי אמר צסצרי
 אין לי אלא מרש
 ענין לרצות כל אדם
 ת"ל ונשיא צעמך לא
 תאור ומה שאמר עוד
 (ב) שססצירו פסוק
 לא תקלל מרש צגמ'
 ואמרו שהוא אזהרה לכל
 אדם כונתם היא שסס
 פסוק ונשיא צעמך לא
 תאור ילא לנו אזהרה
 לכל אדם ת"ל שסצרי'
 ככתנן ואין להוסיף
 צסס כלל ומאחר שלא
 הציאו פסוק אחר עם
 לא תקלל מרש א"כ
 צודאי משס צלצד ילא לנו
 האזהרה ומה שסצירו
 צסצס ונשיא צעמך לא
 תאור ולא פסוק ולא
 תקלל מרש י"ל שהאמורא
 שהוא סוצר כדעת
 המכילתא דנפקא ליי משס
 אצל לא שדעמו היא
 כי יצטרכו שני אלו
 הפסוקים לאזהרה כל
 אדם

מצוה שיט הזהיר מהכות אב
 ואם ולא התבארה
 גם כן אזהרה מבוארת מזה אבל
 זכר העונש ואמר ומכה אביו ואמו
 מות יומת ולמדנו אזהרה למכה
 אביו ע"ד שלמדנו אותה למקלל
 אביו וזה כי כבר התבאר במצוה
 ש' שאנו מזהירין על כל איש
 מישראל שלא להכותו ואביו בכלל
 ולשון מכלתא ומכה אביו ואמו
 וגומר עונש שמענו אזהרה מנין
 ת"ל ארבעים יכנו לא יוסף והרי
 דבר"ק"ו מה אם מי שמצוה להכותו
 הרי הוא מזהיר שלא להכותו אביו
 ואמו שאינו מצווה להכותו אינו
 דין שיהא מזהיר שלא להכותו
 והעובר על לאו זה כלומר שיכה
 אביו או אמו במזיד ויוציא מהם
 דם הרי זה חייב הנק והתבארו דין
 מצוה זו בסוף סנהדרין :
 (ואלה המשפטים : ממרים פ"ה)

אדם
 ין

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר סד

לזולתה ולשון גמ' סייעה (דף מ"ד) לא ילא
 כלל יכל כלל לא ילא כלל יחקן כלי ז"ן
 ויספיק מים ומזון ת"ל לא יעצור עליו לכל
 דבר עליו הוא דאין אהה מעצור (מדפיס
 ויניליה) (אכל אהה

כר' מופטו בגמ' צסו' שלעולם עוצר צסני
 לאוין ואפילו אם ילא לספק מים ומזון שהרי
 צסני אמרו לעצור עליו צסני לאוין ומשמע
 צכל אחד משני אלו הדברים שיעש' עוצר צסני
 לאוין : ומה שאמר

מעצור) על אחרים כו'
 וכי מאחר דנפקא ליה
 מלא יעצור עליו לכל
 דבר לא ילא כלל לא ילא
 לעצור עליו לכל צסני
 לאוין וכבר ציארנו
 צעיקר החשישי שאין כל
 מה שיתחייב עליו שני
 לאוין יתחייב שיה'
 שתי מלות : ואני אומר
 שכן שתי מלות צאמת
 לפי שהמוליא הסתן
 למלכה מן המלכות
 עוצר צללו אחד מוסק
 על הראשון וכגון זה
 כמנים הם שתי מלות
 וכבר מנה הרצ כן צמלות
 אחרות אלא שטעה צכאן
 וחשב כי מלאמרם
 לעצור עליו צסני לאוין
 היא שהללו נכפל לעצור

כלה לשורה מהטרחים לא לצאת
 בצבא ולא לזולתו אבל נסלק ממנו
 כל טירח וכל משא שיהיה חייב
 בהם לעזוב אותם כל השנה והוא
 אמרו ולא יעבור עליו לכל דבר
 נקי יהיה לביתו ובגמרא סוטה לא
 יצא בצבא יכול בצבא הוא דלא
 יצא אבל יתקן כלי ז"ן ויספק מים
 ומזון ת"ל לא יעבור עליו אי
 אתה עובר אבל אתה מעביר
 לאחרים וכי מאחר דנפקא ליה
 מלא יעבור עריו לא יצא בצבא
 ל"ל לעבור בשני לאוין וכבר בארנו
 בשרש ט' שלא כל מה שיתחייבו

הרמב"ן שהמוליא הסתן
 לספק מים או מזון אי
 אפשר שיעצור על לאו
 דלצא רק על לא יעצור
 לפי שזה אינו צכלל
 צצא כ"ל שגם זה הוא
 צכלל צצא שהרי מה
 שאמרו עליו לספק מים
 ומזון היינו דוקא
 כשהוא לצורך כלל אכל
 כשאנו לצורך כלל
 לא הזהר עליו וכן
 משמע מלשון הסו"ב
 צלא ר"ל וגם הוא מנאו
 ללאו אחד :

עליו שני לאוין יהיו שתי מצות ודע כי החתן עצמו
 מזהר לצאת מביתו בסחורה כל שנתו וכבר נתבאר
 משפטי מצוה זו בפ"ה מסוטה :
 (כי תלא)

על כל הולא צסני לאוין וכגון זה לא ימנו שמים אצנ אין הענין כן כי המספק כלי ז"ן
 ומים ומזון או מתקן הדרכים אינו עוצר על לא ילא כלל שזה הללו אינו אלא על אנשי
 כלל הצאים צמלחמה והוא אינו מהם אכל הצא צמערכה הוא שיעצור עליו צסני לאוין השני
 מוסיק צזה על הראשון וכגון זה הרי הן שתי מניעות צלא ספק וכן מנאן צעל הלכות גדולות :

מצוה שייב הזהירו מחלוק על צעל הקצלה
 וללכת ממלכותיו מועש' התורה
 והוא אמרו לא תסור מן הדבר אשר יגידו
 לך ימין ושמאל ולשון ספרי לא תסור זו מלות
 לא תעש' והעוצר על לאו זה זקן נמרה ומייצ
 סיק וצתנאים המקוצלים המצוה' צסוק
 סנהדרין :

מצוה שמו הזהירו מלקלל הדיין והוא
 אמרו אלכ' לא תקלל והעוצר על
 לאו זה לוקה :

(ואלה המעש'ים : סנהדרין פכ"ו) :
 מצוה שמו הזהירו מלקלל הנשיא והוא
 אמרו ונשיא צענך לא תאור
 וזה השם ר"ל נשיא ישמכו ככתוב על המלך
 אשר לו העמשלה אמר אשר נשיא יחטא ומכמים
 ישמכו צמילט על ראש הישיבה של ע'
 זקנים וצכל התלמוד וצמסנה אמרו נשיאים
 ואצות צ"ד וצלשונם (סנהדרין דף י"ט ע"ב)
 נשיא שמחל על כבודו כבודו מחיל והמלך
 שמחל על כבודו אין כבודו מחול ודע שזה
 הללו היא כולל ג"כ הנשיא עם המלך כי
 ענין לאו זה שהוא מזהיר שלא לקלל כל מי
 שיש לו ממשלה ללוח והוא צמעלה העליונה
 צין שהיטה שלטונית או תוריות והוא ראש
 הישיבה

(שופטים ושופרים הלכות נמרים פ"א) :
 מצוה שייב הזהירו מהוסיק צתורה לא
 צכתוב ג"ל צמקוצל והוא אמרו
 לא תוסיק עליו וצצאור אמרו צמקומות רבים
 ועוצר משום אל תוסיק עצרת על צל תיסיק :
 (ראה אנכי : הלכות נמרים פ"ב) :
 מצוה שיד הזהירו מגרוע התורה לא מהכתוב
 ולא מהמקוצל והוא אמרו ולא
 תגרע ממנו וצמקומות רבים אמרו עוצר משום
 צל תגרע והלא עצרת על צל תגרע :
 (ראה אנכי : הלכות נמרים פ"ב) :

מצות לא תעשה

מצוה שו הזהירונו שלא נקח קץ לפור צעת כלידה האם והצנים והוא אמרו לא תקח האם על הצנים וזה הלאו נחק לעשה והוא שלא תשלח את האם ואת הצנים תקח

מגלת אסתר

נראה לי שהכונן בדברי הרצ למנותן שמים וזה כי על כרחך שני דברים הם חלוקים זה מזה שהנתק אינו נרעה והלרעה אינה נחק ומה שאמר כדונצ"ן (א) שאם היו שתי מניעות הי' להם לחכמים לאמר צחולש סימני טומאה מתוך הנתק שילקה שמים כ"ל כי אף שהם שתי מניעות אינו לוקה על נחק שמים מן הטעם שאמרתי שהאחד אינו צלל חזירו ומה שאמר

מצוד שז הזהיר מלגלח שער

הנתק והוא אמרו ואת הנתק לא יגלח ולשון ספרי מגין לתולש סימני טומאה שעובר בלא תעשה ת"ל ואת הנתק לא יגלח: (אשה כי תזריע: טומאת לרעה פ"ח)

עוד (ב) שנכלל לאו דנחק יש כל סימני טומאה נגעים כ"ל שזה אי אפשר משום דלא ראי זה כראי זה ומה שאמר עוד (ג) פי צללו השני כלל כלם כ"ל שאין צלל אלא נגעים מכל המינים שיהיו אצל נחק ילא מן הכלל ולכן יוננו שמים וגם הסו"ג מנאם שמים צללו ס"ג וצללו ס"ג:

תשלים ענין ולא יונה מלוה צפני

מצוה שח הזהירונו מלקוץ סימני לרעה או לכסותן עד שישחטנו מראיהן והוא אמרו השמר צנגע הלרעה ולשון ספרי השמר לא העשה ולשון המשנה החולש סימני טומאה והכונה את המחסה עיזר צלא תעשה והוא לוקה כמו שצארכו:

(כי תלא)

מצוה שט הזהירונו מעצוד ומזרוע צנחל איתן שנערפה צו העגלה והיא אמרו אשר לא יעזר צו ולא יזרע והעיוצר על לאו זה לוקה וצנכות (דף כ"ג) כשזכרו מחוייבי

מגלת אסתר

נראה לי שהכונן בדברי הרצ למנות שמים שני הלחין פאלה רק לא' שכן נר'

מצוה שיא

הזהיר החתן מצאת מביתו שנה אחת ברה

לך וכל זמן שלא יי' אפשר לשלח ולקיים עשה שזה כגון שנתה האם קודם שישלחני לוקה וכבר התצארו משפטי מלוה זו צסיף חולין: (כי תלא: קדושה הלכות שמיטה)

הרמב"ן

כתב הרב

והמלוה ש"ז שנמנענו מלגלח שער הנתק והוא אמרו יתצרך ואת הנתק לא יגלח ולשון ספרי סימני טומאה מתוך נחקו שעובר צל"ת ת"ל ואת הנתק לא יגלח: והמלוה ש"ח שנמנענו מלקוץ סימני לרעה אי לכסית' עד שחשונה מראיה והוא אמרו ית' השמר צנגע לרעה צל"ת ולא ידעתי למה מנאן שמים שאלה השני לאויין מניעה מלקוץ סימני טומאה (א) ולא אמר צחולש סימני טומאה מתוך נחקו שיהא עיזר צפני לאיין וילקה צ' (ב) אצל הראשון פרט צסימני טומאת הנתק צשער והוא הדין לשאר כל סימני טומאה הנגעים (ג) והשני צא וכלל נגעי הלרעה כולם וכמו שדרשו משם צסיפרי נגצי אדם ונגעי צגדים ונגעי צמים כלם עד שלא נזקק לטימאה ושנזקק לטומאה ואחר פטור מתוך הסגר ומתוך החלט וזה עלונה וכמו שצ"ח הרצ צמלות רבות:

מלקו' אמרו והא איכ' זרע נחל איתן ואזהרתי' מהכא אשר לא יעזר צו הנה כבר התצארה שהוא לאו אי' ושהוא צמלקות וכבר התצארו משפטי מלוה זו צסיף סיטה:

(שופטים ושופטים: הלכות רולת פ"י): מצוה שי' שהזהירונו מהמיות המכסף והוא אמרו מכשפה לא תחיה וכשנמנענו לו לחטנו עיזרים על מלית לא תעשה לא שצעלנו צו מלית עשה לצד ויהיה כאלו ממלנו לא' ממחוייבי מיתות צ"ד: (אלה המשפטים: הלכות סנהדרין פרק י"ד):

הרמב"ן

כתב הרב

והמלוה ש"ח שנמנענו מלקוץ סימני טומאה מתוך נחקו לא למלחמה ולא לצולתם

מצות לא תעשה

אחר מזהרנו או משלח תלמוד לומר עד עמדו לפני העדה ואמרו ב"י בית דין הגדול הם שהיו בורג והם כלם עדים חזק בעדות אלל ז"ל חזק ואמר ידיוכו וצונחלתא הכי עדה שאלו באל' שברג את הכסף יכול יכבוכו עד שעמוד אלל ז"ל ח"ל עד עמדו לפני העדה:

(אלה מעשי הלכות בולס פ"ח)

מצוה רצו שהיוכנו שלא לחוס על הרודף וצאנו זה לי אזהרה צונו צונו שלפני אהם הכליל הסוטה שלח יקבנוו הפעלים עד שידנו אותו בית דין אונס הוא פשענה ועשה כמעשה שיפטינו עליו מיפה והשלים אותו אונס צעת הסתירות ובקשו לעשות ואלו יקראו רודף וצונו עלינו למנוע מעשותו וזה שלבו מתחיל ונלך לו כדי למנוע מן העצירה ואם לא רלה לשמוע חליוו כלסם צו ואם יכולנו למנוע צמסר אחר מאצרינו כגון שפחדו ידו או רגלו או כסות עינו הנה זה הוא בקודם ואם אי אפשר למנוע חלל

מגלת אסתר

נראה לי שהנכון כדברי טרז שזה הלוח הוא מניעם כי השלילות הוא אין לנערה חטא מות חזל לנערה לא תעשה דבר אינו שלילה בק הזהרה בצלתי הקנה ועל פיותה אל ופס ומה שא"ר

מצוה רצו כי מאמר פטור הוא ראיה שאינו חלל שמתאר שהתורה פטרו צוהי הוא גנוי לנו לטעור שאלו צאנו לפייצו הנה סתרו דעת התורה א"כ מלוא היא עליו לפטרו וכזה זכרתי גם חני למעלי וגם הסמ"ג מנאו צלחו ר"ח :

מצוה רצה הזהיר מקחת כופר מן הסורג צונו כדי שפטור אותו מגלות חזל יגלה על כל פנים והוא אמרו לא תקחו כפר לנזק אל עיר מקלטו והחצארו משפטי מלוא זו צמכות (אלה מעשי הלכות בולס פ"ח)

מצוה רצו הזהיר מקחת כופר מן הסורג צונו כדי שפטור אותו מגלות חזל יגלה על כל פנים והוא אמרו לא תקחו כופר לנזק אחר הוא רשע למות וכזה החצארו משפטי מלוא זו צמכות (אלה מעשי הלכות בולס פ"ח)

צונו דעת נפס הנה יסור כדי שלא יעשה מעשה ככעם הכיף וצאח כחזההם שלא לחוס עליו מהונע להרגו וכוח אמרו והלוחה את כזה לא סחוס עיניו ולשון ספרו וקלוחה ונולד שחם חייצ להלילו צכפה ומנין שאל לא היו יכולין להלילו צכפה שמלילין אותם צמסר לומר לא חסום עיניו ושם אמרו וזה מנשוו מייסד שיש צו סכנת נפשות וברי הוא צוקלוחה חל כל צכר שיש צו סכנת נפשות הנה הוא צוקלוחה חל שחוננו שיכרג הרודף חיוו צכללוי שישתדל לעשות חיוו עברה ואמנם הוא צחמדו הרודף חסר חצרו להרגו ואפילו הנה קטן הוא הרודף אחר אחר מן הערבות לגלות ערובה וצחמלי שכי צו ע/ ויס אחד ומהנה הוא כי הזכיר הוא צכלל הערבות ואמרו לעקף הנערה וחיוו מושיע לה הא יש לה מושיע לנה להושיעה צכלל מה שתכלל והסוה צין רודף חמדיה וצין רודף אחר חצרו להרגו ואמר כי כאשר יקום איש על דעהו ורלסו נפס ונו ופצה בתנארו משפטי מלוא זו צמסר מנסה דיוו (כי חלל)

הרמב"ן

בתב הרב והמלוא רל"ד שחוננו מלדו חלונם על חטא שיעשה והוא חמדה יחעלה ולנערה לא תעשה דבר וצמסר דיוו חמדה חלונם פחוננא פטריה שחמדה ולנערה לא תעשה דבר חמדה ציחרכו חנחכו שחיון זה חללן מניע חלל שחלונת לפטור הנערה החנוסה ומחמסם שחיוו מנסה חלונם רחמנא פטריה חלונם שחיוו פטריה לא חזהרה וכזה קדם לנו זכרון זה :

מצוה רצו הזהירנו מנהחשל צכללת נפס אחד מישראל כשנרלסו צמסנת מות או הכפסד ויהי לנו יכולת להלילו כמו שהיה טוצע צנהר ואחמנו נדע לשחות ונוכל להלילו או יהי עכו"ם משתדל להורגו ונוכל לצטל מחשבתו או לדחות נקו וצאח האזהרה צחמדו לא תעמוד על דם רעך וכזה חמדו שמי שיכצוש עדות חכללכו ג"כ זאת האזהרה כי הוא כוחה ממון סצרו חזל והוא יכול להחצירו חליו צחמדו האמת וכזה צא חזה הענין ג"כ חס לא יגיד ונשא עיוו ולשון ספרי מנין שאל חמה

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר

שנינו דיני ממונות מחזירין צין לזכות צין לחובה דיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה ואמרו ח"ר מנין ליואל מצ"ד חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות מנין שמחזירין אותו ח"ל נקי אל תהרוג ומנין ליואל מצ"ד זכאי ואמר יש לי ללמד עליו חובה מנין שאין מחזירין אותו ח"ל לדיק אל תהרוג שאין מחזירין אותו לחובה ח"פ"י הסכימו כולם שטעו ח"ל ח"כ טעו דצד שהלדוקים מודין צו והמדרש שחפשו צו בעלי הגמרא הוא עיקר וצו ה"י ראוי לחפוש וגם שם צונכילתא הוא שנויה (ב) ואומר ח"י שתחלת הצריחא השנייה צונכילתא ה"י אחד מעידו שהוא עצד לחמה וא"י מעידו שהוא עצד ללזנה וראויה רודף אחר מצירו שהיה צאסמכתא בעלמא סונו אוחס למקרא הזה שאפילו צדיני ממונות כגון חמה ולזנה אין מלטרפין שהיא הכחש צחקירו ואפ"י נאמר צשהעידו שצצחוקטור להם שלא צפניהם עדות המכחשת זו את זו צצדיקות כגון זו פסולה דהוה ליה מנה שסור ומנה לצן צהכחשה אם נאמר צשאנין נכמישין חלי עדות היא וכצד יולא לנו פטור מפקוק לא יומת על פי עד אחד צכצא שנים שרואין אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ואין רואין זה את זה שאין מלטרפין ולא עיד ח"ל ח"פ"י שנים צזה אחר זה מחלון אחד ח"ן מלטרפין והעמידוה ח"פ"י צצועל את הערוה דח"י קח חזי כוליה מעשה ודאי קח חזי כולי מעשה כלומר שכל אחד רואה צאותה צעילה מעשה המחייבו ואעפ"כ ח"ן מלטרפין והיא המניעה שנתענו מלא יומת על פי עד אחד וכן נאמר ח"ף צדיני ממונות הוא פסול דקי"ל כרצון דפליגי עלי' דר' אחא צגמול האומר כמחצתא שם צצדיעי של סנהדרין (דף ל"ז ע"ב) ונ"ל צא הכחוש הזה ונקי ולדיק אל תהרוג ח"ל לפטור צדיני נפשות המחוייצין צדין ממוון וזה ראו בעלי הגמ' וחפשו להם סוף הנהגותה השנויה צמכילתא שהיא עיקר המדרש צכחוצ הזה ומ"מ שתי מניעות הן :

על אחרת הנה לא יהרג והמשל בזה כגון שהעיד עליו עד אחד שהוא עשה מלאכה בשבת והתירה בו והשני יעיד עליו שעבד ע"ז והתירה בו זה לא יסקל אמרו ח"ל (אחד מעידו עובר לחמה) ואחד מעידו עובר ללבנה שומע אני יצטרפו ח"ל ונקי וצדיק אל תהרוג : (ואלה המשפטים הלכות סנהדרין פ"כ)

נודע חללנו אפילו צדיני ממונות על הכלל שאחללנו מלתי דחתי צק"ן טרם וכו' לה קרא והכלל שנתנה זה הפסוק ללאו אחד וכן נאמר ג"כ הסמ"ג צלאו ר' והוא כלל צו מדרש הגמרא והיה צמכילתא שגם הוא רמז צגמרא וכמו שהצ"ח צספרו :

נודע חללנו אפילו צדיני ממונות על הכלל שאחללנו מלתי דחתי צק"ן טרם וכו' לה קרא והכלל שנתנה זה הפסוק ללאו אחד וכן נאמר ג"כ הסמ"ג צלאו ר' והוא כלל צו מדרש הגמרא והיה צמכילתא שגם הוא רמז צגמרא וכמו שהצ"ח צספרו :

נשום דהוי כנוגע צעדוהו וצדיני נפשות לצד חסור ללמד לא זכות ולא חובה : (אלה מסעי הלכות עדות פ"ה) מצוה רצב שהזכירו מהרוג מחוייצ מיתה כשנראה צצד גשה חטא שנתחייב עליו הריגה קודם הגיעו לצית דין חצל צציהו לצית דין צהכרח ונעיד עליו העדים לפניהם ונהיה אנטנו עדים לצית דין והם ישפטו עליו צמה שיהי חייב והאזהרה שצאה צזה הענין הוא אמרו לא יומת הרולח עד עמדו לפני העד למשפט ולסון מכלתא יכרגו

מצוה רצא שהזכיר העד מדצד צדין שהעיד עליו ואע"פ שהוא חכם ויודע הוא לא יהי עד ודיין וטוען חצל יעיד צמה שירא וישחוק והדיינין ישו צעדוהו לפי מה שירא להם וצאה האזהרה שלא לדצד צצד נוסף על העדות וזה צדיני נפשות לצד והוא אמרו יתעלה ועד אחד לא יענה צנפש למות וכפל האזהרה צזה ואמר לא יומת על פי עד אחד כלומר לא יומת צטענת העדים וצסנהדרין אמרו ועד אחד לא יענה צנפש צין לזכות צין לחובה וצארו טעם זה

四

מצוה רפ"ט הזכיר הדיין שלא להרוג נקי
וזכאי יבוא לאמרו לא חרלם :
(וישמע יתרו • הלכות דולק פ"ח)

(ואלה המשפטים הלכות סנהדרין פ"י)
מצוה רפ"ז כזהיר צ"ד גדול וראשי ישיבה
שלש לענות ד"ץ אדם שאינו
סבס. צמלמח החורש צעזר מעלות אחרות שיהיו
לו וימנו אותו צעזר' בנה הוא ומזהב מזה אצל
לא תציע החורש צמנוי צלת לקרינות בלש
צמלמח החורש וכייתו יודע לויים ואזהרת
והנבחרו ואחקו צמנשים טובים והנאות צזה
ואזהרה מעצות מעונה צעזר מעלות אחרות
הוא אחרו לא חכירו פנים ולשון ספרי לא
חכירו זה הממונה להושיצ כדדינין ר"ל שזאת
האזהרה אמנם לאיש שימנה כדיינים על ישראל

מצות לא תעשה

איפה ואיפה ולא יחי' לך חזן ואזן שכן שני לאוין • אומנם צא להשלים דיני המלוה עד שיפירושו מיני השעיר והם המשקל והמדה כאנו יאמר נא יחי' אללך שני שעורין לא צמדידה ולא צמשקל כמו שצאנו צמלות עשה ואמרו לא יחי' לך חזן ואזן נא יחי' לך איפה ואיפה הוא כמו אמרו לא חשיך לאסיד נשך כסף נשך אוכל נשך כל דבר אשר ישך שהוא לאו אחד כילל מינים הרבה אשר בהם כולם ענין אחד בעלמנו ונא צהכפל כלשינו ירצו המלות כשיחי' ענין אחד כמו שהקדמנו צשרט השיעי וכבר קדם לנו כגון זה צמלות לא תעשה והוא אמרו לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר :

(כ תלח)

מצוה רעב שהזכירנו מעשות עול צדין הוא אמרו יתעני'נא תעשו עול צמשפט וענין נא זה שלי'סמו' בגדרים שגדרה תורה לסייב צדצר או לפטור ממנו :

(קדושים תהיו • סנהדרין פ"ק)

מצוה רעד שהזכיר דיין שלא לקחת שוחד מצעלי הריב ואפילו לדון אמת והוא אמרו יתעלי' ושחד לא תקח וכבר נכפלה האזהרה צזה הענין וצספרי לא תקח שוחד אפילו לצכות את הזכאי ונסייב כחייב וכבר התצאנו דיני מלוה זו צמקומות מנסהדרין :

(ואלה המשפטים • הלכות סנהדרין פרק כ"ג)

מצוה ערה שהזכיר דיין שלא לכבד אחד מצעלי הריב צענין דיין ואפילו הי' גדול וכבד וגשוא שנים לא יסציר לו פנים צדין כשיצא לפניו צם צעל דינו ולא ישאל צעניניו וסיפורו ואמר יתעלה לא תהדר פני גדול • וצספרי שלא תאמר עשיר הוא זה וצן גדילים הוא איך הציי'חנו לכך נאמר לא תהדר פני גדול וכבר התצאנו משפטי מלוה זו צמקומות מנסהדרין וצציעות :

(קדושים תהיו סנהדרין פכ"ג)

מצוה רעו שהזכיר דיין שלא לירא מאדם מציק גוזס ודוצר עתק ולא יסתוך עליו דיין והאמת אצל הוא חייב להסתוך את דיין ולא ישים לב צמה שיקרה עליו מן הכיזק מן האיש ההוא והוא אמרו יתעלה לא תגורו מפני איש ולשון ספרי לא תגורו שמא תאמר מחירא אני מאיש פלוגי שמא יכרגני או שמא ידניק את גדושי או שמא יקלץ את נטיעותי תלמוד לומר לא תגורו מפני איש :

(אלה הדברים • סנהדרין פכ"ז)

מצוה רעו שהזכיר דיין ממשול על עני צדין אצל יסוה צין עשיר לעני להכריחו לפרוע מה שהוא חייב לפרוע והוא אמרו יתעלה ודל נא תהדר צריצו וכבר נכפלה זאת האזהרה צזה הענין צלשון אחר והוא אמרו יחי' לא תשא פני דל ולשון אחר ספרי לא תשא שני דל שלא תאמר עני הוא וכו'איל ואני ובעשיר סייצין לפרנסו אצכנו ונמולא מתפרנס צנקיות תלמוד לומר לא תשא פני דל :

(ואלה המשפטים • הלכות סנהדרין פ"ז)

מצוה רעח שהזכיר דיין כשידע שהוא אדם רשע וצעל עצרות (מדפוס וינילייח) (והזכיר מהשים ענשו) להטות ינו והוא אמרו יתעלה לא תטה משפט אציווך צריצו ולשון מכלתא רשע וכשר עומד צדין לפניך לא תאמר וכו'איל ורשע הוא אפה דינו ת"ל לא תטה משפט אציווך צריצו אצין הוא צמלות כלומר אעפ"י שאציון הוא צמלות לא תטה דינו :

(ואלה המשפטים • הלכות סנהדרין פ"ז)

מצוה רעט שהזכיר דיין שלא לרחס על ניי שיהרגו צצרו או ססר צו אחד מאצדיו ר"ל צפרעון קנסות שלא תאמר עני זה וחתך ידו או סימא עינו צלא כונה ארחס עליו ואעשה לו לדקה צעונש והוא אמרו יתעלה לא תחוס עינך וצצרת הרע מקרנך (שיפטים ושיערים • סנהדרין פ"ג)

מצוה רפ שהזכיר השופט מהטות משפט בגרים וביחומים והוא אמרו יתעלה אל תטה משפט גר יחוס והנה כבר התצאנו שני שיטה משפט ה' צישראל עוצר צלאו אחד והוא אמרו לא תעשה עול צמשפט ואם הטה משפט גר עוצר צצ' לאוין ואם היה גר יחוס עוצר צג' לאוין :

(כי תלח)

מצוה רפא שהזכיר השופט שלא לשמוע אחד מצעלי דיין שלא צפני צעל דינו והוא אמרו לא תשא שמוע שוא שגרוצ יהיו צעלי דין שלא צפני צעל דינס והזכיר השופט משמוע אוחס הדצרים כדי שלא תכנס לנפשו לירת הדצרים אין יושר להם ונא אמתות ונשון מכלתא לא תשא שמוע שוא אזהרה לדין שלא ישמע מצעל דין עד שיחי' צעל דינו צפניו ואזהרה לצעל דין שלא ישמיע דצרו לדין עד שיחיה צצרו עמו ולכזהיר מזה הענין אמר מדצר שקר תרחק כמו שנתצאר צד' משצעות

יהי' ונצוא לעשות תחבולה לקנותו וזהו לשון
האזהרה צוה הענין אמרו לא תחלוף בית רעך
ואין שני לאוין אלו צענין אחד אצל הללו
הראשון והוא לא תחמוד וזהו לקנות מה
שיש לזולתנו ולאו שני וזהו חשי' להחליות
בלבנו לצד ולשון תכלתא נאמר כאן לא תחמוד
ולכלן הוא אומר ולא תחלוף לה' על התאו'
צפני עלמה ועל תחמוד צפני עלמו
ושם אמרו מנין שם התאיה שסופו תחמוד
שנאמר ולא תחלוף ולא תחמוד מנין
שם תחמוד שסופו לאוין ולגזול תחמוד
לומר ותחמוד שדות וגזלו וצאור זה שם ראה
דבר יפה אצל אחד הם גזרה נקטתו עליו
והתאיה צו עזר על לא תחלוף ואם התעסק
אכזה הדבר ההוא עד שישתדל להגיעו אללו
ולא יסיר מחלות פניו ולכציד עליו שיוכרו
לו או יחליף אותו אליו צוה שהיא יותר טוב
וממו כנה כזר עזר על לא תחמוד גם כן
אחר שקנה הדבר שה' למצרו ולא הי' רלונו
למכרו אצל הכציד עליו והערים עד שלקחו
ויהי' שלו כזר עזר שני לאוין לא תחלוף
ולא תחמוד ואם נמנע האיש ההוא מלמכור
או להחליפו צוהו צדור ההוא כנה
הוא יקחם צאונם והכרם צחוק אכזהו צדור
ההוא צנפשו עוצר על לא תגזול כנה הכפרס
צין לא תחלוף ולא תחמוד :
(ואתחנן הלכות גזילה פ"א)

מצוה רסו הזהיר השכיר ונאכיל צענת
עבודתו מן הדבר שיעצד צו
כשיעצוד צוהו צדור לקרקע והוא אמרו וחרמש
לא חניף על קנות רעך אמרו וחרמש לרבות
כל צעלי חרמש וצענת חרמש כלומר צענת
הקליר לא תקלור לעלמוך וכזר נודע כי זה
הכחוצ צא צעכיר ואמר כי תצא ירלה צו
כשנכנס' שכיר כמו שאמר החרגום חרי תחגר
וכן צמליעא (דף פ"ז) אמרו אלו אוכלין מן
החורה העושה צמחוצר לקרקע צענת גמר
מלאכה ושם התצארו משפטי מלוה זו :

(כי תלא)
מצוה רסח הזהיר השכיר שלא לקחת
מהאוכל שיעצוד צו יותר
מאכילתו והוא אמרו ואכלת ענבים כנפשך
שצעך וגו' וכזר התצארו משפטי מלוה זו צו'
ממליעא ושם התצארו מה מותר לו לאכול
ומה שאין לו רשות שיאכל ואם יאכלנו יהי' עוצר
על ואל כלך לא תחן :
(כי תלא)

מצוה רסח הזהירנו מהתעלם מן האצדה
אצל נקמה ונחזירה לצעלים והוא
אמרו לא תוכל להתעלם וכזר צארו צאמרס
צמכלתא צענין האצדה נמלינו למדין שהוא
עוצר על עשה ולא תעשה ולשון הנמ' (מליעא
דף כ"ג) הצצת אצדה עשה ולא תעשה וצמסנה
חורס כפל האזהרה מזה הענין וצא צו לאו
והוא אמרו לא תראה את שיר אחיך או את
שיר נדחים וצספרי לא תראה זו מלות לא
תעשה ולכלן הוא אומר כי תפגע השב
תשינס זו מלות עשה וכזר התצארו משפטי
מלוה זו צו' ממליעא :
(כי תלא)

מצוה ער שהזהירנו מהניח הנצוך צמסאו
ולחוצ צדור אצל נעזור אותו
ונפרק מנונו עד שיחקן לשאת אותו ולהגציו
וונגציה עמו משאו אם על גזו אם על צהנתו
כמו שהתצארו צמסנה חורס והוא אמרו וחדלת
מעצוצ לו ולי' תכלתא וחדלת מעצוצ לו עצוצ
תעצוצ ומלינו למדין שהיא עוצר על עשה
ולא תעשה וכזר צא גם כן לאו נפרד צוה
הענין צאמרס לא תראה חמור שונאך וצספרי
לא תראה מלות לא תעשה ולכלן הוא אומר
כי תראה זו מלות עשה וכזר התצארו משפטי
מלוה זו צעני ממליעא :
(אלה המשפטים הלכות רולס פ"ג)

מצוה רעא הזהיר מעשות עול צמדה הארץ
והנשקילות והיא אמרו לא תעשי
עול צמשפט ופירוש הפסוק לפי מה שנראה
צו הקצנה לא תעשו עול צמשפט זה הוודה
והם אמרו צצאור ענין זה הללו לא תעשו
עול צמשפט אם לדין כרי חמור אם כן למה
נאמר צמשפט מלמד שהמודד נקרא דיין ושם
אמרו צמדה זו מדת הארץ ר"ל מדידתה וחלוקת'
שיעשה צה כפי מה שיחייצוהו מופתי התשצור'
מלדק המדות וידיע' האופנים האמתיים צהם
ולא יתעסק צזה צמעשה דמיונים כי אין
אמיחות להם כמו שיעשו רוצ העם . צמשקל
כולל המשקולת והמאזנים :

(קדושים תביו גניצה פ"ו)
מצוה רעב שהזהירנו מהיות המשקולות
והמדות חסרות אללנו צנחינו
אעפ"י שלא יעשה צהם מקח וממכר והוא
אמרו יתעלה לא יהי' צכיסך אצן ואצן גדולי'
וקטנה וכן איפה ואיפה ולי' גמי' צתר' (דף
פ"ט ע"ג) אקור לאדם שיטעה מדה חסרה
או יחירה צחוך ציתו ואפילו הוא עצט של
מימי רגלים ולא תחשוב שאמרו לא יהי' לך
איפה

מצות לא תעשה

מצוה רסב הזהיר ענות אמה עצרי כשנקנה
אומה אם נשאה ר"ל שנחמר
ממנה מזונה כסותה ועונתה על דרך הענוי
והכחזה והוא אמרו שארה כסותה ועונתה
לא יגרע וזאת האזהרה תכלול כל מי שישא
בת ישראל שלא יענה אותה בדבר מאלו הדברים
על לך ההכחזה והלער והוא אמרו צאמה
העצרים שהזכיר שלא למנוע ממנה שארה כסותה
ועונתה כמשפט הצניות יעשה לה הנה הודיענו
כי משפט הצנות הוא שלא ימנע מהם שאר
כסות ועונה ואמרו במכלתא וכי מה למדנו
במשפט הצנות מעתה אלא ה"ז צא למד
ונמלא למד ושם אמרו שארה אלו מזונות כסותה
כמשמעו וצונתה דרך ארץ :

(ואלה המשפטים : הלכות אישות פי"ד)
מצוה רסג הזהירנו שלא למכור אשת יפת
תואר אחר שצא עליה פעם אחת
צצית אחר לקחת העיר ואם מכרה לוקה כמו
שהתבאר במקומו והוא אמרו והי' אם לא תפלה
זה ומכור לא תמכרה בכסף :

(כי חלא)
מצוה רסד הזהירנו מהתעמר באשת יפת
תואר אחר שצא עליה ר"ל שלא
יעצרה ויניחה אלא כשאר השפחות המשמשות
כעצד והוא אמרו לא תתעמר בה תחת אחר
ענינה ולשון סגרי לא תתעמר לא תשתמש
בה התבאר לך שאלו צ' לאוין יזהירו צ' ע' ענינים
חלוקים וזה שהוא מזהיר מלמכרה
לזונתי ומהשאירה ג"כ אלא על דרך העצד
אבל יעשה כמו שנים יתעלה ושלמחה לנפשה
וכן צארו (סנהדרין דף פ"ה ע"ג) בגונז נפש
צאמרו והתעמר צו ומכרו ואמרו משיכניסו
צרשותו וישתמש צו והתבארו דיני אשת יפת
תואר צראשון וקדושין :

(כי חלא)
מצוה רסה הזהירנו מהשים מחשבתנו לעשות
תחבולה כדי לקנות מה שצרכות
זולתנו מאחינו והוא אמרו לא תחמוד צית
רעך : ולשון מכלתא לא תחמוד יכול אפילו
חומד צדצר תלמוד לומר לא תחמוד כסף
וזה צ"ה להלן עד שיעשה מעשה אף כאן
עד שיעשה מעשה : הנה יתבאר לך כי זה
הלאו מזהיר מהערים עד שנקח לעלמנו הדבר
שאנחנו חונדים אותו ממון אחינו ואפילו
לקנינו ולתת צו דמים הנה זה כלו מי שיעשהו
עוצר על לא תחמוד :

(וישמע יתרו גזילה ואנידה)
מצוה רסו הזהירנו מהשים מחשבתנו לחמוד
מה שיש לאחינו ולהתאוות צו שזה
יהי

מצוה רנז הזהירנו מעצוד עצד עצרי
בעצודה שיש בה ענוי גדול ושפלות
כעצוד עצד כנעני והוא אמרו ית' לא תעצוד
צו עצודת עצד וצפרי שלא יטול אחריו צלינטי'
וכל יטול לפניך כלים למרחץ ולינטי' היא מחללת
קטנה שיושע עליה כשייגע ויקחה העצד וילך
בה אחר אדוניו וכן כל מה שדומה לזה העצדות
מוזהר להעצידם עצד עצרי אצל ילדה צמה
שילוח השכיר והאומן צמה שהסכים עמו לעשות
דבר מלאכה אחת אמרו ית' כשכיר ותושב
יהיה עונך :

(זהר סיני : הלכו : עצדים פ"א)

מצוה רנח הזהירנו שלא למכור עצד עצרי
כמו שמכרו העצדים הכנעניים
צויה וזה שיעמידוהו צמקום שימכרו שם
העצדים ויכריזו עליו ויוסיפו צהן הקונים לא
יעשה זה צום פנים אלא צהננע וצדרך נאה :
ולשון ספרי לא ימכרו ממכרת עצד שלא יעשה
סומטא ויעמידם על אצן בלקח וזאת האזהרה
כוללת צלא ספק אזהרה לגונז נפש מישראל
שימכרוהו שהוא ימכרהו צמקום כמו שהוא
עשה על עצד כנעני ויהיה עוצר על אמרו
יתצרך לא ימכרו ממכרת עצד וכצר קדם לצו זכרון
זה וכצר צאר הכתוב שיהרג ומשפטי מלוה צו עם
שלפניה מצוארים צגמ' קדושין ת"א :

(זהר סיני : הלכות עצדים פ"א)

מצוה רנח הזהירנו מהעציד עצד עצרי
צמה שאין לו לורך צו והיא
הנקראת עצודת פרך והוא אמרו ית' לא תרדס
צו צפרך אצל נענידוהו צהכרת לעשית הפעולה
היא שילוח עליה ולשון ספרי לא תרד' צו
צפרך שלא תאמר לו החם לי את הכים והוא
אינו לריך לו וכן כל מה שדומה לזה וי'אמנם
הציאו משל מן היותר קלה שצמלאכות והיותר
נקלה מהם וצם כל זה אינה מותרת אלא צעת
הלורך :

(זהר סיני : הלכות עצדים פ"א)

מצוה רס הזהירנו מהגית העכו"ם השוכן
צארנו להעציד עצד עצרי שמכר עלמו בעצודת
פרך והוא אמרו יתע' לא ירדנו צפרך לעיניך
ולא נאמר אחר שזה העצד עצרי עצר על
נשאו ומכר את עלמו לעכו"ם יעצבו וינמלא
מה שימלא ויעשה לי מה שיעשה אצל כלום
על העכו"ם הזה וגמנעו מהעציד צו עצודת
פרך :

(זהר סיני : הלכות עצדים פ"א)

מצוה רסא הזהיר שלא למכור אמה עצריה
לזולתנו והתבארו משפטי מלוה
צו צפ"א מקדושין :

חלחלנו ולשון אכלתא לא חלחלנו צממון וכזר
החזאר צממ' מליעא שהמלכה אח הגר עוצר
משום לא חנו איש אח אחיו ומשום גר לא
חנו והלוחמי עוצר משום לא חלחלנו מוסק
על האזכרה שהוא נכלל עם ישראל ר"ל
אונאת צממון :

(ואלה המשפטים • הלכות מכירה פי"ד) :
מצוה רנ"ג הזהירנו מלהשיב עצד שצרת מח"ל
לא"י לאדוניו ואע"פ שאדוניו
ישראל אחר שצרת מח"ל לא יושב לו אצל
ישמרר אותו ויכפוז עליו דמיו צמוז והוא
אמרי יתעלה לא חסגיר עצד אל אדוניו והחזאר
בניטין (דף מ"ה) שנעצד שצרת מח"ל הכחוז
מדצר שיה"י הדין זו שיכתוז שטר חוז דמיו עליו
ויכתוז לו גם מרות ולא ישוז לעצדותו צשום פנים
להסתופפו צמקום טהור הנצמר בקצוץ הנכצד ושם
התנאלו משפטי מלוה זו :

(כי תלא)

מצוה רנ"ה שהזכירנו ג"כ מאונאת העצד
הצורת אליו והוא אמרו ית עמך
ישז בקרצך צמוז לו לא חנונו ולשון ספרי
לא חנונו זו אונאת דברים כי כמו שהזכיר
ית' לאי לאונאת הגר לחילשתו וגנותו בוס"ף
ג"כ לאו שלישי לאונאת העצד שהוא יותר
חלוש הנפש ושפל יותר מן הגר שלא
תאמר זה העצד לא יתצייש מאונאת
דברים ועצוואר הוא שזה העצד שדצר זו הכחוז
ודין הגר שהזכיר מאונתו אמנם הם קצלו
החורה על עצמם והם גרי לדק :

(כי תלא)

השנעו צמאי לשקר ומשום לא חסקרו :
(קדושים חב"ו • הלכות הלכות שנועות פ"א)
מצוה רנ"ז הזהירנו מהונו קלחנו את קלחנו
בסחור' וצמקמ וצממכר והוא אמרו וכי
חמכרו ממכר וגומר אל חנו איש אח אחיו •
ובסחור' אמרו צאונאת צממון הכחוז מדצר וכזר
התנאלו משפטי מלוה זו ד' ממליעא :

(זהר סיני • מכירה פי"ד)

מצוה רנ"א הזהירנו מהינות קלחנו את קלחנו
בדברים והוא שגא' לו מאמרי יכעיסוהו
ויצהילוהו ולא יוכל לעמוד מפני שיחצייש מהם
כמו שתזכור פעולת נעדרתו ועשה חסידה מהם
ותאמר לו מי העתיקך מהדצר הפליגי אל זה
הענין הטוב וזה נאמר לא חנו זה אונאת
דברים ולשון ספרי אמרו לא חנו הרי אונאת
דברים אמור שאלו הי' בעל חסידה לא יאמר
לו זכיר מעשיך הראשונים וכי' לא יאמר לו
צממה חפץ זה וכי' ואמרו גדולה אונאת דברים
מאונאת צממון שצאונאת צממון נאמר אל חנו
וצאונאת דברים הוא אמרו ויראת מאליהן וכזר
התנאלו משפטי מלוה זו צא' ממליעא :

(זהר סיני)

מצוה רנ"ב הזהירנו מהינות הגר בדברים והיא
אמרו וגר לא חונה ולשון מכלל
לא חונה בדברים ונכפלה האזכרה ואמר לא
חונה אותו ונספרי שלא תאמר לו חונס הי'
עוצד פ"א ועכשיו נכנס תחת כנפי השכינה :
(ואלה המשפטים • הלכות מכירה פי"ד)

מצוה רנ"ג הזהירנו מהינות גר לדק ומהזיקו
צמקמ וממכר והוא אמרו ולא

הרמב"ן

כתב הרב והמליה רנ"ו שנמנענו מהכביד
על היתומים והאלמנות והיו
אמרו יתעלה כל אלתנו ויתום לא חנונו •

ואני אומר שאפי' נאם לדעת הרב ונאמר
שהלאו שנכללו לא ימנו

פרטיו אלא אחת אצל
כאן נאמר שהיו לאו
פרטי וימנו שתי שהרי
חלקן הכחוז צאמרו
אם ענה חנוה אותו
וזה מדרש חכמי' בכל
מקום כיוולא זו :

מצוה רנ"ו

שהזהירנו מענות

היתום והאלמנה

שנא' כל אלמנה ויתום לא תענון

והאזהרה הזאת כוללת שלא יענה

אותו לא במאמר ורא במעשה

אבל ידבר עמו דברים טובים

ורבים ויתעסק עמם בעסק ויתנו להם להיות בטוב

שמחים ויכין ההפלג' בזה כלו ומי שיקצר בדבר מזה הנה עבר על זה

וכבר התבאר על לאו זה והוא אמרו ית' והרגתי אתכם :

(ואלה המשפטים מדע הלכות דיעות פ"ו)

מגלת אסתר

נראה לי

שהנכון בדברי הרב שאין לזנותו
כי אם לאי אחד וזה שאמר

הרמב"ן דמאמ' שחלקם יש למנות שחים נ"ל
שאלם הי' כותב לאו צממי עצמו לכל אחד ואחד

לא ימנו שתי אצל

כשילא אחד מהם צלצר

צלצו צממי עלעו עדיין

לאו שנכללו הוא ולא

ימנה כי אם לאחד וכזר

העירותך על זה

למעלה צלא ל"ס :

מצות לא תעשה

נפש ובגמרא סנהדרין (דף פ"ז) אמרו חז"ה לבגוד נפשות בנין ר' יחזקיה אומר מלא חגוב רבי יוחנן אומר מלא יונקו מתכרת עזר ולא פליגי מר קה פסיק לאו דמכירה וכו' שלא יקיימו עליו העונש עד שיגוב וימכור וכשעזר על צ' לאוין אלו הוא חייב חנק באמרו יתעלה ובגוד איש ומכרו וגומר וכבר התבאר ממשטי מלוה זו צא' מסנהדרין :

(וישמע יתרו הלכות גניבה פ"ט) :

מצוה רמז שהזכירו שלא לגביצ ממון והוא אמרו יתעלה לא חגובו ובמכירת לא חגובו הרי האזהרה לגביצ ממון והעובר על לאו זה הוא חייב לשלם מה שזכר הכתיב אם השלומי כפל או השלומי ד' וכו' או להשיצ קרן לצד ובספרי לפי שנאמר בגי' שנים ישלם שנתנו עונש הזהרה מנין ח"ל לא חגוב על מנת למקט פ"י ללער הצעלים ולהאזידן ואחר כן השיבו לו לא חגובו על מנת לשלם ד' וכו' וכבר התבאר ממשטי מלוה זו צא' מקמא :

(קדושים תהיו גניבה פרק א')

מצוה רמז שהזכירו שלא לגזול מה שאין לנו בו זכות באונס והכרחי והוא אמרו לא חגזול וכן בארו בעלי הקבלה לא חגזול בענין ויגזול את הכניי מיד המלרי והוא לאו הנחק לעשה והוא אמרו והשיצ את הגזילה ואפילו בטל את העשה אינו לוקה לפי שהוא לאו נחק לעשה נהשלומין שאלו שרף את הגזלה או השליכה צים יתן מה שהיתה שיה ואם כפר זה ונשבע לשקר מוסיף חומש ויקריצ קרצן חשם כמו שיחבאר צמקומו וכן התבאר בסוף מכות (דף י"ו) וכבר התבאר ממשטי מלוה זו צא' מקמא :

(קדושים תהיו גניבה פ"י)

מצוה רמז הזכירו שלא לגבול חסום הארץ והוא שנשנה חסום וגזול שיהיה ציינו וצין זולתו עד שיהי אפשר לנשקר שיאמר שקרקע זולתו הוא שלו והוא אמרו (ספרי) והלא כבר נאמר לא חגזול ומה תלמוד לא חסיג תלמוד שכל העוקר חסומו של חצירו עובר צ' לאוין יכול אף צח"ל ח"ל צנחלתך אשר תנחל צארץ ללמד שצארץ עובר צ' לאוין וצח"ל אינו עובר אלא משום לא חגזול הנה התבאר שלא זו מיוחד צא' :

(שופטים ושופטים הלכות גניבה פ"י)

מצוה רמז הזכירו צמא שהוא אללנו צעין שלא לעכז אותו ולא נתכחו

לו והוא אמרו לא תעשוק וזה שהגנה לקיפת מה שאלל אחר בתפולה ובסתר והזכירו מהפועל הווא באמרו לא חגובו כמו שבארנו והגזל הווא לקיפת מה שאלל אחר באונס ובסתר ובמריצ' כמו שיעשו הגזלים צרכים והזכירו מזה הפועל באמרו לא חגזול והעושה הווא שיהי לזולת דצר צעין ר"ל קבלת ממון מתזיק בו ולא נתכחו לו באונס א' בלא אונס אצל צרמי' והזכיר ג"כ מזה הפועל באמרו לא תעשיק ובספרי לא תעשוק עיסק של ממון ואיזה זה הכוונ שבר שכיר וכן כל מה שדומה לו ואמנם המשל צכר שכיר צעזור שהוא חיצ גמור עליך שהוא לא נתן לך מאללנו ממון וגא הגיע לידך מלדו ממון עם כל זה אחר שאל לו אללך צתירת חוצ ידוע חייב וכבר נכפלה האזהרה צו צעין זה ונקט דמיון זה הענין צעלמו ואמר לא תעשוק שכיר עני ואציון ירלה צו לא תעשיק השכיר כי הווא עני ואציון כמו שאמר צו לא תצא עליו השמש ולשון ספרי לא תעשוק שכר שכיר עני ואציון הלא כבר נאמר לא חגזול תלמוד שכל הכוונ שכר שכיר עני צלל תעשוק ולא חגזול ולא חלין ונשום ציומו חתן שכרו וזה אמרו צפ"י עני ואציון מהכר אני לפדוע על ידי עני ואציון והעיצר על העושה דינו ודין הגזלן שיה אחר וכחש צעמיתו צפקדון או צתשימת יד או צגזל או עשק את עמיתו :

(ואתמנן הלכות גזילה פ"א)

מצוה רמז הזכירו שלא לכחש החוצות שנחסיצנו צהם והפקדונות אשר הופקדו אללנו והוא אמרו לא תכחשו ונתבאר שצמתיין הכחוש מדצר ולשון ספרי לפי שנאמר וכחש צה ונשבע על שקר עונש שנתנו אזהרה מנין ח"ל לא תכחשו וכבר ידעת שהכופר צפקדון פסיל לעדות ואף על פי שלא נשבע לעצרו על לאו לא תכחשו וכבר התבאר ממשטי מלוה זו צמסכת שצועות :

(קדושים תהיו הפללה הלכות שצועות פ"א)

מצוה רמז הזכירו מהשבע על כפירת ממון המוטל עליו והוא אמרו ולא תשקרו איש צעמיתו המשל צזה כי כשכפר צפקדון עצר על לא תכחשו וכשנשבע לשקר על כפירתו עצר על לא תשקרו ובספרי לא תשקרו מה תלמוד לומר לפי שנאמר ונשבע על שקר למדנו עונש אזהרה מנין ח"ל ולא תשקרו וכבר התבאר ממשטי מלוה זו צה' משצועות ושם התבאר שמי שנשבע לשקר על כפירת ממון עובר צ' לאוין משום לא תשבעו

מצוה רמב הזכירנו מצול כלים שעושים צהם
 בני חכם הכנת מזונותיהם כגון
 כלי הטחינה והלישה והצישול וכלי שמיטת
 הצהמות וזולת זה מה שיקצוהו שם דבר שעושים
 בו אוכל נפש שנאמר כי נפש הוא חובל ונשאר
 שנאמר לך אמרם (מליעא דף קט"ו) הנה
 וחייב משום צ' כלים שנאמר לא יהצול ריחים
 ורכב כי זה יצא לחשוב שהן צ' מלות וכ"ס
 צהמרים וחייב על הריחים צפני עלמן וענין
 זה המאמר כל מי שימשכן כלי שעושים בו
 אוכל נפש עובר על מלות לא תעשה כמו
 שהצאנו ומי שמשכן כלים רצים כל אחד מהן
 עושים בו אוכל נפש חייב על כל כלי וכלי
 כגון שימשכן כלי הטחינה וכלי הלישה כלי
 עשית הפח וזה מה שאין לריך לו צאור שהוא
 כמו שחבל צגד חלמנת ראובן וצגד חלמנת
 שמעון שהוא עובר על כל צגד וצגד ואמנם
 השאלה צמי שחבל שני כלים צשניהם יחד
 יעשה אוכל נפש נאמר אחר שהאורח חמם
 חשלים עשייתו צשניהם הנה שניהם כלי אחד
 ויהיה חייב משום כלי אחד או אחר שהם שני
 כלים יהי חייב על כל אחד צפני עלמן וצאור
 לנו שהוא חייב עליהם משום שני כלים ואף
 על פי שצקצק שניהם תעשה המלחכה כעין
 ריחים ורכב שלא תעשה הטחינה צאחד לצדו
 ולשון משנה (מליעא דף קט"ו) לא יהצול
 ריחים ורכב ולא אלו צלצד אחר חלל כל
 דבר שעושים בו אוכל נפש שנאמר כי נפש
 הוא חובל שחייב עליהם משום שני כלים לא
 שהן צ' מלות ולשון ספרי צזה הענין אמרו
 מה ריחים ורכב מיוחדים שהן שני כלים
 ומשמעין למלחכה א' וחייצין על זה צשני
 עלמן ועל זה צפני עלמן כך כל שני כלים
 שמשמעין למלחכה א' חייב על זה צשני עלמן
 ועל זה צפני עלמן פירוש המאמר אף על
 פי שמשמעין למלחכה א' חייב על זה
 צפני עלמן כשעצר ומשכן ולקח
 ממנו יוליאו מידו ויושב לצעליו ואם עבר
 ונשרף קודם שישיצו לוקה וכן הדין צצגד
 חלמנה וכבר הצאנו משפטי מליה זו צט'
 ממליעא :

(כי חלא למלחמה) :

מצוה רמב הזכיר שלא למשכן חלמנה צין
 עניה צין עשירה שנאמר לא
 תחצול צגד חלמנה והצאנו משפטי מלוקה זו
 צט' ממליעא :

(כי חלא למלחמה) :

מצוה רלח הזכירנו שלא לרמות שכיר ושלא
 לאחר שכרו חללנו וכו' אמרו לא
 תלין פעולת שכיר וזה שאם הי' שכיר יום הוא
 גוצה כל הלילה צאמרו עד צקר ואם הי' שכיר
 לילה הנה זמן פריעתו כל הלילה וכל היום ולא
 חצא השמש קודם שיפרעו והוא אמרו ציומו
 תחן שכרו וגו' ולשון המשנה (מליעא דף ק"י
 ע"צ) שכיר יום גוצה כל הלילה
 ושכיר לילה גוצה כל היום ואין זה צ'
 מלות חמם היא מלוקה א' וצאו צה צ' לאוין
 כדי להשלים דין המלוקה וזה שאנחנו צאלו צ'
 בלאוין ידענו זמן הפרעון מתי הוא וכבר
 הצאנו משפטי מלוקה זו צט' ממליעא :
 (קדושים תהיו * שכירות פרק י"א)

מצוה רלמ הזכירנו מלמשכן הלוויים צידינו
 חלא צמלות הדיין וצידי שזמו
 לא שנא חממו צצית צצ"ח ומשכן אוחו והוא
 אמרו לא חצא אל ציתו לעצוט עצוטו ולשון
 משנה (שם דף קי"ג) המלוקה את חצרו לא
 ימשכנו חלא צצ"ד ולא יכנס לציתו ליטול המשכן
 שנאמר צחוץ העמוד והיא לאו הנחק לעשה
 והוא אמרו הסצ חשיצ לו את העצום וכן
 הצאנו צסוף גמרת מכוח (דף י"ו) ודע שאם
 לא השיצו ולא קיים עשה שצו חייב מלקות ומשלים
 דמי משכון כמו שהצאנו צסוף מכוח וכבר הצאנו
 משפטי מלוקה זו צט' ממליעא :
 (כי חלא למלחמה)

מצוה רמ הזכיר ממניע המשכון מצעליו
 צעת שהוא לריך חליו חצל נשיצ
 לו כלי יום ציום וכלי לילה צלילה כמו שנא
 לשון המשנה (מליעא קי"ג) מחזיר את הכר
 צלילה ואת המחרשה ציום והאזהרה צזה לא
 חשכצ צעצוטו ולשון ספרי לא חשכצ ועצוטו
 עמך חצל החזיר לו מה שאי אפשר לו לעצוט
 צלעדיו מפני עניומו והצאנו משפטי מלוקה זו
 פ"ט ממליעא :
 (כי חלא למלחמה) :

מצוה רמא הזכיר שלא למשכן חלמנה צין
 עניה צין עשירה שנאמר לא
 תחצול צגד חלמנה והצאנו משפטי מלוקה זו
 צט' ממליעא :

(כי חלא למלחמה) :

מצות לא תעשה

השביעית חבל ישמט וכבר התבארנו מ עי
מלוא זו שביעית .

(ראה חנכי . שמיטה פ"ט) :

מצוה רלא הזכיר מהמנע להלוות חל קלחנו
ונפני השמטה כדי שלא ישמטו החוב
והוא אמרו השמר לך פן יהיה דבר וגו' ולשון ספרי
השמר בלא העשה פן בלא העשה כלומר שאלו
ב' לאוין בזה הענין בזה חל' זה לחזק :
(ראה חנכי . שמיטה פ"ט) :

מצוה רלב הזכירנו שלא למנוע לדקה
והרחצה ונאסנו מהאצוניס אשר
נדע עניים ויכלחנו להחזיק להם והוא אמרו
לא תאמץ את לבבך וזה הזכיר מלקנות מדה
הכילות ואכזריות :

(ראה חנכי . עתות עניים פ"ט) :

מצוה רלג הזכיר משלח עבד עברי ריקם
כשילא לחירות צדוק ו' שנים
חבל נעניקו דבר מהוננו עכ"פ והוא אמרו
וכי תשלחנו חפשי נעמך לא תשלחנו ריקם
וכבר התבארנו משפטי ההענקה בפ"א מקדושין :
(ראה חנכי : הלכות עבדים פ"ג)

מצוה רלד הזכיר שלא לבקש המלוה מן הלוה
כשנדע שלא יכול לפרוע והוא
אמרו לא תהי' לו כנושה ובגמ' מליעא (דף
ע"ה ע"ג) מנין לנושה בחצרו מנה ויודע שאין
לו שאסור לעצור לפניו שנאמר לא תהיה לו
כנושה ובנכלתא לא תהי' לו כנושה שלא תראה
לו בכל זמן ודע שזאת האזהרה כוללת ג"כ
מי שיבקש חוב של רצית וכן אמרו שמי שילוח
רצית עובר על לא תהיה לו כנושה כמו
שאמרו צמה שאחר זה :
(ואלה המשפטים . מלוה ולוה פ"ד)

מצוה רלה הזכיר מהליות רצית והוא אמרו
יתעלה את כספך לא תחן לו
בנשך ובמרצית לא תחן אכלך וצ' לאוין חלו
אונס הם צענין ח' וצאו לחזק וכדי שיהיה
מי שילוח רצית עובר צענין לאוין לא שהם צ'
עניים כי הנשך הוא הרצית והרצית הוא הנשך
ובגמרא מליעא (דף ס' ע"ג) אמרו ח' חתה
מואל נשך בלא חרצית ולא חרצית בלא נשך
ולא חלקן הכחוב אלא לעצור עליו צ' לאוין
ושם אמרו דאורייתא נשך וחרצית חדא מילתא
היא ושם אמרו השתא דכתיב את כספך לא
תחן לו בנשך קרי ציה הכי את כספך לא תחן
לו בנשך ובמרצית ובנשך ומרצית לא תחן אכלך
הנה יהי' כל מי שילוח רצית או כסף או פירות

כבר עבר צענין לאוין וחזר חל שאר לאוין שצאו
ג"כ במלוא לחזק ג"כ כי הנה נכפלה האזהרה
זו בלשון אחר ואמר לא תקח מאתו נשך וחרצית
התבאר בגמרא מליעא (דף ס"ח) שזה הלוח
ג"כ למלוא הוא חבל חל' כלם לאוי יתירי כמו
שצאנו צרש ע' שהם כלם צענין
ח' נכפל והוא שיזכיר המלוה מהליות
רצית וכבר התבארנו משפטי מלוה זו צה'
ממליעא :

(צבר סיני . מלוה ולוה פ"ד)

מצוה רלו הזכיר הלוה שלא ללוות רצית
הוא בהקש שיהי' המלוה עובר
כי הוא החוטא והלוה צלתי ע"כ כי הוא
אינו רוצה צממסו ושיהי' דווקא לאונא שיעבור
עושה האונא לא מי שנעשית לו האונא ולכן
בזה האזהרה גם כן ללוות רצית והוא אמרו
לא תשיך לאסיד וצ' הפירו' לא תנשך ובצאור
אמרו בגמרא מליעא (דף ע"ה ע"ג) ליה
עובר משום לא תשיך ונשים ולפני עור לא
תחן נכסול כמו שצאור צזכרנו מלוה זו :

(כי חל' לנחמה) :

מצוה רלז הזכיר מהתעסק צלוחת רצית
צין המלוה והלוה לא להיות ערצ
לא מהם ולא להיות עד עליהם ולא לכתוב
ציניהם שטר צמה שסכמיו עליהם מענין
רצית והוא אמרו לא תשימון עליו נשך ולשון
גמרא מליעא (סס) ערצ ועדים אינן עוצרין
אלא משום לא תשימון ושם התבאר שהסופר
והעדים והערצ גם כן עוצרים ושם
התבאר ג"כ שזה הלוח שהוא לא תשימון עם
היותו צא על האמלעיים ר"ל המהעסקים צענין
הוא הנה הוא כולל גם כן המלוה ולכן
יהיה המלוה רצית עובר צו' לאוין ח' מהם
לא תהיה לו כנושה והשני לא תחן לו
בנשך והג' ובמרצית לא תחן אכלך והד'
חל תקם מאתו הה' לא תשימון עליו
נשך הו' ולפני עור לא תחן
נכסול ושם אמרו ואלו העוצרים בלא העשה
המלוה והלוה והערצ והעדים וחכמים אומרים
אף הסופר על לא תחן לו ואל תקם ולא
תהיה לו כנושה לא תשימון ולפני עור לא תחן
בגמרא (סס) אמר חנני מלוה עובר בכלן
לוח עובר בלא חשיך ולפני עור לא תחן נכסול
ערצ ועדים אינן עוצרין אלא משום לא תשימון
והעובר על לאו זה חס הי' רצית קלולה הנה
כולא איתה ממנו ונחזירה למי שנלקשה ממנו :

נחלה המשפטים . הלכות מלוה ולוה פ"ד

מצוה

מאיר סגור חין קנין לעכו"ם צאריך ישראל
להפקיע מידי מעשר ורצי שמעון סגור יש קנין
ופרשו שם טעמא דר"ע והתנחלתם אותם לנצח
אחרים לרשת אחוזה הק"ש אחוזה לעצדים
מה עצדים אחס קנין מהסוהם חנים קונים מכם
אף אחוזה אחס קונים מהם ואין הם קונים
מכם ואמר רצי אלעזר רצי יוסי קימי רצי
יוסף ודא מסייעא לר' מאיר והארץ לא תנוכר
ללמיתות לחלוטין אמר גרמא אמר דהיא מסייעא
לר' שמעין הא נמכרה חלוטה היא עד כאן
לשונם בחמישי של מסכת דמאי (דף כ"ד ע"ג)
וצרציעי של גיטין (דף מ"ו ע"ג) והענין הזה
בעלמו רמזו בגמ' שלנו צרציעי של גיטין (דף
מ"ז) שחלקו שם מהם אמרו חין קנין לעכו"ם
צאריך ישראל להפקיע מידי מעשר שנאמר כי
לי הארץ ומהם אמרו חין קנין לעכו"ם צאריך
ישראל נחשור זה צורות שיחין ומעלות שכל
כי לי הארץ (ד) והנראה מדבריהם אלו שהיה
מניעה שלא נלמות הארץ ציד הגוים ולא
נעצנה להם צומכר מוחלט והענין כי כאשר
נלטינו בגיפותינו הנעכרים לעכו"ם שאין להם
קנין בגוף צנו כמו שדרשו ואין הם קנים
מכם והזכרנו מעבודת פרך שאמר לא ירדנו
צפרך לעיניך וס' וליא אותם מידו ציוצל שנאמר
וילא ציוצל הוא וצניו עמו ופירש טעם כל זה
כי לי צני ישראל עצדי עצדי הם אחר הולאתי
מארץ מלרים וכן הוזכרנו צנחלת הארץ אחרי
לוותו חזרת הקרקעות ציוצל שנים על הלוקח
להחזירם ליה עוד על המוכר שלא תמכר הארץ
ללמיתות והוא נמי שיחזיק זה ולא ינהוג זה
דין יוצל עמנו הם העכו"ם אצל נשאר שחיי
מכירתנו זה שתחזור אלינו על כל פנים ולא
נכית אותם צידם לעולם ונתן זה טעם כטעם
הנזכר בגופות לפי שהארץ שלו יתעלה ואנחנו
זה אחרים זולתנו רק צידינו תשאר ואלינו תחזור :

מצוה רבש הזהירו מעוזב הלוי והעלם
מהם צנחנת חקיהם ושמחם
צרגל והיא אמרו השתר לך פן תעזיב את
הלוי לא תעשה :

(ראה חכמי נותן הלכות חגיגה פ"ג) :
מצוה רל הזהירו שלא לתציע משאות צנחנת
השמיטה אצל ישמעו כלם יחדיו
שנאמר שמוע כל צעל משה ידו ולא יגיש את
רעבו וזה חין חייצין צו מן החורה אלא
צאריך ישראל צעת שחיי שם שמיטת קרקע
ר"ל היוצל מדרצקן יחסיי כן כל מקום וכל
זמן ואינו מותר לגוש המשאח שצנחנת עליה
השמיטה

מצוה רכח הזהירו משנות עגרי הלוי
והוא אמרו וסדה מגרש עריהם
ואתה יוצע לשון החורה שינתן ללוי ערים
ומגרשים כלוי אלק אתה מגרש ואלפים אתה
מהם חוץ לשדות וכרמים כמו שהתצאר צקיעה (דף
כ"ז ע"ג) וצאה האזנה ללויים שלא לשנות
אלו הגדרים שלא ישונו העיר מגרש ולא
המגרש עיר ולא השדה מגרש ולא המגרש שדה
והוא אמרו לא ימכר וצאה הקבלה שענינו לא
ישינה וכבר התצארו משפטי מלוא זו צערוצין :

(צבר סיני הלכות שמיטה פרק י"ג) :
מן

מן

מצות לא תעשה

(זהר סיני • שמעיה פ"ד)

מצוה רבד הזהיר מעבוד הארץ בשנת היוצל
והוא אמרו לא תזרעו כמו
שאמר שמעיה שדך לא תזרע וכו' שהשמיט
אסור זה צין עבודת הארץ צין עבודת האילן
כך היוצל ולפיכך אמר לא תזרעו על הכלל
כולל ארץ ואילן ומי שעבר על לאו זה
לוקה :

(זהר סיני שמעיה פ"י)

מצוה רבה הזהירו מקלור ספית בשנת
היוצל והוא אמרו ית' לא תקלר

מגלת אסתר

נראה לי שהנכון בדברי הרב שלאו זה
הוא מניעה על המוכר שלא
יתנה בשעת מכירה למכרה לו לעולם אף כי
אין בדבריו כלום ומה שהקשה הרמב"ן
(א) על זה הפי' מונה

שלא הוזכר לאו זה
במורה במחלוקת כל
מילתא דאמר רחמנא לא
תעזיז וכו' כ"ל שאינו
מן ההכרח להקשו' על
איזה דעת מכל המקומות
שנעולם ומה שאמר
עוד (ב) שראה לרב
שכתוב שמחנין ציוצל ע"מ

שלא תחזירו ציוצל הכה אנכי לא מלאתיו כחוצ
בספרו ולפי דעתי כי הוא טעיה נפל צפתי
אשר הגיע ליד הרמב"ן כי מאמר שכתב שלאו
זה הוא מניעה שלא ימכר ללמיתות היאך אפשר
שיחזור ויסתור דבריו שאמרו שמחנין ציוצל שלא
תחזור אליו ציוצל והרי קא עבר על לאו זה
ומה שהביא עוד (ג) ראיה מהירושלמי שאמ' אין
קנין לנכרי בארץ כ"ל שאין משם ראיה שהרי
כשרלו להוכיח שאין קנין לנכרי בארץ הביאוהו
מוהמנחם אוחס וגו' ולא מוהארץ לא תמכר
ללמיתות ומה שפציאו שם אה"כ פסוק זה כ"ל
שלא הביאוהו רק לסמך וסיוע והכי פירשו
דמדכתב רחמנא שלא תמכר הארץ ללמיתות
גבי ישראל א"כ צודאי העכו"ם אין לו זה
קנין

וראיתי לרב צחצורו הגדול שמחנין ציוצל על מנת
ואם הי' על מוכר מניע' שלא תמכ' ללמיתות' לא הי'
יכול להחנ' זה צשו' ענין והמוצן בלאו הזה מדברי
העל ההלכות שאינו מניעה כלל אצל לוח וצכל ארץ
אחוזתכם גאול' תחנ' לארץ לפי שאין הארץ
צזאת נמכרת ללמיתות מפני שאינה שלכם אצל
אחס גרים וחושבים זה עמי ולכן לא כ' צעל
הלכות גדולות זה הלאו לפי שהוא אלוו שליחות
לא מניעה ואינה כמו שחשד אוחו הרב שלא
צ"ן ענין הסלילות כלל (ג) ומלאתי צירושלמי
צמנין המחלוקת שסלקו צמכר שדכו לנכרי דר'

אח ספיסיה כמו שאסור השנה הז' :

(זהר סיני שמעיה פ"י)

מצוה רבו הזהיר מלקצץ פירות האילנות
בשנת היוצל כמו שנקצץ בשאר
שנים והוא אמרו לא תצלו לאו נזירה כמו
שצארו בשנה ז' וצפרי ג"כ אמרו לא תקלרו
לא תצלו כמו שני' צציעית כך נאמרו ציוצל
ר"ל כי הדין צצ' אלו הלאוין אחד ומשפטי
מלות שמעיה ויוצל אינן נוסגין אלא צא"י :
(זהר סיני שמעיה פ"י)

הרמב"ן

כתב הרב והמורה רכ"ז שנמנענו מלעכור
נחלתנו בארץ כנען מכירה
גמורה והוא אמרו ית' והארץ לא תמכר ללמיתות
ולא תצורר לי ענין המניעה הזאת שאין אדם
חייב להזכיר בשעת

ממכרו ולומר עד היוצל
אני מוכ' אצל כל הממכרי'
נעשים צסחם שדי
מכורה לך ציתי קבויה
לך והיוצל מחזיר המכר
לצעליו צין צסחם צין
צמפרס לעולם כמו
שאמרו יוצל אפקעת'
דמלכ' הוא וראיתי לרש"י

מצוה רבז הזהיר שלא למכור

בארץ

ישראל מכירה קיימת והוא אמרו
והארץ לא תמכר לצמיתות והתבארו
משפטי מצוה זו בערכין :

(זהר סיני • הלכות ש יטה פרק י"א)

צפירוש החורה שאמר שזה ליתן לאו על חזרת
שדות לצעלים ציוצל ולא יהי' הלוקח כוצסה
ואין משנעות זה צאזהרה הזה לפי שהיא על
המוכר לא על הלוקח ואולי נפרש צו והארץ
לא תהי' נמכרת לך ללמיתות שחזיק זה לעולם
ואפשר עוד שנאמר שהיא מניעה שלא יאמרו
צפירוש הריני מוכרה לך לעולם אפי' לאחר היוצל
ואע"פ שאין זה מועיל דק"ל כל מילתא דאמר
רחמנ' לא תעזיז אי עזיז לא מהני והיינו
פעמא דלקי משום דעבר אהורמנא דרחמנא כמו
שהוא מוזכר צראשון של תמורה (דף ד' ע"צ)
וכן כתב צחצורו הגדול שאם מכר ללמיתות
שניהם עוצרים צל"ת ואין מעשיה' מועילין (א)
אצל אין זה מחנהג יפה צסוגי' הביא שלא
הוזכר זה צמחלקותם של אציי ורצא שם (ב)

וראיתי לרב צחצורו הגדול שמחנין ציוצל על מנת
ואם הי' על מוכר מניע' שלא תמכ' ללמיתות' לא הי'
יכול להחנ' זה צשו' ענין והמוצן בלאו הזה מדברי
העל ההלכות שאינו מניעה כלל אצל לוח וצכל ארץ
אחוזתכם גאול' תחנ' לארץ לפי שאין הארץ
צזאת נמכרת ללמיתות מפני שאינה שלכם אצל
אחס גרים וחושבים זה עמי ולכן לא כ' צעל
הלכות גדולות זה הלאו לפי שהוא אלוו שליחות
לא מניעה ואינה כמו שחשד אוחו הרב שלא
צ"ן ענין הסלילות כלל (ג) ומלאתי צירושלמי
צמנין המחלוקת שסלקו צמכר שדכו לנכרי דר'
מאיר

יתעלה לא תחסיס שור דדישו והתצאר שאמר השור
ואמר כל זהני צללו דחסימי אלא שדבר הכתוב
זהו ושוההו דדיש או שאר המלכות לא תמנע
מאכול צענה מלכה מהדבר שתעצוד צו וכל
מי שמונע זה לוקה ואפי' חסנה צקול
וכבר התצארו משפטי מלכה זו וצצא
תיעה :

(כי תלל למלחמה)

מצוה רב הזהירנו מעצודת הארץ צשני שציעית
והוא אמרו יתעלי שדך לא תזרע וכל מי
שעצר על לאו זה לוקה וכבר התצארו משפטי
מלכה זו שציעית :

(זהר סיני הלכות שמיטה פ"א)

מצוה רבא שהזכירנו מעצודת חילן צשני
שציעית והוא אמרו יתעלה וכרמך לא תזמור
ומי שעצר על לאו זה י"צ מלקות לשון
ספרי הזרע והזמיר צכלל היו ולמה ילאו
להקיש אליהם מה זרע וזמיר מיוחדים שכן
עצודה צארץ וצאילן וכבר התצארו משפטי
מלכה זו צמסכת שציעית :

(זהר סיני הלכות שמיטה פ"א)

מצוה רבב הזהיר מלקלור מה שהלמיטה הארץ
מעלמה צשנה זו כמו שנקלור
צכל שנה וצאיר זה שאלחנו הזהירנו מעצודת
הארץ ומעצודת האילנות צשנת השמיטה כמו
שקדם זכרו מה שהלמיט הארץ ממה שזרע
זה צשנה ששית והוא יקרא סזית מותר
לאכלו מן התורה צשנה שציעית אצל אינו
מותר לקלור אלא צשנוי מענינו ידוע והוא
אמרו את ספית קלירך וגוי אינו רולה שלא
יקליר אותו כלל כי הוא כבר אמר והיתה
שנת הארץ לכם לאכלה ואולם רולה צו
שלא תקלר אותו כמו שתקלר אותו צכל שנה
אלא כמו שנקלר אותו דבר שהוא הפקר
ר"ל צלי הכנה וצלי תקון כמו שצצאר :

(זהר סיני הלכות שמיטה פ"א)

מצוה רבג הזהיר מלקט מה שילמחו
האילנות מן הפירות צשנה זו
כמו שנאסף פירותיהם צכל שנה אצל נעשה
א חו צשנוי להורות כי הוא הפקר והוא אמרו
ואת ענבי כזירך לא תצלור וצא הפיי לא
תצלור כדרך הצולרים מכלן אמרו חכמים
תאנים של שציעית אין קולרין אותן צמקלה
אצל קולר אותן צחרצה ואין דורכין ענבים
צגת אצל דורכ אותן צפריצה ואין עושין
זתים צצד וצקוטצ אצל כותש הוא וכבר
התצארו משפטי מלכה זו עם שלפניו צמסכת
שציעית :

(זהר)

מצוה רמו הזהירנו מזרוע כלאים והוא אמרו
יתעלי שדך לא תזרע כלאים
וכלאי זרעים אלו לא תאסר זריעתם אלא
צארץ ישראל ומי שזרעה שם חייב מלקות
דאורייתא וצחוץ לארץ מותר וכבר התצארו
משפטי מלכה זו צמסכת כלאים :

(קדושים תהיו כלאים פ"א)

מצוה רמז שהזכירנו מזרוע תצואת צכרם
וכן שאר ירקות וזה המין מן
הכלאים יקרא כלאי הכרם והוא אמרו יתע'
לא תזרע כרמך כלאים לשון ספרי לא תזרע
כרמך מה אני לריך והלא כבר נאמר שדך לא תזרע
וזה יכול צלי ספק הכרם והזרעים אמרו מלמד
שכל מקיים כלאים צכרם עובר צשני לאוין
ודע שכלאי הכרם אינן אסורים מן התורה
אלא צארץ צצד והוא לוקה מלקית דאורייתא
צתנאי שזרע חטה ושעורה וחרגן צמפולת
יד חמסם הרכצת חילן לוקה עליו צכל מוקם
ואזכרה ממה נכנסת תחת אמרו שדך לא
תזרע כלאים וכבר התצארו משפטי מלכה זו
צמסכת כלאים :

(קדושים תהיו כלאים פ"א)

מצוה ריז שהזכירנו מהרצעת כלאי צהמה
והוא אמרו יתע' צהמתך לא
תציע כלאים וכל זמן שירציע לוקה ותנאי
סירכי צידו אצד הזכר צנקצה כמכחול
צשפופרת וצצאור אמרו (תיעה דף ל"א)
צנאפים וצכלאים צד שיכנים כמכחול צשפופרת
ואז ילקה וכבר התצארו מלכה זו צפ"ח
מכלאים :

(קדושים תהיו כלאים פ"א)

מצוה ריח שהזכירנו מעשות מלכה צכלאי
צהמה יחד והיא אמרו לא
תחרוש צשור וצתמור יחדיו וכל זמן
שתעשה צהם מלכאי כגון חרישה או דישה
וימשוך שניהם יחד לוקה מאמרו יחדיו ר"ל
שלא יתצר שניהם יחד צמלכה אחת מהמלכות
חמסם מן התורה אינו חייב מלקות אלא
על שני מינין אחד צהמה עמאה ואמר טהורה
כגון שור וחמור וכשחרש צהם או משכם
יחד לוקה וכבר התצארו משפטי מלכה זו
צמס' כלאים :

(כי תלל למלחמה)

מצוה ריש שהזכירנו ממנוע הצהמה מאכול
מהדבר שתעצוד צו עצודתה כגון
שחוש צגורין או שחשא חצן על גצה ממקום
למקום לא תמנע מאכול ממנו והוא אמרו

מצות לא תעשה

אמרו לאציו ולאמו לא יעמא וכשנעמא
צין צעיומא שמוגלח עליה צין שאינו מוגלח
עליה לוקה :

(נשא את ראש : הפלגה הלכות נזירות פ"א)
מצוה רח הזכיר מלהכנס צאהל המת והוא
אמרו על נפש מת לא יצא וצאור
אמרו צגמרא (נזיר דף מ"ג ע"ג) ונקרא מלא
דצר הכחוצ לא יעמא כשהוא חומר לא יצא
לכזכיר על הטומאה ועל הציהה ושם אמרו
כשנכנס צאהל המת חסר שנטמא חינו לוקה
אלא אחד ושהוא כשקנה לו טומאה וציהה כאחת
חייב צ' בגין שנכנס על מולה צצית ויש צ' שם
עד שמת חיותו האיש שגמלא שנטמא וצא צאהל
המת כאחת אל כל כשנכנס לאהל המת כצר קדמה
הטומאה לציהה כמו שהצאור שם לפי השרשים
שנחמא צאהלות :

(נשא את ראש : הפלגה הלכות נזירות פ"א)
מצוה רח הזכיר הנזיר מוגלח והוא אמרו
תער לא יעצור על ראשו ומי
גלח ג"כ ראש הנזיר לוקה כמחגלה ומעת
שגילס שער ח' לוקה וכצר בהצאור משפטי
מלות נזיר כלם צומסכת נזיר :

(נשא את ראש : הפלגה הלכות נזירות)
מצוה רי הזכיר שלא לקלור כנ הזרע אל
ישאיר מומי לעניים צקלה השדה
והוא אמרו לא תכלה פאת שדך ולאז זה
נתק לעשה שהוא כשעצר וקלר כל הזרע יתן
לעניים שער הפאה מהדצר הנקלר והוא
אמרו לעני ולגר תעזיז אותם כמו שצאורו
צמלות עשה והפאה נוכח גס כן צחילן
כמו שנוכח צשדה ומלוא אז נוכח
צארץ ישראל לצד מן החורה וכצר בהצאור
משפטי מלוא זו צומסכת הנחוצרת לזה :

(אמור אל הכהנים מחנות עניים פ"א)
מצוה ריא הזכיר שלא ללקט השזנים הנופלת
צשדה צשעת קלירה אל יעזוב אותם
לעניים והוא אמרו ולקט קליך לא תלקט
וזה ג"כ נתק לעשה כמו שצאורו צפאה וכצר
בהצאור משפטי מלוא זו צומסכת פאה :

(אמור אל הכהנים מחנות עניים פ"א)
מצוה ריב הזכירו מצור עוללות הכרם
צשעת צלירתו והוא אמרו וכרמך
לא תעולל אל יכח העוללות לעניים ואין
זה צשאר חילנות הדומים לכרם כי האזכרה
צאמרו לא תחצוט זיתך וגומר והוא שלא
יקח השכחה מן הזית תדע ששאר חילנות
צשכחה וזה גס כן נתק לעשה וכצר בהצאור
משפטי מלוא זו צומסכת פאה :

(קדושים תהיו מחנות עניים פ"א)

מצוה ריג הזכיר שלא לקצץ הגרעינים ש
צכרם צשעת צלירה אל יעזב
לעניים והוא אמרו ופרט כרמך לא תלקט
וגומר וזה גס כן נתק לעשה וכצר בהצאור
משפטי מלוא זו צומסכת פאה :

(קדושים תהיו : מחנות עניים פ"א)
מצוה ריד הזכירו תקפת עומר השכחה
והוא אמרו ושכחת עומר צשדה
לא תשוב לקחתו והשכחה נוכח צין צמזומה
צין צחילן וזה נתק לעשה שאל עצר ולקחה
חייב להשיצה לעניים והוא אמרו לגר ליחוס
ולחלונת יחי וכצר בהצאור משפטי מלוא זו
צומסכת פאה ודע כי השרש חילוני שכל מלות
לא תעשה שיש צ' קום עשה כשקיים עשה
שצ' חינו לוקה ואם לא יקיימו לוקה דמיון
זה הפאה אם קלר אותה חינו חייב מלקות
מיד שקלר אל יס לו להשיצ השזלים וכן
אם דם אותם ועמן החטים ולש הקמח
יתן ויהצק מה שראוי עליו מן הפאה ואם
קרה שגאדה אותה החטה צכללה ח' נשרפה
לוקה כי לא קיים עשה שצ' וכ"ש כשצטור צידים
כינו שחכל את החטה כלם ולא תחשוב שאמרו
צגמרא מכות (דף י"ז) חנו חין לנו אל
זאת ועד חסרת והצאור שחיתה האחרת היא
הפאה יחייב עליה דין זה חנוס צפאה לצד
אל כי ענין האחרת רולה זו הפאה וכל מי
שדינו דין פאה הפרט והשכחה והלקט והעוללו
כל אחד מהם לאו שיש צ' קום עשה ואפשר
צו מה שאפשר צפאה מן קיימו ולא קיימו
צעלו ואל צעלו כי הכחוצ שמומנו נמדנו
שפאה יש צ' קים עשה והוא אמרו יתעלה
לעני ולגר תעזיז אותם וזה צא על הפאה
והלקט והעוללות אמר לא תכלה פאת שדך
ולקט קליך וכרמך לא תעולל ופרט כרמך
ואמרו גס כן צעומר השכחה לא תשוב לקחתה
ואחר שחללו לשון צגמרא שפאה הוא לא
הניתק לעשה והציהה ראיה על עשה שצ'
מאמרו לעני ולגר וכו' הוא ראיה שאלו הם
לאויס הן לאו הנתק לעשה וכל זמן שעקיים
עשה שצ' כמו שזכרנו חינו לוקה וכשהי'
צלתי אפשר קיום עשה שצ' לוקה וכל זמן
שיהי' אפשר לקיימו ואף על פי שאינו
מקיימו עדיין חינו לוקה אל ילוי אותו
לקיימו לצד עד שדע שצ' עצר האזכרה
ולא השאיר לו דרך אפשרות לקיים עשה
שצ' ואז הוא לוקה ושמע זה הענין והצין
אותו :

(כי תלך לעלמא)

מצוה רטו

הרמב"ן מצוה לא תעשה מגלת אסתר נה

לאו זאכילתו כמו שהזכרנו ולא כדברי מי שנותן
לאו בקיומו בלבד ודורש לא תשחט על חמץ
דס זמני שזה אינו אלא לשחט את הפסח על
החמץ וכבר ביאר הרב זה צמחות ק"ט והנה
גם זה יחסר מחשבון הללוין:

המאמר הזה שאלו אנ"ל והציאו פסוק תשחטו
כמו שכתב הרמב"ן ולא לאו דלא תאכל עליו
חמץ ואין מי שיחלוק לומר שלא יהא אסורו מן
התורה דעשה: אמנם קשיא לי למה לא הציאו
אסורו מלאו של לא תאכל עליו חמץ שהרי הוא
דעת ר"י שהוא תנא וי"ל שמה שלא הציאו לא
תאכל עליו חמץ הוא לפי שאינו דעת כולם שלא
ר"ש חולק עליו אצל תשחטו אחיזי אפי' כר"ש שכן
כ"ח ע"ג) גבי מחלוקת ר' יהודה ור"ש צמח צערב הפסח דאפי' ר"ש דאמר חמץ צין לפני
זמנו וצין לאחר זמנו אינו עובר עליו בולא כלום מודה הוא דאסור זאכילה מתשחטו ומאך
חלק ונשוב לדברינו ונאמר שזה הללו יצא צמחין משום שהלכה כר"י:

מצוה ד הזהירו שלא יראה חמץ בכל
גבולנו ז' ימים והוא אמרו ולא
יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך
שצעי ימים ואין אלו שני לאוין צמחי עניינן
אצל הם צמחין אחד וצאור אמרו פתח הכחוצ
צמחץ וסיים צשאור לומר לך היינו חמץ היינו
שאור כלומר אין הפרש צין חמץ ושאור ומי
שעבר והניח חמץ צרשותו אינו חייב מלקות
אלא אם כן לקח חמץ צפסח וקנאו שעשה
צו נעשה ולשון התוספתא המשייר חמץ צפסח
והמקיים כלאי הכרס אינו לוקה:

לוקה צ' כמו שיתבאר אחר זה וכל זמן שיסתה
כזיר רביעית יין או חומץ לוקה:
(נשא את ראש הפלאה הלכות נזירות פ"א)
מצוה דג הזהיר הנזיר מאכול ענבים וכשאכל
ענבים כזית לוקה והוא אמרו
וענבים לחים ויבשים לא יאכל:
(נשא את ראש הפלאה הלכות נזירות פ"א)
מצוה דד הזהיר הנזיר מאכול נמוקים והוא
אמרו ויבשים לא יאכל ואם אכל
מהם לוקה:
(שם)

(צא אל פרעה. זמנים הלכות חמץ ומלה)
מצוה דא הזהירו שלא ימלא חמץ צרשותינו
ואפילו לא נראהו ואפילו הי'
הפקדון והוא אמרו שצעת ימים שאור לא ימלא
צנתיכם וזה גם כן לוקין עליו צתנאי שיהיה
שם מעשה כמו שהזכרנו לפי השרשים שהניחו
צמסכת שצועות (דף כ"א) וצאור אמרו צמקומות
רבים עובר צכל יראה וצל ימלא וצריש מסכת
פסחים (דף ה' ע"ג) הצאורו משפטי צ' מלו'
אלו ושם הצאור העניני' שהזהיר מהם צאמרו
שאור לא ימלא צנתיכם ושם הצאור כי ילמד
כל לאו מן האחר זולת ענין מה שהי' תורה
עליו ושהמקיים חמץ צפסח עובר צצ' לאוין על
צל יראה וימלא:

מצוה דה הזהיר הנזיר מאכול מרלנים והוא
אמרו מחרלנים וגו' ואם אכל כזית
מהם לוקה:
(נשא את ראש הפלאה הלכות נזיר פ"א)
מצוה דו הזהיר הנזיר שלא יאכל קליפת
הענבים והוא אמרו ועד זג וגו'
ואם אכל מהם כזית לוקה והרמב"ם על היות
אלו ה' מינין ר"ל יין וענבים ולמוקים וחרלנים
וזג כל א' מהן מלוה צפני עלמה היותו לוקה
על כל אחד ואחד מהם מלקות ולשון המשנה
(נזיר דף ל"ד ע"ג) וחייב על היין צפני עלמו
ועל הענבים צפ"ע וחרלן צפני עלמו וזגין
צפני עלמן וצאור אמרו צגמרא נזירות (דף
ל"ח ע"ג) אכל ענבים לחים ויבשים מרלנים
וזגים וסהו אשכול של ענבים ושחה לוקה ה'
וכשחשצו צו שיחקיים דצר התנא תנא ושייר
ושיחקייצ מפני שהוא כזיר יותר מה' מלקיות
ואמר והא שייך לאי דלא יחל ולא אמרו והא
שייר חומץ כי לא יתחייב על היין והחומץ צ'
שהחומץ אמנם נאסר כי שרש אסורו לא יסתלק
ממנו צהפסדו וממה שראוי שתדעבו שאסורי
נזיר אלו כלם מטרפין לכזית ולוקה על כזית
מכלן:
(שם)

מצוה דז הזהיר הנזיר מלכעננא למת והוא
אמרו

מצוה דז הזהיר הנזיר מלכעננא למת והוא
אמרו

מגרת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

נראה לי שהנכון כדברי הרצ לפסוק כרזי יהודה שאומר שלחו זה צא לאסור חמץ מו' שעות ולמעלה דהא ק"ל בערוצין (דף מ"ו ע"ג) צפרק מי שהוליאורו רזי יהודה ור' שמעון

כתב הרב והמלוה קל"ט שנמנענו מלאכו חמץ אחר מלו' יום ארבעה עשר והוא אמרו ית' לא תאכל עליו חמץ מלח עליו היא שזה על כצם הפסח שהחוצה היא צציתחו צין הערצים

מצוה חצט

הזהירנו מאכול חמץ אחר חצות ביום י"ד מניסן והוא אמרו לא תאכל עליו חמץ וכנוי עליו שב על כבש הפסח שאנו חייבין לשחוט בין הערבים יום י"ד בניסן ואמר מעת שיגיע זמן שהיטתו לא תאכל עליו חמץ ובגמרא פסחים מנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמץ ושם נאמר דכ"ע מיהא חמץ משש שעות ולמעלה דאורית' וכן מצאנו בכל הנוסחאות המדויקות שנקראו לפני זקני התלמוד ושם אמרו בטעם אסור אכילת חמץ בששי עבדי רבנן הרחקה יתירא כי היכי דלא ליגע באסורא דאוריית' ומי שעבר ואכל חמץ אחר חצות לוקה וכבר התבאר דיני מצוה זו בתחלת פסחים

(ראה לפני זמנים הלכות חמץ ומלה פ"א)

כנ"ז שם ור"ש חולק בזה ואומר שחמץ צין לפני זמנו צין לאחר זמנו אינו עובר עליו וכבר כתבתי למעלה שהלכה כר' שמעון בלחמך זמנו ודעת רז"י שאין הלכה כמותו אלא לאחר זמנו דסתם עתיתין אחיח כותי' אצל לפני זמנו הדרין לכללין דקיימא לן כרז' יהודה דר' יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה דשני מחלוקות הן ומתרי קראי נפקי ל"י לרזי יהודה חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו הילכך ק"ל כרזי שמעון בהדא דהיינו לאחר וכרזי יהודה בלפני וזהו שאמרו בפ"ק (דף ה' ע"ג) דכ"ע חמץ משש שעות ולמעלה אסור מנ"ל ושקלו וטרו דהא ואמר רבא לא תשחט על חמץ דם זצחי לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים ורבא גופיה הוא דפסק כרזי שמעון צפ"י כל שעה וש"מ דהלכה כרזי שמעון דוקא בלאחר אצל בלפני הלכה כרזי וכדאמרן עכ"ל ומה שאמר עוד הרמב"ן שהתמה בדברי הרצ שהציח רא"י במאמר דכ"ע חמץ משש שעות ולמעלה דאורייתא גם צעניי יפלא שהרי על המאמר

שלדברי ר"י עליו על שחיתתו ולדברי ר"ש על אכילתו : והתמה מן הראיה שלקח ממה שמלאה צלשון הנסחאות המדויקות שנקראו על זקני התלמוד דכולי עלמא מיהת חמץ משש שעות ולמעלה דאורייתא שזה אינו אלא על הסכמחנו ששורפים בתחלת שש שהוא חייב לצערו מן התורה ממלות תשציתו שאור מצתיכם והוא ודאי אסור באכילה מדקאי עלה צמלות השצתה אצל אין צו לאו אחר וצפירות אמרו דכולי עלמא מיהת חמץ משש שעות ולמעלה דאורייתא מנא לן אמר אצ"י חרי קראי כתיבי שצעת ימים שאור לא ימלא צצתיכם וכתיב אך ציום הראשון תשציתו שאור מצתיכם הא כיצד לרבות י"ד לציפור הכה זה מצואר שמה שאמרו בחמץ משש שעות ולמעלה דאורייתא שאינו אלא צמלות השצתה זו שהוליאורו ממדרש פסוק זה אך ציום הראשון תשציתו שאור והלכה כן והכלל שההלכה מזה בחמץ קודם זמנו שאינו עובר עליו בלא כלום ארנס שאין צו לאו שאין הלכה כר"י שנותן לאו

שאינו בטל ונעטרף צין למלקות צין לקרצן
לכל צשלין צו כזית צכדי חכילת פדס צזס
כוא שחמרו (שס דף מ"ג) לרבות כותח הצבלי
ושכר המדי וסומץ האדוני ורצו אותן למלקות
ונא לכרת (ב) וחס

ונא לכת (ב) וחס
 עוד דצרי ח"א ואין הלכה
 כן שחא האומר על
 חמץ דגן גזור עונש כרת
 על ע רוצו צנאו וכלאו
 הוא כל מהמלת לא
 תאכלו ויהלכה כדצרי
 הכתמים שחס חומרים
 על חמץ דגן עניש כרת
 ועל ע רוצו צולא כנוס
 וסגה הוא פטור ואינו
 לוקה כלל מן התורה
 שחכמים אין נחס ריצוי
 גאו נהערוצת חמץ
 כלל אללא או עונש כרת
 או פטור וצפירוש
 הזכירו דרצנן לא דרשי
 כלל וסנאו הזכ לדצריהם
 (שס) כל מהמלת אין
 לי אללא שנתחמץ מהליו
 חנלו ע"י דצר אחר
 מנין ח"ל כל מהמלת

(ג) וכן כזית צדדי אכילת פרס חייבין ענין
 בכל איסורי שנתירה צין צונקות צין צדק
 כמו שאמר (ע"ז דף ק"ז) בכללן כל שטעמו
 ונמשו אסור ולוקין עליו וזהו כזית צדדי אכילת
 פרס וכיון שהוא לוקה (ד) בשאר איסורין
 נלמד שהוא חייב ברת צדדי חייבין כריתות לפי
 שאין באיסורין מדרש לרבות מלקות ולמעט
 ברת במדרשי של ר"א צחמץ וכד' נחצאר
 זה בכלכות גדולות ובשאלמות ובהם יהסר זה
 הלאו מומין המלות שהוא מן הלאוין הרבים
 שאלו צחמץ ובשארית לתשלום איסורין וזה משלים
 איסור צחמץ עליו צין שנתחמץ ואליו או שחמץ
 דבר אחר ואינו נונה :

מפי רש"י החס צגמרחל צזה האמור וברא"י
שזהו פירושו מדקא צעי הסם ואמר וכזה
צכדי אכילה פים דאיריחא סים ונשני אין
והדר נוקשי אי ככי אמאי פליגי רבנן עליה
דר"א צכיתח הצנלי

להם כגון המוריים והכותח והשכר
 והדומה להם והוא אמרו כל מהמצת
 לא תאכלו לרבות כותח דבבלי
 ושכר המדי וחומץ האדומי יכול
 יהיו חייבין עליהן כרת ת"ל כי כל
 אוכל המין ונברתה מה המין מיוחד
 שהיו מין המין גמור יצאו אלו שאינן
 המין גמור ולמה באו לעבור עליהן
 בלא תעשה וכבר דתבאר בפסחים
 שענין היותם אסורי ומוזהר
 מאכילתם לא נתחייב באכילתם
 מלקות אלא אם הי' בהן כזית המין
 בכדי אכילת פרס אמנם אם היה
 בהן ערוב המין פחות מזה השעור
 אין חייבים עד אכילתן מלקות :
 (גל ה"ל פרע"ה זוננים כלכות סנף ונלכ)

(גא' ה'ל' פרעה זמנים כלכות סנץ ומלך)

ואם צכזית צכדי חכילת
פרס הי' צו סיוצ כרת
למה חמה יוחר על
רצנן פטרוהו אפי' מלקות
ולא חמה גם ער"א
שלא סייצו רק מלקות
ואין לוור דה"ה דהוה
מני לאקסיי גם על ר"א
אלא שרולה להקשות
בק שיא הב ולי' שנשחיה'
שהיא נרצנן איך פטרוהו
מכנוס כי זה אינו
דנדקאור אומאי פליגי
רצנן ע יא דר"א משמע
שסצרת ר"א היא נכונה
מכא הלדדים שאם נא
כן צלשין אחר הי' לו
לוור והוא אי הכי אומאי
קא פטרי רצנן צכוחס
הצני צולא כלום ומה
שאור ע ד(ב) שאין הכי

כר"א צחמץ ע"י תערוכת יתחייב ונקות כש"אין
 זו כזית : כ"ל שהלכה כמותו ויחזר שסתם
 בן חנא כותי ר"ש א"ו עוזרים (דף מ"ג)
 ומה שאמר (ג) כי דין כזית צכדי אכילה
 פרק נובג צכל האסורים אף נענין כרת ומה
 שאמר צע"א כל שטעמו ומוטעו כו' כ"ל שמש'
 ומה רא"י שצכזית צכדי אכילה פרק אין צו
 חיוצ כרת לעולם מ"דל' קלומר אלא אסור ולוקין
 עליו ואל' אומר ג"כ וחייבים עניו כרת אלא'
 שאין שייך צו חיוצ כרת : ומה שאמר (ד) שצשאר
 אסורים שלא צא דהם פסוק לזעט הכרת כו'
 שצא צחמץ יתחייב כרת צכדי אכילה פרק כ"ל
 שאין לורך לשם פסוק ש"צא לזעט כרת צכדי
 אכילה פרק לפי שזמן הדין הי' לו נפוערו

גם מוֹלֵקוֹת שֶׁאֵין זֶה אֵכִילָה אֲלֵא שֶׁכֵּן קִבְּלֵנוּ מִמֶּנּוּ צִיִּי שְׁלוֹמָה אֲבָל וְדָלִי כִרְח לֹא מוֹחִיִּיז .
וְהַכֵּלֶל א"כ שֶׁלֹּא נִסְתַּק זֶה הִלָּלוּ מִן הַנִּינִין כִּי לֹא צָא לַחֲשֹׁלוֹם דִּינִי הַחֲמֵץ כִּדְרַשְׁתָּ רַצֵּן רַק
צָא לַאֲסוּר לִנּוּ חֲמֵץ ע"י תַּעֲרוּבַת צִבְיוֹת צוּ כִּזִּית כִּר"א דַּסְתָּם לֵן תִּנָּח כּוֹחִיה . וְגַם הַסְמִי"ג
דֶּרֶךְ צִזֵּה דֶּרֶךְ הַרֵב צִלָּהוּ ע"ע וְצַפ"א מֵהֵל' חֲמֵץ וּמִנֵּה שֶׁל הַרֵב הַמּוֹגִיד מוֹשִׁיב הַסִּיג גַּם הוּא הַהֲשֵׁג'
כִּזְאֵחַ שֶׁל הַרְמֵז"ן עַל הַרֵב וְלֹא חִרְלָה . יַעֲרוֹךְ כ' אֲשֶׁר פָּקַח אֵת עֵינָי לַדַּעַת צְמוּפֵלֵא מַרְדּוּתִי .

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ८ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ९ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥

צפני שנים ומלקין אותו צפני שלש' חזר ונתקלקל כדון צעשרי' ושלש' חזל נאמר שאף אזכרת אכיל' ראשוני' צכלל לא תאכלו על הדם ששתי האכילות מציאות לשפוך דמו וגם צזו לא נסום על האזכרה שחיה וון לאו שצכללות מפני שעונשה מפורש למלקיות מן ויסרו אותו כמו שאמרו (סנהדרין 77 ע"א ע"ב) מלקות צצן סורר ומורה היבא כתיבא כדרי' אצרו דאמר ר' אבהו למדנו ויסרו מויסרו ויסרו מנן וצן מצן וסי' אס צן הכות הרשע ויהי' זה על הרצ סחירה צדצרי' שילקו אותו מנן הגזירה שיה לפי מה שצאלו צעיקר השני והראוי להענן מנן' שהאכיל' הראשוני' נמנע' וענשה מיחה וכן שתי מניעות צשצצון המלות ונכללו צלל תאכלו על הדם והוא מה שאמרו צפרק ארצ' מימות (77 ס"ג) אזכרה לצן סורר ומורה מנין ת"ל לא תאכלו והיא אזכרה לשתי אכילות שלו ואס יהיה זה לאו שצכללות כנאמר הרצ אין לחוש שגם שני בעונשים צשתי האכילות מן התורה אצל כיון שעונש זו מלקות ועונש זו מיחה יראה שן שתי מניעות צשצצון וכן נהג הרצ צמנן וחצרוצתו :

צמענו כשפוא חומר עונש מלאכה שאין תלמוד לומר שקצו הוא לה ענוי שאינו נובג צ"ע וצצצחות הרי הוא עונש עליו מלאכה שהיא נובגת צצצחות וצ"ע אינו דין שיהיה ענוש עליה א"כ למה נאמר עונש מלאכה' ללמוד ממנה אזכרה לענוי מה עונש מלאכה' לאחר אזכרה אף עונש ענוי לאחר אזכרה' הנה הצצצור מה שאמרו וכצו הצצצרו משפטי מלוה זו צמסכת יומא :

(אמר אל הכהנים זמנים הלכות צצצחת עשור פ"א) :

מצוה קצו הזכירו מאכול חנוץ צפסח והוא אמרו לא יאכל חנוץ וצצצר שהוא צכרת ואמר כי כל אוכל חנוץ ונכרת' אס הי' מזיד ואס הי' שוגג צ"צ חטאת קצועה וכצו הצצצרו משפטי מלוה זו צמסכת פססים : (צא אל פרעה זמנים הלכות חנוץ וענף)

מצוה קצו שהזכירו מאכול צלוס כפור ולא צצצ צחורה אזכרה לפעל פזה אצל זכר העונש וצ"צ כרת למי שאכל וידענו שהאכילה מוזכרת מננו והוא אמרו כי כל הנפש אשר לא תעונה וגומר וצצצילת כריתות (77 צ') כשמו ממוייצי כרת מנו צכללס עונש האוכל צ"ה וצצצרו שס שכל מה שחייצין עליו כרת הוא מלות לא תעשה חנוץ מפסח ומילה הנה התאמת שהאכילה צ"ה מלות ל"ה ולפי' חייצין על זדונה כרת ועל שגגהה חטאת קצועה כמו צצצצרו צתחלת כריתות וכמו שהצצצצ צמס' הוריות (77 ח') שזה הדין לא יחסיצ צלל צמלות לא תעשה כאמרו צממויצי חטאת קצוע' אחת מכל מלות י"י אשר לא תעשינה' ולשון ספרי כי כל הנפש אשר לא תעונה כ"ז עונש עניי אצל אזכרה וענוי עלונו לא

הרמב"ן

כתב הרב

ובמלוה קל"ס היא שנונענו מלאכול הדצרים שיש צכן ריח חנוץ כגון כותח ימוריים ודומיהס והוא אמרו יתעלה כל מחמלת לא תאכלו ופי' לרצות כותח הצצלי ושכר המדי וחונץ האדומי יכול יהיו חייצין עליהס כרת ת"ל חנוץ ונצצצצ צפססים (77 מ"ד) שסס היוחס אסירין ואכילהס נמנעת

לא נחסיצ צאכילתן מלקות אלא ציש צכן כזית צכדי אכילת פרס אצל פחות מזה השיעוי' אינו צמנן חנוץ צכדי אכילת פרס חסור מן התורה נחרצ' צללו הזה למלקות ולא לכרת וצצצצין צו כזית צכדי אכילת פרס אין צו מלקות שאינו חסור מן החירה אלא איסורו מדצריהס למכוס מרדות וכך כחצ צצצצרו הגדול' והאמת צזה הענין כולו הוא הפך מדצרי' שהחנן כש"ס צו כזית צכדי אכילת פרס חייצין עליו כרת לצצרי' הכל ואינו צא צריצוי הזה אצל הוא עיקר חנוץ צצצורה למלקות ולכרת לפי שהוא צמנן גמור צפני עלמו (א) וצצצצור אמרו (סס) כזית צכדי אכילת פרס דאורי' כלומר שאינו

מגלת אסתר

נראה לי שהכוון כדצרי הרצ שהחנן ע"י חצרוצת חפי' כזית צכדי אכילת פרס אין צו כרת והראוי שהצצצ צמנן צכדי אכילת פרס דאורייתא הוא איןפירוש

מצוה קצו

הזהירו מאכול דברים שיש בהם

תערובות חמץ ואף על פי שאינן

לחם

למשה מסיני וכן משמע מפ"י

חייצ על אכילהס מלקות ודעתו לומר שש"ס צמנן חנוץ צכדי אכילת פרס חסור מן התורה נחרצ' צללו הזה למלקות ולא לכרת וצצצצין צו כזית צכדי אכילת פרס אין צו מלקות שאינו חסור מן החירה אלא איסורו מדצריהס למכוס מרדות וכך כחצ צצצצרו הגדול' והאמת צזה הענין כולו הוא הפך מדצרי' שהחנן כש"ס צו כזית צכדי אכילת פרס חייצין עליו כרת לצצרי' הכל ואינו צא צריצוי הזה אצל הוא עיקר חנוץ צצצורה למלקות ולכרת לפי שהוא צמנן גמור צפני עלמו (א) וצצצצור אמרו (סס) כזית צכדי אכילת פרס דאורי' כלומר שאינו

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר נג

הצ"י לאו דלא ידעק נראה לי שפסוק לא ידעק נאמר על כלן דאלת"ה מנ"ל שכתשמושים אסורם צמסו דילמא ע"א דוקא היא צמסו אלא על כרחך יש לנו לומר שפסוק לא ידעק כולל ע"א ותשמישים ומה שאמר עוד (יז) שלא ראה צנמרא שלוקה על יין נסך ואם ילקה יהיה על וקרא לך ואכלת מזמנו כזר הוכחתי שאין זה הלוא של יין נסך רק הוא ישתו יין נסיכם כדברי הרב.

אנכי לא ידעתי מקום המלקות הזה ולא ראיתי עד הנה צתלמוד צצלי או הירושלמי. אבל יתכן שילקו מן הכתוב שהזכרתי וקרא לך ואכלת מזמנו שענינו פן תכרתו צרית ליושני הארץ וכו' וקרא לך ואכלת מזמנו והוא לשון מניעה ומה שמפורסם השמר פן ואל לא תעשה והצמח והיין המתנסך לע"ז אחת הן כמו שאמר בכל מקום צתלמוד (סנהדרין דף ס' ע"ג) המזמח והמקטר והמתנסך ומה שחזקו זצח וקטר ונסך והשתמחו ושאלו וליחשו צמי זורק ואמרו זורק היינו מנסך דכתיב כל אסך נסכים מדם.

מאומה מן הכרם רלו משמשי עבודה זרה צכאן כל משתמשין צענינה והוא כל הנאסרין צה צהנא גופה וכתקרוצת וכוניין והמשמשי וצביא ראוי ממה שנאמר צאיסורה מאומה לומר דרסמנא אחשבה מדכתיב מאומה שכל הנאסרין שוים צדין הזה ואין הכונה שיהיו המשמשים צכלל לאוין אלה יתחייב מכולן מלקיות וזה שלא כמאמר הרב צמלות כ"ה (יז) וכן המלקיות שהזכיר הרב ציין נסך ואמר אתה ידעת שהוא אסור צהנא ולוקין עליו כמו שנודע צכלל התלמוד.

אנכי לא ידעתי מקום המלקות הזה ולא ראיתי עד הנה צתלמוד צצלי או הירושלמי. אבל יתכן שילקו מן הכתוב שהזכרתי וקרא לך ואכלת מזמנו שענינו פן תכרתו צרית ליושני הארץ וכו' וקרא לך ואכלת מזמנו והוא לשון מניעה ומה שמפורסם השמר פן ואל לא תעשה והצמח והיין המתנסך לע"ז אחת הן כמו שאמר בכל מקום צתלמוד (סנהדרין דף ס' ע"ג) המזמח והמקטר והמתנסך ומה שחזקו זצח וקטר ונסך והשתמחו ושאלו וליחשו צמי זורק ואמרו זורק היינו מנסך דכתיב כל אסך נסכים מדם.

מגלת אסתר

נראה לי שהכונן כדברי הרב שלא מנה כי אם הזהרה אחת צצן סירר ומורה וזה לפי שפועל האכילה אפי' היא ומה שמנה הרב חמץ ותערוצו לשמים הוא להיותם שני דברים סלוקים.

מצוה קצה הזהירו מהיות זולל וסובא במאכל

ובמשתה בימי הנערו' ובתנאים מתוארים בדין סורר ומורה והוא אמרו לא תאכלו על הדם ובאור זה שבן סורר ומורה מכלל חייבי מיתת ב"ד ולשון התורה בו בסקילה וכבר התבאר בהקדמות זה המאמר שכל מי שחייב כרת או מיתת ב"ד הוא מצות לא תעשה זולת הפסח ומילה כמו שביארנו אם בן אחר שנדון בן זולל וסובא על התנאים הנזכרי' בסקילה ידענו זה המעשה שהוא מזהר ממנו בהכרח ונתבאר העונש אם בן צריך שנחקור על האזהרה לפי שלא ענש הכתוב אלא אם בן הזהיר ודשון גמרת סנהדרין (דף סג) אזהרה לבן סורר מורה מנין ת"ל לא תאכלו על הדם ר"ל לא תאכל אכילה שהיא מביאה לשפוך דם והוא אכילת סורר ומורה שחייב עליה מיתה וכשאכל האכיל' ההי' הראוי על הדרכי' ההם אשר לא טובי' כבר עבר על לאו אע"פ שזה הלאו שבכללות כמו שבארנו בשרש תשיעי כי זה אינו רחוק שאחר שהעונש מפורש אין לחוש על האזהרה אם היה מן הדין או מלאו שבכללות וכבר התבאר דיני מצוה זו בפרק ח' מסנהדרין (קדושים תסיו) יד

הרמב"ן

כתב הרב

והנלוה קל"ה שנמנענו מכרצות באכילה וצמחיה ציעי הנערות וצתנאים הנזכרים צצן סורר ומורה והוא אמרו יתעלה לא תאכלו על הדם וציאור זה שצן סורר ומור' מכלל מחוייצי מיתות צית דין א"כ אחר שדין זולל וסובא הוא צסקילה ידענו שמעשה זה נמנע ממנו על כל פנים ונשאל ונחקור על הזהרה כמו שהזכרנו צעקרו לא ענש הכתוב אלא א"כ הזהיר ואע"פ שזה הלוא הוא לאו שצכללות כמו שציאורנו צעיקר התשיעי אינו רחוק כי כשיהי' העונש מפורש אינו חושש על האזהרה אם היא מן הדין או מן לאו שצכללות וכבר צאורנו זה פעמים והקדמתי ממנו משלי' אלו דברי הרב וכבר כתבתי צעיקר השני שהקדמתי שהקדים נצרת ונפסדת וגם צזו עוד הפסד לפי שאכילה ראשונה של צן סורר ומור' אין עונשה מיתה אלא מלקות כמו שאמרו מתרין צו צפני

מגדת אסתר מצות לא תעשד הרמב"ן

שלושה בכלם וזהו המעש ג"כ שסייב בחצורו כגדול צפ"ז מהלכות ע"א הנהי' מע"א לוקה שמים ונשים ולא תבוא ונשים ולא ידבק ומה שאמר (יב) היאך יכול הרצ ללמד אסור יין נסך מפסוק

ישחו יין נסיכם שהרי דבר הנלמד צהקש לא יבא צמחין אלל הרצ כ"ל שאין מכלן טענה עליו שכבר כתב לנו צהרש השני כי כשהדבר הנלמד צ"ג מדות אמרו החכמים כיותו דאורייתא יבא צמחין וזהו דבר גלו לנו שהוא מן התורה צהרש

על אסורים שבתורה וכו' כמו שהביא הרי צמחיתו ומה שאמר עוד (יג) כי אסור יין נסך הוא מפסוק וקרא לך ואכנ' ונצחו שנכלל בו כל הקרוב' ע"א ח"א שנועת' ידענ' דצבר' אין מעמידין (דף כ"ז ע"ב) שאלו יין מכלל אחר דבא דר אצורו אחר קרא אשר חלב צמחיתו יאכלו ישחו יין נסיכם מה זבח אסור צהנאה אף יין נמי אסור צהנאה וכתבו שם החוס' וז"ל וא"ת ויין שנחנך ל"ל קרא מי נפיק מכלל שאר זבח וי"ל דאין ה"נ דצ"ס ונסוך שני עניינים הם ומרצה לכו לקמן לאסור צפ"ר ישמעאל (דף כ"א) מוצא כל כעין זביחה ומנסך זריקה המתחברת בגון שזר מקל לפניה עכ"ל הרי צצ"ר ש"ן נסך אינו צכלל פסוק ואכלת מוצחו ומה שאמר עוד (יד) כי משמשי ע"א הם צללו לא תחמוד ולקחת לך כ"ל שנויי ע"א דוקא הם צכלל זה הללו וכדמשמע מסי' ג' דפ"ר ישמעאל שהביא ומתשכ' דפ"ר כל הללמים (דף מ"ה) ששנו הנכרים העוזדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרים ומה שעליהן אסורים שנאמר לא תחמוד כסף וזהו עליהם ומה שאמר עוד (טו) שהמשמשים אינן צכלל ולא תביא תועבה שאילו היה כן לוקה עליהם שלש כ"ל כי זהו לפי שטחו שסובר שלא תחמוד צא לנשמתין אונס לפי דרכנו אי אפשר להלקותו ג' מאחר שלא תחמו' אמרנו שנדרש לנוי ע"א (טז) ומה שפ"י הביא דפ"ר י' עקיבא שניירי צע"א וצכלל תשמישים ועל ע"א

כ"י כן ילקה עליהם שלש משום לא תחמוד כסף וזהו עליהם ונשים ונשים ולא תביא תועבה י"ל ציתך וביית חרם ומשום לא ידבק צידך מאומה מן החרם אלל ע"ז צלצד היא שנקראת י"ר דכתיב כי חרם הוא ולא משמיה ותקרוצת שלה (טז) ומה ששנו צמחיה לעכין שבת ג' שבת דף ל"י ר' יהודה אומר אף המוליא משמשי ע"ז כל שהוא שנאמר לא ידבק צידך מאומה

אלל הרצ ריצוי הלאוין אינן מרצין מלקיות (יב) ואללו עוד הביקש אינו נמנה מן התורה מן העיקר השני הצא צשערו צתחלת המאמר הזה וכל אלה עניינים משתצטין : אלל ציבור הדבר הזה כך הוא שתקרוצת ע"ז אסור הוא צהנאה מן התורה וזה נחצאר צגמ' צצא קמא (דף ע"א ע"ב) צפרק מרובה צסוגיית השומט לע"ז משלם תשלומי ארבעה וחמשה ונחצאר עוד צשמיטת חולין (דף מ"י) צפ"ר השומט צשצת צסוך לעצודה זרה חייב

בבב"ל י"ח שגזרו שמבב"ל יין וגם בן אמרו (ע"ז דף ס"ב) שאני יין נסך עצמו אולם יין נסך עצמו הנה הוא אסור מן התורה וכבר ידעת אמרם (ס"ג דף ל' ע"ב) ג' יינות הם וכו' וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפרקים אחרונים מע"א :

(האזינו השמים קדוש' הלכות מפלגות אסירות)

הרמב"ן מצות לא תעשה מגדת אסתר נב

ודקדוקים וסיני • ואם יאמר מפני שהיקש ישתו
יין נסיכס הוא אחרי כן צטרך להזינו זה
דבר שאינו ראוי לשמנו וצדקתו של שמיטת
חולין (דף ד' ע"ג) אמרו כן על יחוספט שהיו
כהנה ונסעודת אחאז הכי

ור"ל דאמרי תרויהו בר אסורין
שבתירה בין במינן בין שלא במינן
בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך
דבמינן במשהו ושללא במינן בנותן
טעם וזו ראיה מבואר' שיין נסך
מאיסורי תורה • ובספרי גם כן
כשהתבאר תאר התפשט ישר'
בשמים לזנות את בנות מואב אמרו
והוא הי' נכנס והנוד מלא יין אצלה
מיין העמונית ועדיין לא נאסר יין
שר עכו"ם לישראל אמרה לו
רצונך שתשתה וגו' הנה מאמר
עדיין לא נאסר יין של עכו"ם יש
ראיה כי אחר זה נאסר בלא ספק
ואולם אמרו (שם דף י"ז ע"ג) כי
בבלל

סתומה נתנה • (ח) ומה שאמר עוד
שצפרק ר"ל אומר שצמעה הזה עמר פנחס
וגזר שלא ישתו סתם יינם וא"כ זהו שנאסר
להם אח"כ • הנה צפ' ר"ל שלי חין כתוב
סתם יינם רק יינם של
נכרים והיינו יין נסך
ממש כמו מסי' שם
שכל יינם הוא לע"א
ואף אם תמלא לימך
שאין חילוק צאלו
הלשונות ושסתם יינם
לא הי' צכלל ע"א
ועליו היתה גזרת פנחס
מ"מ כ"ל שכתב ר'
ועדיין לא נאסר יין של
נכרים לאו בגזרת פנחס
קאי מיירי אלא באיסור'
מן הרור' כי גם שצמעה
הזה גזר פנחס זאת
הגזר' נאמר שאלו ג"כ
לוי נסה על היין נסך נמ'
ועליו הוא שאמר ועד'
לא נאסר יין של נכרים
(ט) ומה שאמר

לצקס לאו אחר ליין לעד כי הסתמה מהרצ
נסך שהרי הוא צכלל תקרוב' ע"א ונכלי
צונא תצ"א חיעצ' וצלא ידבק • כ"ל שצודא
כונת הרצ היא להלקותו שלש כמו שפי' צ'
ג"כ צמנשל צעלי אשרה שמים צלאו כ"ה
צסנו"ק שלו ומה שכתב צעל זיכר הרקיע
צלאו ע"ד שאין כונת הרצ למנות לאו של
יין נסך צפני עלמו שכבר כללו עם שאר
אסרי ע"א אצלרנה לחזור להצ"י לנו אסורוצהלכו'
מאכלות אסירות כי שם הוא ענינו • כ"ל
שאינו חמת שהרי צסימני מלוחיו כתבו לאו
מיוחד צפני עלמו מלכד הלחיין שמה צענין
ע"א (י) ומה שאמר עוד שצפסו' ישתו יין
נסיכס אין צו לאו אפי' אומר שכבר הקדים
לנו הרצ הקדמה צס"ף הי"ד שרשים כי
כשיזכיר העונש אע"פ שלא יזכיר האזהרה
יש לנו למנותו על העקר שאללו לא ע"ש
הכתב צלא א"כ הזהיר ומה שאמר עוד
(יא) שאלל הרצ רצוי הלאוין לא ירבו
מלקיות זהו כשאינו עובר רק אסיר' אסר
כמו אם יאכל דם לנו ילקה כי אם אחת גם
כי נאמרו צו לאוין רצים מפני שאינו ע"שה
רק פועל אחד והוא האכילה אונס צשתיית
יין נסך שהוא עושה פעולות חליקו' שעיצר
על ישתו יין נסיכס ועל ולא תצ"א ועל ולא ידבק שכלס פעולות משונות זו מזה פשיט

אסורו צכל ישראל עד שצא דניאל וגזר וחלמידי
שפ"א וכלל והסלימו איסור צשתייה וצבנאה כיון
שנחנסך מנש (ט) והתמה מדברי הרצ שהי' א'
ז"ל ציאר צמלוה כ"ה שכל מה שהוא מע"א
מגוף הע"א ונצתיה שהן משמשין של ע"א ומכל
מה שיתייחס אליה שהוא תקרובת שלה ככל
אסור צבנאה והוא צלאין של ולא תצ"א תועבה
אל ציתך וצלאו דלא ידבק צידך נח"מה מן
החרס וא"כ למה יצקס ציין נסך לאו אחרת
מהיקשא וצמצרו הגדול כי צמלוה כ"ה שלא
ליהנות צע"ז וצכל משמשיה וצתקרוצת שלה
וציין שנחנסך לה שנא' ולא תצ"א תועבה אל
ציחק וחזר וכתב מלות קל"ה שלא לשחות יין
שנאמר ישתו יין נסיכס • ואם חשצ להלקות
השותה יין נסך מלקות צפני עלמו כענין שהזכיר
צמנשל צעלי אשרה וכן היא מחייב צכל הנהנה
מגוף ע"ז ומשמשיה ותקרוצת שתי' ואולי ירצה
לחייב צשותה יין נסך שלש והלא לא פרע צו
הכתוב לאו אלא שהקישו לצדא אשר חלצ צצחימו
יאכלו ישתו יין נסיכס ועוד תימא גדול שהוא
ז"ל ערה צמאמר הזה ללמד על יין נסך שהיא
אסיר צשתייה מן הכתוב והי' אאלו צכלל
תקרוצת ע"ז שאסור אפי' צבנאה נוס"ח (יא) ועוד
אלל

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

שְׁהוּא צִמְשֵׁהוּ גַם זֶה יִתְכֵּן שֶׁהָרִי לֹא מָלִינוּ
אֶסְרִי' דְּרַצֵּן צִמְשֵׁהוּ (ב) וְהֵם שֶׁאָמְרוּ צִיין
נֶסֶךְ צִמְ"צ דַּע"א כֹּל דְּתַקֵּין רַצֵּן כַּעֲיֵן דְּאִוְרִיית' ^א
תַּקֵּין אִינוּ עַל שְׁעוֹר מִשְׁהוּ דֵּק הִצִּיאוּ זֶה כְּדִי

שנאקור כלים של חרש

שנשתמש בהם יין נסך
משום שאינו יולא מידי
דופיו לעולם ומה שהביא
מהפוסתא (ג) שאומר
שהוא צמחבו זהו ציין
נסך ומש' ומ"ש (ד) שהר'
ג"כ כתב כן בצבורו
הגדול - אני לא ראיתי
לו זה בדעת שם אצל
הדרב' כתב צריש פ'
י"א מהלכות מאכלות

אסירות **א** בשותה וסחם יינם רציעת
מכין אותו נכת מרדות הרי שלא כתב סחם
יינם צמסכו . ומ"ש עוד (ה) שהנאמ' שהצ'
כרצ מספרי ואפי' חלק שאומר ועדיין לא נאסר
להם יין של נכרים שהוא צמס יינם נ"ל שציינ'
נסך ממש הוא וראה ומ"ש צה הנואמר ועדיין
לא נאסר יין עמוני ולא סחם יינם ומה הי'
לריך להזכיר יין עמוני והלא יין של כל הנכרים
הי' צכלל סחם יינם אלא צודאי יין עמוני
הי' יין נסך ממש ועוד אני אומר שאז כל
יינם הי' יין נסך ממש שכן אמרו צפרקי ר"א
פרק מ"ז צענין פנחס כשהחרים על שתיית יינם
אמר שכל יינם של נכרים לצ"א ולא עוד אלא שהן
לוקחי' ראשי' תירושם לצ"א ומה שהציא מהסחמות
(ו) שהנשים הללו היו מפחית אותם צצר
החר נ"ל שהנאכל צלצד הי' צצר מותר
שהם משלבים ואחרי פתחילם צהחר
היו ניתנות להם צצר אסור והוא היין ומה
שאמר (ז) שאם זה הנאמר יחפרם ציין
נסך ממש א"כ י"ה' מדרבנן מאחר שנאסר
אח"כ נ"ל כי גם שנאסר אח"כ על זה לא
נאמר היותו דרבנן שמשא אסרו לנו מעלמות
כי מה שאמרו כל התורה כלה נאסרו כללותי'
ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אין פירושו שצסיני
נחן למשה את התורה כלה שהרי לא נזכר
כי שמענו שם רק יי' הדצרות אצל פי'
הנאמר הוא כי משה שמע כלה צסיני
ואח"כ נחנ' לנו מעט מעט כל מליה ומלוה עד
כי צשנה ארצעי' השלים ללוות לנו את כל
מלותי' ואף משה רצינו לא שמע כל החורם
צפעס א' צסיני רק צמשך כל הוי' שנה
כדמשמע צגיטין (דף ס"א) צפי' הכיזקין
צענין פלוגתא אי תורה מגלה נחנה אף
סתומה

שנויה בתוספתא קדח צוניקו ונפלה מוננו טפה
כל שהוא חסור מפי טפה של יין נסך חסור
ואיסרת בכל שהוא (ד) וכ"כ הרב בעלמנו
במזכרו הגדול אולי חשב בכאן לימר שאם לא
הי' ל"ן נסך עיקר מן התורה כלל לא גזרו
זהם צמי' הזה חבל משי שהתנסך לע"ה
הוא מן התורה הסמיכו בכלם וגם זה אינו
שע"ה ומשמשים ותקרוצת שלה כגין צמר של
זכר ע"ה כלם צמינן צמשה ואיפשר
סגזרו על היין משם תקרוצת אחד
לאירייתא ומשים לתא דכל שאר איסורי
ע"ה (ה) ומה שאמר הרב מן הלשון השנוי
בסיפרי והוא צמי' סגזרינן (דף ק"ו)
צפרק חלק לר"ר מלא יין חללה מ"ן
העמוני ועדיין לא נאסר יין של עכ"ם
לישראל ומאמרו עדיין לא נאסר יין יש רא"י
שאח"כ נאסר בלא ספק זה ודאי פעית לפי
שעל סתם יין נאמרו הדברים שהיין המונח
חלל מ"ן העמוני סתם י"ם הי' לא יין
שנתנסך ומש לע"ה ולפיכך קראוהו יין של עכו"ם
וצתחלה לא היו מפתות צמתייה חלא בדברים
המותרים והמורגלים להם שאין זהם שמוץ ע"ה
ואיסור שלא הי' שומע לה עד שהי' היין צוער
זהם ולוקח לצם לזנות ולפיכך הולדכו לומר
שעדיין לא נאסר (ו) ובמדרש ר'
תנחומא באלו עיד זה ואמרו אין אחס רונים
לאכול מזמחותינו ומצטולנו כרי לבס עגלים
ותרגילין שחטו כמלותיכם ואכלו מיד משקהו
היין וצוער זו השטן והי' נשמע אחריה (ז) וחלו
יתרם ציין נסך ממש י"י הפך מדברי הרב
ותהי' משם רא"י שאין איסורו מן התורה שכל
החירי כלם כצר נאמרה למשה צמיני וכמו
שאמרו כל התורה כולה נאמרו כללותי' ופרטי'
ודקדוקים

לא תאכלו ומי שאכל ממנו כזית לוקה :
(אמר אל הכהנים קדושה הלכות מאכלות
אסורות פ"ז)

מצוה קצ הזכירו מאכל קלי מתבואה חדשה
קודם י"ו צניסן והוא אמרו וקלי

לא תאכלו ומי שאכל ממנו כזית לוקה :

מצוה קצא הזכירו מאכל כרמל מן החדש
קודם כלות י"ו צניסן והוא אמרו

יתע' וכרמל לא תאכלו וכזר קדם לנו אמרם

(כריתות דף ה') אכל לחם וקלי וכרמל סייצ

על כל א' וא' וכזר התבואה משפטי החדש

צפ"י ממנחות וצמקיות משפטי ומעשרו וחלה :

(שם פ"י) :

מצוה קצב הזכירו מאכל ערלה והוא אמרו

יתעלה יהיו לכם ערלים לא

יאכל ומי שאכל ממנו כזית לוקה וכזר התבואה

משפטי מלוה זו צמק' ערלה ואסור אכילה

ערלה צמ"ל הלכה למשה מסיני אמרם לשון

החורה צא"י לצד :

(קדוש' תהיו קדוש' הלכו' מאכלו' אסורו' פ"י)

בצוה קצג הזכירו מאכל כללי הכרם לצד

והוא אמרו פן תקדש המלצה

וצאה הקצב' פן תקדש פן חוקד אש ר"ל שאינו

מותר ליהנות ממנו וכזר קדם לך זה השרש כל

מקום שנאמר פן ואל אינו אלא לא תעשה וצני

משפטים (דף כ"ד ע"ג) כשאמרו כל אסורין

שצורה אין לוקים עליהם אלא דרך הנחתן

ר"ל שכל מה שנאסרה אכילתו הוא חייב צאכילתו

כשיהנה צו ואמר אחר כן הכל מידים בכללי

הכרם שלוקין עליו אפי' שלא כדרך הנחת' מ"ש

דלא כפיצ' צהו אכילה אלא פן תקדש פן תיקד אש

וכזר התבואה משפטי מלוה זו צמקת כללים

ואין חייצין עליה מן החורה אלא צא"י :

(כי חלה למלמטה קדושה הלכות מאכלות

אסורות)

לך צנילה שצאר זה הכחוצ המועלת זה והוא

אמרו לגר אשר צסעריך תחננה ואכלה ולפי זה

השרש אין ראוי למנות אסור אכיל' והנאה צ'

מלות ואלו מלינו צ' מלות צצשר צחלצ היה

ראוי כ"כ צחמץ וצערלה וצכללי הכרם שיהיה צכל

א' מאלו צ' מלות אס אסור הנאה מלוה צפני

עלמה ומלד שנסל מאלו ולא מנה זולת הללו

שצא צאכילת' לצד וצכלל זה אסור הנאה שהנחנו

כמו כן יפול צצשר צחלצ' ונשאר צכלן שאלה

א' לצד והיא כי יש לאימר שיאמר אחר שאסור

הנאה יגיע מאיסור אכילה לאיזה דבר היה לריך

הכחיצ' אל ללו צצשר צחלצ' לאסור הנאתי כמו

שצארכו' הנה תשובת זה שהוא הולך אל זה

מפני שלא כתב לא תאכל ממנו שמענו יאסרו

האכיל' והנאה לפיכך הולך ללו א' לאסור

הנא' וכזר זכרנו הסצה שצצצור' לא כתב אכילת

צשר צחלצ' שכל מה שנו' אכילה אינו סייצ

עד שיהי' צגרונו אמרם אס' תחם פיו וצלע

מן האסור והוא חס' עד שישרוף גרונו פטור

חוץ מצשר צחלצ' שהוא חייב על אכילתו ואפי'

לא יבנה כמו שזכרנו וכמו כן כללי הכר' כמו

שנצאר אחר זה והצין כל אלו השרשים וזכר'

וכזר התבואה משפטי מלוה זו צפ"ס מחולין :

(כי תשא קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ט)

מצוה קפח הזכירו מאכל צשר שיר הנסקל

ואפי' נשחטו קוד' שנסקל שהוא

מעט שנגמר דינו נאסרה אכילתו אע"פ שנשטע

שחיטה כשרה והוא אמרו לא יאכל את צצו

ולשון מכילתא שיר שילא ליסקל וקדמו הצעלים

ושחטו צצו אסור צאכילה לכך נאמר לא

יאכל ומי שאכל ממנו כזית לוקה :

(ואלה המשפטי' קדושה הלכות מאכלו' אסורו')

מצוה קפט הזכירו מאכל הלחם העשוי

מתבואה חדשה קודם שישלם ויס

י"ו צניסן והוא אמרו יתע' ולחם וקלי וכרמל

הרמב"ן מצוה לא תעשה מגלת אסתר

נראה לי שכן הוא כאשר הורה הרמב"ן

בעלמו (א) שלא הצין דברי

הרב כי ראיתו אינו על ש"ן נסך חוסר צמשהו

רק על אמרם כל אסורים שצמורה שמשמע שהוא

מן החירה ואף אס נאמר

הזהירו מלשותות שראיתו היא משום

י"ן נסך וזה לא

בבאור אבל אמרו בע"א ישתו י"ן

נסיכם

כתב הרב והמלו' ק"ד שמתענו משתיי

י"ן נסך וזה לא צא צו כתוב

גלוי צצילור אמרם צצו צצ"א אשר חלצ צצמיתו

יאכלו ישתו י"ן נסיכם מה צצא אסור אף י"ן

אסור ואח"כ ידעת שהוא

אסור צהנאה ולוקין עליו

כמו שנודע צכל התלמיד

וכתב הרא"ש על היות

י"ן נסך מאיסורי דאוריית'

ושהוא ימנה מכלל

ל"ח אמרם צגמרא ע"א

מטנל וי"ן נסך דצצצין צעה שהוא

וזאת ראיה צמורה ש"ן נסך מאיסורין שצמורה (א) ולא

מצות לא תעשה

כשינא חוץ לחצורה או כשהוליא בעוצר את ידו מהחצור דרזיעי מחולין (דף ס"ח) אלו מיני צער יקראו כלם צער צדקה ערפה לא תאכלו ומי שאכל מהם כזית לוקה מן החורה וכן צער מן המי יקרא גם כן ערפה ומי שאכלו לוקה וצגמרא חילין (דף ק"ג ע"ג) אמרו וצער צדקה ערפה זה אצור מן המי וכצור נכפלה האצורה צדקה וצמלות שלפניה צדקה לצד שהחורה לוחה חיות' לאכול מטאת העוף והי' צמליקה והמליקה צלל ספק צמולין אינה שמיטה אצל נצלה והיה עולה צמחשנותינו שהיה מותר גם כן להם צמולין אכילת המליקה והי' לכל שמיטה הנפסדת ולכן צאר שהם נשארים בכלל ישראל וצאצורה מאכול נצלה וערפה וכן זכרו החכמים מחוצר אל דין אחר העידו עליו מזה הכחוצ אין נכונת מאמרנו זה זכרנו אצל הצדקה ומי שיתחדש זה אחד מן הערפיות המקוצלות הנה אכילת' אסורה ואפילו נשחטה כראוי ומי ששחט' שמיטה כשרה ואכל מצורה לוקה מדרצין וכצור החצורו הערפיות צגמרא חולין וצקוף מכות החצורו משפטי אלו עם מלוה שלפני זאת המלוה (ואלה המשפטים קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ד)

מצוה קפב הזכיר מאכול אצור מן המי והוא שמחתך ממנו אצור והוא מי ואכל אותו האצור כצרייתו כזית אפי' הי' זה מן הצער כל שהי' ומי שאכלו לוקה והאצורה מזה אמרו לא תאכל הנפש עם הצער ולשון ספרי הנפש עם הצער זה אצור מן המי וכן נחצור צג' מחולין (ס"ח) ושם נאמר אכל אצור מן המי וצער מן המי חייב צ' וצאור זה שהם שני לאוין הללו אי' לא תאכל הנפש שהוא אסור האצור והללו הצ' וצער צדקה ערפה שהוא אסור צער המי ג"כ כמו שצאורנו וכצור נכפלה האצורה צענין צלשון אחר צאורנו לנח צאצור מן המי אך צער צנפשו דמו לא תאכלו :

(ראה חנכי קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ה)

מצוה קפג הזכיר מאכול גיד הנשה והוא אמר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה ומי שאכלו כלו לוקה ואפילו הי' קטן מאוד או שאכל ממנו כזית וכצור החצורו משפטי מלוה זו צפ"ז מחולין :

(וישלח יעקב קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ו)

מצוה קפד הזכירנו מאכול דם והוא אמרו כל דם לא תאכלו וכצור נכפלה

זו האצורה פעמי' וצא צאור הכחוצ זו שהוא צדקה ואומר כל אוכליו יכרת אס הי' מזיד וצגוג חייב מטאת קצועה וכצור החצורו משפטי מלוה זו צפ"ה מכריתות :

(לו את אהרן קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ו)

מצוה קפה הזכירנו מאכול חלב צהמה טהורה והוא אמר כל חלב טור וכצור ועז לא תאכלו וכצור נכפלה האצורה זו וגזר זו הכרת צאור אס הי' מזיד ואס הי' שוגג חייב קרצן מטאת קצוע' וכצור החצורו משפטי מלוה זו צפ"ק מחולין :

(ס"ח)

מצוה קפו הזכירנו מלצשל צער צחלצ והוא אמרו לא תצשל גדי צחלצ אמו ומי שצשל לוקה אע"פ שלא אכל כמו שהצצור צמקומת מהחלמוד :

(משפטים קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ט)

מצוה קפז הזכירנו מאכול צער צחלצ והוא אמרו גם כן לא תצשל וגו' פעם שניה ר"ל אסור אכילה וצמולין (דף ק"ד) אמרו צער צחלצ לוקה על צישולו ולוקה על אכילתו וצגמ' מכות (דף כ"א ע"ג) אמרו המצשל גיד הנשה צי"ע צחלצ ואכלו לוקה הי' מלקיות לוקה משום אוכל ומצשל ומשום מצשל צער וחלצ ומשום הצערה ושם אמרו אפיק הצערה ועייל עלי הקדש והאצורה מהכא ואשריהם תשרפון צאש לא תעשון פן לי"י אלהיכם וצגמ' חילין (דף קי"ד) אמרו אפקיה רחמנא לאכילה צלשון צישול דכי היכי דאי צשיל לקי לאכילה נמי לוקה וצצ' מפסחים (דף כ"ה) אמרו להכי לא כתב רחמנא צצער צחלצ אכילה להדיא לומר שלוקים עליו אפי' שלא כדרך הנחתו וזכור זה וצכאן ראוי אי' שצאורנו על שרש גדול שלא קדם לי זכור וזה שצאורנו לא תצשל גדי נכפל צחורה ג' פעמים ואמר מלמד שכל לאו מהם לענין אמרו אי' לאכיל' ואי' לצישול ואי' להנא' ולמקש' שיקש' ויאמר לאיזה דבר יצא אסור אכילתו וצשילו צ' מלות לא תמנה אסור הנחתו מלוה צפני עצמה ידע המקש' כי אסור הנא' אין ראוי למנותו מלוה צפני עצמו מפני שהיא ואכילה ענין אי' כי האכילה מין ממניי הנאה ואמר דצד שהיא לא יאכל אמנם הוא דמיון מדמיוני הנאה והכוונ' שהוא לא יבנה צו לא צאכילה ולא צולתו והוא אמרו כל נוקם שניא' לא תאכלו לא יאכל אי' אסור אכילה ואי' אסור הנאה צמחמ' עד שיפרט לך הכחוצ כדרך שפרט

מצות לא תעשה

נ

כל שרץ ושרץ המים גם כן צכלל כל שרץ
כאומרו צכלל השרץ השרץ ואם חכל שרץ הארץ
לצד לוקה אחד משום כל השרץ השרץ וכו'
וכן על שרץ העוף ה' משום שרץ העוף וכן על שרץ
המים ה' לצד משום אל חשקנו חת
נפשותיכם ואין צדוהו זה הללו כולל שרץ
הארץ לוקה על שרץ הארץ צ' כי חלו צאו
לנו חלק לאין כלם מצוארין צררן הארץ חינו
לוקה חלל ח' לפי שכלם נכסלו צענין ח'
צעלמו וחש' חמר שרץ הארץ לא תאכל שרץ הארץ לא
תאכלו שרץ הארץ לא תאכלו חל"ס לא יחסיצ עליו
חלל ונקות ח' החרה חלו שקצו זה השרש
הנפסד יסדרו שמי שליצט שטענו לוקה צ'
צעצור שצאו צו צ' לאוין לא ראיתם מעולם
יסדרוהו זה חלל יגו חיתו חלו חמרו חדם
חמר ולא יגו עלנום צאמרים ששרץ העוף חו
שרץ הארץ לוקה צ' ח' צעצור הללו המצואר
צו ואחד משום אל חשקנו וזה מן הצאר צענין
לא יעלה מהנער הסכל ואשיצ אל הכונה
שהחלתי לצארה ואומר כי כשיקרה שיתגד
צעל חיים צזרע מן הזרעים חו צפרי מהפירות
ואחר כן ילא לאויר ואע"פ שהוא לא נגע
בשטח הארץ הנה חס חכל ח' חייצ מלקות
ח' לפי שצא צו לאו צפני עלמו כמו שצארו
צמלו שלפני זאת ואם פרש על הארץ והלך
צה חייצ על חכילתו ח' משום השרץ השרץ
על הארץ לא תאכלום ח' משום שקץ הוא לא
יאכל ואם קרה עם זה שלא יהי פרה ורצה
חייצ עליו ג' מלקות הצ' שקדם זכרם ורג'
לא חטמחו חת נפשותיכם ואם נחחדש על
חלו שהי' מעופף חייצ עליו מלקות ד' משום
שרץ העוף טמא הוא לא יאכל ואם יחצר על
זה שיהיה שט צמים עם היותו מעופף כמו
שנראה זה תמיד צמינין רצים חייצ עליהם
מלקות ה' משום שרץ המים שכלל חותו לאו
והוא אל חשקנו ואם יחוצר אל זה שיהי זה
כצעל חיים מעלמו המתילד מן האוכל עיף
ג"כ חייצ עליו מלקות ו' משום חת חלל
חשקנו מן העיף לא תאכלו ולא תרסיק התילד
עיף מעפיש והצדיות רואים תמיד עופית
יתילדו מן העפושים יותר גדולים מן האגוז
הקטן וכל חרסיק היות מין אחד צעלמו והוא
עוף טמא ושרץ העוף שזה חינו רחוק כי ה' יהי לו
עניני העיף ופעולותיו ועניני שרץ העיף הלל
חרה פ' הקדמונים כלם מנו לכל חלו ו'
מלקות דג' טמא ושרץ המים וזה ג"כ חמת
לא תרסיקו כי הנה יתכן שיהי דג ושיהי'
שרץ המים וכמו כן יהיה עוף ויהי שרץ
המים וכמו כן יהיה עוף ושרץ העוף וזה

פוטיתא שהוא עוף ושרץ העיף ושרץ הארץ
ושרץ המים ולפי' חייצין ד' מלקות והנמלה
לוקה עלים ה' וזאת הנמלה הנזכרת היא הנמלה
הפורחת המתילדת מעפוש הפירות שאינה פרה
ורצה וחייצ עליה משום שרץ שפורש מן האוכל
וח' משום שרץ על הארץ ח' משום שרץ
הארץ ח' משום שרץ העוף ח' משום שרץ
המים והנרע' המתילדת מן העפושים ג"כ נוספת
על חלו היותה עיף ושרץ העיף וח' חינו נמנע
התילד הנמלה חו הנרעה וזוהי ממני
העופות והשרצים מן העפושים צחוך האוכל
חלל חלל הסכלים שאין להם ידיעה צחכות
כעצב חלל יחשבו כי כל מין נוסמנים ח' ח'
שיתילד חיש מאיש חלל מוכר ונקצה צעצור
שהם רואים זה וכצד ציחתי לך הענינים שצבם
תחצונן וחממר זה כצעל חיים חדם חייצ על
חכילתו כך וכך מלקות וזה חינו חייצ חלל
כך וחמלו הכחוצים יחצאר לך כי מי שחכל
צעל חיים חלו לא נקש עליו שער ולא נחמר
חס ה' צו כזית חלל חס חכל יחיש קטן
לוקה ג' מלקות משום שרץ השרץ על הארץ
ומשום השרץ הרומש ומשום שרץ העיף והנה
חמרו ג"כ (מכות דף י"ו פ"צ) המשהה נקצו
עוצר משום צל חשקנו ועלן דשתי מ' צקנח
דחומן וחול כלי המליה עוצר משום צל חשקנו
חת נפשותיכם והוא הדיקס שצאכילת הדברים
הנמאסים ושתיית הדברים המגנים שירסיקס
החדם שיהי' מוכר ממנו חלל חינו חייצ מלקות
עליו צעצור כי פשט' דקרא הוא צשרץ לצד
חלל נכהו על זה מכות מרדות הנה כצד התצארו
לך כל מה שהקדמנו שזה הכחוצ שיהי' חל
חשקנו חמנס לקחנו ממנו חסור שרץ המים
צלצד שלא צא צו חסיר מיוחד זוכת זה והנין זה :

(שם)

מצוה קס הזכיר מאכול המטה והוא חמרו
לא תאכל כל נבלה ומי שחכל

ממנה כזית לוקה :
(ראה חנכי קדושה הלכות מאכלית חסירות
פ"ד)

מצוה קפא הזכירנו מאכול הטרפה והוא
חמרו וצשר צשדה טריפה כל
תאכלו חמנס פשט כתוצ הוא כמו שנזכר
צמכלתא והוא חמנס דצד הכחוצ צבוה מקום
שרוצ הצהמות מלויות להטרף חלל צא צקנלה
ג"כ לזה הפסוק צחיר והוא כך וצשר צשדה
טרפה הוא ולפי' לא תאכל אותו ר"ל שכל צשר
כיון שילא ממסילתו נעשה טרפה כמו צשר
קדשי הקדשים כשילא חוץ לעזרה חו צשר
קדשים קלים כשילאו חוץ לחומה חו צשר הפסח
כשילא

מצות דא תעשה

סברה כלל שלוקין עליו ולשון ספרי בכל זה
אמר אותה תאכלו אותה זאכילה ואין זהמה
טעמה זאכילה אין לי אלא זעשה זלא תעשה
ונתן תלמוד לומר את זה לא תאכלו אין לי
אלא אלו זלזד שאר זהמה ומה טעמה נתן
ודין הוא מה אלו שיש בהן סימן טברה הרי
הן זלא תעשה על אכילתם שאר זהמה טעמה
שחין צפן סימן טברה כלל אינו דין שחיה
זלא תעשה על אכילתן נמלאו בגמל והארכות
והשפן והחזיר מן הכחוש ושאר זהמה טעמה
מן הכחוש נמלאה מלית עשה שכן מן הכחוש
ומלית לא תעשה מקל וסומר אצל הקל וסומר
זה חמס הוא לגלויי מילתא זעלמא כמי שזכרנו
זנחו מחוסתו לפי מה שנחצאר צמקו ולפיכך
מי שיאכל כזית מצטר זהמה טעמה או חיה
טעמה מאי זה מין שיהיה מהן לוקה מדאורייתא
ודע זה :

(ויחי ציוס השמיני קדושה הלכות מאכלות
חסורות)

מצוה העג הזכירנו מלאכול דג טעם וכו'
אמרו יתעלה צמיני דגים ההם
ושקץ יהיו לכם מצטרם לא תאכלו ומי שאכל
כזית מהן לוקה :

(ויחי ציוס השמיני קדושה הלכות מאכלות
חסורות)

מצוה העד הזכירנו מלאכול עוף טעם וכו'
אמרו יתעלה צמינים ההם ולא
אלה תשקלו מן העוף וגומר ומי שאכל מצטרם
כזית לוקה וכבר התבארנו משפטי מלוא זו עם
השמים שלפניה צג' מסולין :

(ויחי ציוס השמיני קדושה הלכות מאכלות
חסורות פ"ג)

מצוה קעה הזכירנו מלאכול שרץ העוף
והוא אמרו יתעלה צמשה חורה
כל שרץ העוף וגומר ולשון ספרי כל שרץ העוף
הוא מלית לא תעשה ומי שאכל מהם לוקה :

(ראה חכמי קדושה הלכות מאכלות חסורות)

מצוה קעו הזכירנו מלאכול שרץ הארץ
כתולעים והחפושיות והדומה להם
וזכו הנקרא שרץ הארץ והוא אמרו וכל שרץ
הארץ וגו' ומי שאכל לוקה :

(ויחי ציוס השמיני קדושה הלכות מאכלות
חסורות פ"ג)

מצוה קעז הזכירנו מאכיל' ישראלים המתהווי'
מהעפושים אע"פ שאינן מין ידוע
ולא יתבאר הזכר ונקצה והוא אמרו ולא תטמאו
את נפשותיכם בכל שרץ וגומר ולשון ספרי
השרץ הרומש על הארץ הוא אף על פי שאינו

פרה ורצה וזהו ההפך צין אמרו השורץ על
הארץ וצין הרומש על הארץ כי השרץ נקרא שיש
בו כח המוליד צדומה וברומש נקרא המתהויה
מן העפושים ומי שאכל ממנו לוקה :
(שם)

מצוה קעח הזכירנו מלאכול תולעים
המתילדים צפירות וזרעים
ומעט שילכו וילאו על שטח אותן הזרעים או
איתן הפירות וזרעים ואפילו מלאנו אותם אחר
כן חוץ הזרע או חוץ הפרי אינו מותר לאכלם
ומי שאכלם לוקה והוא אמרו לכל השרץ השורץ
על הארץ ולשון ספרי להציא את שפתו לארץ
ומזרו :

(שם)

מצוה קעט הזכירנו מאכיל' אי זה שרץ
שיהי' זלתי ימוד צין שרץ העוף
צין שרץ המים צין שרץ הארץ והוא אמרו יתעלה
אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ לאו זה
צמיני עלמו ולוקין עליו והוא דומה לאסור כולל
לפיכך מי שאכל כלום משרץ הארץ לוקה שמים
אי' משום השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא
יאכל ואחד משום אל תשקלו את נפשותיכם ומי
שאכל שרץ העוף לוקה שמים אחד ממים שרץ
העוף טעם הוא לכם לא יאכלו ואחד משום אל
תשקלו ואם אכל זעל מים עף וילך על הארץ
עד שישי' שרץ העוף ושרץ הארץ פייז עליו ד'
מלקיות ואם חוצר לזה שישי' גם כן משרץ
המים ישי' פייז עליהם ו' מלקיות הה' משום
דג טעם שנאמר מצטרם לא תאכלו והשמי' משום
אל תשקלו לפי שהוא כולל גם כן שרץ המים
ואין לאלו כתוב לאסור שרץ המים זולת אל
תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ
וצאלו השרצ' אמרו צגמר' מכו' (דף י"ו ע"ג) אכל
פועיתא לוקה ד' נמלא לוקה ה' זרעה לוקה ו' וזהו
הפירוש שפירש כל מי ששמעתי אימר או ראיתי
דבריו צפירות אשר פירש צזה המאמר שהוא
אכל פועיתא וכו' והוא פירוש זלתי אמתית לא
ימשך ולא ישלם אלא על סליף השרשים האמתית
שנא עליהם המופת זלשון התלמוד וזה כשתענין
צמה שהקדענו הנה תמלאם שחייצו ג' מלקיות
נמלאו אחד והוא אל תשקלו וכבר התבאר ציטול
זה ושלא ילקה צ' מלקיות על לאו אחד צמס
פנים כמו שסתבאר צמולין וכבר הקדמנו אנהנו
זה השורש וצארכוהו פעמים והנה אציא לך
דעיונות צמה שעתיד והמאמר האמתית אשר
לא תתמה ממנו ולא תרשיקו כי מי שאכל
זעל מים ישי' שרץ העוף ושרץ הארץ לוקה
צ' מלקיות לצד אחד משום שרץ העוף שהתבאר
צו לאו גם כן ואחד משום אל תשקלו שיאסור

אזכרה שיהא בכלל לזד היא שמאנה ונה
שיצא באותו הענין בעלמו אזכרה אחרת על
היחוד אמנם היא לזד ללמד משפט מן המשפטים
או להשלים הדין כמו שזכרתי במלות קס"ה
מאלו המלות ומזה המין בעלמו האזכרה שהזכיר
הכהנים לא יקראו קרחה זראשם ואלו ג' לאוין
כזר קדמו כל ישראל בכלם ואמר לא תקיפו
פאת ראשכם ולא תשימו קרחה צין עיניכם
ושרט לנפש ואולי נכפלו זכרונים להשלים הדין
לזד כמו שהתבאר בסוף מכות (דף כ) כשצארו
משפטי אלו בג' מלות ואלו היו לאוין מיוחדים
לכהנים ולא יהיו להשלים הדין אצל מלות
בעלמון היה כהן בכל מעשה מהן חייב צ' מלקיות
מלד שהוא ישראל ומלד שהוא כהן ואין הענין
כן אצל מלקות א' כשאר ישראל כמו שהתבאר
במקומו והצד זה :

(שופטים ושופטים : הלכות שמטה פי"ג)

מצוה קעא הזכירנו מעשה קרחה זראש על
פומתים כמו שיעשו הסכלי והוא
אמרו יתעלה ולא תשימו קרחה וכפלה אזהרה
זו זכרונים צאמרו לא יקראו קרחה וגומר
להשלים הדין הזה כי מאמרו צין עיניכם
היינו יכולין לומר כי הקורא מן הראש לזד
יאמר ולכן צארו ואמר זראשם לחייב על
הראש כצין עיני' ואלו אמר גם כן לא יקראו
קרחה זראשם היינו אומר צין על המת צין
שלא על המת וכזר צארו שם למת וכל מי
שיגלה שער ראשו בקרחה על מת לזד כגד יס
לוקה צין היה כהן או ישראל לוקה על כל
קרחה וקרחה מלקות אחת וכן כפל זכרונים
ופאת זקנס לא יגלחו וגומר אמנם צא להשלים
דין מלוא זו כמו שהתבאר במכות (דף כ')

(ראה אנכי מדע הלכות ע"ז וחוקות הגוים
פי"ג)

מצוה קעב הזכירנו מלאכול זבחה טמאה
ומה טמאה והוא אמרו יתעלה
את זה לא תאכלו ומעלה הגדה וגומר ואולם
שאר זבחה טמאה לא צא עליה לאו צבאור
אצל אמרו וכל זבחה מפרסת פרסה ומעלת
גרה צבחה אוחו תאכלו הנה הודיע שכל מי
שאין לו סימנין אלו יחד הוא מוזכר על
אכילתו והאוכל חייב אצל הוא לאו הצא מכלל
עשה שהתבאר שהוא עשה והשרש אללנו לאו
הצא מכלל עשה ואין לוקין עליו ואמנם
נאמר לנו שאר זבחה ומיה טמאה ואנו חייבין
על אכילתן מלקות מקל וחומר שאנו אומרים
כשהחזיר והגמול שצו סימן עברה א' לוקין עליו
ק"ו לשאר זבחה ומיה טמאה שאין להן סימן
טברה

ספרי חייב צלל יצא וחייב צלל יעמא וכן
חייבין צכהן הדיוט מכהן גדול כדין לגזרה שזה
שאמרו כמו שכהן גדול שנאסרה עליו טומאת
מת חייב צ' לאוין צלל יצא וצלל יעמא כן
כהן הדיוט שנאסר עליו להטמא זמח חייב צלל
יצא אצל אכילתו לא מלינו איתו בעצור הטעם
שהקדמנו בשרש הצ' אולם מלינו אלו הצ' לאוין
להיות צ' ענינים לא יצא ולא יעמא וענין
ולא יצא זולת ענין לא יעמא כמו שצארו מקובלי
הפירוש ואמרו חייב צלל יצא וצלל יעמא :
(אמור . הלכות אצל פי"ג)

מצוה קסח הזכיר שלא יקח כל שבט לוי
חלק בארץ והוא אמרו לא יהי
לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה
עם אחיו י"י הוא נחלתו :
(שופטים ושופטים : הלכות שמטה פי"ג)

מצוה קע היה האזכרה שהזכיר כל שבט
לוי גם כן מלקחת חלק בצזה
כשכבשו את הארץ והוא אמרו יתעלה לא
יהיה לכהנים חלק ונחלה ולשון ספרי
חלק בצזה ונחלה בארץ . ויש לך
שתקשה ותאמר מפני מה מניח ענינים אלו
שתי מלות והם אזכרה מקחת חלק בצזה ונחלה
בארץ ושניהם צללו אחד דע אתה המקשה
שכזר נחלק זה הללו צאמרו לא יהיה לכהנים
הלויים חלק והוא אזכר מקחת חלק משלל
העיר והשני ונחלה לא יהיה לו והוא אזכרה
מקחת חלק בארץ וכזר נכפלה האזכרה משני
ענינים אלו בעלמון לכהנים והוא אמרו לאהרן
בארלם לא תנחל צשפת חלוק הארץ וחלק לא
יהי לך בצזה . ואולי אתה תחשוב שאלו שני
לאוין הנזכרים צחורת כהנים צ' מלות ולפי
ראוי למנותם . דע כשצא האזכר' על כל שבט
לוי הנה כזר נכנסו הכהנים בכלל ואמנם נכפל
זכרונים לחזוק וכל מה שדומה לזה מן הכללים
והפרטים ואמנם יכפל לחזוק או להשלים הדין
כשלא יהיה שלם מן האזכר' אחת ואלו מנינו
אמרו לאהרן בארלם לא תנחל חוספת על
שאמר לא יהיה לכהנים הלויים הנה מתחייב
גם כן לפי זה ההקש בעלמו שנמנה הגרושה
ומללה והזונה על כהן גדול צג' לאוין חוץ
מג' לאוין שצאו בכלל כהן צין גדול צין
הדיוט ואם יאמר אומר שגם כן היה ראוי
שימנו הנה נאמר לו זכרתי יהיה כהן גדול
אסור בגרושה חייב שמים אחת משים כהן
והגרושה אסורה לו ושנית משום כהן גדול
והוא גם כן אסורה לו צללו אסר וכזר התבאר
בקדושין שאינו חייב אלא אחד הנה התאמת כי

הרמב"ן

אין כהונתם עליהם וכו' לכו זרים ואמר מר זר ששמש צמיחה • ועוד השלימו זיחור הענין
 הזה צפני מנצחים (דף י"ח ע"ג) ושם אמרו צחור שאלם היו הצגדים מרושלין משוחקין
 מסולקין ועצד עצודתו כשרה מטושטשין או מקורעין ועצד עצודתו פסולה והפסול הוא
 מדין מחוסר צגדים שאינו לצום צהן צמקוס הקרע וכן פוסלו שם מסולקין עלמון דליחנכו מעיקר
 מן הטעם הזה צעלמו לפי שאין כל גופו לצום צהם וכן כתבו זה המפרשים וכן גדול צח
 צו כחוצ צפני עלמו את ראשו לא יפרע וצגדיו לא יפרו ומן המקדש לא ילא ויהי אזהרה
 צו לעולם שלא יפרע ראשו על נחו ולח יקרע עליו ח"ע"פ שלא יעצוד ולא יכנס צמקוס
 ואמרו (סנהדרין דף י"ח) שאינו יולא אחר המטה שנהמר ומן המקדש לא ילא • ואומר
 אני שהיא מעלה מדצריהם ואסמכתא צכתוצ הזה ועיקרו שחל יניח העצודה וילא וכבר
 כתבתי זה והנה נסתלק מחשצון המלות המגיעה הזאת שאמר הרצ צקרועי הצגדי' חצל המנה
 מלוה מחוסר צגדים ככוללת שניהם וכרצ לא הציאה צחשצונו חצל צעל ח"ג מנה פרועי
 ראש ששינושו צמיחה ומנה ראשיכם אל הפרעו וצגדיכם לא תפרומו צלחויין של מלקית ולא
 מנה את ראשו לא יפרע וצגדיו לא יפרו והאונת מעיד על עלמו :

מצוה קסה שהזכיר הכהני' ונללאת מהמקדש
 צשעת עצודה והוא אמרו יתעלה
 ומפתח אהל מועד וגומר ונכפלה אזהרה זאת
 גם כן צכ"ג ואמר ומן המקדש לא ילא ונשון
 ספרא ומפתח אהל מועד יכול שלא צשעת
 עצודה ח"ל ומן המקדש לא ילא ולא יחלל הוי
 אומר צשעת עצודה כי שגן משחת י"י אין לי
 חלא אהרן וצניו שאלם ילאו צשעת עצודה
 חייצין צמיחה מנין לכהנים שצכל הדורות ח"ל
 כי שגן משחת י"י עליהם • ודע שיש צכ"ג
 חוספת שהוא לא ילוה נחו וזה פשט הכחוצ
 צאמרו ומן המקדש לא ילא וכבר כתבתי צפני
 מסנהדרין (דף י"ח) שאלם נח לו מח אינו
 יולא אחר המטה והציאו ראיה מאמרו ומן המקדש
 לא ילא נלמוד זה שמוחר לו לעצוד ציום שמת
 לו נח וכן פירו ומן המקדש לא ילא הא אחר
 חס ילא חלל ח"ל כהן הדיוט שאין העצודה
 מותרת לו והוא חונן חצל הוא מוזהר על זה
 ח"ל שלא יעצוד חונן וכבר כתבתי צקוף הוריות
 (דף י"ג) השרש הזה והוא שכהן הדיוט חונן
 לא יעצוד וכ"ג עוצד והוא חונן והנה יחצאר
 כך שאמרו ולא יחלל הוא שלילה לא אזהר
 כומר שלא תהיי עצודתו חולין וח"ע"פ שהוא
 חונן ופשט הכחוצ כי אמרו לא יחלל טעם
 לאזהרה בקידשת שהוא לא ילא כי לא יחלל
 ולפי העניני' האלו כמו שכתבתי לאו זה אין
 ראוי למנותו צפני עלמו כמו שכתבתי למי
 שחצין השרשים הקדומים צזה המאמר • וכבר
 כתבתי שאלו חג' לחוין שהם ראשו לא יפרע
 וצגדיו לא יפרו ומן המקדש לא ילא חונס
 נכפלו צכ"ג לצאר ענינים כמו שנכפלה האזהרה
 להוליא מגרסה זוהי וחללה לצאר ענין מה
 מהג' ענינים המוזהר מהם צאלו חג' לחוין הם
 צעלמם המוזהר מהם צאמרו ראשיכם אל

תפרעו ואשר משה רבינו עליו השלום אמרם
 לא לעצור ואיתמר שלא צהתרגזכם על לר גדולה
 הותרו לכם הענינים האסוריי' לכם חצל אתם
 צקדושתכם על היותכם מוזהרים מפריעת ראש
 ימקריעת צגדים ויליאה מן המקדש צשעת עצודה
 ונכפלה אזהרה צכהן גדול עד שכתבתי לנו
 שאזהרה זו צשעת עצודה לצד חייצין מיתה כמו
 שכתבתי אותם הציאו ראיי' לצאר ענין אמרו
 ומפתח אהל מועד וגומר מאמרו מן המקדש לא
 ילא וח"ע"פ על פי שכל לאו מאלו הלחויין שהם
 נכפלין צכהן גדול ענין נוסף כמו שכתבתי הנה
 אין צזה רצוי מנין המלות למי חייצין מה שהקדמנו
 לפי כי גופיה דקרא הוא שלא יעשה דצר מזה
 צשעת עצוד ה :

(ויחי ציום השמיני • ציאת מקדש פ"ג)
מצוה קסו שהזכיר כהן הדיוט מהטמא לשאר
 מתים כי חס לקרוציו המצוארים
 צכתוצ והוא אמרו לנפש לא יטמא צעמיו ומי
 שצצר על לאו זה ונעמא לצולת ה' מתי מלוה
 חייצ מלקות וזאת אזהרה אין הנשים חייצות
 צה וצאה הקצלה צני אהרן ולא צנות אהרן :

(אמור • הלכות חצל פרק ג')
מצוה קסז שהזכיר כהן גדול מהכנס עם נח
 תחת חקרה ואפילו לקרוציו והוא
 אמרו ועל כל נפשות מת לא יצא וכל זמן שיטמא
 אפילו לצדיו ולחמו לוקה :

(אמור • הלכות חצל פ"ג)
מצוה קסח שהזכיר כהן גדול מהטמא למת
 מן המתים צמין ממניי הטומאה
 צין צנגיעה צין צמשא והוא אמרו לצדיו ולחמו
 לא יטמא ואפשר שחשצ שזה ענין הקודם עלמו
 ושאמרו לצדיו וחמו חוספת צחור • אין הדצר
 כן חצל הם צ' לחוין לא יצא ולא יטמא • ולשון
 ספרי

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר

מח

תפרעו וצגדיכם לא תפרעו ופרעו ראש וקרועי צגדים ששימשו אלל היא אללנו מלות שעה אלל המתוקן בכל הענין הזה הוא שהכתוב הזה שנא' לאהרן ולצניו ראשיכם אל תפרעו וצגדיכם לא תפרעו ולא תמותו לא נפני העבודה היא שיזהירם שלא ישמשו פרע ראש וקרועי צגדים שהצנים ציוס ההוא אינן עוצדין שהיו אוננין ואינה מלוה לדורות ולא דרשו ממנו בתלמוד ולא צספרה ולא למדו צו דורות כלל אלל היתה הוראת שעה שלא יתאללו ולא יספרו להם ולא יצכו כלל דכתיב ואחיכם כל צית ישראל יצכו את השריפה לא אחס מפני שהיה להם י"ט ויום מועד ושמחה צימי המילואים וכן כמי שער אותם מן הטומאה לאחיכם שנאמר ויקרא משה אל מישאל ואל אללפן וגו' שאו את אחיכם ואם הי' צסאר הזמנים האחים הם החייצים להטמא שהם צמלות עשה ולשון סיפרה ויקרא משה אל מישאל ואל אללפן צני עוזיאל 77 אהרן אמרו הכהנים אינם מטמאים למתים שהרי אלעזר ואיתמר לא נטמאו להם מי נטמא להם לויס שלא רלה יתעלה שיטמאו הכהנים וילאו מן המקדש ציוס הראשון לכהונתם וכן לא רלה צפריעת ראשם וצקריעת צגדיהם לא הורשו כלל צצצר מכל צצרי האללו' אלל צאנינות שאין אנינות אלל צלצ ולא יתצטל צו מלוה מן המלואים שצצר קרצו הקרצנות וצלילה יאללו אותם והנה עשה הכתוב דין צני אהרן שנמשח צשמן המשחה כדין נשום מלחמה לדורות שהוא אינו פורע ואינו פורס ולא מטמא לקרוצים ואינו מקריצ אונן אלל מפני שהחמיר צהן מיתם צאמרו ולא תמותו והחמיר צהן עוד שאם יעשו כן יי' עונש על כל העדה צאמרו יתצרך ויתעלה ועל כל העדה יקלוק נראה שזה דין מחודש צימי המילואים ואינו נוהג צהן צסאר הזמנין והכלל שהי' הכל הוראת שעה . ולשון ספרה עוד ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר צניו מכאן אמרו הרוגי צית דין אין מתעסקין עמם לכל צצצר שנהא תאמרו הרי אנו הולכים לצחינו מתאללים אוננין וצוכין והלא צצצר פקדנו המקום שלא תלאו מן המקדש לימד אותנו שהי' צצצר לענין המאורע שדן צהן משה צמיתת אחיהם צצצד של מעלה ככהרגים צצצד של מטה שאין מתאללים עליהם אלל אוננין אם כן אינה מלוה לדורות כלל . אלל הכתוב שנא' ונפתח אהל מועד לא תלאו פן תמותו הוא אלל רצותינו מלוה מלמד לדורות כפי הצריחת השנויה צספרה שיכול אין לי אלל אהרן וצניו שנמשחו צשמן המשחה שאם ילאו צשעת העבודה חייצין מיתם מנין לכל הכהנים שצכלל הדורות וכו' והגורס להם זה ולפי שהמלוה ההיא צצצר נאמרה להם קודם המקרא שנאמר ופתח אהל מועד תשצו יומם ולילה שצעת ימים ושערתם את משמרת יי' ולא תמותו כי כן צויתי והוא שנאמר כאן פן תמותו כמוצער צכס צצצר והוא לשונם צספרה שמהא תאמרו הרי אנו הולכין לצחינו מתאללים אוננים וצוכים והלא צצצר פקדנו המקום שלא תלאו מן המקדש והוא ממה שאמר להם תחלה ופתח אהל מועד תשצו יומם ולילה שצעת ימים ולדורות אמר ומן המקדש לא ילא ולא יחלל ולא למדו מכאן אלל חיוצ המיתה לדורות מן הריצוי שאלאו צכי שמן משחת יי' עליכם אלל המלוה הנוהגת לדורות צפרועי ראש היא צאמח שלא יעצדו עצודה ואם שמש כן חלל וחייצ מיתם ממה ששנינו ואלו שצמיתה שחיי יין ופרועי ראש

(ג) והיא הלכה למשה מסיני נסמוך על קרא של יחזקאל ופרע לא ישלחו ויין לא ישמו כל כהן צצואם אל החגר הפנימית ואמרו צצואם ירלו צו צעצדם כאמרו צחור' צצואם אל אהל מועד או צגשחם אל המוצח לשרת איתוקים פרועי ראש לשחויי יין וזה הוא דיוס מן התורה וגזרו מדצריהם שלא יכנסו צין האולם ולמוצח כלל וכן אמרו עוד (תענית 77 י"ז) כהן הדיוט מתפר מלשלים יום לשלשים יום והיא גם כן גזרה מדצריהם שלא יהיו פרועי ראש כלל כדי שלא יעמדו מניולים פסולים מן העבודה והתירו להם הכל שלא צזמן ציאה כלומר צזמן שאין צית המקדש קיים וקרועי צגדים גם כן מתללין עצודה וחייצין צמיתה ולא צא צכס כתוצולל נשנו צכלל ואלו שצמיתה אלל חיוצם הוא שהצגדי' הקרועים הם כמי ושאינן וה"ל מחוסר צגדים ששמש וצגמרת סנהדרין (77 פ"ג ע"ג) אמרו מחוסר צגדים מנ"ל אמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן ומטו זה משמיה דר' אלעזר צרצי שמעון וחגרת אותם צאצנע וחצשת להם מגצעות והיתה להם כהנה לחקת עולם צזמן שצגדיהם עליה' כהונתם עליהם אין צגדיהם עליה' אין

אין

צעלמו הורה לנו צוה הרצ סגרתו וצעיני
היא סגרה נצחית ומה שאמר עוד :
(ב) שאין להציל ראיה לפרועי ראש
וקרועי צגדים מן הפסוקים שנאמרו על נדב
ואזיכור הכה הסמ"ג גם

שכרי הרצ הוא האומר שמניעת כהן גדול צכחז
הזה ראשו לא יפרע וצגדיו לא יפרוס היא
על המה ואפי' לא יכנס למקדש כלל כעו
שכחז כאן שכהן גדול ואפי' שלא צשעת
העצודה לא הותר לו

לא תקרעו ונכפלה זאת האזהרה
ג"כ באמרו בכ"ג ובגדיו לא יפרוס
ודע שכ"ג אסור אפי' שלא בשעת

עבודה לקרוע על מתו שמת לו ובעבור התיספת
הזאת נכפל זה הלאו ובספרי ראשו לא יפרע בגדיו
לא יפרוס על מתו בדרך שבני אדם קורעין ופורמין
על מתייהן הא כיצד כ"ג פורם מלמטין וכהן הדיוט
מלמעלן וכל מי שעבד ובגדיו קרועין הוא ג"כ חייב
מיתה שדין פרועי ראש וקרועי בגדי' א' ואולם הכנס
למקדש בדרך זה הוא בלאו וב"ג לבד הוא אסור
עליו תמיד שיפרע או שיפרוס אפילו לא נכנס למקדש
וזוהי ההבדל שבינו ובין כהן הדיוט :

(ויהי ציוס השניי ציאת מקדש פ"א)

לציאת ענין כמו שנכסלה מניעתו מגדוש' ומללה זונה לצאר ענין מהעניני' ושהשלש' עניינים שנמנע מהם
צאנה השלשה לאוין הם צעלמו שנמנעו מהם צאמרו ראשיכם אל תפרעו וצגדיכם לא תפרומו
ומפתח אל תמועד א תללו שמרע"ה הודיעם לאלעזר ואיתמר שלא צהתרגזכם ללרה הזאת
הגדולה יוחרו לכם העניינים הנמנעים מהם אל תלל אתם עומדין על היוחסם נמנעין מפריעת
הראש וקריעת צגדים ויליאה מן המקדש צשעת העצודה ועל שעת העצודה לצד חייצין מיתה
והנה עתה היא חזר להשוות הכהנים כולם הגדול והקדיוט צשלש מניעות הללו צהשוותו
אותם צמניעת גרוסה ומללה זונה ושהכפל לצאר עניינים לצד ואם כן יהיו כולם צשעת העצודה
צמיתה ושלל צשעת העצודה מותרין ועוד יהיה האיסור על המה צלצד שאף צכחז
צכהן גדול אמרו את ראשו לא יפרע וצגדיו לא יפרוס על מתו ועל כל פנים אי אפשר אלל או יהיה חומר
ואזהרה צכהן גדול יוחר משאר הכהני' או לא ואם שוים הם יהיה כל כהן אסור לפרוע
ולפרוס על מתו לעולם כדינו צכהן גדול ואם אינם שוין ולא מלמדין זה על זה יהיה אמרו
לאלעזר ואיתמר ראשיכם אל תפרעו מלד המה לצד וכשיעשו זה על זה האצל יהי' מותר
שהמניעה צכהן גדול מניעה אחרת מחודשת צו וכל אלו דברים קותרין את עלמן' והכרח
מעלת הרצ שהוא צונה כל זה על הסגרה הנפסדת שחופס לעלמו שני פנים צפסוק הזה
וכוא נגלה הכחז והנדרש צו עוד שלא ילל צשעת העצודה ויתחייצ מיתה ויחשוב כן צראשו
לא יפרע וצגדיו לא יפרוס שהנגלה ממונו שלא יפרע ולא יפרוס על מתו וצכסתר צו
שלא יעצוד עצודה כן ויהיה צמיתה ויחשוב עוד שהנגלה ממונו לא ילמד על כהן הדיוט לפי
שהיא יתע' חייצ אותן להטמא על מתייהם וכל שכן שהם רשאיין ללאת אחר מיתתן ולפרוע
ולפרוס עליהם כדרך שצני אדם פורעין ופורמין על מתייהן וזהו הענין הנוסף צכהן
גדול שמומו נכפלו המניעות הללו והנדרש צו שהוא שלא יעצוד פרוצ ראש וקרוע צגדים
ושלא יניח העצודה וילל כל זה ילמד מכהן גדול להדיוט לפי שכבר צאה מהן מניעה
צאלעזר ואיתמר שלא היו כהנים גדולים ראשיכם אל תפרעו וג' וזאת צאמת מחשבתו של
הרצ שלא יסחור דברי עלמו' וכל אלה דברים רוצי הסתירה וההפסד ומכל מקום מאמרו
שלא יכנס כהן למקדש פרוע ראש או קרוע צגדים שלא צשעת העצודה אפי' לפי מחשבתו
לא צאה אזהרה צזה אלל צכהן גדול לא צכהן הדיוט צכל הכחזים האלה לא צפספסין
ולא צמדרשן והכלל שהמאמרים הללו דברי חלומות לא מעלים ולא מורידין : (ב) ועוד אני
אומר שמאמרו של הרצ צפרועי ראש וקרועי צגדים ששמשו שכן צמיתה לאמרו ראשיכם אל

תפרעו

זכהן גדול צאלמנה שחם צעל ולא קדש שלוקה
נאי טעמא ולא יסלל אמר רחמנא וברי חלל
ושם אמרו כהן גדול צאלמנה לוקה שחם לוקה
משם לא יקח ולוקה משום לא יסלל ואמנם
נתיחד זה צאלמנה מפני שהוא מיוחדת צללו
על כהן גדול והוא כשרה לכהונה ונזאת הצעילה
נפסלה לכהונה וחולס גרושה זונה וחללה דינו
צשלשתן כדין כהן הדיוט ר"ל שכל אחת ואחת
פסילה לכהונה נחתלתה :

(אמור אל הכהנים קדושה כלכית חסורי ציאה
פי"ז י"ח י"ט)

מצוה קסב הזהיר כהן גדול שלא לצא על
האלמנה חפ"י צלל קדושין וכו' וכו'
אמרו ולא יחלל זרעו צעמיו וצאור זה שכהן
הדיוט נאסרו עליו הנשואין כמו שאמרו לא
יקפו והוא חסור הנשואין חלל אינו לוקה עד
שיצטול כמו שקדם צאורו אמנם חם צעל צלל
קדושין חפ"פ שזה חסור עליו ומזהר ונמנו
ופסולה לכהונה אינו לוקה משום זה כי לא צאה
האזהרה מזה אמנם כהן גדול כהן צלל צו צ'
לאוין האחד הוא לא יקחו שהוא חסור הנשואין
והשני ולא יחלל זרעו והוא חסור הצעילה חפילו
צלל קדושין וצגמרא קדושין (דף עח) אמרו

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר

נראה לי שאינו לריך יותר להארי'
צענין הכניסה למקדש פרוע
ראש או שחוי יין שכבר הסיציתי צזה למעלה
צמלות ע"ג די ספוקי ומה שאמר עוד (א)
הרמב"ן שדברי הרב
סותרים זה את זה י"ל
שגם צזה אינו לריך
להאריך לפי שהוא
צעלמו

כתב הרב והמלוה קס"ג שנמנעו הכהני'
מכנסם למקדש ויגדלי שער

כמו שיעשו האצלים וכו' אמרו ירע' ראשיכם
אל תפרעו וכבר נכפלה מניעה צכהן גדול ואמר

חם ראשו לא יפרע
והעובר על מניעה זו
צמיתה כל' ששנע וכו'
פרוע ראש וצכלל ואלו
שצמיתה פרועי ראש לפי
אמרו ולא תמותו אך
כשיכנס צמקדש וכו'
פרוע ראש צאזהרה לא
צמיתה וכתב הרב עוד
והמלוה קס"ד שנמנע
הכהנים מכנסם צמקדש
קרועי צגדים וכו' : אמר
הכותב צמאמר צמקום
הזה שצושי' כבר הזכרתי
מהם שאזהרת הכנסם
למקד' פרוע ראש או
שחוי יין אינו נון התיור'
חלל היא מעלה מדצריה'
וצארתה זה צמלות ע"ג
עוד שיצא ראיה על
זה מאזהרת כהן גדול
שאמר צו חם ראשו לא
יפרע אמר שנכפל זה
שלא נחשוב שאזהרת
ראשיכם על תפרעו יהיה
מלך המלך לצדו וכשיעשו
זה שלא על לך האכל
יהיה מותר וכתב צכר צכהן
גדול שזה צצביל העצודה

מצוה קסג שהזהיר הכהנים

מלהכנס במקדש
מגודלי שער כמו שיעשו האבלים
שלא יספרו שערם והוא אמרו
ראשיכם אל תפרעו אמר תורה

לא תרבו פרע ויחזקאל באר ואמר ופרע לא
ישלחו וכן אמר במצורע וראשו יהיה פרוע ואמרינן
בספרי יגדל שרע ולשון ספרא גם כן ראשיכם אל
תפרעו אל תגדלו שער וכבר נכפלה אזהרה זאת
בכהן גדול ואמר את ראשו לא יפרע ואמנם נכפלה
כדי שלא תחשוב שאמרו לאלעזר ואיתמר ראשיכם
אל תפרעו אמנם הוא בעבור (מדפוס ויניציא) (המת
לבד אבר אם עשה זה שלא על דרך האבילות
מותר ולכן באה בכ"ג שזה בעבור) העבודה והעובר על
לאו זה במיתה כלומר ששמש והוא פרוע ראש
ובכלל אלו שבמיתה פרועי ראש לפי אמרו ולא
תמותו וכשנכנס למקדש והוא פרוע ראש ולא עבד
הרי הוא באזהרה ולא במיתה :

(ויחי ציוס השמיני : ציאת המקדש פ"ח) :

מצוה קסד שהזהיר הכהנים מלהכנס למקדש

והם קרועי בגדים והוא אמרו
יתעלה ובגדיכם לא תפרעו ולשון ספרי לא תפרעו
לא

והיה מקתמר (א) וזה מאמר סותר דצרי צלמו

מצות דא תעשה

מצוה קסא שהזכיר כהן גדול מליקח אלמנה
 והוא אמרו אלמנה וגרושה וגומר
 ואולם כפל האזהרה על כהן גדול בגרושה וחללה
 זונה בעצור הענין הכתוב בקדושין (דף ע"ו)
 והוא כי כשיקרה שחיה חשה א' אלמנה גרושה
 וחללה זונה וזא עליה כהן גדול לוקה ד' ואם
 כהן הדיוט לוקה ג' ושם אמרו אלמנה וגרושה
 וחללה זונה צומן שהם כסדר חייז על כל אחד
 ואחד וזארו שהוא זאשה אחת וענין אמרו
 כסדר שיהיו זה אלו הענינים על סדר הפסוק
 שחיה תחלה אלמנה ואחר כך גרושה עוד
 חיה אחר זה חללה ואחר כך זונה ואולם
 הולכנו לזה בעצור היותה חשה אחת וצבעילה
 אחת שגילה שנסייצהו על ד' מלקיות והשרש
 חללו אין אסור חל על אסור אם שיהיה אסור
 כולל אם שיהיה אסור מוסף או אסור צח
 אחת כמו שזארו צמקומות מכריתות צפירות
 ובשיהיו על הסדר הזה יהיה בכלל אסור מוסף
 כמו שהתזאר שם • אצל כשיהיו נשים רבות
 כגון שזא על אלמנה ועל חשה אחרת
 חללה ועל חשה אחרת גרושה ועל חשה
 אחרת זונה אין ספק שלוקה על כל אחד
 ואחד • ואפשר שתקשה ותאמר אחר שהשרש
 חללו שאין לוקין על לאו שצכללות לחיזה דרך
 יהיה לוקה על כל אחד ואחד וזא האזהרה
 מהם בכלל צלשון אחד דע כי על זה הענין
 נכפלה האזהרה על כהן גדול בגרושה זונה
 חללה כדי שילמדנו שדינו כהן כדין כהן
 הדיוט מלקות על כל אחת ואחת ואמנם נחסייז
 כהן הדיוט מלקות על כל אחת ואחת בעצור
 שנפרדה אחת מהן זלאו אחד והיו כלם לחלק
 והוא אמרו וחשה גרושה מאישה לא יקחו
 ואחר שנפרדה הגרושה זלאו הוא לוקה על
 הגרושה צפני עלמה וזה ענין אמרם בגמרא
 קדושין (כ"ט ע"ג) כשם שחלוקה גרושה מחללה
 וזונה צכהן הדיוט כך חלוקה צכהן גדול ושם
 התזאר כי צהיות הנשים גופין מוחלקין לוקה
 על כל אחת ואחת צין שיהיה על הסדר צין
 שלא יהיה על הסדר • הנה כזר התזאר לך
 כי האזהרה מכל אחד מהן מלוה צפני עלמה
 ולפי' לוקה על כל אחת ושם התזאר שכהן
 הדיוט אינו חייז מלקות על אחת מהן עד
 שיקח ויצעול והם אמרו צעל לוקה לא צעל
 אינו לוקה מה טעם קאמר מ"ס לא יקח
 משום לא יחלל וכזר התזארו משפטי מלוה זו
 ר"ל ד' מלות אלו על השלמות ציצמות וקדושין •
 (אמור אל הכהנים • קדושה הלכות אסורי ציאה
 פרק י"ז י"ח י"ט •)

מצוה

שאר הקדמות שהם חוצה עליו והוא אמרו
 תעלה כי תדור נדר ל"י לא תאחר וגומר וזא
 הקצלה שהוא אינו עוצר על לאו זה עד שיעצרו
 עליו ג' רגלים כסדרן וכזר התזארו משפטי
 מלוה זו צפרק ראשון מראש השנה •
 (כי תלח)

מצוה קנז שהזכירנו מעלות לרגל מצלי קרצן
 שיהי' עמנו ונקריצנו שם והוא אמרו יתעלה
 ולא יראו פני ריקם ועכ"פ יהיו עולה ושלמים
 וכזר התזארו משפטי מלוה זו צמסכת חגיגה
 ומלוה זו אין נשים סייצות זה •
 (כי תלח • חגיגה פ"א)

מצוה קנז שהזכירנו מעצור מה שחייצנו על
 עלמנו צדצור אף על פי שהוא צלח
 שצועה וזהו הנדרים כמו שיאמר אדם כשיהי'
 כך או כשאעשה כך פירות העולם אסורין עלי
 או פירות מדינה זו או מאכל ידוע כגון שיאסור
 על היין או על הדגים או זולת זה וכן אם
 יאמר הנאת אשתי אסורה עלי וכל מה שדומה
 לאלו הנדרים שהתזארו דיניהם צנדרים הרי
 הוא חייז לקיים אותם הנדר וזא האזהרה
 בעוצר על הדבר הזה צפיי' אמרו לא יחל
 דצרו וזא הפי' לא יעשה דצרו חולין כלומר
 אם חייז על עלמו דצד שיקיים אותו וצגמרא
 שצועות (דף כ' ע"ג) אמרו קונמות עוצר
 עליהן צלח חעשה משום לא יחל וצספרי
 אמרו לא יחל מגיד שהוא עוצר על צל יחל
 ועל צל תאחר כלומר כשנדר קרצן ולא
 הקריצו ועצרו עליו ג' רגלים כסדרן הוא חייז
 משום צל תאחר ומשום צל יחל וכן כל הדומה
 לקרצן כמו שידור לצדק הצית או לצדקה או
 לצית הכנסת והדומה לו וכשעצר ועשה מה
 שאסר על עלמו לעשות לוקה •

(ראשי המעות הפלח' הלכות נדרים פ"א)
מצוה קנח שהזכיר הכהן שלא יקח זונה
 והוא אמרו חשה זונה וחללה לא
 יקחו וכל זמן שיצא עליה חייז מלקות •
 (אמור אל הכהנים • קדושה הלכות אסורי ציאה
 פ' י"ז י"ח י"ט •)

מצוה קנח שהזכיר הכהן שלא יקח חללה
 והוא אמרו וחללה לא יקחו
 וכל זמן שיצא עליה חייז מלקות •
 (אמור אל הכהנים • קדושה הלכות אסורי
 ציאה פ"ז י"ח י"ט •)

מצוה קס שהזכיר הכהן שלא יקח גרושה
 והוא אמרו וחשה גרושה מאישה
 לא יקחו וכל זמן שיצא עליה חייז מלקות •
 (אמור אל הכהנים • קדושה הלכות אסורי
 ציאה פרק י"ז י"ח י"ט •)

(ואתה חלום מעשה הקרצנות פ"ח)

מצוה קג הזהירו מאכול מעשר שני צטומאם ואפי' צירושלים עד שיפדה סכסרם אללנו מעשר שנטמא פודין אותו אפי' צירושלים כמו שהתחבר צמכית (דף י"ט ע"ג) והתזהרה ממנו לא צערתי ממנו צטומא וזאת הקבלה צין שאני טמא והוא טהור צין שאני טהור והוא טמא וצלישי ממכות (שם) התחבר ג"כ שהמעשר והצבורים הקור לזער מהן צטימא' והאוכלן צטומאם עלמנו לוקה חבל צמנאי שיאכל זה המעשר צטומאם צירושלים חלא פדיון ואז ילקה כמו שזכרנו וכבר התחברו משפטי מלוא זו צסוף מכות :

(וכי כי חצוא)

מצוה קגא שהזהיר מאכול מעשר שני צאנינות והוא אמרו לא אכלתי צאני ונשין המשנה (צבורים דף כ"ד) שהמעשר והצבורים טעונין הצלח מקום וטעונין וידוי ואסורין לאונן וכן כל אונן אסור צקדשים מזה הכחוצ וכחוצ צחורה וחקרלנה אימי כאלה וגומר וכבר התחברו משפטי מלוא זו רלה לומר אנינות צח' מפסחים וצ' מצצמים וכל מי שאכל קדשים או מעשר צאנינות לוקה :

(וכי כי חצוא)

מצוה קגב הזהירו מהוליא דמי מעשר שני חלא צאכילי ושתייה והוא אמרו ולא נחתי ממנו למת ולשון ספרי ולא נחתי ממנו למת חלא לקחתי ממנו ארון וחכריכין וכל זמן שיוליא ממנו דבר יאכל כנגדו כמו שהתחבר צמקיומו ואמנם זכר המת לחזוק כאלו יאמר ואע"פ שהוא מלוא לא הוליא זה מעות מעשר שני חלא צמזין לצד כמו שאמר ונחת הכסף וגו' שאם הוליאיהו צזולת צמזון כאלו הוליאיהו למת שאין הועלת לו צזה :

(וכי כי חצוא)

מצוה קגג שהזהירו מאכול טבל והוא חלא נטלה ממנו חרומה ומעשרות והוא אומרו ולא תחללו את קדשי צני ישראל את אשר ירימו והעוצר על לאו זה שאכל טבל חייב מיתה צידי שמים והרמז על זה הנה אמרו ולא תחללו ואמר צחרומה את קדשי צני ישראל לא תחללו ויליף חלול מחלול מצרופה שהיא עון מיתה כמו שצארכי ולשון גמרא סנהדרין (דף ס"ג) מנין לאוכל טבל צמיתה שנאמר ולא יחללו את קדשי צני ישראל צעמידין ליחנם ליי' והוא את אשר ירימו ואמר זה הפסוק אחר והשיאו איתם עין אשמה וצגמרח מכות (דף י"ו ע"ג) אחר יכול לא יהיו חייצין חלא

על הטבל חלא הורם ממנו כל עיקר נטלה ממנו חרומה גדול' ולאנטלה ממנו חרומה מעשר חרומה מעשר ולא מעשר ראשון ולא מעשר שני ולא מעשר פני מנין תלמוד לומר לא תוכל לאכול צסעריך ולהלן הוא אומר ואכלו צסעריך ושצעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר צמנא לא תוכל חבל זה מלקות ואולם עון מיתה אינו חלא צחרומה גדולה וחרומה מעשר שמי שאכל מעשר ראשון קודם שנטלה ממנו חרומה מעשר הוא חייב מיתה והוא אמרו ללויים כשלוה להולי' מעשר מן המעשר ואת קדשי צני ישראל לא תחללו ולא תמיתו שזה הצהרה מאכול מעשר שצטבלו לפיכך חייצין עליכך מיתה כמו שהתחבר צדמאי והתחבר מזה רולס לומר כל מי שאכל טבל קדם שיוליא ממנו חרומה גדולה וחרומה מעשר חייב מיתה והתחברו מלמדים ולא יחללו את קדשי צני ישראל כמו שצארכי צמלוא הזאת יוני שאכל טבל אחר הולאת חרומה קודם הולאת כל המעשרות חייב מלקות ואצהרתי מלא תוכל לאכול צסעריך ושומר זה ולא חטעה צו וכבר התחברו משפטי מלוא זו רולס לומר טבל צמקיומו דמנאי וחרומות (אמר אל הכהנים קדושים הלכות מאכלות אסירות פ"י)

מצוה קגד הזהיר מהקדים חקי הזרע קלתם על קלתם חבל יוליאם כסדרן וצאור זה החטא דרך משל כשזרעו היא טבל יוליא ממנה תחלה חרומה והיא חלק מ' ואחר כך יוליא מהנשאר מעשר ראשון ואח"כ יוליא מעשר שני מהנשאר וחגמן חרומה גדולה לכהן והמעשר ראשון ללוי ומעשר שני יאכל לצעלים צירושלים ועל זה הסדר ראוי שיעשה וזאת הצהרה מהקדים מה שראוי לאחר ומלחחר מה שראוי להקדים מאמרו מלחחר ודמעך לא חלחר כחלי יאמר לא חלחר ממלחחר ודמעך מה שראוי להקדימו וצמננת חרומה (דף כ"ו ע"ג) המקדים חרומה לצבורים ומעשר ראשון לחרומה ושני לראשון אף על פי שהוא עוצר חלא תעשה שנאמר מלחחר ודמעך לא חלחר מה שעשה עשוי וצמכלחח מלחחר חלו הצבורי' הנטלין מן המלחי ודמעך זה חרומה לא חלחר חלא חקדים שני לראשון ראשון לחרומה חרומה לצבורים ומעשר שני לראשון אף על פי שהוא עוצר חלא תעשה מה שעשה עשוי וכבר התחבר צפרק ראשון מחרומה שהקדים אינו לוקה :

(ואלה המשפטים)

מצוה קגה הזהירו מלחחר הכהנים והנדבות ושאר

מצות לא תעשה

רחמנא לא חוכל לאכול אוחס לחודיה למס לי
למסדר לפרושינהו לכלהו ש"ג ליחודי לאו לכל
אחד ואחד הוא דלחמא הנה כזר התצאר שכל
מה שהוצר מענו צזה הפסוק כל ענין וענין
לאו צפני ענמו הוא ואשור להשלים שאר
הלאוים שכולל זה הפסוק :

(ראה אנכי • מעשר שני פ"ג) :

מצוה קמח שהזכירנו מלאכול זכור חוץ
לירושלים כשהוא תמים והוא
אמרו יתעלה לא תוכל וגו' וזכורות צקרק
ולאנך ולשון ספרי וזכורות זה הזכור לא צא
הכחוצ אלא לזר שאכל אח הזכור צין לפני
זריקת דם צין לאחר זריקת דם שעוצר צלא
תעשה הנה כזר התצאר כך שזה הללו וכלל
צ' ענינים לאזכרת הזר מלאכול תמי' ואזכרת
הכהן מלאכלו חוץ לירושלים וצ' הענינים
דינס נחלה זכור תמים ומי שעצר על זאת
האזהרה לוקה :

(ראה אנכי • הלכות זכורות פ"א) :

מצוה קמח שהזכירנו מלאכול מטאת ואשם
חוץ לעזרה והוא אמרו יתעלה
צזה הפסוק צקרק ולאנך כאלו אמר לא תוכל
לאכול צשעריך וצא הפירוש צקרק ולאנך לא
צא הכחוצ אלא לאוכל מטאת ואשם חוץ לקנעים
שהוא עוצר צלא תעשה וזה לוקה וכן אוכל
קדשים קלים חוץ לחומות גם כן לוקה כמו
שכתוב צגמרת וזכית (דף י"ז) שאכילת כל
דבר חוץ למוקדס אכילתו לא תוכל קרינא ציה :

(ראה אנכי • מעשה קרצנות פ"א) :

מצוה סמו שהזכירנו מלאכול צשר העולה
והוא אמרו יתע' לא תוכל
לאכול צשעריך וגו' ונדריך אשר חדור כאלו
אמר לא תוכל לאכול צשעריך נדריך אשר חדור
וצא הפירו' ונדריך זה עולה לא צא הכחוצ
אלא ללמדך לאוכל עולה צין לפני זריקת דם
צין לאחר זריקת דם צין לפני זריקת דם
הקלעים צין חוץ לקלעים הוא עוצר
צלא תעשה וזה הללו לאזכרת לכל מועל
והעוצר על לאו זה כנומר שאכל מצשר העולה
או שיכנה משאר קדשים שחייצין עליהן מעילה
כמו שהתצאר צמעילה אס הי' מזיד לוקה ואס
הי' שוגג מצא קרצן מעילה וישלם מה שיכנה
ויוסיף חונש כמו שצארכו צמסכת מעילה אמרם
(פסחים דף ל"ג) הזיד צמעילה רצי חומר
צמית' וחז"ל חומרים צאזכרה והציאו ראי'
ומחו צו .

(ראה אנכי • מעשה הקרצנות פ"א) :

מצוה קמח שהזכירנו מלאכול קדשים קלים
קודם זריקת דמים והוא אמרו יתעלה לא תוכל
וגו' ונדצותיך כאלו אמר לא תוכל לאכול נדצותיך
וצא הקבלה לא צא הכחוצ אלא לאוכל תודה
ושלמים לפני זריקת דמים שהוא עוצר צלא
תעשה והעוצר על לאו זה לוקה :

(ראה אנכי • מעשה הקרצנות פ"א) :

מצוה קמח שהזכירנו שלא לאכול זר מצשר
קדשי הקדשים והוא אמרו יתעלה
וזר לא יאכל כי קדש הם ואינו חייב מלקות
עד שאיכל צעזרה אחר זריקת דמים :

(ראה אנכי • הלכות זכורות פ"א) :

מצוה קמח שהזכיר הכהנים מלאכול זכורים
צחוץ והוא אמרו יתעלה לא
תוכל וגומר וחרומת ידך חלו הזכורים שהוא
לא הניס צזה הפסוק דבר שהיא טעון צצאת
מקום שלא זכרו צצאור ואמר צכלל וחרומת
ידך הוא זכורים צלא ספק שצאר צהם שטעונין
הצאת מקום וחולם חחרומת הוא ידוע שאינה
טעונה צצאת מקום ואיך יזהיר מלאכול אותה
צשעריך ולשון ספרי לא צא הכחוצ אלא לאוכל
זכורים שלת קרא עליהן שהוא עוצר צלא תעשה
וכזר התצאר צסוף מכות (דף י"ט) שאין חייצין
עליהן אלא קודם שיניחם צעזרה אצל משהניחם
צעזרה פטור עליהן אע"פ שלא קרנו וזכורים
ג"כ התנאי צצמעשר שני ר"ל שאינו חייב עליהן
כשאכלן צחוץ כל מי שאכלן צחוץ עד שיראו
פני הצית וכשיאכל מהם כל מי שאכל אחר
שראו פני הצית קודם הנחה צעזרה לוקה כזר
אס הי' כהן חולם הישראל הוא מחויב מיתה
צידי שמים כל זמן שיאכל זכורים אפילו אחר
קריאתו וצצאור אמרו (זכורים דף פ"ג ע"ג)
החרומת והזכורים חייצין עליהן חונש ומיתה
ואסורים לזרים ואס אכל אוחס זר אס הי'
מזיד חייב מיתה וצסוגג עיסיף חונש כדין
החרומת צצוה כי מאחר שקראם הכחוצ וחרומת
ידך נחסיצו משפטי חרומ' וראוי לך שחצין
הנה הנחה טועה עד שלא השתצט עליה וזה
שהכהן שיאכל זכורים משראו פני הצית קודם
הנחה צעזרה לוקה ואזכרתו מהכח לא תוכל
לאכול צשעריך וגו' וחרומת ידך כמו שהתצאר
צמכות (דף י"ז) כישראל צמעשר שני שהוא
לוקה על אכלו חוץ למקומו אף על פי שהוא
שלו ואמנם הישראל כשאכלו זכורים אחר שראו
פני הצית כל זמן שאכלם חייב מיתה ואזכרתו
מוכל זר לא יאכל קדש כמו שצארכו צמלות
קל"ג מאלו העלות :

ואתה

מצות לא תעשה

מה

זה שזה האסור הו' מדאורייתא ולשון יצמות (ד' ע') מנין לערל שאינו אוכל תרומה נאמר חושב ושכיר צפסח וכן בתרומה מה חושב ושכיר שגא' צפסח הרל אסור צו אף חושב ושכיר האמור בתרומה ערל אסור צו וס"ה לשאר קדשים הנה כזר החזאר לך שערל אסור בתרומה מן התורה והמשוך אסור מדצריהם והצן זה ושם אמרו לריך שימול מדצריהם :

(הלכות תרומה פ"ז)

מצוה קל' הזהיר כהן טמא מלאכול בתרומה והוא אמרו חיש מזרע אהרן והוא לרוע וצגמרא מכות (ד' י"ד ע"ג) אזכרה לתרומה מנין מאיש חיש וגומר איזהו דבר שהוא שוה צרע אהרן הוי אומר זה תרומה רלה לומר שיאכלוהו הזרע כלו זכרים ונקבות וכזר נכפלה האזכרה גם כן צזה הענין צאמרו יהעלה ושמרו אח משמרתו והעוצר לאו זה חייב מיתה צידי שמים וצנסהדרין (ד' פ"ג) מנו מהוייצי מיתה וצכללס מי שאכל צטומאה תרומה טהור' והציאו ראה מאמרו ושמרו אח משמרתו :

(אמור אל הכהנים הלכות תרומה פ"י)

מצוה קל' הזהיר המללה מאכול אח הקדש שהיא מותר לה לאכול תרומה וסזה ושוק והוא אמרו יהעלה וצת נהן כי תהיי לאיש זר היא וגומר וצגמרא יצמות (ד' ס"ח) אמרו לאיש זר כיון שנצעלה לפסול לה פסלה ואמרו היא בתרומה הקדשים צמורס מן הקדשים לא תאכל רולה לומר חזה ושוק ושם נאמר לכחוצ קרא היא צקדשים לא תאכל מאי תרומה הקדשים ש"מ חרתי כלומר כיון שנצעלי לפסול לה נפסלה בתרומה ושהיא כשהיא נשואה לזר ומת חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק ויהי זה הלוא שהוא לא תאכל כולל צ' עניינים אי מהם אזכרה למללה מאכילת קדשים והצ' אזכרה לכהנת שנשאת לזר מאכילת חזה ושוק ואע"פ שנת צעלה או גרסה ואולם אסיר אכילתה בתרומה והיא תחת הזר אינה מזה הכחוצ ואמנם הציאו ראה עליו מאמרו וכל זר לא יאכל קדש ואמרו מי שהיא תחת הזר הוי אומר היא כזר וכשעצרה לאו זה גם כן היא לוקה :

(אמור אל הכהנים תרומה פ"י)

מצוה קלח הזהירנו מלאכול מנחת כהן והוא אמרו יהעלה וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל ונכפלה האזכרה צמציתי כהן גדול והיא מנחה גם כן והעוצר על לאו זה לוקה ולשון ספרי כליל תהיי כל שהיא צכליל הרי הוא צלא תעשה על אכילתו :

(אמור אל הכהנים)

יב

מצוה קלט הזהיר הכהנים מאכול צמר חטאות הנעשות צפנים והוא אמרו יהעלה וכל חטאת אשר יוצא מדמה אל הקדש וגו' ומי שאכל מהם לוקה ולשון ספרי לא תאכל צאס חשרף כל שהוא טעון טריפה הרי היא צלא תעשה על אכילתו :

(לו אח אהרן מעשה הקרצנות פ"ח)

מצוה קט הזהירנו מלאכול פסולי המוקדשים שאין מותר לאכלן וזהו כשנעשה אנטנו המוס צכונה כמו שהחזאר צצכורות (ד' ל"ד) אי שהי' אותו הקרצן נפסל אחר שסיעתו צדרך מדרכי ההפסד שימנעו אכילתו והוא אמרו יהע' לא תאכל כל חועצה ולשון ספרי לא תאכל כל חועצ' צפסולי המוקדשים הכחוצ מדצר ושם אמרו ר' אליעזר אומר מנין ללורס און צצכור ואכל מננו שעוצר צלא תעשה תלמוד לומר לא תאכל כל חועצה ומי שאכל מננו לוקה וכזר החזארו משפטי מלוא זו צצכורות :

(ראה חכמי פסולי המוקדשים פ"ח)

מצוה קטא הזהירנו מאכול מעשר שני של דגן חוץ לירושלי' והוא אמרו יהעלה לא תוכל לאכול צשעריך מעשר דגנך ומי שאכל מעשר שני צלא פדיון לוקה אצל צתנאי שהחזאר צמכות (ד' י"ט ע"ג) והוא שאכלוהו צחוץ אחר שראה פני הכית כלומר שהגיע לפנים מחומת ירושלים והוא אמרו שם מאינתי חייצין משיראה פני הכית :

(ראה חכמי מעשר שני פ"ג)

מצוה קטב הזהירנו מאכול מעשר שני של תירוש חוץ לירושלים והוא אמרו יהעלה לא תוכל לאכול מעשר דגנך תירוש ומי שאכלו צלא פדיון חייב מלקות וצתנאי הקודם צמעשר דגן :

(ראה חכמי מעשר שני פ"ג)

מצוה קטג הזהירנו מלאכול מעשר שני של ילכר חוץ לירושלים ומי שאכלו ל'קה וצתנאי הקודם והוא אמרו יהעלה לא תוכל וגו' וילכרך ואולי תרסיק למנות מעשר דגן ומעשר תירוש ומעשר ילכר שלש מלות עד שהוא כשיאכל שלשתן כאחד לוקה על כל אחד וא' לפי שזה הלוא שצזה הפסוק אינו לאו שצכללות שאין לוקין עליו ואמנם הוא לחלק וצצאור אמרו צגמרת כדיתות (ד' ד' ע"ג) אכל מעשר דגן תירוש וילכר לוקה על כל אחד ואחד וכי לוקין על לאו שצכללות קרא יחירא כחיצ מכדי כחיצ ואכלת לפני י"י אלהיך מעשר דגנך וכו' למה לי למכדר ולמיכתצינשו כלבו ש"מ לחלק וצגמרת מכות (ד' י"ח) אמרו מכדי כחיצ ואכלת לפני י"י אלהיך לכחוצ

רמנא

מצות לא תעשה

חייב כרת אם היה מזיר ואם היה שוגג יקריב
קרבן עולה ויורד כמו שזכרנו בע"כ מומלית
עשה וכבר התבאר משפטי מלוה זו ב"ג
מוזכרים :

(אשה כי תזריע) :

מצוה של שהזכירו מכלול אשר קדשים
הנעמל והוא אמרו יח' והכשר
אשר יגע בכל טמא וגו' ומי שעצר
ואכל לוקה וצ' מגמר' פסחים (דף כ"ד ע"ג)
אמרו טומאת הגוף זכרת טומאת אשר זללו
וכבר התבאר משפטי מלוא זו צ"ג מנצחים:
(לו את אהרן פסוקי המוקדשים פי"ט):

מצוה קלא שהזכירנו מאכול נותר והוא מה
שנשאר מנשר קדש' אחר הזמן
המונח לאכילתם ולא נזהר צחורה לאזכרה צחור
והוא אמרו יתעלה צפרשת קדושם צצח
קרצן שלמים והנותר עד יום השלישי צחם
ישרף ואם האכל יאכל מנשר צצח השלמים
ציום השלישי ונכרת' הנפש הנה נחצח שהוא
צכרת אם היה נזיד ואם היה שוגג חייב קרצן
חטאת קצועה וזה העונש כתוצר ואולם האזכרה
היא מאמרו צמולאים לא יאכלו כי קדש הם
זה הכנוי שהוא הם הוא גם כן כולל כל מה
שנפסל שאין מותר לאכול כמו הנותר וצמעילה
(דף י"ז ע"ג) אמרו על לשון המשנה הפגיל
והנותר אין מלטרפין זה עם זה מפני שהם
צ' שמות אמרו לא שני אלא לצומחת ידיים
דרצנן אצל לענין אכיל' מלטרפין דחניא רבי
אליעזר אומר לא יאכלו כי קדש הם כל שצקדש
פסול ליתן לא חעשה על אכילתו והפגול
והנוהר הם מפסולי הקדש ולפי' כל אחד
משנים מוזכר מאכול אותו צממרו לא יאכלו
כי קדש הם וכבר החצח עונש הנותר שהוא
צכרת :

(קדושים תהיו • פסולי המוקדשים פי"ח)

מצוה קלב שכזהירנו ונאכל פגול והפגול
הוא קרצן שהפסידתו הממשכה
צמעת שמיטתו או צמעת הקרצתו וחשז האיש
שהתעסק בהקרצתו שיאכל וננו אחר זמנו
וכמו שצארו באור שלם צ' מזחיי (דף כ"ז) ואולי
האזהר' נאכל פגול הו' אמרו לא יאכל כי קדש הם
כמו שצארו צמורה שלפני זאת ואולם בעונש
למדנו אותו ונאמרו בפגול צפ"צ (דף כ"ט) ואם
האכל יאכל מצטרף צמ השלמים וצא הקבלה
צא הפסוק שהוא יצר בקרצן שהפסידה אותו
הממשכה צמ הקרצתו והוא יקרא פגול ושאמרו
האכל (יאכל) אמנם רנה כשחשז עליו שיאכל

ומונו ציוס הב' אומר כוף חזניך לשמוע צמחשצ
על זצמו שיאכל ממונו ציוס הב' הכחוצ מדצר
שהוא יפסל בזאת המחשצה ווי שאכל ממונו
אחר זאת המחשצה חייצ כרת לאמרו והנפש
האובלת ממונו עונה תשא ואמר זכותר ואוכליו
עונו ישא' ובגמרי' כריתות (דף ה') אמרו אל
תהא גזרה שום קלה צעיניך שהרי פגיל מגיפי
חורה ולא למדנו הכחוצ כי אם בגזרה שום
ויליף עון עון מותר כתיב הכא עונה תשא
וכתיב התם ואיכליו עונו ישא מה להלן כרת אף
כאן כרת ווי שאכל גם כן פגול צמגה יציא
מעלת קצועה וכצר התצארו משפטי פגול וכיחר
צמקומות רצים ונסדר קדשים :

(ולחזה תלוי) :

מציה קלב שהזהיר כל זר ונאכל תרומה
וכואל אמרו כל זר לא יאכל קדש
ורלה בקדש זה תרומה וזכורים שהם נקראו
תרומה כמו שאבאר וזה רלה באמרו כל תרומה
ואם אכל תרומה צדון חייב מיתה צידי שמים
ואינו חייב תוספת חומש אלא צטוג כמו שהבאר
בתרומה בפרק ז' (ף כ"ה) וסנהדרין (דף פ"ג)
צט' ונחוייצי מיתה צידי שמים ובכללם זר שאכל
תרומה ושמנו ראינו זה ונתנו צו כי יחללוהו ואחריו
וכל זר לא יאכל צו וצ' וזכורים (דף פ"ג ע"ג)
אמר התרומה והזכורים חייבין עליהן מיתה צידי
שמים וחומש ואסור לזרים ורצ חולק על אלו
המשניות כלן ואמר זר שאכל תרומה לוקה וידוע
כי רצ תנא הוא ופליג ובצר בארנו בחזורנו צפי'
המשנה שכל מנחלקת שלא יחייב מנחלקת
צועשה אלא בצבדא לצד לא אפסיק צו הלכה
ולא אומר הלכה בפלוגי לפי' לא אומר הלכה
כרצ ולא הלכה כסתם ונשנה כי לדברי הכל לוקה
כמו שבארנו שכל מחויב מיתה צידי שמים על
אחד מהלאוין לוקה כמו שבארנו בהקדמות זה
המאמר וכן כל מועל בקדשים צמזיד לוקה
צלא ספק וכואל אמרם על מופלא סמוך לאיש
שהקדים אמרו (גדה דף מ"ו ע"ג) הקדים ואכלו
אחרים רצי יומנן ור"ל אמרי תרוייהו לוקין :

(אמור אל הכהנים : הלכות תרומה פ"ו)
מצוה קלד שהזכיר תושב כהן ושכירו מלאכול
תרומה וכו' אמרו תושב כהן
ושכיר לא יאכל קדש ואם אכל דינו כדין שאר
זרים :

(אמור אל הכהנים • הלכות תרומה פ"ו)
מצוה קלה הזהיר מלאכול הערל תרומה
וה"ה לשאר קדשים שערל מזהר
מאכילתם וזאת האכילה לא התנארה בכתוב אצל
היא כלמדת בגזרה שוה • והמקצלים בארו עלצ

מצות לא תעשה

מד

מצוה ק"ח הזהירונו מהיתיר דבר ונצטר סגיגה
שיקריצ ציוס י"ד ליום הג' חזל
יחלל חוץ צ' ימים והוא אמרו ולא ילין מן
הצטר אשר תזבח צערצ כמו שהתצטר צשטי
מפסמים (דף ע"ח) וצא הפי' המקוצל ולא
ילין מן הצטר צמגיגה הצאה עם הפסח הכחוצ
מדצר שתחלל (לצ' ימים) יכול ליום אחד
כשהוא אומר לצקר ליתן נו צקר שני ומזאת
המגיגה אומר וזמח פסח לי"י ומה שישאר
ממנה של יום י"ד ליום ג' ישרק נפי שהוא
צצל תותיר ולכן אין ליקין עליו וכבר התצארו
משפטי מלוה זו כלומר מגיגת יום י"ד צימוד
צמקומות ומגיגה ומפסמים :

(ראה חכמי קרבן פסח פ"י)

מצוה ק"ט הזהירונו מהשחיר דבר ונצטר פסח
שני עד צקר :

(צבעלחך קרבן פסח פ"י)

מצוה קכ הזהירונו מהותיר דבר ונצטר החודה
עד הצקר והוא אמרו צקרצן תודה
ולא תותירו ממנו עד צקר ומזה למדנו שאר
קדשים כי כל מה שישאר מהם אחר זמן אכילתם
שהוא יותר חייב לשרפו לפי שהוא נתק לעשה
ושריפתו מ"ע כמו שצארו צל"ח ממלית
עשה :

(אמור אל הכהנים פסולי המוקדשים פ"ח)

מצוה קכא הזהירונו ומשצור עלם מעלמות
קרצן הפסח והוא אמרו ועלם לא
תשצרו צו ומי ששצר צו עלם לוקה :

(צא אל פרעה קרבן פסח פ"י)

מצוה קכב הזהירונו ומשצור עלם מעלמות פסח
שני והוא אמרו ועלם לא תשצרו
צו ומי ששצר חייב מלקות וצגמרא פסמים
(דף פ"ה) אמרו כשהוא אומר ועלם לא תשצרו
צו צפסח שני שאין ת"ל שהרי נאמר ככל הקת
הפסח הוי אומר אחד עלם שיש צו מית ואחד
עלם שאין צו מוח וכבר התצארו משפטי שצירת
העלם צפרק ז' מפסמים :

(צבעלוחך קרבן פסח פ"י)

מצוה קכג הזהירונו מהוליא כלום ונצטר
הפסח לחוץ מעקים החצורה
לאכול והוא אמרו ולא תוליא מן הבית מן
הצטר חולה וצמכלחא חולה חוץ למקום אכילתו
ומה שהוליא אין מותר לאכלו שהוא צמדגת
הטרפה והמוליאו מחצורה לחצורה אף על פי
שהוא צלא תעשה אינו חייב עד שיניח ושם
נאמר המוליא צטר הפסח מחצורה לחצורה
אינו חייב עד שיניח כמו הולאה הכחוצ צשצת :

וכשיניסכו חייב מלקות וכבר התצארו משפטי
מלוה זו צו מפסמים :
(צא אל פרעה קרבן פסח פ"ט) :

מצוה קכד הזהירונו מהאפות שירי מנחות
חוץ והוא אמרו לא תאפה חוץ
חלקם נחתי אותה כאלו יאמר שחלקם שהם
שירי מנחות לא יאפה חוץ ומי שאפה אותה
חוץ חייב מלקות כמו שצא לשון המשנה ואמרו
(מנחות דף כ"ה) ומייצין על אפייתה וכבר
התצארו משפטי מלוה זו צו מנחות :

(לו את אחרון מעשה קרבנות פ"ג)

מצוה קכה הזהירונו מהאכול קרבן פסח מבושל
חוץ לא חלל ללי חש צלצד והוא
אמרו יתעלה אל תאכלו ממנו נא וצשל מבושל
צמים וכבר צארו צשרש ט' מזה המאמר שמי
שעצר על לאו זה לוקה :

(צא אל פרעה קרבן פסח פ"ח)

מצוה קכו הזהירונו מהאכיל פסח לגר חושב
והוא אמרו חושב ושכיר לא
יאכל צו :

(צא אל פרעה קרבן פסח פ"ח)

מצוה קכז הזהירונו מהאכיל פסח לערל
והוא אמר יתע' וכל ערל לא
יאכל צו והערל שאכל לוקה :

(צא אל פרעה קרבן פסח פ"ט)

מצוה קכח הזהירונו מהאכול הפסח ישראל
שהמיר והוא אמרו יתעלה כל
צן נכר לא יאכל צו אמר המהרגם כל צר
ישראל דישתמד ולשון מכלחא כל צן נכר זה
ישראל מומר לע"ח :

(צא אל פרעה קרבן פסח פ"ט)

מצוה קכט הזהירונו מהאכול כל טמא קדשים
והוא אמר יתע' ציולדת צכל
קדש לא חגע ולשון ספרי מה מוקדש הנכנס
צו צטומאה ענוש כרת אף קדש האוכלו
צטומאה ענוש כרת ויורה זה צאמרו לא חגע
צאיש אשר יאכל קדש צטומאה צזדון כמו
שנתצאר צמכות והוא אמרו שם (דף י"ד ע"ג)
טמא שאכל את הקדש צשלנוח עונש דכתיב
והנפש אשר תאכל צטר צצח השלמים אזהרה
מכלן אחיה מצכל קדש לא חגיע שם אמרו
אזהרה לאוכל חו אינו חלל לגיע ת"ל צכל קדש
לא חגיע ואל הנוקדש לא תצא מוקדש קדש למוקדש
מה מוקדש יש צו נטילת נשמה אף קדש יש
צו נטילת נשמה ואי לגיע' מאי נטילת
נשמה איכא חלל לאכילה ואפקיה רחמנא
צלשון גגיעה למימרא דגיעה כאכילה ומזה
הכחוצ יתצאר לך שטמא שאכל את הקדש
חייב

(צבעלוחך קרבן פסח פ"י)

מצוה קכ הזהירונו מהוליא כלום ונצטר
הפסח לחוץ מעקים החצורה
לאכול והוא אמרו ולא תוליא מן הבית מן
הצטר חולה וצמכלחא חולה חוץ למקום אכילתו
ומה שהוליא אין מותר לאכלו שהוא צמדגת
הטרפה והמוליאו מחצורה לחצורה אף על פי
שהוא צלא תעשה אינו חייב עד שיניח ושם
נאמר המוליא צטר הפסח מחצורה לחצורה
אינו חייב עד שיניח כמו הולאה הכחוצ צשצת :

(צבעלוחך קרבן פסח פ"י)

מצוה קכא הזהירונו ומשצור עלם מעלמות
קרצן הפסח והוא אמרו ועלם לא
תשצרו צו ומי ששצר צו עלם לוקה :

(צא אל פרעה קרבן פסח פ"י)

מצוה קכב הזהירונו ומשצור עלם מעלמות פסח
שני והוא אמרו ועלם לא תשצרו
צו ומי ששצר חייב מלקות וצגמרא פסמים
(דף פ"ה) אמרו כשהוא אומר ועלם לא תשצרו
צו צפסח שני שאין ת"ל שהרי נאמר ככל הקת
הפסח הוי אומר אחד עלם שיש צו מית ואחד
עלם שאין צו מוח וכבר התצארו משפטי שצירת
העלם צפרק ז' מפסמים :

(צבעלוחך קרבן פסח פ"י)

מצוה קכג הזהירונו מהוליא כלום ונצטר
הפסח לחוץ מעקים החצורה
לאכול והוא אמרו ולא תוליא מן הבית מן
הצטר חולה וצמכלחא חולה חוץ למקום אכילתו
ומה שהוליא אין מותר לאכלו שהוא צמדגת
הטרפה והמוליאו מחצורה לחצורה אף על פי
שהוא צלא תעשה אינו חייב עד שיניח ושם
נאמר המוליא צטר הפסח מחצורה לחצורה
אינו חייב עד שיניח כמו הולאה הכחוצ צשצת :

(צבעלוחך קרבן פסח פ"י)

מצות לא תעשה

העוף צמעת מליקה והוא אמרו יתעלה
ומלק את ראשו ולא יצדיל ואם הצדיל פסל
והתצארו משפטי מלוא זו צמסכת זכמים

(ויקרא אל משה • מעשה קרנות פ"ג)
מצוה ק"ג שהזכירו מעשה עבודה זרה
והוא אמרו יתעלה לא תעבוד
זכור שורך ולמדנו שאר קדשים מזכור שהם
כלם אסורין בעבודה וכבר התצארו צסוף מכות
(דף כ"א ע"ג) שמי שעבד זקדשים לוקה :

(ראה אנכי • הלכות מעילה פ"א)
מצוה ק"ד הזכירו שלא לגזל אמרי קדשים
והוא אמרו יתעלה ולא תגזל
זכור לזנך ולמדנו שאר קדשים מזכור שהם
כלם אסורין בגזל וכבר התצארו דיני מלוא זו
ומלות עבודה זכורות ומי שגזל דבר מן הקדשים
לוקה :

(ראה אנכי • הלכות מעילה פ"א)
מצוה ק"ה הזכירו משחוט הפסח על חמץ
והוא אמרו יתעלה לא תשחט
על חמץ דם זכאי וכבר נכפלה הזכרה זו וזה
הלשון בעלמנו לא תשחט וענינו שצעת שחיטת
הפסח והוא צין הערבים לא יהי חמץ זרשותו
לא אלל הזורק ולא אלל השוחט ולזל אלל העוקטיר
ולא אלל אחד מזני החזור וכל מי מכם שיהי
חמץ אללו צעת ההיז לוקה וצמכלתא לא תשחט
על חמץ לא תשחט את הפסח ועדין חמץ קיים
כבר התצארו משפטי מלוא זו צה' מפסחים :

(ואלה המשפטים • קרנן פסח פ"א)
מצוה ק"ו הזכירו מהניח אמורין של פסח
שנא יקריצו עד שיפסלו צלינה
(והוא נותר) והא אמרו לא ילין חלב חגי עד
צקר וה"ה לשאר אמורין של פסח ולשין מכלתא
לא ילין חלב חגי צא הכחוצ ללמד על החלצים
שהם נפסלין צלינה על גצי הרלפה וכבר נכפלה
ההזכרה צזה הענין צלשון אחר אחר לא ילין
לצקר צצח חג הפסח :

(כי תשא את ראש • קרנן פסח פ"א : משפטים)

מצוה ק"ז שהזכירו מהותר שום דבר מצטר
הפסח למחרתו כלומר יום י"ו
והוא אמרו לא תותרו מוננו וכבר צארכו שזה
הללו הוא לאי שנתק לעשה שגאמר והותר
מוננו צאש חסרופי וצמכלתא אמרו וותר ממו
צא הכחוצ ליתן עשה על לא תעשה לומר
שאין לוקין עליו :

(צא אל פרעה קרנן פסח פ"י)
הזכירו

תמורתו מותרת אף כל קדשים אין תמירתן
מותרת והוא אמרו ולא ימיר ואמרו לא יחליפנו
אמנם הוא זקדמי מוצח לצד והממיר לוקה
וכבר התצארו משפטי מלוא זו צתמורה :

(אם צחקותי • הלכות תמורה פ"א)
מצוה ק"ז הזכיר משנות קדשים מקרנן לקרנן
כמו שאם הי' שלונים לא נחזירו חטאת כי זה
והדומה לזה צלא תעשה והוא אמרו יתעלה
לא יקדים אים אותו וצאה הקצלה לא יקדים
הקדש מוצח ולשין ספרי אין לי אלא זכור
מנין שכל הקדשים שאין משנין אותו מקדושה
לקדושה חלמוד לומר צצהמה לא יקדים אותו
רמז אל אמרו אשר יזכר ליי' צצהמה לא
יקדים כאלו אחר כל מה שיהי ליי' צצהמה
לא יקדשו קדושה אחרת אלל יונק על ענינו
והתצארו משפטי מלוא זו צחתישי תמורה :

(אם צחקותי • הלכות תמורה פ"ד)
מצוה קח הזכירו מפרדות זכור צהמה טהורה
והוא אמרו יתעלה אך זכור שור
גומר לא תפדה אלל מותר למכרו כמו שהתצארו
צצורות (דף ל"ז ע"ג) ולשין ספרי צצור נאמר
לא תפדה אלל הוא נמכר :

(ויקס קרח • הלכות זכורות פ"א)
מצוה ק"ח הזכירו מונכור מעשר צהמה על
איה פנים שיהיה והיא אמרו
יתעלה צמעשר צהמה לא יגאל ולשון ספרי
צמעשר צהמה נאמר לא יגאל אינו נמכר צין
חי צין שחיט לא תמים ולא צעל מוס וכבר
התצארו משפטי מלוא זו עם מלות שלפניה
צמסכת זכורות וצמעשר שני וצתמורה צתחלתו :

(אם צחיקתי • הלכות זכורות פ"ז)
מצוה ק"י הזכירו מונכור שדה שהמרימו אותו
צעליו ואפילו לגזר שהוספקד על
ההקדש והוא אמרו יתעלה כל חרם לא ימכר
ולשון ספרי לא ימכר לגזר וזה החרם הוא סחם
חרמים :

(צחקותי • ערכין פ"ו)
מצוה ק"א הזכירו מפרדות סחם חרמי הארץ
והוא אמרו לא ימכר ולא יגאל
ולשון ספרי לא יגאל לצעלים מה יעשה לו
כשדה החרם לכהן תהי' אחוזהו אי יכול חף
על פי שפי' לשם חלמיד לומר הוא וכבר
התצארו דיני מלוא זו כלומר שדה חרמי כהנים
צמסכת ערכין (דף כ"ח ע"ג) ושם נהצארו
סחם חרמים לכהנים (וגדפוס ויילייא) (ושם
נאמר חרמי כהנים) אין להם מדיון אלל נחנין
לכהן כתרומה :

(אם צחקותי • הלכות ערכין פ"ו)
מצוה ק"ב הזכירו מהצדיל ראש סטאת

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר מג

קשיא עליו שכבר הורה לנו בשורש ה' כי
הניין ה' של לאו שכללות הוא כאשר יאמרו
לנו החכמים שלוקה על כל אחד ואחד מה
חסידים שנזכרו בלאו ה' כמו בלחם וקלי וכרמל
שכך קצלו שלוקה על כל אחד ואחד. אמנם
בשאר ודצ' לא בא לנו בקצלה להלקיח על
כל אחד וא' ולכן אינו לוקה שמים. (ד) ומאמר
פ' ה' דמנחות אינו כפי' הרמב"ן רק בא לחלוק
על הלקיחו שמים בשאר ודצ' שמון הדין
אינו לוקה אלא אחת משום דהוי לאו שכללות.
(ה) ומה שהרצ' מנה שתי מלות מפסוק לא
יהיה לכהנים הלויים וגומר גם כי בלאו ה'
נאמרו נ"ל דהיינו משום שחזר הפסוק
ופרטס צפני לאוין כל ה' ואחד
צפ"ע וכן כתב שם צמלותו אצל כאן גם כי
פרט הכחוצ' חמץ צפ"ע אחר שלא פרט ג"כ
שאר בלאו אחד נחשב לאו שכללות:

ועל הדצ' צפני עלמו לוקה הוא שמים לדברי הכל וזה דבר צרור לענין דין המלקות לא
יחלוק צו כל מצין עם תלמוד. (ה) והנה הרצ' אמר צמלות ק"ע בלאו הכחוצ' לא יהי' לכהנים
הלויים כל שצט' לוי חלק ונחלה שהוא מונע שלא יהי' להם חלק בציוה ונחלה בארץ ולמה לא
יראה הרצ' כן צזה אצל מנין הנלות לדעתנו כבר ביארנו שאין אנו תולין אותו צמלקות כלל:

מצוה קב הזכירנו מהקריצ' צמנות מוטל לצונה
והוא אמרו יתעלה ולא יתן עליה
לצונה ואם שם לוקה ולשון המשנה (מנחות
דף כ"ט ע"ג) חייב על השמן צפני עלמו ועל
הלצונה צפני עלמה לפי שהם שני לאוין בלאו
ספק וכו' התבארנו משפטי מלה זו צממישי
מנחות:

(ויקרא אל משה מעשה הקרצנות פ"ג)
מצוה קד הזכירנו מצולל מנחת סוטה והוא
אמרו יתע' ולא יזוק עליה שמן
ואם הקריצה צממן לוקה:
(נשא נשים הלכות סוטה פ"ג)
מצוה קה הזכירנו מהשים לצונה צמנות
סוטה והוא אמרו ולא יתן עליה
לצונה ולשון ספרי מגיד שאם נתן עובר בלאו
מעשה כמו שעובר על שמו כן עובר על
לצונתו לפי' מי שעבר על לאו זה לוקה וצמנלחא
לא יזוק עליה שמן ולא יתן עליה לצונה מגיד
שהן שתי אזהרות:

(נשא נשים הלכות סוטה פ"ג)
מצוה קי הזכירנו מהמיר קדשים והוא אמרו
לא יחליפנו ולא ימיר וכבר באה
האזהרה מיוחדת צמעשר וכסבה מה שזכרו
בספרי והוא אמר' מעשר בכלל היה ולמה ילא
להקיש אליו מה מעשר קדשי מוצח ואין
תמו רתו

מאמרם צפרק ראשון של כריתות (דף ה') חיוח
קלי דמייחר נחייצ חדא אכלסין נחייצ
חדא כלומר שילקה בלחם וקלי וכרמל שמים
לא שלם כמו שאמרתם אם כן נכתוב
רמנחא קלי לחם וכרמל חמאי כתבי
לקלי ניומעי הכי קאמר לחם בקלי נחייצ
וכרמל נחייצ וקלי. וביאור זה שהקלי המיוחד
לוקה עליו צפני עלמו ואחר שהוא פרט לא
נשאר בכלל כלל שהלחם והכרמל שאתה חומר
שיהיו לאו שכללות ולא ילקה עליהם אלא אחת
כבר הפסיק בקלי שלוקה עליו צפני עלמו וכל
שכן בכלל שכיון שלוקה על החיץ אחת שים
לו לאו צפני עלמו הדצ' אינו לאו שכללות
ועל כל פנים לוקה עליו ונמלא מ"מ
לוקה שמים. (ד) ומה שאמר צממישי מנחות
(דף ל"ח ע"ג) צמנין המעלה משאר ומדצ'
רצא אמר אין לוקין על לאו שכללות לא בא
אלא לחלוק על מאמרו של חז"י אצל על השאר

ועל הדצ' צפני עלמו לוקה הוא שמים לדברי הכל וזה דבר צרור לענין דין המלקות לא
יחלוק צו כל מצין עם תלמוד. (ה) והנה הרצ' אמר צמלות ק"ע בלאו הכחוצ' לא יהי' לכהנים
הלויים כל שצט' לוי חלק ונחלה שהוא מונע שלא יהי' להם חלק בציוה ונחלה בארץ ולמה לא
יראה הרצ' כן צזה אצל מנין הנלות לדעתנו כבר ביארנו שאין אנו תולין אותו צמלקות כלל:

מצוה צט הזכירנו מהקריצ' קרצן מצני מלח
והוא אמרו יתעלי' ולא תשצית מלח
ברית אלהיך שאחר שהזכיר מהשצית מלח
תגיע שאינו מותר להקריצ' בתפל שאין טעם
לו ומי שהקריצ' בתפל שאין טעם לו כל' קרצן
או מנחה חייב מלקות וכבר התבארנו משפטי
מלה זה צגנו' פסחים:

(ויקרא אל משה חסורי מזבח פ"ה)
מצוה ק הזכירנו מהקריצ' אמתן זונה ומחיר
כלל והוא אמרו לא תציא אמתן זונה
ומחיר כלל צית י"י וכבר התבארנו משפטי מלה
זו צי' מתמורה ומי שהקריצ' ש' דבר מהם עם
היות הקרצן מהם פסול לוקה כדין צעל מוס:
(כי תלא חסורי מזבח פ"ד)

מצוה קא הזכירנו משחיט צהמה וזנה ציום
ה' צין צקדשים צין צסילין והוא
אמרו אותו ואח צנו לא תשפטו ציום ה' ומי
שעבר ושחט לוקה וכבר התבארנו משפטי מלה
זו צה' מחילין:

(אמר קדושה הלכות שחיטה פ"ג)

מצוה קב הזכירנו מהשים שמן זית צמנחת
סיעא והוא אמרו יתצ' לא ישים
עליו שמן ואם שם לוקה:

(ויקרא אל משה מעשה הקרצנות פ"ג)

מוסעוצר הכתו' מדצר וגם צזה אני אומר שהמכ"ע'
צמוס קצווע ועוצר לאו אחד תמנה שהכתוצ
מרצה והולך עד שאסר כל מוס צין קצווע
צין עוצר וגם מלאו הראשון נחרצו וכך אמר
צספרא וישנו צו צגמרת תמורה אשר צו מוס
אין לי אלא מוס קצווע מוס עוצר מנין ת"ל
כל אשר צו מוס צשניהם עוצר צכל תמסה

שמות הללו ונאמרו הכתובים להשלים האיסור
שור או שה אשר יהיה זו מום שצא לצד
מתמדים שם חין לי חלל חם ונעשה צעל מום
גרד וצעל יצלת וצעל חזית חלנווד לומר מום
לומר שור או שה כל דבר רע מנין
שעובר צלחו ח"ל דבר שחלוי צדור מנין ל
י"י מנין לאתנן ומחיר כלאים ועריפה ו

מצוה צו הזהירנו מתח מוס צקדשים וזה יקרא
מטיל מוס צקדשים וכל מי שיטיל
מוס צקדשים לוקה וצחנאי שי"י זה צזמן שצית
המקדש קיים דחזי לקרצן יצאה האזהרה צזה כל
מוס לא ישי' צו ולשון ספרי לא ישי' צו מוס
לא תחן צו מוס :

(אמור אל הכהנים • אסירי מזבח פ"ח)

מגלת אסתר מצוה לא תעשה הרמב"ן

כתב הרב והמלוה ל"ח שנמנענו מהקריב
שאר לו דצט לבני המזבח
והוא אמרו יתעלה כי כל שאור וכל דצט לא
תקטירו ממנו אשה וכבר נכפלה המניעה מזה
צענין בלשון אחר ואמר

הזהירנו מהקריב
שאור או דבש
שאור וכל דבש
נכפלה האזהרה
אחר ואמר כל
בו ממנה וגומר
ט' שמי שהקריב
ה' א' ואינו לוקה
לאו שבכללות
שכבר נתאמת
שבכללות לוקין
י' שהקריב חמץ
י' שהקריב דבש
שהקריב כאחת
ודבש :

אָסורִי מִזְנֵחַ פ"א) כִּבְר חֵיבֻנוּבֹר שְׁתִּים
(ג) וְסֵפֶה כִּרְבִּי הַבִּיחַ
מֵאַמֶּרֶס

(ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସାମଗ୍ରୀ : ଶିକ୍ଷା ଶାସ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର)

עליה ענש והזכיר אף עשים ענש והזכיר רמז
באמרו שם תעלה ושם תעשה על אמרו שם
תעלה עולותיך וזה היא הקרבה ר"ל הקטר
על האש אמר שם תעשה ככל אשר אני מלך
כולל זה ההקדש וזכירה לפי שגם הוא ליה
זכירה ודע כי השומע צריך שגם חייב תעלה
קצועה ולריך שתדעו מי שהקריב קדשים בזמן
הזה חוץ למקום העזרה חייב כרת וזכור אמרו
המעלה צחוף בזמן הזה רבי יוחנן אמר חייב
וכן הלכה כי הוא ראוי ליקרב והשרש האמתי
אללנו מקריבים אע"פ שאין צית וכבר התבאר
משפטי מלוה זו צ"ג מוצחים *

(אמרי מות * תעשה הקרבות פי"ח)

מצוה צא הזהירנו מהקדים צעלי מומין לגבי
מוצא וכו' אמרו ית' כל אשר
בו מוס לא תקריבו ואמרו הרי הוא ע"כ
משים כל הקדים :

(אמור אל הכהנים * אסירי מוצא פ"ח)

מצוה צב הזהירנו משפטי צעלי מומין והוא
אמרו לא תקריבו את אלה :

(אמור אל הכהנים * אסורי מוצא פ"ח)

מצוה צג הזהירנו מזריק דם צעלי מומין
לגבי המוצא וטו' אמרו ית' לא
תקריבו ליי' וזאת הקבלה שזה הללו יי'
תקבלת הדם שהרי אמרו צספרי לא תקריבו
ליי' ממים כל תקבל את הדם וצגמי תמיר' (דף ז')
אמר לת"ק הרי לא תקריבו ל"ל מצעי' ליי'
(מדפות ויניליי') (לזריקת דמים והא נפקא
ליה) מעל המוצא ר"ל תאמרו ואשה לא תחנו
יורה שכל מה שינתן ע"ג המוצא לא יי' זו
מוס והשי' ארמיה דקרא הכי משתעי כלוי
שזה הללו שהוא ואשה לא תחנו מהם צא
בהקטר אמורין ולא תקם ראי' דאמר המוצא
כי לא יסודר הדבור אלא זו איך יי' אמר
ואשה לא תחנו מהם לצד זה לא יסלם זו
דבור הכה כבד התבאר שכל מה שקדם שאמר
לא תקריבו ליי' אזכרה מזריקת הדם *

(אמור אל הכהנים * אסורי מוצא פ"ח)

מצוה צד הזהירנו מהקטיר צעלי מומין והוא
אמרו יתעלה ואשה לא תחנו מהם
ולשון ספרי ואשה לא תחנו אלו החלצים לא תחנו
אין לי אלא כלם מניין אף מקלחן תלמוד לומר
מהם אף מקלחן הכה התבאר לך שמי שיקריב
צעל מוס כבד עבד על ד' לאוין כשנמנה הקטר
אמורין לאו א' אמנם כשנמנה אותו צ'
לאוין כיון שמנאן זה התבאר המדבר בכלן הכה
יי' עובר צה' לאוין שהוא ימנה קלת האמורין
ענין א' וכלן ענין שני כמו שאמר מהם אף
מקלחן אע"פ שהוא לאו א' שזה התבאר סודר לוקין
על לאו שכללות לפיכך אמרו צספרי המקדים
צעל מוס למצא עובר ממים ה' לאוין ממים
כל מקדים וממים כל תשחט וממים כל תזרק
הדם וכל תקטיר החלצ וכל תקטיר מקלחן
רצא אמר אין לוקין על לאו שכללות מית' צי
המקדים צעלי מומין לגבי מוצא עובר ממים ה'
שמות אלא לוקין על לאו שכללות תיוצח
דרצא הכה התבאר כך שזה שאמרו עובר צה'
אמנם הוא עם סדרתו שס"ז שלוקים על לאו
שכללות ולכן ימנ' הללו שכולל כלם ומקלחם
צסני שמות וזהו המפורס' מדעת אצ"י בכל
מקום כמו שצאנו צשרש ט' צזה המאמר ולדעת
רצא שאמר אין לוקין על לאו שכללות אמנם
יחייב מלקות א' על הקטר כמו שהתבאר צגמי'
סנהדרין לפי מה שהמשלנו צשרש ט' וכלן
יהיו ד' לאוין לצד כמו שצא הכתוב שמי
שהקדים והקריב צעל מוס לוקה ד' מלקיות
על אלו ד' לאוין כמו שצאנו ואלו הלאוין
כלן צצעל מוס קצוע כמו שהמשיל הכתוב
ואמר שרוע וקלוט ומעוך וכחיות ונתוק וכרות
ואולי כולן מומין קצועין והתבאר משפטי מומין
הצמח כלם קצוע ועובר צסני מצורות וכן
התבאר משפטי אלו הד' לאוין בהקדמת צעל מוס
צמקומות מפורס' צמקת תמורה וצמחים :

(אמור אל הכהנים * אסורי מוצא פ"ח)

מגרת אסתר

מצות לא תעשה

הרמב"ן

מצוה צה נראה לי

שהכלל

הרצ שזאת היא מלוה

צפני ימנה כי גס שחזרו

ולמדו מפקוק שצשופטי

כל המומין הרי כבד

למדו מפקוק שצאמור

מוס קציע צלצד ואסכן

א"י

הזהירנו מהקריב

בעל מוס עובר

והוא אמרו לא תזבח ליי' אלהיך

שור ושה אשר יהיה בו מוס וגו'

והתבאר בספרי שבבעלי מוס עובר

הכתוב מדבר וזה גם כן ילקה עליו

כשעבר והקריבו :

(שופטים ושופטים * אסורי מוצא פ"ח)

מצוה צה הזהירנו מהקריב

בעל מוס עובר

והוא אמרו לא תזבח ליי' אלהיך

שור ושה אשר יהיה בו מוס וגו'

והתבאר בספרי שבבעלי מוס עובר

הכתוב מדבר וזה גם כן ילקה עליו

כשעבר והקריבו :

(שופטים ושופטים * אסורי מוצא פ"ח)

כתב הרב והמלוה

ל"ה היא

שנמנענו מהקריב צעל

מוס שעובר והוא אמרו

יתעלה צמנה תירה לא

חצמ ליי' אלהיך שור

ושה אשר יי' זו מוס

תבאר צספרי שצצעל

מוס

מצות לא תעשה

לך פן תעלה עולותיך ולשון ספרי חין לי אלה
עולות שאר קדשים מניין תלמוד לומר ושם תעשה
יכול לא יהיו אלה צעשה ת"ל ושם תעלה עולה
צכלל היתה ולמה ילחה להקיש אליה ולומר לך
מה עולה מיוחדת שהיא צעשה ולא תעשה כך
כל שהוא צעשה כרי הוא צלל תעשה • ואני
אצא לך הענין וזה שצוילה צל לשון אזהרה
מהקריב אותה בחוץ והוא אמרו פן תעלה וצא
צפירות צפוק אחר צלוי להקריב העולה צפנים
והוא אמרו יתעלה שם תעלה וזה מלות עשה
שיקריב העולה במקום אשר יצחק י"י אולם
שאר קדשים צל להם כלוי שיקריבו צפנים והוא
אמרו ושם תעשה ללמוד שצחץ לא תעשה
והשרש אללנו לאו הצא מכלל עשה עשה והוא
אמרו הנה ועדין אני אומר שאר קדשים לא
יהיו אלה צעשה ר"ל שיהיו מי שיקריב קדשים
בחוץ עוצר צללו הצא מכלל עשה לצד ולכן
אמר ושם תעלה עולותיך כדי שיגיע ההקש
ויהיו הקרצנות בעולה וכמו שהמקריב עולה צלל
תעשה כך שאר הקרצנות והעוצר על לאו זה
צמיד חייב כרת ושוגג חייב חטאת קציעה ולשון
הכרת צפ' אחרי מות צמעה בחוץ כתיב אשר
יעל' עולה או צצח ואל' פתח אהל מועד לא הציאו
ונכרת וצפרי ונכרת האיש מעמיו עונש שמענו
אזהרה מנין ת"ל השמר לך פן תעלה עולותיך
ולשון גמרת זצחים (דף ק"ו ע"ג) כתיב עונש
וכתיב אזהרה עונש ונכרת אזהרה השמר לך פן
תעלה וכבר התצארו משפטי מלוא זו צ"ג
מזצחים :

(ראה אנכי • מעשה הקרצנות פי"ח)
מצוה צ שהזכיר משמוט דבר מהקדשים בחיץ
וזה יקרא שיחט בחיץ וכשמוט צחלת
כריתות (דף ז' צ') מחוייבי כרת כלם מנו השומט
והמעלה בחוץ (מדפוס ווינילייא) (צצחים ואמני'
היות השומט בחוץ) חייב כרת ואעפ"י שלא
העלה אצל מעט שחט כן לשון התורה והוא
אמרו אשר ישחט שור או כשצ' או עז צמחנה
או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל' פתח אהל
מועד לא הציאו וגומר ואמנם האזהרה מזה
ר"ל משחטי חוץ אינה צצחור אצל היא כללית
צדין שלא ענש אלא א"כ הזכיר כמו ששמנו
שרש צהקדמת שהקדמנו לאלו המלות • ולשון
גמרת זצחים (דף ק"ו) השומט והמעלה בחוץ
חייב שחים צצלמא מעלה כתיב עונש וכתיב
אזהרה עונש ונכרת אזהרה השמר לך פן תעלה
וכדרכי חזין דאמר כל מקום שנאמר השמר
פן לאו ואל' אינו אלא לא תעשה אלא שחטי' צצלמא'
עונש ונכרת מעמיו אזהרה מנין ואחר הדברים
ילא המאמר על זה הלשון אמר שם תעל
עולותיך ושם תעשה מקיש עשים לעלים מה
עלים

יתעלה לא תעלו עליו קטרת זרה וכל מי שהקריב
עליו או נסך עליו זולת מה שעצר לוקה :
(ואתה תלוי • כלי המקדש פ"ג)

מצוה פג שהזכירו מעשות שמן כמו שמן
המשחה והוא אמרו ית' וצמחכונתו
לא תעשו כמוהו והעוצר על לאו זה אם הי'
מזיד חייב כרת ואם הי' שוגג חייב חטאת קצועה
וכבר התצארו משפטי מלוא זו צפ"א מכריתות :
(כי תשא את ראש • כלי צית המקדש פ"ה)

מצוה פד הזכירו מלסוך צמון המשחה שעשה
משה אל הכהנים הגדולים והמלכים
והוא אמרו יתעלה על צצר אדם לא יסך
ומצוה היא שהמסוך צו אם הי' מזיד חייב
כרת וצשוג חייב חטאת קצועה וכבר התצארו
משפטי מלוא זו צרים כריתות •

(כי תשא את ראש • כלי צית המקדש פ"ז)
מצוה פה הזכירו מעשות עשון צחאר הקטרת
כלומר שיהי' מן הסמנין ההם ועל
יחס המשקולות ההם ויכוין שיתעשן צו והוא
אמרו יתעלה צמחכונתה לא תעשו לכם ומצוה
שכל מי שיעצור ויעשה כמוה להרית צה חייב
כרת אמר איש אשר יעשה כמוה להרית צה
ונכרת אם הי' מזיד ואם הי' שוגג חייב חטאת
קצועה :

(כי תשא את ראש • כלי צית המקדש פ"ח)
מצוה פו הזכירו מהרפא צדי הארון מתוך
הטבעות והוא אמרו צטבעות הארון
יהיו הצדים לא יסורו ממנו והעוצר על לאו
זה לוקה וצקוף מכות (דף כ"ג) אמרו כשנזכרו
מחוייבי מלקות והא' איכא העסיר צדי הארון
רולה לומר שהוא לוק' ואזהרתי' מהכא לא
יסורו ממנו הנה התצאר לך שהוא מלות לא
תעשה ולוקין עליו :

(ויקמו לי תרומה • כלי צית המקדש פ"ט)
מצוה פז הזכירו מהסיר החשן מעל האפוד
אצל יי' החשן צצוק צו וצקוף
עכית (שם) אמרו עם זכרון מחוייבי מלקות
הא' איכא מזית החשן הנה צצר התצאר שהמזית
לוקה :

(ואתה תלוי • כלי צית המקדש פ"ט)
מצוה פח הזכירו מקרוע פי מעיל כהן
גדול אצל יי' ארוב כמו שהוגצל
והוא אמרו יתע' כפי תחרא יי' לו לא יקרע
ומי שחתכו צמספרים או הדומה להם לוקה :
(ואתה תלוי • כלי צית המקדש פ"ט)

מצוה פח הזכירו שלא נקריב דבר מן הקרצנות
בחוץ רולה לומר חוץ לעזרה וזה
קרא מעלה בחוץ והוא אמרו יתעלה השמר

כי העוצר על לאו זה אם הי' מויד ענוש כרת ואם הי' שוגג מציא קרצן עולה ויורד כענו שצארונו צוולות ע"צ מנולות עשה וכצר התצאר משפטי מלוה זו צריש שצועות וצבו יות :

נשא את ראש • ציאת המקדש פ"ג): מצוה עח שהזכיר לכל טעם להכנס תוך מחנה לויים שכמוהו לדורות הר הצית כמו שצארו צריש מוכת כלים (ד' ז') ושם התצאר חסור ציאת טעמים להר הצית והכתוב הצא על לאו זה הוא אמרו איש אשר לא יהי טהור מקרה לילה לא יצא אל תוך התחנה וצגמרח פסחים (ד' ס"ח) וילא אל מחוץ (מדפוס וינלייא) (למחנה זה מחנה שכינה כמו שציארו צ"ל"א מנולות עשה ולא יצא אל תוך) המחנה זה מחנה לויים מתקיף ליה רצינא ולינאל אידי ואידי מחנה שכינה ולעצור עליו צעשה ולא תעשה ח"כ ליכתוב קרא ולא יצא אל תוך כלומר שזה ירלה לומו ולא יצא אל תוכו המחנה למי לי ליתן לו מחנה אחר והוא מחנה לויים שהוא ג"כ לא יצא אל תוכו ולשון ספרי לא יצא אל תוך המחנה זהו מלית לא תעשה וכצר התצאר משפטי מלוה זו צג' מנולות :

(כי חלא)

מצוה עט שהזכירו מנולות מנולות מנולות שנגע צהן צרזל והוא אמרו יתעלה לא תצנה אחסן גזית כי חרצך הנפת עליה ותחללה ואם צנה מוכן מנולות פסול ולא יקריבו עליו וכצר התצארו משפטי מלוה זו צג' מנולות :

(וישמע יתרו • הלכות צית הצחירה פ"א)

מצוה פ שהזכירו מעלות על המנולות צמעלות כדי שלא יפסיע פסיע' גסה אלל ילך עקצ צלד גדול והוא אמרו יתעלה ולא תעלה צמעלות ולשון מכלתא מה ח"ל אשר לא תגלה ערוחק עליו כשיעלה מנולות לא יסיה פוסע פסיעה גסה אלל מהלך עקצ צלד גדול וכצר התצארו לורת הכצם ואיכות צנינו צג' מנולות וכל מי שמפסיע פסיעה גסה על המנולות עד שתגלה ערותו לוקה :

(וישמע יתרו)

מצוה פא שהזכירו מלככות אש מעל המנולות והוא אמרו יתעלה אש חמיד חוקד על המנולות לא תכזה וצספרי המכזה עוצר צלל תעשה וכל העוצר על לאו זה וכזה ואפילו גחלת א' מגחלי המנולות לוקה וכצר התצארו משפטי מלוה זו צ"י מנולות :

(לו את אהרן • חמידין ומוספין פ"ג)

מצוה פב שהזכירו מנולות שום דצר מהקרצנות צנולות הזהב שצביכל והוא ואמר יתעלה

וזר לא יקרב וכצר נכפלה האזהרה והעונש צזה הענין והוא אמרו ולא יקרב עוד צני ישראל לשאת חטא לנולות וכצר התצארו צגמרח יונאל (ד' כ"ד ע"ג) העצודות שיתחייצ צהם הזר מיתם ואלו הן זריקה והקטרה ונסוך חמים ונסוך היין וציוקוס והוא וצפרק שני מנולות התצארו משפטי מלוה זו :

(ויקח קרח • ציאת המקדש פ"ט)

מצוה עה שהזכיר כהן טעם מעצוד והוא אמרו יתע' לכהנים וינולו מקדשי צני ישראל וצטי' מנסהדרין (ד' פ"ג ע"ג) אמרו מנין לכהן טעם ששמש שהוא צמיתה דכתיב דצר אל אהרן ואל צניו וינולו ואמר צמקוס אחר ומתו צו כי יחללוהו וכמו שהחלול ההוא הוא צמיתה צידי שמים כן הוא אמרו ולא יחללו את שם קדשי ואם חלל ועצד צטומאלה חייצ מיתם צידי שמים :

(אמור אל הכהנים • ציאת המקדש פ"ד)

מצוה עו שהזכיר הכהן טעם יום מעצוד אע"פ שטהר עד שיעריצ שמשו והוא אמרו צכהנים ולא יחללו שם אלהיהם והעוצר על לאו זה חייצ מיתם צידי שמים ולא צא צו כתיב מצואר צתורה אלל היא מקוצל וכהן טעם יום ששמש חייצ מיתם וצפ"ט צסנהדרין (שם) אמרו צפ"י קדושי' יהיו לאלהיהם ולא יחללו אם אינו ענין לטעם צעצודה שכצר התצאר חנהו ענין לטעם יום ששמש יליף חלול חלול ומתו אותו צכלל מחוייצי מיתם :

(אמור • ציאת המקדש פ"ד)

מצוה עז שהזכיר כל טעם מהכנס צמקדש וכל שדומה לו לדורו' כל העזרה ומשער ניקנור לפנים שהוא עזרת ישראל והוא אמרו יתעלה ולא יטמאו את מחניהם ר"ל מחנה שכינה וצגמ' נכות (ד' י"ד ע"ג) אמרו הצא אל המקדש טעם כתוב עונש וכתוב אזהרה עונש כי את מקדש י"י טעם וכרתה אזהרה ולא יטמאו את מחניהם וצמכלתא לו את צני ישראל וישלחו צעשה ומנין צלל תעשה אמרת ולא וטמאו עוד וכצר נכפלי' האזהרה צזה הענין צלשון אחר והוא אמרו יתעלה ציולדת ואל המקדש לא תצא וצספרי אמרו לפי שנאמר והזרתם את צני ישראל שומע חני צין מלפניו צין מאחוריו והוא טעם יהי' חייצ כרת חלמוד לומו ואל המקדש לא תצא ושם התצאר שדין יולדת ודין שאר טעמים שוים צזה וצספרי אמרו צאמרו יתעלה ואם לא יכצם וצצרו לא ירחץ הא כייל על רחילת גופו ענוש כרת ועל כצום צגדים דארצעים ומנין שאינו מדצר אלל צטומאלה קמם וקדשו הזכיר וענש וכו' הנה התצאר

מגרת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

של דצריהם נשנו שם נ"ל שעל זה לא יחוייב
שכל השנויים שם יהיו מדרכנן ועוד שהרי על
כרחק יש מעלה שם גם כן דאורייתא והיא
אותה שאמרו עליה חייב חטאת ומה שאמר
עוד (י) שגזרו על אנשי צית אז מלשחית יין
שנא תכצד העבודה ולא אמרו משים שלא
יכנסו שתויי יין נ"ל משום דגילתא דשכיחא
הוא יותר שתכצד העבודה וילטרכו לסייע לעבוד
מזה שיכנסו שתויי יין וצפרט כי אז לא הי'
מומנם להקריב ומה שאמר עוד (יא) כי הם
שתי מלות נ"ל שמאחר שצלאו ח' נאמרו הוי
לאו שצכללות ושחיהם נמנין אחת וגם כי בעונש
חלק ציניהם אין החלוקה הזאת מוליאו מהיות
לאו שצכללות כמו שכתב בעל זוכר הרקיע
צלאו שם"ה וז"ל נראה שאין הרמב"ן ז"ל מחלק
הלאוין לשנים אלא כשהם חלוקים צעונש צידי
אדם זה צמלקות וזה צמיתה אצל אס חלוקים
צכרת או צמיתה צידי שמים אינו מונה אותן
שנים לפי שכלן הם צמלקות עכ"ל ונ"ל כי
זה שאמר שצכרם צכרת או צמיתה צידי שמים
שהם צמלקות פירושו הוא מה צמקוצל חללנו
שכל חייצי כריתות שלנו נפטרנו מידי כריתתן
ומה שאמר עוד (יב) כי ולכורות את צני
ישראל הוא עשה נ"ל שפשיטו הנכין הוא שיהא
דצוק עם לאו דיין ושכר אל חשת וגם הוא
יהיה לאו ומה שצצא רא"י מקפרא (יג) שאין
לאו צבורא ממה שלא אמרו צלשון המורגל
להם ואין ישראל צבוראם צמיתה אלא צאזכרה
נ"ל שאין זו ראיה לפי שלשון החכמים משונה
זה מזה וכמו שכתבו התוספות צריש פ"ק
דכתוצות (דף צ' ע"ב) גבי פריך רצ אחאי
ולכן יש לנו לומר שזה התנא דעתו הי' שאינם
צמיתה אלא צאזכרה ולשון קלרה דצר :

נשנו שם דקחני החיל מקודש ממנו שאין
עכו"ם וטמאי מתים נכנסין לשם ומן החור'
נכנס אפילו למחנה לוי כמו שכתבאר צגמ'
סוטה (דף צ' ע"ב) וקחני עזרת נשים מקודש
ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייצין
עליה חטאת והיא גזירה מדצריהם כמו שדרשו
צגמרא יצמות (דף צ' ע"ב) החלר החדשה
שדרשו זה דצרים ואמרו טבול יום אל יכנס
למחנה לוי וכן גזרו יגוד מדצריהם שמה
ילטרכו לעבוד (י) כמו ששנינו (תענית דף
ט"ו ע"ב) אנשי משמר מחרין לשחות יין
צלילות אצל לא צימים אנשי צית אז לא ציום
ולא צלילה ומפני מה אמר ציום שמה תכצד
העבודה על אנשי צית אז ויצואו ויסייע אותם
לא מפני שמה יכנסו למקדש שאינן צאזכרה
צזה מן החורש והכלמוד מכל זה כי כהן הדיוט
לא הוצרך לעולם אלא על הטומאה צרחוקים
אצל על היין ועל פריעת הראש והפירוס לא
הוצרך אלא שלא יעבוד כן ויתחייב מיתה
והוצרך גם כן צמיתה שלא יניח העבודה וילא
וצא צכהן גדול הכפל לחוספת שהוא לא יפרע
ולא יפרוס על המח לעולם ולא יעמא אפילו
לקרוצים ואמר צו ומן המקדש לא יצא ולא
יסלל שלא יניח העבודה וילא צשעה שמה לו
מת שהוא מותר לו לעבוד כשהוא אינן ואס
יניח העבודה יתחייב מיתה צחיוצ כל כהן
המניח אותה וילא צחנם (יא) יעוד אני אומר
כי המניעות האלו מן היין צעבודה וצבורא
לא ימנו מלוא אחת כדצרי הרצ אצל נמנות
צחשצון המלות שהם שני ענינים חלוקים אין
להם דמיון זה צזה ודין שניהם צעונשין איננו
שזה ואולי יחשוב הרצ שהוא לאו שצכללות
כאלו אמר יין ושכר אל חשת צצואכס אל
אטל מועד וצבורא את צני ישראל ויהי'
נמנין לו אחד מהכמותו צלאוין שצכללות כמו שצא לו צעיקר החשיעי . אצל זה
איננו כן שצצר נפסק הענין צעונש שכתב ולא תמותו שאינו צבורא וצצסקוק ולהצדיל צין
הקדש וגומר (יב) ועל דעתי עוד חכמים צבוראם אינם צלאו אלא צשעה מלוא הכחוצ
אחר אזהרתו מן היין צצואס אל אהל מועד לכורות את צני ישראל את כל החוקים ולא
צהיחם שכורים ולא הצא מכלל עשה עשה הוא וכן להירות ציום הטמא וציום הטבור
מלוא סיורו צימי הברעת כפי החורה צהסגר וצחחלט והכחוצ הקודם לזה ולהצדיל צין הקדש
וצין החול ג"כ מלוא והצדילו צין הקודש וצין החיל צין עבודה קדושה למחוללת וכן
להצדיל צין הטמא וצין הטבור וצין החי הנאכלת שזה עם והצדלחם צין הצהמה הטמאה
לעבורה וכולם מלות לא מניעות (יג) וזהו מאמרם צספרא אתה וצניך צמיתה ואין ישראל
צבוראם צמיתה ולא אמרו צלשון המורגל להם וא , ישראל צבוראם צמיתה אלא צאזכרה :

מציה עד שהזכיר איש זר מעבוד במקדש
ר"ל כל איש אשר לא מצינו להם
הוא והוא אמרו יתעלה וזר לא יקר וצא

הכתוב שהעובר על לאו זה חייב מיתה ציד
שמים וצא אמרו ית' וזכר הקרב יומת ולשון
ספרי לעבודה עונש שמענו אזהרה מנין ת"י

שם צוואם אל אל מועד מה צואם. האמור להלן עשה את הליאה כציהא ואת המזבח כאלה מועד ואינו חייב אלא בשעת העבודה אף צוואם אל המועד האמור כאן עשה את הליאה כציהא ולמזבח כאלה מועד ולא יהא חייב אלא בשעת העבודה ופי' זה שהם למדו גזירה שיה מרחוץ ידיהם שאמרו זו יתצרי צציהא אל אל מועד ירחלונם ולא ימותו ושם עשה את המזבח כאלה מועד שנא' זו או בגשחם אל המזבח וכן עשה שם יליאה כציהא שאם נגע צפנים דרצר שלריך אחריה רחילת ידיהם או שישן נעט או הסית דעתו לריך הוא לקדש שם ואמרו יתעלה פעם אחרת צלל הזכרת ציהא אחרי הזכירו בגשחם אל המזבח ורחלו ידיהם ורגליהם ולא ימותו ואף ציין אם שיה צפנים חייב מיתה כצחוץ ועוד למדו שאין שחויי יין חייב אלא בשעת עבודה כנו המלוה האמורה דרחילת ידיהם והמלוה ההיא שירפץ ידיו ורגליו מן הכיור כשיעבוד לא על ציהא צלל עבודה כלל שנאמר או בגשחם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליי' וכן צענין מחוסר בגדים נאמר עוד צלשון הזה והיו על אהרן ועל בניו צוואם אל אל מועד או בגשחם אל המזבח לשרת צקודש ולא ישאו עון ומתו וגם זה דרצר צרור הוא שאינו אלא צעודו חסר בגדים ואין צציהא ריקנית שם צלל בגדים שום אזכרה מזה וא"כ כל מה שלמדו משם שהוא בשעת עבודה ירלו זו כשהוא עובד ואין ההקפדה בשעית אלא צעודי' ממש וכל מקום שהוזכר הלשון הזה בשעת העבודה הוא בשעה שעושה אותה ממש ונא צזמן שלה כאמרם כלים דף ז' שאין כה"ג נכנס צצית קדשי קדשים אלא ציו"כ בשעת העבודה ופורשים צין הא' לם ולמזבח בשעת הקטרה וכן חמץ בשעת שחיטה ורבות כך וכן מה שאמרו ומפתח אל מועד לא תלאו ולא תמותו שאינו אלא בשעת עבודה גם כן לומר שאם הי' כהן מניח העבודה ויולא ומצטל פצודתו חייב מיתה שכבר חלל העבודה. (ו) והלשון ששנו דספרא אתה וצניך אתך מה אתה כשר אף צניך כשרים ילאו חללים וצעלי מומין

צא להוליח מכלל אזכרה זו חללי וצעלי מומין שחויי יין שאין צהם חיוצ מיתה מחמת היין מפני שעבודה מחוללת היא ועל העבודה מפני המום אינה צמיתה וכל שכן חלל ודאף הרב משהנחו צפ"א של כלים (דף ז') ששפירו צין האולם ולמזבח מקודש ממנו שאין צעלי מומין ופרועי ראש נכנסין לשם הסיכל מקודש ימנו שאין נכנס לשם שלא רחץ ידיהם ורגלים (ז) ואינו אלא מעלות דרצנן חדע שהרי עשהם שהן מעלות ואלו לדין תורה שחויי יין ופרועי ראש ושלל רחוץ ידיהם ורגלים למדין הן בגזירה שיה מזה וצגמ' יומא (דף מד עב) צפרק טרק צקלפי (ח) נחלקו מהם שאמרו מעלות דאורייתא והכי גמירי להו ומהם אומרים מעלות דרצנן לומר שהקדושות ששנו חכמים עזרה וצין האולם והיכל וצית קדשי הקדשים הלכה הם או מדצריהם דמן התורה כולן קדוש' אחת אצל צחומר הנכנסין הללו לדצרי הכל מעלה של דצריה' היא (ט) והרבה מעלות של דצריהם

מגילת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

צגמרא פסקו כר"א כנו שכתב הרמב"ן (א) צמזוג או צמפסיק לא (א) וכבר פסקו הלכה ומה שהקשה הרמב"ן (ב) שאם זה הלוא נאמר כרזי אליעזר ושצחו אותו על המלחמה הזה ואמר אף על ציאה ריקנית אם כן יחסיצ מיתה גם כן הלכה כרזי אליעזר וקרי רז עליה דרזי עליה . ואם אינו אמיר אלא צציה עם עצודי אליעזר עוצינא דחכימי ושם אמרו עוד כמאן אלא הא דתניא אכל

יין על היין במיתה על שאר משקין במלכות ושם נאמר מנין שאין מוזהרין אלא בשעת עבודה ת"ל אתה ובניך אתך בבאכם אל אוהל מועד ולא תמותו ושם אמרו יכול יהו ישראל חייבין מית' על ההורא' ת"ל אתה ובניך אתך ולא תמותו אבל ישראל אינם במית' וכבר התבארו משפטי מצו' זו בבית מזבחים:

(ויחי ציוס השמיני ציאת מקדש פי"ו)

שכח חפץ לו זה בדרך גם צפרועי ראש וקרועי צגדים לחייצ חכמים' צלצד . נראה לי שגם זה הוא דעה בספ"ג כמו שכתב צלצו ש' וצלצו ש"א וש"צ . ומה שאמר עוד (ד) כי מאמר דספרא שאין מהייצ אלא צשעת עצודה לפי דצרי כרז יחי' צעת הראוי לעצוד דהיינו ציוס . חני אומר שלדעתו לא יתפרש צאופן זה רק בדרך שאר מקומות שנזכרו צגמ' לשונות כאלה שפירושם צעת המעש' ממש כי מה שכתב שם צספרא אינו חייצ אלא צשעת העצודה החיוצ הזה מחיוצ ויחי' מדצד והוא ודאי אינו רק צעצודה ממש ומה שהציא עוד ראיה לדעתו (ה) מקפרא שאומר רזי אומר נאמר כאן צצאכס כי עד לאמר אינו חייצ אלא צשעת עצודה גם זה הוא

שצמיתה פרועי ראש לפי אמרו ולא תמותו אך כשיכנס צמקדש והוא פרוע ראש ולא עצד צלצורה לא צמיתה . וכן כתב צקרועי צגדים וגם שם לא נחצרו דצרי' מנין לו אזהרה צכנים' צלא עצודה מאחר שכתוב ראשיכם אל תפרעו וצגדיכם לא תפרעו אינו צשעת עצודי' לאצרו יתעלה ולא תמותו כי הכתוב צכהן גדול את ראשו לא יפרע וצגדיו לא יפרע אומר כרז שהוא תוספת צו שאפילו שלא צשעת כניסה לעקדש לא הותר לו שיקרע על מם שימות לו וצצציל צו ההוספת ככל מניעה צו צכהן גדול ח"כ הכנים' צכהן הדיוט שלא צשעת עצודי' שחבא צנאו מנין . ראיתי צחצורו הגדול שהיה סצרה עלתה צדעתו של כרז כתב יראה לי שכל כהן ככשר לעצדה אם נכנס מן המצצת ולפנים והוא שחוי יין או שאר המשכרים או פרוע ראש או קרוע צגדים בדרך שקורעי' על המחים חע"פ שלא עצד עצודה הלי' זה לוקה הוהיל והוא ראוי לעצודה ונכנס צשעת עצודה מנוול ככה וכרי זה מוזהר שלא יכנס וגם זה לא פירש אזהרה צו מהיכן: (ד) והנה מדצרי' מה שאמרו צספרא ומנין שאינו חייצ אלא צשעת עצודה חלמוד לומר אתה ובניך אתך רלי צשעת עצודה ציוס צשעת שהעצודי' כשר' וחייצ מלקו' קאמר ומן הדומה צעיני שכל זה עשו' אצל הללון צין צכ"ג צין צכהן הדיוט אינו אלא מניעות שלא יעשה עצודה שחויי' יין ולא פרועי ראש וכלם צמיתה שצכולם כתוב ולא תמותו וזהו מה ששנינו שם צסיפרא שאינו אלא צשעת העצודה כלומר אם עצד שחוי' יין או פרוע ראש: (ה) ובראיה לזה ששנו שם אומר נאמר כאן צצאכס אל הוהל מועד ונאמר

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר דמ

משפט' מהם עצודה מיוחדת לה במקדש וזאת
האזהרה ממנו ושניהם יחד שלא לעצוד אי'
מהם עצודת האחר אלא כל כת מהם צמה
שנלעווהה כמו שאמר איש איש אל עצודתו והלאו
שאל זהם אמרו כלום אך אל כלי הקדש ואל
המזבח לא יגשו יאמרי כן שצודר אל הכהנים
ואמר ולא ימותו גם הם גם אחס ר"ל שאחס
כסם צאזרה' כי כמו שהזרחים מעשות עצודתכם
ורוא כלי המקדש והמזבח כן אחס מיוחדים
מעשות עצודתם ולשון ספרי אל כלי הקדש
ואל המזבח לא יגשו אזהרה עונש מנין ת"ל
ולא ימותו אין לי אלא כלום שבענשים
ומזהרים על עצודת כהנים כהנים על
עצודת לויס מנין ת"ל גם הם מעצודה למזבח

מנין ת"ל גם הם צקס ר' יהושע לסייע את
רבי יוחנן צהנעלת דלתות אמר לו חזור צך
שאתה מתחייב צנפסך שאתה מן המעוררים
ואני מן השוערים הנה התצאר כי ליי שיעצד
צמקדש זולת עצודתו חייב מיתה צידי שמים
וכן ככהני' לא יתעסקו עצודת הלויים אצל
אם עצדו אינם צמיתה אלא צמלקות וצמכלתא
כלי הקדש יכול אם נגעו יהיו חייצין ת"ל על
עצודתו משים עצודה הם חייצין ולא משום
אין לי אלא כלום ע"י הכהנים כהנים ע"י
הלויס מנין ת"ל גם אחס ושם אמרו הכהנים
על ידי הלויס צמלקות והלויס על ידי הכהנים
צמיתה :
(צמדנר סיני) :

מגלת אסתר

נראה לי שהנכון
כדברי
הרצ צמה שאמר שאף על
הכניסה צלצד הוצהר
השתוי שכן כתוב יין
ושכר אל תשת צציתכם
וגו' אמנם צמה ששק
כר' יהודה שאומר שעל
שאר המשכרים צמלקות
לא ידעתי טעמו שהרי
צגמרא

מצוה עג שהזהירו מהכנס למקדש או להורות באחד מדיני התורה בהיותינו שכורים והוא אמרו יתעלה יין ושכר אל תשת וגומר וסמך ליה להורות את בני ישראל וגומ' ולשון התלמוד שתה רביעית יין אל יורה ויש חלוק בעונש לאו זה כי שתוי יין אי אפשר להכנס מבין האולם ולמזבח עם כל ההיכל ואם עבר ונכנס חייב מיתה בידי שמים ואם שתה מן המשקים המשכרין זולת יין ועבר חייב מלקו' לבד ולא מיתה וכל מי שיורה והוא שתוי יין בין כהן בין ישראל עובר על לאו בין שהיה שתוי יין או שאר משקין ולשון ספרי אל תשת אין לי אלא יין שאר משקין המשכרין מנין תלמוד לומר ושכר אם כן למה נאמר יין

הרמב"ן כתב הרב והמלוך ע"ג
שנמנענו מלהכני' למקד'
או לידון צדצר מדיני
התורה ואנחנו שכורים
וכוא אמרו יתעלה יין
ושכר אל תשת וגומר
ולשון התלמוד שתה
רביעית אל יורה ויש
צעונס מניעה זו הפרש
והוא ששתוי יין צמיתה
ושאר המשכרים חייב
מלקות צצד וכל מי שדן
והוא שתוי עובר על
לאו צין שהוא שתוי
יין צהורא' עובר לאו
וא"כ יתחייב מלקות :
וראיתי לו צחצורו הגדול
שלא מנה צכלל הלוקין
אלא שתיי יין שנכנס

למקדש וכן צכאן חייב על שאר המשכרי' עצודה מלקות ועל ההורחה אמר עובר על
לאולא הזכיר צו מלקות וקסה ממו שחייב ציין עצודה מיתה וצשאר המשכרים מלקות והציא
אותו מלשון סיפרא וצתלמוד צחצור שזה אינו הלכה אצל הם צצרי יחיד שהוא צבי יהודה
ועל הכלל המסור לנו מהם סתם סיפרא צבי יהודה וזה מפירש צגמרא' כריתות (דף י"ג ע"ב)
צפרק שכי יין אל תשת יכול אפי' כל שהוא אפילו מנתו ת"ל שכר אין אסור אלא כדי
לשכר וכמ' כדי לשכר רביעית יין צן מ' יום א"כ מה ת"ל יין לומר לך מה יין מיוחד עליו
כל שהוא ומזהרין עליו מנתו ר' יהודה אומר יין אין לי אלא יין שאר משכרין מנין
תלמוד לומר ושכר אם כן מה תלמוד לומר יין על היין צמיתה ועל שאר המשכרים צאזהרה
רבי אליעזר אומר יין אל תשת שלא תשתה כדרך שכרותו הא אם הפסיק צו או שנתן
לחוכו מים כל שהוא פטור צמאי קא מפלגי תנא קמא סצר גמרינן שכר שכר מנזיר רבי
אליעזר מאי שכר מידי דהוא משכר הרי לדעת תנא קמא אינו חייב אלא על היין לא
על שאר המשכרים כלל כמו הנזיר אצל על שיעור הראוי לשכר חייב אפילו שתאו ממו ור'
אליעזר סוצר ג"כ שאינו חייב על שאר המשכרים כלל וגם לא על היין כדרך השכרות אצל
צממו

מגילת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

אכניסה צלצל קא עזר. ומה שאמר עוד (ג) כי אסיר הכניסה ששנינו צפ"ק דכלים הוי דרצון אני אומר שהוא מן התורה ומה שהתירו להכנס שם צעל מוס משום מלות ערצה הוא לפי שמלות ערצה במקדש היא הלכה למשה מסיני כדאיתא בגמ' ואם כן אחי עשה דערצה ודמי לאו דצעל מוס כדק"ל דאחי עשה ודמי לא תעשה שאין צו כרת כדאיתא צריש פ"ק דיצמות (דף ה' ע"ג) (ד) וגם מה שהיו נכנסים לתקון הצית הוא לפי שתקון הצית הוי מלות עשה מן התורה ש היא נצוות צית הצחירה שאם אין הצית מתוקן אין כאן צית רק מורצה (ה) ומה שלא אסרו להכניס עד כ"ד אמה סמיך להיכל כ"ל שזה המקוצל חללם זכונת התורה והם מה שקצלו אסרו ולא יותר וראיתי שגם הסמ"ג מלאו צללו ש"ז :

האולם ולמזבח כ"צ (ה) ואלו היו מן הכתוב הזה ואלו היו מן הכתוב הזה היחיד המניעה (ס"א מכתוב המזבח) עלמה כ"ד אמה לפני ההיכל א"א שהם מעלות וכל דלהדי מזבח כיון דאיכא מזבח אית ליה הכרה גם זו שלא כדצרי הרצ שאסר בכניסת המזבח וצין האולם ולמזבח וההיכל והנה נחסר הללו הזה מן המניין שהוא צלל צעל מוס שעצד :

מצוה ע שהזכיר צעל מוס קצוע שלא לעצוד יקרב לעצודה וכל זמן שעצד צעל מוס ילקח ויחול אחרו ית' אים מזרעך לדורותם וכן הוא צספרא אין צעל מוס צמיתה אלא אשר יהי' צו מוס לא יגש להקריב ר"ל לא צלזכרה :

הרמב"ן

כתב הרב והמלך ע"א שמתעצב צעל מוס עוצר מן העצודה כל זמן שהמוס ההוא יהי' צו ולי' סיפרא אין לי אלא מוס קצוע מוס עוצר מנין ת"ל כל א"ש אשר צו מוס לא יקרב. ואני אומר שהמניעה הזו עם הקודמת לה מלות לא תעשה אחת והוא שמתעצב הכתובים כל צעל מוס מן העצודה צארו שכל המומים צמניעה הזאת ושניהם יחד להשלים הדין

מצוה עא שהזהיר בעל מוס

עובר שלא לעבוד בר זמן שהמוס בו כמו הגרב והילפת והדומה להם מהמומים העוברים והוא אמרו ית' כי כל איש אשר יהי' בו מוס לא יקרב ולשון ספרי איש מזרעך לדורותם אשר יהי' בו אין לי אלא מוס קבוע מוס עובר מנין ת"ל כי כל איש אשר בו מוס לא יקרב מי שעבר ועבד במוס עובר לוקה וכבר התבאר משפטי מומים עוברים וקבועים בז' מבכורות : (אמור אל הכהנים. צ"ח מקדש פ"ו)

צענין הזה כמאמר הרצ צללוין שאמר אך אל הפרוכת לא יצא ואל המזבח לא יקרב ואם צדעמו זאת ימנה עוד מניעות רבות כזה שכן אמרו עוד צספרא אשר יהי' צו מוס אין לי אלא שהי' צו מוס לאסר הדצר כזיזה ונגעים הי' צו מוס לפני הדצר מנין ת"ל אשר צו מוס אצל הכל לחסלוס הענין :

מצוה עב שהזהיר הלויים מהתעסק לכפנים והכהנים ג"כ מהתעסק דצר מהעצודות דצר מן העצודות המיוחדות המיוחדות ללוים וזה כי צ' אלו המשפחות לכל משפחה

(אחר י מות • הלכות זיאת המקדש פ"ו)

בזהר' ובגמרא מנחות (דף כ"ז ע"ג) אמרו
צפי' על ההיכל בארצעים :

מגלת אסתר

מצות לא תעשה

הרמב"ן

נראה לי שהכין
כדברי הרצ שפסוק זה
לא למנוע לצעל מוסאפי'
הכניסה צלצל ורחיה מפ'
הנשרפין (דף פג ע"ג)
דקאמר היולק והצולל
וכו' עד המס' את השלחן
המטיב את הכרות אין
חיי צין עליהן לא משו'
זרות ולא משום טומאה
ולא משום מסיסר בגדי'
משום רחוק ידי' ורגלי'
ומדלל קאמר משום
צעל מוס נמי ש"מ צעל
מוס המטיב את הכרות
שהי' צהיכל חייב וזה
משום שאסור להכנס שם
אפילו צלל עצודה
ומה שכתבו שם התוס'
לציאה ריקנית לא מחייב
היינו צלל רחוק ידיס

מצוה סט שהזהיר כהן בעל
מוס מהכנס למקד'
ר"ל (ס"א צין) המזבח ובין האולם
והמזבח וההיכל והוא אמרו אך אל
הפרכת לא יבא וכבר התבאר בסוף
טהרות (כלים דף ז) שבין האולם
והמזבח עם כל ההיכל נאסרה
כניסתו על בעלי מומין ופרועי ראש
וכבר התבאר גם כן בספרי ששני
ראוין אלו הן אל הפרכת לא יבא
ואל המזבח לא יגש לא יספיק א'
מהם בלתי האחר וששניהם יחד
להשלמת הדין בענין א' והוא
הגבלת המקום האסור עליהם
ליכנס בו וכל זמן שיכנס אחר
מהם לפניו מן המזבח שלא לעבוד
דוקה :

(אמור אל הכהנים • זיאת המקדש פ"ו)

כתב הרב והמלוס ס"ט
שנמנע הכהן
צעל מוס מהכנס צהיכל
צכללו כלומר המזבח
וצין האולם ולמזבח
והאולם וההיכל והוא
אמרו ית' אך אל הפרכת
לא יבא ואל המזבח
לא יגש וכבר נתבאר
צפרק ראשון וטהרות
שמצין אלוס ולמזבח עם
כל ההיכל הוא אסור
להכנס צו כל צעלי
מומין ופרועי ראש וכבר
נתבאר עוד צספרי ששני
לאוין אלה שהם אל
הפרכת לא יבא ואל
המזב' לא יגש לא יספיק
אחר מהם בלתי האחר
ושניהם יחד להשליס הדין
צענין אחד . וכל זה
חינו כיון שלא ימנע

ורגלים כמו שפורש שם מלשונם וגם צזה יש
מחלוקת כמו שהציא מהתוספתא דכלים שמחייבת
אף איתו לציאה ריקני' שאמר התם אמר שמעון
הלנוע לפני ר' אליעזר חני נכנסתי צין האולם
ולמזבח שלא רחוק ידיס אמר לי' העצודה אפי'
כהן גדול פולע את מוחו צגזירין אלא שלא מלאך
צעל הפול ופרשו התו' צעל הפול כמו אין
פולין איס שצבר הצית הממונה וצודק • ומה
שפי' הרמב"ן (א) פסוק זה דאך אל הפרכת
לענין עצודה ואמר כי צספרא הלריכו שניהם .
כ"ל כי ממאמר דספרא יש להצין שאין צמשמע
פסוק זה עצודה רק כניסה צלצל מדקאמר התם
וצ"ל אילו נאמר מזבח הייתי אומר אל המזבח
שהוא כשר לעצוד' יהי' אסור אל הפרכ' שאינו כשר
לעצודה לא יהי' אסור וכו' ואילו היה
האסור דוקא צעצודה הי' לו לומר אלו נאמר
מזבח הייתי אומר לעצודה דוקא אצל לפרכת
מה

אלא שלא יעצוד עצודה
והוא אמרו ולא יחלל את מקדשי לומר שאם
עצד חלל ומה כעס לא יגש משום לא יחלל וכן
צכל מקום שכתוב גישת המזבח הוא לעצודה
כענין או צגשחם אל המזבח לשרת להקטיר
אשה ליי' (א) ואמרו ית' אך אל הפרכת לא
יבא אסר עליו הזאו' שעל הפרכ' ואל המזבח לא
יגש אסר העצודות כולן שעל המזבח ושניהם
הולרכו כמתצאר צספרא וכן פרש"י ז"ל צפי'
התורה (ב) וציאור אמרו צספרי צפסוק ואתה
וצניך אחך תשמרו את כהונתכם לכל דצר המזבח
ולמציית לפרכת וגו' והזר הקרצ יומת לעצודה
אתה אומר לעצודה או אינו אלא לעצודה ושלא
לעצודה אמרת ומה צעל מוס שלא ענש צו
מיתה לא ענש צו אלא עצודה זר שענש צו
מיתה דין הוא שלא יענש צו אלא לעצודה הא

שאינו מקריצ כי אם מזה וכו' ולא לומר מפני שהוא כשר לעצודה או אינו כשר
לעצודה כי מה לנו צהכשר המקום מאמר שהדצר תלוי צמעשה ממש • והר"י
האחרת שהציא מהספרי (ב) שאומר ומה צעל מוס שלא ענש צו מיתה לא ענש צו עצודה
כ"ל שהיה הפך כונתו שהרי לא אמר לא הזכיר צו אלא עצודה דכזה צמשמע שאין אסור רק
צעצודה אצל אמר לא ענש צו דמשמע דעונש • מיתה אין צו עד שיעצוד אצל לאו
הכניסה

מצות לא תעשה

מלקות ועל שנגמלה פטור ושם התצארו משפטי מלוא זו :

(וישמע יתרו • הפללה הלכות שזעו פ"א)
מצוה סג שהזכירו מחלול השם והוא הפך קדוש השם שנגמלונו זו שקדם צארו צחשיעי ממלות עשה והוא אמרו ית' ולא מחללו את שם קדשי והעון הזה יחלק לג' חלקים שנים כוללים והאחד מיוחד ואולם החלק האחד הכולל כל מי שצקשו ממנו לעצור על דבר ממלות צשעת השמד והי' האונם מתכוין להעציר צין מלות קלות צין חמורות או מי שיצוק ממנו שיעצור על ע"ז וג"ע וש"ד ואפילו שלא צשעת השמד הכה הוא חייב להחיר נפשו ויהרג ואל יעצור כמו שצארו צט' ממלות עשה ואם עצר ולא נהרג כצר חלל את השם ועצר על לאו זה ואם הי' העוצר במקום הרצים כלומר צעשה מישראל כצר חלל את השם צרצים ועוצר על לאו ולא מחללו את שם קדשי וסעאו גדול מאד אצל אינו לוקה צעצור שהוא אונם כי אין צ"ד לקיים גדר מלקות או מיתה אלא צמזיד צרנון ועדים והתראה ולשון ספרי צנותן מוצעו למולך ונתתי את פני צאים ההוא ואמרו ההוא ולא אונם ולא שוגג ולא מוטעה הכה כצר התצאר לך שצוצד ע"א צאונם אינו צייצ כרת וכ"ש מיתות צ"ד אצל עצר על חלול השם והחלק הצ' הכולל ג"כ כשיעשה האדם עצירה אין תאוה צה ולא הנאה אצל כוון צפעולתו המרד ופריקת עול מלקות שמים הכה זה מחלל ג"כ ולוקה ולפי' אמר לא חשצו צשמי לשקר כי זה מכוין להכעיס צזה הענין ואין הנאה גשמית צזה והחלק המיוחד הוא שיעשה אדם ידוע צמעלה וצטוצ מעשה פעולה אחת נראה צעיני ההמון שהוא עצירה ואין ראוי לכבד לעשות דמיון הפועל ההוא צע"פ שהפועל מותר הכה הוא חלל את השם והוא אמרם (יומא דף פ"ו) ה"ד חלול השם כגון אנה דשקילנא צשרא מצי טצחא ולא יהיצנא דמי לאלתר רצי פלוני אמר כגון אנה דמסגינא ד' אמות צלא תורה וצלא חסילין (מדפוס ויכילי"א) (וכצר כפול זה הלווי ואמר לא מחלל את שם יי') וכצר התצארו משפטי מלוא זו צפסחים וסוכה ויומא :

(אמור אל הכהנים מדע הלכות יסודי התורה :

מצוה סד שהזכירו שלא לנקות יעודין ויחולין שיעדו אותנו צהם נציאינו על ד' הספק שנספק צהם אחר שנדע חתחת נצואת הנציא שיקפר צהם והוא אמרו יתענה א' חנקו את יי' אלהיכם :

(ואתחנן • מדע הלכות יסודי התורה צקופו)

מצוה סה שהזכירו צנחון ומאצד צתי עצודת האל ומאצד ספרי הנצואה שלא

נחמוק את השמות הנכבדים והדומה לזה ולשון הזהרה צזה הענין הוא אמרו לא תעשון כן ליי' אלהיכם אחר שקדם הלווי לאצד ע"א ולמחות את שמה ולהרוס צתיה ומצחיותיה כלם וצאה הזהרה לא תעשון כן ליי' וכל מי שצצר על דצר זה כגון שחרם דצר מן הדיכל והמצצח והדומה לזה או שימסה שם משמות יי' לוקה ואזהרתיה מהכא ואצדחם את שמה וגומר לא תעשון כן ליי' וכצר התצארו משפטי מלוא זו צד' משצועות : (ראה אכני • מדע הלכות יסודי התורה פ"ז) מצוה סו שהזכירו מעצוצ חלוי על עץ ללון כדי שלא יתחדש מזה פרקוס צרכת השם צהצוננות כשנראה שאנחנו לא נתלה זולת ונגדף ועוצד ע"א כמו שצא את יי' הוא מגדף והזהרה מלאו זה לא חלין נצלתו על העץ ולשון ספרי לא חלין נצלתו זו מלית לא תעשה וכצר התצארו משפטי מלוא זו צו' מסנהדרין :

(כי חלא למלחמה)

מצוה סז שהזכירו מהתעלל צשמירת המקדש ומלכת סציצו חמיד כל הלילה והוא אמרו יתעלה ושמרתם את משמרת הקודש וכצר התצאר צמלות כ"צ ממלות עשה צשמירת מקדש ולכת סציצו מלות עשה וכן נצאר הכה סצטול זה הוא מלות לא תעשה ולשון מכלתא ושמרו את משמרת אהל מועד אין לי אלא צעשה צלא תעשה מנין חלמוד לומר ושמרתם את משמרת הקדש וכצר התצארו משפטי מלוא זו צראש חמיד ומדות :

(ויקח קרם צית הצמירה פ"ח)

מצוה סח שהזכיר כ"ג מהכנס למקדש צכל עת מפני צצוד המקדש וגדולתו ויירא ויפחד מן השכינה והוא אמרו יתעלה ואל יצא צכל עת אל הקדש וצלאו זה דינין חלוקין וזה כי כ"ג הזהר מהכנס לצית קדשי הקדשים ואפי' ציום הכפורים אלא צעת הידוע מעצודה וכן כל כהן מוזהר מהכנס להיכל גם כן זולתי צשעת העצודה ויהי' פירו' ענין הזהרה צכל כהן לא יכנס צמקום שאיפס' לו ליכנס אלא צשעת עצודה צין כ"ג צפנים צין כהן הדיוט צחורץ ומי שצצר על לאו זה ונכנס שלא צשעת עצודה אם נכנס לקדש הקדשים חייצ מיתה ואם נכנס צהיכל חייצ מלקות ולשון ספרי (מדפוס ויכילי"א) (ולא יצא צכל עת זה יס"כ) אל הקדש לצרות שאר ימות השנה מצית לפרכת להזכיר על כל הצית יכול צמית' ח"ל אל פני הכפורת וגו' הא כילד אל פני הכפורת צמיתה אצל שאר הצית צאזהרה

מצוה גמ' הזכירו משכוח מה שעשה לנו זרע עמלק והקדימו להזיק לנו וכזר צארכו צמלות קפ"ט ומלות עשה לזכור מה שעשה לנו עמלק ולחדש שנאחז וכן אהמנו מוזכרין מכלליך זה מלצנו ומשכוח אוחז והוא אמרו ית' לא תשכח וצפרי זכור צפה לא תשכח כלצ כלומר לא תשליך שנאחז ולא תסירנה מנפסך :

(כי תלח למלחמה)

מצוה ס' הזכירו מנקוז השם הגדול ית' ממה שיאמרו המינים עלוי רצ והוא ענין שיכנו אוחז צנכת השם יתעלה אומנם העונש לעובר על לאו זה הנה הוא מצוה צתורה שיקבל והוא אמרו יתעלה ונקוז שם יי' מות יומת רגום ירגמוצו כל העדה ואומנם האזהרה הנה לא צאה צכחוצ הזה האזהרה מיוחדת צזה הענין לצדו אלל צל האזהרה כוללת ענין זה וזולתו והוא אמרו אללים לא תקלל וצפי' אמרו על שם המיוחד צמיתה ועל שאר כנויין צאזהרה וצמכלתא אללי' לא תקלל ליחן לא תעשה על צרכת יי' וצכתצארו משפטי מלוח זו צו' סנהדרין דע שהיות המין הזה מהאזהרות כולל צ' דצרים או ג' אינו מחויצ שיהי' ממין לאו צצכללות דעצור סככתוצ צאר העונש צכל ענין וידענו צהכרת סכל ענין מהם מוזכר ממנו שהוא מלות לא תעשה וצעצור היות העיקר צתורה לא ענש אלל אל"כ הזכיר נחפס אחר האזהרה צהכרת ופעמים ילל צהקש ופעמים יהי' צכלל ד"א כמו צצארכו צהקדמות ואומנם יהי' לאו צצכללות כשלל ימלא ננו צשים מקום ענין מהענינים שהזכיר ממנו אנה מן הללו והוא כמו צצארכו צצורש כע' אומנם כשתקדי' לנו הידיעה צהיותנו מוזכרין מן הדצר ההוא וזה כאמרו מי שעשה כך יעשה כך לא נקפיד אם היחה האזכר' צנאור או היחה צאחד מצ' דרכים אלו היחה צפרע או צכלל ודע זה :

(אמור אל' כהכנים מדע הלכות ע"א וחוקות עעכו"ס)

מצוה סא' שהזכירו מעצור על מצועות צטוי והוא אמרו ית' לא תשצעו צשמי לשקר וצצועת צטוי הוא שנשצע על עניינים סאיפטר לנו לעשותן או שלל נעשה צלל מיעות כתורה ונשצענו על דצר מהם שנעשהו או שלל נעשהו והנה חוצה עלינו לקיים מה שנשצענו והזכירו שלל לעצור על השצועה והוא צאמרו ולא תשצעו צשמי לשקר וצג' שצועות (ד' כ"א) אמרו אי זוהי שצועת שקר

הך

נשצע להחליף וחקנו זאח ואמרו אימח נשצע והחליף ר"ל שהוא נשצע על דצר ועשה הסך מה שנשצע עליו ושם כתצאר צג' צצצועות וצתמורה (ד' ג') גם כן הוא שמשצועת שקר היא העצרת שצועת צטוי והוא אמרם שצוע' שקר ה"ד כלו' איך תהי' שצועת שקר שאין צה מעשה שזה היחה כונת זה המאמר הקודמת שם אי כימח שלל אוכל ואכל התם מעשה עצר אלל דאמר אוכל ולא אכל ההוא גי לקי והא איתמר עלה וכו' והעוצר על לאו זה אם הי' מצייד לוקה ואם הי' שוגג יקריצ קרצן עולה ויורד כמו צצארכו צמלו ע"צ ומלות עשה והוא אמרו צגמ' משצועות (שם) זוהי שצועת צטוי שחייצין על זדונה כרת ועל שגגתה קרצן עולה ויורד ושם כתצארו משפטי מלוח זו ודע שאמרם צצאת המלו' שהמצייד צה חייצ מלקות אין מאמרם זה ממה שורה שיש עון יתחייצ מלקות אע"פ שלל הי' צצדון אלל כשתשמע אוחז שורה שיאמר צשום עון שהוא חייצ מלקות צין מה שקדם צין מה שיצא דע שלל יתחייצ לו זה אלל אל"כ הי' מצייד צעדים והתראה כמו סכתצאר מתנאי העדים והתראה צמ' סנהדרין אולם השיגג או האנוס אינו חייצ צשום פנים לא מלקות ולא כרת וכ"ס מיתת צ"ד וזה מתחייצ צכל המלות ודעו : ואולם נצאר צקלה מלות ונאמר אם הי' מצייד חייצ מלקות או מית' להיותו חייצ קרצן אם הי' שוגג צאיותו ענין כי אין כל עון חייצ צשגגה קרצן אצנ כל מה שיחחייצ מלקות או כרת או מיתת צ"ד לא יתחייצ צו כי אם צעדים והתראה וידוע כי כתראה היא לכצחין צין שיגג למצייד ודע זה כשרש ולא תצקשנו לצטנ זאח :

(קדושים תהיו : הפללה הלכות שצועות פ"א)

מצוה סב' שהזכירו שלל ליסצע שצועת שוא והוא אמרו ית' לא תשא אם שם יי' אלליך להוא והוא ששצע על מחויצ המליחות שהוא צחלוק מה שהוא צו נמלא או על דצר מהנמנעות שהם נמלאות או יסצע לצטל דצר מלוח וכן אם נשצע על דצר ידוע לא יכחיש אוחז ולא יחלוק עליו שום חולק כגון שנשצע ציי' סכל מי שיסחט ימות זה נשא ג"כ שם יי' לשוא ול' משנה (שצועות ד' כ"ט) איזה שצועת שוא נשצע לשנות אה הידוע והעוצר על לאו זה צמצייד לוקה צשווג פטור כשאח חייצי לאויין כמו שצארתו ושם אמרו (שם) שצועות זו היא שצועת שוא שחייצין על זדונה

עלקות

(אמור אל' כהכנים מדע הלכות ע"א וחוקות עעכו"ס)

מצות לא תעשה

(כי חלא למלחמה . קדישין הלכות איסורי ציאה)

מצוה ג' שהזכירנו מהשנים עם עמון ומואב לעולם וזה שחלל יתעלה כזר לנו כשנצא ללחם אל עיר שחלל השנים קידם המלחמה ושנצקס מהם שישימי עמנו ואם נסרו העיר צדינו אסור נהיה מהם ולכונם כמי שנצאנו צמלות ק"ע ומלות עשה חץ מעמון ומואב שנא נתנהב עמם המנהג הזה חלל הזכירנו חלל יתע' מרדוא להם נשטם ולצקס להם לשלום וזה חמור יתע' לא חדרות שלומ' וטובתם ולי' קשרי מכלל שני' כי תקרצ אל עיר ללור עניה יכול אף כאן ח"ג לא חדרות שלומם ועוצתם כל יומך לעולם :

(כי חלא למלחמה)

מצוה ג' שהזכירנו מהשנים חלל לנות כשנלור על עיר בדי להלך לאנשים ולהכחיצ לצם הוא חמור יתעלה לא חשחית את עולם וכן כל הפסד נכנס חחת לאו זה כנון מי שישרוף צגד לריק או ישבור כלי ג"כ עינר משום לא חשחית ולוקה ואמר חזקירחה מהכל כי ממנו חלכל ואותו לא חכרות וכזר נתחאר : משפטי מלוא זו צצא קמא וצצא חחרת (שופטים ושוטרים : מלכים פ"ו)

הרמב"ן

כתב הרב והמלוא כ"ח שנתנו מלפחד מהכופרים צעצעה מלחמה והוא חמור לא תערוץ מפניהם וכפל המכיעה לא חיראים ויכפלו שוטרי העם זה הענין וזה צעצעה לא מלוא ואם מניעה הוא לא יוסיפו השיטרי' ויאמרו מי חליש הירא ורך הצצא שערור כלאו יפרסם חטאו ויחזור :

מצוה נח שהזכירנו מלירא מהכופרים בעת המלחמה ושללא נברה מפניהם אבל חובה עלינו להתגבר ולעמו' ולחזק כנגד העם האחר וכל מי שיסוג אחו' ויבר' כב' עבר על לא תעשי והוא אמרו יתע' לא תערוץ מפניה' ונכפל' זאת האזהרה ואמר לא תיראום ונכפל הצווי בזה העון ג"כ שלא יברחו ושללא ישובו אחר בעת המלחמה כי בענין זה אפשר לקיים אמונת האמת . והתבארו משפטי מצוה זו בה' מסוטה :

הוא אמר צודלי שהיא מלוא לצל ייראו מפניהם כי צאופן זה יחגגרו על חזיקים ויכלחום ומה שהיו מוסיפי' השוטרים לכל הירא שיפרס' חטאו צחזרתו הי' כדי שלא יפול לצ העם ח"כ צמלחמה צרחות רכות לצצ קלחם :

מלוא נס

קנאים מהו והחזאר שהוא צכרת מאמרו כי חלל יהודה קדש י"י אשר חכצ וצעל צת אל נכר יכרת הי' חליש אשר יעשנה ער ועונה מכלל שהיא צכרת יכסהחלחמ על חליש שהוא צעל עצודת עכו"ם צעדים והחראף לוקה מדאוריית' ודע זה :

(ואחפנן קדושה הלכות איסורי ציאה פ"ג) מצוה ג' שהזכירנו מהחמתן צזכרי עמון ומואב לצד חפי' אחר הכנסם צדת והוא חמור יתע' לא יצא עמוני ומואבי צקהל י"י והעוצר עכ' לאו זה לוקה כלומר סגר עמוני ומואבי כשנא על ישראלית צנשיאלין לוקין שניהם מן החור' וכזר החזארי משפטי מלוא זו ציצמות :

(כי חלא למלחמה . קדוש' הלכות איסורי ציאה)

מצוה ג' שהזכירנו מהרמיק זרע עשו אחר הכנסם צדת ר"ל שאנחנו מוזכרין עלהרמיק חתנות והוא חמור יתעלה לא חתעצ חזומי וגו' :

(כי חלא למלחמה . קדוש' הלכות איסורי ציאה)

מצוה ג' שהזכירנו שלא להרמיק המלרים ולחעצ את חתנותם אחר הכנסם צדת והוא חמור יתעלה לא חתעצ מלרי וכזר החזארו משפטי מלוא זו ומלות חזומי צסי ציצמות וסוף קדושין :

מגלת אסתר

צראה לי שהכנון כדרי סרצ שהיא חזכרה מלירא מהכופריכצעה המלחמה שאי אפשר שחכייכצעה כמו שאמר הרמב"ן דמנין לו לככץ להצטיחם שלא ייראו ולא יערלו מפניהם שמה כי יפלו ציד חויציקם ואי אפשר לו' שהחורה לוס להצטיחם כן שהרי צכל מלחמה היו מעצירין סכרוז הזה ולפעמי' היו ניפלים ציד חויציקם ואז מה מקום להצטיחם הזאת . ולכן נאמר צודלי

שהיא מלוא לצל ייראו מפניהם כי צאופן זה יחגגרו על חזיקים ויכלחום ומה שהיו מוסיפי' השוטרים לכל הירא שיפרס' חטאו צחזרתו הי' כדי שלא יפול לצ העם ח"כ צמלחמה צרחות רכות לצצ קלחם :

מצוה מח הזכירנו מכרות צרית עם הכופרים ולבצטית' על כפירתם ר"ל על ז' עוממין והוא אמרו יתעלה לא מכרות להם צרית וכבר צאנו צמלות עשה קפ"ז שאלחמם ז' עוממין וכל מה שצא צהם ראוי למוותו ושכח לא ילך דרך מלית שאין נוהגו לדורות : (ואתחנן : מדע הלכות ע"ז וחוקות העכו"ם פ"י) :

מצוה מט הזכירנו שאל להחיות איש מז' עוממין כדי שלא יתיחדו צם בני אדם ויסיתום לעבודה זרה והוא אמרו לא תחיה כל נשמה ובריתם מלות עשה כמו שצאנו צמלות קפ"ז ומי שעצר ולא הרג מהם והיה אפשר לו להרגו עזר על מלות לא תעשה :

(שופטים ושוטרים מנכים פ"ה)
מצוה נ הזכירנו מחמול ל על עידי עבודה זרה ומליפות דבר מכל מה שמיוחד להם והוא אמרו לא תחנם וצאה הקבלה לא תתן להם קן עד שהאיש עובד ע"ז יפה הלידה חסור לנו נומר זה יפה תאר כמו שהצאנו צגמרא דילן (ע"ז כ') וצגמרא ירושמי (עבודה זרה דף מ"ע"א) אמר לא תתן להם קן צנא תעשה :

(ואתחנן מדע הלכות ע"ז וחוקות העכו"ם פ"י) :

מצוה נא הזכירנו מחמול עידי ע"ז צארנו כדי שלא נאמר כפירותם צאמרו לא ישבי צארנך פן יחטאי וגמר יחלי רלה העכו"ם נעמיד צארנו חינו ייתר לנו עד שקצ' עכיו שלא נעצד עכו"ם ואולם עידי ע"ז לא ישכנו עומנו ונא נחכור נהם נפנה ולא נשכור להם בית וצאנו אמרו לנו פסי לא תתן להם חנייה בקרקע :

(אלה המשפטים : מדע הלכות ע"ז וחוקות העכו"ם פ"י) :

מצוה נב הזכירנו מהתחנן זכירים והוא אמרו יתענה לא תתחנן צם וצאנו החתנות ונאו צתך לא תתן לצנו וצאנו אמרו דרך חתנות חסרה תורה והעובר על לאו זה יש צענשו הפרש וזה שהצענשיה כשצא עכיה צפרהסיה כל מי שיכרהסיה והוא דבק בעציר' הנה קיים העניש כמו שעשה פתסם נאמרי ואמרו (סנהדרין דף פ"א ע"ז) הניעל חרמית קנאין פיגעיין צו חבל צתנאים שאמרו והוא שיצא עליה צפרהסיה וצטעת מעשה וכמעש' שהי' ואם לא עשה זה צפרהסיה או שפירש ולא פגעו צוקנאין הנה הוא מחויב כרת חבל לא התצאר זה הכרת צתורה אמרו לא פגעו צו קנאים

דקרא הנה הוא כמו שצאנו לא תעשו חצורה על מת וזהו כמו דרש וכן אמרו סנהדרין (דף ק"י) המחזיק צמחלוקת עובר צלאי שנאמר לא יי' כקרח וכעדתו היא גם כן על לך הדש אמנם גופיה דקרא הוא להפסיד ולפי מה שצאנו הסכמים הנה הוא שגילה לא חצורה כי הם צאנו שענין זה המאמר הוא שחאל יתעלה מגיד כי מי שיחלוק ויעירר על הכהונה צמה שיצא מן הזמן לא יענש צמה שנענש קרח ואמנם יי' כאשר דבר יי' ציד משה לו ר"ל הדרעם צאמרו נמשה הצא לא ידך צחקך וכמו שהצאנו צעזיכו המלך ואשור אל כונת המלות ואומר כי הצאנו משפטי מליה צו צסוף מכות וכעובר ענ לאו זה לוקה :

(ראה חנכי : מדע הלכות ע"ז וחוקות הגוים פ"ק"ז) :

מצוה נז שהזכירנו משכין צארץ מלרים לעולם כדי שלא ננמד ממעשיהם ולא נלך צדרכיהם המגוינים והוא אמרו לא תוסיפון לשוץ צדרך הזה עיד וכבר נכפל חצורה צזה ג' פעמים אמרו צגמרא צג' מקומות הצהיר הקצ"ה את ישראל שלא לשוץ למלרי' וצג' פעמים הוצרו וצהם נענשו אמנם ה' מקומות ח' מהן אשר זכרנו וחסני צדרך אשר אמרתי לך גא' תוסף לראירם וצג' אשר ראיתם את מלרים הים לא תיספו לרהותם עיד חף ענ פי שהראה מהצרים שהוא קסור וצא הקבלה שהיא חצורה וכבר הצהיר צגמו' סוכה (דף נ"א ע"ז) כי חנכ' דריח הוא מן העירית האסרות נכסין ותחים' חלכסגדריח ודחה חירך ד' מתה פרסה ענ ד' מאות פרסה והיא צכנ' חרץ מירם החסירה נשצת צה חצנ' מיתר כח צה צקחור' או צעצור נאחץ חסרת וצצאיר אמרי צירושמי (סנהדרין דף כ"ט ע"ז) ליש צ' אי חזה חורר חצנ' חתה חזר פירקניטיא וככצ' הארץ :

(שופטים ושוטרים מנכים פ"ה) :

מצוה מז הזכירנו שלא לחור חסר לצנו עד שחמין לעית הפך הדעות שחייצחנו חתורה חבל נקלר מחסצית' ונשים נכן גצול נעמיד חלנו והוא מלות חתור' וחצורותיה והוא אמרו לא תחורו אחרי לצצכם ואחרי עיניכם ולשין ספרי אחרי לצצכם זה מינו' כענין שנאמר מוליא חני מר ומות את האשה וג' ואחרי עיניכם זה זנות כענין שנא' ויאמר שמשון לחציו אותה קח לי לאשה כי הוא ישרה צעיני רולה לומר המשך חסר החלות הגשמיות והתעסק במחשבה צהן :

(שלה לך : מדע הלכות ע"ז וחוקות הגוים פ"ק"ז) :

מצות לא תעשה

(שופטים ושיעורים • מדע ה' ע"ז ומקום העכ"ס פי"א)

מצוה מ שהזכירנו מהתקשט האנשים בתכשיטי הנשים וה' א' אמרו ולא ילצט גזר שאלת אשה וכל אדם שתקשט גם כן או לצט מה שהיא מפורקת במקום שהוא שהיא תכשיט מיוחד לנשים לוקה ודע שזאת הפעולה כנומרי היות הנשים מתקשטות בתכשיטי האנשים והאנשים מתקשטים בתכשיטי הנשים פעמים יעשו לעורר הטבע נזמה כמו שהוא מצוה צפירים המחוברים לזה והרבה מה שיישם בתנאי צעשיית קלת הטליסמא ויאמר אם יתעסק צו אדם ילצט צגדי נשים ויתקשט צזה צפנינים יהיה זה להם ואם יהיה אשה תלצט הסריון ותזדיין צחרצית וזה מפורקת מאלו חלל צעלי הדעת הזאת :

(כי תלך למלחמה • מדע הלכות ע"ז ומקום העכ"ס)

מצוה מא הזכירנו מרסום צגופינו צמיני לצעונים כגון כחול והוירדיט וחולתם כמו שיעשו עוצדי ע"ז כמו שהוא מפורקם חלל אנשי מלרים עד היום והזכרה מזה היא אמרו וכחוצת קעקע לא תחנו והעוצר על לאו זה חייב מלקות וכבר התצארו משפטי מלוה זו צסיף נוכות :

(קדושים תהיו • מדע הלכות ע"ז ומקום העכ"ס פי"ב)

מצוה מב הזכירנו מללצוט צגד ארוב צלמר ופשתים כמו שהיו לוצשים כומרי עכו"ם צאותו הזמן והוא אמרו לא תלצט שטענז וזה מפורקם היום חלל כהני עכו"ם צמלרים והעוצר על לאו זה חייב מלקות וכבר התצארו משפטי מלוה זו צמסכת כלאים צצנת וקוטה ומכות :

(כי תלך למלחמה)

מצוה מג הזכירנו מהעציר שער הלדעים והוא אמרו יתעלה לא תקיפו פאת ראשיכם והזכרה מזה שלא תחדמה לע"ז כי כן היו עושין כהני עכו"ם שהיו מנגלהין שער הלדעים לצד וה' לריכין שיצארו צמסכת יצמות (ד' ה') ואמרו הקפת כל הראש שמה הקפה כדי שלא יאמר כי חכלית מה שידמה הוא גלות הלדעין והניה שאר שערם כמו שיעשו כהני עכו"ם חונם כשיגלח הכל אין צזה דמיון צהם כנה הודיענו שאינו מותר לגלח הלדעים צסום פנים לא ציחוד ולא עם הראש וחייב מלקות על כל פאה מהם והוא חייב שמים אם גלח כל כאשר והראוי שלא נמנה זה צ' מ'ית ואף על פי שהוא חייב שמים לפי שאין צ'ם שתי לשינית תחת לאו אחד כי הוא אלו אמר לא תקיפו

: סקול סימאל צחצח סימאל צחצח סקול סימאל

פאת ראש מימין ופאת ראש משמאל ומלחום חייב עליהם שמים אז ה' אשר צומר סימנה שתי מלות חונם צהיותו מלה אחת וענין אחד כנה הוא צחמת מלוה אחת ואף על פי שצא צפירות שלא זו כילל חלקים רצים מתחלקים מן הגוף ושהוא חייב על כל אחת ועל כל חלק מהם ציחוד לא יחייב זה שיהיו מלות רצות וכבר התצארו משפטי מלוה זו צסיף נוכות ואין הנשים חייבות צה :

(קדושים תהיו • מדע הלכות ע"ז ומקום העכ"ס פי"ב)

מצוה מד שהזכירנו מלגלח הזקן והוא ה' חלקים הלחי העליון מלד ימין והלחי התחתון מלד ימין הלחי העליון מלד שמאל והלחי התחתון מלד שמאל יהזקן וצא האזכרה צהם צזאת המלה לא תשחית את פאת זקנך וזה שזקן יקרא בכל ולא אמר לא תשחית זקנך חצל אמרו לא תשחית פאת ר"ל שצא תגלח חצילו פאה ה' מכלל הזקן וצא הפי שהוא ה' פאה כמו שהלקנו אותם והוא חייב ה' מלקיות כשיגלח הכל חפי גלחו צצת אחת ולשון משנה (מכות ד' כ"ו) ועל הזקן ה' צ' מכלן וצ' מכלן ואחת למטה רצי חליעזר אומר אם נטלן כלן כאחת אינו חייב חלל אחת ואמר חלמח קסצר רצי חליעזר לאו ה' הוא כנה זה ראיה מצוהרת דסצר ח"ק שהן ה'לחיון וכן הוא ההלכה וזה ג"כ ה' קסוט כמו שהוא היום מפורקם צקשיט גלחי עכו"ם שהם יגלחו זקנם ואשר חייב שלא ימנו ה' מלות צהיות האזכרה מהן צמלה אחת כמו שצארו צמלות שלפני זאת וכבר התצארו משפטי מלוה זו צסיף נוכות וזו אין הנשים חייבות צה :

(קדושים תהיו • מדע הלכות ע"ז ומקום העכ"ס פי"ב)

מצוה מה שהזכירנו מעשות שרט לנפש צצשרנו כאשר יעשו עוצדי עכו"ם והוא אמרו יתעלה לא תתגודדו וכבר נכפלה האזכרה מזה צאמרו ישרט לנפש לא תחנו וגומר וכבר התצא צגמרת יצמות (ד' י"ג ע"ב) כי גיפיה דקרא לא תתגודדו לא תעשו חצורה ושם נאמר ג"כ לא תתגודדו מצעי ל' לגיפ' דאמר רחמנא נא תעשו חצור' על מת וצגמרת מכות (ד' כ"א) אמרו שריט' וגדיד' אחת היא וזה התצא צמחגיד על המת צין ציד צין צכלי חייב ועל ע"א צכלי חייב ציד פטור כמו שצא צפי' צנצוא' ויתגודדו כהשפסם צחרצות • והנה אמרו שצכלל זה האזכר' מחלוק דתי העיר צמנהגם וחליק הקצולים ואמר לא תתגודדו לא תעשו חצורות חצורות חצל גיפ' דקרא

(ד"י) סימאל צחצח סימאל צחצח

מצות לא תעשה

לה

מצוה לד הזכירו מעשות הכסף כלו והוא
אמרו לא ימלא צד וגו' ומכסף
והעובר על לאו זה חייב מקילה צמוד ונשיג
מטאת קצועה והתחברו משפטי מלוה זו צפ"ז
מסנהדרין :

(שופטים ושופטים : מדע הלכות ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מצוה לה הזכירו מהיות חוצר והוא שיאמרו
מאמרים שיחשבו שייעילו לזה והוא
אמרו יתעלה לא ימלא צד וגומר ומצד צד
ולשון סגרי ומצד צד ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח' ח'
כלומר מי שיאמר עליהם מאמרים ולא ינשכו
לפי מחשבתו או יאמר על מקום נשיכתם כדי
שינוח הכאב והעובר על לאו זה לוקה והתחבר
משפטי מלוה זו צפ"ז משנה :

(שופטים ושופטים : מדע ה' ע"ז ומקום העכו"ם
פי"א)

מצוה לו שהזכירו משאול בעל חוב והוא אמרו
יתעלה לא ימלא צד וגו' ושיאל חוב
והעובר על לאו זה כלומר שיאל חוב חוב חוב חוב חוב
מיחה אלל הוא חסיר :

(שופטים ושופטים : מדע הלכות ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מצוה לו שהזכירו משאול צידעוני והוא אמרו
יתעלה לא ימלא צד וגו' וידעוני
ולשון ספרא אל חפנו אל האצות ואל הידעונים
חוב זה פיהם המדבר משחיו ידעוני המדבר
צפיו הרי אלו צסקילה והשיאל זהם צאזרה :

(שופטים ושופטים : מדע הלכות ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מצוה לח הזכירו משאול אל המתיס כמו
שיחשבו אותם שהם מתיס צאזח
ואע"פ שהם איכלים ומרגישים ויחשבו שמי
שיעשה כך וילגש כך יצא אליו המה צשינה
ויאמר לו מה שיאל והוא אמרו יתעלה לא ימלא
צד וגומר ודורש אל המתיס וצגמרת סנהדרין
(ד' ס"ה ע"ז) דורש אל המתיס זה המרעיצ
עלמו ולן צצית הקצרות כדי שחשרה עליו רוח
טומאה וכל העובר על לאו זה חייב מלקות :

(שופטים ושופטים : מדע ה' ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מצוה למ שהזכירו מהמשך אחר חוקת
הכופרים שחסינה הנשים לוצית
צגדי האנשים ושיחקשו צחכשיטהם והוא אמרו
לא יהי כלל גצר על אשה וכל אשה שחלקשפי
צא' מתכשיטי האנשים המפורסמים צעיר ההוא
שזה הוא חכשיט מיוחד לאנשים לוקה :

שופטים

שיפעל אותו לא מי שיאל לקיסם אלל השאלה
לקיסם מנוי' מאל וכבר התחברו משפטי מלוה
זו צמסכת סנהדרין :
(שופטים ושופטים : מדע הלכות ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מצוה לב הזכירו מעשות המעשי צצחירה
ממשפטי ככזים והוא שיאמר זה
היום טוץ למעשה פלוני ונכון לעשית או זה
היום מונע מעשות מעשה פלוני ונרתיק מעשיתו
יהי אמרו ית' לא ימלא צד מעיון וכבר נכפלה
אזהרה זו ואמר ולא תענינו ולשון ספרי לא
תענונו אלו נוחני העתים כי הלשון נגזר מעונה
רולה לומר לא יהי צד מעיון שיאמר עת פלונית
סוצה והעונה פלונית רעה והעובר על לאו זה
חייב מלקות ר"ל שיגיד העתים האלו לא מי
שיאל צעום אלל השאלה ג"כ אסורה מחוברת
אל היותה דבר חין אמיתות לה ומי שיכיון
צפעולתו לעת ידוע צמצט כדי שיללח או יהי
לו תועלת צאזח מעשה לוק' מפני שעשה מעשה
וצכל אזהרה זו גם כן אסור פועל החרטי' מי
ולשון הכמים (סנהדרין ד' ס"ה ע"ז) מעיון
אלו אוחזי עינים והוא מין גדול מן התחצולה
מחוצר אליו קלות התנועה ציד עד שחדמה
לאנשים שיעשה עינים חין אומחתו צהם כמו
סנראה אותם יעשי תמיד יקחו חבל וישימו
אותם צכנף צגדיהם ויוליאו נחש וישליך טצצת
לאויר ואח"כ יוליאו מפי אדם ח' העומדים
לפניו ומה שידמה לזה מפעילות החרטומים
המפורסמים אלל הכמוץ כל פועל מהם אסור
ומי שעושה זה יקרא אוחז עינים והוא מין הכשוף
ומפני זה לוקה והוא עם זה גונז דעת הצריות
ובהסד המגיע מזה גדול כי כן ליור האנשים
הנמנעים חכית המניעה אפסרי' אלל הסכלים
והנשים והקטני' רע מאל ויפסיד שכלם וישיצם
להאמין הנמנע והיותו אפשר שיהי' והצן זה :
(שופטים ושופטים : מדע הלכות ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מצוה לג שהזכירו מנחש כמאמר הריקים
כבר חזרתי מן הדרך לא ישלם
לי לרכי והיום יום ראשון מה שראיתי צו מן
הדבר פלוני לא ארוית דבר וזה האופן רצונאל
אלל ההמון העניים הסכלים וכל מי שיעשה
מעשה על פי הנחש לוקה כאמרו לא ימלא צד
מעיון ומנחש וכבר נכפלה אזהרה זו צאמרו לא
תנחשו ואמרו לא תנחשו כגון אלו המנחשים
צחילדה וצעופות וצככזים וכבר התחברו משפטי
מלו' זו צפ"ז משנה :

(שופטים ושופטים : מדע הלכות ע"ז ומקום
העכו"ם פי"א)

מגילת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

כמו שנתבאר בסנהדרין (דף ל') ונמנענו מ'ש'ת
לדבריו אע"פ שנותן לנו אזהרה לא נושא אצל
האמר צמקית לא תאזהר לו ולא תשמע אליו
נדרש צמקית לפי שאלמר עזוב תעזוב עמו יכול
אתה תעזוב לזה ח"ל ולא תשמע אליו ולא אמר
ולא תשמע אל דבריו (ג) אצל צמק' שם (דף ס"א
ע"ב) אמרו לא תאזהר לו ולא תשמע אליו לא
אזהר ושמע חייב שהיה אללם הקצלה לדברי
הצמקית ואומר אלך ואעצור ע"א שאמרת וכו'
מחייב מיתת זהודאחו וכן חרגם אונקלוס ולא תקבל מיניה וכו' וכו' נבחרה נחפוש ולא
נמנה אלו השנים שהם מלאו ע"א ובעל הכלכות לא כתבן :

מצות לא תעשה

מכאן חזק ודבריהם מחקמים צדק ולכן ישענו
צמק' שיהי' ויהי' להם יחרון על זה כיחרון
מעלות אישי האנשים קלחם על קלחם בכל כח
ונכחות הנפש ואי אפשר לאלה צעל הכוחות
הדמיונית מכלתי שיעשה מעשה ופעולה אי
מכפולות יגיע זה כמו ויוליא פעולתו לאור
וכנה מהם מי שיכה צמק' אשר צידו צארץ
הנחת הכופית ויזעק זעקות משינות ויעזוב
מחשבות ייציט לארץ זמן ארוך עד שימלאהו
כמו עניני חוניה: ופול ויספר מה שעמיד נהיות
וכבר ראיתי זה פעמים צמק' האערצ ומהם
מי ששטח החול ויעמוד צו חמונות וזה הרבה
מפירסם צמק' ומהם מי שישליך אצנים דקית
ציריעה מעור ויארץ לעיין אותם ואמר כן
יספר דברים וזה ידוע ונפורסם צכל מקום
שכלכתי ומהם מי שישליך אזור עיר צארץ ארוך
ויסתכל צו ויודע הנסחרית הכיונה צזה להגיע
את כח הדמייני צו לא שהפועל צעלמותו יעשה
דבר אף יורה על דבר זה וצזה טעו ההמון
כי הם צעציר שילדקו להם קלח הספורים
יחשצו שפעולות האלו יורו על מה שיהי' תגיע
צזה צזה הענין הטעות עד שיחשצו שקלח
איתן הפעולות סצת מה שיהי' כמו שיחשצו
צעלי משפטי הככצים כי דיני הכיכצים הם
מזה היחס כלומר שהם מין מהנעת הכח
הדמיוני ולעירר אותו ולכן לא ישהו שני
צני אדם צהודעת הנסחר ואם ישמחו
צידיעת כמשפט וכל שיעשה אחד מאלו הפעולות
וצילתן ממה שילך צדרכן יקרא קיסם ואף לא
ימלא צך קוסם קסמים ולשון ספרי איזהו קוסם
זה האומץ מקלו צידו ואומר אם אלך אף אם
לא אלך וזה מן ההנעה המפורסם צאותו הזמן
אמר הנציא עמי צעלו ישראל ומקלו יגיד לו
והעוצר על לאו זה ויעשה מא' מאלו חייב מלקות
כלומר מי שיהי' קוסם ויגיד לצני אדם צפועל
שיפעל

הזהירו מגרע צחורה מפסיק ולא חגרעו
ממנו וכמו שכ' הרצ צללו ש"ד . ומה שהציא
עוד ראיה (ג) ממה שירשו צמק' צלח תאזה
לו ולח תשמע אליו האומר צמקית הא אזה
ושמע חייב הנה מכלן ממש ראיה שלשון זה
אין משמעו שיעשה מעשה סכרי צמקית נאמר
לא תשמע וזהודאחו לדבריו צלצד שיאמר אלך
ואעצור ע"א חייב גם שלא הלך :

וכן חרגם אונקלוס ולא תקבל מיניה וכו' נבחרה נחפוש ולא
נמנה אלו השנים שהם מלאו ע"א ובעל הכלכות לא כתבן :

מצוה כח שהזהירו שלא לירא מנציא השקר
אף נהחרשל מלהרגו אחר שהחנצא
צסם י"י אצל לא נפחד צזה מעין כלל וצלצד
שיחלמח לנו שקרותו וכו' אמרו יתעלה לא
חגור ממנו אל תונע עומך מכללמד עליו חיצה
כך מצוה צמק' וכבר התבאר משפטי מלוה
זו צפתחת חצורני לפי המסנה :

(שופטים ושוטרים : מדע הלכות ע"א ומקום
בעכו"ם פ"ה)

מצוה ל הזהירו מללכת צדרכי הכיפרים
ומהחנה צמק' ומהי' צמלצ'יהי'
וצקצוליהם צמושצם וכו' אמרו ית' לא תלכו
צמק' הנויה וצא הפי' לא אמרתי אלא
צמק' החקיקים להם מאציתיהם ולשון ספרי
וצמק'יהם לא תלכו צמק'יהם שלהם וצדצרים
המקוקים להם כגין טרטריות וקרקסיות
ואלו הם מינים ממושצם שהיו מתקצלין צהם
לעצודת הללמים ר"מ אומר אלו דרכן של
אמורים שמנו חכמים רצי יהודה אומר שלא
תחמור שלא חגדל לילית ושלא תספר קומי ימי
שעשה דבר מאלה חייב מלקות ונכפלה האזהר'
מזה הענין צמק' אחר והיא אמרו השמר נך
פן חנקס אחריהם שמה חדמה להם ותעזה
כמעשיהם ויהי' לך למוקש שלא תאמר הואיל
והוא יולא צתלוסין אף אני אלא צתלוסין והוא
מין ממני הזיון הפרשי וכבר ידעת לשון הנציא
על כל הלוצשים מלצים נכרי וזה כלו להתרחק
מהם ולגנות כל חקותיהם ואפילו צמלצום
והתבאר משפטי מלוה זה צו' משצת :

קדושים תהיו : מדע הלכות ע"א ומקום
בעכו"ם פ"א)

מצוה לא הזהירו מקסים ר"ל שיגיע כח
הדמיון צמין מן ההנעה כאלו
הצעלי הכחח כלם המגידים מה שיחחדש קודם
היותו אומם יחלמח להם צהיות כח הדמיון

שלל אחר האל יתעלה לו אלל אחר זולתו וידרש הוא זו ויאמר כי האל אחר לי הדבר הזה ויהי לא אחר איתי אליו ולשון האזהרה צוה אמרו אך הנביא אשר יזיד לדבר צונו ובעיזר על לאו זה דינו גם כן צחק וכשננו הנחנקין אמרו ונציא השקר ושם (סנהדרין דף פ"ט) אמרו ג' מיתתי צידי אדם אשר יזיד לדבר דבר צונו זה המתנבא מה שלא שמוע את אשר נא לויתיו ה"ל לחזרו לויתיו זה המתנבא מה שלא נאמר לי ואשר ידבר צסם אלהים אחרים זה המתנבא צסם ע"א יצכללן נאמר ומת הנציא הכוא וכל מיתה האמורה צתורה קצם אינה אלל חנק והתנבאו משפטי נציא סקר צי"ד מסנהדרין :

(שופטים ושיערים : מדע הלכות ע"א ופקות העכו"ס פ"ה) (שיערים ושיערים : מדע הלכות ע"א ופקות העכו"ס פ"ה) :

מגלת אסתר

כתב הרב והמורה

נראה לי שהזוהירו משמוע למתנב' בשם ע"א ר"ל שאנחנו לא נחקרהו ול' נשאל ו' ונאמר לו מה האות שלך ומה מפתך על ז' המאמר כמו שנעשה למתנב' בשם י"י אבל כשנשמעהו מתנבא בשמה נזהירהו מזה במה שראוי בכל פושע ואשם אם הוא מחזיק בדבריו נהיים בו העונש שנתחייב מדין התירה ולא נביט לאותו המופת שיתן ולא נשמעמנו טענה והאזהרה מזה הוא אמרו לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וכבר התבארו משפטי מצוה זו בי"א מסנהדרין :

(ראה חכמי מדע הלכות ע"א ופקות העכו"ס פ"ה) מלום כ"ט

הענין כלומר שלא להנציא צטתה אלל התנבא צכחיו העונש ודין מיתה על המתנבא צטתה וסוף אמרו ית' ואשר ידבר צסם אלהים אחרים ומת הנציא הריא וזאת המיתה צחק לפי מה שהוסם השרש אללנו כל מיתה האמיר צתורה סתם אינה אלל צחק וכבר ידעת השרש שצארת צשרה הדי מן השרשים הקדמים לזה המתנבא והוא אמרם התירה לא ענש אלל אם כן כזהיר ית' האזהרה שלו אמרו יסם אלהים אחרים לא תזכרו יאינו נמנע היות לאו אחד מזהיר מדברים רבים ילא יהי' משפטו לאו שצכחית כשהתנבא הענש צכל ענין וענין והנה אציא לך מזה דמיונות צמקיים וכבר התנבארו דיני מליה זו צי"א מסנהדרין :

(שופטים ושיערים : מדע הלכות ע"א ופקות העכו"ס פ"ה)

מצוה זו שהזכירו מתנבא לשקר וסוף שמתנבא צסם י"י אלל ואמר מה

הרמב"ן

מצוה כח

למתנב' בשם ע"א ר"ל שאנחנו לא נחקרהו ול' נשאל ו' ונאמר לו מה האות שלך ומה מפתך על ז' המאמר כמו שנעשה למתנב' בשם י"י אבל כשנשמעהו מתנבא בשמה נזהירהו מזה במה שראוי בכל פושע ואשם אם הוא מחזיק בדבריו נהיים בו העונש שנתחייב מדין התירה ולא נביט לאותו המופת שיתן ולא נשמעמנו טענה והאזהרה מזה הוא אמרו לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וכבר התבארו משפטי מצוה זו בי"א מסנהדרין :

(ראה חכמי מדע הלכות ע"א ופקות העכו"ס פ"ה)

הוא חכמי מדע הלכות ע"א ופקות העכו"ס פ"ה) מלום כ"ט

מוחר לו להזכירו וללמד וכו' אמרו ית
לא החמול וזה הפי' לא חלמד עליו זכית :
(ראה אנכי מדע כלכות ע"א ומקום בעכו"ס
פ"ה)

מצודה בא שזכיר בעוסק מלשחוק מצודה
 שידע אותה למקית ממה שיעשו
 להעמיד בעונש עליו וכו' אמרו יח' ונא
 חכמה עניו ונא כפי' לא חכמה עליו אם אהב
 יודע נו מצודה אי אהב רשאי לשחיק :

(ראה אנכי: מדע כלכות ע"א וחקות העכו"ם
פ"ה)

מצוה כב שהזכירו שלא ליהנות צחכשיטין
שיקשטו צהנלע"א ויהי אחר ו
יחזק לא תחמוד כסף וזה ענינם וצמר
צמר שלפני נעזד אסר וסמכו איתו צאמרו
ית' לא תחמוד ומי שעבר על לאו זה חייב
מלקות וכבר כתבנו משהו מליה זה צע"א :
(והי' עקב מדע כלכות ע"א וחקות העכו"ם

מציה כג שהזכירו שלח לצניח עיר החדשה
והוא אמרו יתעלה חנ עינים לא
חזנה עוד וכל מי שיצנה זה דבר חייב מלקח
ר"ל כשיש"צ איתח מדינה כאשר היתה וכבר
הבארתי דיני מליה זו נעשרי מקי כדרין :

(ראה אנכי • מדע הנכח ע"ל יסקות העכו"ס
פ"ד)

מציה בך שהזכרנו שלא ליהנות ובהחזיר
כלל צדק וזמן שג עיר הנדסה
וכואל אמרו יתעב ינא ידע ציד מחינה מ
כחם ו' שנקח ממנו מחינה חייב מלקח
וכבר הכחזירו משפטי מליכ ז' צ"י מסכסדרי
ראה אנכי מדע רלכות ע"א והקות העכו"ס
(פ"ד)

מצוה כה שכתבתי. וחסר דבר מע"א א
ממנו אצל נחשק. ומכא ומצתי
ומכל מה שיוחס אליה וכו' אמרו וכל חצי
הועב' אל ציחק ימי שבתה. ומנה מדבר שיי
מלקות וכבר נאמר בסיף חכית (דף כ"ב) ש
ששכל בעלי אשר לוקה שחית' א' משום לא חצי
הועב' אל ציחק וא' משום וכל ידבק ציד
ודע זה וכבר כתבנו משפטי מלכות זו ב
מסיכודין :

(והיה מקב: מדע הנכוח ע"ל אזהקות בעכו"ר)
(פ"ד)

מצוה בו שזהירנו מהתנצלות בשמה וזה
שיאמר הכל לני לעצוד אותה
שהיא בעלמה לותם לעצדה ויעדה גמול ורזיה
מעונש כמו שיסעצו נציאי הנעלו ציאי האשר
ולא צא צכתוצ לזכרה מצולרת מיוסדת צ

כענין

אמך ודצרו צמלוה זו אמנס הוא צמדיח ואזכרי
 שצלה צזה הוא אמרו ית' ונא ישוע על פיך
 אזכרי למסית מסית צהדיא כתיב ציה וכל
 ישראל ישמעו וייראו ולא יוסיפו לעשות אלא
 אזכרה למדיח וכן אמרו צמכנחא נא ישמע
 על פיך אזכרה למדיח והעוצר על לאו זה חייב
 סקילה ולשון סנהדרין (דף ס"ו) מדיחי עיר
 כנדחת צסקינה וכבר כתבאר ודיני מלוה זו
 צ"י מסנהדרין :

(ראה אנכי : מדע הנחות ע"ל ומקורות הערכים)

מצוה זו שהזכרנו מרבית וכול שידרש
אל ישראל נעצד ע"ל וכול
הנקרה מסיבת כמו שקדם באורו ולשון הזכרה
מזה וגל יסיפו לעשות כדבר הרע הזה והעוצר
על לאו זה חייב מקילה כמו שגל בכתוב כי
הריג חברגנו והל ש שמשחלל המסי' שיוסח
לו היל ראוי שיכרגנו כמו שגלר יחעלה ידך
תהיה זו צראשינה ולשון ספרי מלך זו
ציד המוסח וכבר החזירו משפטי מלך זו
צנרדיון :

(ראה חנכי . מדע ילכו ח"ע"א והקות כעכו"ס
פ"ב)

מצור יז שמונע המוסה להקל נטירת המסית
אצל הוא היצ ננטור אוחו עכ כל
פנים יכל זמן שלא יטיר הוא עוצר על מנות
לא תטעה ובייני דאמר יתע ה ונא האצ- לו
ולשין ספרי תכלל שגאמר ואהבה כרעך כמין
יכינ אזה א הכז הזה תנמוד לומר נא האזה
לו :

(ראה כני : למדע הלכות ע"א והקיות העכו"ם
פ"ה)

מצוה יח שבוהיר המוסת מנאכוב במסית
נכאזן לדבריו וכו' אמרו ית'
ולא תשמע אליו וכל הפי' מכלל שכל' עוזב
תעזיב עמו יכול אהה עוזב לזה ת"ל וכל
תשמע אליו :

(ראה חנני : מדע הכות ע"ל וחקית העכו"ם
פ"ה)

מצוה יט שבוהיר המוסת מהליל אח המסית
כש'רא' איתו צענין המיתח והלר
ובוא אמרו יהעלה נא חוס עיניך עליו וצא
הפי' מכלל שגא' לא תעמוד עב דם רעך יכו
אי אהב עומד על דמי של זה ח"ל לא תחוס
ענין

(ראה אנכי מדע כלליה ע"א וחוקות העכו"ם פ"ב)

מצוה ב שכתביר המוסת סלא ילמד זכות
למסית ואפילו יודע לו זכות אין

מצוה יב שהזכירו מעשות חזן מוכנת להשתחית עליה חפיו כי זה לאל ית' וג"כ ש"א יחדמה לעצידת האלינים כי כן ע"שין חזן מלויירת צמ"חכס יחזכמה נפי הללס ייסחחו עליה נאות לנס ואמר ואזן משכית לא תחני צחלכס להשתחיות עליה והעובר על י"א זה נוקס ולשין ספ"ח לא תחני צחלכס צחלכס ח"י חסס ישתחויס על האזנים חזל חסס משהחיס ענ האזנים שצמקדס וכזר הצחירו משפטי מלוא זו צגמרח מגכה :

(זכר קיני מדע הלכות ע"א ומקות העכו"ס פ"ו) :

מצוה יג היא שחמנענו מלנטוע חילנית צמקדס חו חלל המזבח על דרך הנוי והיופי לכוין צזה עצודת חלל יתע' לפי שכך היו עושין עיזדי ע"א שהיו נוטעין להם חילנות יפ"ס ותחוס לעינים צצתי עצודתם והוא חמרי יתעלה לא חטע לך אשרה כל עץ חלל מזבח י"י חל"ך העובר על לאו זה הוא חייב מלקות וכזר נחצחירו דיני מלוא זו צמקת חמיד ושם נחמר שהנטיעה חסורה צמקדס :

(שופטים ושופרים מדע הלכות ע"א ומקות העכו"ס פ"ו) :

מצוה יד שהזכירו נחשצע צע"א ואפילו לעוצדיה וכן לא ישציעו אותם צה כמו שצחירו צחמרס לא חשציעו העכו"ס צירחחו והוא חמרו יתעלה ושם חלבים חחרים לא חזכירו לא חשציע לעכו"ס צירחחו ושם נחמר גם כן לא חזכירו שלא ידור חדס צסס ע"א וצסכהדרין (דף ס"ג ע"ב) לא חזכירו ש"א יחמר חדס לחצירו שחור לי צלד ע"א פלוגית והעובר על לאו זה כלומר שישצע צדצר מן הנצרחים שישצצו צהס העיעים האלהות על לד ההגדלה חייב מלקות וצגמרח סכהדרין (סס ע"א) עס מה שהזכירו מחצק ע"א ונחשקה ולכצד לפניה כגין חלו מפעונות הכציד והחכצה חמר על כלס חינו לוקס חוץ מן הנידר צסמו והמקיי צסמו וכזר הצחירו משפטי מלוא זו צז' מסכהדרין :

(ואלה הנשפטים מדע הלכות ע"א ומקות העכו"ס פ"ד) :

מצוה טו שהזכירו מדרוש לע"א ויקרא האנשים לעצדה ויזרזס על זה ואף על פי שזה הדרוש לא יעשה פעולה מספעילות זונת הדרושה חליה וזה נקרא חס ח"י דורס חליה חל כעס מדיח והיא חמרו יתעלה ינחו חנשים צני צליעל וחס דרס ח' מן האנשים נקרא חסית והוא חמד יתענה כי יס"ך חסוך צן חסך

מצוה י שהזכירו פנטיח חמר ע"א ומהעסק צספ"ריה ר"ל צזה העיון ככותחיות כלומר הכוכב פניני חרד על חחר כן וחעשה כך והפנוני יקטירו לו ויעמדו לפניו על חחר כן ויעשה הדצר הפנוני ומה ש"ך על הדרך הזה כי הועחצה צחלו הדצרים ובעיון צחלו הנטיגית ח"ס ונה שיעורר חחרס צצקס חוחס עצודתס והחחוצ חחר הזכירו מזה הענין הוא חמרו חל חפנו ח' האלילים ונשון ספ"רי חס פ"ה חזה חחרים חח עושה חיתס חלכית ושס חמרו רצי יחודה חומר חנ חכנה לרחותס חפיו להסחכל לורת חללס הנרחות והמחשצה צעשיתס חינו חותר כדי שלא יתעסק חלק חזמן צחלק חמנה וצפרק שחל חדס (דף קיו"ט) חמרי חחצ חמחך חחח חלורה וחחח הדיוקנחות חסור לקריתו צסצח ודיוקני עלמה חפילו צחול חסר להסחכל צה חסוס שנחמר חל חפנו חל האלינים חחי חלצ"ד ח"ר יוחנן חל חפנו חל מדעחכס וכזר נחפלה חחצרי צזה הענין צעלמו ר"ל צחסור מחשצה צע"א והוא חמרו יתעלה חסמרו לכס פן יפתה לצצכס ר"ל כי כשחעמוק לצך לחשוב צה יחיה חציח חוחך לסור מן הדרך ולחעעסק צעצודתס וחמר ג"כ צזה הענין צעלמו ופן חשא עיניך חסמימה כי הוא צח להזכיר חחרס ראשונה שלא לרחות חוחס צעיניו וחמנס הזכיר מן הענין צמה שיתחס חל עצודתס צעיון חלצ וכן חמר פן חדרוש לאלהיכס יזכיר מלדרוש חיות עצודתס חע"פ שלא יעצדס שזה כולו מצית לטעות צהס ודע שהעובר על זה חייב מלקות וכזר הצחחר צסוף פ"ק מעירוצין (דף י"ז ע"ב) על מה שחמרו ליקיס על ערוצי חחומין ושמו רחית זה חמרו חל ילא חיס ממקומו והקשה חמר וחמר ואיך ילקס מלקות ענ חחורה צמלת חל ולא צחה ח חורה צמלת לא והסיו על לד הקישיח וכי כל מה שיצח צמלת חל חין לוקין עליו חלא מעתה חל חפנו חל האלילים ח"ל דלא לקי חנה חורה כי חחו זה לוקין עליו :

(קדושים חביו מדע הלכות ע"א ומקות העכו"ס פ"ב) :

מצוה יא שהזכירו מעשות מלצה יחחצרו חליה ויכצדוס חפילו חושמה לעצוד חלל עליה וזה כי יחדמה צע"א כי כן ח"י עושין חצונין מלצה וחסימין עליה ע"א והיא חמרו יתעל' צחצורה מזה לא חקיס לך מלצה ומי שצצר על לאו זה חייב מלקות :

(שופטים ושופרים מדע הלכות ע"א ומקות העכו"ס פ"י) :

מצוה יב שהזכירו מעשות חזן מוכנת להשתחית עליה חפיו כי זה לאל ית' וג"כ ש"א יחדמה לעצידת האלינים כי כן ע"שין חזן מלויירת צמ"חכס יחזכמה נפי הללס ייסחחו עליה נאות לנס ואמר ואזן משכית לא תחני צחלכס להשתחיות עליה והעובר על י"א זה נוקס ולשין ספ"ח לא תחני צחלכס צחלכס ח"י חסס ישתחויס על האזנים חזל חסס משהחיס ענ האזנים שצמקדס וכזר הצחירו משפטי מלוא זו צגמרח מגכה :

מצות לא תעשה

לאיזה נעצד שיהי' מהם הנה הוא סייצ כרת ואע"פ שאין דרך עצודתה ככך צמו אלו הקריצ לפעור או השתחוס למרקולים וזהו שלא כדרכה וככרת הג' צמי שהעציר מוצעו למוולך כמו שאצאר :

(וישמע יתרו • מדע הלכות ע"ל וחקות העכו"ם פ"ג)

מצוה ז' שהזהירנו מתח קלת מצנינו אל הנעצד הנפורסם צומן נתינת התורה שהי' שמו מולך והוא אמרו יתעלה ומזרעך לא חתן להעציר למוולך והיתה עצודתו כמו שהצאר צפרק ז' מסנהדרין (סס) והיא שהיו מצעירין אש גדולה לפני הללם ויקח אחד מצניו ויתנכו לגזר מתעסק לאותו הנעצד ויעצירו הגזר על האש מלד אל לך וכך נכפלה האזהרה מהנעשה הזה באמרו לא ימלא צך מעציר צנו וצחו צאש ומי שעצר על לאו זה צמזיד סייצ

סקילה וכרת אם לא יסקל וצווג חייצ מטאת קצועה וכצר הכצארו משפטי מלנה זו צפ"ז מסנהדרין :

(אחרי מות • מדע הלכות ע"ל וחקות העכו"ם פ"ו)

מצוה ח' שהזהירנו מעשות אוב והיא שיקטיר צקטורת ידועה ויעשה פעולות מיוחדות ויתדמה להשמייע דצור מתחת שמי' שייצ על מה שישאל ממנו וזה מין אחד ממיניו והוא אמרו יתעלה אל תפנו אל האוצות ולשון ספרי אוב זה פיתוס המדצר משמי' והעוצר על לאו זה צמזיד נסקל ואם לא יסקל יהי' צכרת ואם הי' צוגג חייצ מטאת קצועה ר"ל מי שעשה אותו מעשה צידו ויתעסק צו צעלמו וכצר הכצארו משפטי מלנה זו צשציעי מסנהדרין : (קדושים • מדע הלכות ע"ל וחקות העכו"ם פ"ו)

מגרת אסתר מצות עשה הרמב"ן

נראה לי שהכונן

כדצרי הרצ שאין זו לאו שצכללות ואף שהלכה כרצי יוסכן שאמר שחלוק הכחוצ צעונס לא יספיק לחייצו שני מטאות צשווג צשתיהן צהעלם אחד מ"מ הרי חלוק הסוף די לפי דעתו לחייצו שמים כשאינו צהעלם אי' דער כאן לא אמרו חתם דמיחה לאו שמה חלוקה אלא לחייצו שמים צהעלם אחד אצל צשתי העלמות יתפייצ שמים וא"כ אין זה לאו שצכללות מאחר שחייצ על כל אחד ואחד • וראיתי כי גם הסמ"ג מנאס שמים צללו ל"ח וצללו ל"ט •

מצוה ט' שהזהירנו מעשות

מעשה ידעוני והוא ג"כ מין ממיני ע"ז והוא שיקח עצם עוף ששמו ידוע וישים אותו בפיו ויעשן עשן ויתהלל תחלות ויעשה מעשים עד שיתחבר לו ענין דומה לחולי הנופר ויקחהו תרדמה וידבר בהווייה • אמרו ידעוני מניח עצם עוף ששמו ידוע לתוך פיו ומדבר מאדיו ובא' אזהרה בו בזה הלשון אל תפנו אל האובות ואל הידעונים ואר תחשוב שדאו זה הוא לאו שבכללות כי הוא כבר חלק אותו בזכרון העונש ואמר או ידעוני וחייב בכל אחת מהם סקילה וכרת במזיד והוא אמרו יתעלה איש או אשה כי יהי' בהם אוב או ידעוני ולשון ספרי לפי שהוא אומר איש או אשה עונש שמענו אזהרה מנין ת"ל אל תפנו אל האובות ועל לאו זה בשוגג חייב הטאת קבועה וכבר התבארו משפטי מצוה זו בז' מסנהדרין :

(אחרי מות • מדע הלכות ע"ל וחקות העכו"ם פ"ו)

כתב הרב והמלוס החשיעית שמונענו מעשו' הידעוני והמניע' צזה אל תפנו אל האוצות ואל הידעונים ואל תחשוב שזכו לאו שצכללות שכצר הפרישם כשזכר העונש ואני חושצ צודאיש הוא לאו שצכללו' מתאמרס צגמ' סנהדרין (דקס"ה) וצכריתות (דק ג) מ"ס הכא דתני ידעוני ומ"ס הכא דלל תני ידעוני אמר רצי יוסכן הויל וסניהם צללו אחד נאמרו ריש לקיש אמר הויל ואין צו מעשה וריש לקיש מ"ט לא אמר כרצי יוסכן אמר רצ פפא חלוקין הן צמיחה ורצי יוסכן חלוקה דללו שמה חלוקה דמיחה לא שמה חלוקה והלכה היא כרצי יוסכן ואמנס אנטכו לפי מנינו צמלוס אין לנו קפידא צזה :

כמי ועסיפיה דקרא נפקא אשר צאריך לרצות ימים ונהרות הרים וגבעות נחתה לרצות שלשול קטן ורלונם זלעזדם שיאסור הכתוב עצודת כל אלו וקבלתם דאלוה ולא אמרו כי תניא הריא צעיש'ע"מ לעזדם (ו) וצפ' ד' מיתות (דף כ"ו ע"ג) אמרו צנני נח אלהים זו ע"א וכן הוא אומר לא יהי לך אלהים אחרים וזו הגזרה שיה צעוד היא שאלו עכו"ם שעשה ע"א ולא השתחוה לה רצא פוטרו שם צגמ' ואני אומר שזה דעת החכמי' צקיפרא והלשון שם כך הוא ואחרי נוסכה לא תעשו לכם יכול יעשו להם אחרים ת"ל לא לכם אי לא לכם יכול הן יעשו לאחרים ת"ל לא תעשו (ס"א) ולא לאחרים) מכאן אמרו העושה ע"א לעלמו עובר משום צ' אזהרות משום לא תעשו ומשום לא לכם ר' יוסי אומר משום ג' משום לא תעשו ומשום לא לכם ומשום לא יהי לך הנה לדעת ר' יוסי לא יהי לך אזהרה צעושה הללמים והוא כלשון ונחלה לא יהי לך שהוא צקין הנכסים והוא דעת הצריחא השנויה צמכילתא כפי משמע' ולדעת ת"ק אינו כן אצל יהי' מניעה מהודות האלכות לזולתו יתעלה מלשון והיה י"י לי לאלהים והלכה היא כת"ק ופסע דצריהם צכל מקום כך הוא אמרו צהגדה צפרק הניזקין (דף כ"ז ע"ג) אחיה לקמיה אמרו לי' פלח לללמא אמר כתוב צחורה לא יהי לך אלהים אחרים

כי לא תעשה לך פסל נאמר צעזודת הללמים ולא צעשייתה מונאי דנוסיק החם כי תניא הריא לעזדם : ת"ל כי מוקים שצא אוכים כי פסוק זה על העשייה נאמר ולא העזודה : וזה כי לשון לעזדם לא משמע שיעזוד אותם רק שיעשה אות' על מנת לעזדם : ומלאתי אח"כ כי גם התוספות צפ' הוליתו לו (דף כ"ד) סצירא לכו כי לשון זה אין פירושו שיעזוד אותם אלא שאחרים עשו לו על מנת לעזדם ואל תטעה צמה ששאלו שם אח"כ צגמ' ועשייה גרידחא מי שרי שגראח כי לעזדם שאלו לעיל יהי' פירושו צעזודה ממש דה"ק ועשייה גרידחא צלי כינה לעזוד אותם מי שרי ומ"ם עוד (ו) שפסוק לא יהי' לך הוא לאו צעזודת הע"א והציה רחיה נוסכהדרין ומגיטין אמת הוא זה ואין הרצ חולק עליו כאשר גם הוא יודע אצל דע כי נציה כל זה כדי להוכיח שאין הלכה כרצי יוסי שסובר שלא יהי' לך הוא לאו צעשיית הללמים : ומה שאמר עוד (ז) כי פסוק אל תפנו אל האלילים הוא אזהרה על עשיות הללמים זה אינו רק נאזהר הריא כאשר כתבה הרצ צלאו עשרים צסמ"ק שלו (ח) אצל ופסל ומלצה לא תקימו שמה כי הוא גם כן יהי' אזהרה צעשיית הללמים כמו לא תעשה לך פסל שכתבנו :

על פני אפקיה וקטלוה וכן הנקלום חרגום לא יהי לך אלוה אחרן צר מני ודע כי צכל מוקים שאמר צכתוב אלהים אחרים הכונה צו אלהים אחרים זולתי השם הנכצד ולכן יתפוש זה כלשון צקצלות האלכות או צעזודה לו כי יאמר לא תקצלו עליכם אלוה צלתי לי"י לצדו אצל כשידצר צעשייה לא יאמר צכתוב אחרים וחלילה (ז) אצל המניעה צללמים וקיומם היא מפקוק אל תפנו אל האלילים ואחרי נוסכה לא תעשו לכם כמו שהזכירו צספרא (ח) וכן מפקוק ופסל ומלצה לא תקימו לכם ואמרו שם צספרא ופסל ומלצה מה פסל עשיתו פסלתו אף מלצה עשיתה פסלת' מה מלצה צל תקימו אף פסל צל תקימו כלומר שיעזוד עליו צקיומו צלא עשייה כגון שעשו לו אחרי' ועכשיו יונה צמלות כל עוצד עצודת אלילים צצמיתה לאו אחד אצל מגפק ומנשק צשלא כדרכה שהוא דין מיוחד ימנה לעלמו כמו שאנו מוכין נודר צשמה ונוקיים צשמה וכצד הזכרתי דעת צעל ההלכות והאמת יורה דרכו :

מצות לא תעשה

איכה יעזדו וגו' והעובר על לאו זה חייב צמזיד סקילה וכת וצשווג קרצן וכצד הצחצרו משפעי מלוה זו צמסכת סנהדרין (דף ס"ד ע"ג) ושם אמרו ג' כרותות לע"א אחת כדרכה ואחת שלא כדרכה ואחת למולך ר"ל כי מי שיעזוד אי זה ע"א שיהי' צא' מן העצודות הנה הוא חייב כרת וצחנאי שיעזוד אותה כדרכה כלומר צדצר שד רנה שתעצד צו כמו פוער לפעור וצורק אצן למרקולים ומעציר שערן לכמוש וכן מי שעצד צאחד מד' עצודות לאיזה

מצוה ו' שהזכירו מעזוד ע"א אפילו זולת הד' מינין הקדומים אצל צחנאי שחיי' העצודה כדרכה רולה לומר שיעזוד אותה צמה שהוא דרך אותו הנעצד שיעזוד צו כמו שיפעור עלמו לפעור או יצרוק אצן למרקולים והוא אמרו יתעלה צאזהרה מזה לא תעזדם ולשון מכילתא לא תשתחוה להם ולא תעזדם לחייב על העצודה צפני עלמה ולכן מי שיצרוק אצן לפעור או יפעור למרקולים אין זה חייב כי אין זה דרך עצודתה מפני אמרו יתצרך

מגלת אסתר מצות לא תעשה הרמב"ן

לא יהי' לך א"כ יהיו מפי הגבורה חמשה כצד השנתי על זה צמחה הראשונה של עויות הרצ שנס כי צדצור לא יהי' לך יהיו ד' מניעות על זה לא יתחייב שארצעת' אמר הקצ"ה רק נאמר שפסוק לא יהי' לך אלהים אחרים על פני צלצד אמר יוגם כי כל הדבור גם כן צל צלשון מדצד על עלמו שגדלה כמו הקצ"ה ממש ידצד הרי פעמים רבות נלינו השליח ידצד צלשון שולחו ומה שאמר עוד (ג) כי לא יהי' לך אינו לאו בעשיית הללמים כאשר הי' דעת המכילתא זהו ג"כ דעת הרב שכן פירש' מנועה מהאמין לאל אחר זולתו וכמו שכתב צסמ"ק שלו צלחו ראשון ומה שאמר עוד (ה) כי כל הלאוין שנאמרו צדצור לא יהי' לך הם לאוין בעצודתם אינו אומר כי לא תעשה פסל היאזהרה על העשייה וכן פסוק שהציא מפן תשחיתון ועשייתם פסל הוא הזהרה על העשייה אפילו צלח עצודה וכן נראה מפשטיה דקרא' ומה שהציא ראיה (ה) מפי כל הללמי' להוכיח כי

הוליא הקצ"ה את ישראל מנצרים קרע להם את הים הוריד להם את המן העלה להם את הצאר הגיז להם את השליו עשה להם מלחמת עמלק אמר להם אמלך עליכם אמרו לו הן והן רצי אומר להודיע שצמן של ישראל שכשעמדו כולן לפני הר סיני לקבל את התורה השוו כולם לצ' לקבל מלכות שמים שמוחה וקבלת המלכות הזה שקבלו צסיני הוא צאמת מדצור אנכי וכן ציאלו עוד שם אמרו לא יהי' לך אלהים אחרים על פני למה נאמר לפי שהוא אומר אנכי י"י אלהיך משל למלך שנכנס למדינ' אמרו לו עצדיו גזור עלינו גזירות אמר להם לאו כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזרותי שאלו מלכותי אינן מקבלים היאך נקיימין גזירותי כן אמר המקים לישראל אנכי י"י אלהיך לא יהי' לך אלהים אחרים על פני אני הוא שקבלתם מלכותי צמנרים אמרו לו הן כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי לא יהי' לך ר"ש צן יוחאי אומר הוא שנא' להלן אני י"י אלהיכם כמעשה ארץ מנרים אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם מסיני אמרו לו הן והן קבלתם מלכותי קבלו גזירותי הרי שצארכו פעמים הרבה כי דצור אנכי הוא קבלת מלכותו כלומר האמונה צאלהות ואמנם שקבלתם עליכם צמנרים הוא לומר שכבר האמינו צאלהות צמנרים ואמרו ויאמן העם ונאמר עוד ויאמינו צי"י והאמונה שהוא הזכירם עתה וקבלו אותה עליהם ואמרו עליהם הן והן שהאמינו וקבלו עליהם להחזיק באמונה שיש אלה נמלא והיא העוליהם מנצרים כלומר הספץ היכול המחדש א"כ דצד צדור הוא שדצור ר' שון ראוי למנותו מלוא א' והיא המלוא להאמין צעיקר וכמנה לא יהי' לך אלהים אחרים הפסוק כולו מלות לא תעשה אחת שהיא מניעה צע"א יזהיר שלא נודה האלמות לזולתו כלשון ואנכי אהי' להם לאלהים את י"י האמרת היום להיות לך לאלהים יכלול מניעה צע"א מהמקבלו עליו צאלוהו והמשתחווה והעוצד כענין ששנינו (סנהדרין דף ס' ע"ג) העוצד ע"ז א' העוצד וא' המשתחווה והמקטר והמקבלו עליו צאלוהו והאומר לו אלי אחת (ג) ואינו לאו בעשיית הללמים כנראה מפשט הצריחא השנויה צמכילתא (ד) אצל כולן לאוין צעצודת אלילים ענמה כלומר צעוצד אותה אמר לא יהי' לך אלהים מכל צדא השמים לקבלו צאלהים ולומר לאחד מהם אלי אחת ולא תעשה לך פסל וכל תמונה ולא תשתחוו להם ולא תעצדם וכן צכל מקום יתפס צעצודת אלילים כלי הזה פן תשחיתון ועשית לכם פסל תמונת כל ואין הכונה צעשייתן אלא צעצודת' והקבלה צאלהות שלהם וכצ' הזכירו צגמרח צזה שתי סצרות אס הוא צעשה אס לא אמרו צגמרת ר"ס (דף ס"ג ע"ג) וכן צגמי ע"ז (דף מ"ג ע"ג) צעשיית הליכות שצמדור התחתון מי שרי והא תניא אשר צשמים לרצות מנה ולצנה ככבים ומזלות ממעל לרצות מלאכי השרת והי' סוצר כי הוא איסור צעשיית הליכות אפילו לנוי ונדחה זה (ה) ואמרו כי תניא ההיא לעצדם אפילו שלשול קטן נמי אין הכי

הרמב"ן מצות לא תעשה מגלת אסתר לא

יתעלה לא תשתחוה להם ולא תעבדם ואין הרמב"ן (א) וזה לפי שכלל לאו של לא הכונה באיסור השתחוא' כלל ואמנם זכר דרך תשתחוה שונה יש כל שאר עצודת שצפנים אחד מדרכי העצודת וכמו כן נמנעם הסקרה וכמו שצאר צמלותו וכלל לאו של לא תעבד' והסקר' שאין למדות נלחו דהשתחוא' חלל שונה יש כל עצודת צין כדרכה וצין שלל כמו שאמרו (סנהדרין דף ס' ע"ג) ילח השתחוא' לידון צעלמו ילח ציחה ללמד על הכלל כלו כלומר שאין צמנע לא תעבד' המגפף והמנשק צעלל כדרכה אף על פי שהוא דרך כבוד חלל יכנסו צו העצודות שהן עצודת פנים ובהשתחואות לאין רצים דרשו אותם כלומר צה צעלמה אמרו (שם דף פ"ג) שלל השתחוא' צעודת זרה למה אחת לכדרכה ואחת שלל כדרכה ואחת לחלק והוא לשון המכלחל שהזכיר הנצ לא תשתחוה להם ולא תעבדם לחייצ על העצודת צפני עלמה ועל השתחוא' צפני עלמה כי העצודת כוללת כל העצודת שצפנים והשתחוא' מלמדת על עלמו' וצמזורו הגדול כז' ותקן כך (א) והנהרואי הרצ כפי דעתו צמנין המלות למנות לאו דהשתחוא' ולא דשאר עצודות שתיסרוה לומר לא תשתחוה להם אחד ולא תעבדם לאו אחד וראוי גם כן שנמנע לאו צפני עלמו מגפף ומנשק שלל כדרכ' שהוא חינו כלל חלו ואין צו מיתה וכיון שנתיחד לעלמו צללו והעונש ראוי הוא לימות צפני עלמו ח"כ יחי' המנין צע"ז ארבעה מלות שהרצ מונה ד' עצודות צעלל כדרכה ח' ושאר עצודת כדרכה (ב) ועוד הנה לדצרי' צמסוק לא יחי' לך חלכים

זולת האל ואין הכונה אסור השתחוא' לבדה לא זולתה אמנם זכר דרך א' מדרכי העבודה ר"ל ההשתחוא' וכן אנחנו מוזהרים מהקריב להם ולנסך ולהטיר ומי שעבר על אחד מאלו והשתחוא או הקריב או נסך או קטר חייב סקיל' ולשון מכלתא זוכה לאלהי' יחרם עונש שמענו אזהרה מנין ת"ל לא תשתחו' להם ולא תעבדם זביחה בכלל היתה ויצתה ללמד מה זביחה מיוחדת שכיוצא בה עובדים לשמים וחייבים עלי' בין שהוא עובדו בין שאינו עובדו כל שכיוצא בו עובדים לשמים חייבין עליו בין עובדו בין שאינו עובדו וענין המאמר הזה כי אלו הד' מינין מן העבוד' והם ההשתחוא' והנסוד והזביח' והקטור שבהם נצטוינו שיעבוד האר' ית' כל מי שיעבוד ע"ז באחת מהם חייב סקיל' אף אם הי' זה הנעבד אין דרכו שיעבד בא' מהן והוא שפראוהו שלא כדרכה ר"ל שאפי' עבד אותה שלא כדרך עבודת' אחר שעבדה באחד מאלו חייב סקילה כשיהי' מזיד והוא בכרת אם לא ידעו ב"ד או לא יעשו בו העונש ואם הי' שוגג יקריב קרבן וכן כשהבלו עליו באלוה באיזה דבר שחבלו עליו חייב וכבר נכפלה אזהרה זו ר"ל אסור עבודת' באח' מאלו הד' מינין ואפילו שלא כדרכה והוא אמרו ית' ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים ולשון ספרי אין שעירים אלא שדים ובגמ' זבחים (דף ק"ו) נתבאר שלא זו אמנם הוא בשוחט לע"ז אפי' לא יהי' השחיטה דרך עבודתה אמרו מנין לזובח בהמה למרקולים שהוא חייב שנא' ולא יזבחו עוד אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו הגוים האלה תנהו ענין שלא כדרכה והעובר עליו אם יהי' מזיד בכרת וסקילה כמו שאמרנו ובשוגג יקריב קרבן ולשון התורה זובח לאלהים יחרם וכבר התבאר דיני מצוה זו בפרק ז' מסנהדרין :

(וישמע יתרו מדע הלכות ע"ז פ"ג)

צעלל כדרכה ח' ושאר עצודת כדרכה (ב) ועוד הנה לדצרי' צמסוק לא יחי' לך חלכים

מגרת אסתר מצות עשה הרמב"ן

נראה לי כי מה שלא נמצא הרצ"ה לפי מה שכתבנו לעיל כי מצוה יז שכלטונו להחזיר הרצ"ה שלקחנו מהמנו וענין המנוה הזאת כי כאשר כמו שלא מנה גם כן מלות השבת העוסק ומכל מקום כתב בחזרו הגדול צריש הלכות גזלה ואצידה שחייב להחזירו :
ואם לקחנו אותה לזה הסיבה לכותן אע"פ שיתנו לו צדקון נפשו ולא גזלנוהו והוא ג"כ מלות עשה והוא אמרו יתעלה אל תקח מאתו כסף ותרצית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך ודרשו זו (מליעא דף ס"ג) אסתר ליה דליחי עמך ומזה אמר רבי אליעזר רצית קלוה יולאס דדיינים והלכה כמותו כמו שכתבאר זה של מליעא וזה של תמורה :

תמו מצות עשה

מצות לא תעשה

מצוה א היא שהזכירנו מהאמין לאל אחר זולתו והוא אמרו יתעלה לא יהי לך אלהים אחרים על פני וכבר התבאר דין מלוה זו עם מה שלפניה שלא זו מכלל תרי"ג מלות והוא אמרם שם תרי"ג מלות נאמרו למשה בסיני וכו' כמו שכתבנו במלוה ראשונה ממלות עשה :
(וישמע יתרו מדע הלכות יסודי התורה פ"ח)
מצוה ב שהזכירנו מעשות ע"ז לעצוד ואין חלוק בין שעשה צידו בין שילוח לעשותה והוא אמרו יתצרך לא תעשה לך פסל וגומר ומי שעצר על לאו זה חייב מלקות רובה לומר לאו עשיית ע"ז ואף על פי שעשה לו זולתו במלותו ואפילו לא עצד אותה :
(וישמע יתרו מדע הלכות ע"ז וחוקות העכו"ם פ"ג)
מצוה ג שהזכירנו מעשות ע"ז לזולתו כדי שיעצוד אותה ואפי' הי' מי שילוח אותו לעשותה גוי והוא אמרו יתע' אלהי מסכה לא תעשה לך ולשון ספרי לא תעשה אפילו לאחרים ושם נאמר העושה ע"ז לעלמו עוצר משום שני לאוין ר"ל שהוא עוצר על עשות צידו ואפילו עשה לזולתו כאשר התבאר בזאת המלוה השלישית ועוצר ג"כ משום שקנה

ע"ז ושזה אללו ואפילו עשה לו זולתו כמו שקדם במלוה השנייה ולכן ילקה שני מלקיות וכבר התבאר דין מלוה זו עם מה שלפניה במסכת ע"ז :
(קדושים תהי' מדע הלכות ע"ז וחוקות העכו"ם פ"ג)
מצוה ד שהזכירנו מעשות לזרות צעלי חיים מהעלים והאזנים והמחכות וזולתם ואף על פי שלא יעשו להעצד וזה הרחקה מעשות הלזרות כלל כדי שלא יחשוב זהם מה שיחשבו הסכלים ע"ז שיחשבו כי לזרות כחות והו' אמרו יתעלה לא תעשון אתי אלהי כספואלתי זהב ולשון מכילתא צענין לאו זה על נד הבחור אלהי כסף לא תעשו שלא תאמר הריני עושה לזוי כדרך שאחרים עושין במדינות ת"ל לא תעשו לכם והעוצר על לאו זה חייב מלקות וכבר התבאר משפטי מלוה זו ואי זה מן הלזרות אפשר לזיירם ואי זה מהם לא ילזירו ואיך יהיה תאר הלזיר צפ"ג מע"ז והתבאר בסנהדרין (דף ז' ע"ג) שלא זו גם כן רובה לומר אמרו לא תעשון כולל ענייני מכות מלוה זו אצל פסטיה דקרא מדבר צמה שזכרנו כמו שהתבאר במכלתא :
(וישמע יתרו מדע הלכות ע"ז וחוקות העכו"ם פ"ג)

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

מצוה ה שהזכירנו מהשתחו' כתב הרב והמלוה לע"ז והוא אמרו ית' לא תשתחוה להם והוא מבואר שאמרנו ע"ז נרצה בו כל מה שיעבד זולת

נראה לי שהכיון כדברי הרצ"ה מנה צוה ארבע מלות כאשר כתב הרמב"ן

דעת הרב שלא כ' המנוח הזאת חזל הפירוט
הזה אינו אמת שזה הכתוב גואל הדם הוא ימית
את הרולח צמגעו זו הוא ימות זו ואם צפתע
זלא איצה הדפו וגומר וזה דבר ברור אינו
נעלם וכל מסתכל בענין :

מצוה יד שנלעונו להרטיק מליהנות צגד
שנראה זו נגע לרעת ונטמא והוא
אערו יתעלה לרעת ומארת הכגע טמא הוא
ודעו צמפרה לרעת ומארת יתן זו מארת אל
תהנה זו אין לי אלא מוחלט מוסגר מנין ת"ל
כי לרעת אי מה מוחלט אם קללו ועשה ממונו
מוכין טמא ואסור בהנייתו יכונ אף המוסגר כן
ת"ל הוא והנה הנהי' מן הצגד הנז' עובר צעשה
וכן צצית המנוגע וצשלישי מומס' ערלה (ד'
מ"ג ע"ח) צגמרא דצני מערצא אמרו מניגעות
שעשאן סיד אית חניי חנו עלו מידי טומאתן
לא עלו אסורות דכתיב לרעת ומארת' תן זו מארת' אל
מוחר חוץ מאפר ע"ז היחיד צצית צצית יומי קומי צצית יומן הרי אפר הצית אינו צא
מחמת ע"ז ותימא אסור אמר ליה שניא היא דכתיב נתילס ודבר פשוט הוא שזו המלוה אינה
נמנית עם משפט הרעת מלוה א' כי אין זה ענין לדין הטומאה והטהרה אצל הוא דין מיוחד
צפני עלמו כאשר שצחו דד מחוץ למחנה נמנה מלוה צפני עלמו וק"ו הדבר :

מצוה טו שנלעונו להודות לשמו ית' צכל עת
שנקרא צמורה על הטוב' הגדולה
שעשה לנו צחתו אלינו והודיענו המעשים הרליים
לפניו שזהם נחל חיי העולם הזה וכאשר נלעונו
צצרכה אחר כל האכילה כן נלעונו צזו וצפרק ג'
של צרכות (ד' ע"צ) אמרו מנין לצרכת התורה לפנייה מן התורה שנאמר כי שם י"י אקרא הצו
גודל לאלהינו ורלה ללמוד צרכת המזון לפניי שיהי' מן התורה ק"ו מזה אמר ומה תורה שאינה
טעונה לאחרים טעונה לפנייה מזון שטעון לאחריו אינו דין שטעון לפניו ומשיצו על זה מדרך
הפרכות מה לתורה שכן חיי עולם ועוד דתנן על המזון מצרך לאחריו ואינו מצרך לפניו ומפלים
צזה שכיון שצעל קרי אינו מצרך לפני המזון והוא מצרך לאחריו ללמוד שצרכה לאחריו צלצד
היא מה"ס ולפיכך אינה צטלה מפני תקנתם צטצילת צעלי קריין וס"מ דק"ו פריכא הוא : והעולם
מזה שצרכת התורה לפנייה מלות עשה דאורייתא וצגמרא דצני מערצא (ד' ע"ח) אמרו כחוצ
צחירה צרכה לפנייה ואין כחוצ צה צרכה לאחרים מה כחוצ צה לפנייה כי שם י"י אקרא הצו גודל
לאלהינו כחוצ צמזון צרכה לאחריו אין כחוצ צו צרכה לפניו מה כחוצ צו לאחריו ואכלת
ושצעת וצרכת ואין כחוצ צו צרכה לפניו ומנין ליתן את האמור צזה לזה וכו' : מכל זה
נחצאר שהצרכה הזו מן התורה ואין ראוי למנותה מלוה א' עם הקריאה כמו שמקרא
צכורים אינו נמנה א' עם הצאחו וספור יליאת מלרים עם אכילת הפסח :

מצוה מז שנלעונו להחיות גר ותושב להלילו
מרעתו שאם הי' נעצע צנהר או
נפל עליו הגל שנטרם צכל כחנו צהללתו ואם
הי' מולה נחעסק צרפואתו וכל שכן מאחינו
ישראל או גר דק שאנו מחוייבים לו צכל
אלה והוא צהם פקוט נפש שדומה שצת והוא
והחזקת צו גר ותושב וחי עמך ומאמרם
צתלמוד גר אתה מלוה עליו להחיותו עכו"ם
אין אתה מלוה עליו להחיותו והמלוה צו מנאה צעל הלכות חמיה את האם והדבר צכל אותה
עם הלדקה צמלות קנ"ה מפסוק פתוח חפתח את ירך והם שמים מלות צלמח :

נראה לי כי מה שלא מנאה הרב הוא לפי
שדעתו צאלה הפסוקים הוא שכלם
צאו להזהיר על דבר אחד והיא מלות הלדק'
וכמו שפירש צסמ"ק שלו צמלות עשה קנ"ה :

מגילת אסתר מצות עשה הרמב"ן

כעוצר על עשה וכצר העירותיך על זה פ'מים
צין הערצים והוא אונרו יתעלה וערך עליה
העולה והקטיר עלי' חלצי השלמים (יומא 97
רצות .

לומר שמשעה שמקדש הכהן המערכת כאמרו וזער עליי הכהן עלים צקק צקק יעלה עליי העולה הידועה שהיא עולת הצקק ועליי יקטיר וישלים כל הקרצנות לא על התמיד הצא צערצ וזו היא מלות עשה וצגמרת פסחים (דף כ"ט) אומר צפירוש אין לך דצר שקודם לתמיד של שחר אלא קטורת ואין לך דצר שמחעכצ אחר תמיד של צין הערצים אלא קטורת ונרות ופסח ומחוסר כפורים צערצי פסחים רצי ישמעאל צנו של רצי יוחנן צן צרוקה אומר אף מחוסר כפורים צשאר ימות השנה שטוצל ואוכל צקדשים לערצ ושאלו צשלמה לת"ק אחי עשה דפסח שיש צו כרת ודחי עשה דהשלמה אלא לרצי ישמעאל מכדי אחי עשה והאחי עשה מאי אולמיה דהאחי עשה מהאחי משה והנה למדנו שיש צזה מלות עשה כלומר שהמקדים או המאחר קרצנו לזמנים הנזכרים עוצר צלאו הצא מכלל עשה שהוא עשה :

נראה לי כי איני צריך לכפול כך יותר מפי מצוה יב שגלעווינו צכצש הנשחט ציום ארצעה
זה המאמר כי כזר הצינותיך עשו צערצ שהוא יאכל צלילה לא

פירושו פעמים רבות : ציוס משעת שחיטתו והאוכל ממנו ציוס כזית

מלכד שלא ילא ידי חוצתו יש לו זאכילתו עזירה וחטא זמלות עשה וזשני מפקחים (77) מ"א
ע"ז) אמר הכל כזית ללי מצעוד יום כזית נא משחשיכי חייב והקרו ואמרו חנא קנא ללי
דומיא דנא מה נא זללו זשלמא נא דכתיב אל תאכלו ממנו נא אלל ללי מאי טעמא דכתיב
ואכלו הצער זלילה הזה זלילה אין ציום לא האי לאו הצא מכלל עשה הוא וכל לאו הצא
מכלל עשה ואמרו אמר רב חסדא הא מני רבי יהודה היא וכו' ואין הלכה כרבי יהודה אצל
ההלכה היא שהוא עובר זעשה כלומר זללו הצא מכלל עשה שהוא עשה :

נראה לי שמה שלא מנאח הכרז הוא לפי מצוה יג שכלטוינו צענין הרולח אחרי שנחמייצ
שחיוצ הריגת גואל הדם את הרולח מיחה צצית דיין שיצקשנו גואל הדם

הוא אחד מדקדוקי מלות הריבית הרגולר המועטת וירדוף אחריו וינקוט נקמתו ממנו שיציל אותו על הצ"ד כי המלה הוא שידונו אותו למיתה כ"צ"ד ויוצת כמשפטו או שירגל אותו הבואל אם

ויהרגוהו וע"י מי ע"י גואל הדם וכמו שכתב
הרב צפ"ח מהלכות רולח ושמיית נפשו"ל מלוח
לא יוכל לו צית דין ואם אין לו גואל הדם
שיעמידו לו צ"ד אדם ממוי' מהם לרדוף אחריו

ציד גואל הדם להרוג את הרוצח שנאמר גואל ולהיות גואל דמי הרוצח והוא אמרו יתעל' גואל
הדם הוא ימית הרוצח וכל הראוי לירוש' הוא הדם הוא ימית את הרוצח צפגעו צו וצטטי

בואל הדם לא רלה בואל הדם או שלא היי
יכול להמיתו או שאין לו בואל דם ז"ד ממיתין
מסכהדריין (דף ת"ה ע"ב) אמרו בואל הדם הוא
יניח את הרולח מלוה צ"ד בואל הדם ומנין שאם

לחם הרוגז צסייף עכ"ל • וכבר השריש לנו הרב
צשורש ז' שאין למנות דקדוקי המלוח • ומלחמי
צפגעו צו מ"מ (א) וכבר ראינו מי שפ"י זה
לחם הרוגז צסייף עכ"ל • וכבר השריש לנו הרב
צשורש ז' שאין למנות דקדוקי המלוח • ומלחמי
צפגעו צו מ"מ (א) וכבר ראינו מי שפ"י זה

אח"כ שגם צעל זוהר הרקיע הליץ בזה האופן
צעד הרצ צמרשו מלות עשה קל"ח ומה שאמר
לדעת רבי יוסי שאומר (מכות 77 י"ג) מלות
צדוה שילא חוץ לעיר מקלטו ושזה כאמר

עוד הרמז"ן (א) שיש מי שפיר' הצרייח' ציד גואל' הדם ורשות ציד כל אדם • ואין כן
דסנהדרין צדולח שוגג ושאינו נכון הנה רש"י אלא כר' עקיבא דאמר הרשות ציד גואל' הדם

היי אחד מהם ספירשו כך שם צגמ' : אמנם ואין כל אדם חייבין עליו (ב) וגם זה היי
אמת הוא כי פליאה דעתו ממני שהרי הוא
דעת

זעלמו כתב צפירושו על החור' צפרשת מקעי שמפסקו או בכל חזן אשר ימית זה זלל ראות
ולמעלה מדבר זהורג צמזיד והנה פסקו גואל הדם ימית את הרוגה למעל' ממנו חמור ושמה כוכל

לומר כי מה שרש"י פירשה צבונג הוא מוכרם מלשון הצריחא שאומרת מלוא
ציד גואל הדם רק המלוא היא על הצ"ד להמיתו ציד העדים כמו שכתב יד העדים תהי

זו צראשונס להמיתו • ואין לומר שצריחא זו מדצרת כשאין הרולח תפוס ציד הצ"ד שאז חוננים מלוא ציד גואל הדם לרדוף אחריו שהרי אין צפסוק מוזכר לשון רדיפה כלל וגם שכלומר צ

צמגו צו הנה הם פירשוהו אזהרה כצ"ד שיעמידו לו גואל כדי שיהרגהו וא"כ עשו צמגו מלשון
מיתה כמו לך פגע צו ומה שכתב רש"י צפירוש התורה שלו כי מפסוק או צכל אצן וגומר ולמעלה

מדבר זהורג צמזיד היינו דוקא צמסוקים שנאמרו צרולחים אלל פסוק זה צגואל הדם נאמר ונג
 סאלל הורג צמזיד נאמר פרוצ פרשיות כחוצ כאן ומה שאמר עוד (ב) כי דעת הרב שלל

הרמב"ן מצות עשה מגלת אסתר כט

(שבת דף קנ"ו) לא מאלטגנינות שלך זהו ענין המלכות הזאת והזכירה זה"ג כתב להיות תמים ואולי משם הרצ שהיה לואה כוללת המלות וללכת בדרכי התורה כענין אשרי תמימי הסולכים בתורת יי' ולכן לא הביא בחשבון והמתחבר מדברי רבותינו והנכון כפי מה שכתבנו :

מצוה ט שגלעונו זהפרישנו תרומה שנפריש אותם מן היפה או מן השום לא מן הרע על היפה והוא שנאמר מכל מתנותיכם תרימו את תרומת יי' מכל חלצו את מקדשו וממנו וכן זהפריש הלוי תרומת מעשר לא יפריש מן הרע שנאמר ואמרת אליהם זהרימכם את חלצו וממנו ונחשב ללוי ולשון ספרי מכל מתנותיכם תרימו את תרומת יי' בתרומה גדולה הכתוב מדבר ושם אמרו ואמרת אליהם זהרימכם את חלצו וממנו הרי זו אזהרה לבית דין של לויים שלא יהיו תורמין אותו אלא מן המוצא וזכרנו שם של תמורה (דף י"ע"ג) אמרו צמח שהיו דנין בכל מילתא דאמר רחמנא לא מעציד אי עציד לא מהני והרי תורם מן הרע על היפה דכתיב מכל חלצו את מקדשו וממנו ותן אין תורמין מן הרע על היפה ואם תרם תרומתו תרומה והשיצו שאני צרור כי והרמיתם ממנו את תרומת יי' וכל אם כן הוא ודאי מלוא צא בחשבון המלות ואל התרומה שהיא ראשית דגנך תירושך ויבסךך תתן לו לפי שהתורם מן הרע על היפה כיון שתרומתו תרומה כבר קיים מלות ראשית דגנך תירושך ויבסךך תתן לו אצל עצר על זה העשה האחר שגלעונו להרים חלצו ממנו וזה דבר צרור לא יעלה מכל מחצוקן :

נראה לי כי מה שלא מנחה הרצ הוא לפי שמהאמר זה עוצר בעשה אין פירושו שיהי' עשה בהקדמת הבהמית רק שיש לו אסור בהקדמת החיה בעוצר על עשה אחד מאותם שצאו בתורה וכבר גליתי דעתי צזה למעלה פעמים רבות ומה שאמר עוד שהרצ הביאה בחצורו הגדול הנה הרצ שם לא הביאם בחשבון המלות שהרי כשמה המלות שהן בהלכות אסורי מוצא לא כתב מלוא זו אצל הביאה לומר שיעוצר בעשה והעשה הוא כאשר העירותך :

מצוה י שגלעונו שיהי' כל קרבן שנקריב ונשלש מיני הבהמית אשר הזכיר מן הצקר ומן הכשמים ומן העזים ובגמ' נסכת זבחים (דף ל"ד) בשלישי ממנו אמרו צמעלה אצרי חיה א"ר יוחנן עיבר בעשה בהמה אין חיה לא ולאו הצא מכל עשה עשה ריש לקיש אמר אינו עוצר בעשה שהוא למלוא והקשו עלי' מצריחא שהיא שנייה צספרא ואמר מתיב רצא אלו נאמר קרבן ליי' בהמה הייתי אומר חיה בכלל בהמה כענין שנאמר וזאת הבהמ' אשר תאכלו חיל ולבי ויחמוד תלמוד לומר צקר ולאו יכול לא יציא ואם הביא כשר הא למד זה דומה לאדם שאמר לו רצו הצא לי חטין והביא לו חטין ושעורין שאינו כמעציר על דבריו אלא כמנסיף על דבריו וכשר ת"ל צקר ולאו אמרתי לך ולא חיה הא למד זה דומה לאדם שאמר לו רצו שלא תציא אלא חטין יביא חטין ושעורין שאינו כמנסיף על דבריו אלא כמעציר על דבריו ופסול תיובתא דריש לקיש תיובתא ונתקיימו דברי רבי יוחנן צמלות עשה הזאת והרצ כתבו בחצורו הגדול :

מצוה יא שגלעונו להקריב כל הקרצנות הצחי' כדכזה או צחוצה צין שני התמידין לא קודם תמיד של שחר ולא אחר תמיד של

נראה לי כי מה שלא מנחה הרצ הוא לפי שאין פירוש מאמרם של לאו הצא מכלל עשה שיהי' מלות עשה רק שיעוצר

כעוצר

חית

צין

ל"ט

מגרת אסתר מצות עשה הרמב"ן

כנו כל לפור טהורה תאכלו שהמלוה היא
לדוק צמימני העופות וכן כלם כאשר כתבתי
לעיל צרשים :

נראה לי כי מאחר שכן נמלא צמרי או
צמרי ראוי להציא צמנין המלות
אם לא נמלא איזה דעת קוטר אליו צגמ' שהוא
העקר או שיוציאו הפסוקים למדרש' אחרים
וה"ה ג"כ בזכור את אשר הקלפת

ולשון ספרי זכור את אשר עשה יי' אלהיך למרים וכי מה ענין זה אלל זה ללמדך שאין נגעים
צאין אלל על לשון הרע והלא דברים ק"ו ומה מרים שלא דברה אלל צפניו של משה ולהנייתו
של משה ולשכחו של משה ולצנינו ש"ע כך נענשה המדבר בגנותו של מצורו צרצם על
אחת כמה וכמה ושנינו צמריא זכור את אשר עשה יי' אלהיך למרים יכול צלצך כשהוא
אומר השמר צנגע לרעת לשמור מאוד הרי שמירת הלצ אמור הא מה אני מקיים זכור
שמהא שונא צפין פי' שנשמר מנגע הרעת שלא תצואנו והיא אזהרה ממה כלומר מלשון
הרע הגורם אותה עם האזהרה ולעשות ככה אשר יורו אחכם הכהנים כלי' שלא יקוץ צהרת'
ואח"כ הזהיר בזכור את אשר עשה יי' למרים גם צזכיר' הפה והנה כאשר נלטינו צזכירת מה
שעשה לנו עמלק כדי לדעת שלא על חנם ימחה האל שמו רק מתמלתו עלינו לנקום החמס
שעשה לנו שלא הי' ירא ממנו יתעלה כך נלטינו צזכירת מה שנעשה למרים להשמר
מלשון הרע שלא יצואנו ככה וכן עוד דרשו זכור את אשר הקלפת ליי' אלהיך צמדבר יכול
צלצך וכו' ולא ידעתי אם היא אזהרה למוקליפים עומן כלומר אנשי דור המדבר ואולם היא
מלוה לדורות לדעת סקד האלהים עלינו ושמרו צרית אצותינו ולתת הודאה לשמו ולצרך אותו
על הכל וכענין שהנציא מזכירם עמי זכור נא מה יעץ צלק מלך מואב ומה ענה אותו צלעם צן
צעור למען דעת לדקות יי' ואח"כ ראוי לענותה מלוה מן המלות :

נראה לי שמה שלא נמלא הרצ אינו לחשו
שהיא מלוה כוללת כאשר חש
עליו הרמב"ן רק לפי שפסוק זה כולל כל
האמור למעלה צפרשה מענין מעונן מנחש
ומכסף ומאחר שמה כל אחד ואחד מהם
לאו צפני ענמה אין לריך להציא אזהרה אחרת
על אלו הדברים המוזכר מהם שכבר
השריש לנו צשורש התשיעי שאין ראוי
למנות הללוים והעשה אלל הדברים המוזכר
מהם

מצוה ח שכלנויני להיות לצנו תמים עמו
יתעלה והוא שנאמר תמים תהי' עם
יי' אלהיך וענין הציא הזאת שנייחד לצנו
אליו לצדו ית' ושנאמין שהוא לצדו עושה כל
והוא היודע אמתת כל עתיד וממנו לצדו
כדורש הצאות מנציאיו או מאנשי חסידיו רולה
לומר אורים ותומים ולא כדורש מהוצרי שמים
ולא מזולתם ולא נצטט שיצאו דצריהם ע"כ פנים
אלל אם נשמע דבר מהם נאמר הכל צידי
שמים כי הוא משנה מערכת הככבים והמזלות
כדלנו מפר אותות צדים וקוסמים יהולל ונאמין
שכל הצאות תהיינה אלינו כפי התקרצנו לעבודתו כענין שהצטיח אל דרך הגוים אל תלמדו
ומאותות השמים אל תחתו ואמרו צפ' צתרא דפסחים (דף קי"ג ע"ב) מנין שאין שואלים דבר
מן הכנדיים שנאמר תמים תהי' עם ה' אלהיך והכלדיים הם שארית האומה המתעסקת צמלאת
הכוכבים ולשון ספרי אם עשית כל האמור צענין הרי אתה תם ליי' אלהיך . ופירוש זה שאמר
הכתוב לשאלו העתיד מאוב וידעוני ומתים ומן מעונן וקוסם ואחרי כן לוי' שיהי' לצנו
תמים עמו צאלה ולא יירא מדצרי מגיד עתידות מהנזכרים או מזולתם אלל מן נציאיו
כדורש ואליהם נשמע כמו שאומר צפרש' וזהו תרגומו של אונקלוס שלים תהא צדחלתא דיי'
אלהיך וכן אמר הכתוב יהי לצי תמים צחוקיך והמלוה הזאת נלמוה אצרהם אצינו כאשר צא
לכרות לו צרית לתת לו זרע אמר התהלך לפני והיה תמים כי מפני שהי' הוא עליו
השלום יסוד צאמונה והחולק על הכשדים שהיו מייחסים הכחות כלם לשמש ולירח ולכוכבים
והוא ראה שיש עליהם יולר מנהיג לוהו עוד להתהלך לפניו ולהיות תמים עמו ולא יתן
צלל שיהא צולתו שום אמת ולא יסתכל צענינם כלל עם דעתו שיוצרו מנהיג אותם
אלל יהי' לצו אליו לצדו יתעלה כי הוא המלוה אותם והמשנה מערכתם כדלנו כענין שאמרו

כחומרם (דברים רצה פרשת שופטים) הגרגשי פנה והלך לו ונתן להם הקצ"ה ארץ טובה כארלם זו אפריקא נלטוינו אנו לצוא צארץ ולכבוש מדינות ולהושיע זה שצטנו וכן אחרי הכריתנו העוממי ההם הם רבו שצטנו לעזבה ולכבוש להם ארץ שנער או ארץ אשור וזולתם מן המקומות אינם רשאים שצטנו כיצושה וצישיצתה ומחמרים מלחמת יהושע לכבוש תצין כי המלוה הזו היא הכבוש וכן אמרו בספרי כל המקום אשר חדרוך כף רגליכם בו לכם נתתיו אמר להם כל המקומות שחכשו חוץ מן המקומות האלו הרי הם שלכם או רשות צידם לכבוש ח"ל עד שלא יכבוש ח"י חלמוד לומר וירשתם גוים גדולים ועלומים ואמר כך כל המקום כו' ואמרו ואם תאמר מפני מה כיצב דוד ארם נהרים וארם לוצה ואין מלות נובהות שם אמרו דוד עשה שלא כחורה החורה אמרה משחכשו ח"י תהיו רשאים לכבוש ח"ל והוא לא עשה כן הרי נלטוינו כיצושה בכל הדורות (ב) ואומר אני כי המלוה שחכמים מפליגים צפ והוא דירת ארץ ישראל עד שאמרו כתובות (דף ק' ע"ג) כל היולא ממנה ודר

כאשר לא נהיה משועזדים לאומות ומה שאמר עוד (ב) שחכמי הפליגו צצצת דירת הארץ זהו דוקא צומן שצית המקדש קיים אצל עכשיו אין מלוה לדור זה וכן פירשו החוספות שם גבי הוא אומר לעלות ויעוד רחיה שאין צו מלוה ממנה שאמרו ג"כ החם (שם) כל העולה מצבל לח"י עוצר צעשה שנא' צצלה יוצאו ושמה יהיו ואם הי' מלוה צדירת ח"י צכל הזמנים אין יצא נציה אחרי משה לסתור את דבריו והא אין נציה רשאי למדש דבר מעתה וכ"ש לסתור (ג) והמאמר שהציה מספרי שצכו וקראו המקרא הזה וירשתה וישצתה צה נ"ל שעל שלא הי' צידם לקיים מקרא זה לפי שהי' הצית סרצ היו צוכים והראיה ממנה שקרעו את צגדיהם שנראה שעל הסרצן היו מתאצלים שאם מלוה זו הייתה נובהת גם לאחר הסרצן למע צכו וקרעו את צגדיהם והלא גם עתה היו יכולים לקיימה לכך נאמר שצודאי מלוה זו אינו נובהת אחר חורצן הצית שצצנה צמהרה ציתינו :

צמולה לארץ יהא צעיניך כעוצר ע"ז שנא' כי גרשוני היום מהסחפת צנחלת י"י לאמר לך עצוד אלהים אחרים וזולת זה הפלגות גדולות שאמרו צה ככל הוא ממלות עשה הוא שצלטוינו לרשת הארץ לצצת צה ח"כ היא מלות עשה לדורות מתחייצ כל אחד ממנו ואפילו צומן גלות כידוע צחלמוד צמקומות הרצה (ג) ולשון ספרי מעשה צרצי יהודה צן צתירא ורצי מתיה צן סרש ורצי חנניה צן אחי ר' יהושע ור' נתן שהיו יולאין מולה לארץ והגיע לשלטיא וזכרו את ארץ ישראל וצקפו את עיניהם זלגו דמעוטיהן וקרעו צגדיהם וקראו המקרא הזה וירשתי וישצת צה ושמרת לעשות ואמרו ישיצת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המלות :

מצוה ה שצלטוינו כשנלור על עיר להניח אחת מן הרוחות צלי מלור שאם ירלו לצרות יהי להם דרך לנוס משם כי צזה נלמוד להחנה צחמלה חפ"י עם חויצינו צעת המלחמה וצו עוד חקון שנפתח להם פתח שיצרחו ולא יתחזקו לקררחנו שנאמר וילצאו על מדין כאשר לוח י"י את משה ודרשו צספרי הקיפוח משלש רוחותיה ר' נתן אומר תן להם רוח רציע"י שיצרחו ואין זו מלות שעה צמדין וכ"כ הרצ צחצורו הגדול צהלכות מלכים ומלחמותיהם :

נראה לי כי מה שסרצ לא מנאה הוא לפי שזה הוא חלק ממלות מלחמת הרשות שצצר מנה מלות עשה ק"ל וכצר נחצאר צשורש י"א שאין למנות החלקים ומ"ש הרמב"ן שסרצ כתצה צחצורו הגדול אחת הוא אצל לחלק הציה שם והראיה שהרי לא הציהו צסימני המלות שצא צהל' מלכים ומלחמותיהם :

מצוה ו נלטוינו כשנלור על עיר לאכול מן האילנות שצגצולה כל ימי המלור ואם נכרות אחת לצטלה דרך השחתה נעצור על עשה מוסיף על הלאו המפורש צו והוא אמרו יתעלה כי ממנו תאכל מלות עשה ואותו לא חכרות מלות לא תעשה וראוי הרצ לפי שצצנו צמלות שיימנה גם את זה ודע כי זו המלוה צעשה ולא תעשה שלה כשנלור על עיר להלחם עליה לתפסה שצלטוינו לחמול עלי' כאשר נחמול על שלנו אולי נכבוש אותה אצל צלחתנו ועל ארץ חויצ נשחית ונחצל כל עץ טוב וכן צימני המלור להלר לאנשי העיר צהשחת

נראה לי כי מה שלא מנאה הרצ הוא לפי שמה שאמרו צספרי שהוא מלות עשה הוא לומר שצוצר על השחתת האלנות צעשה ולא תעשה ולא שיהי עשה צאכילחם אמנם אותם הלוויים שיימנה הרצ כלם מלות הם כמו

גראה לי כי מה שלא מנחה הרצ הוא לפי שמה שדרשו חכמים לאכלה ולא לסחורה אין פירושו שיהא מנוה באכילתם רק לאכלה הותר לכם ולא לעשות בהם סחורה וראיה שאין באכילתם מנוה ממה ששנינו בפ"ח משביעית דף מ"ג ע"ג שביעית נחנה לאכילה ושתייה וסיכה כו' ולא קאמר שביעית מנוה באכילה ושתייה וכו' ואל תשתמש בזה שאמר בגמ' ירושלמי דף ל"ח ע"א בזה הפי' על זאת המשנה בהלכה ז' כילד לאכל דצר שדרכו לאכל אין מחייבים אותו לאכל לא פת שעפשה ולא קניצת ירק ולא תצטיל שנתקלקל

מצוה ג שאמרה תורה צפירות שביעית והיתה שבת הארץ לכם לאכלה ודרשו לאכלה ולא לסחורה וזה דצר תורה הוא כמו שאמרו בפרק דמאכלות שא"ל ע"ז (דף ק"ג) נמלא פורע חובו צפירות שביעית והתורה אמרה לאכלה ולא לסחורה וכן באקומו' רבים מן החלמוד צא כלשון הזה ונכפלה זה המנוה באמרו יתע' ואכלו לציוני עמך שלא אמר לציוני עמך חעזוב אותם באמרו צלקט ושכחה אצל לשון אכילה מזכיר בהם הכתוב צכל מקום והנה העושה סמור ה בהם עוצר בעשה :

לורתו כי נראה מכאן שדוקא אלו הדברים שנתקלקלו אין מחייבין אותו לאכלם אצל מה שהוא מחוקק וטוב חייב לאכל זה אינו כי מה שאמרו צאלו שאין מחייבין אותו לאכול הוא משום דקד"א דחייב לאכלם למען לא יפסדו שהתורה אמרה לאכלה ולא להפסד קמ"ל שאינו חייב לאכלם מאחר שאינם ראויים לאכילה ובהיותם ראויים פשיטא כי אינו חייב ג"כ לאכלם שהרי אין כאן חשש שמה יפסדו מאחר שהם טוהים . ומה שאמר עוד שהיה מנוה ממה שאמר העושה בהם סמורה עוצר בעשה ואם כן הוי לאו הצא מכלל עשה שהוא עשה כצר פירשתי במנוה הקודמת לזו פירוש זה המאמר צכל מקום ואיני לריך לכפלו והראיה שהצא צעל זוהר הרקיע במנוה עשה ס"ו להוכיח כי ה"א מנוה מה שאמרו צפי' צתרא ציומא (דף פ"ו ע"ג) משל לשתי נשים שלוקות צצ"ד אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית והיתה לוקה שלא אכלה אותם בדרך אכילה ועצרה על מה שכתוב לאכלה ואין זה אכילה . כ"ל שאינם ראויים דהיכן מנינו מלקות בעוצר על מנוה עשה והלא אין לוקין אלא על הלואים וכדאיתא בגמ' ריש פ' אלו הן הלוקין (דף י"ג ע"ג) אלא הכי פירושו ועצרה על מה שכתוב צתורה לאכלה שפירושו שהותר לו לאכלה ולא להפסד אומנם גם לפי דרכי קשיא לי זה המאמר שאמר דלוקה על שאכלה פגי שביעית דהיכן מנינו מלקות בעוצר על אסור עשה ולפי דעתי שלכן כתב שם רש"י והתירו צה למלקות . שם לא הורה צה למלקות לא היתה לוקה וגם כי רש"י לא פירש זה רק על מה שאמר בגמ' אחת קלקלה אחי אומר כי טעות נפל צספר ויש לומר והתירו צהן :

גראה לי כי מה שלא מנחה הרצ הוא לפי שמנוה ירושת הארץ ושיצתה לא נהגה רק צימ' משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מארצם אצל אחר שגלו מעל אדמתם אין מנוה זו נוכחת לדורות עד עת צא המשים כי אדרבא נלטינו לפי מה שאמרו צסוק כתוצות (דף קי"א) שלא נמרד באומות ללכת לכבש את הארץ צחזקה והוכיחו מפסוק השבעתי אתכם צנות ירושלים וגומר ודרשו צו שלא יענו ישראל צמומ' . ומה שאמר הרמב"ן (א) שהחכמים אמרו כי כצו הארץ היא מלחמת מנוה זהו כאשר

מצוה ד שכלטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל יתעל' לאצותינו לאצרהם ליחזק וליעקב ולא נעצרה ציד זולתנו מן האומות או לשממה והוא אמרו להם והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ופרע אותה להם צמנוה הזו כולה צגבוליה ומלריה כמו שאמר וצאו הר האמורי ואל כל שכניו צערצה צהר צשפלה וצנגצ וצחוק הים וגומר שלא יניחו ממנה מקום והראיה שזו מנוה אמרו יתעלה צענין המרגלים עלה רש כאשר דצר י"י לך אל תירא ואל תחת ואמרו עוד וצטלח י"י אתכם מקדש צרנע לאמר עלו ורשו את הארץ אשר נתתי לכם וכאשר לא אצו לעלות צמאמר הזה כתוב ותמרו את פי י"י וכן לא שמעתם הוראה שהוא מנוה לא יעוד והצטחה (א) וזו היא שחכמים קירין אותה מלחמת מנוה וכן אמרו צגמרא סוטה (דף מ"ד ע"ג) אמר רצ יהודה מלחמת יהושע לכבש דצרי הכל מוצה מלחמת דוד להרוס דצרי הכל רשות ולשון ספרי וירשת' וישבת צה צזכית שתירש חשצ ואל תשתמש כי המנוה הזאת היא המנוה צמלחמת ז' עומין שכלטו לאצדם שגא' החרם תחרימם אין הדצר כן שאנו נלטינו להרוג האומות בהם צהלחמם עמני ואם רנו להשלים נשלים ונעצמם צתגאים ידועים אצל הארץ לא נניח אותה צידם ולא ציד זולתם מן האומות צדור מן הדורות וכן אם צתרו האומות בהם מפנינו והלכו להם כמאמרם

מצות ששכה אותן הרב ממצות עשה כפי דעת הרמב"ן :

(וצדקס וינילייא צמיוס הרמב"ן על מ"ע מקיים ואומר לצד זה ראה מלאתי מלות ששכס אותן הרב ממ"ע) :

מגלת אסתר

הרמב"ן

נראה לי כי מה שהרצ לא מנחה הוא לפי שאינה מלוא רק חלק ממלות מעשר שני כי המלות היא להפריש מעשר שני שנאמר עשר מעשר וגו' וכמו שמנחה עשה קכ"ס ואסד מחלקי זאת המלות הוא שפריך לאכלו צירושלים וכבר הסדריש לנו הרב צפורש י"א שאין ראוי למנות חלקי המלות חלק חלק צפני עלמה כשיהי' המקוצץ מהם מלות אחת ואם תאמר והרי מנה צלחו קמ"א שלל לאכול מעשר שני חוץ לירושלים והוא חלק ממלות הפרשת מעשר שני נ"ל שאינו נקרא חלק המלות רק הלוויים שצאו צלשון עשה צמלות עשה והלוויים שצאו צלשון לא העשה צמלות לא העשה אצל לא נוכל למנות הכלוין חלק ממלות עשה וגם לא העשין חלק ממלות לא העשה רק מלות צפני עלמה הם וכן משמע משרשו כי צהצאו חלקי מלות עשה לא הציא כ"א הלוויים שצאו צלשון עשה . ומה שהציא הרמב"ן ראה מפסחים שהוא מלות . נ"ל שאין משם ראה כלל כי החם מיירי צאכילת הקרצנות לצעלי' אכן המעשר שני אינו צכלל הקרצנות ואף אם הי' צכללם חלק מהמלות הוא ולא מלות צפני עלמה ולא יצא צמקין :

נראה די שמה שהרצ לא מנחה הוא לפי שאין מקום למנות עשה כזה צכלל מלות עשה שהרי צכלל מקום כשאמר צגמר' לאו הצא מכלל עשה עשה אין רלווס שהעשה ההוא יהיה מלות עשה רק שאין לוקין על הלאו ההוא לפי שדינ' הוא כעוצר על מלות עשה שמכין אותו עד שחלא נפשו . וכן משמע מלשון רש"י החם שפי' גצי תרומה וז"ל אצל צטומאת עלמה לא מלינו אזהרה אלא אסור עשה הוא דאשכח ציה לקמן צשמעתין עכ"ל הנה כי מה שאמר שהאוכל תרומה טמאה שהוא צעשה פירושו שיש עליו אסור כעוצר על עשה ולא שיהא צאכלו אותה צטהרה מלות עשה . וגם הסמ"ג סוצר כן ממה שהציאו צלאו רנ"ז גצי כהן טמא שאכל תרומה והרצ ג"כ הכניסו צפ"ז מהלכות תרומ' צלאו זה של כהן טמא וזהו הפי' צלאו הצא מכלל עשה צכלל הגמרא וכן משמע גם כן צפ' שלוח הקן דף ק"מ צענין לפורי מלורע ששם ג"כ הזכירו מאמר זה מלאו הצא מכלל עשה עשה :

נראה לי

מצוה א שנטוינו לאכול מעשר שני וצורות צירושלים לפני האל יתעלה והוא אמרו ואכלת לפני י"י אלהיך מעשר דגנך חירושך וילכרך וזו מלות מן המלות גדולה מאד שנתן צה טעם למען תלמד ליראה ואמרו מגיד שמעשר שני מציא את האדם לידי תלמוד תורה ולזה צו עוד ושמחת אחת וציתך . ואני תמה על הרב צזו ואם אולי הי' דעתו שאין אלא למנוע אכילתן חוץ לירושלים והוא צלאו שמנחו הרב קמ"א שלל לאכול מעשר שני חוץ לירושלים והלא הוא ז"ל המונה לאוין מכלל עשה צחצצון מלות עשה ועוד צזו צאמת מלות קצועה וצגמר' פסחים (דף כ"ט) אמרו רבי ישמעאל צנו של רבי יוחנן צן צדוקא אומר אף מחוסר כפורים צשאר ימות השנה שטוצל ואוכל צקדשים לערצ יאמר שמקריצ לאחר תמיד של צין הערצים כדי שיאכל צקדשים והקשו עליו מכדי האני עשה והאני עשה מאי אולמי דהאני עשה מהאני עשה נחצאר כי אכילת הקדשים לצעלים ולראוי לאכלן עשה וכמו שהוא עשה לכהנים צחטאות ואשמות כך הוא צצעלים צחלק הראוי להם וכבר זכרה צעל ההלכות אמר לאכול קדשים מעשר שני צירושלים והנראה שהן נמנות שמים :

מצוה ב שנטוינו לאכול תרומה כשהי' טהורה לא צטומאת והאוכלה צטומאת עלמה עוצר צעשה שנא' צשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו ואמר צגמר' הערל (דף ע"ג ע"ז) והאוכל מוסן ממעשר וציכורים צטומאת עלמן לוקה משא"כ צתרומה מלקא הוא דלא לקי צתרומה הא איסורא איכא מנ"ל אמר קרא צשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר ולאו הצא מכלל עשה עשה וכן צא עוד צפרק צ' מוסכת ציכורים (דף ק"ד ע"ד) צגמר' ירושלמי :

מלות

אותה צטהרה מלות עשה . וגם הסמ"ג סוצר כן ממה שהציאו צלאו רנ"ז גצי כהן טמא שאכל תרומה והרצ ג"כ הכניסו צפ"ז מהלכות תרומ' צלאו זה של כהן טמא וזהו הפי' צלאו הצא מכלל עשה צכלל הגמרא וכן משמע גם כן צפ' שלוח הקן דף ק"מ צענין לפורי מלורע ששם ג"כ הזכירו מאמר זה מלאו הצא מכלל עשה עשה :

מצות עשה

האחד אונם דבר הכתוב בהויה והכוונה הוא להליל
הנרדף באצרו של רודף ואם אי אפשר להלילו
כי אם צויתת הרודף צפעם אחת המיתתו וכבר
התנא דמי מלוה זו צפרק שמיני מסנהדרין :
(כי תלך למלחמה) :

מצוה רמח היא שהורנו צדיני נחלות והוא
אמרו יתעלה איש כי ימות וצן
אין לו ומכלל דין זה צלל ספק היות הצבור
יורש פי שנים שזה משפט ממשפטי הירושות
וכבר התנארו משפטי מלוה זו צם' וע' וצמחא :
(פינחס : צ"ח פרקים צנחלות) :

ודע כי מה שאמרנו שנתנארו משפטים
צמקום פלוני אין כונתנו צזה שזה
הפרק או המסכתא הריא תכלול כל משפטי
המלוה הריא עד שלא תמלט מהם שאלה אצל
אזכור מקום אשר צו עקר דין המלוה הריא
ורוצ משפטיה ואולם יהיו שאלות רבות למשפטי
המלו' הריא מפורזות צמקומות רבות מהתלמוד
ולא אזכור מקומם עתה : וכשתסתכל כל אלו
המלות שקדם זכרם עתה שתמלא מהם מלות
שהם חוצה על הצור לא כל איש ואיש כמו
צנין צית הצחירה והקמת מלך והכרתת זרעו
של עמלק ומהם מלות שהם חוצה לאיש אחד
אם עשה פעולה פלונית או שתמלאהו ענין
כגון קרצן שוגג ומזיד ופעמים יעמוד אחד מן
האנשים כל ימי חייו ולא יעשה הפעול' הריא
ולא ימלאהו הענין ההוא ומאלו המלות ג"כ
דינן כמו שצארונו כמו עצד עצרי ודין אמה
העצריה ועצד כנעני ושומר חנם ושואל וזולתם
ומה שקדם זכרם יתכן שיעמוד אחד מן האנשים
כל ימי חייו ולא ישפוט צזה ולא תתחייב
לו המלוה הריא ומהם ג"כ מלוה אינה נוהג'
אלא צהיות הצית קיים כגון חגיגה וראיה ומלות
הקהל וכבר זכרנום אחת אחת ומהם גם כן
אינם נוהגת אלא למי שיש לו נחלות כגון מעשרות
ותרומות ומתנות כהונה וחוקי העניים כלקט
שכחה ופאה ועוללות ופעמים (לא) יהיו לו
אותם הקנינים ולא יתחייב צהם ויעמוד האיש
כל ימי חייו ולא יתחייב צמלוה מהמלות שהן
מזה המין ואין הלדקה מכלל הזה כי הלדקה
מתחייבת אפי' לעני המתפרנס ממנה כמו

שצארונו ומהם מלות מתחייבות צהכרת צכל זמן
צכל מקום וצאי זה ענין שיהי כגון לילית
וחפילין ושמירת שבת ונקראו המלות שהן מזה
המין מלות הכרחיות מפני שהם מתחייבות לכל
איש שהגיע לפרקו מישראל צהכרת צכל זמן וצכל
מקום וצכל ענין : וכשתסתכל צאלו הרמ"ח מלות
עשה תמלא המלות הכרחיות ששים מהם וצתנאי
שיהי' האיש שאמרנו שחייב צאלו הס' מלות
הכרחיות שיהי' ענינו כענין שרוצ צני אדם צו
והוא שיהיה צומד צצית צעדינה ויאכל המאכלים
הידועים למין האדם רולה לומר הלחם והצמר
ויעשה סחורה עם צני אדם וישא אשה ויוליד
צנים ואלו הס' מלות הם לפי הסדר אשר סדרנו
אותם צצנינו זה :

מצוה הראשונה והשנית והשלישית והרביעית
והחמשית והששית והשביעית והשמינית
והתשיעית והעשירית אין הנשים חייבות צה :
והאחת עשרה ולא תתחייב לנשים : והשנים
עשרה ולא תתחייב לנשים : והשלש עשרה ולא
תתחייב לנשים ג"כ : והארבעה עשרה ולא תתחייב
לנשי' ג"כ : והחמש עשרה והשמונה עשרה ואין הנשי'
חייבות צה : והצפע עשר' והשש' ועשרי' מיוחדת
צצכרי הכהנים ול"צ ול"ד וע"ג ול"ד וקמ"ג וקמ"ז
וקמ"ט וק"כ וקנ"צ וקנ"ד וקנ"ה וקנ"ו וקנ"ז
וקנ"ח וקנ"ט וק"ס וקס"א ואין הנשים חייבות
צה וקס"ב וקס"ג וקס"ד וקס"ה וקס"ו וקס"ז
וקס"ח ואין הנשים חייבות צה וקס"ט ואין
הנשים חייבות צה וק"ע ואין הנשים חייבות צה
וקע"ב וקע"ה וקפ"ד וקל"ה וקל"ז ור"ו ור"ז
ור"ח ור"ט ור"י ור"י"א ור"י"ב ואין הנשי' חייבות צה :

הגה החצאר לך כי מאלו הששים מלות הכרחיות
יש צכן ששה וארבעים מלות שהנשים
חייבות צהן ג"כ וי"ד שאין הנשים חייבות צהן
ויהי' הסיומן צאלו הס' מלות הכרחיות ששים
המה מלכות. ויהי' הס' צנפול הי"ד מן הנשים
כי אזלת י"ד או יהי' הסיומן המ"ו מלות לנשים
גם אח צד"ס צריחך שלחתי אקיריך כל' שמספר
צדס הוא חוצה עליהן והם הצרית המחוייב
לנשי' צהכרת זה מה שרלינו לרמוז אותו צמלות
עשה צמספרם :

נשלמו מצות עשה

וגומר וכזר התצארו משפטי עוה זו כלם צפ"ו
וח' מקמא וצפ"ג וח' ממליע' וח' משצועות :
(ואלה המשפטים : שאלה ופקדון צחמשה פרקים)

מצוה רמד : היא שונו צדין שואל והוא אמרו
ית' וכי ישאל איש מעם רעבו
וכזר התצארו דקדוקי דין זה צפ"ח ממליעא
וח' משצועות :

(ואלה המשפטים : שאלה ופקדון צלשה פרקים)

מצוה רמה : היא שונו צדין מקח וממכר ר"ל
הפנים אשר זה יתקיים המכר צין

המוכר והקונה וכזר לקחו ראי' על אלה
הפנים מאמרו וכי תמכרו ממכר לעמיתך וכזר
אמרו (מליעא דף מ"ז ע"ג) דזר הנקנה מיד
ליד כלומר משיכה וכזר התצארו שם שמדזר תורה
מעוה קינות והמשיכה צמטלטלין תקנת חכמים
היא וכן המסירה וההגבה' וצאור אמרו שם
כדרך שתקנו משיכה צמוכרין תקנו משיכה
צלוקחות הנה התצארו לך שהיוחס מלריכים
המשיכה צממכרים מפני שהיא תקנה כמו
שהתצארו צמקומו : ואולם שאר הפנים שקונין
זהם הקרקעות וזולתם כלומר שטר וחזקה הנה
סמכו אותו לכחוצ ג"כ וכזר התצארו משפטי
דין זה רולה לומר הפנים שיתקיים המקח זהם צכל
מין ומין צפ"א מקדושין וצפ"ד וח' ומ' ממליעא
וג' וד' וה' וז' וז' מצתרא :

(זהר סיני הלכות מכירה צ"א פרקים)

מצוה רמו : היא שונו צדין טוען ונטען והוא
אמרו יתעלה ויתצרך שמו על כל
דזר פשע אשר יאמר כי הוא זה ולשון מכילתא כי
הוא זה עד שיודה צמקלת וזהו הדין יכנס כל מה
שהוא נופל צין צני אדם מהצדיעות קלתם על
קלתם שיכנס זהם ההודא' והכפירה וכזר התצארו
דיני מלוה זו צג' מקמא וה' וז' משצועות וממנו
שאלות רצות הם מפוזרות צמקומו רצות מהתלמוד
ג"כ וצפרק א' וח' ממליעא :

(ואלה המשפטים : טוען ונטען צ"ו פרקים)

מצוה רמז : היא שונו להליל הנדף אפילו
צנפשו של רודף כלומר שאנו
מלווים להרוג הרודף אם לא נוכל להליל הנדף
אלא צנפש הרודף והוא אמרו יתעלה וקלותה
את כפה ולשון ספרי צמזשיו מה מצושו
מיוחד שיש זה סכנת נפשות הרי הוא צקלותה
את כפה מלמד שאתה חייב להלילו צכפה
מנין שאתה חייב להלילו צכפה שאתה
יכול להלילו צנפש' תלמוד לומר לא תחוס עיניך
הנה כזר התצארו לך ענין הלווי הזה ושאר אשת
האחד

כאשר עשה כן יעשה לו שילקח ממנו תמורת
מה שצרכו לפי שער העור כמו שצאה זה
הקצלה ואפי' לא הי' אלא שציישו לצד הנה
הוא יקנס צממנו השעור ההוא ודע שדיני
הקנסות אלו כלם דיני אדם צאדם וכן כשהזיקה
צחמה את האדם או האדם את הצחמה הנה
לא ידונו זהם ויקנסו זולת הצ"ד הסמוכין צארץ
ישראל וכזר התצארו דקדוקי דין מלוה זו צפ"א
מצתא קמא :

(ואלה המשפטים : הלכות חובל ומזיק פ"א)
מצוה רלז : היא שונו לדון צדיני השור והוא
אמרו ית' וכי יגח שור וכי יגוף שור וכזר
התצארו דין זה צששה פרקים הראשנים מקמא :
(ואלה המשפטים : נזקי ממון פ"א)

מצוה רלח : היא שונו לדון צדיני הצור
והוא אמרו יתצרך וכי יפתח
איש צור וכזר התצארו דקדוקי דין מלוה זו
צפרק שלישי וחמישי מקמא :

(ואלה המשפטים : נזקי ממון פ"ב)
מצוה רלמ : היא שונו להורות צדין הגנב
שנקנס אותו צדין תשלומי כפל
או תשלומי ארבע' וחמשה או כהרגה אם צא
צמחמת או נמכרה וצכלל כל משפטי הגנב
כמו שהתצארו צכתוצ וכז' התצארו דקדוקי דין
זה כלם צפ"ז מקמא וצח' מסנהדר' וצג'
ממליעא וצמקומו מעטים מכתובות וקדושין
ושצועות :

(ואלה המשפטים : הלכו' גניבה ואצדה פ"ג)

מצוה רמ : היא שונו צדין ההצעה והוא
ית' וכי יצער איש וכזר התצארו
דקדוקי דין זה כלו צכללו צשני וחמישי מקמא
וצה' מגטין :

(ואלה המשפטים : נזקי ממון)

מצוה רמא : היא שונו צדין ההצעה והוא
אמרו ית' כי תלא אם וגומר
וכזר התצארו דקדוקי דין זה צפ' שני וששי
מקמא :

(ואלה המשפטים : נזקי ממון פ"ד)

מצוה רמב : היא שונו צדין שומר חנם והוא
אמרו ית' כי יתן איש אל רעבו כסף
וכזר התצארו דיני מלוה זו (צפ"ט מקמא וממליעא
וח' משצועות)

(אלה המשפטים : שאלה ופקדון צחמשה פרקים)

מצוה רמג : היא שונו צדין נושא שכר ושוכר
שדין שניהם אחד כמו שצארו
ואמרו (שצועות דף מ"ט ע"ג) שלשה דינין לז'
שומרים והוא אמרו יתעלה כי יתן איש אל רעבו

מצות עשה

מצוה רלג היא שְׁלוֹנוֹ לִישָׁא אַמֶּה העצרים
אֲדוּכִים שְׁקִנָּה אֹתָהּ אֹן צְנוּוֹ
היא מִלּוֹת יַעוֹד קִידְמַת לַמִּלּוֹת פְּדִיהַ צִחְמֶר
אֲשֶׁר לֹא יַעֲדֶה וְהַפְדִּי וְדַע שְׁדִין עֲצֵד עֲצֵרֵי וְדִין
אַמֶּה העצרים אִינוֹ נוֹכַח אֲלֵלָא צִמּוֹן שְׁכִינְזֵל נוֹכַח
וְכִצֵּר הַחֲצִלְרוֹ מִשְׁפִּטִּי מִלּוֹחַ זֹן צִפִּיִּד מִמַּסְכַּח
קְדוּשִׁין :

(ואֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים הַלְכוֹת עֲצָדִים פִּיִּד)
מצוה רלד היא שְׁלוֹנוֹ לַפְדּוֹת אַמֶּה העצרים
וְהוּא אֲמֶרֹ יַחֲצֹךְ וְהַפְדֶּה פְּדִיהַ
זֹן יֵשׁ לֶה דְקֻדּוּקִים וְחִנְאִים וְצֶה מִשְׁפָּטִים רָצִים
וְכִצֵּר הַחֲצִלְרוֹ צִמִּי קְדוּשִׁין וְשֵׁם הַחֲצִלְרוֹ דִין
אַמֶּה העצריי עַל הַשְׁלֵמוֹת וְצִמְכִּילְחֵל אֲמֶרֹ צִמִּי
וְאִם שְׁלֵשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לֶה יַעֲד לֶךְ אֹן לִנְזֶךְ
אֹן פְּדִיהַ אֹתוֹ :

(ואֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים הַלְכוֹת עֲצָדִים פִּיִּד)

מִשְׁפָּטִי מִלּוֹחַ זֹן צִפִּיִּד זִי מִסְכְּדִרִין
(כִּי חֵלָל) :

מצוה רלא היא שְׁלוֹנוֹ לַקְצוֹר הַרְגִי צִחַ
דִין צִיּוֹם שְׁנִיחְגוֹ וְהוּא אֲמֶרֹ
יַחֲעֲלֶה כִּי קְצוֹר תִּקְצְרֶנּוּ צִיּוֹם הַהוּא וְלִשְׁוֹן סְפָרִי
כִּי קְצוֹר תִּקְצְרֶנּוּ מִלּוֹת עֲשֶׂה וְהִי צִשְׁאֵר מַחִים
ר"ל שְׁנִקְצוֹר כָּל מַחִי יִשְׂרָאֵל צִיּוֹם מוֹחֶם וְלִכֵּן
הַמַּחַת שֶׁאֵין לוֹ מִי שִׁיחֲעִסֵּק צִקְצוֹרְתוֹ נִקְרָא מַחַ
מִלּוֹחַ כְּלוּמַר הַמַּחַת שְׁמִלּוֹחַ עַל כָּל אֶדֶם לַקְצוֹר
צִחְמֶרֹ קְצוֹר תִּקְצְרֶנּוּ וְכִצֵּר הַחֲצִלְרוֹ מִשְׁפָּטִי מִלּוֹחַ
זֹן צִמִּי מִסְכְּדִרִין :

(כִּי חֵלָל)
מצוה רלב היא שְׁלוֹנוֹ צְדִין עֲצֵד עֲצֵרֵי וְהוּא
אֲמֶרֹ יִחַי כִּי תִקְנֶה עֲצֵד עֲצֵרֵי
וְכִצֵּר הַחֲצִלְרוֹ רֹצֵחַ דִּינִי מִלּוֹחַ זֹן צִפִּיִּד צִחֻרֶה
וְהַחֲצִלְרוֹ דִּינִי מִלּוֹחַ זֹן כָּלִם צִמְסַחַת קְדוּשִׁין :
(ואֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים הַלְכוֹת עֲצָדִים פִּיִּד)

הרמב"ן

מצות עשה

מגלת אסתר

כתב הרב והמלכות
רל"ה

שְׁנִלְטוּיִנוֹ צְדִין עֲצֵד
כְּנַעֲנִי וְהוּא שְׁנַעֲצוֹד צֹ
לַעוֹלָם וְשֶׁאֵין לוֹ מַדּוּת
אֲלֵלָא צִשֵּׁן וְעִין לִפִּי
דַּעֲמִי שְׁשִׁחִים מִלּוֹת כֵּן
שְׁנִלְטוּיִנוֹ שְׁנַעֲצוֹ צְכִנְעִי
לַעוֹלָם וְלֹא נִשְׁמַרֵר אֹתוֹ
צִחֵם וְנִלְטוּיִנוֹ עוֹד
שֶׁאֵם נִפִּיל אֶת שְׁנוֹ אֹן
עִינוֹ יִהְיֶי צֵן חוֹרִין וְמוֹתֵר
צִחַת יִשְׂרָאֵל וְכִמּוֹ
שְׁכִינְיוֹ אֵין וְהַגְרוּשִׁין שְׁמִי
מִלּוֹת כֵּן אֲלוֹ צִשׁוֹם
אֲזַל לֹא תַעֲלֶה עַל
דַּעֲתֶךָ צִחְמֶרֹ שְׁהִיא
מִלּוֹחַ שִׁיחִי צִעֲלִיו
מִלּוֹחַ לְהוֹלִיחֹ לַחֲיִרוֹת

מצוה רלה היא שְׁצוּנוֹ בְּדִין
עֶבֶד כְּנַעֲנִי וְהוּא

שְׁנַעֲבֹד בּוֹ לַעוֹלָם וְשֶׁאֵין לוֹ חֲרוֹת
אֲלֵלָא בִּשְׁן וְעִין וְהוּא הַדִּין לִשְׁאֵר
אִיבָרִים שֶׁאֵין הַחוֹרִין כְּמוֹ שֶׁבֶּא
הַפִּי הַמְּקוּבֵּל וְהוּא אֲמֶרֹ לַעוֹלָם
בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וְכִתִּיב וְכִי יִכֶּה אִישׁ
וְגוֹמֵר וְלִשְׁוֹן גְּמָרָא גְּמִין (דף ל"ח ע"ג)
כָּל הַמִּשְׁחָרֵר עֲבָדוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה
דְּכִתִּיב לַעוֹלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וּבֵא
בַּתּוֹרָה שֶׁהוּא מִשְׁתַּחֲרָר בִּשְׁן וְעִין
וְכִבֵּר הַתְּבֹאֲרוֹ מִשְׁפָּטִי מִצְוֶה זֹן
עַל הַשְׁלֵמוֹת בְּקְדוּשִׁין וְגְמִין :

(צֶהר קִינִי : פְּלָחוֹת עֲצָדִים פִּיִּד)

נראה לי שֶׁהַנִּכּוֹן
כְּדָרִי

הַרְצֵה שְׁשִׁיחֶם מִלּוֹחַ אִי
שְׁהִרִי מִצּוֹרֵר הוּא
זֶה שִׁלְיָחַת עֲצֵד כְּנַעֲנִי
צִהַפְלַח אֲחִתְּמִלְצִרִיו הוּא
אִי מִן הַדִּינִים הַשְּׁיִיחִים
צֹן וְלֹא יִצַּח צִמְכִין
כֹּאשֶׁר יִסָּד לִנוֹ הַרְצֵה
צִשׁוֹרֶם הַזֵּי שֶׁאֵין לַמִּלּוֹת
דְּקֻדּוּקִי הַמִּלּוֹחַ וְהִי
שֶׁאֲמֶר הַרְמִצִּין כִּי הִיא
לְוִי לְדִינִין לְשִׁחְרַר אֹתוֹ
כִּי שְׁהוּא לְוִי לְצַעֲלִיו
מִמַּחֲשָׁכֵן כְּחוֹצֵל חֲפָשִׁי
יִשְׁלַחֲנוֹ וְעַל הַצַּעֲלִים
דְּצֵר הַכְּחוֹצֵל וְאֵין זִהְדוּמָה
לַמִּלּוֹת כְּשׁוֹאֵין וְהַגְרוּשִׁין
כִּי מִלּוֹת הַגְרוּשִׁין

אִינֶה דִין מַדִּינִי הַנְּשׁוֹאֵין וְלִכֵּן נִמְנוֹ לַשְּׁחִים
אֲמַנֶם כֹּאֵן אֲחִתְּ הִיא :

אַחֲרֵי הַשְּׁחִיתוֹ אֶת עִינוֹ וְהַפִּיל אֶת שְׁנוֹ שְׁהִרִי
צִעֲלִי הַקְצֵלָה אֲוֹמָרִים שְׁהוּא קִנֵּם וְאֵין מִלּוֹת
עֲשֶׂה קִנֵּם שֶׁאֵין לוֹמֵר צִמֶּה שְׁנִלְטוּיִנוֹ מִלֵּחַ הַאֵל
יַחֲעֲלֶה לַעֲשׂוֹתוֹ שִׁיחִי קִנֵּם צִשׁוֹם פִּנִּים אֲזַל הַעֲנִין הַזֶּה הוּא דִין מִן הַדִּינִין שְׁנִלְטוּיִנוֹ לַשְּׁלֵם
לַעֲצֵד כְּנַעֲנִי שְׁחִרֹר גּוֹפּוֹ צִדְמִי עִינוֹ וְשִׁנוֹ וְמַעַת עַמְדוֹ עַם צִעֲלִיו צִצִּיִּד יִשְׁחָרְרוּ אֹתוֹ צִחְשְׁלֹמוֹת
הַנּוֹק וְהַמִּלּוֹחַ צִפִּי עֲלִמָּה חֲמִנָה צָכַל הַדִּינִין שְׁמַנֶּה הַרְצֵה וְכִגּוֹן מִלּוֹת הַגְרוּשִׁין :

מצות עשה

זֹן הִיא הַנִּקְרָא דִּינִי קִנְסוֹת וְכִצֵּר צֹחַ הַכְּחוֹצֵל
שְׁהוּא כּוֹלֵל דִּינִי קִנְסוֹת כּוֹלֵם וְהוּא אֲמֶרֹ יַחֲעֲלֶה
כֹּאשֶׁ

מצוה רלו היא שְׁלוֹנוֹ צְדִין חוֹצֵל צִחֲצִירוֹ וְהוּא
אֲמֶרֹ יַחֲעֲלֶה וְכִי יִרְצוֹן אֲנָשִׁים

(לך לך - הלכות מילה):

מצוה רמז היא שונו להיות היצם נושא חת
אשת אחיו כשמת ולא הניח זרע
והוא אמרו יתעלה יצא עליה וכבר התנארו
דיני מלוה זו צמכת יצמות:

(כי תלא - נשים הלכות יצום וחליה):

מצוה רמז היא שונו להיות היצמה פוללת
ליצמה אם לא ישאנה והוא אמרו
יתעלה ותללה נעלו וכבר התנארו משפטי מלוה
זו צמכת יצמות וכבר ידעת אמרם (יצמות
דף ל"ט ע"ג) מלוה יצום קודמת למלוה חליה
ולכן היא נקראת יצמות ואע"פ שהיא כוללת
דיני היצום והחליה צדוק:

(כי תלא - נשים הלכות יצום וחליה):

מצוה רמז היא שונו לשאת האונס את אנוסתו
והוא אמרו יתע' ויתצרך ולו תהי'
לאשה וכבר התנארו צגמ' מכות (דף ט"ו) שזה
הללו של אונס שהזא לא יוכל שלמה כל ימיו
הוא לאו שקדמו עשה הנה כבר התנארו שזה
ולו תהיה לאשה מלוה עשה היא וכבר התנארו
דיני מלוה זו צג' וד' מכתובות:

(כי תלא - נשים הלכות נערה צחולה):

מצוה רמז היא שונו דין מוליד שם רע
כלו' שונו להלקות ושתהא אשתו
לו לפי שזא צה גם כן ולו תהיה לאשה וכבר
התנארו צגמ' מכות (שם) צזה הללו ג"כ כמו
שהתנארו צחונס רולה לומר שללו זה קדמו
עשה וכבר התנארו דיני מלוה זו צשלישי ורביעי
ממכות:

(כי תלא - נשים הלכות נערה צחולה):

מצוה רב היא שונו צדין המפתח והוא אמרו
יתעלה וכי יפתח איש וגומר וכבר
התנארו משפטי מלוה זו צג' וד' מכתובות:
(ואלה המשפטים - נשים הלכות נערה צחולה
פ"א):

מצוה רבא היא שונו צדין אשת יפת תואר
והוא אמרו יתעלה וראית צצציה וגומר
וכבר התנארו משפטי מלוה זו צפרק ראשון
מקדושין:

(כי תלא):

מצוה רבב היא שונו לגרש צשטר עכ"פ
כשנחרל' לגרש והוא אמרו ית'
וכתב לה ספר כרייתות וכבר התנארו משפטי מלוה
זו צשלמות צמכת גיטין:

(כי תלא - נשים הלכות גרושין):

מצוה רבג היא שונו צדין סוטה והוא אמרו
ית' איש כי חשס' אשתו וכבר
התנארו משפטי מלוה זו כלס איך יסקה אותו

זיין

ואיך יקריצ קרצנה וחולת זה מתנאים צמכת
סוטה:

(נשא את ראש - נשים הלכות סימה פ"ג)

מצוה רבד היא שונו להכות צרלועה על העוזרים
על מלוה מיוחדות הוא אמרו
יתעלה והפילו השופט והכהו והנה נרמו צזכרנו
מלוה לא תעשה על אותן המלוה שמתחייצ
עליהן העוזרין מלקות וכבר התנארו דיני מלוה
זו צמכת מכות:

(כי תלא):

מצוה רבה היא שונו לכוילא מכס נפש צשגג'
מעירו לעיר מקלט והוא אמרו
ית' וישצ שם עד מות הכהן הגדול ולשון ספרי
וישצ שם אינו יולא משם לעולם שנאמר שם
שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו וכבר התנארו
משפטי מלוה זו צמכת מכות:

(אלה מקעי):

מצוה רבו היא שונו להרוג את העוזרים על
קלת המלוה צסייף והוא אמרו
ית' נקם ינקם והנה נרמו צמלוה לא תעשה
על המלוה שחייצין עליהן התזת בראש צסייף
וכבר התנארו משפטי מלוה זו צמכת סנהדרין:

(ואלה המשפטים - הלי' סנהדרין כל דיני ד'
מיתות צ"ד פ"ד וע"ו)

מצוה רבו היא שונו לחנוק העוזרים על
קלת מלוה מיוחדות והוא אמרו
ית' מות יומת והנה נרמו צמלוה לא תעשה
על המלוה שחייצין עליהן חנק וכבר התנארו
משפטי מלוה זו צז' ממכת סנהדרין:

(קדושים תהיו - סנהדרין פ"ד וכל דיני מיתות
צ"ד פ"ד וע"ו)

מצוה רבח היא שונו לשרוף העוזרים על
קלת מלוה הוא אמרו יתצרך
צאש ישרפו אותו ואתהן והנה נרמו צמלוה לא
תעשה המלוה שחייצין עליהן שריפה וכבר
התנארו משפטי מלוה זו צמכת סנהדרין:

(קדושים תהיו סנהדרין פ"ד וכו"ל):

מצוה רבט היא שונו לסקול העוזרים
על קלת מלוה והוא אמרו ית'
וסקלתם אותם צחצנים ומתו והנה נרמו
על המלוה שחייצין עליהן סקילה כשנזכר מלוה
לא תעשה וכבר התנארו משפטי מלוה זו צפרק
ששי מסנהדרין:

(שופטים ושופטים):

מצוה רל הוא שונו לחלות קלת כרוגי
צ"ד והוא אמרו יתצרך ותלית
אותו על עץ והנה נזכר המלוה שחייצין העוזרים
עליה חליה צמלוה לא תעשה וכבר התנארו
משפטי

על מנת שתקבלו עליכם מלות מדות שכל המורה
במלות מדות מורה זיכרון מלרים וכל הכופר זה
כופר זיכרון מלרים וכבר התבאר משפטי מלות זו
במשימי מכתב :

(קדושים חסיו גניזה ואצידה פ"ח)

מצוה רמ' היא שונו לכבד החכמים ולקום
מפניהם ולגדל אותם והוא אמרו יתעלה
מפני שיצה תקום והדרת פני זקן ולשון ספרי תקום
והדרת קיומה שיש זה הדור וכבר התבאר משפטי
מלות זו צ"י ראשון מקדושין ודע שעם היות
מלות זו מחוייבת לאנשים כלם בכלל כלומר
לכבד החכמים ואפילו לחכם ששם לו בחכמה
כמו שנבאר באמרים (מליעא דף ל"ג) ת"ח
שצב היו עומדים זה מפני זה דע שיש צבצור
דברים נוספים על התלמיד וזה כי צבצור התלמיד
לרבו יש בו חוספת גדולה על הכבוד שהוא
מחוייב לחכם ויתחייב לו עם הכבוד המורה
כי הם כבר נבאר שחק רבו עליו כחק אציו שחי בו
הכתוב לכבד ולירא ממנו ונבאר אמרו (שם)
אציו ורבו רבו קודם וכבר אמרו (סנהדרין דף
ה' ע"ג) שאינו מותר לחלוק עם רבו ר"ל
בחלוק ללאח מהוראחו ודינו ושיקמוך בחכמה
וילמד או ידון ויורה אלא ח"כ יתן לו רשות
ואין מותר לו להתקוטט עמו או להתרע' ממנו
ולא לחשדו שיהרהר אחריו צפועל או צמאמר
ממיני הרהר' כי אפשר שלא ראה זה וצפרק
חלק (דף ק"י) אמרו כל החולק על רבו כאלו
הוא חולק על השכינה שנאמר צהלותם על י"י
וכל העושה מריצה עם רבו כאלו עושה מריצה
עם הקצ"ה שנאמר הנה מי מריכת קדש וגו'
וכל המתרעם על רבו כאלו מתרעם על השכינה
שנא' לא עלינו תלונותיכם כי על י"י וכל
המהרהר על רבו כאלו מהרהר על השכינה שנא'
וידבר העם צאלהים וצמשה וזה כלו מנאמר
כי מחלוקת קרה ומריצת צני ישראל ותלונתם
והאשימם וחשדם אמנם הי' עם משה שהי' רצן
לכל ישראל ושם הכחוצ כל ענין מהם על י"י
וצבאור אמרו (אבות פ"ד) מורה רצן כמורה
שמים וזה כלו לקוח צראה מהיות הכחוצ מלות
לכבד את האצות והחכמים כמו שהתבאר במקומות
רבי מהתלמוד לא שהי' מלות צפני עומה והצין
זה :

(קדושים חסיו : מדע הלכות תלמוד תורה) :

מצוה רי' היא שונו לכבד אצ ואם והוא
אמרו יתע' כבד את אציק ואת
אמך וכבר התבאר משפטי מלות זו בתלמוד
ועקרו בקדושין ולשון ספרי איזהו כבוד מאכיל
ומשקס מכנים ומוליא :

(וישמע יתרו : הלכות ממרים פ"ו) :

מצוה ריא' היא שונו לירא מאצ ואם והוא
שיחנהג עמם כמנהג מי שהוא
ירא ממנו שיענישוו כמו המלך וילך עמם
כדרך שילך עם מי שמפחד ממנו וירא מהגיע
לו ממנו מה שימאס והוא אמרו יתעלה אים
אמו ואציו תיראו ולשון ספרי איזהו מורה לא ישב
במקומו ולא מדבר צפניו ולא קוטר את דבריו
וכבר התבאר משפטי מלות זו צמס' קדושין :

(קדושים חסיו : הלכות ממרים פ"ו) :

מצוה ריב' היא שונו לפרות ולרבות לכוין
לקיום המין והיא מלות פרי'
ורבי' והוא אמרו יתעלה ואחם פרו ורבו וכבר
נבאר (צרכות דף י"ו) שהתחזק פטור מק"ש כשיש
בתולה מפני שהוא עסוק במלות וכבר התבאר
משפטי מלות זו צפ"ז מיצמות ומלות זו אין
הנשים חייבות זה וצבאור אמרו (יצמות דף
ס"ה ע"ג) האים מלווה על פריה ורביה ולא
האשה :

(צראשית נשים הלכות אישות פט"ו) :

מצוה ריג' הוא שונו לצעול בקדושין ולחת
דבר ציד האשה או צשטר או
צציה וזו היא מלות קדושין והרמז עליו כי
יקח אים אשה וצעלה וגומר הורה שהוא יקנה
צציה ואמרו וילאה והיתה כי כמו שההולאה
צשטר אף ההויה צשטר וכמו כן למדנו שהיא
נקנית צכס' מאמרו צאמה העצריה אין כס'ק
לאדון זה אצל יש כס'ק לאדון אחר ומנו אצ'
אצל קדושין דאורייתא אמנם הם מצוהרים שהם
צציה כמו שהתבאר במקומות מכתובות וקדושין
ונדה וכבר התבאר משפטי מלות זו צשלמות
במסכת קדושין וצבאור אמרו (קידושין דף ט'
ע"ג) קדושי ציה שהם דאורייתא :

(כי תנא : נשים הלכות אישות) :

מצוה ריד' היא שונו להתיחד חתן עם אשתו
שנה חמימה שלא ילא חוץ לעיר
ולא ילא ללצא ולא יעצור עליו דבר מהדברים
הדומים לאלו אצל ישמם עמה עד מלאת לו
שנה חמימה והוא אמרו יתע' נקי יהיה לציתו
שנה אחת וכבר התבאר משפטי מלות זו צפ"ח
מחגיגה :

(כי תנא) :

מצוה רטו' הוא שונו למול את הבן והוא
אמרו יתע' לאצרהם המול לכם
כל זכר וכחוצ צתורה שהוא צכרת מי שמצטל
מלות זו וכבר התבאר משפטי מלות זו צפי"ח
משבת וד' מיצמות ואין האשה מלווה לעול
את צנה כמו שהאצ מלווה צזה כמו שהתבאר
בקדושין :

ונכנס צליווי הזה שנוכח קלחנו לקלחנו כשיחטף איש ממנו לאיש ולא נטור בלצנו ולא נחשז לו עון אצל נלטוינו להוכיחו במאמר עד שלא ישאר דבר נכנס ולשון ספרי שאפי' הוכיחו שנים או שלשה פעמים שחזר ומוכח אותו פ"ל הוכח חוכים אפילו אלק פעמים יכול אתה מוכיחו ופכיו משפכות ח"ל ולא תשא עליו סטף וכבר צארו סכמים שחיוצ מלוה זו על כל אדם ואפילו הפחות לכבד הוא חייב להוכיחו ואפילו קלל אותו וצוהו לא יסור מלהוכיחו עד שיפריז כמו שצארו מקצלי התורה (ערכין דף י"ו פ"ג) עד הכאה ויש למלוה זו תנאים ומשפטים שתצארו במקומות מפורזים מהחלמוד :

(קדושים תהיו : מדע הלכות דיעות פ"ו) מצוה ר' היא שונו לאהוב קלחנו את קלחנו כאשר נאסר עצמו ושחיי' אהבתו ומחלתו לאחיו כאהבתו ומחלתו לעצמו צממו וצנפו וכל מה שיהי' צרשותו אם ירבה אותו ארבה אני אותו וכל מה שארבה לעצמי ארבה לו כמוהו והוא אשרו יתעלה ואהבת לרעה כמון :

(קדושים תהיו : מדע הלכות דיעות פ"ז) מצוה ר"ז היא שונו לאהוב את הנרים והוא אשרו יתעלה ואהבתם אם הנר ואע"פ שהי' נכלל בזה עם ישראל צארו ואהבת לרעה כמון שזה הנר גר לדק אצל מפני שנכנס צמורתו הוסיק האל אהבה על אהבתו ויחד לו מליה נוספת כמו שעשה צארתו ולא חונו ואמר וגר לא חויה והצארו עלשון הנמי (מליעא דף כ"ט ע"ג) שמייצין על אונאת הנר משום לא חונו ומשום וגר לא חויה גם אנחנו חייצין צארתו משום ואהבת לרעה ומשום ואהבתם את הנר וזה עוצר אין ספק צו ואיני יודע אדם ממי שמנה המלות שסכל זה וצרו המדרשות צארו שהאל לונו על הנר כמו שונו על עצמו אמר ואהבת את יי' אלהיך ואמר ואהבתם את הנר :

(והיה עקב : מדע הלכות דיעות פ"ו) מצוה רח היא שונו לדק הפלס והמאזנים והמשקולות ומדות להפליג צלימאותם והוא אשרו יתעלה מאזני לדק ולשון ספרי מאזני לדק לדק את המאזנים יפה אצני לדק את המשקולות יפה איפת לדק את האיפה יפה והין לדק את הפין יפה וכבר נודע שהאיפה היא עדת היצו וההין מדת הלח ואלה כלם ענינים אם נשתנו מיני השיעורים כפי הדבר שישקול או ימוד אענם היא שער ערך מן העערכים ואלו כלם ר"ל הפלס והמאזנים והאיפה יקראו מדות והלווי שננטונו להפליג צלמאות השער המוסכם עליו מכל מין ומין מהם יקרא מלות מדות ולשון ספרי על חנאי כך הולאחי אהבם מארץ מזרים על

כי תצא זכרם כי תצא צקמת וכבר נחצאר צמורת מליעא (דף פ"ז) כי מצי' אלו הכתובים למדני שהאדם אוכל צמורת לקרקע צמעת מלאכה ושלא יספיק לנו הכתוב האי מכלתי חצרו עמו כמו שצארו צמה שקדם אללנו צמורינו עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו שמענו אם כן מלות עשה זאת עלה עניני' משני כתובים כלומר החר אכילה לשכיר מן המצור וצארו אמרו (סס) אלו אוכלין מן התורה וכו' וכבר הצארו משפטי מלוה זו צפ"ז ממליעא :

(כי תלך : משפטים הלכות שכירות) מצוה רב היא שונו להוריד המשא מעל הבהמ' שנתיגעה צמשת' צדק והוא אשרו יתעלה עזוז תעזוז עמו ולשון מכלתא עזוז תעזוז לשון פריקה ושם נאמר עזוז תעזוז נמלינו למדין שהוא עוצר על עשה ולא תעשה כלומר שאנחנו נלטוינו לפרוק מעליה משאה והוזהרנו ג"כ מהכית אותה רוצת תחת משאה ואם עשה עצר על עשה ועל לא תעשה הנה הצארו עזוז תעזוז מלות עשה וכבר הצארו משפטי מלוה זו צפרק צ' ממליעא :

(ואלה המשפטים : הלכות רוח פ"ג) מצוה רג היא שונו להקים המשא על הבהמה או על האדם כשיהיה לצדו אחר שהורידו זולתנו שאנחנו כמו שנלטוינו להורידו כן נלטוינו להקימו והוא אשרו יתעלה הקם חקים עמו ולשון מכלתא הקים חקים עמו זו טעינה וכבר הצארו משפטי מלוה זו צשני ממליעא ושם הצארו שמלוה מן התורה לטעון ומלוה מן התורה לפרוק :

(כי תלך) מצוה רד היא שונו להשיצ האצדה לצעליו והוא אשרו יתעלה השצ חשיצם לאחיד וצארו אמרו השצ אצדה עשה היא ואמרו ג"כ צאצדה נמלינו למדין שהוא עוצר על עשה ועל לא תעשה והנה נצאר לא תעשה של אצדה צמקומו וכבר הצארו דיני מלוה זו צשני ממליעא :

(ואלה המשפטים) מצוה רה היא שונו להוכיח החוטא או מי שיראה לחטוא ולמנוע אותו ממנו צמאמר החוכמה ואין ראוי שיאמר אחר שאני לא אחטא אם יחטא אחר זולתי מה לי עם אלהיו זה הפך התורה אצל אנחנו מנווין שלא נחטא ושלא נעזוז זולתנו מאומתנו שימרה ואם השתדל להמרות חייצין אנו להוכיחו ולהשיצו ואעפ"י שלא ילא עליו עדות וחייצ עליו דין והוא אשרו יתעלה הוכח חוכים את עמיחך

מצות עשה

(שופטים ושופטים : מלכים פ"ז)
מצוה קצב היא שלווה כשילאו חילותינו
למלחמה להכין להם דרך חוץ
מהמחנות ללכת בו העם ולא יעשה איש לרכיו
בכל מקום וצין המלחמה כמו שיעשו האומות
והוא אמרו יתעלה ויד תהי' לך ולשון ספרי
אין יד אלא מקום שנאמר והנה מליצ לו
יד : (כי תלך) :

מצוה קצב היא שלווה שיהא כלי החפירה
תלוי עם כלי המלחמה עם כל
אחד מאנשי החיל לחפור בו במקום יפנה בו
בדרך היתה המוכנה לזה ויכסה הלוואה אחרי
לחמו עד שלא תראה הלוואה על פני הארץ כלל
במסכה המלחמה' כמו שאמר בראש הפרשה כי
תלך מחנה על אויבך ולשון מלוא זו ויתד
תהי' לך על אויבך ולשון ספרי אין אויבך אלא
מקום זיוניך : (כי תלך) :

מצוה קצב היא שלווה להשיג את הגולה
בעלמה אס היא נשאר בעלמה
ובתוספת חומש או לתת דמיה אס נשחית
והוא אמרו יתע' והשיג את הגולה וכבר בארו
במסכת נכות (דף י"ד) שלא דגול הוא לאו
הנחק לעשה ואמרו הכחוצ אחר לא חגזול
והשיג את הגולה וכבר התבארנו משפטי מלוא
זו בצדא קמא (ויקרא אל משה) :
מצוה קצב היא שלווה לעשות לדקה ולחזק
החלשים ולהרחיב אליהם וכבר
בא הליווי צמליה זו צמלות מחלפות אמרו
יתעלה פתח תפתח ידך וגו' אחר והחזקת
בו ואמר ומי אחיך עמך והכונה צאלו הלשונו
כולם אחת והוא שנעזר אותם ונחזקם די
ספוקם וכבר התבארנו דיני מלוא זו במקומות
רבים בכתובות ובצדא בתרא ובהם הקבלו צו
שאפילו עני המהפרכס מן הלדק' חייב צמלוא
זו כלוי הלדקה אס למי שלמטה ממנו אס
לדומה לו ואפילו בדבר מועט :

(ראה אנכי : הלכות פניי פ"ו) :
מצוה קצב היא שלווה להעניק עזר
כשילאו לחפשי ולא ילך צידים
ריקניות והוא אמרו הענק תעניק לו וכבר
התבארנו משפטי מלוא זו צפ"ק מקדושין :

(ראה אנכי : הלכות עזדים פ"ג)
מצוה קצב היא שלווה להלוות לעני להקל
לו מעניו ולהרחיב לו וזה מלוא היותר חזקה ויותר
מחוייבת מכל מלות לדקה כי מי שנתגלה
ונתצוה לשאול מיד האנשים אין לרת עניו כמו
לרת המסתחר שירלה להעזר עד שלא יתגלה

עניו ויתצוה והליווי צמלוא זו הוא אמרו
יתעלה אס כסף חלוא את עמי ולשון מכילתא
כל אס שבתורה רשות חוץ מג' וזה א' מהם
ואמרו אס כסף חובה אחר חומר חובה או
חינו אלא רשות תלמוד לומר העצט תעביטנו
חובה ולא רשות וכבר התבארנו דיני מלוא זו
בכתובות :
(ואלה המשפטים : הלכות מלוא ולוא פ"א)

מצוה קצב היא שלווה לזקק רבית מן העכו"ם
ולא מלוא לו עד שלא כועילסו
ולא נעזר לו אצל נזיקה ואפילו בענין שבה'
עמו כמו שהזכרנו מעשות כך לישראל והוא
אמרו יתעלה לנכרי חשיך שצא בפירות המקובל
שזה מלות עשה ולשון ספרי לנכרי חשיך מלות
עשה ולאחיד לא חשיך מלות לא תעשה ולמלוא
זו גם כן תנאין דרבנן וכבר התבארנו משפטי
מלוא זו בצדא מליעא :

(כי תלך) :
מצוה קצב היא שלווה להשיג המשכון לצעלוי
הישר' צפת לרכו אליו אס
יהי' המשכון ממה שילטרך אליו ציום כגון
כלי מלאתו ומעשכו ישיצו ציום וימשכנו
צלילה ואס יהי' ממה שילטרך אליו צלילה כמו
הכסת והמכסה ששיצו לו צלילה וימשכנו
ציום ולשון מכלתא עד צא השמש תשיצו לו
זה כסות יום שאתה מחזיר לו כל היום כסות
לילה שאתה מחזיר לו כל הליל' מנין תלמוד
לומר השב חשיצו לו מכאן אמרו חכמים שאס
משכן לו כסות יום מחזיר לו כל היום וכסות
לילה מחזיר לו כל הלילה וכבר התבאר בגמרא
מכות (דף י"ו) שאמרו יתע' לא תצא אל
ציתו לעצט עצוטו הוא לאו הנחק לעשה
והעשה הוא אמרו השב חשיצ לו מלמד שמחזירין
כסות לילה צלילה וכסות יום ציום וכבר התבארנו
משפטי מלוא זו בפרק ח' ממליעא :

(ואלה המשפטים)
מצוה ר' הוא שלווה לתת שכר שכיר ציומו ולא
יאתר אותו ליום אחר והוא אמרו
יתע' ציומו תתן שכרו ודין מלוא זו שיהיה שכיר יום
גובה כל הליל' ושכיר ליל' גובה כל היום' כמו שנתבאר
צמלות ל"ת וכבר התבארנו משפטי מלוא זו צפ"ט
ממליעא ושם התבארנו שזה מחוייב צכל שכיר
יום צין צעכו"ם צין צישראל מלות עשה לפרוע
צמנו :

(כי תלך : משפטים הלכות שכירות)
מצוה רא היא שלווה להיות השכיר אוכל
מהדבר שיעציד צו צעת עצודתו
כשיהי' הדבר מסודר לקרקע והוא אמרו יתעלה
כי

תשכח המלו' ולא תחלש שנאח' ותחזק מהנפשות
עם אורך הזמן והוא אמרו ית' זכור את אשר
עשה לך עמלק יכול כללך כשהוא אומר לא
תשכח הרי שכחת הלכ' אמור הא מה אני מקיים
זכור שחלש שנאח' צפ"ך הלא תראה שמואל
זהתחילו לעשות המלו' הזאת איך עשה שהוא
זכר תחלה מעשהו הרע ואחר כך ליה להרגו
והוא אמר ית' פקדתי את אשר עשה עמלק
לישראל :

(כי חלל) : **מצוה קצ** היא שנו' המשפט שנתן לנו

במלחמת שאר האומות והיא הנקראת מלחמת
הרשות וזה שאנחנו נלעווינו כשנלחם עמם
שנצטיחם על נפשם לזר אם ישלינו עמנו
ויתנו לנו הארצות ונחייבם לתת לנו מסי'
ואין שיעצין להם עד שיקבלו עליהם את
הכל והוא שיתנו דבר ידוע בכל שנה לפי מה
שיגזור המלך שיהי' צעת ההיא ושיהיו תחת
ממשלתו משפילים עצמם ומקטינים והוא ענין
השעבוד ואם לא ישלימו עמנו נלעווינו להרוג
כל זכר הגדולים אשר צמדינה ההוא ולקחת
כל אשר להם והנשי' והוא אמרו אם לא
תשלים עמך וגומר וזהו כלו נכנס בגדר
מלחמת הרשות וכבר התבאר משפטי מלו'
זו צ"ל מסוטה וצ"ל מסנהדרין :

(שופטים ושופטים : מלכים פ"ו)

מצוה קצא היא שנו' שנמנה כהן שיוכיח
לעם תוכחת המלחמ' ויחזיר
מי שאינו ראוי לו להלחם או לחולש' בעצור
שח"י מתשבתו צענין יחייב לו מעוט הגזירה
למלחמה והם ג' דברים שצ"ל הכתוב ואחר
כך יכנסו למלחמה וזה הכהן נקרא כהן משום
מלחמה ויאמר תוכחת הלשון האמור צתורה
ויוסיף על זה מאמרים יעוררו הלצנות
למלחמה ויצאם לסכך את עצמם לעזור דת
ה' לעצדו ולשמור מלכותו ולהקם מהסכלים
המפסידים יושר המדינות והוא אמרו יתעלה
והי' כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן וגו'
ואחרי כן יזה להכריז צמעשה החיל שישובו
חלושי הלצנות וכל מי שצנה צית מדש ולא
חנכו או נטע כרם ולא חללו או ארס אשה ולא
לקחה כמו שצ"ל לשון הכתוב ואמרו בגמרא
סוטה (דף מ"ד) כהן מדבר ושומר משמיע
וזה כלו ר"ל תוכחת משום מלחמ' והכרז'
צעורכי המלחמ' הוא מוצה במלחמת הרשות וזה
הוא דין התוכחות ואמרו מלחמת מלו' אין
זה שים דבר מזה לא תוכחות ולא הכרז'
כמו שהתבאר צ"ל מסוטה ושם התבאר משפטי
מלו' זו :

שופטים

שנלחם בהגיע תכליתו ונצחתי שיהי' זה חלוי
בזמן ידוע לא יאמר בו אינו נוהג לדורות חלל
הוא נוהג בכל דור שימלא בו אפשרות הדבר
ההוא החשוב כשיאצד השם יתעלה זרע עמלק
ויכריחו עד אשריתו כמו שיהי' צמירה צימיו
כמו שהצטיח אותנו באמרו כי תמה אומה את
זכר עמלק אינו לדורות זה לא יאמר חלל נוהג
בכל דור ודור כל זמן שגמולא מזרע עמלק
עליו להכריחו וכן להרוג ז' עממין ולאצדס
לוי נלעווינו בו והוא מלחמת מלו' ואנחנו
מלוויס לחטט אחריהם ולרדפם בכל דור ודור
עד שיכלו ולא יאמר מהן איש וכן עשינו עד
אשר חמו ונכרתו צימיו דוד ונחפזו הנשואים
ונתעצבו באומות עד שלא נשאר בהם שרש ולא
בעצור שנכרתו ח"י המלו' שנלעווינו להרג
צלתי נוהגת לדורות ואפי' אחר כלותם ואצדס
מפני שאלה המלו' אינן נקשרות בזמן ולא
במקום מיוחד כמו המלו' המיוחדות צמדצר
חלל הם נקשרות בכל זמן שימלא שיהי' חסר
בו הלווי ההוא ובכלל הנה ראוי לך להצין
ולדעת ההצדל אשר צין המלו' והדבר ההוא
שנלעווינו עליו כי פעמים הרבה ח"י המלו'
נוהגת לדורות חלל יהי' הדבר שנלעווינו עליו
(מדפוס ויכילי"ה) (כבר נעדר צאחד מהמקומות
מהדורות ולא צהעדר הדבר שנלעווינו עליו)
חשוב המלו' צלתי נוהגת לדורות חלל ח"י
צלתי נוהגת לדורות כשיהי' הענין בהפך והוא
שיהי' דבר נמלא צענין אחד מן הענינים והוא
סייב לעשות המעשה אחד או משפט אחד בזמן
מן הזמנים והוא היום צלתי נוהג ח"י שהדבר
ההוא נמלא באותו ענין כמו לוי זקן שהי'
פסול צמדצר והוא כשר חללו היום וכמו
שהתבאר צמקומו והצין זה השרש ושם אותו
כללך :

(שופטים ושופטים : הלכות מלכים פ"ה)

מצוה קפח היא שנו' להכריז זרע עמלק
כללך משאר זרע עשו זכרים
ונקבות קטנים וגדולים והיא אמרו יתעלה
תמנה את זכר עמלק וכבר קודם לנו ג' מלות
נלעווינו בני ישראל צכניסתן לארץ למנות להם
מלך ולצנות צית הצמירה ולמחות זרע עמלק
ומלחמה זו היא מלחמת מלו' וכבר התבאר
משפטי מלו' זו צפ"ל מסוטה :

(כי חלל למלחמה) :

מצוה קפט היא שנו' לזכור מה שעשה לנו
עמלק צהקדימו להרע לנו ולשנות
אותו בכל עת ועת ונעורר הנפשות צמאמרים
להלחם בו ונזרז העם לשנות אותו עד שלא

מצוה קפג היא שְׁלוּנו לַחַת לְלוּיִם עֲרִיס לַשָּׂנֵה
וְהוּא אָמְרוּ יִתְצַדֵּךְ וְנָתַנוּ לְלוּיִם עֲרִיס לַשָּׂנֵה וְאֵלוֹ
עֲרִיס הַלוּיִם הֵם עֲרֵי מִקְלַע הַקּוֹלְעוֹת עַל חֹמֶר
מִיּוֹמָד צִמְסַכַּת מִכִּית

(אֵלֶּה מִמֵּעֵי . הַלְכוֹת שְׁמִיעָה פ"ג)

מצוה קפד היא שְׁלוּנו לְהַסִּיר הַמַּכְשׁוּלִים וְהַסְכָּנוֹת
מִכָּל מוֹשְׁבוֹתֵינוּ וְזֶה שְׁנֵי כוֹחַ

כְּצִיץ הַגֶּג וְכְצִיץ הַצּוֹרוֹת וְהַשִּׁמְיָן וְהַדּוֹמָה לָהֶם
כְּדִי שֶׁלֹּא יִפּוֹל הַמַּסְתַּכֵּן מֵהֶם אִם זֶה וְכֵן כָּל
הַמְקוֹמוֹת הַמְסוּכָּכִין וְהַרְעוּעִים כָּלֹס יֵצֵנוּ עַל סֵדֶר
שִׁסּוֹר הַרְעוּעַ וְהַסְכָּנָה וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה וְעִשִּׂית
מַעֲקֵה לַגֶּג וְלַשּׁוֹן סְפָרִי וְעִשִּׂית זֶה מִיָּע וְכִזְר
הַתְּצָאָרוּ מִשְׁפָּטֵי מָלוֹה זֶה צִצָּא קִמָּה :

(כִּי תֵלֵא)

מצוה קפה היא שְׁלוּנו לֵאצֵּד ע"ז וְצִתִּיהֶם
כָּלֹס כָּלֹס מִיָּנִי הַאֲצוֹד וְהַהֲשָׁמָה

צִצְרִי' וְשָׂרִיפִי' וְהָרִיסִי' וְחֹמֶד כָּל מִין צִמָּה
שִׁיבִי' יוֹתֵר מוֹפְלֵג וְיוֹתֵר מִמֶּהֱרָ צִהֲשִׁחֻת
וְהַכּוֹנֶה שֶׁלֹּא נִיחַ לָהֶם רוּחַס וְהוּא אָמְרוּ יִתְ

אֲצֵד תִּלְצָדוֹן אֵת כָּל הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר עֲצָדוּ
שֶׁם וְגִימָר כִּי אֵת מִזְבְּחוֹתָם תְּחַלּוֹן

וְאָמְרוּ ג"כ וְנִתְלָא אֵת מִזְבְּחוֹתָם וְצִעְצוֹר שֶׁנִּזְכָּר
בַּמִּנְחָה סְנֵה־דִרִין (דף פ"ט ע"ג) אָמְרָם עֲלוֹת

עֲשֵׂה דע"ז אָמְרוּ עַל לֵד הַחֲמָה צע"ז מִלִּי מִיָּע
אֵיכָא תְּרַגּוּמָא רַצ חֲסֵדָא וְנִתְלָאס וְלַשּׁוֹן סְפָרִי

מִכִּין אֵת אִימָר שֶׁאֵם קֶלֶץ ע"ז אֲפִילוּ עֲשֵׂה
פְּעֻמִּים וְהַחֲלִיפִי' שְׁחִיץ לְקַלְלָה ת"ל אֲצֵד תִּלְצָדוֹן

וְאָמְרוּ שֶׁם וְאֲצֵדָתָם אֵת שְׁמֵם צִא"י אֵת מָלוֹה
לְרִדּוֹף אֲחֵרִיהֶם וְאֵי אֵת מָלוֹה לְרִדּוֹף אֲחֵרִיהֶם

צִמּוּלָה לֵאצֵּד :

(רָאָה . מִדַּע הַלְכוֹת ע"ז וְחֻקוֹת עֲכוּ"ם פ"ז)

מצוה קפו היא שְׁלוּה לְהַרְגוֹ אֲנָשֵׁי עִיר
הַנִּדְחָת כָּלֹס וְלַשְׂרוֹף אֵת הָעִיר

עִם כָּלֹס שֶׁזֶה וְזֶה דִין עִיר הַנִּדְחָת וְהוּא
אָמְרוּ יִתְ וְשָׂרִפָה צִאֵשׁ אֵת הָעִיר וְאֵת כָּל שְׁלָלָה

פָּלִיל וְכִזְר הַתְּצָאָרוּ מִשְׁפָּטֵי מָלוֹה זֶה צִסְנֵה־דִרִין :

(רָאָה מִדַּע הַכּוֹחַ ע"ז וְחֻקוֹת הָעֲכוּ"ם פ"ד)

מצוה קפז היא שְׁלוּנו לְהַרְגוֹ שְׂעִיבָה עֲמֻמִּין
וְלֵאצֵּדָם שֶׁהֵם שָׂרֵשׁ ע"ז וְיִסּוֹד

הַרְאָשׁוֹן וְהוּא אָמְרוּ יִתְ הַחֲרָם תִּחְרִימֶם וְצִאֵר
לָנוּ צִהֲרָה כְּחוּצִים שְׁסָנֵה זֶה כְּדִי שֶׁלֹּא נִלְמּוֹד

מִכְפִּירָתִי . וְהֵנֶה צִאֵי כְּחוּצִים רָצִים לְרִמּוֹז עַל
זֶה ר"ל עַל הָרִיבָה לְחֻזֵּק צִהֲרָה וּמִלְמַמְתָּם מִלְמַמְתָּ

מָלוֹה וְאִילִי יִחְסוֹז מוֹשָׁב שְׁאֵת מָלוֹה שִׁאִינָה
נוֹסֶגֶת לְדוֹרוֹת אֲחֵר שֶׁזֶּה עֲמֻמִּין כִּזְר אֲצֵדוּ וְזֶה

אֲמָנָם יִחְסוֹז אִתּוֹ מִי שֶׁלֹּא הָצִין עֵינָן מִנֶּהֱבֵה
נוֹסֶגֶת לְדוֹרוֹת וְאִינוּ נוֹסֶגֶת לְדוֹרוֹת כִּי הַלוּיִם

שְׁנֵשֵׁלֶם

מִמּוֹנוֹ אִם הָרִיסָתוֹ אֲנִחְנוּ מִיִּצִּין לְהַעֲיֵד כָּלֹס זֶה
וְלְהוֹדִיעַ הַדִּינִין מֵה שְׂרָאִינוּ אִם שְׁמַעְנוּ וְהֵנֶה

הַצִּיָּאָר רָאִיהַ עַל חִיּוֹב הַגִּדָּת הַעֲדוֹת מֵאָמְרוּ יִתְ
וְהוּא עַד אִם רָאִי אִם יָדַע וְהַעֲוָזָר עַל מָלוֹה זֶה

וְיִכְצוֹשׁ הַעֲדוֹת עֲנָשׁוֹ גְּדוֹל וְהוּא אָמְרוּ אִם לֹא
יִגִּיד וְנִשְׁאָעוֹנוּ וְזֶה לְזָר כָּלִלִי וְאִם הִיתָה הַעֲדוֹת

שְׁכָצָה אִתּוֹהַ עֲדוֹת מִמּוֹן וְכַחַשׁ צֶה וְנִשְׁצַע עַל
סְקָר מִיִּצִּין קִרְצָן עוֹלָה וְיוֹרֵד כִּמוֹ שֶׁצִּאֵר הַכְּחוּצָה

וְצִתְנָאִים הַנִּזְכָּרִים צִשְׁוִעוֹת וְכִזְר הַתְּצָאָרוּ מִשְׁפָּטֵי
מָלוֹה זֶה צִסְנֵה־דִרִין :

(וְיִקְרָא . הַלְכוֹת עֲדוֹת פ"ט)

מצוה קעט היא שְׁלוּנו לְחַקוֹר עֲדוֹת הָעֵד
וְלִדְרוֹשׁ אִתּוֹ הַיֵּטֵב וְאַחֵר כֵּךְ

כְּשִׁפּוֹט הַדִּין וְנִחְיִיץ הַחֲמָה וְשִׁנְפִּלִיג צֶה כָּלֹס
יִכְלָתוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא נִפְסוֹק הַדִּין צִתְחַלִּי' דִּיצו' צִמְהִירו'

וְהַמִּית הַזְכָּאִי וְהוּא אָמְרוּ וְלִרְשָׁת וְחֻקְרָת וְכִזְר
הַתְּצָאָרוּ מִשְׁפָּטֵי מָלוֹה זֶה וְעִנְיָנִיהַ וְאִיךְ תִּהְיִי

הַחֻקִּירָה וְהַדְרִישָׁה וְהֵם שְׂרָאִי צֶה צִהֲפִלִּג
וְאִיךְ תִּחְקִיִּם הַעֲדוֹת צֶה אִם תְּצַטֵּל לְפִי אֵלוֹ

הַחֻקִּירָה וְהַדְרִישָׁה צִמָּה סְנֵה־דִרִין :

(רָאָה . הַלְכוֹת עֲדוֹת פ"א)

מצוה קפ היא שְׁלוּנו שְׁנִמְיִיץ מִן הָעוֹשֶׁה צִעֲדִים
שֶׁהַעֲיָדוֹ סְקָר כִּמוֹ מֵה שְׁחַשְׁנוּ לַעֲשׂוֹת

צִעֲדוֹת וְהוּא אָמְרוּ יִתְצַדֵּךְ וְעִשִּׂיתָם לֹא כֹאֲשֶׁר זִמָּם
לַעֲשׂוֹ' לֵאחֲרָיו וְזֶה דִין עֲדִים זִמְמִין אִם הַעֲיָדוֹ לֵאצֵּד

מִמּוֹן נֵאצֵּד לָהֶם כְּמוֹתוֹ וְאִם הַעֲיָדוֹ צִמָּה שִׁתְחִיִּיץ
מִיתָה נְמִיתָם צִאֵתָה מִיתָה וְאִם הַעֲיָדוֹ צִמָּה

שִׁתְחִיִּיץ מִלְקוֹת נִלְקָה אִתּוֹם וְכִזְר הַתְּצָאָרוּ
מִשְׁפָּטֵי מָלוֹה זֶה וְהֵם שִׁתְחִיִּיץ מִהַשְׁחָלוֹת וְאִיךְ

יִתְאֲמַת עַל הָעֲדִים שֶׁהֵם זִמְמִין עַד שֶׁנִּדּוֹן צֶה
צֶה הַדִּין צִמְסַכַּת מִכִּית :

(שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים . הַלְכוֹת עֲדוֹת פ"ח)

מצוה קפא היא שְׁלוּנו לְעִרּוֹף אֵת הָעֵגְלָה
כְּמָלוֹתָה כְּשֶׁנִּתְלָא חֲלָל צִסְדָּה וְלֹא

כּוֹדַע מִי הַרְגוֹ וְהוּא אָמְרוּ יִתְ כִּי יִמָּלֵא חֲלָל וְגו'

וְזֶה דִין עֵגְלָה עֲרוּפָה וְכִזְר הַתְּצָאָרוּ מִשְׁפָּטֵי
מָלוֹה זֶה צִפְרָק אֲחֵרוֹן מִסּוּעָה :

(שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים . נִזְיָקִין הַלְכוֹת רֹלַח וְשִׁמִּירָת
נֶפֶשׁ פ"ח)

מצוה קפב היא שְׁלוּנו לְהַכִּין שֶׁשׁ עֲרֵי מִקְלַע
כְּדִי שִׁיבִיו מוֹכְנוֹת לְמַכָּה נֶפֶשׁ

צִהֲגָה וְשִׁתְקָן דֶּרֶךְ אֲלִיהֶם וְיִישִׁירוּ אִתּוֹם וְלֹא
יַעֲזָבוּ שִׁמְנַע הַצּוֹרֵם לְחוּץ וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה

חֲכִין לֶךְ הַדֶּרֶךְ וְכִזְר הַתְּצָאָרוּ דִּינִי מָלוֹה זֶה
צִסְנֵה־דִרִין וּמִכִּית וְשִׁקְלִים וּסּוּעָה וְכִזְר זִכְרָנוּ

אֲמָרָם עֲרֵי מִקְלַע אִין כּוֹסֶגֶת אֵלֶּה צִאֵרָה :

(שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים . נִזְיָקִין הַלְכוֹת רֹלַח וְשִׁמִּירָת
נֶפֶשׁ פ"ח)

מוטלת עליך ושיאויס לזנו מהכבוד והגדולה והתכלה והמעלה עד התכלית האחרון שאין למעלה הימנה עד שתהי' מדרגתו אללנו גדולה ממדרגת הנציא ומשאר הנציאים שיהיו גדורו וצאור אמרו מלך קודם לנציא כל זמן שיהי' מלוח המלך לווי שלא יהי' סותר מלוח מן התורה הנכח אנוחנו חייצין לשמוע מלוחו ומי שיעבור על מלוחו ולא ישמע אליו הנכח ראוי ומותר למלך להרוב כמו שירצה כמו שאמרו ישראל על עמנו כל איש אשר ימרה את פיך וגו' וכל מורד במלכות יהי' דמו מותר למלך שהוקס על פי התורה וכבר התצארו משפטי מלוח זו בסנהדרין וצפ"ח מכריחות וז' מקוטה :

(שופטים ושוטרים : הלכות מלכים פ"ח)
מצוה קער היא שנונו לשמוע לצ"ד הגדול ולעשות כל מה שילוי מאסור והיתר ואין הצדל צזה צין הדבר שיםצרוהו או דבר שיליאוהו מן ההקשים שהתורה נדרשת צהן או הדבר שיםכינו עליו שהוא אסור תורה או לפי ענין מן העניינים שיהי' דעתם שהיא ישר ושצו חזוק לתורה הכל אנוחנו חייצין לשמוע ולעשות ולעמוד על פיהם לא נעבור ממונו והוא אמרו ית' על פי התורה אשר יורך ולשון ספרי כל המלוח אשר יאמרו לך תעשה זו מלוח עשה וכבר התצארו משפטי מלוח צקוף סנהדרין :

(שופטים ושוטרים : הלכות מומרים פ"ח)
מצוה קעה היא שנונו לנעות אחרי רצים כשתפול מחליקת צין הסכמים צדין מדיני התורה כלל וכן נמשך ונטה צדין פרטי צדין ראובן ושמעון דרך משל כשתפול מחלוקת צי; דייני עירם אם שמעון הוא חייצ אם ראובן נמשך אחר הרוב והוא אמרו יתעלה אחרי רצים להטות וצאור אמרו (חילין דף י"ח) רוצא דאורייתא וכבר התצארו משפטי מלוח זו ודקדוקים ופרושים צמקומות מסנהדרין :

(שופטים ושוטרים : הלכות מומרים פ"ח)
מצוה קעז היא שנונו למנות שופטים ושוטרים שיכריחו לעשות מלוח התורה ויחזירו את הנוטים מדרך האמת אליה על כרחם וילוו לעשות טיב ויחזרו מהרע ויעמידו הגדרים על העובר עד שלא יהיו מלוח התורה ואזהרותיה נדינות לפי אמונות כל איש ומתנאי מלוחו שיהיו השופטים האלו מדרג' למעלה ממדרגה וזו כשימחנו צכל עיר כ"ג דיינין מקוצלין כלל צמקום אחד צשער העיר שהוא ראוי למספר הזה ואלו הן סנהדרי קטנה ויתמנו צירושלם צ"ד הגדול משצעים דיינין ויתמנה אחד על אלו השצעים והוא ראש ישיבה והוא שקראוהו

סכמים נשיא ג"כ ויהיו כלם מקוצלים צמקום אי מיוחד להם ועיר שאנשיה מועטין שאינה ראוי' לסנהדרי קטנה יתמנו צה שלשה לעשות הדינין הקטנים והדבר קשה יציאו למי שלמעלה מהם והם ימנו שוטרים כוגשים צעם יסצו צעיר צשוקים וצרחוצות ויציעו עניני העם צעסקיהם עד שלא יעשו עול אפי' צדבר מועט והלוי שצא צמלוח זו הוא אמרו שופטים ושוטרים חתן לך צכל שערך ולשון ספרי מנין שממנין צ"ד ת"ל שופטים ושוטרים ומנין שממנין אי על כלל ת"ל חתן לך ומנין שממנין צ"ד לכל שצט ושצט להיו' דן את שצטו ת"ל לשצטיך ושפטו את העם על כרחם וכבר נכפל הלוי הזה למנות שצעים זקנים והוא אמרו יתעלה אספה לי שצעים איש ואמרו כל מקום שנאמר לי הרי הוא קיים כמו וכהנו לי כלומר שהוא צבר מתמיד ואינה מלוח לפי שעה אצל הוא ראוי ומחוייב לדורי דורות ודע אלו המנויין כלם כלומר סנהדרי גדולה וקטנה וצית דין של שלשה וזולתם מן המנויין אמנם יהי' כלל צארץ ישראל וכשתקיימה הסמיכה צארץ ישראל אז אפשר לסמוכים ההם שישפטו צארץ וצמולה לצארץ אצל לא ידונו דיני נפשות לא צארץ ולא צמולה לצארץ אלא אם כן הי' צית הצמירה עומד כמו שצארו צפתיסת המאמר ולשון ספרי צאמרו מכה נפש צשגגה והיו אלה לכם אמרו צכל מושצותיכם צמולה לצארץ יכול אף ערי מקלט יהי' כוהגת צמולה לצארץ ת"ל אלה אלה הדינין כוהגין צין צארץ צין צמולה לצארץ וערי מקלט אינן כוהגת אלא צארץ וכבר התצארו משפטי מלוח זו כלל צסנהדרין

(הלכות סנהדרין פ"ח)
מצוה קעז היא שנונו לכל הדיינין להשוות צין צעלי דינין ושיהי' נשמע כל אחד מהם עם אירךצצרו או קלירם והוא אמרו יתעלה צלדק תשפוט עמיתך וצא ספי' צסיפרי שלא יהא אחד מדבר כל לרכו ואחד אומר לו קלת דצרו וזו אחת מהכוונות שכולל עליהם הלוי הזה וצא ג"כ שכל איש מלוח לדון דין תורה כשיהי' יודע צו הריצ שצין צעל דינים וצציאור אמרו אי דן את הצירו דבר תורה שנאמר צלדק תשפוט עמיתך וצכללם גם כן שיתחייצ שידון את מצרו לכף זכות ולא יפרש מעשיו ודצרו אלא לטוב וכבר התצארו משפטי מלוח זו צמקומות מסומרים צחלמוד :

(קדושים תהיו : סנהדרין פ' כ"ח)
מצוה קעח היא שנונו להעיד צצ"ד צכל מה שנדעו צין מי שיהי' צו מיתה מי שהעדות עליו או הללחו או הפסד ממונו

מוטלת עליך ושיאויס לזנו מהכבוד והגדולה והתכלה והמעלה עד התכלית האחרון שאין למעלה הימנה עד שתהי' מדרגתו אללנו גדולה ממדרגת הנציא ומשאר הנציאים שיהיו גדורו וצאור אמרו מלך קודם לנציא כל זמן שיהי' מלוח המלך לווי שלא יהי' סותר מלוח מן התורה הנכח אנוחנו חייצין לשמוע מלוחו ומי שיעבור על מלוחו ולא ישמע אליו הנכח ראוי ומותר למלך להרוב כמו שירצה כמו שאמרו ישראל על עמנו כל איש אשר ימרה את פיך וגו' וכל מורד במלכות יהי' דמו מותר למלך שהוקס על פי התורה וכבר התצארו משפטי מלוח זו בסנהדרין וצפ"ח מכריחות וז' מקוטה :

(שופטים ושוטרים : הלכות מלכים פ"ח)
מצוה קער היא שנונו לשמוע לצ"ד הגדול ולעשות כל מה שילוי מאסור והיתר ואין הצדל צזה צין הדבר שיםצרוהו או דבר שיליאוהו מן ההקשים שהתורה נדרשת צהן או הדבר שיםכינו עליו שהוא אסור תורה או לפי ענין מן העניינים שיהי' דעתם שהיא ישר ושצו חזוק לתורה הכל אנוחנו חייצין לשמוע ולעשות ולעמוד על פיהם לא נעבור ממונו והוא אמרו ית' על פי התורה אשר יורך ולשון ספרי כל המלוח אשר יאמרו לך תעשה זו מלוח עשה וכבר התצארו משפטי מלוח צקוף סנהדרין :

(שופטים ושוטרים : הלכות מומרים פ"ח)
מצוה קעה היא שנונו לנעות אחרי רצים כשתפול מחליקת צין הסכמים צדין מדיני התורה כלל וכן נמשך ונטה צדין פרטי צדין ראובן ושמעון דרך משל כשתפול מחלוקת צי; דייני עירם אם שמעון הוא חייצ אם ראובן נמשך אחר הרוב והוא אמרו יתעלה אחרי רצים להטות וצאור אמרו (חילין דף י"ח) רוצא דאורייתא וכבר התצארו משפטי מלוח זו ודקדוקים ופרושים צמקומות מסנהדרין :

(שופטים ושוטרים : הלכות מומרים פ"ח)
מצוה קעז היא שנונו למנות שופטים ושוטרים שיכריחו לעשות מלוח התורה ויחזירו את הנוטים מדרך האמת אליה על כרחם וילוו לעשות טיב ויחזרו מהרע ויעמידו הגדרים על העובר עד שלא יהיו מלוח התורה ואזהרותיה נדינות לפי אמונות כל איש ומתנאי מלוחו שיהיו השופטים האלו מדרג' למעלה ממדרגה וזו כשימחנו צכל עיר כ"ג דיינין מקוצלין כלל צמקום אחד צשער העיר שהוא ראוי למספר הזה ואלו הן סנהדרי קטנה ויתמנו צירושלם צ"ד הגדול משצעים דיינין ויתמנה אחד על אלו השצעים והוא ראש ישיבה והוא שקראוהו

מצות עשה

צמק' סוכה ואין הנשים חייבות זה :
(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שופר וסוכה
ולולב פ"ו)

מצוה קסח היא שנונו ליטול לולב ולשמוע זו
לפני י"ז ימים והוא אמרו ית'
ולקחתם לכם ציום הראשון וגו' וכבר התבאר
משפטי מלוא זו צפ"ג מקובל ושם התבאר שאין
חובת מלוא זו י"ז ימים אלא צמק' אולם צמק'
האלוהות יום ראשון לצד הם חייבין זו מן
התורה ומלוא זו אין הנשים חייבות זה :

מצוה קע הוא שנונו לשמוע קול שופר ציום
ראשון מתשרי והוא אמרו ית' יתעלה יום
תרועה יהיה לכם וכבר התבאר דיני מלוא זו
צמק' ר"ה ואין הנשים חייבות זה :

(פנחס . זמנים הלכות שופר וסוכה ולולב פ"ח)
מצוה קעא הוא שנונו לתת מפלית השקל בכל
שנה והוא אמרו ית' ונתנו איש
כופר נפשו ליי' ואמרו זה יתנו כל העובר על
הפקודים מצן עשרים וגו' וכבר התבאר משפטי
מלוא זו צמק' שקלים ושם התבאר שהמלוא
הזאת אינה נובעת אלא צפני הצית :
(כי תשא . זמנים הלכות שקלים פ"ח)

מצוה קעב הוא שנונו לשמוע כל נביא מהנביאים
לעשות כל מה שילוי אפי' בהפך
מלוא או כלל מלוא מהמלות האלו וצמק' אפי'
זה לפי שעה לא שילוי להתמיד תוספת או
חסרון כמו שביארנו בפתיחת חזונו צפירות
המשנה והכתוב שצא זו הליווי הזה הוא אמרו
אליו תשמעון ולשון ספרי אליו תשמעון אפי'
אמר לך עזר על אחת מן המלות הכתובות
צתירה לפי שעה שמוע לו והעובר על דבריו
חייב מיתה צידי שמים והוא אמרו יתעלה והאיש
אשר לא ישמע אל דברי הנביא אשר ידבר בשמי
אנכי אדרוש אעמו וכבר התבאר צמק' דרין (ד'
פ"ט) ג' מיתתן צידי שמים העובר על דברי
נביא ונביא שעבר על דברי עלמו והכובד את
נבואתו והכל מאמרו אשר לא ישמע אל דברי
הנביא אשר ידבר קרי ציה אשר לא ישמע וכבר
התבאר משפטי מלוא זו צמק' סנהדרין :

(שופטים ושופרים : מדע הלכות יסודי התורה
פ"ז)

מצוה קעג הוא שנונו למנות עלינו מלך יקצץ
כל אומתנו וינהיגנו והוא אמרו
ית' שום חשים עליך מלך וכבר קדם לנו לשונם
צמק' ג' מלות נלעוו ישראל צמק' לארץ
למנות עליהם מלך ולצוות להם צית
הצתירה ולהכריח זרעו של עמלק ולשון
ספרי שום חשים עליך מלך שחלל איתנו
מועלי

לחדש יהיה לכם שנתון וכבר קדם לנו הא'
שנתון עשה הוא :

(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שציתת י"ט
פ"ח) :

מצוה קסד היא שנונו להתענות ציום עשירי
מתשרי והוא אמרו יתעלה תענו
את נפשותיכם וצא הפי' צמק' תענו ענוי
שהוא אצור נפש ואיזהו זה אכילה ושתייה וכן
צאה אקצלה שהוא אסור צמק' צמק' וצמק' וצמק'
הקדל וצמק' המטה והשציתת היא מיוחדת
מאלה הפעולות כלם צמק' שנת שנתון היא
לכם וענייתם את נפשותיכם כאלו אמר שחובה
היא השציתת המיוחדת צמק' והשציתת
המיוחדת צמק' הגוף וקיומו ולכן אמר שנתון
ולשון ספרי מנין שיום הכיפורים אסור צמק'
וסיכה ח"ל שנת שנתון כלומר השציתת ח"י מכל
אלה הדברים עד שיגיע הענוי :

(אמרי מות : זמנים הלכות שציתת עשור
פ"ח) :

מצוה קסה היא שנונו לשנות ציום הכפורים
מהמלכות והמעשים והוא אמרו
יתעלה שנת שנתון הוא לכם וכבר צמק' פעמים
אמרם הא' שנת עשה הוא :

(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שציתת י"ט
פ"ח) :

מצוה קסו היא שנונו לשנות ממלכה ציום
ראשון של סכות והוא אמרו
יתעלה ויחזק שמו ציום הראשון מקרא
קדם :

(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שציתת י"ט
פ"ח) :

מצוה קסז היא שנונו לשנות ממלכה ציום
שמיני מחג הסוכות והוא אמרו
יתעלה וציום השמיני מקרא קדם ודע שזאת
השציתת המוטלת עלינו בכל יום ויום מאלו
הששה ימים דינם דין אחד ולא יחיד להם ליום
זולת השציתת ההיא וכן אוכל נפש מותר לנו
לעשותו בכל יום טוב וכבר התבאר משפטי
השציתת הזאת צמק' י"ט אולם השציתת
המוטלת צמק' ויום הכפורי היא גם כן השציתת
ההוא צמק' ותוספות רבות כי אינו מותר צ'
ימים אלו אוכל נפש ויש גם כן דברים מותרים
צ"ט ואסורין צמק' ואפי' שאין אוכל נפש
כמו שהתבאר צמק' י"ט :

(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שציתת י"ט
פ"ח) :

מצוה קסח היא שנונו ליטול סוכה ז' ימים
צימי הסג והוא אמרו ית' צמק' וז'
תשבו ז' ימים וכבר התבאר משפטי מלוא זו

עשה ול"ח כל' כי ציטול המלאכה בכל י"ט עשה
הוא ועשית המלאכה המוגבלת ל"ח ולכן מי
שעשה זו מלאכה מוגבלת עבר על מ"ע ול"ח
וכבר התבארנו משפטי מלוא זו כלומר שציתת
צמ"ט י"ט :

(אמור אל הכהני : זמנים הלכו' שציתת י"ט פ"ח)

מצוה קס היא שנונו לשנות ממלאכה בשציעי
של פסח והוא אמרו יתע' ציום
השציעי מקרא קדש :

(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שציתת י"ט
פ"ח)

מצוה קסא היא שנונו לספור מקלירת העומר
מ"ט ימי' והו' אמרו יתע' (מדפוס)

וינלייח) (וספרתם לכם מנחת השבת וגו' :

ודע כי כמו שנתחייצו צ"ד) למנות שנות יוצל

שנה שנה שמיטה שמיטה כמו שצארת צמ"ט שקדם

כן חייצ כל אחד וא' מננו למנות ימות העומר

יום יום ושצוע שצוע הוא שאמר תספרו חמשים

יום ואמר שצעה שצועות תספר לך וכמו שצמלות

מנין השנים והשמיטה מלוא אחד כמו שצארתו

כן ספירת העומר מלוא אחת וכן מנה אותה

כל מי שקדמנו מלוא אחת ואל יטעך אמרם

(מנחות דף ט"ו) מלוא למנני יומי ומלוא למנני

שצועי ותחשוב שהם שתי מלות כי כל חלק וחלק

מחלקי מלוא סיהיו לה חלקים מלוא לעשות כל

חלק מננה ואמנם היו שתי מלות אלו אמרו

מנין הימים מלוא ומנין שצועות מלוא וזה מה

שלא יעלם למי שלא יטעה אותם הדבור כי

אחרי כשתאמר מלוא לעשות כך וכך הנה לא

יתחייצ מזה המאמר שהפעול' ההיא מלוא צפני

יגמא והראי' הצרורה על זה היותנו מונים גם כן

צכל לילה שהם כך וכך שצועות וכך ימים

ואלו היו השצועות מלוא צפני עומה לא היינו

מסדרינ ענינה אלא צליל השצועות והיינו

אומרים שתי צרכות על ספירת העומר ועל

ספירת שצועי העומר ואין הדברים כן אלא

המלוא היא ספירת העומר יומי ושצועי כמו

שתקנו ומלוא זו אין הנשים חייבות זה :

(אמור אל הכהנים : חמדין ומוספין פ"י)

מצוה קסב היא שנונו לשנות ממלאכה ציום

עלרת והוא אמרו ית' וקראתם

צעלם היום וגו' :

(אמור אל הכהנים : זמנים הלכות שציתת י"ט
פ"ח) :

מצוה קסג היא שנונו לשנות ממלאכה צאחד

צחשרי והוא אמרו יתעל' צאחד

לחדש

מצוה קנו היא שנונו לצער חמץ מצתינו ציום
ארבעה עשר מניסן וזה היא מלות
השנתת שאור והוא אמרו ית' אך ציום הראשון
תשציתו שאור מצתיכם הנה התבארנו דיני מלוא
זו צפרק ראשון מפסחים :

(צא אל פרעה : זמנים הלכות חמץ ומלה פ"צ)

מצוה קנז היא שנונו לספר צי"מ צליל ט"ו

צניסן צתחלת הלילה כפי לחות

לשון המספר וכל מי שיוסיף צמאמר ויאריך

הדברים צהגדלת מה שעשה לנו השם ומה

שעשו לנו המלרים מעול וחמס ואיך לקח השם

נקמותינו מהם ולהודות לו יתעלה על כל טוב

שמאלנו יי' יותר טוב כמו שאמרנו וכל המאריך

לספר צי"אחת מלרים הרי זה משוצה והכתוב

שצא על הלווי הזה הוא אמרו והגדת לצנך

ציום ההוא וצא הפי' והגדת לצנך יכול מר"ח

פ"ל ציום ההוא אי ציום ההוא יכול מצעוד

יום ח"ל צעצור זה לא אמרתי אלא צעעה שיש

מלה ומרור מונחים לפניך כלומר מתחלת הלילה

אחרי מספר ולשון מכללה שכלל שצאמר כי

ישאלך צנך יכול אם ישאלך צנך אחרי מגיד

לו ח"ל והגדת לצנך אע"פ שאינו שואלך אין

לי אלא צזמן שיש לו צן צינו לצין עומנו

צינו לצין אחרים מנין ח"ל ויאמר משה אל

העם זכור את היום הזה ר"ל שהוא לזה לזכרו

כמו שאמר זכור את יום השבת וכבר ידעת

לשון אמרם ואפילו כלנו סכמים כלנו נצויים

כלנו יודעים את החורה כלה מלוא עלינו

לספר צי"אחת מלרים וכבר התבארנו משפטי

מלוא זו צסוף פסחים :

(צא אל פרעה : זמנים הלכות חמץ ומלה
פ"ח) :

מצוה קנח היא שנונו לאכול מלה צליל ט"ו

מפסח יפיה שם כצס הפסח או

לא יי' והוא אמרו ית' צערצ תאכלו מלות

וכבר התבארנו משפטי מלוא זו צמסכת פסחים

(צא אל פרעה זמנים הלכות חמץ ומלה פ"ו)

מצוה קנח היא שנונו לשנות ציום ראשון

של פסח והוא אמרו יתעלה

ציום הראשון מקרא קדש צא צפי' קדשו והוא

שלא תעשה זו כל מלאכה אלא מה שמיוחד

צאכילה לצד כמו שצאחר הכחצ וכבר קדם לשון

אמרם (שבת דף כ"ה) הרי שצחון עשה כלו'

כל י"ט שאמר השם צו שצחון הוא כאילו אמר

שצות או שצות ואלו כלם הם מלוים שצציתת

שצות יי' נקראו ימי המועדים כלם ר"ל ימים

טובים וכבר צא צפי' צמקומות רצים אמרו י"ט

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

לצדם היחם המלוא הזאת אם כן אין הדבר חללי צמיתים : ומה שאמר עוד (יא) כי מה שאמרו שהי' לריק לומר מקודש אינו מעכב כ"ל כי לכתחלה הי' לריק לאמרו צעת שאפשר שהרי ילא לנו מהפקוק וכמו שהצאתי לעיל : ומה שאמר עוד (יב) כי מה שאמרו חכמים מועדי הי' לריכים קדוש ז"ל שאין פירושו שילטרך לאמרו צפה אני איני מודה צזה רק מלוא היא כאשר כתבתי : והכלל צזה הוא כי זאת המלוא אינה מסורה אלא לז"ל הגדול וצאריך וכל השאר פסולים לה ואין לריק כלל רק צג' מהם די וכשאין ז"ל הגדול הרי היא מסורה לג' מומחים דהיינו סמוכים והם ג"כ יהיו צאריך וכשאין סמוכים הרי היא מסורה לכל אדם גדול ואפי' צח"ל וצלצד שלא הניח כמותו צאריך וצומן הזה שאין סמיכי לא על חשבונו אנו סמוכים אלא על חשבון ז"ל הגדול שתקנו ננו והוא חשבון ר' הלל וסיעתו וזהו המוצן מלשוננו צמלותו זאת למדקדק צה וכן הוא דעתו ג"כ צחצורו הגדול צהלכות קדוש חמס :

יותר מוסכם ומקובל על העם צדעתם המועדות ועצר השנים כולם לפי החשבון צצית דין ואני סבור שאין קידוש חמס מעכב ולא הלריכו חכמים לומר מקודש מקודש אלא שהוא מלוא או למרסומי מילתא צעלמא אצל מכיון שהסכימה דעת ז"ל שיהי' חמס הזה מלא או חסר קורא אני צו אשר תקראו אותם שהרי רבי אליעזר צר לדוק לומר (ר"ה דף) כ"ד צין מלא צין חסר אין מקדשים אותו שנאמר וקדשתם את שנת הממשים שנה שנים אתה מקדש ואין אתה מקדש חדשים ורבי אליעזר צר לדוק שהלכה כמותו אחר (שם) אם לא נראה צומנו אין מקדשין אותו אלא אין קדוש מעכב וכן אמרו שאלה לקדש ע"פ הראיה ואינו מעכב והוא כ"ס צעצור ומה שאמרו (ז"צ דף קכ"א) מועדי י"י לריכין מומחין ומועדי י"י לריכין קדוש ז"ל זהו למלוא ה"ל לריכין ז"ל קאמר לחשוב צכן ולהסכים צכן אם מלאים אם חסרים וצשנים אם פשוטה או מעוצרת וכן אמרו (ר"ה דף ז') שתא מעוצרת צחושצנא תליא מילתא ולפי כל זה נאמר שמשעה שהסכים ר' הלל הנשיא וצית דינו על החשבון הזה ותקן אותו לדורות צחדשים וצשנים קורא אני צהם אלה מועדי י"י אשר תקראו אותם ועל זה הענין הוא קיום חמשים והמועדות עד יצוא ויורה לדק לנו :

מצות עשה

מצוה קנר היא שמונו שנשצות צשצת והוא אמרו ית' וציום השציעי חשצות והנה כפול לווי מלוא צו פעמים וצאחר לנו שהשציתה ממלאכות היא חוצה עלינו ועל צהמתנו ועצדינו והנה הצחצור משפטי מלוא צו צמסכת שצת ויום מוצ : (כי חשא : זמנים הלכות שציתת שצת פ"א)

מצוה קנה היא שמונו לקדש את השצת ולאמר דצרים צכניסתו וציילתו כזכיר צם יליאת מלרים וקדוש היום ומעלתו והצדלו

לפי שאין לנו צית דין הראויין לקבל העדות ולקדש על פיהם והוא טעותם של הקראין לא כדצרי הרצ : ועל השואל להקשות מצי שאמרו (ר"ה דף ז') אין מעצרין את השנה לפני ראש השנה ואם עצרוה אינה מעיצרת אצל מפני הדוחק מעצרין אותה אחר אדר מיד : ותשובת צו השאלה שאין צמן העצור קצוע להם מן התורה אין להם אלא שלא יעצרו אותה אחר ניסן דכתיב חמס הזה לכם ראש חדשים ודרשו : (סנהדרין דף י"צ ע"צ) זה ניסן ואין אחר ניסן אצל לפי שלא היו רגילים צעצור אלא צקרוצ לאדר שנודע להם ענין האיצ וצירות האילן ואם יקדימו להם צשנה מן השנים יצוא הדבר לידי שכתה וצצוש מפני זה הי' להם תקון שלא יעצרו אותה קודם ר"ה שמוא ישכתו העם ויצאו לצלצל צחמץ צפסח וצמועדות והתנו שאלם עצרוה לא תהא מעוצרת עד שיחצרו ויגלה חשצונם לעם צצמונו וכך אמרו חסדי ממשצין גלויי לא מגליכין אצל כיון שראה חמס הנזכר צצמונו ציעול המועדות לגמרי אם לא יעשה הקצוע שהוא וראה תיקון הכל צחשבון הזה אין מקדים ואין מאחר ושהדבר יותר מוסכם ומקובל על העם צדעתם המועדות ועצר השנים כולם לפי החשבון צצית דין ואני סבור שאין קידוש חמס מעכב ולא הלריכו חכמים לומר מקודש מקודש אלא שהוא מלוא או למרסומי מילתא צעלמא אצל מכיון שהסכימה דעת ז"ל שיהי' חמס הזה מלא או חסר קורא אני צו אשר תקראו אותם שהרי רבי אליעזר צר לדוק לומר (ר"ה דף) כ"ד צין מלא צין חסר אין מקדשים אותו שנאמר וקדשתם את שנת הממשים שנה שנים אתה מקדש ואין אתה מקדש חדשים ורבי אליעזר צר לדוק שהלכה כמותו אחר (שם) אם לא נראה צומנו אין מקדשין אותו אלא אין קדוש מעכב וכן אמרו שאלה לקדש ע"פ הראיה ואינו מעכב והוא כ"ס צעצור ומה שאמרו (ז"צ דף קכ"א) מועדי י"י לריכין מומחין ומועדי י"י לריכין קדוש ז"ל זהו למלוא ה"ל לריכין ז"ל קאמר לחשוב צכן ולהסכים צכן אם מלאים אם חסרים וצשנים אם פשוטה או מעוצרת וכן אמרו (ר"ה דף ז') שתא מעוצרת צחושצנא תליא מילתא ולפי כל זה נאמר שמשעה שהסכים ר' הלל הנשיא וצית דינו על החשבון הזה ותקן אותו לדורות צחדשים וצשנים קורא אני צהם אלה מועדי י"י אשר תקראו אותם ועל זה הענין הוא קיום חמשים והמועדות עד יצוא ויורה לדק לנו :

יותר מוסכם ומקובל על העם צדעתם המועדות ועצר השנים כולם לפי החשבון צצית דין ואני סבור שאין קידוש חמס מעכב ולא הלריכו חכמים לומר מקודש מקודש אלא שהוא מלוא או למרסומי מילתא צעלמא אצל מכיון שהסכימה דעת ז"ל שיהי' חמס הזה מלא או חסר קורא אני צו אשר תקראו אותם שהרי רבי אליעזר צר לדוק לומר (ר"ה דף) כ"ד צין מלא צין חסר אין מקדשים אותו שנאמר וקדשתם את שנת הממשים שנה שנים אתה מקדש ואין אתה מקדש חדשים ורבי אליעזר צר לדוק שהלכה כמותו אחר (שם) אם לא נראה צומנו אין מקדשין אותו אלא אין קדוש מעכב וכן אמרו שאלה לקדש ע"פ הראיה ואינו מעכב והוא כ"ס צעצור ומה שאמרו (ז"צ דף קכ"א) מועדי י"י לריכין מומחין ומועדי י"י לריכין קדוש ז"ל זהו למלוא ה"ל לריכין ז"ל קאמר לחשוב צכן ולהסכים צכן אם מלאים אם חסרים וצשנים אם פשוטה או מעוצרת וכן אמרו (ר"ה דף ז') שתא מעוצרת צחושצנא תליא מילתא ולפי כל זה נאמר שמשעה שהסכים ר' הלל הנשיא וצית דינו על החשבון הזה ותקן אותו לדורות צחדשים וצשנים קורא אני צהם אלה מועדי י"י אשר תקראו אותם ועל זה הענין הוא קיום חמשים והמועדות עד יצוא ויורה לדק לנו :

מצות עשה

מצוה קנר היא שמונו שנשצות צשצת והוא אמרו ית' וציום השציעי חשצות והנה כפול לווי מלוא צו פעמים וצאחר לנו שהשציתה ממלאכות היא חוצה עלינו ועל צהמתנו ועצדינו והנה הצחצור משפטי מלוא צו צמסכת שצת ויום מוצ : (כי חשא : זמנים הלכות שציתת שצת פ"א)

מצוה קנה היא שמונו לקדש את השצת ולאמר דצרים צכניסתו וציילתו כזכיר צם יליאת מלרים וקדוש היום ומעלתו והצדלו

מלוא קנו

החדש כמו שאמרו צ"פ צהרא של ר"ה (דף ל"א ע"ג) ומלוא מן החורה לעזר אח בשנה זיהוד' לא צ"ל ח"י והם שנסמכו צ"ל צ"ל מעצדים אותם שם כמו שאמרו צפרק צהרא של צדפות (דף ס"ג) (ז) צפירד חנניה צן אחי רבי יהושע לגולה הי' מעצד שנים וקוצע חדשים צח"ל אמר להם שכך מלינו צעקיצא צן יוסף שהי' מעצד שנים וקוצע חדשים צח"ל אמרו הנח לעקיצא צן יוסף שלא הכים כמותו וירד אמר להם אף אני לא הנחתי כמותי וירדתי אמרו לא גדיי' שהנחת נעשו תיישי' וכך אמרו לנו לכו אמרו לו משמנו אם חוזר צו מוטב ואם לאו יהא צנידוי והמתלמד מן המעשה הזה כי צלל רשות צ"ד של ח"י הי' מעצד שנים וקוצע חדשים. אצל יראה לי שצומן שצית המקדש קיים שהיו צ"ד הגדול צמקומ' ולפס הרשות נתונה מן הכחוצ שנאמר על פי הדבר שיגידו לך מן המקום ההוא אשר יצטר י"י לא הי' רשות לשום אדם לעצד ולקדש אלא להם או צרשותן וכן אמרו צמכילתא ר' יאשיה אמר מניין אחא או' שאין מעצדין את השנה אלא צ"ד הגדול שצירושלים ת"ל ראשון פענין שפרשנו שהי' להם רשות מכל ישראל והסכמי' של כולם לא שיהיו שחר הסמוכין פכולין לזה אצל כיון שגלו וצטל כח המשפט מהם שהמקום גורם ואין להם כח אפילו צמכדרי קפנה ללך דיני נפשות מלכותה שעה חהי' הרשות ציד הגדול שצירושלים לעצד ולקדש אפילו צח"ל זה דבר הגון. ואמרו עוד צירושלמי צראשון של סנהדרין (דף י"ט ע"א) צח"ל אין מעצדין אותה ואם עצרה אינה מעוצרת ציכולין לעצד אותה צארץ צארץ מעצדין אותה צח"ל צרוך צן נדיה עצד צח"ל חנניה צן אחי רבי יהושע עצד צח"ל צ"ד של ג' סמוכין ולא צח"ל כדין הסמיכ' מן התור' עד יהושע מפי משה נפי הגבור' צאמת שיתצטלו המועדות ולא יזעיל פשזוננו צשום פנים כאשר הזכיר הרצ ואין חלוק והפדש צדצר צין שנמחה משם אותה האומה לגמרי שצצר הי' זה כענין שאמר צמספת יומא (דף כ"ד) רבי יהודה הומר ר"צ שנה לא עצד איש ציהוד' שנא' משיף השמים ועד צהמ' נדדו הלכו ושם אמרו רבי יוסי הומר ז' שנים נחקיימה גפרייה ומלח צח"י וכן צהיות שם חנשיסרציסמעמו אחר שאין שם צ"ד ראוי לקדש ולעצד ר"ל צ"ד של ג' סמוכין כדין והיום צפונותיו כצר צטל צ"ד הזה ונעדר מכל ישראל. וראיתי לו עוד צהל' קדוש החדש שאמר צומן שאין סנהדרין צח"י אין קיצעין חדשים ואין מעצדין שנים אלא צמשצון זה שאנו מחשצין היו ודצ' הזה הלכ' למש' מסיני הוא שצומן שיש סנהדרין קוצעין ע"פ הראי' וצומן שאין סנהדרין קוצעין צמשצון זה שאנו מחשצין צו הי' (ח) וחקש' לו עוד כענין ושם הדבר מסורת והלכ' למשה מסינימה שלא נאמר צתלמוד ולא פוזכר צשו' מקו' (ט) והוא עלמנו ז"ל הזכיר שם כי צימי חפמי המשנה וכן צימי חכמי התלמוד עד ימי חזיי ורצא לא היו קוצעין צמשצון ועל קציעות ארץ ישראל צראיה היו סומכין וכצר צארנו שלא היתה סנהדרין ניהגת לאחר חרבן ואם היו ניהגין צה לא הי' צהם דין צ"ד הגדול ולא דין סנהדרין כלל ועם כל זה לפי דצרי צספר הזה שהוא מודה שאפי' צקציעות צמשצון לריך שיהי' שם צארץ צ"ד או שיהי' צחולה צארץ צ"ד שנסמוך צארץ צטלו המועדות היום מכמה שנים שהרי אין צארץ צית דין צסמך ולא צחולה צארץ וכן אפילו לדצרינו שגם אנו מלריכין מן החורה צין צראיה צין צמשצון צית דין של שלשה והן מומחין והנה היום נעדר צית דין הזה מכל ישראל. אצל מרפא הקושי הגדול הזה הוא שרצי הלל הנשיא צנו של רבי יהודה הנשיא תקן צמשצון העצד הוא קדש חדשים ויצר שנים הראויים להעצד לפי מניינו עד שיצוא אליהו ז"ל ונחזור על פי הראיה צ"ד צצית הגדול והקדוש חמון צמהרה צימינו יהי' שהוא ע"ה (י) ראש שיתצטלו המועדות מפני הפסד הסמיכה כמו שנתצטלו דיני קנסות וכל דבר שלריך מומחין ועמד וחקן צמשצון וקדש ועצר צו חדשים ושנים עד שיצנה צית המקדש ולפי' הוא שצטלה הראיה אצלנו לפי

החדש כמו שאמרו צ"פ צהרא של ר"ה (דף ל"א ע"ג) ומלוא מן החורה לעזר אח בשנה זיהוד' לא צ"ל ח"י והם שנסמכו צ"ל צ"ל מעצדים אותם שם כמו שאמרו צפרק צהרא של צדפות (דף ס"ג) (ז) צפירד חנניה צן אחי רבי יהושע לגולה הי' מעצד שנים וקוצע חדשים צח"ל אמר להם שכך מלינו צעקיצא צן יוסף שהי' מעצד שנים וקוצע חדשים צח"ל אמרו הנח לעקיצא צן יוסף שלא הכים כמותו וירד אמר להם אף אני לא הנחתי כמותי וירדתי אמרו לא גדיי' שהנחת נעשו תיישי' וכך אמרו לנו לכו אמרו לו משמנו אם חוזר צו מוטב ואם לאו יהא צנידוי והמתלמד מן המעשה הזה כי צלל רשות צ"ד של ח"י הי' מעצד שנים וקוצע חדשים. אצל יראה לי שצומן שצית המקדש קיים שהיו צ"ד הגדול צמקומ' ולפס הרשות נתונה מן הכחוצ שנאמר על פי הדבר שיגידו לך מן המקום ההוא אשר יצטר י"י לא הי' רשות לשום אדם לעצד ולקדש אלא להם או צרשותן וכן אמרו צמכילתא ר' יאשיה אמר מניין אחא או' שאין מעצדין את השנה אלא צ"ד הגדול שצירושלים ת"ל ראשון פענין שפרשנו שהי' להם רשות מכל ישראל והסכמי' של כולם לא שיהיו שחר הסמוכין פכולין לזה אצל כיון שגלו וצטל כח המשפט מהם שהמקום גורם ואין להם כח אפילו צמכדרי קפנה ללך דיני נפשות מלכותה שעה חהי' הרשות ציד הגדול שצירושלים לעצד ולקדש אפילו צח"ל זה דבר הגון. ואמרו עוד צירושלמי צראשון של סנהדרין (דף י"ט ע"א) צח"ל אין מעצדין אותה ואם עצרה אינה מעוצרת ציכולין לעצד אותה צארץ צארץ מעצדין אותה צח"ל צרוך צן נדיה עצד צח"ל חנניה צן אחי רבי יהושע עצד צח"ל צ"ד של ג' סמוכין ולא צח"ל כדין הסמיכ' מן התור' עד יהושע מפי משה נפי הגבור' צאמת שיתצטלו המועדות ולא יזעיל פשזוננו צשום פנים כאשר הזכיר הרצ ואין חלוק והפדש צדצר צין שנמחה משם אותה האומה לגמרי שצצר הי' זה כענין שאמר צמספת יומא (דף כ"ד) רבי יהודה הומר ר"צ שנה לא עצד איש ציהוד' שנא' משיף השמים ועד צהמ' נדדו הלכו ושם אמרו רבי יוסי הומר ז' שנים נחקיימה גפרייה ומלח צח"י וכן צהיות שם חנשיסרציסמעמו אחר שאין שם צ"ד ראוי לקדש ולעצד ר"ל צ"ד של ג' סמוכין כדין והיום צפונותיו כצר צטל צ"ד הזה ונעדר מכל ישראל. וראיתי לו עוד צהל' קדוש החדש שאמר צומן שאין סנהדרין צח"י אין קיצעין חדשים ואין מעצדין שנים אלא צמשצון זה שאנו מחשצין היו ודצ' הזה הלכ' למש' מסיני הוא שצומן שיש סנהדרין קוצעין ע"פ הראי' וצומן שאין סנהדרין קוצעין צמשצון זה שאנו מחשצין צו הי' (ח) וחקש' לו עוד כענין ושם הדבר מסורת והלכ' למשה מסינימה שלא נאמר צתלמוד ולא פוזכר צשו' מקו' (ט) והוא עלמנו ז"ל הזכיר שם כי צימי חפמי המשנה וכן צימי חכמי התלמוד עד ימי חזיי ורצא לא היו קוצעין צמשצון ועל קציעות ארץ ישראל צראיה היו סומכין וכצר צארנו שלא היתה סנהדרין ניהגת לאחר חרבן ואם היו ניהגין צה לא הי' צהם דין צ"ד הגדול ולא דין סנהדרין כלל ועם כל זה לפי דצרי צספר הזה שהוא מודה שאפי' צקציעות צמשצון לריך שיהי' שם צארץ צ"ד או שיהי' צחולה צארץ צ"ד שנסמוך צארץ צטלו המועדות היום מכמה שנים שהרי אין צארץ צית דין צסמך ולא צחולה צארץ וכן אפילו לדצרינו שגם אנו מלריכין מן החורה צין צראיה צין צמשצון צית דין של שלשה והן מומחין והנה היום נעדר צית דין הזה מכל ישראל. אצל מרפא הקושי הגדול הזה הוא שרצי הלל הנשיא צנו של רבי יהודה הנשיא תקן צמשצון העצד הוא קדש חדשים ויצר שנים הראויים להעצד לפי מניינו עד שיצוא אליהו ז"ל ונחזור על פי הראיה צ"ד צצית הגדול והקדוש חמון צמהרה צימינו יהי' שהוא ע"ה (י) ראש שיתצטלו המועדות מפני הפסד הסמיכה כמו שנתצטלו דיני קנסות וכל דבר שלריך מומחין ועמד וחקן צמשצון וקדש ועצר צו חדשים ושנים עד שיצנה צית המקדש ולפי' הוא שצטלה הראיה אצלנו לפי

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

ושכונתו היא בית דין הגדול כן הוא האמת צענין הזה הוא מה שאמר בקדוש החדש ועיצור
 אצל פירוש דבריו הוא כאשר כתנתי לעיל שדי השנה אינם לריכין בית דין הגדול אלא שלשה
 בשלשה מהם ומה שהביא עוד (ד) מהביא והם מיוממים כמו ששנו משנה שלימה צתחלת
 פרק זה צורר ומהביא דירושלים שאין לריך פנהדריין (דף ז') עצור החדש בשלש' עצור שנה
 צ"ד הגדול צזה נראה
 לי שאין מכאן טענה
 עליו לפי שאלו החכמים
 לא הכיחו כמותם צארץ
 וצזה הדרך היי מעצר
 גם כן רצי עקיצה צפרק
 האשה שלום (דף
 קט"ו) כאשר הביא הרב
 צמלותו זאת וכן חנניא
 צס"ף פ' הרנאה
 דמה שאמר עוד (ה) כי
 ממה שאמר הכחוצ
 החדש הזה לכם ולחלואמר
 לך משמע שאין לריך
 צ"ד הגדול אלא מוממים
 כמוהו ונ"ל כי ממה שלא
 כתב לך הוא לפי שהי צמשת' שילטרך הצ"ד הגדול
 כלו צזאת המלוא לכן כתב לכם לומר שדי
 צמומחין כמותם אצל לריך שיהיו מצ"ד
 הגדול דומיא דמשה ומה שהזכיר אהרן
 עמו שמה היי לרמוז שצומן שאין צ"ד הגדול
 שדי צמומחין ומה שאמר עוד (ו) שמה
 שהצ"ד הגדול היי מקדשין ומעצרין לא היי רק
 לחלוק להם כבוד לפי שהיו ראשי כל העד' אצל
 כשרים היו לזה גם שאר צתי דינין כצר כתנתי
 צמן התיר' לא היו כשרים צזה זולתם ורתי'
 עוד מוממרים צמכילתא שהביא הוא צעלמ'
 מניין שאין מעצרי' את השנה אלא צצ"ד הגדול
 פנאמר וכו' ומן הכתוב הוא לפרשו כאשר פיי
 הרמ"ן שאמר כי היי להם השות מכל ישראל
 אצל לא שיהיו פקולים מומחין אקרים שהרי
 מהאמר הזה משמע שאין מעצרים כי אם צצ"ד
 הגדול ולא משום שקבלו השות מפל ישראל רק
 משום

מימים ימימה ואמרו חדשים אתה
 מהשב לשנים ואי אתה מהשב
 ימים לשנים ואמנם הורה שהתוספת
 בזה אמנם יהיה חדש שלם ואמרו
 חדש ימים ימים אתה מונה להודש
 ואי אתה מונה שעות לחדש ואמרו
 שמו' את חדש האבי' הוד' כי שנותינו
 ראוי שנשמור בה פרקי השנה ולכן
 תהי' שמשית וכבר התבאר משפטי
 מצוה זו בלם בשלמות בפי ראשון
 מסנהדרין ובמסכת ר"ח וברכות :

(צא אל פרעם וזמנים הלכות קידוש החופה
 פ"ה)

כלו' אין צ"ד שקול מוסיפין עליהם הג' (ד) וכן
 צעצור אמרו עוד צגמ' סנהדרין (דף כ"ו) א"ר חייא
 צר זרכיקי ור' שמעון צן יסולדק כוו חזלי לעצורי
 שנה צפסיא כגע צהו ריש לקיש וצגמ' צה
 א"י (דף י"ט ע"ג) הזכירו מעשה אמרו לעצור
 שנה מתחילין מן הלד ופצר נכנס ר' יוחנן והוא
 הקטן שצבה אמרו (לו אמר) הרי השפה מקודשת
 צעצורי (ס"א אמר הרי השנה מקודשת צעצורי)
 אמר רצי יונתן ראה הלשון שלמדנו צן הנפת
 אלו הייתי אומר צעצורי הייתי אומר אלו אחד
 עשר יום שהמע' עודפת על הלצנה אלא צעצור
 שהוספו לה חכמים לי יום הרי שני פתלמודים
 סוים שמשצין ומעצרין את השנה צשאר
 צתי דינין וצכל זמן שלא היו החכמים פאלו
 מכלל סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה כצר כתצטל
 דיקה משעת חורצן כמו שציארנו ואל תשתומם
 צזה מוממרים (סנהדריין דף י"ג ע"ג) משפ
 צמקום ע' ומד קאי ותאמר לי כי עדות זו מקדשה
 נכס לסנהדרי גדולה הוא כמו שהרצ מלמדך

צלווי הכחוצ לכם אינו אלא למימחין כיוצא בכם (ה) שאלו היי מקור לסנהדרי גדולה צלצד היי
 אומר החדש הזה לך כמו שאמרו (שס דף י"ו) אין דנין כהן גדול אלא צצית דין של שצעים
 ואחר דכתיב את הדצר הגדול יציאו אליך ומשה צמקום שצעים ומד קאי ולא היי לאהרן זכר
 צקדו' החדש אצל מפני שאמר לכם הכנים אהרן צפלל להורות שלריך שנים דומים לשניהם צהמחא'
 ותוספות השלישי ידוע מדין אין צית דין שקול ומזר הדצר לכל שלשה מומחין וזהו פדין פכחוב
 לכם מן התורה צין קודם חרצן צין לאחר חרצן אלא צצמן שהיי להם צית דין הגדול היי הדצר
 מקור להם והם היו המקדשים החדש והמעצרי' השנים לא צית דין אחר מפני שרשות כל ישראל
 נעולה מכל צית דין אחר עמהם (ו) והיי מקפיימין שאין מעצרין את השנה אלא אם כן
 יצלה הנשיא וכן צעדות החדש הוא היי המקבל העדות ומקדש החדש ועם כל זה תיקנו ששם
 פיי צמקום אחר יתא כצידו מחיל ולא יהיו העדי' הולכי' אלא למקום פועד ושם יקדשו
 פחדש

הרמב"ן מצות עשה מגדת אסתר יב

והתייחס מן הרצ כי הוא אומר שהמלוכה הזאת לא יעשו אותה לעולם אלא ז"ד הגדול וזאת ישראל כלל ולפיכך צטלה הראיה אללנו היום צהעדר הצית דין הגדול ואמר שצזה טעו הקראין ושזכו העיקר שחלקו עמכם כל הרצין (א) והנה צרור הוא וידוע הוא שצית דין הגדול צטל מארץ ישראל ואפי' קודם הכרצן ר"ל שלא הי' צהם דין צית דין הגדול כמו שאמרצפרק קע"א מע"ז (דף ס' ע"ג) מ' שנה עד שלא חרצ הכיחגלחם סנהדרין וישצה לה צחנות למאי הלכתא לומר שלא דנו דיני נפשות כיון דחזו דנפיש לכו רולחם אמרו מוטצ נגל' ממקום דכתיצ ועשית על פי הדצר אשר יגידו לךמן במקום ההוא אשר יצחר י"י מלמד שהמקום גורם כלו' שכל זמן שסנהדרי גדולה ממקומם צלשכת בגזית סנהדרי קטנה נוכחצ צכל מקוסואפילו צחולה לארץ ודין דיני נפשות צכל מקום אצל משגלחם סנהדרי גדולה מן המקום ההוא צטלו

דיני נפשות מכל ישראל ואפי' ציליחם משם לעייל מעט ולמזור צטל כחן ורשותן מכם עד שיסיו צמקומן כמו שאמרו (סנהדרי' דף י"ד ע"ג) מלאן אצית פלגי וכו' עליהן יכול תכא המרחחו המרח' ת"ל וקמת ועליה אל המקום מלמד שהמקום גורם כ"ש לאחר הכרצן כמו שאמרו עוד צפ"ד נייחו' (דף נ"ג ע"ג) וצאת אל הכהנים הלויים ואל השופט צזמן שיש כהן יש שופט צזמן שאין כהן אין שופט וכצד הצית הרצ צפתיחת המלח' הלי' השנוי צמכילחא מנין שאין מתייתן אלא צפני הצית וכו' ומאותה טעה צטלו כל הדינין החלויין צצית דין הגדול ואם כן לא היו יכולין לקדש על פי הראי' מזהן המ' שנה קודם החורצן וידוע הוא צכמה מקומו' צגמרח' שהיו עושין כן עד זמן קרוצ לקתימת החלמוד (ב) וצין צרהים צין צחשצון צזמן הרע הזה שאין צארץ ישראל סנהדרין ולא צית דין סמוכין כלל ואין צח"ל צית דין שנסמך צארץ לא יועיל צחשצונו שום חועלת צשום פנים כפי דצרי הרצ שצצר נעדר מארץ ישראל צ"ד ואין שם כלל צית דין לקדש החדש ולעצב השנה וכן מחולה לארץ נעדר לגמרי צ"ד שנסמך צארץ (ג) וראיתי צחצורו הגדול צה' קדוש החדש שכתצ על כך שקדוש חדש ועצור שנה אין עושין אותו אלא סנהדרין שצארץ ישראל או צית דין הסמוכין צארץ שנתנו להם הסנהדרין רשות ונראה שעל סנהדרי גדולה הוא אמר כן וכך כתוצ שם צעצור שנה שאין מעצרין את השנה אלא צמומנין לה כילד יאמר ראש צין דין הגדול לפלוני ופלוגי מן הסנהדרין היו מומונין וכו' וכצצ עוד שלריץ שיחא ראש צ"ד הגדול שהוא ראש ישיצה של שצעים ואחד והוא הנקרא נשיא עמקן או שירלה ויש צכל שצושים גדולים אצל הענין שהוא שנס מכל דופי ומנופה מכל עפרודית צסוגית החלמוד

לאל מעשות זאת כי היא הבטייה שלא ימחה אותות האומה מכל וכל ולא יהיה שם ב"ד ולא יהיה בה"ל ב"ד שנסמך בארץ הנה חשבוננו זה לא יועילנו כרום בשום פנים לפי שאין לנו להשב חדשים ולעבר שנים בחוצה לארץ אלא בתנאים הנזכרים כמו שבארנו כי מציון תצא תורה וכשיתבונן מי שיש לו שכל שלם לשונות התלמוד בכונה הזאת יתבאר לו כל מה שאמרגוהו באור אין ספק בו והנה באו רמזים בכתוב יורו על שרשי המלאכה שישמכו בהם בדיעת ראשי חדשים ועבור שנים מזה אמרו ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה אמרו מלמד שאין מעברין את השנה אלא בפרק הסמוך למועד ואמרו מנין שאין מעברין ואין מקדשין את החדש אלא ביום תלמוד לומר מימים

ושזכו העיקר שחלקו עמכם כל הרצין (א) והנה צרור הוא וידוע הוא שצית דין הגדול צטל מארץ ישראל ואפי' קודם הכרצן ר"ל שלא הי' צהם דין צית דין הגדול כמו שאמרצפרק קע"א מע"ז (דף ס' ע"ג) מ' שנה עד שלא חרצ הכיחגלחם סנהדרין וישצה לה צחנות למאי הלכתא לומר שלא דנו דיני נפשות כיון דחזו דנפיש לכו רולחם אמרו מוטצ נגל' ממקום דכתיצ ועשית על פי הדצר אשר יגידו לךמן במקום ההוא אשר יצחר י"י מלמד שהמקום גורם כלו' שכל זמן שסנהדרי גדולה ממקומם צלשכת בגזית סנהדרי קטנה נוכחצ צכל מקוסואפילו צחולה לארץ ודין דיני נפשות צכל מקום אצל משגלחם סנהדרי גדולה מן המקום ההוא צטלו

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

אחת הכונה חלל צמזומנין לה ופרש"י וז"ל שחיותנו כיום צחולה לארץ פושעים צמלכת צמזומנין לה שחזמנין הנשיא מצער עכ"ל ושם כעיצוי ונאמר שזה כיום ר"ח וזה כיום מועד מציה מעשה צד"ג שאמר השכימו לי שצעה לא מתני השכוננו נשימכו מועד צד"ג פנים לעלייה וכו' שהי' רולה לעצר את הכונה ומן הידוע שהוא הי' נשיא

וא"כ מכאן משמי צד"ג שצ"ד הגדול היטה מסור' ואין לומר כי מפני מעלתו היו שאר צחי דינין נסוגים אחור ומנה לצל כשרים היו לה מן התור' כאשר פתח הרמב"ן שא"כ איך שאלו צמזומני' מנ"ל שצ"ד שרף צ"ד יאמר מקודש החדש והלא אין זאת המלך מסורה לצ"ד הגדול צלצד כי אפי"צ צ"ד של כ"ג יכולים לעשותה ושם לא הי' ראש צ"ד : ומה שהציא עוד (א) מהביא דע"א שכתב צ"ד הגדול צעל מנ"י ארבעים שנה קודם הסורצן ומ"מ היו מקדשים על פי

הקרבות בהעדר המקדש ולזה כונו וטעו המינין הנקראים קראים וזה שרש ג"כ שלא יודו ג"כ זולתי מכלל הרבנים והולכים עמהם כאפל' בהשכה * ודע שהשבון זה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי חדשי והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בא"י לבד ובעת הצורך ובהעדר החכמים מא"י אז אפשר לב"ד הסמוך לארץ ישראל שיעברו השנים ויקבע חדשים בח"ל כמו שעשה ר"ע כמו שהתבאר בתלמוד ובזה קושי גדול והזה והידוע תמיד שב"ד הגדול אמנם הי' בא"י והם שיקבעו חדשים ויעברו שנים בפניהם מקובלי' אצלם ובקבוצם גם כן ובכאן שורש גדול משרשי האמונה לא ידעו ולא יתבונן במקומו אלא מי שדעתו עמוקה וזה שהיותנו היום בח"ל מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ר"ח וזה היום י"ט לא מפני השבוננו נקבענו י"ט בשום פנים אבל מפני שב"ד הגדול שבא"י כבר קבעוהו זה היום ר"ח או י"ט ומפני אמרם שזה היום ר"ח או י"ט יהיה ר"ח או י"ט בין שהי' פעולתם זאת בהשבון או בראיה כמו שבא בפ"י (ג"ס דף כ"ה) אשר תקראו אותם אין לי אלא מועדות אלו * כלומר שיאמרו הם שהם מועדות אפי' אנוסין אפי' מוטעין אפי' שוגגין כמו שבאה המבלה ואנחנו אמנם גחשב היום שיקבעוהם ר"ל בני א"י בו ר"ח כי במלאכה הזאת בעצמה מונין וקובעין לא בראיה ועל קביעות' גם מוך לא על השבוננו * אבל השבוננו הוא לגלוי מילתא בעלמא והבין זה ואני אוסיה לך באור אלו הנחנו דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו מא"י חלילה לאל

הקרבנות בהעדר המקדש ולזה כונו וטעו המינין הנקראים קראים וזה שרש ג"כ שלא יודו ג"כ זולתי מכלל הרבנים והולכים עמהם כאפל' בהשכה * ודע שהשבון זה שנמנה אותו היום ונדע בו ראשי חדשי והמועדים אי אפשר לעשותו אלא בא"י לבד ובעת הצורך ובהעדר החכמים מא"י אז אפשר לב"ד הסמוך לארץ ישראל שיעברו השנים ויקבע חדשים בח"ל כמו שעשה ר"ע כמו שהתבאר בתלמוד ובזה קושי גדול והזה והידוע תמיד שב"ד הגדול אמנם הי' בא"י והם שיקבעו חדשים ויעברו שנים בפניהם מקובלי' אצלם ובקבוצם גם כן ובכאן שורש גדול משרשי האמונה לא ידעו ולא יתבונן במקומו אלא מי שדעתו עמוקה וזה שהיותנו היום בח"ל מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ר"ח וזה היום י"ט לא מפני השבוננו נקבענו י"ט בשום פנים אבל מפני שב"ד הגדול שבא"י כבר קבעוהו זה היום ר"ח או י"ט ומפני אמרם שזה היום ר"ח או י"ט יהיה ר"ח או י"ט בין שהי' פעולתם זאת בהשבון או בראיה כמו שבא בפ"י (ג"ס דף כ"ה) אשר תקראו אותם אין לי אלא מועדות אלו * כלומר שיאמרו הם שהם מועדות אפי' אנוסין אפי' מוטעין אפי' שוגגין כמו שבאה המבלה ואנחנו אמנם גחשב היום שיקבעוהם ר"ל בני א"י בו ר"ח כי במלאכה הזאת בעצמה מונין וקובעין לא בראיה ועל קביעות' גם מוך לא על השבוננו * אבל השבוננו הוא לגלוי מילתא בעלמא והבין זה ואני אוסיה לך באור אלו הנחנו דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו מא"י חלילה לאל

(דף קכ"א) מועדי י"י לריבין מומחין כפרת נדרים אינן לריבין מומחין והקצו וכו' ראשי המטות כתיב כלומר שהן השופטים המומחין וכל ישראל שנקמכו מפני משה רבי' ופירקו ציחיד מומחה חלל אינו לריבין מומחין על כל פנים ודבר גלוי הוא שהיום מכמה שנים צעלו סמוכין מארץ ישראל ואין דנין שם אפילו דיני קנסות כל שכן שיקדשו על פי הראי' או על פי הסכסוך והתימה

(ויהי ציוס השמיני : קדושה הלכות מאכלות
אסורות פ"ג)

מצוה קג היא שונו לצדוק צמימני העו
שיפיו קלת מינין ומנו מותרין
וסימני העוף לא נאמרו מן החורה אצל בניע
צחקירה פשאננו מפשנו התינין שנכתב אסורין
אש' מלאנו זהם סגולות יכללו אותם יהם סימני
עוף טמא והיותנו גם כן צעופות דנין זה טמא
וזה טהור וזה מלות עשה ולשון ספרי כל לפור
טהורה תאכלו זו ע"ע הכה התצאר מה שרמזנו
אליו וכבר התצארו משפטי מלוה זו בחולין :

מצוה קנא היא שונו לצדוק צמימני
הגזים גם כן וכן בחוצין חתורה
כל אשר לו פרעיס ממעל לרגלי וענין זאת
המלוה היא כמו שצאחנו צמלוה שלפניה והכתוב
שזה הוא אמרו את אלה עכס תאכלו את הארצה
וכבר התצארו דיני מלוה זו במסכת חולין :

(ויהי ציוס השמיני : קדושה הלכות מאכלות
אסורות פ"ה) :

מצוה קנב היא שונו לצדוק צמימני דגים
והם כתוצים והוא אמרו יתעלה
ויתצרך שמו את זה תאכלו מכל אשר צמים
וצצאור אמרו צגמרא חולין דף פ"ו ע"צ האוכל
דג טמא עובר צעשה ולא תעשה כי אמרו זה
תאכלו שומע אני שזולתו לא יאכל ולא הכא
מכלל עשה עשה הכה נחצאר מאמרו את זה
תאכלו מלות עשה והענין צאמרו זו מלות עשה
מה שצקתי לך והוא היותנו מלווין לדון
צאלו הסימנים ולומר שזה מותר לאכלו
וזה אינו מותר לאכלו כמו שאמר וצדלחם
צין הצהמה הטהורה לטמאה וצדלחם
אמנם חסי צמימן ולכן יפיו כל מין ומין
מארצם אלו המינין והסימנין מלוה צפני עלמה
כלומר סימני צהמה ומה ועוף וסימני חגבים
ודגים וכבר צאחנו לשונותם צקראי עשה ציחוד
וכבר התצארו משפטי מלוה זו כלומר סימני דגים
צפ"ג ממסכת חולין :

(ויהי ציוס השמיני : קדושה הלכות מאכלות
אסורות פ"ה) :

מנלת אסתר

מצות עשה

הרמב"ן

כתב הרב והמלוה קנ"ג היא שכלטוינו
צחשצון חדשים ושנים וזאת

היא מלות קדוש החדש והוא אמרו יתעלה בחדש
הזה לכם וכבר כתבתי כי צעל ההלכות ישים

קידוש החדש צראה או
צחשצון מלוה אסתר וישים
עצור השנה צתופ' חדש
מנו' אחרת ודין עמו
ופודעתי זה צעיק'
פראשון אצל עתה אוסיף
עיון צדצרי הרצ שכתב
צכאן כי המלוה הזאת
לא יעשה אותה לעולם
אלא צית דין בגדול
צצצד צארץ ישראל צלצד
אצל צהעד' החפמים
מארץ ישראל אז ראוי
לצית דין הפסוק צארץ
ישראל שיעצר שני' ויקצ'
חדשים צמולה לארץ
כמו שעשה רצי עקיצה
וכתב עוד שיש הכה
עיקר גדול מעיקרי
האמונה לא ידעוהו ולא
יתצונן צמקומו אלא
המעמיקים צדע' והוא
ספיותנו

מצוה קנג היא שצונו לחדש
חדשים (פ"א

ולחשוב חדשים) ושנים וזו היא
מצות קדוש החדש והוא אמרו ית'
החדש הזה לכם ראש חדשים ובא
הפ"י שעדות זו תהא מסורה לכם
כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל
איש ואיש כמו שבת בראשית שכל
איש ימנה ששה ימים וישבות
בשביעי כשיראה כל איש ואיש
ג"כ הלבנה שיקבע היום ר"ח או
ימנה ענין תוריי ויקבע ר"ח או יעיין
אחור האביב וזולתו ממה שראוי
להסתכל בו ויוסיף חדש אבל מצוה
זו לא יעשה אותה לעולם אלא
ב"ד הגדול לבד ובא"י לבד ולכן
בטלה הראיה אצלנו היום בהעדר
ב"ד הגדול כמו שבטל הקרבת
הקרבנות

נראה לי שסבבון כדצרי הרצ שזאת
המלוה היא מקורה לצ"ד הגדול
אמנה הרמז"ן לא צצין דעתו שאין רלונו שילמרכו
כל הסנהדרי גדולה פדי לקדש או לעצור רק שצ"פ
שלשה מהם תעשה זאת
המלוה והוא פ"י המכנה
שצציל הרמז"ן מייש
סנהדרין שאומרת קדוש
פסדש ועצור שנה צג'
ר"ל שלשה מסנהדרי
גדול' סהרי צקדוש החדש
מלינו צפ' אס חיצן
מכירין (דף כ"ד) צמסק'
שרא' צ"ד חומר מקודש
וראש צ"ד פירושו הנשי'
שכוא צסנהדרי גדולה
ממה שאמר שס צגמרא
מנא הכי מילי והסיצו
דאמר קרא וידצצ משה
אס מועדי ה' מכלן
שראש צ"ד חומר מקוד'
והכה משה הנשי'
סצסנהדרי גדולה כי
וצעצור שסנה ג"כ מליכ
צפ"ק דסנהדרין (דף
י"ה) ח"ר חין טעורין.
אס

מצות עשה

מצוה קמ"ה היא שנונו לדון דיני חרמים
והוא כל מי שהחרים דבר ומה
שיש לו ואמר הרי זה פסל ינתן הדבר והוא
לכהן אלא אם כן צא שזה יבי' לדק הבית
כי פסל חרמים לכהנים הוא והוא אמרו ית'י
אך כל חרם אשר יחרם מן האדם וגומר ומה
לנו על היות פסל חרמים לכהנים נאמר צדקה
החרם לכהן תהי' וכבר התבאר משפטי מלוה
זו צפרק שמיני מערכין ופרק ראשון מנדרים:
(אם צחקתי • הפלגה הלכות ערכין פ"ו):

מצוה קמ"ו היא שנונו לשחוט צהמה חיה
ועוף ואחר יאכל צפר' ושלל יבי'
היתר אכילהם אלא צמיטה והוא אמרו ית'
וזבח מנזקך ומלאךך ולשון ספרי וזבח מה
מוקדשין צמיטה אף חולין צמיטה אלא לוי' ית'
עלמל שגמיה משה על הושט ועל הקנה ועל
רוב אחד צעוף ועל רוב שנים צצמה וכבר
התבאר משפטי מלוה זו ודקדוקיה צמס' חולין.

(ראה חנכי • קדושה הלכות שמיטה פ"א)
מצוה קמ"ז היא שנונו לכסות דם סיה ועוף
אחר שנשחטו והוא אמרו יתעלה
ושפך את דמו וכסו צפר וכבר התבאר
משפטי מלוה זו צפ"ו מחולין.
(אחרי מות • קדושה הלכות שמיטה)
מצוה קמ"ח היא שנונו לשלות הקן והוא
אמרו יתע' שלח תשלח את האם
ואת הצנים תקח לך וכבר התבאר משפטי מלוה
זו צפרק צחרא מחולין.
(כי תלא • קדושה הלכות שמיטה)

מצוה קמ"ט היא שנונו לצדוק צמימני צהמה
סיה ועוף השחוטין והוא שיהיו
מעלה גרה ושובט שבע ואז יהיו מותרין לאכלן
וכיוצא מלווין לצדוק אותן צאלו הסימנין הוא
מלות עשה והוא אמרו ית' זאת חמיה אשר
תאכלו ולשון ספרי אותה תאכלו אותה צאכילה
ואין צהמה טמאה צאכילה ר"ל הצהמה שיהיו
זה הסימנין האלו מותר לאכלה ויורה זו שהצהמה
שאין זה אלו הסימנים אינה מותרת לאכילה וזה
לאו הצא מכלל עשה שהוא עשה כמו שהוא שרש
אכלנו ולכן אמר אחר המאמר הזה אין לי אלא
צעשה צל"ת מנין תלמוד לומר את הצמל וגומר
כמו שאצאר צמלות ל"ת הנה כבר התבאר שאמרו
אותה תאכלו מלות עשה והענין צמלות זו שאנו
מלווין לצדוק הסימנין האלו צצהמה ומיה ואין
מותר לאכלן זולת זה והדין הזה הוא מלוה וכבר
התבאר משפטי מלוה זו צמפכת חולין וצצכורות.

צ"ה

צצע שנים שצע פעמים הא עד שיאמרו שני
כתוצים ואם לאו לא שמענו כלומר שמונה זו
לא הביע איכות עשייתה אלא משני כתוצים והוא
ציימנס השנים ציחיד ונמנה השצועות עמהן
צצע פעמים ואחר שאמר שזה הענין לא הביע
אלא משני כתוצים הורה שהם מלוה אחת צהכרת
צאלו היו שתי מלות כלומר מנין שני השמיטות
ומנין השנים לא אמרו עד שיאמרו שני כתוצים
כי כל שתי מלות ילמדו משני כתוצים וכן כל
מלוה ומלוה מכתוצ צלה ואמנס יאמר לעולם הא
עד שיאמרו שני כתוצים צמלוה אחת שלא תשלם
ידיעתו אלא משני כתוצים כמו הצכור שצא
צכתוצ וכל פטר רחם לי ויורה לזה לצדו שיהא
הצכור ליי' צין זכר צין נקבה וצא צכתוצ אחר
הצכרים ליי' ויורה הכתוצ הזה לצדו שכל
זכר ליי' צין צכור צין פשוט ומשני הכתוצים
בגיע ענין המלוה שהיא צכור זכר לצד כמו
שצארו צמכילתא:

(צפר סיני • שמיטה ויוצל פ"י):

מצוה קמ"א היא שנונו להשמיט כספים כלומר
החיצות כלס צמנת השמיטה והוא
אמרו יתצרך ואשר יהיה לך את אחיך תשמיט
ידך וכבר נאפל הליון הזה צאמרו וזה דבר
השמיט' וגומר ולשון התוספתא צשני שמיטות
בכתוצ מדצד אחת שמיטת קרקעות ואחת שמיטת
כספים ומלות שמיטת כספים אינה נוכחת מן
כתורה אלא צזמן ששמיטת קרקע נוכחת צכל
מקום וכבר התבאר משפטי מלוה זו צמס' מצועות
צפרק צחרא:

(ראה חנכי • הלכות שמיטה פ"ט):

מצוה קמ"ב היא שנונו לנגוש הנכרי ולהכריחו
לפרוע סוצו כמו שגמיונו לחמול על
ישראל והזהירנו מלנגוש אותו והוא אמרו יתצרך
את הנכרי חגוש ולשון ספרי את הנכרי חגוש
זו מלות עשה:

(ראה חנכי • מלוה ולוה פ"א):

מצוה קמ"ג היא שנונו לחת לכהן הצדוע
והלחיים והקצה מכל ציחה
שצצמ צצהמה פהודה והוא אמרו יתע' וזה
יבי' משפט הכהנים וגומר וכבר התבאר דיני
מלוה זו צפרק עשירי מחולין ואין הלוי' שייצין
זה:

(שופטים ושוטרים • הלכות צכורים פ"ט):

מצוה קמ"ד היא שנונו לחת ראשית הצא לכהן
והיא אמרו יתצרך ראשית גז
לאנך תחן לו ומלוה זו אינה נוכחת אלא צחרץ
וכבר התבאר משפטי מלוה זו צפרק י"ח
מחולין:

(שופטים ושוטרים • הלכות צכורים פ"י):

מצוה קל"ז היא שלוונו לתקוע צופר צעשרה מתשרי משנה זו לקרא דרור לעצדים ולללח כל עזר עזרי לחרות ציוס העשירי מתשרי והוא אמרו יתעלה והעצרת שופר תרועה וגומר ואמר וקראתם דרור והנה התצאר שויה היוצל לראש השנה לתקיעו ולצרכות וכזר התצארו משפטי תקיעות שופר של ראש השנה צמסכת ראש השנה וידוע כי התקיעה ההיא היא ציוצל אמנס לפרסם הסרוי ושהוא מין הכרזה והוא אמרו וקראתם דרור צארץ לכל יושביה צארץ הנמכרת ואין ענינה כענין תקיעת ראש השנה כי היא זכרון לפני יי' וזהו להוליא את העצדים .

(זהר סיני זרעים . הלכות שמיעה ויוצל פ"י)

מצוה קל"ח היא שלוונו לשוץ הקרקעות כלם צשנה הזאת לאדוניהם ולללח מתחת ידי הקונים צלא פדיון והוא אמרו ית' וצכל ארץ אחזתכם גאולה תתנו לארץ וצאר לנו שזאת הגאולה תהי' צשנה הזאת והוא אמרו צשנת היוצל הזאת וכזר דקדק הכתוצ צמלותיה וצאר איך יהי' דינס מהמוכר והקונה כשירלה לפדות נחלתו הנמכרת קודם הגיע שנת היוצל וצאר עוד ואמר שהדין הזה מיוחד צקרקעות שהן חוץ לחומת המדינה ושהחלות והצתים הצנויים צשדות אחר שאינס צנוים תוך החומה הרי דינס דין הפרדקים והגנות צשוה וסם צתי החלרים שאמר צסם הכתוצ על שדה הארץ יחשצ וכזר התצארו משפטי מלוה זו צערכין והוא גם כן אינה נוסגת אלא צארץ ישראל וצזמן שהיוצל נוסג .

(זהר סיני זרעים . הלכות שמיעה ויוצל פ"י)

מצוה קל"ט היא שלוונו שיהי' פדיון לקרקעות הנמכרים תוך חומת המדינה עד תום שנה לצד ואחר השנה יתקיים לקונה ולא ילא ציוצל והוא אמרו יתע' וית' שמו ואיש כי ימכור בית מושצ עיר חומה וכזר התצארו משפטי מלוה זו צערכין ואינה נוסגת אלא צארץ .

(זהר סיני . שמיעה ויוצל פ"ב)

מצוה קמ היא שלוונו למנות השנים והשמטים שצע שצע עד שנת היוצל אחר שנכצסה הארץ והתגצרנו צה ומלוה זו כלומר כשירות שני השמיעה היא נמסרת לצ"ד הגדול כלוי סנהדרי גדולה כי סם שימנו שנה שנה מהשמטים שנה כמו שימנס כל איש ואיש מומנו ימי העומר והוא אמרו יתעלה וספרת לך שצע שצתות שנים ולשון ספרי יכול יספור שצע שנים זו אחר זו ויעשה יוצל ת"ל שצע

והתיר למוס קרקעותינו כלם לכל אדם והוא אמרו ית' והשציעית תשמטנס ונטשתה ולשון מכלתא והלא הכרס והזית צכלל היו ולוה ילאו להקיש אליהם מה כרס מיוחד שהוא צעשה ועוצרים עליו צל"ת אף כל שהוא צעשה עוצרים עליו צל"ת וענין זה הומלמר מה שאספר וזה שאמר והשציעית תשמטנס ונטשתה כולל מה שילמית מן הארץ צשנה השציעית מן התלנים והענבים והזתים ואפרסקין ורמונים והמטס והשעורה וזולת זה הלה הודיע שהשמטות הכל מלות עשה ואחר כן פרט ואמר כן תעשה לכרמך וגומר וזה צכלל כל מה שילמח מן הארץ ואמנס צא זה הלווי צכרס וזית לצד צעצור שצא צכתוצ אזורה ציחוד מללסוף תצולת הכרס והוא אמרו וענצי נזיריך לא תצלוך וכמו שהכרי' שהפקרו מלות עשה הנה מניעתו צל"ת כן הזית כל מה שילמח צשנה שציעית שהתצאר שהפקרו צעשה הנה מניעתו צלא תעשה ודין הזית ודין שאר פירות אחד הנה התצאר מכל מה שקדם שהשמטת גדולי שציעי' מלות עשה וכזר התצארו משפטי מלוה זו צמסכת שציעית וגם כן אינה נוסגת ואינה חוצה מן התורה אלא לפירות ארץ ישראל צלצד :

(ואלה המשפטים זרעים . הלכות שמיעה ויוצל פ"ד)

מצוה קל"ה היא שלוונו לשצות מעצודת הארץ צשנה שציעית והוא אמרו יתעלה צחריש וצקליר תשצות וכזר נכפל זה הלווי פעמים ואמר שצת שצתון יהי' לארץ וכזר קדם לנו האי שצתון עשה ואמר גם כן ושצתה הארץ וכזר התצארו משפטי מלוה זו גם כן צשציעית ואין חוצתה מן התורה אלא צארץ ישראל : (כי תשא . זרעים . הלכות שמיעה ויוצל פ"א)

מצוה קל"ו היא שלוונו לקדש שנת החמשים כלומר לצטל העצוד' צה כמו השמטס והוא אמרו יתעלה וקדשתם את שנת החמשים שנה וצצלוך אמרו כסם שנהמר צשציעית כך נאמר ציוצל כלומר ההשוואה ציניהם צליווי כמו שהשוה הכתוצ ציניהם צאזכרי' כמו שהתצאר ומשפטי שנת השמטס וצשנת היוצל שוים צצטול עצודת האדמה והפקר מה שילמח וצשני דצרים אלו כללם אמרו וקדשתם את שנת החמשים וכזר צאר הכתוצ צענין הקדושה צה שיהיו פירותיה ותצולתה מופקרים אחר כי יוצל היא קדש תהיה לכם וזה היוצל אינו נוסג אלא צארץ וצתנלי שיהי' כל שצט ושצט יושצ צמקומו כלומר יושצ צחלקו וצארץ ישראל ולא יהיו מעורצין זה צזה .

(זהר סיני : זרעים . הלכות שמיעה ויוצל פ"א)

מצות עשה

התצאך שהצבורים נכסי כהן
(ואלה המשפטים הלכות זכורים פ"ג)
מצוה קכז היא שנונו להוליא תרומה גדולה
והוא אמרו יתצרך ראשית דגןך
תתן לו ומלוא זה אינה נוהגת מן התורה אלא
צאריך ישראל וכבר התצארו משפטי מלוא זה
צמסכת תרומה :

(שופטים ושופרים תרומה פ"ג)
מצוה קכז היא שנונו להוליא מעשר מלוא
הארץ והוא אמרו יתצרך וכל
מעשר הארץ ליי וכבר צאך הכחוצ שהמעשר
הזה ללוים וכבר התצארו משפטי מלוא זה צמסכת
מעשרות והוא הנקרא מעשר ראשון ואינה חוצה
מן התורה אלא צאריך :
(אם צחקותי הלכות מעשר פ"א)

מצוה קכח היא שנונו להוליא מעשר שני
והוא אמרו עשר תעשר וגו' ונלמד
שאין מעשרין משנה לחצתה אין לי אלא מעשר
שני שצו דצר הכחוצ מנין לרבות שאר מעשרות
חלמוד לומר עשר תעשר ולשון התורה להיות
זה המעשר עולה לירושלים ושם יאכלוהו צעלי
וכבר קדם לנו זה וכבר דקדק הכחוצ צמלוא
זו אם אי אפשר להציאו לרוחק הדרך יפדה
אותו ויעלה דמיו לבית הצחירה ויוליאו שם
צמזון לצד והוא אמרו וכי ירחק ממך המקום
וגומר וכבר צא לשון התורה גם כן צדין מלוא
ז' שאם פדאו לעמנו יוסף חומש והוא אמרו
ואם גאול יגאל איש ממעשרו וגומר וכבר התצארו
משפטי מלוא זה כלם צמסכת מעשר שני והוא
ג"כ אינו חוצה אלא לפירות ארץ ישראל מן
התור' ולא יאכל זה המעשר אלא צפני הצית
ולשון ספרי מקיש אכילת זכור למעשר שני מה
זכור אינו נאכל אלא צפני הצית כך מעשר אינו
נאכל אלא צפני הצית :

(ראה אנכי מעשר שני פ"א)
מצוה קכט היא שנונו ללוים להוליא מעשר
מן המעשר שיקחו משראל
וינתנו לכהנים והוא אמרו ואל הלוים תדצו
ואמרת אליהם כי תקחו מלוא צני ישראל את
המעשר וגו' וצאך הכחוצ שזה המעשר נקראת
תרומת מעשר וינתן לכהן וצאך הכחוצ שזה
המעשר ילקח אם מן הטוב שצו ואם מן היפה
שצו צאמרו מכל חלצו שהם חוטאים אם לא
יוליאוהו מן הטוב והוא אמרו יתצרך ולא
תשאיו עליו חטא צהרימכם את חלצו ממנו
וזה הלואו שלילת החיוצ הוא אמרו לא תשאיו
עליו חטא כשיוליאוהו מן היפה ויורה זה
כשיוליאוהו מן הרע יתשאיו וזה ענינו צענין לאו

הצא מכלל עשה שאינו כמנה עם הלאוין כלומר
אחר שהוא לווי להוליא מן היפה הורה שלא
יוליאוהו מן הרע ולשון ספרי מנין אתה אומר
שאלם הוליאיו אותו שלא מן היפה שהם צנשיאם
עון חלמוד לומר ולא תשאיו עליו חטא וכבר
התצארו משפטי מלוא זה צמסכת תרומה ומעשרות
וצמקומות מדמאי :

(ויקח קרח הלכות מעשר פ"א)
מצוה קל היא שנונו להוליא מעשר עני צכל
שנה שליטת מהשנטי' ומהשליטת
אשר אחר כל שליטת כלומר השליטת שכל
השנטיה גם כן והוא אמרו ית' מקלה שלש
שנים תוליאו וגו' וזה ג"כ אינו חוצה אלא צאריך
ישראל מן התורה וכבר התצארו משפטי מלוא
זו צמסכת פאה ומעשרות וקלת שאלות מהם
מפוזרו' צמקומות רצים נשאר מסכת זרעים
ומסכת מכשירין וידים :

(ראה אנכי זרעים הלכות מתנות עניים
פ"ו)
מצוה קלא היא שנונו לכחודות לפניו
צהולאת משפטי המעשרו' והתרומות
ולחנקות מהם צמאמר גם כן כמו שאמנו
נקיים מהחזיק בהם צפועל וזהו הנקרא ודוי
מעשר והלוי צזה צאמרו ואמרת לפני יי' אלהיך
צערתי הקדש מן הצית וכבר התצארו משפטי
מלוא זה ואיכות הצעור וענינו צפ' אחרון צמסכת
מע"ט :

(והיה כי תצא זרעים הלכות מעשר שני פ"א)
מצוה קלב היא שנונו לספר טובותיו אשר
הטיב לנו והלילנו ומתחיל צענין
יעקב אצינו ומקיים צעזודת המלרים וענותם
אותנו ולשצחו על כל זה ולצקש ממנו להחמיד
הצרכי כשיציא הצבורים והוא אמרו יתעלה
וענית ואמרת לפני יי' אלהיך ומה שצא אסר
זה מהפרש' כלה וזאת המלוא כלה נקראת מקרא
זכורים וכבר התצארו משפטי מלוא זה צמסכת
זכורים וצפ"ז מקוטה ואין הנשים חייבות זה :
(והיה כי תצא זרעים הלכות מעשר שני
פ"א)

מצוה קלג היא שנונו שנפריש חלה
מעריסותינו וליחנה לכהן והוא אמרו
יתעלה ויתצרך שמו ראשית עריסותיכם חלה
תרימו תרומה וכבר התצארו משפטי מלוא זה
צמסכת חלה וצמסכת תמורה ואינה חוצה מן
התורה אלא צאריך ישראל לצד : (שלח לך
זרעים הלכות זכורים פ"ה)

מצוה קלד היא שנונו להפקיר כל מה
שתלמח הארץ צשכת השמיים
והתיר

שייר מהן אלא תורה ומעשר ושלמים ופסח ומעשר זבחה מעשר שני ונטע רצעי שיהי וזעלים וכזר התזארו משפטי מלוא זו משלם צפרק צחרה ומעשר שני .

(קדושים תהיו ומעשר שני פ"ט)
מצוה קב היא שלווה להניח פאה מהתזארות והאילנות והדומה להם והוא אמרו ית' תעזוב אותם אחר זכרו הפאה ונתזאר צמסכת מכות (דף י"ו ע"ג) שהפאה היא לאו הנחק לעשה אומנם הללו אמרו לא תכלה והעם' אמרו תעזוב אותם וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת פאה ודין תורה שלא תהא נוסגת אלא צארץ :

(קדושים תהיו - מתנות עניים פ"א)
מצוה קבא היא שלווה להניח חלקט והוא אמרו ולקט קריר לא תלקט והוא גם כן לאו הנחק לעשה כאשר התזאר על פאה צומס' מכות וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת פאה ודין תורה שלא תהא נוסגת אלא צארץ :

(קדושים תהיו - מתנות עניים פ"א)
מצוה קבב היא שלווה להניח עומר השכחה והוא אמרו ושכחת עומר צסדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהי הנה אמרו יהי הוא הלווי להניחו והוא עשה כמו שאמר צלקט שכחה ופאה תעזוב אותם שהיא עשה כמו שצארו וזו אינה נוסגת מן התורה אלא צארץ וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת פאה :

(כי תלל מתנות עניים פ"א)
מצוה קבג היא שלווה להניח מה שיש צכר' כשיצור אותו לעניים הנקרא עוללות וצא הכתוב ג"כ תעזוב אותם אחר זכרו העוללות וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת פאה ואינה נוסגת אלא צארץ .

(קדושים תהיו - מתנות עניים פ"א)
מצוה קבד היא שלווה להניח מה שיפול ויתפרד מן העצים צצליהם לעניים והוא אמרו ית' ופרט כרונך לא תלקט וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת פאה ואינה נוסגת מן התורה אלא צארץ :

(קדושים תהיו - מתנות עניים פ"א)
מצוה קבה היא שלווה להוליח הצבורים ולהציאה למקדש והוא אמרו יתצרך ראשית צכורי אדמתך תציא צית י"י אלהיך ומצואר שהמלו' הזאת אינה נוסגת אלא צפני הצית ולא יצאו אלא מפירות ארץ ישראל וקוריא ועצר הירדן ומשצעת המינין וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת צכורים ושם התזאר

(זאת חקת התורה . טהרה הלכות פרה אדומה צט"ו פרקים)

מצוה קיד היא שלווה לדון ערכי אדם והיא מי שיאמ' ערכי עלי או ערך פלוני עלי אם הי' זכר יפרע כך וכך ואם היא נקצה מפרע כך וכך לפי השנים כמו שצא צכתיו ולפי ענין המעריך והוא אמרו צערכך נפשות וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת ערכיך :

(אם צחקותי . הפלאה הלכות ערכין וחכמים פ"א)

מצוה קטו היא שלווה צדין ערכי זבחה והוא אמרו והעמיד הצהמה לפני י"י והעריך אותה הכהן וכזר התזארו משפטי זו צמסכת ערכין :

(אם צחקתי . הפלאה הלכות ערכין פ"ה)
מצוה קטז היא שלווה צערכי צתים והוא אמרו כי יקדיש את ציתו קדש וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת ערכין : (אם צחקתי . הפלאה הלכות ערכין פ"ה)

מצוה קיז היא שלווה צערכי שדות והוא אמרו ואם נשדה אחוזתו יקדיש ואם אשר לא נשדה אחוזתו וכן צסדה אחוזתו והי' ערכך לפי זרעו וצסדה עקנה ומשצ לו הכהן את נכסת הערכך וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת ערכין ואל יחשוב מושצ שאלו ד' מינין מהערכין יהי' ציניהם שתוף יחייצ סימנו מלוא א' אצל הם ד' מלות יש לכל אחת דין זולת דין האחרת ואולם יכללם שם ערך על צד שתוף השם ואין ראוי סימנו מיני הערכים כלם מלוא א' וזה מצואר עם ההסתכלות :

(אם צחקותי . הפלאה הלכות ערכין פ"ד)
מצוה קיח היא שלווה שיהי' כל מי שיהנה מן ההקדש מוסף חומש או אוכל קדש כלומר אוכל תרומה צסגג' משלם מה שאכל או שער מה שנהנה ותוספת חומש והוא אמרו ית' ואת אשר חטא מן הקדש ישלם וחמישיתיו ואמרו ג"כ ואיש כי יאכל קדש צסגגה וגומר וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת מעילה וצמסכת תרומה ג"כ :

(ויקרא אל משה . מעילה פ"א) :
מצוה קיט היא שלווה להיות נטע רצעי כל קדש והוא אמרו ית' יהי' כל פרוי קדש הלולים ג"י ודינו שיעלהו לירושלים ויאכלהו שם צעליו כמו מעשר שני צסזה ואין לכהנים צו כלום שנאמר ואיש את קדשיו לו יהי' משך הכתוב כל הקדשים ונתנם לכהן ולא

(מלורע • עהרה הלכות מקוואות צ"א עשר פרקים) :

מצוה כי היא שלווה שתי' הטהר' מן הטרעח כמעשה הכתוב והוא עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי לפדים חיות ומים חיים ושיעשה בהם כל מה שנאמר וזה המעשה בעלמו יטהר האדם כמו שאר הכתוב הנה כזר התצאר לך כי מיני הדגרים המטהרים מן הטומאה ג' מינים אחד כולל ושניהם מיוחדים בשני מינים ומיני טומאות . אמנם הכולל הוא הטהר' צמים והמין השני מי נדה והוא דבר מיוחד בטומאת מת והמין הג' עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי לפדים ומים חיים והוא דבר מיוחד בטרעח וכזר התצארו משפטי מלוא זו כלם ר"ל טהרה מלורע בראשון צום' נגעים : (מלורע • טומאת לרעת פי"א) :

וצתוספתא ג"כ התצאר שניזיר שכלו ימיו אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים עד שיעשה מעשה ההוא כלו והוא תגלחת טהרה כמו שהתצאר בששי מנזירות (דף מ"ה) והוא שיתגלח פתח אהל מועד וישליך שערו תחת הדוד ויקריצ הקרצנות כאשר צאר בכתוב ואחרי תמלאם צרוז מקומות ויקראו הצאת הקרצנות תגלחת וצ"אור אמרו צמקום המטה (שם דף י"א ע"ג) הנני נזיר ועלי לגלח רגלי זה שיצא קרצנות נזיר ויקריצם צעדו הנה כזר התצאר לך שהתגלחת נופלת על הצאת הקרצנות והסב' צזה היותה חלק מהם כמו שצארו וצקצולם יסתלק דין הנזירות וישתה הנזיר יין אמנם תגלחת טומאה היא מדין המלו' כמו שצארו צמה שקדם : (מלורע • עהרה הלכות טומאת לרעת פי"א) :

מצוה קיא היא שלווה המלורע לגלח והיא הטהר' השניה לה כמו שהתצאר צקוף נגעים וצכאן אצאר לך והוא אמרו וציום השציעי יגלח וכזר קדם תורף לשינס ג' מגלחין ותגלחתן מלוא המלורע והנזיר והלואים וכזר התצארו דיני מלוא זו צקוף נגעים וצכאן אצאר לך מה הסבה צמנותו תגלחת המלורע מלוא צפני עלמה והצאת קרצנותיו מלוא צפ"ע וזה כי המלורע אין קשר לתגלחת עם הצאת קרצנותיו והתכלית מתגלחתו זולת התכלית המגעת מהצאת קרצנותיו וזה כי המלורע טהרתו תלויים בתגלחתו וצששי מנזיר (דף מ"ד ע"ג) אמרו מה צין נזיר למלורע א"ל שזה טהרתו תלויים צימיו וזה טהרתו תלויים בתגלחתו ר"ל המלורע וכשגלח המלורע וכשלמה תגלחתו השניה טהור מלעמא כשרץ כמו שהתצאר צקוף נגעים (פרק י"ד) וישאר מחוסר כפורים עד שיצא קרצנותיו כשאר מחוסר כפרים כמו שהתצאר שם והי' תכלית תגלחתו טהור טהור מלעמא כשרץ הציא קרצנותיו או לא הציא ותכלית הצאת קרצנותיו חשלים כפרתו כשאר מחוסרי כפרה כלומר צ וזה ויולדת וכזר קדם לנו אמרם (בריתות דף מ' ע"ג) ארצע מחוסרי כפרה ושם נחצאר שהנזיר אינו מחוסר כפרה אצל המעשה ההוא צכללו כלומר הגלות והצאת קרצן יחיר לו שתיית היין ולא יספיק מהם האחד צלתי חצירו אצל הגלות נקשר צקרצן והקרצן נקשר בגלות וצקצולם יגיעו לתכלית אחד והוא שיותר לו הדגרים שהיו חסיר'ם עליו צימיו נזרו וצששי מנזיר (דף מ"ו ע"ג) אמרו גלח על הצצ ונמלא פסול תגלחתו פסולה וצצמיו לא עלו לו הנה התצאר לך כי התגלחות הוא מתגלי הצצ והצצ מתגליה

מצוה קיב היא שלווה להיות המלורע ידוע לכל עד שיוצדלו ונמנו צני אדם והוא אמרו ית' והלרוע אשר צו הנגע צגדיו יהיו פרוצים וכו' והרליה על היות זה מ"ע אמרם צספרא לפי שנא' אה ראשו לא יפרע וצגדיו לא יפרוס יכול אע"פ שהוא מנוגע ומה אני מקיים צגדיו יהיו פרוצים וראשו יהי פרוע צכל אדם חוץ מכהן גדול תלמוד לומר אשר צו הנגע אפי' כהן גדול צגדיו קרועים וראשו יהי פרוע ויגדל שער ומצואר הוא שכהן גדול הוא צלל תעשה מלפרוס או לפרוע והשרש אללנו כל מקום שאתה מולא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטצ ואם לאו יצא עשה וידחה את ל"ת ומאחר שאלחנו לשונם מורה וכשנלטרע כהן גדול פורע ופורס מורה שהוא מ"ע כזר צאה הקצלה שאר טמאים ג"כ חייצין לעשותו לעלמם היכר עד שירחיקום צני האדם ולשון ספרי טמא מת וצועל נדה וכל המטמאין את האדם מניין תלמוד לומר וטמא טמא יקרא והפי' כי כל טמא לריך שיכריז על עלמו הטומאה ושישים לעלמו הכרה יודע צה שה' א טמא ומי שיגע צו טמא לכן ירחק והנה התצאר שהכרת מלורע אין הנשי' חייצות צה והיא אמרם האיש פורע ופורס ואין תשעה פורעת ופורעת אצל היא תעטה על שפם ותודיע לכל שהיא טמא' כשאר טמאים :

(אשה כי תזריע טהרה . הלכות טומאת לרעת פי"א)

מצוה קיג היא שלווה לעשות פרה אדומה כדי שיהי' אפר' מזומן למי שילטר' אליו לטהרת טומאת מת כמו שאמר והיתה לעדת צלי ישראל וכזר התצארו דיני מלוא זו צמסכת פרה ; זאת

תהי' ופר' פרה אדומה ואלו הדי' פרשיות יכללו
כתוצים אלו העמאל' כלם אמנם דיני המינין
האלו כולם ודקדוק כל מין מהם סדר טהרות
כולל כל זה מסכת טהרות וערכין ועוקלין כי
אלו ג' מסכתות כוללות טומאת אוכלין כלל
ולבם הם מחוזרים ומה שנמשך מהם מחזרון
דין מדיני טומאות אחרות אמנם זה זה
במקרה וכן מסכת נדה כוללת דיני זב וזבה
ושכבת זרע ומסכת אהלות כוללת דיני טומאת
מת ומסכת פרה כולל מי נדה לעזא ולטהר
אמנם טומאת נבלות וטומאת שרץ לא נתיחד
להם מסכתא אצל דיניהם מפוזרים במקומות
רבי' מהסדר הזה ורוב זה במסכת כלים וטהרות
וכן דברו על שאלות רבות מאלו העניינים במסכת
עדיות ובזר פרשנו זה הסדר בכללו כלומר סדר
טהרות פי' לא ילך עמו לעיין ספר אחר
בשום דבר מעניני טומאה :

(זאת תקח התורה : טהרה הלכות פרה אדומה
צט"ו פרקים) :

מצוה ה'ט היא שונו שנטבול צמי מקוה ואז
נטהר מאיזה מין ומיני טומאות
שנעמלו זה והוא אמרו ית' ורחץ צמים וזאת
הקבלה מים שכל גופו עולה בהם והוא שער
מקוה אלא איך יהיו מים נוצעים שאין להם
שער כמו שהתבאר בדקדוק מלה זו ומתנאים
שהזב כלל יהיו המים שיטהר בהן נוצעין כמו
שזה בתורה מים חיים ואין הכונה במאמר
הטבילה מלית עשה שיהא חייב כל עמא שיטהר
על כל פנים כמו שהוא חייב כל מי שיתכסה
בכסות שיעשה לית או כל מי שיש לו בית
שיעשה לו מעקה ואולם הנראה בזה דין טבילה
והיות התורה' אומרת לנו כי מי שיראה ליטהר
מטומאתו הנה לא ישלם לו זה אלא בטבילה
צמים ואז יטהר ולשון ספרי ורחץ צמים יכול
גזרת מלך ח"ל ואחר יצא אל הממנה מפני
הטומאה רומז אל זה השרש שצארכו כי הוא
דין לזד שכל מי שיראה לטהר יעשה כך וזה
הדין הוא המלה ואולם לא שיהי' חייב טבילה
על כל פנים אצל מי שיראה להשאר בטומאתו
ולא יכנס זמן רב לממנה שכינה הרשות צידו
וכבר זה כלשון ספרי האומת שכל מי שנעמל
ויטבול שהוא נטהר אצל לא תשלים טהרתו עד
שיעריצ שמשו וכן זה צפי' המקובל שלריך
שיטבול וגופו ערום כוגע בשטח האים שלא
יהי' דבר מולץ צינו וצין המים הנה התבאר
לך מלה זו והיא מלות טבילה כוללת משפטי
המקוה ומשפטי הרחיל' משפטי טבול יום
ומלה זו מצוה מסכת מקואות ומסכת טבול
יום :

מלורע

או אינה לריכה ומה שילטריך עם ההסגר גלות
או אינו לריך והוא גלות הכתק וזולת זה מחלקי
דיניה ואיכו' טומאתה :

(תזריע. טהרה הלכות טומאת זרע צפרקים
ז' הראשונים)

מצוה קב היא שונו להיות דנין בטומא'
בגד מלורע שיהי' טמא ומלה
זו כוללת כל מיני טומאת בגדים זרעית איך
הם טמאים ואיך הם מטמאים ומה הם לריכים
הסגר או קריעה או שריפ' או רחיל' וטהר' וזולת
זה שזה בכתוב ומה שזה צו בקבלה :

(אשה כי תזריע. טהרה הלכות טומאת זרע
פי"ג)

מצוה קג היא שונו להיות צית המנוגע
טמא ומלה זו כוללת טומאת
צחים מה מהם לריך הסגר או לנחוצ קלת הכותלי'
או לנחוצ כולו וצמה יטמאו ואיך יטמאו :
(מלורע. הלכות טומאת זרע פי"ד)

מצוה קד היא שונו להיות הזב טמא
ומלה זו כוללת משפט הדברים
שיהי' בהן זב ותאר היותו מטמא לזבתו :
(מלורע. טהרה הלכות טומאה מטמאי מושב
פי"ו)

מצוה קה היא שונו להיות שכבת זרע
טמא ומלה זו כוללת משפטי
שכבת זרע :

(מלורע. טהרה הלכות טומאה שאר טומאות
פי"ה)

מצוה קו היא שונו להיות זבה טמאה
ומלה זו כוללת דקדוק הדברים
שבהם תהי' הזבה מטמאה זולתה אחר שהגיע
לה הזיזות :

(מלורע. טהרה הלכות טומאה מטמאי מושב
פי"ה)

מצוה קז היא שונו להיותנו דנין בטומאת
מת ומלה זו כוללת כל משפטי
טומאת מת :

(זאת תקח התורה. טהרה הלכות טומאת מת
צכ"ה פרקים)

מצוה קח היא שונו והורנו צמטטי
מי נדה שאמרו שיטהרו צענין
אחר ויטמאו צענין אחר כמו שיתבאר בדקדוק
מלה זו ודע כי אלו י"ג מינין מהטמאות שקודם
מינים והם טומאת נבלה ושרלים ואוכלין ומשקין
וטומאת נדה ויולדת (ולרעת צגד) ולרעת
אדם ולרעת צחי' וטומאת זב וזבה ושכבת זרע
וטומאת מת ומי נדה וטהרת כל אחד מהם הוא
כתוב בתורה' בכתובים רבים ודינים ותנאים
כמ"ש צפי' ויהי ציום השמיני וצפר' תזריע וזאת

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

373 זהו סגנון שכתבנו כד
 וכך זמן צונומה או שילח חוץ למחנה ושלח יאכל
 קדש ושלח יגע צו ודברים אחרים הכל לפי
 הדבר שכתבנו צו וגם
 דברים שכתבנו ודברים
 שאינם שכתבנו הכה
 לא היינו לריקים שילוח
 עליהם דרך הכהנים
 צימי טומאתם אלא ודאי
 מלות הן ואינן דומים
 למומים שפי' הכתוב
 אחר המניעה מהקרבן
 צעל מוס כי שם אין
 מקום לומר שם מוס
 ומה שאמר ג"כ כי
 החרת נדרים אין
 להכניסה צמין כי היא
 שלילה כצד הורה לנו
 צמין ק' שלו חופן
 מלותם והוא כי נלטינו
 כשנלטינו להפר הכד
 שנעשה כך וכך וגם
 הסמ"ג מנה אה כל דין
 הטומאה וגם החרת
 נדרים :
 ולא לה תטמאו יכול אם ראה אדם
 נבלה ילך ויטמא לה תלמוד לומר ובנבלתם לא תגעו
 כיצד הוי אומר זה רשות והמצוה הזאת שנאמר לנו
 בדין זה שמי שנגע לזה יטמא ויהי טמא ויתחייב לו
 מה שיתחייבו הטמאים לצאת חוץ למחנה שכינה ושרא
 יאכל קדש ושרא יגע בו וזולת זה וזהו הצווי כלומר היותו טמא
 בזה המין כשנגע בו כאשר היא אצלנו בענין כך וזכור זה הענין בכל
 מין ממיני הטומאה :
 (שמיני : טהרה שאר חצות הטומאה פ"ח)

מצות עשה

מצוה צו היא שנינו להיות מטמאים צמנה
 שרבים מלוה זו כוללת טומאת שרץ
 ומשפטיהם :
 (שמיני : טהרה שאר חצות הטומאה פ"ד)
 מצוה צח היא שנינו לדון צטומאה
 אוכלין ומשקין כדינן הכתוב
 ומלוה זו כוללת טומאת אוכלין ומשקין צכללם
 (שמיני : טהרה טומאת אוכלין פ"ו)
 מצוה צמ היא שנינו שטהי' הכה טמאה
 ומלוה זו כוללת טהרה ומה שצמנה לריכה הסגר
 לו
 ומלוה זו כוללת טומאת כדה וכל משפטיה :
 (מלוע : טהרה משכב ומושב פ"ד)
 מצוה ק היא שנינו להיות היולדת טמאה
 ומלוה זו כוללת כל משפטי
 יולדת :
 (תזריע : טהרה משכב ומושב פ"ה)
 מצוה קא היא שנינו להיות מלוע טמא
 ומלוה זו כוללת דיני לרעה

א' ומה שפ"י עוד (ג) ה"ה לספרי שאמר
שעובר על כל תאמר דז"ה נדרי גז"ה לא
דבר הרשות זהו גם כן דעת הרב זל"ה קנ"ז
שפירשו כשנדר קרבן ומה שאמר עוד (ד) כי
דברי הרב זכ"ה מעורב"י נ"ל שאין זה ענין
כלל שד"ה מפקוק א' יל"ה לנו שתיים שהרי
פשוט הפסוק הזה שכל מול"ה שפתי יקיים ולא
חלק בין נדרי גז"ה לנדרי הדיוט ואף כי דרשו
גמרא לענין קרבנות מ"מ אין מקרא יול"ה
מידי פשוט וכבר הורה לנו הרב זשור"ה כי
הכל מפקוק הפסוק יש לנו למנות ומה
שדרשו לא יחל האומר צפרשת נדרים לענין קרבן
נ"ל שיש לט"ה ר"ה שכל אחד ואחד משני
הפסוקים הללו מדבר משני ענייני נדרים ד"ה
לא תימא הכי איך דרשו צפרשת לא יחל האומר
צענין נדרי רשות לזהרה לנדרי גז"ה אלא צודאי
יש לנו לומר ששני הפסוקים הללו על כל
ענייני נדרים נאמרו ומה שאמר עוד (ה)
כי הרב טעה צ"ה שכתב כי הוא עובר על
כל יחל גם כן צ"ה רגלים נ"ל שעל כרחק זהו
המוצא מן המאמר ההוא צפרשי שאמר לא
יחל האומר ד"ה לא תימא הכי אלא כפירשו שאמר
שכל לומר לנו כי כשעבר על הנדר באופן שאינו יכול לקיימו עוד עובר על
כל יחל פשיטא ומה שד"ה הוא זה ה"ה קרי צ"ה הוא אלא צודאי צ"ה
לומר לנו כי גם ש"ה נראה שצאצא הנדר לא יעבר על כל יחל לפי שלא הסכים לדעתו לזלתי
שלם אותו לעולם קמ"ל דמאמר שעבר הזמן הקצוב דהיינו ג' רגלים הרי חלל דבריו וקא עבר גם
על כל יחל וכלל דבריו כי אין למנות קיום נדרי גז"ה ונדרי הדיוט רק למנות אחת וכן עשה ג"כ
הסמ"ג צמ"ה עשה קכ"ד :

מצות עשה

ג"כ מתיר הנדר וג"כ לשצועה והרמז על זה
צאצא לא יחל דבריו הוא אינו מיחל אלא אחרים
משלין לו וזכ"ה הכה אין ר"ה על זה מן הכתוב
והם אומרים החר נדרים פורחין באויר ואין
להם על מה שיסמוכו אלא צקצלה האמתית וכבר
התבאר משפטי מל"ה זו צמסכת נדרים :
(ראשי המעו' הלכו' נדרי' פי"צ)

שימלא ההגון לו (ג) ומה ששנו צפרשי לא יחל
דבריו מגיד שעובר על כל יחל ועל כל תאמר
ורבי עקיבא אומר ככל היו"ה מפיו יעשה
ואשה כי תדור נדר מקיש אשה לאיש מה האיש
עובר על כל יחל ועל כל תאמר אף אשה עוברת
על כל יחל ועל כל תאמר יר"ה צ"ה לרצות כל
יחל נדרי גז"ה עם מה שעובר עליהם צ"ה תאמר
וז"ה שהלכנו לרצות צ"ה האשה לומר אף על
פי שאינה עולה לרגל תחייב צ"ה תאמר צ"ה רגלים
כאיש העולה שם (ד) ודברי הרב זכ"ה מעורב"י
אצל צמ"ה קנ"ז מל"ה תעשה חזר וזכר אלא
שחייב שם נדרי גז"ה (ה) צ"ה רגלים משום
כל תאמר ומשום כל יחל מן הלשון הזה השנוי
צפרשי ולפי דעתי שעובר צ"ה רגלים משום
כל תאמר אצל משום כל יחל אינו עובר עד
שיעבר על הנדר ואי אפשר לקיימו ואין לזל יחל
ענין צ"ה רגלים והיול"ה מכל זה שכתב מל"ה אחת
לקיים מול"ה שפתי נדרי גז"ה ונמ"ה מל"ה
אחרת לקיים הנדרים והשצועות של ציטוי כמו
שכתבאר :

יחל מגיד שהוא עובר על כל יחל ועל כל תאמר ד"ה לא תימא הכי אלא כפירשו שאמר
שכל לומר לנו כי כשעבר על הנדר באופן שאינו יכול לקיימו עוד עובר על
כל יחל פשיטא ומה שד"ה הוא זה ה"ה קרי צ"ה הוא אלא צודאי צ"ה
לומר לנו כי גם ש"ה נראה שצאצא הנדר לא יעבר על כל יחל לפי שלא הסכים לדעתו לזלתי
שלם אותו לעולם קמ"ל דמאמר שעבר הזמן הקצוב דהיינו ג' רגלים הרי חלל דבריו וקא עבר גם
על כל יחל וכלל דבריו כי אין למנות קיום נדרי גז"ה ונדרי הדיוט רק למנות אחת וכן עשה ג"כ
הסמ"ג צמ"ה עשה קכ"ד :

הרמב"ן מצות עשה מגלת אסתר

נראה לי שהנכון נדרי הרב שיצאו צמנין
ואופן מל"ה שכתב הרב נראה צעני
שהרמב"ן לא ירד לסוף דעתו ואני אפרש
נראה צעני כי כונתו היא למנות מל"ה יען
כי מל"ה היא
מצוה צו היא שצונו להיות כל עליהם להחנה צכל
איש נוגע בנבלה טמא דין הטומאה שנאמר
ומצוה כדבר

כתב הרב והמל"ה ל"ה היא שגלונו לטמא
אח הכזילה וזאת המל"ה כוללת
טומאת כזלה וכל משפטיה ואני עם כל אריכות
דברי הרב והקדמה שהקדים לכל מיני הטומאות
לא ראיתי להביא
דין הטומאות צמסכת
המלות לפי
סוף

מגרת אסתר מצות עשה הרמב"ן

מואל שפתיך תשמור כאשר הוכיח מאמר מואל שפתיך זו מלות עשה שעל כרחק דרשו פשוט כל הפסוק לומר שהוא מלות עשה כן נדרש פשוט כל הפסוק ונאמר שנדרש מכל ענייני נדרים והוכפל זה הלוי ככל היולא מפיו יעשה כאשר כתב הרצ ומה שאמר הרצ"ן (א) כי ממה שהזכיר עליו צל תאמר והולך גם כן להעירנו שאין צהננע מהנדרים חטא נראה ח"כ שצנדרים גזים נדר צ"ל שאין מכאן ראה כלל כי לעולם אימא לך שפסוק זה כולל שניהם אמנם לא תאמר וכי תחדול לנדור אינו נדר כי אם מנדרים גזים ומה שהביא עוד (ב) כי הרצה חלוקים יש צין שני ענייני נדרים הללו אחת הוא הצל מ"ת כלסילאו לנו מפסוק אחד

נפשינו במלת שבועה ונדר וצדקה והקרבת וזולת זה והוא אמרו יתעלה מוצא שפתיך תשמור ואף על פי שחלקו מלות זה הפסוק ושמו כל מלה ממנו לענין אמנם הכוונה המגעת מכל מה שזכרתי לך שמצות עשה היא לקיים כל מה שהאדם מחייב על נפשו באי זה דבר שיהי' בהדברים והעובר עליו עובר על מצות לא תעשה והנה אבאר זה בזכרי מצות לא תעשה ובספרי מוצא שפתיך מצות עשה ואתה יודע שאין שום ענין יוצא מדבור מוצא לבד ואמנם הכוונה מה שזכרתי לך להבין פשטיה דקרא שצוה לעשות מה שהוציא בשפתיו והנה נכפל הציווי במצוה זו והוא אמרו ככל היוצא מפיו יעשה וכבר התבארו משפטי מצוה זו במקומות רבים בשבועות ובסוף מנהות ומסכת קנים ג"כ בלוי' ששם הדקדוק להזהיר האדם לעשות הדבר שחייב נפשו ואיך יפטר נפשו ועצמו כשיפול ספק במה שאמר :

והאשמות ועולות ושלמים לדקות ומעשרות זכור ומעשר ופסח לקט שכתב ופאה כיון שעצרו עליו שלשה רגלי' עוצר צל תאמר ונחצה להם עוד צפסוק זה הלדקה ודרשו (נדרים דף ז') צפיד זו לדקה הצל מה שמייצ צו האדם את עצמו נדררי הרשות שקראו החכמים צטוי והוא שנדר או נשבע אוכל היום או לא אוכל אלא למקום פלוני או לא אלא זה אינו נכנס בכלל מלות הכתוב הזה (א) ומפני זה אמר הכתוב וכי תחדל לנדור לא יהי' צך חטא שהולך להצטיי' שאין לנמנע מנדרים הקרצנות חטא אצל צנדרים הרשות מלוה אחרת נתיחד' זה פרש' והיא פרש' נדרים ששם כתוב לאסור אסור על נפשו לאסור את המותר (ב) והפרש עוד ציניהם שאלו הנאמרין צעשה הזה מואל שפתיך תשמור ועשית איננו צריך להזכיר צו הנדר אלא שיאמר צהמם זו קרצן או כלי זה יהי' לצדק הצית או לדקה לעניינים וזה צל צד הוא מחוייב לקיים מה שיוציא מפיו צעשה ולא תעשה אצל צד צד הרשות צריך שיזכיר נדר או דבר המורה עליו כגון מה שהחכמים קוראין אותו ידות הנדרים או הכנויי' אצל אמר לא אוכל ככר זו או אלא למקום פלוני או אמן מנה לפלוני עשיר איננו מחוייב צזה כלל וכן עוד צצצועות צטוי או נדר ציטוי איננו עוצר מהם מנעום צל תאמר שאלו נשבע שיתן לפלוני עשיר מנה או שילך למקום פלוני איננו מחוייב צנפשו לעשות כן קודם שלש רגלים אצל כשיזדמן לו וכבר אמרו צמרק ז' מקמא (דף פ') וכן מי שנדר ליקח צית או לישא אשה צארץ ישראל אין מחייצין אותו ליקח מיד אלא עד שימלא

אמנם חיי' אכילת מלוא צמון המוגבל ומצוא
 הוא שמלוא זה מיוחדת בזכרי כהונה ואין נשים
 חייבות זה כי קדשי הקדשים שצא זהם הכתוב
 לא תאכלו הנשים אמנם שאר קדשים כלומר
 קדשים קלים הנה הם יאכלו לשני ימים ולילה
 אחד זולתי תורה ואיל נזיר שהם ליום ולילה עד
 חלות ואע"פ שהם קדשים קלים ותאכלו הנשים
 ג"כ אלו הקדשים קלים ואכילתם ג"כ נגדר'
 אחר המלוא וכן גם כן תרומ' הנה אכילתה
 נגדרת אחר המלוא אצל אין אכילת הקדשים קלים
 ותרומה כאכילת צמר מטאת ואשם כי אכילת
 הצמר הזה מן החטאת ומן האשם צם חטאת
 כפרת המתכפר כמו שצאנו וצא לשון הליו
 באכילתם מה שלא צא בקדשים קלים ותרומה
 ולפיכך הוא נגדר אחר המלוא והאוכל אותם
 עושה מלוא ולשון ספרי עצודת מחנה אחן את
 כהונתם לעשות אכילת קדשים בגזולים כעצודת
 מקדש במקדש מה עצודת מקדש מקדש ידיו ואח"כ
 אכל אף אכילת קדשים מקדש ידיו ואחר כך
 אוכל וכבר התבאר דיני מלוא זה בצדדים :

(ואתה תלוי • מעשה הקרנות פ"י)

מצוה צ היא מלוא לשרוף קדשים שנטמאו
 והוא אמרו והצמר אשר יגע בכל
 טמא ובגומרת שצח (דף כ"ה) צא לצמר הטעם
 שצמצמו אסור להדליק צמון תרומה שנטמא
 צ"ט ואמרו צה שצחון עשה הוא וי"ט עשה
 ולא תעשה ואין עשה דומה את לא תעש'
 ועשה וענין זה המאמר עשיית מלאכה צ"ט אסור
 והעושה אותה עובר על מלות עשה שהוא צטל
 מלות עשה והוא אמרו יתעלה צ"ט יח"ל לכס
 שצחון ועובר על מלות לא תעשה כי עשה את
 מה שהזהר ממנו והוא אמרו כל מלאכה לא
 יעשה זהם כלומר צ"ט ושריפת קדשים הוא
 מלות עשה ולכן אינו מותר לשרוף אותו ציוס
 עוב צמצור השרש שזכר אין עשה דומה את לא
 תעשה ועשה ושם גם כן אמרו (שם) כשם
 שמלוא לשרוף קדשים שנטמאו כך מלוא לשרוף
 שמן תרומה שנטמא וכבר התבאר דיני מלוא
 זה בפסחים וסוף תרומה :

(לו פסולי המוקדשים פ"ט)

מצוה צא היא מלוא לשרוף כותר והוא אמרו
 יתצרך והנותר מצמר הזבח צאש תשרף

וצבאור אמרו צכצם הפסח לא תותירו ממנו
 אמרו במכילתא צא ליתן עשה ולא תעשה
 ובמקומות רבים מפסחים ומכות וזולתם אמרו
 צבאור כי לאו דיותר נתק לעשה ולכן אין לוקים
 עליו והעשה הוא שזכרנו והנותר ממנו צאש
 השרופו ודין הפגול והנותר שוין כמו שאצאר
 צמלות לא תעשה כי כבר הוליא הפגול צלשון
 נותר וכבר התבאר דיני מלוא זה במסכת פסחים
 וסוף תמורה :

(לו • פסולי המוקדשים פ"ט)

מצוה צב היא מלוא שזכרנו שהנזיר יגדל שער והוא
 אמרו יתצרך גדל פרע שער ראשו
 ולשון מכילתא קדוש יהי גדל צקדושה גדל פרע
 מלות עשה ומנין צלל תעשה תלמוד לומר תער
 לא יעבור על ראשו ושם נאמר הוא מה שנתתי
 צעשה החופף צלדמה והנותר סמנין כלומר
 שהנזיר שם צראשו להסיר השער לא יהי אז
 עובר על מלות לא תעשה כי הוא לא העציר
 כעין תער ואמנם עבר על מלות עשה והוא
 גדול פרע וזה לא גדל ולא הצא מכלל עשה
 עשה והוא כמו שהוא שרש אללנו וכבר התבאר
 דיני מלוא זה במסכת נזיר :

(נשא את ראש • הלכות נזירות פ"א)

מצוה צג היא מלוא לגלח הנזיר את ראשו
 ולהציא את קרנותיו צמלאת ימי
 נזירותו ולשון ספרי שלשה מגלחין ושלשתן חגלחתן
 מלוא הנזיר והמלוא והלויים אמנם חגלחת הלויים
 היא צמדצר ואינה ניהגת לדורות וגלות מלוא
 ונזיר ניהג לדורות ומצוא הוא כי לנזיר שני
 גלוחים גלות טומאה וגלות טהרה והוא אמרו
 וצמלאת ימי נזרו ואין ראוי שימנו שני גלוחים
 אלו שתי מלות לפי שגלות טומאה הוא מדין
 מלות נזירות כי מלות עשה שלו הוא שירצה
 פרע צקדושה כמו שצאר ודן אותו הכתוב צזה
 שאם נטמא הנזירות יגלח ויציא קרצן ואז ישוצ
 ויגדל פרע צקדושה כמתחלת מנין ימי הנזירות
 שחייצ נפשו כמו שיש למלוא גם הן שתי חגלחת
 והם מלות אחת כמו שאצאר צמקיומו והנה אצאר
 צמה שאחר זה הסצה צמנותו חגלחת נזיר
 וקרנותיו שתי מלות וכבר התבאר משפטי
 מלוא זה גם כן כלומר חגלחת נזיר צמקומה
 צמסכת נזיר :

(נשא • הלכות נזירות פ"א)

הרמב"ן מצות עשה מגלת אסתר

כתב הרב והמלוא מצוה צד הוא שצונו לקיים נראה לי שהנכון
 החשעים והאמצעית כל מה שקבלנו על כדורי הרצ ששני ענייני
 שנטונו לקיים כל מה נפשינו כדרי' הללו ילולנו מעסוק
 שחייצנו מולא (ד)

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

ומה לפי שאין זה בכלל שמה תצילו כאשר פירשתי : ומה שאמר עוד כי ממדרג הגמרא נראה שלא צא על קרצן ח"ל כ"ל כי מה שדרשו צו בגמרא אינו סותר כלל למה שדרשו צו צפיפרי וזה כי כשדרשו בגמרא תשא וצאת יכול יכניסם לצית הצחירה וימנע מהם מייסומזון תלמוד לומר וכו' לא נחיתו לפרושי מאיזה מקום איירי רק מאיזה ניין מקרצן איירי ופשיטא שגם הסיקצרו שצקצנו ח"ל

איירי שלא ימנע מהם מייסומזון וקרצנות הארץ למדו מונו צמדה ומדות התורה לכן אני אומר כי לדק וניקצרו וגם הסמ"ג מנאן לצ' מלות עשה צפי' קפ"ח קפ"ט :

יכניסם לצית הצחיר' וימנע מהם מים ומזון כדרך שאתה נוהג בעולה כך אתה נוהג צחמורה וכדרך שאתה נוהג צחלמים כך אתה נוהג צולדי צלמים וצחמורתם ושם שאלו ותנא דמפיק לבו כלומר לתמורה וולד מאס זכר תיפוק ל' מן תשא וצאת והשיצו מפיק ליה לכדחני רמי צר חמא תשא וצאת חפי' מן מוריגיהו כלומר אפילו היו דשין צחזוא צמוריגים וכלי הצקר אתה חייב לטרוח אחריהם ולהציאם לצית הצחיר' ולהקריצם והמדרשות שצגמו' הם הראי'ם לכחצם צפסק הלכה ולתפסם עיקר הפלל כי מזה הכחצו לדצרי הכל אינו אלא לרצות קדשים צמלוא שחומר שמה תצילו שם תעלה עולותיך ושם תעשה ונא ימנה מלוא לעלמה :

מצות עשה

מצוה פו היא שיונו נפדות מה שנתחדש צו מוס מן הקדשים וילא לחולין ויהי' מותר לשחוט אותו ולאכלו והוא אמרו יתעלה רק צכל אות נפשך תאכלנה ולשון ספרי רק צכל אות נפשך אינו מדצר אלא צפסולי המוקדשין שיפדו כצר צארו רמז מלוא כלומר פדיון הקדשים צמסכת צכורו' וצחמורה וצמקומות מחולין יערכין ומעילה :

(ראה אנכי : אסורי מוצא פ"א)

מצוה פז היא שיונו להיות התמור' קודש וצחזור אמרו צמסכת תמורה (ד' ע"ג) כי אמרו לא ימירנו הוא מלות לא תעשה שנתק לעשה ואמרו כרי מימר דלאו הנתק לעשה הוא ושם נאמר ג' כ לחת טעם היות מימר לוקה ואע"פ שהוא לאו שנתק לעשה ואמרו לא אתי עשה ועקר חרי לאוי כלומר האזהר' מתמורי' נכפלת פעמים ולא ימיר אותו וצא עשה אחד והוא והי' הוא ותמורתו יהי' קדש הנה הצחצר מה שרצונו לצארו וכצר הצחצרו דיני מלוא צו צחמורה כלומר איך תחקיים ואיך לא תחקיים ומה דינה :

לארץ כל מקום שהם שם יוצאו ויקריצו והכל מלוא אחת והמקראות מרצים והולכים ולשון ספרי כך הוא רק קדשך אשר יהיו לך וכדרך תשא וצאת צמה הכחצו מדצר אי צקדשי הארץ כרי כצר חמור

יהיו וגומר ולשון ספרי קדשיך אינו מדבר אלא בקדשי ח"ל תשא ובאת מלמד שהייב בטפול הבאתו עד שיביאנו לבית הבחירה ופסקו שם שזהו אמנם מה שיתחייב כל איש מחטאת ועולה ואשם :

הא אינו מדצר אלא צקדשי חולא לארץ ואחיה למד מזה שצכל הקדשים היא ענין שזה ומנו' אחת להטפל צהצחצן ולהקריצם צצית הצחירה והנה הרצ תופס לעלמו המדרש

הזה הסנוי צספרי ובראוי יותר שנתפוש הדצר שצגמו' צשלישי של מוסכת תמורה (ד' ע"ח) דרש רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות וכדרך זה נדר תשא וצאת יכול כדי שימותו ח"ל ועשית עולותיך הצצר והדם כדרך שאתה נוהג בעולה כך אתה נוהג צחמורה וצחלמים וצחמורתם ושם שאלו ותנא דמפיק לבו כלומר לתמורה וולד מאס זכר תיפוק ל' מן תשא וצאת והשיצו מפיק ליה לכדחני רמי צר חמא תשא וצאת חפי' מן מוריגיהו כלומר אפילו היו דשין צחזוא צמוריגים וכלי הצקר אתה חייב לטרוח אחריהם ולהציאם לצית הצחיר' ולהקריצם והמדרשות שצגמו' הם הראי'ם לכחצם צפסק הלכה ולתפסם עיקר הפלל כי מזה הכחצו לדצרי הכל אינו אלא לרצות קדשים צמלוא שחומר שמה תצילו שם תעלה עולותיך ושם תעשה ונא ימנה מלוא לעלמה :

מצות עשה

(אם צחקותי : הלכות תמורה פ"א) מצוה פח היא שיונו הכהנים לאכל שירי מנחות והוא אמרו יתעלה והנותרת מן המנחה לאהרן ולצניו יאכלו אותו ולשון ספרי תאכל מלוא כיולא צו יצמה יצא עליה מלוא ר"ל שאכילת שירי מנחות כמו צעילת היצמה שהיא מלות עשה לא ענין החר לצד וכצר הצחצרו דיני מלוא צו צמסכת מנחות ולשון התורה צחצח המלוא היא מיוחדת צזכרים והוא אמרו יתעלה כל זכר צכהנים יאכלנה :

(לו : מעשה הקרצנות פ"י)

מצוה פט היא שיונו הכהנים לאכל צצר קדשים כלוע' החטאת והאשם שהם קדשי הקדשים והוא אמרו ואכלו אותם אשר כופר צהם ולשון ספרי ענין שאכילת קדשים כפרה תלמוד לומר ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה כילד כהנים אוכלים וצעלים מתכפרין ומתנא' מלוא צו שהיא האכילה שהיא מלוא חמנס תהי' ליום וליילה עד הלוא ואח"כ תאמר אכילת החטאת והיא או האשם חמנס

מניית פדותו ועריפתו שתי מלות ולא מניית מלוה אחת ומהי עריפתו ודיני המלוה כמו שקצלו צטרש הזיין הנה יודע האל כי ההקט מחייב זה לולי מה שמלינו לרצותי לשון יורה על היותם שתי מלות והוא אמרו מלות פדים קודמת למלו' עריפתו ומלות יצום קודמת למלות חלילה וכמו שהיצמה מוכנת אם לייצום אם לחלילה והיצום מלוה והחלילה מלוה כן פטר חמור ראוי או לפדיה או לעריפה וכל אחד ואחד מלוה כמו שאמרנו

מצוה פד היא שונו להציל כל הקרצנות צצית הצחירה והוא אמרו יתעלה ושם תעלה עולותיך ושם תעשה וצעור שרלו לקיים האזהר' מהקריצ שום קרצן עכל הקרצנוצ צחוץ לקחו רחיה מאמרו פן תעלה עולותיך אמרו צספרי חין לי חלא עולה שאר קדשים מנין תלמוד לומר שם תעשה כל אשר אנכי מלוך ועדיין חני לומר עולה צעשה ולא תעשה צשאר קדשים מנין תלמוד לומר ושם תעשה כמו שאמר צמקומו כשנדצר על האזהר' וענין אמרם עולה צעשה ולא תעשה סיהי' מי שיקריצ עולה צחוץ עוצר על עשה ולא תעשה אמנם לא תעשה הוא אמרו פן תעלה עולותיך ועל מלות עשה הוא אמרו ושם תעשה ושאר קדשים לא היו חלא צעשה כלומר אמרו ישם תעשה לצד ונתצאר שאפילו שאר קדשים עוצר ג"כ עליהם צלא תעשה מחוצר אל עשה וכצר התצאר צסוף צצמים (ד' קי"ט ע"ג) שהקדשים כלם שהקריצם צחוץ שהם צעשה ולא תעשה ומייצין עליהם כרת הנה התצאר מכל מה שאמרתי שאמרו ושם תעשה מלות עשה גמורה :

(כי תשא : הלכות זכורים פי"ג)

מצוה פג היא שונו להציל כל הקרצנות המוטלין עליו צרגל ראשון שיפגע צנו משלש רגלים עד שלא יעצור אחד צשלשה רגלים חלא שכצר הקריצ כל אחד ממונו כל קרצן שהוא חייב והוא אמרו יתעלה וצאת שמה והצחחס שמה וענין זה הליווי שיאמר כשיצא שמה והוא צכל רגל וג' רגלים חייב אחת להציל כל קרצן שעליך ולי ספרי וצאת שמה והצחחס שמה למה נא' לקצעם חוצ' שיציאם צרגל ראשון שפגע צו ושם נאמר חינו עוצר עליו משום צל חאחר עד שיעצרו עליו שלש רגלים כל השנה כלה כלומר שיעצרו עליו שלש רגלים ולא הציל אז עצר על לאו ואולם כשעצר עליו רגל אחד הנה עצר על עשה אחד וצגמרת ראש השנה (ד' ע"ג) רצי מאיר לומר כיון שעצר עליו רגל אחד עוצר צצל חאחר ונאמר שם מאי טעמא דרצי מאיר דכתיב וצאת שמה והצחחס שמה אמר רחמנא כי אחית חייתי ורצנן שהוא לעשה הוא דאחא הנה כצר התצאר שמה שאמר וצאת שמה והצחחס שמה מלות עשה והוא שיציא כל

מצוה פד היא שונו להקריצ כל הקרצנות צצית הצחירה והוא אמרו יתעלה ושם תעלה עולותיך ושם תעשה וצעור שרלו לקיים האזהר' מהקריצ שום קרצן עכל הקרצנוצ צחוץ לקחו רחיה מאמרו פן תעלה עולותיך אמרו צספרי חין לי חלא עולה שאר קדשים מנין תלמוד לומר שם תעשה כל אשר אנכי מלוך ועדיין חני לומר עולה צעשה ולא תעשה צשאר קדשים מנין תלמוד לומר ושם תעשה כמו שאמר צמקומו כשנדצר על האזהר' וענין אמרם עולה צעשה ולא תעשה סיהי' מי שיקריצ עולה צחוץ עוצר על עשה ולא תעשה אמנם לא תעשה הוא אמרו פן תעלה עולותיך ועל מלות עשה הוא אמרו ושם תעשה ושאר קדשים לא היו חלא צעשה כלומר אמרו ישם תעשה לצד ונתצאר שאפילו שאר קדשים עוצר ג"כ עליהם צלא תעשה מחוצר אל עשה וכצר התצאר צסוף צצמים (ד' קי"ט ע"ג) שהקדשים כלם שהקריצם צחוץ שהם צעשה ולא תעשה ומייצין עליהם כרת הנה התצאר מכל מה שאמרתי שאמרו ושם תעשה מלות עשה גמורה :

(ראה אנכי : מעשה הקרצנות פי"ח)

מגלת אסתר

מצות עשה

הרמב"ן

נראה לי שהכוון בדברי הרצ להכניסה צמנין וזה כי חלוק יש צין מלות שמה תציאו לצאת המלוה כי שמה תציאו צא ללוות על היותם שצאריך שלא יקריצו קרצן רק צצ"ה שכן כחוצ למצלה ממונו ועצרתם אח היידן וישצח' צאריך וגומר אמנם פסוק תשא וצאת צא ללוות על יושצי ח"ל שגם הם יציאום להקריצ צצ"ה ודרבנא דספרי משמע בדברי הרצ ממש

כתב הרצ והמלוה פ"ה הוא שנלעויו להציל כל מה שאנו חייצין מעולה ומטאת ואשם ושלמים אל צית הצחירה חע"פ שהם חולה לארץ והוא אמרו יתעלה רק קדשיך אשר יהיו לך וכדריך תשא וצאת ולשון ספרי רק קדשיך אינ מדצר חלא מקדשי חול' לארץ ואין זו המלוה לדעתי צאה צחצון שאנחנו נלעויו להציל כל הקדשים צין שהם הצחירה צין שהם צאריך או צחולה לארץ

מצוה פ"ה היא שצונו להביא כל מה שאנחנו חייבין חטאת ועולה ואשם ושלמים אל בית הבהירה ואף על פי שהם בחוצה לארץ כלומר שנתחייב בהם בח"ל הנה נצטונו להביא לבית הבהירה והוא אמרו רק קדשיך אשר יהיו

מצוה פ"ה היא שצונו להביא כל מה שאנחנו חייבין חטאת ועולה ואשם ושלמים אל בית הבהירה ואף על פי שהם בחוצה לארץ כלומר שנתחייב בהם בח"ל הנה נצטונו להביא לבית הבהירה והוא אמרו רק קדשיך אשר יהיו

מצות עשה

תורים או שני בני יונה :

(זאת תהי' . מחוסר כפרה פ"א וגם פ"ב ופ"ג)
מצוה עז היא שונו שתקריז כל יולדת קרצן
והיא כצט צן שנתו לעולה וכן יונה
או תור לחטאת ואם היתה עניה שתקריז שתי
תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד
לעולה והיא ג"כ מחוסרת כפרה עד שתקריז
אותם כמו שאמר וצמלאת ימי טהרה לצן או
לצת תציל כצט צן שנתו לעולה וכן יונה או תור
וגומר :

(אשה כי תזריע . מחוסר כפרה פ"א)

מצוה עז היא שונו שיקריז מלורע קרצן
כשנתרפא ממנו והוא שלש צהמות
עולה וחטאת ואשם וליג שמן ואם הי' עני
שיקריז כצט לאשם ושתי תורים או שני בני יונה
וזה הרציעי מחוסרי כפרה והוא אמרו ית'
ויום השמיני יקח שני כצטים תמימים וכצטה
אחת צת שנתה וגומר : ואם יאמר אומר למה
לא תמנה קרצן מחוסרי כפרה כולם מליה אחת
אחר שיש כהם ענין אחד יכללם והוא מחוסר
כפרה ויהי' זה מין מן מיני טהרה והי' ראוי
שתאמר מלוא פלונית היא שונו שלא תשלם
טהרת קלח הטמאים וכס זצ וצח ויולדת ומלורע
עד שיקריזו קרצן כמו שתמנה טהרה צמקיה
מלוא אחת נתחייב צה אי זה טמא שיהי' ואיך
חושש למין הטומאה שנטמא צה כן הי' ראוי
לך שתמנה קרצן מחוסרי כפרה מלוא אחת ולא
נחוש למין טומאת השם יודע שזה הי' ראוי
צלי ספק אם הי' קרצן כ"א מאלו חרצע מחוסרי
כפרה אחד ולא ישתנה כמו טהרה צמי מקום
שהוא מין ממניי הטהרות שחוצה על כל טמא
אמנם מלד החלפות קרצנם כמו שאמר רואה
התחייב למנות כל קרצן ציחוד צהרת כי הדצר
שצו תשלם טהרת האחד זולת הדצר שצו תשלם
הדצר האחר כמו מי נדה ומי מקוה וד' מינין
שצמלורע שהן שלש מלוא ואם היו כלם לטהרת
הטמאים כמו שאמר ואלו חרצעה מחוסרי
כפרה כצר התצארו משפטיהם ומשפטי קרצניהם
צכלל ופרט צשמיני מנזיר וסוף נגעים צמסכת
קנים וצמקומות מפוזרים צתלמוד חצל רוצם
ועקריהם צמקומות שרמזנו עליהם :
(זאת תהיה . מחוסרי כפרה פרק ד')

מצוה עח היא שונו להוליד עשור מה שיוולד
לנו צכל שנה ושנה מהצמ' ונקריז
חלצה ודמה ונאכל השאר צירושלים והוא אמרו
וכל מעשר צקר ולחן וזהו מעשר צהמה וכצר
התצארו משפטי מלוא זו צפרק צתרא מצבורות
ושם התצאר שזאת המלוא נוהגת צחולה לארץ

ג"כ ושלל צפני הצית וזהו דין תורה חצל גזרו
רצון שאל יאכלוהו צלח מום מפני שאין חללו
מקדש ואמרו חינו נוהג חלל צפני הצית וכשהי'
המקדש צנוי נוהג צין צארץ צין צחולה לארץ :
(אם צחקותי . הלכות צבורות פ"ו)

מצוה עט היא שונו לקדש צבורי' כלומר להפריש'
ולחצדילם למה שראוי שיעשה צהם
והוא אמרו יתצרך קדש לי כל צבור ומפורש
צתורה שזאת הצהמ' היא צקר ולחן ומין חמור לצד
וכצר נכפל הלווי צצבור צהמה טהרה והוא
המלוא שאנחנו מדצרים צה עתה ואמר כל
הצבור אשר יולד וגומר ודין זה של צבור צהמה
טהרה שיציאנו לכהנים ויקריצו חלצה ודמה
ויאכלו שאר צהרה וכצר התצארו משפטי
מלוא זו על השלמות צמסכת צבורות וכתצאר
צסוף מסכת חלה (פרק ד) שמלוא זו חיינה
נוהגת חלל צארץ ולשון ספרי יכול יהא חלל
מעלה צבורת מחולה לארץ ח"ל ואכלת לפני יי'
חלחיד מעשר דגנך ממקום שאתה מציא דגן
אתה מציא צבורות הנה התצאר שמלוא זואינה
נוהגת חלל צארץ צין שהי' צית המקדש קיים
צין שלא הי' כמו שהיא עתה צמננו זה כמו
מעשר דגנך ומלוא זו חין חייצין צה הלויים :
(צא חל פרעה) (ראה . הלכות צבורות פ"א)

מצוה פ היא שונו לפדות צבור חלל שיתן
הדמים לכהן והוא אמרו צבור צניך
חתן לי וצאר לנו הנתינה הזאת חין חסיה
והוא שגפדנו מן הכהן וכאלו הוא כצר חכה
צו ונקדו ממנו צחמש סלעים הוא אמרו חך
פדה תפדה חת צבור חללם והמלוא הזאת
היא מלית פדיון הצן ואין הנשים חייצות צה
אמנם הוא ממלוא הצן על האצמנו שכתצאר
צקדושין (דף כ"ט) וכצר התצארו דיני מלוא
זו כולם צצבורות . הלכות צבורות
(ואלה המשפטים) (קרח . הלכות צבורות
פ"א)

מצוה פא היא שונו שגפדה פטר חמור
צשה לצד ולא יפדה צזולתו וינתן
אותו השם לכהן והוא אמרו ית' ופטר חמור
תפדה צשה וכצר התצארו משפטי מלוא זו
צמסכת צבורות והיא ג"כ חין הלויים חייצין
צה .

(כי תשא הלכות צבורים פ"ב)
מצוה פב היא שונו לערוף פטר חמור חס
לא נפדה אותו והוא אמרו ית' ואם לא
תפדה וערפתו וכצר התצארו משפטי מלוא זו
צמסכת צבורות יש למקשה שיקשה ויאמר ולמה
מניח

ושבועת העדות וזה מי שנטמא באב מאבות
הטומא' כמו שהודיענו בפתיחת סדר טהרות
ונכנס למקדש צבגה וזו היא טומאת מקדש
וקדשיו או נשבע על סקר כגון שבועות צטוי
ועזר עליה צבגה או נשבע לשקר שבועת
העדות צין צבוג צין צמזיד הנה הוא יקריב
על אי זה מעשה שעשה מאלו קרבן הנקרא
עולה ויורד והוא אמרו ונפש כי תחטא ושמעה
קול אלה ונעלם ממנו והיה כי יאשם
והציא את אשמו או נפש כי תשבע לצטא
ונעלם ממנו והיה כי יאשם והציא את אשמו
ואם לא תגיע ידו ונפני זה הענין נקרא
עולה ויורד כי הוא לא יעמוד צמין אחד אצל
יצא מזה המין פעם ומזה המין פעם הכל לפי
השגת יד החוטא שחייב להציא הקרבן וכבר
התבארנו משפטי מלוה זו צמסכת כריתות
וצבועות :

(ויקרא אל משה שגבות פ"י)

מצוה עג היא שלווה להתודות על העונות
והחטאים שחטאו לפני האל
לאמר אותם עם החטאים וזהו הודוי
וכונתו שיאמר אלה השם חטאתי עויתי ופשעתי
ועשיתי כך וכך ויארין המאמר ויצקס המעילה
בזה הענין לפי לחות לשונו ודע שאפילו החטאים
שחייצין עליהן אלו המינים מהקרבנות הנזכרים
שאמר שיקריבם ויחכפר לו לא יספיק עם
הקרבנות בלתי הודוי והוא אמרו דבר אל צ"י
איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם והתודו
את חטאתם אשר עשו ולשון מכלת' לפי שכל' והתוד'
אשר חטא עליה על החטאת כשהיתה קיימת לא
אחר שנשחטה אין צומשע שיתוד' היחיד אלא
בציאת המקדש שזה הכתוב כלומר והתוד' אשר
חטא עליה אמנם צא צפרשת ויקרא צמטמא
מקדש וקדשיו ומה שזכר עמו ממה שצארכו
ונראה שם צמכלתא שאנחנו לא נלמוד מן הכתוב
אלא חיוצ הודוי למטמא מקדש מנין אתה מרצה
כל שאר המלות תלמוד לומר דבר אל בני ישראל
והתודו ומנין אף כריתות ומיתות אמר חטאתם
לרצות מלות לא תעשה יעש' לרצות מלוה עשה
ושם כאמר מכל חטאת האדם מלות שצינו לצין
חזירו על הגנבות ועל הגזלות ועל לשון הרע
למעול מעל לרצות הכס צע לשקר והמקלל ואשמה
לרצות כל סייצי מירות יכול אף הנהרגין על פי
זוממין לא אמרתי אלא ואשמה הנפש שהוא רלה
לומר שלא יתחייב לו הודוי כשידע שאין לו
חטא אצל הועד עליו סקר הנה נתבאר לך שכל
מיני העונות הגדולים והקטנים ואפי' מלות עשה
חייצין להתודות עליהן וצבצור שצא זה הודוי
שהוא והתודו עם חיוצ הקרבן הי' עולה צמחשצה

שאין הודוי לצדו מלוה צמני עלמה אצל הוא
מדברים הנגדרים אחר הקרבן הולרכו שצארכו
זה צמכלתא צזה הלשון יכול צומן שהם מציאים
הם מתודין וצומן שאין מציאין אין מתודין
תלמוד לומר דבר אל בני ישראל והתודו ועדין
אין משמע ודוי אלא צארץ מנין אף צגלות
תלמוד לומר והתודו את עונם ואת עון אבותם
וכן דניאל אמר לך י"י הלדקה וגומר הנני
נתבאר לך מה שזכרנו כי הודוי מוצה צפיי
עלמה וחוצה לחוטא על כל חטא שחטא צין
צארץ צין צמולה לארץ צין הציא קרבן צין לא
הציא קרבן חייב להתודות כמו שאמר והתודו
את חטאתם ולשון ספרי והתודה זה ודוי דברים
וכבר התבארנו משפטי מלוה זו צמסכת יומא :

(נשא . מדע הלכות תשובה פ"א)

מצוה עד היא שלווה שיקריב קרבן כל איש
זצ שנתרפא מוצו וזהו קרבן הזצ
והוא נחוסר כפרה עד שיקריבו והוא אמרו
יתעלה ויתצרך שמו וכי יטהר הזצ מוצו וציוס
השמיני יקם לו שתי תורים :

(זאת תהי' מחוסרי כפרה פ"א גם פ"צ וג')

מצוה עה היא שלווה שתקריב כל אשה זצה
כשתרפא מוצה קרבן והוא שתי
תורים או שני צני יונה וזהו קרבן זצה והיא
מחוסרת כפרה עד שתקריבו ואולי נקשה יקשה
עלי ויאמר אחר שקרבן הזצ הוא כקרבן הזצה
למה לא תמנה מין הקרבן שיתחייב צו כל
מי שיתחייב כ'ו שעשית צקרבן חטאת
ואשם ודאי ואשם חלוי וקרבן עולה ויורד
שמנית כל אחד ואחד מלוה אחת לצד ולא חששת
לרצוי העונות שחייצין על כל עון ועון מהם
הקרבן והנה הי' ראוי לך שלא תחוש לרצוי
האנשים שיתחייב כל אחד קרבן העוף ידע
המקשה שהוא שקרבן זצ וזצה אינו על חטאים
אצל היא דבר שמוצה לעשות על ענין מהענינים
ואלו הי' ענייני הזיצות צאנשים ונשים דבר
אחד כמו שהוא צשם ששם זה זצ ושם זו זצה
אזי הי' ראוי למנותם אחד אצל אין הענין כן
כי הגדת דם מן האשה אם יגר דם מן האיש
לא יתחייב קרבן ומלת זיצות אמנם הוא ענין
ההגר' ואין ההגר' דבר אחד צשניהם וצצאור
אמרו האיש מטמא צלוצן האשה צאודס ואין
דין זצ וזצה כדין מלורע ומלורע' וראיה צרורה
על זה אמרם צכריתות (דף א' ע"צ) ארצע
מחוסרי כפרה הן הזצ וזצה והיולדת ומלורע הנה
חרפה איך ימנו הזצ והזצה צשנים ומנה מלורע
צאחת יבי' איש או אשה כי זיצת האדם זולת
זיצת האשה והכתוב שצא צזה הענין הוא אמרו
אם טהרה מוצה וציוס השמיני תקם לה שתי
תורים

מצות עשה

והוא אמרו ית' ואם נפש אחת תחטא בשגגה וזו היא חטאת קצועה כלומר שהיא לעולם חטאת צהמה וכזר זכרנו שהטאים שיתחייב עליהן חטאת צהמה הם שחייצין על זדונם כרת וזחנאלי שיהיו מלות לא תעשה ויהי' זהם מעשה כמו שהתזאר צריש כריתות (ד' ז') ומשפטי מלוא זו נתזארו צמסכת מנחות וכריתות וצמסכת שנת וצשצועות וצזצמים :

(ויקרא אל משה : הלכות שגגות פ"א)
מצוה ע היא שזונו להקריז קרצן כאשר יתחדש לנו ספק צלותן החטאים הגדולים שחייצין על זדונם כרת ועל שגגתן חטאת קצועה וזה הקרצן יקרא אלם תלוי והוא שיהיו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב ואכל אחת משתיהן ונאצד האחרת ונתחדש לו ספק ולא ידע אי זו מהן אכל הנה הוא יקריז קרצן על הספק המתחדש ומתכפר לו והוא הנקרא אלם תלוי ואם התאמת לו אחר כן כי החתיכה שאכל היתה חלב הכליות הנה נתאמהה השגגה ויקרצ קרצן חטאת קצועה והכתוצ שנה צזה הקרצן והיא אמרו צווקר' ונפש כי תחטא ועשה אחת מאלות וגו' וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג וזה הענין קראוהו חכמים לא הודע וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת כריתות :

(ויקרא אל משה : הלכות שגגות פ"א)
מצוה עא היא שזונו מי שחטא חטאים ידועים שיקריז קרצן אלם ויתכפר לו והוא הנקרא אלם ודאי והחטאים שיתחייב עליהם זה הקרצן הם המעילה והפגזלה וצא על שפחה חרופ' ונשצע לשקר על שצועת הפקדון וזה שכל מי שמעל צשגגה והוא שיהי' צסוה פלוטה מן הקדש צין הקדש צדק הצית צין הקדש מוצח ומי שיגזל חצרו שיה פרוטה או יותר ונשצע או צא על שפחה חרופה צין צשיגג צין צמזיד הנה הוא מוצה עליו שיקריז קרצן על חטאתו ואינה קרצן חטאת ואמנם הוא אלם והוא הנקרא אלם ודאי ואמר צמעילה וחטאה צשגגה וגומר והציא את אשמו וגומר אמר וכהש צעמיתו ונשצע על שקר ואח אשמו יציא ואמר והיא שפחה נחרפת לאיש והציא את אשמו וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת כריתות :

(ויקרא אל משה מעילה פ"א ושגגות פ"ט)
מצוה עב היא שזונו שנקריז קרצן עולה ויורד על חטאים ידועים ומיוחדים גם כן והחטאים שיתחייב עליהם זה הקרצן הם עומאת מקדש וקדשיו ושצועת צטוי ושצועת

מצוה סב היא שזונו להקריז מלח על כל הקרצן והוא אמרו על כל קרצן תקריז מלח וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת וצמנחות :

(ויקרא : אסורי ביזח פ"ה)
מצוה סג היא שזונו צמעשה קרצן העולה והוא כשיהי' כל קרצן עולה שיהי' קרצ ייהי' קרצן יחיד או לצור שיהי' על חנאי כך וכך ועל חואר כך והוא אמרו אדם כי יקריז מכס אלם עולה קרצנו וגו' :

(ויקרא : מעשה קרצנות פ"ז)
מצוה סד היא שזונו שיהי' מעשה קרצן חטאת על החואר הנזכר איזה חטאת שיהי' והוא אמרו וזאת תורה החטאת ומצואר גם כן ויקרא איך יקרצ ומה מונה ישרף ומה יאכל :

(לו : מעשה קרצנות פ"ו)
מצוה סה הוא שזונו שיהי' מעשה קרצן האשם על החואר הנזכר זאמרו וזאת תורה האשם וצאר הכחוצ איך יקרצ ומה ישרף ומה יאכל ומהו :

(לו מעשה קרצנות פ"ט)
מצוה סו היא שזונו שיהי' מעשה צצח השלמים על החואר הנז' זאמרו ואם צצח שלמים קרצנו ואמר עוד להשלמת המעשה וזאת תורה צצח השלמים אלם על חודה יקריצנו : אלו הארצע מעשים כלו' מעשה העולה וחטאת והאשם והשלמים הם מעשה הקרצנות כלם כי כל קרצנות צהמה יקריצו יחיד או לצור אמנם הוא אחד מאלו הד' מינים חוץ מן האשם כי הוא קרצן יחיד לעולם כמו שצאמרו פעמים רבות ומסכת מנחות כוללת דין אלו ארצע מלות ג"כ ומה שיחיצר מהן מן הדומה להן מן החיוצ והפטור והנועש' הנפסד וההולך על היושר :

(ויקרא אל משה : מעשה קרצנות פ"ט)
מצוה סז היא שזונו שיהי' מעשה המנחה על חואר כך הנזכר צכל מין ומין מנחה והוא אמרו ית' ונפש כי תקריז קרצן מנחה ליהי' ואם מנחה על המנחת ואם מנחת מרחשת ואמר להשלמת המעשה וזאת תורה המנחה ומשפטי מלוא זו עם רוצ עניני' הם מצוארים צמסכת מנחות)

(ויקרא אל משה : מעשה הקרצנות פ"ג)
מצוה סח היא שזונו שיקריצו צ"ד קרצן אלם טעו צהוראלם וזהו אמרו ית' ואם כל עדת ישראל ישגו וכו' וכזר נתזארו משפטי מלוא זו צמסכת כוריות וצזצמים :

(ויקרא אל משה : הלכות שגגות פ"צ)
מצוה סט היא שזונו שיקריז כל מי ששגג צחטא ויהי' יחיד קרצן חטאת

מצות עשה

י

וההלכ' צזה כלו כרצי וזאת המלואה אין הנשים חייבות זה שכזר התזאר שם שהלשה צשני רשות וכזר התזארו משפטי מלואה זו צגמרת פסחים :

(זהעלותך : קרצן פסח פ"ה) :

מצוה נח היא שזינו לאכול צשר פסח שני צליל חמשה עשר מאייר על מלה ומרור והוא אמרו על מלות ומרורים יאכלוהו ומשפטי מלואה זו ג"כ התזארו צפסחים ואמרו שאין הנשים חייבות זה כי כמו ששמיטתו אינה חוצה להן כמו שזארו כן אכילתו אינה חוצה צלי ספק :

(זהעלותך : קרצן פסח פ"ה) :

מצוה נט היא שזינו לתקוע צחוללות צמקדש עם הקרצת הקרצן מקרצני המועדות והוא אמרו יתע' וציום שמחתכם וצמועדיכם ותקעתם וגומר וצזאור אמרו שמלואה זו צחוללות וכזר התזארו משפטי מלואה זו צספרי וראש השנה ותענית וכן אנוחנו מלווים לתקוע צחוללות צעתות הלורך והלרות כשנזעק לפני השם יתעלה והוא אמרו וכי תצא מלחמה צארלכם על הור הלורר אתכם וגומר :

(זהעלותך : הלכות תענית פ"ה) :

מצוה ס היא שזינו שיהי' כל קרצן שנקריצ מן הצהמ' צן שמנה ימים או יותר ולא פחות מהם וזהו מחוסר זמן צגופו והוא אמרו והי' שצעת ימים תחת אמו וכזר נכפל זה הלוי צלשון אחר והוא אמרו ית' שצעת ימים יהי' עם אמו ומלואה זו תכלול כל הקרצנות כלם ומאמרו ומיום השמיני והללה ירלה לקרצן אשה לי"י יש רחיה שקודם זה לא ירלה הנה כזר התלמדה האזהרה מהקרצ מחוסר זמן אצל הוא לאו הצא מכלל עשה לפיכך אין לוקין עליו ומי שהקריצ מחוסר זמן אינו לוקה כמו שהתזאר צפ' אותו ואת צנו (דף פ"ה) ושם נאמר הנה למחוסר זמן שהכתוב נתקו לעשה וכזר התזארו משפטי מלואה זו צספרי וצסוף מסכת זבחים :

(אמור : אסורי מוצא פ"ג) :

מצוה סא היא שזינו שיהי' כל מה שנקריצו שלם צמינו תמים מן המומין שזאו צכתוב ואמרו צקבלה שהן מומין והוא אמרו תמים יהי' לרלון ולשון ספרי תמים יהי' לרלון מלות עשה וכזר הציא' רא' על היות יינות נסכים ושמיניהם והסלת צתכלית הטוב והנקיות מן ההפסד מאמרו תמימים יהיו לכם ונסכיהם וכזר התזארו משפטי מלואה זו צפ"ח ממנחות : (אמור : אסורי מוצא פ"ה) (פנחס : אסורי מוצא פ"ו) :

מלואה סב

כאמרו על מלות ומרורים יאכלוהו אצל המרור מצלי צשר לא עשה כלום ולא נאמר כזר קיים מלואה אחת ולשון מכלתא צלי אש ומלות על מרורים יאכלוהו מגיד שהפסח צלי מלה ומרור כלומר שהמלואה היא קיצוץ אלה ושם אמרו מנין אתה אומר שאם אין להם מלה ומרור הם יולאין ידי חובתן צפסח תלמוד לומר יאכלוהו כלומר הצשר לצדו יכול אין להם פסח ילאו ידי חובתם צמלה ומרור הרי אתה דן הוליל והפסח מלות עשה ומלה ומרור מלות עשה הא למדת שאם אין להם מלה ומרור יולאין צפסח כך אין להם פסח ילאו צמלה ומרור ת"ל יאכלוהו ושם אמרו יאכלוהו מכאן שהפסח נאכל על השצע ואין מלה ומרור נאכלין על השצע לפי שעקר המלואה אכילת הצשר כמו שאמר ואכלו את הצשר צלילה הזה והמרור נגרר אחר אכילת הצשר ומיוצן כמו שהתזאר מכתובים אלו למי שיצינם והרחיה הנגלת על זה היא השרש הנכתב צתלמוד והוא אמרם (צפסחים דף ק"כ) מרור צזמן הזה דרצנן כי מן התור' אין חוצה לאכול צפני עלמו ואמנם יאכל עם צשר הפסח והיא רחיה צרורה שהיא מן הדצרים הנגרדין אחר המלואה לא שאכילתו מלואה צפני עלמה ומשפטי מלואה זו ג"כ מצוארים צמסכת פסחים :

(צא אל פרעה : קרצן פסח פ"ה) :

מצוה נז היא שזינו לשחוט הפסח השני מי שמתנע וממו מלשחוט פסח א' והוא אמרו יתעלה צחדש השני צין הערצים יעשו אותו וצכאן יש למקשה מקום שיקשה עלי למה אתה מונה פסח שני וזה סותר מה שהקדמת צשרש שציעי צאמרך שדין מלואה לא יונה מלואה צפני עלמה ידע מקשה קושיא זו שהסכמים חלקו צפסח שני אם יהי' דינו כדין הראשון או יהי' לווי מיוחד ופסקה ההלכ' שהוא לווי נאמר צפני עלמו ולפיכך ראוי למנותו צעלמו וצגמרת פסחים (דף נ"ג) אמרו חייב כרת על א' וחייב כרת על השני דצרי ר' ר' נתן אומר חייב כרת על הראשון ופטור על השני ר"ח צן עקציה אומר אף על הראשון אינו חייב אה"כ לא עשה השני ושאל התלמוד ואמר צמאי קא מיפלגי ר' סצר רגל צפני עלמו היא ור' סצר תשלומי' דראשון הנה כזר צארו מה שכונו אליו ושם אמרו הילכך הזיד צזה וצזה כלומר שלא הקריצ פסח ראשון ופסח שני צזדון דצרי הכל חייב צגג צזה וצזה דצרי הכל פטור הזיד צא' וצגג צשני לר' חייב ולר"כ פטור ולר"ח צן עקצ' פטור וכן אם הזיד צא' והקריצ צשני הוא חייב לרצי לפי שאין לדעתו תשלומין מן הראשון

מצות עשה

צ

צא הכתוב וזמנת שלמים וגומר וכזר התזארו משפטי מלוא זו גם כן צהגינה וזככלל אמרו ושמחת צהגך מה שאמרו ג"כ לשמח צם צמיני שמחה ומזה לאכול צשר ולשחות יין וללצות צגדים חדשים ולחלק מיני פירות ומיני מתיקה לקטנים ולנשים ולשחוק צכל כיגון ולרקד צמקדש לצד והיא שומחת צית השואצה זה כולו נכנס צאמרו ושמחת צהגך ומה שיתחייצ מהם יותר שתיית היין לצד כי הוא יותר מיוחד צשמחה ולשון גמרת פסחים (דף ק"ט) שחייצ אדם לשמח צניו וצנותיו צרגל צמה משמחן ציין ושם אמרו תניא רבי יהודה אומר צזמן שצית המקדש קיים אין שמחה אלא צצשר שכלאמר וזמנת שלמים עכשיו אין שמחה אלא ציין שכלאמר ויין ישמח לצד אלוש וכזר אמרו גם כן (שם) אנשים צראוי להן ונשים צראוי להן ולשון התורה הוא שכלל צשמחה זו האנשים החלושים והעניים הגרים צאמרו ית' והלוי והגר והיתום והאלמנה : (ראה • קרצנות הלכות חגיגה פ"ו) :

מצוה גה היא שונו לשחוט שם הפסח ציום ארצעה עשר צניסן צין הערצים ומי שעיצר על לוי זהולא יקריצו צזמנו פייצ כרת צין איש צין אשה וכזר התזארו צגמרת פסחים (דף ל"א) שפסח ראשון מלוא לנשים ודומה אה השצת כלומר הקרצתו צארצעה עשר שחל להיות צצצת כמו כל איש מישראל ולשון התורה צחיוצ כרת הוא אמרו וחדל לעשות הפסח ונכרתה הלפס ההיא וצתחלת כריתות (דף צ') כשמו מלות שיתחייצ העוצר עליהן כרת והם כלם לא מעשה אמר והפסח והמילה צמלות עשה וכזר זכרנו זה צהקדמה וכזר התזארה מלוא זו צפסחים :

(צא אל פרעה • צהלכות קרצן פסח פ"א) :

מצוה גו היא שונו לאכל כצם הפסח צליל חמשה עשר מניסן צתנאיו הנזכר והוא שיהי' ללי ושיאכל צצית אחד ושיאכל עם מלוי ומרורים והוא אמרו ואכלו את הצשר צלילה הזה ללי אש ומלות על מרורים יאכלוהו ואולי יקשה עלי הנקש' ויאמר למה תמנה אכילת פסח מלוא אחת ולא תמנה אותם שלש מלוא ומרור מלות אשיצנו אמנם היות אכילת מלוא מלוא צפני עלמה הוא אמת כמו שאני עתיד לצארו וכן אכילת צשר הפסח' מלוא צפני עלמה כמו שזכרנו אצל המרור נגרר לאכילת פסח ואינו נמנה מלוא צפני עלמה וראה לדזר שצשר הפסח יאכל לקיים המלוא הן שיזדמן המרור או לא הזדמן והמרור לא יאכל כי אש עם צשר הפסח כאמרו

מצוה מח היא שונו לעשות עצודת היום כלומר כלל כל הקרצנו' והודוין המתוקנין ציום לום כפור כדי שיכופר צהם כל העונות כמו שצא צכתוצ והיא העצודה צכתוצ' צאחרי מו' והראי' על היו' הכלל כלו מלוי' אחת אמר' צמסכת יומא (דף ס') כל מעשה יום הכיפורים האמור על הסדר הקדים מעשה לחצרו לא עשה כלום וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת יומא :

(אחרי מות • הלכות י"כ פ"ד) :

מצוה נה היא שונו להקריצ קרצן מוסף צחג הסוכות והוא אמרו יתע' והקרצתם עולה וזהו מוסף צחג : (פינחס • תמידין ומוספין פ"י) :

מצוה נא היא שונו להקריצ קרצן מוסף צשמיני של חג והוא מוסף שמיני חג העלרת ומה שחייצו שמונה מוסף זה צפני עלמו חלוק מכלל ימי הסוכות היות הנדרש אללנו שמיני עלרת רגל צפני עלמו וזה מצואר חכלית הצאור :

(פינחס • תמידין ומוספין פ"י) :

מצוה נב היא שונו לעלות למקדש ג' פעמים צשנה והוא אמרו ית שלש פעמים צשנה יראה כל זכורך וכזר התזארו צכתוצ כי זאת החגיגה הוא שכל מי שיעלה צקרצן יקריצו והנה נכפל הלוי פעמים ולשונם חגיגה דף ו' ע"צ שלש מלות נוהגת צרגל חגיגה ראה ושמחה וחגיגה זו ענינה שיקרצ קרצן שלמים ואין נשים חייצות זה וכזר התזארו משפטי מלוא זו צמסכת חגיגה :

(ואלה המשפטים : קרצנות הלכות חגיגה) :

מצוה נג היא שונו להראות צרגלים והוא אמרו ית' שלש פעמי' צשנה יראה כל זכורך ועניין זאת המלוא שיעלה אדם למקדש עם כל צן זכר שיהי' לו שיוכל ללכת צרגליו יקריצ קרצן עולה צראיתו והוא הנקרא עולת ראה וכזר קדם לנו אמרם שלש מלות וכו' וכזר התזארו משפטי מלוי' זו רולה לומר מלות ראה צמסכת חגיגה והוא ג"כ אינה נוהגת צנשים ואין חייצות זה :

(ראה • קרצנות הלכות חגיגה פ"א) :

מצוה נד היא שונו לשמות צרגלים והוא אמרו ית' ושמחת צהגך והיא מלוא שלישיית מן השלשה מלות שנוהגות צרגל וענין הראשון הרמזו אלינו צלווי זה הוא שנקריצ קרצן שלמים על כל פנים ואלו השלמים נוספים על שלמי חגיג' והם הנקראי' צחלמוד שלמי שמחה ומהקרצת שלמים אלו יאמרו (שם) נשים חייצות צשמחה וכזר

מוסף ראש חדש והוא אמרו יתעלה ויחזק שמו
וצרפטי חדשיכם וגו' :

(פנחס . תמידין ומוספין פ"ז)
מצוה מג היא שנים להקריב קרבן מוסף על
החמיה כל שצעת ימי הפסח והוא
אמרו יתעלה שצעת ימים תקריבו אשה
לי"י :

(אמור תמידין ומוספין פ"ז) :
מצוה מד היא שנים להקריב מנחת העומר
והיא מנחת שעורים ציז ששה עשר

צניסין ונקריב עומה כצט תמיד בן שנתו לעולה
והוא אמרו יתע' והצחתם את עומר וגומר
מנחה זו היא הנקראת צכורים ואליה רמז צאמרו
יתצרך שמו ואם תקריב מנחת צכורים ולשון
מכילתא כל אם ואם שצתורה רשות חוץ משלשה
שם חובה אחד ואם תקריב מנחת צכורים
התה חומר חובה אי אינו אלא רשות תלמוד
לומר תקריב מנחת צכורין חובה ולא רשות
וכבר התצארו משפטי מלוא זאת כלם צשלמות
צפרק עשירי מנחות :

(אמור . תמידין ומוספין פ' י"ז) :
מצוה מה היא שנים להקריב קרבן מוסף ג"כ
ציום חמשים מהקרבנות העומר
שהוא ששה עשר צניסין וזהו מוסף עלרת הנזכר
צספר צמדצר סיני והוא אמרו יתעלה וציום
הצכורים צהקריצכם :

(פנחס . תמידין ומוספין פ"ח) :
מצוה מו היא שנים להציל שתי הלחם חמץ
למקדש עם הקרבנות שהם יצאו
צכלל הלחם צעלרת המוגצל להקריב קרבן כמו
צצא צויקרא וציאכלו הכהנים שתי הלחם אחד
הנפתם עם כצטי השלמים והוא אמרו יתעלה
ויחצרך שמו ממוצצותיכם תציאו לחם תנופה
וכבר התצארו צמנחות שזה הקרבן הצא צגלל
הלחם חלוק ממוסף היום ושזה זולת זה וכבר
צאצרו אצחנו זה צאור מוספין צפי' מוסכת מנחות
וכבר נתצארו משפטי ענו' זו כולם צמוסכת
מנחות צפרק ד' וח' וי"א :

(אמור . תמידין ומוספין פ"ח) :
מצוה מז היא שנים שנקריב קרבן מוסף ציום
ראשון מתשרי והוא מוסף ראש
השנה והוא אמרו יחצרך וצחדש השציעי צאחד
לחדש ועשיתם עולה לריח ניחוח לי"י :

(פנחס . תמידין ומוספין פ"ט) :
מצוה מח היא שנים להקריב קרבן מוסף ציום
עשירי מתשרי והוא אמרו יתצ'
וצעשור לחדש השציעי והקרבנות עולה אשה
לי"י :

(פנחס תמידין ומוספין פ"י) :
מצוה מט מלוא מע

כלומר ששה צתי מלוא ולחזק חיוצ זה צאח אוחו
צכהן שהוא מוצהר על הטומאה שיטמא על כל
פנים כשאח ישראל כרי שלא יתלש דין הצלות
וכבר התצארו הצלות יום ראשון דאורייתא וצצאור
אמרו צמועד קטן (דף י"ד ע"ג) אינו כוסג
אצלות צרגל אי אצלות דמעקרא היא אטי עשה
דציי' ודחי עשה דיתיד הנה כצרתצאח שחיוצ
אצלות הוא מלוא עשה חמס ציום ראשון לצד
והשאר דרצנן ואפי' הכהן חייצ לכהוג אצלות
ציום ראשון ויטמא לקרציו והצין זה וכצ' התצארו
משפטי מלוא זו צמוסכת מ"ק וצמוסכת צרכות
וצכתוצית וצספרי פרשת אמור אל הכהנים וחיוצ
צזה שנתחייצ זה להטמא לקרציו ואין הנשים
חייצות זה כי מי שהוצהר מהטמא לצולת הקרצים
הוא כלטווה שיטמא לקרצים אצל הכהנות שלא
הוצהרו וטומאת מת כמו שיתצא צמוקומו כן
לא לוו להטמא אצל חכהגו אצלות וצרשותן
להטמאודע זה :

(אמור . הלכות אצל פ"ח)
מצוה לח היא שנים כהן גדול שיטא צתולה
והוא אמרו והוא אשה צצתוליה יקח
וצצאור אמרו (יצמות דף מ"ט) עושה הי' ר'
עקיבא מוצר אפילו מחייצי עשה וצאור זה כשהי'
כהן גדול צא על צלתי צתולה שהיא אקורה לו
צעשה שהשרש הזה אללנו לאו הצא מכלל עשה
עשה והנה כצרתצארו משפטי מלוא זו ציצמות
וקידושין וכתוצות :

(אמור . קדושה הלכות איסורי צילה פ"ז)
מצוה לט היא שנים להקריב צמוקדש שני כצשים
צני שנה צכל יום ואלו נקראין
תמידין והוא אמרו שנים ליום עולה תמיד וכבר
התצארו סדר הקרבנות ומעשיהן ציומא וצמוסכת
תמיד :

(פנחס . תמידין ומוספין פ"ח)
מצוה מ היא שנים שיקריב כהן גדול צכל
יום תמיד מנחה צצקר ומנחה צערצ
והיא נקראת חצתי כהן גדול ותקרא גם כן מנחת
כהן משים והוא אמרו יתעלה זה קרבן אחרן
וצניו וכבר התצארו משפטי מלוא זו ומחי תקרב
צמנחות וציומא ותמיד :

(לו . תמידין ומוספין פ"ג)
מצוה מא היא שנים להקריב קרבן צכל שצת
ושצת מוסף על תמיד של כל
יום ויום והוא אמרו שני כצשים צני שנה
וכבר התצארו סדר הקרבנות צפרק שני מיומא
ותמיד :

(פנחס . תמידין ומוספין פ"ד)
מצוה מב היא שנים להקריב קרבן צכל ר"ח
מוסף על תמיד של כל יום וזהו

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

כי הצאים הם מפלים לגבי המשמר הקצועי :
ומה שאמר עוד (ח) למנות צזה הענין ג' מלות
אילו נכון צעניי אונס צסיף הסכים אל האמת
למנות הכל למנוה אחת אצל חסי' מן התורה :
נראה
מלוא ושוב מלחתי צרייתא צמסנת ר"ל צנו של ר' יוסי הגלילי צל"צ מדות שהתורה נדרשת והיא
שנוי' שם צנשון הזה מדבר שאינו מתפרש (צמקומו ומתפרש) צמקום אחר כילד ויטע י"י אלהים
גן צעדן ונקדם וכו' כיולא צו משפחות צני קסת יחנו וגומר משפחות צני הגרשוני יחנו על ירך
המשכן ימה ונשיא צת אצ למשפחות מררי על ירך המשכן יחנו לפונה אצל לא שמענו מלוא
אחרן את צניו להיות ארצע ועשרים משמרות והיכן שמענו אלה פקודתם לעצודתם לצוא
צצית י"י כמשפטם ציד אחרן אציהם וגו' למדנו שמלוא זו מימי משה ואהרן . נוסחא אחריתא מלחתי צה
אצל לא שמענו מלוא הקדוש צרוך הוא שיעשה את צניו ארצעה וצשרים משמרות לעצודתם שהיתה
מלוא זו ציד משה ואהרן . והעיקר הנראה מכל מה שהזכירו צמשמרות שהיא מלוא מקובלת ממש
מסיני ולא נכתבה צתורה אצל הסדר הוא צמשמרו' צשני עניינים שיעצדו כלם לעצמרות חלוקת צין
לויים צין כהנים חסיה כל משמרה ומנה על מקום מיוחד על עצדה מיוחדת צכל הענין מלוא
צהם צמשכן איש איש על עצודתו והזכירו צמיתה לשעה ולדורות שלא יקרב אחר למלכת צצירו
כמו שדרשו ולא ימותו גם הם גם אחר וכן נחלקו צמקדש צימי דוד ושמואל ומפורש צכתוב וכן
שנינו (שקלים דף ק"ז) ואילו הן הממונים שהיו צמקדש יוסכן צן פנחס על הסותמות אחיה על
הסלחות וכו' ונהלקו עוד למשמרות צמקומות מן המקדש צאותו ענין שחלק אותם הכתוב צמשכן
משפחות צני קסת יחנו ומשפחות צני הגרשוני יחנו וכן כל ניהג לדורות ומזה שנינו (מדות דף ק"ז)
ס"ה) צג' מקומות הכהנים שומרים צצית המקדש והלויים צאחד ועשרים וצגמר' (תמיד דף ק"ז) צ'
למדוה מדכתיב והמונים קדמה לפני אהל מועד מוצרסה משה ואהרן וצניו ודרשו מה משה צמד
מקום אף אהרן וצניו כל מד וחד מקום לחדיה ולמדו כ"ל מקומות של לויים מקראי דדוד כדליתא
הם . והענין השני צמשמרות הוא שימכרו צצתם זה לזה ויעצדו משפחה פלונית צצת א' ומשפחה
פלונית צצת אחרת ולא נלשונו צו צתורה ולא נהג צמשכן אצל היתה צידם מעשה ואיפשר
שמפני מיעוטם לא נהגה צפסומשה רציו ע"ה שתיקן ד' משמרות לוי צהן לימי שילה ונוצ
וגצעון ולוי צהסלמה כ"ד לצית המקדש והוא לפי שילטרכו ללאת לערי ישראל כדי שיהיו
צריצין לצא ליום קצוע ולא יעצרו המועד ודוד ושמואל עשו המלוא אשר היתה קבלה צידם והוא
שנאמר הנה יסד דוד ושמואל הרווא צאמונתם והם וצניהם על השערים לצא לצית י"י לצית
האל למשמרת לארצע רוחת יהיו השוערים מוצרסה ימה ולפונה ונגצה וזכו ענין המשמרות
צמקומות וכתוב ואחיהם צחלריהם לצא לשצעת הימים מעת אל עת עם אלה וזה הוא חלוקת
המשמרת לשצתות ושם כתיב להכין צצת צצת ואחר תקין המשמרות לשצתות כתיב אלה פקודתם
לעצודתם לצא לצית י"י כמשפטם ציד אהרן אציהם כאלה לוי י"י אלהי ישראל ירצה לומר לצית
י"י שהם ילכו צכל ערי ישראל ויצואו לשצתות לעשות העצודה וענין כמשפטם ציד אהרן אציהם
אצל כיון שהעצוד' צקרצנו' מפורשת מצוירת לדורות לא יתלה אותן צאהרן לפיכך ידיו רצותינו
עוד צזה כי אהרן נלסוה צזה חתיקון על המשמרות מפי משה מפי הקדש ולא מדשו הכהנים והלויים
מעלמם אלא ששמרו קבלה (ס"א שצידם מצית אצי אציהם וזה הוא שאמרו שהיא מלות קבלה)
הלכה למשה מסיני (ח) והנה ראוי צמנין המלות שמונה מלות עשה שיעצדו הכהנים צמקדש צכל
אות נפשם מלצד מה שיקרימו צמשמרות ומנה מלות עשה שיהיו כולם צין לויים צין כהנים
מוונים איש איש על עצודה ידועה לו ומנה מלות עשה מהלכה למשה מסיני שימכרו שצתותיהם
זה לזה אחת צצתך ואני צצתך ושמא י"י כל הסדר כמקומו ומנה מלוא א' שהכל חלום ענין :

מצות עשה

מצוה ד' היא שנלשו הכהנים שיטמאו לקרוצים
הנזכרים צתורה כי צעצור שמנעם
הכתוב מלהטמא למת לכצודם והחיר להם להטמא
לקרוצים שמא יחשצו שהרשות צידם ואם רצו
להטמא יטמאו ואם לא רצו לא יטמאו גזר להם
גזרה ומייצ עליהם חיוצ והוא אמרו יתעלה ויתצרך
שמו לה יטמא כלומר לאחותו ולשון ספרא לה
יטמא מלוא לא רצה לטמא מטמאין אותו צעל
כרחו ומעשה ציוסף הכהן שמתה אחיתו צערצ
הפסח ולא רצה לטמא לה ודחוי חכמים וטמאהו
צעל כרחו . וזה צעלמו הוא מלות אצל כלומר
כל איש מישראל חייב להטמא על קרציו
כלומר

ולא יאנעוהו מלכד צוממרים שעשו עליהם
האבות שהם צמח ימות השנה וצדצרים הצאים
שלא נחמח הרגל (ב) וראיתי לרצ צמזורו
הגדול שכתב בן משה רצ"י חלקם לשמינה
משמרות וצינוי שמואל חלקם הוא ודוד המנך
לארבע ועשרים משמר ומלות עשה להיות כל
המשמרות שוין צרגלים וכל שיצא מן הכהנים
צרגל ורלה לעצוד עיצד וחולק עמהם ואין
אומרים לו לך עד שיגיע משמרך שנאמר וכי
יצא הלוי מאחד שעריך וגומר וזה הלשון הוא
מדוקדק יותר ממה שכתב כאן צמאמר (ג) ונראין
הצדצרים עוד שאף המדרש הזה אסמכתא בעלמא
הוא שכלו לקיים הפרשה אף לאחר תקון המשמרות
(ד) והנראה צממרת שהוא תקון נביאים לא
חוצה כמו שאמרו (תענית דף כ"ז) משה רבינו
תיקן שונה משמרות ויסדו דוד ושמואל הרוח
צאמנחם עשרים וארבעה מפני שיש צמקון
המשמרות זרזו שאלו היו הכל עוצדים כל השנה
ואי אפשר שלא יחזרו לעריהם ולצתיים כשלא
יהי עליהם זמן קצוץ צמזרת לעצוד יארע
להם צזה עללה ולכן קצוץ להם זמן שיצאו
צתיקון המשמרות וצתי האבות ג"כ אצל כונת
הכתוב שהכהנים כל זמן שיצאו למקדש יזכו
צעצודה ויחלקו עם הכהנים הנמלאים צמקדש לא
שידחו אותם או שיאמרו להם כצר צאו אלה צעלי
הקרבנות לעזרה ויהי צזה רמיון לצית הכהנים
למקדש ואמר לצד ממכריו שאם מכרו אצות זה
לזה אתה צצצתך ואני צצצתי או אתה צחדשך ואני
צחדשתי אין הצא צמממר שאינו שלו וזה צקרצנות
ואינו חולק עמהם ומכאן נחקנו המשמרות לא
שיהי עליהם מניעה שלא יעצדו כלם אצל הענין
כולו קדור כמשפט הכהנים (ה) וכן עשו עוד
כ"ד משמרות צלויים ולא צא צהם כתוצ או מדרש
שהפרשה הזו צכהנים צלצד היא כמו שכתב חלק
חלק יאכלו ואין צלויים צמקדש אכילה כלל .
ולשון ספרי יכול צצן לוי הכתוב מדצר תלמוד
לומר מאחד שעריך וי שלא נטלו שעריהם
צמקום אחד ושרת צראוי לשרת ילאו לויים שאין
ראויים לשרת והנה זה ראה שלא מן המלוה
הזו הותקנו המשמרות (ו) וראה עוד על זה
שלא היו הכהנים כלם נחמקים לאלו המשמרות
אצל יש מהם שאין להם משמר קצוץ כמו שאמרו
צגמרת תענית (דף י"ז) ויודע צצתי אצותיו
קצועים ואינו יודע צצתי אצותיו קצועים (ז)
ומצוה צתוספתא יש מהן שקצו עולם לעולי
הצא צצצת צא צצצת לעולם לאחר צצצת לאחר
צצצת לעולם יש מהם שמגדילין פעם אחת
צחדש ויש מהם שמגדילין פעם אחת
צשנה יש מהן שמגדילין פעם אחד צצצוע ויש
מהן שמגדילין צכל משמר ומשמר וענין ההגדל

הוא

כי

מצות עשה

ונשמרות אומר אלה פקודתם לעצודתם לזכר
לצית י"י כמשפטם ציד אהרן אציהם כאשר לזה
י"י אלהי ישראל צארו הכתובים זכרם לזכרה שהוא
רומז אל היות עצודת הכהנים לשאת את הארון
על הכתף וזהו כאשר לזהו י"י אלהי ישראל ולשון
ספרי כמשפטם וכולי כאשר לזהו י"י ה"כ לזהו
ולצני קהת לא נתן כי עצודת הקדש עליהם
צכתף ישאו הנה כתנאך לך שמלוה זו מכלל
המלות :
(נשא צית המקדש פ"ז) :
מצוה לה היא שלוחו שיהי לנו שמן עשוי

על מתכונת המיוחד מוכן למשוח בו
כ"ג שיחוננה כמו שאמר והכהן הגדול מאחיו
אשר יולק על ראשו שמן המשחה וממנו ימשחו
קלת המלכים כמו שהתצאר צחלמוד צדין מלוה
זו וכבר נמשח בו המשכן וכל כליו לא ימשחו
בו הכלים לדורות כי צצאור אמרו צספרי
שצמשיחתן של חלו רולה לומר כלי המשכן הוקדשו
כל הכלים לעתיד לזכר אומר יהעלה יתצרך שמו
שמן משחת קדש יהי זה לי לדורותיכם וכבר
התצארו ונשפטי מלוה זו צפרק קמח מצריתות :
(כי תשא כלי צית המקדש פ"א) :

מגרת אסתר מצות עשה הרמב"ן

נראה לי שהכונן בדברי הרב שהעצוד דרך משמרות נלעויו צה צתורה
שנא' וצא צכל אות נפשו ודרשו צספרי יכול
לעולם וכו' כאשר הציא צמלותו ומה שאמר
הרמב"ן (א) כי לזכר
מומכריו על הציות הוא
שלילות ולא מניעה גם
זה דעת הרב שהרי לא
הוכיח חליק המשמרות
ממנו רק מריסיה דקרא
שאמר וצא כליו צכל אות
נפשו ושרת וצא צקצלי
יכול לעולם ת"ל צאחד
שעריך לא אמרתי אלא
צזמן שכל ישראל נכנסים
צשער אחד דמשמע
מכאן צצשאר ימות השנה
חינו יכול לעצוד צכל
עת שירלה וא"כ לריך
לעצוד דרך משמרות
והרי זאת המלוה דומה
צקלת למלות לא אכלתי
צאחוי ממנו צמנאס הרב
גם שלא צא צה לווי
מפורש מכל מקום אמר
שמאחר שנתחייב להודות
צפיו שלא עשה כך
וכן מכלל שהוא מוזכר
ממנו כאשר כתב צסוף
סורס ח' וצכאחג"כ לאמר
שמאחר שהתור אומר
וכי יצא כליו מאחד
שעריך משמע דוקא
צשעת רגלים ולא צימים
אחרים כי אז ילטרך
לעצוד דרך משמרות וא"ת
ממדרש

מצוה לו היא שצונו שיהיו
הכהנים עובדים למשמרת
תעבוד כל המשמרת שבוע אחד
ולא יד הכל מעורבת יחד זולתי
ברגלים שיעבדו כל המשמרות כלן
בשנה וכל מי שבא מהם מקריב
וכבר נתבאר זה בדברי הימים איך
חלק דוד ושמואל אותם לעשרים
וארבעה משמרות והתבאר בסוכה
שברגלי יד כלם שוה ולשון מצוה
זו אמרו ובי יבא הדוי וגומר ובא
בכל אות נפשו ושרת בשם י"י
אלהיו חלק בחלק יאכלו ולשון
ספרי ובא בכל אות נפשו יכול
לעולם תלמוד לומר באחד שעריך
בשעה שכל ישראל נכנסין בשער
אחד וזהו בשלשה רגלים יכול כל
המשמרות שוות בקרבנות הרגל
הבאים שלא מהמת הרגל תלמוד
לומר לבד ממכריו על האבות מה
מכרו אבות זה לזה אתה שבתד
ואני בשבתי כלומר הסכמת בכל
סדור משמרות העבודה משמרה בכל שבוע וכן
פירש אנקלוס בר ממטרתא דייתי בשבתא דכן אתקינו
אבהת' וכבר בארו דיני מצוה זו בסוף גמרת סוכה :
(שופטים ושופטים כלי צית המקדש פ"ד) :
מצוה לו

השלחן הקרצן ומזבח ומנורה מלפני פני
 שולחנו לשום לחם לפני י"י תמיד וליה אוחנו
 זהבשר העבודה הזאת שהיה לשום אותו בשלחן
 מחוץ כן ושיקודר לנו שחיי' ההדלק' סזו
 במנורה של זהב משקלה וענינה כן וכן והנה
 הם השמיטי קדושה ואלו הוכשרו צעיני הטעם
 שכתבנו זה הרב שאמר שהם חלקים מחלקי המקדש
 לפי שאין הכלים חלק מן הצמים אצל הם
 שמים מלות ואינן מעכבות זו את זו ומקריצין
 צצית אף על פי שאין זו כלים אלו (ד) ולכן
 אכלי עשיית הארון והכפרת לשום שם העדות
 תמנה מלוא צפני עמנה ואל תחשוב לומר שלא
 תמנה שלא נלעונו לדורות ולא נעשה אלא
 ללוחות הצרית וצצית שני שלא הי' ארון שנגזר
 מהם או כדברי האומר שגלה לצבל לא עשו
 ארון אחר שהרי כבר מנה הרב משאו על הכתף
 מלוא לפי שהמלוא היה קיימת לנו לדורות
 והארון עם לוחות הצרית קיים לנו לעולם
 ומלות נשיאתו צלויס או צכהנים אינו נגדר
 צמן אלא כל זמן שימלא אנו מלויין לנשאו
 צכתף ועוד הוא עתיד ליגלות אמן צמורה
 צימיו יהי' והנה היה מלות מכלל המלות
 הקיימות לדורות (ה) וכמו שמנה הרב משה
 הארון כן צמנה תמנה עשיית מלוא מכלל מלות
 עשה לפי שהיותו מלוא קיימת לנו ועוד שאם
 נעלה על דעתנו שיאצד או שישצר מלוא לעשותו
 כמדה הראשונה לשום שם לוחות העדות כי
 צכך נלעונו והנה מכל מקום היה מלוא מיוחדת
 צפני עמנה אינה הכשר מלוא אחרת במנורה
 והמזבח והשלחן וכן הצגדים כדעת צעל
 ההלכות אינם אלא להכשר העבודות שנלעונו
 צהן אצל אהרן עליו השלום הי' לוצט אותם
 כמקיים גזירת מלך שגזר עליו לעבוד צהן לא
 הי' מתענג צלציתם להתפאר ולהתעטר ציופים
 ולא להתייב צכצודם. ואמנם דעת הרב צצגדים

כמו דצרים יש שאינם מעכצין דצר אחר והם
 חלקים כמו התכלת והלצן שאינם מעכצים זה
 את זה וכל אחד מהם הוא חלק ממלות ליית
 ומה שאמר עוד (ד) כי גם עשיית הארון יש
 להציא צמנין. כ"ל כי המלוא אינה נוכחת לדורות
 לפי שלעולם לא נלסרך לעשות אחר' כי אותה
 שעשה צללאל קיימת היה לדורות ולא אצדה מן
 העולם כי גניזה היה גם צצודה אלו לא תאצד
 לעולם וא"כ אין מליאות צעולם שנעשה ארון
 אחרת. ומה שאמר צעל זוהר הרקיע צמ"ע
 ק"כ שיש להציא ראה שחכא נוכחת לדורות
 ממה שאמרו דרך תימא צמנחות פ"ג (דף כ"פ
 ע"צ) אלא מעתה הא דכתיצועשית לך ארון עץ
 הכי נמי דלך ולא לדורות נראה צעיני שלא מן
 השם הוא זה שפי' מה שאמר לך ולא לדורות
 אינו לומר ויציאת המלוא אינה נוכחת לדורות
 רק פירושו היה וכי הארון שנעשה צימי משה
 הי' ראוי להשתמש זה משה ולא הדורות שהרי
 זאת הקושיא הקשים על מה שאמר שם ת"ר כל
 הכלים שעשה משה כשרים לו וכשרים לדורות
 הוללות כשרות לו ופסולות לדורות מוללות
 מ"ע אילימא דא"ק עשה לך לך ולא לדורות
 אלא מעתה ועשית לך ארון עץ הכי נמי דלך
 ולא לדורות. ומה שאמר עוד הרמב"ן
 (ה) כי כמו שמנה הרב משאו כן יש לנו למנות
 עשייתו זה אינו שמה שמנה הרב משאו יהי'
 פירושו צמשה הארון שנעשה צימי משה אשר
 לא נעשו יותר ולא תעשינה. ומה שאמר עוד
 (ו) כי הי' לו למנות גם כן עשיית העבודה
 הראויה מעומד שיעשה מעומד כ"ל שהיה חלק
 מהמלוא ולכן לא מנאה כאשר חשב הוא צעלמו
 עליו ואף אם לא יהיה חלק לא יצא צמנין אחרי
 כי ילא לנו מכלל עשה שלא צא לנו צו אצורה
 מיוחדת :

וצקידוש יותר מחוורת למנות גם צכלל מלות עשה כי צעבודתם מקיים מלוא מוסיק' על
 משתמר מן הללו (ו). ואם כן למה לא ימנה מלות עשה שיעשו הכהנים צעבודה מעומד לא
 יושב ולא שוכב ממה שדרשו (צצחים כ"ג ע"צ) לעמידה צחרתים ולא לישיבה והרב כתב צחיצורו
 הגדול צעוצד מיושב שאינו לוקה שאצרתו מכלל עשה ואולי מפני שלא צא הכתוב צזה לשון
 לואה ימנה הכשר עבודה צלצד ואינו מחוור :

מצות עשה

לכהנים והם אשר ישאובו כמו שנתצאר צספר
 יחושע וצספר שמואל וכאשר לוא דוד לשאת
 הארון צפעס שניה אחר צדצרי הימים וישאו
 צני הלואים את ארון האלהים כאשר לוא משה
 צדצר י"י צכתפס צמוטות עליהם וכן כשצכר
 צדצרי הימים מחלקות הכהנים לעשרים וארצעה
 משמרות

מצוה לד' היא שונו שישאו הכהנים הארון
 על כתפיהם כשנרלה לשאת איתו
 ממקום למקום והוא אמרו כי עבודה הקדש
 עליהם צכתף ישאו ואף על פי שזה הלוי צא
 ללויים צעת הריא אמנם היה זה למספר מעוט
 הכהנים החייצין צמלוא אם כן המלוא מחוייצת

מגילת אסתר מצות עשה הרמב"ן

הנה אחת אומר כי צוה הכשר המלכות לעשות כהלכתה וא"כ הכשר הזה אין חלק ממנה וראוי למנותו שכרי כמה הכשר מלות צאין צמנין כמו שחיתת הפסח שאינו אלא הכשר לאכלו צערצ ושריפת פרה אדומה שהוא ג"כ הכשר להיות האפר ההוא מוכן לטהר צו אח הטומאים ורצים כאלה אצל חלק המלכות צודאי הוא שאין ראוי למנות כי הוא דבר מועט נפרד מהכל ואינו עומד בפני עצמו ולא תשיצני על מה שכתבתי שהלצט צגדים אינו חלק העצודי ממה שכתב הרצ צשרס י"א וז"ל כל מה שכתבתי לך שתכלי מצוקי לא יגיע לחלק אי מלכות החלקים הנה הוא מצוה שצולס הוא ענין הנמנה עכ"ל פ"י שכל החלקים ימנו למנו אחת ע"כ וכה מלאנו שהקרצן לא יכשר רק צלצט צגדים כדלית'סוף פרק אלו הן הנשרפין (דף פ"ג ע"ג) שאמר מניין למפוסר צגדים שאם עצד חלל וכו' ואם כן יהי' ההלצט חלק ממנו .

אני אומר שאינה קשית לעדייק לשון הרצ לפי שהו' כתב כל מה שתכלית המצוקי לא יגיע לחלק אי מלכות החלקי משמע שכבר ידענו שהם חלקים ממנו ולא כתב שלא יגיע תכליתו עד העשות צו דברים רצים שיהיה משמע צין אם יהיו חלקים ממנו או לא וא"כ מאחר שהלצט צגדים אינו חלק מנוף הקרצן כי הוא דבר נפרד ממנו צודאי יש לנו למנותו ומה שאמר עיד (ב) שאם צאנו למנות הלצט צגדים לריך שנמנה צס מלות רצות כגון מלות צגדי לצן וכו' . כ"ל שמלות הלצט' לכהנים אינה אלא אחת ולכן לא נמנה הרצ למנות רצות כמו שעשה גם כן צללו קס"ה צענין אסיר יליאת כהנים מן המקדש צשעת עצודה שכלל כ"ג וכהן הדיוט הכל צמלוק אחת וזה מפני שגם שגלטו זה אנשים חלוקים מכל מקום אינה כי אם פעולה אחת והוא הילתי וכן יהי' גם כן ההלצט צגדים . ומה שאמר עוד (ג) כי עשיית השלחן והמנורה והנצט לא יצאו צמנין לפי שהם הכשר מלות . אני אומר דאי מקום הא ה"ל להם לצא צמנין לפי שהכשר המלות צאו צמנין כאשר כתבתי למעלה . אמנם הטעם הוא כאשר כתב הרצ כי הם חלק ממנות צנין הצית ואף שהם אינם מעכצים העצודה צצית המקדש על זה לא ימנע מהיותם חלקים שבר כמה

והוא אמרו ועשו בגדי קדש לאהרן ואת בניו תקריב והלבשתם כתנות וזאת היא מצות בגדי כהונה ח' בגדים לכהן גדול וד' לכהן הדיוט וכל עת שישרת הכהן בפחות ממנין בגדיו המיוחדים לו באותה העבודה או ביותר מהם עבודתו פסולה ויתחייב על זה מיתה בידי שמים רוצה לומר למחוסר בגדים שעבד וכן מנהו בגמרת סנהדרין (דף פ"ג) בכלל מחויבי מיתה בידי שמים ולא בא בכתוב זה בבאור אבל בא בכתוב והגרת אותם אבנט והיתה להם כהונת עולם ובא הפירוש בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והיו להו זרים ודרי נתבאר זר ששמש במיתה ואמרו בספרא וישם עליו את החשן פרשה זו למדה לשעת' ולמדה לדורות למדה לשרת יום יום ולשרת יום הכיפורים בכל יום משמש בבגדי זהב ביום הכיפורים בבגדי לבן וכבר בא בספרי שלבישת בגדים אלו היא מ"ע והוא אמרם מנין שאין אהרן לובש בגדים אלו לגדולתו אלא כמו מקיים גזרת המלך שנאמר ויעש כאשר צוה ה' את משה כלומר לבישת הבגדים ואע"פ שהם בתכלית היופי שהם מזהב שהם וישפה וזולתם מהאבנים הטובות והיפות לא יכוין בהם היופי אלא לקיים הצווי שצוה השם יתערי' למשה לבד והוא שילבש בגדים אלו תמיד במקדש וכבר התבארו משפטי מצוה זו כלם בזבהים ביומא ובסכה :

(ואחת מלוק כלי המקדש פ"י)

מצוה לד

מצוה לד

תרומת הדשן והוא אמרו יתצרך שמו ולצט הכסן
מדו ד' והרים את הדשן וכזר התצארו דיני מלוה
זו תמיד וכפורים :

(לו . תמידין ומוספין פ"ג)

מצוה לא היא שזונו לשלוח העומאים מן
המחנה והוא אמרו יתעלה וישלחו
מן המחנה כל לרוע וכל ז' וזה המחנה הוא מחנה
שכינה שחולה לו לשכות העזרה כמו שצארו
זת לת סדר טהרות מפירות המשנה וכתוצ צספרי
וישלחו מן המחנה חזרה לעומאים שלא יכנסו
למקדש צעומאים וכזר נכפל זה הלוי . צלשון
אחר והוא אמרו וכי יהי צך חיש אשר לא יהי
טסור ונקרה לילה וילא חל וחוץ למחנה ר"ל
מחנה שכינה ולשון מכליתא לו את צני ישראל
וישלחו מן המחנה צעשה ומנין צלא תעשה ת"ל
ולא יטמאו את מחניהם וצספרי וילא חל מחוץ
למחנה מלות עשה :

(נשא . צית המקדש פ"ג)

מצוה לב היא שזונו לצד זרע אהרן לפאדם
ולנשאים ונשים מדרגתם ודרגה
קודמת וראשונה ואפי' ימאנו לא נשמע מהם זה
כלו בגדלה לאל יתעלה אחר שהוא לקחם וצחרם
לעבודתו ולבקריצ קרבותיו והוא אמרו יתעלה
יתצרך שמו וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריצ
וצא הפירות וקדשתו לכל דצר שצקדושה לפתוח
ראשון ולצרך ראשון וליטיל מנה יפה ראשון ולשון
ספרי וקדשתו על כרחו לומר כי זה לוי נלשונו
צו ואינו צצחרת הכסן וכן אמרו קדושים יהיו
לאלהיהם על כרחם והיו קדש לרצות צעלי מומין
שלא תאמר אחר שלא יאות להקריצ לחם אלהיו
למה זה נתן לו מעלת הקדמה וכבוד על כן אמרו
והי' קדש כל הזרע הנכבד שהוא תמים וצעל מוס
וכזר התצארו התנאין המחויצין להם ואז יהי'
ראוי להתנהג עמם צזה הנכה צמקומות מפוזרים
צגמרא צחולין ושצת וצכורות וזילתם :

(אמור . כלי צית המקדש פ"ד)

העצת הכרות וכזר התצארו דיני מלוה זו צשמיני
ממנחות וציומא צפרק ראשון ומסכת תמיד :

(ואתה מלוה . תמידים ומוספים פ"ג)

מצוה כו היא שלוח הכהנים לצרך את ישראל
והיא אמרו יתעלה כה תצרכו את צני ישראל
וכזר התצארו דיני מלוה זו צפרק אחרון ומגלה
ותענית וצצניעי מוסכת סיטה :

(נשא את ראש . אהבה הלכות תפלה וצרכת
כהנים פ"ד)

מצוה כז היא שזונו להשים לחם הפנים לפניו
תמיד והוא אמרו יתע' ונתת על
השלחן לחם הפנים לפני תמיד וכזר ידעת לשון
התורה להשים לחם חדש צכל שצת וסיטה עמו
לצונה ושיאכלו הכהנים הלחם הנעשה צצצת
הקודם וכזר התצארו משפטי מלוה זו צפרק י"א
ממנחות :

(תרום תמידין ומוספין פ"ג)

מצוה כח היא שלוח הכהנים להקטיר קטרת
צכל יום פעמים על מזבח הזהב
והוא אמרו ית' והקטיר עליו אהרן קטרה כמים
צצקר צצקר צהעיצו את הכרות וכזר התצארו
משפטי מלוה זו ומעשה תאך הקטרת צכל יום
צתחלת כריתות וצמקומות מוסכת תמיד :

(ואתה מלוה . תמידין ומוספין פ"ג)

מצוה כט היא שזונו לצבעיר חש על המזבח
צכל יום תמיד והוא אמרו יתעלה
חש תמיד תוקד על המזבח וזה לא יתכן חלא
צמה שלוח צכהמדת שום האש על העלים צצקר וצין
הערצים כמו שנתצאר צצני של יומא וצמסכת
תמיד וצצאור אמרו אף על פי שהאש יורדת מן
השמים מלוה להציא מן הכדיות וכזר התצארו
דיני מלוה זו ציומא ותמיד רולה לומר מלות
מערכת האש אשר יעשו צכל יום צמזח :

(לו את אהרן . עבודה תמידין ומוספין פ"ג)

מצוה ל היא שזונו הכהנים להסיר הדשן צכל
יום מעל גצי המזבח והיא הנקראת

מגלת אסתר

מצות עשה

הרמב"ן

נראה לי שהתכללות הרמב"ן על צה"ג
שאמר (א) שמה שלא מנה
הלצח צגדים צמלות עשה הי' לפי שחשצה להכשר
מלוה והוא חס כן חלק מהמלוה ולא יצא צמנין
חינו כלום . וזהו כי
חלוק גדול יש צין הכשר
מלוה וצין חלק המלוה
כי צאמר הכשר מלוה
הנה

מצוה לג היא שצוה הכהנים

ללבוש בגדים מיוחדים

לכבוד ולתפארת ואז יעבדו במקדש

והוא

צגדי ששימש (א) ודעתו זאת לומר דכיון שאין צלצשת צגדים שלא צשעת כעבודה שום מלוה ואינו
חלא

מצות עשה

מן המקדש אתה ירא אלה ימני ששכן שכינתו במקום הזה :

(זהר סיני • הלכות בית הכסדר פ"ז)
מצוה כב היא שנונו לשמור המקדש וללכת סביבו תמיד לכבדו ולרוממו ולגדלו והוא אמרו לאהרן אתה וזכך אתך לפני אלה העדות רולה לומר אתה תהיו לי לפני תמיד וכבר נכפל זה כלווי כלשון אחר והוא אמרו ושמרת את משמרת אהל מועד וכתוב בספרי אתה וזכך אתך לפני אהל העדות הכהנים מצפנים והלויים מצחוץ ר"ל לשמרו וללכת סביבו וצמחילתא אמרו ושמרו את משמרת אהל מועד אין לי אלא צעשה כלל תעשה מניין ת"ל ושמרת את משמרת הקדש הנה נתחבר לך שמירת המקדש מ"ע ושם נאמר גדולה למקדש שיש עליו שומרים ואינה דומה פלטרין שיש עליו שומרים לפלטרין שאין עליו שומרים וידוע כי פלטרין הוא שם הדיכל אמרו כי גדולת הדיכל ורוממותו הם השומרים המקודרים עליו וכבר התחברו משפטי מלוה זו כלם צמחם תמיד ומדות :

(ויקח קרח • הלכות בית הכסדר פ"ח)

מצוה כג הוא שכלטוו כלום זה לצד לעצוד במקדש צעודות ידועות כמו נעילת כשערים ואמירת הסיר צעת הקרצן והוא אמרו יתעלה ויתצרך שמו ועצד כלוי ולשון ספרי שומע אני אם רלה יעצוד ואם לא רלה לא יעצוד ת"ל ועצד כלוי צעל כרחו כלומר שהוא לוי חובה המוטל עליו צהכרת וזהו עצודת כלויים וכבר התחברו צמקומות מתמיד ומעדות ונתחבר ג"כ צפרי שני דערכין (דף י"ח) שהסיר לא יאמרוהו זולתי כלויים וכבר נכפל זה כלווי צזאת המלוה כלשון אחר והוא אמרו ושרת צסם י"י אלהיו ככל אסיו כלויים ואמר צסני מערכין (סם) אי זהו שרות שהוא צסם י"י הוי אומר זו שירה :

(ויקח קרק • כלי בית המקדש פ"ג)

מצוה כד היא שכלם הכהנים לרחוץ ידיהם ורגליהם כל זמן שי'טרכו להכנס צהיכל ולעצוד עצודה וזו היא קדוש ידיים ורגלים והיא אמרו יתעלה ורחלו אהרן וצניו את ידיהם ואת רגליהם צצאם אל אהל מועד ומלות עשה זו יתחייצ העוצר עליה מיתה צידי שמים ר"ל שכהן ששמש במקדש כלל קדוש ידיים ורגלים תייצ מיתה צידי שמים והוא אמרו יתצרך שמו ירחלו מים ולא ימותו וכבר נתחברו משפטי מלוה זו צשלמות צסני מוצחים :

(כי תשא • הלכות בית המקדש פ"ח)

מצוה כה היא שכלטוו הכהנים להדליק הכרות תמיד לפני ה' והוא אמרו יתצרך שמו יערוך איתו אהרן וצניו וזאת היא מצות העצת

מצוה ב היא שנונו לצנות בית הכסירה לעצודה צו י"י להקרב' והצעת האש תמיד ואילו תהיי' ההליכ' והעלי' לרגל והקצוץ צכל שנה יהוא אמרו יתע' ועשו לי מקדש ולשון ספרי שלם מלות נלטוו ישראל צעת כניסתן לארץ ומלות להם מלך ולצנות להם בית הכסירה ולהכרית זרעו של עמלק הנה התחבר צצנין בית הכסיר' מלו' צפני עלמה וכבר צחרנו שזה הכלל כולל מינים רבים שהם המנוח' והשלחן והמזבח וזולתם כלם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש וכבר יחד הליווי צכל חלק וחלק אמנם אמרו צמזמם מוצמם אדמה תעשה לי שיחש צזה שהיא מלוה צפני עלמה חוץ ממלות מקדש הענין צו כמו שאספר לך אמנם כשטיה דקרא הנה הוא מצוה כי הוא מדבר צשעת החר הצמות שהי' מותר לנו צזמן ההוא שנעשה מוצמם אדמה צכל מקום ונקריצ צו וכבר אמרו כי ענין זה הוא שנוה לצנות מוצמם שהיא מחובר צארץ ושלא יהיי' נעתק ומטלטל כמו שהי' צמדבר והוא אמרם צמחילתא דרצי ישמעאל צפירוש זה הפסוק כשתכנסם לארץ עשה לי מוצמם מחובר צאדמה וכאשר הי' הדבר כן הנה כלווי נוהג לדורות ויהי' מחלקי המקדש רולה לומר שיצנה מוצמם אצנים צהכרת וצמחילתא אמרו צפיי' ואם מוצמם אצנים תעשה לי רצי ישמעאל אומר כל אם ואם צצחור' רשות חוץ משלשה האחד מהם ואם מוצמם אצנים אמרו ואם מוצמם אצנים חוצה אתה אומר חוצה או אינו אלא רשות תלמוד לומר אצנים שלימות חצנה וגומר • וכבר התחברו משפטי מלוה זו צכללה כלומר צנין בית המקדש ותארו וצנין המוצמם והיא מוכתא מחוברת לזו והיא מקפת מדות וכן התחבר צצנית המנורה והשלחן ומוצמם הזהב ומקום הנחתם וכן הדיכל צגמרת מנחות ויומא :

(תרומה • עצודה בית הכסירה פ"ח)

מצוה כז היא שנונו לירא מן המקדש הזה מאל עד שנשים צנפשינו משא הפחד והיראה וזה מיראת מקדש והוא אמרו יתעלה את מקדשי תיראו וגדר זאת היראה כמו שזכרו צספרא אי זהו מורא לא יכנס להר הצית צתקלו וצמנעלו וצאפונדתו וצאצק שעל גבי רגליו ולא יעשה קפנדריא ולמדוהו מקל וחומר וכבר התחבר צמקומות מיהלמוד שאין מותר לשצת צעזרה אלא מלכי צית דוד צלצד וזהו כלן צאמרו יתעלי' ומקדשי תיראו וזה יתחייצ לעולם ואפילו צזמננו זה שהוא חרצ צענוותינו שרצו ולשון ספרי אין לי אלא צזמן שצית המקדש קיים צזמן שאין צית המקדש קיים מניין תלמוד לומר את שצחותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירת שצת לעולם אף מורא מקדש לעולם ושם נאמר גם כן לא

(צפרשת ואחחנן • אהזה הלכות תפילין פרק ה')

מצוה טז היא שונו להקטיל את העם ציוס השני של סכות ומולאי שמשע ולקרוא קלח פרשיות ממשנה תורה צלזניהם והוא אמרו הקהל את העם האנשים וגומר וזו היא מלות הקהל ואמרו בקידושין (דף ל"ד) כל מלות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות והקשו והרי הקהל דמלות עשה שהזמן גרמא ונשים פייצות וצארו צקוק המאמר אין למדין מן הכללות וכבר נתצארו משפטי מלוה זו וכל מי יקרא ואין יקרא ואי זה דבר יקרא צפ' ז' מסופה :

(צפרשת אחס נלצים)

מצוה יז היא שונו שיהי כל מלך מאומתנו יושב צכסא המלוכה כותב ס"ת לו לעלמו לא יפרד ממנו והוא אמרו והיה כשצתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת וכבר התצאר כלל משפטי מלוה זו צפרק צ' מסנהדרין :

(שופטים ושופרים • אהזה הלי תפילין ומזוזה וס"ת פ' ז')

מצות יח היא שונו שיהי כל איש ממנו כותב ספר תורה לעלמו ואם כתבו צידו מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר סיני ואם אי אפשר לו לכותבו לריך שיקנה לו ישכור מי יכתבו לו והוא אמרו כתבו לכם את הסירה הזאת ואין מותר לכתוב אותה פרשיות פרשיות כי רלה צאמרו את הסירה כל התורה שכוללת זאת שסירה ולשון גמר' סנהדרין (דף כ"א ע"ג) אמר רבה אע"פ שהניחו לו אצותיו ס"ת מלוה לו לכתוב משלו שנאמר כתבו לכם איתציה אציי כותב לו ס"ת לעלמו כדי שלא יתגלה צשל אצותיו מלך אין הדיוט לא והיתה החשובה לא נלרבי' אלא לשתי תירות כדחניא וכותב לו שתי תורות כלומר שהפרש יש צין מלך והדיוט כי כל איש חייב לכתוב ס"ת אחד והמלך שנים כמו שהתצאר צפרק שני מסנהדרין (שם) כבר התצארו משפטי מלוה זו ר"ל כתיצת ס"ת ותנאיה צפ' שלישי ממנחות ומסכת שבת פ"ו :

(אחס נלצים • הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה)

מצוה יט היא שונו לצרכו אחר אכילה והוא אמרו ואכלת ושבעת וזרכת את י"י אלהיך ולשון התוספתא זרכת המזון טן התורה שנאמר ואכילת ושבעת וזרכת וכבר התצארו משפטי מלוה זו צמקומת רצים ממסכת זרכות : (והי' עקצ • אהזה הלכות זרכות פ"א)

(ב)

אלו התלמי דים התלמידים קרוים צנים שנאמר וילאו צני הנציאים ושם נא' ושננתם שיהיו מחודדים צתוך פין כשאלם שואלך דבר לא תהא מגמגם לו אלא אמור לו מיד וכבר נכפל זה הליווי פעמים רבות ולמדחם ועשית' למען ילמדון וכבר נחפזר בליווי והזרוז על מלוה זו צמקומת רצים מן התלמוד והנשים אין חייצות צה מאמרו ולמדחם אחס את צניכס אמרו צניכס ולא צנותיכס כמו שהתצאר צגמרא קידושין (דף ל"ו) :

(צפרשת ואחחנן • אהזה הלכות תלמוד תורה פ"א)

מצוה יב היא שונו להניח תפילין של ראש והוא אמרו והיו לטוטפות צין עיניך וכבר נכפל זה הליווי ארבעה פעמים :

(צפרשת ואחחנן • אהזה הלכות תפילין ומזוזה פרק א')

מצוה יג היא שונו להניח תפילין של יד והוא אמרו וקשרתם לאות על ידך וכבר נכפל זה הליווי ארבעה פעמים והראיה על היות תפילין של ראש ושל יד שתי מלו' אמרם צגמ' מנחות (דף מ"ד) על לך התימה ממי שיחשוב שתפילין של ראש ושל יד לא יונח אחד מהם צלתי האחד אלא אם יהיו שתיהן יחד מאמר זה לשונו מאן דלית ליה שתי מלות חד' מלו' לא לעציד כלומר מי שלי' יוכל לעשות שתי מלות לא יעשה האחת אינו כן אצל יעשה המלוה אשר נזדמנה ולפיכך יניח אי זה מכן שיזדמן לו הנה התצאר לך שקראו לתפילין של יד ושל ראש שתי מלות ואלה שתי המלות לא יתחייבו לנשים מפני אמרו יתעלה צכצת חיוצס למען תהי' תירת י"י צפין ונשים אינן חייצות צתלמוד תורה וכן צארו צמכילתא וכבר נתצאר כלל משפטי אלה השתי המלות צפרק רציעי ממנחות :

(צפרשת ואחחנן • אהזה הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א')

מצוה יד היא שונו לעשות לילית והוא אמרו יתעלה ועשו להם לילית ונחנו על לילית הכנף והינה נמנית צצ' מלות ואע"פ שהעקר אכלנו התכלת אינו מעכצ את הלצן והלצן אינה מעכצת את התכלת שהרי נאמר צספרי יכול שהן שתי מלות תכלת ומלות לצן ת"ל והי' לכם ללילית מלוה אחת היא ואינה שתי מלות וזו אין הנשים חייצות צה כמו שהתצאר צראשון מקידושין (דף ל"ג ע"ג) וכבר התצארו משפטי מלוה זו צפ"ד ממנחות :

(צפרשת שלך לך • אהזה הלכות לילית פרק א')

מצוה טו היא שונו לעשות מזוזה והוא אמרו יתע' וכתבתם על מזוזת ציתך והנה נכפל הליווי הזה וכבר התצארו דיני מלוה זו צפ"ג ממנחות :

מגרת אסתר מצות עשה הרמב"ן

אלהים אצרהם איז ויוסף ואותו תעצודו וכו' תדבק וכי יכול אדם לידבק בשכינה והלא כבר נאמר כי י"י אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא אלא לומר לך כל המשיא צדו לתלמיד שקורא ושוני' והעושי' לו פרקמטי' והמנהיגו מנכסיו שהוא שאמר וכו' תדבק אש יש לך מדות אלו אחת ראשי להשגת ע"כ לשוני' באגד' ויש לנו סיוע זו לדברינו שאינו אלא רשות בשגוה שמו עם התנאין האלו ושמו לך כפל הרשות הזה להזהר בתנאיו ומ"מ לא נביא וצונו חשנע צחצחון המלות כי לא ימנה הרשות בשגוה אחת שמו ואם צא זו באיסור בשם אלהים אחרים וכו' מוכיח דזה וציוולא זו אלא הללו הנאמר זו צפירות שהזכרנו צעיקר הששי אע"פ שראיתי זה צמניין של צעל הלכות :

מצות עשה

הנעמד ושיראיו זהם צחורים צעת ההיא הקפה לא יפקידם המות ויתירו נפשם ויפרסמו האמוני' ויקדשו את השם צרצים כמו שהצטיינו באמרו לא עתה יבוס יעקב ולא עתה פניו יחורו כי צראותו ילדיו מעשה ידיו צקצו יקדישו שמי וגו' ולשון ספרא על מנת כך הולאחי אתכם מארץ מלרים על מנת שתקדשו שמי צרצים וצגמרת סנהדרין (דף ע"ד ע"ג) אמרו צן נח ימלוה על קדושת השם או אינו מלוה ת"ש ז' מלות נלעוו צני נח ואם אחת אומר כן תמניא הוה הנה נתצאר לך שהיא מכלל מיני המלות המחוייבת לישראל ושמו ראיתם על זאת המלוה מאמרו ונקדשתי צחוך צני ישראל וכבר התצארו משפטי מלוה זו צפרק שציעי מסנהדרין :

(צפרשת אמור אל הכהנים מדע הלכות יסודי התורה פ"ה)

מצו' י היא שונו לקרוא קריאת שמע ערבית ושחרית והוא אמרו ודצרת צס וכבר נתצארו משפטי מלוה זו צתקרת צרכות (דף כ"א) ושם נתצאר דק"ש דאורייתא וכתוב צתוספת' בשם שנתנה תורה קצע לק"ש כך נתנו חכמים זמן לתפלה ר"ל שזמני התפלה אינם מה"ת אמנם חיוצ התפלה עלמה מה"ת כמו שצארכו ומכמים ז"ל סדרו להם זמנים וזהו ענין אמרם (צרכות דף כ"ו ע"ג) תפילת כנגד תמידין תקנו רולה לומר שתקנו זמניהם כפי זמני הקרבן ומלוה זה אין הנשים חייבות צה :

(צפרש' ואחחנן אהצה הלכות קריאת שמע פ"ה)

מצוה יא היא שונו ללמוד תורה וללמד' וזהו הנקרא תלמוד תורה והוא אמרו ושנחתם לצניך וכתוב צספרי לצניך אלו התלמידים

נשצע העומדים שם אומרים סורו נח מעל אהלי הרשעים האנה סנרא' מכאן שאינה מלוה להשצע אפילו צעת הלורך ששם עת הלורך הוא צצ"ד ד"ל שמיראתם פן ישצע לשקר היו אומרים כך גם אל תטעה צמה שאמר שם אחר כך צגמרת על זה שאמרנו שהיו אומרים סורו נח וגומר כשאמר להשצע דקאמר צשלמא ההוא דקא משתצע קאי באיסורא שאין פירושו כי הוא חוטא ליצצע רק אש ישצע לשקר גירסת רצינו ניסים היא צשלמא האי דקא משתצע צשקרא קאי באיסורא :

צלאו הצא מכלל עשה שהוא עשה אין לנו צפירות שהזכרנו צעיקר הששי אע"פ שראיתי זה צמניין של צעל הלכות :

מצוה ח' היא שונו להדמות צו יתע' כפי היכולת והוא והלכת צדרכיו וכבר נכפל זה הליווי ואמר ללכת צכל דרכיו וצא צפ"י (סוטה דף י"ד) מה הקצ"ה נקרא חנון אף אחת ה"י חנון מה הקצ"ה נקרא רחום אף אחת ה"י רחום מה הקצ"ה נקרא חסיד אף אחת ה"י חסיד וכבר נכפל זה הענין צלשון אחר ואמר אחרי י"י תלכו וצא צפ"י שר"ל ההדמות צפעולותיו הטובות והמדות הנכצדות שיחואר צהם האל יתעלה על לך המשל יתעלה על הכל עלוי רצ :

(צפרשת וה"י כי תצא מדע הלכות דעות) :

מצות ט' היא שונו לקדש את שמו והוא אמרו ונקדשתי צחוך צני ישראל וענין זאת המלוה אשר אנתנו מלוים לפרסם האמונה הזאת האמיתות צעולם ושלל נפחד צהזק שום מזיק ואף על פי שצא עלינו מכרים לצקס מוננו לכפותנו שלא נשמע אליו אצל נמסר עלמנו למיתה ולא נתעבו לחשו צשכפרנו אף על פי שלצותינו מאמינים צו יתעלה וזאת היא מלות קדוש השם המלוים צה צני ישראל צכללס רולה לומר התרת עלמנו למות ציד האונם צעצור אהצחו יתעלה וההאמנה צאחדותו כמו שעשו חנניה מישאל ועזריה צזמן צצוכד נלר הרשע כשלוה להשתחוות לללס והשתחו לו כל ההמון וישראל צכלל ולא ה"י שם מקדש שם שמים אצל פחדו הכל והיתה צזה חרפה לכל ישראל על אשר אצדה זאת המלוה מכללס ולא נלעוהה זאת המלוה אלא לכמו המעמד המפורסם הגדול שהוא אשר פחד ממו כל העולם ולהיות פרקוס הייחוד צזה יעד השם על ידי ישעיה שלא תשלם חרפת ישראל צזה

והכתוב הזה אינו מורה אלא רשות שלא כדברי
הרצ: (ב) וכן וכו' תדבק מלוא שנשבע צמנו
לקיים מצותיו יתעלה ולהזהיר מן העצירות אשר
את י"י אלהיך תירא בכל ענין היראה והפחד
שלא תזכור שמו לזטלה ואותו תעצור צעשית
המלוא וכו' תדבק שתדבק בפסך אל מלכותו ואל
עבודתו ותזרז אותה אליו צעצועות ודברים לקיי
חפסך ויש לך רשות להשבע צמנו לקיים כל
דבר וכפל עוד מלוא צענין הדבקה אמרו
לאהבה את י"י אלהיכם ללכת בכל דרכיו
ולדבקה זו ונמנו דרשו צמפרי הדבק צמכמים
ותלמידים ועוד אמרו שם למוד דברי אגדה
שמחוך דברי אגדה אתה מכיר מי שאמר והי'
העולם ומתדבק בדרכיו והכלל שירנו צדבקה
הזו שיתחבר לחכמים וילמוד החכמות המועילות
לאהבה את השם וללכת בדרכיו ואף על פי
שהמדרשים חלוקים צמני הפסוקים האלו לא
נמנה וכו' תדבק מלוא אמת ולדבקה זו מלוא
אמת אצל נמנה מלוא א' להדבק זו יתעלה
בכל מיני הדבקה וכן ענין השבעה נכפל עוד
צמפוק אחר את י"י אלהיך תירא ואותו תעצור
וצמנו תשבע לא תלכו אחרי אלהים
(ג) ואין הכפל ראוי צמנות ולכן נאמר שהוא
לאו הצא מכלל עשה וצמנו תשבע לא תלכו
אחרי אלהים אחרים להשבע זהם או לעצדם
ולירא מהם וכבר נאמר זה צללו ושם אלהים
אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך אצל צא
לעצור עליו צללו ועשה כי האזהרות צע"ז רשות
צכתוב (ד) והרצ עלמו חוזר ורואה זה אמר
ואל הענין הזה כיוון הכתוב צמנו וצמנו תשבע
כלומר שאתה אליו לצדו תאמין והאמת שראוי
להשבע זו כלומר ולא יסתחף שם שמים וד"ה
לא שגלעונו צעצועה לעשותה (ה) וראיתי
צמדרש רבי תנחומא אמר להם הקצ"ה לישראל
לא תהיו סבורים שהוא לכם להשבע צמני
אפילו צמנת אלא אם יהיו צך כל המדוי את
י"י אלהיך תירא שתהיה כמותן שנקראו יראי
אלהים

הפסוק ליסבע לא הותר רק צעת הלורך א'
לפיים חצרו או לשא' לרכיו שילטרך להשבע
עליהם, וא"כ גם שם יש מקום לשאל ואימא
ה"מ לפיים את חצרו או לשאר לרכיו אצל מלקי
ללקי לכן יש לנו לומר שפירשו הוא שמלוא
להשבע צמנו: אמנם גרסת הרמב"ן נראה
צעני שאינה נכונה וזה כי איך אומר על וצמנו
תשבע אם אינו ענין לשבעה הדיינין דנפקא
לי' משבעה ה' תכחו ענין לשבעה דעלמא
דהא על כרחך אינטרך פסוק זה לשבעה
הדיינין לומר שאינו לוקה דפד"ה דמנה שהתירתו
התורה ליסבע הוא לפיים את חצרו אצל מילקי
ללקי: והפירוש שפירש הרמב"ן צו ואימא
לפיים את חצרו אצל מילקא ללקי שאמר
דמצעיא ליה דדוקא צעצועה הסומרים יהא
מותר כדי לפיים את חצרו אצל הנשבע מעלמו
שבעה צמני ילקה: אינו נכון שא"כ לא
היה ליה למימר צזה הלשון רק ואימא דוקא
צעצועה הסומרים או ה"מ צעצועה הסומרים
אצל שבעה אחרת לא ומה שאמר עוד (ב) כי
מוצו תדבק נפקא לן צמנת הסוגיא שהיא מלוא
להשבע צמנו לקיים המלות זאת הגרסא
משושה מראשה ועד סופה והגרסא הנכונה היא
אותה שלנו שאומרת דנפקא ליה מוצמנו תשבע
האחר וכו' תדבק נדרש להדבק צמכמים וגם
נכפל זו הלוי שהוא ולדבקה זו ואין צהם
מדרשים חלוקים ויצאו לעשה אחר כאשר כתבם
הרצ צמנ"ק שלו צמנות עשה ששית: ומה
שהקשה לעלמו (ג) שסובר שהשבעה רשות ממה
שצא זו הכפל שאינה מן הראוי לדברי הרשות
כל זה נמשך לפי גרסתו שגורם כי וכו' תדבק צא
ללוות על השבעה צמני המלות אמנם לפי
גרסתנו מוצו תשבע נפקא ואין כאן כפל שאמר
צא לשבעה צעת לורך והשני לשבעה קיום
המלות: ומה שאמר עוד (ד) שהרצ חזר וראה
שפסוק וצמנו תשבע לא נאמר רק לאסור עשה
צעצועה הע"ה ממה שכתב צמנ"ק המלוא כי
צמנו תשבע פירשו שאליו לצדו תאמין: אני
איני רואה זו שום חזרה ממה שכתב צמנ"ק
כי פירוש לשון זה שאמר שאתה אליו לצדו תאמין פירשו שמלוא עליך להשבע צמנו צעת
הלורך וכן צמניים שם אשר ראוי לאדם להשבע צמנו: ולא אמר ולא צמללים אחרים לומר
שיצו לאסור עשה צע"ה ועוד שם זה ה"י דעתו א"כ לא ה"י למנותה צמנות עשה רק
ה"י לו לכלול אותה צמנ"ק של ע"ה כי כן מנהגו לכלול אקורי עשה צמנ"ק כי שם מקומם
כאשר עשה צמנ"ק עמאח ופיה עמאח שמהם שם גם האסור עשה שמהם צמנ"ק
שלו צמנ"ק קע"צ: ומה שהציג עוד (ה) ממדרש תנחומא שמשמע ממו שמינה מלוא רק רשות
ועם כל התנאים ההם: נ"ל דהיינו דוקא כשאין כל כך לורך להשבע אלא שנשבע הוא לחצרו
לעשות דבר אחד והוא אינו מצקש ממו שישבע וזהו שממך למדרש הזה צמנ"ק רצה פרשת
מטות מעשה צינאי המלך שהיו לו שני אלפים עיירות וכלן נחרצו על שבעה אמת כילד אומר
אדם לחצרו צעצועה שאני הולך ואוכל כך וכך צמקום פלוני וכו' אצל צמנות עת הלורך להשבע
מלוא יצ צה ואל תשיצני ממה שאמרו צריש פ' שבעות הדיינים (דף ל"ט) ואם אמר הריני

מגלת אסתר מצות עשה הרמב"ן

לא תאכל תאנים ותאכל רמונים לא יחוייב
 שיהי' מחוייב לאכול רמוני' כמו שמחוייב שלא
 לאכול תאנים חגי' אומר כי גם זה אינו לעולם
 כי לפעמים שני הלויים יהיו שוים שילוו עליו
 לצלתי אכול תאנים ותאכל

אמרו אמרה תורה השבע בשמו
 ואמרה תורה אל תשבע ר"ל כמו
 שהשבעה אשר אין צורך אליה
 מזדויר ממנה והיא מצות לא תעשה
 בן השבעה בעת הצורך מצוה בה
 והיא מצות עשה ולזה לא הותר
 להשבע בדבר מכל הנבראים כמו
 המלאכי' והכוכבים אלא על צד
 חסרון המצרף כמו שישבע בשמש
 והוא ירצה לומר אדון השמש ועל
 זה הצד תשבע אומתנו בשם משה
 רבי' מה נכבד שמו כאלו הנשבע
 נשבע באדון משה או במי ששלחו
 וכל עת שלא יבין הנשבע זה
 ונשבע באחד הנבראים להאמינו
 שיש לאותו הדבר אמתת עצם עד
 שישבע בו כבר עבר ושתף דבר
 אחר עם שם שמים אשר בא
 הפירוש (סוכה דף מה ע"ג) כל המשתף
 שם שמים עם דבר אחר נעקר מן
 העולם ולזה הענין כיון דכתוב
 בשמו תשבע ר"ל שאליו בלבד
 תאמין האמת אשר ראוי לאדם
 להשבע בו וכבר אמרו בתחלת
 תמורה (דף ג' ע"ג) מנין שנשבעין
 להי"ם המצות דכתיב ובשמו תשבע
 (צ"פ) והיה עקב הפלגה הלכות שבעות י"ח
 מצוה לג

על כל פנים רמונים
 וזה יתברר צדדיו פני
 המלכה ומה שהוסף
 עוד שם שהתורה ממש
 צוה לא תאכל עליו
 חמץ שבעת ימים תאכל
 עליו מלוח וכו' הוא
 חיוני והוא לא תאכל
 עליו חמץ ותאכל עליו
 מלוח הוא רשותי' מה
 שהוא רשות הוא מפני
 שהתורה היתרתו במקום
 אחר כ' כתיב צער
 תאכלו מלוח קצו
 הכתוב חוצה צליל ע"ו :
 ונ"ל שהכוון בדברי
 הרב שהשבעה
 צמנו צעת הלורך היא
 מלוח כאשר היא ממש
 שאמרו אמרה תורה
 השבע בשמו והכוגיא
 שהיא הרמז"ן מתמורה
 (א) דמשמע ממש
 שהפסוק הזה לא צו
 רק להחירק לנו נ"ל כי
 חלוק גרמאות יש כאן
 וצילקוט פרשת ואלחנן
 היא שתיים וגרסת
 הרב צג' שלו לא היתה
 כאותה שהצאתי לעיל
 צ"ס הרמז"ן רק כמו
 שחלחתי בגמרות שלנו
 וז"ל אימא אפילו שבעות

אמת צהדיא כתיב שבעת ה' תהי' צין שניהם
 אימא ה"מ לפיכך את חזירו אל מילקא ללקי
 לא מליח אמרת דהכתיב וצמנו תשבע הכו' מצעי

מזה שאין השבעה צמנו צעת הלורך חוצה ומלוח
 עשה אל מילקא חזירו עם תנאים רבים
 והכתוב

ל' לכדד גידל דאמר רב גידל מניין שנשבעים לקיים את המלוא שנאמר נשבעתי ואקיימה
 לשמור משפטי לדקדק הכתיב קרא אחרינא וכו' תדקק וצמנו תשבע עד כאן נשנו וכו' וכך יש
 לנו לפרשה לפי דעת הרב שסובר שהשבעה צעת הלורך מלוח אימא אפילו שבעות אמת פי' שילקא
 מפני שהרי הוא כמוליד שם שמים לצעלה ומשני צהדיא כתיב שבעות אמת מותרת שכן
 נאמר שבעת ה' תהי' צין שניהם וחזר ושאל אימא ה"מ לפיכך את חזירו אל מילקא ללקי
 פי' גם כי הורשה צהדיא הפסוק להשבע לא ה"י רק להפיק את חזירו על טענתו אל מילק'
 ללקי והסי' שזה אי אפשר דהכתיב וצמנו תשבע פי' וממשמעו הוא שמוזה להשבע צעת הלורך
 א"כ מאחר שהוא מלוח אינו לוקה עליה ואין לפרש שבעות כתיב וצמנו תשבע שרלונו
 שיהא מותר צלדל שאל"כ הדרא קושיא לדוכתא לפי שצדלתי יש לנו לומר שגם כשהותר מזה
 הפסוק

מזה שאין השבעה צמנו צעת הלורך חוצה ומלוח
 עשה אל מילקא חזירו עם תנאים רבים
 והכתוב

פירשתי יתכן שחצא המלך הזאת בחשזון רמ"ח
מלות עשה ומן הטעם הזה חללו לא ימנו המלות
הכוללות מפני שכבר נמנו צפרען וכמו שלא
נמנה הכפל מלך מן המלות פעמים שלש צפרע
אלא אחת כן לא נמנה כפלן בכלל אללא לאחת
ואולם אם דורש כפולן והוסיף בו ענין ראוי
להמנות ימנו ואם חולי יהי מדרשם בתפלה
עיקר מן התורה נמנה אותו צמנינו של הרב
ונאמר שהיה מלך לעת הברית שנאמין שהוא
יתצרך ויתעלה שומע תפלה והוא המליל מן
הברית בתפלה וזעקה והבן זה :

ששנינו צמנינו ולומר מהו דתימא הואיל וכתיב
מלות וכו' :

מצות עשה

מצוה ו' הוא שנינו להתחזק עם החכמים
ולתמידק עמם ונתמידק ציטצתם
בכל אופן מאופני העבוד' והסדר' צמאכל וצמשתה
והעסק כדי שיגיע לנו להדמות צמשיה' ולהאמין
האמתיות מדבריהם והוא אמרו יתעל' וצו מדצק
וכבר נכפל זה הליווי ג"כ ולדצקה צו' וצא
צמפרי ולדצקה צו' הדצק צמכמים ותלמידיהם *
וכן הציאו ראיה על זה חיוצ האדם לישא צת

תלמיד חכם ולהאכיל תלמידי חכמים ולחת להם
עסק מאמרו וצו מדצק ואמרו וכי אפשר לו
לאדם לידצק צמכניה והא כתיב כי י"י אלהיך
אם אוכלה הוא כל המשיא צתו לתלמיד חכם
אלא והנושא צת ת"ח והמכנה תלמיד חכם מנכסיו
מעלה עליו הכתוב כאלו נדצק צמכניה :
(צפרשת והיה עקב מדע הלכות דעות פרק ו')

מצות עשה מגלת אסתר

עיינתי צמזרחי פ' ואחזקן וראיתי כי סתר דצרי הרב צממשלים שהציא שכתב וכי אם
יאמר רופא אל תאכל לונן ואל תשכב צמחצ צמזמן שאתה חולה ותאכל
לונן ותשכב צמחצ צמזמן שאתה צמריאות יהיו שני אלו הדצורי' חיוציים והלא הראשון צלצד
יהי' חיוציי והשני רשותיי שאל ירלה צהיותו צריא שיאכל לונן הרשות צידו אף כאן אמרה
תורה אי אתה רשאי

כתב הרב והמלך
שציעית
היא שכלטוינו להשצע
צממו והוא אמרו יתע'
וצממו תשצע וכבר אמר
צפ' ראשון מתמורה
מנין

מצה ז' היא שצונו להשבע
בשמו כשנצטרך לקיים
דבר מהדברים או להכחישו כי בזה
תהיה חגדולה והכבוד והעילוי והוא
אמרו ית' ובשמו תשבע ובבאור
אמרו

ישכון אור : אני אומר כי המשל שהציא המזרחי הוא רחוק מן המשל כרחוק מזרח
ממערב כי כשאמר הרופא לאדם אחר אל תאכל לונן וכו' ותאכל לונן וכו' התנה צהיותו צמתי
אכיות חלוקות זו מזו כי צפעס אחת הוא חולה וצמחרת הוא צריא' אמנם צכאן כשאמרה
התורה אל תשצע והשצע אין שני איכות צאדם כי לעולם הוא אדם צענין אחר וא"כ יש לנו
לפרש שניהם צאופן אחד כי כמו שלא תשצע הוא דרך חיוצ כך השצע הוא דרך סיוצ ואף
אח"ל שגם צכאן הוא צמני אכיות שהא' הוא שלא צעת הלורך והצ' הוא צעת הלורך מ"מ
אין הכדון דומה לראיה כי עת החולי נקרא כאן צעת הלורך לישצע לקיים דצד או להכחיש
וא"כ יהי' חיוציי ועת הלורך צצצועה הרי הוא כמלך אכול דצד פלוני לרפואתך או
שמה סם פלוני שהוא חיוציי צודאי' ומה שהוסיף עוד משל אחר שם צאמרו ואם אמר
לא

התפלה אינם מן התורה ואמר שא"כ
 שאין חיוצ מן התורה להתפלל בכל יום ומתי
 יהיה החיוצ כ"ל שלא השגיח על דברי
 הרב שהרי הוא כתב צירור מלות עשה
 להתפלל בכל יום וכו' הרי שהמלות בכל
 יום ואם כתב אח"כ שזמני התפלה אינן
 מן התורה פירושו שאין זמנה קצוע באיזו שעה
 מן היום יתפלל כי מן התורה הרשות צידו
 להתפלל באיזו שעה שיראה אלא שחכמים
 תקנו לה זמנים צומני הקרצ' התמידים וזהו
 פירוש תפלות כנגד תמידים תקנו לפי מה שכתב
 המגדל עוז בתחלת הלכות תפלה נחזור הרב
 ונכון הוא גם מה שאמר (ג) שרצ יהודה
 לא הי' מתפלל אלא כל ל' יום זהו נוסח תפלתם
 אצל תפלה אחרת דלמי הי' מתפלל בכל יום
 והי' מקלר זה מפני הלמוד : ומה שאמר עוד
 (ד) כי דרשת הספרי היא אסמכתא אני אומר
 שאין לו שום ראיה לומר שמהא אסמכתא כי
 מאמרי הגמ' שדחקוהו ישצנו כלם לפי עניותינו
 ומה שאמר עוד (ה) שאם היא דרשה גמורה לא
 תהי' רק צעת לרה אני אומר שעל זה כבר
 נלטינו צתרועת החולדות ועוד כי צזה הפסוק
 לא הוזכרו חולדות ומנא ל' ליתן את האמור
 של זה צזה . ומה שאמר עוד (ו) כי כבר
 דרשו צספרי צזה הפסוק דרשה אחרת שהיא
 לעצוד הי' בכל לצצנו צלמוד תורתו וצעשיית
 מלותיו הנה אין מכאן תשובה על הרב
 שלא לקח זאת הדרשה כי כל אחד
 חפץ הדרשה המתישצת צעיניו יותר צפשו
 הפסוק : ומה שאמר עוד (ז) כי מה שאמרו
 עצדו צמקדשו אין פירושו צתפלי הנה אין לו
 שום ראיה צזה ודעת הרב שפירושו צתפלה
 וראיתי למהר"ר דוד ויעל שאמר צכתר תורה
 שלו צעשה של תפלה סימן ז' שנראה לו להציא
 עוד ראיי שמלות התפלה הוי דאורייתא ומה
 שאמרו צפי מי שמחו (ד' ק' ע"צ) דמה שהנשים
 חייצות צתפלה הוא לפי שהי' מ"ע שאין הזמן
 גרמא ואמר שפירושו הוא שאין לה זמן קצוע
 דאורייתא דלי מדרצקן יש לה זמן קצוע וכדתנן
 תפלת השחר עד מלות וכו' ואמר שאם מלות
 התפלי היא מדרצקן היאך חייצו זה הנשים
 מטעם דהוי מלות עשה שלא הזמן גרמא הרי
 היא מלוא שהזמן גרמא מדרצקן שהם תקנו לה
 זמן אלא ודאי ומה שאמרו דנשים חייצות זה
 מפני שאין לה זמן קצוע אנו מצינים שהיה
 מן התור' ע"כ כונתו ונרא' לי שאין משם
 ראיה

מלוא בכל יום ומתי תהי' התורה הזאת המוטלת
 עלינו מן התורה שיתפלל יום אחד צשנה או
 בכל ימיו פעם אחד (ג) וכבר אמרו צרצ יהודה
 דמתלתין יומין לתלתין יומין הי' מללי לפי
 שהי' עוסק צתורה וסמך על מה שאמרו מצרים
 שהיו עוסקין צתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין
 לתפלה שהיא דרצקן לעולם אלא ודאי כל ענין
 התפלה אינו חוצה כלל אצל הוא ממדות חסד
 הצור' ית' עלינו ששומע ועונה בכל קראנו אליו
 ועיקר הכחוצ ולעצדו בכל לצצם מלות עשה
 שתי' כל עצודתנו לאל יתע' בכל לצצנו כלומר
 צכונה רלויס שלימה לשמו וצאין הרהור רע לא
 שנעשה המלות צלי כונה או על הספק אולי
 יש צהם תיעלי כענין ואהבת את י"י אלהיך
 בכל לצצך ובכל נפשך ובכל מאדך שהמלות היא
 לאהוב את השם בכל לצ ולצ ושנסתכן צאהצתו
 צנפשו וצממונו (ד) ומה שדרשו צספרי ולעצדו
 זה תלמוד ד"א זו תפלה אסמכתא היא (ה) או
 לומר שמתכלל העצודה שכלמוד תורתו ושנתפלל
 אליו צעת הלרות ותהינה עינינו ולצנו אליו כעיני
 עצדים אל יד אלוניהם וזה כענין שכתב וכו'
 תצאו מלחמה צארצכם על הר הרור אהכם
 והרעותם צחולרות ונצכרתם לפני י"י אלהיכם
 והיא מלוא על לרה שצצא על הצצור לצעוק
 לפניו צתפלה וצתרועה והוא הענין שצאר שלמה
 ע"ה כמו שכתב צפעלר שמים ולא יהי' מטר
 וכתיב רעצ כי יהי' דצר כי יהי' שדפון ירקון
 ארצעה חסיל כי יהי' כי ילר לו אויצו צארץ
 שעריו כל מחלה כל תפלה כל חמה אשר יהי'
 לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעו איש
 נגע לצצו ופרש כפיו אל הצית הזה (ו) וכבר
 דרשו עוד שם צספרי רצי אליעזר צן יעקב אומר
 ולעצדו בכל לצצם ובכל נפשכם מה ח"ל והלא
 כבר נאמר בכל לצצך להלן ליסיד וכאן לצצור
 כאן לתלמוד כאן למעשה אומר שנלטינו
 לעצוד השם בכל לצצנו צלמוד תורתו וצעשיית
 מלותיו וכן זו שנייה שם (ז) אותו תעצדו
 עצדיהו צתורתו עצדוהו צמקדשו פירושו לומר
 שיעצדו אותו צמקדשו צעצודת הקרצנות והסיר
 והשתחויות שם מוסיק על עצודת המלות לפי
 שאמר הכחוצ אחרי י"י אלהיכם תלכו ואותו
 חיראו ואת מלותיו תשמורו ודרשו שם צספרי
 את מלותיו תשמורו זו מלות עשה וצקילו תשמעו
 ליתן לא מעשה צקול נציאו הנה עשיית המלות
 כלן כבר נאמר ולכך דרשו ואותו תעצדו צעצודת
 המקדש ואמרו צפירוש כלל הפסוק עצדוהו
 צתורתו עצדוהו צמקדשו (לומר) שלוא תחלה
 עצדוהו צתורתו כלו' צעשיית המלות כולן מריש' דקרא ולוא עצדוהו צמקדשו מן ואותו תעצדו
 לומר כי צזה כולו תהי' עצודתנו שלימה אליו יתע' והנה הם מלוא כוללות אצל מפני שלוא
 אותנו צפסוק בכל לצצם צענין חדש להיות כל לצצנו מיוחד אליו יתע' צעשיית המלות כאשר

היה המענה על זאת השאלה ודחיית זה המאמר ואמר מלך דצעינא שם צסם וליכא ורולא לומר שיצרך צסם צסם כמו שאמרו יכה יוסי את יוסי ועוד אזכרת עשה היא וכל אזכרת עשה לא שמה אזכרת רולא לומר שזה שאמרת אזכרתיה מאת י"י אלהיך תירא אינו אזכרת כי הוא לווי והוא מלות עשה ואין מזהירין צעשה - הנה כתבאר לך כי אמרו את י"י אלהיך תירא זו מלות עשה : (צפרשת עקצ - נדע הלכות יסודי התורה) :

מצוה ד' היא שנונו להאמין יראתו יתע' ולהפחד ממנו ולא נהיה ככופרים ההולכים צעירות לצסם וצקרי אצל כירא ציראת ענשו צכל עת וזהו אמרו את י"י אלהיך תירא וצגמ' ס'הדרין (ד' ק"ו) אמרו על דרך ויכוח צאמרו נוקצ שם י"י מות יומת ואמר פירש דכתיב אשר נקצו צעמות ואזכרת' מן את י"י אלהיך תירא רולא לומר חולי אמרו ונוקצ שם י"י הוא שיזכיר צסם לצד מצלתי שיצרך וא"ת אי זה עון צזה נאמר כי הוא עזז כירא כי מיראת צסם שלא יזכיר שמו לצטלה

נראה לי שהנכון בדברי הרצ שהתפלה הוא מן התורה כאשר הביא יצחק דספרי ומה שאמר הרמב"ן (א) כי מה שהקלו זה במקומות רבים נראה שהיה דרצון חני אומר שצכל מקום שהזכירו תפלה דרצון רלונס הוא על נוסח התפלה שחקנו לנו שמן התורה כל אחד יכול להתפלל כפי דעתו צצקשת לרכיו ולשפך שיחו לפני ה' צדרך שייטצ צעיניו והם תקנו לנו נוסח הזה מ"ת צרכות - וא"כילדק מה שכתב הרצ צחצירו הגדול שחייצ אדם מן התורה להתפלל צכל יוס אצל שאין מנין התפלות ולא משנה התפלות מן התורה פ"י משנה נוסח ע"כ - וגם מה שאמרו צספק התפלל שאינו חוזר ומתפלל זהו נוסח תפלתם אמנם חייצ הוא להתפלל תפלה אחרת כפי - דעתו (ב) ומה שתמה עוד על דברי הרצ שכתב צחצורו הגדול כי זמני התפלה

כתב הרב מלוא חמישית שנלטינו צעצודתו שנאמר ועצדתם את י"י אלהיכם וגומר ואומר ולעצדו צכל לצצכם אומר ז"ל ואצ"פ שאלוה זו מן המלות הכוללות כלומר שאינן נזונות כמו שצאמרו צעיקר הרציעי יש צו גם כן פרט והוא מלוא צתפלה ולשון ספרי ולעצדו זו תפלה וצמשתו של ר' אליעזר צנו של רבי יוסי הגלילי אמר מנין לעיקר תפלה מן המלות שנא' את י"י אלהיך תירא ואותו תעצוד ואמרו עצדו צחצורו עצדו צמקדשו כלומר ללכת שם להתפלל צו כמו שציאר שלמה כל אלה דצרי הרצ ואין הכונה צזה (א) שכתב צארו חכמים צגמרא תפלה דרצון כמו שאמר צפר"ג דצרכות (ד' ק"ח) לענין צעל קרי שקורא ק"ש ומצרך על המזון לאחריו ואינו מתפלל והענין העם צזה אלא ק"ש וצרכו המזון לאורייתא תפלה דרצון וצגמרא סיכה (ד' ל"ח) אמרו גצי תפלה דרצון דתנן ואם התחילו אין מפסיקין והקשו צלולצ דקחני נועלו על שולחנו אלמא מפסיק והשיבו צדרך תימה מאי קושיא הא לאורייתא הא דרצון - וכבר ראינו לו צהלכות תפלה אמר שחייצ אדם מן התורה צתפלה צכל יוס אלא שאין מנין התפלה ולא משנה התפלה מן התורה כך כתב צזה המאמר צמלוא עשירית שזמני התפלה אינן מן התורה אצל חוצת עלמה היא מן התורה וגם זה אינו נכון צעיני שצעל קרי מצרך על המזון לאחריו מפני שהוא מן התורה ואינו מתפלל עד שיטענול אפי' עמד כמה ימים צקריו ועוד שמי שנאנס ולא התפלל צשחרית וצמנחה נסחפק צעלמו ספק התפלל ס' לא התפלל א"כ לפי דצריו של הרצ הי' לריך לחזור ולהתפלל והם פסקו לעולם צכל ספק צתפלה שאינו חוזר ומתפלל מפני שהיה מדרצון (ב) ואם אינה מלוא

מצוה ה' הוא שצונו לעבדו וכבר נבפל זה הציווי פעמי
ואמרו ועבדתם את י"י אלהיכם +
ואמר ואותו תעבדו + ואע"פ שזה
הציווי הוא ג"כ מהציווים הכוללים
כמו שביארנו בשרש ד' הנה יש
בן יחוד אחר שהוא צוה לתפלה -
ולשון ספרי ולעבדו זו תפלה + ואמרו
ג"כ ולעבדו זו תלמיד ובמשנתו של
רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי
א' ר' מנין לעקר תפלה מצוה מהבא
את י"י אלהיך תירא ואותו תעבדו
ואמרו עבדו בתורתו ועבדו במהדשו
ר"ל הבוין אליו להתפלל שם כמו
שבאר שלמה עליו השלום :
 (צפרשת ואלה המשפטים - אהצה הלכות תפלה וצרכת כהנים פ"א :
 מצוה ז

אחרת כפי - דעתו (ב) ומה שתמה עוד על דברי הרצ שכתב צחצורו הגדול כי זמני התפלה

הענין העם צזה אלא ק"ש וצרכו המזון לאורייתא תפלה דרצון וצגמרא סיכה (ד' ל"ח) אמרו גצי תפלה דרצון דתנן ואם התחילו אין מפסיקין והקשו צלולצ דקחני נועלו על שולחנו אלמא מפסיק והשיבו צדרך תימה מאי קושיא הא לאורייתא הא דרצון - וכבר ראינו לו צהלכות תפלה אמר שחייצ אדם מן התורה צתפלה צכל יוס אלא שאין מנין התפלה ולא משנה התפלה מן התורה כך כתב צזה המאמר צמלוא עשירית שזמני התפלה אינן מן התורה אצל חוצת עלמה היא מן התורה וגם זה אינו נכון צעיני שצעל קרי מצרך על המזון לאחריו מפני שהוא מן התורה ואינו מתפלל עד שיטענול אפי' עמד כמה ימים צקריו ועוד שמי שנאנס ולא התפלל צשחרית וצמנחה נסחפק צעלמו ספק התפלל ס' לא התפלל א"כ לפי דצריו של הרצ הי' לריך לחזור ולהתפלל והם פסקו לעולם צכל ספק צתפלה שאינו חוזר ומתפלל מפני שהיה מדרצון (ב) ואם אינה מלוא

לא יהי' לך י"ו ד' מניעות לא יתחייב
 שארצותם אמר הקצ"ה כי חנני ולא יהיה לך
 דוקא אמר ולא כל פרשת לא יהיה לך ומה
 שאמר עוד (ג) כי מה שאמרו חנני ולא
 יהיה לך שמעו מפי הגבורה פירושו ששמעו
 כלשון המדבר על עצמו אצל לא צאו
 לומר ששניהם יצאו צאנין כ"ל כי זה אי
 אפשר לפי שאמר זה לא נאמר רק על מה
 שהקשו צגוני תורה חרי"א הוי והסיצו חנני ולא
 יהיה לך שמעו מפי הגבורה לומר שהם
 משלימות המנין שאם לא כן מה להם להזכיר
 חנני ואי משום שהיו לריכים לומר כלל יהי'
 לך שנאמר מפי הגבורה כלומר כלשון מדבר
 על עצמו לפי פירושו ואם לא היו מצא"ה ג"כ
 חנני הי' נראה שהוא לא צא כלשון מדבר
 על עצמו שזהו מן השקר אם כן הי' להם
 לומר חנני ולא יהיה לך ולא תשתחוו להם
 שמעו מפי הגבורה שאלו השני לאוין הם
 המשלימות החשבון לפי דרכו ומה שאמר
 (ד) שצ"ג מנה לא יהיה לך על מניעות קיום
 הכללים ושכן נראה גם כן מהמכילתא חנני
 צהליני על הרצ צלחין שהשיג עליו הרמב"ן
 אכתוב דעת הרצ שונאו אזכרה מלכאמין לאל
 אחר זולתו יתצרך ושם יתבאר צ"ה :

חלמוד לומר לא יהיה לך וזה דעת צעל הלכות ויש לו פני' אצל עוד צמלות לא
 תעשה אחר המתחורר לי :

מצות עשה

מצוה ב' היא הלווי שלנו צהאמנת היחוד והוא
 שנאמין שפועל המליחות וסבתו
 הראשונה אחד והוא אמרו יתע' שמע ישראל יי'
 אלהינו יי' אחד וצרוצ המדרשות תמללם אומר
 על מנת ליחד את שמי על מנת ליחדני ורבים
 כאלה רולים צזה המאמי' אנהנו אמנם הוליאנו
 מעצדות ועשה עמנו מה שעשה מן החסדים
 והטובות על תנאי האמנת היחוד כי אנהנו מחויבים
 צזה והרצה מה שיאמרו מלות יחוד ויקראו ג"כ
 זאת המלות מלכות שמים כי הם אומרים כדי לקבל
 עליו מלכות שמיסר"ל ההודאה ציחוד והאמנתו :
 (צפרשת ואחחנן . מדע הלכו' יקודי התורה
 פרק א')

מצוה ג' היא שלנו צהאמנתו יתע' וזה שנחשב
 ונחבונן צמלותיו ומאמריו ופעולותיו
 עד שנשיגהו ונהנה צהשגתו צתכלית ההנאה וזאת
 היא האהבה המחויבת ולשון ספרי לפי שנאמר
 ואהבת את יי' אלהיך חיי' יודע כיצד אהב
 את המקום חלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר

וצין מה שאמר יתע' צלדוק המדות חני יי'
 אלהיכם אשר הוליאתי אתכם מארץ מנרים והוא
 יראה לומר הוליל וקבלתם מלכותי מליאת
 מנרים קבלו גזירותי ואם תהיה צכל מקום
 מלוא שיאמר דעו והאמינו שאני יי' שהוליאתי
 אתכם מארץ מנרים ועשו מלותי עם כל זה לא
 יצא צחשבונן המלות כי הוא העיקר והן התולדות
 כאשר פירשתי (ג) ולדעת הזו מה שאמרו
 צתשובת השאלה תורה חרי"א הוי חנני ולא
 יהיה לך מפי הגבורה שמענום לומר שיש צדיצור
 לא יהיה לך שמי מלות ישלימו לחרי"ג והם
 המניעה צללמים לא יהיה לך ולא תעשה לך
 ענין אחד והמניעה צע"א לא תשתחוו להם
 ולא תעצדם מלוא אחרת הודיעו כי עד כאן
 הדברות מפי הגבורה מוצנות לכלם כאשר הם
 כלשון מדבר על עצמו חנני יי' על פני ושאר
 הדברות כלשון נציא מתרגם ציניהם : אצל
 הכונה מפני (מלוא) הדיצור צצ' שהן משלימות
 המנין וכן מנה צה"ג צמלות לא תעשה עוד
 ע"א אחד ומנה צלחין צצמלקות (ד) לא יהיה
 לך אחד שהיו אללו מניעה צקיום הכללים ולא
 הזכיר לאו אחר צעשייתן ומלאתי רחיה לדבריו
 שאמרו צמכילתא לא יהיה לך אלהים אחרים למה
 נאמר לפי שנאמר לא תעשה לך פסל אין לי
 אלא שלא יעשה העשוי צצ' מנין שלא יקיים
 חלמוד לומר לא יהיה לך וזה דעת צעל הלכות ויש לו פני' אצל עוד צמלות לא
 תעשה אחר המתחורר לי :

כתב הרב המלך הראשונה שנלכדו
באמונת האלהות והוא שנאמין
שים עלה וסנה הוא פועל כל הנמלכות והוא
אמרו יתעלה אנכי יי' אלהיך צדק גמ' מכות אמרו
תרי"ג מלות נאמרו לו

מצוה א היא הצווי אשר צונו
בהאמנת האלהי והוא
שנאמין שיש שם עלה וסבה הוא
פועל לכל הנמצאים והוא אמרו
אנכי יי' אלהיך ובסוף גמ' מכות
(דף כ"ג ע"ג) אמרו תרי"ג מצות נאמרו
למשה בסיני מאי קראה תורה צוה
לנו משה ר"ל מנין תורה והקשועל
זה ואמרו תורה בגימטריא תרי"א
הוי והיה המענה אנכי ולא יהיה
מפי הגבורה שמענום הנה נתבאר
לך שאנכי יי' מכלל תרי"ג מצות
והוא צווי באמונת האלהות כמו
שבארנו :

(צפרשת וישמע יתרו מדע הלכות יסודי התורה
פ"ח) מצוה ב

נראה לי שהנכון כדברי הרצ כי דבור
אנכי ה' אלהיך הוא מן המנין
כמו שהוכיח מהסיד דמכות ורמ"י עוד ממה
ח' ע"ג) איזו היא מלות
שנאמרה בתחלה הוי
אומר זה ע"א (ופרש"י
החם וז"ל שנאמרה
בתחלה הוי אומר זו ע"א
דכתי' בתחלת עשרת
הדברים אנכי ולא יהי
לך דהיינו ע"א עכ"ל
ויש לשאל על רש"י מה
הי' לו לזכור כאן
אנכי אלא צודאי לכך
כתב אנכי משום דקשיא
ליי' מה שאמר צגמ' כי
ע"א נאמר' בתחלה
שהרי אנכי שהיה
מלות האמנה צאלקים
נאמרה בתחלה ולכן כי
אנכי לומר שגם כי
האמנה צאלקות שילאס
לנו מאנכי היא המלך

הראשונה מכל מקום זו נכלל גם כן ענין
הע"א שמי שאינו מאמין צאלקות היינו כעוד
ע"א לו נאמר ג"כ כי ממה שאמר הגמ' איזו
היא מלות שנאמרה בתחלה ונא' אמר שנאמרה
בראשונה יורה שאין ע"א מלות ראשונה וזהו
שפרש"י שנאמרה בתחלה דכתיב בתחלת עשרת
הדברים אנכי ולא יהי לך דהיינו ע"א ולכן
הביא רש"י גם אנכי שלא תטעה שע"א היא
מלות ראשונה כי אינה ראשונה רק נאמרה
בתחלת עשרת הדברות היינו אחר אנכי ומ"מ
נקראת תחלה לגבי שאר הדברות הצלות
אחרים . אח"כ עיינתי שם צגמ' וראיתי כי
אין חלוק צלשון תחלה צלשון ראשונה . ומה
שכתבתי כי מזאת הסוגיא יש ראיה על היות
אנכי מכלל התרי"ג הוא הפך סדרת צעל זוהר
הרקיע שהוא כתב צמלות עשה הראשונה שהביא
המשורר שמעם ראיה שאנכי אינו צמנין המלות
ומה שקראו לע"א מלות שנאמר' בתחלה ונראה
שלא דק צלשון רש"י . ומה שאמר עוד כי
דעת צה"ג שלא נאמר' הי' לפי שאנכי הוא
יסוד המלות כ"ל שגם כי הוא יסוד לא יגרע
מהיות גם כן מלות שהרי מלות להאמין ציסוד
הזה (א) ומאמר המכילתא שנראה משם שאין

קצלת המלכות צכלל הגזרות זהו קודם שיקצלוהו
להאמין צמלכות . ומה שאמר עוד (ב) כי תמה
לך שא"כ יהיו מפי הגבורה פמם ומפי תר"ח
לא ידעתי אין יוליא זאת החולד' כי גם שצדצור
לא

הרמב"ן

עד כאן השנות על השרשים

ועתה אני מתחיל להתלמד בפרטי המצות

ואיני מקבל על עצמי לכתוב חלף מה שיסתפק צמנין המלות דולס לומר שיהי' לי דבר
מנין אחר זולתי מנינו של הרב כגון שנמנה הוא ז"ל דבר ואיננו חללי צא צמנין המלות
אף על פי שלא חסכים עמו צפירוש הענין ההוא או צדינין שהוא פוס' זו וכל שכן צדצרי' הכתובים
לו צמצורו הגדול צין שכבר הקשו עליו סכמי הדורות או שמחלו עליהן בכל זה אינני כותב דבר
והמשל בזה מה שהזכיר צמלות ע"ע שאין צורך צהמה עהור' נובג צחול' לאחר וכן כתב צמצורו
הגדול וזה טעות צררתיו צהלכות צכורות צראיות גמורות . וכן יש צמאמר צצרי' נזכר מהם
צמצורו הגדול ונתקנו שם ונשארו בזה טעותם כגון מה שיאמ' צעיקר ע' כי אמרו יתע' וכרמך לא
תעולל ואמרו ית' לא תפאר אחריו הם מניע' ח' מענין ח' שלא תלקט הפירו' כולם והנותר מן
הענבים נקר' עוללות והנותר מן הזית' נקרא פארות וכתב צמלות עשה קכ"ג שנלמדינו לעזר צמה
שישאר צכרם צעת הצליר לעניי' והוא הנקרא עוללות . וכ"כ עוד צמלות לא תעשה צמלות ר"ע
שאמרו יתע' לא תעולל שהיא אזהר' מלכלות הכרם צעת הצליר אצל נתיב האשכולות אשר
צקלוות לעניי' וכן הדין צשאר חילנות וכפלה המניע' מזה הפנין צעלמו צזחים שנאמר לא
תפאר אחריו ומשניהם כלמוד לכל חילנות וזה כולו טעות מפורסם ופירש וכרמך לא תעולל
ענין מתיחד צכרם להניח הענבים הקטנים אשר הם לגדולים כעוללים לאיש כמו שציארו ז"ל
(פאה פ"ז) כל שאין להם לא כחף ולא נסף וכענין שכתב עולל יעוללו בגפן ואולי לרצונם
הטעות הזה צמאמר מסוגיא אחת ירושלמית שהיא שנויה צמסכת פיה (דף י"ו ע"ג) ששאלו
צפיה חילנות מנין תלמוד לומר שדך ומזרו ואמרו על דרך המסלוקת ואית דצעי נשמעיה
מן הדא כי תצור כרמך מה את שמעת מינה אמר רבי יוחנן לא תדקדק אחריו כמה דתימא
ועולל לנו כי תצור זיתך מה את שמעת מינה אמר רבי יונה לא תקיפו פאת ראשכם פי' שם
לא תפאר מלשון פארי המגצעות שהוא פאר הראש כמו שאמרו לא תעול תפארתו ממנו זו היא
הסוגיא ששם צירושלמי ואין ענינה כמו שחשב הרב אצל אזהרת וכרמך לא תעולל היא מיוחדת
צעוללות מעט ועיקר אזהרת כי תצור כרמך כמו כן על העוללות היא אצל מפני שאמר בכתוב
הזה לא תעולל אחריו כללו בזה עוד אף הפיא' כמו שדרשו צסיפרי אחריו מלמד שישלו שכהם אחריו מלמד
שים לו פיה ודרש ר' יונה שלשון לא תעולל משמע לעוללות ממנו וככנים צכאן שאמר אחריו שלא
ידקדק אחריו לכלות הפיה וצגמרא חולין (דף קל"א) מפורש ד' מחנות שצכרם הפרט והעוללו
והשכה והפיה שנים שצאילן דכתיב וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט וכתיב כי תצור
כרמך לא תעולל אחריו ואמר ר' לוי אחריו זו שכהם פיה גמר אחריו מזמים שזים שצאילן
והשכה והפיה פיה דכתיב כי תצור זיתך לא תפאר אחריו ותנא דבי רבי ישמעאל לא
תעול תפארתו ממנו אחריו זו שכהם שם נחצארו עיקרי הדברים ומשם הי' ראוי לקבל אות' וצפרי'
החשיעי ממשנת פיה כך הוא מתצאר ומכל מקום לדברי הכל אזהרתו כרמך לא תעולל וכן עיקר
בכתוב ולא תעולל אחריו צעוללות הוא והיא מלות לא תעשה המזהר ממנה צלאוין האלו וזה
קלור וטעות צמאמר ואיננו מזיק צחשצון המלות וצמצורו הגדול כתב הענין צתיקון וצכילול
צאלו לא לכתוב אני דעתי ולא לתעורר עליו צמכתב הזה כלל :

קרב

למנוח מיתר' 743

למנוח חלוקות : וזו
תשלם כונתנו לפי
עניות דעתנו בקיום
העקרים אשר נטע
הרצ כי כתמר יפרחו
בארז בלצנין ישגו :

וצערת הרע ומסקול

זה חזל צישראל שריצה צהר לחייו ומינעו מאחד שכזהיר על כל א'צלהו בחדד ימיו מינו רבית

צמח צדק ונחיה חסד :

מגלת אסתר שורש ארבעה עשר הרמב"ן

(ג) כי הנראה אליו שגזיף כל העונשים צמלום אחת לפי שעל כלם נלעונו מפסקו ח' הוא וזערת הרע מקרצך כ"ח" צסוף חולין צענין עוף שהרי את הנפ' נ"ל כי מה שהציאו פסק זה שם לא הי' להוכיח

שמלום על הצ"ד לכמית עוף זה רק לומר שמלום על האדם להציאו לצ"ד כדי שימיתוהו דאי לא תימא הכי מה זה שאומר אי לשלום צעי לאחויי לצי דינא והיכן מלינו שיהא האדם מלום להוליך לצ"ד דצר המחייב מיתה כדי שידיוהו חלל צידאי זהו פירושו צעי לאחויי לצי דינא לדונו כדי שיקיים הוא וזערת הרע מקרצך שמז' הפס' הוזכר כל אדם להשחלל שיזוער הרע מן העולם וכסיגיא האמר' שהציא צעל זוהר הרקיע צעש' קל"ח לסייע לדרי הרמז"ן שאמר צפ' כל הנשרפים (דף ע"ח) טרפ' שרצע צפני צ"ד חייז דכתיב וזערת הרע מקרצף שם צודאי לאזהרה על הצ"ד הציאוהו. אני אומר כי לא היו יכולין להציא הפס' ומש הנאמ' צלוי מיתתו לפי שמסתמא אותו התקוק מדצר צסחם

ברת או קרבן בזה או מלקות או א' ממיתו ב"ד או תשלומין וכל מה שלא נזכר בה עונש מן העונשין תדע שאם היא ממצות לא תעשה היא כמו שאמרו בעובר על מצוה מלך ואין לנו לעונשו אמנם מצות עשה בכללם כל מצות מהם כשתתחייב עשייתה יש לנו שנלקה הנמנע מלעשות' עד שימות או יעשה ובשיסתלק זמן החיוב נמנע מזה כמי שעבר ולא ישב בסכה על דרך משל אין לנו להלקותו אחר הסוכות על עבירתו ודע זה ובעת זכרי גם כן המצו' אשר לא יתחייבו לנשי' עשה ולא תעשה אומר וזאת אין הנשים חייבות בהם וידוע שאין הנשים דנית ולא מעידות ולא מקריבו קרבן בידיהן ולא נלחמו במלחמת הרשות וכל מצות שהיא תלויה בבי' דין או בעדים או בעבודה או במלחמות הרשות איני צריך לומר וזאת אין הנשים חייבות בה כי זה תוספת דבר אין בו צורך ועוד כשאזכור המצות שאינן נוהגות אלא בארץ או בפני הב"ד יהיו עשה או לא תעשה

לוקה שאין מלקות צמטסה אחרים וזה דצר צרור ואחזור להשלים כוונת צעל ההלכות צעונשי כלליון הוא רואה שלא ימנה העונשים כלל לא צמלוי' ל"ח ולא צמלות עשה שלא צא הסכום הזה תרי"ג חלל צעיקרי המעשים הרלוים צמלויים מאתו יתע' וצמנעיים מאסוית' חלל חין המולוי' מכלל המעשים הרלוים צין סיח'י' המול מאתו ית' כגון הכרת והמית' צידי שמים וצין שילום חותנו לגמול לו כפי רשעו צמלקות וד' מיתות לכפרה או לקמא או שילום עליו להציא כפרה על עלמו צקרצן חינו צא צסצנן הזה ולכן לא מנה צקרצנות שום מלום רק צסצנו צחמיר וצמנש' יליקות וצלילות וכו' שפיות מליקות וכו' אשר האשים אותו הרצ צסן. ואמנם דעת הרצ שהעונשי המסורי' לנו ימנו צמלות הוא הטוב והישר לפי שהוא מלום עלינו צחמית לעשות הדין הסוף צמחויי' צו וצציאור חמרו (סנהדרין דף ל"ה ע"ג) ותסא כליתה דומה שצח מקל וסומר על דעת' יצא עשה וידסס לא תעשה וצחמלת יצמות (דף ו ע"ג) חמרו עוד לפי שגא' כי יחיי' צחיס

סמא משפט מות והומת שומע אני צין צסול וצין צסצח ומה אני מקיי' מסלליה מות יומת צסאר מ'לכות חוץ ממיתת צית דין וכו' ופירשו חלל מיתת צית דין דסיא מ"ט דאחי עססודסי לא תעשה הדר חמר חמור דאמרינן אחי עשה ודסי לא תעשה גרידא לא תעשה שיש צו כרת מי דסי וכו' וא"כ ראוי למנות מיתת צית דין ומלות עשה. (ג) חלל כנר' צמנין או שיהיו העונשים צמנין לא' צמלוים צסס או סימנו כולם מלום אחת חין ספרש צין המומחין צלצן או צעופרת והנר' חלי הוא שאנחנו נלעונו צמומחיס כולם מפסקו שנאמר וזערת הרע מקרצך חמרו צער עושה רעום מישראל וחיא מלות עשה שלכם חלל הכחוצים צסס מות יומת דמיו צו דמיה' צס ירלף צסס שסס חייצים מיתח ואמרו יתע' צמקלחם וסקלחם חותם צלצנים וצמקלחם צלש ישרפו אותו ואחפן הוא סלק המלוה ולא נמנע המומחיס סוץ לעסאי אחת והמחה על פתם צית חציה מלוה חסרת חלל המלוה צכולס סיומחיו היא נמנית וכצר צא צסן שסס חינו יכול להמית חותם צמלוה הכחוצ' צסס סיומחיו צכל מית' סיכול להמיתם וסנה פולס

הרמב"ן שורש ארבעה עשר מגלת אסתר קלא

כמו ששנינו (מכות דף כ"א ע"ג) יש חורש חלם ביו קירא'י אוחו לאו שנתן לאזהרת
 א' וסייב עליו משום שמוכס לאוין הסורש צדור וכו' גם כי היו לומדים ממנו כל האזהרות
 וצמחור וצמציעית וי"ע וכן הענין עוד מסורש מלכות מלכות שסם צמיתת מאחר שצפרעל הזה
 צראשון של יצאות (דף ו') דלא העשה דמחמר של מחמר אחר צמיתתו לא יפול לעולם חיוצ
 מיתת • ואני אומר

שמי תשובות צדור
 אחת שצדורא'י צמחמר
 אין זו מיתת לעולם
 כי מה שסייב מיתת
 צמחמר ומורש צה
 אין הסיוצ משום
 מחמר אלא משום מורש
 ועוד מלינו צצירור
 שלאו א' שצא להזכיר
 על דבר שיש צה מיתת
 וגם צא להזכיר על
 דבר אחר שאין זו
 מיתת גם כי לא יהיה
 צמותו הפועל נקרא
 לאו הכתוב לאזהר' מיתת
 צ"ד ואין לוקין עליו
 כהסוף דפ"ק דערוצין
 שצציל דרמז"ן לעיל
 ומס שומר עוד
 כי

ושהיא בלא תעשה והנה פעמים
 יבאר הכתוב האזהרה ממנה מלבד
 העונש ופעמים יבאר העונש והאזהר'
 כמו חרול שבת וע"א אשר אומר
 לא תעשה כל מלאכה ולא תעבדם
 ואחר כן חייב סקילה למי שיעשה
 מלאכה או למי שעובד ע"א
 ולפעמי' לא יתבאר האזהרה בכתוב
 בלאו גמור אבל יזכור העונש לבד
 ויניח האזהרה אבל העקר אצלנו
 לא ענש הכתוב אלא אם כן
 הזהיר ואי אפשר מבלתי האזהרה
 לכל מי שחייב לו עונש ולזה
 יאמר בכל מקו' עונש שמענו אזהרה
 מנין ת"ל כך וכך וכשלא תהיה
 האזהרה בכתוב ילמדוה בסברא
 מן הסברות התלמודיות כמו
 שזכרו (סנהדרין דף פ"ה) באזהרת

מקלל אביו ואמו ומכה אביו ואמו אשר לא נתבארו
 בכתוב כלל שלא אמר לא תכה אביך אך חייב
 המיתה למי שהכה או קלל אז ידענו שהם מצות
 לא תעשה והוצאנו להם ולכיוצא בהם האזהרה
 ממקומות אחרים בדרך הקש וזה אינו סותר אמרם
 אין מזהירים מן הדין ולא אמרם תמיד וכי מזהירים
 מן הדין כדי שנאסר מה שלא נתבאר אסור כלל
 בצד הקש אמנם כשנמצא העונש בבאור התורה
 לעושה זה המעשה נדע בהברה שהוא מעשה אסור
 מזהר ממנו • ואמנם נוצי' בהקש האזהרה בשביל
 שיתחזק לנו שרש אמרם לא ענש הכתוב אלא א"כ
 הזהיר ואחר שתעל' בידינו האזהרה שלא לעשות
 הדבר שהוא אז יתחייב למי שעבר ועשה כרת או
 מיתה • ודע זאת ההקדמה ושמרה עם השרשים
 הראשונים בכל מה שיבא זכרו • ועתה אתה' בזכרון
 כל מצוה ומצוה ואבארם על צד פי' השם כמו
 שיעדנו בתחלת מאמרנו כי זאת היא כונת הספר
 והנה יפה אצלי שאצרף אל זאת הכיונה תוספת
 והוא בזכרי המצוה אשר יתחייב עליה העונש
 הן עשה או לא תעשה אזכור ענשה וא' העובר

הוא לאו צפני עלמו
 שאין זו כרת ואינו
 צללו דאצות מלאכות
 אצל הוא לא תעשה דג'
 גריד' כשא' לאוין דעלמי'
 ומה שאמרו דהוא ליה
 לאו שניתן לאזהרת
 מיתת צ"ד מפני שהוא
 שום אלוסכלאו שחייצין
 עליו מיתת צמחמר זה
 צהתראה עם כלאו
 סיח' צכללו מעשה שאין
 זו מיתת צ"ד ומעשה
 סיח' זו סיוצ מיתת
 צ"ד ולדברי הפוסק זה
 ממלקות אף זה פטור
 כענין שהזכירו צראשון
 של עירוצין (דף י"ז
 ע"ג) צלאו דאל ילא
 א'ש ממקומו שהיו
 דורשין אותו ליולא חוץ
 לתחום ומפני שהיו
 כוללין זו אף מולי'
 מרשות היחיד דקרי
 ציה יוליא היו פוערין
 סיולא חוץ לתחום
 ממלקות משום דהוא
 ליה לאו שניתן לאזהרת
 מיתת צית דין צמוליא
 ופטרובו ג"כ מן המלקו'
 אפי' למאן דאמר לוקין
 עליו משו' דא"כ ליכתוב
 קרא לא תעשה כל
 מלאכה וצמחמר אחת
 למס לי ס' ניכור דכי
 עציד מלאכה מחייצ
 צצמחמו לא מחייצ
 שאין הענאכה עם
 צמחמו פסוצה כמי
 שפושס הוא אותה
 לכתחייצ עליה מלקות
 אצל ס' נפסצת
 כמלאכת צנך וצחך
 וצצדך ואמחך שמוזכר
 עליהם צלאו ואינו
 לוקס

עליה יתחייב מיתה א
 כרת
 לד

מגלת אסתר שורש ארבעה עשר הרמב"ן

ועוף ואם הולך על הצמח הע"פ שהוא מלוי
על שזיחה חינו לוקה לפי שאסור זה מכלל
עשה לפיכך הממחר אחר צהמתו צצת והי'
עליה משאוי פטור והלא לאו מפורש צמורה
שנאמר לא העשה כל
מלאכה אחת וכן וצחך
ועצדך ואמחק וצמחקך
שלא יחרוש זה וכיוצא
צמריסה ונמלא לאו
שנתן לאזהר' מיתת צ"ד
ואין לוקין עליו עכ"ל
ופירושו הוא זה
צראשוכ' אמר שהממחר
אחר צהמתו צצת
הנושאות משאוי צלצד
פטור ואחר כך הקשה
על דבר זה ואמר והלא
יש בו לאו מפורש
צמורה שנאמר לא
העשה כל מלאכה אחת
וצמחקך שזה לאסור
שלא יחרוש זה וכיוצא
צמריסה ששניהם עושים
המלאכה וא"כ הממחר
אחר צהמתו הנושאת
משוי הוא צכלל זה
הלאו והי' לו ללקות
עליו והשי' שנמלא
לאו זה שנתן לאזהרת
מיתת צ"ד ואין לוקין
עליו פי' מאחר שכלאו
הזה על כרחך ככלל
גם כן שלא יחרוש זה
שהיא אחת מאבות
מלאכות הרי הוא לאו
שנתן לאזהר' מיתת צ"ד
ואין לוקין עליו עכ"ל
ואין פי' המגיד משנה
אשר כתב על דברי
הרב שהתרוץ מחמיל
משלא יחרוש זה וכו'
מחייב צעיני ולא מה
שנאמר כי מ"ש הרב
שלאו זה נתן לאזהרת
מיתת צ"ד הוא לפי
ש"ס פעמים שצממחר
יש בו מית' כמו הממחר
אחרים וחורש זה ואמר
שחס לא הי' כן לא
הי'

ההפסד * ואמני טעו כלם זאת
הטעות בהיותם מונים העונשים
כמצות והם נבוכים בהם פעם מונים
אותם לבדם ופעם מונים העונשים
והדבר אשר יענש עליו וישימו זה
כלו במצות לא תעשה מבלתי
התבוננות * ודרך המנין האמיתי
הוא מה שזכרתיו שיהיה מין כל
עונש מצות עשה עד שיהיה דין
תשלומי גנב מצות עשה כי אנחנו
נצטוינו שנענישהו בממונו בזה
השעו' וכן תוספת חומש מצות
עשה ודין חיוב חטאת קבועה
מצוה * ודין חיוב אשם ודאי מצוה *
ודין קרבן עולה ויורד מצוה *
ולשרוף ולסקור ולהרוג ולחנוק
ולתלות כל אחד מארה העונשים
מצוה בפני עצמה תתחייב למי
שיתחייב מן האישים כמו שהמלקות
מצוה יתחייב המלקות למי שיתחייב *
וזה מה שרצינו להקדימו בזה
השרש ובו נשלמו כל השרשים
שתועיל החדמתם במה שאנחנו
בו * וראוי גם כן שנחבר אל
זה :

ההקדמה והוא שכל מה
שהייב' עליו מיתת
ב"ד או כרת הוא מצות לא תעשה
בהכרח זולתי פסח ומילה שהם
בכרת ואף ע"פ שהן מצות עשה
כמו שאמרו בתהלת מסכת כריתות *
(דף צ') ואין אתנו בשום פנים מצו'
עשה שיתחייב העובר עליה כרת
זולתם כ"ש מיתת ב"ד וכל מה
שבא בתורה שעושה המעשה
הפלוגי יהרג או יתחייב כרת נדע
באמת שהפעול' ההיא מזהר ממני
ושדוא

מחמלת משום דלא ציד מעש' צגופו ופטרותו
גם מיתת צ"ד מן העשם הזה ולא פירשוהו
צמורש וזולתי מן המלאכות הנעשות צגופו של
אדם שהוא מחייב צכן מיתת שאלותן מלאכות
לא הולרכו בדרכם
מפסוק אחת וצממחק
שכרי אף לענין העונש
שלין כתוב צו חלל
העושה מלאכה יומת
מתסיי' הוא צמריסה
וכיוצא זה וכן לא
הולרך דצי יוסקן
עכשיו לפטור אבות
המלאכות מן המלקות
שלא עלתה על דעתנו
עכשיו צכלל צו
צכות וחסר ושומע
לצי ומפסיו שילקה
עליו צכלל חתרו צו
למיתת אצל צדצד שליך
צו חיו' מיתת וכת
חלל לאו צענמל הם
מעמידים ככתוב הזה
אח' וצממחק ודקדקו
כן ממתני' שם דתן
המחלל צצת צדצד
שסיי' על שנגמחו
חטאת סיי' על זדונו
סקילה ומאי כיו
ממחר והשי' על הדרך
הדסי' לא תחומין
חליצ' דרצי עקיב'ל
הצער' חליצ' דרצי
יוסי ועל כרחם דרשו
כן שאלו צמורש צצממחו
מלאכת עמנו היא
וצהמה עמו ככלי ציד
האומן כגון בגרזן ציד
החול' צו והמסור ציד
מניפו חדע שכרי סיי'ן
על זדונו סקילה וצמוג
חטאת ואף על ג
דצעי' דומי'ל דע"ז
דעצ' מעשה צגופי'ס
וצי"ס וצצעי'ת לא
זה כלאו סזכ' וספורש
צצמה סיי' מלקות
כמו

ה'רמב"ן

3737 הרצ והנני מציי

דע'ף

כי חיוב הכרת והעונש בו היה

דהפסד

מחטאת

שורש ארבעה עשר

(סנהדרין 77 מ"ט ע"ג) זו מצות הנסקלין וכן אמרו (77 כ"ג) כיצד מצוי הנשרפין כיצד מצות הנחנקין כיצד מצות הנדרגין ואמרו גם כן שאמרו ית' (77 ל"ה כ"ג) לא תבערו אש אמנם בא להזהיר מן העונשין בשבת וזה שהוא הזהיר משריפי מצוי ואמ' בכל מושבותיכ' ר"ל במושב ב"ד לא תבערו אש אף על פי שהיא מצות עשה אמרו הבערה בכלל היתה ולמה יצתה ללמד מה שריפה מיוחדת שהוא אחת ממיתות בית דין ואינ' דוחה את השבת אף כל שאר מיתות ב"ד לא ידחו שבת וזה מבואר לא יסתפק בו אדם וכמו כן ראוי שנמנה המלקות מצוה ואין ראוי למנו' כל עונש מיוחד מצוה בפני עצמה עד שנאמר על דרך משל שהצווי אשר צונו לסקול מהלל שבת מצות עשה אחת וסקילת בעל אוב מצוה שנית וסקילת ע"א מצוה שלישית עד שיהיה מנין המצות לפי מניין האיש' שהם מחוייבי מיתו' ב"ד כמו שעשה זולתנו מבלתי התבוננות כי אם יהיה הדבר כן ראוי גם כן שנמנה כל מלקות ומלקות בפני עצמה בהכרח עד שיהיה מלקות אוכל נבלה מצוה בפני עצמה ומלקות אוכל הזיר מצוה שנייה ומלקות אוכל בשר בחלב מצוה שלישית ומלקות לובש שעשנו מצוה רביעית ויהיו גם כן

אצלו מצות עשה לפי מנין הלאוין שלוסס עליהם ואז יתרבו מצות עשה יותר מארבע מאות מצות בהכרח וכמו שלא נמנה כל מחוייבי מלקות אבל נמנה מין העונש בלבד והוא המלקו' כן לא נמנה במיתות זולתי מין העונש והוא סקיל' שריפה הרג וחנק וכן לא נמנה כל מחוייבי קרבן לפי פרטם עד שנאמר חטאת שגגת שבת מצוה וחטאת שגגת ע"א מצוה אבל נמנה מין הקרבן לבד כמו שמנינו מין המיתה וכבר ידעת שמיני הקרבן יתחלפו בהתחלף העונות אשר יתחייב עליהם הקרבן והוא כי יש מן העונות מה שיתחייב עליו אשם תלוי ומדום מה שיתחייב קרבן עולה ויורד ומהם מה שהחובה עליה' אש' ודאי' ומה' חטא' קבועה' ולזה לא מנה החטאת עם האשם אבל נמנה חיוב חטאת קבועה וחיוב אשם ודאי מצוה וחיוב חטאת קבועה מצוה וחיוב קרבן עולה ויורד מצוה הן שיתחייב הקרבן והוא למי שיתחייב ולא נשגיח בהתחלף העונות אשר יתחייב על כל אח' מהם קרבן כמו שנמנ' המלקות מצוה ודא נביט לחלופ העונות אשר יתחייב על כל א' מהם מלקו' וכן שם כתוב לכל מין מהם פרשה בפני עצמה וכבר נתערבב זולתנו בזה העקר ערבוב שאין צריך להקשות עליו ואין ראוי להשיב עליו לרוב בלבול הענינים :

מגלת אסתר

נראה לי ש"כ
ה'ל
שדעת צ"ג צמכותו לא
תעשה כל מלכ' אחר
מכותו מחלל שבת
דנסקילס היה כאלו
פירשו

הרמב"ן

וכתב עוד ח"מ
וסתפנל
מאיש סימני מסוייצי
מיתות בית דין כולם
איש איש ומסוייצי כרת
ומסוייצי מית' בידי שמי'
בכלל מלות כל תעשה
כמו שפנה צעל סככות
172 וסכות

ואני תמה על איש שמנה מחוייבי מיתות בית דין כלם איש ואיש מחוייבי כרת ומחוייבי מית' מכלל מצות לא תעשה אחרי כן מנה הדברים המוזר מהם אשר תתחייב עליהן המיתה ג"כ בכלל מצות לא תעשה כמו שמנה בעל הלכות גדולות

כל עונשי מיתות צית דין כמנין אחד לאחד
 כמנין האישים שהם מחויבי העונשים לפי
 שאנחנו נלשונו מלוא צפני ענמה לסקול
 מחלל שבת ונלשונו מלוא אחרת לסקול
 העוצד ע"ז ואין עצירה
 זו כמות זו ולא לזה
 יתעלה אותנו בהן מלות
 כוללת חלל בכל אחד
 מאמר צפני ענמה
 ופרשה צפני ענמה
 מטע' צפני ענמו וכי
 מפני ששתי מלות האלו
 כעשות צרימות האזן
 ימנו א' א"כ כמנה (א)
 השציתא מעצוד' קרקע
 צמיתא וציוצל אחת
 ונמנה השציתא צמית
 ויום הכיפורים אחת
 וחקיעת השופר צר"ה
 וציוצל אחת (ב) חצל
 המלקו' אין דמיונו לחלל
 דמיון יפה לפי שלא
 נלשונו על המלקות
 צכל עצירה חצל לינו
 יתע' מלוא כללית אחר
 הלשונו כולל מלק' על כל
 לאו דומה ללאו דמסימא
 כמו שצא צפני המקוצל
 וצגלוי מן הכת צ עוד
 לא צאו צמלקות חלל
 שתי מלות שאלם הי' צן
 פכות הרשע שיפילו
 השופט והכחו לפניו מ'
 ולא יוסף להכותי ולכן
 לא יתנה המלקו' צשום
 פנים צמלות רבות
 ב' וראיתי הרצ לועג
 מאמר' מלות הנסקלי'
 מופת שירי שהם ספרו
 מעשה הסקילה כילד
 נעשה וכן יספרו מלות
 השצית' כילד ומלות
 חקיעת שופר כילד וכל
 כיוצא בהם צמעשים דומה
 הפעולות :

זה השרש לשני חלקי האחד לא
 ביאר הכתוב בו עונש בשום פנים
 אבל צוה והזהיר ולא חייב העובר
 עונש ולא יעדו בגמול רע ידוע
 בעבור על הציווי ההוא או על
 הזהיר' הידועה . והשני באר בו
 העונש אולם החל' שבאר בו הדין
 יש מן המצות ההם מה שצוה י"ת
 שנסקול באבן מי שעבר עליהם .
 ומהם מה שצונו לשרוף באש העובר
 עליהם ומהם מה שצונו שנכה
 בסוף העובר עליהם כמו שנתבאר
 בפ' המקובל . ומהם מה שצונו
 לחנוק העוב' עליה' כמו שבא
 בפ' . ומהם מה שצונו להלקות
 העובר עליהם . ומהם מה שיעד
 עליהם בכרת והוא שלא יהיה לעוב'
 עליה' מיתה אכל אם מת בחטאו לא יהיה לו חלק
 לעולם הבא כמו שבארנו בפ' חלק . ומהם מה שיעד
 עליהם במיתה בלבד והוא שימיתהו השם בחטאו ויכפר
 לו במותו . וכבר בארו בסוף מכות (דף כג) שכל
 אזהר' שיתחייב עלי' העובר בכרת בלבד או מיתה
 בידי שמים כשיתאמת שעבר העובר על האזהרה ההיא
 ועשה העון ההיא בעדים והתראה ילקוהו ואף על
 פי שעקר משפטו שיהיה מסור לשמים ומהם מה שצונו
 י"ת לענוש העוב' עליהם בממונו בלבד דא בגופו כמו
 שגזר בגזלן תוספו' החומש ובגנב תשלומי כפל מה
 שגנב . ומהן מה שצונו י"ת שיקריב העוב' קרבן על
 עונו ויתכפר לו והנה כל העונשי' האלו מצות עשה
 וזהו שצונו שנהרג לזה ושנלקה לזה ושנסקל לזה
 ושנקריב קרבן על מה שעברנו עליו . ואופן מנינם
 שנבנה ד' מיתות בארבע מצות עשה . ולשון המשנה

(א) שסרי אמרו לנו ג"כ מלות השציתא כילד ומכל
 מקום פתחה למלות חלוקות . נראה לי שהוא
 לא יצין דעת הרצ כי ראית הרצ אינה על
 פרשם לנו מעשה הסקילה כילד או מעשה השרפה
 רק על אמרם זו מלות
 הנסקלים שנראה שהיא
 מלות אחת וכן זו מלות
 הנשרפים וכן כלם
 וצאלו שהציתא לא אמרו
 בהם זו מלות שציתא
 זו מלות חקיעה . ומה
 שאמר עוד (ב) כי
 קוסית הרצ מענין
 המלקות אינה קשית
 מפני שלא צא הלוי
 ללקו' חייבי מלקו' צכל
 המקומות כ"ל כי גם
 שלא צא הלוי צכל אחד
 ואחד מהם מכל מקום
 הרי פירשנונו מי מקצל
 התורה שראוי להלקות
 העוצרים על הלשוין
 הדומים ללאו דמסימא :
 נראה

מרגניתא שבא

דקחני מלות הנשרפין מלות הנשרפין ואי ס"ד כמ"ש הרמב"ן
 וז"ל ב' וראיתי הרצ לועג ממאמרם זו מלות הנסקלין מופת שירי . שהם ספרו מעשה הסקילה כילד נעשה
 וכו' עכ"ל . א"כ ה"ל למימר זו מלות סקילה . מאי מלות הנסקלין . א"ו ראיתי לאגמורין דכל הנסקלין
 המה מלות אחת וכמ"ש דהעיקר המלות היא המסירה לב"ד וכן המלות הנשרפין ומלות הנשרפין דמלות
 לשון יחיד מדלל קחני מלות ונשרפין ונשרפין לשון רבים ואי אמסירה לב"ד קאי כימא דקאמר זו
 מלות הנסקלין שכלעוה' סב"ד לדון בסקילה לכל מי שמחויבים בסקילה וא"כ לא פוה חלל מלות אחת
 כמ"כ י"י כיס יכן הנשרפין ויכיר ית' בה יידי ית' .

שורש שלשה עשר

שומר ושמחתם לפני יי' אלהיכם
ז' ימים כן אמר ז' ימי' תקריבו
אשה כמו שמצות לולב אחת כן
מצות מוסף פסח אחת וכן כל
מוסף כל פרק ופרק ודפי זה יתבאר
שהחגיגה ג"כ מצוה אחת ואף על
פי שהיא חייבת בג' פרקים וכן
הראיה והשמחה וזה מה שלא יטעה
בו אדם ולא ירצה בזולתו אבל טעו
במה שיתלה בזה העקר טעות גדולה
מאד מגונה וזה שהם מנו המוספים
כלם מצוה אחת מוסף שבת ומוסף

ראש חדש ומוספי מועדות ועל
זה הצד מהמניין יתחייב להם שימנו
שביתת כל יום טוב מצוה אחת
ולא עשו כן ואף על פי שאין ראוי
לתפוש בדבר מזה מפני שהם לא
עשו למנינם סדר ידוע בשום פנים
אבל יעלו שמים ידרו תהומות והאמת
הנגלה הוא מה שזכרנוהו לך שכל
מוסף ומוסף מצוה בפני עצמה כמו
ששבתה מצוה בפני עצמה וזהו
הסדר האמתי והישר :

מגלת אסתר שורש ארבעה עשר הרמב"ן

נראה לי שהנכון בדברי הרב לננות כל
העונשים שהם נמנין אחת
צמחיה אחת ולא כפי חילוק העונשים מאחר
שאמר לנו צפרק ארבע מיתות זו מלכות הנסקלי'
וזו מלכות הנשרפים וכו'
דמשמע שכללו כל
הנסקלים צמחיה אחת
ומה שאמר הרמב"ן
שהרי

השרש יד שאין ראוי למנות
קיום הגדרי' במצו'
עשה דע שכל עשה ולא תעשי
יחלקו חריקה ראשונה לפי כונת
זה

העיקר יד פסק הרב א שראוי הוא לכתוב
עונשי המלות מלות עשה לפי
שנלעונו אנוחנו צקיומם וראוי שנמנה כל מין
עונש מהם מלכות אחת שיהא ארבע מיתות צ"ד
צמנין צמ"ע ד' מלות
והאש"י זולתו שמי' כל
דבר מיוס' צפני עלמו עד
שתייה סקילת המחלל
שצת מלות עשה אחת
וסקילת צעלת חונ
ויזעוני מ"ע שנים
וסקילת ע"ד ע"ז

מלכות שלישית וכן כולם אמר הרב שעשו זה מצלי הסתכלות שאלו הדבר כן הי' כל מלקית ומלקות
מלכות צפני עלמה ותהי' אללנו מלות עשה כמנין הכלוין שזוקין עליהן ותכפל אז מלות עשה
ותוסף על ד' מלות צהכרם : ואני חומר שאם נחשוב הדרך הזה צמנין המלות להיות המניעות
צכלל שס"ה לא תעשה וקיום העונש צעוצרים צמנין רמ"ח מלות עשה כן ראוי למנוחם שיהיו
כל

מרגניתא שבא

וז"ל הרמב"ן

בהשגותיו בשרש הזה פסק הרב רלונו לומר הרמב"ם א שראוי למנות עונשי
המלות מלות עשה וכו' ולכן לא ימנה המלקיות בשום פנים צמלות רבות וכו'
נכ"ל . וכבר כתב על זה הרב בעל ס' לב שמה וז"ל ואני חומר מלות העונש לב"ד מקורה לסקול כל
מי שחייב בסקילה ולשרוף כל מי שחייב בשריפה וכן כל שאר העונשים וא"כ מה לנו אם הנענשין מוחלפין
ומינים ומינים שונים והמלות על צ"ד אינה חלה בעונש עלמו לחסו על כל מי שחייב בו והיא היא שימנ'
ולא הנענשין ומה שז' שכל עבירה מאמר בפני עלמו וע"ס בפני עלמו אינו עשה דודאי לא ראוי עבירה
זו כראוי עבירה זו ובהכרח לריך שיאמר בהן הכסוב מאמר לכל אחת מהן
כפי ענינה והעונש אשר בה ומכל מקום בית דין אינו מלווין על כל א' מן העונשים
בפרט . רק על כל א' מן העונשים צכלל להמית במיתה פלונית לכל מי ש נשה אותו הסורה בה . ואותה
מיתה הכללית אחת היא והיא הראוי' למנות אף אם הנענשין בה רבים עכ"ל . ונראה לי ראוי לכל דברי
הרמב"ם כמו שפי' הרב בעל לב שמה . והוא דתכן צמחני' ארבע מיתות צ"ד נמקרו לב"ד וכו' ומקיים זו
מלות הנסקלין . ולכאורה קיומא דמחני' זו מלות הנסקלין לא שייכא הכא . אלא בסוף פרק בגמר הדין
הוא ל"ל לקיים דשכ נחפרש מעשה הסקילה ובפרק זה דארבע מיתות לא נחפרש מעשה הסקילה כלום
קודם הסיום זו מלות הנסקלין וא"כ אהיכא קאי זו מלות הנסקלין . וכמו שהקשה הש"ס בדרך ע"ב . אע"כ
דה"ק ארבע מיתות נמקרו לב"ד סקילה שריפה וכו' וע"ז קיים דהמקירה הזאת של סקילה לב"ד זו היא
מלות הנסקלין ודלא כמו שגולה על דעת הרמב"ן דהרבה מלות בסקילה כפי מספר הנענשים בה . אלא
זו מלות רלונו לומר המקירה לב"ד היא המלכה וא"כ אין למנות מלות סקילה אלא מלות אחת דלב"ד נמקרו
לרון צדין סקילה לכל מי שנחייב בה וכמו שכתב הרמב"ם וביאר דבריו הרב בעל לב שמה . וכן באינך
ההכי

השורש יג שהמצות לא ירבה מספרם במספר הימים שתתחייב בהן המצוה ההיא : **מן** המבואר הוא שיש שם מצות חייבות במדה אחת מזמן ידוע יש שתהי' המדה נדבקת והוא שיתחייב בה עשות המצוה ההיא

יום אחר יום כמו הסוכה והלולב ויש שתהיה בו ימים ידועים כמו הסרבנות כמו שנאמר על הדרך משל שמוסף ראש חדש הוא מצוה אחת וכן מוסף כר מועד ומועד מן המשה מועדים ואע"פ שיתחייב בימים רבים סמוכים כי הוא כמו שאמר

מרגניתא טבא

ילחק ויעקב ולא חלה קושי' הראש"ד אלא ממעשר ראשון שלא קנאו השם אלא ישראל נותנים להם בעד חלקם שהי' להם לנחול בארץ משלהם שכיון שנוחלי' הלוויים בשארי הארלות כישראל אחי יחנו להם הישראלים מעשרות משלהם הקושי' הזו כבר מתורלת מדברי רב שבאמת בשארי הארלות לא יתחייבו ישראל ממעשר מאחר שהלוויים יעלו חלק באותן הארלות אבל סכהנים אעפ"י שיש להם חלק בארלות האלה אפ"ה יעלו חלה ותרומה שהשם קנאם ונתנם במתנה לכהנים והא דנותן הקפרי העעם לקורי' שאינה חייבת במלות הפלוים בארץ משום שנכבשה קודם א"י היינו משום שארי העלות הפלויות בארץ ולא משום מעשר דלמעשר לא בני להאי עמא דבבל"ה אינן חייבין ממעשר מפני שיש ללוויים חלק בארץ ודוק :

וגם

נראה דנקט מעשר ולא נקט מעשרות תיינו למידק מיני' דרק ממעשר ראשון יהיו פעורים משום שהוא תחת חלק הארץ ובאותן ארלות יש לכהני' ולויים חלק בה משא"כ ממעשר שני ומעש' עני יהיו חייבים שאין אלו תחת חלק הארץ וא"כ ליכא עמא שיפטר :

ואע"ג

דריש בסיפרי מיתורא דעל כן אמרתי בסוף בני ישראל לא ינחלו נחלה דאין הלוויים נוטלין חלק בקני קניזיוקדמוני וא"כ תקשי עלי' דרב אמר קני קניזי וקדמוני פטור ממעשר . י"ל דרב לא דריש יתורא דע"כ אמרתי וגו' לא ינחלו נחלה להכי : אלא דריש באידך דסיפרי דריש הכי ע"כ אמרתי להם לא ינחלו נחלה למת נאמר והלא כבר נאמר בסוף בני ישראל לא ינחלו נחלה וכו' ויכול אין לי אלא בשעת כיבוש הארץ אבל אשהילקו שומע אני יקנה לו כל שבע ושבע בפ"ע ת"ל ע"כ אמרתי וגו' בסוף בני ישראל לא ינחלו נחלה ודוק :

זמה

שדרש הסם דאחי למעט קני קניזי וקדמוני הוא דבר אחר ר"ל דרש שני . ורב תפיש לעיקר דרש הראשון ודוק :

ומיהו

נראה בארלות שנשבע לאברהם ילחק ויעקב אעפ"י שלעתידי יעלו הכהנים והלוויים חלק בה כדכתיב ביחזקאל מ"ח ש"ר לוי א' ועיין בבא בתרא (דף קכב ע"א) ברשב"ס ד"ה שתתחלק לעמיד לבוא ל"ג שבעים וכו' ובתוספ' שם ד"ה ואידך למאן וז"ל ואע"ג דכתיב שער לוי א' הא כתיב נמי שער יוסף א' דלא מנו שבע יוסף אלא באחד עכ"ל . הרי מבואר שבע לוי יעלו חלק לעתיד ואפ"ה יעלו תרומות ומעשרות . תרומות הוא פשוט כמ"ש לעיל שהרי התרומה אינן נותנים כלום משלהם אלא נותנים להם ממה שקנאה השם ונתנה לכהנים במתנה כדאיתא בסיפרי הנ"ל . שכל מלות כהונה קנאה השם ונתנה לכהנים . ומעשרות משום דכתיב ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה וכתיב כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוויים לנחלה ודריש בסיפרי יזה נחלה אין משתנה ממקומה אף מעשר ראשון אין משתנה ממקומו . והעצם נראה לי משום דיש להקשות במה דכתיב ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה ודריש בסיפרי יזה נחלה אין משתנה ממקומה אף מעשר ראשון אין משתנה ממקומו . משמע דהמעשר נותן ללוויים בשכר עבודתם ולהלן הוא אומר שנותן להם המעשר בשביל החלק שהיה להם ליעול בארץ . וא"כ איזה שכר נוטלים בשביל עבודתם . אמנם הנראה לי בזה הוא דודאי המעשר ניתן להם בשביל החלק שהיה להם ליעול בארץ . אלא דמשום עצם זה רלוני לומר שנוטלין המעשר בשביל החלק שהיה להם ליעול בארץ לא היה להם ליעול מעשרות שלא בפני הבית שגם ישראל אין להם חלק בארץ מחמת ירושת הארץ . וגם לא היה להם ליעול מעשרות לעתיד שיעלו גם הלוויים חלק בארץ כדכתיב שער לוי א' כנ"ל . והקצ"ה נתן להם המעשרות כנחלה שאינה משתנה ממקומה ר"ל שיעלו המעשרות אף שלא בפני הבית ושיעלו גם לעתיד אעפ"י שהיה להם חלק בארץ . ועל אות' ששה שנוטלים אף שיש להם חלק בארץ ואף שלא בפני הבית אומר הכהוב שזה הוא חלק עבודתם . וזה מה שנראה לי בפשטא דקרא דכתיב כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוויים לנחלה ע"כ אמרתי להם בסוף בני ישראל לא ינחלו נחלה . דהכסוב בא למרץ כדי שלא תקשה אחי לא יקחו הלוויים חלק בארץ . ואי משום שנוטלין המעשר מאת בני ישראל הלא המעשר היא חלק עבודתם שלוקחים בשכר עבודתם ולא בשביל חלקם בארץ . ולזה בא כמתרץ כי המעשר נתתי להם לנחלה ר"ל שאינה משתנה ממקומו וזה מה שאינה משתנה ממקומו הוא חלק עבודתם אבל עיקר קביעת שקבעתי להם המעשר הוא תחת חלק שהיה להם ליעול בארץ . לכן ע"כ אמרתי להם בסוף בני ישראל לא ינחלו נחלה ודוק העיב :

השורש הי"ג

בשורש הזה לא השיג עליו הרמב"ן שכנגדו חולק עליו . לכן גם אנכי לא כתיבתי כי אמירה נגימה היא . וסו לא מירי :

הפרשה כמו שהארכתי לעיל מפני שקנאו השם והכהנים זוכים משולחן גבוה . אלא דאכתי לא פלעינן
מחר דא"כ אמאי מצרך בשעת הפרשה מעשר ראשון כיון דעיקר הפרשה מעשר ראשון אינו אלא משום
הפרשה תרומה מעשר וכלל המקור בידינו כל מלוא שיש אחר עשייתה ליווי אחר אינו מצרך אלא בשעת
שעושה הליווי האחרון כמ"ס רבינו הרמב"ם בחיבורו הגדול בהלכות ברכות פ' י"א הלכה ה' . וא"כ בשעת
הפרשה תרומה מעשר ה"ל לברוכי ולא בשעת הפרשה מעשר ראשון . הנ"ל בזה הוא דאחר דתקנו
חכמים לברך על הפרשה חלה ותרומה ופרומה מעשר שיעקר מלוותן הפרשה . תקנו נמי בהפרשה מעשר
ראשון שיברך דאם לא יתקנו ברכה בהפרשה מעשר ראשון אהו לזלזולי ב"י שיאמרו מאחר שבהפרשה
חלה ותרומה ומעשר מן המעשר תקנו ברכה ובהפרשה מעשר ראשון לא תקנו ברכה ש"מ שאין הפרשה
מעשר ראשון מלוא לכך תקנו בכל ההפרשות ברכה ללא פלוג . כמו שכתבו ברכה ב"י ע"ש שני למ"ד ספק
דבריהם לא בעי ברכה משום כי היכא דלא לייתי לזלזולי ב"י ר"ל שיראו שביום ה' די"ע מצרכין ובשני
לא יברך אחי לזלזולי ב"י ועיין בשבת דף כ"ג ע"א ודוק :

והפרשת

מעשר שני ודאי מלוא היא שהרי קנאו השם וממון גבוה הוא וכדכתיב וכל מעשר הארץ
לה' הוא וכמו שיליף ר' יונתן מבאן שאף מעשר ראשון קנאו השם ואע"ג דר' יאשי'
פליג עלי' ע"כ לא פליג אלא במעשר ראשון אבל במעשר שני מודה . וכן מעשר עני ודאי עיקר המלוא
הוא בהפרשה שהרי מעשר עני במקום מעשר שני קאמי וקנאו השם וכתבו במחנה לעניים ודוק
הגיב :

ובזה

קרו כל קושי' הרמב"ן מעל רבינו . זאת אשר מלאה ידי יד כהן בציאור בשיטת רבינו ונראה
שגם הרמב"ן חזר בו שהרי כשבא להשלים המלוא שהקיר ממנין רבינו לא השלים באלו שימנה
ההפרשה למלוא בפ"ע והנתינה למלוא בפ"ע אלא טרה למלוא מלוא אחרות להשלים המנין ש"מ שחזר מכל
דבריו שכתב כאן ודוק הט"ז :

וראיתי

להזכיר כאן מ"ס רבינו הרמב"ם בחיבורו הגדול בפ' י"ג מהלכו' שמיטה ויובל הלכה י"ד
וז"ל כל שבע לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען וכן מוזהרין שלא יעלו חלק בבזיה וכו'
יראה לי שאין הדברים אמורים אלא בארץ שנכרסה עלי' ברית לאברהם יצחק ויעקב . אבל שאר כל הארלות
שכובש מלך ממלכי ישראל הרי הכהנים והלוים באותן הארלות ובצינתן ככל ישראל וכו' . והשיג עליו
הראב"ד ז"ל אמר אברהם א"כ לא יעלו בהם תרומה ומעשרות כי הם היו פחה חלק הארץ וכו' עכ"ל .
והשיג ע"ז בעל כסף משנה ז"ל דבשאר הארלות אין ה"כ שלא יעלו תרומה ומעשרות דהא קורי' יוכיח
שאין בה תרומה ומעשרות מדאורייתא עכ"ד . והרב החכם השלם מהור"י ראזניץ ז"ל השיג על דברי הרב
בעל כ"מ ז"ל דאדרבה מקורי' תבא בלידה דעמא דקורי' אינה חייבת בתרומה ומעשרות מדאורייתא
סיינו לפי שנכבשה קודם א"י וכמ"ס חז"ל בסיפרי סוף פ' עקב הביאו הילקוט . א"ל הקב"ה לדוד עד
שאכה כובש אפרכיות הרחוקים כבש אפרכיות שלך והרא"י מע"ש רבינו פ' א' דתרומות עיין עליו הא אלו
הי' כובש קורי' אחר כיבוש א"י הינה חייבת קורי' בתרומות ומעשרות מדאורייתא . וב"ז השיג הראב"ד
דאפי' שנכבש אחר א"י למה חייבת בתרומות ומעשרות מדאורייתא והלא יש חלק ללוים באותה הארץ אע"פ
שנכבשה אחר א"י דקאמא קאמר רבינו והתרומות הם תחת חלקם ומאחר שנעלו חלק באותה הארץ למען יעלו בהם
תרומה ומעשרות וא"כ לסירוף הרב בעל כ"מ ליחא וקושי' הראב"ד ל"ע עכ"ד ואני בעניי
אומר אם אמנם ליכא קיימא לדברי רבינו הרמב"ם מהא דקורי' אכתי גס סיובחא לא קא חזינא מקורי'
לשיטת רבינו הרמב"ם דלעולם באמת קורי' אינה חייבת בתרומה ומעשרות משום שיש לכהנים ולוים
חלק בה והא דהולריך בספרי ליתן טעם להא דאין המלות נוהגת בקורי' משום שנכבשה קודם א"י
לאו משום תרומות ומעשרות אילטרך להאי עמא דהא דתרומות ומעשרות אינן נוהגין בקורי' בלא"ה
כיחא משום דיש לכהנים ולוים חלק בהם ולא אילטרך להאי עמא משום דנכבשה קודם א"י אלא למאי
דאין שביעיים ויובל נוהג בה מדאורייתא וגם למאי דאין נוהג בה מעשר שני ומ"ס עני מדאורייתא
דנעמא דיש לכהנים ולוים חלק בה לא מיסרלא כל זה ולזה כוון גם רבינו בפ' ראשון דתרומות שכתב
הטעם דירדה קורי' ממעל' א"י משום שנכבש' קודם א"י היינו כדי ליתן טעם לכל המלו' שאין נוהג'
בקורי' כגון שביע' ויובל ומע' שני ומע' עני ושאר המלות החלוי' בארץ וכמו שסי' רבינו הרמב"ם שם והכל
בקורי' מדברי סופרים ודוק :

ריש

ראי' לדברי רבינו הרמב"ם שבשאר ארלות שיכבש מלך ממלכי ישראל יש ללוים וכהנים חלק
בארץ ממימרת רב יהודה אמר רב דבא בתרא (דף נ"ו ע"א) אמר ר"י א"ר כל שהרשהו הקב"ה למשה
חייב במעשר לאפוקי מאי לאפוקי קני וקניזי וקדמוני . ולכאורה תקשי דהווי דרב פליגי עלי' הא
דריש דם פרי כל המקומות אשר תדרוך כף רגלכם לכם יהי' שכל מקום שיכבשו ישראל אחר שיכבשו
א"י שלהם יהי' ויהי' דינו כא"י לכל המלות ויליף התם מגז"ש דיהי' יהי' עיין בילקוט סוף פ' עקב
שביא הקפרי וכן פסק רבינו הרמב"ם בפ"א מהלכו' תרומה . ואין לומר דבאמת רב פליג עלי' הא
דספרי תקשי אמאי נקט מעשר עפי מכל מלות החליות בארץ א"ו דהדין דרבינו הרמב"ם דין אמת
שכל שאר ארלות שיכבשו יש ללוים וכהנים חלק בה וא"כ אף שהארלות שיכבשו אחר א"י יהיו כל
מלות החליות בארץ נוהגת בה מעשר לא ינהוג בה מפני שהוא תחת חלק הארץ וכמ"ס הראב"ד
א"כ לא יעלו בה תרומה ומעשרות והא דנקט רב מעשר ולא נקט תרומה דהא מיכיהו
נקט :

מהדורא

בתרא והא דנקט רב במילת' מעשר ולא תרומות הנראה לי כי מה שהקשה הראב"ד
מתרומות שלא יעלו הכהנים תרומות כיון שיש להם חלק באותן הארלות . מעיקרא
לק"מ לפום מה שהבאתי לעיל מספרי שכל מלות כהונה קנאה השם ונתנם לכהנים והכהנים משולחן
גבוה קא זכו ואין הישראלים נותנים משלהם כלום אלא משל השם שקנאם אף שנוטלים חלק באותן
הארלות אמאי לא יתנו להם הישראל חלה ותרומה הלא אינם נותני' להם משלהם כלום אלא משל הקב"ה
שקנאה לעלמו החלה והתרומה ונתנה לכהנים במתנה בעד חלקם שהי' להם ליעול בארץ שנכבש לאברהם
י"לחק

הרמב"ן שורש שנים עשר מגלת אסתר קכז

תעשר את כל תצואת זרעך וצא הפירות המקובל בשני המעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר ראשון האמור בו ולצני לוי הכה נתתי את כל מעשר צישראל לנחל' ואמר ואכלתם אותו בכל מקום אתם וציתכם כי שכן הוא לכם והאמר מעשר שני שהוא קודש ושהוא יתעלה מלוא אוחנו לאכלו לפניו שאמר כאן ואכלת לפני יי' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויולדריך וכי ירצה ממך הדרך וגומר וזה צנתינתו ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה ופירושו שיתן ללוי חלקו ולעני חלקו ולא יוכשר צעני מאמרו של הרב שכתב צמלות קכ"ז שגלסונו להוליא המעשר שנאמר וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליי' הוא קדש ליי' ואמר וכי יגאל איש ממעשרו חמישיתו יוסף עליו שמעשר ראשון אינו קדש כלל ולא נפדה אצל הוא חולין ציד כהן כאמר ואכלתם אותו בכל מקום כי שכן הוא לכם חלק עבודתכם אצל הדברים שאינן סודין כגון ראשית הגז ומתנות זרוע לחיים וקיצה לא נמנה אלא נתינתו והוא ג"כ פשטי' דקרא שלא נלעוונו צהם צמנותן אצל אמר ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיצה וראשית גז לאנך תתן לו ואינו מצרך צמנותן כלל (ו) אצל צמנותי' כהונה שצמקדש כגון חלקם מן הקרצנות לא נמנה נתינתם מלוא לפי שלא צא צהן כחוצ מלוא אוחנו צה אצל הם חלק השם שלקח מן הקרצנות כמו מלוא צמורות לאשים כן לוא צמנות לכהנים כמו כי את הזה התנופה ואת שוק התרומה לקמתי מאת צני ישראל ואתן אותם לאהרן הכהן ולצניו וכך שכן הטעם והאשם שהם כולם לו י"ת והוא מתיי צהן משרתיו ואף על פי שנאמר ואת שוק הימין תתנו לכהן אינו לווי אצל ה' דעה שהוא לכהן צמנות כמו ההזה שאמר בו והיה לאהרן ולצניו כי שניהם ענין

מלות ההפרשה ומפסוק ונתת ללוי לגר וגו' יש לנו למנות מלות הנתיני' כצד כחצתי שבתניה היא חלק מהמלוא וקיומה ולא יצא צמנין' ואף אם היינו צאים למנות שתיים אי אפשר צאים פני' שציאם מאנו הפסוקים שהציא הוא כי פסוק עשר מעשר לא צא רק לומר שצני מעשרות ההמה אשר כצד ידענו שאדם פייצ להפרישם לא יעשרו מן החדש על הישן כמו ששנינו צמכת תרומות פ"ק והציאוהו ג"כ צפ"ק דר"ה (דף ט') וס' הנתיני' שאמר שילא לנו מפסוק ונתת ללוי וגומר אינו אמת שהרי פסוק זה נאמר גבי מעשר שנה שלישי' צמנתו כי תכלה לעשר את כל מעשר תצואתך צמנה השלישית וגומר וצא להורות לנו כי אינו נובג צה אלא אחד מהמעשרות שכתבו צמתי שנים שלפני' והוא המעשר ראשון וכן פרש"י שם צפ"י החומש אונם גם דעת הרב שסובר שפסוק כל מעשר ארץ לה' ילא לנו לווי להוליא המעשר גם זה קשה כמו שכתב הרמב"ן שכרי צפסוק זה נאמר קדש לה' הוא מעשר ראשון חולין גמור היא והתמה שהוא עלמו כתב צפ"ח מפלכות מעשר צמנתו הגדול שכל מקום שנאמר צמעשרות קודש או פדייה אינו אלא מעשר שני ונ"ל כי שם חזר בו ממה שכתב כאן ולכן לא הציא פסוק זה שם רק פסוק הנאמר צסוק פרשת קרח כי את מעשר צני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים וגם כסמ"ג' מאנך הציאו צעשה קל"ה ומה שאמר עוד (ו) כי מתנות כהונה שצמקדש לא יצאו צמנין כי משלחן גזוב קא זכו ולא צא אלינו לווי צתורה לתחם אליהם' אינו אומר כי אחרי היותם חלקי המלות לא יצאו צמנין גם אם היה צא לווי אלינו צנתינתם ודי צמה שכתבנו צזה כשרש :

נראה

א' ומתנה אחת והכלל צכל חלקי הכהנים מן הקרצנות שהם מתנות שנתן הש"י לאהרן ולצניו שיהיו זוכים צהן משלחן הגזוב שנאמר הנה נתתי לך וגו' והנה הם חלק מחלקי מלאכת הקרצנות מלוא צהם מי יאכלם ולמי יצאו וכפרתם חלייה צזה כמו שאמרו (פסחים כ"ט ע"ג) כמה דכהנים לא אכלו צשר צעלים לא הויה להו כפרט דכתיב ואכלו אותם אשר כופר צהם וגומר והנה הם קרצן ממש ויעלו צידנו צמנין הפרשת החלה והתרומה ומעשר ראשון של העני ונתינתן מלות משלימות לנו החשבון :

העיקר

מרגניתא טבא

ותא חזי כמה דקדוק רבינו צלשונו שכתב וב"כ ראשית הגז כלל המלוא שנתנהו לכהן כמו שגוליא מעשר ראשון שנתנהו ללוי הרי שציאר שיעקר מלותו של מעשר ראשון הוא נתינתו ללוי ולא ההפרשה משום שמעשר ראשון לא קלאו השם כדברי ר' יאשי' ולימר שגם ראשית הגז כלל המלוא היא נתינתה לכהן ולא ההפרשה וכמו שציאר זה ג"כ הרמב"ן שכתב וראשית גז לאנך תתן לו ולא לוא צהפרשתו ואעפ"י שראשית הגז היא מהמלות כהונה וכבר הוצא צספרי הנ"ל שכל מלות כהונה קלאו השם ונתנו לכהנים אין למידין מן הכללות אפי' צמקום שנאמר צו חוץ' ולא כתב שכלל מלות תרומה וחלה ומעשר מן המעשר נתינתו לכהן' א"ו דס"ל דגבי חלה ותרומה ומעשר מן המעשר עיקר מלותו היא

ההפרשה

מגלת אסתר שורש שנים עשר הרמב"ן

של כרמז"ן סימן קפ"ט לכן לריך לצדק
 צחלה צעת ההפרש' ולא משום שחלל מלוא
 שלמ' צפני עלמה ומה שהציא עוד ראי' (ג)
 ומה שהכניס והלויס גם כן נחייצו

צהפרש' תרומ' ומעשרו' שגרא' ח"כ שהפרשה
 צלצד היא המלוא אין זו טענה כי צישראל
 לריך הנתיב עם הפרשה כדי ללח
 ידי חוצה למנסהכניס צהפרשה צלצד ילאו
 מידי חסור טבל אחר שאין לריכין לתחם
 לאחר . ומה שהציא עוד ראי' (ד) מחלה
 טמאה שמחירה בעיסה והיא אינה נחנת לכהן
 חם מירי צחלה צזמן הזכ שהיא מדרצן
 חל צזמן שהחנה היא מדאורייתא אין עיסתו
 נחרת עד שיתננה לו ואפילו טמאה שכן דרשו
 צפרק צמם מדליקין (ד' ק"ה) וצפ' בערל
 (ד' ע"ד) כנס נחתי לך אח משמרת תרומתי
 צשתי תרומות ככתוב מדצר אחת תרומ' סהור'
 ואחת תרומה טמאה הטהור' לאכילה והטמא'
 להסקה אחת מצטילך וצכלל זה יש גם החלה
 שגם היא נקראת תרומה כמו שכתוב והיה
 צאכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' . ומה
 שאמר (ה) כי מפסוק עשר תעשר יש לנו למנות
 מלות

צחלה הפרשה מפסוק חלה תרימו תרומה ליי' ונתינה לכהן מלוא אחרת מפסוק מרחשית
 עריסותיכם תתנו ליי' תרומה (ה) וכן הדין צמע שר נמנס הפרשתו מלוא מפסיק עשר
 העשר

מרגניתא שבא

אמאי מחויב גם הלוי להפריש מעשר . ונראה דהיינו דכתב רבינו הרמב"ם בפ' ראשון מה' מעשר ה' ג'
 לויס וכהנים מפרישין מעשר ראשון כדי להפריש ממנו תרומת מעשר וכו' עכ"ל . דלכאורה תקשי אמאי
 נתן הטעם שהכניס והלויס מפרישין מעשר ראשון כדי להפריש תרומת מעשר ואמאי לא כתב שמחוייבים
 להפריש המעשר ראשון ממלוא הסורה מדרשא דלחם גם לחם כדדריש בקפרי כמו שמחוייבי' להפרי' התרומה
 וכמו שהכניס מפרישין שאר תרומות ומעשרות ומציא הדרשא דלחם גם לחם ח"ו דכתב כדי לישב למה
 לריך הלוי והכהן להפריש מעשר ראשון כיון שלא קנאה השם יתברך . ומתרי' כדי להפריש ממנו תרומת
 מעשר ותרומת מעשר ודאי לריך להפריש כי זה חלק הכהנים וקנאו השם כדכתיב ונחם ממנו תרומת ה'
 לאהרן הכהן . וכן דייק קרא דעיקר מלות הפרשה של מעשר ראשון משום תרומת מעשר שבו דכתיב כי
 אח' מעשר צבי ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתיני ללויס ודריש בגמרא ובקפרי הכתוב קראו תרומה עד
 שיפריש ממנו תרומת מעשר . ומכאן יש ללמוד דעיקר מלות הפרשה צמע שר משום תרומת מעשר שבו
 שהזכיר גבי הפרשה של מעשר ראשון לה' תרומה שהוא תרומת מעשר ודוק הטיב :

ותא

הרמב"ן שורש שנים עשר מגלת אסתר קבו

מן העלום הצלה בחלק שנאמר והיה צאכלכם עלהם הארץ תרימו תרומה ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גורן כן תרימו אותם כרי שהסוה הרמת שתיכן ועשאלן מלות וזהו אמרם (ספרי)

בתרומה גדולה הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא בתרומת חלה כשהוא אומר חלה תרימו תרומה כרי תרומת חלה אמורה כל מה ת"ל תרימו תרומה ליי בתרומה גדולה הכתוב מדבר דברי רבי יאשי' ר' יונתן אומר לפי שהא אומר ראשי' דגנך תירוסך וילכך מוצה חלה אומר מוצה או אינו אלא רשות ת"ל תרימו תרומה ליי מוצה ולא רשות הנה נחצאר שהוא יתעלה מלות להפריש תרומה גדולה ראשית תצואתנו ונתנה לכהנים עוד עם עשרים וארבע מתנותיכם (ב) והראי עוד שהוא מלות מיוצ' לצרך על הפרשתם כמו

השרש הזה ולא הרגישו אליו כלל ולא השיגו אותו עד שהגיע שמנו מצות בפני עצמן יציקות ובלילות פתיתות ומליחות הגשיות והנפות והקטרות ולא ידעו כי אלו כלם הם חלקי מלאכת המנחה וזה שאנו נצטוונו שנקריב מנחה ואח"כ באר זה השם על אי זה דבר נופל וזאת תורת המנחה ואמר שהיא תהי' מן הסלת ומן הלחם העשוי על תואר כך או תואר כך כלומר מחבת או מרחשת או מאפה תנו' ויברול השמן על שיעור כך ויעשה אותו פתים ויושם עליו מלח ולבונה ויגיש ויניף ויקמוץ ממנו ויקטיר על הפנים שבארו במסכת מנחות ואלו כלם הם חלקי המלאכה ועל הדבר העשוי על התואר הזה בלו יפול שם המנחה א"כ המצוה הוא הצווי שתהי' מלאכת קרבן הלה' או הסלת שנקריבהו

למנות הפרש' מהתרומה ומעשר וחלה למנו' אחת והנתיני' למנו' אחר' כי הנתיני' לכהן היא חלק וסיום מלות הפרש' ומה שהביא רא' (ב) שהפרשה נלוה צפני עלמה ומה שמזכרים עליה אינה ראיה כי מה שאמר כל מלות שאין עשיית' גמר מלות אין מזכרים עליה היינו לפי שצריך להניח הצרכה עד הזמן שהוא עקר מלות' כגון הליית צעת הלזישה ולא צעת העשייה וכן החזילין צעת הנחתם ולא צעת כתיבתם אמנם בהפרש' תרומה ומעשרו' שצעת שהוא עיקר מלות' שהיא צעת הנתיני' אין לנו שום צרכה שניכל לצרך עליה שהרי אז אין שייך צרכת הפרש' שהוא כבר הפריש' וגם שיצרך אקצ"ו על הנתינה אין לה מקום לצרכה זו כי כהנים משלחן גזים קאזכו וכו' וכו' וכו' לו מאומה משלו כאשר כתוב בתשובה שאלת של

מרגניתא שבא

שנאמר בו תחנו לכהן . וא"כ עיקר המלות בתורה ותרומה ומעשר מן המעשר היא הפרשה שהיא לשם השם יצטרך ולא הנתינה לכהן כי הנתינה לכהן אלא תשלום מלות הפרשה שזיכר השם משולחנו הגבוה כמו שכתבאר שכל מלות כהונה קנאה השם ונתן לכהנים כמו שהבאתי לעיל הקיפרי שהביא הילקוט וכיון שכן הדין עם רבינו הרמ"בם שאינו מונה נתינת חלה ותרומה ומעשר מן המעשר לכהן מלות בפ"ע כיון שהם חלק השם ולזה להפריש אותם לשם השם הולך להודיע מה יעשו בהם כמו שאינו רולה הרמב"ן למנות מלאכות הקרבות מפני שאחר שלות בהבאת הקרבנו' הולך להודיע מלאכתם כן אין ראוי למנות נתינת תרומה וחלה ומעשר מן המעשר לכהן מפני שאחר שלות בהפרשת חלה ותרומה לשמו הולך לבאר מה יעשו בחלק השם ונתינת כל אלו לכהן הוא הנתינה לה' והיא הוא וא"כ למלות א' יחשבו כמו שמבאר כן גם מדעת הרמ"בן עלמו שאינו מונה נתינת חזה ושוק לכהן מלות משום שהמה זוכי' מחלק גבוה וס' לריך לבאר ולהודיע מה יעשו בהם :

מהדורא

בחרה ואני' תמי' שמונה הרמ"בן מלות נתינת החלה מפקוק וראשית עריסותיכם תחנו לה' תרומה הא לא כתיב לכהן אלא לה' . ואי' מיתורא דקרא יליף . הא האי קרא נדרש ממש כל חיצים בספרי מראשית עקלתה ולא כולה וכן הרבה דרשות וא"כ לא נשנית אלא בשביל דבר שנחחדש בו ופרשיות שנשנו בשביל דברים שנחחדשו בהם אין נכנים' צמנין וכמו שפרש הרמ"בן :

אמנם

כ"ז דהעיקר הנלוה היא הפרשה דוקא בחלה ותרומה ומעשר . אבל במעשר שנותן ללוים עיקר המלות הוא הנתינה ולא הפרשה שהמעשר לא קנה השם יצטרך ונתן ללוים אלא הוא חלק עבודתם וכדאיתא בספרי הנ"ל כל מלות כהונה קנאן השם ונתן לכהנים . וזו חלק עבודתם ר"ל והמעשר לא קנאו השם ונתנם ללוים במחנה אלא נתנם ללוים חלק עבודתם דברי ר' יאשי' ר' יונתן אפר אף זו קנאה השם ונתנה ללוים שנאמר וכל מעשר הארץ לה' הוא וכו' . הרי דלדברי הס"ק דהוא ר' יאשי' מעשר לא קנאו השם והלכך עיקר המלות במעשר היא הנתינה ללוים ולפ"ז הלוי לא היה לריך להפריש המעשר שהרי כתבתי למעלה דהא דמוחייבים הכהנים להפריש התרומות והמעשרות היינו עמא דגס הם לריכים להפריש חלק השם אלא שחוזרים וזוכים משולחן גבוה . וא"כ במעשר שלא קנאה השם חקשי אמאי

שורש הרמב"ן שנים עשר

מעשה הקרצנות אין הפרס לכהן זין שיעשה מטלת ואשם או עולה ושלמים ונלטו כל זרע אהרן בעבודתם מלות עשה אחת שנאמר ועבדתם עבודתו מתנה אהרן אחת כהונתם ירלה לומר תעבדו בכל עבודת הכהונה כי היא עבודה ומתנה עבודה לי ומתנה לכם שיש לכם זה שכר כאשר תקחו מחלק הגזרה יתעלה ואם כן יתקרו ארצעה מלות מחשבותו של הרב זכאן :

מגלת אסתר

הרמב"ן

נראה לי שהכין כדברי הרב (א) שלא חלק זין הדברים הטובים לאשר אינם טובים אלא בכלם יש לנו לומר כי מה שלוקח הכהן מה שיש לו לקחת הוא חלק מהמלוא ולא יצא צמחין שהרי כל זמן שלא נתן לו חלק לא יצא ידי קוצתו צמח שלום כגון אם הפריש תרומ' ומעשר וחלה ואין דעתו ליחנס לכהן אין כאן שום מלוא וגם דברים שאין טובים כגון ראשית הגז ומתנו' זרוע ולחיים וקיצה לא קיים מלותו עד הפיעם ליד כהן ולכן נאמר צדאי שאין למנות

והוא מבואר כי היות הכהן לוקח מה שיש לו לקחת היא חלק מחלקי המצוה כמו שזכרנו בעור העולה וג"כ ראשית הגז כלל המצוה הוא שנתנהו לכהן כמו שנוציא מעשר ראשון שנתנהו ללוי וכבר טעו בזה עד שמנ' מתנות כהונה מצוה אחר מנות קצת המצות שאותן המתנות חלק מהם כמו שבארנו בעור העולה וחזה ושוש משלמי' ובעבור שנעלם מזולתנו השרש

עד שפריש אותם ונלטונו זה מלוי' נפרדת שני' תרומתו תרומ' ושל' יעלה בלבו שגרים אות' להוליא העיס' מליסו' ונעצנה או נשליך אותה צאש לוי אותנו יתעלה נכתיבתה לכהן שנאמר מראש' עריסותיכ' תחטו ליי' תרומ' וכן נלטונו נכתיבת התרומה ראשית דגנך תירוסך וילחך נתן לו ונלטונו תמלה זכרמחה מן

מרגניתא טבא

מחשבותו של הרב עכ"ל . והנה מה שהרמב"ן כותב שנלטו כל זרע אהרן בעבודתם מלות עשה אחת שנאמר ועבדתם עבודת מתנה וכו' . אין אני רואה כן מן הש"ס דהש"ס דריש ועבדתם בעבודה תמה דוקא ר"ל שאין אחרית עבודה כדריש הש"ס ביומא (דף כ"ד) ובשאר דוכתי שהן זריקה והקטר וניסוך המים וניסוך היין ואי"ס כ"ד שכאן היא העשה שנלטו הכהנים בעבודה אחת שייך בליווי . הנה עבודה שאין תמות והרי בכל העבודות נלטו ח"ו דברי רבינו עיקר שנלטו אהרן ובניו בכל העבודות צפ' ויקרא וצפ' לו . והאי קרא דועבדתם עבודת מתנה אחת לאגמורין דאין זר חייב מיתה אלא על עבודה תמה ר"ל ועבדתם עבודה תמה אצל הזר הקרוב צד' עבודה האלו יומת משא"כ בשאר עבודות שאין עבודה תמה אין זר חייב מיתה ודוק הטיב : **והואיל** והדבר כן שאין מלות העשה דעבודת כהנים יולא מהפסוק דועבדתם עבודת מתנה אלא מלוחם יולא מפ' ויקרא ולו ראוי למנות כל מעשה מין ומין מן הקרצנות למלות צפ' עכ"י ככל מין ומין בא בליווי צפ' ודוק :

וגם

מה שהרמב"ן דורש עבודה לי ומתנה לכם וכו' אינו דורש כן הש"ס אלא דורש ביומא דף הכ"ל עבודה מתנה ולא עבודה פילוק :

תו

כתב הרמב"ן וז"ל וכן א' הדין השני שיגזור הרב למנות מה שלוקח הכהן חלק מן המלות וכו' עד סוף הדבור ונתינתן מלוי' משלימות לנו החשבון עכ"ל . והנראה לי בשיטת רבינו הרמב"ם שרבינו ס"ל כי היכא דלא מניין נתינת חזה ושוק לכהן מלות משום שהם מתנות שנתן הקב"ה לאהרן ובניו שיהיו זוכה בהן משולחן הגבוה . וכמו שהרמב"ן עלמו נתן העטם הזה בחזה ושוק . והוסיף הרמב"ן לבאר שאעפ"י שכתוב זאת שוק הימין נתנו לכהן אינו ליווי אלא הודאה שהוא לכהן במתנה וכו' כן אינו מונה רבינו נתינת חלה ותרומה ומעשר מן המעשר לכהן למלות משום שכל אילו קנאו השם יתברך ונתן לכהנים והמה הזוכים משולחן הגבוה ואינם נותנין משלהם כלום לכהן אלא משל חלק השם שקנאו כדאי' בסיפרי הציאו קילקוע צפ' קרה כל מלות כהונה קנאו השם ונתנם לכהנים . וכן הרמב"ן עלמו כתב בתשובת שאלה קי' הופ"ע הציאו בעל מגילת אסתר שזה העטם שאין מברכין בנתינתם לכהנים כי כהנים משולחן גבוה קא זכו הוא אינו נותן להם מאומה משלו . וכן משמע פשטא דקרא צפ' קרה כל חלב ילחר וכל חלב תירוש ודבן ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתם הרי שהקב"ה נתנם מחלקו כדכתיב אשר יתנו לה' לך נתתם . וכן במעשר מן המעשר כתיב ונתתם ממנו אחת תרומת ה' לאהרן הכהן . וכן בחלה כתיב נתנו לה' תרומה וכל כתיב לכהן ח"ו שהם קנאו ונתן משולחנו הגבוה לכהנים . ומה טעם כ"ל מה שהכהנים עלמין מחוייבים להפריש תרומות מעשרות אעפ"י שלוקחים לעלמם היינו משום שהמה מחוייבים להפריש לשם השם יתברך שיקנה חלקם ואח"כ יזכו המה משולחנו הגבוה ומה שכתוב בחלה נתנו לה' תרומה ומעשר מן המעשר נתתם ממנו אחת תרומת ה' לאהרן אינו ליווי אלא הודאה שהוא לכהן במתנה וכו' הרמב"ן ב"ב בשוק הימין

הרמב"ם שורש שנים עשר מגלת אסתר קבה

יזיקות צלילות פתיחות מליקות הגשות חנופות ועל
הדרך שאמרו (מנחות ד"ח ע"ג) מניין לרבות שמע
עשרה עצודות הליקות והצלילות וכו' ת"ל המקריב
את השלמי' לצני אהרן עצודה המסורה לצני אהרן
כל כהן שאינו מודה זה אין לו חלק בכהונה
ואלה העצודות נמנות מלות שהכהן כשעושה
אחת מאלה עושה מלות ומצרך עליה וזה
דעתו ז"ל (ד) והקרוז אלי יחד שנמנה כל
מעשה

עוד (ד) כי דעתו הוא למנות כל מעש' הקרנות
מלו' אחת על הכהנים להקריבם לא נר'
צעיני כלל כי אין נמנה כל מעשה הקרנות
מלות אחת והמה מתארי' מתחלפ' והפסוק
שהציא מועצדת' עצודת מתנה וגומר אינה ראיה
כי פסוקו הוא עליכם כחתי את העצוד' הזאת
ומלת עצודה הוא סוג יכנסו תחתיה מנינים רבים
כגון מעלת עולה ושלמים :
ונראה

מרגניתא טבא

העולה היא העולה זאת היא וזה' העולה שנים היינו ג' מיעוטי' אכל העולה קמח אחי לעולה ראשונה
כדאמר רבא בפ' תמיד כשחט וכו' עכ"ל ויש לחשוב הא רבא דריש סהם וערך עליה פסול' מדרבתי וערך עליה העולה
בה"א דריש עול' ראשונה כמו שפרש"י בפסחים (רנ"ח) ולא מזה תורה שזול' ע"ש ויש לישב בדוחק. ונראה שרבינו
הרמב"ם חוקשה לו יתורא דה"א דזאת תורה העולה דאין לדרוש יתורא דה"א למיעוטא ח"כ סהוי ד'
מיעוטי' ובגמ' לא חשיב אלא ג' שהרי משום זה הולרכו החוספת חכ"ל לומר דה"א דהעולה קמח דריש
לעולה ראשונה וע"כ הוכרח לפרש דזאת תורה העולה בה"א הידיעה הוא שבה פכתוב נמי ללוות את אהרן
ואם כיון בתורה העולה הנזכרה בפ' ויקרא שיהיו המם המלווין במעשיה דאין לפרש דקאי על עולת התמיד
של בין הערבים דהיא ג"כ נאמרה תחילה בפ' הקרנות דפ' פתחם כמו עולת תמיד של שחר ושפיר כופל
עלי' ה"א הידועה כמו שנופל ה"א הידיעה על תמיד של שחר כדדרש רבא וערך עלי' העולה עולה ראשונה
שנאמרה תחילה בפ' הקרנות בפ' פתחם כמו שפ' ספוס' וכו' שכן נמי כונת רש"י בפסחים אלא שלשונו
שם מבוטא : דהקסי מה זאת תורה שחידש בעולת תמיד של בין הערבים שהרי אין בה שום חידוש יותר
מכל העולות ולמאי נ"מ פרע העולה של תמיד של בין הערבים בתורה זו : וגם לא הוה ניחא
לי לרבינו לפרש דזאת תורה העולה הוא תמיד של שחר וליער בתורה הזאת שקודם שיקריב התמיד של
שחר חייב בהרמח דשן ושיעור סכתוב זאת תורה העולה של תמיד של שחר שבתחילה ולבש תכהן מרו בד
וגו' וסדים הדשן וגו' ופשע בגדיו וגו' והאש המזבח חוקד בו וגו' וציער עלי' הכהן עלים בדוקר בדקר וערך עלי'
העולה דהיינו תמיד של שחר דהוה קש"י לי למה חלה יקידת העץ על המזבח ומערכת עלים ותרומת הדשן
בעולם השחר חלה המה מלות בפ"ע ש"אין חלוין בתמיד של שחר ולמה כללן בתורה העולה : וע"כ ז"ל
דבאמם לאו בעולה תלי כל הכי אלא המה מלות בפ"ע : הדרא קושיא לדוכתא איזה תורה לימדה בהעולה
אלא ע"כ דה"ק רחמנא לו את אהרן ואם בניו זאת תורה העולה כלומר שאהרן ובניו היו המלווין לעשות
העולה כמשפחה וכו' שפירש רבינו ודוק :

מהדורא בתרא

והכ"ל בזה כוסיף על מה שכתב הרב האלשיך ז"ל ג' אומרו זאת תורה ר"ל
דקדוק הכ"ל אומרו זאת תורה העולה היא העולה כי הן אחת שמלת תורה ומלת היא נדרשות
זו לרבות אותם שאם עלו לא ירדו וזו למעט אותם שאם עלו ירדו : אך עדין אין הכנה המקרא אחישב
כי איזו היא גזרת אומרו זאת תורה העולה כי אמרו היא העולה אינה לא גזירה ולא ענין ולא הכנה כי מי
לא ידע כי העולה היא העולה : וגם שכיוונתו יתברך לומר לנו דיני התורה ע"י יתורי' תיבות עם כל
זה אין דרכו יתברך בתורה הקדושה לאמר יתורין משולל ישוב הכנה המקרא וכו' וקיים אמנם אין ספק
כי כל קדר הקרנות האמור בפ' ויקרא שלא נפל דבר אשר לא אמר לאהרן וע"כ בכלל אמרו זאת תורה
העולה יתיה ענין העולה שיהיה תחלת דבריו יתברך למעט בקרנות שבפ' הקדומה ואמר זאת תורה העולה
כלומר זאת התורה : למעלה ובכלל הדבר היא מה שהוסיף לו עתה לומר היא העולה וכו' עכ"ל : הוא
דהחוספ' עזבחים (דף פ"ד) דה"ה זאת היא העולה וז"ל זאת תורה העולה היא העולה זאת והוא דה' העולה
שני היינו ג' מיעוטי' : אכל העולה קמח אחי לעולה ראשונה כדאמר רבא בפ' תמיד כשחט וכו' עכ"ל
ותמיהא לי דהא רבא דריש סהם העולה עולה ראשונה מתעולה דוערך עליה העולה עולה ראשונה : ולא
מהעולה קמח דזאת תורה העולה : ויש לישב ואיתבאר לך ישוב במה שכתבתי בסמוך : ויש לומר דהיינו
דהוה קש"י ליה לרבינו הרמב"ם ה"א דהעולה קמח למאי אחי דאין לדרוש ה"א דהעולה קמח נמי למצוה
ח"כ הווי ד' מיעוטי' ובגמ' לא חשיב אלא ג' מיעוטי' : וגם לא הוה ניחא ליה למימר דה"א דהעולה קמח
לעולה ראשונה כדאמר רבא : דהא רבא דריש מהעולה דוערך עליה העולה : וגם לא הוה ניחא ליה
למימר דהעולה קמח נמי דרשינן העולה ראשונה וכמו דריש רבא גבי וערך עליה העולה : ע לה ראשונה
דהוה קשיא ליה מה מלמדיו דאי בדיני עולין שלא ירדו או שירדו אחי לאשמועינן תקשי מה חידוש יש
בהעולה עולה ראשונה בדיני אם עלו לא ירדו או ירדו יותר מכל קרנות שפרע עולה ראשונה : וגם לא
הוה ניחא ליה לפרש דאחי מלמדיו דיני יקידת האש על המזבח ומערכת עלים ותרומת הדשן דזה לא תלי
בקרבן תמיד של שחר ולא בקרבן תמיד של בין הערבים אלא המה מלות בפ"ע אינם חלוין בקרבן של שחר
ולא קרבן תמיד של בין הערבים : ורבינו הרמב"ם מכתבן במלות עשהכ"ע ולא כל אחת מלות בפני עצמה ודוק :
וע"כ הוכרח לפרש דזאת תורה העולה בה"א הידיעה הוא שבה פכתוב נמי ללוות את אהרן ובניו בתורה
העולה הנזכרה בפ' ויקרא שיהיו המה המלווין בעשייתה כמשפחה וכהלכתם וכמו שפירש רבינו י
ובכלל הדבר ההוא מה שמוסיף לו עתה לומר היא העולה וכמו שקיים הרב האלשיך : וגם אם נפרש דזאת
תורה העולה דרשינן העולה עולה ראשונה ובעולה התמיד משמע קרא ע"כ לריבן ג"כ אנו לפרש דה"פ
דזאת תורה העולה ר"ל זאת שכבר זכרנו לעיל בדבור שער ר"ל בפרשת ויקרא במעשה העולה היא ג"כ
קודם עולת התמיד כי היא תורה כוללות כל העולות שמעשה עולת התמיד כמעשה עולת דויקרא שאל"כ
מה מלמדיו כנ"ל ועל זה לוח את אהרן ואם בניו והן הן הדברים שאמר ג"כ רבינו הרמב"ם דוק :
תו קיים הרמב"ם ז"ל ב והקרוז אלי יחד שנמנה כל מעשה הקרנות כו' וא"כ יחסרו ד' מלות
מהשכונות

מגלת אסתר שורש שנים עשר הרמב"ן

שלאמר עוד (ב) כי דעת זה"ג הוא שלח למנות
שנלוה על החוטא שיקריז קרצן כמו שלח מנה
וג"כ העונשים דעתו רחוקה מדעת הרב וגם
צמדעת הרמב"ן מלילו וצ"ל י"ד יתבאר טעמו
מה שלאמר עוד (ג) כי

ה"ג מנה יליקות
וצלילות וכו' כל אחד
ואחד לנלוה. כבר דחה
זה הרב צדקו זה ולאמר
שאין למנותם למנות
כלל כי הם חלק מעלות
המנה' והצרכה על כל
אחד וא' אינה ראיה
כי כל חלק מהם יהיה
מלוה צפני עלמה רק
כל ה' מהם הוא פועל
חלוק מחזרו ולכן יצרך
זכר פעם ומה שלאמר
עוד

המתוארה בכל מין ומין ממיני
הקרבנות והמשל בזה העולה הנה
נצטוינו שתהיה מלאכת העולות
כך והיא שישנה ויפשיטנה וינתחנה
ויזרוק דמה על תוא' כך ויקריב
חלבה ואחר כך ישרוף כל בשרה
עם שעור כך מסלת בלולה בשמן
ושיעור כך מיין והם הנסכים ושיהיה
עורה לכהן שיקריבנה והמלאכה
הזאת בכללה היא מצות עשה אחת
והיא תורת העולה כי כמו זאת
המלאכה חייבה התורה שתעשה כל
עולה: וכמו כן היא מלאכת החטא

כלה מזביחתה והפשטת' והקרבנות' מה שיקרב ממנו
ורחיצת הכלים שיזה מדמה עליה' ורחיצת הכרי'
שתבושל בהם או שבירתם הכל הוא תורת החטאת
והיא מצוה אחת. וכן תורת האשם מצוה אחת
ותורת זבח השלמים גם כן והיותו על תורה ברחם
או בלתי לחם ולקחת הכהן ממנה חזה ושוק והנפתו
הכל מכלל זבח השלמים והיא מצוה אחת ואלו
הן כל מיני הקרבנות שכולל חיובן ליחיד וצבור
זולת האשם שהוא קרבן יחיד לעולם כמו שבארנו
בפתיחת סדר קדשים. וזהו הסבה כי המלאכה היא
המצוה ואין ראוי למנות כל חלק וחלק מחלקי
המלאכה מצוה אלא אם הם צווין כוללים מיני
הקרבנות כלם ולא יתיחדו במין זולת זה המין אז ראוי
שימנה כל צווי מהם למצוה בפני עצמ' לפי שאינו
אז חלק מחלקי מלאכת הקרבן מהקרבנות. כמו הזהירו
מהקריב בער מום או צוותו שיהי' תמים וצוותו
שיהיה בלתי מחוסר זמן והוא אמרו ומיום השמיני
והלאה וצוותו שימלח כל קרבן והוא אמרו על כל
קרבנד תקריב מלה והזהירו מהשביתו ולא תשבית
מלח וצוותו לאכול מה שיאכ' ממנו שכל אחד מאלו
הצווין היא מצוה בפני עצמה כי הם אין מהם גם אחד
חלק מחלקי המצוה מכל מלאכה הקרבן מיוחד אבל
צווין כוללי' כל קרבן כמו שנבאר במנותנו אותם :

ואם זבח שלמים יקריבנו ילמד על מעשה חיונה
וכל שכן כחטאת והאשם שלח יצאו נדבה ועוד
שנלטינו עוד צקרבנות לקיים כל היוכל ממינו
צעולה או שלמים וזולתם ולמד מעשה שלם
אין כחכהג צו צלמו
לשלים הכדר והנס
החיוצ והמעשה שחול
עשה צ' מלות ח' פן
ואולי תחשוב כי המלוה
צבעלי הקרצן הם
לרצעה מלות נמנים
עניינם לכל מעשיהם
מלות סליק' שכלטו צקן
הכרי' מלוה עלין
לעשות מלאכת החטאת
על ענין כך ומלאכת
העולי עכ ענין מלוה מן
האחר והשילך צזה מה
שייחד צקן פרשיות
(ס"א זלח תורת העולי)
זלח תורת המנה
וזלח תורת החטאת
וזלח תורת האשם ולאמר
צקן לו חת חכרן וזלח
צקן לאמר דבר אל
חכרן ואל צקן וזה
כלו השלם חין צו חמת
לכל לימד צדק' לו חת
חכרן כחטאת וכאשם
ענין אכילתם וצעולה
הרמת הדשן וכיזלח צקן
תוספות השלמת המלוה
הרמזונה שלימד צפ'
ויקרא חזקתם ומעשיהן
והרצ' עלמי צפרסי
המלות לא יתעורר לא
מזה ולא מזה יעשה
אותן מלות פלוקות
צמנין ואין פשתכלות
צמנין הזה צל דקדוק
(ב) לכל דעת זה"ג
הוא שהמלו' צבעל החטא
שיקריצ על חטאו קרצן
פלוגי לא ימנה הוא
כאשר הוא איננו מונה
העונשים כולם צמיתה
ומלקות לכל המלוה
צככים והקריצו צקן
יליקות

לחכרן וזקנו חת הדם וגו' ימנה אותם : (ג) ולכן כתב

הרמב"ן שורש השיעי מגלת אסתר קכד

כל חלק וחלק מהן צפני עלמנו ולכן שם חורס כל מין ומין וכן הקרצנות מלווה אחת צמנין מעשה העולה ומעשה החטאת ומעשה האשם ומעשה זבח השלמים ומעשה המנחה חמש מלות וידון עוד שסיוט הכהן לוקח מה שיש לו לקחת הוא חלק מחלקי המלוה ולכן ישים הולאת ראשית הבז ונתינתו מלוה אחת והפרש' המעשר ונתינתו ללווי אחת וכן נהג צדקתו וצדקה ויהיה נגנה צדק דעת אחרת אמר שלא יעלים זה אלא ממי שיקח הדברי' צדקה' סונחצה ולא יתיישבו העניינים צמחצתו וכלשר אני מסתכל צהן אין דברי הרב גיוסצין צדעתי (א) כי המעשים צדרי הקרצנות היאך נמנה אחת אחר ונתינתו מלו' כאשר נקריצ אותם וזה שגלעווינו להקריצ על קלח החטאי' חטאת ועל קלחם אשם ועל קלחם עולה ומה' גם כן מנחה יכלוה צהקרת

כל חלק וחלק בפני עצמו * ידוע שאנחנו נמצ' פעמי' שנצטונו על מעשה מן המעשי' ואחרי כן יבא הכתוב לבאר איכות המעשה שהוא ויבאר השם שזכר ויאמר על מה שהוא נופל אם כן אין ראוי שימנה כל צווי שבא באותו הבאור מצוה בפני עצמה כמו ועשו לי מקדש שזה מצו' עשה אחת מכל המצות והוא שיהיה לנו בית מוכן יבאו אליו ויחנו בו ובו תהיה ההקרבה ובו יהיה הקבוץ במועדים ואחר כך בא לתאר חלקיו ואיך יעשה ואין ראוי שימנה כל מה שאמר בו ועשית מצוה בפני עצמה ועל זה הדרך בעצמו ירך הענין בקרבנו הנזכרים בויקרא וזה כי המצוה האחת היא כלל המלאכה המתוארה

הקרצן הם עלמנו יקריצוהו אז היינו אומריסכי הצלח הקרצן וחולר הקרצתו לא יהיו מלות חלוקות . אמנם כאשר הכהנים הם המקריצים ולא הצעלים הנה זאת מלוה מיוחדת עליה' ולכן חצא צמנין מלצד מלו' המוטל שהוא להקריצ הקרצן שנחמייצ צו ועל כרחנו יש לנו לומר כי ה' יוקים שצלו צתודס להורות אופן עשיית כל מין ומין מהקרצנות לכהנים נאמרו כי הם הנגשים אל ה' להקריצ קרצן העם והמלוה עליה' היא לעשות כל אחד וא' כמשפטו : ומה שאמר

היא צמנין מלות עשה חרצעה מלות ועל כל פנים ילטרך הכתוב ללמדנו מעשה אחד מהן כענין שנאמר ואם נפש אחת תחטא צגגה וכציל קרצנו שערית עזים ושם גמר כל מעשה החטאי' ח"כ איך נמנה חוצת הקרצת' והמעשה שלהם צשתים ואף על פי שיש צחים צהם נדצה פרי מעשה כולם שיה הוא אין צהם הפרש ולפיכך כללם החור' אדם כי יקריצ ואם

מרגניתא שבא

שאחר שגלעווינו להקריצ קרצנות על חטאי' ילטרך הכתוב ללמדנו מעשה כל קרצן מהם וא"כ האיך נמנה חורת הקרצה והמעשה שלהם צשתים . באמת שטובים היו דבריו ופשוטים מאוד אלו הי' שהצעלים אשר לו צהקרת הקרצן הם עלמנו המלווים על מעשיהו ותארו כי אז וודאי לריכן היו לדעת מהו הקרצן שיקריצו ומהו מעשיהו . ולא הי' ראוי להבדיל המלוה צמעשה מהמלוה צהקרתה ולחשוב אותם צ' . כי דבר א' הם צלי ספק . אבל חכא פמלוג צהקרתה היא לצעלי' כדכתי' אדם כי יקריצ מכם וגו' וסמך ידו וגו' וכבר נגמר' צבך מלוהן של צעלים דהיינו הקרצה והסמיכה . והמלוה צמעשה היתה לכהנים והוא מה שכתב אח"כ ושחט את צן הצקר והקריצו צני אהרן . וכפצ רש"י מדברי רז"ל מקבלה ואילך מלות כהונה וא"כ כל הפרטים הנפרטים אח"כ כולן הם מלות לכהנים ואין להצרן ולעשותן מלות אחת עם הקרצה שהיא היתה לצעלים וכבר נגמרה מלותה עם הסמיכה ועל אופן של כהנים כתב זאת חורת העולה זאת חורת החטאת כו' . וזה מופת כי אלו מלות מיוחדים לעלמן וזה ברור וכו' עכ"ל . והנני מוסיף צה דברים דודאי הכי הוא דהרי נפשעה האיבעי' דכהני שלוחי דרחמנא כינהו לבגמרי בקידושין (דף כ"ב) לחד חירולא דחוספ' וכיון דשלוחי דרחמנא כינהו ודאי כינהו ולהם לימוד ולזה כל מעשה הקרצנות ולא שייך לומר דלימוד מעשה הקרצנות שידעו הצעלים המעשים ויעשו את הכהנים שלוחים דכהנים לאו שלוחי דידן כינהו אלא שלוחי דרחמנא כינהו ודוק :

ועוד

לריך לבאר מה דקיים רבינו הרמב"ם צשורש הזה והמלאכה הזאת בכללה היא מלות עשה אחת והיא חורת ה' וזה . ומשמע שרמז למה שכתוב צפ' לו את אהרן זאת חורת העולה . ולכאור' יש להקשות הא דדריש צבמ' דצחמים (דף כ"ז ע"ב) וכשארי דוכתי צש"ס זאת חורת העולה חורת אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו ולא צעולה משמע קרא אלא באצורים שעלו על גבי מזבח שלא ירדו . ומה שג"ל צזה נוסף על מה שיש לומר דאין המקר' יולא מידי פשוטו הוא . דהסוספ' צצחתי' (דף פ"ד) כד"ס זאת הוא העול' וז"ל זאת חור' העולה

שורש אחד עשר

וזולתם כלומר הגלוח כי כל אלו הם חלק המצוה שנצטוינו בה והוא טהרת המצורע והוא שתהיה על התואר הזה וזה ההקש בעצמו בהכר אשר צונו לעשות למצורע בעת טומאתו כדי שירחיקוהו והוא אמרו בגדיו יהיו פרומים וראשו יהי פרוע ועל שפם יעטה וגו' ואין פעולה מכל אלו מצוה בפני עצמו אבל קבוצם הוא המצוה והוא שאנחנו נצטוינו שנעשה הכר למצורע עד שיכירנו מי שיראהו וירחיקהו והכרתו תהיה בכך וכך ענינים כגון מה שצונו שנשמח לפני יי' ביום הראשון של סוכות והוא מבואר שהשמחה תהיה בלקיחת כד וכך וזה השרש דם להבין מאד ואופן דקותו זה שאספר לך שכל מה שאמרו חז"ל בו שהדבר הפלוני והפלוני מעכבין זה את זה הנה הוא מבואר שהוא מצוה א' כמו ד' מינין שבדולב ולחם הפנים עם לבונה זכה שתעשה עכו שלשונם מזה (מכסות דף ק"ז) דחם הפנים והבזיכין מעכבין זה את זה הנה זה מבואר שהוא מצוה א' וכן כל מה שהתבאר לך שתכלית המבוקש לא יגיע לחלק אחד מאותן החלקים הנה הוא מבואר כי קבוצם הוא הענין הנמנה כמו הכרת המצורע שהוא יתבאר לך שאלו היו בגדיו פרומים ולא פרע ראשו ורא עטה על שפם ולא קרא טמא

שהוא לא עשה דבר ולא הגיע הכרתו עד שיעשי' כולם וכן טהרתו לא תגיע אלא בכל מה שזכר מהצפרים ועץ ארז ושני תולעת והגלוח ואז השלים לו טהרתו ואמנם מקום הקושי הוא בדברים שאמרו בהם אין מעכבין זה את זה כי העולה במחשבה הי' אחר שאלו החלקים כל חלק מהם בדת צריך לחברו שיהיה כל חלק מצוה בפני עצמו כמו אמר' (סס דף ל"ח) התכלת אינ' מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת והנ' היה אפשר לנו שנאמ' שלבן ותכלת ימנו שתי מצו' לולי מה שמצאנו להם לשון מבואר במכילתא דרבי ישמעאל נאמר שם יכול שהם שתי מצות מצות התכלת ומצות הציצית תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ואינה שתי מצות הנה כב' התבאר לך שאפילו החלקים שאינן מעכבין זה את זה פעמים יהיו מצוה אחת כשיהיה הענין אחד כי הכונה בציצית למען תזכרו אם כן כלל הדבר המחויב בזכרון ימנה מצוה אחת הנה לא נשאר לנו א"כ שנביט במנין המצות לאמרם מעכבין או אין מעכבין כי אם אל הענין לבד האם הוא לענין אחד או לענינים רבי' כמו שבארנו בשורש תשיעי מאלו השרשים אשר אנחנו משתדלים לבארם :

מגלת אסתר

וגראה לי שהנכון
כדברי הרב
כמנוח

השורש יב שאין ראוי למנות
חלקי המדאכה
מהמלאכות שבא הצווי בעשייתם
כל

מרגניתא טבא

הרמב"ן
העיקר יב ידן צו
כדכ דינין
א חמר שאין ראוי
סימנו חלקי המלאכות
כל

וז"ל העיקר י"ב ידן צו כדכ דינין א חמר שאין וכו' והנה הסיוע והמעשה שחזק עליו בעל לב שמח וז"ל שזה שרמ"ב כן כותב עושה ב' מלות אחד הן עכ"ל וכחכ שאלה

כתב הרמב"ן

הרמב"ן שורש השיעי מגלת אסתר קכג

של יד ואם נביט לענינם הרי התפלגין יחסצו יוחר ענין אחד שכל מה שכתוב צד כחוצ צד זה והענין זהם למען תהיה תורת ה' צפיתו שומה כנגד הלכ והמנהג משכנות המהשצד לצד (ט) ואולי יטעון הרב שזה מעשה אחד לציסת התכלת והלצן כאחד והתפלגין שני מעשים ולא יחסצו שני מעשים שאינן מעכבים זה את זה כאלו שתי מלות אף על פי שהם מונות ק"ש שחרית וערבית מלוה אחת והקטרת צקר וערב אחת ושני תמידין אחת :

זהם התלקיות ומה ש'מר עוד (ט) שמה שמה הרב מלות התפלגין שמים היה לפי שכלילית המעשה הוא אחד וזתפילין יש צ' מעשים כל זה אינו לריך שהרי הוא פירש לנו צסמ"ק שלו טעמו צעשה י"ג שאמר שכתפילין קראום הכנויים שתי מלות וצעשה י"ד אשר שכלילית קראוהו מלוה אחת וטעם הרמב"ן יהיה נכון על הגמרא או שמה כי גם שם אינו לריך לפי שכך היה מקובל אללם .

(בשני השגים האלו לא חלק עליו הרמב"ן ז"ל . והודלות צעל דין כמלה עדים דמי :

השורש הי' שאין ראוי למנו' ההקדמות אשר הם לתכלית אחת מן התכליות :

דע כי פעמים יבאו צוויין בתורה אותן הצוויים אינן מצוה אבל הם הקדמות לעשות המצוה כאלו הוא מספר איך ראוי שתעשי המצו' ההיא דמיון זה אמרו ולקחת סלת ואפית אותה כי הוא אינו ראוי שימנה לקיחת סלת מצוה ועשיתו להם מצוה אבל הנמנה הוא אמרו ונתת על השלחן להם פנים לפני תמיד . הנ' המצו' היא להיות הלה' תמיד לפני יי ואח"כ ספר איך היה זה הלהם וממה יהיה ואמר שהוא יהיה מסלת ויהיו י"ב חרות . ועל זה הדרך בעצמו אין ראוי שימנה באמרו ויקחו אליך שמן זית זך אבל ימנה אמרו להעלות נר תמיד והוא הטבת נרות כמו שמתבאר בתמיד . ועל זה הדרך בעצמו לא ימנה אמרו קח לך סמים אבל ימנה הקטרת הקטרת בכל יום כמו שבאר הכתוב בו בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות וזאת היא המצוה המנויה . ואמרו קח לך סמים הקדמה בצווי לבאר איך תעשה המצוה הזאת והקטרת הזאת מאיזה דבר יהיה . וכן קח לך בשמי' ראש לא ימנ' ואמנם ימנה לב

הצווי שצוה שנמשה כרנים גדולים ומלכים וכלי הקדש בשמן המשהה המתואר . ועל הדרך הזה הקש בכל מה שדומה לו עד שרא יתרבה אצלך מה שאין ראוי למנותו וזאת כונתנו בזה השרש וזה דבר מבואר ואמנם זכרנוהו ועוררנו עליו בעבור כי כבר טעו בו רבים ג"כ ומנו קצת הקדמות המצות עם המצוה עצמה בשתי מצות כמו שיתבאר למי שיבין מנין הפרשיות שזכר רב שמעון בן קירא הוא וכל מי שנמשך אחריו מזכיר הפרשיות במנינם : **השורש יא' שאין ראוי למנות חלקי המצוה חלק חלק בפני עצמו כשיהיה המקובץ מהם מצוה אחת פעמים יהיה הצווי האחד שהוא מצוה אחד ויש לו חלקים רבים כמו מצות לולב שהוא ד' מינים הנה לא נאמר כי פרי עץ הדר מצוה בפני עצמה וענף עץ עבות מצוה בפני עצמה וערבי נחל מצוה בפני עצמה לפי שאלו כלם חלקי המצוה כי הוא צוה לקבצם ואחרי קבצם תהיה המצוה לקיחת הכל ביד ביום ידוע . ועל זה ההקש בעצמו אין ראוי שימנה אמרו במצורע שהוא יטהר בשתי צפרים חיות ועץ ארז ואזוב ושני תולעת ומים חיים וכלי הרש בשש מצות אבל טהרת המצורע מצוה א' בכל תאריה ומה שיצטרך בה מאלו וזולתם**

מגלת אסתר שורש השיעור הרמב"ן

(ג) כי אסורים רצים הצאים זללו אחד ואינם מפורשים זו אין לנו למנותן רק אי כמו לא חאכלו על הדם וזה גם כן דעת הרב ומה שאמר עוד (ד) כי גם איסור אחד שנחרצו זו מלקיות גם כן נמנה אחת זה אינו לפי שיטת הרב שהרי מאחר שלוקה על כל אחד ואחד הם כן מלות חלוקות הם ויש לנו למנותם שמים ושלש ומה שאמר עוד (ה) כי אינו מן הנכון שנמנה כל פיה ופיה מלוא צפני עצמו צעצור שלוקין עליו שמים שאני החם ששתיים גוף אחד ומה שאמר עוד (ו) כי השריטה מלוא אחת ולוקין על כל שריטה ושריטה ונכל מקום אינה נמנית אלא אחת שמי שמים שמיין אלא איסור אחד שהרי כששרט שריטה אחת עזר עזירה אחת וצריטה שנייה הוא חוזר לעצור אותה עזירה נמש ואין כאן צ' מלקיות על פועל אחד (ז) גם טעם רחם ורכב שלוקין שמים ואינם נמנים אלא אחת כנר פירשו הרב צמ"ק שלו והצאתיו למעלה גם מה שאמר (ח) שהאוכל שרץ הארץ נמנה אי וכן האוכל שרץ העוף אי אע"פ שזאו זכר אחד לאוין הרבה ולוקין זו מלקיות הרבה זהו לפי שיטתו שפי' באכל פוטיחא לוקה ד' וכו' שבוזר שרצוי הלאוין הרבו זהם המלקיות אונם אונם כנר פרשנו דעת הרב שהגופים המוחלקין שזהם הרבו זהם

זהן מחל' על העמוני והמואבי שניהם על ציאה שניה דהתרא' חוץ כדי דיצור צעיין משום דאמרינן אשתולין כדאיתמר צפרק שלישי של כתובות (דף ל"ג) ואי אפשר להיות איש אי עמוני ומואבי אצל המנין הזה כלו מנין צטעות (ג) אצל האיסורים שלא הוזכרו אלא צטעם אחד נמנה כלום אחד כגון על הצאים זללו לא חאכלו על הדם כי לשון התורה נחפוש צמנין (ד) ואשר הם אחר אי ונחרצו המלקיות כגון נעשר דגן חירוש וי'הר ולחם וקלי וכרמל אין ראוי שנמנה אלא איסור אחד שנמנענו מלאכול מעשר שני חוץ לירושלים מאיזה מין שיהיה והמעיר זו צמלקיות הרבה ונמנענו מלאכול חמץ קודם העומר (ה) היתכן שנמנה כל פיה ופיה שצוקן מלוא אח' מפני שלוקין על כל אי' (ו) והשריט' צאמת מלוא אחת ולוקין על כל שריטה ושריטה מריצוי הכתוב וכמו שציאר הרב (ז) והשוכל רחם ורכב לוקה שמים ואינם שמי מלות צמסבון וכן (ח) נמנה האוכל שרץ הארץ צמניעה אחת ושרץ העוף אחת ואף על פי שזאו זכר אחד לאוין הרבה ולוקין זו מלקיות הרבה כמו שציארנו ואיסורי הנזיר נמנה עכשיו למנות רמ"ח מלות עשה וללמדנו שלא נציא ענין לילית צמסבון אלא למלוא אחת זה דבר ראוי לטעות זו ועם כל זה אנסנו לא נשם מנינו של הרב זה שראינו לצעל הלכות גדולות שזמנה לילית מלוא אחת לפי שהיא עני אחד שצתשלוס החכלת והלצן ששלם לנו הכונה צמלוא הזאת לזכור את כל מלית ה' ולעשותם ואף על פי שאמר רבי ישנעאל (מנחות דף כ"ח) בארצו ליטות ארצעתן ד' מלות לענין שאין מעכבים זה את זה אמרו כך אצל צמסבון המלות הענין צמסלומ' נמנה אי וזו סברא חסבול איתו הדעת לצעל ההלכות שזמנה גם כן מלות חפילין אחת אצל הרב מנה חפילין שמי מלות ושמים אלו נשנו ונשנה אחת החכלת אינה מעכבת את הלצן והלצן אינה מעכבת את החכלת חפלה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של

מרגניתא טבא

שמות הרבה ר"ל לאוין הרבה וימנה כל אי ביחוד עכ"ל הרי לפניך מצוה שלא נחן סימן שכל אי ואחד מעינים העטופים מלוא צפ"ל אלא צמקום שביארו שאע"פ ששאלן כולם צמח אחת לוקה מלקיות הרבה הא היכא שמינו שלוקה מלקיות כפי ההתראות אינו ראי' שכל אי מלוא צפ"ע וא"כ הא דלוקה האשה שמים צבא עלי' עמוני ומואבי צב' התראות אינו ראי' שכל אי מלוא צפ"ע ודוק העיב :

וא"כ

תו כחב הרמ"בן ד' היתכן שנמנה כל פיה כו' ע"ל כנר ציאר רבינו הרמ"בם זה יפה במלות כ"ח מ"ג ומ"ד עיין שם :

תו

כחב הרמ"בן וז"ל ד' והשריטה צאמת מלוא כו' עכ"ל כ"ל שצטעם שנתן רבינו צפאוח הראש ובפאוח הזקן צמלוא צ"ג ומ"ד מלא חעשה חסור מעליו קוש' זו :

תו

כחב הרמ"בן ו' והחובל רחיים ורכב לוקה שמים ואינה שמי מלות צמסבון עכ"ל עיין מ"ש לעיל צקוני' דרחיים ורכב לשיטת רבינו ולא החול על רבינו קוש' זו דס"ל לרבינו דהא דלוקה שמים היינו משום דהוין גופין מהולקין דומי' דחובל בגד אלמנה ראובן ובגד אלמנה שמעון כמ"ש רבינו במלות ל"ח וחובל רחיים ורכב לא הוה לרבינו לאו שצכללות כלל כמו שצארת' לעיל כל זה באר היעב חדרשנו שמה ומלאת זהם ע"ס לשד השמן :

ותו

כחב הרמ"בן ו' וכן נמנה האוכל שרץ הארץ צמניעה אחת כו' ולוקין זו מלקיות הרבה עכ"ל זהו לפי מה שפי' הרמ"בן ורש"י צפ"ל אכל פוטיחא מ"ש שפי' פוטיחא אינו כן עיין לעיל בריש שורש זה מה שכתבתי בזה ומלא נחת זהו מה שהאיר ה' עיני להקיר מעל רבינו הרמ"בם כל החלונות שהחלוקין והתמרמר עליו הרמ"בן צשרש הזה וה' יראינו מתורחו נפלאות :

הרמב"ן שורש השיעי מגלת אסתר כב

ק"ע . ומה שאמר עוד (ב) שהנראה אליו למנות הדברים שנלטינו בהם ושהזכרנו מהם ולא הלואין גם לא מלקיות וא"כ נמנה כל מה שצא בתורה בפירוט זהיות' אסורים שלוקין כמו לא ומצוה ואחנן ומחיר ושאר ודגש וזולתם זה אי אפשר שמאחר שאינו לוקה אלא אחת אם כן זה יורה שאינו אלה מלוא אחת שאם היו מלות רבות היה לוקה עליהם שמים ושלא כפי מנינם ואין להקשות מה שכבר הקשה הרמב"ן לעיל כי מלינו לאוין שאין לוקין עליהם דאין הכי נמי אצל מ"מ מאחר שצאלו אמרו שלוקין על כלם יחד א"כ נראה שאלו הן מהלאוין שלוקין עליהם . ומה שאמר עוד כי

כל מלינו צנא ומצוה (ב) והראוי יותר והנאות שנמנה הדברים שנלטינו בהם או שנמנענו מהם לא הלואין ולא מלקיות ואם כן כל הנפרטים צחורה אחד אי' ונזכרים בשם נמנה על כל פנים לא ומצוה שמים ואחנן ומחיר ושאר ודגש וזולתם ו"כ ש' צעמוני ומחירי שאפילו כפי סדרתו של הרב לא היה ראוי שימנה אחת כמו שעשה צמיות נ"ג לפי שאי אפשר צעמוני ומחירי שלא כלקס אותם שמים לפי שהם גופים מוחלקים ואם צא צעמוני על צח ישראל וצא מוחירי עליה צמתי התראות אף הוא לוקה שמים שאפילו צמס אי' שנינו (נזיר דף ל"ח ע"ג) אמרו אל תשתה אל תשתה ובוט שותה חייב על כל אחד ואם התרו צהן

מרגניתא מנא

צנא ומצוה . ובררתי שיעת רבינו מהסוגי' דב"מ (דף קע"ו) שממקום שצא עליו הרמב"ן משום נ"ל ראוי מזכרה כשיעת רבינו ולשיעת רבינו נחישבו כל הקושי' החוספ' דשם והסירותי מעל רבינו הרמב"ם כל קושי' הרמב"ן בדברים נכוחים וברורים למצין :

תו כחצ הרמב"ן וז"ל ב' והראוי יותר והנאות שנמנה וכו' וכ"ש צעמוני ומחירי וכו' נ"ל . ואני העני בדעת לא זכיתי לירד לעומק המושג היא דעתו של הרמב"ן שרולה לומר שיותר נאות וראוי למנות הדברים שנמנענו מהם לא הלואין והמלקיות . ונ"כ לריך להלום דבריו אלה במאמר ר' שמלאי במכות (דף כ"ג נ"ג) דרש ר' שמלאי הרי"ג מלות נאמרו לו למשה בסיני שם"ה לאוין כמנין ימות החמה וכו' . ול"ל אע"ג דנקט ר' שמלאי שם"ה לאוין בלישני' לא לאוין ממש קאמר אלא מניעות ר"ל דאם נפרטו ג' או ד' מניעות אע"ג שהמה עטופים : ל לאו אי' ג' או ד' לאוין קרינן להו ואעפ"י שאין לוקין עליהם אלא אחת . א"כ תקשי עלי' מאי פריך הש"ס על מ"ד המגלה איברי מומין על גבי מוצא דאין לוקין על הקטרת כולו ועל הקטרת מקלחו משום דאין לוקין על לאו שכללות מהא דתני' המקדיש בעלי מומין לגבי מוצא עובר משום חומה שמות משום כל תקשיבו כל תקרישו כל תשחטו ומשום כל תזרקו ומשום כל תקטירו כולו ומשום כל תקטירו מקלחו . לימא דבאמת הא דקאמר עובר משום ה' שמות לאו ללקות עליו ה' מלקיות אלא לומר דעובר על ה' מניעות מפני שאלו ה' מניעות נפרטו בה' שמות . וכמאמר הרמב"ן שזה לשונו שראוי שנמנה הדברים שנמנענו מהם לא הלואין והמלקיות וא"כ כל הנפרטים אי' ונזכרים בשם נמנה עכ"פ וכו' נ"ל . והרי הוא קורא כל מניעה ומניעה אעפ"י שהמה עטופים על לאו אי' לאו שהרי הוא כולם זה במאמר ר' שמלאי שם"ה לאוין וכ"ש שיש לנו לקרוא כל מניעה שם כמו שאמר בעלמו כל הנפרטים צחורה אחד אחד ונזכרים בשם ראוי למנות כל מניעה ומניעה א"פ"י שהמה עטופים על לאו אחד . מזכרים בשם דייקא . דבשלמא לרבינו הרמב"ם ניחא דהשוה מידותיו דאינו קורא לאו אלא הלאו המיוחד ואם עטופים הרבה מניעות בלאו אי' אינו קורא אותם אלא לאו אי' . ואינו קורא שם אלא הלאו . ואם ביארו חז"ל שלוקין על כל אחת ואחת בידוע שכל אי' ואי' לאו בפ"ע והוא שם בפ"ע כפי שהשירו לנו שאין לוקין שמים על לאו אי' בשום פנים וכמ"ס רבינו בשורש זה . וז"ל והמין השני שיצא לאו אי' יאסור דברים רבים כו' ידענו בהכרח שהם שמות הרבה וימנה כ"א ביחוד עכ"ל . הרי לך מדבריו מבואר שאם הרבה נינים עטופים על לאו אי' ואין לוקה עליהם אלא אחת כולם לאו ושם אי' יקראו מדקיים וכשחייבו צחור וכו' והוא שעשאן כולם צח אחת לוקה מלקיות הרבה ידענו בהכרח שהם שמות הרבה משמע הא אם ביארו שאין לוקה אלא אי' כולם בשם אי' יקרא . משא"כ לשיעת הרמב"ן קשה כנ"ל . ודוחק גדול לי לומר דאע"ג דכל מניעה ומניעה אעפ"י שהיא מהעטופים על לאו אי' כל אחת ואחת נקראת לאו בפ"ע כמו שפריך הרמב"ן לומר כן כדי להלום דבריו במאמר ר' שמלאי כנ"ל . אפ"ה בלשון התנא לשון שם הוא מורה על הלאוין המיוחדים וכל מניעה ומניעה העטופים על לאו אי' אינו קרוי' בפ"ע שם אלא א"כ לוקין על כל אחת ואחת . כי חולשת שכלי שופע היפך זה שיותר יש לקרות כל מניעה ומניעה מהעטופים על לאו אי' אעפ"י שאין לוקין עליהם שם בפני עצמה מלקרותה לאו בפ"ע שהרי אין כאן אלא לאו אחד ויש הרבה שמות שכל מניעה ומניעה נזכרה בשם וכמ"ס הרמב"ן בעלמו כנ"ל ודוק העיב :

תו כחצ הרמב"ן וז"ל וכ"ש צעמוני ומחירי שאפ"י כו' והוא שותה חייב על כל אי' עכ"ל . ואין אני רואה מזה שום קושי' . על רבינו שהרי אין רבינו מונה כל מלאכות די"ע כל מלאכה ומלאכה מלוא בפ"ע אעפ"י שלוקה על כל אחת ואחת . וגם רבינו מונה הלאוין שאין בהם מלקיות כלל כל אי' מלוא . ואין מנין המלות לרבינו חלויים במלקיות אלא דרבינו נוהן סימון אם הרבה נינים עטופים על לאו אי' ובארו חז"ל שחייב מלקיות על כל אי' ואי' אעפ"י שעשאם כולם צח אחת . הוא שיש ראוי שיש להם לימוד או קבלה שהלאו קאי על כל ניין וניין בפ"ע . שאל"כ לא הי' לוקה מלאו אי' הרבה מלקיות בעשותם כולם צח אחת . אבל מה שלוקה הרבה מלקיות בהרבה התראות אין כאן ראוי שכל אי' ואי' הוא לאו בפ"ע דלעולם מלוא אחת היא והא דלוקה הרבה מלקיות ההתראות הוא דגרמו לו המלקיות דומי' דאל תשתה אל תשתה אעפ"י שליכא אלא לאו אי' לוקה כפי ההתראות ואילו שמה מאה פעמים בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת . וכן כחצ רבינו בביאור בזה השורש וז"ל וכשחייבו צחור בכל ניין וניין וכו' ידענו בהכרח שהם שמות

מגלת אסתר שורש השיעור הרמב"ן

נמנה אחת רק למנוח אחת : (א) וחש
סתר חזר צו צמורו הגדול ואני אומר כי אין
כאן חזרה כלל שגם צמי"ק שלו מנאן לה'
מלות ולא מעמיה רק לפי שצאה בהם הקבלה
שחייב על כל אחד ואחד חבל צנא ונצושל
שלא צאה בהם הקבלה ללקות על כל אחד ואחד
לפיכך מנאם לאחד צלצד ואיפשר כי צהעמקה
הראשונה שהגיע ליד הרמב"ן לא מנאם חלל
הזהרה אחת וצנוסחא אחרונה שצדיקו חזר צו
ומנאן חמש כונו סכת צעל זוהר הרקיע צללו
ק"ע

וראיתי א לו צספר הפלא שמי' איסורי הנזיר
מלות רבות ויין וענבים לחם
ויצטים וחלונים וזג חמש מלות הפך מן הספרה
ומן המנין שמנאן צמאמר הזה ונזכר למשנה
שלימי' ששנינו צנזירות ואני תמה עליו למה לא
נבא כן צנא ונצושל ששתיכן נאמרו כא' צגמרא
יצשתיכן אמר רצא לשון אחד אין לוקין על לאו
שצכללות דרך אחד ופירוש אי' לשתיכן וכיון
סנזכר (א) וחזר צו צאיסורי נזיר היה לו לשנות
כל

מרגניתא טבא

כיון דלא ידעינן שום תנא צהדי' דס"ל הכי כי אס ר' יהודה . אצל השפא כיון דגם מדברי ר' יהודה אינו
מוכרח דס"ל כל שילקעו דוקא א"כ ע"כ ל"ל דהאי מתניתין דאין הגונב אחי לא כר' דוקא ולא כר' יהודה
אלא כתנאי אהרינא דס"ל הכי צהדי' וכיון דנשנית צלשון סתם . משנה מסתמא אחי' כרבים כרוב סתמי
משניות דאחו כרבים עכ"ל . הרי מבורר כמו שצארתין לך וממולא הדברים ראיתי אור . והוא שכבר השרתי
דברי סוגי' סתרי אהרדי דגבי כל חלב שור וכשב ועז מסיק הש"ס דר' ישמעאל נמי ס"ל אין לוקין על לאו
שצכללות והא דקאמי' אכל חלב שור וכשב ועז חייב על כל אחת משום דמייסרי' לי קראי' ואצ"ל דשור וכשב
לא מייסרי' דאילטרו כמשרי חלב חלי' קאמר א"כ ליכתוב שור וכשב . ועז למס לי . ש"מ לחלק . חזינן
דס"ל להש"ס דאצ"ל דשור וכשב לא מייסרי' כיון דעז מייסר אמרינן מדעז לדרשא לחלק שור וכשב נמי
לחלק . וכמו שאומר כן הש"ס גבי רך ועוז מדרך לדרשא עוב נמי לדרשא . ואולי גבי לחם וקלי וצרמל
מסיק הש"ס דקלי מייסר לחלק ופריך הש"ס ואימא חקלי דמייסר לקי חדא לחם וצרמל דלא מייסרי' לא
לקי חלל חדא ומסיק א"כ ליכתוב רחמנא לחם כרמל וקלי או קלי לחם וצרמל . מ"ש דכתב רחמנא לקלי
צאמלע חלל לאגמורין : כל כולו דמחלקי הרי לא מיתבא דעמי' דש"ס צהא דקלי מייסר לחודי' צלא כתיב
צאמלע ולא אמרינן מדקלי לחלק לחם וצרמל נמי לחלק . כמו דבהא הוה נימא גבי חלב שור וכשב ודוק :
וצ"ל דבהא פליגי אביי ורבא דאביי דס"ל לוקין על לאו שצכללות ס"ל דאמרינן מדעז לחלק שור וכשב
נמי לחלק אצ"ל דלא מייסרי' . ורבא ס"ל דלא אמרינן מדעז לחלק שור וכשב נמי לחלק שור וכשב
לחלק . וכיון שכן אין לוקין על לאו שצכללות והוא עפ"י מה שהצאנו לעיל בשם מוהר"ם מלובלין דאביי
דס"ל לוקין על לאו שצכללות משום דמלינו סתמא דבריית' גבי מקדש צעלי מומין דס"ל לוקין על לאו
שצכללות כמו שהעלה רבינו הרמ"ב וזו מלינו שום יחידאי ר' ישמעאל יחידאי דס"ל לוקין על לאו שצכללות
גבי כל חלב שור וכשב ועז וחכמים פליגי עלי' וס"ל דאין לוקין א"כ האי סתמא דברייתא דצעלי מומין
דס"ל לוקין ר' ישמעאל היא . והוא סתמא כיחידאי ולא פסקין כוותיה ס"ל לאביי דצאמל גס ר' ישמעאל
ס"ל אין לוקין על לאו שצכללות והא דקאמר אכל חלב שור וכשב ועז חייב על כל אחת ואחת היינו משום
דעז מיותר ואחי לחלק ואצ"ל דשור וכשב לא מייסרי' דאילטרו' למשרי חלב חלי' אמרינן מדעז לחלק שור
וכשב נמי לחלק אצ"ל דלא מייסרי' וכיון דלא מלינו שום תנא דס"ל צהדי' דלוקין על לאו שצכללות וא"כ
ע"כ האי סתמא דצעלי מומין דס"ל לוקין על לאו שצכללות אחי' לא כחכמים ולא כר' ישמעאל חלל כתנאי
ארינא . וכיון דנשנית צלשון סתם צרייתא מסתמא אחי' כרבים כרוב סתמי דאחי' כרבים . וכמ"ש מוהר"ם
מלובלין צפי' החות' הכ"ל . אמנם רבא ס"ל דלא אמרינן מדעז לחלק שור וכשב נמי לחלק דאמרינן עז
מייסר אחי לחלק משא"כ שור וכשב דלא מייסרו לא אמרינן דאחו נמי לחלק וא"כ תקשי על ר' ישמעאל
למה מחייב על כל אחת ואחת אצ"כ ל"ל דר' ישמעאל ס"ל לוקין על לאו שצכללות וכיון שכן ראוי לפסוק
אין לוקין על לאו שצכללות כחכמים דפליגי עלי' דר' ישמעאל ואצ"ל דמלינו סתמא דברייתא גבי מקדש
צעלי מומין דסדירא לה לוקין על לאו שצכללות לא פסקין כוותיה דאמרינן סתמא כיחידאי היא כיון דמלינו
יחידאי יהוא ר' ישמעאל דס"ל לוקין על לאו שצכללות כמ"ש מוהר"ם מלובלין הכ"ל צפי' החוספ' ודוק :
והשתא הכי פרי סוגי' לא סתרי אהרדי דהא דמסי' הש"ס גבי שור וכשב ועז דלעולם ר' ישמעאל
ס"ל אין לוקין והא דקאמר חייב על כל אחת ואחת היינו משום דעז מיותר וכיון דעז מיותר
לחלק שור וכשב נמי לחלק אצ"ל דלא מייסרי' היינו דמסי' הכי לאביי כי היכא דלא תקשי עלי' מהא דברייתא
דחלב שור וכו' דחכמים ס"ל אין לוקין ור' ישמעאל ס"ל לוקין א"כ אמאי פסק כיחידאי ואי משום דמלינו
סתמא דבריית' דצעלי מומין דס"ל לוקין על לאו שצכללות האי דברייתא נמי כיחידאי היא כיון דמלינו יחידאי
דס"ל לוקין . וע"ז מסי' דר' ישמעאל נמי ס"ל אין לוקין וא"כ לא מלינו שום יחידאי דס"ל לוקין ומלינו
סתם דברייתא דס"ל לוקין אמרינן דסתמא דרבים הוא כנ"ל . וגבי קלי פריך לרבא דפסק אין לוקין על לאו
שצכללות ותקשי עלי' למה פסק אין לוקין והא איכא סתמא דברייתא גבי צעלי מומין דס"ל לוקין על לאו
שצכללות . וע"כ ל"ל דס"ל לרבא דלא אמרינן מדעז דמייסר לחלק שור וכשב אצ"ל דלא מייסרי' נמי לחלק
וא"כ ע"כ ר' ישמעאל ס"ל לוקין על לאו שצכללות דאל"כ אמאי אכלב שור וכשב מחייב תרתי וכיון שכן
אין ראוי מסתמא דברייתא דצעלי מומין דס"ל לוקין דההיא סתמא דברייתא כיחידאי היא הוא ר' ישמעאל
כיון דמלינו יחידאי דס"ל לוקין כנ"ל בשם מוהר"ם צפי' החוספ' צצ"ק דף ע' . פריך שפיר ואימא קלי
דמייסר לקי חדא ואלחם וצרמל לקי חדא משום דלא ס"ל למימר מדעז דמייסר לחלק הך דלא מייסרי' נמי לחלק ודוק :

ת כתב הרמ"בן וראיתי א לו צספר הפלא שמונה איסורי נזיר וכו' הי' לו לשנות כל מנינו צנא ומצושל
עכ"ל . כבר יצאנו שחין ענין איסורי נזיר לנא ומצושל דאיסורי נזיר איכא קראי לחלק . משא"כ
צנא

מר גניתא שורש התשיעי טבא קבא

בכל מקום על מ"ד אין לוקין על לאו שבכללות מצרייתא דבעלי מומין לפום מה דהעלה רבינו הרמב"ם דהאי תנא ס"ל לוקין על לאו שבכללות . משום דאיכא ברייתא דכל חלב דפליג על הא ברייתא דבעלי מומין . דבשלמא אי מעלה כולו ומקלחו הוין שמוס מחולקין קוש"י הרמב"ן חזקה . דמצרייתא דכל חלב שור ליכא סייטתא למ"ד אין לוקין על לאו שבכללות . אפי' היכא דהאיסורים העופים על לאו אי הנה שמוס מחולקין דשאיני כל חלב דשם חלב אחר הוא . ומצרייתא דבעלי מומין הוה חובתא . משא"כ אם מעלה כולו ומקלחו נמי הוה שם אחר . ועיקר הקוש"י שהיה בכה שם"ס להקשות הוא מכה פ"ט ומה כולו ומקלחו דהוה שם אי לוקין עליהם שמים כ"ס היכא דהאיסורים המעופים הנה שמוס מחולקין דלוקה על כל אחר ואחר לקוש"י זו הפירוק מצוהר הא איכא ברייתא דכל חלב דפליג אהאי ברייתא דבעלי מומין ודוק :

ורא דפריך בתמורה מההיא ברייתא דבעלי מומין על רבא לגי' רבינו דס"ל המעלה ב לי מומין והקטיר כולו ומקלחו דאין לוקין עליו משום דהוה לאו שבכללות י"ל דהמקשה והמחרץ לא ידעו מצרייתא דכל חלב שור וכשב ועז ועל רבינא ורב אשי מקדרי שם"ס נמי ל"ק אהאי הניחו דברי רבא בתרבותא כיון דאיכא ברייתא דפליג על הא ברייתא ד"ל דהיינו לפי שהי' רולה המחרץ לומר דאפי' ברייתא דבעלי מומין ס"ל דאין לוקין ואפיק הקערת מקלחו ועייל קבלת דם זאת אפיקו בתרבותא ר"ל דזה שרולה המחרץ לווער דגם הברייתא דבעלי מומין ס"ל אין לוקין על לאו שבכללות תרבותא דהא מדקיפא ר' יוסי בר' יהודה רישא רבנן ודוק : והניחו לשון תרבותא כדי שיהיה ברייתא דבעלי מומין סייטתא לאביי ולא תקשי עלי' מצרייתא דכל חלב שור וכשב כנ"ל ודוק הטיב :

ובר מן כל דין קשי' לי עובא על מה שפירשו התוספ' דשם חלב אי' הוא כנ"ל הא מליכי דהש"ס קרי כה"ג שמוס מחולקין והוא בקידושין (דף ע"ז ע"א) וז"ל אמר ר' אלעזר אלמנה אלמנה אינו חייב חלה אחת האי אלמנה ה"ד אלימא שבא על אלמנה ראובן ועל אלמנה שמעון ועל אלמנה לוי אמאי אינו חייב חלה אחת הרי גופי' מחולקין הרי שמוס מחולקין . הרי לך מצוה ראש"ג דשם אלמנה אחת היא אפי' מדקראת אל ית ראובן ואלמנה שמעון הוין שמוס מחולקין ואמאי לא ניחא ג"כ גבי חלב שור וכשב ועז דאע"ג דשם חלב אי' הוא אפי' מדקרינן חלב שור חלב עז חלב חוין שמוס מחולקין אמאי שניא דא מן דא ואין בכחי המלייר והמפריד לחלק בניהם וגם מתשובת הרש"ב דא ס"ל תירוצ' התוספ' הנ"ל דשם חלב אי' הוא דאי ס"ל האי תירוצ' של תוספ' דשם חלב אי' הוא תקשי אמאי הניח בל"ע מה שלא הקשה הש"ס על מ"ד לוקין על לאו שבכללות מצרייתא דכל חלב שור וכשב הא הפירוק מצוהר דשאיני לאו דכל חלב דשם חלב אי' הוא משא"כ כל לאוין שבכללות דס"ל דלוקין עליהם כוללים איסורי' חלוקי' השמות אי' דלא ס"ל תירוצ' התוספ' והאמת של התוספ' הביאם הכרח לומר כן לשיטתם דקבירא להו דאיכא דהאיסורים מפורשים אע"ג דהנה עופים על לאו אי' לא הוה לאו שבכללות והוקשה להם מלאו דכל חלב שור וכשב ועז דהאיסורים מפורשים ואפי' הוה לאו שבכללות מפני הלחץ זה הדחק הוכרחו לומר תירוצ' דזה שם חלב אי' הוא משא"כ לשיטת רבינו הרמב"ם דס"ל דאעפ"י שהאיסורים מפורשים אם הם עופים לאו אי' הוה לאו שבכללות ל"ק לי' מידי ואינו לריך לתירוצ' של תוספ' לומר דשם חלב אי' הוא . ואדרבה יש לו הוכחה דאי אפשר לומר כהירושלמי כמו שהבאתי רא'י ממנר' דקידושין הנ"ל . ולשיטת רבינו דאפיק דברייתא דבעלי מומין ס"ל לוקין על לאו שבכללות ל"ק נמי מה שהקשה הרשב"א בתשובת הנ"ל והניח בל"ע דאמאי לא הקשו דש"ס מצרייתא דכל חלב למ"ד לוקין על לאו שבכללות דהא חכמים הוא דקאמרי אין לוקין על לאו שבכללות ופשיטא למאי דמצדדינן דגם ר' ישמעאל ס"ל אין לוקין על לאו שבכללות . דלשיטת רבינו הפירוק בזה מצוהר דאע"ג דמלינו ברייתא דכל חלב דחכמים ור' ישמעאל קבירא להו אין לוקין על לאו שבכללות לק"מ על מ"ד לוקין כיון דאיכא סתמא דברייתא דבעלי מומין דס"ל לוקין על לאו שבכללות וסתם סתמא נמי הוה דרבים כמ"ס מהר"ם מלובלין בחידושי' הלכות ב"ק (דף ע"ו) בד"ה כסתם יחידאי בביאור דברי התוספ' הזה ולקמן אצתיק לשונו . דבשלמא הרשב"א לפום דלא ס"ל תרולו של תוספ' דשם חלב אי' הוא . הולרך להניח קוש"י זו בל"ע משום דאיהו ס"ל דברייתא דבעלי מומין אחי נמי כמ"ד אין לוקין על לאו שבכללות וכמו שפירשה הרמב"ם דהרי כתב בתשובת הנ"ל וז"ל ומיהו הדברים עתיקים שענין לאו שבכללות בגמרא אין כילו על לך אי' אלף יש שכולן מורים בו שאין לוקין עליו כאותה שאמר בסנהדרין בפ' ר' מיתוס בנגפך ומנשק ויש שלוקין עליו בפ' ראשון של תמורה גבי המעלה חבדי בעלי מומין לגבי מנחה . ויש שנחלקו בהן אביי ורבא בנא ומבשל וזג וחרטום ורחיים ורכב אביי אמר לוקין ורבא אמר אין לוקין או בחילוף כפי חילוף הגרסאות והלכה בהן כמו שאומר אין לוקין וכו' . הרי לך מצוהר דס"ל דברייתא דבעלי מומין אחי נמי כמ"ד אין לוקין על לאו שבכללות . משא"כ לרבינו דמסיק דברייתא דבעלי מומין ס"ל לוקין על לאו שבכללות ניחא כנ"ל :

וראוי שחדש דאם אמרינן דר' ישמעאל וחכמים פליגי גבי לאו דכל חלב שור וכשב ועז דלוקין על לאו שבכללות דחכמים ס"ל אין לוקין ור"י ס"ל לוקין . תהוי תרבותא דמ"ד לוקין דרבים הוא דאמרי אין לוקין ור"י דאמר לוקין יחידאי הוא . ולא תספיק השתא דלמ"ד אין לוקין נמי איכא סתמא דברייתא גבי בעלי מומין דס"ל לוקין על לאו שבכללות : דאמרינן כיון דמלינו יחיד שחולק ביה"ד חכמים וס"ל לוקין : סתמא דברייתא נמי יחידאי היא כמו שאכתוב בשם התוספ' ע"פ ביאור מוהר"ם מלובלין . משא"כ א"א דגם ר' ישמעאל מורה דאין לוקין על לאו שבכללות לק"מ על מ"ד לוקין מצרייתא דכל חלב דהרי איכא נמי סתמא דברייתא גבי בעלי מומין דס"ל לוקין וסתם סתמא דרבי' הוא כמ"ס מוהר"ם מלובלין כנ"ל . וכדי שתצמוד על הדבר בצירור אצתיק לך פה לשון מוהר"ם מלובלין בצבא קמא בד"ה כסתם יחידאי וז"ל בתוספ' ד"ה כסתם יחידאי לא אמר וכו' וא"ת האי סתמא נמי וכו' וי"ל דלמא ר' יהודה כל שליטתו נמי שרי וכו' לפום ריהעא דברי התוספ' המוהרים דמאי תירץ דאדרבה דלפ"ז תקשה יותר דהאי סתמא דאין פגומא אחר הגבא אחר דלא כמאן . וי"ל דבשלמא אי ה"י מוכרח שם"ל לר' יהודה כל שליטתו דוקא וס"ל דאין אדם מקדש דבר שאינו ברשותו אז אמרינן דמסתמא אחי ההוא סתמא דאין הגבא אחר הגבא כר' יהודה כיון

הוא ול"ע עכ"ל . ומה שהקשה הרמב"ן (ב) על פירוש הרצ כי לא מלינו שום תנא שיאמר שאין לוקין על לאו שזכללות י"ל שהוא ידעו ומלאי בגמרא אמנם חכמי לא ידעתיו :

אמר הכותב דברי הרמב"ן כאן הם סוגים על מה שאמר בראשונה בענין לאו שזכללות ואומר כי כל הפרטים המפורשים בפסוק יש לנו למנות כל אחת ואחת לצד גם שלא נלקה על כל אחד ואחד הפך ממה שכתב לנו הרצ צעורם התשיעי כי לא נמנה

סוג לוקין על לאו שזכללות בכל מקום ב וזו דרך משיגת אינה כדרכי התלמוד (ג) דכיון שלא זאת לנו צרייחא אחרת או משנה זאת לוקין על לאו שזכללות אם היה כשאר הלואין שזכללות היו דברי האומר אין לוקין עליו כדמין בכל מקום ודברי האומר לוקין עליו מתקיימים וממה חלל שיש חלוק גדול ציניהם ולפיכך לא הציאו תיזתחא על האומר אין לוקין עליו חלל במקום הזה צלצד שהוא דין מיוחד זו כמו שפירשתי כבר הרוחנו בענין הזה והמשכנו זו הדבור לצאר הלכות סתומות ומכלל הדברים כתבאר שמשננו של הרצ צטל :

וראיתי

מרגניתא טבא

ע"כ ל"ל דחכמים דורשין בכתוב הזה שמוס חלוקין לא תקריבו לה' ואשה לאו א' . ולאו אחר לא חסנו מהם דהא גופא קש' מנא להו למשדי ואשה חלל תקריבו ולא על לא חסנו מהם דמסבדי עפי למשדי ואשה חלל חסנו מהם והעעם יוכיח שבחיבת חלה יש אסתחא ו"כ ל"ל דבא להם זה צפי' מקובל ממהם כמו שרגיל רבינו הרמ"בם לומר כן וכיון שכן ע"כ מוכרח דלא תקריבו ואשה לא הוה לאו שזכללות דאי נמי הוה לאו שזכללות תקשי על הסורה גופא אמאי לא כלל הקערה כולו ומקלחו בחד לאו ואמאי ערבינהו מין בשאינו מינו הוא הקדש והקערה ח"ו דלחלק חשי ודוק :

והשתא

ל"ק דאמאי פסק באספן זונה ומחיר כלב ואיך דהוין לאו שזכללות דשאי חס דליכא הוכחה לחלק משא"כ בהקעיר כולו ומקלחו דליכא הוכחה לחלק מדלא עעפינהו כולו ומקלחו אחר לאו ועעפינהו על לאו דמקדש בעלי מומין ודוק :

אמנם

במ"ש על רבינו הרמ"בם שפי' דהברייתא חשי' כמ"ד לוקין לאו על שזכללות וז"ל ב וזה דרך משיגת אינה כדרכי התלמוד וכו' ודברי האומר לוקין מתקיימין ממה עכ"ל ודרך כזה חשי' רוחה שגם רש"י דורך זה והוא מה שפי' רש"י בפסחים (דף מ"ח) בברייתא דיוכל אכל בזית חי יהא חייב מ"ל נא ובשל נא ובשל אמרתי לך ולא חי יכול יהא מותר מ"ל כי אם ללי אש ומפורש דהא חנא מ"ל אין לוקין על לאו שזכללות והנה גם עליו ר"ל על רש"י נמי קש' כקושי' הרמ"בם בן ח"כ ה"ל להש"ס להקשות מברייתא זו דכי אם ללי אש חשי' לוקין על לאו שזכללות בכל מקום וח"ל דרש"י מקי הברייתא' דמקדש בעלי מומין עובר משום ה' שמוס כמ"ד לוקין על לאו שזכללות כמו שפי' הרמ"בם וא"כ אין קושי' לא למר ולא למר דלכל אחד איכא ברייתא דמסייעא ל' . דז"א דהרי אשפי' שכתבמר גבי מעלה בעלי מומין דלוקין שחיס אחתי קשי' למ"ד אין לוקין על לאו שזכללות דכי אם ללי אש ואין לוקין פל לאו שזכללות דמכל אשר יעשה מגפן היין גבי נזיר דדלמא שאני גבי מעלה בעלי מומין דהאיסורין מפורשים דואשה הוא איסור דכולו ומהם הוא איסור דמקלחו וכל היכא דאסורים מפורשים כתב רש"י דלא הוה לאו שזכללות חשי' שהם עטופים על לאו א' כמו שפי' רש"י במכות גבי לא הוכל לאכול בשעריך הציאו גם החוספ' ב"מ הנ"ל אמנם לרבינו הרמ"בם אין חנו לריכך לומר שדרך בדרך הזה שחשבו הרמ"בם למושגת דודאי מלאנו ברייתא מפורשת הזכירה הרמ"בם בן עלמו והוא ברייתא דכריתות (דף ד') תבאחיה לעיל דחכי' כל חלב שור וכשב ועז לא חלכלו לחייב על כל אחת ואחת דברי ר' ישמעאל וזכמים אומרי' אינו חייב חלה אחת ואמרין עלה כימא בהא קמיפלגי דר"י סבר לוקין על לאו שזכללות ורבנן סברי אין לוקין על לאו שזכללות ודחינן לעולם קסבר ר"י אין לוקין על לאו שזכללות ושאי הכא דמייחרי ל' קרא ושקלינן וערינן הסם עובא אי מייחרי קרא או לא כדי שלא יצמוד ר"י כמ"ד לוקין על לאו שזכללות ומ"מ אף לכשתמלא לומר דכלאו שזכללות פליגי קיימא לן כחכמים דרבי' כינהו וכ"ש למאי דמהדינן לאוקמי עעמא דר"י ביטורא קראי וכולהו מ"ל דאין לוקין על לאו שזכללות הרי לך ברייתא' מזכרת דס"ל לחכמים או חשי' לר"י אין לוקין על לאו שזכללות ועיין בתשובה הרשב"א סימן קמ"א דמכריח מברייתא' זו דכל חלב שור וכו' לפסוק כמ"ד אין לוקין על לאו שזכללות . ואולם אפשר לומר שגם מהרמב"ן לא נעלמה ברייתא זו . חלל דס"ל דליכא מהאי ברייתא סייעמא למ"ד אין לוקין על לאו שזכללות . דשאי חלב שור וכשב ועז דשם חלב א' הוא כמו שפירשו כן החוספ' ב"מ (דף קט"ו ע"ב) הנ"ל . והיינו דדקדק הרמב"ן בלשונו לומר דכיון דלא זאת ברייתא או משנה זאת לוקין על לאו שזכללות אם היה כשאר הלואין שזכללות היה כשאר הלואין שזכללות . רימז דאין מברייתא דחלב שור וכשב ועז סייעמא למ"ד אין לוקין על לאו שזכללות . דחלב שור וכשב ועז לא דמי לשארי לאוין שזכללות מפני דשם חלב אחד הוא . משא"כ שארי לאוין שזכללות שמוס מחולקין הן . ואז"ג דמשמע ממה שהביא הרמב"ן ממין השני מלאוין שזכללות שלו . ראיה ממה שאין לוקין על לאו דחלב שור ועז חלל א' משום דהוה לאו שזכללות דלא תביא אספן זונה ומחיר כלב ואיך דהוי נמי לאו שזכללות . דלא נחית להאי קברא שפירלו החוספ' דשם חלב א' הוא . דאי נחית לקברא זו ח"כ מכלי' ללמוד מלאו דכל חלב שור וכשב דהוה לאו שזכללות לאספן זונה ומחיר כלב דהוי נמי לאו שזכללות . דלמא שאני לאו דכל חלב משום דשם חלב אי הוא וכמו שחילקו באמת בזה החוספא דב"מ הנ"ל . ויש לישב :

ואיך

שיהיה אם נאמר דגם הקערה כולו ומקלחו הוה שם א' כמ"ש במה דהיה אפשר לישב קושי' בעל זתר סרקיע על הרמב"ן , ליתא לקושי' הרמב"ן על רבינו הרמב"ם , דלא הוה בכת הש"ס לעיפרך

הרמב"ן שורש השיעור מגלת אסתר קב

והענין מלריך אותי ללרף א זכאן מה שאמרו
 בראשון של חמורה (דף ט' ע"ג) המעלה
 חיצרי מומין לגבי מוצא רצח אחר לוקה משום הקטרת
 כולי ולוקה משום הקטרת מקלחו חציי אחר אין לוקין
 על לאו שבכללות והעלו שם תיובתא דפציי
 תיובתא מה שלא עשו כן בשאר מקומות להעלות
 דברי האומר אין לוקין על שבכללות בתיובתא
 (א) והטעם בזה לפי שהלאו הזה הבא באיסור
 העלם בעלי מומין לאו פרטי הוא ואשה לא תתנו
 מהם ואין כאן לאו כולל אלא שהי' חציי סבור
 שכיון שלא בא בהקטרת בעלי מומין אלא לאו
 אי אפשר לחייב בו שמים אף על פי שנאמר
 בו בין כולו בין מקלחו ועלה לו בתיובתא לפי
 שהם דורשים בכתוב הזה שמוות חלוקים לאו אחד
 לא תקריבו לי"י ואשה ולא אחר לא תתנו מהם

ונראה לי כי זה הפירוש (א) חינו
 מתישז כלל בזהוה הסוגיא כנו
 שכתב בעל זוהר הרקיע עליו אחר שהביא
 פירוש זה בלאו ק' וז"ל ואיני רואה מקוץ
 בזה שאין לנו חמשה לאוין אלא כשמנינו כל
 מקטיר כלו וכל מקטיר מקלחו . והאחר על
 כרמינו הוא לאו שבכללות שאין לנו אלא ד'
 לאוין . ואלו אחר הצרייתא המעלה חצרים
 חייב משום כלו ומשום מקלחו הי' אפשר לומר
 שאין כאן לאו שבכללות והיה אחד לאו דלא
 תקריבו את כל אלה והשני ואשה לא תתנו
 מהם . אבל כשחייבה חמשה מלקיות בלאו אחד
 היא מסייבת על שני דברים ולאו שבכללות
 הוא

וזכו פירוש אית' שם על כיון לא באו שהעלה אותה הרב במלות ל"ד מן הלאוין שאמר דהלכה
 כמאן דאמר הפס אין לוקין על לאו שבכללות דהאי חנא דתני עובר משום ה' לאוין הוא
 ס בר

מרגייתא שבא

כלי והוא בכלל זה נא ומבוסל נמי לאו לכא ומבוסל ולקי מכלל זה מלקות שלישית משום כי אם
 וה"כ דכוותי' בכי כל א"ג דמרה עירובין מ"מ שאינו מעורב נמי משמע והדין כותן שילקה מלקות שלישית
 גם מריבוי זה דכי כל ודוק :

ואי לזה כוון הרמב"ן כבר דחו החוספ' שם הפירוש הזה . ופירשו בפ' הש"ס דמיירי שמעלה שאור
 בפ"ט ודבש בפ"ט ושאר דבש מורבין זה בזה שלוקה ד' א' משום שאור וא' משום דבש . וא' משום
 עירובי שאור וא' משום עירובי דבש וא"ג דלא כתיב דבש כי כל וי"ו מוקיף כל נבין ראשון . ואפשר
 דגם רבינו מפרש כן שהרי לא העתיק אלא לשון הגמרא ודוק :

תו כתב הרמב"ן וז"ל והענין א מלריך אותי ללרף בלאו מ"ש בראשון של חמורה כו' והעלו שם תיובתא
 דאבי תיובתא וג' רבינו רבא אחר אין לוקין מה שלא עשו וכו' שמוות חלוקים לאו א' לא תקריבו לה'
 ואשה ולא אחר לא תתנו מהם וכו' שהוא דין מיוחד בו כמו שתרשמי וכו' עכ"ל . והנה על פירוש שפ' לפי
 שהם דורשין בכתוב הזה שמוות מחולקין לאו א' לא תקריבו ואשה ולא אחר לא תתנו מהם .
 כבר הקשה בעל זוהר הרקיע הביאו בעל מגלת אסתר קוש' חזקה וזה תוכן קושיתו דאכתי מאי תיקן בזה
 דאף לפי פירושו חנו מוכרחים נומר דס"ל להאי חנא לוקין על לאו שבכללות דנהי דכולו ומקלחו באין
 משני לאוין . אכתי השתא לפי פירושו איסור כל תקריבו וכל מקטיר כולו אחד לאו קאמו שהוא לא תקריבו
 לה' ואשה וא"כ לא הוה אלא ד' לאוין ואמאי קתני עובר בה' לאוין . א"ו דהאי חנא ס"ל לוקין על
 לאו שבכללות זו היא קוש' בעל זוהר הרקיע . והנה לולי שהודה הרמב"ן במין השני מלאו שבכללות
 שלו . היתה בידי לישב קוש' בעל זוהר הרקיע שהקשה על הרמב"ן . דה"פ בדברי הרמב"ן שאמר
 אלא שהי' סבור חציי שכיון שלא בא בהקטרת בעלי מומין אלא לאו א' אי אפשר לחייב בו שמים
 חשפ"י שנאמר בו בין כולו בין מקלחו ר"ל ואשה הוא כולו ומהם הוא מקלחו ו"כ תוין האיסורין
 מפורשים וקאי לאו אכל א' וא' כמ"ש החוספ' בד"מ (דף קע"ו ע"ב) בד"ס שנאמר לא יחבול והביאו רא'
 שגם רש"י פ' כן בפ' בתרא דמכות גבי לא תוכל לאכול בשעריך . אפ"ה א"א להיבוי בו שמים משום
 דשם הקטרה אחת היא וכמו שתירלו כן החוספ' בקוף ד"ה שנאמר לא יחבול הנ"ל אמה שהקשו על
 תירולם שתירלו דכיון שהאיסורים מפורשים קאי לאו אכל א' וא' . מהא דכריתות דאכל חלב שור ובשר
 ועז דלא לקי אלא חדא משום דהוה לאו שבכללות אע"ג דהאיסורים מפורשים ותרלו דשאני חלב שור
 ובשר ועז דשם חלב אחד הוא . ועלה בתיובתא לפי שהם דורשים בכתוב הזה שמוות מחולקין לאו א' לא
 תקריבו לה' ואשה ולא א' לא תתנו מהם . וא"כ הקטרת אימורין של בעלי מומין אע"ג דשם הקטרה
 אחת היא חייב שמים דאמו מתרי לאוי וכל תקרישו שהוא לא תקריבו ואשה שהוא הקטרת כולו
 לא הוה לאו שבכללות כיון דהאיסור של ואשה מפורש קאי לאו אכל אחד וא'
 דהקדש והקטיר שני שמוות כינהו ושני שמוות שמוות איסורין אעפ"י שהם עוופים על לאו
 א' אמרינן דהללו קאי על כל א' וא' כמ"ש החוספ' ורש"י הנ"ל אמנם אחר שהודה הרמב"ן במין השני
 מלאו שבכללות שלו גבי לא הביא אמתן זונה ואחר כלל . ושאר דבש ומשפט גר . יתום אעפ"י
 שהאיסורים המפורשים הם שני שמוות כיון שהמה עוופים על לאו א' הוה לאו שבכללות לא תיבן
 לשיטתו תירץ זה דא"כ למה מודה בכל הנ"ל דמאחר שעלה רבא בתיובתא וא"כ ה"א דחייב מקדש
 בעלי מומין בה' מלקיות ל"ל משום דכיון דואשה עווף על לאו דולא תקריבו וכל שהאיסורין
 מפורשין אעפ"י שהם עוופין על לאו א' לא הוה לאו שבכללות דאמרינן דהללו קאי על כל א' וא'

ודוק :

אמנם י"ל קוש' בעל זוהר הרקיע בכמה אנפי אלא מפני שהסקל דוחק לא העליתי פה ולא
 העלה אלא א' מהם הכראה לי המחזור יותר דהא יש לדקדק אחר שהעלו רבא בתיובתא
 ע"כ

שורש הרמב"ן דתשיעי

על כיוצא בזה . ב וכן חלקו הם עלמם חז"י ורצא צפ' חמישי של מנחות (דף נ"ח ע"ג)
חמורו כמעלה מדגש ומשחור על גזי המזנה חמר חז"י לוקה משום שאור ולוקה משום דגש
ולוקה משום עירוב שאור ולוקה משום עירוב דגש חמר חז"י לוקין על לאו שזבללות
וזכו גירסת הרב והנכון לוקה משום שאור ולוקה משום דגש ולוקה משום עירוב שאור
ודגש והם שלש מלקיות לחז"י כמו שאמר דד"ן הנא והמזוהל ולרצא חז"י לוקה על לאו שזבללות
לפי שעירוב השאור ודגש נחצה מן המדרש לא תקטירו והוא כולל עירוב שנות חלוקין
איסורין חלוקין ואינו מתייחד דגש אחד כלל דמסימה ואחרים דפירשו כי מחלוקת שתי הלשונו
צפסח לומר שאם אכל נא או מזוהל והתרו צו משום אל תאכל כ"א ללי חש לוקה אחת ללשון
ראשון ולפי הלשון האחרון התרו צו משום אל תאכל נא כי אם ללי חש חז"י לוקה וגם זה נכון :
והענין

מרגניתא טבא

דנקטינן זג וחרטין לקי חרתי לאו משום דכיון דהאיסור' מפורשים חע"ג שהם עטופים על לאו ח' לא
הוין לאו שזבללות : אלא הע"י משום דועד זג חתי לחלק כמו שכתב הרמ"ן ב"ן דגש הירושלמי : והיינו
עממא דלא הביא רבינו בחיבורו הגדול דבין הביניים דלמסקנא ע"כ לריכין חנו לומר דעד זג חתי לחלק
ולא לבין הביניים ודוק הע"י :

ובחידושי

על חיבורו הגדול של רבינו ישעיה נמי הא דלא הביא רבינו עכ"י דכרין ואין ענין
למה שאנו עומדי' בו לכן לא העתקתי פה .

ומעתה

מבואר מעלמו שפרה קוש' הרמ"ן ב"ן שהקשה מזג וחרטין לנא ומזוהל . דשאני זג וחרטין
דכחז רחמנא ועד זג לחלק כרתי' בירושלמי שהביא הרמ"ן ב"ן בעלמו . והא דאמר רבינא ועד
זג לחטוי' לבין הביניים והולרך רבינא לומר דבר זה לתנא דרביש דפרט וכלל ודפרט וע"כ ל"ל דס"ל
דעל זג וחרטין חז"י לוקין משום דהוא לאו שזבללות דאי לוקין לא היה מלי למימר דזג וחרטין הוא פרט
אחרון כמ"ל לעיל . וע"ז הוקשה לרבינא הא ע"כ על זג וחרטין לוקה שמים מדכחז רחמנא ועד זג כמ"ל
בירושלמי . וא"כ הדרא קוש' לרובת' מכל' למימר דזג וחרטין איכות משום פרט אחרון דלמא לכך
איכות כדי שילקה על זג וחרטין שמים . וע"ז קאמר רחמי חנא לא ס"ל כהירושלמי דועד זג לחלק אלא
לחטוי' דבין הביניים . והא דמני במהניחן ולוקה על החרלנים דפ"ע ועל הזגים דפ"ע הוא סיוס דברי
ר"ע דרביש בכל החורה דריצוי ומיעוט כמ"ל : ובאמת ר"ע לא דריש ועד זג לבין הביניים אלא לחלק
כהירושלמי . אבל לאחר שחידש בן הש"ס האיבעית אימא חנ"ל דאעפ"י שלוקין על זג וחרטין שמים חפ"ה
מוכח דלפרטא דפרא נמי אחא : דאל"כ לכחז מקמי כלל . ולפי מה דמוכח מדרשה חני רע פפא חמס
דכ"ע ס"ל דלוקין על זג וחרטין שמים ע"כ לריכין חנו למימר דכ"ע ס"ל דעד זג חתי לחלק ולא לבין
הביניים כמו שהארכתי לעיל ודוק :

ומעתה

היא בירושלמי דקאמר דועד זג חתי לחלק ולומר דלוקין על חרלני' דפ"ע ועל הזגים דפ"ע הוא סייעאה
לשיטת רבינו ותיוכ' לשיטת הרמב"ן דאי ס"ד ככלל דכ"ל הרמב"ן ב"ן דמין השלישי מלאו שזבללות שלו
לכל לאו שיש בו כלל ופרטים צחילה או בסוף כגון הללו שפורט נא ומזוהל וכולל אל תאכלו כי אם
ללי חש וכן כחזיר כולל מכל אשר יעשה מגפן היין : ולדברי הכל הפרטים יחידים ולוקין על כל ח' וא'
ח"כ למה ל' להירושלמי למימר דעד זג לחלק חמאי לא משני כיון דאיכא כלל צחילה ח"כ הפרטים הם
יחירי' ולוקין אליבא דכ"ע כמ"ל הרמב"ן . ח"ו שהוא כשיטת רבינו דגבי זג וחרטין לא היה אמרי' דהפרטים
יחירי' דהיינו אומר דהולרכו לפרטא דפרא לכך אילערך עד זג לחלק וכלל מה שכתבתי לעיל ודוק
הע"י :

תו כחז הרמב"ן ב

וכן חלקו הם עלמם חז"י ורצא צפ"ה של מנחות וכו' ואינו מתייחד דגש ח' כלל
דחסימה עכ"ל : ולריך ביאור למה מילא בגירסת רבינו וגם לריך ביאור למה שמקיים ולרצא חז"י
לוקה על לאו שזבללות לפי שעירוב שאור מן המדרש לא תקטירו . ולכאורה דבריו תמוהים דהדי' קאמר
הש"ס דעירובין נחצו ממי כל כדמני עירובו מנין ח"ל כי כל . ולא מדרשו דלא תקטירו . חמנס זה
פסוע דה"פ לפי שעירוב השאור נחצה מן המדרש דכי כל ללא תקטירו . והמדרש הוא כולל עירוב
שמות חלוקין ואיסורין חלוקין וכו' . ולפ"ז י"ל דלא ניחא ל' בגירס' רבינו דחשיב ד' מלקיות משום
דגבי דגש לא כתיב כי כל אלא וכל וא"כ ליכא לרבות עירוב דגש ושאור . ולא מרבינן אלא עירוב
שאור ודגש דכי כל גבי שאור כתיב ועיין בתוספ' במנחות (דף נ"ח) שג"כ הוא קש' להם האי קוש' וז"ל
בסוף ד"ה המעלה משאור ומדגש שכתבו וחע"ג דלא כתיב דגש כי כל . ח' משום הא מילא בגירסת רבינו
כבר תירלו שם התוספ' דו"ו דוכל דגש מוסיף על ענין ראשון ע"ש וגם חני רואה מדוקדק לשונו של
הרמב"ן שכתב והן שלש מלקיות לחז"י כמו שאמר דד"ן נא ומזוהל . דלכאורה למאי נ"מ הביא דמיון דנא
ומזוהל : שהוא מפרש המעלה שאור ודגש ר"ל דהעלה שאור בפני עצמו ודגש בפני עצמו שהתראה אחת אעפ"י של
עירובן חייב שלש וכמו דהוא ס"ד דתוספ' לפרש כן עיין בד"ה הנ"ל שכתבו וקלח ה"י נראה לפרש שכל ח' לבדו
ומשאור לחוד' לוקה משום שאור ומשום כי כל שאור וכו' דאכולהו קאי לא תקטירו וחע"ג דמצי כל
דרשינן עירובין מ"מ משמע בין מעורבין בין שאינן מעורבין ומש"ה לקי אשאור חרי ואדגש חרי עכ"ל .
והרמב"ן נמי מפרש הכי אלא דאינו מקיים עם התוספ' שכתבו דגם אדגש לחודי חרי . דס"ל דכיון דלא
כתיב כי כל גבי דגש לא לקי אדגש אלא ח' : אבל אשאור שפיר לקי חרתי משום שאור ומשום עירוב שאור
ודגש ר"ל הדרש שמרבה עירוב שאור ודגש כמו שמפרשים התוספ' דס"ר . דמהאי דרשא נמי משמע שאור
שאינו מעורב כמ"ל שם התוספ' וז"ל מ"מ משמע בין מעורבין בין שאינן מעורבין . ולכך דימה הרמב"ן ז"ל לנא
ומזוהל שאעפ"י שנא ומזוהל כל אחד בפני עצמו חפ"ה הוא כי אם ללי חש דמרבה כל מיני ביטולין שאינן
לי

מרננתא שורש התשיעי טבא קיט

הקוס' על אצ'י שאומר דכל יהל שירא היא כמ"ס התוספ' וכי נאמר כן כדי להקשות והא דרמי' את אצ'י ואמרתי דכל יחל לאו שירא הוא היינו דקובר הייתי לאו גמרא היא ביר' וכשחזרה אוחו דכל יחל לאו שירא היא משום דכי קמי' מידי דלי הא בדוכת' אחריתי לא יחל דברו אית' בדורים בקל יחזור מדבריו אע"כ דבאמת הו"מ ר"פ לשנוי הכי אלא דקושטא דמילתא קאמר דלא סני מידי חמש ודוק

ואין להקשות דאכתי קשה לשיטת רבינו שפי' המקשה דפריך והא אומצי' חמש דלא ידע הא דמסיק אמר רב פפא אלא סברי לאו גמרא הוא וכו' הוה להקשות על הא דאמר אלא אמר ר"פ לא חכי מידי חמש מאי קאמר דהרי לפוס דלא ידע מקנה דר"פ דאנא סברי לאו גמרא הוא וכו' אין שום הבנה למאי דפריך ר"פ לא סני מידי חמש דבשלמא לשיטת רש"י ותוספ' דהא דמקשה והא שיר דבין הביניים כל ר"פ פריך מאי שיר דהאי שיר יש הבנה לתירולו דלא חנא מידי חמש אלא דקשי' קוש' המקשה והא אומצי' חמש וכו' אכל לפי מה שפרשתי אין שום הבנה לתירולו דאלא אמר ר"פ חמש וא"כ ה"ל להקשות מאי קאמר . ומה שכל בישוב קוש' זו הוא דהרי יש להקשות על פי' רש"י ותוספ' שפירשו לא חכי מידי חמש דהני בדרייתא סתם לוקה . א"כ מאי קמ"לן התנא דהרי כל עיקר מה דאחי לאשמועינן דלוקה כל כל א' וא' ולא אמרינן שהוא לאו שבכללות ולא לקי על לחיס ויבשים אלא חדא ועל זג וחרלן חדא . ושיטת רבינו בפ' קוש' זו והא שיר דבין הביניים שפרשתי דהקוש' אלא דקארי לך מאי קארי לך הא מ"ד דס"ל לוקין על לאו שבכללות ע"כ דריש ועד זג לבין הביניים דלחלק ולומר שלוקה על חרלני ס בפ"ע ועל הזגים בפ"ע לא לריך דהא אית ליה לוקין על לאו שבכללות וניהו דס"ד דמשום לא יחל לא הוה שירא אכתי הא מלי לשנוי' לך חכי ושייר ומאי שיר דהאי שיר שיר בין הביניים מחוורת טפי משיטת התוספ' שפירשו דהקוש' אלא כל ר"פ דס"ל שלא יחל לא הוה שירא והא שיר דבין הביניים ומאי שיר דהאי שיר . דלשיטת התוספ' קשי' מאי משני ר"פ אלא סברי לאו גמרא היא ביר' לכך בדיח מלבי ותוספתי כל לשון דברייתא חמש ולהקשות לאצ'י לראות אם מדעתו אמרה למימרא ידי' דאז בקל יחזור מדבריו ולא ידחוק לתרץ דברייתא לדבריו כמו שפירשו התוספ' דמאי דוחק הוא שמתרץ חנא ושייר . דהא אי נמי יחזור מדבריו ויורה דאין לוקין על לאו שבכללות אכתי ל"ל חנא ושייר דהא הקשי' והא שיר בין הביניים וא"כ אדרבא הא עדיפא ל' לומר דלוקין על לאו שבכללות ושייר לאו דמכל אשר יעשה מגפן היין ומאי שיר דהאי שיר שיר בין הביניים משימאמר אין לוקין על לאו שבכללות וילערך לשנוי' על הא דשייר בין הביניים דשייר נמי לא יחל א"כ דהוא קלת דוחק הואיל ואיחא בשאר איסורין וכדדחי הש"ס כן באמת אי משום לא יחל לא שירא הוא . ועוד קשה באמת אמאי משני לעיל דשייר נמי לא יחל ולא תירץ דשייר נמי בין ביניים . אמנם לשיטת רבינו שפירשתי נחא דאי הוה ס"ל דאין לוקין על לאו שבכללות לא הוה לריך כלל לומר חנא ושייר דמאן דאית ל' אין לוקין על לאו שבכללות וס"ל דעל זג וחרלן לוקה שמים . ע"כ ל"ל דועד זג אחי לחלק כנ"ל וא"כ ליכא לימוד כלל לרבות בין הביניים ודוק :

וגם הא דמשני לעיל שיר נמי כל יחל ולא משני שיר בין הביניים . היינו דאלו הוה משני רק שיר בין הביניים לא הוה אלא תירץ לקושיא רב פפא ולא הוה ק"מ על ר"פ דלדידך דס"ל אין לוקין על לאו שבכללות א"כ אמאי שיר בין הביניים דלר"פ דס"ל אין לוקין על לאו שבכללות וס"ל על זג וחרלן לוקה שמים מפיק ועד זג לחלק כשיטת הירושלמי ולית ל' כלל בין הביניים משא"כ כשתירץ לו דשייר לא יחל לא די שלא תירץ קוש' ר"פ אלא הוה אפי' תיובתא לר"פ דלדידך דס"ל אין לוקין על לאו שבכללות א"כ תקשי מאי שיר דשייר לא יחל עד שהולרך ר"פ לשנוי' אי משום הא לאו שירא הוא כי היכא דלא תקשה עלי' מאי שיר דשייר לא יחל כמו שפירשו התוספ' בד"ה שיר כל יחל ודוק :

ובחידושי הלכות שלי ישבתי ישוב נכון וחריף דלא כפרש"י ותוספ' ונאות הוא לשיטת הרמב"ם שפרשתי אלא מפני האריכות אינני מעתיקנו פה :

ומיהו למה שחירץ בעל כ"ס (ר) דהא דלא חשש רבינו לכתוב ענבים דברים ולא שבין הביניים משום דמשמע ל' דכלשון בני אדם בכלל ענבים הן . יש להביא ראיי' מדברי התוספ' שהקשו נזיר(דף ל"ח ע"ב) בד"ה ולילקי שם מכל אשר וגו' וא"ת וליחשוב התנא נמי שכר וחומץ . וי"ל דהא לאו שירא הוא אלא משיר מיני' אכל בהנך דחשיב התנא יש למנות כל המלקיות שבהן כ"ל : ואי ס"ד דבין הביניים אינן בכלל ענבים כלשון התנא א"כ מאי פריך רבינא מפרוק' לרב אחי והא שיר דבין הביניים ופירשו התוספ' דהקוש' אלא דלא יחל לאו שירא אמאי שיר בין הביניים הא בין הביניים לאו שירא הוא . דלא היה שירא אלא בהנך דחשיב התנא ולא מני כל המלקיות . אכל מה שמשייר מינים שהי' עוד חייב עליהם מלקות לאו שירא הוא . ועוד הא שיר נמי שכר וחומץ . א"ו דבין הביניים הם כלשון התנא בכלל ענבים וא"כ מאחר דחשיב התנא ענבים ה"ל לו לחשוב נמי לאו דבין הביניים ודוק :

אמנם כ"ז לשיטת התוספ' דס"ל דלא הוה שיר אלא מה שלא מנה כל המלקיות בנה דחשיב התנא אכל מה שאינו מונה שכר וחומץ לאו שירא הוא . משא"כ לשיטת רבינו דס"ל דאם הי' חייב מלקות בפני עצמו אחרת הוה נמי שירא לא מוכח מידי . ועיין במלות ל"ח ר"ו שרבינו מכריח דעל חומץ אינו חייב מלקות בפ"ע מדלא משני הש"ס שיר חומץ : הרי לך מבוואר דאי הוה חייב כל חומץ בפ"ע הוה שירא וא"כ אי נמי בין הביניים לא הוה כלשון התנא בכלל ענבים אפי' פריך שפיר והא שיר בין הביניים ודוק הטיב .

ואחר הודיעך כל זאת דברי רבינו עולים כפוגן בלי שום קטירה בדבריו דהא דכתב ר"ל מכל אשר מגפן היין הא בזה וחרלן דלוקה שמים מורה היינו לפי המקנה בגמ' בחר דחדים הש"ס האיבעית אימא הכ"ל ומדדוי חכי רב פפא חמש משמע דכ"ע מודים דלוקה על זג וחרלן שמים משום דועד זג אחי לחלק כנ"ל והא דכתב וכן כל לאוין שבאו באיסור כל היולא מגפן היין מלוא אחת היינו לפוס מה דהוה קיימין עד דלא חדית לן האיבעית אימא וע"כ היינו לריכין לומר דהאי חנא דדריש פרע וכלל ופרע ס"ל דאין לוקין על זג וחרלן משום דהוה לאו שבכללות כמו שבארתי לעיל והוה ס"ל דעד זג לאחוי דבין הביניים כנ"ל ומציא ראיי' דא"ג דהאיסורים מפורשים אפי' אמרינן דהוה לאו שבכללות כיון שהם עופים על לאו א' כדמוכח ממה דהוה קיימין עד דלא חדית לן הש"ס האיבעית אימא . ולמסקנא דנקטינן

מרגניתא שורש דתשיעי טבא

כדאי' בשבועות דף כ"ו ומאן דריש כל הסורה כריבוי ומיעוט דריש איקורי בזיר במיעוט ורינא כמ"ס החוספ' כנזיר (דף ל"ה) דר"ה וכ"ס משום דלרידיה חיימר זג וחרלן ליחודא לאוי דלפרטא בתרא לא חילטרך דהא דריש במיעוט ורינא ח"כ דהא דלח דריש ר"ע כאן בפרט וכלל ופרט כמו שדורש בכל הסורה פרט וכלל ופרט דהא אפילו מאן דאינו דורש כלל ופרט וכלל חלח ריבוי ומיעוט וריבוי פרט וכלל ופרט דורש כדמוכה משמעת' עיין בחוספ' הנ"ל היינו משום דס"ל דועד זג אחי לחייב ע"ז בפני עצמו ר"ל על חרלנים בפ"ע ועל זג בפ"ע כמו שהביא הרמ"ן בן שם הירושלמי ולא ס"ל דרשא דרינא דועד זג לאחוי דבין הבינים וא"כ ליכא הוכחה שהוא משום פרט' איכסכו חלח י"ל דנכסכו זג וחרלן ללקות שמים ודוק :

אמנם

כ"ז מקמי דהדי' לן הש"ס האיבעית אימא כנזיר (דף ל"ה ע"א) חבל בחר דחדית לן הש"ס האיבעית אימא כרבען דאי ס"ר כדאמר ר' אליעזר בן עזרי' ליכסב רחמנא להאי מחרלנים ועד זג גבי פרטא למאי הלכתא כהנה רחמנא בחר כלל ש"מ למידייני' בכלל ופרט י"ל דגם סמא דקמני בר שיחב כלל כזית ענבים ודריש בפרט וכלל ופרט נמי מלי סבר דועד זג לא אחי לבין הביניים חלח לחלק לו' דהיי' על חרלני' בפ"ע וע"ז בפ"ע והשת' לא קשי' ח"כ מנלי' למי' פרטא בתרא דלמא לא משום פרטא איכסב חרלן וזג חלח כרי לחייב ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע דהשתא ח"כ דועד זג אחי לחלק חשפי' כ' וזכרה דהוי נמי פרטא בתרא . רחל"כ לכסבי' רחמנא להאי חרלני' ועד זג גבי פרטא למאי הלכתא כהנה בחר כלל ש"מ למידייני' בכלל ופרט ולא קשי' נמי אימא כולה להכי הוא דאחא לפרטא בתרא ולחלק . רחל"כ לכסבי' רחמנא חרלנים וזג ועד זג למא לי חלח לחלק כדאי' בירושלמי הנ"ל . וכן ענבים להיס ויבשים י"ל דס"ל דאחו לחייב על לחיס בפ"ע ועל יבשים בפ"ע ואפ"ה משמע ל"י דאחי לפרטא קמא דחי רק לחלק ולא לפרטא קמא וא"כ דייקן בכלל ופרט שאין בכלל חלח מה שפרט ליכסבי' לכל הכי בחר כלל למאי הלכתא כהנה רחמנא קמי' כלל ש"מ דלפרטא קמא נמי אחי . וגם ליכא לאקשו' דלמא כולה להכי הוא דאחי ר"ל לפרטא קמא ולא לחלק ח"כ לשתוק מלחיס ויבשים חלח לכסוב ענבים לא יאכל וזהו נמי משמע לפרטא קמא דחי לא אחי חלח למלקות ה"ל למיכסב בחר ככלל כנ"ל ודוק :

וכיון

שכן נחישב ה' דלח הביא הרמב"ם דבין הביניים והוא דאחרי שרב פפא כנזיר (דף ל"ח) בהקשותו על מ"ד לוקין על לאו שבכללות הוה מסיני חמס ח"כ ג"ג דלא חכי בדרייתא חמס כלל כדמסיק הש"ס ש"מ דס"ל דלכ"ע לוקה חמס ר"ל על לחיס בפ"ע ועל יבשים בפ"ע ועל זגים בפ"ע ועל חרלנים בפ"ע דחל"כ ה"ל למיחני רק שלם ולהקשות ואי ס"ד לוקין על לאו שבכללות לילקי שם . וכיון דר"ס ס"ל לפשוט דלכ"ע לוקין על חרלנים בפ"ע ש"מ דל' דריש ועד זג לבין הביניים דאי דריש ח"כ סקשי' מנלי' דלח"ק דמחני' דקמני' אינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית דריש בפרט וכלל ופרט דלוקה על חרלנים בפ"ע ונהי דס"ל כאיבעית אימא וא"כ ע"כ אי נמי חרלנים וזג אחי ליחודי' לאוי אכסבי' מוכרס דאחי נמי לפרטא בתרא דחל"כ לכסוב גבי פרטא מקמי כללח . אכסבי' חקשי' דלמא כולה לפרטא בתרא ח"כ ולא לחלק בדפריך הש"ס הכי נ"ל ר"א ב"ע . ואין לומר אי רק משום פרטא בתרא אחי לא לכסוב רק חרלנים ולשתוק מזג דהוה אחי בכעין הפרט . כבר כתבתי לעיל ביסודי קוש' ראשונה של חוספ' דאי לא הוה כתיב זג לא הוה אחי בכעין הפרט דפרט וכלל ופרט לא מרבינן כולי' האי כמו בכלל ופרט וכלל ולא הוה מרבינן חלח דומי' דפרטא קמא שהוא חומץ שהוא דלח לאכילה ח"ו דלא דריש ועד זג לבין הביניים חלח לחלק ולומר דחייב על חרלן בפ"ע ועל זג בפ"ע ודוק העיני :

ודאי

דפריך כנזיר (דף ל"ח ע"ב) והא שייך דבין הביניים רבינו הדר"ס ח"כ אינו מפרש כמו שמתרשים הסו דפריך אמר דלח לא הוה שייך אמאי שייך בין הביניים . חלח רבינו ס"ל דודאי על רב פפא דס"ל אין לוקין על לאו שבכללות לא קש' מידי דלא דריש ועד זג לבין הביניים חלח דריש וזג לחלק לומר שחייב על זגים בפ"ע ועל חרלנים בפ"ע כנ"ל . חלח דהכי פריך נ"ל רב פפא דפריך אי הכי לילקי שם חלח מלי לסנוי' סמא ושייר ומאי שייך דהאי שייך בין הביניים דהכי דעלה על דעתך דלא יחל לאו שייך הוה . אכסבי' דקארי' ל"י מאי קארי' ל"י ה' מ"ד לוקין על לאו שבכללות ע"כ לא לריך קרא דועד זג לחלק וע"כ דריש לבין הביניים ומלי לסנוי' לך שייך בין הביניים . ומשני לא הני מידי חמס וכדמסיק חנא סברי' לאו במרא היא ציד' וסדר צי' ר"ל ח"כ שידעתי שיכול לחרן קשיות אמרתי חס מקצרה דנפשי' קאמר ולא נפשי' הקבלה מרבו חז בקל יחזור מדבריו ולא ידחוק לחרן הצרייתא כמ"ס החוספ' דר"ה והא חותבי' חמס חלח דהמקשה נכנס בסוך דברי רב פפא ולא שבקי' לסימא למילת' ונשמעו מרב פפא תחילת דברי פיהו דאמר חנא לא חכי מידי חמס הקשה לו והא חותבי' חמס ועוד וכי מאחר דלא חכי מ"ע חותבי' כלומר ח"כ לא הו' לך שום תחלת קוש' וא"כ לא די' שלא חרלה חלח חוספה קיש' וכהנה רבות קובי' שהמקשה נכנס לסיך דברי המחרן וק"ל :

ואעפ"י

דלפ"ז קשה אמאי חמר לא חכי מידי חמס . דנשלמא לשיטת רמי' וחוספ' דהקוש' חלח לרב פפא דס"ל דלא יחל דבריו לא הוה שייך ח"כ קשי' עלי' דר"פ ה' שייך דבין הביניים . ומאי שייך דהאי שייך ולכך הוכרס לסנוי' דבאמא לא חכי חמס ויכולני לומר דבאמא חייב ששה גס משום דבין הביניים ולא דריהי מלבי למיחני חמס חלח ופני' שסברתי שמאחר דמקצרה דנפשי' קאמר לא ידחוק לחרן ובקל יחזור מדבריו . משא"כ לשיטת רבינו שהכני מפרש דעל רב פפא לק"מ חלח דכל עיקר הקוש' הימה דקאריה מאי קאריה הא יכול לסנוי' לך לפוס דס"ל דלוקי' על לאו שבכללות וא"כ ע"כ ועד זג לבין הביניים אחי דשייר נמי בין הביניים ה"ל לרב פפא לסנוי' בקילור יודע הייתי שיכול לסנוי' הכי חלח הקשיותו מפני שקובר הייתי דלא גמרא היא ציד' חלח מקצרה דנפשי' קאמר ובקל יחזור מדבריו ולא ידחוק לחרן הצרייתא לדבריו . י"ל דכיון דרב פפא בלמו קאמר לא חכי מידי חמס כדקאמר חלח חמר ר"פ . קושטא דמילתא קאמר דלא חכי מידי חמס . ותדע דהרי לשיטת החוספ' נמי קש' דלפוס שכתבו דר"ה שייך כל יחל . כל יחל לאו שייך הוה דכי קמני' מילתא דליחא בשאר איקורים חלח כנזיר . כל יחל שייך בשאר איקורין נמי . וא"כ וכי נאמר כן כחי' להקשות לאכני' וי"ל דקאמר הכי משום דלא חקשי' לרבא מאי שייך דהאי שייך דשייר כל יחל וכי' ע"ס . ח"כ אמאי הולך רב פפא לנענע דכא חכי מידי חמס ה"ל לקיים מאמרו דהני חמס והא דקשיא לדריה דקאמר כל יחל לאו שייך היא חס כן מאי שייך דשייר בין הביניים לחרן דבאמא גס אחי סובר דכל יחל שייך הוה כמו דאי' מן הקוש'

מרגניתא שורש התשיעי טבא קיח

אחת מפני שהם כולם פרע כמו שהתבאר בגמ' עכ"ל. הרי שחזר ממה שכתוב לעיל וגזר אומר דכל הלואין שבאו באיסור כל היולא מגפן היין על הנזיר המה מלוה אחת. אומהא. ובלי ספק אללי שלשון הזה של רבינו הביא להרמב"ן להאמין שרבינו קוצר שעל זה וחרלן חינו לוקה אלא אחת. ובמלות ל"ה ר"ג ור"ד ור"ה ור"ו הנ"ל. חזר וכתב בדבריו שלוקין על ענבים לחים בפ"ע ועל יבשים בפ"ט ועל הזגין בפ"ע ועל החרלנים בפ"ע והביא ראיות בעיניו ובעלמון שהביא הרמב"ן בהשיבו על רבינו. וקודם שכתב דברי רבינו באור שלם כתב תחילה מה הוא כוונת רבינו באמרו וכן כל לואין שבאו באיסור כל היולא מגפן היין על הנזיר מלוה אחת מפני שהוא פרע. האיך נמשך ממה שהם פרע שיהיו כל הלואין שבאו באיסור כל היולא מגפן היין מלוה אחת. והוא שהתוספ' בנזיר (דף ל"ד ע"ב) בד"ה מחרלנים ועד זה למעלה לי הקשו וז"ל וא"ת הא שפיר חילטריך דאפי' חרלנים וזג אסר רחמנ' ואעפ"י שאין ראוי לאכילה. וגם חילטרכו למלקות כדאמר לקמן אכל זה לוקה שמים חרלן לוקה שמים נכ"ל. והנה הקוש' הראשונה שהקשו והא שפיר חילטריך אפי' זה וחרלן אסר רחמנ' ואעפ"י שאין ראוי לאכילה. יש לישב רק דגם אדבר דהא משמע משמעין דאי הוה כתיב פרע ואח"כ כלל ולא אגמין רחמנ' דיינין בכלל מוסקף על הפרע. הוה דיינין בכעין הפרע. ולא באין בכלל אלא מה שפרע דהא קאמר הש"ס וכי מאחר שסופינו לרבות כל דבר מה ת"ל מחרלנים ועד זה. ואי ק"ד דפרע והדר כלל באין בכלל אלא מה שפרע דיינין א"כ היכא ה"מ לרבות כל מילי הא אין בכלל מה שפרע ולא הוה מלי לחסויי' אפי' גורקי וענבין דכרין אלא ודאי דאי לאו דכתיב זה וחרלן לומר לך כל מקום שאתה מולא וכו' הוה דיינין פרע וכלל בכעין הפרע והא דקיימא לן אין בכלל אלא מה שפרע היינו בכלל ופרע דכשהפרע בקוף משמע שהוא פירושו של הכלל. משא"כ שהפרע קודם להכלל כמ"ש התוספ' בנזיר (דף ל"ה ע"ב) בקוף ד"ה איכא חרין פרעא וכללי וכן משמע בהדיא בלשון הגמ' לומר לך כל מקום שאתה מולא פרע וכלל אי אחת רשאי למושכו לדונו כעין הפרע. הרי לך מצורר אי לאו דאגמין רחמנ' במה דכתב זה וחרלן דאי אחת רשאי למושכו לדונו כעין הפרע הוה דיינין בכעין הפרע וזה ברור. וא"כ ה"פ וכי מאחר שסופינו לרבות כל דבר ר"ל כל הכתובי' בהדיא וגורקי וענבין דכרין זה וחרלן למה לי ואי משום דחילטריך לאסור אפי' זה וחרלן ואעפ"י שאין ראוי לאכילה לשחוק מזה ולכתוב חרלן לפני הכלל והוה אחי זה בכעין הפרע וז"ל משני דלולא דכתב זה וחרלן בחר כלל הוה כלל מוסקף על הפרע והוה מרבינן אפילו עלין ולולבין. והשתא דכתב לפרעא בחרא הולך למיכתב נמי זה דאע"ג דהשתא נמי דרשינן פרע וכלל ופרע בכעין הפרע לא הוה מרבינן אלא בכעין הפרע דחומץ שהוא ראוי לאכילה דהא בפרע וכלל ופרע לא מרבינן כולי האי כמו בכלל ופרע וכלל כדאמר הש"ס (בדף ל"ה ע"ב) וז"ל מכדי חרין כללי ופרעא וחרין פרעא וכללל כעין פרעא דיינין מאי איכא ביני וביני איכא דאלו חרין כללל ופרעא אי איכא פרעא דדמי' לי' אפי' בחר לך מרבינן חרי פרעי וכללל איכא פרעא דדמי' משני לדין מרבינן בחד לך לא מרבינן ודוק :

אמנה קוש' השני' של התוספ' שהקשו דחילטרכו למלקות קושיאם חזקה וקש' מכלן למימר דכחה רחמנא זה וחרלן לפרעא בחרא דלמא לאו משום פרעא איכתבו אלא לאגמורין דעל זה וחרלן לוקה שמים. וי"ל שרבינו הרמב"ם הוקשה לו קוש' זה. והוה ניחא לי' דע"כ האי תנא דדריש בכלל' ופרעי גבי איסורי כל היולא מגפן היין כל הנזיר ק"ל דאין לוקין על לאו שבכללות ולכך דריש זה וחרלן לפרעא ואע"ג דאכתי קשה מנלי' דאיייתר זה וחרלן לפרעא דלמא אייתר זה וחרלן ליחודי לאוי י"ל דק"ל להאי תנא הוהיל ואיכא למימר דאיייתר זה וחרלן ליחודי לאוי. ואיכא למימר דלא משום יחודי לאוי פרע זה וחרלן אלא משום פרעא. הוהיל ומלקות כמיטה וגבי מיטה היכא דאיכא למידרש לקולא ולחומרא אי אחת רשאי למושכו להחמיר עליו כדאמר הש"ס בסקנהדרין (דף כ"ב ע"ב) וכמ"ש הרמב"ם דמלקות כמיטה והשיג מעט זה על רבינו שפסק כמ"ד חדרא מיתה לקי דמלקות הוי כמיטה וס"ל לפקוק לקולא כמ"ד חדרא נמי לא לקי עיין בהשגות הרמב"ן לעיל בשורש הזה מש"ה דריש לפרעא שהוא לקולא ודוק :

ובן גבי ענבים לחים ויבשים נמי קש' קושיא זו מכלן דמשום פרעא אכתבו הא חילטרכו כדי שילקו שמים אלא בפ"ע ואיבשים בפ"ע ועיין בתוס' ד"ה מין ושכר שכתב דאע"ג דהש"ס נקט פרעא מין ושכר לא מין ושכר אחי הפרע דין ושכר חילטריך לדרשא בנזיר (דף ד' ע"ש). אלא הפרע דפרי אחי מענבים לחים ויבשים וכן ממשרת ענבים לא יאכל לא אחי הפרע דזה בוודאי למלקות אכתוב שהרי הוא לאו מיוחד ולקי עלי' לכולי עלמא. וע"כ ל"ל כנ"ל דק"ל להאי תנא דדריש ענבים לחים ויבשים לפרעא אין לוקין על לאו שבכללות והשתא א"ג דאיכא למימר דאיייתר לחים ויבשים ליחודי לאוי ס"ל להאי תנא כיון דאיכא למימר דאיייתר לחים ויבשים ליחודי לאוי ואיכא למימר דלאו משום לאוי איפרעו אלא משום פרעא כיון דמלקות כמיטה כמ"ש הרמב"ם הנ"ל אי אחת רשאי להחמיר עליו אלא להקל כנ"ל ודוק :

ונ"ל דהיינו דקאמר רבינא בחר דקיים הש"ס לפרועי פרעא וכללל ופרעא ועד זה לחסויי דבין הביניים דלכאורה מלואה הקפידה לנוח מאי שייטא דרבינא הכא אלא הוא הדבר שכתבתי דאי הוה אחי זה וחרלן ליחודי לאוי ליכא למימר שהוא פרעא כנ"ל. אלא כל עלמו של התנא דדריש לפרעא היינו משום דכיון דאיכא למימר דאחי ליחודי לאוי ואיכא למימר דלא ליחודי לאוי אחי אלא לפרעא נקטינן לקולא כנ"ל אך ע"ז קשה דהא ע"כ זה וחרלן ליחודי לאוי קאמו מרבינן ועד זה כמו שהביא הרע"ב בן שם הירושלמי העתקתי לשונו לעיל ולזה בא רבינא לישב דהאי תנא דדריש בכללל ופרעא לא ס"ל הא דירושלמי דועד זה אחי לחלק לחייב על חרלן בפ"ע ועל זה בפ"ע אלא אחי ועד זה לחסויי דין הביניים ודוק :

והיינו דכתב רבינו בשרש הזה וכן כל לואין שבאו באיסור כל היולא מגפן היין מלוה אחת מפני שהן כולם פרע וכיון שהם פרע ע"כ לא אחי יבשים ולחים ליחודי לאוי וכן זה וחדלן לא אחי ליחודי לאוי דא"כ אלא דאמו ליחודי לאוי מכלי' להאי תנא למימר שהמה פרע כמו שהארכתי לעיל ודוק העיב :

ורפ"ז ל"ל דהא חסני במתניתן וחייב על הענבים בפ"ע ועל החרלנים בפ"ע לאו דברי ת"ק הן דקחני אינו חיוב אלא עד שיאכלו מן הענבים כזית דהאי תנא דריש בכללל ופרעא וע"כ ל"ל דלא ס"ל חרלנים וזג ליחודי לאוי קאמי כנ"ל אלא סיומא דדברי ר"ע הן דר"ע דריש כל הסורה בדבוי ומעוט כדאיתא

וע"ס אחד עכ"ל. וע"כ ל"ל דקושיהו אזלא מחרלנים וזגים דלקי חרתי והלא. סמא עטופים על לאו א' ומה שתירץ בעל מגילת אסתר דגם גבי זגים וחרלנים ידעינן לחלק מבנין אב דענבים לחים ויבשים דה"ק דברייתא מכאן חתה דן לכל איסורי' שבתורה מה כאן שהוא מין אחד והן שני שמות וחייב ע"ז דפ"ע וע"ז דפ"ע אף כל שהוא מין א' והן שני שמות חייב ע"ז דפ"ע וע"ז דפ"ע. דבריו אינן מחוורין דהבנין אב הזה לא מהני אלא לדברים שאינן לאו שבכללות כגון ענבי וחמרא חדתי דס"ד כיון שטעמן שוה לענבים והוא כענבים ואינו חייב אלא אחת כיון דאפי' מלאו א' דענבים קמ"לן קרא דבאר שמה אזלינן והשם מחלקן דמדרשו ל"י חמרא הוא בכלל לאו דיין לא ישתהו וחרתי לאוין מיוחד' ענבים מלאו דענבים וחמרא חדתי מלאו דיין לא ישתהו ר"ל לאו המיוחד שלא ישתהו ויין והוא לדעת רבינו וכל משרת ענבים לא ישתהו ועיין במלות ל"ת ר"ב. משא"כ היכא דפרט הכתוב ב' איסורים וטעם על לאו א' ע"ז אין לוקין אלא חדא דלכך טעם הכתוב כפי שלא ילקה אלא א' דאל"כ על כל לאוי שבכללות ילקה חרתי מהאי בנין אב דהרי קמאי דברייתא מכאן חתה דן לכל איסורי' שבתורה כל איסורי' שבתורה דיקא אמנם הרא"ב דפ"ה מה' נזירה ה"ע בהשגות כתב וז"ל א"א זה אינו מחוור והלא שני שמות הן ולמדו לכל איסורי' נזיר מלחים ויבשים דמשמע דדוקא לאיסורי' נזיר למדו ולא לכל הסורה כולה ועיין מה שאכתוב בסמוך אלא דקשה אפי' לשיטת הרא"ב דבנין אב לא מהני אלא לאיסורי' נזיר אי ס"ד דמהני אפי' ללאוי שבכללות א"כ כשהקשו בירושלמי הביא הרמ"בן מין השני מלאוי שבכללות דג וחרטום להוי לאו שבכללות וחירץ דמדלא כתיב חרלנים וזג אלא כתיב מחרלנים ועד זג ש"ע לחלק ואי כב"ל מגילת אסתר ה"ל לשנוי' מבנין אב ה"ל ודוק :

א"ן דלענין לאו שבכללות לא מהני האי בנין אב אלא כמו שפרשתי. וא"כ קושי' הרמ"בן חזקה מזה וחרטום דלקי חרתי ולשיטת רבינו דס"ל דלאומצטל נקרא לאו שבכללות ולא לקי אלא חדא א"כ אב וחרטום למה לוקה שתיס הלך סמא עטופים על לאו א' כמו נא ומבוסל ודוק :
והואיל וחתה לידן חמינא ליטב השגת הרא"ב דפ"ה מה' נזירות הלכה ע' שהסיג על מ"ש רבינו יזיר ששתה רביעות יין ורביעי' חומץ אינו לוקה אלא אחת וכו' וז"ל בהשגות אמר אברהם זה אינו מחוור הלא שני שמות הן ולמדו כל איסורי' נזיר מלחים ויבשים מה הללו שהן מין אחד והן שני שמות וחייבין ע"ז בעלמו וע"ז בעלמו אף כל וכו' ויין וחומץ ב' שמות הן כדאי' בדבא בחרא וכו'. אמנם בהא שפרשתי דמרצה מבנין אב אף כל שהוא מין א' והן שני שמות חייב ע"ז דפ"ע וע"ז דפ"ע דדוקא אם ניזל בחר שמה יתו חרתי לאוין כגון ענבי וחמרא חדתי דאם אזלינן בחר שמה חתו חרתי לאוין דענבי חתו חרתי לא ינכל וחמרא חדתי חתו חרתי לא ינכל ומהני דיין לא ישתהו כ"ל ולא חתו חרתי לאוין אלא לאומורין דלא הימא דחמרא חדתי כיון דטעמו ענבים היינו ענבים וא"כ חמרא חדתי וענבי אחד לאו אחד ולא לקי אלא חדא קמ"לן דבאר שמה אזלינן ומאחר דקרוי ל"י חמרא לאו אחד מלאו דענבים לא יאכל אלא מלאו המיוחד לא ישת' יין ולכך לקי חרתי והיינו דסיים בגמרא לחסוי ענבי וחמרא חדתי ודוק :

משא"כ יין וחומץ כיון דלא אחד אלא מלאו א' כמו שביאר רבינו אין שמות מחלקין למלקות דלא אגמורין אלא דוקא אם אזלינן בחר ע"מא יתו מלאו אחד ואם ניזל בחר שמה יתו מב' לאוין היינו דאגמורין דניזל בחר שמה ואחר מב' לאוין ודוק ולשיטתו קשה אמאי סיים בגמ' לאחוי' ענבי וחמרא חדתי וסביק לחומץ ויין ודוק :

והנני חוזר להראשונ' דקוש' הרמ"בן הוא מזה וחרטום כ"ל אלא דאכתי קשי' מאי קשי' ל"י מזה וחרטום. הא הוא בעלמו הביא לשון הירושלמי בסוף מין השני מלאו שבכללות שלו. וז"ל ועוד מקשה שם והא כתיב וכל משרת ענבים לא ישתהו וכו' מחרלני' ועד זג לא יאכל משתה כיון שחזר וכלל לא יתא חייב אלא אחת אמר לון אלו כתיב חרלנים וזג יתו כיון דכתיב מחרלנים ועד זג לחייב ע"ז דפ"ע וע"ז דפ"ע עכ"ל וא"כ אין כאן קישי' מחרטום וזג לא ומבסל דשאי' זג וחרטום דכתיב ועד זג לחלק משא"כ דכא ומבסל דליכא קרא לחלק והנראה ברור בפרוזה קוש' הרמ"בן דמקשה לפוס חלמודא דידן דקאמר דנזיר (דף ל"ד) ע"ב ועד זג אמר רבינא לאחוי' דבין הביניים וכן דף ל"ח ע"ב פריך רבינא לרב אשי והא שייך דבין הביניים ופרש"י כדאמרין לעיל וע' זג לאחוי' דבין הביניים חזינן דחלמודא דידן מפיק ועד זג לבין הביניים ולא לחלק ואפ"ה שני במתניתן דחייב על חרלני' דפ"ע ועל חזגי' דפ"ע ורב פפא בהקשות על מ"ד לוקין על לאו שבכללות מהני ל"י דבריית' חמש להכריח דאין לוקין על לאו שבכללות ולמ"ד אין לוקין על לאו שבכללות הוה ניחא ל"י חמשה חזינן דאפי' לפוס מה דאין לוקין על לאו שבכללות לוקין על זג וחרטום שמים זו היא קושיא דבירור :

אמנם אני רואה דרבו בדבורו הגדול דפ"ה מה' נזירות לא הביא הא דבין הביניים ולא הביא אלא מה שהביאו מכעין הפרט דפרי שהוא בוסר וכבר הרגיש בזה הרב בעל כ"מ וז"ל ולא חשש רבינו לכתוב ענבים דכרין ולא שבין הביניים ותירולו משום דמשמע ל"י דבלשון בני אדם בכלל ענבי' הן עכ"ל וכל רואה דבריו אלו ישפוט שאין תירולו מתפיק לשיטת רבינו שס"ל דאי הוה חייב על חומץ דפ"ע הוה כמי שירא ועיין לקמן בליור חות (ל') כזה :

וכדי לעמוד על עומק דעתו של רבינו הרמב"ם אעיר קוש' גדולה בדבריו שפותרין זה את זה בתוך כדי דבור. וגם פותרין דבריו שפסח פה בשורש הזה למה שכתב במלות ל"ת ר"ג ור"ד ור"ה ור"ו. והוא דרבינו הרמב"ם כתב בשורש הזה וז"ל ושם נאמר ג"כ אמר אביי אכל זג לוקה שתיס חרטמן לוקה שתיס זג וחרטמן לוקה שלש ורבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות רולה לומר מכל אשר יעשה מגפן היין שיחשוב אביי שלוקין עליו. מדרבא רולה לומר מכל אשר יעשה מגפן היין משמע הא על זג וחרטמן דלוקה שתיס מורה רבא שלוקה משום זג ומשום חרטמן ולא פליג אלא על מלקות השלישית שהוא משום מכל אשר יעשה מגפן היין. דקאמר אביי שלוקה כמי משום מכל אשר יעשה ורבא פליג ואומר דמשום מכל אשר יעשה מגפן היין אין לוקין שהוא לאו שבכללות. וסמך לזה כתב וז"ל ואמר שסתבאר שאמרו אל תאכל נא ובסל מלוח אחת וכן כל לאוין שבאו באיסור כל היולא מגפן היין על הכזיר מלוח אחת

וְעַתָּה

האכל כזית נא מצעור יום פטור משחיטה חייב יליף הלימוד דכל שיטתו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא וכו' מקרא דלקמ' ללי אש ומלות על מרורים יאכלוהו וסמוך ל' אל תאכלו ממנו נא . וא"כ חייב כ"א ללי אש ללאו . ושפיר מוכרח דמדפרט נא ובשל דליחודי לאוי קאמי ולמי אלא ובשל תרסי וק"ד דאמר דאנא ומבשל חדא נמי לא לקי היינו לברייתא דעבד הקיטא מכ"א ללי אש ודוק הטיב .

והנ"ל

בהכרח דהברייתא האכל כזית נא מצעור יום פטור משחיטה חייב עבד הקיטא מקרא דלקמ' ללי אש ומלות על מרורים יאכלוהו וסמוך ל' אל תאכלו ממנו נא . הוא מרלל מיימי פלוגתא דרבי דאמר אקרא חני בשל כמו דמיימי באידך ברייתא ח"ו דברייתא האכל כזית נא מצעור יום פטור מליחסי כר' דמפיק יתורא דבשל מבשל לחייב אמצושל מצעור יום דיחורא דבשל ריבה לחייב כל מבשל מצעור יום אבל הקיטא דללי אש ומלות על מרורים יאכלוהו וסמוך ל' נא מבשל דנקומו נומד והלכך פטור אכל כזית נא מצעור יום . משא"כ באידך ברייתא דעבד הקיטא מכ"א ללי אש דסמוך למבשל שפיר פליג רבי דע"כ לא מלי חמי כ"א ללי אש לבשעה שיטתו בקום אכול ללי דהרי מבשל חייב מצעור יום . ואי הקיטא דכ"א ללי אש לא קאי אלא אגא ח"כ ה"ל לאסמוכי לנא ולא למבשל והכי ה"ל למיכתב אל תאכלו ממנו בשל מבשל ונא כ"א ללי אש ודוק הטיב .

ובהכי

ניחא לי הא דקאמר רבי לפי' מזהרש"א אקרא חני בשל מה ח"ל מבשל שיכול חין לי אלא ששכלו משחיטה ר"ל שאכל מבשל משחיטה בשלו מצעור יום מנין ר"ל שחייב אש אכל כזית מבשל מצעור יום ח"ל מבשל . ולכאורה קשי' דמסיכי תיתי תיסק חרשין דיהא חייב אש אכל משחיטה ופטור אש אכל מצעור יום דאילערך קרא דמבשל . דהרי אדרב' יוסר . וסמכר שיהא חייב על אכילתו מצעור יום מ"ל אכילתו משחיטה כדקאמר בהאי ברייתא יכול אכל כזית נא מצעור יום יהא חייב ודין הוא ומה בשעה שיטתו בקום אכול ללי וכו' ושל אכילתו משחיטה קאמר דהסברא נותנת שהוא פטור כדקמי אן לא בשעה שאינו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא בשעה שיטתו בקום ללי חינו בכל האכל נא ואל תפסא שכן הותר מכללו אכל ללי . ח"ו דרבי יליף הקיטא דבשעה שיטתו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא ובשעה שאינו בקום אכול ללי חינו בכל האכל נא מקרא דלקמ' ללי אש ומלות וסמוך ל' אל תאכלו ממנו וק"ד דהאי הקיטא חמי נמי למבשל לכך אילערך רבוי דמבשל לחייב על מבשל מצעור יום ודוק .

מיהו

כלא"ה נמי ניחא דר' ה"ק יכול אכל מבשל מצעור יום יהא פטור משום דסמוך ל' כ"א ללי אש ובדין הקיטא כל שיטתו בקום אכול ללי וכו' ח"ל מבשל לחייב אמצושל מצעור יום והשתא ע"כ כ"א ללי אש לא להקיטא חמי אלא לעשות כ"א ללי אש ללאו ודוק .

והנראה

לי עיקר במה שפסק רבינו לעיקר האי ליטא דחדא מיהא לקי היינו משום דנקטינן לעיקר דלא אמרינן מדהאי ליחורא לאוי חידך נמי ליחודי לאוי ח"ג דלא מיימר מדפריך גבי קלי בכריתות דף ה"ל ודלמא קלי דמיימר מחייב חדא כולהון מייחייב חדא והולך הש"ס לשנויי מדכתב לקלי באמלע אכל לא אמרינן מדקלי ליחודי לאוי לחס וברמל נמי ליחודי לאוי . והנה הרמ"בן הקשה על שיטת רבינו דס"ל דנא ומבשל הוה לאו שבכללות ח"כ למ"ד חדא נמי לא לקי תקשי מברייתא האכל כזית נא מצעור יום פטור כזית נא משחיטה חייב . וישבתי דס"ל למ"ד חדא נמי לא לקי דהברייתא האכל נא מצעור יום פטור משחיטה חייב עבד הקיטא מקרא דלקמ' ללי אש ומלות על מרורים יאכלוהו וסמוך ל' אל תאכלו ממנו ואייתר כ"א ללי אש ללאו והשתא מוכרח מדפרט נא ומבשל דליחודי לאוי קאמי . אך חכמי קשי' דלמא לעולם נא ומבשל הוה שבכללות והא דקשי' ח"כ לכחוב רחמנא אל תאכל כ"א ללי אש דז"א דאי הוה חכמי אל תאכל כ"א ללי אש אז לא הוה לאו שבכללות דהוי דומי' דלאו דנבילה ולא ח"ש מלאכה ד"ע ח"כ"ש לעיל שם הרמב"ן ולכך כתב רחמנא נא ומבשל דהשתא הוה לאו שבכללות וע"כ ל"ל דאכתי לכחוב דרחמנא מבשל וכ"א ללי אש דנמי הוה לאו שבכללות דמבשל וכ"א ללי אש עשופים על לאו ח' נא כמה ל' אלא ליחודי לאו . והנה לפום דנקט הש"ס בכריתות גבי קלי לעיקר דלא אמרינן מדהאי ליחודי לאוי מקאמי איך נמי ליחודי לאוי קאמי . ח"כ נשאר מבשל וכ"א ללי אש לאו שבכללות וכיון שכן סקשי' על רבי מכל' ללמוד מיתורא דבשל מבשל האכל כזית מבשל מצעור יום חייב דילמא לעולם פטור והא דאילערך ליחורא דמבשל דלמא ליחודי לאו למבשל נמי ח"ו דחדא מיהא לקי . וא"כ ח' ס"ד דנא ובשל הוה לאו שבכללות וחדא מיהא לקי לא ליכתוב כלל נא ומבשל והוה נמי לוקה רק . אחס מלאו דאל תאכלו ממנו ח"כ"א ללי אש דאי הוה אכל נא וללי לא לקי אלא אחד כיון דאמו מלאו ח' וגם ליכא למימר דלכך פרט נא ובשל דלילקי תרסי אש אכל נא וחי דהרי קיימינן בשעת רבינו דס"ל דנא ומבשל הוה לאו שבכללות ח"כ"ש לעיל . וכאן לא שייך למימר דגופין מחולקין ללקות כל כל ח' וא' כמו גבי חובל בגר אלמנא ראובן ובגר אלמנא שמואל . ד"ל דהא דחייב על אכילת נא ומבשל היינו אש אכל מפסח ח' דאילו משני פסחים יחייבו חייב דבשעה שיטתו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא ומשני פסחים חינו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא . דאל"כ למא שלל במותר ה"ל למיכתב אל תאכל כל שאינו ללי כמ"ש זה הרבה מהקדמונים וגם חוספ' דקדקו זה ופסחו דמטעם זה הוה כ"א ללי אש עשה משום שלל כמב ואינו ללי כמו יא' שהבאחי לעיל ועיי' בפ' גיר הנפש . (דף פ"ד) דלא חשיב גופין מחולקין אפי' כזית גיר מירך ימין וכזית ח"ג מירך שמאל כיון דמחדא בהמה אחו ומדפרט נא ומבשל ש"מ חרווייהו ליחודי לאוי קאמי וא"כ שפיר יתב' דייק רבי מיתורא דבשל מבשל לחייב על כזית מבשל מצעור יום ודוק הטיב .

ובהא

דלעיל בחיטתה הקושי' שהקשיה לשיטת רבינו מ"ד לוקין על לאו שבכללות ולוקה על נא ומבשל שלש משום נא ומשום מבשל ומשום כ"א ללי אש היכא מנעט לעיל מדפרט נא ומבשל אכל כזית ח' דפטור דלמא לעולם חייב נא ומבשל אילערך ללקות שלש ולפי הכ"ל ניחא דמ"ד אלא ומבשל לוקה שלש מוקי בריית' דיכול אכל כזית ח' יהא חייב ח"ל נא ובשל נא ובשל אמתאי לך בברייתא דמפיק הקיטא דכל שיטתו בקום אכול ללי מבי אש ח"כ וס"ק ח"כ"ש אכל כזית ח' יהא חייב ר"ל ח' לא הוה כתיב נא ובשל אלא אל תאכלו ממנו כ"א ללי אש הייתי אומר דאחי נמי חייב דהא כ"א ללי אש שוראי לאו הוא האל תאכלו ממנו אמאן תרמי' לכך כתב רחמנא אל תאכלו ממנו נא ובשל כ"א ללי אש דהשתא אל תאכל אלא ומבשל קאי וכי אש ללי אש לא ללאו אסמכי' אלא להקיטא דכל שיטתו במקום אכול ללי וכו' כנ"ל ודוק .

מרגניתא שורש התשיעי טבא קמז

דמוקי ס"ס דרצא לגירס' רבינו דאמר אין לוקין על לאו שבכללותא חסי' לרב הונא נמי קאמר ולפי מה שפרשתי לעיל . וע"ז קאמר ס"ס דלפוס מאי דמוקמית דרב הונא נמי ס"ל אין לוקין על לאו שבכללות והא דמחייב חבל רחיים ורכב שלש היינו מדפרט רחמנא ברחיים ורכב ס"מ דליחודי לאו הוא דקאחסי ומדרחיים ורכב ליחודי לאוי קאחו כי נפש הוא חובל נמי ליחודי לאוי קאחו ומס"ה לוקה שלש סני' כוותי' דרב יסודא . דהרי לרב הונא דדייק מדפרט ברחיים ורכב ס"מ ליחודי לאוי קאחי ע"כ ל"ל דמסבירא בלא קרא ידעין דסני כלים מיוחדין עושין מלאכה אחת שעובר משום סני כלים : דאי לריך לזה קרא . ח"כ לא מלי דייק מדפרט רחיים ורכב ס"מ דליחודי לאוי קאחו . דרחיים ורכב לא מייחדי דאילערך לאגמורין דסני כלים מיוחדים עושין מלאכה אחת עובר על זה בפ"ג וע"ז בפ"ע כמו שדררתי לעיל . והנה דברייחא מפורט דהא דחייב על סני כלים מיוחדין והן עושין מלאכה אחת ע"ז בפ"ע ופ"ז בפ"ע מקרא הוא דילפינן ולא מסבירא דהא קחני דהרי' דברייחא חבל זוג של ספרים ולמד של פרות יכול לא יהא חייב אלא אחת ח"כ לא יחבול רחיים ורכב מה רחיים ורכב שהם מיוחדין סני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב ע"ז בפ"ע ועל זה בפ"ג : אף כל דברים וכו' . ואי ס"ד דכי נפש הוא חובל הוא לאו ח"כ הוה לאו שבכללות דשניהם עטופי' על לאו ח' ר"ל רחיים ורכב וכי נפש הוא חובל והשחא לא מלית אמרת מדפרט רחיים ורכב ס"מ ליחודי לאוי קאחי וכנ"ל דהא לפוס דברייחא זו רחיים ורכב לא מייחדי דאילערך לאגמורין דסני כלים מיוחדין עושין מלאכה אחת דעובר איסור לאו על זה ואיסור לאו על זה וא"כ אמאי קחני חייב שמים אלא ע"כ דכי נפש הוא חובל הוא רק נתינת עטם כנ"ל ומשום רחיים ורכב לא הוה לאו שבכללות מאחר דלהא שנוקין על כל כלי וכלי מלאו ח' זה מה שאין לריך לו ביאור ואין לריך לזה קרא כמו שכתב רבינו במלות ל"ת רמ"ב ח"כ ולא אילערך קרא אלא לגלוי דסני כלים מיוחדי' עושין מלאכה אחת דכל אחת מהן היא כלי בפ"ע ולגלוי זה אין לריך לשון לאו כמו שהארכתי לעיל ודוק :

וגם

דברייחא קמייחא נמי איכא סייעסא לרב יהודה דקחני חבל זוג של ספרים ולמד של פרות חייב שמים זה בעלמו וזה בעלמו אינו חייב אלא אחת וקס"י הא דקחני זה בעלמו וזה בעלמו אינו חייב אלא אחת מאי קמ"ל בזה פשיטא מהיכי תיתי דחבל זה בעלמו ליחייב שמים ח"כ דילפינן שארי דברים מרחיים ורכב במה מלינו וסד"ל דליחייב נמי משום כי נפש הוא חובל קמ"לן דאינו חייב . ותקשי באמת אמאי אינו חייב אי משום דאין לוקין על לאו שבכללות והיינו הוא דקמ"לן דאין לוקין על לאו שבכללות ח"כ חבל זוג של ספרים אמאי חייב שמים הא רחיים ורכב נמי הוה לאו שבכללות ואין לוקין עליו . ח"ו דקמ"ל דכי נפש הוא חובל אינו לאו אלא נתינת עטם ומשום רחיים לא הוה לאו שבכללות כנ"ל דלהא דחייב על כל כלי וכלי מלאו ח' לא לריך קרא כנ"ל בשם הרמ"ב במלות ל"ת רמ"ב ולא לריך קרא אלא לגלוי' דסני כלים מיוחדין עושין מלאכה אחת הוין כל אחד כלי בפני עצמו ולגלוי זה לא לריך לשון לאו כנ"ל ודוק הטיב .

והיותר

נ"ל בישוב קושי' הנ"ל שהקשיתי על רבינו הרמב"ם דודאי להא דלוקין על כלכלי וכלי מלאו ח' לא לריך קרא דגופין מחולקין כמו ששינו בכריתות (דף ע"ו) דהבא על חמש נשים נדות בהעלם אחד דחייב העלם על כל אחת ואחת משום דגופין מחולקין וכל מה שמחלק לחטאת מחלק למל קות כמ"ס הרמב"ן בשרש הזה סוף מין הכ' מלאוין שבכללות אלא דרב הונא דס"ל דאין חייב על כל כלי וכלי מלאו ח' י"ל דס"ל דעמא דבא על חמש נשים נדות בהעלם ח' דחייב על כל אחת ואחת משום דהוא גרס להם כדאי' הסם בדף הנ"ל : ופרש"י משום הוא גרס לנשיו שכל אחת מחייבת חטאת הוא נמי חייב . וגבי כל כלי וכלי לא שייך הוא גרס להם לכן אין מחלקין . אמנם שם בדף הנ"ל נדחה האי קצרה דהוא גרס להם דקאמר הסם ח"כ רבא לר"כ ומי אמרינן הואיל והוא גרס להם והתני' הוא בהעלם אחת וכו' ומסיק אלא אימא הואיל והוא גופין מחולקין . וכיון דעמא דהואיל והוא גרס להם נדחה ונשאר קיים העטם דגופין מחולקין לכן כתב רבינו דלהא דחייב על כל כלי וכלי מלאו ח' לזה ל"ל קרא דהוין גופין מחולקין דומי' דבגד אלמנת רחובן . ובגד אלמנת שמעון ודוק הטיב . עוד אחת והיחס לבאר לך דלפי מה שפרשתי דמ"ד חדא נמי לא לקי אלא ומבוסל ניקר טעמי' משום דכ"א ללי אש מצעי' ל' לכדחני' בשעה שיטנו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא בשעה שאינו בקום אכול ללי אינו בכל האכל נא . וא"כ אין הכרח מדפרט נא ומבוסל דליחודי לאוי קאחי וא"כ הדורא קושי' הרמב"ן ח"כ ס"ל לש"ס ל הקשות אחאי מ"ד דאנא ומבוסל חדא נמי לא לקי דברייחא דתנו רבנן אכל כזית נא מצעור זוס פטור כזית נא משחשיכה חייב דהא ע"כ מדפוטרי אכזית נא מצעור יוס ס"ל דכ"א ללי אש אחי לבשעה שיטנו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא בשעה שאינו בקום אכול ללי אינו בכל האכל נא ואפ"ה חני משחשיכה חייב : דבשלמא דברייחא דלמטה דקחני מה ת"ל כ"א ללי אש כל שיטנו בקום אכול ללי ישנו בכל האכל נא לק"מ דהתם לא קחני חייב ואיכא למימר ישנו בלאו דאל האכל נא ואינו חייב מלקות משא"כ בהאי דברייחא קחני חייב . והנה לדעתי שהרמב"ן הקשה בכיון מהאי דברייחא דקחני אכל כזית נא מצעור יוס פטור משחשיכה חייב . ולא הקשה דברייחא מוקדמת בש"ס דיכול אכל כזית חי יהא חייב ת"ל נא ומבוסל נא ובשל אמרתי לך ולא חי משמע דאנא ובשל חייב . ח"ו דמשם לא ה"י דכחו להקשות דהייחא חומר דהא דברייחא אחי' כרבי דפליג ולא ס"ל דכ"א ללי אש אחי לבשעה שיטנו בקום אכול ללי וכו' דהרי קאמר אקרא' חני בשל ופליג אח"ק וס"ל דאפי' נא מצעור יוס חייב כמ"ס מהר"שא והביא דברייחא מפורשת דרבי פליג וא"כ כ"א ללי אש ללאו אחי וא"כ שפיר מוכרח מדפרט בלא ומבוסל ס"מ דליחודי לאוי קאחו משא"כ מהאי דברייחא דתני אכל כזית נא מצעור יוס פטור כזית משחשיכה חייב פריך שפיר דהאי חנא ע"כ ס"ל דכ"א ללי אש אחי לבשעה שיטנו ואפ"ה קחני נא משחשיכה חייב ודוק :

אמנם

הנראה לי בישוב קושי' זו הוא דמוקמית' כנ"מ (דף קע"ו ע"ב) דר"ה אכל כ"א ללי אש הקשו וז"ל וא"ת והא אילערך לכדחני' כדאמר אביי ותירלו וי"ל דרבא עביר היקש' מללי אש דכתיב בקרא דלקמי' ללי אש ומלות על מרורי' יאכלוהו וסמוך ל' אל תאכלו ממנו נא וכו' ונדרקו אחד בתירון קושייתם שהקשו על תירון זה דהא דברייחא דפסחים נקט קרא דכ"א ללי אש : ואני חומר דודאי דוחק גדול למימר דברייחא דנקט כ"א ללי אש ואע"ג דלא מיני' מליף : אמנם ודאי די"ל תירולס דברייחא

דאכל כ"א ללי אש ואע"ג דלא מיני' מליף : אמנם ודאי די"ל תירולס דברייחא

עשייתו בשניהם הנה שניהם כלי אחד ומש"ה לריך למיפרט רחיים ורכב. וכיון שכן הו' לא ק"מ אינמי כי נפש הוא חובל אינו לאו אלא נתינת טעם ולא דא להוסיף שום לאודלישחוק מרחיים ורכב דאילערך לאגמורין דאפי' בשני כלים יחד יעשה אוכל נפש דחייב נל כל וכלי. והיינו דקיים הלכך כי נפש הוא חובל לשאר דברים הוא דאפי' ר"ל שהוא רק נתינת טעם לרחיים ורכב ולומר שמעטס זה יש לאסור שאר כלים שעושין בהם אוכל נפש ודוק:

ואם כך דרכה של תורה אציק דבר עמוק בדברי רבינו. דלפ"ז לא הוה רחיים ורכב לאו שבכללות דהרי כי נפש הוא חובל אינו לאו אלא נתינת טעם לרחיים ורכב כנ"ל ומשום רחיים ורכב העטופים על לאו א' לא הוה לאו שבכללות משום דכדי שיהא חייב על הרחיים בפני טעמו ועל הרכב בפני טעמו אין אנו לריכין לשון לאו גבי רכב. אלא אי נמי הוה גלי לן רחמנא דרכב הוא כלי בפ"ע בלא לשון לאו היינו לוקין על הרחיים בפ"ע ועל הרכב בפ"ע. ועל שני כלים לוקין נל כל א' בפ"ע מלאו אחד דומי' דבגד אלמנט ראובן ובגד אלמנט' שמעון כמו שדימה רבינו הרמב"ם וביאר רבינו דזה מה שאין לריך לו ביאור אלא כל עלמינו שלא היינו יודעין דרכב הוא כלי בפ"ע ולגלוי זה אין אנו לריכין לאו דאי נמי גלי לן רחמנא דרכב הוא כלי בפני טעמו בלא לשון לאו נמי היינו לוקין על רחיים בפ"ע ועל הרכב בפ"ע מלאו א'. והיינו טעמא דרבינו אינו מונה רחיים ורכב ב' מלוא פמו שביאר ואמר דלחייב על כל כלי וכלי זה מה שאין לריך לו ביאור. דמצינו מדבריו הא הוה לריך ביאור לחייב על כל כלי וכלי הוה ראוי למנות רחיים ורכב ב' מלוא משום דהיינו לריכין הלשון לאו גם לרכב. משא"כ השתא דלחייב על כל כלי וכלי מלאו א' זה מה שאין לריך לו ביאור אין ראוי למנות רחיים ורכב ב' מלוא דלעולם מלוא אח' הן ולא דא רכב אלא לגלוי' דהוא כלי בפ"ע. ולגלוי' זה אין אנו לריכין לשון לאו דאי נמי הוה גלי לן קרא דרכב הוא כלי בפ"ע בלא לשון לאו נמי היינו לוקין על רחיים בפ"ע ועל רכב בפ"ע מלאו א' כמו שלוקין על כל כלי וכלי מלאו א' דומי' דבגד אלמנט ראובן ובגד אלמנט' שמעון וזה ברור ומבואר נאר העיב בדברי רבינו הרמב"ם והבין זה:

וממוצא הדברים הבין דא"ג דפסקין דנא ומבואר הוה לאו שבכללות ולא לקי עליהו אלא חדא אין מן הקושי' ממה דלוקה נל רחיים ורכב שמים כמו שהקשה הרמב"ם על רבינו הרמב"ם דרחיים ורכב לא הוה לאו שבכללות כמו שבארתי והא דלוקה על רחיים בפ"ע ועל רכב בפ"ע היינו משום דאפי' מלאו א' לוקה על כל כלי וכלי בפ"ע דומי' דבגד אלמנט ראובן ובגד אלמנט' שמעון ורכב לא אחי רק לגלוי' דרכב נמי הוה כלי בפ"ע ולגלוי' זה אין אנו לריכין לשון לאו כמו שבארתי לעיל ודוק:

אמנם לרב הונא דס"ל חבל רחיים ורכב לוקה שלש משום רחיים ומשום רכב ומשום כי נפש הוא חובל ולפום דבעינן למימר דרבא לגי' הרמב"ם דקאמר גבי נא ומבואר אין לוקין על לאו שבכללות לרב נמי קאמר. ע"כ ל"ל דדייק גבי רחיים ורכב דלא הוה לאו שבכללות הכי. דאי ס"ד דרחיים ורכב הוה לאו שבכללות וחדא נמי לא לקי תקשי מיפרט דרחיים ורכב למה לי. הכי ה"ל למיכתב לא החבול כי נפש הוא חובל. ואי משום דאי הוה כתיב הכי לא הוה לאו שבכללות מאחר דענינם וטעם איסורין טוה שהוא משום כלי אוכל נפש והוה כלאו דנכילה ולא טעשה מלאכה די"ע כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם. אחסי ה"ל למיכתב לא יחבול רחיים כי נפש הוא חובל ולשחוק מרכב. אלא מדפרט נמי רכב ש"מ ליחודי לאוי קאחי ומדהאי ליחודי לאוי קאחי אינך נמי ליחודי לאוי קאחו כמו שהבאתי מנמי דכריתות מדעז ליחודי לאוי קאחי. שור וכשכ נמי ליחודי לאוי קאחו אע"ג דלא מייסרו. ע"כ לריכין אנו לומר דס"ל דמקצרא הוה ידעין דרכב הוא כלי בפ"ע דאל"כ לא הוה מלי דייק מדכס רחמנא נמי רכב דליחודי לאוי קאחי. דהא אילערך רכב לאגמורין ולגלוי' לן דרכב הוא כלי בפ"ע ואם חבל רחיים ואח"כ רכב דעונד עליו איסור לאו ודוק:

והפירוש בגמרא במאי דקאמר אמר לך רבא לגי' רבינו הרמב"ם אלא דאמרי אפי' לרב הונא כבר פירשתי לעיל דה"ק דלעולם גם רבא מודה דרחיים ורכב מדרחיים ורכב ליחודי לאוי קאחי כי נפש הוא חובל נמי ליחודי לאוי קאחי והא דאמר בנא ומבואר אין לוקין על לאו שבכללות היינו טעמא דכ"ל ללי חס מצעי' ליה לכדחני' כל שישנו בקום אוכל ללי ישנו בכל חאכל נא וכל שאינו בקום אוכל ללי אינו בכל חאכל נא וא"כ אין הכרח מדפרט בנא ומבואר דליחודי לאוי קאחי. והוה נא ומבואר לאו שבכללות ואין לוקין עליו ועיין לעיל כי שם בארתי כל הלורך ודוק:

אמנם קשה לי על מ"ש רבינו במלוא ל"פ רמ"ב וז"ל וטעין זה הוצאמר כל מי שימשכן כלי שעושין בו אוכל נפש וכו' ומי שמשכן כלים רבים כל א' מהן ושין בו אוכל נפש חייב על כל כלי וכלי כגון שמשכן כלי הלישה וכלי הלחם וזה מה שאין לריך לו ביאור שהוא שחבל בגד אלמנט ראובן ובגד אלמנט' שמעון שהוא עובר על כל בגד ובגד. והא בשמעטין משמע דאין לוקין נל כל כלי וכלי מלאו א' דהרי ר"ה אומר חבל רחיים ורכב לוקה שלש משום רחיים ומשום רכב ומשום כי נפש הוא חובל ואי ס"ד דלוקין על כל כלי וכלי מלאו א' א"כ ה"ל לר"ה למימר חבל רחיים ורכב לוקה ארבע א' משום רחיים ב' משום רכב. וסרטי משום כי נפש הוא חובל דמשום כי נפש הוא חובל לוקה על כל כלי וכלי מלאו אחד ודוק:

והנראה לי בישוב קושי' זו הוא דקשי' ליה לרבינו הרמב"ם הא דקאמר בגמרא דב"מ. (דף קט"ו ע"א) תניא כוותי' דרב יהודה חבל זוג של ספרים ולמד של פרות חייב שמים. זה בטעמו וזה בטעמו אינו חייב אלא אחת. ותניא אידך חבל זוג של ספרים ולמד של פרות יכול לא יהא חייב אלא אחת ה"ל לא יחבול רחיים ורכב. מה רחיים ורכב שהם מיוחדים בני כלים ועושין מלאכה אחת וחייב על זה בפני טעמו וע"ז בפני טעמו אף כל דברים שהם שני כלים מיוחדים ועושין מלאכה אחת חייב ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע. ונדהק רש"י בפ"י סיעתא זו מהני דרייתות לרב יהודה. והתוספ' פירשו בעינין אחר ונדהק מוהרש"א לפרש בכוונת דבריהם. ומפרט רבינו הרמב"ם דחני' כוותי' דרב יהודה אזיל למאי דמוקי

חובל בעופים על לאו א' והוא לאו שבכללות ואפי' חדרא לא לקי ומדפרע נמי רחיים ש"מ ליחודי לאוי קאמי ומדרחיים ליחודי לאוי רבב וכי כפש וגו' נמי ליחודי לאוי קאחו ככ"ל ודוק :

למד

מלאו אחד דז"ח דהשת' נמי דמפרט ואחי נמי חייב אפ"ה אס' אכל נא ומכושל וחי חנין לוק' לשיע' הרמב"ן
אלא א' למ"ד חדא מיהא הא לקי כיון דכולם טעופי' על לאו א' . וא"כ מיפרט בנא ומכושל למה לי א"ו
דליחודי לאוי קאחי משא"כ בחר דמחני דכ"א ללי אס' מצנ"ל לכדחני' חין הכרח מדפרט בנא ומכושל
דליחודי לאוי קאחי כמ"ש לעיל בלמ"ד חדא נמי לא לקי . וא"כ כל מה שפרשתי למ"ד חדא נמי לא לקי
הפירוש ההוא עולה כהוגן גם למ"ד חדא מיהא לקי ודוק .

והא

דקחני צברייתא דמנא ומכושל ממעט חי היינו לפוס מאי דמפיק כ"א ללי אס' לכדחני' וכו'
וה"פ אלו לא נאמר נא ומכושל אלא הוה כתיב אל האכל כ"א ללי אס' יכול אכל כזית חי
יהא חייב דהשתא ע"כ כ"א ללי אס' לאו הוא דאל האכל אכי אס' ל"א קאי לכך כחב רחמנא נא ומכושל
דהשתא אל האכלו ממנו חנא ומכושל קאי וקמיכת דכי אס' ל"א לאו ללאו אחי אלא לכדחני' כל שיטנו
וכו' ולכך חי פטור . ומיהו כי אס' ל"א הוה עשה אלא דילפינן הא דחני' כל שיטנו בקום אכול ללי יכו'
מדמכה רחמנא עשה דכ"א ללי לנא ומכושל והיינו דקיים צברייתא יכול יהא מותר ח"ל כ"א ללי אס' .
דללי אס' הוה עשה ודוק .

ולא

תקשי לך הא ע"כ אוכרח מדברי רבינו הרמב"ם דהא דלקי שחים ארחים ורכב לאו משום
דמייחרי רחיס ורכב ליחודי לאוי דהא כחב במלות ל"ח רמ"ב דאילעריך למיפרט רחיים ורכב
כדי להורות דמי שחבל שני כלים שבשניהם יושלם לעשות אכול נפש דקד"א דחינו עובר עליו אלא משום
כלי א' ביארו לנו שהוא חייב משום שני כלים וא"כ חין רא' מדפרט הכחוב רחיים ורכב דאס' ליחודי
לאוי למלקות דלמא להכי פרט דעובר בלאו על כל א' ואכתי לא לקי אלא חדא משום דהוה לאו שבכללות
ודע שאין זה דומה למ"ש לעיל והוכחתי דאין קברא לחוקמי יתורי' דלאוין לשני איסורי לאוין . דבשלמא
הפס' א' נמי לא הוה כתיב קלי הייתי יורע דקלי בלאו מצינייהו דלחם וכרמל הלכך חין קברא לומר
דכחב קלי כדי שיעבור על קלי שני איסורי לאוין . משא"כ הכא גבי רחיים ורכב א' לא כחוב נמי רכב
לא הייתי יורע דאס' חבל רחיים וא"כ רכב דאיכא שום איסור ברכב ולכך ודאי לריך קרא לאשמועינן
דאיכא איסור לאו ברכב ודוק .

דזה

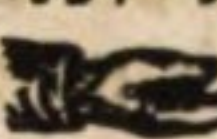
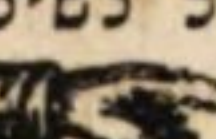
שכתב רבינו במלות ל"ח רמ"ב היינו למסקנא דגמ' ויתבאר ממה שאפרט הקוביא צב"מ לשיטת
רבינו . אמנם כדי שלא יהא פתחון פה לבצעל דין לחלוק ולומר ומי מליח אמרת דה"פ במה
דמחני אכל כ"א ללי אס' לכדחני' דלעול' מור' ר' לגי' הרמב"ם ואבי' לגי' שלפנינו דחבל רכב ורחיים
דלוקה שלש משום דמרחיים ורכב ליחודי לאוי קאחו כי נפש הוא חובל נמי ליחודי לאוי קאחי . והא
דאמר בפסקים חין לוקין על לאו שבכללות היינו על נא ומכושל ועממא משום דכ"א ללי אס' מצנ"ל ל'י
לכדחני' וא"כ חין הכרח דהא דמיפרט בנא ומכושל ליחודי לאוי קאחי דניהו דיהנין דכי נפש הוא חובל
נמי ליחודי לאוי קאחי והוה כתיב לא תחבול כי נפש הוא חובל . אכתי כי היכא דס"ל דאין לוקין חנא
ומכושל משום שניהם טעופים על לאו א' והוי לאו שבכללות כ"ש דראוי לומר שלא ללקות אלא תחבול כי
נפש הוא חובל שהרי הרבה איסורי' היינו כל שארי דברים ממניי כלי אכול נפש כלולים בו וא"כ היכי
פלי מודה דהואיל ורחיים ורכב ליחודי לאוי קאחי כי נפש הוא חובל נמי ליחודי לאוי קאחי והלכך לוקה
ג' משום כי נפש הוא חובל נמי . מאי הוה דמיחד לאוי ככי נפש הוא חובל אכתי הרבה איסורי' כלולים
דהיינו כל שארי דברים וכי היכי דס"ל דאין לוקין חנא ומכושל משום דשניהם כלולים בלאו א' כ"ש שמן
הראוי שלא לילקי אכי נפש הוא חובל כנ"ל . א' משום הא לא ארי' והוא דהרמב"ן כ' בשרש הזה וז"ל
והמין הראשון הוא הללו הכולל דברים רבים וכו' וכן המגפף והמנשק והסך והמלביש והמנעיל שם א'
להם דהיינו צורה שמה אכל כוונתם כו' ולבסוף פ' פלוגתא השני לשונות ר"ל דחדא מיהא לקי
ולשון דחדא נמי לא לקי . דהלשון דחדא מיהא לקי ס"ל אע"ג דאין לוקין על לאו שבכללות דלא תאכלו
על הדם ודלאו הנדרש על כל שבקדש פסול ליתן ל"ח על אכילתו הכא בלאו הכולל דכי אס' ל"א לקי
דבשלמא לא תאכלו על הדם ובלאו הנדרש לכל שבקדש פסול . דין הוא שלא ללקות עליו כלל . משום
דהלאוים כוללין ענינים . שאין ענינם ועטס איסורין שוה . משא"כ לאו הכללי הזה דכ"א ללי אס' ראוי
לילקות עליו כיון שהדברים הנכללים בו עטס איסורין שוה והשם הכולל אותן שאינו ללי אס' כדברי אבי
לגי' הרמב"ם אלא שאין ראוי להלקות בו עטס לאו הפרט שילקה שחים וכו' עכ"ל עטס קלת הוספת ביאור
להקל על המעיין . הרי מבואר דאי הוה כתיב לא תחבול כי נפש הוא חובל . לא הוה כלל לאו שבכללות
כיון שהדברי' הנכלליכ בו עטס איסורין שוה והשם הכולל אותן כלי שטושי' בו אכול נפש . דומי' דמה
שפ' הרמב"ן ככי אס' ללי אס' והוה ממש בלאו דנבילה ובלאו דלא תעשה מלאכה די"ע . משא"כ נא ומכושל
הטעופי' על לאו א' לפוס דהוה לאו שבכללות נכללים בלאו זה עניני' שאין ענינם ועטס איסורין שוה שזה
אסור משום נא וזה אסור משום מכושל ואין שם א' כולל אותם והלכך ראוי שאין ללקות עליו כל זמן
דליכא יתורא דאחי ליחודי לאוי ודוק .

והרנני

מנהר ילך דברי כי היכא דלא תקשי לך אחרי שאני אומר דאי הוה כתיב לא תאכל כ"א ללי אס'
ולא תחבול כי נפש הוא חובל לא הוי לאו שבכללות כמ"ש בשם הרמב"ן . א"כ איך מליכא למימר
דלמ"ד חדא נמי לא לקי מדפרט נא ומכושל . ורחיים ורכב דליחודי לאוי קאחי דהשתא אדרבה איכא
למימר דלכך פרט נא ומכושל ורחיים ורכב וכללם בלאו א' כי היכי דלהוי לאו שבכללות ולא לילקי עליהם
דאי לא הוי פורעם אלא הוה כתיב אל תאכלו כ"א ללי אס' הוי לקי משום דכ"א ללי אס' לא הוי לאו
שבכללות כיון שעטס איסורין שוה . אשכילך ואורך דהכי אמי אומר דאי ס"ד דנא ומכושל הוה לאו
שבכללות ולא לקי אפי' ח"א . א"כ ליטמוק מנא ולא לכחוב אלא אל תאכלו ממנו מכושל כ"א ללי אס'
דהשתא הוה ידעין דנא אסור בלאו מכי אס' ללי אס' ולא לקי כלל משום דמכושל וכ"א ללי אס' הוה
טעופים על לאו א' והוה לאו שבכללות ומדפרט נמי נא ש"מ דליחודי לאוי קאחי ומדנא ליחודי לאוי
קאחי ללי אס' נמי ליחודי לאוי קאחי כמו שהבאתי רא' אגמ' דכריסות הנ"ל דמדנא ליחודי לאוי קאחי
שור וכשב נמי ליחודי לאוי קאחי אג"ג דלא מייחרו . וכן ברחיים ורכב כי נפש הוא חובל א' ס"ד
דרחיים ורכב הוה לאו שבכללות ואין לוקה אפי' חדא ליטמוק מרחיים ולכחוב לא תחבול רכב כי נפש
הוא חובל . דהשתא נדע דחובל רחיים קלאו מכי נפשי הוא חובל ולא לקי כלל משום דרכב וכי נפש הוא
כלל

מרגניתא שורש התשיעי טבא כיד

רכב הוה כאלו כחיד ג"כ לא חסכול כי נפש הוא חסכול דה"ק נמי הש"ס זכריות (דף ד') דהיכא דנ' איסורי עטופים על לאו א' וגילה הכתוב דא' דמיותר ליחורי לאו אמרינן דכולהו נמי מייחדים בלאו חט"ג דהני אחריני לא מייחרי. והוא דמסיק זכריות דף הכ"ל ע"א וז"ל ואב"א היינו ע"מיהו דרבנן כדאמר ליה רב מרי לרב זבד: אלא מעשה חלי' דחולין תיסקר. א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן בעינן וליכא הלכך כי אסא שור וכשב ועז למשרי' חלי' דחולין הוא דאסא ור' ישמעאל אמר לך א"כ לימא קרא כל חלב שור כשב ועז למה לי ש"מ לחלק. והנה י"ל אכתי מנ"ל לר"י דיתורא דעז אסי לחלק בשלשתן אימא עז דמייסר מחייב חדא. שור וכשב דלא מייסרי דאילטרכו למשרי' חלב חלי' דחולין יא מחייב אלא חדא א"כ לא מחייב כללן למ"ד לאו שבכללות חדא נמי לא לקי. חט"ג דהרבה איסורין העטופים על לאו א' ואייתר חד ליחודי ב' לאו. אמרינן מדהאי ליחודי לאו כולהו נמי ליחודי לאו חט"ג דלא מייסרי וכדאמר הש"ס בבבא מליעא גבי רך ועוב מדעוב לדרשא רך נמי לדרשא ואב"ג דלעיל שדיתי ב' נרגא מהא דפריך הש"ס זכריות (דף ה' ע"א) קושי' כזו גבי לחם וקלי וכרמל דמפיק הסם קלי מדיייהו ואייתר קלי לחלק ופריך הש"ס ואימא קלי דמייסר מחייב חדא. אכולהו מחייב חדא ומשני א"כ לכתוב קרא לחם כרמל וקלי או לכתוב קלי לחם וכרמל אמאי כתב לקלי באמלע וכו' חזינן דלא מיתבא דמ"י דהש"ס לענין ליחודי לאוי דמדקלי לחלק כולהו נמי לחלק אלא במה דכתב לקלי באמלע. י"ל דהרי גבי פלוגתא דחלב שור וכשב ועז משני הש"ס תרי שנוי' א' דפלוגתא רב ישמעאל וחכמים. דר"י סבר למידין לאו מלאו בין מלאו ובין מלאו דכרת. וחכמים סבירי לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן. והב' הוא האיבעית אימא דהיינו עעמיהו דרבנן כדאמר ל' רב מרי לרב זבד וכו' ור"י אמר לך א"כ לימא קרא כל חלב שור כשב ועז למה לי ש"מ לחלק. ובאמת י"ל דבהכי פליגי הני תרי שנוי' דלשינוי' קמא לא אמרינן מדעז לחלק שור וכשב נמי לחלק. ולכך משני דפלוגתא דר"י וחכמים באם ילפינן לאו מכרת והאיבעית אימא ש"ל דאמרינן שפיר מדעז לחלק שור וכשב נמי לחלק ודוק: וא"כ י"ל דקושי' הש"ס דפריך גבי קלי אזלא לשינוי' קמא דמשני גבי פלוגתא דר"י וחכמים דפליגי באם ילפינן לאו מכרת. אבל לשינוי' דמשני א"כ לכתוב כל חלב שור כשב ועז למה לי ואמרינן מדעז לחלק אינך נמי לחלק באמת לא קשי' מידי ודוק. ולעיל בפירולי על הקושי' שהקשיתי על הרמב"ן ישבתי באופן אחר ע"ש. ומש"ה חבל רחיים ורכב לוקה שלש דמדרחיים ורכב ליחודי לאוי כי נפש הוא חסכול נמי ליחודי לאו וכדמשני הש"ס זכריות הכ"ל. ודקאמר רבא לגי' הרמב"ם ואב"י לגי' שלפנינו גבי נא ומבוסל אין לוקין על לאו שבכללות. לאו משום דס"ל דנא ומבוסל ליחודי לאוי קאסי משום דמייסרי אבל כי אס ללי אס דלא מייסר לא אסי ליחודי לאו ולכך אין לוקין על כי אס ללי אס דלא ס"ל האי קבא דזכריות הכ"ל דמדהאי ליחודי לאו קאסי אינך נמי ליחודי לאו קאסי דדכוותי' גבי רחיים ורכב אב"ג דרחיים ורכב ליחודי לאוי קאסו לא אמרינן מדרחיים ורכב ליחודי לאו קאסי כי נפש הוא חסכול נמי ליחודי לאוי קאסי ולא לקי אסי נפש הוא חסכול. אלא גם רבא לגי' הרמב"ם ואב"י לגי' שלפנינו מורה דאמרינן הסברא מדהאי ליחודי לאוי קאסי אינך נמי ליחודי לאוי אלא עעמי' דאמר נא ומבוסל אין לוקין על לאו שבכללות משום דכי אס ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' בשעה שישנו בקום אכול ללי וכו' ולפ"ז לא מוכח מידי מדפרט הכתוב נא ומבוסל דליחודי לאוי קאסי כנ"ל והלכך נא ומבוסל הוה לאו שבכללות וסדא נמי לא לקי: משא"כ כי נפש הוא חסכול דיתורא הוא שדינן ארחיים ורכב וכמו שפירש רש"י וגבי רחיים ורכב מוכח שפיר דרחיים ורכב ליחודי לאוי קאסי למ"ד חדא נמי לא לקי כנ"ל ומדרחיים ורכב ליחודי לאוי קאסו כי נפש הוא חסכול נמי ליחודי לאוי קאסי ולכך מורה דלקי שלש גבי רחיים ורכב ודוק ובה נסתלקה קושי' התוספת שהקשו בב"מ (דף קע"ב) דר"ה אמר לך רבא דאמאי אילטרך אב"י עעמי' דאין לוקין משום דכי אס ללי אס לאו שבכללות תיפוק ליה דאילטרך לכדתני' דלכל הכ"ל הרי עיקר עעמי' דס"ל דנא ומבוסל הוה לאו שבכללות היינו משום דכי אס ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' וכנ"ל ודוק: וגם נסתלקה קושי' הרמב"ן מעל רבינו שהכריח מהא דקאמר הש"ס בבבא מליעא ד' שלשי' ורבא אמר לך אכא דאמרי אפילו לר"ה כו' וסיים ואסא למד מזה וכו'. דלפי מה שפרשתי אדרבה מהא דמשני אמר לך רבא וכו' אלא כ"א ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' וכו' מוכרח דהא דקאמר בפסחים אין לוקין על לאו שבכללות היא לאו דנא ומבוסל דהשתא ניחא הא דקאמר בב"מ דכ"א ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' ובפסחים אמר עעמי' דאין לוקין על לאו שבכללות משום דעיקר עעמי' דקאמר בפסחים אין לוקין על נא ומבוסל משום דהוי לאו שבכללות הוא מעעמי' דכ"א ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' דהשתא אין הכרח מדפרט נא ומבוסל דליחודי לאוי קאסי ולכך אין לוקין כנ"ל. משא"כ לשיטת הרמב"ן קשי' קושי' התוספת הכ"ל: וגם נחישבה הקושי' שהקשה הרמב"ן בליור יד שני כזה וז"ל ואם כדברי הרב שאומר כי דעת רבא וכו' והוא מחייב ברחיים ורכב שמים עכ"ל דלכל הכ"ל שפיר עלה על דעתם דרבא לגי' הרמב"ם אמר כר"י לפום מה דלא אסיק אדעתיה דכ"א ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' והוה ס"ל דכ"א ללי אלא חלי' וא"כ למ"ד חדא נמי לא לקי מוכרח דמדפרט נא ומבוסל דליחודי לאוי קאסי וכן מדפרט ברחיים ורכב ש"מ דליחודי לאוי קאסי אלא ס"ד דלא אמרינן הסברא מדהאי ליחודי לאוי קאסי נמי ליחודי לאוי קאסי חט"ג דלא מייסר וא"כ הוה כ"א ללי אס וכי נפש הוא חסכול לאוי שבכללות דלא מייסרי ליחודי לאוי דאילטרכו לשארי דברים ואין לוקין עליהם. ובאמת לפום ס"ד הוה סבר דהא דקאמר בפסחים אין לוקין על לאו שבכללות הוא הלאו דכי אס ללי אס ומשני דלעולם ס"ל הסברא מדהאי ליחודי לאוי קאסי נמי ליחודי לאוי קאסי חט"ג דלא מייסר והא דקאמר בפסחים אין לוקין על לאו שבכללות לאו אלאו דכ"א ללי אס מיעבי' ליה לכדתני' וכמו שהארכתי לעיל ודוק: ולא תיעבה דכל מה שפרשתי הוא דוקא למ"ד דאם נמי לא לקי אלא מלינא לפרש ככל הכ"ל אפי' למ"ד חדא מיהת לקי. דכל כמה דלא הוה ידעינן דכי אס ללי אס מיעבי' לכדתני' כל שישנו בקום אכול ללי וכו' הוה משמע אפילו למ"ד חדא מיהא לקי דמדפרט נא ומבוסל דליחודי לאוי הוא דקאסי. דאי לאו ליחודי לאוי הוא דקאסי מיפרט נא ומבוסל למה לי. הא"ל דאילטרך למיפרט נא ומבוסל כי היכא דלילקי תרתי אס אכל נא וחי. ומבוסל וחי דאי לא הוי אסו אלא מלאו דאל האכלו כ"א ללי אס לא הוה לקי אלא חסא חסא משום דלא אסי אלא מלאו

חדא וז"ל באמלע ד"ה וכן הגזרה שגזר הרב כו' כליור יד א' כזה ועוד ראיה ממה שאמרו צנא' של צ"מ אמר ר"ה חבל רחיים לוקה שתי' כו' ואם כדברי הרב כו' ושור שם שנו צדריהא כו' חלל בשם הכללי כו' וכי נפש הוא חובל וכו' עכ"ל הרמב"ן וגם כדי לישב הקוש' שהקשו שם התוספת ר"ל צנ"מ צד"ה אמר לך רבא וכו' וז"ל באמלע הרב ר' חנ"ל וא"ת ואמאי חילטרך חזיי הכא עמא דאין לוקין משום דכי אס' ללי אש הוא לאו שבכללות תיפוק ליה דחילטרך לכדתני' בשעה שיטנו בקום אכול ללי וכו' . וי"ל דהגמ' הוא דמפרש ומפרש האי טעמא אליבא ר"ל אליבא דאביי משום דידעגמ' דאביי הכא חית ליה בעלמא גבי זג וחרלן ושאר דבש . א"כ וכו' . ואנא כאלבע בקירא לקברי' לא מיהבא דעמאי בחירולם זה דבשלמא לעיל צד"ה לימא חזיי ורבא בפלוגתא רב הונא ורב יהודה קמפלגי שהקשו וז"ל וא"ת טעמא דרב יהודה הוי משום דכי נפש הוא חובל לשאר דברים הוא דאחא ולא משום לאו שבכלל' כדקאמר חזיי וחירו וי"ל שכן דרך הגמרא דאע"ג שכבר פירש הטעם אומר לימא דכשנאמר הלימוד צד"ה המדרש עדיין לא נודע להם עמם המפירש חלל היה קצור דעמא דרב יהודה משום דאין לוקין על לאו שבכללות תירולם עולה יפה שר"י אומר חבל רחיים לוקה אחת רחיים ורבא לוקה שמים זה היה לשון רב יהודה ואיכא למימר שהש"ס הוא דמוסיף ומפרש ומסיק טעמא דר"י כי נפש הוא חובל לשאר דברים . משא"כ בפסחים אי' ס"ד דהש"ס הוא דמוסיף טעמא דאביי דאמר משום שאין לוקין על לאו שבכללות חבל חזיי אמר חבל נא לוקה אחת נא ומבטל לוקה שמים א"כ למה שקלו מילולי' דאביי והוה ליה להש"ס להביא גם הלשון שאמר חזיי ולפרש דעמאי' דאמר חזיי חבל נא לוקה אחת וכו' דאין לוקין על לאו שבכלל' כמו שפשה הש"ס צנ"מ שהביא הלשון שאמר רב יהודה חבל רחיים לוקה אחת וכו' ואח"כ מפרש כי נפש הוא חובל לשאר דברים הוא דאחי ודוק :

והנני

חוזר להראשונות שכתבתי לעיל דלמ"ד חדא נמי לא לקי ע"כ מדפרע צנא ומבטל ש"ת דליחודי לאוי הוא דקאחי דאי' ס"ד דלא ליחודי לאוי הוא דקאחי א"כ אין לוקין על נא ומבטל אפילו חדא א"כ תקשי לשחוק מנא ומבטל ולכתוב אל תאכל כ"א ללי אש דנמי נדע דנא ומבטל הוא בלאו דאל תאכל כ"א ללי אש ולא לקי עליהו דאל תאכל כ"א ללי אש הוה לאו שבכללות . אמנם כ"ז אס' אפילו אחר שפרע נא ומבטל נשאר כ"א ללי אש לאו . אבל אס' נאמר דכ"א ללי אש לא אס' ללאו אלא כדמוסיק הש"ס צנ"מ דאחי לכדתני' בשעה שיטנו בקום אכול ללי . אין הכרח מדפרע הכתוב צנא ומבטל דליחודי לאוי קאחי דלעולם נא ומבטל הוה לאו שבכללות ולא לקי אפי' חדא . והשתא ל"ק לשחוק מנא ומבטל ולכתוב אל תאכל כ"א ללי אש . דאי הוה כתוב הכי היה גם חי וחמי עברי' בלאו : ולפוס דקיימינן דאחר דכתב רחמנא נא ומבטל כ"א ללי אש . לא אחי בלאו כלל אלא אחי לכדתני' בשעה שיטנו בקום אכול ללי וא"כ לרך פרע נא ומבטל כי היכי דלא ליהוי חי וחמי עברי' בלאו . ולעולם נא ומבטל הוה לאו שבכללות וחדא נמי לא לקי וגם לא קמי במבטל כ"א ללי אש בלא נא דהשתא הייחי אומר דגם נא אינו בלאו דכ"א ללי אש אחי לכדתני' בשעה שיטנו בקום ללי יטנו צנא תאכל מבטל ועוד השתא הוה אל תאכל מבטל לאו מיוחד דכיון דכ"א ללי אש לאו אחי בלאו אלא לכדתני' א"כ אין כאן שום עטיפת לאו אחר על אל תאכל אלא מבטל ותהוי לאו מיוחד וילקה עליו לכך כתב רחמנא נא ובטל ועטפס על לאו א' כי היכי דלהוי לאו שבכללות ולא לילקה אלא חדא והשתא מתורלת קוש' הרמב"ן שהקשה לרבינו דקיימן יד שני כזה צד"ה וכן הגזרה שגזר הרב וכו' וז"ל ואם כדברי הרב שאומר כי דעת רבא שאם אכול נא ומבטל אינו לוקה אלא אחת וללשון אחרון אינו לוקה כלל האידך עלה על דעתם שרבא אמר כרבי יהודה והוא מחייב צדריהם ורבא שמים . ד"ל דשאלו בש"ס לימא רבא דאמר כרב יהודה היינו ללשון דחדא נמי לא לקי וא"כ מדפרע צנא ומבטל ש"מ ליחודי לאוי קאחי ולקי אלא ומבטל חרתי וע"כ הא דקאמר אין לוקין על לאו שבכללות היינו על לאו דכ"א ללי אש דאע"ג דנא ובטל איכא ליחודי לאוי אחי כ"א ללי אש הוה לאו שבכללות . וה"נ צדריהם ורבא דע"כ רחיים ורבא ליחודי לאו הוא דמופרע : דהו' דאי לאו ליחודי לאוי א"כ ארחים ורבא לא לקי אפי' חדא לא ליפרע רחיים ורבא אלא לכחוד לא תחבול כי נפש הוא חובל . דנמי נדע דרחיים ורבא בלאו דלא תחבול כי נפש הוא וגם לא לקי דלא תחבול כי נפש הוא הוה לאו שבכללות . וס"ד דמקשה דהא דאמר ר"י רחיים ורבא לוקה שמים היינו אע"ג דרחיים ורבא ליחודי לאוי קאחי אכתי כי נפש הוא חובל לאו שבכללות היא ואין לוקין עליו דומיא דכמו שפרשתי גבי נא ומבטל כ"א ללי אש . וא"ל דגבי רחיים ורבא אי אפשר לומר דמדפרע דליחודי לאוי קאחי דחילטרך לאגמורין דרובי' : כל רחיי' בפני עלמו ועל רבא בפני עלמו : ד"ל דהמקשה לא ידע זה אלא הוה קוצר דיש ידע זה מסב"א בלא קרא וכמו שאכתוב קמן דהיינו דשני ליה המתירן אליבא דאביי לגירסת הרמב"ם ואליבא דרבא לגירסת הספרים וכדמשמע מקוש' התוספת צד"ה אבל כ"א ללי אש בא"ד וא"ת אס' כי נפש הוא חובל לו' יהודה אחי לדברי' אחרים ללקות ולא אמרינן רחיים ורבא אמרתי לך וכו' דהקושיא והתירון של תוס' אצלו לפי דיש להוסיף מסב"א לחייב על זה בפני עלמו וע"ז בפני עלמו בלא קרא . דאי מקרא לא ק"מ כה"ש מוהרש"א וז"ל בא"ד ולא אמרינן רחיים ורבא אמרתי לך ולא דברים אחרים לפי התירון שכתבו התוס' לעיל דרחיים ורבא לא הו' ב' כתובים דחילטרכו לחייב משום ב' כלים לז' כאן קוש' דלא שייך רחיים ורבא אמרתי לך ולא וכו' דחילטרכו לגופיהו . וכמו שזריכין לומר לפי' התוס' דפי' דכי נפש הוא חובל יתירא הוא . משום דלא הוה רחיים ורבא ב' כתובי' . משמע לרבא דקאמר אמר לך ר"י כי נפש הוא חובל לא משמע רחיים ורבא הלכך לשאר דברים הוא דקאחי משום דליכא למילף שאר דברים מרחיים ורבא דהוה ב' כתובים וש"מ דלחייב ע"ז בפני עלמו וע"ז בפ"ט ידעינן מסב"א בלא קרא דאל"כ אמאי לא אחי שאר דברים מרחיים ורבא ודוק : וזו היא טקפה על מוהרש"א שכח לפי התירון שכתבו התוספת לעיל דרחיים ורבא לא הוה ב' כתובים וכו' מאי קאמר הא דרבא יהודה אליבא דרבא קיימינן ולדירי' ודאי הו' ב' כתובים האל"כ הו' אחי שחרי' דברים מרחיים ורבא כמו שפירש התוס' לאביי אליבא דרב יהודה ודוק ויש ליישב עכ"פ הנך רואה דלא פסיקא מילתא דליכא להוסיף מסב"א בלא קרא דחייב ע"ז בפני עלמו וע"ז בפני עלמו . אלא י"ל דאיכא להוסיף מסב"א בלא קרא דחייב ע"ז בפני עלמו וע"ז בפני עלמו כמו שהוכחסי ודוק . וע"ז משני דלעולם ס"ל כרב הונא דכיון דחדא נמי לא לקי אלאו שבכללות ע"כ רחיים ורבא ליחודי לאו קאחי וכיון דמוכח דרחיים ורבא ליחודי לאוי קאחי והוה כמינ לא תחבול רחיים ולא תחבול

אמנם כדי ליטב הקושי' שהקשה הרמ"בן בהשגותיו בשורש הזה על רבינו הרמב"ם דהיכא פ"ד דנא ומבואר הוה לאו שבכללות ולא לקי אלא חדא וע"ד הדא כמי לא לקי אלא ומבואר לפי

ולמ"ד חדא גמי לא לקי דייקי שפיר דמדפרע נא ומבושל ש"מ דליהודי לאוי קאפי דאי לאו לימודי לאוי א"כ אס אכל נא ומבושל אינו לוקה אפי' חדא דהוה לאו סדכללות סהסי לשפוקהרא

ומרם אודיעך כל זה רגע ארבע וכו' די"ל על מ"ד ארבע נמי לא לקי א"כ מאי יכול אכל כזים חי יהא חייד דקא
הש"ס בפסחים (דף מ"א) דע"כ ה"פ דאי לאו דכתי' אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל בתי

ומדברי אלה עולם ישוב נכון למה שהקשה הרמ"בן על שיטת הרמ"בם שם"ל דנא ומכושל הו' לאו שנכללום וכאב וז"ל בד"ה וכן הנזירה שגזר הרב כו' במקום לומר יד כז

וממוצא הדברים יחשב לשון מחציה בכ"מ בפ"ח מהלכו' קרנן פסח ה' ד' וז"ל אכל גא ומבוש
כא' אינו לוקה אלא אחת כו' בפ"פ כל שעה אח' אביי וכו' אכל גא ומבושל לוקה

ושיעור לשון הש"ס הכי איבא דאמרי חדא מיהא לקי על לאו שבכללות וא"כ פליג רבא כמי
לא ומבוסל דקאמר אביי לוקה שמים ולרבא אבא ומבוסל אינו לוקה אלא אחס וא

אמנם לפי חכמי לא ילחנו מן הקושי שאעיר על דברי רבינו והוא דמקשה ח"כ מ"ר לוקין לאו שבכללות איך מועט מדפרע הכתוב נא ומבוסל דאס אכל כזים חי מעורר ד

לעולם

הרמב"ם שורש התשיעי מגלת אסתר קיב

שצמורה לחתויי סמרה חדה וענזי (ב) חזל מחלוקת חז"ל ורצא מפני שאז"ל סיזר לפי שאמרה חורה אל תאכלו ממנו כי אם ללי אש וכל הנכנסים תחת הללו הזה מטעם אחד ומשם אי נאסרין לוקין עליו תחת כללו דנצלה ויום טוב והולך לרצות זו עוד פרטים להלקות זהן על כל אחד ואי הלכך נגא ומצושל לוקה שלש דנזקה שמים מן השמות הנפרטין כללו הזה הכללי המוסף עליהם שהוא אל תאכלו ממנו כי אם ללי אש שהוא כולל נא ומצושל ענינו לפי שלאין הרצה האמורין על איסור אחד מרצין זו המלקיות כמו שצארכו למעלה ורצא סוזר לא צא הכחוצ חלל להלקות צפרטין על כל אחד ואחד מלקות צפני ענינו חזל על הכלל חינו לוקה ונאמרו צסצרתו של רצא שתי לשונות הלשון הראשון סוזר שזה הכללי ראוי הוא ללקות (ג) כיון שהדצרים הנכללים זו טעם איסורם שזה והשם הכולל אותם שאינו ללי אש כדצרי חז"ל שאינו ראוי להלקות זו עם לאו הפרט שילקה שמים שהרי לא נאמר צמניעות הנא לו המצושל לאו שני פעמים חלל לא תאכלו תחת נאמר צכן ואינו דין שילקה מלאו אחד צאיסור אחד ואכילי תחת שתי מלקיות והלשון השני סוזר שאפי' אחד אינו לוקה מן הללו הזה דלא מייחד לאויה כללו דחסימה ואפי' זה לפי שאינו מוזכר שם האיסור כענין דנצלה ומלאכה דיום טוב שהשם המיוחד צכן צצר זכרו הכחוצ ומנע ממנו חזל לא תאכלו כי אם ללי אש לא הזכיר שם הנאסרים חזל שלל אותם צמותר וכגון זה אינו כדמיון לאו דחסימה המלמד מלקות על כל הסורה א ואין צין שתי הלשונות של רצא כלום צאכילת הפסח מפני שאין צאכילתו ענין שיחסייז עליו מלקות זולתו הנא והמצושל שפרטין הכחוצ לפי שהאי שיהא נכלל עמהם צזה צצר מיעטו אותו מן הפרט והצריכו הכלל לענין אחר כמו שצפורש צגמ' מליעא (דף קט"ו ע"צ) חזל החילוק היולא משתי הלשונות ללאו כללי צזה המקום אחר שלוקין עליו תחת ללשון ראשון ופטור זו לפי הלשון האחרון וזה כגון הללו הנאצד צנזיר מכל אשר יעשה מגפן היין שנאמרו צו גם כן פרטים תחלה מייך ושכר יזיר חומץ יין וענזים לחים ויצשים וכל שעות חלוקין ממה שדרשו לחייז על זה צפני ענינו ועל זה צפני ענינו ומכאן חתה דן לכל האיסורים שצנזיר מה כאן מין אי וכן שני שעות וחייז על זה צפני ענינו ועל זה צפני ענינו וכו' וחזר וכלל מכל אשר יעשה מגפן היין שהוא כולל אלו הנזכרים ודצרים אחרים עמהם ואין מלקין חלל על הפרט' שנתייח' צהן חלל לפי דצין הציי' וענזי דכר' אינו לוק' צהן כלל לפי הלשון האחרון לפי שגם זה אינו מיוחד כללו דחסימה שאינו מוזכר שם האיסורים הנכללו כענין דנצלה חזל כללם צשם חזיהם כל היולא מן ועוד שהלאוין האלו ר"ל לא תאכלו כי אם ללי אש כל אשר יעשה מגפן היין כיון שנכללו צהן שמותן שחלקן הכחוצ וחייז עליהן מלקות הרצה צצר נקרא כל אחד לאו שצכללות מה שאין כן צלאו דנצלה ומלאכה דיום טוב שכל הנכללין צו שם אחד ומלקות אי יש צהן ולזה נכתובו שתי הלשונות שצא שם צאכילת הפסח צדין לאו שצכללות ללמד על

וענזי (ב) וגם הפירוש שפירש צמחלוקת חז"ל ורצא צנא ומצושל דחוק עד מאל שמהאר שרצא סוזר שאין לוקין על לאו שצכללות ולא חלק צשום מקום היאך סליק אדעתיה דלשון ראשון להלקותו עליו ומה שאמר הרמב"ן (ג) שטעם לשון ראשון הוא כיון שהדצרי הנכללים צו טעם אסורם שזה וגם הנה כולם נכללו צשם אחד הנה כך הוא כל הכללים שנאמרו צכל פסוק שנזכרו צו פרטים כמו שצמנינו צנזיר שנכללו צכל אשר ילא מגפן היין כל האסורים של נזיר ואסורפ שזה ושם אחד להם ומכל מקום אמר רצא שאין לוקין על כלל זה של צכל אשר ילא מגפן היין מפני שהוא לאו שצכללות לכן הנני מוכיח עם דעת הרצ צכל ונה שאמר :

ונראה

ועם איסורם שזה והשם הכולל אותם שאינו ללי אש כדצרי חז"ל שאינו ראוי להלקות זו עם לאו הפרט שילקה שמים שהרי לא נאמר צמניעות הנא לו המצושל לאו שני פעמים חלל לא תאכלו תחת נאמר צכן ואינו דין שילקה מלאו אחד צאיסור אחד ואכילי תחת שתי מלקיות והלשון השני סוזר שאפי' אחד אינו לוקה מן הללו הזה דלא מייחד לאויה כללו דחסימה ואפי' זה לפי שאינו מוזכר שם האיסור כענין דנצלה ומלאכה דיום טוב שהשם המיוחד צכן צצר זכרו הכחוצ ומנע ממנו חזל לא תאכלו כי אם ללי אש לא הזכיר שם הנאסרים חזל שלל אותם צמותר וכגון זה אינו כדמיון לאו דחסימה המלמד מלקות על כל הסורה א ואין צין שתי הלשונות של רצא כלום צאכילת הפסח מפני שאין צאכילתו ענין שיחסייז עליו מלקות זולתו הנא והמצושל שפרטין הכחוצ לפי שהאי שיהא נכלל עמהם צזה צצר מיעטו אותו מן הפרט והצריכו הכלל לענין אחר כמו שצפורש צגמ' מליעא (דף קט"ו ע"צ) חזל החילוק היולא משתי הלשונות ללאו כללי צזה המקום אחר שלוקין עליו תחת ללשון ראשון ופטור זו לפי הלשון האחרון וזה כגון הללו הנאצד צנזיר מכל אשר יעשה מגפן היין שנאמרו צו גם כן פרטים תחלה מייך ושכר יזיר חומץ יין וענזים לחים ויצשים וכל שעות חלוקין ממה שדרשו לחייז על זה צפני ענינו ועל זה צפני ענינו ומכאן חתה דן לכל האיסורים שצנזיר מה כאן מין אי וכן שני שעות וחייז על זה צפני ענינו ועל זה צפני ענינו וכו' וחזר וכלל מכל אשר יעשה מגפן היין שהוא כולל אלו הנזכרים ודצרים אחרים עמהם ואין מלקין חלל על הפרט' שנתייח' צהן חלל לפי דצין הציי' וענזי דכר' אינו לוק' צהן כלל לפי הלשון האחרון לפי שגם זה אינו מיוחד כללו דחסימה שאינו מוזכר שם האיסורים הנכללו כענין דנצלה חזל כללם צשם חזיהם כל היולא מן ועוד שהלאוין האלו ר"ל לא תאכלו כי אם ללי אש כל אשר יעשה מגפן היין כיון שנכללו צהן שמותן שחלקן הכחוצ וחייז עליהן מלקות הרצה צצר נקרא כל אחד לאו שצכללות מה שאין כן צלאו דנצלה ומלאכה דיום טוב שכל הנכללין צו שם אחד ומלקות אי יש צהן ולזה נכתובו שתי הלשונות שצא שם צאכילת הפסח צדין לאו שצכללות ללמד על

מרגניתא פבא

למילף מדפרט צנא ומצושל דליחודי לאוי קאחי דלמא לטולם לא הוי חלל לאו שצכללו' ולא לקי חלל חדא ואפ"ה חלטרך לפרוט נא ומצושל כדי למע חלל כזית חי ממלקות כדחניא שם צפסחים דף מ"א ע"א יכול חלל כזית חי יהא חייז פ"ל נא וצשל מצושל צמים נא וצשל אמרתי לך ולא חי וקרי הוא צמנינו ר"ל הרמב"ן מורה שאין לוקין אל החי שכתב אחר שפי' מה שפי' צכוונת פלוגת' חז"ל ורצא וז"ל ואין צין שתי הלשונות כו' (ר"ל צין לשון ראשון חדרא מיהא לקי וצין לשון חדא נמי לא לקי) כלום צאכילת כו' כו' צגמרת צ"מ פ"ל וא"ל דהכי דייק הרמב"ן דמדפרט צנא ומצושל ש"מ דליחודי לאוי קאחי דאי לא פרטינהו חלל למע חלל כזית חי ממלקות לא הוה לי' למיפרט חלל מצושל ולא נא וספיר נמ ע חי מדפרט מצושל דאי חחי נמי לקי לא לפרוט נמי מצושל חלל לכחוב אל תאכלו כי אם ללי אש דזה לא ניהן להיאמר דאכתי תקסי היכי נלי דייק מדפרט רחמנא נמי נא דליחודי לאוין קאחי דהא חלטרך למיפרט נמי נא כי היכא דלא לפתע כמו דמיתע חי דהא אי לא

כל אי אפילו צנוף אי למי שיש לו איסור מע"א וכן יחזרר זה מן הסוגיא שצט"ו פרק
 גיד הנשה (דף ק"ג ע"ב) מנאמר שם אכל אחר מן הכי וצטר מן הכי לרצי יומן חייב שמים
 לפי שלדעתו של ר' יוחנן לא תאכל הנפש עם הצטר לאו לאצר מן הכי וצטר צטר לאו אחד
 לצטר מן הכי לרש לקים חייב אלא אחד כי הוא שאמר ולא תאכל הנפש עם הצטר הוא
 לאו אחד כולל שניהם כאלו אמר לא תאכל הנפש והצטר צטר זה עם זה אכל צטר מן הכי
 וצטר מן הכי כפיפה לרצי יוסף חייב אחד שלדעתו וצטר צטר טרפה לאו כלל שניהם שיעורו
 וצטר צטר טרפה לא תאכלו רש לקים חייב שם והנה זה מצוה וכן אמרו עוד צנוף
 כריחוח וצנופהדרין (דף ס"ה) לענין אור וידעוני שאינם חלוקין לסעודה האיל ושניהם צללו
 אחד נאמרו ונלמד מזה שכן הדין צמקים מלקות וכן ראיתי עוד צירושלמי צמקת נזיר
 שצמקים שם מן הכתוב כל חלב לא תאכלו וכל דם לא תאכלו מעתה כיון שחזר וכלל לא יבא חייב
 אלא אחת הא נראה דכל חלב וכל דם לא תאכלו כלל הוא ואינו לוקה אלא אחת אלא מן
 הפרט שצמקים ועוד מקשה שם והא כתיב וכל עשרת עגלים לא ישתה וכתיב מחרתים ועד
 לא יאכל מעתה כיון שחזר וכלל לא יבא חייב אלא אחת אמר לון אלו כתיב מחרתים וזו יאות
 כיון דכתיב מחרתים ועד זג לחייב על זה צפני עלמו ועל זה צפני עלמו וכן כל חלב שור
 וכשז ועז לא תאכלו ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו חין דינס ללקות צכן אלא אחת אלא מפני
 שמלאו יתור לחלוק ובעולה מכל זה שהנפרטין צללו אחד חין לוקין עליהם אלא אחד והנה
 נודה צדינו של ברז צלל חציא לחקן זונה ומסיר כלז ושאר ודש משפט גר יחוס וכיוצא
 צכן כולן :

הרמב"ן

מגלת אסתר

נראה לי

והמרן

שאלן שום האם להרמב"ן צמין
 כזה השלישי שהציא ואמר כי
 כשיש כלל ופרטים צאיזה לאו לדברי הכל
 לוקה על כל הפרטים ומה שהציא (א) עכ"ה
 דנזיר שאמרו צנזר פ"ג מינין ענזים לחים
 ויצשים לא יאכל לחייב על זה צפני עלמו
 ועל זה צפני עלמו חין הטעם שם משום שנכתבו
 אלו הפרטין רק משום שכתב שמות חלוקים
 שהם ענזים לחים ויצשים שלא היה לריך לכתבם
 שהרי צין ענזים לחים וצין ענזים יצשים ענזים
 הם וכן משמע ג"כ צמ"ט עלה דהביא צרייתא
 מכאן אחת דן לכל אסור שצחורה מה כאן
 שהוא מין אחד וכן שני שמות וחייב על זה צפני עלמו ועל זה צפני עלמו אף כל שהוא
 מין אחד וכן שני שמות חייב על זה צפני עלמו ועל זה צפני עלמו לאחויי סמרה מדתא
 וענזי

מרגניתא טבא

היינו אוסרין אלא בעל עלמות פרה ורבה דומי דמין שהימר הכתוב שהמה כולן לורח דגים וכל
 שארי המינין שאינן בעלי עלמות או שאינן פריין ורביין כולן באים מריבוי הכתוב מכל אשר חין לו
 ספייר וקסקסת צמים ואין זה לאו גמור להחייב עליו מלקות לשיעור רבינו שאינו מלקה על דברים
 שבאים מריבוי הכתוב ולכך הולך רבינו להביא כל הנך שאינן בעלי עלמות או שאינן פריין ורביין
 לחייבן מלקות מלאו הכללי אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ שכולל גם שרץ המים וכמ"ס
 הרב המגיד וז"ל ואולי שרבינו ראה להביא מלקות שלהן מהפסוק הזה שכולל ולא להביאם מן הריבויין וזה
 יהי נמשך אחר שיעורו בענין המלות והמלקות שלא להביאם מן הריבוי וכו' עכ"ל אמנם עם כ"ו קשה
 לי לפי למה שצירתי לעיל מדברי רבינו שאין דגים עומדים בכללים צללו הכולל אל תשקלו את נפשותיכם
 בכל השרץ השורץ ואמאי והא הכתוב קראן שרץ המים כדכתיב מכל שרץ המים וגו' מצטרם לא תאכלו
 ודוק ול"ע :

כתב

רבינו הרמ"בם ומה שראוי שיחזר אל זה השורש מה שאני מספרו וכו' כמו שנבאר אחת
 וכו' ואולי וחשוב ג' מיני לאוין שבכללות וראיתי לבאר תחילה המין השני מלאוין שבכללות
 לפי שהמין השני הזה הוא שכתב מלו בר רבינו הרמ"בן והרמ"בם וז"ל רבינו הרמ"בם המין השני
 שיבא לאו ח' יאסור דברים רבים וכו' והאמת שהוא לוקה ח' צין שאכלו לא ומבוסל או לא או מבוסל אחת בלבד לוקה
 וכו' עכ"ל הרמ"בם והרמ"בן בהשגותיו הודה בעקלת וחלק עליו במקלם וז"ל הרמ"בן והנה כודע
 צדינו של הרב כו' ש"מ ללקות עכ"ל או מן הפרטים עכ"ל ואני בעניי לא זכיתי להדין דבריו סיכ' מלי
 למילף

הרמב"ן שורש התשיעי מנלת אסתר קיא

לאו שכללו' מתיצ רצ פשא חכל ענזי' לחים ויצעים חרלני' וזג וסחט אשכלות של ענזים ושחה לוקה חמש חי הכי לילקי שס אחד מכל אשר יעשה מגפן היין עם הפרטים שזו מפני שכלעתי' חמש מלקות הם כדעת רצח שהוא חייב מלקות על כל אחד ואחד מן הנפרטים זכחוצ חכל לא על לאו שכללות (ט) ועוד שכינו משנה שנימה וחייב על היין צפני עלמו ועל ענזים צפני עלמן ועל חרלנים צפני עלמן ועל זגים צפני עלמן וזו תשובה מפורשת על דברי רצח חכל ציחור הענין הזה כולו כך הוא שהלחין שכללו' מינים מהם לפיכך ומכס לפטור :

מצוה אחת כי הוא חשב אותו לאו שבכללות והיה אצלו במחשבתו אמרו אשה זונה וחללה לא יקחו כמו אמרו אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל ולא ידע כי זה לחלק וזה אינו לחלק וכמו שלא יבדיל כמו כן באמרו לחם וקרי וכרמל לא תאכלו ובין אמרו שארה כסותה ועונתה לא יגרע ולא אתפוש אותו בכמו זה אולם מנותו גרושה בכלל זונה וחללה ושם הכל מצוה אחת והנה אין טענה לו בזה כלל שהוא כלומר גרושה בפני עצמה מבואר והוא אמרו אשה גרושה מאישה לא יקחו - הנה כבר פ"י זה השורש הגדול ר"ל לאו שבכללות ובארנו ספקותיו והודענו מה ממנו לחלק ומה ממנו לאו שבכללות לבד שאין חייבין עליו אלא אחת ושהדבר שהוא לחלק ימנה במצות הרבה ואשר אינו לחלק ימנה במצוה א' ושים זה השרש כרו נגד עיניך תמיד כי הוא מפתח גדול לאמת מנין המצות :

ומהם לפטור : **המין** הרחשון הוא הכלל דברים רבים אין עניינם וטעם איסורם שיהיו והכחוצ אסרם כולם כלאו א' ושם אחד כגון לא תאכלו על הדם שהכניסו זו ואכל מצהמה קודם שתלח נפשה ואוכל צמר קדשים קודם זריקה וסנהדרין שחרגו את הנפש שאסורין זאכילה כל אותו היום וכגון הללו הנדרש כל שצקדס פסול ליתן לא תעשה על אכילתו שנכנסין תחתיו עמא ויולא ולן וכשחט זלילה ופיגול וזולת' הרצה עניינים חלוקין לגמרי והכל מודים שלא כזה אין לוקין עליו כלל כמו שהוזכר צפ"צ של פסחים (דף מ"א ע"ב) וצפ"י של סנהדרין (דף ס"ג ע"ב) וכן המגפא והמנשק לע"א ומכזד ומרצ' לפניו אמרו שם שהוא לאו שכללות ואין לוקין על אחד מהם ואל תצין מהם מפני שהמעשי' הללו מושחתים שהרי שם א' להם שכולם עצודה הם לה וזה דומה ללאו דנצלה ולאו דלח תעשו כל מלאכה צי"ט שהם מלאכות רצות משיכות המעשי' והענין ולוקין עליו כמו שמפורש בתחלת משקין (מ"ק דף ג') והעעם לכל אלו מפני שכל הנכללין כלאו שם אחד להם וכן המגפא והמנשק והסך והמלצים והמנעיל וזולתם עצודה שםם חכל כונתם זאמרים שהוא לאו שכללות מפני שהמניעה מהם צשלא כדרכי' הוא מה שהזכיר ית' לא תלכו אחרי אלהי' אחרים שנכנסים תחתיו עניינים שאמר הכחוצ את יי' אלהיך חירא ואותו תעבוד וצממו חשצע והזהיר שלא כלך אחר ע"ז זאלו ולא צולתם שלא לירא ממנה ולא לעצדה צסום כצוד צעולם כגון צגפיק ונשוק וזולתם אפילו שלא כדרכי' ולא להצצע וגם יכנס צו שלא לשאל על העמידות ממנה ואם שמענו אותה משמה שלא כלך אחר עלתם וכגון זה לאו שכללות הוא ואין לוקין עליו כלל .

והמין השני הוא לאו הפורט דברים רבים כגון כל שאור וכל דצס לא תקטירו לא יצא עמוכי ומחצני לא תציה אחת זונה ומחיר כלצ וכן כיולא צהן והנראה מדברי חכמינו זאלו שלוקין עליו לדברי הכל ואין לוקין עליו אלא א' והרואים צזה מה שהציה כרצ מגמרת קדושין (דף ע"ז ע"ב) מענין אלמנה וגרושה וחללה זונה כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה צכסן הדיוט כך חלוקה אלמנה וחללה זונה צכ"ג ומשמעות זה שאם צא על כלס לא סיה לוקה אלא אחד כיון שכלאו אחד נאמרו אלא מפי המדרש הזה שאלקן הכחוצ לפייצ על כל

מגלת אסתר שורש התשיעי הרמב"ם

ועל זה צפני עצמו כצד כחצמי כי צד הסכים
ג"כ הרצ שמשנה שלמה היא ומה שאמר
עוד (ז) שאין מחלוקת רק צדי נפש הוא
חובל וצדי אס ללי אס * אין ספק
צד וכלו הוא דעת
הרצ ומה שאמר עוד
(ח) כי צנזיר מלינו
שאף לרצא שסיר שאין
לוקין על כלו שכללות
שלוקין כי שאני חס
שצא צו הקבלה
כסיד על כל אחד וא'
כמצולח

הוא לאו א' וכן אמרו יין ושכר
אל תשת וגו' להבדיל ולהורות
כלומר הזהרו בלאו אחד מהכנס
למקדש או להורות בתורה והוא
שתוי וזהו החלק האחד מחלקי
המין השני ממיני לאו שבכללות
והחלק השני הוא כמו מלת זה

הוא וכיון דיתירא הוא שדיים ארמים ורצא חצל
הכא כי אס ללי אס יתירא הוא מיצעי ליה
לכדתניא וכו' ואס למד מזה שאין מחלוקת
(ז) ועניינם אלא צדס הכללי שהוא כי אס
ללי אס וכי נפש הוא
חובל (ח) וצנזיר
כזירות (דף ל"ט ע"ג)
מפר' עוד דאמר' חס
אמר אציי אכל חלק
לוקס צ' זג לוקס צ'
חלקן וזג לוקס ג' רצא
אמר אין לוקין על
לאו

החלק הקודם בשוה אבל הוא בפ' מקובל כי כל דבר ודבר מן
הדברים העטופים לוקין עליו בפני עצמו והוא כשיעשה אותם כלם
אפי' בבת אחת לוקה על כל אח' ואח' באזהרה מיוחדת מזה אמרו
לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצדריך אמרו
בכריתות (דף ד ע"ג) אכל מעשר דגן תירוש ויצהר חייב על כל א'
ואחד והקשו ואמרו וכי לוקין על לאו שבכללות והית' תשובה קרא
יתירה כתיב מכדי כתיב ואכלת לפני יי' אלהיך מעשר דגנך וכו'
דמה לי למדהר לא תוכל לאכול בשעריך וכי תימא ללאו א"כ
נימא קרא לא תוכל דמה ליה למהד' למכתבינהו בלהו ש"מ
לחלק ושמ התבאר אחר השקלא וטריא שאמרו וקלי לא היה צריך
לאמרו שהוא אמנם נזכר לחלק שהוא חייב מלקות על קלי בפני
עצמו ובעבור שאמרו בתלמוד על אופן הדחי' שמא יתחיי'
מלקות על קלי בפני עצמו כי אמנם נזכר לזה ויהיה חייב
על לחם וקלי וברמל מלקות אחת והשיבו למאי הדכתא כתביה
רחמנא לקלי באמצע לומר לך שאם אכל לחם וקלי וברמל חייב
על כל אחת ואחת ועל זה הדמש בעצמו מאמרו ית' לא ימצא בך
מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמי' מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר
ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים שכל אחד מאלו הדברים
המנויין הוא לאו בפני עצמו ואיני כלום מן החלק הראשון משני חלקי
המין השני הראי' על זה אמרו באמצע מעונן ומנחש וכבר נתבאר
בכל אחד מהם לאו בפני עצמו והוא אמרו אחר שנזכרו מעונן
ומנחש במקרא אחת כל אחד בפני עצמו והוא אמרו לא תנחשו
ולא תעוננו וכמו שמנחש ומעונן יצאו לחלק בן יתחלקו אותם
שלפניהם ואחריה' כמו מעונן ומנחש כמו שבארנו בלחם וקלי וברמל
וכבר טעה זולתנו בזה הענין אם בעבור שלא השיגה דעתו לאלו
הענינים כלם או שהוא שכח בהם ומנה אמרו בכהנים אשה זונה
וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה מצוה אחת וכבר התבאר
לנו בגמרת קדושין (דף כו) חייב על כל אחת ואחת אפלו באשה אחת
כמו שנתבאר במקומו ואנחנו נרחיב לו התנצלות במנותו זונה וחללה

מצוה

כרצ'י יהודה הכי פ'רוטו

ט' וגם צמיי מעסנה

355 סכונקין סתים
יבדד זית זיל זית

לוקה על כי נפש הוא

מצבולות • חתם צבא

לוקה אלל פסת משום

ללקות שמים וברוי ממין

לוקין עליו חלל חסד עכ

[illegible]

וְקָה שְׁחִים לַעֲבֹד לָאֵל

זר הסי' הרב זלמן רמ"ז

שיר המעלה הוא סייב

א שכן צ' מלות

דייחא נסורסת

ל זה צפון עליו

סוף עמוד רל"ח

מצודה אחת ורבי

י. פינוד. אדם

אל תאכלו

מלך

מגלת אסתר שורש השיעור הרמב"ן

סרנ צבורס' ס' : ומס שאמר עוד (ד) שאס
אל תאכלו כו' לאו שכללו' ה' להם להקשות
מאות' כצרייתא שחייב צאכל נא לאיכא
לחמרי דסער מכלוס : שמה לא הקפידו להשיב
עליו ודוכתי' טוזה
צבור' ס' יוכלין לעשות
חיו קושיא על חסר ולא
פשו להשיב עליו
ומס שהציא עוד ראיס
(ה) מהסיא דפ' המקבל
לצעי לחוקמי רצא כרצי
יכודה דל"כ נראה
סרנ' מסייג שמים על
נא ומצול : זה חיו
נראה

ומצול אפי' לדעת רצא לוקס שמים וכן צא ומכלן
צנז' וסרנ' : צא שסנו סס צפסחים צרייתא ח"ר
אכל כזית נא מצעוד יוס פטור כזית נא משמטיכס
חייב : (ד) ואס כן סיו מקסים וממנה למ"ד
אפי' סדל לא לקי :
(ה) ועוד ראיס ומס
שאמרו צנז' של צצא
מליעל (דק קט"ו ע"ג)
אמר רצ סוכל סצל
רמים לוקס שמים ומסוס
רמים ומסוס כי נפס
סול מוצל סצל רמים
ורכב לוק' סלס פשו' רמי'
ומסו' רכב ומסו' כי נפס
סול

לברו שכולל אלו הדברים כלם
ודמיון זה הלאו כלומר לא תאכלו
על הדם אמרו ג"כ ולפני עוד לא
תתן מבשול כי הוא גם כן כולל
ענינים רבים כמו שנבאר : וכן אמרו
לא תשא שמע שוא הנה הוא ג"כ
כולל ענינים רבים כמו שנבאר :
וזהו המין האחד ממיני לאו שבכללו'
והמין השני שיבא לאו אחד יאסור

דברים רבים עטופים קצתם על קצתם והוא שיאמר לא תעשה כך
וכך וזה המין יחלק לשני חלקים כי ממנו מה שבארו בתלמוד שהוא
חייב מלקות על כל דבר ודבר מאותן הדברים העטופים וממנו מה
שאמרו שאינו חייב אלא אחת להיותו לאו שבכללו' ואותן הלאוין
שבארו שהוא חייב על כל אחת ואחת הם שנמנה כל דבר מהם
מצוה בפני עצמה ומה שבארו שהוא חייב אחת על הכל נמנה
אותו מצוה א' כפי מה שהשרשנו בזה השרש שלא ילקה אחד שתי
מלקיות על לאו אחד בשום פנים וכשחייבו בבאור בכל ענין וענין
מאותן הענינים העטופים שלוקין על כל אחד ואחד והוא שעשאם
כלם בבת אחת לוקה מלקיות הרבה ידענו בהכרח שהם שמות הרבה
וימנה כל א' ביחוד : ואני אזכור דמיונים רבים משני חלקי זה המין
עד שיתבאר הענין המכוון תכלית הביאור : וזה אמרו ית' בשה הפסח
אל תאכלו ממנו נא ובשר מבושר במים שאנחנו נמנה זה הלאו
מצוה אחת ולא נמנה לא תאכלו נא מצוה אחת ולא תאכלו מבושר
מצוה אחרת שלא יחד לכל ענין לאו בפני עצמו ולא אמר אל
תאכלו ממנו נא ולא בשל מבושר אבל בא בלאו אחד כולל שני
ענינים ועטף אחד מהם על האחר : ובפרק שני מפסחים (דק מ"א ע"ג)
אמרו אמר אביי אכל נא לוקה שתיים נא ומבושר לוקה שלש וזה
כי הוא סובר שלוקין על לאו שבכללות וכשאכלו נא עבר על
שני לאוין אחד מהן אל תאכלו ממנו נא והשני נלקה מכללא כי
הוא אמר אל תאכלו אלא עלי וכבר אכלו בלתי עלי וכשאכלו
נא ומבושר לוקה לפי דעתו שלש אחת על שאכלו נא והשני על
שאכלו מבושר והשלישית על שאכלו בלתי עלי : ואמרו שם
עד זה המאמר ורבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות איכא
דאמרי חדא מיהא לקי ואיב' דאמרי חדא נמי לא לקי משום דלא מיחד
ליה כלאו החסימא כלומה אמרו ית' לא תחסים שור בדישו שהוא
לאו אחד יזכיר מזהר אחד ואילם לאו זה המזהיר משני דברים נא
ומבושר אין לוקין עליו : וכבר ידעת שהתבאר בגמרת סנהדרין

הרמב"ם שורש התשיעי מגלת אסתר קט

כל דבר וימנ' אותם מלוי' רצות צמסמר' שהם שמו
הרבה ואשר לא יצא צמס מדרש לחלק הוא
חייב אחד על הכל וימנ' אותן מלוי' אחת
שהוא שם אחד לפי שלא ילקה ח' שתי מלקיות
משם אחד צמס פנים

ונפני זה אמר שימנ' אל תאכלו ממנו כל מלוי' ח' ולא תאכלו מצושת מלוי' אחת וראיתי שמה שחמר צמסחים (ד' מ"ח ע"ג) אמר חייב לכל נא לוקה שמים מצושת לוקה שמים נא ומצושת לוקה שלש ורצא אמר ח'ין לוקין על לאו שצכללות ח'כא דחמרי חדא ח'כא לקי כלומר כשאכל נא ומצושת לוקה אחד ומחן דחמר חדא נמי לא לקי דלא ח'יחד לחויה כללוא דחסימה כ זה כללוא המונע משני דברים נא ומצושת ח'ין לוקין עליו ואיתמר חס (ס) אמר חייב לכל זג לוקה שמים וכו' וכבר כתבתי בגמרא סנהדרין (ד' ס"ג) ח'ין לוקין על לאו שצכללות ולפיכך מחמר חייב הוא נדחה והאמת שהו' לוקי' אחד צין שאכל נא צין שאכל ומצושת או נא ומצושת לוקה אחד צלצד וכן צנזיר צג וצחרקן (א) ויחסימ' מדברי הרב ז"ל כי לדעתו שצא רצא לחלוק על לאו של לא תאכל ממנו נא ומצושת שהוא לאו שצכללות וצאוכל נא ומצושת צאו שתי הלשונו' הללו הלשון הראשון אמרו שלוקה על שתייהן אחת והלשון השני פטרו מכלום חס כן הראוי לנו שנפסוק הלכה שהוא פטור ממלקות לגמרי מפני הלשון שפוטרי ואומר דחפילו חדא לא לקי הוא ליטנא צחרא והלכה כליטנא צחרא

ומה שחמר עוד (א) שלא ח' לו למסוק כליטנא קמא נ"ל כי כן הוא הדין צשל תורה ללכת אחר הממסיר וכדלית' צפ"ק דע"א (ד' ז') ומה שחמר עוד (ב) ספק נפשות הוא ופטור כ"ל כי זה לא נחמר

צעצרו על התורה והמלוי' רק כמו שחמר צפ"י י"ס (ד' ס"ג) נפל עליו מפולת מותר לחלל עליו ח' השצת וכדומה לחלל הדצרי' חצל כשעבר על ד"ת הא ק"ל דצשל תורה בלך אחר הממסיר ומה שחמר עוד (ג) שצמסדרין משמע שאין לוקין על לאו שצכללות כלל זהו צמין בראשון של לאו שצכללות כמו לא תאכלו על הדם וכמו שהצית הרב

שירי' בענין המוזהר ממנו לאו ביחוד בכל ענין וענין או ראי' יאמרו אותה המעתיקים שהיא הבדיל הענין קצתו מקצתו וחייב האזהרה לכל ענין מהם אמנם כשהיה לכל אחד כולל ענינים רבים הנה אז ימנה הלאו ההוא לבדו לא כל ענינים שיכלול אותם הלאו ההוא וזהו לאו שבכללוי' שאין לוקין עדיו כמו שנבאר עתה וזה כי אמרו לא תאכלו על הדם אמרו בפירוש (סנהדרין ד' סג) מנין לאוכל מבהמה קודם שתצא נפשה שהוא ברא תעשה שנא' לא תאכלו על הדם דבר אחר מנין לאוכל

בשר קדשים קודם זריקת הדם שהוא בלא תעשה ת"ל לא תאכלו על הדם לא תאכלו הבשר ועדיין דם במזרק' דוסא אומר מנין שאין מברין על הרוגי בית דין תלמוד לומר לא תאכלו על הדם רבי עקיבא אומר מנין לסנהדרין שהרגו את הנפש שאין מועמים כלום כל אותה היום ת"ל לא תאכלו על הדם אמר רב יוחנן אזהרה לבן סורר ומורה מנין תלמוד לומר לא תאכלו על הדם הנה אלו חמשה ענינים כלם מוזהר מהם והם כלם נכללין תחת לאו אחד ועוד אמרו (צרכות ד' ע"ג) מנין שלא ישעום אדם כלום עד שיתפלל תלמוד לומר לא תאכלו על הדם לא תאכלו עד שתתפללו על דמכם ובבאור אמרו בגמ' סנהדרין (ד' ס"ג) על כלם אינו לוקה משום דהוי לאו שבכרלות וכל לאו שבכרלות אין לוקין עליו ובארו גם כן כי לאו שבכרלות הוא דאית' או תלת אסורי מחד לאו ואין ראוי שימנו כל אסור ואסור שכלל עליהם זה הראו מצוה בפני עצמה אבל ימנה הראו לבדו

ובלשון השני פטרו מכלום חס כן הראוי לנו שנפסוק הלכה שהוא פטור ממלקות לגמרי מפני הלשון שפוטרי ואומר דחפילו חדא לא לקי הוא ליטנא צחרא והלכה כליטנא צחרא (ב) ועוד דספק נפשות הוא ופטור (ג) ועוד דצמסדרין שם כך כתבתי שאין לוקין על לאוין שצכללות כלל וצין שעשאן כולם כא' או שעשה אחד מהן ח'ינו לוקה כלל ואם כן למה אמר הרב כי האמת שלוקה הוא אחת חצל ח'ין הענין כמו שחמר הרב שצאוכל נא ומצושת

מגלת אסתר שורש התשיעי הרמב"ן

לשוננו ' ומה שאמר עוד (יא) כי הפוטיחא הזכירו בגמרא לקטנותה זהו ג"כ דעת רש"י שכתב צ"כ ככל מערצין (דף כ"ה) וז"ל פוטיחא שר' המים קטן שאין בו כזית ואפ"ה כיון דצרי' היא אכילה היא עכ"ל . וקשה לי על זה הדעת שא"כ הוא שאצ"י צא להשמיענו צמאמרו זה שלוקין על צריה אפילו פסותה מכזית למה ל"י כמימר יותר שצנעלה לוקה ה' וצלרעה ו' פשיטא שכן יהיה הדין בכל הצריות שלוקין עליהם אף אם יהיו פסותות מכזית ואין לומר שצא להשמיענו שכל גוף אחד ילקה עליו ה' או ו' שהרי מדין פוטיחא למדנו זה שלוקין כמנין הלואין וגם אין לומר שצא לומר לנו שצנעלה יש ה' לחיון וצלרעה ו' דא"כ לא ימנע מן ההלוקה או ידענו שהנמלה הוא שרץ האר' והלרעה הוא שר' העוף או לא אם ידענו זה לא הי' צריך להשמיענו שלוקין על הנמלה ה' ועל הלרעה ו' דזיל קרי צ"י רצ הוא שצשר' האר' כחיצ' ה' לחיון וצשר' כעוף ו' ואין לומר שצא לספר לנו מה הן אלו

צמים צמים או אינו אלא מין שהתרחי אוחו המין אסרתי חי זה הוא מין שהתרחי צעל עלמות פרה ורצה אף אין לי אלא צעל עלמות פרה ורצה מנין לצעל עלמות אינו . דה ורצה אינו צעל עלמות פרה ורצה עד שתהא מרצה רגלים ואת הלאה רגלים צים וגדלים ציצשה תלמוד לומר כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת צמים לא תאכלום צאו לרצות הגדלים אף ציצשה שאין שרץ המים עכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת צמים והסיות שצים שאינם שרץ מדכתיב ומכל נפש החיה אשר צמים ודרשו שה חיה זו חיה הים נפש להציא את הסריגית יכול יהא נטמא צאהל כדצרי צן חכינא תלמוד לומר שקץ הם וגם צה לא דקדק כדצרי הקדמונים כלל (יא) כי הפוטיחא אכלם אינו אלא דג טמא הזכירוהו בגמרא לקטנותו כמו שייחדו הנמלה והזכירוהו לקטנותה והרי זה הענין מבורר :

הלאוין כדי שלא נטעה בהם שהרי לא אמרם מאמרו זה זולת שרש"י פירשם לנו . ואם לא ידענו זה הי' לו לומר דנמלה הוא שר' האר' והלרעה הוא שר' העוף ולא הי' לו לומר כמה מלקות עליהם וצר מן דין וצר מן דין וכי אצ"י מחני' אחא לאשמועינן והרי משנה שלימה היא צריש פ' אלו הן הלוקין (דף י"ג) שלוקין על צריה אפי' פסות' מכזית שכן אמר שם כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומני כל שהוא וסכמים אומרים כזית אמר להם ר' שמעון אין אחס מודים לי צאוכל נמלה כל שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כצריחה אמר להם אף חטה אי' כצריחה לכן נראה שהנכון כדצרי הרצ שהפוטית' הוא גוף עורכב מד' מינין והנמלה הזאת מה' והלרעה הזאת מו' ואצ"י צא להשמיענו כי אחרי היותם מורכבים ממתיים מחלפים ילקה על כל אי' מהן כמה מלקיות אף כי הוא גוף אחד . וא"ת כי גם זה כיר ידענו שכל שמות מוחלקין מחייבים שמים ושלא וכדמשמע בצריחות צפ' אמרו לו (דף י"ד) צמחני' שאומר הצא על אחותו ועל אחות אצ"י ועל אחות אצ"י שחייב שלש ומוקי לה בגמרא צגוף אחד כמו שהצאנו למעלה הנה שמחייבין שלש סמאות על גוף אחד לפי שיש בו ג' שמות וכך יהיה הדין במלקיות וכן משמע ג"כ מהעשנה דפ' ארבע מיתות (דף נ"ג) שאומרת שצא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש יש לומר דסד"א דשאני החס שכל גופה היא אחותו וגם כל גופה היא אחות אצ"י וגם כל גופה היא אחות אצ"י שחייב שלש למלקה לאצרים לומר זה מקלחה היא אחותו ומקנתה היא אחות אצ"י ומקלחה אחות אצ"י . וכן צהיה דסנהדרין כל גופה הוי כלתו וכל גופה הוי אשת איש ולכן דין הוא לחייב עליה שמים ושלא דכשלה גופי דמי אצל צפיטותא ונמלה ולרעה שאין כל גופה ככל אחד ואחד מהמינין אשר מהם הורכבו רק יש צו קלח מטצע מין אחד וקלח מטצע מין אחד שצפוטית' יש צו מטצע שרץ העוף העפילה צלצד ומטצע שרץ האר' ההולך על האר' צלצד וכן כולם הוה אחינא שלא ילקה עליהן שמים ושלא קא משמע לן אצ"י שאף שלא הורכב צהן רק קלח מטצע העינין האלו לוקין על כל אחד ואחד מהן כמה מלקיות .

מגלת אסתר

נ"ל שהנכון כדצרי הרצ שאמ' שרצה סוב' שכל נא ומצו של אינו לוקה אלא אחת לפי שהוא לאו שצכללות ומה

ומה שראוי שיחבור אל זה השרש מה שאני מספרו והוא כי זה שאני אומר שראוי שימנו הענינים המצוי בהם והמוזהר מהם הוא בתנאי שיהיה

הרמב"ן

וכן הנזירה שגוזר הרצ צמניעות רצות שחס צלחו אחד ואמר שכל מקום שדרשו צהם ריב"ז למלק הוא חייב מלקות על כל

הרמב"ן שורש השיעור מגלת אסתר קח

ז ואם יתכן שיהיה הדרגה הזו דורסת ואוכלת ואם אינה דורסת תהא עוף כזה צמיחן אי' שהוא מותר לפי שאינו דומה לנשר וכן הענין בעלמו שהרצ' אומר שמשער מין אי' שיהיה עוף ושרץ בענינו ופעולותיו ובראיה מדבריו שהעוף ושרץ העוף צמדות לצד הם חלוקים ולכך יתכן שיהיה לזה המין הפיסי פיעולותיו של זה ושל זה ויקרא בשם שניהם וגם זה אינו חנוח (ט) אצל כל מעופף צעל שני רגלים הוא הנקרא עוף וכל שיש לו ד' רגלים הוא הנקרא שרץ העוף מפני שהוא הולך כמוך ורוחש כשרץ ואינו הולך צוקיפה כעוף וצכלכו קראי דשרץ העוף כחיצ הולך על ארבע וצפסוק וכל שרץ העוף עמא הוא לכם הכחוצ צמסנה חורה סתם דרשו צספרי אלו חגצים עמאים וצספרא שנו רבי אומר כל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים עמא הוא אם יש לו חמש עמוד דרשו מיעוט ציתרון הרגלים אצל צמיעוטן

מכאן . ומה שאמר עיר (ט) כי אי אפשר למיין אי' להיות עוף ושר' העוף שהעוף הוא צעלי שני רגלים ושר' העוף הוא צעל ארבע רגלים זה החלוק לא יסבור אותן הרצ' ומה שאמר עוד (י) כי צא לאו גמור צשר' המים מלצד לא חשקלו והוא מכל שר' המים ומכל נפש המיה אשר צמים וגו' כצד השיצ המגיד משנה צמיצ מהלכות מאכלות אסורות על זה שכתב וז"ל ואולי שרצונו רצה להציא מלקות שלהן מהפסוק הזה הכולל ולא להציאם מן הרצויים וזה יהיה צמשך אחר שטחו צענין המלות והמלקיות שלא להציאם מן הרצוי וכן כתב צס"ה שלא צא לאו גמור צשר' המים אלא פסוק זה דאל חשקלו את נפשותיכם ר"ל שהוא לאו שאין צו לורק לרצוי ודעתו צזה דצרים ארוכים שם עד בלון לצונו

רגלים עמא הוא אם יש לו חמש עמוד דרשו מיעוט ציתרון הרגלים אצל צמיעוטן שיהיה צעלת שמים אינו שרץ העוף וזהו הסילוק שצניהם הנראה והנכון צעם והנאות צלשון מקראות ועל דעת רבים הקטנים הנמוכים הנראים כרוחשים על הארץ נקראים שרץ העוף ואשר רגליהם צצוהים לפי קומתן נקראין עוף גם זה לא יתכן היות שניהם צניף אסד ח ומה שאמר הרצ' הלא תראה פירושי הקדמונים כולם מנו צכלל השם מלקיות דג עמא ושרץ והוא אינו מרטיק זה כי יתכן שיהיה דג ויהי' שרץ המים וכן מה שאמר שלא צא לאו גמיר צשרץ המים אלא לא חשקלו את נפשותיכם צכלל השרץ השורץ אינה דצרים צאים צדקדוק אצל אם משוצמים מאד וחדע ותשכיל כי כל המינים שנים שאינן צעלי קומה הדגים כולם לכל מיניהם נקראים שרץ המים ויש צעלי קומה שיש להם רגלים ופם נקראים מיות המים לפי שכן כסיות ושיעתן והליכתן כהן (י) והכחוצ צלל שחיתן צלאו אסד שנאמר מכל שרץ המים ומכל נפש המיה אשר צמים וגו' מצשרם לא תאכלו וכן צצריאחס נאמר ישרלו המים שרץ נפש סיה והשרץ הוא מיני הדגים כולם ונפש סיה הן מיות המים צעלי הקומה וכתב זה סים גדול ורצ' ידים שם רמש ואין מצשר מיות קטנות עם גדולות והנה כל מה שנים יכנס צשני השמות האלה צשם רמש או שרץ ושם סיה מ ושנו צספרי אמה אומר לכך נאמר צמים

מרגניתא פבא

צקי צמיכין אלו ובשמותיהן ה"ז אוכל כל עוף שאינו מהן ואין לריק דריקה עכ"ל מכל זה אין ראי' שם"ל לרצונו שאין צעולס יומר עופות עמאים מכ"ד אלו דודאי אין צעולס עופות עמאים שאין בהם אלא שם עוף עמא צלצד יומר מכ"ד אצל עופות עמאים שיש בהם עוד שמות דשרץ העוף ושרץ הארץ באמה יש נוסף על כ"ד אלו ולפיכך כל מי שהוא בקי בכ"ד עופות עמאין ובשמותיהן מותר לו לאכול כל עוף שאינו שרץ הארץ או שרץ ה' וף צלא שום דיק. לפי שאין שום עוף עמא צעולס משם עוף עמא צלצד אלא כ"ד אלו ולשיעת רצונו זו מתישב עפי הא דקאמר בגמ' ולעופות אין מצפר ופריך עופות עמאין כ"ד כינהו דהחוספ' נדחקו צישוצ גמר' זו לשיעתם אצל לרצונו כיחא דפריך הש"ס שפיר מדקאמר לעופות אין מצפר ולא קאמר לצרלי עופות אין מצפר ש"ס דמעופו' שאין להם שם דשרץ העוף מיירי וע"ז פריך דעופו' עמאים שאין להם שם אחר אלא עוף עמא כ"ד כינהו ופ' לא אצל עופות עמאים שיש להם גם שם דשרץ העוף עובא איכא והיינו דקאמר בצרייתא מה נשר מיוחד שאין לו אצבע יתירה וצפק וקורקצנו נקלף ודורס ואוכל אף כל כיולא צו עמא דארבס אפי' שאר מיני שאינן מין נשר אלא מיכין שיש להם וד שם דשרץ ללקות עליהם עוד מלקות משום עוף עמא נוסף על מלקות דשרץ העוף וזה צרור צשיעת רצונו ודוק :

תו כתב הרמב"ן ^{פ"ל} ואם יתכן שיהיה הדרגה הזו דורסת וכו' והנאות צלשון המקראות עכ"ל כתב ע"ז בעל מגילת אסתר שאין דברי הרמב"ן מוכרחים וזה החילוק לא יחבר אותו סרב עכ"ל :

תו כתב הרמב"ן וז"ל ^ה ומה שאמר הרב הלא תראה כו' והנה כו' צשם רמש או שרץ ושם סיה עכ"ל ודעת רצינו הרמב"ם מצוחרת שם"ל דמקרא הזה מכל שרץ המים ומכל נפש המיה אשר צמים מצשרם לא תאכלו פשעי' דקרא לא איירי אלא צצריות שהמה לורת דגים כמו שביאר דעתו צמבורו הגדול צפ"ב מה' מאכלים אסורים וכמו שאמרו צספרא הביאו הרמב"ן והרב המגיד משנה אמה אומר לכך נאמר ^מ צמים כו' מרצה רגלים ואם הלפרדעים וכו' עכ"ל הרי שמשפטי' דקרא לא פיינו

מגלת אסתר שורש השיעור הרמב"ן

צלצל עכ"ל ומה שאמר עוד (ו) כי צמרי לא דרשו מלשון רומש שלא זו נאמר על שאינו פרה ורבה רק מרצוי ככל הנה לפי מה שהביא הרב לשון הספרי צמ"ק שלו בלאו קע"ז שאמר וז"ל הרומש על הארץ הוא אע"פ שאינו פרה ורבה עד כאן לשונו . נראה אם כן שמלשון רומש כולל אחר וכל צלשון ככל . ומה שאמר עוד . (ז) כי דרשו מלשון שרץ להביא חולע"י שצנעקרי זחלים וצנעקרי גפני" וסם אינן פרים ורצים אין זו קשיא . שכבר אמרתי כי אין זה כלל שכלל לשון רומש נאמר על שאינן פרים ורצין רק הוא צחותן המקום דוקא אבל צמ"ק מקומות גם לשון שר' יורה על שאינן פרים ורצים . ומה שאמר עוד י (ח) כי טעה הרב ומה שאמר צנולד מן הפסוקים שיש בהם שלוקה עליו משום ע"פ סמא שכבר אמרו בפרק אלו פרסות שאין ע"פ סמא צפולס אלא כ"ד עופות שפרטן הכתוב נ"ל שאין זו קשיא שהרי שם אמרו עופות עמאים רצים צנל מין ומין מאלו נאמרה ג"כ מין פרס הם או מין עזניה ומה יכול להיות כי מן הפסוק יחילד כאחד מהם

נח לא הכנים צחיצה המינין הכולדים מן העיפושים שלא יוליד אלא מינין שיש בהם נח מזכר ונקבה וכתיב ומה וכל הים למינה וכל הבהמה למינה וכל הרומש הרומש על הארץ למינהו והצא"י זכר ונקב' מכל צמר צאו וצליחת' אמר וצכל הרומש הרומש על הארץ ה"ל אחר ושרלו צארץ ופרו ורבו על הארץ וכתיב כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה ולשונם צחלמוד עד כאן לא פליגי רצון עליה דרצי אליעזר אלא צכינה דאינה פרה ורבה אצל צמ"ק שקלים ורמשים שפרין ורצין מודו ליה אצל ענין כל רמישה דריכה והלוך בענינו צמ"ק מלשון פרמס רגליכם רמז חלרי ואנקלוס מתרגם הרומש על הארץ והשירץ על הארץ דרמיש על ארעה א"כ כל צפלי נפש החניפה צכלל פסם הזה והכתוב צחמה ונפוק וצכל אשר חרמיש האדמה ירלה זו כל נפש חיה אשר חרמוש האדמה או שחיה האדמה פועלת ששם רמש הוא (ו) וצחרימה הוא ששנים צמיסרי לא דרשו אינו פרה אלא מרצוי צכל . וכן דרשו שם עוד (ז) כל מרבה רגלים צכל השרץ להביא חולעים שצנעקרי זחלים וצנעקרי נפנים והם אינו פרין ורצין כלל ודרשו צאל חשקלו אה נפשותיכם צכל השרץ אה שפירשו לאוירן וחזרו ומכל מקום מה שהם מציין צריצוי מן הכתוב האחד לכל השמות נחרצו (ח) ו ועוד טעות גדולה צפ"י הזה שאמר שזה המין הוא ע"פ ושרץ העוף ויש לו פניני פפוק ופפולותיו ולוקה עליו משום ע"פ סמא וכבר נחצאר צגמ' אלו פריסות (דף ס"ג ע"ז) שאין ע"פ סמא צפולס אלא כ"ד עופות שפרטן הכתוב ולא צא צחורה לאו לאיסור כל ע"פ סמא צכלל אלא אמר ואה אלה חשקלו מן העוף לא יאכלו שקץ הם אה הנשר ואה הפרס ואה העזניה וגמר הפרס' והרב עלמו ציאר זה צחצורו הגדול היחכן שיהיה זה הכולד מן הפסוקים נשר או פרס או עזניה או כל עורב למינו שילקה עליו משום אלה חשקלו מן העוף ואה

מרגניתא טבא

כהנים ולא העמאלו אה נפשותיכם צכל השרץ השורץ על הארץ אע"פ שאינה פרה ורבה יודע רצינו שהפסוק הזה לא בא לדבר אחר אלא לרמזים שאין פרין ורצין אבל הרמב"ן ז"ל כתב שהוא כולל כל שרץ הארץ ואף הפרין ורצין ונחוסף בהן כאן לא נחדש ומרצוי חיצה צכל דרשו שאינן פרין ורצין ורצינו מיוחד לאו לפרין ורצין ולאו זה לשאין פרין ורצין ואע"פ שצלשון רמש כולל הכל כמבואר בכתוב צחמה מקומות ולמעלה הזכרתי שדרשו צכל אשר חרמוש האדמה צח' שרלים . פנור רצינו שצכאן צא צפירוש מקובל שזה לאו מיוחד לשאין פרין ורצין צלצר עכ"ל והידיעה שבה לרצינו שלא זו צכלל השרץ הרומש על הארץ הוא לאו מיוחד צשאין פרין ורצין צלצר הוא ממימרת אביי עלמו שאמ' אכל פועימא לוקה ד' נמלה לוקה חמש לרעה לוקה שש ולפי מה שהשריש רצינו צראיו' שאין לוקים שמים צב' לאוין מיוחדים שצאו כפולים צענין א' חקשה א"כ הא"ך משכחם לה ד' מלקיז צפועימא ה' מלקיזם צנמלה ושש צלרעה א"ו שצא לאביי פפי' מקובל דלאו זה מיוחד לאינן פרין ורצין צלצר והשחא משכחם לה שפיר וכמו שציאר רצינו צמלו' ל"ס קע"ט ודוק :

תו כתב הרמב"ן ו ועוד טעות גדולה צפ"י הזה שאמר וכו' והרב עלמו וכו' משום אלה חשקלו מן העוף עכ"ל הנה מ"ש שאין ע"פ עמא צולס אלא כ"ד נופות עמאים שפרטן הכתוב לא בן דעת הסופר בחולין . דף ס"א צד"ה מה כשר מיוחד וכו' אף כל כיוולא צו עמא וז"ל שם פרש"י דהאי אף כל לא מרצינן אלא מין כשר שאין ע"פ עמא צולס אלא כ"ד האמורין צחורה כדאמר לקמן לפיכך מנה הכתוב צעמאין והכך כ"ד האמורין דאיכא צכולהו ס' עברה חוץ מן הנשר ואין זה ראוי דלמא ה"ק לפיכך מנה הכתוב צעמאים משום דכ"י אלו וסימניהן נוכל להכיר כל העמא שצולס אצל אם הי' צא למנות בעהורים ה' לריך למנות יוחר וכו' וזו היא קצרה רצינו ג"כ ואם אמנם כבר נשאר מזה הרמב"ן וכבר הרב עלמו ציאר זה צחיצורו הגדול והוא מה שכתוב רצינו צפ"א מה' עמאכלים חקורות ה' י"ד סימני עוף טהור לא נחפרשו מן החורה אלא מנה מנין העמאים צלצר והשאר מיני העוף מותרין וממינין האסורין כ"ד הן ואלו הן שנשר וכו' . ונהלבה ע"ו כתב כל מי שהוא

הרמב"ן שורש התשיעי מגלת אסתר קז

אח שפירשו לארץ וחזרו לאיסורא דהוי שורץ וכך אמרו צנמרא חולין (שם ע"א) אר"ה לא ליספי איניש שיכרא כלצחא צלייח דילמא פריש ממנא כלצחא וחדר נפיל לכדא וקא עבר משום שרץ השורץ על הארץ א"ל רב מקדא לרב הונא חניא דמסייע לך ואת נצלחם חשקלו לרבות יצחיהין שסינן ועל פי זה אמרו קישות שהחליע צאציה אסורה משום שרץ השורץ על הארץ ששרלס צפרי צמחוצר על הארץ כשרלה על הארץ ועפות אחרת שברב אומר (ד) כי השרץ ההוא מן העיפושים שאינה פרה ורצה עוצר עליו משום לא חטמא אח נפשותיכם וגומר ממה ששנו שם צפיפרא השרץ הרומש על הארץ אע"פ שאינו פרה ורצה וזהו ההפך צין אמרו שרץ השורץ וצין אמרו הרומש כי השורץ הוא שיש בו כח החולדה והרומש הוא המתחזה מן העיפושים שלא יוליד כמוהו ואם כן הדבר זו הנמלה שאינה פרה ורצה אינו לוקה עליה מכל הלאוים שכתוב בהן שרץ השורץ כי אין בכללן אלא השרץ שיש בו כח החולדה כלצד אלא מזה הכתוב לצדו שאמר צו רומש מלקין אותו ואם ילקה לדעתו צמלה הזו משום עוף ושרץ העוף לפי שנאספו שני שמות הללו צביון היאך ילקה מן השם הנאמר צפרה ורצה ואי אפשר לגוף אי להאסף צו שני הפכים הללו ועוד שאמר צנולד צזרעים וצפירות כשילא לאויר ילקה צו משום לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום ואם הלך על הארץ מלקות אחרת עוד משום וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל ואם יקרה עם זה שלא יהיה פרה ורצה חייב עליו שלש מלקות השמים שקדם זכרם והשלישי משום צכל השרץ הרומש על הארץ : והנולד צזרעים וצפירות אינו פרה ורצה לעולם כי אין כח החולדה אלא ההיולי אשר צזכרים ואפילו צמינין הנולדים כגון התרנגולה דספנא מארשא וכן העכבר ששורץ מן העפר וזה דבר ידוע צצנע : אצל אין הענין כמו שאמ' אלא כולם בכלל השרץ השורץ : (ה) ה וכן יש צלשון אף הפרה ורצה כפינין שכתוב תצנית כל רומש צאדמה וכתוב וכל סיה הרומשת על הארץ ועוד כתוב ויגוע כל צפר הרומש על הארץ צעוף וצצמה וצחיה וצכל השרץ השורץ על הארץ ומן הידוע כי נח

כל אלו אסורים מספק ואין לוקין עליהם עכ"ל הרי שציאר שאין לוקין עליהם עד שיפירשו לארץ ואין לומר כי מאמר הרב שאמר צמלקות כשילאו לאויר העולם הוא כשהחליע צמחוצר שאו אפינו אם לא ילא לאויר העולם לוקין עליו כמו שאמר שמואל צסיף פי' אלו טרפות (דף ס"ז) וגם הרב פסק כן צצ"צ מהל' אלו ומה שאמר עוד (ד) שא"כ הוא שלשון רומש יהיה דוקא על אותם שאין להם כח להוליד כמוהם א"כ אין להלקות על הנמלה שנולדה מן העפוש' שהיא אינה פרה ורצה משום כל אלה הלאוין כנאמר צהם לשון שרץ כצד השיצ צעל זוהר הרקיע צזה השורש ואמר שגם כי תחזיה מעפוש יכול להיות פרה ורצה לפי מה שאומרים שהעכבר המתחזה מעפר הוא פרה ורצה : ומה שאמר עוד (ה) כי טעה הרב צמה שאמר שלשון רומש נאמר על המתחזי' שהרי מלינו שהא לשון כולל לנולד מזכר ונקבה : נ"ל כי הוא לא הצין כונת הרב וטעה צדצרו שאין כינתו שכל לשון רומש הנאמר צמקרא יהי' פירושו על הנולד מעפוש רק כמו שכתב המגיד משנה צצ"צ מהלכות מאכלות אסורות צזה הללו וז"ל סבור רבינו שצכאן צא הפירות המקוצל שזה לאו מיוחד לשאינן פרים ורבים צלצד

ועוד שאמר צנולד צזרעים וצפירות כשילא לאויר ילקה צו משום לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום ואם הלך על הארץ מלקות אחרת עוד משום וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל ואם יקרה עם זה שלא יהיה פרה ורצה חייב עליו שלש מלקות השמים שקדם זכרם והשלישי משום צכל השרץ הרומש על הארץ : והנולד צזרעים וצפירות אינו פרה ורצה לעולם כי אין כח החולדה אלא ההיולי אשר צזכרים ואפילו צמינין הנולדים כגון התרנגולה דספנא מארשא וכן העכבר ששורץ מן העפר וזה דבר ידוע צצנע : אצל אין הענין כמו שאמ' אלא כולם בכלל השרץ השורץ : (ה) ה וכן יש צלשון אף הפרה ורצה כפינין שכתוב תצנית כל רומש צאדמה וכתוב וכל סיה הרומשת על הארץ ועוד כתוב ויגוע כל צפר הרומש על הארץ צעוף וצצמה וצחיה וצכל השרץ השורץ על הארץ ומן הידוע כי נח

סוגיותא פבא

וצייחא לאו גוף הארץ הוא : וכן גירסת הש"ס שלפנינו לכל השרץ השורץ על הארץ לרבות יצחיהין פסינן וכו' ומסננת לאו גוף הארץ היא ואפ"ה אסור משום שרץ השורץ על הארץ : ש"מ דהש"ס מפרש מקרא הזה דעל הארץ שישורץ על שום דבר צאור הארץ : זו היא קצרת ושיטה רבינו ודוק :
תו כהנ הרמב"ן וז"ל ד ועפות אחרת שהרב אומר כי השרץ וכו' וזה דבר ידוע צענע עכ"ל השגה הזו חשיב מחוד : ש"ס צעל זוהר הרקיע ומחוד מ"ש הרב צעל לחם משנה וז"ל צעל ס' זוהר הרקיע הניאו צעל מגילת אסתר שגם שחטהוה מעיפוש יכול להיות פרה ורצה לפי מה שאומרים שהעכבר המתחזה מעפר הוא פרה ורצה עכ"ל : ולא סקפה לך מחולין (דף קכ"ז) דשם איירי מעכבר שחליו צפר וחליו אדמה שזו צודאי אינה פרה ורצה עד שחגמור כול' ומה' ראוי לפרוט ולרבות ודוק :

והרב

לחם משנה כתב צפ"ב מהל' מאכלות אסורות צד"ה ואם הייתה מן המינין שפרין ורביין לוקה חמש ע"כ ז"ל שהיא אינה פרה ורצה אלא שהיא מן המינין שפרה ורצה שאם היא ג"כ פרה ורצה למה סלקה על לאו דרומש על הארץ : הא : לאו ההוא : לא הוי אלא צאינו פרה ורצה אלא כדכתיבנא עכ"ל :

תו כהנ הרמב"ן וז"ל ד וכן יש צלשון אף הפרה ורצה כפינין שכתוב תצנית כל רומש צאדמה וכו' שהארץ שם צראיו : מן הפסוק שיש צכלל רומש אף הפרה ורצה השגה זו חשיב מחוד :
 הרב המגיד משנה צפ"ב מה' מאכלים אסורי' : הי' י"ד וז"ל אילו המינין שצבראו צאשפות וכו' צפורת כהנים

מגלת אסתר שורש התשיעי הרמב"ן

תורה וכל אשר אין לו ספיר וקסקסח לא תאכלו
 וצפרש' שמיני אל תשקלו את נפשותיכם בכל
 שרץ הארץ וכל חטמאזו צהם כלל צזה צין
 שרץ הארץ צין שרץ המים עכ"ל. ואמר שמחיד
 דצריזו אלו למדנו כי יש דגים הגדלי' צמים
 שים צהם עשום שרץ השורץ על הארץ וגם
 מחוך ששיטות הגמ' דמקסה מדגים אדגים
 וכייל צהו שרץ השורץ על הארץ
 מורה ממש כדצרי הרצ ואמר שזו אינה לריכה
 לפנים. ואני שמעתי ולא אציןכי מה שהבי' ראוי,
 מרש"י שיש דגים הגדלי' צדים ויש צהם ג"כ משו
 שרץ הארץ זהאינו מוצןכלל מחוךדצריזו כי מה שאמר
 שצפסוק אל תשקלו את נפשותיכם' צכל שרץ השורץ
 כלל צו צין שרץ הארץ צין שרץ המים
 לא צא לומר שהדגים הגדליה צמים יש צהם
 משום שרץ הארץ ג"כ אלא צא למצא הד'
 לאוין הללו שנראה כי לא נאמר צשרץ המים
 רק צ' לכן אמר שהשנים האחרים' שצפרשת
 שמיני כוללין צין שרץ הארץ צין שרץ המים
 ומה שאמר עוד כי הגמ' מקסה מדגים אדגים
 כייל צהו שרץ הארץ לא ידעתי איך כייל צהו
 שרץ הארץ אי משום פועיית' הרי הם צצלמם
 צאו להוכיח כי אינו שרץ הארץ ולכן הציאו
 ענין פועייתא ומי נפשי כי זו לדעתי לריכה
 לפנים ולפני לפנים. ומה שאמר עוד
 (ב) שאף אם הצעיא של פירשה לאויר העולם
 היחה פשוטה צגמרא לאסיר לא ציי' לו לצ
 לומר שילקה שמים כשפירש' לארץ משום שאינו
 כי אם שם אחד שצשניהם כחיצ הארץ.
 נראה לי שאין זו קושיא שהרי שני שמות הם
 אי' שרץ השורץ על הארץ לא תאכלום וא'
 משום שקץ הוא לא יאכל. וצכל מה שהקסה
 כי צספרה וגם (ג) צגמרא לא אסרו שרץ
 שפירש ע"ג פרי הא ודאי קשיא היא וגם
 אני חמה עליו הרצה שהרי צהלכות מאכלות
 אסורות צפרק צ' כחצוזה לשונו פירשו לאויר
 ולא נגעו לארץ או שפרשו מקלחן לארץ או
 שפרשו אסר שמתו או שנמלא חולעת על

דגים גדולי קרקע נינהו והא אומר אציי אכל
 פועייתא לוקה ארצע נמלה לוקה חמש לרעה
 לוקה שש ואם איחא פועייתא נמי לילקי משום
 שרץ השורץ על הארץ הרי נחצאר לך מתאמר
 שזה הנקר' לפס פועייתא אינו גדול צקרקע
 אצל הוא מן הדגים שאין גדולי קרקע כלל
 ולא יהיו צכלל שרץהשורץ על הארץ ב וטעו'אמר'
 צמאמרו שהשרץ השורץ על הארץ שהוא צפרי
 לוקה צו משום לאו מיוחד לו צפני עלמו
 והוא לכל שרץ השורץ כל הארץ לא תאכלום
 ואין הדבר כן שהרי צגמנת אלו עריפות (ד'
 ס"ז ע"ג) אמרו צעי רצ יוסף פירש' לאויר
 העולם מהו חיקו צעי רצ יוסף פירשה על
 גצ חמרה מהו חיקו מתמרה לחמרה מהו חיקו
 (ב) ואם היה זה פשוט לאיסור היחה פרישתו
 לאויר אי על גצ חמרה' כהליכתו על הארץ
 והוא מתחייב צו משום שורץ על הארץ ואם
 כן כשהוסף עוד להלך על הארץ אין צו לאו
 ושם אמר נוסף צו כלל דהא צהני קראי תרוייבו
 על הארץ כחיצ צהו אלא לפי שכל השרצים
 ההווים מן העיפוש צפירות וצזולתם אינם
 אסורים אלא צהיותם שורצים על הארץ כמו
 שאמרו צגמנת חולין (שם) על הארץ להוליא
 זיזין שצעדשים וחולע' שצחמרה' לפי' הולרכו
 לצרות צספרה את שפירשו לארץ וחזרו לומר
 שאף על פי שהם צחור שלהם ואין עכשיו
 שורצים על הארץ כיון ששרצו שעה אחת על
 הארץ נאסרו והם נקראים מעתה שרץ השורץ
 על הארץ (ג) ולא שנו שם פירשו על גצי
 פרי וחזרו כמאמר הרצ אלא שפירשו לארץ
 וחזרו ג וכן לא רצו אותם מפסוק לכל שרץ
 השורץ על הארץ כמו שכתב אלא מן שכתוב
 השני ולא חטמאזו את נפשותיכם צכל שרץ
 השורץ שלא מיעט צו על הארץ ומ"מ צשורץ
 על הארץ הוא חסוב והוא צכל השרצי' לכל
 הלאוין שנאמרו צהן מקרא אי מרצה ומקרא
 אי' ממעט מיעוטו שצחוך הפרי להיתרה והציאו
 את

הנרענים מצפנים או שילאו מחוך האוכל אחר

סרגניתא טבא

תו כחב הרמב"ן וז"ל ב ועטות אחרת צמאמרו שהשרץ השורץ על הארץ כו' צעי ר"י פירשה לאויר
 העולם וכו' עכ"ל. העתקתי קוש"י זו לעיל ויש צפתי דברי רבינו צדצרים צרורים ונכונים. וצבאחי
 קייצתא שגם הרש"א ז"ל עומר צשיעת רבינו:
תו כחב הרמב"ן וז"ל ג וכן לא רצו אותם מפסוק וכו' שלא מיעט צו על הארץ עכ"ל: כ"ל שגם
 רבינו הרמב"ם מורה' כשפירשה מן האוכל וריחשה על שום דבר צאויר העולם וחזרה למקומה
 דאסור לא משממע מקרא דלכל שרץ השורץ על הארץ. דלמא דוקא כשלא חזרה ומקומה הוא דאסירה.
 אצל כשחזרה למקומה אימא חחזור להחירה הראשון. לצך הולרך לצרות חזרה למקומה מכחוב השכי שהוא
 אל תשקלו את נפשותיכם צכל שרץ שלא מיעט צו על הארץ. אצל גוף האיסור כשפירשה מן האוכל
 וילאה לאויר העולם ושרלה וריחשה על שום דבר צאויר העולם א"ג שאינו גוף הארץ. זה יולא מן
 הכחוב דלכל שרץ השורץ על הארץ שפירשו שכל שילאה מן האוכל לאויר העולם ושרלה על שום דבר
 צאויר העולם א"ג שלא ריחשה על גוף הארץ. וכדמיימיה"ש מקרא זה גצי לא ליספי איכש שיכרה
 צצנייתא צלילא דלמא פריש ממא לאצנייתא וחדר נפיל לכרה וקא עובר משום שרץ השורץ על הארץ.
 ולכייפתא

הרמב"ן שורש השיעור מגלת אסתר קו

(ב) קושיית הרב שהקשה דלפי דרכם ילקח שמים בכלאים מאחר שזכו לו שני לאוין ואמר דשאני הכס שלא זכו לכפל חסודם היא זאת לפי דרכו שאמר לצלתי הלקות שמים כשהלכו השני זח לחדש ענין : ומה שאמר עוד (ג) כי חמה מהרב שהיה ראוי לפי דבריו להלקות שמים הלוזם כלאים אי משום מעלה ואי משום לוזם כי הם שני פעולות שונות זו מזו : נ"ל כי אין זו קשיא עליו כי מאחר שהחורה מנעחנו מן הלזים א"כ הצא ללזשו ינטרך דהכרח להטלותו עליו נמלא שהוא בכלל לא חלצם שעטנו ועל לאו אי אי אפשר להלקותו שמים אף כי יהיו זו פעולות מוטלקות : ומה שאמר עוד (ד) כי טעם שאינו לוקה כמנין הלאוין דבהמה טמאה ובעיפות טמאים הוא לפי שבהם לא הוכפלו הלאוין שלא לנודך כי זכו לתשלום ענין כל זה הוא לפי דרכו שסובר כי השצאי לכפל אז מלגיי עליהם כפי מנינם וכשצאו לתשלום ענין לא ילקה כי אם אי : אמנם הרב מכלן יחזיק דעתו שסובר שאין לוקין כמנין הלאוין דהיות שם אחד שהרי לא הלכו על דהמה טמאה ועוף טמא כמנין הלאוין :

שצאו צימים טוים כל מלאכת עבודה לא חששו כולם זכו דפרשיות שכן נשנית לנודך ולתמוד זכו ונשנה דכן הלאו הזה משום דברים שנחמדו דכן ואין לוקין דכן אלא אחת :

מגלת אסתר

נראה די שהנכון בדברי הרב שהפוטית הוא גוף מורכב מכל המיני' הלאו פוי ושרי העו' ושרי המים ושרץ האר' ומה שהציא הרמב"ן (א) מה היא דפ"ג דערובין שנראה שהוא דג ואזרו שם ואם איחא ללק נמי משום שר' הסור' על האר' שגא דהין הכ נמי שלוקה עליו וסא דאמר חזיי לוקה ד' הוא מפני שלא זח למות אלא אותם הנאמרים צמרי המים צלצד : ואחז הוא כי זה צעיני רחוק אמנם יותר קשה לי מה שכתב המגדל עוז דכלי מאכלות אסורות פ"צ דחזור הגדול של הרב כי מזה המאמר יש ראיה פשוטה ל-צרי הרב ממה שפרש"י דזה וז"ל על פוטיתא לוקה ארבע אחת משום שרץ המים דכתיב דפרשת שמיי מצטרם לא תאכלו ולא שני דמשנה חורה

מרגניתא טבא

כתב הרמב"ן וז"ל **ג** ואני חמה על הרב ד' וביארו הרב דמלוס ל"ח קס"ח עכ"ל . לעיל בחבתי יסוד לקושי' זו ע"ש :
כתב הרמב"ן וז"ל **א** וזה"ש שפירש הרב דפוטיתא לוקה ארבע מזה המין בו' וא"א אפוטיתא נמי לילקי משום שרץ השורץ על הארץ וכו' עכ"ל . העתקתי קושי' זו לעיל . וכבר ידעתי אותם ולא תקשי על שיעם דבינו כלום ע"ש :

תו

הרמב"ן

והפירוש שפי' הרב א דפוטיתא לוקה ארבע מזה המין הוא עוף ושרץ הארץ ושרץ המים שהם ארבע שמות והנמלה היא בעלת כנפים המחילדו' מעיפות הפירות שאינה פרה ורצה וחייצ עליה משום שרץ שפיר' מן האוכל שהוא לוקה משום לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם שממנו נחרצה לדעתו ואחת משום כל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכל ואי משום שרץ המים והלרע' הוסיפה על זה היותה עוף ולוקה משום עוף טמא וזוהי הפי' טענות רבות הא' כי אמר שהפוטיתא עוף (ושרץ בעוף ס"א) ושרץ הארץ ושרץ המים ואינה אלא שרץ המים אין לה גדול צארץ כלל (א) כמו שהזכירו בשלישי של עירובין (דף כ"ח) ומי אמר חזיי דגים

תו

תו

טעמים אחרים למה אינו לוקה באכילת שרשים גם משום לאו זה ואמר מפני שהוא לאו כולל וטעם אחר ג"כ לפי שהוא חלוי בלאו אחר הנה לפי מה שקיימנו פי' רש"י כי לשון רמיצה לא שייך בקטני' כל אלו הטעמים צטלים כי מה שאינו לוקה עליו הוא מפני כי זה הלוא לא ידבר עליהם :

לטהור ולא תשקלו את נפשותיכם צצהמה וצפוף אשר הצדלתי לכם לעומת לאסור הרי שנכללו צעשה ולא חעשה האמורין כאן כל האיסורין ואפי' פסולי השמיטה אם כן הדבר אין ראוי להלקות מן הלואי הזה לפי שהוא לאו שצכללות בלאו לא תאכלו על הדם ואלו כל שצקדש פסול ליתן לא חעשה על אכילתו שזה הפין מלאו שצכללות הכל מודים שאין לוקין עליו וכמו שציאר הרצ צכאן ואל יקשה פליך מה שאמרו צמעי' צמוצדלים דבר הכחוצ שאין ענינם אלא לדרוש לשון לפומא' ממה שאמרו פתח באכילה וסיים צמומא' לומר לך מה צומא' צכעדה רמז שיש מהן שאיסורם צכעדה שהלוא ועוד הריך ללאו אחר ואל צי אין לוקין עליו ר"ל שכל לאו שלא יאסור ולא יפרש דבר אלא שיזהיר לא חעשה מה שאסרתי לך אינו ענינה אלא אזהרה והנה זה פלאו אינו אלא מזהיר שלא ישקלו את נפשותם צנאסרים עליהם צלאוין המפורשים וזה אינו כדאי ללקות עליו והוא הטעם לאזהרות הכוללות את החורה כגון ושמרתם מצותי וזולתם כי צזה אינו צא צכלל לאו אצל הם זירוז צמלות ומצוק צהם וכל שכן שלא בלקה עליהם וזו ק"ו מן הלואי דכל שצקדש פסול לא יאכל שאין לוקין עליו ואפי' שהוא פרטי וסזכיר פסול הקדש וזה דבר צרור ומחורר עכשיו צדרנו השטה הזו על דעת הראשונים והסמכת כולם היא לסייץ על כל לאו מלקות לא שמיצו שתי מלקיות על לאו אחר צשם א' כמו שחשדם הרצ :

מגלת אסתר

הרמב"ן

נראה לי שהכונן כדברי הרצ שאין לוקין שמים על שם א' אף כי נחרצו צו הלאוין והיה דפ"צ דפסחים שהצ"א הרמב"ן (א) כצד חרלתי' למעלה . ומה שהשיץ : קושית

אבל

הרצ לא דקדק צדצריהם ולא הצין אותם מפני שהוא נרמיק שיהא אדם לוקה צ' על איסור א' אף על פי שנכפלו צו הלאוין כמו שהקדים צעיקר הזה ושם צאותה ענין פי' ואמר שאם צאו אלק ללאוין מצוארין כונן צשרץ הארץ אינו לוקה עליו אלא מלקות או ואלו אמר שרץ הארץ לא תאכל שרץ הארץ לא תאכל אלק פעמים לא יתסייץ כי אם מלקות א' וצין שיהיו שניהם מיוחדים צדצר א' או שיהיה האחד מיוחד צדצר והשם כונל אותו הדבר ואחר עמו לעולם אינו לוקה לדעתו על שם א' אלא מלקות א' כגון זה הלואי אל תשקלו את נפשותיכם צכלל שרץ השורץ שאם אכל שרץ הארץ לצדו אין הרצ מלקה אותו אלא אחד . והצ"א ראי' ואמר אלו אשר נטעו ז' השרש הנפסד יאמינו כי פי שבוש טעמו ילקה שמים מפני שצאו עליו שתי לאוין לא ראיתם מעולם יטענו זה וזה מצואר אחד עד אשר לא יעלם מן הפרשים ומן האלמים אלו דצרי' א וכצד הראית לדעת מן השמועה צצמרק שני צצפסחים (ד' כ"ד) (א) שהעיקר כדצרי הראשונים והמלקיות צפופים' ונמלה מפני כפל הלאוין צשם א' ולפי' ר"ו לומר נמי צצשר הקדש שנטמא שיהא צו לאו שני פעמי' להלקות שמים מדמיון פועית' ונמלה שזוקה ד' ושמשה ב' והלעג שלעג עליהם הרצ והפריש

מרגניתא טבא

תו כתב הרמב"ן וז"ל **א** וכצ' הראית לדע השמועה וכו' צפיעותא ונמלה ארבע וחמש עכ"ל וכצד כתבתי והארכתי לעיל שאף לפי פירוש הראשונים צפועיתא ראצ"י שהוא צפרש"י אין ראיה לשילקה שמים על צ' לאוין כפולים שצאו צענין א' . וגם הצאחי ראיה עגמ' רא דכריסות (ד' ד') לפי דברי הרמב"ן עלמו שהורה שיש ללמוד מחצאת למלקות . וגם יצבתי הסוגיא דפסחים לפי' רבינו הרמב"ם צפועיתא ע"ש :

תו כתב הרמב"ן וז"ל **ב** והלעג שלעג עליהם הרצ וכו' וכמו שציארתי למעלה עכ"ל . לעיל כתבתי צכוונת קוש' רבינו מדמיון הכלאים שמקשה לשיעת האומרים שזוקין על שני לאוין כפולים שצא צענין א' שמים ע"ש . אמנם לפי מה שצדרתי מדברי רבינו שגם רבינו הצין ממפרשים הקדמונים כפי פועיתא שהציאם . שדעתם שאין לוקין שמים על שני לאוין כפולים שצאו צענין א' . זולת אם לאו השני צא' מלאו הכולל שאז לוקין שמים מפני שהוא רומה לאיסור כולל אז לוקין שמים כנ"ל לא תיכונן תירולי צזה כנ"ל . ובמלות ל"ח קע"ט אכתוב צס"ד האין קוש' רבינו מדמיון הכלאים נמשכת על הקדמונים שצצירא להו דאם לאו השני צא' מלאו הכולל דאז לוקין שמים :

הרמב"ן שורש התישעי מגלת אסתר קה

וכל השרץ הרומש על הארץ (ג) והלשון כולל
 זריות היצשה והים וכתיב ויגוע כל צער הרומש
 על הארץ צעוף וצבהמה וצמיה וצכל השרץ
 השורץ על הארץ וכתיב הרומשת צמים ואם
 כן אף השרצים צכלל הללו הזה וכל שכן שכיון
 שפירוש צבהמה וצעוף לא הולך וצכל אשר
 הרומש האדמה אלא לדבר על השרצים
 (ד) ואחרים ראינו שפירשו לתרץ זה שאמרו
 דהאי קרא צמניה שרצים צלמוד כתיב שנאמר
 אשר כדלתי לכם נטמא ואיתמר צמס' מעילה
 (ד' י"ו ע"ג) אמר רבא צמוצדלים דבר הכחוצ
 ללמוד שלוקין עליהם צבעדשה צשיעורין לטומאה
 כדמפרש החם ועל הכל קשה עלי וכל הקום
 יבא האוכל כזית מצבהמה טמאה או עוף טמא לוקה
 שמים משום לאו הכחוצ צו ומשום לאו זה שנאמר
 צבהמה וצעוף (ה) והדבר ידוע שאינו לוקה
 אלא ח' וכדאמרין צפרק גיד הנשה (ד' ק'
 ע"ג) של טמאה ר"י מחייב שמים (ו) אצל
 על דעתי זה הכחוצ ולא תשקלו את נפשותיכם
 צבהמה וצעוף אינו מיוחד צוננין הטמאים אצל
 הוא כענין לא תאכל כל תועבה הכחוצ צמשה
 תורה צחלת הפרשיות של איסור צעלי החיים
 וכן זה אמר צסוף כולן ולא תשקלו את נפשותיכם
 צבהמה וצכל מהלכי האדמה שאסרתי
 לכם ויכנסו צזה איסור צמה טמאה ואיסורין
 עוף טמא ואיסור' שרץ עוף ואיסור' שרץ הארץ ואיסור
 נבל' וטריפה ואזר מן החי וזולתם כי כל תועבה
 הוא שקוצ בענין שקץ תשקלו ותעצ תחעצו
 וכתיב לא צזה ולא שקץ וכך דרשו צספרא
 והצדלתם צין צבהמה הטמאה לטהרה לרין
 לומר צין פרה לחמור והלא כצר מפורשין הן
 ח"כ למה נאמר והצדלתם צין הצבהמה הטמא'
 לטהרה צין טהרה לך לטמאה לך צין שנשחט
 רוצו של קנה צין שנשחט חליו וכמה הוא צין
 רוצו לחליו מלא השער וצין העוף הטמא
 לטהרה

צכל מפרצין (ד' כ"ה) ואמר כי זה התירוצ
 צמ' שרצים וילקה ח"כ האוכל מצבהמה טמאה
 את נפשותיכם צבהמה וצעוף וצכל אשר הרומש
 האדמה ואנו מנינו שאינו לוקה שמים רק עלא
 אכילת גיד הנשה של טמאה . נ"ל כי זאת אינה
 קשיא לסתור זה התירוצ דלעולם אימי
 לך שכן הוא שלוקה שמים על אכילת צמה טמאה
 וכן פרש"י צמעילה (ד' י"ז) צפ' קדש
 מזבח על מה שאמר צמנא כי מקיש צמנא לבל
 תשקלו אצל לשעירין לאופירש רש"י וז"ל
 אמר ליה כי אקשינהו צמנא צמה וטהרה לשרצים
 לאו לפלוגי שיעורא צין נבלה מוצדלת צין
 נבלה שאינה מוצדלת אלא לבל תשקלו וקא
 משמע לן דאחת נבלה צמה טמאה ואחת
 נבלה צמה טהרה ואחת שרצים מחייב האוכלן
 משום צל תשקלו נמי ולאפשי לאו צנבלת
 צמה טמאה לצד מלאו דנבל' דאיכא לאו דלא
 תשקלו ולאו דצבהמה טמאה עד כאן לשונו
 ומה שאמר (ה) כי מנינו שאינה לוקה שמים
 אמה שאמר רצ יהודה צגיד הנשה של טמאה
 שלוקה שמים דמשמע אצל לא על צברה זה אינו
 דה"ה צצברה . והא דנקט גיד הנשה היה
 לאשמועי' שיש צגידין צכותן טעם כדמשמע
 מתוך הסוגיא דהתם (ו) ומה שכתב הוא עוד

הרומש על הארץ דמשמע שרצים גדולים נעט
 מן הראשונים . ומה שהציא (ג) כי לשון זה
 הרומש כולל זריות היצשה והים הוא זה
 אצל לצולם משמעו צגדולים ופסוק ויגוע ממש
 שהציאו צספרו הוא ראינו שלשון רומש הוא
 צגדולים וזה ממה שלא ללך הכחוצ לכולל צלשון
 רמישה האמור צויגוע כל צער הרומש על הארץ
 צעוף וצבהמה וצמיה גם השרצים ולומר וצכל
 השרץ ולא יכתוב השרץ וממה שכתב צהם השרץ
 שמענו ח"כ שלא יפול עליהם לשון רמישה .
 ומה שיקשו ג"כ החוספות צפרק כל שעה (ד'
 כ"ז ע"ג) על פי רש"י ממה שכתוב צצראשית
 וצכל מיה הרומשת על הארץ ואמר צפרק ד'
 מיתחת (ד' נ"ט ע"ג) שהוא הנחש דמשמע
 ח"כ שלשון רמישה נופל גם על דבר קטן
 הרומש בשרצים . נ"ל שאין זו קשיא לפי
 שפסוק זה נאמר על הנחש קודם שקולל מהמת
 חטא אדם הראשון ואז היו לו רגלים וזהו
 שנאמר לאדם הראשין ורדו צדגת הים וצעוף
 השמים וצכל מיה הרומשת על הארץ לומר
 שיטחמש גם ממונו לעסקיו לפי שהיה ראוי
 למלאכה קודם שנתקלל לילך על גחון וכן פרש"י
 התם . ומפירש אמרו שם צגמנא (שם) חניא
 רצי שמעון צן מנסיא אומר מצל על שמש
 גדול שאצד מן העולם שאלמלא לא נתקלל נחש
 כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני
 נחשים עוצים אחד משגרו ללפון ואחד משגרו
 לדרום להציא לו סנדלפונין עוצים ואצנים
 עוצות ומרגליות ולא עוד אלא שמפשילין רליעה
 תחת זנבו ומוליא צה עפר לגנתו ולחרצתו
 וכל אלו הפעולות לא היה יכול לעשות כאשר
 דליו שיקיו . וע"ה נחזור לדברי הרמב"ן שאמר
 (ד) כי אחרים תרלו קושיא רש"י ואמרו שהטעם
 שאינו לוקה על לאו האמור צקדושים הוא
 מפני שאותו לאו נאמר צמ' שרצים דוקא וזה
 התירוצ הוא צתום צפרק כל שעה שם וצפרק
 אינו מתיישב לו לפי שסוף הפסוק דוקא נאמר
 ונלקות שני על רישיה דקרא שאומר ולא תשקלו
 את נפשותיכם האדמה ואנו מנינו שאינו לוקה שמים רק עלא
 קשיא לסתור זה התירוצ דלעולם אימי
 לך שכן הוא שלוקה שמים על אכילת צמה טמאה
 וכן פרש"י צמעילה (ד' י"ז) צפ' קדש
 מזבח על מה שאמר צמנא כי מקיש צמנא לבל
 תשקלו אצל לשעירין לאופירש רש"י וז"ל
 אמר ליה כי אקשינהו צמנא צמה וטהרה לשרצים
 לאו לפלוגי שיעורא צין נבלה מוצדלת צין
 נבלה שאינה מוצדלת אלא לבל תשקלו וקא
 משמע לן דאחת נבלה צמה טמאה ואחת
 נבלה צמה טהרה ואחת שרצים מחייב האוכלן
 משום צל תשקלו נמי ולאפשי לאו צנבלת
 צמה טמאה לצד מלאו דנבל' דאיכא לאו דלא
 תשקלו ולאו דצבהמה טמאה עד כאן לשונו
 ומה שאמר (ה) כי מנינו שאינה לוקה שמים
 אמה שאמר רצ יהודה צגיד הנשה של טמאה
 שלוקה שמים דמשמע אצל לא על צברה זה אינו
 דה"ה צצברה . והא דנקט גיד הנשה היה
 לאשמועי' שיש צגידין צכותן טעם כדמשמע
 מתוך הסוגיא דהתם (ו) ומה שכתב הוא עוד

בדגים עמלים וב' משום ב' לאוין הכוללים שהוא אל תשקלו ולא תעמלו והאוכל נמלה לוקה ה' מפני שהיא שרץ הארץ ולוקה שלש משום ג' לאוין מיוחדים שבאו בשרץ הארץ ושמים משום שני לאוין הכוללים הנ"ל והאוכל לרעה שהיא שרץ הארץ ושרץ העוף לוקה שש ג' משום ג' לאוין המיוחדים בשרץ הארץ והד' משום שרץ היוק וב' משום ב' לאוין הכוללים כל מיני שרץ כנ"ל הרי ששה . וקיים שרבינו לא הבין פירושה נכ"ל וכחצ נ"ז ב"ל מגילת אסתר וז"ל ואיני חושד הרב שיאמר כל שלא שמוע שמעתי ועל שלא ראה ראייתי ואם הרמ"בן ראה שהגאונים והבאים אחריהם פירשו הסוגי' ההיא באופן אחר מאשר כתבה הרב בשם הנאי שקלת מעלמא הנה בדורו של הרב וגם מלפנים היו אחרים שפירשוה כאשר כתבה בשםם וגם לומר עליו שלא הבין כונתם חס ל"י לזרנ"י דאבא שאומר על המהולל ברוב התענוותנות דבר זה עכ"ל ואנפ"י שבדאי ראה דברי הרי"ף שכל הצורו הגדול מיוקד עפ"י דבריו ודרי"ף סוף פ' אלו עריפות מפרש כפירש"י וכמ"ס הרמב"ן וז"ל וכך מפורש בהלכות הר"ף י"ל שבגירסת הר"ף שלפני רבינו הייתה כמו שהביא רבינו בשם הקדמונים ובספרים שלפנינו נתקנה חדע שהרי גם עתה עדין יש עות דברי הרי"ף נ"ין ברבינו יצחק: **וה** חובין לפניך עמם של חותן הקדמונים שהביאם רבינו הרמ"בם שפירשו המימרא דאביי בפועליתא כאשר ביאר רבינו בשםם ולא פירשו כפרש"י הוא משום דבספרים שלפניהם הייתה הגירסא בעירובין דף כ"ח ואם אית' ר"ל דדגים גידולי קרקע כינהו אפועיתא לילקי חמש משום שרץ הארץ כמו שהביא גירסא זו הרמ"בא במס' ערובין . וגם רש"י כתב ולא גרסינן ולילקי חמש ולפי הגירסא שהיתה לפנינו ולילקי חמש משום שרץ הארץ ע"כ ל"ל דליכא ג' לאוין בשרץ הארץ דאז"כ אלא דאיכא ג' לאוין בשרץ הארץ חקשי מאי לילקי חמש דקאמר לילקי שבג' מנשי' ל"י למימר כמו שהקשה רש"י ומחק משום קושי' זו הגירסא דלילקי חמש וגרים קתם ולילקי אפועיתא נמי משום שרץ הארץ אע"כ דליכא בשרץ הארץ ג' לאוין אלא כמו שפירש רבינו דא' מלאוין בשרץ הארץ לתולעת שפירש עלמו מן האוכל ושרץ על שום דבר באויר העולם אעפ"י שאינו גוף הארץ כמ"ס ל"ל והשני בשרץ הארץ שאינה פרה ורבה ולא נשתייר אלא לאו א' בשרץ הארץ שפרה ורבה כמו שביאר רבינו באר הטיב כ"ז במלות ל"פ קט"ז ק"ח קט"ע וכיון שכן לא מלאו בפועליתא ד' מלקיות ובנמלה ה' מלקיות ובזרעה שש מלקיות אם לא שהוכרחו לומר דלוקה שלש משום דלאו דאל תשקלו כמו שביאר רבינו לשיעורם . ולא תעמלו סבירא להו דלא בא ללאו אלא לעטם המלואה כמו שביאר רבינו בשורש החמישי או דלעולם ס"ל להקדמונים לפי גירסא אפועיתא לילקי חמש דאיכא שלש לאוין בשרץ הארץ אלא דאין לוקין על שני לאוין מיוחדים שנכפלו בענין א' אלא מלקות אחת וכמו שהבין רבינו הרמ"בם מדבריהם . שהרי כתב רבינו הרמ"בם במלות ל"ח קט"ע בשיעור הקדמונים וז"ל ואם חובר לזה ר"ל שיה' שרץ הארץ ושרץ העוף וחובר לזה שיהיה ג"כ שרץ המים לוקה עליהם ששה מלקיות ה' משום דג עמא . והשני משום אל תשקלו את נפשותיכם לפי שהוא כולל גם שרץ המים ואי ס"ד דהבין רבינו בשיעור הקדמונים דלוקין על ב' לאוין מיוחדים כפולים שבאו בענין א' שמים א"כ מן הראוי ה' ללקות שבע . ד' משום שרץ הארץ ושרץ העוף שבאו בהם ב' לאוין מיוחדים וז"ל על כל א' וא' מלקין משום לאו הכללי שהוא אל תשקלו הרי ד' ומשום דג עמא ה' ראוי ללקות שמים שהרי באו בדג עמא ב' לאוין א' בפ' שמיני והב' במשנה תור' הרי ששה ומלקות השביעי משום לאו הכולל ג' שרץ המים הרי שבע א"ו דהבין רבינו בשיעור הקדמונים דנ' לאוין שבאו בענין א' כפולים אינו לוקה עליהם אלא אחת ולכך אינו לוקה אלא שש שני לאוין המיוחדים שבאו בדג עמא כפולים אינן לוקין עליהם אלא אחת ודוק :

והא דלוקין על לאו הכללי בכל א' וא' שהוא לאו דאל תשקלו שכולל כל השרצים בלתי יחוד אע"ג דהוא כללו הכפול בענין א' כבר חירץ זה רבינו לשיעורם וז"ל והוא אמרו אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ לאו זה בפני עצמו ולוקין עליו והוא דומה לאיסור כולל עכ"ל ר"ל דאע"ג שאין לוקין על שני לאוין מיוחדים שבאו כפולים בענין א' אלא א' לאו הכללי הזה לוקין עליו בפני עצמו מפני שהוא דומה לאיסור כולל כמו שבארתי ל"ל אלא שרבינו הקשה על זה שאין לוקין על לאו א' שני מלקיות בשום פנים ולקמן אבאר דאפי' אביי דס"ל לוקין על לאו שבכללות מורה דאין לוקין על כל איסורי' שנכנסו בלאו הכולל אלא מלקיות אחת על כולם ודע שעל דג עמא אין לוקין משום אל תשקלו לשיעור רבינו דלשיעורו אין דג עמא בכלל השרצים והא דלוקין ששה היינו משום שהוא מחובר משרץ הארץ ושרץ העוף ודג עמא ושרץ המים וכן כתב רבינו לקמן במלות ל"ח קט"ע וז"ל אלא תראה פירש הקדמונים כולם מנו לכל אלו ששה מלקות דג עמא ושרץ המים וזה ג"כ לא תרחיקו כי הנה יתכן שיהי' דג עמא ושרץ המים הרי מבואר מדבריו שדג עמא קתם אינו שרץ המים ודוק העיב 8

זג"ב ליכא לאו מיוחד לאסור שרץ המים אלא לאו הכללי שהוא אל תשקלו שכולל גם שרץ המים . וכמ"ס רבינו וז"ל אין אללו ר"ל בשרץ המים כתוב לאסור שרץ המים וזולת אל תשקלו את נפשותיכם בכל שרץ השורץ וכוונתו לשרץ לפי שיעור הקדמונים שלוקין על כל הרכבה שמים א' משום לאו המיוחד בו והב' משום לאו הכולל א"כ תקשה לשיעורם היכי משכחת לה גוף אחד מורכב שילקה עליו ה' מלקות דאי מורכב מב' מינין אינו לוקה אלא ד' ואי מורכב מב' מינין הרי לוקה שש . אמנם לפ"ז שאין כתוב לאסור שרץ המים זולת לאו הכללי כיחא דמשכחת לה גוף מורכב שלוקה עליו חמש מלקות והוא גוף המורכב משרץ הארץ ושרץ העוף ושרץ המים והשתא לוקה חמש ד' משום שרץ היוק ושרץ הארץ ב' משום שני לאוין המיוחדים שבאו בהם וב' משום לאו הכללי שכולל כל א' משני הגופים וא' משום לאו הכללי שכולל גם שרץ המים וחו' לא דליכא בשרץ המים עוד לאו מיוחד ודוק :

ולפ"ז ל"ל דפועיתא דלוקה עלי' ד' לפי הקדמונים כפי מה שביאר רבינו ולפי הגמרא דעירובין דפועיתא אינה מגדולי קרקע . שהיא מורכבת משרץ העוף ודג עמא ושרץ המים ואין לה גידול כלל בארץ . דאין לשרץ לשיעורם גמרא דעירובין כמו שחזרתי לשיעור רבינו לעיל והבין זה ודוק פ"ע :

הרמב"ן שורש התשיעי מגלת אסתר קד

וראיתי לרב ז"ל א צוולות קע"ט צשמועתו של חז"י דברים ונחמיהין מאלד אונר שפירשו זה שמי שאכל כלום משרץ הארץ לוקה שמים אחת משום וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ היא לא יאכל ואי משום אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ וכן מי שאכל כלים משרץ העוף לוקה שמים אחת משום וכל שרץ העוף עונא הוא לכם לא יאכלו ואחת משום כל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ואם אכל צעל חיים אי ואותו צעל חיים יעוף וישרוף על הארץ עד שיביה שרץ העוף ושרץ הארץ יהא חייז ארצע ואם יתחצר לזה גם כן שיביה משרץ העצים שיביה חייז עליו שם מלקיות המלקיות המשיי משום דג עמא שנאמר ונוצרים לא תאכלו והמלקיות הששי משום אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ לפי שהוא כולל אף שרץ המים וזהו הפירוש אשר פיי' צו כל מי ששמוע וראה דצריז צפיי' זו הווימרא ודחה זה ואמר שהוא פירוש נפסד מפני שחייזו שלש מלקיות מלואו אי' אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ אלו דצריז ז"ל וצודאי שזה דצר צורר אינו נעלם ככל שאין לחייז שמים מלואו אחד אצל לא ראיתי מעולם לאחד מכל הראשינים שפירשו כך וצידוע שראה הרב דצרי צה"ג והוא כתב צהלכות דגים צלשון הזה לוקה ארצע דכתיב צדגים שקץ יהיו לכם מצטרם לא תאכלו וכתיב צשרלים אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו צהם הו' להו' אל תשקלו

יהיה הדין ג"כ צמלקיות החם נמי הרי שמוע מוחלקים ומן הדין הי' לחייזו שלש לולא שהכפוז קרא כלתו ואשת צנו אחת צאמרו המיעוט הזה של תיצת היא

אמר הכותב אינו חישד הרב שיאמר על שלא שמע שמעתי ועל שלא ראה ראיתי . ואם הרמב"ן (א) ראה שהגאונים והצאים אחריהם פירשו הסוגיא ההיא צאופן אחר מאשר כתבה הרב צשום תנאי שקלת מעלמא הנה צדורו של הרב וגם מלפנים היו אמרים שפירשוהו כאשר כתבה צשום וגם צומר עליו שלא הצין כונתם חס' גיה לצרעיה דאצא שאומר על המהולל צרוצ התצצחות דצר זה : ומה שחקסה הרמב"ן על פירוש רש"י (ב) שאמר כי העעם שאינה לוקה על לאו האומר צפרשת קדושים היא מפני ששם כתוב לשון רמישה ואין לשון זה נאמר צשרלים והוא אמר כי מלינו אף צשרלים זה כלשון כדכתיב וכל השרץ הרומש על הארץ נ"ל שאין נאמן תשובה עליו כי לשון רמישה סתם צודאי הוא צגדולים אצל כשהוא אומר אלל שרץ פירשוהו היא כפירוש שרץ שהוא נאמר על הקטנים ולפי דעתי כי מה שכתב לשון רמישה צזה המקום צשרלים היה לפי צצראשונה כתב שם אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו צהם וזה נאמר על השרלים קטנים ראה חס"כ לאסור ג"כ השרלים גדולים ולכן אמר ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש

ואל תטמאו חרין וכתיב השרץ השורץ סתמא לא שאל דים ולא שאל דיצסה הכי דויקרא וכתיב צונשנה תורה וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו נולה לוקה חמש וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל כל הולך על גחון לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום אל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו צהם ולא תטמאו את נפשותיכם בכל שרץ הרומש על הארץ לרעה לוקה שש חמש דשרלים ואידך כל שרץ העוף וגומר עד כאן צהלכות : וכן כתב רב אחא מצמח צשאלתות וכך מפורש צהלכות רי"ף (א) וזהו פיי' הגאונים כולם ז"ל לא שיהו מחייצין שתי מלקיות על לאו אי' חס' ושלום וכל הראשונים כן פירשו וכ"כ המפרש הגדול רש"י וכל רצני לרפית אחריו והוא ז"ל צאלו הן הליקין (דף י"ו ע"ב) דקדק ושאל למה לא ילקה עוד מלקות אחרת מלואו שציעי שנאמר צפר' קדושים תהיו ולא תשקלו את נפשותיכם צצהמה וצעוף והשיצ שהוא לאו צשרץ כתיב ואף על גב דכתיב אשר תרמוש האדמה לשון צריות גדולות הוא אצל שרץ שון קטנה ונמוכה שנכרת צהלוכה צקושי ונראה כרושת וזה לשוני ז"ל (ב) אצל קשה לי שצ"ע שהוא לשון המופל על צריות גדולות כענין שכתוב צו תרמוש כל חיתו יער מלינו אותו אף על השרלים דכתיב

מרגניתא שבא

שור כתב הרמב"ן ז"ל א וראיתי לרב ז"ל צוולות ל"ח קע"ט צשמועתו של חז"י דברים ונחמיהין מאור כו' וצידו עשראה דצרי הרב צה"ג והוא כתב צהלכות דגים כפרש"י שיש צשרץ הארץ ג' לאוין ושני לאוין ושני לאוין כוללים שהוא אל תשקלו את נפשותיכם בכל שרץ השורץ והב' לאו תטמאו שכוללים כל מיני שרץ וב' לאוין בגדים עומאים אי' צפ' שמיני והב' צמשה תורה ואחד צשרץ העוף ולפיכך האוכל פועמא שהיא שרץ דג עונא לוקה ד' צ' משום ב' לאוין המיוחדין צדגים

מגלת אסתר שורש דתשיעי הרמב"ן

(ז) וזה דומה לפועיחא דאזיי שא' לאו מיוחד דג
טמא והאחר כולל כל שרץ (ח) וישני בספרי מכלאן
אמרו העושה ע"ז לעלמו עובר משום שמי
אזהרו משום לא תעשו לכם ומשים לא יהיה
לך הנה לדעת רבי יוסי שני הלאוין שנאמרו
במקיים ע"ז לא לכם ולא לך עובר בשמי
אזהרוה ללקיח דהם שמים והרצ עלמו זכר
לנו הצרייחא במלות זי מל"ח ושנינו בנסהדרין
דף נ"ד (ט) ח הכא על כלחו חייב עלי
משים כלחו ומשים אשת איש והקשו עליו
ליחייב נמי משום אשת בנו ופרקו אמר חז"ל
פחם הכתוב בכלתו וקיים באשת בנו לומר
לך זן היא כלתו זו היא אשת בנו והכלמד מזה
שאם לא הי' המיעוט הזה שמנא וממלת היא
היו מחייבין לתת שמים משני הלאוין הנאמרים
זה ערות כלתך לא תגלה אשת זנך היא לא
תגלה ערוהה והוא מציא שמי קרצות צווא
עליה צווגג והשלישי משום אשת איש וכן הדין
במלקיות :

וראיתי

ואחת משום שקנה ע"א והוסיפה אללו ואפילו עשה לו זולתו וכן פירש הרצ כללו ג' בסמ"ק
שלו ומה שהציא עוד (ט) מענין הכא על כלחו שהקשו בגמרא לחייבו שלש ואמר שכן
יהיה

מרגניתא מביא

על רבינו על פי מ"ש הרמב"ן לקמן וז"ל . אבל הרב לא דקדק בדבריהם ר"ל צפי' הקדמונים שפירשו
בפועיחא דאזיי ולא הבין אותם מפני שהוא מרחיק שיהא אדם לוקה ב' על איסור א' אעפ"י שנכפלו
בו הלאוין כמו שהקדים בעיקר הזה עכ"ל . ועל פי זה מקשה כיון דרבינו מודה שעל המצטל בעלי אשה
לוקה ב' וזה דומה לפועיחא דאזיי שהא' לאו מיוחד והשני לאו כולל אמאי לא דקדק בדברי הקדמונים
צפי' פועיחא ולא הבין אותם . ולפ"ז לא יספיק בזה שכתב בעל מגילת אסתר כי טעם הלקוחו ארבע
על פועיחא הוא מפני היותו גוף מורכב מד' מינין . אמנם בזה שכתב שטעם הלקוחו שמים במצטל
בעלי אשה על עברו בשני איסורין . א' שנהנה ממנה וא' משום לא תציא אל ביתך שפי' אף צלא הנאה
נחייש גם קוש"י זו דלפ"ז אינו דומה לפועיחא דאזיי כפי' פרש"י והרמב"ן בכוונת פ"י הקדמונים
ודוק :

תו כתב הרמב"ן וז"ל וכן בספרא מכלאן אמרו העושה ע"ז לעלמו עובר משום שמי אזהרות
וכו' והרצ עלמו זכר לנו הצרייחא במלות ב' ואלא תעשה עכ"ל כתב ע"ז בעל מגילת אסתר וז"ל
ומה שהציא עוד ממה שאמר בספרא שהעושה ע"ז לעלמו לוקה שמים ושגם הרצ כתבו גם בזה מבזרר
שהוא עושה שני איסורין א' בעשותו הע"א בידו ואפי' עשה לו זולתו וא' משום שקנה ע"ז והוסיפה
אללו ואפי' עשה לו זולתו וכן פי' הרצ כללו ג' בסמ"ק שלו עכ"ל ובהגיעי בס"ד למלות ל"ח ג' אכתוב
בזה :

תו כתב הרמב"ן וז"ל ח ושנינו בנסהדרין הבא על כלתו חייב עלי' משום כלתו כו' וכן הדין
במלקיות כו' עכ"ל כתב ג"ל בעל מגילת אסתר וז"ל ומה שהציא עוד מענין הכא על כלתו
שהקשו בגמרא לחייבו שלש ואמר שכן יה' הדין ג"כ במלקיות הסם נמי הרי שמות מחולקי' ומן הדין
הי' לחייבו שלש לולא שהכתוב קרא כלתו ואשת בנו אחת באמרו המיעוט הזה של תיבה היא עכ"ל
ותדע שכן טע"כ כלתו ואשת בנו שני שמות הן שהרי בכריתות דף ד' לר"י אובל חלב מוקדשין
לוקה שמים שלדעתו באו ב' לאוין בחלב מוקדשין כמבואר שם ואר"א מודה הי' ר"י לענין
קרנן שאינו מביא אלא העאת אחת יטעמא בעי באמת מ"ע דר"י דמורה לענין קרנן שאינו מביא
אלא העאת אחת דבשלמא ר' ישמעאל דס"ל באוכל חלב שור וכשב ועז שהייב על כל אחת ואחת .
ומורה לענין קרנן שאינו מביא אלא העאת אחת מפרש בגמרא עממי' משום דלא מיוחד לאוי
כעריות ופרש"י שם דלא בא בחלב שור וכשב ועז לאו מיוחד כמו שבא בעריות לאו מיוחד בכל שם
ושם משא"כ בחלב שור וכשב ועז שכולם עופים על לאו א' אלא לר"י דס"ל דבאו בחלב מוקדשין
שני לאוים מיוחדים מאי עממי' דאינו מביא אלא העאת אחת ועכ"ל מ"ל משום דלא באו בחלב שמו
מחולקים כמו בעריות דכל גרור וטרוה יש לה שם מיוחד השא"כ שני לאוין דחלב מוקדשין באו בשם
א' שהוא חלב ואי ס"ד דכלתו ואשת בנו לאו שני שמות הן היכי ס"ד דהש"ס לחייבו שתי העאות
משום כלתו ומשום אשת בנו הלא אינם מביאין שני העאת אלא על שמות מחולקין כמו שהוכחתי
א"ו דשני שמות הן ודוק וכבר כתבתי דלוקין דשני בחלב מוקדשין לאו דוקא אלא איסורי לאוין קחשיב
כנ"ל ודוק :

שוכ

הרמב"ן שורש התשיעי מגלת אתמר קג

רבי אליעזר אומר כל שהוא צכיל חיי' ליתן לא תעשה על אכילתו אין ה"ג הנה צכילת עולה יש צ' לאו א' ממדרשו של רבי שמעון ונדריך זו עולה ולא אחר הצא צמנחת כהן כיכל כל שהיא כליל ואמרו שהוא לוקה עליה צרצוי הללוין (ו) ו ושם אמרו עוד (דף כ"ג) כגון שצישל צעלי אשרה ואזהרתיה מהכא ולא ידבק צידך מאומה מן החרס והקשינו עליו ולילקי נמי משום לא תצא תועבה אל ביתך ועמדה זאת הקושיא הרי צכאן לוקה שמים צסס א' מפני שהוא עובר עליו צסני ללוין וכבר הציא הרצ ז"ל צמלות כ"ה מן הללוין לא נזכר לו עונשו ואע"פ שאלו הללוין אינן צענין א' בלבד אלא הא' צפרט ע"ז והשני צכלול לפי שהוא נאמר צענין הנהנה מעיר יהנדה ויכנס צו ע"ז שהיא צכל חרס : וזה

מחלל נדרו וזה המלקות השני אינו צא לו עוד (ו) מהצשל צעלי אשרה ללוקה שמים אחד דמשום ולא ידבק וא' משום לא תצא תועבה

דזר שאכל מן העולה לפני זריקה מן נחומה דלר"ש לוקה חנוש והקשינו עליו להלקות ג"כ שם שגרה שלפי רצוי הללוין יתרצו המלקיות כ"ל דשאני החס שהוא פיצר על אסירים רצים גם כי הוא גוף אחד שהרי עובר משום מן לחימה ומשום לפני זריקה ומשום זר גמור ואפילו לאחר זריקה משים איכל מן לקלעים משים אוכל עולה ושינו כהן וכשנאסר ג"כ להלקותו מלקות ששי משום וכל זר לא יאכל קדש הוא ג"כ מטעם שיש כאן שם ומוחלק וענין זה דומה למה שאמר צנזיר (דף כ"ח ע"ג) צפרק שלשה מינין שהנזיר שאכל זג לוקה משום לא יאכל זג ומשום לא יחל דצרו וגם הרצ פסק כן צפ"ה מהלכות נזירות צמצרו הגדול הנה שצאכיל' דצר אחד לוקה שתי' על היות צו אסורים שונים שצאכילתו עובר על אכילת זג ועובר ג"כ על לאו אחר והוא לא יחל דצרו שהרי הוא נדר להיות נזיר ועשה משום הזג רק משום חליל דצרו : ומה שמצינו

מרגניתא טבא רביון דלאו השני הוא לאו הכולל יש ללקות שמים דהוא דומי' דאיסור כולל כמ"ש לעיל : ואע"ג דאליבא דרבא קיימינן ורבא ס"ל אין לוקין על לאו שצכללות אין לוקין שמים ככ"ל : י"ל דהסוגי' דמכות אזלי לפוס סוגי' ההפוכה דרבא ס"ל לוקין על לאו שצכללות כמ"ש החוספ' בפסקים ובמנחות צד"ה אחר רבא אכל זג לוקה שמים וז"ל הא פלוגתא דאביי ורבא איתמר איפכא צפ' ג' מינין וכהנה רבות צבא' עכ"ל : וחדע : דהא פריך במכות דף הכ"ל : ולילקי נמי כדר"א דאר"א לא יאכל ני קדש הוא כל שצקדש פסול צא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו : וקשי' מאי קשי' הא כל שצקדש פסול הוא לאו שצכללות וכמו שהקשו החוס' שם צאמת קושי' זו : א"ו דהסוגי' דמכות אזלא לפוס סוגי' ההפוכה דס"ל לרבא לוקין על לאו שצכללות ודוק :

ורבינו שהעתיק בשרש הזה צכל מקום רבא א' אין לוקין על לאו שצכללות : היינו שהוא חפץ ליקר כסוגי' דנזיר דרבא סובר אין לוקין על לאו שצכללות : משום דהלכתא אין לוקין על לאו שצכללות כמו שהביא רבינו בשורש הזה ממסכת סנהדרין : וקיימ"לן נמי אביי ורבא הלכס' כרבא צר מי"על קג"ס :

תו כהצ הרמב"ן וז"ל ו ושם אמרו עוד כגון שצישל צלי אשרה וכו' וזה דומה לפועימא כו' והאחר כולל כל שרץ עכ"ל וכתב עליו צעל מגילת אסתר וז"ל כ"ל שכלן העשם שכלקה אותו שמים על עברו צסני איסורים א' שנהנא ממנה והכתוב אומר לא ידבק צידך מאומה מן החרס שפירושו לא יהנה : וא' משום לא תצא תועבה אל ביתך שפירושו אף צלא הנאה בהנחתו אותה חליו בלבד עובר צלאו זה : ורא' שלאו של לא תצא נאמר בהנאה בלבד ממה שאמר צסוף פ"ק דע"ז צמנתי' אף צמקוס שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שהוא מכניס לחוכו ע"א שנאמר לא תצא תועבה אל ביתך הנה שלאו זה בהנאה ממש נאמר ולא בהנאה : וא"כ נאמר שצדין כתב הרצ צסוף ק שלו שהמבשל צלי אשרה לוקה שמים : ומה שאמר עוד כי זה דומה לפועותא : כבר אמרסי' כי ע"ס הלכותו ארצי' על פועימא הוא מפני היותו גוף מורכב מד' מינין עכ"ל : הנה לקושי' שהקשה הרמב"ן ממבשל צ לי אשרה דפריך הש"ס ולילקי נמי משום לא תצא אל ביתך ועמדה זאת הקושי' : תירולו נכון : אמנם צמה שכתבו על מה שכתב הרמב"ן וזה דומה לפועימא דאביי לא יספיקו דבריו כי כ"ל דכוונת הרמב"ן הוא בדבריו אלה וזה דומה לפועימא לחרן דבריו שכתב ואע"פ שאלו הללוין אינן צענין א' בלבד אלא הא' צפרט ע"ז והשני יכ"ל לפי שהוא נאמר בהנהנה מעיר הנדחה ויכנס צו ע"ז שהיא צכלל חרס : כלומר וא"כ אין כאן קושי' על רבינו הרמב"ם דלמא שחני החס כיון דלאו השני צא מן לאו הכולל ראוי ללקות עפי' משום דהוא דומי' דאיסור כולל כמ"ש לעיל : משא"כ כשאנו שני ללוין כפולי צענין א' אין ללקות עליהם שמים שלא צא לאו השני אלא לחיזוק וצ"ז מסיק וזה דומי' לפועימא דאביי שא' לאו מיוחד : והאחר כולל כל שרץ : וגבי פועימא חלק רבינו על פירוש זה י"שום שדימה לאו א' מיוחד והשני כולל : לשני ללוין כפולים שצאו צענין אחד כמנחא דבריו רבינו צמלות ל"ת ק"ע : ומאחר שמדמה רבינו לאו א' מיוחד והשני כולל לשני לאוים כפולים שצאו צענין אחד א"כ כמו שחלקה שמים צמצשל צעלי אשרה פ"כ ה"ל ללקות שמים צכל שני ללוין מיוחדים כפולים שצאו צענין אחד : א"כ דכוונת הרמב"ן להקשות על

מגלת אסתר שורש השיעור הרמב"ן

כ"ל שאין מקום לחמיה זו שמה שחייב אותו
 אצ"י שמים ה"י משום שהם שני כלים והרי
 הם גופים מוחלקים וגם שמות מוחלקים הם
 וכן משמע ג"כ ומה שכתב צמ"ק שלו בלאו
 רכ"ז כי טעם חייבו
 שמים הוא על היותם
 שני כלים יגם מפ"ג
 מהלכו מלוח ולו בחצורו
 הגדול משמע כן ורצא
 סובר צמ"ק אינו לוקה
 כי אם אחד שהוא לאו
 שצכללות . וגם מה
 שהצ"י מאוכלזג שלוקה
 שמים ואינו אלא אסור
 אחד זהו לדעת אצ"י
 ולית הלכת' הכי דהא
 ק"ל צכל' הגמ' דאצ"י
 ורצא הלכת' כותיה דרצא

והביא בזה שני דמיוני בענבים וזתים וקרא
 הנותר מהענבי עוללות והנותר מהזתים פארות
 ופי' לא תפאר לא תחתו מה ששכחת בקצת
 הפארות והם הענפים :

הגה נראה כי דעת הרב כי צקדשים נזכר פה ולקט ועוללות ופרט
 ולא נזכר בו שכתה וצ"י תלא נזכר שכתה צחצוחה ושכתה עומר צשדס
 לא תשוב לקחתו אמנם זכרו צשני אילנות צחצי' זיתך לא תפאר אחרך
 ובענבים כרמך לא תעולל אחרך וה"ל לשאר אילנות ואין זה עמין וכרמך
 לא תעולל הכתוב צקדשים כי הוא אפי' לפני אסור ואפי' כל הכרם
 עוללות כלם לעניי' ואין דין פרט ועוללות אלא צכרם לצד ע"כ (מדפוס
 ויניציא)

צר מיע"ל קג"ס ומה שהשיב רצא עליו שאינו לוקה אלא אחת משום דהוי לאו שצכללות ה"ל
 דהוי מלי לתרולי משום שאינו אלא אסור אחת אלא דעדיפא מנייה קא משני דאפילו יהיו
 אסורי' רבים אין לוקין עליהם שמים משום דהוי לאו שצכללות ומה שהצי"ח עוד (ה) מההיא
 דזר

מרגניתא טבא

בנשימת לשונו במלות ל"ה קט"ע וז"ל הזהרנו מאכול איזה שרץ שיהי' בלתי יחוד . בין שרץ העוף
 בין שרץ המים . בין שרץ הארץ . והוא אמרו יתעלה אל חשקלו את נפשותיכם בכל השרץ . לאו זה
 בפני עצמו . ולוקין עליו . והוא דומה לאיסור כולל וכו' . והנה צחצוח הללו שכתב והוא דומה לאיסור
 כולל . יש ליטב קושי' הרמב"ן . דמ"ד לוקין על לאו שצכללות . עדיפא ל"י ללקות שמים היכא שבאו
 בענין א' ב' לאוין . א' לאו מיוחד בו . והשני בא מלאו הכולל והיכא שבאו ב' לאוין מיוחדים כפולות
 בענין א' . דכשבא ב' לאוין מיוחדים כפולים בענין א' אמרינן דלאו השני לא בא למלקות אלא לחיזוק
 בעלמא אצל כשהלאו השני בא מן לאו הכולל איסורים רבים . אמרינן כי היכא דבא לאו הכולל למלקות
 על דבר שצכלל בו ולא בא בו לאו מיוחד ה"ל בענין שבא בו לאו מיוחד מלקין אותו עוד מלקות משום לאו הכולל
 אותו הענין משום דלאו הכולל צודאי למלקות בא בדבר שאין בו עוד לאו מיוחד ומיגו דבא למלקות
 בענין שלא בא בו לאו מיוחד בא נמי למלקות בענין שבא בו לאו מיוחד . והוא דומי' דאיסור . כולל
 דאע"ג דאין איסור חל על איסור היכא דכולל איסור השני עוד דברים אחרים : אמרינן דחל על איסור
 משום מיגו דכולל האיסור שארי דברים וחייב עליהו . חייב נמי על איסור זה . וה"ל דכוותי' . בלאו
 הכולל . ועיין במ"ס לקמן באמלע דבור והנה אובין לפיכך : ובחגיגי' בסיעתא דשמיא למלות ל"ה קט"ע
 אבאר פה שיש להקשות לפ"ז בדברי רבינו שכתב באמלע מלות ל"ה קט"ע וז"ל ואין בהיותו זה הללו
 ר"ל אל חשקלו את נפשותיכם בכל השרץ כולל שרץ הארץ לוקה על שרץ הארץ ב' כי אלו באו חלף
 לאוין שכולן צדוארין בשרץ הארץ אינו לוקה אלא א' לפי שכולן נכללו בענין א' בעלמו . ואפי' אמר
 שרץ הארץ לא תאכלו שרץ הארץ לא תאכלו אלקפעמים לא יתחייב עליו אלא מלקות אחת וכו' ולא יבנו את עלמם
 באמרם ששרץ העוף או שרץ הארץ לוקה שמים א' בעבור הללו המבואר בו וא' משום אל חשקלו את נפשותיכם
 וזה מן המבואר בענין לא יעלם מן הנער הסכל עכ"ל . ומאי קושי' מלאוין הכפולים בענין אחד ללאו
 אחד שבא צדיאור והלאו השני שבא מן הכלל דדלמא יוחר ראוי ללקות ב' כשבא לאו השני מן הכלל
 דאמרינן מיגו דבא לאו הכולל למלקות על מה שלא בא בו לאו מיוחד כמו אל חשקלו בכל השרץ דבא
 למלקות על שרץ המים שלא בא בו לאו מיוחד ומבואר לשיטת רבינו ה"ל בא למלקות ג"כ לאיסור שכבר
 בא בו לאו מבואר והוא דומה לאיסור כולל כנ"ל . ואחזור לפירש פלוגתא דאצ"י ורצא לשיטת רבינו
 דלעולם כ"ע מודים צד' לאוין כפולים שבאו בענין א' שאינו לוקה אלא א' דלאו השני לא בא אלא
 לחיזוק כמ"ס רבינו . והא דמלקה אותו אצ"י שמים א' משום לאו המבואר בו והב' משום לאו הכולל
 היינו משום דס"ל שיותר יש ללקות שמים כשהשני לאו הכולל דהוי דומי' דאיסור כולל כמו שביארתי
 לעיל ורצא ס"ל דאין לוקין על לאו שצכללות ר"ל שני מלקיות א' משום לאו המבואר בו והשני משום
 לאו שצכללות כדקאמרת . אלא לוקין אחת אפי' להך ליטבא דקאמר שמים הוא דלא לקי אצל חדא מיהא
 לקי אם לוקין משום לאו המבואר בו שוב אין לוקין נמי בשביל לאו שצכללות וכמו שפרש"י ויתוס' בפסקים
 (דף מ"ח) ולפ"ז אין לוקין על לאו שצכללות לרבותא נקט ר"ל דאפי' על לאו שצכללות שכתב כאיסור
 כולל אפי' אינו לוקה . ופשיטא למ"ד דאפי' חדא לא לקי וה"ל רצא לא כמו שעולה כ"ל דעתך
 דלאו השני כשבא מלאו הכולל עדיף משום דהוא כאיסור כולל . אלא אין לוקין כלל על לאו שצכללות .
 תו כהנ הרמב"ן ה' ועוד אמרו בגמ' מכות א"ר זר שאכל מן העולה וכו' ואמרו שהוא לוקה וכו'
 ואמרו שהוא לוקה עלי' בריבוי לאוין עכ"ל . והנה לפי מ"ס לעיל גס מכאן לק"מ דשא"ה
 דכיון

הרמב"ן שורש השמיני מגלת אסתר קב

מלקין האוכל דם חמץ מלקיות • (ד) ד וברי
 הרב מציא זכאן המחלוקת מחלקו חזי ורצא
 צחוצל ריחים ורכב וצחוצל זג שאציי מלקה
 חותו שמים חע"פ שהוא דבר ח' ושם ח' מפני
 שנכפל צהן לחו ורצא

חולק צהן מפני שהלכו
 השני לחו שצכללות הי'
 חלו הי' לחי מיוחד לוקס
 מלקית
תפאר אחריי כי אין אלו שני לאוין
אבל היא אזהרה אחת מענין אחת
והוא שלא יקח מה ששכח מן
התבואה או הפירות כשיאספם
והביא

מרגניתא טבא

דפריך הש"ס קושי' כזו גבי לחם קלי וכרמל • דמפיק ההם קלי מצינייהו חיימר קלי לחלק ופריך הש"ס
 ואימא קלי דמיימר מחייב חדא אכולהון מחייב חדא • ומשני ח"כ ניכחוב קרא לחם כרמל וקלי ח"כ ליכחוב
 קלי ולחם וכרמל אחי כחב לקלי באמלע וכו' • הנך רוחה דלא מיתבא ד"ה" דהש"ס לענין מלקיות
 לחלק במדקלי לחלק אינך נמי לחלק • חלל צמח דכחב רחמנא לקלי באמלע • וח"ל דגבי קלי חלל
 הסוגי' לרבנן דלא ילפי מיתורא דעז לחודי' לחלק • ור"י הוא דס"ל דיתורא דעז לחודי' מקפיק למימר
 מדעז לחלק אינך נמי לחלק • דז"ח דמכל"י לש"ס דפליגי רבנן דסברא זו על ר' ישמעאל • דהא בש"ס
 משמע דלא מיימר להו לרבנן סיבה עז כלל דהרי הש"ס קאמר הלכך אחא שור וכשב ועז למשרי חליה
 משמע דשלשון אלערכו לרבנן למשרי חלי' • דאל"כ חלל דלרבנן עז מיותר לחלק חלל דלא ילפינן מעז
 לכולהו ח"כ הכי ה"ל למימר הלכך שור וכשב אחי למשרי חלי' וביתורא דעז ה"ל להש"ס לפרושי פלוגתיהו
 דר"י ס"ל מדעז לחלק אינך נמי לחלק • ורבנן סברי מעז לאינך לא ילפינן • והנראה דהיינו דקאמר ר'
 חנינא מודה ר"י לענין קרבן שאינו מציא חלל חטאת אחת ר"ל חע"ג דכחב רחמנא ועז מיותר ואמרינן
 מדעז לחלק שור וכשב נמי לחלק • לא מהני האי סברא חלל לחלק לאיסורי לאוין • כלומר שאוכל חלב
 שור וכשב וז' עובר על ג' איסורי לאוין דכלאו יסירא הוה אמרינן דאינו עובר על שלשון חלל לאו ח'
 מאחר שנכללין כולן בלאו ח' • אבל ללקות שלש מלקיות ממע לא מהני לן האי סברא עד שיבא עוד
 לימוד אחר לחלק למלקיות כמו גבי לחם וקלי וכרמל • דבא קלי מיותר • וגם כחב' רחמנא לקלי באמלע
 שזה מורה כאלו בא יתור בכל ח' וח' כדמפרש הש"ס ההם • או עד שיהיו כולן מיותרין כמו גבי משר
 דבנך ותירושך וילחרך דכל השלש סיבות מיותרין • דה"מ למיכתב לא תוכל לאכלם בשעריך ותו לא •
 כדאמר הש"ס בכריתות דף הנ"ל ודגנך ותירושך כולן מיותרין לחלק למלקות • אבל כששנים מהן אינן מיותרין
 ואינו מיותר חלל ח' • ואמרינן מדהאי לחלק האינך נמי לחלק • זה לא מהני חלל לחלק לאיסורי לאוין
 אבל לא לע' לקיות ולא לחטאות משום דלא בא יתור בכל ח' וח' ליחודי לאוי כעריות • ולחייב על כל ח'
 ואחת • דקאמר ר' ישמעאל אינו רולה לומר חייב מלקיות ממע חלל חייב רולה לומר שעובר באיסור לאו
 על כל ח' וח' עד שאם חלל חלב שור וכשב ועז עובר בשלשה איסורי לאוין • ואל תפסה על מה שפירשתי
 דלחייב על כל אחת ואחת אינו מלקות ממע קאמר חלל ר"ל דעובר שלשה איסורי לאוין • דע"ן בפסחים
 (דף מ"ח) במהרש"ח • דר"ה ח"ד חדא מיהו לקי שכתב וז"ל אבל העיקר כמ"ש בחידושינו סוף פ' הנוקב
 דחייב דקאמר רב חסדא לאו חייב מלקות ממע קאמר בחמי עברי' חלל דקעבר בצעה דכי חס' ללי חס'
 דומי' דחי דקאמר דבריימא דהיינו דמפרש ל"י רבא חייב דקאמר רב חסדא דקעבר משום ללי חס' ואינו חייב
 מלקות ממע וכו' וכבר כתבנו שם קלח ראיה לזה דלשון חייב מלינו דאינו ממע מלקות עכ"ל מוהרש"ח
 וע"ש • והא דקאמר ר' חנינא מודה ר"י לענין קרבן שאינו מציא חלל חטאת אחת • ואמאי נכ"פ ליחייב
 שתי חטאות ח' משום חלב שור וכשב • ואחר משום חלב עז שהרי בא היותר מפורש בעז • י"ל דס"ל
 לר' חנינא כאיכא דאמרי דאמרי בפסחים ובשאר דוכתא ד"ל לחו שצכללות חפי' חדא לא לקי דלא מייחד
 לאוי כלל דחסימא • וה"ה על לחו שצכללות אינו מציא חפי' חטאת אחת כיון דלא מייחד לאוי כלל
 דעריות • וכיון דלא חגי' האי סברא מדעז לחלק ה"נ שור וכשב לחלק לחטאות • הדר לכלל דעל לחו
 שצכללות אינו מציא חפי' חטאת אחת דלא חגי' חלל לחלק לאיסורי לאוין ולא לחטאות • וח"כ על חלב
 שור וכשב אינו מציא חפי' חטאת אחת • ואינו מציא חטאת חלל על חלב עז • דבא בו יתור מפורש והוי
 כנסייחד חללו הללו • ולכך כשאכל חלב שור וכשב ועז אינו מציא חלל חטאת אחת • חע"ג דעובר בג'
 איסורי לאוין ודוק הע"ה •

וממוצא הרבדים אחת רוחה דלפוס מה דהודה ת"מ"ן דיש ללמוד מחטאת למלקות • יש להרמב"ם
 ראיה מוכרחת דאין ריבוי הלואין מרבין המלקיות שהרי גבי חלב מוקדשין באו שני לאוין
 לר' יהודה • ואפ"ה מודה שאינו מציא חלל חטאת אחת • ה"נ ראוי לומר שאינו לוקס חלל מלקי' אחת
 ולוקס שלש דקאמר לחו דוקא חלל עובר שלשה איסורי לאוין כמו שמשני הכי הש"ס בנעסכתא מכות
 (דף י"ז) כ"ל • וה"ה גבי דם לוקס דקאמר לחו דוקא • דמאי שנא דם מחלב מוקדשין ככ"ל ודוק
 הע"ה •

ה כחב הרמב"ן וז"ל ד והרי הרב מציא זכאן וכו' ובאוכל זג שאציי מלקה חותו שמים
 משום לא יחבול רחיים • והשני משום לחו הכולל כי נפש הוא חובל שכולל כל כלים • ששונים
 בהם אוכל נפש • וכן צג ח' משום זג • והשני משום לחו הכולל מכל אשר ישפה • מגפן הי"ן חפ"י
 שהוא דבר ח' וכו' לוקס מלקות שני ככפלו עכ"ל • ונ"ל שכבר פלגו רבינו הרמ"ם חירון קושי' זו
 בנשימת

שאין ריבוי האזהרות שבאו בענין א' נמנית כל אזהרה ואזהרה למנוע אחת אלא אמרינן כלום באו לחיזוק דלפוס דהוה אמרינן שריבוי האזהרות שבאו בענין א' מרבים המלות וראוי כל אזהרה ואזהרה שבאה בענין א' למנוע למנוע מיוחדת . א"כ כ"ש שהי' ראוי למנוע ז' אזהרות שבאו בדם למנועם ז' מלות שכל אזהרה מזהרת על שם מיוחד בדם ודוק : ולא בא הרמב"ן נסתור בדבריו אלא מה שהשריש רבינו הרמב"ם שלאויין הרבה שבאו בענין א' אינו לוקה אלא אחת . וס"ל להרמב"ן דאע"ג שלאויין הרבה שבאו בענין א' אינם נחשבין אלא למנוע אחת אעפ"כ ראוי ללקות על כל לאו ולאו . לפי שלדעתו אין ריבוי המלקות מרבים המלות אלא יש מלות אחת שלוקין עליה הרבה מלקיות . וכוונת קטירת הרמב"ן בדבריו אלה הוא . דכריתות (דף ד' ע"ב) אמרו תניא כל חלב וכל דם לא תאכלו מה חלב לוקה שמים אף דם לוקה שמים דברי ר"י . והכ"א אין בו אלא אזהרה אחת . ופריך מ"ש חלב ולוקה שמים כלל הקישא דכתיב ד' תרי קראי וכו' דם נמי כלל הקישא נילקי שמים דכתיב ד' תרי לאויין וכו' . אלא חימא מה חלב לוקה שלש וכו' . הרי מבואר דעל תרי לאויין דדם לוקין שמים . ולרבנן דלא לקי אלא אחת היינו משום דליכא בדם אלא אזהרה אחת וכדאמרי עממייהו אין בו אלא אזהרה אחת . משום דהכמים לא דרשי כל ולא נפקא להו מדרשא דכל דם דם חולין וא"כ ליכא בדם אלא אזהרה אחת דכל חמשה קראי דדם חילטרכו כדמסיק רבא חמשה לאויין האמורים בדם למה וכו' כמו שהעתיק הרמב"ן לשונו והבאתי לעיל . משמע הא אלמלא זה היו מלקין האוכל דם חמשה מלקיות . והרי מבואר דאפי' במלות אחת מלקין הרבה מלקיות דהרי רבינו הרמב"ם מודה דכל אזהרות דדם אינם אלא מלות אחת ודוק :

ריש

להקשות למה מחל הרמב"ן לרבינו הרמב"ם ולא הקשה עליו מהא דקאמר הסם לפני זה אכל חלב כבילה לוקה שמים חלב מוקדשין לוקה שמים ר"י אומר חלב מוקדשין לוקה שלש . ועטמו משום דבאו שני לאויין בחלב מוקדשין . ורבנן דס"ל דאינו לוקה על חלב מוקדשין אלא אחת עממייהו משום דקסברי דלאו דחוקה עולם במוקדשין . ולאו דחלב שור בחולין ולדיכא וכו' הא לאו הכי היו מודים לר"י דלוקה שמים על חלב מוקדשין ע"ש ודוק :

ואם

העלה על דעתי לישב זאת עפ"י מ"ש הרמב"ן עלמו לקמן במין השני מלאו שבכללות וז"ל וכן אמרו עוד בגמ' כריתות ובסנהדרין לענין אוב וידעוני שאינם חלוקים לחטאת הואיל ושניהם בלאו א' נאמרו . ונלמד מזה שכן הדין במקום מלקות וסיים שם והנה נודה בדיו של הרב בלא תביא חתן זונה ומחיר כלב וכו' וכיוצא בהן כולן עכ"ל עיין לקמן בד"ה והמין השני הוא לאו כו' במקום לזר יד כזה הרי שהסכים שיש ללמוד מחטאת למלקות שכ"מ שאין חלוקים לחטאת כלומר שאין מביא שתי חטאות כשעשאן בהעלם א' ובהפדא' אחת ה"כ אין לוקין על כיוצא בזה שמים . והנה לעיל מינה דההוא דכריתות אמר ר"א מודה היה ר"י לענין קרבן (ר"ל שאסאכל חלב מוקדשין) שאינו מביא אלא חטאת אחת . וכיון שכן ראוי לומר ג"כ שאינו לוקה שני מלקות ממש באוכל חלב מוקדשין אע"ג שבאו בו ד' לאויין דומי' דקרבן שהרי יש ללמוד מחטאות למלקות כמ"ש הרמב"ן שהבאתי לשונו . והא דקאמר ר"י לוקה שלש . לוקה לאו דוקא אלא איסורי לאויין קחשיב כמו שמשני הכי במכות . (דף י"ז ע"ב) הבאתי לעיל . והא דלא קאמר ומודה ר"י דאינו לוקה מלקות ממש אלא אחת . י"ל דאפשר דקרבן אחד רבותא עפי' ממלקיות דאפשר דחמירי מלקות מקרבן ודוק :

ואם

אמנם כן תקשי א"כ אמאי הקשה על רבינו מרם . דמאי שנא דין לאוי הכפולות בחלב . מלאוי הכפולים בדם . ולמה לא נימא לא דלוקה דקחשיב בדם לאו דוקא . כמו שמוכרחים אנו לומר דלוקה דחלב לאו דוקא :

ותו

קשי' ליה על גוף הדבר שכתב הרמב"ן דיש ללמוד מחטאות למלקות מהא דכריתות (דף ד' ע"א) כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לחייב על כל אחת ואחת דברי ר' ישמעאל . וחכמים אומרים אינו חייב אלא אחת ונפרש שם בגמ' דלר"י אייתר ל"י שור וכשב ועז לחלק . ולרבנן לא אייתר להו : ומשמע שלר' ישמעאל אוכל מחלב שור וכשב ועז לוקה שלש ממש . דהרי קאמר עלה נימא בהא קמפלגי דר"י קובר לוקין על לאו שבכללות . ורבנן סברי אין לוקין . ומסיק דכ"ע סברי אין לוקין אלא דפליגי למר' מייתר שור וכשב ועז לחלק ולמר' לא מייתר הרי משמע מזה דכשלוקין לוקין שלש מלקיות ממש ודוק :

ועוד

דמ"ש חלב שור וכשב ועז לר' ישמעאל דמייתר ליה לחלק מאוכל מעשר דגן חירוש וילתר דלוקה שלש ממש משום דמיותר שם דגנך וחיורשך וילתרך לחלק דמורה רבינו הרמב"ם והרמב"ן דלוקה שלש ממש כמו שהביא במנין המלות ובחיבורו הגדול . ואפ"ה קאמר ר' חנינא מודה ר' ישמעאל לענין קרבן שאינו מביא אלא חטאת אחת . הרי מבואר דאעפ"י שלענין קרבן אינו מביא אלא חטאת אחת אפ"ה לענין מלקות לוקין שלש מלקיות ממש ואין למדין מלקיות מקרבן . וא"כ היאך כ' הרמב"ן גבי אוב וידעוני שיש ללמוד מלקיות מקרבן :

והנה

מה שנראה בשוב קושי' זו הוא . דוראי יש לחלק בין כל חלב שור וכשב ועז אע"ג דבא ייתור לחלק . ובין מעשר דגנך וחיורשך וילתרך שבא הייתור לחלק . והא דמסיק שם בכריתות (דף ד' ע"ב) וז"ל הגמרא ואז"ה היינו עממייהו דרבנן כדאמר ליה רב מרי לרב זבד אלא מעשה אלי' דחולין תיחטר . א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז דבר השות בשלשתן בעינן וליכא הלכך כי אתא שור וכשב ועז למשרי אלי' דחולין הוא דאפי' ור' ישמעאל . אמר לך . א"כ לימא קרא כל חלב שור כשב . וזו למה לי ש"מ לחלק עכ"ל הגמ' . והנה יש להקשות אכתי מכלי' לר"י מיתורא דועז דאפי' לחלק בשלשתן . ואימא אע"ג דמייתר מתחייב חדא . אבל על חלב שור וכשב דלא מייתר דאלעריך למישרי אלי' דחולין לא מחייב אלא חדא . ואם אמנס י"ל דמדעז אחי לחלק גם שור וכשב אחי לחלק כדאמר הס"ס בב"מ גבי רך ועוב . מדעוב לדרשא רך נמי לדרשא אלא שרואה אני בגמ' דכריתות (דף ה' ע"א) דפריך

הרמב"ן שורש השיעי מגלת אסתר קא

זו הנחת הגוף ג וכבר דרשו המניעות שצאו
 צדס ואמרו בגמרא כריתות (ד' ע"ג)
 חמשה לאוין האמורי צדס למה א' לדס חולין
 וא' לדס קדשים וא' לדס כיסוי ואחד לדס
 פאזרים ואחד לדס

כתמלית ואלמלי זה היינו משום כך ומשום כך ובין אמרם
 מלקין לוקה שתי או לוקה ג' והראיה צדס כחשך כצד
 על כל מה שאמרנו אמרם (מנחות) כיכסתי שאין לוקין שתי
 (ד' מד) כל שאין לו ציצית בבגדו על

עובר בחמשה עשה בעבור שנכפר בו לשון צווי חמשי פעמי' אחד ונתנו על
 ציצית הכנף שנית ועשו להם ציצית ג' והיה לכם לציצית ד' גדילים תעשה
 לך ה' על ארבע כנפות כסותך ומצאנו להם לשון מבואר במצות
 ציצית שהיא מצוה א' כמו שאבאר כשאזכור אות' ועל הדרך הזאת
 בעצמי אמרו (סס) כל שאינו מניח תפילין עובר בשמנה עשה
 להכפל הצווי בהם ה' פעמים כל' בשל ראש ושל יד וכן
 אמרו (סס) כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה להכפל
 הצווי בו ג' פעמים ולא יתפשט אחד מהמוני המצות שיאמר ברכת
 כהנים שלש מצות וציצית ה' מצות ותפילין ה' מצות ואם היה זה כן
 היה ראוי שנמנה אונאת הגר שרש מצות להכפל האזהרה בו בעבור
 אמרם בגמ' בבא מציעא (ד' כ"ט ע"ג) המאני את הגר עובר בשלש
 לאוין והלוחצו בשלשה לאוין אבל הם שתי מצות לבד לא תוני' ולא
 תלחצנו ונכפלה האזהר' בהן וזה מבואר ואין ספק בו וכביאור אמרו
 (סס) בגמ' מציעא מפני מה הזהירנו תורה בשלשים ושישה מקומות
 על הגר מפני שסורו רע האפשר לאחד שיאמר שזה ל"ו מצות מכלל תרי"ג
 מצות זה מה שלא יתפשט מאמרו הנה כבר התבאר באור שלם שאי'
 ראוי למנו' כל לאו שימצא בתורה ולא כל עשה בעבור שהוא נכפר
 ואמנם ראוי למנות העניני' המצוה בהם או המוזהר מהם ואי אפשר
 ידיעת הלאו והעשה הנכפר שהוא בא לתוספת ענין אלא במורה
 יורה עליו והם מקבלי הפי' ע"ה ואל יטעך ג"כ היו' האזהר' נכפלת
 במדות מתחלפו' כמו אמרו ית' לא תעולל אחרך אחר אמרו
 ושכחת עומר בשדה לא תשוב להחתו ואמרו כי תחבוט זיתך לא

תפאר

מרגניתא טבא

סניח כשמוסיף מעשה על ההעלאת כלבישה . אלא י"ל דמשום לבישה שיש בה הנחת הגוף לא כחצר חמנא
 שום לאו אלא חתי' מק"ו דהעלאת . ולא כחצר חמנא לאו כלבישה אלא משום לבישה שאין בה הנחת
 הגוף . וא"כ על לבישה שיש בה הנחת הגוף אין ללקות שחיס דמשום לבישה זו לא בא הלאו כלבישה
 דלבישה זו כלמדת בק"ו מהעלאת . ועל לבישה שאין בה הנחת אין ללקות שחיס דהעלאת בלא הנחת
 אינה חסורה משא"כ בלא יבא ולא יעמא ודוק העיב :

והא

דהקשה רבינו לשיטת האומרי' דריבוי הללוין מרבין המלקות מלבישת כלאים דאינו לוקה שחיס .
 היינו דלשיטתם למ"ד דאף לבישה אינה חסורה בלא הנחת הגוף ראוי ללקות שחיס כמו שבארתי
 לעיל כוונת קושי' רבינו וא"כ קשי' עליהו דלא לישתמיט שום סנא למחני דלוקה על לבישה שחיס
 ודוק : ואכתי לא פלטינן מחדא . דה"ל לרבינו למנות במנין המלות לא יעלה כליך כלאים ולא תלבש
 שטענו כחרי מלות ל"ח . דהרי לא תלבש שטענו בא לאו מיוחד כלבישה לאסור אף בלא הנחת הגוף .
 ויש לישב עפ"י מ"ש רבינו בשרש השביעי ודוק :

שוב

כחצר הרמב"ן ג וכבר דרשו המניעות שצאו צדס וכו' ואלמלי זה וכו' עכ"ל . דע שאין סתירה
 מזה לראיית רבינו שמביא מזה אזהרות שצאו צדס שאין חסובין אלא מלות אחת לראי'

שאין

מרגניתא שורש השיעי שבא

הש"ך . ולקמן אנאח מאי לשון אפי' לגנוב את המכס לשיטת זו . משא"כ בהעלאתה שהוא מוכרי בגדים אינה אסורה אלא בדאיכא הנאת הגוף . ואפי' מתכוין להעלאתה כל שאינו מתכוין להנאת הגוף אינו אסור למ"ד דבר שאין מתכוין מותר . והיינו נמי דקסא רבי מוכרי כסות מוכרין כדרך אפי' דמתכווין להעלאתה . אפי' מותר דהרי אין מתכווין להעלאתה בשביל הנאת הגוף אלא בשביל שיראו הקונים והא דקא' הש"ס ב"ק (דף קי"ג) מ"ס דבר שאין מתכווין מותר אפי' דהתם מתכוין ללבישה לעבור המכס כמ"ס הש"ך . ה"ק כיון דמתיר לעבור את המכס בלבישה כלאים אפי' דמתכוין ללבישה כמ"ס הש"ך ע"כ ק"ל להאי חנא דלא ילפינן סמוכים היכא דלא מופנה . או דלא ק"ל כחנא דבי ר' ישמעאל דכ"מ שנאמר בגד קסא למר ופשתים משמע . וא"כ אינו מותר בלבישה כלום . וגמרינן שפיר לבישה מהעלאתה . והעלאתה מלבישה . ומה העלאתה אינו אסורה אלא בדאיכא הנאת הגוף לבישה אינה אסורה אלא בדאיכא הנאת הגוף . ומ"ה אפי' דמתכוין ללבישה כל שאינו מתכוין להנאת הגוף מותר . והשתא שפיר קאמר הש"ס מ"ס דבר שאין מתכוין מותר ר"ל להנאת הגוף אפי' דמתכוין ללבישה כיון דק"ל להאי חנא דאף לבישה אינו אסור אלא בדאיכא הנאת הגוף ומ"ס דבר שאין מתכוין אסור . ומה שיש להקשות לפי שיטתי זאת למה ליה להש"ס למימר דפליגי בדבר שאין מתכוין מותר או אסור ולאו קמי האוסר להעביר בו את המכס דלא כהילכתא דק"ל דדבר שאין מתכוין אסור ה"ל לאוקמי דאף האוסר . לה דיר את המכס בכלאים ק"ל דבר שאין מתכוין מותר כהלכתא דפסקין הכי דדבר שאין מתכוין מותר וכמו דקסא לן רבי מוכרי בגדי מוכרין כדרך : והוא מטעם דבר שאין מתכוין מותר . אלא דפליגי דמ"ס ילפינן סמוכים אף בדלא מופני וק"ל כ"מ שנאמר בגד קסא למר ופשתים במשמע . ולפ"ז אסור בלבישה אף בלא הנאת הגוף ככ"ל . וכל שמתכוין ללבישה אף בדליכא הנאת מקרי מתכוין ולכך אסור להעביר בו את המכס דהרי הוא דבר שמתכוין . שמתכוין ללבישה כדי להעביר את המכס כמ"ס הש"ך . ומ"ס דלא ילפינן סמוכים בלא מופנה או דלא ק"ל דכ"מ שנאמר בגד קסא למר ופשתים משמע . ולפ"ז אף לבישה אינה אסורה אלא בדאיכא הנאת הגוף וא"כ אף שמתכוין ללבישה בהעברת המכס כמ"ס הש"ך אכתי כיון שאינו מתכוין להנאת הגוף מקרי דבר שאין מתכוין מותר . ולקמן בסייעתא דשמיא יתורן זה בישוב נכון . והא דקאמר הש"ס מ"ס דבר שאין מתכוין מותר ר"ל כיון שאין מתכוין להנאת הגוף ואפי' דהרמב"ם כתב דע"ג עשרה בגדים ליכא שום הנאת הגוף ככ"ל וא"כ מאי לשון שאין מתכוין להנאת הגוף הא ליכא הנאת הגוף . היינו משום דהתם אצרייתא קאי דמני מותר לה דיר בו את המכס ר"ל בכלאים . ובצרייתא לא חני על בני עשרה בגדים וא"כ איכא הנאת הגוף . ולשיטתי זאת דעת חכמים חמלא . שכתב הרמב"ם בפי' המשנה וז"ל אין עראי לכלאים ר"ל שאסור ללבושן אפי' בדרך עראי כמו שנמצא באומרו לא ילבוש כלאים אפי' כ"ג עשרה בגדים זע"ז ואפי' לגנוב את המכס אין לו רשות ללבושו עכ"ל . ולכאורה י"ל מנא לי' להרמב"ם דאפי' לגנוב את המכס הוא לרבותא דאפילו דרך עראי אסור ללבוש . הא בגמ' משמע דלגנוב את המכס הוא לרבותא דאפי' דבר שאין מתכוין אסור . אמנם לשיטתי מבושר דע"כ רבי דקסא לן מרי קתמא הנ"ל דיש חילוק בין העלאתה ללבישה כנ"ל דלבישה אסורה אפי' בלא הנאתה . והעלאתה אינה אסורה אלא בדאיכא דה הנאת הגוף . וע"כ ז"ל דע"פ מתכוין הוא ללבישה דא"כ הוה דבר שאין מתכוין ומותר כמו דקסא באידך קתמא דמוכרי בגדים מוכרין כדרך . וא"כ חקשי מאי אפי' לגנוב את המכס דהרי בלגנוב את המכס מתכוין הוא ללבישה כמ"ס הש"ך אלא ע"כ דאפי' לגנוב את המכס הוא רבותא דאפי' אינו לובש אלא עראי לפי שעה עד שיצבור את המכס אפי' אסור ודוק :

ובזה

נתישבה הקושי הנ"ל שהקשיתי לשיטתי אמאי לא מוקי הש"ס דכ"ע ק"ל דבר שאין מתכוין מותר אלא דפליגי אי לבישה מותר בלא הנאת הגוף או אסור אף בלא הנאת הגוף . דאי ק"ל דפליגי צאי לבישה אסורה בלא הנאת הגוף . א"כ חקשי אמאי פליגי בלא מותר להעביר בו ר"ל בכלאים . את המכס שהוא בלבישה דרך עראי . ה"ל לפלוגי בלבישה שאינה דרך עראי אלא שאין הנאת בלביש' כגון בלבוש כלאים ע"ג עשרה בגדים שאין בו הנאת הגוף כמ"ס הרמב"ם ובש"ע . דמר יסבור מותר ללבוש ע"ג עשרה בגדים כיון דאין בו הנאת הגוף ומר סבר אסור ללבוש ע"ג עשרה בגדים דלבישה אסורה אף בלא הנאת הגוף . א"ו דבין ח"ק ובין ר"ע ק"ל דלבישה בלא הנאת הגוף אינה אסורה ולא פליגי אלא היכא דאיכא הנאת הגוף ובדבר שאין מתכוין אי מותר או אסור . ולכך נקט אסור להעביר בו את המכס דמשמע שאיכא הנאת הגוף דלא נקט בצרייתא ע"ג עשרה בגדים ככ"ל . ואסור לגנוב בו את המכס אפי' דלא קא מתכוין להנאת הגוף אפי' אסור דדבר שאין מתכוין אסור ור"ע סבר דבר שאין מתכוין מותר וכיון דאין מתכוין בלבישה זו אלא ללבישה ולא להנאת הגוף שרי ודוק : **ובזה** לא נפלאת ולא רחוקה לישב קושי הר"ה ששמה על הרי"ף והרמב"ם שפסקו כרב נחמן דשאר מיינים חוץ מלמר ופשתים אינם חייבין צלילת אלא מדרכין . ואמאי לא פסקו כרבא דפליגי צלילת דרב נחמן וכן רחבה ורב יהודה פליגי עליה דרב נחמן והוי רב נחמן יחיד לגבייהו . ואי משום דתנא דבי ר' ישמעאל כוותי' הא איכא נמי אידך תנא דבי ר' ישמעאל כוותייהו עכ"ל הביאו צ"י בעור א"ח סי' ט' . ולשיטתי ניהא דוודאי מש"ה פסק כר"כ משום דתנא דבי ר' ישמעאל ק"ל כוותי' . ואי משום דאיכא נמי תניא דבי ר' ישמעאל כוותייהו האי תנא דבי ר' ישמעאל דקבר כ"מ שנאמר בגד קסא למר ופשתים משמע עדיף מפי דקסא לן רבי כוותי' והוא דרבי קסא לן מרי קתמי דלא ילבוש אדם כלאים וכו' אפי' לעבור בו את המכס . ומוכרי בגדים מוכרין כדרך שנרא' קתרי אהרדי וע"כ לריך לישב כנ"ל דרס"ל לרבי דילפינן סמוכים אף בדלא מופנה וק"ל כ"מ שנאמר בחורה בגדים קסא למר ופשתים במשמע כמו שהארכתי לעיל . והשתא לא קתרי מרי קתמי אהרדי . הרי מבושר דרבי קסא כהך תנא דבי ר' ישמעאל דק"ל כ"מ שנאמר בגד קסא למר ופשתים משמע כשיטתי דרב נחמן . ודלא כרבא ודעימ' . ולכך פסקו כר' נחמן ודוק : וה' יראנו מתורתו נפלאת :

ולפי

שיטתי זאת בכוונת רבינו הרמב"ם יש לישב הא דאינו לוקה בלבוש כלאים שמים . אפי' דאיכא משעה נוסף בלבישה על ההעלאתה וגם יש בלבישה שאין בהעלאתה ככ"ל . ד"ל דק"ל דמש"ה אינו לוקה שמים בלבישה . משום דאיכא למימר דלא מש"ה כתב רחמנא לאו נוסף בלבישה כדי שילקה שנית

אלא מחכין ללביש' בשביל שום הנאה אחרת א"כ אמאי קאמר הש"ס דבר' שאין מחכין סתמא הכי ה"ל למימר מ"ס דבר שאין מחכין להנאה הגוף מותר ומ"ס אפי' אינו מחכין להנאה הגוף אלא מחכין ללבישה אפי' בשביל הנאה אחרת אסור ודו"ק :

ותו קש"י לפי מ"ס רבינו לא ילבש אדם כלאים עראי כו' בגדים שאינו מהנהו כלום וכו'. א"כ מניין הוליו חז"ל דהעלאת כלל הנאה הגוף ליכא איסורא הלל כל עיקר שהוליו חז"ל דאין איסור בהעלאת כלל הנאה הגוף הוא מדומי' דלבישה כדאמר הש"ס דיבמות וז"ל הכי מלריך לריכי דאי כתב רחמנא לא יעלה עליך היא כל דרך העלאת אסור רחמנא ואפי' מוכרי נסות כתב רחמנא לא תלבש שעטנז דומי' דלבישה דאית בה הנאה כיון דאמרת דלבישהו אסורה אפי' בלא הנאה א"כ בהעלאת א"כ לן דליכא איסורא בלא הנאה . והנראה בישוב תרי פסקי רבי הרמב"ם דלא להו סתרי אהדרי . ובשאר קוש' שהקשיתי . הוא . ואגב תירולי זה יתורן קוש' שהקשה הר"ם על הרי"ף והרמב"ם שפסקו דלילית בשארי מינין שאינם למר או פזמים אינו אלא מדרבנן ולקמן הביא לשון הקוש' . דאי' בגמ' דיבמות (דף ד' ע"ב) על הא דלא דריש ר' יהודה סמוכין אלא במשנה חורה . וקאמר הש"ס אב"א משום דמופנה מכדי כתיב ובגד כלאים שעטנז לא יעלה לך לא תלבש שעטנז למה לי ש"מ לאפנוי' . ופריך הש"ס הכי מלריך לריכי דאי כתב רחמנא לא יעלה עליך ה"א כל דרך העלאת אסור רחמנא ואפי' מוכרי נסות . כ"ר לא תלבש שעטנז דלבישה דומי' דאית בה הנאה . ואי כתב רחמנא לא תלבש ה"א דוקא לבישה דנפיש הנייתא אבל העלאת דלא נפיש הנייתא לא כ"ר לא יעלה עליך . ועשני א"כ לכחוד רחמנא לא תלבש שעטנז למר ופזמים . למה לי מכדי כתיב ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך וכתב דבי ר' ישמעאל הוליו ונאמרו בתורה בגדים קתם ופרט לך הכתוב באחד מהם למר ופזמים אף כל למר ופזמים . למר ופזמים דכתב רחמנא למה לי . ש"מ לאפנוי' . ופריך ואכתבי אילערך סד"א העלאת דלא נפיש הנייתא אבל לבישה דנפיש הנייתא כל תרי מיני אסור כ"ר רחמנא למר ופזמים . ומשני א"כ לשחוק קרא מיני' ותייתי שעטנז שעטנז מהעלאת וכו' . ופריך סינה לתנא דבי ר' ישמעאל ר"ל דאיתר לי' למר ופזמים משום דכל מקום שנאמר בגד למר ופזמים הוא והוא אחי לבישה מהעלאת בגז"ש אלא לרבנן דלית להו כל מקום שנאמר בגד הוא למר ופזמים וא"כ למר ופזמים לא מיותר מנא להו דאחי עשה ודחי לא תעשה . וכתבו החוס' לרבנן מנא להו . הוה נלי למימר דלא סברי כר"י ולא בעי שיהא מוכח ומופנה . אלא כיחא לי' לשנוי' אפילו אי סברי כר' יהודה עכ"ל הגמ' עס החוספ' . והנה אי הוה נקטינן דלא כר' יהודה אלא דרשינן סמוכים אע"ג שאין מופנה . וגם הוה נקטינן כתנא דבי ר' ישמעאל דכל מקום שנאמר בגד קתם למר ופזמים בושמע הוה קשיא לן למר ופזמים דכתב רחמנא בלבישה למה לי הא איכא למילף בגז"ש דשעטנז דשעטנז מהעלאת . ופשיטא דהוה קשי' לן למה לי בגד גבי העלאת אחר דכתיב למר ופזמים בלבישה . דהעלאת הוה גמרינן לענין למר ופזמים מלבישה אפי' בלאו גז"ש מק"ו השתא לבישה אינו אסור בכל תרי מיני אלא דוקא למר ופזמים כ"ש העלאת דאינו אסור בכל תרי מיני אלא דוקא למר . ופזמים כדאי' בשבט (דף כ"ז) דמש"ה אמרו דרב פפא בדוחא היא . ועוד תקשי גז"ש דשעטנז שעטנז למה לי דליכתב שעטנז . ולומר ופזמים בלבישה ונילף העלאת בק"ו מלבישה לפום מה דקיימין דילפינן סמוכים בלא מופנה . וע"כ מוכרחין אנו לומר לפום מה דקיימין דילפינן סמוכי' בלא מופנה וכ"מ שנאמר בתורה בגד קתם למר ופזמים בושמע כדי לקיים יתורא דגז"ש או דלמר ופזמים דבגז"ש דשעטנז שעטנז ילפינן מה שעטנז דהתם לבישה עמו דכתיב לא תלבש שעטנז אף שעטנז דכתיב בהעלאת לבישה עמו כלומר כאלו כתיב בהעלאת ג"כ לבישה עמו דגמרינן בגז"ש דהנה הנה זימה זימה על דרך זה כמו שפי' רש"י בסנהדרין (דף ע"ה ע"ב) דר"ה אחי' הנה הנה אחי' זימה זימה ז"ל מעיקרא מייחין לה בהנה הנה והדר ב זימה זימה כתי' הכא כי ערוך הנה וכתיב בשאר אשתו הנה זימה מה להלן זימה עמו אף כאן זימה עמו ובתר דאייחין זימה לשאר ידי' ילפינן שריפה בזימה זימה וכו' . הרי מבורר דגמרינן נמי בגז"ש להביא תיבה הכתובה במקום אחר כאלו היא כתובה כאן ה"כ הכא ילפינן בגז"ש דשעטנז שעטנז לאחוי' לבישה להעלאת מה שעטנז דהתם לבישה עמו אף שעטנז דהעלאת לבישה עמו כלומר כאלו כתיב בהעלאת ג"כ לבישה ולאגמורין דהעלאת דומי' דלבישה דאית בה הנאה אף העלאת דאית בה הנאה אבל ה"ל לאה בלא הנאה אינו אסור אע"פ כדי שלא ללמוד נמי לבישה מהעלאת בהא גז"ש דשעטנז שעטנז מה העלאת אינו אסור אלא בדאית בה הנאה אף לבישה אינו אסור אלא בדאית בה הנאה לכך כתב רחמנא גבי לבישה למר ופזמים ותקשי למר ופזמים למה לי הא איכא למילף בגז"ש מהעלאת מה השם דוקא למר ופזמים ולא כל הרי מינים דהרי התם בגד כתיב וכ"מ שנאמר בגד אינו אלא למר ופזמים וע"כ לריכין אנו לומר דלכך כתב רחמנא למר ופזמים בלבישה לאגמורין דלא נילף לבישה מהעלאת בגז"ש דלא כיחנה גז"ש דשעטנז שעטנז אלא ללמוד העלאת מלבישה ולא לבוש מהעלאת ולאגמורין דלבישה אסורה אף בלא הנאה ודוק :

וכיון שכן פסקי הרמב"ם ברורים כשנמלה דהרמב"ם ראה תרי סתמא דסתרי אהדרי בפ' בתרא דכלאים דקתם לן רבי לא ילבש כלאים אפי' ע"ג עשרה בגדים ואפי' לגנוב אף המוכס וקתם לן באותו פרק דמוכרי נסות מוכרין כדרכן והוה כיחא לי' להרמב"ם דרבי ס"ל דילפינן סמוכי' אף בדלא מופנה וס"ל נמי דכ"מ שנאמר בגד קתם למר ופזמים בושמע ולפ"ז למר ופזמים דלבישה מיותר כנ"ל וע"כ ז"ל דאחי לאגמורין דלא נילף נמי לבישה בגז"ש דשעטנז שעטנז מהעלאת ולאגמורין דלבישה אף בלא הנאה אסורה ואם מחכין ללבישה אע"ג דליכא הנאה הגוף לוקה והיינו דקתם לן רבי לא ילבש אפי' ע"ג עשרה בגדים וכמו שהוקיפו לבאר הרמב"ם והש"ע אפי' אינו מהנהו כלום דלבישה אסורא אפי' בלא הנאה הגוף ואפי' לגנוב אף המכס אסור דתא מחכין ללבישה כמו שכתב הש"ך

הש"ך
הנאה ודוק :
הש"ך

והנראה בקושי רבינו הרמב"ם. דהוא מקשה לשיטת המפורשים בריבוי הלואין מרבים המלקיות ש"מ שלא ייחא להם לומר שיכתוב הכתוב לשון לאו אם אין לוקין עליו. א"כ מהראוי היה לסדרתם לומר דהלכך שבענו ילקה ב'. ומה אמר דאילערכו שני הלואין א' לאסור העללה. והב' להסיר בשאין בו הנאה. משום היתר בשאין בו הנאה לא הוה לריך הכתוב לכתוב לא תלכש שבענו בלשון לאו אלא ה"ל למיכתב היתר באין בו הנאה באיזה לשון שאינו לשון לאו. ומאחר שלשיטתם הם מקפידים בלשון לאו ללקות ולא ייחא להם שיבא לשון בללוא לחיזוק בלא מלקות ודוק :

תו הקשה הרמב"ן על שיטת רבינו לקמן וז"ל ואני חננה טל הרב כי היה ראוי לפי דבריו שיחא המעלה עליו כללים לוקה א' וכו' ומכללם בא מלקיות אחת וכו' עכ"ל. עיין גם בד"ה אבל הרב לא דקדק במקום לומר שני כזה. הנה לפי מה שכתבתי בכוונת קושי רבינו נחישתה גם המיהה זו. דודאי גם רבינו מודה בזה שמאחר שהעללה ולבישה הולכין בלשון לאו על זה אינם לאוין נכפלין למלקות לפי ששניהם השלימו הענין. וכמו שכתב רבינו בשורש הזה וז"ל אמנם כשלל יהיה שם ענין נוסף דב באמת שלא נכפל אלא לחיזוק וכדי שיודע ג"כ שזה הענין טון גדול מאד וכו' או שילמד ממנו ג"כ ש"כ"ל. הרי מבואר מדבריו שכתב או נכפל להשלים דין המלואה שמודה למ"ש הרמב"ן דכשכח שום לאו להשלים הענין אין ראוי ללקות עליו. ולא הקשה אלא לשיטתם דלא ייחא להם שיבא לשון לאו לחיזוק כמו שהמה מודים בלשון עשה בזה לחיזוק כמבואר ממלות לילית שבאה בה' עשין ובמלות הפילין ה' עשין לחיזוק ומקפידים בלשון לאו ללקות. אין קצרה זו דבא להשלים הענין בכללים מלכת משלל ילקה שמים כמ"ש לעיל דמשום היתר בשאין בו הנאה לא הוה לריך הכתוב לא תלכש ש"מ בלשון לאו אלא ה"ל למיכתב היתר באין בו הנאה באיזה לשון שאינו לשון לאו כן נראה לי ודוק :

אמנם מדברי רבינו בחבורו הגדול בפ' יו"ד מהלכות כללים נראה שהלבישה מעשה נוסף על ההעללה וגם דין בפני עצמו יש בלבישה מה שאין בהעללה דאלו בלבישה אסור אפי' בלא הנאה. ובהעללה אינו אסור אלא במקום שיש לו בהעללה הנאה ובהנאה הגוף כמו שאביא לשונו. ולפ"ז לא באה לבישה רק לגלוי על ההעללה דאינו אסור בלא הנאה לחוד אלא באה ללוא בפני עצמו לאסור לבישה אפי' בלא הנאה. וז"ל רבינו בפ"י מהלכות כללים הלכה י"ח לא ילכש אדם כללים ערלי ואפי' ע"ג עשרה בגדים שאינו מהנהו כלום ואפי' לגנוב את הנכס ואם לבש כן לוקה. ובהלכה י"ו כתב תופרי כסות תופרין כדרכן ובלבד שלא יסכונו בללוא יסכונו בחמה מפני החמה. ובגשמים מפני וכו' וכן מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יסכונו בחמה שיליל להם הכללים שעל כתיפם מן החמה ולא יסכונו בגשמים להחמם בו. והואיל ואחא לידן שפיר קדמי לכתוב פה מה שז"ל בישוב הני תרי פסקי דרבינו שנראים לכאורה כקותרים זה את זה. והוא דהר"ש והר"אש כתבו דמחניהן דלא ילכש כללים ואפי' לגנוב את הנכס ק"ל כהאי תנא דדבר שאין מחכוין אסור ופליג אמתייתין דמוכרי כסות מוכרי כדרכן. ואלו רבינו פסקה לזו ולזו. וכתב הרב בעל כסף משנה לישב זה וז"ל וכנראה שפעמו משום דק"ל דאפי' ר"ש מודה בהא דכיון שהוא לובש ממש הרי עבר על לא תלכש שבענו. אבל מוכרי כסות ותופרי כסות שאינם לובשים ממש אלא מלבישים עליהם מותר אם אינו מחכוין. והקשה בעלמו על תירולו זה מהא דהגוזל בתרא (דף ק"ג) וז"ל ואע"ג דבהגוזל בתרא קאמר על האי מחניהן דלא ילכש אדם כללים אפי' ע"ג עשרה אפי' לגנוב את הנכס. מחניה דלא כר"ע דתני אסור להצריח את הנכס ר"ש אומר משום ר"ג מותר להצריח את הנכס. בשלמא לענין כללים בהא פליגי מ"ס דבר שאין מחכוין מותר. ומ"ס דבר שאין מחכוין אסור אלא להצריח את הנכס מי שרי. ויש לדחות ולומר דקבר רבינו דלא בלא גמרא לנחותי לחלק כמו שחלקתי בין דרך לבישה לשלל דרך לבישה. ונקט דרך קלרה לומר דבשאינו מחכוין פליגי ואע"ג דלקושטא דמילתא לא בהכי פליגי לא חש מאחר דלא אחי אלא לאקשו"י דלהצריח הנכס מי שרי ושפיר דמי לידחק שלא להוליא סתם מחניה מהלכה עכ"ל. הרוואה יראה כמה קושייתו חזקה על תירולו שרולה לשרץ. וכמה יש בישובו מן הדוחק כאשר הורה בעלמו וכתב ויש לדחוק. גם מה שחירן הש"ך בש"ס י"ד ס' ש"א וז"ל אלא כ"ל שד"הו ר"ל דתפס של הרמב"ם דשאני לליל סעיף ה' דכיון שלובשה בכוונה דרך מלובש כדי שיפטר בכך מן הנכס לפי שאין נוחטין מכם מהמלבושין וא"כ הוה דבר שמחכוין דעיקר כונתו שיהא דרך מלבוש. אבל הכא אין כוונתו אלא שיראו הבגדים ויקנו עכ"ל הש"ך גם הוא לא נמלץ מהקושי שהקשה בעל כ"מ על פי' עלמו הלא הש"ס הכ"ל קאמר דמ"ס דבר שאין מחכוין מותר ומשמע דמחניה דלא ילכש לא אחי כר"ג משום דק"ל דבר שאין מחכוין מותר אבל כה"ק דק"ל דבר שאין מחכוין אסור אחי. המחניה דלא ילכש כו' אלמא אפי' בלבישה להעביר את הנכס מקרי דבר שאין מחכוין וכר"ג לא אחי משום דק"ל דבר שאין מחכוין מותר דכיון דמשמע ואפי' להעביר בו את הנכס מקרי דבר שאינו מחכוין אף על גב דלהעביר הנכס מחכוין בלבישה כמו שכתב הש"ך ע"כ משמע דעיקר איסור דלבישת שבענו משום הנאה הגוף ומש"ה למ"ד דבר שאין מחכוין מותר להעביר בו את הנכס שהרי אינו מחכוין להנאה הגוף אלא להנאה ממון הדרי קושי' לדוכא אחאי פסק אסור להעביר בו את הנכס אחר דפסק דמוכרי כסות מוכרין כדרכן משום דדבר שאין מחכוין מותר הא להעביר בו את הנכס נמי דבר שאין מחכוין הוא ואע"ג דמחכוין להנאה ממון בלבישתו אחי אינו מחכוין להנאה הגוף וכבר בררתי דעיקר איסור לבישה כללים הוא משום הנאה הגוף ככ"ל ודוק העיז :

וא"ל דה"ק הש"ס דמ"ס דבר שאין מחכוין ר"ל להנאה הגוף מותר. ומ"ס דבר שאין מחכוין ר"ל להנאה הגוף אסור. כיון דמחכוין בלבישה אבל דבר שאין מחכוין לא להנאה הגוף ולא לבישה בשביל הנאה ממון לכ"מ מותר דאין לשון הש"ס קובל פי' הדחוק הזה דא"כ עיקר הסר מן הספר דבשלמא א"א דכל עיקר איסור לבישה שבענו הוא משום הנאה הגוף אין לריך להזכיר הנאה הגוף בפירוש ודי באמרו דבר שאין מחכוין ר"ל לנפש שפוא עיקר איסור לבישה שבענו משא"כ אם איכא פלוגתא משום מאי אסור ללבוש שבענו דמ"ס משום הנאה הגוף ומ"ס אפי' בדליכא הנאה הגוף אלא

הרמב"ם שורש התשיעי מגלת אסתר צט

הלואין מרצים המלקיות ב ואם נכפלו במלות מנה שחור זכריות (דף ט"ו) צפ' מו המלות הלואין פעמים רבות נלקה אותו אמרו לו שנים צמחני' אמר ר' עקיבא שאלתי כמנין הלואין (ג) אבל יש צד תנאי והוא אחר ר"ג ואחרי רבי יוסע למשת' צנו של ר"ג הצא על אחותו ועל אחי' אציו ועל אחית אחיו מהו חייב אחת על כלן או חייב על כל אחת ואחת וכו' וקא צעי צגנו' היכי דמי חילוני' כדקחני מאי קצעי לי' הרי שמות מושלקים הרי גופים מושלקים חלל הכי קחני הצ' על אחותו שהיא אחי' אציו והיא אחות אחיו ואמר שם צגנו' חס"כ ח"ר חלל צר חללה משכחת לה צרשיעא צר רשיעא שצא על אחיו והוליד שתי צנות וסור וצא על אחת מהן והוליד צן צא צנו על אחות אחיו שהיא אחותו שהיא אחות אחיו דהוא לי' רשיעא צר רשיעא הנה מכאן נ"י שלא ילקה האדם הרבה מלקיות רק צהיות גופים מושלקים או שמות מושלקים ולא רצוי הלואין שאינם צגופים מושלקים או צשמיות מושלקים וגם כי רש"י פירש שם שמות לאוין הנה הרב לא יסבור כך ורש"י חז"ל צחר שטמים שפי' צההיא דאכל פויטחא שלוקה ארבע משום רצוי הלואין ונה שחור (ג) עוד שללקותו שמים ושלא

למדרש מן המדרשים זולת לצעל המניע' הדיא כגון הלואין האמורים צכלאי צגדים שאי' מכן צלציסה לא חלצש שטענו והשני צהעללש וצגד כלאים שטענו לא יעלה פליך ושניהם נדרשו כגון זה לא ילקה חלל אחד מפני שצחו הלואין לחטולם הענין אמרו (יצמות דף ט' ע"ג) לציסה צכלל היחה ולמה יצאת להקים אליה ולומר לך מה לציסה מיוחדת שהיא הנחת הגוף אף כל שהיא הנחת הגוף ילא צצד שאין

אחת ממצוי' עשה ודע כי אתה אפי' תמצא לשון חכמי' כי מי שיעביר האזהרה הפלוגית עבר על כך וכך לאוין או מי שיבטל הדבר הפלו' עבר על כך וכך עשה לא יתחייב מזה שתמנה הלאוין החם כולם כל אחד ביחוד ולא כל עשה ביחוד כי הענין אחד ואין בו כפל ואמנם אמרו שהוא עובר בכך וכך עשה או כך וכך לאוין בעבור הכפל הצווי או האזהרה במצוה ההוא כי הוא עבר על אזהרות רבוי' אם לא תמצאם יאמרו לוקה ב' או לוקה ג' כי אז ימנה כל א' ביחוד כי לא ילקה א' שתי מלקות על שם א' כמו שהתבאר ממי' שהתפרסם בתלמוד במכות (דף י"ו) וחולין (דף פ"ג ע"ג) וזולתם ואולם ילקה שתי מלקיות על שני שמות ר"ל שני ענינים שבא אזהר' בכל ענין ביחוד וזהו ההפך בין אמרם עובר משום

מרגניתא טבא תו כתב הרמב"ם וז"ל ב ואם נכפלו במלות מן המלות כו' אף כל שהיא הנחת הגוף וכו' נכ"ל וכתב זה כדי לישב הקוש' שהקשה רבינו במלות ל"פ קע"ט על שיטת המפרשים ואומרים ששרץ העוף או שרץ הארץ לוקה שמים וז"ל רבינו במלות הכ"ל . התראה חלו שקצו זה השרש הנפסד יסברו שמי' שלובש שטענו לוקה צ' בעבור שצחו צו צ' לאוין . לא ראיתי מעולם יסברו זה . אבל יגנו אותו חלו אמרו אדם אחר . ולא יגנו את עלמם באמרם ששרץ העוף או שרץ הארץ לוקה שמים או בעבור חלל המצור צו . וא' משום חלל תשקלו וזה מן הביאור בענין לא יעלם מהנער הסכל עכ"ל . ולקמן הוסיף הרמב"ם בביאור פירץ קוש' זו וז"ל והלעג שלעג עליהם הרב והחריש וכו' והדי' לחתיר בשאין צו הנחה לגוף וכמו שצארכי למעלה עכ"ל ועיין לקמן בליור יד צד"ה חלל הרב לא דקדק כו' והנראה

והא דפירש רבינו דיש מינים מורכבים בעולם . ולא הניח כפשטא כמו שהבינו לפי החלוקה דהני תרי קראי דהשורץ על הארץ דוקא בשורץ ורוחש על גוף הארץ דוקא . היינו משום דהשפא לפוס מה שפירש רבינו שיש מינים מורכבים אין לנו לריכין לומר דהדר אביי ממאי דקאמר בעירובין דרגים גידולי קרקע כינהו . דהשפא שפיר קאי אביי בשיעתי דרגים גידולי קרקע כינהו ובאמת לאביי לוקה על שרץ דרג עמא לשיעתי רבינו שחיס . אחת משום שרץ דרג עמא . ואש"ג שנכפל הלחץ בשרץ דג . עמא א' בפ' שמיני וא' במשנה תורה אפ"ה אינו לוקה אלא א' לשיעתי רבינו דאין ריבוי הלחץ מרבין מלקיות והב' לוקה משום שרץ הארץ דרגים נמי שרץ הארץ קרינן ב' דרגים גידולי קרקע כינהו . ואביי איירי מפועייתא המורכבת שיש בה' מלקיות ממש כמו שביאר רבינו ואילו הוה איירי מפועייתא דשרץ דג עמא לא הוה מלי למימר אלא לוקה שחיס ולכן ניחא ליה עפי למינקט מפועייתא המורכבת דמלי למימר בה לוקה ד' מלקיות ממש . ובזה נתישבה גם קושי' הראשונה שהקשינו מאי מיייתי רבינא ראי' לקושייתו ואימ' לעבור עליו בשני לחוין מהא דאמר אביי אכל מפועייתא לוקה ד' וכו' כמו שהארכתי לעיל . די"ל דודאי לפוס קושטא דמילתא דאיפשוט מדרב הונא וסייעתא דרב חסדא דלכל שרץ השורץ על הארץ דאיירי מפועייתא הפורש מן האוכל אש"ג שלא ריחש אחר שפירש לאויר הכולל אלא על דבר אחר שאינו מגוף הארץ אסור ולוקין האוכלו מן התורה ולפ"ז לוקה ד' דאמר אביי מפועייתא וה' בנמלה לוקה ממש קאמר ואיירי אביי ממינים המורכבים באמת אין ראיה ממאי דאמר אביי אכל מפועייתא לוקה ד' וכו' לקושי' רבינא ואימ' לעבור עליו בב' לחוין . והא דמביא רבינא ראי' לקושייתו ואימא לעבור עליו בב' לחוין ממאי דאמר אביי אכל מפועייתא לוקה ד' וכו' היינו משום דא"ל רבינא לרב אשי רייקא . ר"ל דרבינא הקשה לרב אשי לדידך דמספקא לך אי הני תרי קראי דהשורץ על הארץ על גוף הארץ ממש קא קפיד רחמנא . והיינו דקא מיבעיא לך בחולין (דף פ"ז) לגב תמרה מהו כמו שפרשתי לשיעתי רבינו הרמב"ם ולשיעתי הרשב"א כנ"ל . ולפוס חלוקה זאת ע"כ אביי דקאמר אכל מפועייתא לוקה ד' וכו' איסורי לחוין הוא דקחשיב ולא מלקיות ממש . אימ' ליה ראיה מהא דאמר אביי אכל מפועייתא לוקה ד' וכו' לקושייתו ואימא לעבור עליו בשני לחוין ודוק העיב :

ובזה תבין כוונת השגת הראב"ד שהשיג על רבינו בפ"ב מה' מאכלים אסורים הלכה כ"ג וז"ל ההשגה לוקה חמש כתב הראב"ד המאסף הזה אסף דברים שאינם בעולם שלא שמענו מעולם נמלה גדלה במים וכו' ואילו מלאו חכמים מין זה לא היו משנים מפועייתא לנמלה וכו' . והנה אין הבנה לדברי הראב"ד אלה שכתב ואילו מלאו חכמים מין זה לא היו משנים מפועייתא לנמלה . דהרי הוכרחו חז"ל לשנות מפועייתא לנמלה ומנמלה ללרעה לפוס מה שביאר רבינו במלות ל"ח קט"ע דמפועייתא איכ' הרכב' מד' מינין ולוקה עליה ד' מלקיות ובנמלה איכא הרכבה מד' מינין ולוקה עליה ה' מלקיות . ובלרעה איכא הרכבה מה' מינין ולוקה עלי' שש מלקיות . ואילו לא היו משנים מפועייתא לנמלה לא היה יכול לומר לוקה ה' . אמנם לכל הנ"ל ניחא דהרי לשיעתי רבינו שפירש דהפועייתא מורכבת מעוף עמא ושרץ העוף ושרץ הארץ ושרץ המים . קש' קושי' הרמב"ן מהא דעירובין (דף כ"ח) דקאמר הש"ס ואי ס"ד דרגים גידולי קרקע כינהו מפועייתא נמי לילקי משום שרץ הארץ עכ"ל לשיעתי רבינו כמו שפירשתי דהרי מיני פועייתא איכא בעולם אלא דהש"ס פריך לפוס מאי דמספקא ליה לרב אשי דדלמא הני תרי קראי דהשורץ על הארץ על גוף הארץ ממש קא קפיד רחמנא ולפוס חלוקה זו ע"כ איירי אביי מפועייתא שהיא שרץ דג עמא דאי מפועייתא המורכבת איירי אביי תקשי א"כ ה"ל לאביי למיחשב חמשה איסורי לחוין באכל מפועייתא כמו שהארכתי לעיל . וע"ז פריך הראב"ד דאכתי אמאי ניחא ליה להש"ס אי איירי אביי מפועייתא שהיא שרץ דג עמא משום דהשפא שפיר דקחשיב אביי מפועייתא שהיא שרץ דג עמא ד' איסורי לחוין ולא יומר כנ"ל . הא עדין קש' אמאי משנה אביי מפועייתא לנמלה לאשכוחי מין שיש באוכלו ה' איסורי לחוין הוה ל' לאביי לשנות בשם פועייתא עלמו והכי ה"ל למימר האוכל פועייתא היא שרץ דג עמא עובר ד' איסורי לחוין . והאכל פועייתא המורכבת עובר בחמש איסורי לחוין כן נראה לי . א"ו דמעולם לא מלאו חכמים מינין אלו המורכבים ודוק העיב :

ולשיטת רבינו יש ליטב עפ"י מ"ש רש"י בעירובין (דף כ"ח) פועייתא שרץ המים קטן שאין בו כזית ואפ"ה כיון דדרי' היא אכילה היא ולוקה בה ארבעה מלקיות . ולפ"ז י"ל דהוה ניחא ליה לפוס מה דהוה ס"ל דאביי איסורי לחוין קחשיב הא דלא משנה מפועייתא לפועייתא המורכבת די"ל דפועייתא המורכבת הוא שרץ גדול ואין כ"כ רבותא דעובר עליה בחמשה איסורי לחוין . משא"כ נמלה הוא שרץ קטן ודוק . ולפוס קושטא דמילתא ניחא דבא לחשוב מלקיות ממש ודוק העיב :

ממוצא הדברים תבין דאף אי יהיבין להו שיעתייהו דהקד דפליגי עלי' דרבינו בפ"י פועייתא ומפרשים דפועייתא ואינך אינך מינים מורכבים אפ"ה אין בכדי לעקור השורש ש השורש לנו רבינו בשרש הזה שאין ריבוי הלחץ מרבין מלקיות ודקדק כן מלשון הש"ס דקאמר לא מוקמינן בלחץ יתירי מהא דאמר אביי אכל מפועייתא לוקה ד' וכו' משום די"ל דלוקה ד' דאמר אביי מפועייתא . וה' בנמל' ושם בלרעה . לאו דוקא לוקה ממש אלא איסורי לחוין הוא דקחשיב . כמו דמשני הש"ס במס' מכות (דף י"ז ע"ב) כמו שהכחתי לעיל . ולקמן אישכ שרי קושי' הרמב"ן שהקשה על פי' רבינו מפועייתא לוקה ד' ובנמלה ה' ובלרעה לוקה ו' בשיעתי דשמיא :

יין היא שלא השגיח בעל מגילה אסתר בהשגחה נכונה בדברי רבינו הרמ"בם וז"ל וגם אני תמה עליו הרבה שהרי בהלכו' מאכלי' אסורי' בפ"ב כתב וז"ל פירשו לאויר ולא נגעו בארץ וכו' כל אלו אסורי' מספק ואין לוקי' עליהן הרי שביאר שאין לוקין עליהן עד שיפרשו לארץ עכ"ל ולא ראה יפה דהרי רבינו השמיט הא דעל גג התמרה . דודאי לפ"ז דעתו מזוהרת דכל שהלכה אחר שפירשה עלמה מן האוכל אפי' על דבר אחר שאינו מגוף הארץ ממש אלא באויר הארץ לוקה עליה מן התורה . ולא הכניס בספק אלא באם לא הלכה כלל על הארץ ולא על דבר אחר כגון שפרשה מתה או שפירשה מקלחתה או שבאה באויר העולם הי' ולא ריחשה על שום דבר או ששרלה וריחשה על שום דבר אחר אבל לא באויר העולם . אבל כשפירשה מן האוכל לאויר ושרלה וריחשה באויר העולם אפי' על דבר אחר שאינה מגוף הארץ ממש זה לא הכניס בספק ודוק הטיב :

ובירן שכן נתישבה הקושי' שהקשה הרמ"בן ז"ל על שיטת רבינו וכחז' וא"כ כשהוסיף להלך עוד על הארץ אין בו לאו משם אחר נוסף בו כלל דהא בהני קראי תרומתו על הארץ כתיב בהו דודאי איכא לשיטת רבינו הרמ"בם לאו ושם אחר נוסף כשהוסיף להלך עוד על גוף הארץ ממש . א' משום תולעת שפירש עלמו מן האוכל ממקום גידולו וילא לאויר העולם וריחש על שום דבר אחר באויר העולם ואפי' על טעם הפרי עלמו דלאו היינו רביחא כמ"ס הרש"בא הכ"ל ואעפ"י שלא ריחש על גוף הארץ ממש והוא אמרו לכל השורץ על הארץ שפירושו השורץ על שום דבר והוא באויר הארץ וכשהוסיף להלך על גוף הארץ ממש כהוסף בו לאו ושם אחר והוא כל השרץ השורץ על הארץ שהוא לאו נוסף לשרץ השורץ על גוף הארץ ממש וזה ברור בשיטת רבינו :

והנה לשיטת רב חשי שמספק דלמא שני הלואין ר"ל הלאו לכל השרץ השורץ על הארץ וכלו
השני דכל שרץ השורץ על הארץ מרווייהו דוקא בגוף הארץ ממש מיירי אבל תולעת שפירש
גלמו מן האוכל וילא לאויר העולם וריחש על שום דבר אחר שאינו גוף הארץ באויר העולם אינו אסור
ל"ל באמת כשיטת הרמב"ן דתולעת שפירש גלמו מן האוכל וריחש באויר העולם על שום דבר אחר
שאינו גוף הארץ ממש והוסיף להלך עוד על הארץ ממש אינו לוקה שחיס לשיט' רבינו
הרמ"ב דס"ל שאין ריבוי הלואין מרבי המלקיות דהרי שניהם ר"ל שני הלואין ממש
אחר שהוא בגוף הארץ ממש דוקא ובה יבא הכל לכלל ישוב די"ל דבאמת יש חרי
מיני פועיתא בעולם א' הוא שרץ דג עמא כמו שפרש"י והרמ"ב ז"ל ומין השני מורכב מעוף
עמא ושרץ העוף ושרץ הארץ ושרץ המים והס"ס דמקשה בעירובין ומי אמר אביי דגים גידולי קרקע כינהו וכו'
ואם איתא פועיתא כמי לילקי משום שרץ השורץ על הארץ היינו לפום מאי דמסקי לרב חשי בפירוש
קרא לכלל שרץ השורץ על הארץ דאיירי בתולעת שפירש גלמו מן האוכל כל דלמא דוקא קפיד קרא שירחש על
גוף הארץ ממש . ולפי חלוקה הזו תולעת שפירש גלמו מן האוכל לאויר העולם וריחשה באויר העולם
על שום דבר שאינו מגוף הארץ ממש והוסיף להלך עוד על גוף הארץ ממש אינו לוקה שחיס כנ"ל לשיטת
רבינו דהשתא הני חרי קראי שס' א' כינהו ולפ"ז ע"כ ל"ל דהא דאמר אביי אכל פועיתא לוקה ד'
נמלה לוקה ה' לרעה לוקה ו' * לוקה לאו דוקא אלא איסורי לאוין קחשיב ולא מלקיות ממש משום
דלפום מה דקיימין דאפי' כשהוסיף להלך עוד על גוף הארץ ממש אינו לוקה אלא אחת . א"א
לאשכוחי בנמלה חמש מלקיות ממש ובלרעה שש מלקיות ממש דהא דקא מני רבינו הרמ"ב בנמלה חמש
מלקיות ממש ובלרעה שש מלקיות ממש היינו לפום מה דקיימין בתולעת שפירש גלמו מן האוכל לאויר
העולם וריחש על שום דבר באויר העולם אעפ"י שאינו גוף הארץ ממש . והוסיף להלך עוד על גוף
הארץ לוקה שחיס דוק בדברי רבינו ובמלכות ל"ת קט"ע משא"כ לפום מה דקיימין דאף כשהוסיף להלך
עוד על גוף הארץ ממש אינו לוקה אלא אחת לא משכחת לה ה' מלקיות ממש בנמלה ולא שש מלקיות
בלרעה לשיטת רבינו דס"ל שאין ריבוי הלואין מרבי המלקיות ומאחר דלפום חלוקה זו . אביי לא
קחשיב אלא איסורי לאוין ולא מלקיות ממש ע"כ מוכרח דפועיתא דאיירי בה אביי לאו פועיתא המורכבת
מעוף עמא ושרץ העוף ושרץ הארץ ושרץ המים דאי בפועיתא המורכבת הלזו מיירי אביי . א"כ ה"ל למיחשב
בפועיתא חמשה איסורי לאוין והוא משום עוף עמא לאו א' והב' לאו דשרץ העוף וב' לאוין דשרץ
הארץ דלפום חלוקה זאת דאינו אסור עד שישרון וירחש על גוף הארץ ממש איכא בשרץ הארץ ב' איסורי
לאוין והב' לאו דשרץ המים והא לך בפועיתא המורכבת חמש איסורי לאוין . א"ו דאיירי בפועיתא שהוא
שרץ דג עמא דליכא ב' אלא ד' איסורי לאוין כמו שפרש"י והרמ"ב ז"ל דהיינו ב' לאוין דשרץ דג
עמא א' בפ' שמיני והב' במשנה חורה וב' לאוין הכללים א' אל תשקלו בכל שרץ השורץ והב' לא תעמאו
ואע"ג דלשיטת רבינו הרמ"ב לא תעמאו אינו לאו גמור אלא עעס המלוח כמו שביאר בשורש החמישי
י"ל היינו לפום קושטא דמילתא אבל לפום חלוקה זו דהרי לאוין דשורץ על הארץ על גוף הארץ ממש
דוקא ה' סובר שם א' בפירוש מקובל לאביי דלא תעמאו בהם אינו לעעס אלא לאו גמור ולפום חלוקה
זו דמוכרח דאביי מפועיתא שהוא שרץ דג עמא מיירי פריך ומי אמר אביי דגים גידולי קרקע כינהו וכו'
אפועיתא לילקי כמי משום שרץ הארץ ר"ל דהשתא לא יתישב לאביי דמי ד' איסורי לאוין בפועיתא
ולא יותר בין דאיירי מפועיתא המורכבת בין דאיירי מפועיתא שהוא שרץ דג עמא ומשני רבינא וכו'
והשתא איכא למימר דג' לאו גידולי קרקע כינהו ויתישבו דברי אביי דקא מני בפועיתא ד' איסורי
לאוין ולא יותר היינו דאיירי אביי מפועיתא שהוא שרץ דג עמא כנ"ל ודוק :

ובל זה לחלוקה דהני תרי קראי דשרץ השורץ על הארץ קפיד רחמנא דוקא שישרון וירחוש על גוף הארץ ממש. אמנם לפוס מה דאיפשוט מדרב הונא וסיעתו דרב חסדא. דאף אם פירש החולעת מן האוכל לאויר העולם וריחש על שום דבר בלויר העולם אע"ג שאינו מגוף הארץ דאסור ולוקה עליו האוכלו מן התורה. וכשהוסיף להלך עוד על הארץ לוקה שתיים כנ"ל. שפיר מלינו למימר דאביי דקאמר אכל פועיתא לוקה ד'. כמלה לוקה ה'. לירעה לוקה ו'. דמלקיות ממש קאמר דהשתא שפיר מלינו ה' מלקיות ממש כמלה ושש מלקיות ממש בלרעה כמו שביאר הטיב רבינו במלות ל"ה ק"ט. ופועיתא דאירי בה אביי היינו פועיתא דמין השני שמורכבת ה"פ עמא. ושרץ העוף ושרץ הארץ. ושרץ המים. דאית בה ד' מלקיות ממש וחו לא ודוק:

בפירוש האיבעי דרב אשי לגג תמרה מהו וכו' דהכי קא מיבעי לי לרב אשי. דרב אשי נסתפק בקרא דלפל השרץ השורץ על הארץ ודרשינן לחולעת הפורש עלמו מן הפירות. אי דוקא קפיד קרא שישרון ר"ל שילך דוקא על גוף הארץ ממש. אבל אם פירש עלמו מן הפרי וריחש על שום דבר שאינו גוף הארץ אע"ג דלאו היינו רביחא אפי"ה אינו לוקה דעל הארץ על גוף הארץ ממש דוקא. ולפ"ז אם פ"י על גג תמרה אע"ג דלאו רביחא כמ"ס הרש"ב אפי"ה אינו לוקה כיון דלא רחיש על גוף הארץ דוקא. או דלמא לכל השרץ השורץ על הארץ לא קפיד קרא אלא שישרון על שום דבר באויר העולם והיינו על הארץ ר"ל באויר הארץ. וא"כ כשפירש על גג תמרה לוקה. ותו קא מיבעי לי בדרך אם תמלא לומר דלא בעינן על גוף הארץ דוקא. דקרא דלכל השרץ השורץ על הארץ פירושו שכל שורץ על שום דבר באויר הארץ אכתי מיבעי לי אם פירושו באויר הארץ דוקא שילא חוץ לפרי באויר העולם. או דלמא לא בעינן שילא חוץ לפרי באויר העולם. אלא אפי"ה אם ילא מן הגרעינה ששם מקום גידולו כמו שפרש"י והרש"ב אפי"ה ל"ג הגרעינה שהוא מקום דלאו רביחא כמ"ס הרש"ב אפי"ה וריחש עליו בחוץ הפרי מצפנים נמי באויר הארץ קרינא ב"י שהרי הפירי היא באויר הארץ והיינו דכתיב רבינו הרמ"ב בפ"ב מהלכות מאכלים אסורים כשהביא הבעי דרב אשי בזה הלשון או שנמלאת חולעת על הגרעינה מצפנים. מצפנים דייקא מפני שהוא ז"ל מפרש כהרש"ב דכשילא החולעת על גג הגרעינה לאו היינו רביחא. ואי ס"ד דהגרעינה בחוץ ר"ל באויר העולם א"כ מאי קא מיבעי לי לפיכך מאי דקאמי באם תמלא לומר דלא בעינן על הארץ דוקא אלא אפי"ה אם פירש וריחש על שום דבר באויר העולם דלוקה ודאי גם גג הגרעינה הוא על דבר אחר דלאו היינו רביחא א"ו דקא מיבעי לי אם הגרעינה צפנים בחוץ הפרי וכמו שפרשתי דלא ב"י דלא לחוץ לפרי באויר העולם אלא אפי"ה אם ילא מן הגרעינה שהוא לאו מקום רביחא נמי ריחש על דבר אחר בחוץ באויר הארץ קרינא כיון דהפרי היא באויר הארץ ולחפוקי אם הפרי לף על המים וריחש על הגרעינה ואפשר אפילו על שטח הפרי לא קרינא על הארץ כיון דהפרי לאו באויר הארץ אלא באויר המים. וכמו דבעי הש"ס למימר בחולין (דף קנ"ז ע"א) גבי עכבר דהשורץ על הארץ אחי למעוטי אם ירד לים דלא יעמא. אי לאו דכתיב השורץ יחירה. משא"כ הכא דאין תיבת השורץ יחירה. דבשלמא התם גבי שמינה שרלים שהמה שרלים המתהוים בארץ שבאמת אסורים ומעמאם אע"ג שלא ריחשו בארץ כדמרינן התם (דף קנ"ו ע"ב) מהעמאם לרבות בילת השרץ שרקמה וא"כ תיבת השורץ מיותר משא"כ הכא גבי חולעים שפירשו מן הפרי כל זמן שלא ריחשו אינו אסורין לפום חלוקה דפרשה מזה דאינה אסורה. וא"כ אילטרך תיבת השורץ לאגמורין דבעינן רחישא ושרילא בשום דבר ודוק.

ושוב

הוסיף לספוקי בדרך אחר"ל. דבעינן דוקא שילא באויר העולם אכתי נסתפקא לי אי בעינן יליחא באויר כמשמעות על הארץ וגם שתי' הרחישא על שום דבר באויר העולם דוקא. א"ד כל שילא באויר העולם אע"ג שריחש אחר"כ אפי"ה שלא באויר העולם נמי אסור כגון שילא מחוץ הפירי לחוץ פירי אחרת דרך באויר העולם דהשתא ילא באויר העולם ולא ריחש באויר עולם אלא בחוץ פירי האחרת. והיינו שכתיב רבינו בפ"ב מה' מאכלים אסורים כשהביא הבעי דרב"א מתמרה לתמרה מהו בזה הלשון או שילא מחוץ האוכל לחוץ אוכל אחר הרי שדקדוק לכתוב מחוץ האוכל לחוץ האוכל סוף סוף דייקא. ודלא כמו שפרש"י שפירש מתמרה לתמרה מהו לא שרץ על גבה אלא מזו על זו. אמנם באמת לשון זה של רש"י קשה לי שסיים מי אמרינן כיון דלא הוה אמה שרץ קרינא ב"י או דלמא באויר העולם בעינן. דלכאורה למש פ"י אלא מזו על זו דמשמע מתמרה זו על תמרה זו מבחוץ היינו באויר העולם. ומאי או דלמא על באויר בעינן דקאמר. ונ"ל דבאמת גם ברש"י לריך לגרום מתמרה לתמרה מהו לא שרץ על גבה אלא מזו על זו. והיינו שילא מחוץ תמרה זו לחוץ תמרה זו ולא שרץ באויר העולם ודוק. כן נ"ל ברור בפ"י האיבעי דרב אשי לשיטת רבינו הרמ"ב אפי"ה ורש"ב אפי"ה.

והנה

לפי פירושי זה הבעי' הראשונה דרב אשי שהיא לגג תמרה מהו שפרשתי לשיטת רבינו והרש"ב דאמפקא לי לרב אשי בקרא דלכלהשרץ השורץ על הארץ ודרשינן לחולעת שפירש עלמו מן האוכל אי קפיד קרא שישרון וריחש דוקא על גוף הארץ ממש דוקא או דלמא דלא קפיד קרא אלא שישרון אחר שפירש עלמו ממקום רביחא על שום דבר באויר העולם אע"ג שאינו גוף הארץ ממש. כבר נפשטה בעי' זו מהא דאמר רב הונא לא ליטפי אינש שיכרא בלבייתא באורחא דלעא פריש לעיל מלבייתא וסדר כפיל לכסא שצע מיני' דהשורץ על הארץ לאו דוקא על גוף הארץ ממש אלא אפי"ה אם שרלו וריחשו על שום דבר באויר הארץ אע"ג שאינו גוף הארץ ממש נמי אסורין ולוקין עליהם דהכי נבייתא לאו גוף הארץ כינהו. וא"ל דרב הונא נמי אמפקא לי וכדבעי רב אשי לפרושי בשיטת הרמ"ב אפי"ה ורש"ב אפי"ה ומשום ספיקא דלמא דהפירוש דעל הארץ ואף"כ אם ריחש אחר שפרש אפי"ה על דבר אחר באויר הארץ אע"ג שאינו גוף הארץ נמי אסורי קאמר רב הונא והוי עובר משום השרץ השורץ על הארץ. דא"כ הכי ה"ל למימר ודלמא עובר על שרץ השורץ על הארץ. מאי והוה עובר דמשמע דבדוראי עובר ועוד נפשטה הבעי' דלגג תמרה לפי פירושי לשיטת רבינו הרמ"ב אפי"ה ורש"ב אפי"ה ומייתיב רב הקדא לרב הונא מצרייתא דחני כל השרץ השורץ על הארץ לרבות יבחושין שסינן משמע דאפי"ה יבחושין הנמלחין על המסננת אסורין ומסננת לאו גוף הארץ הוא ומשום ודאי הוא דהא ברייתא חני כל השרץ השורץ לרבות יבחושין שסינן ודוק.

ובזה

תיחא לי הא דכשהביא רבינו בפ"ב מה' מאכלים אסורים הכי בעי' דרב יוסף ודרב אשי דלא הביא הבעי' דרב אשי דלגג תמרה מהו והא לך לשונו דלשם בחלכס י"ו פירשו באויר העולם ולא נגעו לארץ או שפירשו מקלחן או שפירשו אחר שמהו (והיא בעי' דרב יוסף) או שנמלאת חולעת על הגרעינה מצפנים או שילא מחוץ האוכל לחוץ אוכל אחר (והיא בעי' דרב אשי) כל אלו אסורין אספק ואין לוקין עליהם עכ"ל הרי לפניך דלא הביא הא דבעי רב אשי לגג תמרה מהו בחוץ הספקות אלא הוא הדבר אשר כתבתי דכ"ל דבעי' זו דלגג תמרה מהו כבר נפשטה מדרב הונא וסייעת' דרב מחסד ולא סלקי בחיקו אלא הנך אחרניית' שכתבאם רבינו ודוק כל זה נראה ברור בדעת רבינו.

לאוין דבשר קדש שעל שני לאוין אלו בודאי אין לוקה שמים כמו שמכריח רבינו מלשון התירין דמשני לא מוקמינן בלאוי יתירי כ"ל . ש"מ דקים ליה לרבינא דלאו דוקא נקט אביי ליטנא דלוקה ד' בפועיתא וה' בנמלה וכו' :

אמנם

לשיעור רבינו שפירש בפועיתא לוקה ד' ונמלה ה' ולירעה ששה שכל השרלים הללו המה גופי' מורכבים שהפועיתא מורכבת מעוף עמא ושרץ הארץ ושרץ המים . והנמלה היא המעילדות מעפוש הפירות שאינו פרה ורבה וגם היא שרץ המים ושרץ הארץ ושרץ העוף ולפיכך חייב עליה משום שרץ שפורש מן האוכל . וא' משום שורץ על הארץ . וא' משום רומש על הארץ שהוא לאו מיוחד לשרץ שאינו פרה ורבה . וא' משום שרץ העוף וא' משום שרץ המים . והלרעה המעילדות מן העפוש ג"כ נוספת על אלו היותה ג"כ עוף עמא ושרץ העוף וכו' ע"ש במלות ל"ה קע"ע . וס"ל שבכל ג' לאוין הנאמרים בשרץ הארץ אין בהם לאו יתר אלא כל א' מהן אזהרה בענין מיוחד דכל השורץ על הארץ בא להזהיר על החולעים והחיפושים שהמה שרלים שפירים ורבים כמו שביאר רבינו במלות ל"ה קע"ו . ולאו דלא העמא אה כפשותיכם בכל השורץ הרומש על הארץ בא להזהיר על השרלים שאינן פריין ורבינן כמו שביאר במלות ל"ה קע"ז . והלאו השלישי דכל השרץ השורץ על הארץ בא להזהיר מלאכול השרלי' ומילדו' בפירו' ומע' שילכו על שעה הפירו' ואעפ"י שלא פ' לארץ כמו שביאר במלות ל"ה קע"ח וג"כ ס"ל לרבי' שאין בשרץ המי' לאו זולת לאו הכללי והוא לאו דאל תשקלו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ . שכלול דו בין שרץ העוף בין שרץ המים בין שרץ הארץ . והא דכתיב בפ' שמיי' ושוב נכפל במשנה חורה וכל אשר אין לו סכפיר וקשקשה בימים ובנחלים מכל שרץ המים וגו' ושקן יה' לכם מצרם לא תאכלו לא איירי פשטא דקרא אלא בדגים עמאים . אבל בשרלי' המים שאין בלורת דגים אין בהם לאו גמור מפורש אלא לאו הכללי הנ"ל כמבואר בדברי רבינו במלות ל"ה קע"ע הנ"ל ובפ"ב מ"ה מאכלי' אסורי' הלכה י"ב . וכל הד' מלקיות שלוקין בפועיתא המה משום שמות מחולקים שסרכבו בפועיתא . וכן בנמלה וכן בלירעה . ודקאמר אביי אכל פועיתא לוקה ד' . נמלה לוקה ה' . לרעה לוקה ו' . בדוקא קאמר קשי' עלי' דרבינו חרמי . חדא מה שהקשה עליו הרמב"ן . דע"כ מוכרח דריבוי הלאוין מרביין המלקיות . מדאמר רבינא לר"א ואימא לעבור עליו בשני לאוין . ר"ל דהאכל קדש בטומאה עלמו עובר בד' לאוין . מי לא אמר אביי אכל פועיתא לוקה ד' וכו' ומדאמר רבינא הכ' לאוין דאכל בשר קדש בטומאה עלמו ללוקה ד' דאכל פועיתא וכו' דקאמר אביי . ש"מ דגם על ד' לאוין דאכל בשר קדש בטומאה עלמו ראוי ללקות שמים כמו שביאר הרמב"ן ז"ל . והשתא ליכא לשנוי' כמו שחירלתי לעיל דלוקה ד' וה' וז' דקאמר אביי לאו דוקא קאמר אלא איסורי' לאוין קחשיב כדמשני הכי הש"ס במס' מכות כ"ל דהא לדברי רבינו מבואר דאביי דקאמר באוכל פועיתא לוקה ד' וכו' בדוקא קאמר :

ותו

קשי' באמה מאי מיייתי רבינא ראי' לקושיא ואימא לעבור עליו בשני לאוין מהא דאמר אביי אכל פועיתא לוקה ד' וכו' דלמא שאני באוכל פועיתא ואינך : שאין שם לאו יתר בכל הד' בפועיתא והא דנמלה ושם בלירעה . שהרי שם לוקה משום ד' ענינים המורכבים בפועיתא וה' בנמלה . ו' בלרעה כמו שביאר רבינו במלות ל"ה קע"ע . משא"כ הכא אלו היינו אומרים באוכל בשר קדש בטומאה עלמו שעובר בד' לאוין היינו לריבין לומר שעובר בד' לאוין על ענין א' ודוק :

כדי

לישב קושי' הללו לריך אני לישב תחלה מה שהק' הרמב"ן על פירש רבינו הרמב"ם בפועיתא ועיין לקמן בד"ה והפ"י שפ"י הרב וכו' בסיומן יד כזה וז"ל הרמב"ן כי אמר שהפועיתא עוף ושרץ העוף ושרץ הארץ ושרץ המים . ואינה אלא שרץ המים . וכו' אבל מן הדג' וכו' ולא יהיו בכלל שרץ השורץ על הארץ עכ"ל . וקודם שאתא לישב . אבאר תחילה דעה רבינו הרמב"ם שכתב במלות ל"ה קע"ח וז"ל הזהירו מלאכול חולעים המעילדים בפירות וצדעים ונעט שילכו וילאו על שעה אופן הצדעים או אופן הפירות . ואפי' מלאנו אותם אח"כ חוד הזרע או חוד הפרי . אינו מותר לאכול ומי שאכלם לוקה . והוא אמרו לכל השרץ השורץ על הארץ וכו' עכ"ל . וכתב עליו הרמב"ן ז"ל בשורש הזה חלל סיומן יד כזה הנרשם למעלה ובאותו ענין וז"ל ונעט אחרת במאמרו שהשרץ השורץ על הארץ שהוא בפרי . לוקה דו משום לאו מיוחד וכו' דהא דהני קראי תרומיהו על הארץ כתיב דהו וכו' עכ"ל . והנראה בזה שס"ל לרבינו א"ג דכתיב דהני קראי תרומיהו על הארץ . אין פירושם שזה אלא חד על הארץ פירושו על אויר הארץ . ומש"ה תולעת שפירש עלמו מן הפרי והלך וריחש על שום דבר אעפ"י שאינו גוף הארץ אפ"ה לוקה ומ"מ לא סגי בלא שריפה וריחשה על שום דבר דשרץ דשורץ כתיב דמשמע דבעי שריפה וריחשה על שום דבר באויר העולם ולזה מרמז על הארץ ר"ל על אויר הארץ . וקרא חנינא דכל השורץ על הארץ בא להוסיף לאו לפירש עלמו מן הפרי והלך וריחש על שום דבר באויר העולם והוסיף עוד להלך על גוף הארץ . משם שילקה שמים משום שני שמות שם הא' דשורץ באויר העולם שהוא הפירוש דעל הארץ קמא . ושם השני דכל השרץ השורץ על הארץ שפירושו על גוף הארץ משם ודוק :

ועתה

אפרש הא דבעי רב יוסף לאויר העולם מהו ודבעי רב אשי לגג אמרה מהו לגג גרעינא מהו מתמרה לתמרה מהו לשיעור רבינו . והוא דרב יוסף מספקא ל' אי קרא לכלל השרץ השורץ על הארץ דמתרגמינן על אויר הארץ מקפיד נמי על שריפה על שום דבר באויר הארץ . או דלמא דלא בעינן שריפה ממש אלא שיהא ראוי לשרוף כמו שפרש"י . ורב אשי דבעי לגג אמרה מהו לגג גרעינא מהו . אינו מפרש רבינו כפרש"י דמבעי ל' א"א היינו רבינא' אלא פשיטא דלא היינו רבינא' וכמ"ס הרש"ב בא בחידושו למס' חולין וז"ל ואע"ג דאיבעי' לן בפירשה מגרעינא לגרעינא (כ"ל דל"ל ע"ג גרעינא ומתמרה לתמרה כראי' בש"ס) לאו היינו רבינא' אלא בעוד שהוא מהלך בחוד החור שנחגל שם אבל כשילא מחורו שגרגרעינא ועלמה לגג הגרעינא הרי זה כיוולא עתה העור ושרץ חוץ לבד עכ"ל הרש"ב א והנה לפי דברי הרש"ב א"א אלה קשי' א"כ מאי תא מיבעי ל' לרב אשי לגג אמרה מהו . הר' פירש' מן האוכל למקום דלאו רבינא והוי כיוולא מן העור על שפה העור כמ"ס הרש"ב א דבודאי עובר על שרץ השורץ על הארץ כדאמר רב הונא דלמא פריש לעיל מל ייתא והוי עובר משום שרץ השורץ על הארץ . וע"כ ל"ל בפירוש

מגלת אסתר שורש התשיעי הרמב"ן

שחיס שחרי כתר כתר שורש ס' כי כשיאמרו
 החכמים עוצר על כך וכך לאוים אין רלוונס
 שילקה כרצוי הלאוים רק כי העוצר על האסור
 הוא עוצר על כך וכך וכן אזכרות ואם כן כאלו
 ג"כ יכ"י פירושו ואימא

לעצור עניו בשני לאוין
 שהיונו שיעצור על שחי
 אזכרות כדרך שגילינו
 צפוטית שהאוכלה עיצר
 ד' לאוין וגם כי שם
 הוא לוקה ד' שאני כתם
 שם גופים נישחקים
 מורכבים יחד שהוא עוף
 ושרץ כעוף ושרץ
 כמס כנוי שכתב כרז
 שם כרז שרצוי בלאוין
 נא יתרו כוונות
 אם נא יכיו אסורים
 חליקים

מהכתוב מורה שהוא בענין אחר
 כי אנחנו לא נצטרך לומר שזה
 הכתוב נכפל להזק ואינו לתוספת
 ענין עד שנבא למאמר המפרשי
 המקבלי אותו אמנם כשנמצא
 הקבלה אומרת שהצויי הזה או
 האזהרה נושא ענין כך וזה הצויי
 הנכפל או האזהרה נושא ענין אחר
 הנה זהו הקודם והנאות שלא יכפל
 הכתוב אלא לענין ואז ראוי למנות
 זה ביהוד ולמנות זה ביהוד אמנם
 בשלא יהיה שם ענין נוסף דע
 באמת שלא נכפל אלא להזק וכדי

שיודע ג"כ שזה הענין עין גדול מאד אחר שבאה בו אזהרה אחר
 אזהרה או נכפל להשלים דין המצוה או שילמד ממנו גזר שזה
 והנה מצאנום ע"ה רמזו על זה הענין בגמרת פסחים פ"ב (דף כ"ד)
 וזה שהם כווננו לאח' הלאוין שירא' שנכפלו כי האזהר' הגיע מזולתו
 ובהשו לקיימו בענין נוסף ונאמר בו על צד הקושיא א"ל רבינא
 לרב אשי ואימא לעבור עליו בשני לאוין כלומר זה שתרצה
 שתתקיים זה הלאו בענין זורת זה הענין שהגיע מן הלאו האח' לאיזה
 דבר תטרח לזה שמא נכפל בענין ההוא עצמו כדי שיהיה עושה
 הענין ההוא חייב בשני לאוין והיתה התשוב' א"ל כל היבא דאיכא
 למדרש דרשינן ולא מוקמינן בדאוי יתירי הנה התבא' לך כי כל דאו
 שלא בא לתוספת ענין הנה יקרא ית' כלו' שהוא נכפל ואפי' יאמרו
 שהוא

מרגניתא טבא

בחוק' במכות (דף י"ח ע"ב) ד"ה כל שנקדש פסול וז"ל וא"ת אמאי לא משני מ"ה לא לקי דהוי לא
 שכללות וכו' וי"ל דלפרש"י ניהא דפי' דלוקה דקאמר אינו רולה לומר כי אם איסור בלעמא ומ"ה פריץ
 נהי דמלקיה לא הוי משום לאו שכללות מ"ה איסורא מיהא איכא ולילקי דקאמר לאו קא נכ"ל התוס'
 והכא יש להקן לשון לוקה חמש עפי שפיר מהם דאלו הם ר"ל במכות גבי לר"ש לוקה חמש דקאמר
 רבא ל"ל דלשון לוקה לגמרי לאו דוקא . ואילו הכא איכא למימר דלשון לוקה ארבע דפוטיתא וז'
 דנמלה ושם רלרעה ה"ק . אם החרו לאוכל פוטיתא דא' מד' לאוין לוקה ר"ל בין שהחרו לו על לאו הכאמי
 צמתיני לוקה נליו בין שהחרו לו על לאו דמשנה חורה לוקה בין שהחרו לו על לאו דלא ששקלו בכל שרץ
 השורץ לוקה . בין שהחרו לו על לאו דולא טעמאו לוקה . וכן דנמלה וכן בלירעה

ואע"ג דכהנ הרמב"ם וז"ל אם לא תמלאנו יאמרו לוקה ב' או ג' כי אז ימנה כל אחד ביהוד כי
 לא ילקה א' שחי מלקות על שם א' וכו' א"כ ש"מ דאינו חופס בשום מקום לשון לוקה ב'
 וג' ללאו דוקא דאי יש להפוס א"כ מנ"ל ללמוד מלשון לוקה ב' וג' למנות כל א' ביהוד דלמא כקט לשון
 לוקה בלאו דוקא . דיש לומר דודאי היכא דליכא הוכחה דנקט לשון לוקה דלוא דוקא . יש
 לנו לומר דדוקא נקט דמהיכי תיתי דנימא דלאו דוקא נקט . אבל היכא דיש הוכחה
 דלאו דוקא נקט לשון לוקה אינו כ"כ מהדומה כמו שבאמת משני הש"ס במכות ככ"ל .
 והכא יש לנו הוכחה דלאו דוקא נקט לוקה חמש מדמדה הש"ס לוקה ד' דפוטיתא . ולעצור עליו בשני
 לאוין

הרמב"ן שורש התשיעי מגלת אסתר צו

מלקוח כלל והנה נמשך זה לסדרתו (ב) א חלל שכבר נשתבש בשיע' הזו בשינוי גדול כי מה ש'מר בלחיון כרזה שצאו באיקור אחד שאינו ליקה חלל אחת אינו כן ומפירש אמרו (ד) כ"ד) בשני של פסחים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מה תלמוד לומר לא יאכל אם אינו ענין לגיפי דאחי בק"ו ממעשר ומה מעשר בקל אמר' תורה ולא ציערתי ממנו צמח צמר הקדש חמור לא כל שכן וכי תימא אין מזכירין

והזהירנו מפעולה מן הפעולות כמו מה שהזהירנו מהקריב לזולתו ית' ומהשתחוות לנעבד זולתו ובן צונו להתנהג במדה מהמדוי' כמו מה שצינו בחמלה והרחמנות והצדקה והחסד והוא אמר ואהבת לרעך כמוך והזהירנו במדה מן המדות כמו מה שהזהירנו מהשנא' והנקימה והנטייה ודריש' הדם וזולת זה

מהמדות הרעות כמו שאבאר וצונו לומר מאמר מן המאמרים כמו מה שצינו לשבחו ולתפלל ולהודוי' על העונות ועל הפשעים והדומה לזה כמה שיתבאר והזהירנו מדבור אחד מן הדבורים כמו שצינו והזהירנו מהשבוע לשקר והרכילות ודשון הרע והקללה וזולת זה ובשהגיענו אלו הענייני' המצוה בהם והמוזהר מהם יהיו פעולה או דבור או אמוני' או מדה ולא נביט לרבויו הצוויין שבאו בענין ההוא אם היה מן המצוה בו או לרבויו האזהרוי' שבאו ממנו אם היה מן המוזהר ממנו כי כלם הם לחזק כי פעמים ישיב בענין אחד בעצמו אזהרה אחר אזהר' לחזק וכן יבא צווי אחר צווי לחזק ג"כ אם לא בגזרה כשתמצא לשום נסחא לחכמים בהפריש העניינים ויבארו לך המפרשי' בו כל לאו מהם או כל עשה יכלול ענין זולת הענין שיכלול הלאו האחר או העשה כי אז ראוי למנותו בלתי ספק כי לא נשאר היותו לחזק כי אם לתוספת ענין אע"פ שהנגלה מהכתוב

מרגניתא טבא

רבינו ולא שכחתי מלזכר ומלהזכיר שנג' עליו אינה חלל על דרך אסמכתא דהרי צרייתא בכלל מברכין דריש ולא שכחתי מלהזכיר שנג' ומלכותך עליו ודרי' נוסח הצרכה אנשי כנסת הגדולה תקנוה ועיין בפ"ה מנח' מעשר שני משנה י"א בחו' י"ט ע"ס בסוף ד"ה מלזכר ומלהזכיר שנג' עליו וז"ל ואע"ג דמדרבנן היא ר"ל נוסח הצרכה אסמכתא אקרא עכ"ל ודוק :

ברוך רחמנא דסייען :

כתב הרמב"ן וז"ל א חלל שכבר נשתבש בשיעור וכו' ואם נכפלו במלוא כו' נלקה אותו כמנין' הלאוין וכו' עכ"ל . והנה לפי מה שס"ל להרמב"ן בפ"י פוטיחא דלוקה ד' נמלה ה' לרעה ו' . כפי' רש"י שכתב המים באו שני לחוין א' בפ' שמיכי וא' במשנה תורה . ובשרץ הארץ באו ג' לחוין וב' לחוין כללים שכוללים כל השרצים בין דים בין דיבשה ובכל לחוין הכפולים אין בהם חוספ' ענין . אף אם היינו מודים בפירושם . כ"ל דאכתי אין ראיה לקטור ראית רבינו שדקדק מלשון הש"ס דקאמר היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלחוי יתירא כי כל לאו שלא בא לחוספ' ענין הנה יקרא יסר כלומר שהוא נכפל . ממאי דקאמר רבינא לר"א ואימא לעבור עליו בשני לחוין . מי לא אמר אב"י אכל פוטיחא לוקה ד' וכו' דמשמע : שעל לחוין הכפולים לוקין כמו ש'לוקין ד' על פוטיחא וה' על נמלה וששה על לרעה ד"ל דאע"ג דקאמר אב"י לשון לוקין ד' וה' וששה . אפ"ה לא קא חשיב חלל ארבעה לחוין פוטיחא וה' בנמלה וששה בלרעה ולשון לוקה לאו דוקא כמו דמשני הכי במכות (דף י"ז ע"ב) על מאי דקאמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לר' שמעון לוקה חמש . דחמש' איסורין הוו . ופרש"י משום חמשה איסורין קאמר ולא ללקוח עליהן . ולשון לוקה לאו דוקא . ועיין בסוף

וה' יודע הלבב שכל מעדתי להיות משען ומסענה
אל הרצ צזה הנקום ויגעתי ולא נלחתי ופני
אל אחלה יגלה לי עמוקות מני מוסך לדעת
על מה אלני ראיוחיו הוטצעו כי ידעתי לא

ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת הורה
זה על היות כל פעל מאדו מוזהר ממנו והנה יבא
באור זה במקומו בדברנו על אלו המצות :

ה'רמב"ן

נראה לי שהנכון בדברי הרב שלח לנונות
רק אחד מהלחיון שצאו צנוניה ולא
כלם ומה שאמר הרמב"ן (א) כי הסכמת
הרב צנאויי אינה נכונה לנונות איתם על פי
המלקיות שהרי מלינו

מִשְׁסָּה לַחֲוִין הַעֲבוּיִים
 הַרְבֵּה שֶׁאֵין צֶהֱם מִנְקוּתֵי
 אֲנִי שִׁמְעֵתִי וְלֹא אֲצִין
 שֶׁהֵרִי הֵרֵב לֹא אֲנֹר
 שֶׁאֵין לַמְנוּת כִּי אִם
 הַלְחֲוִין שֶׁיֵּשׁ צֶהֱם מִלְקוֹת
 דֶּק אֲנֹר כִּי כֹאשֶׁר יִאֲמְרוּ
 הַחֲבֻיִים צֹאֲזֶה אֲסוּר
 שְׁלוֹק שְׁחִים זֶה הִיא רֵאִי
 שֶׁהֵן מְלִיֹּת הַלּוֹקוֹת וְכַמֵּנֶה
 אֲחֻתָּן כִּפִּי הַמִּלְקִיּוֹת
 שֶׁאֲמְרוּ צַעֲנִין וְצֹאֲמֵרִם
 לּוֹקֶה אֲחֵד לְצֵד יוֹרֶה
 שֶׁאֵינוֹ אֲלֵלָּה מְלִיֹּה אֲחַת
 לֹא יִתְחַיֵּצַּ מִדְּבָרָיו
 שְׁמֹלֵלָאוּ

דע שכל צווי התורה ואזהרותיה
הנה הם בארבעה דברים
בדעות ובפעולות ובמדות ובדבור
וזה שהוא צווי להאמין יחוד האלה
ואהבת האל ויראתו או שהזהירנו
מהאמין דעת אחת מהדעות כמו
מה שהזהירנו מהאדנו' לזולתו
וכן צונו בפעולה מן הפעולות כמו
שצונו להקריב הקרבנו' ובנות המקד'
והזהירנו

לוקה חלל אי' לפי שלא לקה שתי מלקיות על שם אי' חלל על שני שנות כלומר שני עיניים
וזהם זכר אי' צפני עלתו וכן הם זכו איסורין רבים איסור אחר איסור צפרט מניעה אחד
כלומר זללו אי' לא ימנה חלל אחת כמו שאמר יתעלה הל' תאכלו נח וצטל מבישל צמים שהרצ
ימנה אוכל נח ומצוטל מלוא אחת ואם יי' זללו הזה שזכללות ענין שזא לחלק ולהלקותו
עליו שמים ימנה אותם שמים ולפי' המניעה צמדה ולסם וקלי וכרמל לנח תאכלו ימ' אותם
ששם נמשא שאתרו זה (בריתות דף ה') לוקה שלש (א) ואני אומר שהסכמותו של הרצ למכות
המלות על המלקיות אינה צמדה שהרי לנו מוכיין שס"ה לאויס והרצו נוכן שאין זהם
מלקיות

האזהרות המיוחדות באכילת מעשר שני בעומאה שאין לוקין על איסור הנאה דביעור מעשר בעומאה כנ"ל גמרינן לכל איסורי הנאה במעשר שני מהם שאין לוקין ולקיהם כסות וכלים איסור הנאה הוא ודוק :

תו כהן הרמ"בן וכן דרשו **ג** בזה שלילות כו' א פ"י ששלל עלמו מזה עכ"ל הנה מה שהשיב מנה שאלנו לוקה אם הפריש ולא בירך לא זכיתי להבין דבריו דנמה ילקה הא הוי לאו שאין בו מנשה ושמה י"ל בדוחק דה"ק דלא ליסתמיט שום תנא למימר אם הפירש ולא בירך דלוקה וכימא מאן האי תנא דק"ל לאו שאין בו מעשא לוקה עליו והנראה לשיטת רבינו ד"ל דזה דקתני במתני' העתיקה רבינו

הרמב"ן שורש השמיני מגלת אסתר צה

צפרק כל שעה דאיתמר החם גמר ממעשר ונח
מעשר הקל אמרה תורה לא ציערתי צעוני קדש
חמור לא כ"ס ופי' הרב ואע"ג דוידוי בעלמא
ואינו לאו הא נפקא לן דיה צאיסור לאו צפי
הערל ב וכן בשלילות
לא אכלתי באוני ולא
נחתי ונחתי למת אין
צ"ס נלקית ולא אמרו
מעולם בלוקה כסית
וכלים צין לחי צין למת
בכסף מעשר שני אלא
יאכל כנגדן ואם כזר
אכלו

הערכי ומשפטיהם זכרם הכתוב
ואינו אזהרה ולשון המשנה
(ערכין דף ו' ע"ג) הגוסס והיוצא
ליהרג לא נדר ולא נערך ובאר
התלמוד שזה בתנאי שיהיה יוצא
חייב מבית דין ישראל ולשון
מכילתא חייבי מיתות ב"ד אין
להן פדיון שנא' כל חרם אשר
יחרם מן האדם לא יפדה והתבונן לשון המאמר
ודקדק העיון בו איך בארו שזה הלאו שלילה לא
אזהרה באמרם אין להם פדיון ולא אמרו אין פודין
אותם וזה הענין בעצמו בארו בספרא בפרשת
ערכים אמרו מנין למחויב מיתת בית דין שאמר ערכי
עלי שלא אמר כלום ת"ל לא יפדה כל' מניין
שאינו חייב ערך וכבר בארנו זה הענין תכלית הבאור
עד שלא נשאר בו ספק אפילו אצל מי ששכלו
יותר עב שבכל האנשים ואחר שדברנו בכוונה
הזאת דע כי המלות שתבוא בהן אזהרה בתורה ארבע
מילות וכל מה שיזהיר ממנו באחת מאלו הארבע
יקרא מצות לא תעשה והם השמר פן ואל ולא ובבאור
אמרו (מכות דף י"ג ע"ג) כל מקום שנאמר השמר פן
ואל אינו אלא לא תעשה :

ונשאר עלינו לבאר דבר א' כדי שתשלים בו כונת
השער וזה כי כשספר בתורה וגזר עלינו שננקה
נפשותנו בשנשלול ממנו הפועל הפלוני והפלו' הנה
אותו הפועל ימנה מכלל מצות לא תעשה ואע"פ
שהלאו שבא בו הוא שלילה לא אזהר' מאחר שצנו
שנשלל אותו מנפשותנו ובאמרו אני לא עשיתי כך
וכך ידענו בהכרח שהפועל כך וכך מזהר ממנו וזה כמו
שצוה הכתוב לנו שנאמר לא אכלתי באוני ממנו
ולא

מרגניתא שבא

ביעור מעשר בעומא ח"ג דיש ללמוד האזהרה מהוידוי כאשר בא צפי מקובל כדמוכה מסוגי'
דפסחים ודוק הטיב :

תו כתב הרמב"ן ב וכן בשלילות לא אכלתי באוני וכו' ואם כבר אכלו פעור וכו' עכ"ל והנה רבינו
הרמב"ם כתב בפ"ג מהלכות מעשר שני הלכה ה' שבאמת האוכל מעשר שני באכילות לוקה .
אמנם בלוקה כסות וכלים בכסף מעשר שני צין לחי צין למת לא כתב בלוקה אלא שיאכל כנגדן כמ"ס
גם הרמב"ן עיין בהרמב"ם פ' הכ"ל הלכה יו"ד והנראה לי מה שאינו חייב מלקות בלוקה כסות וכלים
צין לחי צין למת ח"ג שיש ללמוד האזהרה מהוידוי לשיטות רבינו היינו משום דאגמרון רחמנא במדאילערך
האזהר ות

שמעון אומר לא ציערתי
ממנו צעמא צין שאני
עמא וכו' עהור צין
שאני עהור וכו' עמא
ועד כאן תהיה תשובת
הא' כל צעומאם בלוקה
אמנם להוכיח כי זהו
דוקא צירושלם הוא מנה
סהוס' צצרייתא שס
ואמר ופי' כן מזהר על
אכילה ויהי פירוש
וצאיזה מקום הוא מזהר
על אכילתו צעומאם
ולא צאיזה לאי כאשר
פי' רש"י ומשני לאי כאן
לא תוכל לאכול צעריך
ונאמר להם צעריך
תאכלנו עמא וכו' עהור
לומר לא תוכל לאכול
מעשר צירושלם צעומא'
כזכר שאתה אוכל
צעומא' צעריך וכן כרא'
דעתו צפי' המעניות צפי'
אלו הן בלוקין צעמא
הא' כל צעורים וכו' .
אמנם קשיא לי לפי זה
הפי' כי לא תתיישב
קיסית בגמרא שס על
ההיא צרייתא שהקשו
עליה צראשיתה ואמרו
עומא' בגמרא צכד' כתיב
נפש אשר חגע גומר
גם לשון הצרייתא ח"כ
צכש' כי היא ח"כ
שואלת רק על עומא'
עלמא גס' היא לא תתיישב
וה'

מגלת אסתר שורש השמיני הרמב"ן

צפרק כל שעה (דף כד) ונהג מעשר הקל אמר
חורב לא צערתי מוננו צמח בנה מכאן נראה
כי סדרת סתמא דגמרא היא שאזכרת אכילת
מעשר שני צמחא היא מלא צערתי ואף על
פי שרש"י פ"י שם כי

סתמא דגמרא קא סמיך
אל לאו שזכר צפרק
הערל (דע"ג ע"ז) אצל זה
אינו אלא ודוי צמחא
מ"מ ההלכה משמע
אלא צערתי הוא הללו וכך
יסביר הרב אצל קשה
לי דזה שיתר הי' ראוי
לו לפסיק שהללו
הוא אותו שהציאו צפ'
הערל וגם צפ' אלו הן
הלוקין וזה שהציאו צפ'
כל שעה משים דהתם
נחתי לעיקר הראי' שממנו
נדע איסור עינאם זו
להלקיחו אצל הדין
דכל שעה לא פוזר
רק להולי' לנו דין אחר
ויש מקום לומר כי
לא הקפיד סתמא דגמרא
להציא הראי' אמיתית
כי סוף על היותי
נופירסת צמקומה וצפרט
כי הי' לריך להאריך
בהצאת אותו הג"ש
שהציאו שם והפי' אשר
הוסיפו עליו דזה הענין
ולכן נקט פסוק לא
צערתי מוננו צמחא
שהוא קלר וזרור כי זה
הוא דרך הגמרא לקחת
הזרור אף כי איננה
הראי' האמתית כאשר
כתב צעל הליכות עולם
צפרט צ' פ"ז וז"ל
אורחיה דגמרא בהרבה
מקומות מיתי דרשה
צאחד קרא ואף על פי
שאחז דרשה לפי האמת
נפקא לן מפסוק אחר
לפי שהיא פשוטה יותר
מאותו פסוק מיתי לה
הכי עכ"ל ושמא
נוכל לומר שהרצ פירש
הסוגיא

ולא יכסנו הכי נמי דאין צריך
לכסות והיתה התשובה התם דכתיב
בעל הבור ישלם מכלל דבעי כסוי
הנה כבר התבאר כי מענין המאמר
יקחו ראיה אם הוא שרילה או
אזהרה והתבאר ג"כ שאמרו לא
יבדיל מצות לא תעשה לפי מה
שכתב המשנה ומהנה התבאר
שאמרו בעולת העוה ושםע אותו
בנפיו לא יבדיל אין ראוי למנותו
כי הוא שלילה ולדברי הכל אם
הבדיל כשר כי הוא בעבור שאמר
בעולת בהמה ונתח אותה לנתחיה
והי' עולה בדעת שעולת עוף בן
ואמר שאינו צריך להבדיל אבל
ישמעלו כבר ואם הבדיל כשר
כמו שהתבאר במקומו ומכלל
אלו הלאוין לאוי השלילה ג"כ
אמרו כל חרם אשר יחרם מן
האדם לא יפדה ואמנם יתבאר
לך שזה שלילה לא אזהרה כשתרע
עניני זה המאמר מהוזה שהכתוב
הוא כבר דן בדמים קצובים
בערכים בחשבון שני הנערך
והיותו זכר או נקבה ואין הפרש
בין שאמר ערכי עלי או ערך
פלוגי עלי ואנחנו נראה הפלוגי
ההוא מי הוא ומי שנותיו ויתן לפי
זה ואם הי' הנערך איש שנתחייב
מיתת ב"ד ונגמר דינו ואחר זה
אמר ערך זה עלי לא
יתחייב לתת דבר כי הוא חשוב
כמת שאין ערך לו משנגמר דינו
וזה הענין ירצה באמרו לא יפדה
ר"ל אין לו דמים שיצטרך אותו
המערך שיתנם וזה דין מדיני
הערכים

צמחא מנא לן אמר רבי אבהו א"ר יוחנן
דאמר קרא לא צערתי מוננו צמחא מנא לן
אחז מנעיר אצל אחז מנעיר שמן של חרומה
שנעמא ואם היה השלילות מחייב להיות מניעה
צלאו יהיה המדליק שמן
של מעשר שני שנסמא
לוקם וזה לא עלה על
דעת מעולם ורצ עלמני
אינו אומר כן ועיד
אמר שם ר"ש אינו לא
צערתי מוננו צמחא
בין שאני טמא והוא
טהור בין טמא טמא
ואני טהור והיכן מוזכר
על אכילתו אינו יודע
ע"פאם בג"ק שהדיא
כתב צ"ה נפש אשר חגע
בי וטמאם עד הערצ
ולא יאכל מן הקדשים
טומאת עלמו מניין
תלמוד לומר לא מוכל
לאכול צפרק חאכלנו
הרי לנו צדיאיר מזה
שאמ"ס שהשלילות צזה
לא צערתי מוננו צמחא
יש צמחאנו כל אכילה
צמחא' בין צמחאם
בגוף בין צמחאם צפר
צקשו אזכרה צמקום אחר
שחיי' מניעות לאו
להלקותו עליה וכן אמרו
עוד צגנו' מכות (דף
י"ט ע"ז) רישא דקמחי
מעשר שני שלא כפרה
צאלו הן הלוקין צמעשר
שני טמא וגזר טהור
וקא אכיל ל"י צירושלים
ומנ"ל דמחייב עליו
דמחא רבי שמעון אומר
וכו' ולמדנו שאין
צשלילות הזה מעלמו
מלקות עד שיציאו צו
אזהרה מלאו גמור
ומה שנכלל צו עוד ציעור
כגון הסקס תחת חצשילו
שלא צאה צו אזהרה
ממקום אחר אינו לוקם
עליו וכן כתב רש"י ז"ל
צפרק

יאכל למה לי. הא יש ללמוד מעשר בהיקשא דאסור אפי' בהנאה. ולמ"ד לא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה יש ללמוד אפי' בלא היקשא כנ"ל. א"ו דסם ר"ל מעשר שני אין לוקין על איסור הנאה. ולכך אילתרך. בבשר קודש קרא יתירא דהבשר אשר יגע בכל עמא יאכל לאגמורין דנקדשי' לוקין על איסור הנאה ודוק:

אלא

דע"ז תקשי א"כ מכא מדאילתרך הנ"ל הוה לן ללמוד דאפי' על אכילה מעשר שני בעומא עלמו שלא ילקה דהא כתיבהבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל והוה לן למימר מדאילתרך לא יאכל בבשר קדש שנעמא ש"מ דגם על האכילה מעשר שני בעומא עלמו אינו לוקה כנ"ל. ולכך מהדר הש"ס ביבמות לאשכוחי באוכל מעשר שני בעומא עלמו קרא יתירא ללאו מיוחד. לאגמורין דלא נמעט במדאילתרך הנ"ל אוכל מעשר שני בעומא עלמו ממלקות. דאי נמועט גם אוכל מ"ס בעומא ממלקות לאו יתירא דכתב רחמנא למה לי. ופשיטא למ"ס בינו בפי' העשניות במכות דהא דרשינן בשעריך שאכלנו דאמרי לך התם הכא לא תיכול בא' במי' מקובל דאחי לאגמורין דאינו לוקה על מעשר שני שאכל בעומא עלמו. אלא באוכלן בירושלים דניחא עפי' דמבואר מפי הקבלת דלוקין על האכילה מעשר שני בעומא עלמו. אלא שאין לוקין אם אוכלן חוץ לירושלים ודוק:

ורבה

רבינו הרמ"ם פסק בפ"ח מהלכות איסורים הלכה ע"ו כל מקום שנאמר לא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע וגם בפי' ד' מהלכות שחיטה פסק דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ובחידושי להלכות שחיטה ישבתי כל מה שיש לדקדק בזה בדברים ברורים ונכונים מאוד וכיון שכן שפסק דלא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה ופסק דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא וא"כ אייתר והבשר אשר יגע בכל עמא לאגמורין במדאילתרך דאין לוקין על העזרה בשמן של מעשר שני שנעמא חט"ג דשענין שפיר האזהרה מוידוי מעשר כנ"ל וא"כ יפה פסק דמהוידוי מעשר יש ללמוד האזהרה כמו שהוכחתי מסוגי' דפסחים ברא"י שאין עלי' תשובה וגם יפה פסק דאין לוקין על איסור הנאה דביעור בשמן של מעשר שני משום דאיתמעט ממלקות במדאילתר' והבשר אשר יגע בכל עמא ודוק העיב:

אמנם

בחידושי להלכות מעשר שני הקשיתי כל מה שכתב רבינו בריש פ"ג שאינו לוקה על אכילה מעשר שני בעומא אלא במקום אכילתו אבל אם אכלו חוץ לירושלים מכין אותו מכות מרדות והביא הרב ב"ב כ"ג ל"ג לשון רבינו בפ"ה העשניות שכתב וז"ל אינו חייב מלקות על אכילה מעשר שני בעומא עד שיאכלנו בירושלים דאמר רחמנא בבשר שנפל בו מים בשערי' שאכלנו העמא והטהור יחדיו ואמר בכאן לא תוכל לאכול בשעריך ובזה הקבלה ג"כ בזה לא תוכל לאכול בירושלים בשעריך כלומר לא תוכל לאכול מעשר בעומא בירושלים כמו שתוכל לאכול בכור בעומא בשעריך עכ"ל ומדכתיב הנאי זה באוכל מעשר בעומא הגוף או בעומא בשר שאינו חייב מלקות עד שיאכל במקום אכילתו משמע דבקרשים שאכלן בעומא בשר הגוף או בעומא' חייב בכ"ו א"כ נאי קאמר ר"פ בפסחים (דף כ"ד) אלא מהכא והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל באש תשרף שאין ח"ל לא יאכל אם אינו ענין לגופו דהא נפקא נק"ו מעשר הק"ל או מהיקשא וכו' הא אילתרך לא יאכל בבשר קדש שנעמא לגופו דאי נק"ו מעשר הקל או מהיקשא הייתי אומר מה מעשר אינו לוקה אלא במקום אכילתו חף קדשים אין חייב אכילתן בעומא אלא במקום אכילתן לכך כתב רחמנא בבשר קדש לא יאכל דילקי אפי' אוכל בעומא שלא במקום אכילתן ותרלתי דבאמת הא דכתב הרמב"ם דאינו חייב על אכילה מעשר בעומא ממלקות אלא אם אכלן בעומא במקום אכילתן היינו לפום מה דפסק כנ"ד לא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע וא"כ ילפינן לכל איסורין שבתורה שאסורין בהנאה נאכל יאכל וא"כ אייתר והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל דלגופא לא אילתרך דיש ללמוד בק"ו מנ"ס או בהיקשהולכל איסורין שבתורה נמי לא אילתרך וע"כ ל"ל במדאילתר' והבשר אשר יגע וגו' לא יאכל דע"כ, אין חייב על אכילה מעשר שני בעומא ממלקות אלא במקום אכילתן משא"כ ר"פ דקאמר הכי היינו ל"ל דס"ל לא יאכל איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע וס"ל נמי חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא וא"כ לא ידעין בכל האיסורין שבתורה שאיסורין בהנאה לא נאכל יאכל ולא מאותו דלכלב השליכון ומסתבר לי' לאוקמי והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל באש אינו ענין לכל איסורין שבתורה דאסורין בהנאה מלומר במדאילתר' הנ"ל דאינו חייב על אכילה מעשר בעומא ממלקות אלא באוכל במקום אכילתן דהיינו בירושלים ודוק:

וא"כ

לפ"ז א"א ליטב כמו שישבתי ידיעין דאינו לוקה על איסור הנאה דביעור מעשר שני בעומא במדאילתרך והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל כנ"ל דהא אפיקתי' המדאילתר' לאגמורין דאינו חייב מלקות על אכילה מעשר שני בעומא אלא במקום אכילתן דהיינו בירושלים ודוק:

לכן

מה שנ"ל ליטב טעם הרמ"ם הוא דאחר שהוכחתי מסוגי' דפסחים ברא"י שאין עלי' תשובה דיש ללמוד האזהרה מוידוי מעשר א"כ ש"מ דבא להם בפי' מקובל דכל שלותה עלינו לנקות את כפשותינו לומר בפנינו לא עשינו כך וכך דכולן מניעות ואזהרות י"ל דהא דכתב רחמנא אזהרות מיוחדת לאוכל מעשר שני בעומא הגוף או בעומא עלמו היינו לאגמורין במדאילתר' האזהרות המיוחדת לאכילה מעשר שני בעומא דאינו לוקה על איסור הנאה של ביעור מעשר שני בעומא והיינו דקאמר ר"ס לא בירדתי מננו בעמא בין שאני עמא והוא עהור בין שאני עהור והוא עמא והיכן מוזתר על אכילתו וכו' ר"ל דר"ס ס"ל דאין לוקין על איסור הנאה של ביעור מעשר בעומא כדקאמר הש"ס התם ואסור לבשר מהן בעומא משמע אבל מלקות ליכא ולזה קא מצעי' לי' היכן מוזתר על אכילתו כי היכא דנדב' במדאילתר' האזהרות המיוחדת באכילה דאין לוקין על איסור הנאה של ביעור מעשר בעומא ומסיק דבאו האזהרות מיוחדת בין בעומא הגוף בין בעומא עלמו והשתא שפיר ידיעין במדאילתר' דאין לוקין על איסור הנאה של ביעור

דלוקין על לאו שזכללות הזה דלא חוכל לאכול בשעריך דא"כ הדרא קוש' הש"ס לרובחא והא חנן חלו
הן הלוקין חנן כנ"ל א"ו דאזהרה לאכול מעשר שני בעומא עלמו נפקא מוידוי מעשר כנ"ל ולא ילפינן
מדרשא דשעריך דקאמר רחמנא ההוא דאמרי לך התם בשעריך תאכלנו הכא לא תיכול אלא דאין לוקין
על לאו היולא מוידוי מעשר שני לאכול בעומא עלמו חלל ברושלים כמו שפי' רבינו הרמב"ם צפי'
מהשניות במס' מכות ובאמת הפירוש דהיכן מוזכר על אכילתו דקאמר ר' שמעון דאיהו מקום הוזכר על
אכילתו ולא באיהו לאו כמו שפירש בעל ס' מגילת אסתר וא"כ השתא לא הוי לא חוכל לאכול בשעריך לאו
שזכללות כנ"ל ודו"ק העיב :

אמנם

כ"ז לא תכון לשיטת רבינו הרמב"ם דכבר בררתי בשורש השני שרבינו הרמב"ם צפי' קאי בשיטת
הרב המגיד דכל שכל האיסור באיסור עשה אפשר ללחו שלהן לבא בקל וחומר ואפ"ה ס"ל
שיש ללמוד מניטות ואזהרות מוידוי מעשר :

והנה

ראיתי לרב מיהר"ש דיבמות (דף ע"ג ע"ב) שכתב בד"ה והיכן מוזכר על אכילתו וז"ל ומיהו
בעיקר כבר היראה רש"י התם צפי' כל שעה דלא בערתי אינו לאו אלא וידוי בעלמא הוא
ונפקא ל' איסור לאו צפי' הערל מהאי קרא דלא חוכל לאכול בשעריך עכ"ל ור"ל הא דקאמר התם ומה
מ: שר הקל אמר תורה לא בערתי וגו' מהאי קרא דלא חוכל לאכול בשעריך סמוך וכן נראה מדברי
סמ"ג לאוין ס' רס"ד אבל מדברי הרמב"ם צפי' דהלכו' מעשר שני משמע דלוקין נל לאו דלא
בערתי ולא אכלתי באוני א"פ ש"י שאינן אלא לשון וידוי וכנראה מדברי התוס' ויד נראה לומר דמלא
בערתי אי נמי דאמי ללחו היינו לבצר בעומא אבל לאכול בעומא לא שמעינן מינ' אלא מלא
חוכל לאכול צפי' ריך כדמשמע הכא לא בערתי וגו' והיכן מוזכר על אכילתו והשתא נוכל לומר דהתם
צפי' לאחויי איסור הנאה לקודש ממעשר וכמ"ס התוס' שם וכו' מש"ה מיייתי התם מלא בערתי דהיינו
או לאיסור הנאה של ביטור במעשר ואח"י קודש מינ' בק"ו או בהקישא ואייתר לן והבשר אשר יגע
גו' לכל איסורין שבתורה כדאמר התם כנ"ל מזהר"ש . והנה סובר להשוות הסוגי' דיבמות ודפסחים
דסוגי' דפסחים דס"ל דמלא בערתי שמעינן לאו היינו לענין איסור הנאה דביטור במעשר וסוגי'
דיבמות דמהדר לאשכוחי לאו לאכול מעשר שני בעומא עלמו היינו לענין איסור אכילה אבל לענין איסור
הנאה של ביטור במעשר גם סוגי' דיבמות מודה דשפיר שמעינן הללו מלא בערתי ואכ"י יודע האין
יכול להשוות דא"כ דגם סוגי' דיבמות מודה דלענין איסור הנאה של ביטור במעשר שפיר שמעינן הללו
מלא בערתי תקשי א"כ אמאי אין לוקין על לאו דלא בערתי לענין איסור הנאה דהרי צהרי' משמע
בסוגי' דיבמות דאין לוקין על איסור הנאה דביטור דקאמר התם ואסור לבצר מהן בעומא והאכול
בעומא עלמן לוקה הרי דגבי הצערה בעומא לא הזכיר אלא לשון אסור לבצר
בעומא וגבי אכילה בעומא עלמו הזכיר דלוקה :

אמנם

הנראה לי להשוות הסוגי' ושיבואו דברי רבינו על ככון הוא . דוואי גם סוגי' דיבמות ס"ל
דשפיר שמעינן אזהרה מוידוי מעשר דלא בערתי ממנו בעמא בין לאיסור הנאה של ביטור
במעשר שטעמא בין לאיסור אכילה כדמשמע ליטכא דר"ש דקאמר לא בערתי ממנו בעמא בין שאני עמא
והוא עהור בין שאני עהור והוא עמא דלשון הוה משמע על אכילה בעומא הגוף ועומא עלמו וכמו
שהוסף רבינו לבאר במלות לא תעשה ק"כ וז"ל הזהירנו מאכול מעשר שני בעומא והאזהרה ממנו לא
בערתי ממנו בעמא . וצ"ה הקבלה בין שאני עמא והוא עהור בין שאני עהור והוא עמא . הרי שביאר
שכלה בקבלה בלא בערתי ממנו בעמא שמהורה על עומא הגוף ועומא עלמו כמשמעות בין שאני עמא
והוא עהור וכו' . ומאחר שלותה התורה לנקות נפשותינו מזה לומר צפינו לא עשינו כך וכך שמעינן
שהמה כולם מניטות גמורות כמו שהוכחתי מסוגי' דפסחים . והא דמהדר הש"ס דיבמות לאשכוחי אזהרה
מיוחדת לאכילה . הוא משום דבעינן למימר קמן דא"ג דשמעינן לאו מלא בערתי ממנו בעמא לאיסור
הנאה של ביטור במעשר עמא אפ"ה אינו לוקה עליו במדאילטרך והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל
דמהאי מדאילטרך נמי יש למעט גם אכול מעשר שני בעומא עלמו . ולכך מהדר לאשכוחי לאו יתירא
לאכילה לאגמורין דאכול מעשר שני בעומא עלמו אינו ממועט במדאילטרך ממלקות . והוא דסוגי'א
דפסחים אצל לא לריב"ל דס"ל לא יאכל איסור אכילה משמע ואיסור הנאה לא משמע . וגם ס"ל דחולין
שנשחט בעזרה דאורייתא . וא"כ ליכא למילף מלא יאכל לכל איסורין שבתורה שאסורין בהנאה . וגם
מאותו דלכלב תשליכון אין ללמוד לכל איסורין שבתורה שאסורין בהנאה . דאילטרך לחולין שנשחט בעזר'
במצוה דגמ' דפסחים הנ"ל (דף כ"ג ע"ב) משא"כ למ"ד לא יאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה
במשמע . וגם למ"ד חולין שנשחט בעזרה לאו דאורייתא . ילפינן לכל איסורין שבתורה שאסורין בהנאה
מלא יאכל . ומאותו דלכלב תשליכון . תקשי והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל צ"ה תשרף למה לי
בקוש' רב פפא דלגופי' לא אילטרך דיש ללמוד איסור אכילה ואיסור הנאה בהיקשא ממעשר שני כדקאמר
הש"ס ולמ"ד לא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע יש ללמוד אפי' בלא היקשא מקרא דלא
חוכל לאכול בשעריך דקדש כתיב צהרי' צהרי' קרא והוא ובכורה לאכך וגו' כמ"ס התו' בד"ה היקשא הוא .
דאסור בהנאה ובאכילה דלא חוכל לאכול כתיב ואכילה א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע
ודוק

וגם

לכל איסורין שבתורה שאסורין בהנאה צ"ה אינו ענין לא אילטרך דילפינן מלא יאכל ומאותו .
למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ונראה לי דמכאן הוליתו בסוגי' דיבמות דעל הצערה בשמן
של מעשר שני עמא אינו לוקה . דהוקשה להם והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל למה לי כקושית
הנ"ל דסוגי'א דיבמות ס"ל לא יאכל איסור אכילה ואיסור הנאה במשמע . או ס"ל דחולין שנשחט בעזרה
לאו דאורייתא ואייתר אותו דלכלב תשליכון לכל איסורין שבתורה שאסורין בהנאה . והוה ניחא לסוגי'א .
דיבמות למימר דכתב רחמנא והבשר אשר יגע בכל עמא לא יאכל לאגמורין במדאילטרך דאין לוקין על
הצערה בעומא . דאי לוקין על הצערה בעומא דמעשר שני א"כ תקשי והבשר אשר יגע בכל עמא לא
יאכל

לאוכלם בשעריך אם על חוץ לחומה בא להחיר ולאו שבכללות לא הוה כיון דעל כולהו קאי הוה לאו על כל חד וחד וכו' דמאי הוי דקאי אכל חד וחד אכתי כיון דהללו עלמו שהוא לא חוכל לאכול בשעריך הוה לאו שבכללות שבו כלולים ב' אסורי' חוץ לחומה ושלל לאכול בטומאת עלמו והשתא קאי הללו שבכללות אכל חד וחד ומתרחי' שלא ללקות כיון דהללו עלמו דקאי אכל חד וחד הוה לאו שבכללות והרי אפי' אילו לא הוה כתיב לאו כזה אלא על דבר אחד לא היו לוקי' על לאו כזה נכ"ש על עופי' הרבה על לאו אחד דכתיב דיהינן להו שיטתייהו דאין זה לאו שבכללות כיון דאסורי' מפורשים והוי כאלו כתיב הללו אכל כל חד וחד אכתי כיון דהללו עלמו הוה כלול בו ב' אסורין והוללו שבכללות אעפ"י דהוה כאלו כתיב אכל כל חד וחד אין ראוי ללקות עליו וא"כ אם נישב כנ"ל דמהדר פרע בהו ליחודי' לאוי ידעין דלוקין על לאו שבכללות זה תיהדר קוש' הש"ס לדוכת' כנ"ל דהשתא מכלן כל מה דמסני הש"ס לפרש"י וחוס' ודוק :

ומיהו יש לי ליטב קוש' זו עפ"י מה שהקשו החוס' שם על פירושם וז"ל א"ת מעשר גופא אמאי הדר ופרע ביה . וא"כ י"ל מדפרע במעשר גופי' הוה דידעין דלוקין על לאו שבכללות זה דהוה לא חוכל לאוכלם בשעריך . וכולהו הוה גמרינן ממעשר דהיקשא שהקשינו הכתוב בקר' דוהבאת שם ואכלת לפני ה' אלהיך במקום דקא מני לכולהו בגוה . ואע"ג דאין יתור בכחוב דוהבאת אפ"ה ילפינן היקשא אף בלא שום יתור כדמשמע בחוס' סוכה (דף ל"א) בד"ה ור"י סבר לא מקשינן וכו' בא"ד שם וז"ל ואפי' לר' יהודה דלא דריש קמוכין אלא היכא דמוכח ומופנה כדאמרינן התם מ"מ דהיקשא מודה וכו' . הרי מבואר דילפינן היקשא אע"ג דלא מוכח ומופנה . וא"כ מיהדר ומפרע לכולהו בלאו ולא חוכל לאוכלם למה לי אלא ליחודי' לאוי וכדמסי' הש"ס כמו שפרש"י וח' כל א' וא' לפי שיטתו ודוק העיב :

וזה דלא כמו שחירלו החוס' שם על קוש' וא"ת ומעשר גופי' אמאי הדר ופרע . אמנם אי הוה מפרשין דהללו דלא יאכל מעשר שני בטומאת עלמן נפקא מוידוי מעשר לא בערתי ממנו בטומא בין שאני טמא והוה עהור בין שהוא טמא ואני עהור ולא ילפינן מדרשא דלא חוכל לאכול בשעריך דדרשין דקאמר רחמנא הוה דאמרי' לך בשעריך תאכלנו הכא לא תיכול . אלא דאינו לוקה חוכל מ"ש בטומאת עלמן אלא בירושלים וכמ"ס רבינו זמנ' דמס' מכות דפ"י המעניות שלו . והביאו הרב בעל כ"מ בריש פ"ג מהלכו' מ"ס . וכח הרב בעל מגילת אסתר שרבינו מפרש הא דקאמר ר"ש והיכן מוזהר על אכילתו ויהי' פירושו ובאיזה מקום הוה מוזהר על אכילתו בטומאה ולא באיזה לאו . הוה ניחא דהשתא לא חוכל לאכול בשעריך לא הוה לאו שבכללות מהמין הראשון . דהא דדרשין דקאמר רחמנא הוה דאמר לך בשעריך תאכלנו הכא לא תיכול לא אפי' להזהיר שלא לאכול בטומאת עלמן דזה כבר ידעין מוידוי מעשר לא בערתי ממנו בטומא . ולא אפי' אלא לגלוי באיזו מקום הוה לוקה על לאו דוידוי מעשר . וא"כ לא הוה לאו שבכללות וכמ"ס שו"ס דשורש השני ע"ש ודוק העיב :

גם לפי מה שבארתי בשורש השני בישובו מה שקשה משיעור זה דמכות (דף י"ז) על שיטת הרב המגיד שכחב דפ' שני מהלכות מאכלים אסורים וז"ל ודע שאין לחמוה על מה שאמרו שאזהרת דהמה טמאה שיש לה ב' סימני טומאה בא חק"ו הלא אין מזהירין ועונשין מ"ה . לפי שאלו כבר נאסרה בלאו הבא מכלל עשה וכיון שכן אפשר ללאו שלהן לבא בק"ו . דא"כ מאי פריך על דרשת ר"ש וכי מזהירין מ"ה והלא התם כל האסורין באו באיסור ישה כמו שפרש"י שם דף הנ"ל בד"ה לפני זריק' ובד"ה לאחר זריקה וכן כתבו החוס' שם באמלע ד"ה איסור בעלמא . וחירלתי שם דכל זה לשיטת רבא דס"ל אפי' היכא דלא הוה הק"ו אלא גילוי מילתא בעלמא אין מזהירין מן הדין . משא"כ להנך אמוראי שהכרחי שם דקיימי בשיטת אביי דהיכא דהק"ו אינו אלא גילוי מילתא בעלמא מזהירין מ"ה . באמת מעיקרא ליכא כאן קוש' על דרשת ר"ש וכי מזהירין מן הדין כיון דהאסורים באו באיסור עשה כמו שפ"י רש"י שפיר מיייתין בק"ו האזהרה וכמו שכחב הרב המגיד ע"ש שהארכתי בדברים ישרים ונכונים מאד . ג"כ ניחא דלעולם האזהרה לאוכל מעשר שני בטומאת עלמן נפקא מלא חוכל לאכול בשעריך . ואע"ג דהוה לאו שבכללות לוקה עליו . דמהדר ופרע לכולהו ליחודי' בהו לאוי ש"מ דלוקי' על לאו שבכללות זה שהוא לא חוכל לאכלם . ולשיטת זו לא קשי' א"כ היאך מיתרלא קוש' הש"ס והא אן אלו הן הלוקין חקן כנ"ל דקוש' זו מעיקרא לא קשי' כלל לשיטת זו . דבאמת מזהירין מן הדין . כיון שכבר באו האסורין באיסור עשה ודוק העיב :

ולפ"ז י"ל הכי תרי סוגי' דלכאורה קתרי אהדרי . דמסוגי' דיבמות (דף ע"ג) מוכח דאין ללמוד מוידוי מעשר שום מניעה כמו שהכריח הרמב"ן . ומסוגי' דפסחים (דף כד) מוכח דשפיר ילפינן מוידוי מעשר שכל מה שלותה עליו חמורה לנקו' נפשותינו שלא עשינו כך וכך הם כולן מניעה ואזהרות גמורות כמו שהוכחתי בראיה ברורה :

וי"ר דשיעור דיבמות ת אצלל לשיטת הנך אמוראי דס"ל דכל היכא דהק"ו אינו אלא גילוי מילתא בעלמא שפיר מזהירין מן הדין . וא"כ קוש' הגמ' במכות והא אן אלו הן הלוקין חקן מעיקרא לא קשי' מידי כנ"ל . וא"כ שפיר י"ל דלא גמרינן מוידוי שום אזהרה כשיטת הרמב"ן . ואזהרה לאוכל מ"ש בטומאת עלמו נפקא מלא חוכל לאכול בשעריך . והא דקשי' א"כ הוה לא חוכל לאו שבכללות כנ"ל . יש ליטב דמהדר פרע הכתוב בכולהו ליחודי' לאוי ש"מ דלוקין על לאו שבכללות זה כנ"ל ודוק . וסוגי' דפסחים אצלל לשיטת רבא דס"ל אין עונשין מן הדין אע"ג דלא הוה הק"ו אלא גילוי מילתא בעלמא . וא"כ קשי' קוש' הש"ס דמכות והא אן אלו הן הלוקין חקן . ולפ"ז ע"כ ל"ל דנפקא אזהרה לאוכל מעשר שני בטומאת עלמו מוידוי מעשר מלא בערתי ממנו בטומא כנ"ל . א"א לומר דנפקא מלא חוכל לאכול בשעריך . דהקש א"כ תהוי לא חוכל לאכול בשעריך לאו שבכללות מהמין הראשון שכל הרמב"ן כנ"ל . ולשיטת זו ליכא לחירויי דמדפרע הכתוב לכולהו ליחודי' לאוי שמעין דלוקין

ראין לישב זה דכל כרחק גילה לנו הכתוב דלוקין על לאו שבכללות הזה דלא תוכל דקאמר הש"ס במכות (דף י"ח ע"א) אלא אמר רבא מכדי כתיב והנחת שם ואכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו' לכבוד רחמנא לא תוכל לאוכלם מיהדר מיפרש בהו רחמנא למה לי אלא ליחודי לאוי בכל חד וחד ועדפרט הכתוב ליחודי לאוי לכל חד וחד ש"מ דלוקין טל לאו זה דלא תוכל לאכול דאי אין לוקין למאי נפקא מיני' פרט הכתוב ליחודי לאוי כיון דאין לוקין אין נפקא מיני' אם הללו מיוחד בכל יחד או שהם ככולים בלאו אחד דא"כ הדרי שם קושיי הש"ס לדוכתא והא חנן חנן אלו הן הלוקין ולא חסישם השתא בחירולו של רבא אלא קרא יתירא מכדי כתיב בין לפרש"י שם בין לפי' החוס' שם דבאם אינו ענין לחוץ לחומה תהו ענין לדבר אחר כמו שפרש"י או כמו שפי' החוס' ש"מ ליחודי לאוי בכל חד וחד כלומר לכבוד לא תוכל לאוכלם ואזהרה מלינו כדסקלקא דנחין עד השתא דנוקמינן איסור חוץ לחומה בכל חד מק"ו דמ: שר ועיקר הללו דבכל חד וחד למלקות בדבר חדש הוא דקאמי בכל חד והשתא דחזר ומפרש בכולהו ליחודי לאו בכל חד וחד כלומר לגלוי לו למלקות באיסור דחוץ לחומה בכל חד וחד וכו' ופשיטא לפי' ר"י דמפרש דאחני הייתור לגלי לן דכל כל איסורין שאנו שומעין בכולן מק"ו הללו שבכולן יש חיוב מלקות דמכלן כל זה דלמא אילערך למיפרט בהו וליחודי לאוי היינו כדי לגלוי דלוקין טל לא תוכל לאכול בשעריך אע"ג דכלול' דו' ב' לאוין שאין ענינם וטעם איסורן שוה והוה לאו שבכללות בן מין הא' שכתב הרמ"ב דבאלו שבכללות כזה כ"ע מודין שאון לוקין עליו דאפ"ה לוקין על לאו זה . והשתא לא מיתרלא במה שכתב רש"י שם בד"ה קרא יתירה הוא וז"ל האי קרא דלא תוכל לאכול דקא מיני לכולהו בגוה דמכדי כתיב לעיל מיני' והנחתם שמה וכולהו דהאי קרא כתיבי לכבוד דתרי' לא תוכל לאוכלם

אמנם כדי לישב לדרך זה הקושי שהקשה הרמב"ן דנקט בכל דוכתי' אונס רחמנא פטרי' . ולשיטה רבינו הוה ליה למימר אונס רחמנא אזהרי' עליה . אשתיק לשון גמרא דמס' ע"ז (דף כ"ד ע"א) חנא נעבד שלו חסור ושל חסירו מותר . ורמינא חסירו נעבד כל שעובדין אותו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברלון . האי אונס ה"ד וכו' אמר רמי ב"ח לא . כגון שאנסוהו נכרים והשתחוה לכהמזו רידי' . מתקיף לה ר"ז אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר . אלא אמר רבא הכל היו בכלל לא תעבד . וכשפרע לך הכחוש וחי בהם ולא שימות בהם ילא אונס . והדר כתב רחמנא ולא תחללו את שם קדשי דאפי' באונס הא כילד הא בלינעא . הא בפרהסיא . והנה י"ל מאי אלא אמר רבא דקא' הש"ס . דלא שייך האי ליטנא אלא היכא דהדר ממילתא קמייחא . והכא הא לא אמר רבא תחילה שום דבר שיפול עליו לשון אלא אמר רבא דמשמע דהדר מקמייחא . והנראה לי בזה . הוא . דהתו' הקשו בד"ה מתקיף לה ר"ז אונס ר"פ . הימא מאי קפריך נהי דפטור ממיתה בדי' בד מ"מ לכחילה הוה חייב למסור עלמו למיתה . וא"כ למה לא יאסר מע"ס נעבד דהא פרהסיא דבסמוך לרבא קרי ליה נעבד מע"ס דחייב למסור עלמו ואע"ג דדיעבד פטור וכו' . ונראה לרבינו ילחק לפרש דבין ר"ז ורבא לא פליגי בהא דלכחילה חייב למסור עלמו . ורב זירא ה"פ אונס רחמנא פטרי' דעבד דכתיב ולנערה לא תעשה דבר א"ג שיש לו למסור עלמן אין לאסור בהשתחוואתו . ורבא מסיק דכיון דפרהסיא חייב למסור עלמו ע"ז קרינא ביה ואע"כ דעבד פטור נכ"ל . ביחור תירולו של רבינו ילחק הוא דר"ז ה"פ מתקיף לה ר"ז אונס רחמנא פטריה ומדפטרי' רחמנא באונס ממיתה ש"מ דעובד ע"א באונס לא מקרי עובד ע"א דכיון דלכו לשמים דאי עובד באונס נמי נקרא עובד ע"א אין סברא לפוטרו ממיתה . ואע"ג דבשוגג נמי רחמנא פטרי' שאני החס דכיון דקבלי' חלול לאלוה נ ביד הוא ומשום דאומר מותר הוא דפטור אבל אונס דרחמנא פטרי' ממיתה נ"כ משום דלכו לשמים ולא קבלי' עליה לאלוה וא"כ לאו נעבד הוא . ואע"ג דיש לו לכחילה למסור עלמו אין הע"ס משום דאע"ג שאין לכו לע"א אלא לשמים אפי' הוה עובד ע"א ומש"ה לוחה התורה למסור עלמו . אלא אע"ג דלא הוה עובד ע"א כיון דאונס הוא ולכו לשמים אפי' לוחה התורה למסור מש"ס קידוש השם . ורבא ס"ל דכיון דלוחה התורה למסור עלמו והוא אינו מוסר עלמו ועובד מקרי עובד ע"א . אלא דהתורה חסה עליו לפוטרו ממיתה בדעבד . ועיין בס' תורת חיים במס' ע"א ותמלא סבלין לזה אעפ"י שהוא כתב שם קלם בדין אחר . היולא מכל הלין שאני עומד בו . הוא דל"ז רס"ל דעובד ע"א באונס לא מקרי עובד ע"א ולא הוה נ"ב דכ"מ שם החוס' אין ללמוד מההוא שכתב במולך ודרשינן ההוא ולא אונס . לפטור אונס בשארי מלות התורה בק"ו כמ"ס הרמב"ם . דשאני אונס דע"א דכיון שהו' חסיד לא מקרי עובד ע"א כיון דלכו לשמים ואינו עובד ע"א כלל . ואילערך ולנערה לא תעשה דבר לפטורי שארי אונסים בכל מלות התורה . וא"כ לא הוה ולנערה לא תעשה דבר אלא שלילה . ולא מני' ה ואזהרה משא"כ לרבא דס"ל אפי' נובד ע"א באונס מקרי עובד ע"א כיון דמחוייב למסור עלמו . אלא דרחמנא חס עלי' ופטרי' ממיתה . שפיר יש ללמוד שארי מלות התורה בק"ו מ"א כמ"ס הרמב"ם ואייתר ולנערה לא תעשה דבר לאגמורין דהוי מניעה ואזהרה כנ"ל . אמנם מלינו במסכת נדרים (דף כ"ז ע"א) דקאמר רבא לרב הונא אונס הוא ואונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר . וא"כ לפ"ז קשיא דרבא אדרבא . דהכא משמע מדקאמר הכל היו בכלל לא תעבד . דאפי' עובד ע"א באונס מקרי עובד ע"א אלא דרחמנא פטרי' ממיתה וא"כ יש ללמוד שארי מלות התורה בק"ו מע"א דאונס פטור וא"כ אייתר ולנערה לא תעשה דבר . ובנדרים קאמר אונס רחמנא פטרי' דכתיב ולנערה לא תעשה דבר דמשמע שאינו אלא שליל' כדדייק הרמב"ן מדלא קאמר אונס רחמנא אזהרי' עלי' . ונ"ל דהיינו דקאמר אלא אמר רבא הכל היו בכלל לא תעבד וכו' דבאמת לפ"ז הדר ממה דקאמר רבא בלמא אונס רחמנא פטרי' דלא הוה אלא שלילה וס"ל דבאמת ולנערה לא תעשה דבר הוה אזהרה ודוק :

וא"כ סרה קושי' הרמב"ן מ"ל רבינו שהקשה ממה שתופס הש"ס ליטנא דאונס רחמנא פטרי' דכתי' ולנערה לא תעשה דבר . דהרי באמת הדר ביה רבא מהאי ליטנא כדמוכח ממאי דקאמר הש"ס בע"ז (דף כ"ד) אלא אמר רבא הכל היה לכלל לא תעבד וכו' כמו שפרשתי ודוק היטב :

ובחידושי להלכות יסודי התורה כתבתי . אחר שדקדקתי גל מה שכתב רבינו הרמב"ם . ומה עכו"ם שהיה חמורה מן הכל העובד אותה באונס אינו חייב כרת ואל"ל מיתה ב"ד ק"ו לשאר מלות האמורות בתורה ובצירות הוא אומר ולנערה לא תעשה דבר . דלכאורה י"ל אחר שלמד בק"ו מע"א החמורה מן הכל דאונס פטור א"כ למאי נ"מ הביא קרא דעירות שנאמר בו ולנערה לא תעשה דבר . ויור באמת קרא דולנערה לא תעשה לי . ותרלתי משום דמ"א ליכא למילף אלא דפטור הכחוש את האונס מכרת ואל"ל ממיתה . אבל עדיין לא שמענו שפטרו הכחוש ממלקות דלמא לא חסה רחמנא כולי האי לפוטרו אפי' ממלקות . והנה רבינו כתב וז"ל ואעפ"כ מפני שצב באונס אין מלקין אותו ואל"ל שאין ממיתין אותו וכו' לכן מקיים וצירות הוא אומר ולנערה לא תעשה דבר . ותקשי למה לי אי לפוטרו ממיתה ומכרת הא איכא ללמוד בק"ו ע"א החמורה . א"ו דאחי לאגמורין דאונס פטור אפילו ממלקות עכ"ל שם . אמנם אינו מוכרח . דודאי אחר שמלינו שפטור הכחוש אונס בע"ז החמורה מהיכי מיתי לחייבו מלקות . ואי משום דגלה הכחוש דאונס פטור גבי חייבי כרת ולא גילה הכחוש דאונס פטור גבי חייבי מלקות . דלמא לרבותא כתב רחמנא דאונס פטור אפי' בע"ז החמורה מן הכל . והא דאילערך ולנערה לא תעשה דבר היינו לאזהרה כמ"ס רבינו בסמ"ק שלו . ובהלכות סנהדרין . והביא ג"כ קרא דעירות ולנערה לא תעשה דבר להחזיק דבריו דלא מצעי' שפטור הכחוש את האונס . אלא שכתב אזהרה מיוחדת לב"ד שכל המעשה את האונס נובד באזהרה . וק"ל :

אמנם קשה לי על רבינו שכתב שאין מלקין ואין ממיתין אלא לעובר ברלון וד דים ובהתראה שני בנותן מזרעו למולך ונחתי את פני באיש ההוא מפי השמועה למדנו ההוא ולא אונס וכו' מה עכו"ם שהיה חמורה מן הכל וכו' . א"כ משמע שתופס שיטתי' דמ"ד מולך ע"ז היא . ובפ' ששי מסלכות

מרגניתא שורש השמיני טבא

תעשה דבר לא תיה דרשינ קרא דלנערה חטא מות משום דהיינו חומרים דלגופא אחי לפטור הנערה ולכך
אילערך ולנערה לא תעשה דבר לפטור הנערה כי היכי דלהוי קרא דלנערה חטא מות קרא יתירה לדורשו
מלה מלה ז"ל דכלא קרא דלנערה לא תעשה דבר קרא דאין לנערה חטא מות יתורא הוא דלפוטרה
הנערה ממת האיש אשר שכב עמה לבדו נפקא ואמנס הנראה בכוונת רש"י והרמב"ן שכתבו דקרא
דולנערה לא תעשה דבר אילערך לפוטרה הנערה ממיתה ולא למדו פטור דנערה מומת האיש אשר שכב
עמה לבדו הוא דגם קרא דומת האיש אשר שכב עמה לבדו נדרש בקידושין דף ע' ובסנהדרין דף ס"ו לרבי דאם
באו עשרה אנשים על נערה המאורסה שלא כדרכה דהראשון בסקלה וכולן בחנק ול"ר יונתן דאף שאין שניהם
שוין כאחד . וכחכ"ר רש"י שם לבדו קרא יתירא הוא דהא כתיב ולנערה לא תעשה דבר ודוק :

אמנם

הנראה לי לשיטת רבינו דהוא מפרש ומתו גם שניהם עד שיהו שוין כאחד כמו שפרש ר"ם
בחוס' קידושין (דף י') וז"ל ור"ם מפרש עד שיהיו שניהם שוין במיתה אחת ולא בבני
עונשין חליא מילתא ואפי' גדול הבא על הקטנה חייב אם הן שוין בקטלא יקאי אמילתא דר"ם דאמר
בפ' ד' מיתות גבי נערה המאורסה דר"ם קבר נערה ולא קטנה וחכמים חומרינ נערה אפי' קטנה במשמע
וכו' נכ"ל וא"כ לפ"ז אם פסקינן כר"ם דנערה ולא קטנה ואמרין דלחי לגמרי פטור חלל מקטילה אבל
מחנק לא פטר הוא דאילערך מלת לבדו לחייבו חנק דכלאו תיבת לבדו לא הייתי מחייב אפי' חנק
משום דהייתי חומר כתיב ומתו גם שניהם עד שיהיו שניהם במיתה אחת חייב פסקינן כחכמים דנערה
אפי' קטנה במשמע לא אילערך קרא דומת אשר שכב עמה לבדו דכלא"ה מהיכי תיתי לפוטרו הא שניהם
שוין במיתה דהרי הבעל בסקילה וגם הקטנה חלו היתה גדולה ג"כ בסקילה וכן אם פסקינן כרבי דס"ל
דנערה שבאו על נערה המאורסה בשלא כדרכה הראשון בסקילה וכולן בחנק אילערך תיבת לבדו דכלא"ה
הייתי מחייב כולן בסקילה משא"כ לרבנן דס"ל דכולן בסקילה לא דרשינ מחיבת לבדו כלום אם לא
דנימא דחכמים דס"ל עשרה שבאו על נערה דכולן בסקילה סבירא להו כר"ם דנערה ולא קטנה וכי פטר
רחמנא הבא על מאורסה קטנה מקטילה הוא דפטר אבל חנק חייב הוא דאילערך לבדו כנ"ל אבל אם
פסקינן כחכמים דר"ם דס"ל נערה אפי' קטנה במשמע וגם פסקינן כחכמים דרבי דנערה שבאו על נערה
המאורסה שלא כדרכה דכולן בסקילה ח"כ לא דרשינ מחיבת לבדו כלום ותקשי האי לבדו מאי עבדינן
ב"י ונ"כ ז"ל דאי לטרך לבדו כי היכא דתהוי ולנערה לא תעשה דבר מיותר לאגמורין דולנערה לא תעשה
דבר הוה מניעה ואזהרה לב"ד כמ"ס רבינו הרמ"ם דם ולא שלילה ופיצור בצלמא ודוק :

והנה

רבינו הרמב"ם פסק בפ"ג מהלכות איסורי ביאה ה' ו' דנערה שבאו על נערה המאורסה שלא
כדרכה כולן בסקילה כחכמים דרבי גם פסק בהלכה דהבא על קטנה מאורסה צניח אביה דהוא
כולן בסקילה כחכמים דר"ם משום דיש לנו לפסוק צתרוייהו כחכמים דלכך שנאן התנא בלשון חכמים כד'
דנפסקו כוותייהו וא"כ אייתר לי' האי תיבת לבדו דהשתא ליכא למידרש מידי מהאי תיבת לבדו וע"כ
ז"ל דאילערך תיבת לבדו כי היכא דתהוי ולנערה לא תעשה דבר מיותר לאגמורין דהוה אזהרה ומניעה
במורה ולא פטור ושלילה ודוק :

ובזה

נתישבה קוש' הרמב"ן דאמאי נקט הש"ס בכל מקום האי ליטנא דאונס רחמנא פטרי' ולא נקט
אונס רחמנא אזהרי' גליה . די"ל דהש"ס נקט האי ליטנא דאונס רחמנא פטרי' משום דרחמנא
פטרי' פסיקא לכ"ע דודאי לר"ם דס"ל נערה ולא קטנה ולרבי דס"ל עשרה שבאו על נערה המאורסה
שלא כדרכה הראשון בסקילה לא הוה ולנערה לא תעשה דבר חלל ע"ל נערה המאורסה
דתיבת לבדו אילערך לדרשויהם ולא הוה ולנערה לא תעשה דבר אזהרה חלל אי לא פסקינן כרבי וכו' .
לכך נקט הש"ס בכל מקום אונס רחמנא פטרי' שהוא פסיקא חליבא דכ"ע ודוק העיב :

ואם

נפשך לומר א"כ אמאי לא משני הש"ס בקדושין (דף י"ד ע"א) על מאי דפריך התם ורבנן
האי לבדו מאי עבדי לי' דאילערך לבדו כי היכא דתהוי ולנערה לא תעשה דבר אזהרה ולא
שלילה י"ל דבאמת ה"מ לשנוי הכי חלל דלא משני הכי משום דהוא מלי המקשה להקשות ח"כ לחכמים
הוה עפי מפר"ג ג' מלות ואו לר"ם הוה מלות אחת חסירה מפר"ג וזה לריך להאריך למימר דלרבנן
דסבירא להו דולנערה לא תעשה דבר הוא אזהרה . סבירא להו במלות מן המלות דס"ל לר"ם שהיא חובה
שהיא רשות ולר"ם איפכא ולכך משני מה דמשני כדי לקלר וכמו שמבאר בכללי הש"ס דלפעמים חשפ"י
שהי' יכול המתוך לתרץ תירוצ' יותר מרווח לא משני הכי מפני האריכות ומשני מה דמשני מפני אהבת הקילור
ע"ש ועיין בדברי הרמב"ם בריש שורש הראשון שכתב וז"ל ומפני התפשטות החשבון הזה ר"ל חר"ג
מלות בכל מקום כאמר שהוא מקור ביום מפי משה בסיני ועם כל זה אין נמנעין ממחלוקותיהם במלות מן המלות
שזה יאמר רשות וזה יאמר חובה . כי יודע האומר רשות שיש מלות ממלאת החשבון ולא יקפידו לשאול
עלי' ולמנוחה מפני עומק השנין ורחוקו שיבארו כל התורה וכו' ע"ש ודוק :

ועו

נ"ל ליטב . דלפטור אונס לא אילערך קרא דולנערה לא תעשה דבר דכבר נלמד דאונס רחמנא
פטרי' מההוא דכתיב גבי מולך שבא בקבלה מפי השמועה ההוא ולא אונס ולא שוגג ולא מוטעה
כמ"ס רבינו הרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה ה' ד' וז"ל וכל מי שנאמר בו יהרג ולא יעבור ועבר
ולא נהרג הרי זה מחלל השם . ואם היה בעשרה מישראל ה"ז חילל את השם בריב ובעל מלות נעשה
שהיא קידוש השם . ועבר על מלות ל"ס שהיא חילל השם . ואעפ"כ מפני שעבר באונס אין מלקין אותו
ואל"ל שאין ממיטין אותו ואפי' הרב באונס . שאין מלקין וממיטין חלל לעובר בריבוי ובידיו והתראה שנא'
בנותן מזרעו למולך ונחתה אם פני באיש ההוא . מפי השמועה למדו ההוא ולא אונס ולא שוגג ולא מוטעה
ומה עכו"ם שהיא חמורה מן הכל העובר אותה אינו חייב כרת וא"ל מיתה ב"ד . ק"ו לשאר מלו' האמור'
בתורה . ובעריות הוא חומר ולנערה לא תעשה דבר נכ"ל . הרי מבאר דלפטור הנערה האנוסה לא
אילערך קרא דולנערה לא תעשה דבר דיש ללמוד בק"ו מעכו"ם החמורה מן הכל שנאמר בק' הסו' ולמדנו
מפי השמועה ההוא ולא אונס ולא שוגג ולא מוטעה . וכי אילערך ולנערה לא תעשה דבר לאזהרה לב"ד
כמ"ס רבינו . ולקמן אבאר מה שיש לדקדק על זה :

[illegible]

כרגניתא שורש השמיני טבא פט

באמת למד לא יבדיל אינו שלילה קאמר דהלכתא כוונתי וכמו שפסק רבינו עלמו כהאי מ"ד דלא יבדיל אינו שלילה אלא לאו גמור. ומהאי מ"ד דלא יבדיל אינו שלילה משמע כדברי הרמב"ן דהאי תנא דאינו מפרש שלא יבדיל הוא שלילה אלא מפרש שהוא לאו גמור איכא למימר שהוא משום טעם הרמב"ן. והנראה בזה הוא. אחר שאבאר שיטת רש"י בזבחים (דף ס"ו ע"א) שפירש על הא דקאמר הש"ס הכי השתא תסס כיון דכתיב בעל הבור וכו' הכא מכדי כתיב והקריבו חלק הכתוב בין חטאת העוף. לא יבדיל למה ש"מ אין לריך להבדיל. וז"ל בד"ה מכדי כתיב בעולת העוף והקר בו. ומינה נפקא לר"א בר' שמעון הבדלה בעולת ה' וק' בהכל שוחטין ולא דרש ומלק והקטיר כדדרשין לשל מה הקטרה הראש ב' כמו וכו' דחיפוק ליה הבדלה מהתם דהך קבירא ליה ליה שימלוק את כולן. אלא דוקא רוב שנים ויליף לה מקראי. ואפי' רבנן דפליגי עליה התם עיקר הבדלה ב' ולה לא נפקא להו אלא מוהקריבו דמשמע חלק את זה מן החטאת. הילכך ע"כ ולא יבדיל האומר בחטאת למה לי כלומר מאי קאמר לן ש"מ אין לריך להבדיל קאמר. הילכך נפקא לן העולה מוהקריבו דלריך להבדיל דהא חלק ביניהן. דאי אזהרה היא בחטאת שלא יבדיל. היכא נפקא לן בעולה מוהקריבו דלריך להבדיל אינו מוזהר שלא להבדיל הוא דנפקא לן מחילוקו. ולא שטעון הבדלה. האי למה לי כמו מאי היא עכ"ל. הנה מה שיש להקשות. ל פירוש זה. דהא גופא קשי' דמנא לי' לר"א בר' שמעון לפרש לא יבדיל אין לריך להבדיל והקריבו חלק וכו' ד' ולת העוף טעון הבדלה. דלמא באמת לא יבדיל אזהרה בחטאת שלא יבדיל. והקריבו חלק וכו' ללמדנו דבעולת העוף אינו מוזהר שלא להבדיל. וא"ל דס"ל לר"א בר' שמעון וכו' שיש לנו לפרש בלאו לשלילה מפרשין לשלילה ולא לאזהרה. והכא יש לפרשו שלילה כמ"ס החוס' שם בד"ה אלא מנחה וכו' וז"ל. אבל הכא דמקבירא ה"א דמבדיל לפי שזריך לרס אמרינן דכי כתיב לא יבדיל א"ל להבדיל קאמר עכ"ל. דא"כ קשה למה האריך הש"ס לומר אבל הכא מכדי כתיב והקריבו חלק הכתוב וכו' כיון דאין מכל זה הכרח דלא יבדיל אין לריך להבדיל. ולא הוה לי' למימר אלא הכי השתא תסס כיון דכתיב בעל הבור עליו' הוא דרמי לכסוי' אבל הכא יש לפרשו שלילה כמ"ס החוס' דבשלמא על חוס' ל"ק. די"ל דזה שפירשו החוס' אבל הכא דמקבירא ה"א דמבדיל לפי שזריך לרס וכו' היינו כקברת המקשה. אבל הסרלן עדיפא משני לי' משא"כ לשיטת רש"י קשה. ונ"ל פשוט וברור דאין זה קושיא. די"ל שר"א בר' שמעון קיבל מרבו שלמדו מפי השמועה ממה מסיני דהבדלה בעולת העוף נפקא מוהקריבו חלק בין חטאת העוף לעולת העוף וכמו שרגיל רבינו הרמ"ם לפרש כן וכל חיבורו הגדול מלא מזה וכאשר השריש לנו בשורש הראשון ובהקדמותו לסדר זרעים צפ"י למשניות. והשתא יליף שפיר דע"כ לא יבדיל האומר בחטאת העוף ע"כ פירושו אין לריך להבדיל דא"כ איך יוליא לנו מוהקריבו חלק וכו' דעולת העוף טעון הבדלה כמו שבאה הקבלה דהבדלה בעולת העוף מוהקריבו חלק וכו' נפקא כנ"ל ודוק :

ובזה מיושב מה שזאריך רש"י לומר ואפי' רבנן דפליגי עלי' התם עיקר הבדלה בעולה לא נפקא להו אלא מוהקריבו. דהוא שפת יתר. שאנס למה שפרשתי דבא זה מפי השמועה דהבדלה בעולת העוף נפקא מוהקריבו חלק כיהא. דלכאורה תקשי הא על דבר שבא מפי השמועה אין חולק כמו שהשריש לנו רבינו הרמ"ם בריש שורש השני. לכך מפרש רש"י דבאמת ע"ז דהבדלה בעולת העוף מוהקריבו נפקא לא פליגי. ולא פליגי אלא אי כמשפט האומר בעולת ה' וק' כמשפט חטאת העוף. או כמשפט חטאת בהמה כדאי' בחולין (דף כ"א) ומפלוגתא זו יוליא להם נפקותא בהבדלת העוף למר לריך שימלוק את כולן. ולמר רוב שנים אבל בעיקר הבדלה דנפקא מקרא דוהקריבו אין חולק ודוק :

ובחידושי הלכות שלי למס' זבחים ישבתי שפת יתר זה ברש"י בענין אחר. עפ"י מה שהקשה הרש"ם בא בחולין (דף כ"ב) וז"ל ואיכא למידק אשמעתין דהכא אמרינן דלר"א בר' שמעון בעולת העוף דוקא אוחז הראש בגוף ומזה דגמרינן מחטאת העוף ואלו זבחים אמרינן אומר ה' ר"א בר"ם שמתני שמבדילין בעולת העוף ומאי לא יבדיל אין לריך להבדיל. והיא ג"כ קושי' החוס' בחולין (דף כ"א) ע"ב בד"ה ואינן מבדיל. ותירץ הרש"ם בא די"ל דהתם משמ"י דרבי' והכא דידי' ודוקא נמי דקתני התם שמעתי וכו' עכ"ל ואין להאריך כאן ואם בעל נפש אחת תעמוד ע"ז בשום שכל והתבוננות בעומק ברורי הדברים ודוק :

אמנם אי קשי' הא קשי' מי הכריח לרש"י לפרש כן ולמה לא פירש כפשוטו וכמו שפי' ר"ם באמלע ד"ה ור"א בר"ם וז"ל ור"ם מפרש וכו' שבקי לקרא וכו' ולאסור אף בשעת המילוי לא אחי קרא. דמוהקריבו הוה נפקא וכו' ודוק :

והנראה בזה פשוט דהוכרח לפרש כן. דאי כפשוטו תקשי אכתי מנ"לן למימר דוהקריבו חלק דבחטאת העוף אינו רשאי להבדיל דלמא והקריבו חלק וכו' אחי לאגמורין דבעולת העוף לריך להבדיל כמו שאכתוב לקמן מהיכא הוה נפקא דעולת העוף בעי הבדלה. לפוס מאי דלא הוה כתיב ולא יבדיל. ובחטאת העוף אינו לריך להבדיל. וא"כ ע"כ יש לפרש לא יבדיל דאינו רשאי להבדיל דאי אינו לריך להבדיל וכמ"ס החוס' לא יבדיל דכתב רחמנא למה לי הא הוי נפקא מוהקריבו חלק דאינו לריך להבדיל כמ"ס ודוק הטיב :

ובדרך אחר יש לתרץ דהוכרח רש"י לפרש כן דאי כפשוטו אכתי תקשי מנ"ל דלא יבדיל אין לריך להבדיל דלמא לעולם לא יבדיל אזהרה דאינו רשאי להבדיל ואי משום דללא רשאי להבדיל לא אילתרך קרא דלא יבדיל דהא כבר מוהקריבו נפקא דחילק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף. לענין הבדלה וכמו שפי' ר"ם. די"ל דאי לא כתב לא יבדיל הייתי אומר דבעולת העוף לריך למלוק את כולן כמו שיש ללמוד מהיקשא דומלק והקטיר מה הקטרה הראש בעלמו דהרי כל עיקר דלא ס"ל לר"א בר"ם היקשא דומלק והקטיר לענין דלריך למלוק את כולן היינו משום דמסתבר לי' לפרש כמשפט האומר ב' ולת העוף כמשפט חטאת העוף מה להלן כשהוא אוחז הראש בגוף מזה דכתיב ולא יבדיל כמו שפי' רש"י בחולין אף כאן כשהוא אוחז הראש בגוף מזה וכיון דדריש כן חו"א לו ללמוד מהיקשא דומלק והקטיר לענין שזריך

מגילת אסתר שורש השמיני הרמב"ן

שמ"ע אינו נאמן : ונה שומר עוד (ה) כי
 לדעתו אין שום לאו שלילת רק אותו שמפרש
 זו הפסוק הטעם נ"ל כי זה אי אפשר שהרי
 לא חלל הוא שלילת לפי מה שהבחנו מהתנחומ'
 ואין שם טעם בפסוק
 וכן הדין דפי' קדש קדשי'
 היא שלילת בודאי למאן
 דאמר אין לריך להבדיל
 וגם כן שם אין טעם
 בפסוק : ונה שאי עוד
 כי

בעצמו עם ההשתכלות וכאשר הי'
 זה בן אין ראוי שימנו מן הלאוין
 שהם שלילה במצות לא תעשה
 בשם פנים וזה ענין מושתי לא יצטרך עליו עוד
 זולת מה שהזכרנו מהבנת עניני המלות עד שיבדיל
 בין האזהרה והשלילה : וכבר נעדם מזולתנו זה עד
 שמנה לא תצא כצאת העבדים ולא ידע כי זה שלילה לא אזהרה ובאור
 זה כמו שאספר וזה כי האל כבר דן במי שיכה את עבדו או את אמתו
 הכנעני ויהסרהו בעת ההכאה אחד מראשי האברים שהוא יצא לחרות והיה
 עולה במחשבתנו אם הדבר כן בעבד כנעני כל שכן באמה עבריה ושהיא
 כשהסרה אחד מראשי אברים תצא לחרות ושלל ממנה זה הדין באמרו
 לא תצא כצאת העבדים כאלו יאמר אינו מתחייב שתצא לחרות בחסרון
 אבריה וזה שרית דין ממנה לא אזהרה וכן פירשו אותו בעלי הקבלה
 ואמרו במכילתא לא תצא כצאת העבדים אינה יוצאה בראשי איברים
 בדרך

מרגניתא טבא

לזכות די"ל דמשקרי כדי להטיב לקרובים לא כ"ש דלא מהימני עכ"ל . ח"ו דלא יומתו אבות על בנים
 לאו גמור הוא שהיא אזהרה לב"ד שלא יקבלו עדות הקרובים . ולכך חילטריך לא ימותו יתירא לאגמורין
 דב"ד שמקבלין עדות הקרובים לזכות נמי : וזרין בלאו . דאי מק"ו לא היו עוברים בלאו דאין מזהירין מן
 הדין . וא"ג דאכתי קשי' מנלי' להש"ס לאוקמי ימותו יתירא באש אינו ענין לחובה ח"ו לזכות : דלמא
 לחוב חילטריך לאגמורין דלאו גמור הוא . דאי אחד ימותו הייתי אומר דאינו חלל שלילה . על כל פנים
 מוכח מוסגי' הש"ס דקים להו דלא ימותו לאו גמור הוא . מדפריך אשכחן לחובה לזכות מנ"ל . ומאי
 קוש' דלמא מק"ו ככ"ל . ח"ו דקים ליה להש"ס דב"ד שמקבלין עדות הקרובים עוברים בלאו גמור . וע"ז
 פריך אשכחן לחובה לזכות מנל"ן דעוברים בלאו . ומק"ו אין מזהירין . והואיל וזכינו לדין דקים ליה להש"ס
 דהב"ד עוברים כשמקבלין עדות הקרובים אינו מן הקושיא מנא להו להכמיס . דיש לומר דבא להם מפי
 השמועה . וכמ"ס רבינו הרמב"ם דריש פ' י"ג מהלכות טדות וז"ל . הקרובים פסולין לעדות מן הסורה
 טבא לא ימותו אבות על בנים מפי השמועה למדו שכלל לאו זה שלא ימותו אבות בעדות בנים עכ"ל .
 כן י"ל שגם זה למדו מפי השמועה שהוא לאו גמור ולא שלילה ודוק :

ואעפ"י

שהעליתי בשורש השני דהא דריש הש"ס מאבות אבות חרי זמני קרובי האם קצירא ליה
 לרבינו דאינו חלל אשכחא ולא דרשה גמורה היא . מ"מ העליתי שם דימותו ימותו חרי
 זמני דרשא גמורה היא עין שם : ודברי בעל ס' מגילה אסתר בזה . הנה דברים שאין להם
 שחר :

תו

כהב הרמב"ן וז"ל : וכן בלא יקום עד א' באיש וכו' עכ"ל לכאורה קשיא . מאי קא קשיא ליה
 מלא יקום עד אחד באיש . דבודאי לא יקום עד אחד באיש ח"א לומר זו שהוא שלילה . דמהיכי
 חיסק אדיתין לרון בעד א' אחר שכתוב עפ"י שנים נדים יקום דבר בין בנפשות בין בממון . ואפשר לומר
 דקר"א דאדם המוחזק לדין בכשרות ומהימן ליה כבי חרי שיכול לרון על פיו . בא הכתוב לשלול שאפי'
 אדם שהו' מוהז' בהכלי הכשרו' אין לרון על פיו . ותכלין לזה חמל' בלי רבינו טב' בלא רפ"ה הדין שכל
 לכרות הגדרים או לחייב ממון בעדות עד אחד . ואפי' היה בתכלית הכשרות והוא אומר לא יקום עד א'
 באיש וכו' . אמנם כ"ז אינו מוכרח דמי יבא אחר גזירת העלך שגזר בחורטו עפ"י שנים נדים יקו' דבר
 לרון בלי א' אפי' שיהי' בתכלית הכשרות . וע"כ כי חילטריך לא יקום עד א' באיש לאזהרה הוא דחילטריך
 ולא לשלילה . ורבינו שכתב בל"ת רפ"ה קושטא דמילתא קאמר ודוק :

שוב

כהב הרמב"ן וז"ל : אכל אין שלילות בתורה בלאו וכו' כי עמא הוא עכ"ל . וכתב נ"ז בעל
 מגילת אסתר וז"ל . ומ"ש יוד כי לדעתו אין שום לאו שלילות רק אותו שמפורש בו בפסוק
 הטעם . נ"ל כי זה א"א שהרי לא חלל כלל האדם העבדים הוא שלילות לפי מה שהבחנו מהתנחומא ואין שם טעם
 בפסוק . וכן הדין דפרק קודש קדשים היא שלילה בודאי למאן דאמר אין לריך להבדיל וג"כ שם אין טעם
 בפסוק עכ"ל . ולא ידעתי מאי קאמר דהרמב"ן דקאמר אין שלילות בתורה בלאו הנאמר בפני עומה .
 באמת

הנה הדין דפי' קדש קדשי' היא שלילת בודאי למאן דאמר אין לריך להבדיל וג"כ שם אין טעם בפסוק . וכן הדין דפרק קודש קדשים היא שלילה בודאי למאן דאמר אין לריך להבדיל וג"כ שם אין טעם בפסוק עכ"ל . ולא ידעתי מאי קאמר דהרמב"ן דקאמר אין שלילות בתורה בלאו הנאמר בפני עומה . באמת

הרמב"ן שורש השמיני מגלת אסתר פח

גיד הנסה וכדרך אשר לא יעצד צו ולא יזרע ולא ימנה לא יקרב איש זר צעציר היות צו לאו אחר תפוסה צכל עצודת שצמקדש שנא' לא יקרב אליהם וימנה ולא יהי כקרב וכעדתו כמו שצארכו אצל מה

ואדם אין והמתים אינם יודעים מאימה וזולתם רבים * הנה כבר התבאר לך ההפרש שבין האזהרה והשלילה וזה שהאזהרה מענין הציווי לא תהיה אלא בפעולות הצווי בשוה ר"ל כי כמו שפעולת הצווי לעולם עתידה כן האזהרה ולא יתכן שיהיה הצווי בעבר וכן האזהרה ואין פנים להכניס הצווי בספור כי הספור צריך לנשוא ונושא והצווי מאמר שלם כמו שהתבאר בספרים המחזרים לזה והאזהרה גם כן לא תכנס בספור ואין כן השלילה כי השלילה תכנס בספור ותשלול העבר והעתיד והעומד וזה כלו מביאר בעצמו

אלא כמו ילמוד סזוס מהנפורי עכ"ל * וא"כ כנסה לא יהי ג"ש מ"נ מן החו' פי' כמו מה שנלמד סתו' מן המפורש ומה שאמר עור (ב) כי זהו דרכם צגמרא כדי להגדיל הדב כהסיד דפרק צמרא דמ"ק אני אומר כי אין זה מהמקומות שדברו חכמים צלשון הצאי רק כל דבריהם צזה המאמר הם אמתיים ונאמנים כי אצל שלא פרע ולא פרס חייב מיתה * ומה שאמר (ג) כי היא רשות פטור אני אומר כפי נמי דהוא פטור מדיני א"ס אצל חייב הוא צדיני שנים וזה חייב מיתה שאמרו * ומה שאמר עיד (ד) שצנין השלילות לריך דקדוק גדול לראות איזה הוא שלילת ואיזו היא נגד עה כי לפי דרך הרב לא יומתו אצות על צנים יהיה ש"לם והוא

צו שלילות לומר אחס לא יהיה עליכם חיוצ מיתה צהמנעכם וזה כשאר הצלים הנותחייצים כשלא יהיו פורמים וזה כלו אסמכתא שהכתוב הוא מניעה וחיוצ מיתה להם (ג) ורשות ופטור לאחרים על דרך מנהג להכמים לומר צדרך אגדה ואסמכתא ואמת כי מה שאמרו צגמרא סנהדרין כל המחזיק צומחלות עובר צלא תעשה שנאמר ולא יהי כקרב על דרך הוכחה היא אצל עיקר הכתוב צומחלות הכהוני צלצד והם ז"ל סמכו לו שאר המחלות להזכיר מהם (ד) ב יענין השלילות לריך דקדוק ולא יתפשט כאשר הרב מרחיב צו כי ראוי לפי דבריו שנאמר צלא יומתו אצות על צנים וצנים לא יומתו על וגו' שהוא שלילה לו' שאין אדם מהחייב מיתה צעדות הקרובי' לשליל מהן דין ע"ש צע' עדיסאו ג' עדי' יומ' המה

הרב מנא' למנוס וכן הוא האמת ונ"ל שצו אינה שלילה כלל כי צאמרו על איזה לאו שהוא שלילה פירושו שצא לשלול ממנו דין האמור צמקוס אחר דומה לזה כמו אס כי' מנוס צראשונה שצדין ממנו יש לנו להאמין צדות הקרובים וצפסיק לא יומתו אצות על צנים יזהיר על פסולס צענין מיתה הנה אז תקרא שלילה אמנם עתה שלא הזכיר צדות הקרובים צממון איך יצא לשלול מה שלא נרמז צסוס מקוס ומה שאמר כי צא לשלול ממנו דין צדות על פי שנים עדים זהו צלתי אפשר שהרי צצסוק זה של לא יומתו אצות על צנים לא חלק צין שנים לאחר שהרי על כרחך איצטריך לפסול אפי' אחד כגון האצ על הצן או הצן על האצ דסד"א שיהא נאמן אחרי שהוא קרובו ולא יגרס מיתתו אס לא היה צדותו נאמנה קמ"ל שצ"מ

מרגניתא טבא

למנוס שצמקוס שצא הרמב"ן לספור דברי רבינו אדרב' * משם אסס מולא ראה לרברי רבינו כמ"ש וסו לא מירי :

תו כחצ הרמב"ן וז"ל ב וענין השלילות לריך דקדוק ולא יתפשט כאשר הרב מרחיב צו וכו' שאינה חייבת מיתה צצבור צצדות עכ"ל * ומה שצראה צזה הוא * דיש סכרה דע"כ לא יומתו אצות על צנים לאו גמור הוא ולא שלילה * דאי שלילה * תקשי לא יומתו לא יומתו מרי צימני דכתב רחמנא לאגמורין דאף לצכות פסולין הקרובין כדאיסא צסנהדרין (דף כ"ח) אשכחן לחובה לצכות מכלן אמר קרא יומתו יומתו מרי צמני אס אינו ענין לחובה סנהו ענין לצכות * למה לי * סיפוק ליה מק"ו כמו שכתב הרב צל כ"מ צפי"ג מהלכות עדות צתירולו סס על קושיא אחס * וז"ל ואדרבה אית לן למימר שסא לחובה דיש ידיס מוכיחות דקושעא קאמרו דהא קרובים רחמי להדדי ואי לאו קושעא לא הוו מקהדי אפי"ה לא מהימני : לצכות

מדאמרו בגמ' דסנהדרין ראוי לילטרע ולא אמרו לוקה בלרעת . דאסמכתא בעלמא היא . דאי מדרש טיק
הוא למה לא אמרו לוקה בלרעת . דלפוס מדרש הנחומא דדריש קרא כמו שהביא רבינו ראוי לומר לוקה
בלרעת שהרי מפרש לקרא כאשר דבר ה' ביד משה לו ש' נשו כאשר דבר ה' ביד משה לו שילקה בלרעת
ומאי לשון ראוי . א"ו דהש"ס ס"ל דאסמכתא בעלמא היא . ולענ"ד אין הוכחה הרמ"בן מוכרחה . די"ל
דוראי כל החולק על הכהונה בודאי לוקה בלרע כמבואר בקרא דכאשר דבר ביד משה לו כמו שדרש
בנחומא . והא דקאמר בגמ' ראוי ללקות היינו משום דהש"ס מייירי מכל המחזיק במחלוקת ומיירי אפי'
במחלוקת שאינו כל הכהונה . וזה בודאי רק דרך אסמכתא הוא . משום דפשטה דקרא בחולק על הכהונה .
(וכמו שכתב רבינו הרמ"בס וז"ל . ואע"פ שגמלאנו להם לשון אחר בגמ' סנהדרין וכו' זה על ל' אסמכתא
לא שיהי' דקרא בכוונ' הזאת עכ"ל) ועל דעתי הא דקאמר רב אשי ראוי לילטרע היינו דהוא פליג על מאי
דקאמר ההם אמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהי' כקרח וגו' כמשמעות רב אשי אמר .
וכ"ז אמר רב אשי אמר שאין ראוי לומר אפי' על דרך אסמכתא עובר בלאו כיון דאפי' בחולק על הכהונה
שהוא פשטה דקרא כמו שדרש בנחומא הנ"ל לשיטת רבינו אינו לאו אלא שלילה לומר שלא יקרה לו כמו
סקרה לקרח כלומר שיבלע וישרף אלא שילקה בלרעת . ואף שאתה רוצה לסמוך לזה כל המחזיק במחלוקת
אין ראוי לך להחמיר בכל מחזיקי מחלוקת יותר מחולק על הכהונה . לומר שהוא עובר בלאו . כיון שאף
החולק על הכהונה אינו בלאו כמו שדרש בנחומא הנ"ל . וראוי לומר כל המחזיק במחלוקת ראוי להלטרע
כמו שבחולק על הכהונה אינו עובר בלאו . אלא לוקה בלרעת משום שכאשר דבר ביד משה לו פ' שילקה
בלרע . ולפ"ז לא יהי' כקרח אינו אלא שלילה ולא לאו כנ"ל . א"כ בשאר מחזיקי במחלוקת ראוי לומר
שראוי ללקות בלרעת ע"ד אסמכתא ודוק הטיב :

והגני

מוסיף זה דברים . דלע"נר י"ל דהא דקאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו . לאו בדרך
אסמכתא קאמר . אלא לאו גמור קאמר מטיק דרשא . והוא . דהכי איתא ההם ויקם משה וילך
אל דתן ואבירם אמר ר"ל מכאן שאין מחזיקין במחלוקת . דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו .
שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו . רב אשי אמר ראוי לילטרע וכו' . והנה יש לדקדק במאמר ריש לקיש
דילף שאין מחזיקין במחלוקת מדכתיבויקם משה וילך וגו' כמשמעות לשונו מכאן שאין מחזיקין במחלוקת .
ומייתי ראוי מדאמר רב שילף מקרא אחריתא דולא יהי' כקרח וכעדתו . אמתהא . והנראה בזה הוא . די"ל
בהא דכתיב ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וגומר וידבר אל העדה לאמר קורו נא מל' אהלי וגומר גם
מה שכתב הרמ"בן דהדרש שבמדרש הנחומא הוא על דרך התוכחה והדרש באגדות נסמך על מלת ביד משה
לו . ואינו פשטיה דקרא ולא טיקר מדרשו שהרי ביד משה לשון תורה ברב מקומות עכ"ל . כל דעתי שלא
הביאם לחז"ל לדרוש הדרש הזה שבנחומא משום דקדוק מלת ביד . אלא שהי' קשה להם המעך הפסוק
דלא יהיה כקרח וכו' דתו כאשר דבר ה' ביד משה לו . שכאשר דבר וגו' אינו מקושר יפה למה דקדים והוא
ולא יהי' כקרח וכעדתו כאשר נדחקו בזה כל הפשטנים וביין צפ"י החומש להרמ"בן . ומש"ה דרשו הדרש
הזה שבנחומא . שדרש הזה הפסוק מקושר יפה . דה"ק קרא ולא יהיה כקרח וכעדתו ר"ל שלא יקרה
כמו שקרא לקרח ועדתו שנשרפו ושנבלעו אלא כאשר נעשה למשה בידו שנלקה בלרעת והיינו דקאמר כאשר
דבר ה' ביד משה ר"ל שדבר השם למשה הבא נא ידך בחיקך . ולפ"ז שפיר י"ל דהדרש שבנחומא הוא
מעיקר המדרש ולא על דרך האסמכתא ודוק :

אמנם

במרגוס יונתן בן עוזיאל . לכאורה משמע כשיטת הרמב"ן שחופס לא יהיה כקרח וכ דעו
ללאו . ולא לשלילה וגם דורש דרשת הנחומא וז"ל התרגום הנ"ל . ולא יהי' גבר מתנעל
למפלוג על עיסק כהונתא כקרח וכנישתא קעדוי וסופי' להובדא ולא כמיתותא דקרח וכנישתא ביקידת
חשא ובלישת ארשא אלהן למלקי בסגירותא היכמא דמליל ה' למשה שוי ידך בעיעפך ולקת ידי' בלורעא
היכדין ומעא ליה עכ"ל . הרי מבואר דדריש לא יהי' כקרח וכעדתו ללאו והיינו דפירש . ולא יהיה גבר
מתנעל למפלוג על עיסק כהונתא כקרח וכנישתא קעדוי . ומפרש ג"כ דקרא מפרש עונש' בחולק עו
הכהונה מכאשר דבר ביד משה לו . והיינו דפי' וסופי' להובדא ולא כמיתות דקרח וכ' ודוק :

והנראה

בדעת רבינו שדחה הא דתרגום יונתן מהלכה . הוא . דרבינו הרמב"ם מפרש דרב אשי
פליג אדרב כמ"ס ל' כדמשמע מלשון דקאמר אמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו .
רב אשי אמר ראוי לילטרע וכו' ולא קאמר אמר רב אשי וראוי לילטרע וכו' . כמפורסם בש"ס דכל מקום
שאומר הש"ס פלוני אומר שזה פליג על תנא או אמורא שזא זכרו קודם . וכמ"ס ב' הלכות עול' וז"ל :
כ"מ שיש מחלוקת בין החכמים אומר הגמ' בחכס האחרון פלוני אמר שמקדים שמו לאמירתו ולא אומר
אמר פלוני . וכלל זה יהי' שמור בידך שכ"מ שתמל' בגמ' . פלוני אמר בידוע שהוא חולק אמר פלוני
בידוע שאינו חולק . ולא בא אלא לסייע או להוסיף עכ"ל . וכ"כ הרמב"ם צפ"י י"כ (דף קכ"ב) . והרא"ש סוף
פ"ק דקידושין . ולפ"ז ע"כ דהא רב אשי הא דתרגום יונתן מהלכה . דאי ס"ד דהלכה כהמרגוס הנ"ל
א"כ אמאי פליג על רב דסמך כל המחזיק במחלוקת על דרך אסמכתא על לאו זה דולא יהיה כקרח וכעדתו
הלא כי היכא דהוא עלמו ר"ל רב אשי סמך בדרך אסמכתא על כאשר דבר ה' ביד משה לו דכל המחזיק
במחלוקת ראוי לילטרע . כן יש לסמוך מחזיק במחלוקת על לאו דלא יהיה כקרח וכעדתו . א"ו דר' אשי
דחי הא דתרגום יונתן מהלכה . וס"ל דולא יהיה כקרח וכעדתו אינו אלא שלילה ולא לאו . ולכך פליג
על רב דקאמר כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו וה"ק ליה אפי' שאתה רוצה להחמיר במחזיק במחלוקת
ולדמותו בחולק על הכהונה . ולכך אתה מסמך מחזיק במחלוקת על קרא בחולק על הכהונה . אין לך
להחמיר יותר במחזיק במחלוקת מחולק על הכהונה . ולומר כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו . כיון דאף
החולק על הכהונה . אינו עובר בלאו דולא יהיה כקרח וכעדתו אינו לאו אלא שלילה כדרשת הנחומא .
אלא מה שראוי לומר במחלוקת לפוס מה שאנו מדמין כל המחזיק במחלוקת לחולק על הכהונה .
היינו שראוי לילטרע וכדרשת הנחומא ודוק :

וכיון

דרב אשי דחה הא דתרגום הנ"ל מהלכה ראוי לפסוק כרב אשי דהוא במראי . ולפי' דרכנו
למדנו

הרמב"ן שורש השמיני מגלת אסתר פז

אבל

ככתוב א' האחדשחמס כרצ עליו זו ולא יהיה כקרה וכעדו ואמר שגארו חכמים שהיא שלילה ופירשו ענינו ואמרו שהוא ית' הודיענו שכל מי שיקום על הכהונה לא קרהו מה שקרה לקרה כחומר שיצלט וישרף אזל יהיה ענאו כאשר דבר י"י ציד משה לו כלומר הלהעת וכו' אמרו ית' הצא נא ידך אל חיקך וזה ודאי אינו פשטיה דקרא ולא מדרש עיקר לרבותינו (א) אזכ השט הכתוב עקרו שוה צדקויעי פחיס למוי למזבח זכרון לצני ישראל צשני דברים שלא יקרב זר להקטיר ולהקרי קרבן ושלא יחלוק ג' שים אדם על כהונת אהרן לאמר כי לא היתה מאת י"י ושני אלה עם היותם אמורים בדרך הזכרון הם מניעות בדרך על כן לא יאכלו צני ישראל את

נראה לי

שהנכון כדברי כרצ שפסיק לא יהיה כקרה חינו מניעה ומה שאמר הרמב"ן (א) כי הוא מניעה ונחלוק על הכהונה חנו תמה עליו ח"ך יפרש פסיק אחד הפך תמה שפירשו בו חכמים ומה שאמר שהיא אסמכתא עליו להציא ראה והרואה שהציא מאמרם ראוי להטריע שהיא אסמכתא לא ידעתי מה רואה היא זאת הם משום שאמרו ראוי להטריע ולא אמרו ליקח צדעז צזה אין חזק כי אחר שהוא ראוי לו פשטא שצית דינא רצא יפרע ממנו ואי משום שאמרו כצ"ז הכא וכת"ז החס שזה חניה ג"ס כמו שכתב צעל

שלילות החיוב אין ריח צווי בו והמלה שישללו בה בערבי על הרוב הוא מלת לא וישללו ג"כ במלה בלי אמנם העברים רוב שלילתם במלת לא בעצמה שבה יזהירו וישללו גם כן באין ומה שיתחבר בו מן הכנויים כמו אינו אינם אינם וזורתם אמנם השלילה בעברי במלת לא כאמרו ולא קם נביא עוד בישראל במשה לא איש אל ויכזב ורבים כאלה והשליל באין כאמרו ואדם

כליכות עולם צשער רציעי פ"צ על כדומה לזה שאמר וז"ל וכן כל מקום שאומר נאמר לנועלה ונאמר למטה חינו ג"ס גמורה שקצלה מרבותיו חלל

מרגניתא שבא

דילפינן שכיר מנמכר לגוי כמ"ס התוספ' דף הנ"ל בד"ה מוכר. כמו מכלן דנמכר לגוי גופו אינה נקנה צשער כמ"ס התוספ' בד"ה הוהיל וכל קנינו צכסף הנ"ל. והירץ הרב המזרחי דאין היקש למחלה וכו' נכ"ל. ובזה נחת דלא הי' יכול להכריח מלא חלא דכי יכה חיש חת עין עבדו צכנעני מדבר. דלמא לטולס בעברי מדבר. ולא חלא כלאת עבדים חתי חלא חלא העבריה ציוכל. והיקשה חתי להקיש עברי לעברי שנקנה צכסף ובשער. והשתח לא יספיק תירולו של המזרחי משום דאין היקש למחלה. דאין סברא דאין היקש למחלה ימל לבטל הק"ו ופשטא דקרא. וכמו שהקשה הרב המזרחי צפ' מספעים ז"ל וח"ת כיון דמק"ו מעבר כנעני איכא למילף אהעברי יולא צראשי אברים והיקשא דעברי לעברי מלינו לפרושה למה חמה עבריה נקנית צכסף חף עברי נקנה צכסף. למה נפרש ההיקש למה עברי חינו יולא צראשי אברים חף עברי חינו יולא צראשי אברים לבטל הק"ו. ולא נקיים ההיקש והק"ו. בשלמא היכא שהאחר קומר חת האחר דרך התלמוד תמיד לבטל הק"ו. ולא נקיים ההיקש חו מפני הג"ס. חלא הכא שאפשר לקיים חת שניהם מאל"ל ול"ט טכ"ל. וכ"ס דאין סברא דהיקש למחלה יכול לבטל פשטה דקרא וק"ו. פשטה דקרא דכי יכה חיש חת עין עבדו משמע שכולל חת כל העבדים. ועוד שמסתבר לאיקמי קרא צ צרים שראויים לחמלה יותר כמ"ס הרמב"ן העתקתי לשונו לעיל. וגם הק"ו דהרי חס תפרש קרא דכי יכה חיש חת עין יצדו צכנעני חכתי חכא הק"ו דחלא העבריה צראשי אברים. ואם חננס שכתב מהר"שא על קוש' המזרחי הנ"ל שהכיה צל"ע. וז"ל ולי נראה דלכ"מ דכיון דאין היקש למחלה מצטל הק"ו דהיקשא צדיף מק"ו כדאמרינן צכ"מ ודוק טכ"ל. ומלאתי חון לו שכן תירלו התוספ' בחולין (דף קי"ו) על קוש' אחרת כיולא צה בד"ה מה להלן אסור צאכילה ומותר בהנאה. וז"ל שם וח"ג דאיכא למילף איסור הנאה צק"ו כדלעיל. קא סבר חין גז"ס למחלה. והא דל"ל סבר דהני ק"ו וזהני גז"ס וכו'. הרי מבוחר דתירלו כן התוספ' דס"ל לחד הנא דאין היקש למחלה מצטל הק"ו. ולחירן השני דתוספ' שם דכולי עלמא ס"ל דסברא דאין היקש למחלה מצטל הק"ו. חכתי י"ל דאצ"ג דסברא דאין היקש למחלה מצטל הק"ו משום דהיקשא צדיף מק"ו חפ"ה חין. כח צכברא דאין היקש למחלה לבטל פשטה דקרא וק"ו. דפשטה דקרא דכי יכה חיש חת שן עבדו משמע שכולל כל העבדים. ועוד דמסתבר לאוקמי בעבריים שראויים יותר לחמלה כנ"ל. ואחר שחוקים קרא צכנעני עדין ראוי לומר צק"ו דעברי חלא צראשי אברים ודוק העיב:

ורב

הוכרח התנא דמכילתא להוליא קרא מפשטה מכח קרא דמהס תקנו עבר ואמה. והשתח לא נשאר חלא הק"ו דיש ללמוד חמה העבריה שחלא צראשי אברים צק"ו מכנעני. כמ"ס רבינו הרמב"ם והתוספ' שפיר חתי הסברא דאין גז"ס למחלה ומצטל הק"ו כמו שפירן מהר"שא. וכמו שהנחת בשם התוספ' ודוק העיב:

תו

כתב הרמב"ן אזל הכתוב האחד א' ששפס עליו הרב צו ולא יהי' כקרה וכו' וכדרך אשר לא יעבד ולא יזרע וכו' וא"כ חינו חלא אסמכתא וכו' טכ"ל. והנה פשוט שכוונת הרמב"ן להכריח מראמרו

מגלת אסתר שורש השמיני הרמב"ן

ומה שאמר עוד (ד) שגם כי מלאנו דעת רבי אליעזר צמחילתא שפירש פסטיה דקרא צכנעני מ"מ אין דעת חכמים כן כי לדעתם ילערך לא תלא למעט עצרים ועצרי צזה איני לריך להסיז כי הוא כשיטת

הרצ' ומה שאמר עוד (ה) כי צזה לריך דקדוק ועיון גדול אם יש להכניסו צמנין או לא. אני נשען על עיון הרצ' שהכנסו צמנין המלות כי ידעתי כדאי הוא לסמוך עליו אף שלא צעטת הדחק:

דבר או לא יעשה אם כן הוא מבואר שמצות עשה ומצות לא תעשה שניהם צווי גמור דברים צונו לעשותם ודברים הזהירנו מעשותם ושם ומצוה לעשותו מצות עשה ושם המזהר מהם מצות לא תעשה והשם שיכללם יחד בלשון הרבי גזרה וכל החכמים קראו כל מצות בין עשה בין לא תעשה גזרת מקד אמנם שלילת ההיוב הוא ענין אחר והוא שתשלול נשוא מנושא ואין בו מענין הציווי שים דבר בלך באמרך לא אכל פלוני אמש ולא שתה פלוני היום ואין ראובן אבי שמעון והדומים לזה הנה זה בלו שלילות

(ד) ואמנם הלינו צמחילתא מדרש צכי יכה איש את עין עצדו ר"א אומר צכנעני הכחוצ מדצר או אינו אלא צעצרי ת"ל מהם תקנו עצד ואמה ואם תהי' פרשת ראשי אצרים מפורשת צכנעני כמדדשו של ר"א לא מדרש פכמים לפי ששם צמחילתא צפי וכי יכה איש את עצדו או את אמתו צצצט דרש כן ר"א אומר צכנעני הכחוצ מדצר או אינו מדרש אלא צעצד עצרי ת"ל לא יקס כי כספו הוא מה כספו שקנוי קנין עילם ורשותו גמורה לו ילא עצרי וכי' הרי לדצרי החכם לריך חלמוד אחר צפרשת ראשי איצרים ונאמר שכלמיד אותו מלא תלא כלאת העצדים שמייעט העצרים מהם והעצרי שחוקשה לה ושאר הכחוצ הכוא לכנעני לצדו (ה) וזה לריך עיון ודקדוק ואין צו הסכמה לעשותו שלילות או מניעה או סיכה צו מחלוקת צמדדשו שהזכירו:

חצל

מרגניתא טבא

אצרים יש לנו לומר דלא תלא שלילה כמו שהאריך הרמב"ן לבאר בתחילת שורש הזה. ואי משום דמנא ליה להאי חנא דיליף מלא יקום כי כספו הוא דכי יכה את שן עצדו צכנעני מדרש. רלוני לומר דכיון דאשכחן חנא ר"א דק"ל דלא תלא כלאת עצדים לאו גמור ולא שלילה מכלל דרבנן פליגא עליה דלמ' גס רבנן ק"ל דלא תלא לאו. ודלמא האי חנא הוא חנא דיליף מנבגפו ילא בגופו ילא ידעדי עצרי אינו יול' בראשי אצרים ועצרי' ילפינן בהיקשא מעצרי. וא"כ נשאר לא תלא כלאת העצדים לאו גמור ולא שלילה כנ"ל. אמנם לכל הנ"ל כיחא. דאעפ"י שילפינן מנבגפו ילא דאין עצרי יולא בראשי אצרים אכתי' לא ידעינן דכי יכה איש את עין עצדו צכנעני מדרש. ודלמא שאני מנכרוהו ב"ד דקנסא קנס' רחמנא דניביר איקורא ולא ילפינן מוכר עלמו מיני'. וגם עצרי' לא ילפינן בהיקשא ממכרוהו ב"ד כנ"ל. והדר' קושיא לדוכתא מכלי' דכי יכה איש את עין עצדו צכנעני מדרש. אלא ע"כ יליף מלא תלא כלאת עצדים. וא"כ שפיר הכריח דלהאי חנא לא תלא כלאת עצדים שלילות הוא ולא לאו גמור ודוק:

אמנם

לריך ליטב לשיטת רבינו הרמב"ם המכילתא שהביא הרמב"ן ז"ל וכי יכה איש את עין עצדו ר"א צכנעני הכ"מ וכו' נכ"ל. וא"כ מוכרח דלא תלא כלאת העצדים ק"ל להאי חנא דלאו גמור הוא. דאי שלילה אמאי לא יליף דכי יכה איש את עין עצדו צכנעני מדרש מלא תלא כלאת עצדים וכמ"ס הרמב"ן. א"ו דק"ל להאי חנא דלא תלא כלאת עצדים לאו גמור הוא. ולכך הולרך ללמוד מלמוד אחר כדי שיהי' לא תלא לאו גמור ודוק:

ואין

לומר דרבינו דכתב דלא תלא שלילה הוא אליבא דאריך חנא דיליף דכי יכה את עצדו צצצט צכנעני מדרש מלא יקום כי כספו הוא וכמ"ס הרמב"ן. א"כ אמאי עשה לא תלא כלאת עצדים שלילה משום דה"א דיליף דחלא העצרי' בראשי אצרים בק"ו מצנעני. ה"ל לרבינו לעשות לא תלא שלילה מטעם שכתב הרמב"ן ודוק:

ומה

שנראה צזה. הוא דק"ל לרבינו דאין ללמוד מלא תלא כלאת העצדים דכי יכה את עין עצדו צכנעני מדרש. והוא עפ"י מה שהביא רש"י בפ' משפטים המכילתא שהתקתי לעיל. והוא לא תלא כלאת העצדים בליאת עצדים כנענים שיולאים צשן ועין. חצל זו לא תלא צשן ועין וכו'. או אינו לא תלא כלאת העצדים צשם וביוכל ת"ל כי ימכר לך העצדי או העצרי' מקיש עצרי' לכל יליאוחיו. והקשה הרב המזרחי וז"ל אלא קשא כימא דהיקשא אחי להקיש עצרי' לעצרי' מה עצרי' מקני' צכקף. (והנני מוסיף דברים ומה נצרי' נקנית צשער אף עצרי' נקנה צכקף וצשער. דהא דעצרי' נקנה צשער ילפינן מהיקשא דעצרי' לעצרי' ועצרי' לאחרת כמ"ס החו' בקידוש' (דף י"ד ע"ב). צד"ה הואיל וכל קנינו צכקף וצזה לא יקפוק חירולו של בעל נחלת יקנצ שכתב דלחא דעצד נקנה צכקף לא לריך היקשה דעצרי' לצריה דילפינן

הרמב"ן שורש השמיני מגדת אסתר פו

(דף ד' ע"ג) פה למוליד שם רע שכן בקנס והיא פירכא שלא נלמוד ממנו דבר אפי' דין שאינו קנס זו וכ"ש שלא נאמר כיון שקנסה תורה במקום פלוני כ"ש שתקנים במקום אחר וזי סברתי של זה"ג
שלא הולך לנו הכתוב הזה לשלילות דין ראשי איברים מן העצרים חלל לעשותו מלות לא העשה וענין המלות הזה לפי שהקונה אמה העצרי מלווה עליה ציעוד ענמו או בנו או שחגרע פדיונה ותלל או שתלל צסימנין ומ"צ צמזכותי עד הזמן ההוא ואם

בלשון הערבי שם יקבצם ונצטרכו להרות שניהם בשם אחד מהם והוא הצווי הנה כבר התבאר לך כי האזהרה מענין הצווי והמלה המפורסמת בלשון הערבי המונחת לאזהרה היא מלת לא וזה הענין בעצמו נמצא בלא ספק בכל לשון כלומר שאתה תצוה למצווה שיעשי דבר

עצרי שילאו צמם או ציוצל או צסימניס או צמיחת האדון לפי דעתי קנס היא על אשר קנה צני ישראל לו לעצדים והכת"ב אומר כי לי צני ישראל עצדים לכן הולידם הכתוב נחרות צמניס האלה ואף אם קנאם יותר על דמיהם ואם כן פירושיו נפסיק לא חלל יתצטו כי איגנו לאו ומה שאמר עוד (ג) כי קרוב הוא צעיניו שלא להכניסו צמנין אצל לא נטעם הרצ רק על טעם אחר והוא כי הי' לריך לכתוב לא חלל כדי שלא נחשוב שפרש' ראשי אצרים

כוללת כל העצרים או שידבר בעצריים בלבד צזה איני יכול להכריע מאיזה טעם ה' לך לכתבו כי לא ירדתי לסיף דעתה של תורה ומה

הפיל שינה או סימא עינה וזה לספק מעליו חיוצזה ורלה לפוליה מציחו לכך ולגזול מומה דמי העין שהוא יותר מכל הפדיון שלה ורלה להוליה מציחו ככך כדין הנהיג בעצדים מנעו הכתוב מזה כמו שנוה עניה צשאה ככו. ה ועונתה לא יגרע ויתחייב לשלם לה דמי העין ולזון אותה עד הזמן וכ"ש שלא יולידה משם מעלמו לומר לה לכי לצית חניך ולפי שגרע הכתוב צכאן אמה העצריה שמה נאמר אם כן העצרי יהא יולל צראשי איברים ודרשו צו (קדושין דף י"ד ע"ג) היקש עצרי לעצריה וזה הוא ענין הללו הזה שחלל המלות ויתכן שיהא נכלל צו ענין אחר שמונע הכתוב מן האז שלא יאנוס אותה ויגזלה מציח האדון צהפלת ראשי איברים לפי שהאז וצני המשפחה צראותם הקטנה צלרה גדולה עם האדון דרכם לעשות צענין כזה מריצה גדולה ונהוליה מציחו ומנעם הכתוב מזה אצל ישלם מה שעליו ותשאר חללי למלות ייעוד וצסיוע לזה שיהיה לאו זה מניעה שהכת"ב האחר הצא צענין זה לא ימשול למכרה צצגדו צה צזה ראוי להסתפרש צשלילות לומר שאין האז ראשי צצחו למכרה לשפחות אחר שפחות ומלינו צמכלתא הרי זו אזהרה לצ"ד שלא ימכרנה לנכרי וגם זה אזהרה שלא נניח להם להוליה צראשי איברים אצל תעמוד על דינה להתייער או להפדות (ג) ג וקרוב אני לחתוך הדין צזה ונפסיק שכן הוא צאמת (שלא נוכח) לדון צו שלילות כמאמר הרצ לא מן הטעם שאמר הוא חלל נטעם אחר והוא שפרשת ראשי איברים נאמרה סתם וכי יכה איש את עין עצדו או את עין אמתו ושמא יעלה על לבנו לומר שתהא כוללת כל העצדים או שידבר הכתוב בעצמים לצדם שראויים יותר לחמלה לפיכך הולך לומר כאן לא חלל שאין הע רים צדין הזה חלל הכנענים לצדם ואומנם

מרגניתא שבא

השלילה צשניהם ר"ל בעצרי ובעצרי. ושמא חעלה על דעתינו צשציל קושי' זו דלכך פרע בעצרי' לומר דעצרי' יולל צראשי אצרים. ולכך דרשו צו היקש עצרי לעצרי' וכמ"ס הרמ"בן. והשתא דדרשינן היקש אית לן למימר דפרע הכתוב בעצרי' לשום דרשא אחרת. חלל אי לאו הקישא היה מסתבר לומר דאחי ללמוד דעצרי יולל צראשי אצרים. ולא דרשא אחרת. וכמו שרגילין הסו' ליטב כן. וכל זה לריך לומר ג"כ לשיע' הרמב"ן ודוק העיב :

ובהא

שכתבתי לעיל דאי הוה כתיב צגפו ילא לחודי' לאגמורין צגופו ילא דאינו יולל צראשי אצרים. לא הוה ילפינן מיני' מוכר טלמו משים דהייתי לומר שאני מכרוהו צ"ד דקנס' רחמנא משו' דעציד איקורא ככ"ל. יש ליטב מה שיש להקשות על הרמ"בן שכתב וז"ל. וקרוב אני לחתוך הדין ולפסקוק שכן הוא צאמת לדון צו שלילות כמאמר הרצ וכו' שמיטע העצרי' מהם וכו' ושאר הכתוב לכנעני לבדו עכ"ל. ויש להקשות דאכתי אפי' למאן דדריש גבי כי יכה את צצדו דעצד כנעני הכתוב מדבר מלא יקום כי כספו הוא ולא דרש ממהם תקנו עבד ואמה. ולריך לדברי החכם הזה חלמוד אחר צפר' ראשי אצרים שמדבר עבד כנעני. מנה ליה להרמב"ן ללמוד שלילות בלא חלל כלל העצדים רלוני לומר דכיון דאי לאו לא חלל כלל העצדים הוה מוקמינן בפשטא דקרא דאיירי בכל העצדים. או דמסתבר לאוקמי בישראל משום דראויים לחמלה כמ"ס הרמ"בן. וכיון דאיכא קצרא מנחון דה צדים העצרים יולל צראשי אצרים

מרגניתא שורש השמיני טבא

ללמוד על ענין האמה ח"ל מדהיקש הכבוד עברי לעברי. וי"ל דל"ל ילפינן מההיקש חל"ל מילתא דשייך בה כמו יובל. אבל הענינה דהויא לאביה לא ילפינן אי לא דכתיב קרא דהדיא עכ"ל. וכ"כ מוהרי"מ דף מ"ו ואין להקשות כינה לסנא דס"ל דענק אמה העברי לעלמה כדאי בקידושין (דף י"ו ע"ב) מא"ל י"ל דהאי סנא ס"ל דלו דהענינה חתי ללו ול"ל לבעל חונו כדאיחא בקידושין (דף ע"ו ע"א) אמנם יש להקשות לר"א דס"ל דאף למוכר עלמו מ יקי" ואף לאמתך למה לי ח"ל מהקישא דעברי לעברי. ונ"ל דאי לאו דכתיב רחמנא ואף לאמתך ללמוד דמעניקין לאמה לא היינו מרכים הענינה באמה מהקישא דעברי לעברי משום דה"ל דלו דהענינה מיטע ולא לה כמו דדרשינן אהנו ולא אהנה וכן תירץ הרב מוהר"ר על קושי' אחרת שס גס א"ל א"כ דל"ל ילפינן אמה העברי בהיקש מעברי חל"ל ממוכר עלמו מדאילערך הכתוב ליכתוב דהרי' דאמה יולדת בשם כנ"ל. היכי קס"ד דגמ' דאף לאמתך חתי לרליעה הא תיפוק ל' מדהיקש הכתוב עברי' לעברי מוכר עלמו ומוכר עלמו אינו נרלט ואין היקש למחלה. די"ל דאפ"ה ה"ל דאף לאמתך תעשה כן אפיק מהקישא מדסליק קרא מרליעה העבר וכתב וכן תעשה לאמתך משמע על מה דקאי וכן ה' הריע"בא על קושי' אחרת שהקשה דלמה לי תעשה ללמוד על ענק דאמה ח"ל ואף לאמתך תעשה כן ואין היקש למחלה. ותי' דל"ל אמרינן הכא היקש לגמרי דכן מיטע הוא. ועל מה דקאי משמע ודוק:

והואיל

וזכינו לדין דל"ל ילפינן עברי' בהיקשא מעברי חל"ל ממוכר עלמו כנ"ל. נתישבה קושי' שהקשינו דלמא אילערך בגפו ילא בגופו ילא לאגמורין דל"ל סנא כללית העברים הוא לאו גמור ולא שלילה כמש"ל באריכות. משום דגם השתא דכ' רחמנא בגפו ילא בגופו ילא אכתי אין הוכחה דל"ל סנא כללית העברים לאו שלילה היא. דלעולם שלילה היא. דהשתא אין להקשות דל"ל שלילה לא אילערך דילפינן שלילה מבגפו ילא בגופו ילא. ומהיקש' דעברי' דהרי' בגפו ילא במכרוהו ב"ד כתיב דהא כי תקנה עבד עברי במכרוהו ב"ד איירי כמש"ל רש"י בפ' משפטים ולא הוה ילפינן מוכר עלמו ממכרוהו ב"ד דה"ל דשאינו מכרוהו ב"ד דקנס' רחמנא סנא ילא בראשי אברי' משום דכתיב איסור' סג' דמהאי טעמ' אילער' וש' אל משפחתו ולא ילפינן שכיר שכיר כדאמ' ר"י ב"י בקידושין (דף ע"ו ע"א) ל"ל יליף שכיר שכיר ואילערך קד"א מוכר עלמו הוא דל"ל עבד איסורא אבל מכרוהו ב"ד דעבד איסורא אימא ניקנס' ובהקישא דעברי' לעברי לא הוה ילפינן דל"ל ילפינן בהיקשא דעברי' לברי חל"ל ממוכר עלמו כמש"ל בשם החכם מוהר"ר הנ"ל ודוק:

ומידו

האי מל"ל סנא כללית עבדים נפקא פריך שפיר. משום דילפינן בהיקשא דעברי' לעברי' אפי' מכרוהו ב"ד דהא כי ימכר לך העברי או העברי' במכרוהו הב"ד חת העברי איירי דהא דפרק דהענינה כתיב והענינה אינה נוסגות חל"ל במכרוהו ב"ד. והא דאמרינן דל"ל ילפינן אמה העברי' בהיקשא מעברי חל"ל ממוכר עלמו ולא ממכרוהו ב"ד ח"ל דהעברי' איירי במכרוהו ב"ד היינו מדאילערך לכתוב דהרי' דאמה העברי' יולדת בשם ואי ס"ל דילפינן אמה עברי' בהיקשא ממכרוהו ב"ד ליטפוק קרא מהא דאמה עברי' יולדת בשם וניליף מעברי' שמכרוהו ב"ד ח"ל דל"ל ילפינן חל"ל ממכור עלמו ומוכר עלמו אינו יולד בשם ולכך אילערך למיכתב דהרי' דאמה עברי' יולדת בשם וכמש"ל החכם מוהר"ר יהוד' ראזניס שהבאנו לשונו לעיל ודוק העיב:

ואין

להקשות נהי דליכא למיליף אמה העברי' מבגפו ילא דהינה יולדת בראשי אברים ממו' דל"ל ילפי' עברי' בהיקשא מעברי חל"ל ממכרוהו ב"ד. אכתי הוה ידעינן דאמה אינו יולדת בראשי אברים מבגפו ילא דהרי' אחר שגילה לן הכתוב דעבד עברי אינו יולד בראשי אברים נחגלה לן דהא דעבד כנעני יולד בראשי אברים אינו חל"ל קנסא כמש"ל. וא"כ מהיכי תיסקו אדעתין דאמה העברי' חל"ל בראשי אברי' ואי בק"ו מעבד כנעני הא כבר נחגלה לן דקנסא הוא ומקנסא לא ילפינן כמש"ל הרמב"ן. דהרי' תשובת דבר. חדא דמהא דעבד עברי שמכרוהו ב"ד שאינו יולד בראשי אברים אכתי אין הוכחה דהא דעבד כנעני יולד בראשי אברים קנסא הוא. דלמא ל"ל דל"ל הוא. והא דמכרוהו ב"ד אינו יולד היינו משום דקנס' רחמנא משום דעבד איסורא וכן"ל. ועוד י"ל אפ"ה דליכא למיליף אמה עברי' דחל"ל בראשי אברים מעבד כנעני משום דגבי עבד כנעני קנסא הוא. אכתי יש למיליף דחל"ל אמה עברי' בראשי אברי' בק"ו מאמה גופא דיוולדת בשינוי הגוף דסימנים כ"ש דחל"ל בשינוי הגוף דסן ועין כמש"ל מהרש"א הנ"ל. ודע דהייתי יכול לישב קושי' הרמב"ן שהקשה מהיכי תיסקו אדעתין דאמה עברי' חל"ל בראשי אברים דמעבד כנעני ליכא למיליף דהא עבד כנעני קנסא הוא. בקילו עפ"י אברא זו של מהרש"א ודוק:

אלא

שהארכתי לישב לשון הרמב"ם דנקט למיליף בק"ו מעבד כנעני. והא דנקט הרמב"ם הק"ו מעבד כנעני ולא נקט הק"ו מאמה גופא וכמש"ל מוהר"שא. י"ל דקושטא נקט דמדעבד כנעני נמי איכא למיליף בק"ו כמו שהארכתי לעיל. והא דנקט במכילתא שהעתיקתי לעיל וז"ל לא חל"ל כללית העבדים בראשי אברים יכול העברי יולד בראשי אברים ח"ל העברי' מקיש עברי' לעברי' מה עברי' אינה יולדת בראשי אברים אף העברי אינו יולד בראשי אברים עכ"ל. למה ליה למיליף מהקישא דעברי' לעברי' תיפוק ליה דמהיכי תיתי לרבו' עברי' שילא בראשי אברים ואי מק"ו דעבד כנעני הא אחר דכתיב רחמנא דאמה העברי' אינה יולדת בראשי אברים נחגלה לנו דהא דעבד כנעני יולד בראשי אברים אינו חל"ל קנסא ומקנסא לא ילפינן. יש לישב כמו שיטת הרמב"ן לשיטתו וז"ל. ולפי שפרט הכתוב בכאן אמה העברי' שמא נאמר אם כן העברי יולד בראשי אברים ודרשו בו היקש ה ברי לעברי' עכ"ל. ופשוט וברור דהולרך לזה לפי שיטתו דס"ל דאין ללמוד מעבד כנעני משום דמקנסא לא ילפינן א"כ תקשי קושי' הנ"ל הקישא דעברי' לעברי' דל"ל ילא בראשי אברים למה לי. דבשלמא אי איכא למיליף מעבד כנעני שפיר אילערך הקישא כמו שביאר העיב הרב מהורר אלי' מזרחי בפ' משפטים משא"כ לשיטתו קשה. ולזה הולרך לישב כמש"ל ולפי שפרט הכתוב בכאן אמה העברי' וכו' ולשיטתי יוסר מרווח פירושו של הרמב"ן דלשי' תי' כל כמה דל"ל כתב לא חל"ל כללית העבדים היינו יכולין ללמוד דרווייהו ר"ל העברי' והעברי' בק"ו מעבד כנעני דערין לא שמענו דהא דעבד כנעני יולד בראשי אברים קנסא חל"ל חל"ל אינו אומרים דדינא הוא וא"כ תקשי למה פרט הכתוב השלילה בעברי' ולא כתב השלילה

הרמב"ן שורש השמיני מגלת אסתר פ"ח

קנסו הכתוב צנעני כ"ס סקנוס צנעני שאין
 דנין צקנס צשום מקום זולתי צמקוונות סקנסה
 צהס התורה וזה ידוע צתלמוד וכ"ת כילק
 מקנסא וממונא ונקנסא לא ילפינן ועוד אמרו
 (כתובות דף ל"ו ע"ג) מדוע סחדשה תורה
 צקנס דא"ע"ג דמקטל ונשלים ואמר צגמורא נכות
 דף
 ילפינן לממונא עכ"ל . ומשני סצר לה כרצי עקיבא דאמר עדים זוממין קנסא הוא פירוש
 ולכך יכול למגמר מינה . הרי צצירור דקנסא ונקנסא ילפינן מעתה היינו יכולים
 ללמוד אמה העצירה מעצד כנעני או לאו קרא דלא חלא שגס ענין אמה ועצד
 עצרי

מרגניתא שבא

והוא בקידושין (דף כ') בד"ה שאינו יולא בראשי אברים בעצד וז"ל שס דס"ד דלא גרע מעצד כנעני שאינו
 יולא בשם וביוכל ובגרעון כסף ועוד את הכתוב ואפ"ה יולא בראשי האברים כ"ל . הרי מצוה שגס
 התוס' קיימי בשיעור רבינו . והנראה לי ביישוב הקוש' שהקשה הרמב"ן . ד"ל דהא דקיס להו לחכמינו
 דילי' א' כ' כי בראשי אברים קנסא הוא כמו שהזכירו בכל מקום . היינו חר שכתב רחמנא לא חלא
 כלאת העדים והוקשה להם אי ס"ד דיליאת עצד כנעני בראשי אברים דינא הא . א"כ לקחה מיד' הדין .
 דעצד כנעני ילא בראשי אברים ועברי לא ילא יליבא בארעא ובגורא בשמי שמיא . ודמיון כזה מלינו בחולין
 (דף ט"ה) גבי הטילה כפל ר"י אומר חלבו כחלב בהמה ר"ל אומר חלבו כחלב חיה . איכדי ר"י לר"ל
 מה חלב ושתי הכליות האמור באשם מכלל שליל אף כל מוליא מכלל שליל . בשלמא לדידי היינו דאילערך
 קרא למעוטי . אלא לדידך אמאי אילערך קרא למעוטי . א"ל עינא דירי נמי מהכא . ופרש"י טעמא
 דירי דאמינא לאו חלב הוא מהכא ילפינן לה . דהכא אפקי רחמנא מכלל חלב דמעטי מהקדמה ואי לאו
 דמעטי ה"א דחלב הוא . ובד"ה מש"ה מעטי פרש"י לאשמועינן דלאו חלב הוא אלא לדידך דאמרת חלב
 הוא לניין חכילה אמאי מעטי מהקדמה ודוק . וכה"ג איכא עובא בש"ס . א"ו דיליאת עצד כנעני בראשי
 אברים אינו חלא קנסא . ואקנסא ליכא לאקשו' מירי . אבל אם לא כתבה רחמנא לא חלא כללא העברי .
 לא היינו אומרים דמעט קנסא עצד כנעני יולא בראשי אברים . אלא היינו אומרים דמדינא עצד כנעני
 יולא בראשי אברים דזכות הוא דזכתה רחמנא שילאו עבדים בשינוי גופם כמו שילאוהו האמה עברי בשינוי
 הגוף דנערוה . וכמ"ס המהרש"א צתוספ' בד"ה הכ"ל וז"ל בד"ה שאינו יולא בראשי האברים כו' דס"ד דלא
 גרע מעצד כנעני שאינו יולא בשם . ול"ל גבי אמה עברי דרבינו אינו יולא בראשי אברי מלא חלא לא
 הולכו לכך . חלא דס"ד א"ל כיון דיולאת בשינוי הגוף דס"ו ו' עכ"ל ודוק

אמנם

יש להקשות לשיעור רבינו הרמב"ם מהא דקאמר הש"ס בקידושין (דף כ') ת"ר אם צגפו
 יבא צגפו ילא . צגפו ככנס צגפו . ילא ראב"י אמר יחדי ככנס יחדי ילא .
 וקאמר הש"ס מאי צגפו ככנס צגפו ילא לומר שאינו יולא בראשי אברים בעצד א"ל אביי ההוא מלא
 חלא כלאת עבדים נפקא . ומשני אי מהתם ה"א ניתב ל' דמי עיני' וניפוק קמ"ל . ולשיעור רבינו
 הרמב"ם מאי קוש' ראב"י דלמא מש"ה אילערך צגפו ילא צגפו ילא לאגמורין דלא חלא כלאת העבדים
 לאו גמור הוא ולא שלילה דאי מלא חלא כלאת העבדים לחודי ה"א דלא חלא כלאת
 העבדים אינו חלא . שלילה לשלול מהם דין דעצד כנ' כמו שכתב רבינו ולא לאו
 גמור משא"כ השתא דכתב רחמנא צגפו ילא צגפו ילא דעבר עברי אינו יולא בראשי אברים בעצד
 כנעני וילפינן עברי מעברי בהקישא כי ימכור לך הברי או העבריה מקיש עבריה לעברי וכמו שהביא
 רש"י בחומש והוא לשון המכילתא צפ' משפטים לא חלא כלאת העבדים כיליאת עבדים כנענים שילאי'
 צפן ועין וכו' או אינו חלא לא חלא כלאת עבדים בשם וביוכל ח"ל כי ימכר לך העברי או העבריה
 מקיש עברי לעברי וכו' והוא לא חלא כלאת העבדים לא ילא בראשי האברים בעבדים כנענים . יכול
 העברי יולא בראשי אברים ח"ל העברי או העברי מקיש עברי לעברי מה העברי אינה יולאת בראשי
 האברים אף הוא אינו יולא בראשי אברים עכ"ל . וכן הש"ס יליף מהאי גז"ש מילי עובא . כל כרחין
 דלא חלא כלאת העבדים לאו גמור הוא . דלשלילה לא אילערך שכתב כלמא מצגפו ילא צגפו ילא
 ומהקישא דעברי לעברי כנ"ל דבשלמא לשיעור הרמב"ן ניתב ראש' א' לא הוה כתיב חלא לא חלא
 כלאת עבדים לחודי הוי ידעינן דלאו גמור הוא דלשלילה לא אילערך דכלא"ה ליכא למילק מעצד
 כנעני דהא דעבר כנעני יולא בראשי אברים קנסא הוא ומקנסא לא ילפינן . חלא לשיעור רבינו קשה .
 ומה שצ"ל ביישוב קוש' זו הוא . עפ"י מ"ס החכם הגדול מוהר"ר יהודה ראזניס צס' הגדול משנה למלך
 צפ"ג מהלכות עבדים סוף הלכה י"ג וז"ל . וא"ת למה לי קרא דאף לאמינתך תעשה כן ללמוד על ענק
 האמה תיפוק ל' דהקיש הכתוב עברי לעברי דמינה ילפינן יליאת היוכל לאמה ושאינו יולא העצד
 בראשי אברים ושהעברי נקנה בכסף . וא"כ ה"כ נימא דאי תקש להענקא דהא עברי קיי"ל דאין היקש
 למחלה . וי"ל דלא ילפינן מהיקש חלא שהדינים שיש למוכר עלמו שיהי' ג"כ לאמה משום דאמה
 דמיא למוכר עלמו אבל הענקה דלא הוי חלא במכרהו ב"ד לא ילפינן מההיקש אי לאו דכתב' קרא
 בהדי' . והראי' שלא למדנו מן ההיקש חלא יליאת יוכל דהוי אף במוכר למו . אבל שם דלא הוי חלא
 במכרהו ב"ד לא למדנו מן ההיקש חלא משום דכתב' קרא בהדיא . וכמ"ס הרב מוהרר אלי' מזרחי
 צפ' משפטים בד"ה כי ימכר לך ומ"מ אחתי תקש דלמה לי קרא דלו לאגמורין למע' מוכר עלמו
 שהענקה . תיפוק ל' מדאילערך ואף לאמתך . דאם אימא דהענקה שייך אף במוכר עלמו למה לי קרא
 ללמד

מגלת אסתר שורש השמיני הרמב"ן

נלמדך זה עוד להתנות כי לדעת רבותינו אין צו' דבר נאמר בלשון לאו או בלשון עשה שיהי' שלילות מזה כל' רשות ולא שלילות דין מן הדינים אלא א"כ הי' מן הכת' לריך לשלילו' ההוא וכך הזכירו באותו

המחלוקת לדעת זה החכם הרוואה בלא יבדיל שהיא שלילות אמרו (זבחים 77 ס"ו) מכדי כתיב והקריבו חלק הכתוב צין מטעם העוף צין עולת העוף לא יבדיל למה לי ש"מ אין לריך להבדיל והמשל עוד בזה מאמרם בגמרא סוטה (77 ג') וקנה את אשתו רשות דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא

אומר חובה לה יעמא רשות ר"ע אומר חובה לעולם זהם תצדדו רשות ר"ע אומר חובה ושאלו על זה לימא ר' ישמעאל ור"ע זכר התורה כלה הכי פליגי דמר אמר פ"ב ומר אמר רשות ופירשו בקראי פליגי כלומר צדדו הכתובים ו"ט דר' ישמעאל

כדחניא לפי שאמר תורה לא תשגא את אחיך בנצרך יכול כגון זה ת"ל ועצר עליו רוח קנאה וקנה את אשתו ור' עקיבא קווי אחרינא כתיב הרי ציאלו כשיהיה להם דבר שהי' מן הסתם בכלל ח"צ ולריך לשלול ממונו את החיוב יודו צו שהיא רשות וכן אמרו בזה יעמא רשות ו"ט דר' ישמעאל אידי דכתיב אמור אל הכהנים צני אהרן לנפש לא יעמא איהא כלל אילעריך למכת צו יעמא ורבי עקיבא מבי אס לשאר נפקא וכן דרש בלעולם זהם תצדדו למשרא אחד מן האומות שגא על שפחה כנענית ור' עקיבא מהם תקנו נפקא הרי כלם מודים בשלילות במקום שריך הכתוב לשלילות קימא כלומר שריך נהמיר לנו דבר ולתת לנו רשות צו וכשאינו לריך להרשות לנו צו כלל יגזרו שהוא מלוח עשה או לאו ואפי' יצום אשת את הי' להם כן אמרו (יצמות 77 כ"ז ע"ג) לפי שהיתה בכלל אסור והותרה יכול חמור להיתר' הראשון ת"ל יצמה יצא עליה מזה ב וכיון שהענין כן ראוי לומר בלא תלאת העצדי' שהיא מניעה לא שישלל ממהה הדין הנאמר בעצד כנעני לפי שלא הי' הכתוב לריך לשלילה ההיא שאין העצדי' נלמד מן הכנעני צדין . וזה שאמר הרב שמה יעלה צדעתו ונאמר אס עצד כנעני יולא זהם אמה העצדיה לא כ"ס ולפיכך ילמד לשלול ממהה זה הדין ונאמר לא תלאת כלל העצדים . אינו נכון לפי שיליאת עצד כנעני צראשי אצרים קנס הוא כמו שהחכמים מוזכרים בכל מקום (ב) ואין למדים מן הקנסות לומר אס

מרגניתא שבא

וכו' עכ"ל וכח ע"ז בעל ספר מגלת אסתר וז"ל כ"ל כי אין בדברי הרמב"ן חוס' כלל על דברי הרב . כי זה שאמר שהקרות שלילה לריך שיהא הכתוב מולך לאותה שלילה . גם זה דעת הרב שכתב בזה השורש גבי עולת העוף וז"ל ומהנה יתבאר שאמרו בעולת העוף ושקע אותו בכנפיו ולא יבדיל אין ראוי למנותו כי הוא שלילה ולדברי הכל אס הבדיל . כשר כי הוא בעצור שאמר בעולת זהמה ונחם אותה לנחמ' והיה עולה בדעת בעולת העוף כן ואמר שאינו לריך להבדיל אבל ישקעו עכ"ל . הרי בירר בפירש כי עטם עשיתו לא יבדיל שלילה ואינו בא במנין הוא מפני כי הולך לכותבו כדי שלא נחשוב שדינו בעולת זהמה . ואני חמה עליו כי ממה שכתב הרב בזה השורש בענין לא תלאת ג"כ שאמר שהולך לכוהנו כדי שלא יעלה במחשבתו אס הדבר כן . בעצד כנעני כל שכן באמה העצדי' . היה לו להבין כי דמות שניהם שוין בזה הדין . וגם שהוא חולק עליו ואמר דאי משום זה לא היה לריך לכותבו שאין למידין מן הקנסות מ"מ נקוט מיהא פלגא צידך שדעתו הוא כי להקרות שלילה לריך שיהא הכתוב מולך אליו . עכ"ל בעל ס' מגילת אסתר :

תו כתב הרמב"ן וז"ל ב וכיון שהענין כן ראוי לומר בלא תלאת העצדים שהיא מנוחה וכו' ממונא מקנא לא ילפינן וכו' עכ"ל . אמנם מלאתי ראיתי שגם החוס' כתבו שכתב רבינו הרמב"ם והוא

מפני כי הולך לכתבו כדי שלא נחשוב שדינו בעולת זהמה . ואני חמה עליו כי ממה שכתב הרב בזה השורש בענין לא תלאת ג"כ שאמר שהולך לכתבו כדי שלא יעלה במחשבתו אס הדבר כן בעצד כנעני

כ"ס באמה העצדיה הי' נולדבין כי דעות שניהם שוים בזה הענין וגם שהיא חילק עליו ואמר דאי משום זה לא היה לריך לכתבו שאין למידין מן הקנסות מכל מקום נקוט מיהא פלגא צידך שדעתו הוא כי להקרות שלילה לריך שיהא הכתוב מולך אליו ומה שאמר עוד (ב) כפי לא תלאת הוא לאו מפני שלא

הולך לכתבו שהרי ק"ל אין למידין מן הקנסות כ"ל כי זה שאמר אין למדים מן הקנסות היינו דוקא ממונא מקנא אצל ק"סא מקנא ילפינן כדמשמע מחוץ סוגיות בגמרא דפ"ק דמכות (77 ד')

מצות ואמר ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה וכבר התעורר בעל הלכות גדולות על קצת אדמו הענינים והלך סביבם ומנה פרשיות ואמר במנינם פרשת נחלות פרשת נדרים ושבועות ופרשת מוציא שם רע ומנה כמו כן פרשיות רבות אבל לא נתבאר לו זה הענין על השלמות ולא יגיע אליו ולכן מנה באותן הפרשיות מה שכבר קדם לו מנינו והוא לא הרגיש ובעבור שנעלם מזולתנו השרש הזה במצות צרעת שמנה י"א מצות ולא ידע כי הם מצות אחת ושכל מה שנזכר בכתוב אמנם הוא דקדוק ותנאי ובאור זה שהוא הורה לנו צרעת אדם וטמאנו וישוב טמא ויתחייב לו מה שיתחייב לטמאים מהרחק המקדש וקדשיו ולצאת חוץ למחנה שכינה ואנחנו לא נדע אי זה צרעת תטמא ואי זה לא תטמא בא הכתוב לבאור ולהבדיל המשפט שאם היה כך הוא טהור ואם היה כך הוא טמא ואם הי' על ענין כך יעמוד זמן כך

ואם היה על ענין כך יעמוד זמן כך ובבאור אמרו לטהרו או לטמאו בשם שמצוה לטהרו כך מצוה לטמאו והמצוה היא אמנם שיאמר טמא או טהור אמנם חלוק ענינים שבהם יהי' טמא או טהור אין ראוי למנות בעבור שהם תנאי ודקדוקי וזה כמו אמרנו כי הקרבת בעל מום מוזהר ממנו ואם הוא מצות לא תעשה נשאר עלינו לדעת מה הם המומים התראה שנחשוב כל מום ומום מצוה אם היה זה כך היה עולה מנינם קרוב ע' מום וכמו שלא נמנה המומי' מה מהם מום ומה מהם אינו מום אבל האזהרה שהזהירנו מבעל מום כמו כן אינו ראוי למנות סימני הצרעת מה מהם טמא ומה מהם טהור אלא היות המצורע טמא לבד והאחרים כלם הם באור מה הוא הצרעת ועל הדרך הזה ראוי שימנה כל מין ומין מהטומאות מצוה אחד ולא ימנו דקדוקי המין ההוא מן הטמאות ותנאיו כמו שיתבאר ממנו והבן זה השרש שהוא עמוד התורה למה שאנחנו בו :

הרמב"ן

העיקר השמיני

שאין ראוי לטמא עם האזרחי : (א) שלבקות שלילת לריק שיהא הכתוב מולך לא יתה שלילת גם זה דעת הרב שכתב זה השורש גבי עולת העוף וז"ל : ומכאן יתבאר שאמרו צעולת העוף ושם אותו צכנפיו לא יציל אין ראוי לטמאו כי הוא שלילי ולדברי הכל אם הצדיל כשר כי הוא צעור שאמר צעולת צהמה ונתח אותו לנתחיה והי' עולה צדעת צעולת העוף כן ואמר שאינו לריק להצדיל אצל יסעכו עכ"ל : הרי צירר בפירוט כי טעם עשותו לא יצדיל שלילת ואינו צא צמנין הוא כלטריך

השורש השמיני

שאין ראוי למנות שלילות החיוב עם האזרחי : דע שהאזהרה הוא אחד משני חלקי

מגלת אסתר

נראה לי שאין צדדרי הרמב"ן תוספות כלל על דברי הרב כי זה שאמר (א) שלבקות שלילת לריק שיהא הכתוב מולך לא יתה שלילת גם זה דעת הרב שכתב זה השורש גבי עולת העוף וז"ל : ומכאן יתבאר שאמרו צעולת העוף ושם אותו צכנפיו לא יציל אין ראוי לטמאו כי הוא שלילי ולדברי הכל אם הצדיל כשר כי הוא צעור שאמר צעולת צהמה ונתח אותו לנתחיה והי' עולה צדעת צעולת העוף כן ואמר שאינו לריק להצדיל אצל יסעכו עכ"ל : הרי צירר בפירוט כי טעם עשותו לא יצדיל שלילת ואינו צא צמנין הוא כלטריך

מרגניתא טבא

כתב הרמב"ן וז"ל : א ציאר הרב ז"ל העיקר הזה ענין השלילות וכו' ח"ל יבמה יבא עלי' מלוה וכו'

שורש השביעי

כתבו בו כתוב ואמר אם היה השונג מעם הארץ יקריב כבשה או שעירה ואם היה נשיא יקריב שעיר ואם היה כ"ג יקריב פר ואם היה השגנה בעבודה זרה יקריב השונג שעירה בין שהיה נשיא או הדיוט או כ"ג ולא בהתחלף מיני בעלי חיים שיקריב מהם הקרבן תרבי הקרבן האחד שהוא קרבן שונג וישיב מצות הרבה ואלו היה זה כן יהיה מתחייב גם כן שנמנה אמרו כבשה או שעירה בשתי מצות ואמרו שתי תורים או שני בני יונה בשתי מצות אין הענין כן אבל הציווי בקרבן היא מצות עשה והיות זה מביא אותו קרבן ואין כל תנאי מתנאי המצות ימנה מצוה והבן זה מאד מאד כי הטעות בו נעלם ולא ירגיש אותו כי אם נכון ומזה המין גם כן אמרו ית' שנערה מאורשה שזנתה בסקילה ובת כהן בשריפה זה השלמת דקדוקי משפט אשת איש וכבר טעה בזה כל מי ששמעתי בו ימנה א"א מצוינערי מאורסה מצוה ובת כהן מצוה ואין הדבר כן אבל הוא כמו שאבאר והוא כי מצוה אחת מכלל המצוה הוא אמרו ית' לא תנאף ובאה הקבלה שזה הלאו אזהרה לאשת איש אח"כ ביאר הכתוב שיהרג עובר לאו זה והוא אמרו מות יומת הנואף והנואפת אחר כך השלים הכתוב דקדוק זה ותנאי זאת השאלה והמשפט והתנה בו תנאים ואמר שאמרו מות יומת הנואף והנואפת יש בו הלוק שאם היתה אשת איש בת כהן תשרף ואם היתה נערה מאורשה בתולה בסקילה ואם היתה בעולה ואינה בת כהן בחנק ולא בהתניתו בדיני המות יתרבו המצות שאנחנו בכל זה לא יצאנו מאיסור אשת איש ובבאור

אמרו בסנהדרין (דף כ"א ע"ג) הכל היו בכלל הנואף והנואפת הוציא הכתוב את בת ישראל לסקילה ובת כהן לשריפה בזה ירצו שאיסור אשת איש כולל כל מה שאמר הכתוב בהם מות יומת הנואף והנואפת אבל הכדיל הכתוב במית' זו ושםקצת האישים בשריפה והצתם בסקילה ואלו היה ראוי שימנה דקדוק המצוה בעבור שנוכח בתורה היה מתחייב לנו שלא נמנה מכה נפש בשגנה גולה מצוה אחת כי הכתוב כבר דקדק במצוה הזאת והיינו מונים ג"כ מאמר הכתוב ואם בכלי ברזל הכהו מצוה אחת והמצוה השניה אמרו ואם באבן יד הכהו והמצוה השלישית או בכדי עץ הכהו והמצוה הרביעית אמרו גואל הדם הוא ימית את הרוצח והחמישית אמרו או בשנאי יהדפנו והששית אמרו או השליך עליו בצדיה והשביעית אמרו אם בפתע בלא איבה הכהו בידו והמצוה השמיני אמרו אם בפתע בלא איבה והתשיעי אמרו או השליך עליו כל כלי בלא צדיה עשירית או באבן אשר ימות בה בקאראות י"א ויפל עליו וימות והוא לא אויב לו הי"ב והצילו העדה את הרוצח הי"ג והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו הי"ד וישב שם עד מות כהן הגדול הט"ו ואם יצא הרוצח הי"ו ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרוצח ואם עשינו כן בכל מצוה ומצוה היה עולה מספר המצות יותר מאלפים וזה מבואר ההפסד לפי שזה כלו דקדוק השאלה ואמנם המצוה המנויה הוא דין מכה נפש בשגנה והיא התורה שהורונו שנדין הדינין והדקדוקין הכתובין בה וכן קראם האל משפטים ולא קראם מצות

עכ"ל . והוא כמלות מזוזה ומעקה שכתבתי לעיל . שאלות אלו דומי' לרשות . שאין אדם חייב לדור בבית כדי שיתחייב במזוזה או לבנות בית כדי שיתחייב בעשיית מעקה . כמש"ל בשם רבינו הרמב"ם ואפ"ה מנו אוחן כל מוני המלות בכלל הרי"ג מלות משום שאלם באל לדור בבית חייב במלות מזוזה . ואם בנה בית חייב בעשיית מעקה . ה"נ בדיוקת קיומי בהנה וחי' ועוף ודגים וחגבים כשצא לאוכלן חייב בדיוקת הקיומין . יש למנותן במנין המלות וחו' לא מידי . ובכן עלו כל דברי רבינו הרמב"ם כהוגן בלא שום גמגום . והשם יאיר כינינו בחורשו :

בשורש הז' לא כתב הרמב"ן כלום . לכן גם אנכי מנשתי את עלמי לכתוב בזה השורש כי לא קבלתי על עלמי אלא ליטב דברי רבינו מהשגות הרמב"ן זכרונו לברכה :

השורש ה' שאין ראוי למנות דקדוקי המצות :

דע כי המצוה האחת משפט אחד מקיבל ויתחייבו מאותה ההקדמה ציוויין ואזהרות רבות הם דיני המצוה המשל בזה החליצה והיבום הם שתי מצות עשה וזה מה שאין חולק בו וכשהסתכלנו דין שתי מצות אלו ומה שיתחייב מהם לפי ההקדמות התוריות יתחייב שתהיינה קצת הנשים חולצות ולא מתיבמות וקצתן מתיבמות ולא חולצות וקצתן או חולצות או מתיבמות וקצתן מיבמין לא חולצין וקצתן או חולצין או מיבמין וקצתן לא חולצין ולא מיבמין וכן נמצא היבמות קצתן חולצות לז' ומתיבמות לזה וקצתן חולצות לזה ולזה ומתיבמות לזה ולזה ומהן מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ומותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן ואסורות לאלו ולאלו ומותרות לאלו ולאלו ואלו מנינו כל חלק דין מאלו הדקדוקים מצוה בפני עצמה היה עולה מנין דיני מסכת יבמות לבדה יותר ממאה מצות ואין אחת מהן כי אם צווי או אזהרה כמו שיאמר שזאת חייב שתחלוץ על תאר כך או יאמר כי זאת אינה מותרת לזה או א"א לה החליצ' כלל או היבום וכן מתחייב בכל מצוה ומצוה ואחר שהיה כן וזה ממה שאין חולק בו הנה דקדוק המצות גם כן כשיהיה כתוב בתור' אין ראוי למנותו כי

לא מפני שבאר הכתוב ודקדק אותה מצוה או תנאים שבה נמנה אנהנו כל תנאי או כל פרט שהוא דקדוק ונאמר שהוא מצוה וכבר טעו בזה רבים וכל מה שמצאו כתוב מנו מבלתי הסתבלות בשורש המצוה ולא לרקדוקיה או תנאיה המשל בזה חייב הכתיב בספר ויקרא למטא מקדש וסדשיו והנזירים עמי קרבן חטאת והנה זה מצות עשה בלי ספק ואחר כך דקדק הכתוב בזה הקרבן מה היה ואמר כשבה או שעירה ואם לא תשיג ידו דמיה יביא שתי תורים או שני בני יונה ואם לא תשיג ידו דמיה יביא עשירית האיפה סלת זהו קרבן עולה ויורד וזה באמת הוא ביאור הקרבן המתחייב לו מהו א"ב אין ראוי שנמנה אותו הנה שלש מצות ונאמר הציווי שצוה להקריב עשירית האיפה כי הנה אינן שלשה ציוויין אלא אחד והוא שיקריב קרבן על שגגתו ואותו הקרבן הוא כך או כדאם א"א כך ומזה המין ג"כ הוא שגגת מצוה והוא שהכתוב בא בספ' ויקרא שמי ששגג ועבר על מצות ה' יקריב קרבן והיא מצות עשה והיא שיקריב השוגג חטאת ובתנאי שתהיה השגגה בפר' שחייבין על זדונו כרת ויהיה בו מעשה ויהיה מצות לא תעשה כמו שבאר בפרק הוריות (97 ס') וכריתות אח"כ דקדק הכתוב בתאר זה הקרבן וכתב

מגלת אסתר שורש הששי רמ"ב

(ה) שהיה עוד ראוי שלא להכניס ענין חשש ד' והנה עלה לנו צין שנאמר חשיך
הצעלי חיים הטורים בכלל המלות ממה שאמר או חשך שהוא עשה צמיחה מן הארץ כמו
צמחומא שכל חצר ואצר שיש צלם כאלו שאמרו צדריהא רזו שצמחי וכלה רבות שם
אומר עשה צי מלוא וכלן אין צהם קום עשה צמחי שכן אמרו כל לשון טהור חשכו
כ"ל שגם צללו יש צהם קום ועש' כחש' יצא לחכלן ולפי דעתי שלכן האריך הר' צלשונו צמחי"ק שלו
צעשה קמ"ט שכ' וז"ל צלשונו לצדוק צמחי צהמה וחי' יעוף השחוט"י עכ"ל ונשמ' ממ' שא' השחוט"י
כי לא חנה עליו זאת המלוא אחרי כי צא לחכלן דמסתמא לאכול אותם שחטם ולכן יצא צמחי
ודי צמה שכתבתי צה השורש :

¹ על היות מקפרם צמלות שעשייתן חונה לא כחותן שהוא שצ ואל חעשה כי צלחוי ימנו
צמספר כל יום ויום שאומר אל חעשה צי עצירה :

מרגניתא שבא

דחפיק שיעתי' דרבא מאי חשיך חשך שפיר איכא למימר דהרמז"ן קאי בלישנא דאקרו חכמים ריבית
עומ"ז כמו שפירשו החו' . והא דקש' א"כ מנ"ל דהרינן לק"ד דרבא . דהשתא י"ל דילא לו להרמז"ס
דחפיקין שיעתי' דרבא מדחפיק סתמא דחלמודא שיעתי' דרבא ודוק :

אמנם

כל זה לא תיכון להרמז"ן . דהרי לפי הוכחתי דחפיק הש"ס שיעתי' דרבא ל"ל דאקור להלות
למומר צריבית . ואלו הרמז"ן מן המהירין להלות לכרי צריבית : יח' ח' שיהיה הרי
הר"ן הסכים לשיעתי' רבינו והבאתי ראיה דאף סתמא דחלמודא חפיק שיעתי' דרבא . וגם הבאתי ראיה
מהחוספ' והר"ש דע"ז דחפשי שיעתי' דרבא . וע"כ ל"ל אחר משני פנים או הא דהדרו לק"ד דרבא היינו
ללישנא דחני דרב הונא אדחני רב יוסף . וא"כ ריבית נכרי מעולם לא אקרו . א"כ מוכרח הא דחני
בסיפרי לכרי חשיך זו מלות עשה חטשה גמורה היא כנ"ל . או דקיימא החוספ' לפוס לישנא דאקרו
חכמי' ריבית העכו"מ . ומפרשים דהא דפריך רבא לר"נ לכרי חשיך היינו משום דרב נחמן ק"ל דאקור
ריב' רכו"מ מדאוריית' . ולכך למסקנא דשמ' חין דריב' עכו"מ חינו אקור מדאורייתא דהרינן לק"ד דרב
והיינו כפירוש הר"ן ממש דאל"כ אלל דמפרש' כמו שפירשו החוס' דב"מ . (דף ט) חקשי מנלי' דהרינן
לק"ד דרבא . ומהוכחתי דסתמא דגמ' חפיק שיעתי' דרבא ליכא למימר לשיעתי' דהא החוספ' מתירים
להלות למומר צריבית . א"כ ג"כ מוכרח דהא דחנא בסיפרי לכרי חשיך זו מלות עשה דמלות עשה ממש .
ואם תזכור כל מה שכתבתי ל"ל תבין זה ודוק :

תו סיים הרמז"ן וז"ל ד' והנה עלה לנו צין שנאמר חשיך או חשך וכו' כל לשון טהור וכו' כל שרץ
העוף עמא הוא לא יאכל וכו' צלשונו הזה נשנו בסיפרא עכ"ל מדהביא הא דדריש בסיפרי
כל שרץ העוף עמא הוא לא יאכל מלות לא חעשה . כראה דבא לסתור צה ראיה רבינו שלמד
מלשון דקאמר בסיפרי גבי לכרי חשיך זו מלות עשה דהיא מלות עשה גמורה כנ"ל דא"כ מה ילמוד ממה
שאמרו בסיפרי על כל שרץ העוף לא יאכל שהוא מלות לא חעשה ודוק :

אמנם

הנראה לי צה דודאי לריך חלמודא מאי בעי הסיפרי צה שכת' שזו לא חעשה והרי מבואר
לפנינו שהיא לא חעשה ועוד אמאי חני גבי לא ח' ש' זו ילא חני כן בכל לא חעשה ועשה .
דבשלמא הא דחני גבי כל לשון טהור חשכו שזו מלות עשה וכן צנהמה ודגים וצנהמה מלות עשה
יש לישב או כמו שכתב רבינו דחתי לאגמורין שהמה מלות עשה גמורה בקום ועשה והוא לצדוק צמחינים
כמ"ס רבינו ולא לאו הבא מכלל עשה או דחתי לאשמועינן הא גופא דזה חתי ללאו הבא מכלל
עשה כמ"ס הרמז"ן אמנם לשיעתי' רבינו ניחא עפי דלשיעתי' הרמז"ן חכתי חקשי למה לא חני כן בכל לאו הבא
מכלל עשה ומ"ס דחני גבי חני ושביק אחריכ' ועוד דלשון זו מלות עשה כמו שהבי' רבינו לשון זה וכן הר"ש דר
והנה' מיימין מדוקדקים יותר לשיעתי' רבינו כמ"ס לעיל . אלל דחני כל שרץ העוף עמא הוא
לא יאכל לא חעשה קש' מאי קמ"ל צה . וכ"ל דהסיפרי בא לישב דכל שרץ העוף דנשנית צמשה תורה למה לי .
הלא כבר נאקרו צפ' שמיני' דבשלמא צנהמה ובעוף נשנו . כדאמר הש"ס למה נשנו צמשה תורה צנהמה מפני
השקועה . ובעוף מפני הדאה . אלל בשרץ העוף למה נשנה . הלא לא נחחדש צו כלום צמשה תורה . וע"ז
בא הסיפרי לתרץ דנחחדש צו לא חעשה . דפ' שמיני' לא נאמר צהם לא חעשה רק כל שרץ העוף ההולך
על ארבע שקן הוא ולא נאמר שם לא יאכל . וכאן צמשה תורה נאמר לא חעשה לא יאכל . והיינו דחני
בסיפרי מלות לא חעשה ר"ל שנחחדש צו מלות לא חעשה ודוק :

גם

כ"ל הא דחני בסיפרי ולאחיד לא חשיך מלות לא חעשה דגם צה קש' מאי קמ"לן צה . אמנם
למה שכתבתי לעיל יצא לכלל ישוב . והוא דלשיעתי' רבא דס"ל מאי חשיך חשך וא"כ גם ולאחיד
לא חשיך חשך ואחסי לאגמורין דאקור להלות למומר צריבית כמ"ס לעיל . וסד"א דלא הוה לאו יתירא
אלל גילוי מילתא דכל היבא דקרינן לא חשיך קרי' ביה לא חשך כמ"ס לעיל קמל"ן הסיפרי דאפ"ה הוה
לא חעשה והמלות עובר על לא חעשה זו ג"כ . וזה דלא כמ"ס לעיל בישוב הרמז"ס דלא מני לא חעשה
זו גבי מלות ודוק :

תו

כתב הרמז"ן וז"ל ד' ומאמרם כמו כן שהזכיר הרב וכו' . אל חעשה צי עצירה עכ"ל . כתב
ע"ז הרב בעל מגיל' אסתר וז"ל . כ"ל שגם צללו יש צהם קום ועשה כאשר יצא לחכלן וכו' עכ"ל

הרמב"ן שורש השי' מגלת אסתר פב

תשיך מאי תשיך לאו תשוך לא תשיך לא סגיא
 דלא"ה כל' שאל נאמר דתשיך קאמר איפשר
 שאל הכתיב להחיר רצית מן העכו"ם כדרך
 שהחיר אנדו וגזלו חבל גס ללות ממנו לא
 הולך להחיר ולעשותו מלוא אי אפשר ומתוך
 לאשוקי חסיד דלא לעצור עליו צעשה ולא
 תעשה
 אינה מלוא למה הולך הפסוק לומר שעמי ונכרי
 עמי קודם חסידין לן מנצל שכתב זה
 לגר אשר צעריך חתני וארלי או מכור לנכרי ודרשו
 חכמים צפי כל שעה (דף כ"א ע"ג)
 וצפרק כל הצער (דף קי"ד ע"ג) להקדים נתיני
 דגר לנכרי שזה חתם מלוא לכחיותו וזה
 לא חס כן כל שכן יהיה ישראל ונכרי שיקדים
 ישראל לנכרי ולמה לו חס כסף תלוא חס עמי
 למדרשים . איני אומר דאף כי הלואה הנכרי
 צריכה הוה רשות חילטריך קרא לרצויי שתקדם
 הלואה ישראל להלואה נכרי צריכה משום
 דהוה חמינא דוקא לגבי צלה שלא היה זה ריוח
 כל כך צונכירה כמו שכתבו התוספות צפרק כל
 הצער (שם) אומרה תורה להקדים נתיני
 דגר לנכריה דנכרי חבל צהלואה נכרי צריכה
 שיש צו ריוח גדול חמינא שכלואתו תקדם
 לכלואת ישראל וצפרק אחריו היותו עשיר
 קמ"ל קרא דאם כסף ישראל קודם . ואף אם
 תמלא לומר דמכל מקום מנצלה נפקא הא
 קיינא לן דמילתא דאחי צקל וחומר טרם
 וכתב לה קרא . ומה שתקן גם כן הריא דפרק
 זה צורר (דף כ"ה ע"ג) דקאמר מלוא צריכה
 מאינתי חזרתן עד דאפילו לנכרי לא מוזסי
 צריכה ואמר כי אף שהוא לא הקפידו לצטלו
 ממנה כדי שלא יחזור יותר לקורו להלוות
 לישראל צריכה כזה לא שומעתי ולא ראיתי
 צמים מקום שיהא כח ציד החכמים לעקור
 מלוא מן התורה שחיה בעקרת לעולם אף אם
 יהיה לעשות סייג משום דאפילו נציא אינו
 יכול לצטל רק לשעה וכדאיתא צהאשה רצה
 (דף נ') וגם הריא דסוף פרק אלו כן הלוקין
 (דף כ"ד) דאמר כספו לא נתן צנשך אפילו
 רצית לנכרי . ואמר היתה תקנה דרצנן
 שלא ילמד ממעשיו או שלא יצא להלוות לישראל
 צריכה אינו מתיישב אל לצי כלל שאל חמת
 הוה שיהי מלוא מן התורה להלוות לנכרי
 צריכה כיכי אחו רצנן וצטלו ממונו לעולם
 והלא אין כח זה לחכמים לעקור אות מן
 התורה לגמרי וכדאיתא צפרק האשה רצה
 וצחקדמת הרצ צסדר זרעים . ומה שפירש
 צהריא דכספו לא נתן צנשך דמייירי צמעית
 של נכרי שהוא מלוא חיתם לנכרים אחרים
 צריכה לא סצירא לי כלל רק מייירי צמועותיו
 ממש כי היא מדה חסידות שלא להלוות
 צריכה אפילו לנכרי . ואף כי מלשון הספרי
 משמע שהלואה צריכה לנכרי היא מלוא
 מכל מקום אחר שגמרא דידן לא סצירא
 ליה הכי נשאלה החמיה על עמדה איך הניח
 הרצ דרך הסלולה צגמרא ללכת צסצרת
 הספרי ולא ידעתי מה אלצר צו רק כי דעתו
 רחבה מדעתי ולא יכולתי לצא עד תכונתה
 ומלאתי צפרק ה' מה' מלוא ילוא מחצור
 הרצ שגם הראצ"ד השיגו על זה שכן כתב
 שם לומגדל ע"ז צסמו וז"ל : כתב הראצ"ד
 ז"ל איני לא מלאתי שמועה זו ואולי צמה
 שמלא צספרי טעה שנאמר שם לנכרי תשיך
 זו מלוא עשה ופירושו משום דהוה ליה
 לאו הצא מכלל עשה שלא ישיך לישראל
 עכ"ל . והמגדל עוז השיב עליו וז"ל ואני
 אומר גדולים אחרים נ"ע צזה השיגוהו
 חמונה הדריכוהו חמונה נאמנה ראיתי
 הריא דסצרי שרלה הראצ"ד ז"ל להטעיות
 צה וכן כתב רצינו משה ז"ל צספר הנולות
 שלו וסוף הצרייתא ולאחיד לא תשיך זו
 מלוא לא תעשה ופירש כי כמו שהזכרנו
 צלאו על לא תחנם לומר שלא ליתן להם
 מתנות חנם הוזהרנו צעשה אף כשנלוה אותם
 שלא כלוא אותם חנם חלא צריכה וקורא
 איני צזה והלוות גוים רצים ואחא לא
 תלוה . והפירוש שלו קרוב צעיני יותר
 עד כאן לשונו . ואמנם עכ"ז לא נתגלה
 לנו למה הניח הרצ דרך הגמרא ופסק
 כספרי . ועתה נחזור על דברי הרמב"ן
 שהביא

מרגניתא שבא

מכ"ל להרמב"ן דהדרינן לקס"ד דרצא מאי תשיך תשוך . וז"ל היינו מוכרחים לומר דהרמב"ן
 כתב כן לחי' דמחני להא דרב הונא אדחני רב יוסף דללשון זה לא
 אסרו מלוא ריבית העכו"ם כמ"ש לעיל . שפיר היה קשה כיון
 דהא דהרמב"ן לקס"ד דרצא היינו לפום מה דלא אסרו ריבית
 טבומ"ז מעולם . ואי ס"ד דתשיך זו מלוא נשה
 דחני צסיפרי מפ' השמוע' למדו . מכ"ל לרמב"ן דלמדו
 צלאו הא מכלל עשה ולא לעשה גמורה . ולא היינו
 יכולין לתרץ דיש לו ראי' דרק צלאו הא מכלל עשה
 למדו דא"כ איך אסרו ריבית עכו"ם . דהא עיקר
 דהדרינן לקס"ד דרצא היינו ללשון דלא אסרו ריבית
 עכו"ם : משא"כ משא"כ דהוכחתי מקטמא דגמר
 דתפיק

מגלת אסתר שורש הששי הרמב"ן

עשה צו הרצ צמנות' למלוה ואינה כי אם עזר עליו הישראל צעשה ולא תעשה כ"ל שהם מלות אחרי שאמרו שם צספרי זו מלות עשה כי כן נראה פי' זה הלשון כמו שכתבתי לעיל . ומה שהציא ראיה (ד) מפרק איזהו נשך דמשמע שהמלוה צרצית לנכרי אינה מלוה הא ודאי קשיא היא איך הניח הגמ' שלנו ופסק כסיפרי . ומה שהליץ צעדו מהור"ר דוד ויע"ל בתחלת כתר תורה שלו שהצר שאמר כי דרך הרצ לפסוק כירושלמי או כספרא וספרי כשים צגמרא דצר סתום לא פורש או שיש חולקים דצר ולא איפשיטא כמאן כמו שכתב גם כן מהרי"ק צשורש ק' כי דרך הרצ לפסוק כירושלמי כשהגמרא מעמיד ימנה או צרייתא צשנוי"ל דחיקא וכאן לא נחצר צגמרא דאיזהו נשך אם היא מלוה או לא אני אומר שצדור היא כשמש מלשונם דפ' איזהו נשך שאין צו מלוה צין צלישנ' קמא צין צלישנ' דללישנ' קמא הרי מצי' שאל' צו מלוה שכן אמר מרבה הונו צנשך וצנרצית לחונן דלים יקצננו לא נלרכה אלא דאפי' רצית דנכרי ושם הקשו צגמרא על זה הדעת ומה שכתב לנכרי תשיך ותלנו צמסקנא דהכי קאמר לנכרי אמה יכול ליתן הרצית אכל לישראל לא ולעצור עליו צעשה ולא תעשה . הנה שמלשון ראשון דהגמרא נראה צצירור שאין צו מלוה . ומה שהשיב רבי דוד ויע"ל שאין לסמוך על זה משום דשנוי"ל דחיקא הוא דאף אם האמת יהיה כן צפרוש הפסיק מ"מ משמע מיי"ל שאין צו אסיר רק רשות וא"כ הוא למה אומר קרא לחינן דלים יקצננו אני אומר כי דצרו אלה אינם חסודות כי מה שאמר דהוא שנוי"ל דחיקא זה אינו שהרי תשיך הוא מההפעיל ועל כרחך הוא יולא כרוצם אלא לא כן היה אומר תשיך ולא כצרת רצא שהקשה ואמר לנכרי תשיך מאי לאו תשיך ויהי' מלות עשה שצרתו הפוכה הוא צזה כאשר צצר תלנו עליו צגמרא גם מה שאמר שאם כן למה יעניש מאחר שהוא רשות אינה קשיא שהרי אף אם הורשה על כך לא על זה נאמר היותו עושה חסד ומשפט ולדקה צאר' כמו שגלינו ציפת תואר שהיחרה לו ומכל מקום סמך הכתיב שם פרשת צן סורר ומור' לו' כי סופו להוליד צן סורר ומורה וכמו שאמרו חכמים (קדושין דף כ"א ע"ג) לא דצרה תורה אלא כנגד יצר הרע . ואם כן מלישנא קמא הוצרך כי אין צו מלוה . ומה שאמר עוד שמלשון שני נראה צצירור כי הוא מלוה וזה כי שם אמר צגמרא אם כסף תלוה את עמי עמי ונכרי עמי קודם וכו' ושאלו שם פשיטא ומשני לא לריכא דאפי' לנכרי צרצית ולישראל צחנם . ואם לא הי' מלוה להלוות לנכרי צרצית פשיטא שעמי קודם שהרי הוא מלוה להלוות לישראל ולא לנכרי אלא מכאן משמע שיש מלות עשה צנכרי להלוות לו צרצית ולכן אמר קרא דאפילו הכי מלות עשה דהלוואת ישראל קודמת למלות עשה דנכרי צרצית . אני אומר דלעולם צנכרי אין צו מלוה והאי דאילתרך קרא למימר דעמי קודם הוא משום דסד"א שמאחר שזהו עשיר לא יתחייב להלוות לו צעה לרכו שאם הוא לריך למעות ימכור מנכסיו וצפרט כאן שהנכרי הי' רולה להלוות ממנו צרצית ויהי' לו צזה סקרונ' כים קמ"ל דאפי' הכי הישראל קודם דאי לא תימא הכי דקרא דעמי אפי' צעשיר קא מייירי ולא דוקא צעמי לא הי' לריך להזהיר שצחיות עמי ישראל ונכרי שעמי ישראל קודם קל ומומר הוא ומה אם אפי' כשהם כולם ישראלים יש עניים שקודמים לעניים אחרים כמי

צבם הרצ צמנות' למלוה ואינה כי אם עזר עליו הישראל צעשה ולא תעשה כ"ל שהם מלות אחרי שאמרו שם צספרי זו מלות עשה כי כן נראה פי' זה הלשון כמו שכתבתי לעיל . ומה שהציא ראיה (ד) מפרק איזהו נשך דמשמע שהמלוה צרצית לנכרי אינה מלוה הא ודאי קשיא היא איך הניח הגמ' שלנו ופסק כסיפרי . ומה שהליץ צעדו מהור"ר דוד ויע"ל בתחלת כתר תורה שלו שהצר שאמר כי דרך הרצ לפסוק כירושלמי או כספרא וספרי כשים צגמרא דצר סתום לא פורש או שיש חולקים דצר ולא איפשיטא כמאן כמו שכתב גם כן מהרי"ק צשורש ק' כי דרך הרצ לפסוק כירושלמי כשהגמרא מעמיד ימנה או צרייתא צשנוי"ל דחיקא וכאן לא נחצר צגמרא דאיזהו נשך אם היא מלוה או לא אני אומר שצדור היא כשמש מלשונם דפ' איזהו נשך שאין צו מלוה צין צלישנ' קמא צין צלישנ' דללישנ' קמא הרי מצי' שאל' צו מלוה שכן אמר מרבה הונו צנשך וצנרצית לחונן דלים יקצננו לא נלרכה אלא דאפי' רצית דנכרי ושם הקשו צגמרא על זה הדעת ומה שכתב לנכרי תשיך ותלנו צמסקנא דהכי קאמר לנכרי אמה יכול ליתן הרצית אכל לישראל לא ולעצור עליו צעשה ולא תעשה . הנה שמלשון ראשון דהגמרא נראה צצירור שאין צו מלוה . ומה שהשיב רבי דוד ויע"ל שאין לסמוך על זה משום דשנוי"ל דחיקא הוא דאף אם האמת יהיה כן צפרוש הפסיק מ"מ משמע מיי"ל שאין צו אסיר רק רשות וא"כ הוא למה אומר קרא לחינן דלים יקצננו אני אומר כי דצרו אלה אינם חסודות כי מה שאמר דהוא שנוי"ל דחיקא זה אינו שהרי תשיך הוא מההפעיל ועל כרחך הוא יולא כרוצם אלא לא כן היה אומר תשיך ולא כצרת רצא שהקשה ואמר לנכרי תשיך מאי לאו תשיך ויהי' מלות עשה שצרתו הפוכה הוא צזה כאשר צצר תלנו עליו צגמרא גם מה שאמר שאם כן למה יעניש מאחר שהוא רשות אינה קשיא שהרי אף אם הורשה על כך לא על זה נאמר היותו עושה חסד ומשפט ולדקה צאר' כמו שגלינו ציפת תואר שהיחרה לו ומכל מקום סמך הכתיב שם פרשת צן סורר ומור' לו' כי סופו להוליד צן סורר ומורה וכמו שאמרו חכמים (קדושין דף כ"א ע"ג) לא דצרה תורה אלא כנגד יצר הרע . ואם כן מלישנא קמא הוצרך כי אין צו מלוה . ומה שאמר עוד שמלשון שני נראה צצירור כי הוא מלוה וזה כי שם אמר צגמרא אם כסף תלוה את עמי עמי ונכרי עמי קודם וכו' ושאלו שם פשיטא ומשני לא לריכא דאפי' לנכרי צרצית ולישראל צחנם . ואם לא הי' מלוה להלוות לנכרי צרצית פשיטא שעמי קודם שהרי הוא מלוה להלוות לישראל ולא לנכרי אלא מכאן משמע שיש מלות עשה צנכרי להלוות לו צרצית ולכן אמר קרא דאפילו הכי מלות עשה דהלוואת ישראל קודמת למלות עשה דנכרי צרצית . אני אומר דלעולם צנכרי אין צו מלוה והאי דאילתרך קרא למימר דעמי קודם הוא משום דסד"א שמאחר שזהו עשיר לא יתחייב להלוות לו צעה לרכו שאם הוא לריך למעות ימכור מנכסיו וצפרט כאן שהנכרי הי' רולה להלוות ממנו צרצית ויהי' לו צזה סקרונ' כים קמ"ל דאפי' הכי הישראל קודם דאי לא תימא הכי דקרא דעמי אפי' צעשיר קא מייירי ולא דוקא צעמי לא הי' לריך להזהיר שצחיות עמי ישראל ונכרי שעמי ישראל קודם קל ומומר הוא ומה אם אפי' כשהם כולם ישראלים יש עניים שקודמים לעניים אחרים כמי

מרגניתא טבא

צמניעת האח דאי למלוה גמורה תקשי האיך אקרו חכמים ריבית העכו"ם . ונמלא דהשתא נחישב' הקושיא הכ"ל שהיתה קשי' לשיעת הרמב"ן צחרי אנפי חדא דאין לומר דרק להסיר ריבית דנכרי אחי' ולא ללאו הצא מכלל עשה . דא"כ תקשי לנכרי תשיך למה לי . דלהסיר ידעי מק"ו דגר תושב כנ"ל ועוד דיי"ל גם לשיעת רמב"ן דמפי השמועה למדו ואין להקשות השתא דמפי השמועה למדו מאן ליה לרמ"בן לומר לפום מאי דהפסיקו תשיך תשוך דלאו מלות עשה גמירה היא ליקח ריבית מעכו"מז כמו שהקשיתי ל"ל . דיי"ל דיש לו ראיה דע"כ לא למדו מפי השמועה אלא ללאו הצא מכלל עשה . דאי לעשה גמורה תקשה האיך אקרו חכמים ריבית דעכו"מז כפי' החוק' כיון דמלות היא לא היה להם לחכמים לאקור . דצטמא צלא הא דהוכחתי מסתמא דגמ' דתפיס שיטתי' דרצא תשיך תשוך . דהי' קשה מכ"ל

מקרא דאל תקח מאתו דקאי אהחיד כנ"ל . ואחזור למה שהקשתי דלדברי החוספ' דע"ז (דף כ"ו) הנ"ל . דילפי דמותר להלות מומר בריבית מקרא דוחי אחיד כנ"ל מנא ל' לר' אלעזר למילף מהאי קרא דריבית קלוזה יולאה בדיינים . וגם מאי פריך הש"ס ור' יוחנן האי וחי אחיד עמך מאי עבד ל' . הא איכא למימר דאילטרך דמותר להלות מומר בריבית . ואם אמנס יש אחי מקום ליטב קושי' זאת לשיטת החוספ' אמנא דמכאן ילא לו לרבינו הרמב"ם דסתמא דתלמודא תפיס שיטתי' דרבא דס"ל מאי תשיך תשוך . משום דקשי' קושיית הנ"ל . מנא ל' לר"א למילף מקרא דוחי אחיד דריבית קלוזה יולאה בדייני' . וגם מאי פריך הש"ס ור' יוחנן אחיד מאי עבד ל' . דלמא אילטרך להסיר להלות מומר בריבית כנ"ל . א"ו דסתמא דתלמודא תפיס שיטתי' דרבא דמאי תשיך תשוך . ולפ"ז ע"כ אי אפשר לומר דמותר להלות מומר בריבית . משום דקשי' כיון דמאי תשיך תשוך ה"ל למיכתב תשוך . א"ו דאחי לאגמורין כל היכא דקרינן תשיך קרי ב' תשוך . וכיון דלמומר על כרחן אסור ליתן לו ריבית כמו שפסקו כל הפוסקי' וכתב' נ"ז הנ"ל ובאשר"י פ' אין מעמידין אסור להלות בריבית ג"כ : כיון דלא קרינן ב' דמומר תשיך לא קרינן ב' דמי תשוך . וכמו שפסק רש"י באמה כן בתשובה הביאו המרדכי דפ' איזהו נשך וכמ"ס ל"ג ב"ש הר"ר שמואל בר' שלמה הביאו בתשובה מיימוני ל' משפטים ס' ל"ו הנ"ל . וא"ג דלשיטת רבינו הרמב"ם דלכרי תשוך הוא מלות עשה ליקח ריבית מ: כו"מ . אחתי תקשי דמנא להו למילף מהאי קרא דוחי אחיד דריבית קלוזה יולאה בדיינים וגם מאי פריך הש"ס ור' יוחנן מאי עבד ל' דלמא אילטרך להסיר להלות מומר בריבית . ואי משום דתשיך תשוך ודייקין כל היכא דקרינן תשיך קרינן תשוך וכיון דמומר לא קרינן תשיך דאסור ללות ממנו בריבית א"כ לא קרינן תשוך . אחתי מכלן למימר דלא קרינן תשוך ואסור להלות לו בריבית . דלמא לא קרינן תשוך דמלות להלות בריבית כיון לכרי אכל איסורא ליכא כמו שיש ללמוד מקרא דוחי אחיד . ד"ל דלפוס מאי דאמרי' דתשיך תשוך אמרינן נמי דולאחיד לא תשיך נמי תשוך דומי' דלכרי תשיך . דהא הכי כתיב לכרי תשיך ולאחיד לא תשיך וכ"כ החכם הגדול מהור"ר יהודה ראזניס בספרו משנה למלך דפ"ה מהלכות מלוה ולוה בקירושו דמה שכתב רבינו הכותי וגר תושב מלוין להם בריבית שנאמר לא תשיך לאחיד דל"ל ולאחיד לא תשיך דכיון דס"ל דלכרי תשיך תשוך ה"כ ולאחיד לא תשיך תשוך ע"ש וא"כ גם גבי ולאחיד לא תשיך תקשי כנ"ל כיון דולאחיד לא תשוך ליכתוב ולאחיד לא תשוך מ"ס דכתב רחמנא תשיך . ונ"כ לריך גם שם ליטב כל היכא דקרינן ולאחיד לא תשיך קרינן לא תשוך וא"כ מוכח דאסור להלות מומר בריבית . לפוס מאי דקיימין בשטתי' דרבא . ודע דאפי' לשיטת הר"א ודומי' דס"ל דמומר להכ"ס לאו בכלל אחיה הוא ויש למעט מומר דאין עוברין על לאו דלא תקח מאתו נשך וסריבית מדקאי מאתו אחיד . אחתי מלאחיד לא תשיך אין למעט דמותר ליתן ריבית למומר משום דלאו בכלל אחיה הוא לגבי דידן כנ"ל דזה וודאי אין סברא למעט דכי בשביל שג"ס מומר איסורא אסור דעד דהרי הר"א שכתב בהדי' דמומר להכניס אינו בכלל אחיה . ואפ"ה כתיב דפ' אין מעמידין דהנותן ריבית למומר עובר משום לא תשיך . ולא תימא דהא דכתב הר"א שג"ס דובר משום לא תשיך לאו משום לאו דלא תשיך אלא משום לפני עור לא תתן מכשול . כיון דלמומר דוודאי אסור ליקח מאתו ריבית דאין לגבי ידי' נחשבים כאחים כנ"ל . דז"א דהרי הר"א שכתב דובר משום לא תשיך ומשום לפני עור לא תתן מכשול ודוק העיב .

ובמה שכתבתי יש ליטב מה שתמה הרב המגיד משנה דפ' ר' מהלכות מלוה ולוה הא דלא כתב הרמב"ם דהלות עובר על לאו דולאחיד לא תשיך . ובגמ' נזכר בשם אב"י דהלות עובר אף על לאו דולאחיד לא תשיך והניח בל"ז . ולכל הנ"ל כיחא דאב"י דאמר דהלות עובר על לאו דולאחיד לא תשיך היינו דס"ל דתשיך דוקא וכדדחי' ל' ר"כ לרבא (דף נ' ע"ב) דס"ל מאי תשיך תשוך וא"כ ולאחיד לא תשיך מאי תשוך דומי' דלכרי תשיך דהכי כתיב לכרי תשיך ולאחיד לא תשיך והשתא לא קא הלוא כל הלות אלא על המלוה . וגם במלוה לא הוה לאו יתירא דנחשבי' דעובר נמי דהאי לא דולאחיד לא תשיך דהאי לאו ללאו יתירא אחי אלא לגלוי דאסור להלות מומר בריבית דכל דקרינן ב' לא תשיך קרי ב' לא תשוך כנ"ל ודוק העיב :

ונראה לרבינו הרמב"ם דהא דתפיס סתמא דתלמודא כשיטת רבא דתשיך תשוך א פ"י שכתב בתורה תשיך היינו משום דברייתא דסיפרי דחגי זו מלות עשה ומשמע להו מדקתני זו מלות עשה דאחי לגמורין דיש למנות העשה זו במלות עשה וא"כ ע"כ ל"ל דתשוך . דאל"ה ליכא קום עשה . וכל דליכא קום עשה אין למנות צ"שין ועל הספרי לא קשי' מנא ל' ד"ל דלמדו מפי השמועה וכמו שכתב רבינו בהדי' דפ"ה מהלכות מלוה ולוה דמפי השמועה למדו וז"ל שם ומלות עשה לתשיך לכרי שנאמר לכרי תשיך מפי השמועה למדו שזו מלות עשה עכ"ל . והא דלא הקשה רבא לר"כ מצרייתא דספרי זו"ל דלא ידע רבא מצרייתא זו . דהצרייתא לא היו בגורו' צפי הכל כמבואר בתלמוד דוכתי .

ובכר הנ"ל שכתבתי יש ליטב ג"כ הקושי' בקשה נל שיטת הרמב"ם . והיא הקושי' שקהשה הר"ן דלפוס מה שפירש הרמב"ם דתשוך היינו שגא הכתוב להסיר ריבית מן העכומ"ז כמו שהסיר גזילו ואבדחו ומפרש הצרייתא דספרי דחגי זו מלות עשה שהיא מנינה בהלואה האה לומר שהמלוה לישראל עובר בעשה ולא חטשה דמנלי' לספרי דלכרי תשוך אחי ללאו הנא מכלל עשה דלמא למשרי ריבית הנכומ"ז אילטרך . ואין ליטב לשיטתו דמפי השמועה למדו כמ"ס רבינו הרמב"ם דא"כ תקשי' נל' דהרמב"ם מנלי' לפוס מה דהפסיקין דהשיך תשוך ולא מלות . דה גמורה היא ליקח ריבית מן הנכומ"ז ודוק :

אמנם לכל הנ"ל נראה . דס"ל להרמב"ם כשיטת החוספ' דגם רב נחמן דאסר ריבית עכומ"ז לא אסר אלא מדרבנן . והא דפריך רבא מלכרי תשיך היינו דס"ל דרבא דלכרי תשיך נ"כ למלוה אחי . דאי להסיר ידעין מק"ו דגר תושב ומוהר להלות בריבית מדכתיב מאתו ולא מאהם . וכיון דלמלוה אחי לא הוה לחכמים לאסור . ומשני ר"נ לא תשיך ולאפוקי אחיד דלא . וא"כ אע"ג דמוכח מסתמא דנמי דתפסי שיטתי' דרבא דמאי תשיך תשוך כמו שהוכחתי לנ"ל נ"כ ל"ל דלכרי תשוך אחי רק ללאו הנא לכלל עשה

מרגניתא שורש השישי טבא

מומרים של עכשיו להכעיס הן. דשנך הסירא ואכלי איסורא וכו' וכל להכעיס אי אהא מלוות להחיותו כדמשמע מההיא דגיטין דלא מחייב למפרקי' ומותר עכשיו ליקח מהן ריבית ואעפ"י שאסור ליתן להם ריבית משום לא תשיך והוא לן למימר כל היכא דקרינן ב"י לא תשיך קרי ב"י לא תשוך. מ"מ כיון דאין מלוות אהא להחיותו אינך מלוותו בלא ריבית דלא קרינא ב"י וחי אחיך עמך עכ"ל. וגם באשר"י פ' אין מעמידין כחב וז"ל ומ"מ אסור ללוות ממומר בריבית. ולא אמרינן כיון דלא קרינן ב"י לא תשיך לא קרינן ב"י נמי לא תשיך דבלא תשוך איכא עינא וכו'. ויש לדקדק מאי פסיקא להו להלוות תשוך בתשיך ולמימר כל היכא דקרינן ב"י לא תשיך קרי ב"י לא תשוך. וכן איפכא דהיכא דלא קרינן לא תשוך לא קרינן לא תשוך. ומהיכא תיסק אדעתין למימר הכי. אמנם הנראה ברור דהתוספ' וסר"אש חפסי שיעמא דרבא דקאמר מאי תשיך תשוך. ולפ"ז תקשי אמאי לא כתב רחמנא באמת תשוך. אלא הייתי אומר דבא ללמדנו דכל היכא דקרינן ביה לא תשיך קרינן ב"י לא תשוך. וקמ"ל לן תוס' דאפ"ה מותר ליקח מהם ריב' משום דאין אהא מלוות להחיותו. וכו' והא דלא כתב רחמנא תשוך היינו כמו שתירץ הראב"ד דאידי קאי בתשיך דישראל נקיט ליה תשיך בעכו"ם הדיאו בשיעה מקובלת. וכן ת"י הרב בעל כ"ח בריש פ"ה מהלכו' מלוה ולוה :

והנה

החכם הגדול מוהרר יהודה ראזנוס ז"ל בספרו הגדול משנה למלך בפ"ה מהלכות מלוה ולוה הקשה על מה שכתב העור דבר תורה מותר להלוות לעכו"ם בריבית. דטעמא דריבית דכתיב וחי אחיך עמך ועכו"ם אין מלוין להחיותו. וז"ל אך קשה מהא דקאמר בפ' איזהו נשך דף ס"ג גבי פלוגתא אי ריבית קלוה יולאה בדיינים או לא. ור' יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עבד ל"י מבעי ל"י וכו' אמאי לא תירץ דאילער' למעט עכו"ם. וכן תקשי לרבי אלעזר דקאמר ריבית קלוה יולאה בדיינים ויליף מקרא דחי אחיך עמך. מנא ליה האי אימא דקראי אחי למעוטי עכו"ם. עכ"ל. והנה מה שהקשה מנא ליה לר"א למיליף מקרא דוחי אחיך. דריבית קלוה יולאה בדיינים אימא למעוטי עכו"ם. ואמאי לא משני הש"ס דאילערך וחי אחיך למעוטי עכו"ם. ויש ליטב דבגמ' דב"מ (דף ע"א) קאמר גר תושב האמור לענין רבית מאי היא. דכתיב וחי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך. ורמינא לוי' מהן ומלוין אותם בריבית. וכן גר תושב. אר"כ ב"י מי כתיב אל תקח מאתם מאתו כתיב מישראל פ"כ. ולפ"ז לק"מ דלמעוטי עכו"ם דמותר ליקח ממנו רבית לא אילערך קרא דוחי אחיך עמך. דזה דמותר ליקח ריבית מעכו"ם ידעינן מק"ו דגר תושב דמותר ליקח ממנו רבית מדכתיב מאתו ולא מאתם. ובזה יש ליטב הא דאמרינן לשיטת הרמב"ם דתשוך למלוה. ולא להסיר ריבית דעכו"ם. דלהסיר לא אילערך קרא דנכרי תשוך דזה ידעינן מק"ו מגר תושב כנ"ל ומדאלטרי' לנכרי תשוך. ע"כ למלוה אילערך. אלא אי קשי' הא קשי' דמנא ל"י לר' אלעזר למיליף מקרא דוחי אחיך דריבית קלוה יולאה בדיינים דלמנא אחי קרא דוחי אחיך לאגמורין דמותר להלוות בריבית. לומר אוכל נבילות להכעיס. וכן קשי' אמאי לא משני הש"ס דאילערך וחי אחיך לר' יוחנן להסיר להלוות בריבית. לומר כמ"ס התוס' בע"ז (דף כו ע"ב) הנ"ל. וא"ל דגם זה דמותר להלוות לומר בריבית נפקא מאל תקח מאתו כיון דמאתו אחיך קאי בדאמר הש"ס הנ"ל מאתו כתיב אישראל ומומר לאו אחיך במלות הוא. ועיין בתשובה רש"י במדכ"י פ' איזהו נשך ובמה שכתב שם בשם ר"י. וכמו שא"י בהגהות מיימין לספר משפטים ק"י ל"ו. דא"כ תקשי אמאי ילפי התוס' דמותר ליקח ריבית ממומר מקרא דוחי אחיך ומטעם שאין לנו מלוין להחיותו תיפוק ליה דלאו אחיך במלות הוא אלא הנראה ברור כשיטת התוס' דס"ל דאע"ג דמותר להכעיס לאו בכלל אחוה הוא. כמ"ס הרא"ש דאבירא מומר להכעיס מותרת דכתיב אבירא וחי לאו אחיך הוא. היינו לגבי דידן לאו אחינו הוא כיון שאינו נוהג במלות כמונו. אבל לגבי דידן' אהננו חשובים כאחים לו. וכמו שכתב החכם הגדול מוהרר יהודה ראזניס בספרו משנה למלך בפ"ה מהלכות מלוה ולוה. בד"ה ודע דיש מי שכתב וז"ל. ומ"מ בעיקר הדין נראה שהדין עמו משום דרוקא המומר לגבי דידן לאו אחינו הוא כיון שאינו נוהג במלות כמונו. אבל לגבי דידן' פשיטא שאנחנו נחשבים כאחים לו וחי"י במלו' וחי אחיך עמך. וראה לזה שהרי הרמב"ן הסיר להלוות למומר מעט אחוה. ואפ"ה כתב דללוה ממומר אסור. כיון שהוא מזהר מלהלוות. ואם כדברי זה החכם אף המומר לא היה עובר על ההלואה כיון שאינו אח והלוה ה"י ג"כ מותר א"ו כדכתיבנא דלגבי מומר אנו נחשבים כאח לו והוא מזהר על הכל עכ"ל וכיון שכן אש"ג דהוי ידעינן מאל תקח מאתו נשך ותרבית דאין המלוה למומר עובר על לאו זה משום דלאו אחינו לגבי דידן. אפי"כ היינו אומרים דאסור להלוות למומר בריבית משום דהמומר מלוה על לאו לאחיך לא תשיך. ר"ל שהוא אינו רשאי ליתן לנו רבית. שאנחנו נחשבים לגבי דידן' כאחים כנ"ל. ואמר לנו להלוות בריבית משום לאו אחר דלפני עור לא תתן מכשול וכמ"ס באמת בהגהות מיימוניות לס' משפטים סוף ק"י ל"ו הנ"ל בשם הר"ר שמואל בר' שלמה שאסור להלוות למומר בריבית משום לפני עור לא תתן מכשול ולכך ילפי התוספ' מדיהיב קרא עינא לריבית וחי אחיך עמך לאגמורין דאין אהא מזהר מלהלוות בריבית אלא למי שאהא מלוות להחיותו ותקשי הא למה לי הרי זה כבר ידעינן דאין אנו מזהרי' מלהלוותו בריבית מדלאו אחינו לגבי דידן. או איפכא דתקשי אחוה דכתיב רחמנא גבי אל תקח מאתו נשך ותרבית לאגמורין דהמלוה למומר אינו עובר על לאו זה הא ידעינן מטעמא דוחי אחיך כל שאהא מלוות להחיותו אהא מלוה שלא ליקח מאתו נשך ותרבית. אלא ע"כ דאחי לאגמורין דאין אנו עוברין אפי' על לפני עור לא תתן מכשול. והע"ס כמו שכתב הרמב"ן משום דלאו תשיך משום אזהרת' דמלוה קא מזהיר רחמנא ללוה. וכיון שאין אנו מלוין מלהלוותו אף הוא אינו מלוות מללוה. וכל זה ידעינן מיתורא דוחי אחיך עמך. אבל אי לאו וחי אחיך עמך לא היינו אומרינן דלאו דלא תשיך משום אזהרת' דמלוה קאי מזהיר רחמנא ללוה. אלא היינו אומרינן דגזירת הכתוב הוא דאין הלוה רשאי ליתן ריבית. וכדאמר הש"ס שאני ריבית דהידוש הוא. דאפי' בלוה אסרה רחמנא. משא"כ אחר דכתב רחמנא וחי אחיך עמך לאגמורין דמותר לגמרי להלוותו בריבית ואין אנו עוברין אפי' על לפני עור וגו' ש"מ דלאו דלא תשיך משום אזהרת' דמלוה קא מזהיר רחמנא ללוה וכמ"ס הרמב"ן כן כ"ל בשיטת התוספ' והרא"ש. שלמדו דהא דמותר להלוות למומר בריבית מקרא דוחי אחיך עמך ולא לעורר

חשיך או חשוך שהוא עשה צמיעה מן האח כמו שאמרו צריית' הזו שצפרי עכ"ל . הנה מה שיט
לדקדק על דברי הרמב"ן אכתוב לקמן :

אמנם כבר הסכים רבינו ניסים לדבר רבינו הרמב"ם הביאו בט"ל כ"מ צ"פ ה' מהלכות מלוה ולוה
וז"ל . ומלוה עשה לחשיך לנכרי וכו' כתב הרב המגיד ובהשגות אמר אברהם חני לא מלחתי
שמועה זו וכו' עד מוכחתי כן . והר"ן כתב בפ' איזהו נשך ולי נראה כדברי הרמב"ם דכיון דמסקנא דשמיטתין
דרבית דעכו"ם מדאורייתא שרי הדרי למאי דס"ד דרבא מאי לא משוך ואם אימא דקרא להחיר רבית' אילערי
מדחייא צרייתא דספרי לגמרי דמנ"ל דללאו הבא מכלל עשה אחא דלמא לעשה אילעריך (ול"ל דלמא למשרי
אילעריך וכן הוא לשון הר"ן בשיטה מקובלת) אלא על כרחן כי סבירא לן דרבית דנכרי שרי . נקטינן לנכרי
חשיך בפשטי' דלמלוה הוא דאחא והיינו דתניא בספרי לנכרי חשיך הרי זה מלוה עשה . וכיון דמסקנא
דסוגין דרבית דעכו"ם מדאורייתא שרי נקטינן ע"כ צרייתא כפשט' טכ"ל . ולפי שלשון הר"ן קלר ארחיב בדיבור
כוונתו . והוא דהוקשה לו קושי' החוספ' צ"מ (דף ע') בד"ה חשיך וז"ל וא"ת מאי פריך מהאי קרא הא לא
אקור אלא מדרבנן גזירה שמה ילמד ממשו כדאמרינן בסמוך . ולא הוה ניחא ליה להר"ן בחירול' של תוס'
סתירלו וז"ל וי"ל דהכי פריך מהאי קרא כיון דאמ' רחמנ' שאלו' לחסר' לא היה לחכמי' לאקור משום דהוה קשי
הקושי' שהקשה הריע"בא על חירון זה של חוספ' הובא בשיטה מקובלת וז"ל הריע"בא אימא רבא
לר"נ לנכרי חשיך מאי לאו חשיך כלומר להלוות להן וא"ת ומאי קושי' דמודה ר"נ דמדאורייתא שרי
ולא קאמר אלא מדרבנן ובחוספ' דהכי פריך הואיל והחירו הכתוב חין להם לאקרו והלשון הזה סתום
סתום דהא איכא כמה מילי שהתורה התירה ואקרו חכמים לעשות סג' לתורה וכו' עכ"ל . ואע"ג
שבחוספ' שלפנינו כיון דאמר רחמנא שאלוה לאקרו לא היה לחכמים לאקור . אכפי קשי' הא מלינו
שאפי' במלות אקרו חכמים בשב ואל תעשה כלולב ושופר ומגילה כדא' ציצומ' (דף ל') א"ל שב ואל
תעשה שאני א"ל בעי לאותבך ערל הזאה ואזמל קדין בלילית וכבשי עלרח ושופר ולולב השתא דשנית
לן שב ואל תעשה לא מיעקר הא כולהו נמי שב ואל תעשה נינהו ואע"ג דכשמלוה לעכו"ם בלא רבית
נזכר המלוה בקום ועשה דהרי המלוה היא כשמלוה לעכו"ם הוא דחייב ליקח רבית ותקשי האיך החירו
החכמים להלוות בלא רבית ה"ל לאקור להלוות לנכרו"ם כלל . משא"כ השתא שהחירו להלוות ואקרו
הרבית א"כ עקרו המלוה בקום ועשה . וקושי' כזו הקשו החוספ' ציצומ' (דף ל' ע"ב) צ"ה כולהו
נמי שב ואל תעשה וא"ת קדין בלילית היכי שב ואל תעשה דכי מכסי במעלית דבת חיובא היא ואין
בו לילית הרי עובר בידים ותיירול' שם לא שייך הכא דאכתי יש להקשות מאי קושי' דלמא
ר"נ באמת ק"ל דאקור להלוות להם כלל מדרבנן . א"כ דלמא ק"ל לרב נחמן דבאמת שמלוה לנכרי
לריך שיפסקוק עם הנכרי שיתן לו רבית . אלא שאקרו חכמים ליקח ממנו רבית דהשתא הוה בשב
ואל געשה דבשניה שמלוה לו אינו עובר שהרי פוסק עמו שיתן רבית ואינו עובר אלא בשניה שאינו
לוקה אז הוה שב ואל תעשה ולכן נ"ל להר"ן לפרש מדאורייתא רבא לר"נ לנכרי חשיך מאי לאו חשוך .
ומדמשני ר"נ לא חשיך ולא משני דאחא מדרבנן קאמינא דאקור ש"מ דס"ל לר"נ אקור להלוות לנכרי
צרייתא דבר תורה והלכה למשה מסיני וכן כתב הרש"בא הביאו בשיטה מקובלת וז"ל מדאורייתא רבא לר"נ
לנכרי חשיך מאי לאו חשוך משמע דלר"נ אקור להלוות צרייתא דבר תורה והלכה למשה מסיני . דאי
לא מאי קמוצב' מלנכרי חשוך וכו' עכ"ל וא"כ לפי המסקנא דשמיטת' דריבית' דעכו"ם מדאורייתא שרי הדרי למאי דס"ד
דרב' מאי לאו חשוך אך עדיין ה' קשה מנ"ל דרב' דקא' מאי לאו חשוך דלמלו' קאמ' דלמ' לא קאמ' חשוך אלא להחיר
ריבית דעכו"ם כמו שפי' רש"י . וע"ז כתב ואם אימא דקרא להחיר רביתא אילעריך מדחייא צרייתא דסיפרי
לגמרי דמנלן דללאו הבא מכלל עשה אילעריך דלמא למשרי רבית דעכו"ם אילעריך . אלא על כרחין כי
סבירא לן דרבית דנכרי שרי מדאורייתא נקטינן ע"כ צרייתא כפשט' ודוק : זו היא כוונת הר"ן . והנה
חני רואה שגם הרמב"ן מודה שלמסקנא הדרי למאי דס"ד דרבא מאי לאו חשוך . שהרי כתב ז"ל ואין
הכוונה אלא לנכרי חשיך ולא לחיך . והוא לאו הבא מכלל עשה נקרא עשה בהלוואת האח עד שיהא
המלוה לישראל צרייתא עובר בעשה ולא תעשה . ואי ס"ד דס"ל דדברי רבא נדחו לגמרי . א"כ חין כאן
לאו ועשה אלא ללוה . דלפוס דקמשני ר"נ לא חשיך . ר"ל שהלוה עובר בלאו ועשה ולא המלוה . ומדנקט
הרמב"ן עד שיהא המלוה לישראל צרייתא עובר בעשה ולא תעשה ש"מ דפסק כרבא דקאמר חשיך . ולפ"ז
ל"ל גם לשיטת הרמב"ן דהא דאורייתא רבא לר"נ לנכרי חשוך היינו משום דלמסקנא דריבית דעכו"ם שרי מדאורייתא
הדרי למאי דס"ד דרבא מאי לאו חשוך כמ"ש הר"ן . דאי מפרש בשיטת החוספ' דגם רב נחמן לא אקור
ריבית דעכו"ם אלא מדרבנן ואפ"ה פריך דכיון דהחירו הכתוב לא ה' להם לאקור . א"כ תקשי לפוס
דקיימא לן ריבית דעכו"ם אקור מדרבנן ע"כ נדחו דברי רבא . ואמאי פסק כרבא . אמנם י"ל בזה דפסק
כאיכא דמחני להא דרב הונא אהא דחני' רב יוסף וכו' דלחאי ליטנא מעולם לא אקרו רב הונא ור"נ
ריבית דנכרי כמ"ש החוספ' . ולחאי ליטנא הדרי לכדס"ד דרבא מאי לאו חשוך ודוק :

אמנם נשארה עליו כל הרמב"ן קושי' הר"ן . דלפוס מה שנופרש הרמב"ן דחשוך דקאמר רבא היינו
שבא הכתוב להחיר רבית מן העכו"ם כמו שהחיר גזלו ואבדו ומפרש הצרייתא דסיפרי דקחני

זו מלוה עשה שהוא מניעה בהלוואת האח לומר שהמלוה לישראל צרייתא עובר בעשה ולא תעשה דמנלי'
לסיפרי דלנכרי חשוך חתי ללאו הבא מכלל עשה דלמא למישרי ריבית דעכו"ם אילעריך :

תו קשי' לי לשיטת הר"ן שבכתב דלמסקנא דשמיטתין דריבית דעכו"ם שרי מדאורייתא הדרי למאי דס"ד
דרבא מאי לאו חשוך . מנא ל' הא דלמא הא דקאמר רבא מאי לאו חשוך היינו דהוכרח לומר
כן משום דהוה קשי' ל' דאי חשיך כדכתיב לא סגי דלאו הכי . אכל למאי דמסיק רב נחמן לא חשיך
ולאפוקי אחיך דלא ולעבור נליו בלאו ועשה אמאי נהדר למאי דס"ד דרבא ולשנות הכתיב שבכתב חשיך
לחשוך אפי' למסקנא דשמיטתין . אמנם הנראה לי בזה דע"כ יש להוכיח דקאמא דגמרי' תפיס לעיקר
כרבא דמאי חשיך חשוך . וקודם שאבאר זה רגע אדבר . דיש להביא רא'י דגם החוספ' תפסי' לעיקר כרבא
דמאי חשיך חשוך . והוא בתוס' דע"ז (דף כ"ז ע"ב) בד"ה חני שונה לכל אבירת אחיך וז"ל שם ומיהו

מומרים

מגלת אסתר שורש השי הרמב"ן

צ"ז

החכמים ההם לשמור צם זו מלות עשה כי מצורר כזר היא נמנית בלחין ואין הלאו הנאמר בלשון
הוא בלשון תאכלו הוא עשה ומה בלא להשמיענו עשה מוסיק צזה מנין כמו שלא יוסיק בלאו אחר
אלא בודאי לכך אמרו צהם זו מלות עשה גמור כמו שיאמר צמניעה מן המניעות צ' או
להעירנו על זאת המלה היוצאת בלשון תאכלו ג' לחין שכולן צמנין לא תעשה אחת וזה הדעת
שהכוונה היא בצדיקתם שמעלימו לא היינו לצה"ג מחסר מעט (ג) ג עוד צמנות אחרות
מצינים אותה : אחר כך מלאתי שכן סודר
ג"כ מהור"ר דוד ויע"ל בתחלת כתר תורה שלו
שחזר כי זהו הטעם בכל המקומות שאמרו צהם החכמים זו מלות עשה או זו מלות לא תעשה
שכתב וז"ל : ואיכא למידק צספרי אמאי תני צקלת מהמלות כגון הכך תרתי האי ליטנא דהוי
מלות עשה ולא תעשה וכמה מלות עשה ולא תעשה איכא צתירה ולא תני צבו הכי ומאי
טנא ותו אמאי תני לגבי בלחין דהוי מלות לא תעשה כגון הא דתני ולאחיד לא תשיך זו מלות
לא תעשה הא צדיא כתיב צפסוק בלאו ותו אמאי תני לכו לחוד זו מלות עשה וזו מלות
לא תעשה לערצינהו ולתנינהו ולתני הכי לנכרי תשיך ולאחיד לא תשיך עשה ולא תעשה וכן
צכילין : ולתתן הכל צמד תירוצא חית לן למימר דתני צהני דהוי מלות עשה ומשום דצהני איכא
למעטי ולמימר דהוי לחין הצאין מכלל עשה וכן צכל דוכתא דתני צהאי גיונא חית למעטי כן
ולמימר דהוי לאו הצא מכלל עשה או דילונא הוי טעם למלה וכיוצא צזה לכך תני
צבו הכי לומר שכן מלות ממש ובלחין ממש : אל צמקום שאין לטעות ולומר דלא הוי מלה
שמופסד צפסיק ונראה ממנו שהיא מלות עשה או מלות לא תעשה ואין צו מקום לטעות
לא תני צבו הכי ולכך תני צהכך תרתי נמי פי' צנסיכה וצנסיסה דהוי מלות עשה ולא לחין יצאין מכלל
עשה דיקא נמי דקתני מלות עשה ולא קתני עשה כדאמרינן בעלמא לאו הצא מכלל עשה עשה ומשום
הכי דקתני גם כן בלאו דהוי מלות לא תעשה לומר זו כמשמעה וזו כמשמעה פי' כגין הא דתני
לנכרי תשיך זו מלות עשה כמשמעה לנכרי ולא לישראל והא דתני ולאחיד לא תשיך זו מלות
לא תעשה כמשמעה לאחיד ממש והיינו טעמא דלא ערצינהו ותנינהו כי הכי דלא ליטעה
לומר עשה ולא תעשה כמד מלתא הוי ולישראל קאי תרומיהו קא משמע לן דהאי לחוד והאי
לחוד פי' האי לנכרי והאי לישראל וכן צכולן עד כאן לשונו : אמנם קשיא לי על הרצ
צמלות צדיקת דגים שנראה מהגמרא דחולין (דף ס"ו ע"ב) פרק ואלו טרפות כי לשון תאכלו
הנאמר צהם לא צא לומר שיש מלה צצדיקתן שכן אמרו שם ת"ר ממשמע שנאמר אכול את
שים לו שומע אני אל תאכל את שאין לו ומשמע שנאמר אל תאכל את שאין
לו שומע אני אכול את שיש לו ולמה שנאן לעצור עליו צעשה ולא תעשה : הנה
נראה מכאן שהלוי צצא צדגים הטורים לא צא לומר שנצדק צסימניהם דאם כן האין
אמר ממשמע שנאמר אל תאכל את שאין לו שומע אני אכול את שיש לו והא חלטרין
לכתבו כדי ללוות עלינו מלות צדיקתם : ומה שאינו שואל כך צגמרא גבי צהמה ומה שכתב
צהם את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו משום דהתם בלאו צא לאסיר אותם שיש להם סימן
אחד של טהרה ואילטרין דסד"א שיהיו מותרים אמנם צדגים שצפסיק לא תאכלו אוסר אותם
שאין להם שום סימן טהרה לא סנפיר ולא קשקשת לכן חמה עליו ואמר שלא היה לריך
בלאו או אם היה כותב בלאו לא היה לריך העשה . ונחזור לדברינו ונאמר כי שומא גם
הרצ הרגיש צזה ולכן הביאו צזאת המלה עוד רא"י שניה ממה שאמר הכתוב והצדלתם צין הצהמה
הטהרה לטעמא וצחצורו הגדול צפ"א מהלכות תאכלות אסירות הוליא מלות צדיקת סימני כל
הצ"ח מפקוק זה ואמר גם כן שלא הביאו צסמ"ק שלו שכתב וז"ל : מלות עשה לידע
הסימנים המצדילים צהם צין צהמה ומה ועוף ודגים ומגצים שמוחר לאכלן וצין שאין מותר
לאכלן שנאמר והצדלתם צין הצהמה הטהרה לטעמא וצין העוף הטמא לטהור ונאמר להצדיל
צין הטמא וצין הטהור וצין החיה הנאכלת וצין החיה אשר לא תאכל עד כאן לשונו : ולפי
דעתי מה שלא ראה להביא שם ראיה ממה שאמר הכתוב צהם תאכלו כמו שכתב כאן
צסמ"ק שלו משום שה"ל לריך להאריך ולפרש כי תאכלו היא מלות עשה כדאיתא צספרי :
אלא הפסוקים שהביא הם מצוררים מעלמא כי צצדיקתם מדבר : ומה שאמר עוד (ג) כי
גם צמלות לנכרי תשיך ואת הנכרי תגוש טעה

צבם

מרגניתא טבא

תו כתב הרמב"ן ג יור צמלות אחרות עשה צו הירב כגון להלוות לנכרי וכו' והנה עלה להן צין שנאמר
פשיך

הרמ"בן שורש הששי מגילת אסתר עט

מלות עשה ב וכן את זה תאכלו וכל אשר במים ועו כתב בעשה קנ"ב צענין מלות צדיקת סימני והדבר ידוע שאין הכונה שתאכלו כזהמא לאו דגיי"ל והענין באמרו זאת מלו' עשה מה שזכרתי הדג צעלי הסימנין הטורים נעש' מלו' ולאם לך והוא היותינו מלווי' לדון באלו הסימנים נלודם ולא תאכלם נעצור עליהם (ב) אכל הכונה לומר שזה מותר לאכלן וזה אינו מותר לאכלן שאמר הכתוב אלה תאכלו ולא הטמאים והוא וכמו שאמר והבדלתם בין הטהור' לטמא' לאו הנה מכלל עשה צממאים כדי שיהא האוכל והבדלתם אע"פ כי צממין עכ"ל . הרי לך הטמאים עוצר בלאו גמור ובלאו הנה מכלל עשה מפורשת כוונתו שהמלו' איננה האכילה רק שהיא עשה לפי קבלתו ואלו וכיולא בהם מנאן הצדיקה והבדלה בהם . ומה שאמר עוד הרב בכלל רמ"ח מלות עשה אומר לצדוק צסימני (ב) כי כוונת חכמים כשאמרו בהם זאת מלות חגבים לצדוק צסימני דגים וזה"ל מנאן עשה הלא לומר שיעצור על הטמא בלאו ועש' מפני שאין בהן קום עשה והענינה מן האסורים נראה לי כי זה אינו שאם כן לא היו לריכים כצד

מרגניתא שבא

הנה מכלל עשה . מפני שאין בהם קום עשה . שהרי יש הרבה לאוין הבאין מכלל עשה ולא מנאן . ושאני הני שיש בהם קום עשה לצדוק צסימני כאשר נראה לאכול מהן . כאשר כתב בצירור בעשה קמ"ט וז"ל . שונו לצדוק צסימני בהמה וחי' ועוף השחוטים והוא שיהיה מלו' גרה וכו' ואז יהיו מותרים והיותינו מלווי' לצדוק אותם באלו הסימנים הלא מלות עשה . והוא אמרו יתברך וזאת החי' אשר יאכלו וגו' וזה כתב בסוף המלו' וז"ל והענין במלו' זו . שאנו מלווי' לצדוק הסימנים האלו בהמה וחי' ואין מותר לאכלם זולת זה והדין הזה הוא מלו' עכ"ל . ועוד כתב בעשה קנ"ב צענין מלות צדיקת סימני דג' וז"ל הוא שונו לצדוק צסימני דג' . וכן במלו' ק"ן כתב שונו לצדוק צסימני העוף . וכן במלו' קכ"א שונו לצדוק צסימני חגבים . וביאר הוא ז"ל בעלמו במלו' קנ"ב מאין ילא לו זה לפרש העשה זוען צדיקת סימנים ולא לפרש ככל לאוין הבאין מכלל עשה עשה שאין בהם אלא מניעה בלבד . הוא ממה שאמרו בספרי זו מלות עשה . זו למעוטי מאי ח"ו דכל לאוין הבאין מכלל עשה אע"פ שהן עשה אינו כמנין במלות עשה לפי שאין בהם קום עשה אלא מניעה . ולזה בא הספרי לתשמיטנו שזו מלות עשה ר"נ שזו גמנית במלות עשה מפני שיש בה קום עשה לצדוק צסימנים וכמו שביארו רבינו . והא לך לשונו במלות עשה קנ"ב הלא שונו לצדוק צסימני דגים וכו' והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו את זה תאכלו מכל אשר במים . וביאור אמרו בגמ' חולין האוכל דג טמא עובר בעשה ולא תעשה . כי מאמרו את זה תאכלו שונוע חני שזולתו לא יאכלו . בלאו הנה מכלל עשה עשה הנה נכתב אמרו את זה תאכלו מלות עשה . והענין באמרו זו מלות עשה מה שזכרתי לך והוא היותינו מלווי' לדון באלו הסימנים ולומר שזה מותר לאכלו . וזה אינו מותר לאכלו . כמו שאמר והבדלתם בין הטהור' לטמא' והבדלתם אע"פ כי צממין הסימנים אלו המניין והסימנים מלו' בפני עצמה כלומר סימני בהמה וחי' . ועוף . וסימני חגבים . ודגים . וכבר בארנו לשונותם בקראי עשה ביחוד עכ"ל . הרי לך מוצא שלמד זה שהעשה באלו צדיקת הסימנים ממה שאמרו בספרי זו מלות עשה . ולזה כוון רבינו באמרו והענין באמרו זו מלות עשה מה שזכרתי לך והוא היותינו מלווי' לדון באלו הסימנים וכו' . וכן ביארו דברי רבינו הרב מהרר דוד ויע"ל בתחילת כתר תורה שלו . ואחריו בעל ס' מגילת אסתר . ואשר כתב הרמב"ן וז"ל ב וכן את זה תאכלו אשר במים והדבר וכו' . וכזה עליו בעל ס' מגילת אסתר . וז"ל כ"ל שאין זו תשובה עליו כלל כי הרב לא אמר שהמלו' היא האכילה . רק הצדיקה והבדלה בין הטהור' לטמאים . כ"ל ביאור השגת הרמב"ן שהולך לשיטתו . שכתב בשורש הראשון בד"ה ובתשובה ב' חסם תבנית . שכתב שם וז"ל . הדע ותשכיל שאין זה אלא בעל ה"ג מלו' וכו' ואלו וכיולא בהם לאו הבא מכלל עשה ועיקרן הוא הלאו וכו' ע"ש . וזה כוונתו גם כאן בהשגתו שכוון שאין האכילה מלו' אין למנות צדיקת הסימנים מלו' שדומה למלות שחיות . שאע"פ כשאנו רואין לאכול מחוייב' אנו לשחוט אפ"ה כיון שהאכילה אינו מלו' אין לחשוב שהחיות מלו' . שאינו אלא היתר האיקור . ה"נ צדיקת סימני דגים וחגבים ואיך זו היא כוונת הרמב"ן בהשגתו . אמנם כבר השבתי עליו שם וזה לשוני מה שהביא הרמב"ן ראי' ממה שמשי' הש"ס לא קגי דלא שחית . לא זכיתי להבין . דהתם ה"פ לא קגי דלאו איהו שחית וכן הוא הגירסא בש"ס שלפנינו והוא עש' למה שאינו מדרך לשחוט דמשמעות לשחוט משמע שיליו דוקא מוטל לשחוט . וזו באמת אינה מלו' שהוא ישחוט בעלמו . אבל השחיתה מלו' היא על כל פנים . וה"נ העירוב ונעילת ידים מלו' על כל פנים אם ירלה לאכול ולחוליא בשבח . גם מ"ש הרמב"ן שלא מנה בה"ג מלות כ"י ויעירוב משום דאין אדם מלו' לעשותו או שלא לעשותו ואינו נכלל בקום ועשה וכמו שמעש' זה לא מנה בה"ג מלות שחיתה תקשי ח"כ לפ"ז לא ה"ל למנות מזוזה ומעקה שאין אדם מחויב לדור דוקא בבית ול"ש מזוזה . או לבנות בית בשביל מעקה וכן כתב הרמב"ם בפ' אחר עשר מהלכות ברכות הלכה ב' וז"ל . ויש מלו' שאינה חובה אלא דומין לרשות כגון מזוזה ומעקה שאין אדם חייב לשכון בבית ולעשות מזוזה . או לבנות בית בשביל מעקה וכו' עכ"ל שם . וכיון שאין בכל מוני המלות שלא מנה מלות מזוזה ומלות מעקה . א"כ למה לא מנה אלו . ר"ל צדיקת סימני בהמה טהורה וסימני דגים וחגבים . וסימני עופות הטהורים . כי אין אחי מקום צדמיוני לחלק בין מלות מזוזה ומעקה ובין אלו . וראוי למנותם במלות מפני שכשאנו רואים לאכול בהמה הטהורה או הדגים וחגבים ועופות הטהורים מלו' עלינו לצדוק צסימנים כמו כשאנו רואים לבנות בית מלו' עלינו לעשות מזוזה ומעקה . וחו לא מידי :

נראה לי שהנכון בדברי הרב שכל המלות
 שיש בהן עשה ולא תעשה יש
 למנות שתיים ומה שהציא פרמ"ץ (א) העשה
 והלח"ו שאלו ענין הכילת הכ"ס טעמים ואמר
 כי הם אין מנות העשה
 שהרי אין מלות באכילתם
 כ"ל שאין צו תשיב ענין
 כ"ל כי הרב לא אמר
 שהמלות הן האכילה
 רק בדק' והכד' צין
 הטעמים לטעמים כאשר
 כתב בדבריו בסוף סוף
 בעשה קמ"ט וז"ל שנוי
 לדוק בס' יוני דמנוח'ים
 ועוף בס' טי' וסוף שיהיו
 מעלה גרה ושופע ספע
 ואז יכיו מיתרים לאכלס
 והיותנו מלווים לדוק
 איתם באלו הסיוע'ים
 מלות עשה והיא אמרו
 ית' זאת כחיה אשר
 תאכלו וגיונר ועיד כתב
 בסוף מנחה וז"ל ובענין
 מלות זו שאלו מלווין
 לדוק הסיוע'ים האלו
 צרכים ופיה ואין מותר
 לאכלן זילת זה ודקין
 הזה הוא מלות עכ"ל

השורש הששי

**שהמצוה שיהי' בה עשה ולא תעשה
 ראוי למנות עשה שבה עם מצות
 עשה ולא שבה עם מצות לא תעשה**

**דע שהדבר האחד יהיה בו עשה
 ולא תעשה על אחד מג'**

**פנים אם שיהיה מעשה מן המעשים
 מצות עשה והעובר עליו יעבור על
 מצות לא תעשי' כמו שבת ויום טוב
 ושמטה שעשיית מלאכה בהם מצוה
 לא תעשה והמנוחה בהם מצות עשה
 כמו שיתבאר בן תענית צום כפור
 מצוה עשה והאכילה בו מצות לא
 תעשה אם שיהיה לאו שקדמו
 עשה כמו אמרו באינם ומוציא
 שם רע ולו תהי' לאשה והיא
 מצות עשה ואמר ג"כ לא יוכל
 לשלחה כל ימיו זו מצוה לא תעשה
 ואם שיהיה לאו קודם ואחר ינתק
 לעשה כמו לא תקח האם על הבנים
 ואחר כך שלח תשלח את האם וכל מין מאלו ראוי שימנה עשה
 שבו בכלל מצות עשה ולא שבו בכלל מצות לא תעשה כי בבאור אמרו
 חכמים בכל אחת מהן שהם מצות עשה ומצות לא תעשה והרבה
 פעמים יאמרו עשה שבה ולא שבה והוא דבר מבואר שענין הציווי בהם
 זולת ענין האזהרה ושניהם שני ענינים נבדלים צוה באח' מהם והזהיר מן
 האחר ולא יטעה בשרש זה שום אדם :**

השרש הז'

מרגניתא טבא

לנו הכתוב עשה מיוחדת לקדור ממים • ח"כ למה נאמר שאינה נוסגת קדורת
 ומתרחקת לוואר על קדורת ממים • כלל • מקום אלא שהוסף לנו עשה שלא נעמא הארץ הקדושה
 אשר נלעונו להיות בה פרושים מן הטומאה דיותר • ולא דמי' ללא יקח משום לא יחלל כמ"ס לעיל •
 ואחר הודיע' את כל זאת השורש הזה אשר השריש לנו רבינו יש' עיקר ושורש מדברי חכמים בסקנהדרין (דף
 כ"ח) • ל' קדור • להו' • לא ירבה נשים • אלא • י"ח דלא • דרשי' • מהעטס • דולא יקור • לבדו • שום
 מניעה ואזהרה ולא הוספה וגרעון אלא תופסין לא יקור לבדו לעטס בלבד • וכמ"ס הרמב"ן • בעלמו דריש
 שורש זה • וז"ל ואני אומר בזה העיקר מה שאומרים החכמים כוות' משמע • ועל מה שסיים שם וכדמעיינת
 בה שפיר לאו הכי הוא והאריך בראיות • כבר ישתפי' בס"ד כל ראיותיו וסתירותיו לשיטת רבינו • בעוב עטס
 ודעת את הלכה ברחבה • בדילור דעת רבינו הרחבה • ואשר קיים עד כאן השגתי בעיקר הזה • והוא כי
 שיש לו שרשים רבים במקומות הרבה בתלמוד • מן המפורש על הסתום תלמוד • בריך רחמנא דסייען •
כתב הרמב"ן • וז"ל אמר הרב • א • שהמלות שיש בהן עשה וכו' וזה הדעת לב"ה • מחקר מעט עכ"ל •
 והנראה ברור • מדעת רבינו שגם דעת רבינו שאין להכניס במנין המלות לאו

הרמב"ם שורש החמישי מגלת אסתר עה

כך ה' ואם ה' הטעם כמאמר הרב ח"כ אינו נובע צחולה לארץ ועוקר המניעה לגמרי צחולה לארץ מה שאי אפשר וזין מניעות וזין טעמים אין צחולה לארץ יכול לצוא כמשמעות (ה) והכחון שמהינה מניעות כפולות צארץ זין שנמנה אותן או שלא נביא אותן כמשמעותו דזין המלות עד כאן השגתי צעיקר הזה והוא ניכר שיש לו שרשים רבים במקומות הרבה צחלמוד ישמע חכם ויוסף לקח :

(ד) כי ולא תעמא את אדמתך הוא לאו כמו שאמרו צספרי להזכיר צ"ד על כך : כ"ל שאם זה הוא דעת הכל ח"כ צודאי מכאן יהי' השגה על הרב שלא הכניסו צמנין ושעמא יש צו דעות אחרות סקוצרים שאינו לאו ולכן לא מנאו הרב ומה שאמר עיד (ה) שאלו הללוים הם מניעות כפולות צארץ כ"ל שהם כלם טעמים מלכד אותם שהזכר צהם היוחס לאוין : ודי צשיעור כזה כזה השורש :

העיקר

נראה

מרגניתא טבא

צמנין ושעמא יש צו דעות אחרות סקוצרים שאינו לאו ולכן לא מנאו הרב . עכ"ל . ומה שח"כ ליישב זה הוא די"ל סקוצר רבינו . דאילו היינו דורשים ולא תעמא את הארץ לטעם . היינו מוכרחים לדרוש הכחוד דלא חלין נכלתו על העץ כי קבורה תקברנו ביום ההוא כי קללת אלהים חלוי ולא תעמא את הארץ . דהע"ד כי קללת אלהים חלוי הוא מוסב על לא חלין נכלתו על העץ . דזה טעם למה לא חלין נכלתו על העץ כי קללת אלהים חלוי והטעם דלא תעמא את הארץ מוסב על כי קבור תקברנו דזה הוא טעם לקבורה שאם לא תקברנו חרבה עומאה צארץ מפני שיהי' המה מוטל בשווקים וברחובות וכל אשר יגע בו יעמא וחרבה העומאה צארץ דדוחק לומר שגם הטעם דולא תעמא את הארץ מוסב על לא חלין נכלתו על העץ . דאין טעם זה מפקיק לשלא חלין נכלתו על העץ . דאף אם נורידהו מן העץ כל שלא נקבר אותו לא נכלתו מרובי העומאה . וגם הטעם דקללת אלהים חלוי לא נאות לקבור תקברנו . דח"כ מאי שייטא דתיבת חלוי ודוק :

וביון

שכן תקשו למה לא כתב קרא דבר ועממו עמו . והכי ה"ל למיכתב לא חלין נכלתו על העץ כי קללת אלהים חלוי כי קבור תקברנו ולא תעמא את הארץ . וכ"ל דמכאן ילל לו למדרש הספרי דלא תעמא את הארץ להזכיר צ"ד על כך . ולא לטעם . דהוקשה לו כנ"ל דה"ל לסמוך טעם דולא תעמא את הארץ לקבור תקברנו . ולמה הפסיק בין דבר לטעמו . דכי קללת אלהים חלוי . ח"ו מדפסקי' קרא דאחי לאגמורין דולא תעמא את הארץ אינו טעם אלא אזהרה מיוחדת להזכיר צ"ד על כך . אמנם אחתי י"ל דלעולם ולא תעמא את הארץ הוא טעם ולא אזהרה והא דקשי' ח"כ ה"ל לסמוך טעם דולא תעמא לקבור תקברנו . י"ל עפ"י מ"ש רבינו יעקב בעל הטורים דהא דתניא שקוצרין העץ שנחלה עליו עמו היינו מדסמך עץ לקבור תקברנו ולפ"ז ח"כ ה"ל להסמיך טעם דכי קללת אלהים חלוי ללא חלין נכלתו על העץ . דאם היה סומך הטעם דכי קללת וגו' ללא חלין אז לא היה תיבות עץ סמוכה לכי קבור תקברנו . ולא היה יולל לנו דהעץ שנחלו בו נקבר עמו . ואחר שהוכרח הכתוב להסמיך לא חלין נכלתו על העץ לכי קבור תקברנו כדי לאגמורין דהעץ שנחלה עליו נקבר עמו הוכרח ג"כ לכתוב הטעמים זה אחר זה . טעם דכי קללת אלהים ראשונה . ואחריו הטעם דולא תעמא כאמרם על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון . דטעם דכי קללת מוסב על רישא . וטעם דלא תעמא מוסב על סיפא :

אמנם

לפרש"י שפ"י צסנהדרין (דף מ"ז ע"ב) צד"ה ח"ל קבור מריבוי' משמע לי' דאף העץ צבי קבורה ח"ל מריבוי דכפילות קבור תקברנו . ולפ"ז הדרא קוש' לדוכתא דה"ל לסמוך טעם דולא תעמא לקבור תקברנו ואי משום כדי להסמיך תיבת עץ לקבור לאגמורין דהעץ צבי קבורה כנ"ל הא לפ"י רש"י לא מסמיכות ילפינן אלא מריבוי' . וע"כ ל"ל דולא תעמא אינו טעם אלא אזהרה מיוחדת להזכיר צ"ד על כך : אמנם לר' יוחנן משום ר"ש צ"י דיליף קבורה לכל המהים מן התורה מריבוי דקבור תקברנו כדא"י צסנהדרין (דף מ"ו ע"ב) ופרש"י שם צד"ה ח"ג ח"ל כי קבור תקברנו מריבוי דריש כל המהים . ע"כ לריך לומר דהא דעץ שנחלה עליו צבי קבורה ילפינן מסמיכת תיבת עץ לכי קבור כמ"ש רבינו בעל הטורים . ולפ"ז אין הוכחה דולא תעמא היא אזהרה מיוחדת להזכיר צ"ד על כך . דשפיר איכא למימר שהוא טעם כנ"ל . ובזה יתבאר דמדרש הספרי דריש דולא תעמא אזהרה מיוחדת לא מפיק קבורה כל המהים מריבוי דקבור תקברנו . אלא מפיק קבורה מהים מדרשת רב חמא צ"ח צסועה (דף י"ד) דאמר רב חמא בר חנינא מאי דכתיב אחר ה' חלכו וכי אפשר לאדם ללכת אחר הק"ב אלא מה הק"ב מלביש ערומים אף אתה מלביש ערומים . מה הק"ב מפקר חולים אף אתה בקר חולים . מה הק"ב קובר מתין אף אתה קבור מתים . וכו' . וכמו שמנה בעל ה"ג קבורה מהים מדרשא זו : כמו שביאר דעתו הרמ"ב צשורש הראשון . או שמפיק קבורה מהים ממלות גמילות חסדים . וכמו שהקשו צבצא מליטא (דף למ"ד) צה זו קבורה קבורה היינו גמילות חסדים וכו' . וא"כ אייתר לי' ריבוי דקבור תקברנו לדרשא דעץ שנחלה עליו צבי קבורה . וילל למדרש ספרי מזה דולא תעמא היא אזהרה מיוחדת כנ"ל אבל רבינו דפסק כר' יוחנן צשם רש"י דיליף קבורה מהים מריבוי דקבור תקברנו כמ"ש במלות עשה רל"א . ע"כ לריך להוליא הא דעץ שנחלה עליו צבי קבורה מסמיכות תיבות עץ לכי קבור תקברנו . כמ"ש רבינו בעל הטורים . ולפ"ז שפיר איכא למימר דולא תעמא הוא טעם ולא אזהרה כנ"ל . ומש"ה לא מנה אזהרה זו דולא תעמא להזכיר צ"ד . ל כך כיון דלר' יוחנן צשם רש"י ליכא הוכחה שולל תעמא הוא אזהרה צפני עלמה אלא שפיר איכא למימר שהוא טעם וכל שאינו לנו הוכחה אין לנו להוליא שום אזהרה מיוחדת ממה שיש לנו לומר שהוא טעם המלות כשיטתו צשורש הזה ודוק העיב :

תו

סיים הרמב"ם וז"ל ד' ואם ה' הטעם כמאמר הרב וכו' מה שאי אפשר עכ"ל . וכבר כתבתי לעיל בזה וגם כאן אני אומר אחר שבררתי שולל תעמא הוא טעם לכי קבור תקברנו למה נאמר שלא למה התורה לקבור מהים בחוץ לארץ אחר שהוא בכלל גמילות חסדים והלא בגמילות חסדים נלעוינו ככל מקום : וגם הזהירנו ללכת בדרכיו מה הוא קבור מהים אף אלו נקבור מהים . אלא שבכאן הכתיב לנו

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

(ב) כי לפי דעתו ולא חטמא חת הארץ לא יבא צמנין מפני שהוא לאו שנכפל בארץ כ"ל כי מלכד זה לא יבא צמנין מפני שהיא טעם ומה שאמר עוד (ג) כי ולארץ לא יכופר לדם הוא מניעה ומה שאמרו חכמים בכתובות ושכחה ג"כ זה"ג כ"ל שמה שלא מנאזה הוא לפי שאין זה אזהרה על דבר חדש שהכל שצ על מלוא אחת והיא שהזהירו מקחת כופר לנפש רולח ומעלמנו כשמע שכ"ש שלא נמחול לו צלי כופר כגון אחר עריפת העגלה ומה שאמר עוד כי

לא ימנו לצד הללוין של העריו' וכך לא תחניפו את הארץ שמה צעל ההלכות כפי הטעם הזה אינו ראוי להמנות ואולי יבוא צמנין ומה שאמרו בספרי ולא תחניפו את הארץ אזהרה לחנפים והזהיר במקום הזה על החנופה שלא יחניפו לרולח צמוג או ללוקח הכופר ממנו ודרשו עוד שם אל חגרמו לארץ שתהא ממנפת לכס וזה על דרך אגדה הוליוזה ממלת הארץ שלא אמר ולא תחניפו לצד (ג) וקרוצ עוד שנאמר כי מה שצא צקוף הכחוצ הזה ולארץ לא יכופר לדם אשר שופך זה כי אם צדס שפכו הוא עוד מניעה ששכחה צעל ההלכות עלמנו ז"ל וזה ומה שהזכירו צשלישי של כתובות (ד' ל"ז ע"צ) צאמרו כי לא תקחו כופר לנפש רולח אזהרה דלא תשקלו מניה ממונא ותפטריה מגלות וחרי קראי למה לי חד צמוג וחד צמזיד וכו' ולריכי ולראץ לא וכיפר לדם ל"ל ירנו לומר מאחר שאמרתי שצאו לאוין רצים צמוג וצמזיד שלא נקס כפי מהם מה צא להזהיר עוד כי הי' דעתם שצא להזהיר עלינו שלא נכפר לרולח צמוגן ולא דצד כי אם צדמו וחלנו מיצעי ל"י לכדחניא מנין שאם נערפה העגלה ואח"כ נמלא הרולח מנין שאין פוטרים אותו ח"ל ולארץ לא יכופר והקשו עוד על זה ואחא חצער הדס הנקי מקרצך למה לי כי יראה שהוא מלוא לצער הדס אחר עריפת העגלה וכל הסוגיא ששם אם כן נראה מכאן שזה שנא' ולארץ לא יכופר לדם היא חלל מניעה שמנענו יתפי' שלא לכפר לרולח גם צעריפת העגלה כי אם צדמו והזכיר הארץ להגיד כי חטא שפיכות דמים על כל יושציה שצידס לעשות משפט ב' ואם חצצו הרצ גם זה"ג שאינו מזהיר חצל מודיעני שלא יכפר האל יחצרך החטא הזה לארץ כי אם צדס הרולח לא צכופר או צעריפה ואנו צצד נלפוינו צמשפט וכיון שלא יבא צלשון מניעה לא נמנה אותו צכלל הלאוין מ"מ נלמוד שאינו טעם צלצד כדעת הרצ חצל אזהרה מענין חדש ומוסיף לנו איסור ימנה או לא ימנה ג' ואולי זה"ג סובר כי כל חלה הלאוין הנאמרים צלשון אזהרה כולם מניעות ולא חטמא חת הארץ ולא חטמא חת הארץ ולא חזנה את הארץ ולא הארץ ולא תחניפו אסר הכחוצ המעשים האלו צכלל מקום והוסיף צהם מניעה בארץ וזה כענין הלאו הצא צהשגת גצול שאמר ולא חשיג גצול רעך אשר גצלו ראשוכים וגוי' שנכלל מקום עוצר צלא חגזול ובארץ מוסיף עליו זה הלאו ועוצר צשני לאוין ושניהם נמנין צמאות ד וכן ולא חטמא חת אדמתך אשר י"י חלטיך נוחן לך נחלה צאמת מניעה הוא אינו טעם (ד) וכן אמרו צספרי להזהיר צ"ד על כך

מרנניתא מבא

ח"ל ולארץ לא יכופר וז"ל ב' ואם חצצו הרצ גם זה"ג שאינו מזהיר וכו' ומוסיף לנו איסור ימנה או לא ימנה עכ"ל. לא זכיתי להבין מהיכי מכריח הרמב"ן שיש לנו לחפוס ע"ס הלא צלשון לאו. גם לאזהרה מיוחדת צלא ראיהוהא דדרשו חכמינו ז"ל מקרא דלארץ לא יכופר כי אם צדס שופכו לשלא נפטור הרולח שנמלא אחר עריפת העגלה. שאני החס דכתיב צהדיא כי אם צדס שופכו. חלא שאין ראוי להכניסו צמנין הלאוין מאחר שלא צא צלשון מניעה וכמ"ס הרמב"ן עלמו :

תו כחב הרמב"ן וז"ל ג' ואולי זה"ג סובר כי כל חלה הלאוין וכו' ושניהם צמנין המלות עכ"ל. אמנם דעת רבינו הרמב"ם ש"אין לנו כח להוסיף צלאוין צכלל מקום שאנו יכולין לומר שהוא טעם צלא ראיה ואעפ"י שצאו צלשון אזהרה מאחר שמלינו שצא טעם צלשון אזהרה ואינו חלא טעם צלצד כמו שמוכרח מעט' דלא ירצה נשים ולא יסור לצבו משיטת חכמים כמ"ס ל"ל. ושאיני לא חסיג גצול דאי אפשר לדורשו לעט' חלא ללאו ודוק.

תו כחב הרמב"ן וז"ל ד' וכן ולא חטמא חת אדמתך וכו' להזהיר צ"ד על כך. עכ"ל. וכחב על זה צעל ס' מגיל' אסתר וז"ל. ומה שאמר עוד כי ולא חטמא חת אדמתך הוא לאו כמו שאמרו צספרי להזהיר צ"ד על כך. כ"ל שאם זה הוא דעת הכל. א"כ צודאי מכאן יהי' השגה על רבינו שלא הכניסו צמנין

צענין הזה (יא) וְעוֹד מִלִּפְתֵּי צְחִיסְפָּחַת
צִמְסַחַת סִנְהֶדְרִין חָמְרוּ לוֹ לִרְצֵי יִהוּדָה חֵין מִן
הַמִּקְדָּשׁ לֹא יָלָא אֱלָל צִשְׁעַת עֲצוּדָה צִלְצַד וְדוּמָה
לִי סֶהֱרַצ צַחְצוּרוֹ הַגְּדוֹל חֲזַר וּרְחַם כֵּן מִלִּפְתֵּי לוֹ
צַפִּי חֲמִישִׁי מֵהַלְכוֹת כְּלִי צִית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא מוֹנֶה
הַמַּעֲלֹת סְנוּהָגִים צִכְפָּן גְּדוֹל שֶׁאִינוּ יוֹלָא אַחֵר
מִתּוֹ וְלֹא הִצִּיף לוֹ אֲזַהְרָה מִן הַתּוֹרָ' וְצִשְׁנֵי מֵהַלְכוֹת
צִיֵּאת הַמִּקְדָּשׁ חָמֵר שֶׁזֶה שֶׁנֶּאֱמַר צִכ"ג וּמִן הַמִּקְדָּשׁ
לֹא יָלָא חֵינוּ אֱלָל צִשְׁעַת הַעֲצוּדָה צִלְצַד שֶׁלֹּא יֵנִיחַ
שׂוֹאֵל לָמָּה לֹא מָנוּ צִאֲלָה שְׁצִמְיָתָהּ כֶּהֵן הַמְּנִיחַ עֲצוּדָה וִינָלָא לְפִי מִדְּרָשׁ צִסְפִּירָא שְׁדוּרָשִׁים כֵּן
צִכֵּל הַכֹּהֲנִים שְׁצִכֵּל הַדּוֹרוֹת וִי"ל חֲנַל וְשִׁיר דֵּהָא שִׁיר עֻצָּא כֶּהֵן שְׁנַכְנַס לְצִית קִדְשֵׁי הַקְּדָשִׁים שֶׁלֹּא
לַעֲצוּדָה לוֹי שְׁעֻצַּד עֲצוּדָתָה כֹּהֲנִים וְכֶהֵן שְׁעֻצַּד עֲצוּדָתָה לוֹיִם וְכֵן עֲלִימָם מַעֲצוּדָה לְחִזְרָתָהּ
וְג' הַמְּנוּיִין שֶׁם (סִנְהֶדְרִין דף פ"ט) צִמְסַחַת הַכּוֹזֵשׁ נְצִיֵּאתוֹ וְהַמְּוֹתֵר עַל דְּצִירֵי נְצִיֵּאת וְנְצִיֵּאת שְׁעֻצַּד
עַל דְּצִירֵי עֲלִימָם (יב) וְכִלְלֵי הַדְּצִירִים כּוֹלֵן שֶׁזֶה הֵלְאָו שֶׁל וְלֹא יִחְלַל אֶת הַמִּקְדָּשׁ אֱלִסִּיר דְּצִירֵי שְׁצִמְיָן
הֵיֵא וְיִמְנָה צִכֵּלל שְׁס"ה לִחוּיִן כִּמוֹ שֶׁכֵּתֹב צִכ"ג לֹא כִמוֹ שֶׁהִרְצַח מוֹסֵס אֲחֵתוֹ:

והלואו שמנה **א** זה"ג ולא תעמלו את הארץ ואמר הרב כי איננו נמנה מפני שהוא טעם אחר שקדמה מניעה מלקחת פדיון דמי הרוח אחר ולא תעמלו את הארץ ואמרו צפרי וגיד הכחוצ שפירות דמים נטמא את הארץ ונקלק את השכינה ומפני שפירות דמים חרב בית המקדש **(א)** ואני אומר שהוא מניע צחצוחו ולא יעמלו את נחניהם אחר אזהרת וישלחו מן הממנה כל לרוע וכל זב וגוי וכבר מנה הרב זה בכלל שם"ה לאוין ומה צין זה לזה צנניהם קדמה אזהרה ואחריהם אחר שלא יעמלו את נחניהם וארלם ואף על פי ששם צ' האזהרות צענין העומאה ראוי לחופסו טעם לומר שישלחו מן הממנה כל העומאים כדי שלא יעמלו את נחניהם

וְגַם מִה שֶׁהֵיחַ הַרְמוֹצֵי רַעִי וְזֶל מִיָּד מֵאֵלֶּיךָ בְּתוֹסַפְתָּא בְּנֹס' סְנֵהֲרִי דְאִמְרוּ לוֹ לְרִי יְהוּרָא חֵין מִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵלֵךְ אֵלָּא בִשְׁעַת עֲבוּדָה עִכ"ל . י"ל דְּאִמְרוּ לוֹ הֵיכָן רַעִי דְלִדִּידִי מִלִּי קֵאִי כָל הַפְּסוּק אֲשֶׁלֹא יֵלֵךְ הֵכָהן מִן הַמִּקְדָּשׁ בִּשְׁעַת עֲבוּדָה כִּכ"ל . אֲזַל לְרַמ"מ וְרַעִי דִס"ל כֵּהן מִקְרִישׁ חֹנֵן אֶפ"י שֶׁשֶׁנֶּע שִׁמַּת לוֹ מֵחַ שֶׁלֹא בִשְׁעַת שְׁהִיתָה עֲבוּדָה צִידוֹ . וּמוֹכְרֵחִים הֵם לְדְרוֹשׁ מִן הַמִּקְדָּשׁ דְּוֹנֵן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵלֵךְ בִּי דְרָשׁוֹת וּלְדְרוֹשׁ תִּיבּוֹת לֹא יֵלֵךְ אֲלַפְכִּיו וּלְאַחֲרִיו כִּכ"ל . וְאִכ"כ ע"כ מִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵלֵךְ לָלוֹת אֶת מֵתוֹ אֶפ"י שֶׁלֹא בִשְׁעַת עֲבוּדָה . ע"כ לְרִיכִין אֲנוֹ לְוֹמֵר דְּפִלְגִי רַמ"מ וְרַעִי בְּעֵס הַדְּבָשׁ דְּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵלֵךְ וּכְדָקָאֵמֵר תַּלְמוּדָא דִּידֵן וְדוֹק הַעֵיז : וְהִי יִרְאֵנוּ מִתּוֹרָתוֹ כַּמְלָאוֹת :

תו כחצ הרמב"ן והלאו שמנה **א** בה"ג ולא תעמאז את הארץ. ואמר הרב וכו'. וכבר מנה הרב זה בכלל שם"ה לאוויין וכו' עכ"ל. הנראה בזה דרבינו אינו משיג אלא על התופס ע"ס המלוה ללאו בפני עצמה בלא ראי' שהוא בא גם ללאו בפני עצמו. אבל במקום שיש לנו ראיה ברורה שבא ללאו בפ"ע בודאי מחויבים אנו לתפוסו ללאו. אחר שנתגלה לנו מן הראיה שהוא אינו ע"ס אלא לאו מיוחד. ובלאו דלא יעמאז את מחניהם יש לנו ראיה גדולה שהוא לאו מיוחד מדרשנענו עונש בהבא למקדש עמא. ולא מלינו אזהרה. וקיימא לן לא ענש הכתוב אלא א"כ הזהיר. ומוכרחין אנו לוותר דולא יעמאז מחניהם בא לאזהרה ולא לע"ס. דאי אחי לע"ס בלבד. לא יהי' לנו אזהרה לבא למקדש עמא. וזה לשון הגמ' במכיל. (דף י"ד) בשלמא הבא אל המקדש עמא כתיב אזהרה עונש דכתיב מקדש ה' עמא ובכרתה. אזהרה ולא יעמאז את מחניהם. וזה ברור. דכיון דמלינו שתפסו חכמינו ע"ס הבא בלשון לאו לע"ס בלבד כמו שבררתי לעיל. א"כ אין לנו כח לתפוס ע"ס המלוה גם ללאו בפני עצמו. אלא א"כ יש לנו ראי' ברורה מן הסורה או מפי הקבלה מפי משה מסיני שזה בא גם ללאו ולא לע"ס בלבד ותו לא עידי.

תו כהן הרומני"ן בזה שלל מנו הרב וזה"ל הללו דולארן לא יכופר לדם אשר שפך דה . כי אם בדם שופכו שדרשו בכחובות לכדתניא מנין שאלם נערפה העגלה וזה"ל כ נעלל הרולח שאין חוטרין חוטו

מגדת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

מתחיתין לריש לקיש ומן המקדש לא ילא עמיהם
 אין יולא הוא אחריהן הן נכסים והוא נגלה
 ויולא עמיהם עד פתח בעיר דברי ר"מ רבי יודן
 אומר אינו יולא מן המקדש שנאמר ומן המקדש
 לא ילא ילא לא היה חוזר עכ"ל ז"י מה שאמר רבי
 יוסי דברי זין צססרז הונא מתניתא לריש לקיש
 אין זה רבי שמעון האומר למעלה במחלוקת כי
 אותו הוא תנא רק רבי שמעון זן לקיש שהי'
 אמורא כי זה הכחם רבי יוסי מתניתא ליה פירוש
 שיהיה לו מחלוקת ר' מאיר ורבי יהודה באופן זה
 ומן המקדש לא ילא וכו' עד דברי ר"מ רבי
 יודן אומר פירוש הוא רבי יהודה דמתניתין אינו
 יולא מן המקדש שנאמר ומן המקדש לא ילא ילא
 לא הי' חוזר כי שם כך קבלה מרבי או שמעיה מחבריו זהו דעתי בזה הירושלמי ועתה אחרור
 על דברי הרמב"ן ומה שהביא עוד ראיה :

מיתת הקרוב כל עליו האנינות ואינו נכנס למקדש
 ומקריב כל היום ור"ש סובר שלא התירה עליו
 התורה מדין האנינות אלא שישלים העבוד'
 שהי' צידו צשעת שמוע' והוא מוזהר עליו
 צניתה שלא יכונה אצל אחר שגמר עבודה זו
 אינו חוזר ומקריב כל זמן שהוא חונן ואמר רבי
 יוסי דר זון צסס רב הונא מתניתא מסייעא
 לרבי שמעון שאומר שאין האזנה מן התורה אלא
 שימיר העבוד' ומכאן ואילך אין לו איסור ללכת
 עם המת ולכן הותר לו זה רא' למה שהזכרנו
 צענין

מרגניתא טבא

כר"ש . ואי משום דמתניתא מסייעא לי' זאת אינה רא' דהא איכא שם באותה המשנה
 ממש חולק שהוא ר' יהודה דס"ל שאינו יולא מן המקדש . עוד אני תמי' מהגירסא הזאת שהביא בשם
 הירושלמי שאמר מסייעא לי' לר' שמעון כי בירושלמי שלפנינו אינה בזה האופן . וכ"ל שהיא מועצת וזה
 מב' טעמים . הא' שהרי במתני' יש חולק כו"ש . וא"כ זה אינה קיוע . ועוד כי מאחר שר"ש חולק על
 ר"מ ועל ר"י א"כ הוא תנא ולא הי' לריך שיבא אמורא לחזק דבריו ולומר מתני' מסייעא לי' כי על
 האמורא דרך הגמ' לאומרו . ולא על התנא שהאמורא לריך קיוע . אמנם התנא נאמר עליו תנא הוא ופליג
 עכ"ל במ"א . ולבי אומר לי שהרצ בעל מגילת אסתר לא הבין ראיות הרמב"ן . שהרמב"ן אינו מביא רא'י
 שהלכה כר' שמעון . אלא מביא רא'י דרש"א דסנהדרין שדרשו מן המקדש לא ילא מקדושתו לא ילא אינה
 אלא אסמכתא' . רא' דרש"א גמורה היא א"כ מאי מיייתי ר' יוסי בן בון סיייעתא מתני' לר"ש דאמר שאין
 כה"ג מקריב חונן אלא דוקא בשהיתה עבודה בידו בשבת שמייעתו וכשגומר אינו חוזר ומקריב דלא קרב זה
 אל זה דר"מ ור"י פליגי שלא בשבת עבודה . ובטעם הדרשא דמן המקדש לא ילא מקדושתו לא ילא . אבל
 לענין אם כהן גדול מקריב חונן י"ל שמורה ר"מ ג"כ שמקריב חונן אעפ"י ששם שם לו מת ולא היתה
 עבודה בידו א"ו דרש"א דסנהדרין רק אסמכתא בלמא היא ועיקר הטעם דר"י דס"ל דלא ילא מן המקדש
 ללות את מתו משום דכיון דכל זמן שלא ילא מן המקדש רשאי להקריב חונן לפיכך לא הותר לו ללכת .
 ור"מ סובר דאינו רשאי אלא לגמור עבודה שבידו . וכשגומר אינו חוזר ומקריב ולכן הותר לו ללכת אחר
 מתו אם אין עבודה בידו . וכדברי ר"ש זו היא ראיתו של הרמב"ן ז"ל . וגם מה שהקשה לגירסת הרמב"ן
 ק"מ . רק שלריך להוסיף תיבות לא . ול"ל ר' יעקב ד"ר דוסתאי מפסיק ביניהן ר"מ אומר אם הי' בפנים
 בירושלמי כ"ל דלא לא הי' יולא . הי' בחוץ לא הי' נכנס . והוא ממש כמו שאמר בירושלמי הנ"ל לעיל
 בין ר"מ ור"י הכנסה ודוק :

ור' יעקב ד"ר דוסתאי אינו מחדש כלום אלא דמפסיק ביניהן . ר"ל ששונה הנפקותא בלשון ר"מ אומר
 וכו' כלומר שר"מ ור"י פירשו בהדי' הנפקותא שביניהם . וזה הפירוש דמפסיק ביניהם שכל המלמוד
 ירושלמי כמבואר למי שבקי בו . ולפ"ז שלשה מחלוקת בדבר . דר"מ סובר כהן מקריב חונן אעפ"י ששם
 שם לו מת כשלל היתה עבודה בידו . אמנם אם הי' בחוץ לא הי' נכנס . ור"י ס"ל שאפי' הי' בחוץ הי'
 נכנס ור"ש ס"ל דאף הי' בפנים אינו מקריב חונן אלא כשהיתה עבודה בידו בשבת שמוע' . וע"ז קאמר
 ר' יוסי דר זון דמתניתא מסייעא לר"ש ר"ל דמשם מוכח שגם ר"מ חזר והודה לר' שמעון מדמתיר לכה"ג ללכת מן
 המקדש אחר מת וס"מ דס"ל דאין כהן מקריב חונן אלא כששם שם לו מת ועבודה בידו . הוא דמוחר
 לו לגמור אבל אם גמר אינו חוזר ומקריב . וכמו שפירש הרמב"ן ז"ל כנ"ל . ואם לא תרלה להגיה תיבות
 לא . יש לפרש דר' יוסי ד"ב קאי אמאי דקאמר לעיל דבין ר"מ ור"י חדא וכו' בין ר"מ ור"י הכנסה .
 ולפ"ז ג' מחלוקת בדבר כנ"ל . וע"ז קאמר ר"י ד"ב מתניתא מסייעא לר"ש . ר"ל דמתניתא מוכח דר"מ
 חזר יהודה לדברי ר"ש וכמו שכתבתי ודוק :

אמנם

אין ראית הרמב"ן מוכרחת דרש"א גמ' דידן אסמכתא בלמא היא . דדלמא לא ניחא לתלמודא
 דידן למימר דחזר בו ר"מ מקברתו . ולכך מפרש תלמודא דידן דפליגי בטעם הדרשא דומן
 במקדש לא ילא . ולעולם דרשא גמורה היא . כמו שהכרחתי דמאן דס"ל שהכהן מקריב חונן אעפ"י ששם
 שם לו מת כשלל היתה עבודה בידו . ע"כ מוכרח לדרוש תיבות לא ילא אלפניו ולאחריו כמ"ש לעיל ודוק
 העיב :

וגם

ראיות ב"ל מגילת אסתר שאין דרש"א גמ' דרש"א אסמכתא אלא דרש"א גמורה מדפריך הש"ס
 שפיר קאמר ר' יהודה . ואי הדרשא היא אסמכתא בלמא לא שייך למימר ע"ז שפיר קאמר לענ"ד
 היא רא' חזקה :

מאמרים במשוח מלחמי וכולן ז' אינן נוכחים
 במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים צפרשה
 לא פירע ולא פורס ולא מטמא לקרובים ומוזהר
 על האלמנה ומלווה על הצחולה והנה לפי שהוא
 מקריב אונן ולא כצאו אחרו בכלל זה הלוא
 ומן המקדש לא ילא שאינו אלא אזהרה למניח
 עצודה והוא לריך להניחה צשעת אכילותו כמו
 שדרשו צו מבי נזר שגן משחת י"י עליו ולא
 על סצירו וכמו שכתבאר צוהריות (דף י"ג ע"ב)
 ואם הי' אזהרה שלא ילך אחר המטה כדי שלא
 יטמא היה משוח המלחמה מתחייב צו כיון שאינו
 מטמא לקרובים ככהן גדול (י) ונלמא
 סוגיא ירושלמית בגמרא סנהדרין (דף כ' ע"א)
 אמר כ"ג מקריב אונן ואינו אוכל דברי ר"מ רבי
 יהודה אומר כל אחר היום רבי שמעון אומר
 גומר כל העצודה שצידו וצא לו צין ר"מ לרבי
 יהוד' חדא צין רבי יהודה לרבי שמעון חדא צין
 ר"מ לרבי יהודה הכנסה רבי יעקב דרבי דוסתאי
 מפסיק ציניהון רבי מאיר אומר אם היה
 צפנים היה יולא היה צחוף לא היה נכנס רבי
 יהודה אומר היה צפנים לא היה יולא היה
 צחוף היה נכנס ר"ש אומר גומר כל העצודה
 שצידו וצא לו ר' יוסי צר צון צסם רב הונא
 מתניתא מסייעא ליה לר"ש ומן המקדש לא ילא
 עונסם אינו יולא אצל הולא אחריהם אלא
 הם מכוסים והוא נגלה הם נגלים והוא מכוסה
 יולא עמם עד פתח העיר דברי ר"מ רבי יוסי
 אומר אינו יולא מן המקדש דכתיב ומן המקדש
 לא ילא ילא לא הי' חוזר פירשו כי ענין הכתוב ומן
 המקדש לא ילא לר"י הוא שאם הי' במקדש ושמע
 שמת לו מת לא ילא משם אצל יעצוד כל זמן
 שהוא צפנים ויקריב כמו שהי' צלצו לעשות ואפי'
 הפסיק חוזר ועוצד אצל אם הי' צחוף צשעת
 מיתח

הזהרו צזה ואפילו הדיוטות כל שכן הנשים
 מלחמה שהוא צזאת האזהרה ועם שהציא עוד
 ראה (י) מהירושלמי שאמר שרבי שמעון סצירא
 ל"י כי אינו מוזהר מן התורה מלאת אחר מחו
 ואמר רבי יוסי צר צון צסם רב הונא דמתניתין
 מסייעא ל"י כ"ל שאין מכאן ראה כלל דמאן
 לימא לן שהלכה כרבי שמעון ואי משום דמתניתא
 מסייעא ל"י זאת אינה ראי' שהלכה כמותו דהא
 איכא שם צאותה המענה ממש חילק שהוא רבי
 מאיר דסצירא ל"י שאינו יולא מן המקדש עוד
 אני תמה מהגרסא הנאלא שהציא צסם הירושלמי
 שאמר מסייעא ל"י לר"ש כי צירושלמי שלפני
 אינה צזה האופן ונ"ל שהיא מיטעת וזה מצי'
 טעמים האחד שהרי צמתני' יש חולק כמו שכתב
 וא"כ זה אינו סיוע ועוד כי מאחר שר"ש הוא
 חולק על רבי מאיר ועל רבי יהודה א"כ הוא
 תנא ולא הי' לריך שיצא אמורא לחזק דצירו ולומר
 מתניתא מסייעא ל"י כי על אמורא הוא דרך
 הגמרא לאמרו ולא על התנא שהאמורא לריך סיוע
 אמנם התנא נאמר עליו תנא הוא ופליג ולפי
 דעתי כי בגרסא הנכונה צזה היא כאשר נלמא
 צירושלמי שלנו גם שאף צו נפלו טעיות אחרות
 סני מעתיק לך כאן אות צאות וז"ל כ"ג
 מקריב אינן ולא אוכל דברי ר"מ רבי יהודה
 אומר כל אחר היום ר"ש אומר גומר כל העצודה
 שיש צידו וצא לו צין ר"מ לר"ש חדא צין ר'
 יודא לרבי שמעון חדא צין ר"מ לרבי יהוד' הכנסה
 רבי יעקב צן דוסאי מפסיק ציניהון רבי מאיר
 אומר היה צפנים היה יולא הי' צחוף לא הי'
 נכנס רבי יודא אומר הי' צפנים הי' נכנס צחוף
 לא הי' נכנס ר"ש אומר גומר כל העצודה שיש
 צידו וצא לו רבי יוסי צר צון צסם רב הונא
 מתניתין

מרגניתא טבא

יליף מדרשא דומן המקדש לא ילא ומקדושתו לא ילא . וכ"ז מהכרח שהוכרח לדרוש תיבות לא ילא לפניו
 ולאחריו כנ"ל מש א"כ לר"ש דאין לו הכרח לדרוש תיבות לא ילא אלפניו ולאחריו כנ"ל אין לו שום לימוד
 לדרוש אפילו שלא ילא מקדושתו ודוק :

ואם

כך דרכה של תורה יש לסתור הראיה שהציא הרמב"ן לסברתו דרשא דסנהדרין אסמכתא צלמא
 הוא . מהא דאמרו במשוח מלחמה וכולן ז' אין נוכחים במשוח מלחמה . חוץ מה' דברים האמורים
 צפרשה לא פורע ולא פורס וכו' כמו שכתבאר צוהריות (דף י"ג ע"ב) ואם הי' אזהרה שלא ילך אחר המטה כדי
 שלא יטמא הי' משוח מלחמה מתחייב צו כיון שאינו מטמא לקרובים ככה"ג עכ"ל הרמב"ן . ולכל הנ"ל אין
 מכאן שום ראיה דהרי צוהריות דף ה"ל מיקי האי צרייתא כר"ש . ולר"ש כבר בררתי דאף ככה"ג אין שום
 לימוד דאינו יולא אחר המטה . ואפי' לשלא ילא עמם אין לימוד כנ"ל . ומש"ה לא חשיב במשוח מלחמה
 דאינו יולא אחר המטה . דלר"ש גם כה"ג יולא אחר המטה כשאין צודה בידו ואע"ג דקיים שם צרייתא
 ומחזיר את הרולח דברי ר"י . היינו שמזכיר תנא דצרייתא פלוגתא דר' יהודה וחכמים במחזיר את הרולח .
 לומר שנוסף על ה' דברים שמהם ר"ש יש עוד פלוגתא צין ר"י וחכמים אם מחזיר את הרולח . חדע שכן
 שהרי חני חוץ מה' דברים וחשיב ששה . א"ו דה' דברים מנה ר"ש . ותנא דצרייתא מציא עוד פלוגתא בשישי' .
 וא"ל א"כ ה"ל לתנא דצרייתא ג"כ להציא פלוגתא ר"י דמשוח מלחמה אינו יולא אחר המטה וכדברי הרמב"ן .
 י"ל דתנא דצרייתא קתם בהא כר"ש ודוק הטיב :

גם

גם מה שהציא הרמב"ן ל' הירו' להסתיי' ממנו דדרש' דסנהדרין אינו אלא אסמכתא . וז"ל הרמב"ן ז'
 ומלמא סוגיא ירושל' בג' סנהדרין אמר כ"ג מקריב אונן וכו' והרי זה ראי' למה שהזכרנו בענין זה עכ"ל
 הרמב"ן וכ' על זה בעל ס' מגילת אסתר וז"ל . ומה שהציא ראיה מן הירו' שאומר שר"ש ס"ל כי אינו מוזהר
 מן התורה מלאת אחר מחו . ואמ' ר' יוסי צר צון דמתני' מסייע ל"י . כ"ל שאין מכאן ראי' כלל דמאן לימ' לן דהלכ'
 כר"ש

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

כלי המקדש וז"ל מלך מלך חינו יולא אחרי וחינו יולא מפתח צית' או מן המקדש עכ"ל . למה שכתב בפרק ז' מהלכות זיאת המקדש וז"ל : וכן זה שנאמר צכהן גדול ומן המקדש לא ילא חינו אלא בשעת עצודה בלכד עכ"ל . שמשון ראשון משמע שלעולם חינו יכול ללכת אחר מלכו . ימשון שני משמע כי חינו אסור אלא בשעת העצודה . ותיכף שדין לשון הראשון חינו מן החורה רק דרכן וקרא אסמכתא בעלמא הוא ודין לשון השני הוא מן החורה ואני חומר כי זה גם כן כשעת הרמז"ן ז"ל שחין זה כונת הרב אונס יסוד הלשונות הללו הוא בזה האופן שהדין שכתב זה' כלי המקדש לא ילא לנו מפסוק ומן המקדש לא ילא להווא בשעת העצודה קא ויירי כאשר פירש בהלכת זיאת המקדש רק מפסוק והכהן הגדול מאחיו כאשר הוא בעלמו הביאו שם שפירשו שגריד הכהן הגדול להיות מוצל משאר אחיו בעולה ובכבוד ולא ינהוג ציון בעלמו ללכת אחר מלכו ושאר דברים שהביא שם ומה שכתב בהלכות זיאת המקדש ודאי הוא נדרש מומן המקדש לא ילא כי נאמר בשעת העצודה שלא יניחנה וילך והיזהר א"כ מן החורה בשעת עצודה מזה הפסוק של ומן המקדש משום כבוד העצודה ובפסוק הכהן הגדול מאחיו הוזהר גם כן מן החורה בכל הזמנים משום כבודו ומעלתו וזה יתישבו שתי הלשונות האלו ולא שנאמר שהאחד הוא אסמכתא כי זה לא הוזכר בגמרא ומן התימה הוא לומר דבר שדרשו בגמרא על איזה פסוק היותו אסמכתא אם לא אמרו הם בעלמם כדרכם בשאר המקומות שאמרו קרא אסמכתא בעלמא הוא ואף אם תוולא לומר שאין דרכם לומר קרא אסמכתא בעלמא הוא רק כאשר הוקשה חינו קושיא על דרשם מחכס אחר וכיון שלא הוקשה להם לא אמרו זו קרא אסמכתא בעלמא הוא אני חומר לדרשא כי מאחר שלא הוקשה להם מקום אחר א"כ צודאי דרשה גמור' היא ואין עליה חולק ועוד אני חומר כי מסוגי' ההלכה דפ' כהן גדול הוא מוכרח שדרשם שם היא דרשה גמורה ולא אסמכתא וזה ששאלו שם בגמ' לרבי מאיר דאמר צונתינן שכ"ג שנת לו מלך חינו יולא אחר המטה אלא הם נכסים והוא נגלה הם נגלים והוא נכסם ואמר שפיר קאמר ר' יהודה שאמר כי חינו יולא כלל מן המקדש לא ללכת אחר המלך משום שנאמר ומן המקדש לא ילא ואם מאמרם שם היה אסמכתא בעלמא מה היא זאת הקושיא 'אונקש' נר' יהודה לר"מ והלא הפסוק הזה לשניהם הוא אסמכתא בעלמא ולא שייך ציה למימר שפיר קאמר ר' יהודה ואין לומר דשפיר קאמר ר' יהודה פירשו שפיר גזר שא"כ לא היה משיב בגמ' אמר לך רבי מאיר אי הכי לציתו נמי לא כי צציתו אין שם מלך וליכא למגזר גם לא הי' לריך לפרש הפסוק לדעת רבי מאיר שאמר אלא הכי קאמר ומן המקדש לא ילא מקדושתו לא ילא וכיון וכו' מאחר שאין רק אסמכתא בעלמא דאין שיטת הגמרא לדייק כל כך על אסמכתא כמו שכתבו החוס' צקוטה צריש כרק אלו נאמרים לכן מכל אלו הטעמים לצי חומר לי כי היא דרשה גמורה בשעת העצודה כאשר כתבתי ועמה אחזור על דברי הרמז"ן ומה שהביא עוד ראיה (ט) שהביא דסנהדרין היא אסמכתא ומה שלא אמרו חכמים צכהן גדול משום מלחמה גם כן שהוזכר מלוות את מלכו מזה הפסוק הנאמר גם כן עליו כ"ל כי זאת אינה קשיא כי מה שהזכיר לכ"ג צזה הפסוק שלא ילוה את מלכו הוא בשעת העצודה כמו שכתבתי וכל הכהנים הוזהרו

וכיון דאית ליה היכרח לא אחי למנגע ורבי יהודה אגב מררי' דילמא מקרי ונגע לפי זה המדרש אינה חזרה' לכהן שלא ילא בשעת העצודה מפני כבוד העצודה אצל היא חזרה' שלא ילא אחר מלכו ממו ממי חשש שמא ילא מקדושתו כלומר שיטמא את עלמו והוא דוקא צכהן גדול שאסור ליטמא צקרוצים ואדם צהול עליהם שיטמא אצל חזרה' יחלל את מקדש אלהיו לדברי הכל היא שלא יניח העצודה וילא ועליה חייב מיתה והיא אף צכהן הדיוט אלא שאמר צכהן גדול לענין שאמרו ולשון סיפרא משמע ששתיכן חזירות צענין אי' כלומר שלא להניח העצודה . וראיתי לרצ צמלות קס"ה שחשצ לאמר שני המדרשים אמר ודע שיש צכ"ג חוספות שהוא לא ילך אחר המטה וזה נגלה מן הכתוב צאמרו ומן המקדש לא ילא וכך נחצאר צפ"צ מפנהדרין צאלו צ' פנים לכחוצ הזה פשטו ומדרשו על שניהם הוזהרו הכהנים ואין זו הדרך צתלמוד אצל דחוק הלשון השנוי צביפרי ונאמר שהמדרש שלהם כולו על ולא יחלל כמו שכתבתי שם וזהו מה שיקצלו הדעות כלן :

(ט) אצל אני לפי מראית עיני המדרש שצפ' כ"ג חינו אלא אסמכתא בעלמא שהם גזרו לכ"ג שלא יצא אחר מלכו ממו כלל שמא יטמא צהיותו נבהל על ממו ולרצ מעלתו לא ימנעוהו העומדים לפניו וגם כי עומאמו היא הפסד גדול שהוא המכפר על כל ישראל והכל גזירה מדצריהם וסמכו אותה למקרא הזה אצל העיקר להניח העצודה ויולא כמו שפירשנו והראיה עוד צזה מאמרם

המקומות שאמרו קרא אסמכתא בעלמא הוא ואף אם תוולא לומר שאין דרכם לומר קרא אסמכתא בעלמא הוא רק כאשר הוקשה חינו קושיא על דרשם מחכס אחר וכיון שלא הוקשה להם לא אמרו זו קרא אסמכתא בעלמא הוא אני חומר לדרשא כי מאחר שלא הוקשה להם מקום אחר א"כ צודאי דרשה גמור' היא ואין עליה חולק ועוד אני חומר כי מסוגי' ההלכה דפ' כהן גדול הוא מוכרח שדרשם שם היא דרשה גמורה ולא אסמכתא וזה ששאלו שם בגמ' לרבי מאיר דאמר צונתינן שכ"ג שנת לו מלך חינו יולא אחר המטה אלא הם נכסים והוא נגלה הם נגלים והוא נכסם ואמר שפיר קאמר ר' יהודה שאמר כי חינו יולא כלל מן המקדש לא ללכת אחר המלך משום שנאמר ומן המקדש לא ילא ואם מאמרם שם היה אסמכתא בעלמא מה היא זאת הקושיא 'אונקש' נר' יהודה לר"מ והלא הפסוק הזה לשניהם הוא אסמכתא בעלמא ולא שייך ציה למימר שפיר קאמר ר' יהודה ואין לומר דשפיר קאמר ר' יהודה פירשו שפיר גזר שא"כ לא היה משיב בגמ' אמר לך רבי מאיר אי הכי לציתו נמי לא כי צציתו אין שם מלך וליכא למגזר גם לא הי' לריך לפרש הפסוק לדעת רבי מאיר שאמר אלא הכי קאמר ומן המקדש לא ילא מקדושתו לא ילא וכיון וכו' מאחר שאין רק אסמכתא בעלמא דאין שיטת הגמרא לדייק כל כך על אסמכתא כמו שכתבו החוס' צקוטה צריש כרק אלו נאמרים לכן מכל אלו הטעמים לצי חומר לי כי היא דרשה גמורה בשעת העצודה כאשר כתבתי ועמה אחזור על דברי הרמז"ן ומה שהביא עוד ראיה (ט) שהביא דסנהדרין היא אסמכתא ומה שלא אמרו חכמים צכהן גדול משום מלחמה גם כן שהוזכר מלוות את מלכו מזה הפסוק הנאמר גם כן עליו כ"ל כי זאת אינה קשיא כי מה שהזכיר לכ"ג צזה הפסוק שלא ילוה את מלכו הוא בשעת העצודה כמו שכתבתי וכל הכהנים הוזהרו

מרגניתא שורש החמישי טבא עה

א"כ מה עמס יש צעמנו של הכתוב שנתן עמס למן המקדש לא ילא משום לא יחלל . הא קשי' קושי' הכ"ל . והשחא ח"ת דרבי' מצטלין מפני כבוד המה . כ"ש שראוי לצטל כבוד דקילא בשביל כבוד המה דהא ע"כ פשטא דקרא משמע שמזהיר שלא ילא מן המקדש אחר ממו . כמ"ש רבינו בלא חשבה קס"ה וז"ל שם . ודע שיש בכ"ה חוספ' שהוא לא ילוה את ממו . וזה פשט הכתוב באמרו ומן המקדש לא ילא . וגם הרמ"בן מודה בפשט הכתוב שמזהיר שלא ילא מן המקדש אחר ממו אלא שלדעתו דוקא בשעת עבודה שהרי כתב לעיל וז"ל לפ"ז יזהיר שלא ילא מן המקדש אחר ממו ויניח עבודה כי זה הוא חילול המקדש עכ"ל . וא"כ קשי' קושי' הכ"ל . ומפני כן הוכרחו לדרוש הדרשה דומן המקדש לא ילא שמזהיר את הכהן הגדול שלא ילוה ממו בין בש"ת עבודה בין שלא בשעת עבודה דקרא שהוא מזהיר שלא ילא אחר ממו כנ"ל . ועוד דרשו לא ילא ולא יחלל שחם ילא בשעת עבודה חייב מיתה . והשחא לא קשי' קושי' הכ"ל מהא דמצטלין ח"ת כנ"ל דגזירת הכתוב הוא שאין כה"ג יולא ללוה את המה . ויהיו חבוב לא ילא משמשים לפניו ולאחריו מן המקדש לא ילא . לא ילא ולא יחלל . כמו דרש ר"מ בפסחים (דף כ"ה) תחננה או מכור דנכילה לפניו ולאחריו לגר תחננה או מכור . תחננה או מכור לכרי . ואפי' ר' יהודה דפליג התם היינו משום דכתיב או לחלק . וכתבו החוס' שם בד"ה לכתוב רחמנא תחננה ואכלה ומוכר משמע דאי היה כתיב הכי לא היה דרשינן אלא כר"מ . וכן באיזהו נשך גבי נשך ותרבות וכו' הרי מבוחר דיש לדרוש המקרא לפניו ולאחריו . ואע"ג שהקשו א"כ אמאי חשב חמשה מקראות שאין להם הכרע ואמאי לא דרשינהו לפנייהם ולאחריהם . ותיירו דהנך קראי דאין להם הכרע שאת ארור מחר משוקדים וקס אין ענינם לכאן דהתם מלי קאי אדלעיל או מלמחת אבל הכא תרומיהו לא מלי קיימא אגר לחוד' . או אכרי לחוד' . ובפ' איזהו נשך פוסקו ביאור (דף ס"א ע"ה) בד"ה קרי ד' וז"ל היינו משום דהכא כיון דקאי על כרחך נשך חספך אמרה ה"ה ארבי' וכיון דקאי רבי' אלוכל כמו כן נשך קאי אלוכל וכן תחננה כן אבל הנך חמש דלמא קיימי אלא אדלעיל לבד או ארבע לבד . וא"כ לפ"ז הכא גבי מן המקדש לא ילא ולא יחלל מנ"ל למדרש לא ילא ולא יחלל דהרי ע"כ מוכרח דקאי אדלעיל אומן המקדש דכלל חבוב לא ילא אין לו הכנה ואין לנו שום הכרח דקאי ולא ילא אולא יחלל . אמנם כבר הקשו החוס' בימא (דף נ"ב ע"ב) בד"ה משוקדים שאת מורחן דדרשינן ליה בפ' אמר להם העמונה אופשט ואולבש . ולא מספיק שם תירולים הכ"ל דהרי ורחן הוא דומי' ממש דחמשה מקראות . והוכרחו לתרץ תי' אחר וז"ל גבי שאת אי קאי אלא חספ' אז הוא לשון קליחה . ואי קאי אולא לא חספ' אז הוא לשון נשיאות עון . וכן ארור אי קאי אשור אז קאי אשכס שהיה כיון דכתיב ארור כנען . ואי קאי אשכס אז קילל אפס . וכן מחר אי קאי אמלחמה ואנכי נלב על ראש הגבעה היו' להתפלל קודם המלחמה כדכתיב היערוך שועך לא בלר . או קאי אשכס נלב מחר להתפלל . וכן וקס . ולפי שאין פירוש שום על כן אין להם הכרע וכו' . הרי מצורר לתירץ הזה של חוס' שהוא ה"ק דכל מקום שפירוש שום יש לנו לדרוש אלפניו ולאחריו בלי שום הכרח . ולפ"ז בחבוב לא ילא יש לנו לדרוש אלפניו ולאחריו שצין שדרש חבוב' לא ילא אומן המקדש ובין שאלו דורשין חבוב לא ילא ללא יחלל פירוש דחבוב לא ילא שוין ודוק:

ועוד

דסברא דלא ילא קאי נמי אולא יחלל מדסמך לא ילא ללא יחלל . ולא כתיב ולא ילא מן המקדש ולא יחלל וסברא זו מלוין בש"ס :

וב"ש

ר"מ דס"ל דמוחר לכהן גדול ללוה את ממו אלא שאינו יולא עמהם אבל יולא אחריהם שלריך לדרוש הכי . ר"ל לדרוש חבוב לא ילא לפניו ולאחריו משום דפשטא דקראי יזהיר שלא ילא מן המקדש אחר ממו כנ"ל . ואם לא ידרוש לא ילא לפניו ולאחריו חקשי קושי' הכ"ל :

אמנם

אם דורש לפניו ולאחריו ניחא . דתחילה אמה דורש ומן המקדש לא ילא מקדשותו לא ילא שלא ילא עמהם אלא אחריהם . ועוד דורש לא ילא ולא יחלל לאגמורין דאם ילא בשעת עבודה אחר שנקבר ממו ביום חנינתו שחייב מיתה מפני שלא יחלל שכהן הגדול מקריב און . ולפ"ז נתקיימו שני המדרשות ר"ל דסנהדרין ודספרא לכ"ע בין לר"מ בין לר' יהודה . דדרשא דסנהדרין היא מחבוב ומן המקדש לא ילא ודרש' דספרא היא מחבוב לא ילא ולא יחלל . ואין אנו לריכין לדחוק שהורנו הרמב"ן לדחוק דרשת הספרא . ופירוש הכ"ל גבי כיון שיקבלו כל הדעות כי הבחתי רא' נכונה שיש לדרוש קרא לפניו ולאחריו . וגם נחתי עוב עמס להכריחם שהוכרחו לדרוש כן . וכל הפירושים בין דר' מאיר בין דר' יהודה בין לספרא יסבולו לפירוש הכ"ל דולא יחללו היא שלילה כשיעת רבינו אחרי שדרשינן לא ילא ולא יחלל ודו"ק העיב :

אמנם

כל הכ"ל לשיעת ר' יהודה . דס"ל דכל שהי' כה"ג במקדש ושמע שמת לו מת לא ילא אבל יעבוד כל זמן שהוא בפנים ואפי' לא התחיל עדיין בעבודה . כמוכר בירושלמי שהביא הרמב"ן ואשתיק לשונו לקמן . דלפ"ז יש במשמע הכתוב לא ילא ולא יחלל לפי מה שדרשינן שלא ילא מפני שאינו מחלל עבודה . שמוחר להקריב און . דאפי' כהן שיולא בזמן עבודה אפי' שלא התחיל עדין בעבודה חייב מיתה שפרי ילפינן ממקרא הזה דקרא דמפתח אוהל מועד לא תלאו חיירי בשעת עבודה . הא לאו האי קרא ה"א דכהן שילא מן המקדש חייב מיתה אפי' שלא בשעת עבודה . וא"כ כיון דס"ל לר' יהודה דקרא קאמר לא ילא ולא יחלל לא ילא מפני שאינו מחלל ומוחר לו להקריב אפי' לא התחיל עדין בעבודה . א"כ יש ללמוד דכהן שילא מן המקדש בזמן עבודה אפי' שלא התחיל בעבודה חייב ודו"ק :

וא"כ

אי לאו דהיינו דורשים חבוב לא ילא אלפניו ולאחריו כנ"ל הוה קשי' קושי' הכ"ל . משא"כ לשיעת ר' שמעון בירושלמי דס"ל כה"ג און גומר עבודה שבידו . וביאר הרמב"ן דעתו שר"ש סובר שלא תורה הסורה מדין האנינות אלא שישלים העבודה שהיתה בידו בשעת שמועה . אפי' אם לא נדרש חבוב לא ילא אלפניו ולאחריו אלא נדרש כל המקרא שיזהיר שלא ילא מן המקדש אחר ממו בשעת העבודה . ועמס הכתוב למה לא ילא מן המקדש אחר ממו מפני שאינו מחלל עבודה כסגומר עבודה שבידו יש ליטב קושי' הכ"ל שהקשיתי דמה עמס הוא זה . הא מצטלין ח"ת דרבי' בשביל כבוד המה כ"ש שיש לנו לצטל עבודה דקילא מח"ת בשביל כבוד המה . די"ל דהא דיליף הש"ס במגילה דח"ת עדיף מעבוד' היינו מעבודה שלא התחילו עדיין . אבל עבודה שכבר התחיל להקריב י"ל דהמירא נח"ת . דהרי כשהתחיל בעבודה ממיר יותר מלא התחיל . דהרי רליחה דוחה עבודה אם לא התחיל בעבודה ואם התחיל והוא על גגו של מזבח אין רליחה דוחה עבודה זו . וכיון שכן לשיעת ר"ש אין שום מדרש לכה"ג שלא ילוה את ממו שלא בשעת עבוד' . ואפי' לשלא ילא עמהם אין שום לימוד . דהרי ר"מ דאמר לא יולא עמהם אלא אחריהם

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

לצלתי הניס העבודה אף צלל סנח מצח כל זה
 אחת וגם הרצ מוד' צו כמו שנרא' ממ"ט
 צללו קס"ה ומה ש'מר עוד (ח) כי מדרש
 דספרא דפסוק זה של ומן המקדש לא ילא אינו
 כמדרש הגמרא דסנהדרין דמספרא משמע כי
 לא הוצרכו מכאן רק צשעת העבוד' ומסנהדרין
 משמע שצא להזכיר עליו אפי' שלא צשעת
 העבוד' שלא ילא אחר מחו חזל ולא יחלל אליצא
 דכ"ע הוא לאו שלא יניס העבודה וילא ואמר
 שברצ חשב ליחדם יחד וסזה אי אפשר נ"ל כי
 אם חקדק' היטב דדברי הללו צללו קס"ה חרזה
 כי אלו שני המדרשים תסכימים יחד על הנכון
 לפי ששם כתב דפוק זה הללו וז"ל . אף על
 פי שכל לאו מאלו הללוין שהן נכפלים צכ"ג
 ענין נוסף כמו שצארכו הנה אין בזה רצוי
 מנין המלות למי שיצין מה שהקדמנו לפי כי
 גופיה דקרא הוא שלא יעשה דבר מזה צשעת
 העבודה עכ"ל : הנה כי הוא פירש מה שאמרו
 דסנהדרין שלא ילא אחר מחו שהוא צשעת
 העבודה וכן כתב ג"כ דספרא הגדול דהלכו'
 ציאת המקדש פ"צ שאלו של ומן המקדש לא
 ילא אינו אלא צשעת העבודה . ולא נלערך
 לדחוק עלמינו דפירושו שפירש כי דרשת סנהדרין
 נאערה על ולא יחלל כי גם שאמרו על ומן
 המקדש לא ילא כאשר נרא' מהגמרא אין כאן
 סתירה כלל והנה א"כ ולא יפסל ישאר לנו
 לטעם כדעת הרצ גם לא נלערך לומר דהיה
 דסנהדרין שחיה אסמכתא רק דרשה גמורה
 היא . וראיתי לרצ ר' אליה מזרחי דפירושו
 של רש"י דפרשת אמור על פסוק ומן המקדש
 לא ילא שהקס' ממה שכתב הרצ דפ"ח מהלכו'
 כלי

יזהירם כולם צשעת מעשה צמיחה מלהניח
 עבוד' וללאת ויודעים הם כי אהרן מקרי' חונן
 והוא צאזכרתו מהיום והם צאזכרתם מן אחר
 היום ואילך חזל אחר היום חוננים הם כמו
 שדרשו מן הן היום הקריצו את מטחם ואת
 עולתם אמרו להם שמה זרקתם דמה חוננין
 שהחונן שעצד חלל אמר ליה אהרן וכי הם
 הקריצו שהם הדיוטות אני הקרצתי שאני כ"ג
 ומקריצ חונן וזו היא שדרשו שם כי שמן משחת
 י"י עליכם וזה חלמוד לומר שיכול אין לי
 אלא אהרן וצניו שנמשח צשמן המשחה שאם
 ילאו צשעת עבודה חייבים מיתה מניין לכל
 הכהנים שצכל הדורות ח"ל כי שמן משחת י"י
 עליכם לומר שאפילו כהנים הדיוטים שצכל
 הדורות כאלעזר ואיתמר הם צאזכרה זו שלא
 להניח עבודה וללאת כל זמן שיכולין לעשות'
 והרמיה כי שמן משחת י"י עליכם מדלל כחיצ
 כי צשמן הקדש נמשחתם ואמר שמשחת י"י
 עליכם שהוא לדורות כמו שאמר צהן והיתה
 להם משחתם לכהונת עולם לדורותם ועוד
 אצאר עסק אזהרת אהרן וצניו צאלו הכתובים
 צמלות צע"ה . (ח) ואני חמיה מאל שאלין
 המדרש הזה כמדרש שצגמרא שהרי צגמרא
 סנהדרין (דף י"ט) אמרו ומן המקדש לא ילא
 לא ילא עמם חזל ילא אחריהם כיצד הן
 נכנסים והוא נגלה הן נגלין והוא נכסה ויילא
 עד פתח העיר דברי ר"מ רבי יהוד' אומר
 אינו ילא מן המקדש שנאמר ומן המקדש לא
 ילא ושאלו שפיר קאמר ליה רבי יהודה לר"מ
 ח"ל רבי מאיר אי הכי אפילו לציתו נמי אלא
 ה"ק ומן המקדש לא ילא מקדושתו לא ילא
 וכיון

מרגניתא שבא

לכל כהן וכו' ולפי המדרש הזה אינה אזהרה וכו' ולשון ספרי משמע ששחיהן (ר"ל מן המקדש
 לא ילא ולא יחלל) בענין א' וכו' והביא לשון הירושלמי דרלוהו להסחעי' ממנו . (ולקמן אצחיק לשון
 הירושלמי) וכו' וזה הביא שאלא בחוספתא אמרו לו לר' יהודא אין מן המקדש לא ילא אלא צשעת עבודה
 צלד וכו' עכ"ל . ועיין ברמב"ן צפ"י החומש צפ' אמור שהשיב ג"כ על רש"י שהביא שני המדרשות ר"ל
 דמס' סנהדרין הנ"ל . ודספרא הנ"ל . וכח ג"כ שם ששני המדרשות חלוקין . ומסיק גם שם שדרשה
 דסנהדרין אסמכתא היא ע"ש . והנה לפי מסקנתו דדרשא דמס' סנהדרין היא אסמכתא בעלמא היא . ח"כ
 כולהי קרא דמן המקדש לא ילא אפי' לשלא ילא צשעת עבודה . ופשוט הכחוש שיזהיר שלא ילא מן המקדש
 אחר מחו ויניח העבודה כי זה חילול המקדש הוא . והוא עשם למה לא ילא משום לא יחלל כמ"ש הרמב"ן
 לעיל . וקש"י לי למה יהי' בזה חילול המקדש אם מניח העבודה ויולא אחר מחו והתני' מצעלין חלמוד
 חורה להולאת המה . וק"ו הדברים ומה ח"ס דחמירא מצעלין משום כבוד המה ואעפ"י שאינו מה מלה
 כמ"ש החוס' במגילה (דף ג' ע"ב) צד"ה מה מלה עדיף ובכתובות (דף י"ו) עבודה דקילא לא כ"ש . וקוש"י
 כזו הקשה החוס' במגילה דף הנ"ל צד"ה מה מלה . וז"ל הקשה הר"ר אלחנן למה לי קרא חיפוק ל"י מק"ו
 ומה ח"ס דחמירא מצעלין משום כבוד המה עבודה דקילא לא כ"ש . דהא אפי' ח"ס דרבי' מצעלין משום
 כבוד המה כדאמר בכתובות דף הנ"ל . ותירלו דה"מ למאן דקרי וחני ומחני דלריך כולי האי . אצל למאן
 דלא קרי וחני לא לריך כולי האי והכא מיירי במה מלה דלא קרי וחני ומש"ה לריך קרא דלאחותו עכ"ל
 החוס' . ובודאי דוחק לומר דפשעה דקרא דומן המקדש לא ילא אחר מחו ולא יחלל לא איירי אלא במה
 דלא קרי וחני ומחני . או דאית לי' שיעורא בלא הכהן ודו"ק :

נ"ל דמכאן ילא להם להני חנאי לדרוש מן המקדש לא ילא שלא ילוח את מחו בין צשעת עבודה
 בין שלא צשעת עבודה . דהוקשה להם אי ס"ד דלא צשעת עבודה מותר לכהן גדול ללוות את מחו .
 ח"כ

לכן

הרמב"ן שורש החמישי מגלת אסתר עד

למילך חלול מניח כמו שפרש"י שם וזו היא פי' סוגיית ההלכה דהתם • ולפי דעתי כי מה שכתב דסתמא דגמרא אחיך כרבי אלעאי הוא מפני שחשד כי פי' מה שאמר דגמרא חלול דגופיה כתיב צי' ר"ל צכ"ג ולא תילוף מיניה לכהן הדיוט מאחר שהפסוק הזה בא למניעה א"כ נכתב נראה דסצירא ליי' לסתמא דגמרא שאין ללמד מומן המקדש לא ילא ונ"ל כי זה הפי' אינו שאין זה דרך הגמרא כשיראה לומר דלגופיה אחא ולא למילף מיניה דצר אחר כי הי' אומר שהוא לכ"ג אחא • ועוד אם הי' כפירושו למה הסתמא דגמרא הקשה זאת הקשיא על ר' ישמעאל ולא על צר פלוגתי' דרבי אלעאי כשהוכיחו מומן המקדש לא ילא שהוא לעיל מיניה • ואפי' אם הייתי מודה לדבריו דסתמא דגמרא דצתים הכי ס"ל שאין להוכיח חלול מומן המקדש לא לא מאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא דסוף פ' אלו הן הנשרפים שהוכיחו מומן המקדש לא ילא ועוד אני חוזר ואומר כי זה אי אפשר לומר שיהיו שניהם קצרת סתמא דגמ' דא"כ קשיא דסתמא אסתמא אלא על כרחנו יש לנו לומר כי • הריא דצתים איננה קצרת דסתמא דגמרא אלא דרבי ישמעאל קא חמר הכי אצל הריא דסנהדרין ודאי קצרת דסתמא דגמרא היא שהרי לא הוצא שם שום מחלוקת דענין זה עד שנוכל לומר זו כי ראית מומן המקדש לדעת אחד מהם קאמר לה ולי' לא סצירא ליי' ומה שאמר עוד (ה) כי ולא יחללו האמור גבי כהן הדיוט אינו נדרש לחכמי' לטעם דלצד כי דרשוהו גם כן ללאו וגם הרצ מנאו דלאו כ"ל שאין מזה חשונה כלל על הרצ לפי שהוא סובר כי ולא יחללו האמור כאן אינו טעם רק אזהרה דפני עלמה שהרי באמרו קדושים יהיו לא שמענו על איזה דבר צא הלווי הזה ומה היא הקדוש' הזאת דאי שלא יטעמו למתים ולא יחללו לומר כי הקדושה הזאת שנוייתך טבולי יום ומה שאמר עוד (ו) כי לפי הצרייתך דספרא נראה שלא יחלל הוא טעם אל ומן לא ילא ואחת משום לא יחלל אני לא ידעתי מאן ליי' שילקה שמים כי לפי מה שכתב הרצ דשורש החשיעי אין אחד לוקה שמים על איסור אחד ואפילו אם היו שתיים לאוין גמורים כ"ש כאן שהאי הוא טעם מה שאמר עוד (ז) כי זאת האזהרה היא לכל כהן לצאתי

העבודה שעבודתו פסולה ויהיו שניהם שלילות ולא מניעות (ה) וכן הכתוב ה האחר שצפרשת כהן הדיוט קדושים יהיו לאלהיה' ולא יחללו שם אלהיהם אינו נדרש לחכמים כמותן טעם דלצד אצל דרשו ממנו (צתים דף י"ז) מניין למצול יום שאם עמד חלל שנאמר קדושים יהיו ולא יחללו אם אינו ענין לטמא תהיו ענין לטבול יום והנה הוא לאו דפני עלמו כשהי' טבול יום אלא שכיון שהמניע' דלשון חלול היא נלמוד ודאי שאם עמד חלל וכבר מנאו הרצ גם צעל ההלכות זה הלאו ולמה לא יתמה הרצ על עלמו ויהיה אלו טעם דלצד אלא ודאי כולן לאוין הם (ו) ו לפי משמעות המדרש שדרשו שם דספרא ומפתח אהל מועד לא תצאו יכול שלא וצבעת עבודה ח"ל ומן המקדש לא ילא ולא יחלל אינו יולא ואינו מחלל הוי אומר צבעת עבודה לפי זה יזהר שלא ילא מן המקדש אחר מתו ויניח העבודה כי זה חילול המקדש הוא והוא טעם למה לא ילא משום לא יחלל ואף על פי כן לוקה שמים משום לא ילא ומשום לא יחלל הא אם ילא ולא חלל כלומר שילא שלא צבעת עבודה אינו לוקה כענין לא יקח לא יחלל שהזכרנו • (ז) וזו האזהרה לכל כהן שמתים עבודה ויולא ואינו על המת דלצד מאמרו ולא יחלל כי המחלל אותה צלי מקרה כ"ש שחלל וכבר נאמר עוד אזהרה זו והעיוט דלא מת שנאמר ופתח אהל מועד חשבו יומם ולילה ז' ימים ושנאמר אחת משמרת ד' ולא תמותו אצל פרטו הכתוב צכ"ג לומר שהוא מקריב אונן ושלין הדין הזה דהדיוט אצל הוא לריך להניח העבודה שאינו מקריב אונן והנה אלעזר ואיתמר ציוס מיתת אחיהם אוננין ולא היו צאזהרה ומן המקדש לא ילא וענין הכתוב שכוללן עם אהרן אציהם דפסוק ומפתח אהל מועד לא תצאו פן תמיתו יזהירם

כרי כבר אמר צתקלת הפרשה לכן הוסיף ואמר עלי' הוא שלא יחללו דהיינו שלא יעבדו צהיותם דספרא נראה שלא יחלל הוא טעם אל ומן לא ילא ואחת משום לא יחלל אני לא ידעתי מאן ליי' שילקה שמים כי לפי מה שכתב הרצ דשורש החשיעי אין אחד לוקה שמים על איסור אחד ואפילו אם היו שתיים לאוין גמורים כ"ש כאן שהאי הוא טעם מה שאמר עוד (ז) כי זאת האזהרה היא לכל כהן לצאתי

מרגניתא שבא

תו כתב הרמב"ן וז"ל וכן הכתוב ה האחר שצפ' כהן הדיוט וכו' א"ו כולן לאוין הן עכ"ל • כבר ילא רבינו הרמב"ם זכאי ממה שלא תמה על עלמו שמה ולא יחללו את שם אלהיהם לאזהרה לט"י שאם עמד חלל • דהא כתב צפ"ד מהלכות ביאת מקדש וז"ל • וכן טבול יום ששימש חייב מיתה ביד שמים שנאמר ולא יחללו שם אלהיהם מפי השמועה למדו שזו אזהרה לטבול יום וכו' וכיון שבה צפ"י מקובל שזו אזהרה אין אחר הקבלה כלום • ורבינו אינו ממתי' אלא אם אינו מקברתו מוליאים טעם המלוא ללאו דפני עלמו ועיי' בשורש השני שם כתבתי מאין הוליא רבינו שבה זה צפ"י מקובל ממה שכתב נחם : תו כתב הרמב"ן וז"ל ולפי המשמעות ה המדרש שדרשו שם דספרא ומפתח אהל מועד וכו' וזו אזהרה לכל

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

שאמר עוד (ד) כי רצותינו נחלקו בלחץ זה של ולא ית' לל' אם הוא טעם או לאו ולדעת רבי אלעאי בשני של זכאים הוא לאו לכ"ג וסחנא דגמרא החם כותיה . נ"ל כי טעם רבי אלעאי שלא רצה ללמד מולא יחלל כהן הדיוט שלא ילא חלל לא היה מפני שסובר שולא יחלל יהי' מניעה לכ"ג וא"כ אין כהן הדיוט צומע כי גם הוא סצירא ליה שהפסוק הזה הוא שלילה . ומה שלא למד ממנו כהן הדיוט משום דאיכא למימר שגם הוא אם לא ילא לא חלל והא דאזהיר לכ"ג משום דצדידיה אלטריך למשרייה דלא תימא מתוך חסונו וקדושתו יתירה הוא פסול אונן . וכן פרש"י החם וא"כ כולי עלמא סצרי היות הפסוק הזה שלילה ולא מניעה אם תמנא לומר שדעת רבי אלעאי הוא כפירושו לומר דסצירא ליה שהוא מניעה וני אמר לו שהלכה כמותו . והנה אין שם סחנא דגמרא כותיה כי מה ששאל אח"כ שם צמון על אונן ואמר היכן מזהר אילימא מומן המקדש לא ילא חלול צגופי' כתיב ציה אלא מהן הקריבו וכו' לאו למימרא דסצירא ליה לסחנא דגמרא דלא ילפינן מולא יחלל אלא לחנא דבי ר' ישמעאל קא מקשי שלמד דאונן מחלל תק"ו דבעל מום והופרך הק"ו ורציה צה פלד השוה שכן שהן מזהרי' ואם עצדו חללו אף אני אציא אונן שמוזהר ואם עצד חלל והשחא קא צעי על זה היכן מזהר לפי סצרת רבי ישמעאל אילימא מומן המקדש לא ילא חלול צגופי' כתיב ציה פי' ואין לריך להוכיח שיחלל מהלך השוה שהרי משסיק זה עצמו אנו מדייקי' אזהרה וחלול שאנו אומרים הא אחר שלא ילא חלל דנראה כי לריך ללאת ואם לא ילא חלל . ומשני אלא להכי הולך לחנא דבי רבי ישמעאל להוכיח שהלל מהלך השוה לפי שלא למד אזהרתו מומן המקדש רק מהן הקריבו וס"ל דלא נוכל למילף

בלבד שהיה אומר את אלה לא יקח ויחלל זרעו וכן ומן המקדש שלא ילא ויחלל את מקדש אלהיו כדרך ולא תשצעו צמני לשקר וחללת את שם אלהיך וכדרך ולא תטמאו צהם ונטמא' צם . גוראיתי להרצ צמלות קס"ה שאמר ענין אחר פירש שאמרו יחצרך הוא שלילה ולא מניעה מגיד שאין עצודתו מחוללת אע"פ שהוא אונן הא אחר אע"פ שלא ילא חלל כלומר כהן הדיוט שעצד עצודתו כשהוא אונן עצודתו פסולה והזכיר זה שאמרו צגמרת סנהדרין (דף פ"ד) אונן מחלל לן דכתיב ומן המקדש לא ילא ולא יחלל הא אחר שלא ילא חלל (ד) וכבר נחלקו על הטעם הזה עצמו צשני של זכאים (דף י"ו) אמרו אונן מנא לן דנחיל עצודה דכתיב לא ילא ולא יחלל הא אחר שלא ילא יחלל רבי אליעזר אמר מהכא הן הקריבו אני הקרצתי מחלל דאי אינהו אקרוצ שפיר אשתרוף ור' אלעאי מאי טעמא לא אמר ומן המקדש לא ילא אמר לך מי כתיב הא אחר שלא ילא חלל רצה לומר שאילו היה שלילות כלו' שנותן רשות לכ"ג שאינו לריך ללאת מן המקדש ויכול הוא להקריב אונן ואינו מחלל עצודתו צכך ראוי הוא שכלמד ממנו הא אחר שלא ילא חלל חצב עכשיו שהוא אזהרה לכ"ג שלא יחלל אין כהן הדיוט צמשמע הזה שיחלל והסוגיא כולם ששם צדעת הזה של ר' אלעאי היא והנה לדעתו אינו שלילות אלא מניעה ד ונראין הדברים שלדברי הכל צמשמע הכתוב הזה אזהרה לכהן גדול צשני הלאוין בלא ילא ולא יחלל שאם נדרוש הלאו הזה דלא יחלל שלילות לומר שהוא ראוי להקריב אונן ולא כהן הדיוט ראוי הוא לומר כן בלאו הראשון דומן המקדש לא ילא אחר שהיא טעם נפשך עמו ויאמר כי הכ"ג אינו לריך ללאת מן המקדש צשציל מחת ולהניח העבודה כי אין עצודתו צכך מחוללת ומחלל שההדיוט לריך ללאת משם כלו' להניח העבודה

מרגניתא טבא

אמה עושה חלל ואי אמה עושה חלל מנידה ע"ש . וא"כ לדירי' תקשי מנלי' לרצא למימר דולא יחלל זרעו אחי נמי ללאו . והנראה לי לשיטת הרמב"ם ד"ל דינא לרצא דלא יחלל אחי נמי ללאו . דאי לא יחלל לא אחי אלא לטעם בלבד תקשי למה פסקי' משה לקרא . דה"ל למיכתב לא יקח ולא יחלל צפסוק א' . ומדפסקי' משה לקרא וכתב ולא יחלל צפסוק צפ"ע ש"מ דאחי נמי ללאו צפ"ע . דהא משה פסקי' לקראי כדאמרינן כל פסוק דלא פסקי' משה אכן לא פסקינן . וכל העצמים שונה רבינו כולם הם צפסוק א' חוץ מלא טעמא את הארץ . שהוא פסוק צפ"ע . ולקמן אי"ה אכתוב הטעם למה צא הטעם דולא טעמא צפסוק צפני עלמו ודוק

תו כתב הרמב"ן וז"ל ג וראיתי לרב ז"ל צמלות קס"ה שאמר ענין אחר וכו' עד והנה לדעתו אינה שלילות עכ"ל וכבר כתב בזה הרב המזרחי צפ' אמר שרש"י צצנחים לא פי' כן אלא דאף ר' אלעזר מורה דולא יחלל הוא שלילה . ואפ"ה אין לדייק הא כהן הדיוט שלא ילא חילול . דאיכא למימר שגם הוא אם לא ילא לא חללו . והא דאזהר לכה"ג משום דצדידי' אילטריך למשרי' דלא תימא מתוך חסונו וקדושתו יתיר' הוא פוסל אונן . ואחריו החזיק בעל ס' מגילת אסתר והוסיף בזה דברי' נכונים ע"ש :

תו כתב הרמב"ן וז"ל ונראין הדברים ד שלדברי הכל צמשמע וכו' עד ויהיו שניהם שלילות ולא מניעות וכו' עכ"ל . עיין לקמן סחירה נפלאה : לזה :

מרגניתא שורש החמישי טבא עג

כלום . ומה חאמי עריות יוכיחו דליכא לאו בדיחא על אשתו ואפ"ה דת צהו חסורה עליו . חכמי איכא למיפרק מה לעריות וחלל שכן איכא לר לאו דעריות בלאו . וכהן הבא על הצעולה עובר בלאו דלא יחלל דין הוא שיהיו נקבותיהן כזכריהן מלרי ואדומי דליכא שום לר לאו . וכמו שפריך הש"ס הסם מה להנך שכן יש בהם לר כרת ע"ש ודוק :

ואין להקשות ח"כ חאמי הקשו התוספ' (בדף ע"ז ע"ב) דהא איכא בחלל דחייבי עשה לאו דחללה לא יקח . ולא הקשו נמי קושיאם (דף ס') דהא איכא לאו דלא יחלל זרעו . דז"ל דהוא הדבר אשר נחבתי דכאן (בדף ע"ז) לא הי' נכנס להקשות קושיאם דיבמות (דף ס') דאיכא לאו דלא יחלל זרעו דז"ל דר"י מפרש דת"ק דמחני' דריש חלה למעוטי בעולה מלאו דלא יחלל . אבל עשה איכא . במ"ש לעיל . חמס הא קש' להו נהי דחלה ממעט מלאו דלא יחלל דליכא חלל עשה בחילול זרעו חכמי איכא לאו דחללה לא יקח . דעל לאו דחללה לא יקח ליכא מיעוטי . וע"ז חירלו ושמואל דאינו עובר חלל בעשה . ר"ל כמו שפרשתי כיון דגלי דבחיבי עשה ליכא לאו דלא יחלל חלל עשה . ח"כ גזי לאו דחללה לא יקח ליכא בחללה מחייבי עשה חלל עשה לכהן הבא עלי' . אבל התם (דף ס') הקשו שפיר לרז חשי דע"כ רב חשי אינו מפרש דת"ק דמחני' דמלרי ס"ל דחלה חתי למעוטי מלאו חלל עשה איכא . דח"כ הקשי חאמי לא מוקי רא"ב כח"ק דמחני' דמלרי ובריית' דמאלה ולא מנדה כר' שמעון כנ"ל . מחמיהם שפיר ח"כ מה חסונה השיב ח"ק לר"ש כנ"ל . חמס לשיטת הרמב"ם נחשב דהחטובה היחס מה לעמון ומואב שכן נחפרש עמון כנ"ל ודוק הטיב :

והגני מבאר לך עוד . החיך נמשך מהא דכיון דליכא חלל עשה בלא יחלל דבעולה . דאף בחללה הבאה מחייבי עשה ליכא חלל עשה לכהן הבא עלי' . והוא דהרי על לאו דלא יחלל זרעו אינו עובר חלל בגמר ביאה כדאי' בקידושין (דף ס') דפריך התם ולילקי נמי משום ולא יחלל זרעו ומחני' בשלל גמר ביאתו . והנה חס נאמר דכה"ג שבה על הצעילה אינו עובר על חילול זרע חלל בעשה ש"מ דאפי' חס בא על חללה מחייבי עשה אינו עובר על חילול זרע חלל בעשה שהרי משהערה הבה"ג בצעולה עשה חללה . ונמלא בגמר ביאתו בא על חללה מחייבי עשה ויין בקידושין (דף ע"ח ע"א) ואפ"ה אינו עובר על חילול זרעו חלל עשה . וכיון שכן דעל חילול זרע דחללה מחייבו עשה אינו עובר חלל בעשה ח"כ גם על חללה לא יקח דחללה מחייבי עשה אינו עובר חלל בעשה . דהא לא יקח משום לא יחלל כדאמר רבא בקידושין (דף ע"ח) וכיון דכלל יחלל ליכא חלל עשה ש"מ דגם בלא יקח ליכא חלל עשה ודוק כי זה הוא כפסחור ופרח :

ואע"ג דרש"ב בא כשהביא פר"ח על הא דקאמר הש"ס בכתובות דף למ"ד איכא בנייהו בעולה לכה"ג דפר"ח דאיירי בצעולת עלמו . ומלרד הרשב"א חס יש חלל מצעולת עלמו . וכתב דאף חס נאמר יש חלל מצעולת עלמו כיחא פר"ח דיש הוי' לר"ע ולא קיימא עלי' באיסור חללה עד שיבא עלי' פעם שני' . והוקשה לו לרשב"א בביאה ראשונה נמי מבי הערה עשה בעולה ובגמר ביאה מתחללת . וכתב דיש מפרשי' דחדא ביאה לא פלגינן שנאמר בה שני איסורים הביאו החכם ר' יהודה ראזנוס בע"ו מהלכות איסורי ביאה . וכן משמע בקידושין (דף ע"ח) דאר"א כהן הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה . חזר ובא עלי' עשה חללה . משמע אבל בביאה אחת לא נעשית משהערה בה זונה . ובגמר ביאה חללה . הרי חזינן דלא פלגינן חדא ביאה . מ"מ הא לאו תברא דקיים הרשב"א לא פלגינן חדא ביאה לאסור בה שני איסורין דדוקא שנאמר בה שני איסורין הוא דלא פלגינן חדא ביאה . אבל חס נעשית חללה בהכנסת עברה י"ל דבגמר ביאה עובר על חללה לא יקח ודוק הטיב :

ועתה אחזור לענין שאני עומד בו . דלפוס מה שפרשתי סברתה"ק דמחני' דמלרי נקבותיהן חסורות דס"ל דחלה חתי לאגמורין דעל חלה לא יחלל זרעו הוא בלאו . משא"כ בצעולה אינו עובר על חילול זרעו חלל עשה . הרי לך מבואר דע"כ חלל זרעו הוא עש לאיסור הקדוש דהיינו לא יקח . משמע ג"כ בלאו בפני עלמו דאל"כ דאינו נמי לאו בפ"ע חלל עש לאיסור הקדוש בלבד . ח"כ הקשי חלה דכתב רחמנא למה לי . ולפ"ז איכא למימר דרבא פסק כח"ק דמחני' דמלרי הנ"ל . ואע"ג דרא"ב פליג עלי' וס"ל דחלה חתי למעוטי נדה . וקיימא לן משנת ראב"י קב ונקי . י"ל דפסק כח"ק דמחני' דמלרי הנ"ל . משום דמסתברא עממי' דהרי ראב"י דס"ל חלה למעוטי נדה סליק בקושי' דנכתביה לאלה לבסוף . וכמ"ש הר"ש בפ"ג דנדרים דבעי הסם הש"ס אי הלכה כראב"י . וז"ל הרא"ש שם ואע"ג דמשנת ראב"י קב ונקי הכא מסתבר עממיהו דחכמים עכ"ל :

ובזה נ"ל לישב מה שהניחו התוספת בתימא דיבמות (דף ס') בד"ה ואי חתה עושה חלל מנידה וז"ל ותימה מה לחלמנה וכיולא בה שכן הן עלמן מתחללות וכו' . ולכאורה יש לתמוה על תמיהתם דרמא ראב"י ס"ל בהא כרב יהודה ויליף במה הלך מחלמנה ומלרי ראשון או מחלל ומלרי ראשון דכידה עלמה מתחללת כמו דיליף ר' יהודה במה הלך הזה דגר פוסל בביאתו . ויין בתוס' נידה (דף ס"ט ע"ב) בד"ה מה לחלמנה וכו' היא תועבה וסבין זה :

אמנם הנראה בזה הוא . דהתוס' העלו שם דלא יליף מאיסור כהונה ומלחא אחריתא בזה . חלל ר' יהודה . אבל לרבנן לית להו הך סברא . ולפ"ז תמיהתם קיימת דאי אפשר לתרץ כנ"ל . דח"כ הקשי הלכתא אהלכתא דאין קיימ"ל משנת ראב"י קב ונקי . וקיימל"ן דלא כר' יהודה חלל כחכמים דגר אינו פוסל בביאתו כמו שהקשה הש"ס למאן דבעי לאוקמי ראב"י כר' אלעזר דפנוי הבא וכו' . חמס לכל הנ"ל כיחא דהשתא דמוקמינן עממי' דראב"י בחלה למעוטי נידה אין כאן קושי' אי לא פסקינן בהא דחלה למעוטי נדה כראב"י משום דלא מסתבר עממי' . משום דקשי' ניכחרי' לחלה לבסוף ומסתבר לבסוף כח"ק דמלרי כמ"ש ולת"ק הנ"ל ג"כ יש חלל מחייבי עשה כנ"ל חלל שאינו בלאו חלל בעשה ודוק הטיב :

אמנם סירן זה לא תיכון לשיטת הרמב"ם . דהוא פסק בפ"ה מהלכות איסורי ביאה דהבא על סנידה לא עשה זונה . וכתב הרב המניד דסוליא זה מדאמר הש"ס עממיה דראב"י פאלס

ולפי

נחישנה קושיתי שהקשיתי על שיטת ר' יוחנן דהשתא ר"ש דקאמר ק"ו הדברים עממי דנפשי קאמר ולא לדבריו דת"ק. ושפיר קאמר לא כי לדירי לא ס"ל דרש"י כיון דעל עממי דנפשי השיבו הסבוכה ודוק:

ובזה

מיושב נמי מה דפי' הרמב"ם הסבוכה דמה לנמון ומואז שכן מפורש עמון כנ"ל. ח"ע"ג דר' יוחנן בשמעתין אינו מפרש הכי. והוא דהרמב"ן דפי' כי תלך הדין בשם הירושלמי דהרש"א דאין דרכה של אשה לשכור. והנה לפי מה שפרשתי תקשי מאן חנא דא"י ל"י האי סברא דאין דרכה של אשה לשכור. דר' שמעון נ"ב לית ל"י האי סברא. דא"י חית ל"י תקשי היכי קב"י למילף ק"ו האי איכא חסוד' דשאיני נמון ומואז דמפרש עמון. ור' יהודה ליכא למימר דס"ל האי סברא דאין דרכה של אשה לשכור. דא"כ ה"ו סברת הפוכות. דר' שמעון יסבור דדרכה לשכור ואין דרכה לקדם. ור"י יסבור ודרכה לקדם ואין דרכה לשכור. ועל כרחין ל"ל דת"ק דמחני' הוא דס"ל דרווייהו דאין דרכה לשכור ואי דרכה לקדם. והיינו הסבוכה דמחני' וכמו שפי' הרמב"ם הנ"ל. ור' שמעון אמר לא כי דלא ס"ל הסברא דאין דרכה לשכור ופיר יש ללמוד בק"ו ומואז כנ"ל ודוק:

אמנם

עדין לריך חני ליטב מה ראה רבינו לתפוס שיטת הירושלמי ולהניח שיטת הבבלי שהוא העיקר. שהרי בכל מקום שהלוקים חלמוד הבבלי והירושלמי נקעיין כהבבלי. וכבר הארכתי במדושי הלכות שלי ליטב זה כנ"ל. אמנם הנראה לי ליטב באופן אחר הוא. דלריך עיון גדול. למה שכ' ההו' ביצמו' (ר' ע"ז נ"ב) ד"ה מחלל דחייבי עשה. דעל חלל מחייבי עשה כהן הבא ל"י אינו עובר אלא בעשה מכלי' לת"ק דמחני' לומר כן. עמם נפסד אי ס"ל לת"ק דמחני' כר' אליעזר ב"י דס"ל ולא יחלל אכולהו. ח"כ מכלי' לת"ק דמחני' לומר דהכלל הבאה מחייבי עשה כהן הבא עלי' אינו עובר אלא בעשה. דלא מלינו שום רמז לחלק בין חללה הבא מחייבי עשה. לחלל דלמא. ואי ס"ל כחכמים דרש"י דסבירא להו דלא יחלל זרעו לא קאי אבעולה לכה"ג. ח"כ מכלי' דהוא חללה מחייבי עשה כל עיקר. אמנם. הנראה בזה הוא. דביצמות (דף ס') קאמר רב אשי עממי דרש"י דס"ל יש חלל מחייבי עשה. דכתיב אלמנה וגו' את אלה לא יקח כי אם בתולה עממיו יקח. וכתיב ולא יחלל זרעו. אכולהו ורבנן אלה הפסיק הענין. ורש"י אלה למעוטי נדה וכו' ופריך ולרש"י כי כתבו לאלה לבסוף קשי' עכ"ל הגמרא. ולפי' איכא למימר דת"ק דמחני' ס"ל כרש"י דא"כ יחלל זרעו אכולהו קאי כיון דמבעולה סליק עיין בתוספ' ד"ה אלה הפסיק. אלא דלא ס"ל בהא כרש"י. דרש"י ס"ל אלה למעוטי נדה כמו שפרש רב אשי. אלא ס"ל אלה הפסיק. לאגמורין דעל אלה בלאו ועל בעולה בעשה. ולא מסתבר ל"י למימר דלגמרי הפסיק דלא לחייב אפי' בעשה. דא"כ תקשי אמאי סליק מבעולה הוה ל"י למיכתב ולא יחלל זרעו נקמי כי אם בתולה יקח ודוק:

ואע"ג

דאלה ממעט דעל חילול זרע דב ולא אינו עובר אלא בעשה. אבל חכמי מכלי' דליכא על חללה הבאה מחייבי עשה לכהן הבא עלי' הלאו דחללה לא יקח. יש לומר כיון דגלי רחמנא גבי לאו דלא יחלל דבעולה אינו אלא בעשה ה"כ מסתבר ל"י למימר דגם על חללה הבאה מחייבי עשה דכהן הבא עליה אינו עובר אלא בעשה. ודוק העי' ועיין לקמן יסוד נפלא לקושי' זו:

ובזה

יתבאר שיטת הרמב"ם דהוקשו לו. דאמאי מוקי רב אשי דאלה לרש"י אחי לזו ועי' נדה וסלקא בקשיא. ה"ל לאוקמי דאלה אחי למעוטי חייבי עשה מלאו. אבל עובר בעשה כת"ק דמחני' דמלרי נקבותיהן אסורות לפי מה שפרשתי. ואין לומר דהוכרח לאוקמי אלה למעוטי נדה לרש"י. דא"כ ברייתא דמאלה אחי עושה חלל ואי אחי עושה חלל מנדה אמאי תרמי'. ז"א דה"ל לאוקמי ברייתא כר' שמעון דמחני' דילף ק"ו דמלרי ואדומי נקבותיהם מותרות. ותקשי טליו עריות יוכיחו וחלל מחייבי עשה יוכיח אלא ע"כ דס"ל דאלה אחי למעוטי נדה. וא"כ חללה מחייבי בלאו וליכא יוכיח מעריות וחלל דחייבי עשה דמה להכי שכן לאו. תאמר במלרי ואדומי שכן עשה. ואוקימנא זאת הוה ניחא טפי דלא הוה ר"ש דלא כהלכתא לגמרי דהרי הלכתא כרש"י דיש חלל מחייבי עשה. ואין לומר דלא רלה ל שות שלש מחלוקת בדבר. דהרי לפי מה שפרשתי ע"כ ל"ל נמי השתא דג' מחלוקת בדבר דת"ק דרש"י לית ל"י חלל מחייבי עשה לגמרי. ות"ק דמחני' דמלרי נקבותיהם אסורות אית ל"י חלל מחייבי עשה ואינו בלאו בעשה. ורש"י ס"ל דיש חלל מחייבי עשה ובלאו. ח"ו דרב אשי לא ס"ל דהתשובה היתה מעריות וחלל. אלא דהתשובה היתה כמו שפי' הרמב"ם דמה ל מון ומואז שכן מפורש עמון וא"כ ר"ש לא פליג כלל אר' חב"י ולכך הוכרח רב אשי למימר דאלה לרש"י אחי לזו ועי' נדה. דאל"כ ברייתא דמאלה אחי עושה חלל ואי אחי עושה חלל מנדה אמאי תרמי'. דבשלמא על ר"י לא קשי' דאמאי קא' דר"ש ל"ל דרש"י ס"ל למימר דאית ל"י דרש"י אלא דפליג בהא דרש"י ס"ל דאלה אחי למעוטי חייבי עשה מלאו. ור"ש ס"ל דאלה אחי למעוטי נדה. די"ל דר' יוחנן לא ידע מברייתא דמאלה אחי עושה חלל ואי אחי עושה חלל מנדה ולכך לא הוי מ"ל דר"ש אית ל"י דרש"י אלא דס"ל אלה למעוטי נדה. דא"כ תקשי לכתוב לאלה לבסוף כקושי' הש"ס הנ"ל. אבל ר"א דידע מברייתא דמאלה אחי עושה חלל ואי אחי עושה חלל מנדה. וכיון דאיכא תנא דס"ל הכי ה"ל לאוקמי האי ברייתא כר"ש ורש"י ס"ל כת"ק דמחני' דנקבות יח' אסורות. דאלה אחי למעוטי חללה דחייבי עשה מלאו. ח"ו דאינו מפרש התשובה מעריות וחלל אלא מפרש כמו שפי' הרמב"ם וכמו ש"ס לעיל ודוק העי':

ובזה

אפרש דבור התוספ' ביצמות (דף ס') שנתקשה בו מהר"ם לובלין זל"ל. וז"ל התוספ' חלל מחייבי עשה. תימא כיון דלא יחלל קאי אבעולה לרש"י ח"כ אין זה חייבי עשה גרידא דלא יחלל לאו הוא כדאמ' דפי' בתרא בקידושין וכו' ונתקשה בפירושו מוה"ר הנ"ל. ובעלמא כתב ויש ליטב בדוחק. ולע"נ נראה פשוט וברור דכוונת תמיהתם הוא. דכיון דאיכא בחלל דחייבי עשה נמי לאו דלא יחלל ח"כ תקשי נל ר' יוחנן (דף נ"ז) דקאמר דהתשובה היא מעריות וחלל דחייבי עשה. מאי תשובה הוה דאיכא בחלל דחייבי עשה לאו ליכא יוכיח מחלל דחייבי עשה דמה לחלל דחייבי עשה דין הוא דאף כנקבות חללות כיון דהכהן הבא על הב' ולה עובר בלאו דלא יחלל. משא"כ מלרי שנשא מלרי אינו עובר כלום

הרמב"ם שורש החמישי מגלת אסתר עב

אמר רמב"ם וברי חלל וברי דברים קל ופומר כי זכאן הללו הזה הוא נותן טעם משני פנים לא יקם שלא יחלל האל חס לקח חלל זרעו וטעם אחר שהללו הראשון נחלה בזה שאם לא צעל אינו לוקה מה טעם לא יקם משום לא יחלל ואף על פי כן הוא נמנה לאו צפני ענמו ללקוח ממנו בצעילה בלא קיחה כל שכן בלאו הכיון שלפנינו: (ג) וכבר כתבתי הטעם לכולן מפני שלא ראו הפוסקים לעשות הלכות טעם בלכד

מרגניתא טבא

כדאי' (דף ע"ז ע"א) התם ר"ש אומר דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם. ונ"ל באמת דהיינו טעמי' דר' יוחנן דלא פ"י החשונה כמו שפי' רבינו דא"כ מאי ק"ו ומאי לא כי. ועל סמ"ק לא קשי' דהי' לו באמת להשיב החשונה של רבינו דנ"ל דה"ל דה"ק ק"ל בזה כר' יהודה דיליף ממשמעות דעמוני ולא עמונית ולא ק"ל דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם. ואדרבה על ר"ש קשי' היכי קאמר ק"ו הלא לדידי' דס"ל דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם הא איכא חשונה של הרמב"ם. ואין לומר דר"ש קאמר הק"ו לדבריהם דרבנן דיליף ממשמעות דעמוני ולא עמונית ולא ק"ל דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם א"כ תקשי על הרמב"ם היכי נפרש דחשונה היחה מה לעמון ומואב שכן נפרש טעמן הא לדבריהם אין זה חשונה בלא ק"ל דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם ודוק:

ובאמת

קשי' לי גם על שיטת ר"י דס"ל דהחשונה היחה עריות יוכיחו. אכתי קשי' על ר"ש דאמר ק"ו הדבריו. הא לדידי' דס"ל דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם' למיפרי' משו' של רבי' מה לעמון ומואב שכן נפרש טעמו על דבר אשר לא קדמו אהבם האיש דרכו לקדם ולא האשה חאמר במלרי' ואדומי שלא רחוקם בג' דורות בדבר בעולם. ואין לומר דר"ש דקאמר ק"ו הדברים לדבריו דה"ק קאמר דיליף ממשמעות דעמוני ולא עמונית ולא ק"ל דאין דרכה של אשה לקדם. והת"ק השיב לו עריות יוכיחו. דא"כ תקש מאי לא כי דמפרש ר' יוחנן לדידי' לא ק"ל דר' אליעזר ב"י כיון דהק"ו הדברים דקאמר ר"ש לדבריו דה"ק קאמר מאי איכפת לי' במאי בלא ק"ל כר' אליעזר ב"י אכתי אין קושי' לדברי סמ"ק כיון דאיהו ק"ל כר' אב"י ודוק הטיב:

אמנם

הנראה לי בזה הוא אחר שאעתיק מ"ש הרשב"א בחידושו למס' יבמות וז"ל איש דרכו לקדם ואין דרכה של אשה לקדם. קשי' לי והלא דוד ממואב קאמי ומואב לא נכחב העל שלהם אלא משום אשר שבר עליך את בלעם (ועיין בפ"י החומש להרמב"ן שפירש ג"כ דמואב קדמו בלחם ומים) ויש לומר דחד מינייהו נקיע. וה"ק איש דרכו לקדם ואיש דרכו לשכור: אלא דקשי' לי מאי קמקשה הי' להם לקדם נשים לקראת נשים דהא במואב ליכא למימר האי טעמא דהא אין דרכה של אשה לשכור. וי"ל כיון דעמון ומואב כי הדדי נינהו ופסול דידהו בחדא איכתוב ר"ל בלאו א'. ועממא דאמרן גבי עמון ליכא. דאם איכא דעמונים נקבותיהם אסורות אף במואב' כן. כן נ"ל עכ"ל הרשב"א:

ולפ"י

נ"ל דסוגי' דידן לא ק"ל הסברה דאין דרכה של אשה לשכור וכמו שצ"ל על דעת הרשב"א דהקשות. ועממא דעל דבר אשר לא קדמו לא קאי אלא על עמון וכמו שפי' הרמב"ן והרשב"א ולכך שפיר קא' ר"ש ק"ו הדבר' אג"ב דא' דעממא משו' דדרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם משו' דע"ז זה לא שייך אלא בעמונית אבל במואבית ליכא טעמא ואיכא ק"ו ממואב דליכא טעמא להחיר נקבותיהם ואפ"ה מותרות ציד. והא דקשי' לפ"י לר"ש דלא יליף ממשמעות דעמוני ולא עמונית מואבית ולא מואבית. אלא מעממא דקרא דעל דבר אשר לא קדמו ואין דרכה של אשה לקדם. א"כ מואב דנקבותיהם מותרות מנא ל'. דאין לומר דמדעמונית שרי' ואיכתוב איסוריהו בחדא. ר"ל בלאו א' כי היכא דעמונית הכי נמי מואבית שריא. דז"א דאדרבה נקיע לחומרא כי היכא דמואבית אסורה דליכא טעמא להחירא ה"כ עמונית אסורה. וכמ"ש הרשב"א בחירולו שהעסקתיו לעיל ודוק:

יש

לומר דלעולם גם ר' שמעון יליף ממשמעות דעמוני ולא עמוני מואבית ולא מואבית והא דקא' טעמא דאין דרכה של אשה לקדם הכי פירוש: דהחוספ' כתבו (דף ע"ז) בד"ה בתנאי עמוני' וכו' וז"ל ואומר ר"י דגבי עמוני' ומואבית הי' לו לקלר ולכתוב עמון ומואב הלכך מדכתב עמוני' ומואבית איש לן למידרש עמוני' ולא עמוני' מואבית ולא מואבית. אבל מלרי' חס הי' כות' מלרי' הי' מאריך יותר. והא דכתב אדומי ולא כתב אדום אגב מלרי' כתב אדומי עכ"ל החוספ'. ומקשי' המשכילים לפ"י מכלי' דמואבית שרי' דלמא לטולם אסירה והא דכתב מואבית ולא מואב היינו משום דאילערך למיכתב עמוני' למעוטי עמונית דשרי' ומואבית כתב אגב עמוני' כמ"ש החוספ' באדומי. ויש ליטב קושי' המשכילי' על דרך שתירץ הרשב"א לעיל דכיון דאיסורן דעמון ומואב בחדא איכתוב סברא הוא כי היכי דעמונית שרי' מדכתב עמוני' ולא עמון ה"כ מואבית שרי'. וזה נ"ל סברת ר' יהודה. אמנם ר"ש י"ל דלא הוה ניחא ל' למימר סברת הרשב"א דכיון דבחדא איכתוב דנימא כי היכא דעמונית שרי' ה"כ מואבית שרי'. והוה קשי' ל' קושי' המשכילים הנ"ל. ומש"ה קאמר דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם. והשתא אע"ג דהוי כתיב עמון ולא עמוני הייתי יודע דנקבותיהן מותרות מנא טעמא דקרא. וכיון שכן ע"כ מואבית דכ"ר למעוטי מואבית דשרי'. דאי לא כ"ר מואבית אלא אגב עמוני'. תקשי עמוני' נופא לא לככות אלא עמון. דאי לאגמורי דעמון נקבותיהן מותרות אינו לריך דהא ידעינן מעממא דקרא דאין דרכה של אשה לקדם ודוק:

וכפ"י

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

(א) שלא ידע טעמו כ"ל שטעסס הוא צה האופקני הרצ שהוא טעם למה שקדם שחם י"י חלל (א) סתורה לכ"ג להקריב כשהוא חונן וזהו ומן ולא ידעתי טעם לטעם הזה (ב) ב ועוד שהרי המקדש לא ילא שאין לו ללאת שמ"מ הוא יכול צפרשה הריא צעלמה נאמרו לאוין לכהנים הקריב אפי' כשהוא חונן מפני כי ע"ז לא תקרי צנשים הפסולות להם את חלל לא יקח ולא יחלל זרעו וזרעו צעמיו והוא

צאמת נדרש כן את חלל לא יקח ולא יחלל הא לקח חלל ומכאן שזרעו מהן מתחלל הוא ואעפ"כ עשאי הורצותיו לאו צפני עלמו שאמרו צקדושין דף ע"ט) כסן גדול באלמנה לוקה שחם לוקה משום לא יקח ולוקה משום לא יחלל ואעפ"י שהן מודים שהוא טעם למניעה הראשונה כמו שאמר רצא והלכה כמותו צעל לוק' לא צעל אינו לוקה מה טעם לא יקח משום לא יחלל חלל מכל

מגיד הכתוב ששפיכות דמים משמא את הארץ הנה כבר התבאר כי זה הלאו הוא טעם הלאו הקודם לא שהוא דבר אחר וכן אמרו ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אם יצא חלל וכבר טעה זולתנו בזה השרש ג"כ ומנה אלו הלאוין כולם מבלתי השתכרות ואמנם יבוש מי שמנה אותם כשישאלוהו ויאמרו לו זה הלאו מאיזה דבר מזהיר ולא יהיה לו אז מענה כלל ובזה יתבאר ביטול מנינו וזה מה שכווננו לבארו בשרש זה :

פירשו הרצ צמ"ק שלו צלחו קס"ה וזה שאמר עוד (ב) כי לא יקח ולא יחלל גם כי נדרש לטעם דרשוכו גם כן ללאו אחת כמעייין פקח עיניך וראה כי לפי דעתי חלוק גדול יש בין לאו של לא יחלל זרעו שהציאלשאר לאוין הצ"ח לטעם כי אף גם זאת שזה צא לטעם כאשר נראה מסוגית ההלכה דפי"י יוחסין שהציא מ"מ אין הלאו הזה כשאר הלאוין שצאו לטעם צלצד כי צעלמא

צשאר הלאוים שהציא הרצ שהם טעם צלצד מקום לא ראו סיכ"י טעם ללא הוא לפי שאי אפשר שיצאו רק לחת טעם אל מדרש חלל משמש לטעם ונדרש ללאו ומודה האמור למעלה ולא לחוספת ענין כמו ולא רצא שחם צעל ולא קדש לוקה ולא יחלל זרעו חסטיא את הארץ האמור צלא יוכל צעלה

הראשון לשון לקחתה כי פירשו שהוא מחטיא את הארץ כשישוצ לקחת' וכן לא תזנה הארץ האמור על אל תחלל את צחק להזנות' פירשו כי הארץ תזנה את פירותיה לעשותם צמק' אשר כשחלל את מרגניתא שבא

צמ"ק ק שלו צלחו קס"ה עכ"ל . ואין לשון רבינו שכתב פה וכן ומן המקדש לא ילא ולא יחלל הא חם ילא חלל סובל הפירוש הזה . והיינו דכתב הרמב"ן לקמן וראיתי לרב צמלות קס"ה ענין אחר וכו' . אמנם חם חרלה לומר שכיון רבינו כאן למה שכתב צלחו קס"ה לריך אחת להגיה כאן דרברי רבינו חיצה אחר וחיבה לא וכך לריך להיות לא ילא ולא יחלל הא אחר חם לא ילא חלל ודוק העיב צלחו קס"ה וצמה שהאריך הרמב"ן כאן לקמן חבין זה כי הא דדייק הא אחר חם לא ילא חלל ילא ממה שאנו מפורשים ולא יחלל לשון שלילה ודוק :

אמנם חמי' חמי' לא ידע טעם לטעם רבינו אפי' לכמו שבי' לפנינו הלא הוא עלמו ר"ל הרמב"ן כת' לקמן במשמעות המדרש שדרשו בספרא רז"ל לפ"ז יזהיר שלא ילא מן המקדש אחר עמו . יניה העבודה כי זה חילול המקדש הוא . והוא ע"ס למה לא ילא משום לא יחלל . ועל דרך זה יש לפרש לשון רבינו דה"ק שאין ולא יחלל לאו צפני עלמו חלל טעם למן המקדש לא ילא לומר הא חם ילא חילל :

תו הקשה הרמב"ן רז"ל ב ועוד שהרי צפרשה הריא צעלמה נאמרו לאוין לכהנים וכו' כ"ס צלאו סכדון שלפנינו עכ"ל . והנה ראיתי לבאר פה לשון הקשה צפ"י המשניות לרבינו הרמב"ם . ומחוך זה יתבאר מאין הוליא רבא דאע"ג דולא יחלל זרעו הוא טעם ללאו הקדום שהוא לא יקח . דאחי כמי ללאו צפני עלמו . והא ביצמו' פ' הערל משנה ג' מלרי ואדומי אינם אסורין חלל נד שלשה דורות א' זכרים וא' נקבות . א"ר שמו"ן ק"ו הדברים ומה חם צמקום שאמר את הזכרים איסור עולם ר"ל עמוני ומואבי הסיר את הנקבות מיד . מקום שלא אסר את הזכרים חלל עד ג' דורות אינו דין שנתיר את הנקבות מיד . אמרו לו חם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה . אמר להם לא כי הלכה חמי' אומר . ופי' רבינו צפ"י המשניות חם לדין שאתה דורש ק"ו מעלמך יש תשובה להשיב מה לי מן ומואב סכן כהפרש טעמן כל דבר אשר לא קדמו והאשה אין דרכה לקדש . תאמר במלרי ואדומי שלא כהפרש טעמן . וכן פי' הרב הברענורי . והתמי' מפורקת . דבגמ' מפרש מאי תשובה א"ר בר בר חנא אר"י משום דאיכא למימר עריות יוכיחו וכו' עד ורבנן מחלל דחייבי עשה . ואמאי לקח רבינו דרך צעלמו לפרש התשובה צענין אחר . וצחידושי הלכות שלי הארכתי בסוגי' וצורך אחר עמוק וחריף וישנמי גם לשון רבינו זה . אמנם צכאן לא אכתוב חלל דרך זה . כי הוא נוגע לענין שאנחנו עומדים בו . והו קס"י לי דעיקר הפירוש שפי' הרמב"ם הוא תמוה מאד . דא"כ מאי לא כי . ומה שפי' הרב צעל ח"י"ע דאמר לא כי דהו להו לקדם נשים לקראת נשים . קס"י דהא ר"ס גופא ק"ל טעמא דקרא

כדא"י

זונה . אלא אקורים משום פגומה כאשר בא צפי' מקובל דכל שנבעלה מאדם שהיא אסורה להנשא לו פגומה לכהונה כ"ל :

ועתה הביעה וראה לפ"ז כמה דברי רבינו מדוקדקים שכתב בהלכה ג' וז"ל וכן הגיורת והמשוחררת אפי' נתגיירה ונסתחררה פחותה מבת ג' שנים הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה ואסורה לכהונה . מכאן אמרו גוי או נתין או מומר או גר עמומי ומואבי ומלכי ומואבי ראשון ושני פלוני דכא וכו' שפכה או חלל שבה על היהודית עשו אותה זונה ואם היתה כהנת פסולה מן התרומה . ולכאורה אין הכנה האין נמשך האי מכאן אמרו מהא דקאמר לעיל וכן הגיורת וכו' :

אמנם לכל הנ"ל נראה . דאחר שנכתב להם להכמיס מגיורת ומשחררת דאסרם יחזקאל משום זונה ש"מ דזונה דקרא פגומה קאמר מכאן אמרו דגוי או נתין וכו' שבהו על היהודית שבה צפי' מקובל שהמה פגומי' לכהונה משום שנבעלה מאדם שהיא אסורה להנשא לו כ"ל . עשו אותה זונה משום דזונה דקרא פגומה קאמר כמו שנכתב להם להכמיס וקרא דאסר גיורת ומשחררת משום זונה וז"ל כ"ל דזונה דקרא פגומה קאמר דאל"ה היכי נכללים גיורת ומשחררת בכלל זונה דקרא ודוק .

ורקמז אכנהוב לעלי קיים הבא לפירושי זה ואם היתה כהנת פסולה מן התרומה . דמה שפסולה מ' התרומה אין נמשך מהא גיורת ומשחררת בכלל זונה . אלא ילפינן מקרא דובת כהן כי הרי לאיש כראי' בגמ' יבמות דף ק"ח :

והראי' על זה שבה צפי' מקובל שכל שנבעלה מאדם שהיא אסורה להנשא לו שנעשית פגומה . הוא מהא דתנן בריש פ' הערל פלוני דכא וכו' שפכה הן ועבדיהם יאכלו . ונשיהם לא יאכלו . וז"ל קשה קוש' הרש"א דהא משמע צפי' אלוהה לכה"ג דביאח איסורי לאוין לא פסיל לה אלא א"כ זר אכלה מעיקרא . לאפוקי פלוני דכא וכו' שפכה לא זר אכלה מעיקרא כ"ל . וכיון שכן חשת פלוני דכא תיכל בתרומה . וע"כ לריך לתרן כמו שפירש הרש"א דזר אכלה מעיקרא לא אחי למי וטי אלא מחזיר גרושתו בלבד משום שאינה מפסולי קהל אכל פלוני דכא דמפסולי קהל הוא פוסל אפי' שאין זר אכלה מעיקרא . אך ע"ז קשי' קוש' שהקשיתי לפי מה דכתבו התוספ' ביבמות (דף מ"ד) דאף חייבי כריתות דחזירי לא הויין בכלל לאיש זר אלא ינעם שנעשית זונה כגון שהכריחו מלשון הש"ס דקאמר הכא נמי כיון שבה עליה עשאה זונה כנ"ל . א"כ איך חייבי לאוין דפסולי קהל דקילי מחייבי כריתות בכלל לאיש זר כיון דלאו זר אכלה מעיקרא . ואשת פלוני דכא לא נעשית זונה . וע"כ ל"ל דגם אשת פלוני דכא נעשית זונה . וצ"ל תקשי מנ"לן דאשת פלוני דכא נעשית זונה . ואי משום דפגומה לכהונה וזונה דקרא פגומה קאמר ג' גופא קשה מנ"לן דפגומה לכהונה הלא מקרא דובת כהן לא שמעינן דפגומה לכהונה אלא מי שזר אכלה מעיקרא . אלא ע"כ ל"ל דמפי השמועה למדו דכל שנבעלה מאדם שהיא אסורה להנשא לו נעשית פגומה לכהונה . והשתא כיחא דאשת פלוני דכא נפסלה ומתומה אע"ג דלא זר אכלה מעיקרא . דכיון שבה מפי השמועה דנעשית פגומה א"כ היא בכלל זונה דזונה דקרא פגומה משמע כדמנכח מקרא דאסר דאסר חכמים והשתא דהוי זונה תירולו של הרש"א עולה כהוגן כנ"ל :

והיינו דמקיים הרמ"ב דכא מכאן אמרו ואם היתה כהנת פסולה מן התרומה משום דקחשיב פלוני דכא וכו' שפכה ופלוני דכא וכו' שפכה לא יד ינן דפסלי בתרומה אלא אחר דידעינן דעושים זונה בעליתן כ"ל . והא דעושים זונה בעליתן לא ידעינן אלא אחר דידעינן דזונה דקרא פגומה קאמר . וזונה דקרא פגומה קאמר לא ידעינן אלא מהא דגיורת ומשחררת בכלל זונה הנה כ"ל . וא"כ הא דכרות שפכה ופלוני דכא פסלי לתרומה נמשך מהא דגיורת ומשחררת בכלל זונה . ולכך קיים במכאן אמרו דאם היתה כהנת פסולה מן התרומה ר"ל אפי' פלוני דכא וכו' ש"ס ודוק הטיב :

ועוד ראוי' לשבח מפי השמועה ממה שפרשתי לעיל הא דמנשי הש"ס ביבמות (דף פ"ח) גילוי מילתא ב' למא' מכה קוש' ר"י בתוספ' יבמות (דף ל"ה) עיין לעיל ודוק :

וגם לכל הנ"ל לא קשי' על רבא דתמורה פ' כל האסורין הנ"ל . דמנא ל' דכותית נעשית זונה דלמא כיון דילפינן מהדרי אין זונה אלא ממי שזרעו מיוחס אחריו וגז"ש דתו בה תועבה אחי דאין זונה אלא מהני דלא חפסי בה קידושין כשיט' התוספת כמו שהקשיתי לעיל . ד"ל דכיון דילפינן מקרא דאסר דאסר ומשחררת אסורה משום זונה כשיטת חכמים משום דזונה דקרא פגומה קאמר והרי גיורת ומשחררת קידושין תופסין בה . ש"מ דאין זונה דכהונה חליא בתפיסת קידושין אלא בפגימה ודוק הטיב :

כי קלרתי כאן וסמכתי על מה שהארכתי לעיל והמעייין לעיל הטיב יתבאר לו כל מה שכתבתי כאן ביאור שלם זהו מה שרליתי לבאר שיטת הרמב"ן בדין זונה ויהיב חכמא לחכמינן יתן לי ער בחכמים ובתלמידים עונה :

מגלת אסתר

הרמב"ן

אבל א הלוא ילחמך ובבאור אמרו בספרי יתבי' נראה לי שהכוון אחר ומן שהקדים האזהרה מקחת כופר לרובץ ולא תטמאו את הארץ' כדברי הרב שלם יחלל הוא יחלל את מקד' אלהיו חמי' ע"כ הרב

אין

מרגניתא טבא

תו כתב הרמב"ן וז"ל אבל א הלוא הנאמר אחר ומן המקדש לא ילא וכו' ולא ידעתי ע"כ לעעם הזה עכ"ל . וכתב ע"ז בטל מגילת אסתר ז"ל ומה שאמר הרמב"ן שלא ידע עמו נ"ל שהעעם הוא בזה האופן כי הסורה הסירה לכה"ג להקריב כשהיא חונן וזהו ומן המקדש לא ילא שאין לו ללחם ש"מ הוא יכול להקריב אפי' כשהוא חונן מפני כי על זה לא תקרא עבודתו מחוללת וכן פירשו הרב קב"מ

ועוד הא קיים צה ישראל לנחין ולממזר פקול דמשמע לכהונה . דלענין מלקות צחייבי לאוין . צהערה לא שייך ליטנא דפקל . ואדרב' גבי וכן כל עריות שצחורה לא הזכיר לשון פקול . דמשמע דלא אחי חלא לאשמועינן דלא חלק בין ביאה לביאה לענין חיות כרת ואי משום דלא חשיב נמי פקולי קהל . צהא איכא לתרולי אטו חנא כי רוכלא ליחשב וליזל . סוף דבר ראייתו פליאה ממני נשגבה לא אוכל לה . ודוק :

אמנם

מה שקשה לי צשיטת רבינו שכתב מפי השמועה למדו שהזונה האמורה צחורה היא כל שאינה צה ישראל או צה ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו איסור השוא ככל או שנבעלה לחלל אעפ"י שהוא מותרת להנשא לו . והוא קוחר למה שכתב צחילת שורש השני וצחקדמותו לפר' הזרעים וז"ל ושהדין היולא צמדה מאותן המדות הנה פצמים הפול צו המחלוקת ושיש שם דינים הן פרושים מקובלים מפי משה אין מחלוקת צהם וכו' . והנה מלאנו ראינו הרבה מחלוקת צזונה ציצמות דף ס"א ע"ב ואי ס"ד דבא צפי' מקובל צזונה האמורה צחורה . האיך . רצתה צה המחלוקת לכן כ"ל לומר לשיטת רבינו הרמ"ם דודאי הא דכל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנא דנעשית פגומה לכהונה למדו מפי השמועה ועל זה אין חולק . והיינו דמקיים רבינו הרמ"ם צההלכה ה' ומפי השמועה למד שאינה פגומה חלא מאדם האסור לה או מחלל אמנם צהא חס זונה האמורה צחורה גבי איסורי כהונה פגומה קאמר . או לא . קצירא לי' לרבינו דפליגא חנאי צפלוגחא ידי' ר"ל דרבינו הרמ"ם והר"ם צד והוא דרבינו הרמ"ם צה כתב צפי' י"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה ג' וכן הגיורת והמשוחררת אפי' נחגיגה ונשחררה פחותה מצה ג' שנים הואיל ואינה צה ישראל הרי זו זונה ואסורה לכהן . מכאן אמרו גוי או נחין וכו' . וכתב ע"ז הר"ם צד צהשנות א"א אינה משום זונה חלא משום דכתיב צחולות מזרע צה ישראל . והכי חיתא בקידושין עכ"ל . וכתב ע"ז הרב המגיד וז"ל ונאמת ששם צפי' עשרה יוחסין (דף נ"ח) אמרו וכולן מקרא א' דרשו והביאו פסוק זה . ומיהו דעת רבינו דלאו דברי קבלה כינאו דא"כ ה"ל למימר עד דאחא יחזקאל מאן אמרה חלא גמרא גמירי לה ואחא יחזקאל ואסמכ"י אקרא . חלא מאן דאמר קצר דככלל זונה דקרא היא וילפינן מקרא דאחזקאל . דאי לאו יחזקאל לא הוי אסר להו ובפירוש אמרו צגמ' פ' הבא על צצמותו גבי גיורת פחות' מצה שלש שנים חלא אין סופה להיות זונה חחיתו חלמא דגיורת אסורה משום זונה . ואמרו שם צגמ' וחכמים אומרים אין זונה חלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה צעילת זנות ולא פליג בין גדולה בין קטנה . חלמא משום זונה אסרינן להו וככלל זונה דקרא הוא . וזו דעת רש"י ועצמא משום דזונה דקרא פגומה קאמר וכמ"ס רבינו למטה . והרש"ם צהא ס' - לדעת הר"ם צד ונראין לי דברי רבינו ורש"י ז"ל עיקר עכ"ל . ורגע אדבר שאעפ"י שהרב המגיד השוא דעת רש"י לדעת רבינו דע דרש"י ורבינו אינם מכניסין גיורת ומשוחררת בכלל זונה דקרא מעט אחד . דרש"י פי' צד"ה וחכמים אומרים אין זונה חלא גיורת ומשוחררת דביאה כותי ועבר פסלה . ועל פירוש קשי' קושיותיו של הרש"ם צהא שהקשה צחידושיו למס' יצמות וז"ל . א"ר שמעון צ"י גיורת פחותה מצה שלש שנים ויום א' כשרה לכהונה פרש"י ז"ל דלא מחזקינן לה כזונה . ונראה שהזקיקו לרש"י ז"ל לפרש כן מדאמרינן עלה לקמן הכי השתא צשלמא חחס סופה להיות צעולה חחיתו . חלא סופה להיות זונה חחיתו . חלמא רבנן דפליגי עלי' דרש"י צעימייהו משום זונה וחמיהא לי טובא דהא ביאה פחותה מצה ג' שנים ויום א' אינה ביאה ואס צא עליה אחד מן הפסולין לא פסלה וכדתנן צבדה פ' יולא דופן . ועוד דהא ודאי צדאורייתא פליגי כדאי' חחס צהדיא . ואי משום זונה אינה חלא מדרבנן דחיישינן דלמא צא עליה גוי דסתמן זונות הן וכו' עכ"ל . וכל זה לשיטת רש"י שפי' גיורת ומשוחררת דביאה כותי ועבר פסלה . חבל לשיטת רבינו שמכניס גיורת ומשוחררת בכלל זונה משום דזונה דקרא פגומה קאמר . וכל שאינה צה ישראל אע"ג שלא נבעלה לשום אדם פגומה היא ואסורה משום זונה . דזונה דקרא פגומה קאמר אין מכל קושיותיו של הרש"ם צהא שום חחילת קוש' ודוק :

וס"ל

לרבינו דהכי חנאי דפליגי צפי' זונה דקרא פליגי צעמא דאמר יחזקאל צחולת צה ישראל . דחכמים דאמרי אין זונה חלא גיורת ומשוחררת מדאסרי חכמים גיורת ומשוחררת לכהן משום זונה . ע"כ לא עקצבר להו למימר דהא דקאמר יחזקאל צחולת צה ישראל דדברי קבלה הוא ולא משום זונה אסר להו יחזקאל חלא קצירא להו דבא לו ליחזקאל צפי' מקובל דגיורת ומשוחררת המה בכלל זונה דקרא וזונה דקרא פגומה קאמר . וגיורת ומשוחררת כיון דלא מצני ישראל המה פגומים המה ובכלל זונה הם דזונה דקרא פגומה קאמר . אמנם שארי חנאי דס"ל דאין זונה חלא כשמה ר"ל אשת איש . או מופקרת . או איילניות . ואינך ס"ל דהא דקאמר יחזקאל צחולת מזרע צה ישראל לאו משום דבא לו צפירוש מקובל דזונה דקרא פגומה קאמר ואסר גיורת ומשוחררת משום זונה . דלא ניחא להו למימר שחסי' זונה האמורה צאיסורי כהונה משונה צמשמעותה מכל זונה בכל מקום . ומסתבר להו למימר דהא דקאמר יחזקאל צחולת מזרע צה ישראל היינו דגמרא גמיר הלכה למשה מסיני דגיורת ומשוחררת אסורה לכהן ואחא יחזקאל ואסמכ"י אקרא כשיטת הר"ם צד . וצוה נחישבה קושיתי הנ"ל שהקשיתי על שיטת רבינו שכתב דבא צפי' מקובל צזונה א"כ למה רצתה המחלוקת צזונה אחר שהשריש לנו רבינו דצפירושים המקובלים ממשה אין צהם מחלוקת . דודאי חלו אמר לנו אחד מן החכמים כך מקובלני מרבי ורבי מרבו צפי' מקובל ממשה לא ה' שום אדם חולק עליו כמאמרים חס הלכה נקבל . משא"כ חלא מחולקים צקצירא צמה דאמר יחזקאל צחולת מזרע צה ישראל דחכמים מקצבר להו למימר דהיתה ליחזקאל צפי' מקובל דגיורת ומשוחררת כלולה צזונה דקרא דזונה דקרא פגומה קאמר . ושארי חנאי לא מקצבר להו למימר דהי' לו צפי' מקובל דגיורת ומשוחררת כלולה צזונה דקרא וזונה דקרא פגומה קאמר כנ"ל . חלא מקצבר להו למימר דגמרא גמירי לי' הלכה למשה מסיני . דגיורת ומשוחררת אסורה לכהן חבל משום זונה לא : ואחא יחזקאל ואסמכ"י אקרא . והרמ"ם צה כתב דבא צפי' מקובל צזונה כתב כן משום דפסק כחכמים ודוק :

ואחר

דקמה להו לחכמים מהא דאחזקאל דזונה דקרא פגומה קאמר . א"כ כל הכי דבא צפי' מקובל דכל שנבעלה מאדם שהיא אסורה להנשא לו נעשית פגומה לכהונה כנ"ל כולם כלולים צזונה דקרא דזונה דקרא פגומה קאמר . משא"כ להכי חנאי דלא קצירא להו דזונה דקרא פגומה קאמר חלא אין זונה חלא כשמה . או מופקרת או איילניות אין הנבעלת מאדם שהיא אסורה להנשא לו אסורה לכהן משום זונה

לשוק . דאי אין תופסין א"כ הוה זורא לכלל דכילי תוספ' דכל שאין קידושין תופסין בה הוי זונה כיון דהוי זונה אסורה בחרומה משום דכללי קרא בהדי חללה . א"כ למאי נפקא מיני' קא דעי בני לר ות וב"ה לבית שמאי מהו . מי אמרינן ק"ו מאלמנה לכה"ג וכו' א"ד מה לאלמנה לכה"ג שכן היא עלמה מתחללה . הא לרה לשוק נמי מתחללה לבית שמאי דנעשית זונה כיון דאין קידושין תופסין בה . ואסורה בחרומה מדכללי קרא בהדי חללה . ופשיטא לרב דק"ל דאין קידושין תופסין ביצמה לשוק . דקשיא . ונ"ל לישב קוש' זאת עפ"י מ"ש התוס' ביצמות (דף מ"ד ע"ב) דלשון זונה משמע שאי אפשר להיות בה אלא ביאת זנות נכ"ל . וא"כ יצמה לשוק א"ג דאין קידושין תופסין בה מ"מ אפשר להיות בה ביאה שאינה של זנות אפי' לאותו שקידש ונשאה בהיותה זקוקה ליצם . דהא אם אחר שקידש ונשאה הוה . חלץ לה היצם מותר לקיימה מדאורייתא והא דאמר לקיימה כשנשאה הוה קודם חליה אינו אלא קנסא דרבנן ועיין ביצמות (דף ל"ב ע"ב) בד"ה נותן לה שני גט . ובעור אבן העזר סי' קנ"ט בבית יוסף שם ודוק :

ומה

שיש להקשות לשיטת רבינו דק"ל דמכל חייבי לאוין ועשה השוין בכל נעשית זונה . א"כ להאי לישנא דק"ל ביצמות (דף נ"ו ע"ב) דכל באונס לא קרינן ב' זונה חקסי מתני' דסוף פ"ק דכתובת א"ר יוסי מעשה בתינוקת שירדה למלכות מים מן העין ונאנסה וכו' דמשמע דבדליכא רוב אנשי העיר משיאין לכהונה אסורה לכהונה א"ג דנאנסה . דבשלמא לשיטת הראש"ד ותוספ' דלא הוי זונה אלא מהנהו דלא חפסי בה קידושין ותני דמני צברייתא ביצמות (דף ק"ח) ר"ל חייבי לאוין ועשה דפסלי וחרומה וכהונה לאו משום זונה פסלי לה אלא מגזירות הכתוב ניחא . הא דחיישינן באין רוב אנשי העיר משיאין לכהונה שמה נבעלה לפסול לה דא"ג דאינה אסורה לכהונה משום זונה דהרי נאנסה וכל באונס לא קרינן ב' זונה אכתי אסורה לכהונה משום שנבעלה לפסול לה דפסולה לכהונה מגזירת הכתוב . משא"כ לרבינו דק"ל דכל הכי דפסלי לא פסלי אלא משום זונה קשי' . כבר תירץ הרב המגיד בפ"ה מהלכות איסורי ביאה הלכה ו' וז"ל . ואפי' ללישנא דתרא דאמר כל באונס לא קרינא ב' זונה . לא פליג בגוי ועבד ובשאר פסולין דהא מתני' ה' בפ"ק דכתובת מעשה בתינוקת וכו' וע"כ לא פליג אלא באשת ישראל שנבעלה דק"ל כיון שלא נבעלה לפסול לה אלא מחמת שהיא אשת איש . כל שהיא באונס לא הוי זונה כיון דמותרת היא לבעלה ישראל עכ"ל . ואם אמנם יש בזה כדי לישב שיטת רבינו . אין סברא זו מוכרחת כל כך עד שיהי' מן הקושי' למאן דק"ל דכל שהיא אסורה משום זונה דכל באונס לא קרינן ב' זונה אפי' באינה אשת ישראל שנבעלה . ודלא כמו שהקשה החכם הכולל מהורר יהודה ראזניס ז"ל בספרו משנה למלך בפ"ה מהלכות א"כ . על תשובת הרשב"א סי' א"ב רל"א שכתב שם הרשב"א וז"ל א"כ ה"מ להיחלף הא דר' (ר"ל הא דמוקי הש"ס ביצמות (דף י"ט) להא דאמר רב נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה כר' אליעזר . ופריך הש"ס אי כר"א מאי ארי' משום בעולה תיפוק ל' דהוה זונה דהא אמי' ר"א פנוי הבא על הפנוי' שלא לשם אישות עשאה זונה ומשני בממאנת) כשבא עליה באונס וכל שבאונס לא קרינן זונה וכדאמר רבא לעיל . וכתב עליו הרב מהורר יהודה ראזניס הנ"ל וז"ל נראה שכוון הרב ז"ל ללישנא דרבא בפ' הבא על יצמפו (דף נ"ו) דאמר כל באונס לא קרינא ב' זונה . ותמנהי דרבי' לא אמרה אלא באשת איש שנבעלה דק"ל כיון דלא נבעלה לפסול לה אלא מחמת שהיא אשת איש כל שהיא באונס לא הוי זונה כיון דמותרת היא לבעלה ישראל . אבל בעיקר זונה האמורה בתורה דהיינו שנבעלה לפסול לה פשיטא דאף באונס חשיבא זונה ומשנה שלימה שנינו בפ"ק דכתובת (דף י"ד) א"ר יוסי מעשה בתינוקת וכו' הרי מבואר דביאת הפסולין פוסלין אפי' באונס . וא"כ ה"ה פנוי הבא על הפנוי' אליבא דר' אליעזר עכ"ל . וגברא קא הזינא תיובתא לא קא הזינא . דק"ל להרשב"א דכל שהיא אסורה לכהונה משום שם זונה כל שבאונס לא קרינא ב' זונה . אבל הפוסלין לכהונה מקרא דכי תהי' לאיש זר . ר"ל שנבעלה לזר חללה כגון חייבי לאוין ועשה ס"ל לרשב"א דאינס פסולי' משום זונה אלא מגזירות הכתוב כשיטת הראש"ד ודעמי' : ולר' אליעזר דאמר פנוי הבא על הפנוי' שלא לשם אישות עשאה זונה . ס"ל נמי דכל שנבעלה מחייבי לאוין ועשה וכריתות יש בהם לאו נוסף על לאו דזונה וכי תהי' לאיש זר . והנפקא מיני' אם נבעלה מחייבי לאוין ועשה וכריתות באונס דמשו' זונה אינה פסולה לכהונה . אכתי פסולה לכהונה משום לאו דכי תהי' לאיש זר שהוא לאו נוסף מגזירת הכתוב ופוסלין אותה אפי' באונס . וא"כ איכא לאוקמי מתני' דסוף פ"ק דכתובת דחיישינן שמה נבעלה מחייבי לאוין ועשה וכריתות דנפקי מכי תהי' לאיש זר נוסף על לאו דזונה . אבל נבעלה לפנוי דליכא אלא שם דזונה . דלא הוי בכלל כי תהי' לאיש זר דהא לאו זר חללה הוא . כל שבאונס איכא למימר דלא קרינן ב' זונה וכמ"ש לעיל ודוק כי ברור הוא :

ובזה

ה' נ"ל לישב הא דהניחו תוספ' ביצמות (דף מ"ד ע"ב) לשיטת ר"י בל"ע . הא דפריך הש"ס ואימא כל שנבעלה לפסול לה חייבי כריתות ע"ש . די"ל דהש"ס פריך ללישנא דתרא דרבא דאמר כל באונס לא קרינא ב' זונה ואימא חייבי כריתות באונס דלא מיפסלא משום זונה דכל באונס לא קרינא ב' זונה אימא דמיפסלא מהאי קרא דכי תהי' לאיש זר מגזירת הכתוב ודוק :

אלא

די"ל דלא ניחא להו לתוספת לשנוי' הכי משום דלא ניחא להו לאוקמי שקלי וערי' דסתמא דתלמודא שלא אליבא דהלכתא דלא קיימל"ן כהאי לישנא דאמר כל באונס לא קרינא ב' זונה . אלא קיימל"ן דאפי' באונס הוי זונה כמו שהאריך הדב המגיד בפ"ה מהלכות א"כ הלכה כ"ב ובפ' י"ח הלכה ו' ע"ש :

שוב

ראיתי בתוספ' י"ט כ' הבא על יצמפו משנה ה' שהביא רא"י לשיטת הראש"ד ודעמי' דאין זונה אלא מהנהו דלא חפסי בה קידושין . ומשנה ב' דלא חשיב אלא חייבי כריתות ופסולי כהונה . ולא חשיב חייבי עשה ולאווין . והא דחשיב פסולי כהונה היינו לעשות חללה ולא לעשות זונה . ע"ש . וראייתו אני מכיר . הא חשיב בה ישראל לנתין ולממזר . ואיכא למימר דחשיב שם משום דמשום לה זונה . דהא חשיב לה בפסולים . ונהי דממזרת ונתינה לישראל ליכא למימר לפוסלה לכהונה כמו שפירש הרב הברטנורי אכתי בזה ישראל לנתין ולממזר י"ל דאחי לאשמועינן דפוסל משום זונה אפי' בהעראה . ועוד דאפי' בממזרת ונתינה יש לפרש בפסול כהונה דתוספ' עלה איסור זונה וכמ"ד איסור חל על איסור דא"כ אלא דנקיע הני כדי לאשמועינן דגם חייבי לאוין לוקין בהעראה אמאי כוללן בהדי פסולין לכהונה ועוד

ולפ"ז נתישבה קושי ר"י בחוס' ביצמות (דף ל"ה) דודאי חין לילקות הכהן שבה על אשתו שנאנסה משום לאו דכי תהי' לאיש זר . דלאו זה לא איירי אלא מפסול תרומה ואע"ג דידיעין לאו זה בק"ו מגרשה דאסורה לכהונה הא אין עונשין ומזהירין מן הדין . והא דמשני הש"ס גילוי מילתא בעלמא הוא כמו שפרשתי לשיטת הרמ"בם ולכך אין ללקות אלא משום לאו דזונה ועומאה וחו לא ודוק :

ותו כ"ל להביא ראיה לשיטת רבינו דע"כ ל"ל דבא צפי' מקובל דכל שנבעלה מאסורי לאוין השווין בכל דנעשית זונה . מהא דתנן בריש פ' הערל פלוני דבא וכרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו ונשותיהן לא יאכלו . ואם לא ידעה משנעשה פלוני דבא וכ"ס הרי אלו יאכלו . ומוקי בגמ' דבנשואה לו קודם שנעשה פלוני דבא דהואין וכבר אכלה . ודוקא בשלל ידעה אבל משידעה אסורה בתרומה . דפסלה בביאתו אע"ג דנשואה קודם שנעשה פלוני דבא דהואין וכבר אכלה . ודוקא בשלל ידעה אבל משידעה אסורה בתרומה . דפסלה בביאתו משמע לעיל צפ' אלמנה לכ"ג דביאת איסורי לאוין לא פסיל לה אלא א"כ זר אכלה מעיקרא דקאמרינן הסם ואימא נבעלה לפסול לה חייבי לאוין ומאי ניהו מחזיר גרושתו ופרקינן לאיש זר אמר רחמנא מי שזר אכלה מעיקרא . לאפוקי האי דלאו זר הוא אכלה מעיקרא וכיון שכן אשתו של פלוני דבא נמי דלאו זר אכלה מעיקרא הוא תיכול . וסירן הוא ז"ל . וזה לשונו ואפשר לומר דזר אכלה מעיקרא לא חייב למעוטי אלא מחזיר גרושתו בלבד משום שאינו מפסולי קהל . אבל פלוני דבא דמפסולי קהל הוא פוסל אע"פ שאין זר אכלה מעיקרא . וסמא דברייתא דלא חשיב ל"י פלוני דבא דהדי פסולין דלמא ס"ל דאף הוא כיון דלאו זר הוא אכלה מעיקרא לא פסיל לה . א"כ סמא ושייר פלוני דבא ושייר נמי כרות שפכה עכ"ל . והנה לפי מה שחירלו התוס' דאף חייבי כריתות דחמירו לא הוין בכלל לאיש זר אלא מעט שנישאה זונה ואסרה רחמנא משום זונה כנ"ל . וזה מוכרח מדקאמר הש"ס הסם ה"כ כיון שבה עלי' עשאה זונה . ותקשי מאי חלי בעשאה זונה הא זונה גופא לא ידעין דאסורה בתרומה אלא מכי תהי' לאיש זר כמו שהכריחו התוס' (דף מ"ד) הנ"ל . וא"כ ה"ל לומר כיון דבא עלי' פסלה מכי תהי' לאיש זר א"ו דאי לאו דעשאה זונה לא הוי בכלל לאיש זר . כמו שרמזו זה התוס' בדף הנ"ל בלשונם שכתבו וז"ל ועוד דמעט שנישאה זונה ואסרה רחמנא משום זונה הוא דהוי חייבי כריתות בכלל לאיש זר כדמשמע הכא ובכל דוכתא דשם זונה גורס לה לפסול ודוק :

ואי ס"ד דמחייבי לאוין שקידושין תופסין בה לא הו' זונה . תקשי קושי' הרשב"א אשת פלוני דבא וכ"ס אמאי לא תיכול הא לא הוין זר אכלה מעיקרא . ואין לתרן כחירולו דכיון דהוי פסולי קהל הוין בכלל לאיש זר אע"ג דלאו זרים אכלה מעיקרא . דתקשי השתא חייבי כריתות דחמירי לא הוין בכלל כי תהי' לאיש זר אלא משום דניתוסף עליהם לאו דזונה כ"ס חייבי לאוין דפסולי קהל דלא חמירי כולי האי שהרי אין בהם כרת דלא להו' בכלל לאיש זר כיון דאין נעשית זונה בביאתם א"ו דתורת רבינו הרמב"ם חמת דנעשית זונה מחייבי לאוין אע"פ שקידושין תופסין בה . והשתא חירולו של הרשב"א נולה כהוגן דכיון דהמה פסולי קהל וגם נעשית זונה בביאתם י"ל דהויא בכלל לאיש זר אע"ג דלאו זר אכלה מעיקרא כמו חייבי כריתות דע"פ קידושין דהוין בכלל לאיש זר משום דנעשית זונה בביאתן אע"ג דלאו זרים אכלה מעיקרא :

ודואיל ואני עומד בענין זה . ראיתי להזכיר מ"ש הרב המגיד צפ"ח מהלכות איסורי ביאה . ומה דקשה לי בגוה . ומה שנ"ל בכוונת רבינו הרמב"ם שם . וז"ל הרב המגיד שם על מה שכתב רבינו מפי השמועה למדנו שהזונה האמורה בתורה כל שאינה בת ישראל או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו איסור השוה בכל . ודע שרבינו כשהזכיר נבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו לא הולרך להוליא מחזיר גרושתו משנשאת דהא ודאי לא פסל לה משום דלאו זר אכלה מעיקרא הוא לפי שלא אמרו כן אלא לתרומה . אבל לכהונה כבר נפסלה מחמת שנאגרשה . ומ"מ עדין ה"י לו לבאר עכ"ל . ע"כ כוונתו צפ"ח ועדין ה"י לו לבאר ר"ל דה"ל לאשמועין דלא לקי משום לאו דזונה . וגם לפי חירולו שסירן דמש"ה לא הולרך להוליא מחזיר גרושתו משום דלכהונה כבר נפסלה מחמת שנאגרשה . משמע הא לא נפסלה מחמת שנאגרשה ה"י לריך להוליא . דכיון דלאו זר אכלה מעיקרא לא עשאה זונה ודוק :

וקשה הא רבינו הרמב"ם כתב בסמוך בהלכה ג' וכן יבמה שבה עלי' זר עשאה זונה . והא יבמה לשוק לאו זר אכלה מעיקרא הוא כדאי' ביצמות (דף ע"ו ע"ב) דקא בעי מיני' בני לרות דבית הלל לבית שמאי מהו . למאי נפקא מיני' למיפשט ולר מחזיר גרושתו לבית הלל . מי קאמרינן ק"ו מאלמנה לכה"ג וכו' או דלמא איכא למיפרך מה לאלמנה שהיא עלמה מתחללת . ופרש"י דאין נפסלת בביאת חייבי לאוין אלא בזר אכלה . לאפוקי מחזיר גרושתו ויבמה לשוק דלאו זר אכלה מעיקרא . הרי לך מבואר דס"ל לרבינו דאף בביאת חייבי לאוין דלאו זרים אכלה מעיקרא נעשית זונה . אמנם הנראה לי ברור בכוונת רבינו דס"ל דמחזיר גרושתו ויבמה לשוק נעשית זונה כמ"ס דבא צפי' מקובל דכל שנבעלה לאדם שהיא אסורה להנשא לו נעשית זונה . אמנם אע"ג דנעשית זונה אינה אסורה בתרומה . משום דהא דזונה אסורה בתרומה לא ידעין אלא מקרא דכי תהי' לאיש זר כמ"ס התוספ' ביצמות (דף מ"ד) הנ"ל . ומחזיר גרושתו אע"ג דזונה היא . אינה בכלל כי תהי' לאיש זר דלאו זר אכלה מעיקרא הוא וכמ"ס התוספ' שם דנכרי ועבד אע"ג דעשאה זונה לא הוי בכלל לאיש זר . אלא חייבי כריתות א"כ דלאו זרים אכלה מעיקרא אפ"ה הוה בכלל לאיש זר משום דעושין אותה זונה וחמורי . ודקאמר הש"ס לאיש זר אמר רחמנא לאפוקי מחזיר גרושתו דלאו זר אכלה מעיקרא . היינו לאפוקי דלא אסורה בתרומה . אבל לא לאפוקי מלהיותה זונה ודוק :

גם ראיתי לבאר פה מה שיש להקשות על שיטת ר"י בחוס' יצמות (דף ל"ה) שכתבו שם התוספת ולפ"י ר"י אין פסולה זונה לתרומה מקרא דבה כהן כי תהי' לאיש זר . אלא שמא מעט דכללי קרא ביה חללה פסולה לתרומה כמו חללה עכ"ל . דתקשי לרב דס"ל דאין קידושין תופסין ביצמה לשוק . ואפי' לשמואל דמסקא ל"י אי קידושין תופסין או לא מאי מספקא ל"י תיפשוט דקידושין תופסין ביצמה לשוק

אמנם

הנראה לי בישוב קושי' זו לשיטת התוספ' הוא. דשיעור דברי ראייתם כך דהתוספ' מכריחים דע"כ לשון זונה משמע שאי אפשר להיות בה אלא ביאה זנות דהיינו מהנהו דלא תפסי בה קידושין. והראי' כדאמר בפ' כל האסורין מה עריות דלא תפסי בה קידושין ה"כ כותית אין קידושין תופסין בה. ואי ס"ד דאין במשמעות לשון זונה שא"ל להיות בה אלא ביאה זנות משמע אף שאפשר להיות בה ביאה שאינה של זנות ונקרי זונה כיון שנבעלה ביאה של איסור. תקשי קושיתי הכ"ל דמנא לי' לרבא דכותית נעשה זונה דלמא כותית אינה זונה מ"ע דילפי מהדרי ואית לן למימר מה זונה דכהונה ישראל דאמר קרא ולא יחלל זרעו מי שזרעו מיוחס אחריו ילא כותית. אף זונה דאחננה מי שזרעו מיוחס אחריו ילא כותית. והא דאילתרך גז"ש דהועבה תועבה היינו לאגמורין דאין זונה אלא שנבעלה מהנהו דלא תפסי בה קידושין דלא תימא דזונה הוי כל שנבעלה ביאה של איסור אף שאפשר להיות בה ביאה שאינה של איסור אלא ע"כ דלשון זונה משמע שא"ל להיות בה אלא ביאה של זנות. וא"כ גז"ש לא אילתרך לאגמורין דאין זונה אלא מהנהו דלא תפסי בה קידושין דזה ידעין ממשמעות לשון זונה וע"כ לרבות כותית דנעשה זונה. כנ"ל לישב קושי' הכ"ל לשיטת התוספ'. ואיך שיהי' עכ"פ אין מהגמ' דתמורה הכ"ל שום סתירה לשיטת רבינו הרמ"ב דהרי לשיטת רבינו נמי יחא כמ"ש לעיל. ולפי מה שפרשתי בכוונת התוספ' דמשמע להו מלשון זונה דאין זונה אלא מה שאי אפשר להיות בה אלא ביאה זנות. ולא מגז"ש דתועבה תועבה. הדר קושיתי לרובתא אמאי לא מוקי הש"ס הדרייתא דבה כהן כי תחל לזנות יכול בפנוי' כחכמים חליבא דהלכתא וה"ק יכול בפנוי' שזונה ע"ס הכי דלא תפסי בה קידושין כמו שהקשיתי לעיל. דבשלמא אי ילפי הא דאין זונה אלא מהנהו דלא תפסי בה קידושין מגז"ש דתועבה תועבה. י"ל כמו שתרלתי לעיל דס"ל לסתמא דתלמודא דאע"ג דס"ל לחכמיה דזונה דכהונה הוי אפי' פנוי' שנבעלה מהנהו דלא תפסי בה קידושין. אפי' מודים דתסס זונה האמורה בכל מקום אינה אלא זונה כשמה. ר"ל אשת איש שזינתה. ושאני זונה דכהונה ודאחננה דגלי לן קרא בגז"ש דתועבה תועבה. ואע"ג דאכתי יש להקשות כי היכי דילפינן זונה דכהונה אע"ג דלא כתיב בה תועבה. במה מלינו מזונה דאחננה דכתיב בה תועבה כמ"ש רש"י בתמורה דף הכ"ל. ה"כ נילף כל זונה האמורה בתורה סתם מזונה דאחננה במה מלינו. י"ד דבאמת לאו במה מלינו גמר רבא זונה דכהונה מזונה דאחננה אלא בגז"ש יליף. ר"ל שקבל מרבו די שללמוד זונה דכהונה מזונה דאחננה דהרבה גז"ש יש שקבלו ללמוד מקומות ומקומות כמו שהאריכו מפרשי המידות שהתורה נדרשת בהן. וגם הרמב"ן כתב בשורש השני קלמ' מזה. אמנם לפירושי הכ"ל בכוונת התוספ' קשה. אבל לשיטת רבינו הרמב"ם יחא כמ"ש לעיל :

והואלתי

לבאר מאין הוליא רבינו הרמב"ם דמפי השמועה למדו. ר"ל בפ' מקובל. שזונה האמורה בתורה ר"ל דכהונה שהיא מחייבי לאוין ועשה השוין בכל וחללה וגירות ומשחררה. והוא דע"כ הא דזונה נפסלה מחרומה לא ידעין אלא מהאי קרא דובת כהן כי תהי' לאיש זר ואפי' הכי חייבי כריתות ד"י קידושין דלא הוי זר אללה מעיקרא ילפינן מהאי קרא דכיון דחמירא זרים אללה חשיבי ולא בעינן זר אללה מעיקרא אלא בחייבי לאוין דקילא כמ"ש התו'. ביצמות (דף ס"ח ע"ב) בד"ה בד ונכרי ע"ש. דאל"כ אלא ידעין בלא האי קרא כי תהי' לאיש זר דזונה אסורה בתרומה. א"כ תקשי מאי פריך הש"ס ביצמות דף הכ"ל ואימא נכ"ל לפסול חייבי כריתות. דלמה לי קרא דכי תהי' לאיש זר לחייבי כריתות כיון דחייבי כריתות הוי זונה וזונה אסורה בתרומה. כמו שהכריח כל זה התוס' ביצמות (דף מ"ד ע"ב) בד"ה ה"כ כיון דבא עלי' עשה זונה ע"ש וכיון שכן תקשי קושי' שהקשה ר"י בתוס' ביצמות (דף ל"ה) בד"ה אע"פ שמוותרת לבעלה פסולה לכהונה. מהא דאמר רבא דבא על יצמתו אשת כהן שנאנסה בילה לוקה עלי' משום זונה ומשום עומאה ותו לא. ואמאי לילקי נמי מהאי קרא. דכי תהי' לאיש זר דהא מהאי קרא נמי נפקא אשת איש שזינתה. דאע"ג דלאו זר אללה מעיקרא אכתי כיון דחמירי חשיב זר אללה כמ"ש התוס' ביצמות (דף מ"ד ודף פ"ה) דחייבי כריתות דע"י קידושין אע"ג דלאו זר אללה מעיקרא הוי בכלל לאיש זר משום דחמירי וכ"ש אשת איש דחמירי טפי שהיא צמיחה ב"ד ולכהונה נמי אסורין בק"ו ביצמות (דף פ"ח) ולא חשיב התם אזהרה מן הדין אלא גילוי מילתא בעלמא. ואם אמנם ש' לישב קלמ' קושי' זו לפוס חד תירולא של תוס' ביצמות (דף מ"ד) שחירלו על קושי' שהקשו למה לי דכתב רחמנא זונה לא יקחו כיון דזונה אסורי בתרומה ק"ו דאסירה לכהונה. מגרשה דשרי' בתרומה ואסורה לכהן וכו' ואע"ג דאין מזהירין מן הדין קאמר התם דגילוי מילתא בעלמא הוא. וחירלו ז"ל ועוד דמנעם שנעשה זונה ואסר' רחמנא משום זונה הוא דהוי חייבי כריתות בכלל לאיש זר כדמשמע הכא ובכל דוכתא דסם זונה גרס לה לפסול. ומיהו מכותי ועבד א"ג דהוי זונה דהא לא תפסי בה קידושין מינייהו לא הוי בכלל לאיש זר. אלא דוקא חייבי כריתות דחמירי פכ"ל. די"ל דאע"ג דאשת איש שזינתה הוי בכלל לאיש זר. אפי' לא לקי כהן אאשתו שנאנסה משום כי תהי' לאיש זר נוקיף על לאו דזונה משום דכיון דלא הוי בכלל כי תהי' לאיש זר אלא משום דנעשית זונה ואסרה רחמנא משום זונה. דבלא"ה לא הוי בכלל כי תהי' לאיש זר כיון דלאו זר אללה מעיקרא כמ"ש התוס' הכ"ל. א"כ לא הוי הלאו דכי תהי' לאיש זר לגבי אשת כהן שנאנסה אלא לאו דזונה דהא משום לאו דזונה הוא דהוי בכלל כי תהי' לאיש זר ודוק :

אמנם

רבינו הרמ"ב דס' לא נתישבה דעתו בישוב זה לקושי' הכ"ל. לבן פירש בהא דמשני הש"ס ביצמות (דף ס"ח) על קושי' וכי מזהירין מ"ה גילוי מילתא בעלמא דלא כפרש"י שם. אלא מפרש בפ' גילוי מילתא בעלמא עפ"י מ"ש הוא עלמו בסוף שורש השני וז"ל. אבל אמנם ימנה מה שהי' בפ' מקובל אמנו וכ' עד כמו שבארנו בפ' המשנה. ובפ' המשנה הוסיף לבאר וז"ל כי מחכמת התורה שנוכל להוליא ממנה כל הפירושים שקבלנו הניא לשון זה בעל מילתא אסתר בשורש השני והיינו דמשני הש"ס גילוי מילתא בעלמא. ר"ל לא כמו שעלה נל דעתך דמק"ו זה אנו יודעין שכל אלו אסורי' לכהונה. אלא כל הני דאסורין לכהונה ידעין בפ' מקובל שבה בזונה דכל שנבעלה מאיסורי' לאוין ועשה שוה בכל נעשית זונה. והא דאמינא ק"ו אינה אלא גילוי מילתא בעלמא. ר"ל להראות על הכמת התורה שנוכל להוליא ממנה כל הפירושים שקבלנו ר"ל דכמו שקבלנו דכל אלו בכלל זונה הם ואסורים לכהונה כ"ז נוכל להוליא מקיו דאסורים לכהונה ודוק :

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

ומדבריו יש להקשות לכל הדעות כי התרגום שלל הוזהרנו מאחרים זולתנו אלא צענין ע"א למטה מסיני נאמר כדמשמע צפרק קמח דמגלה : צלצל יב והנה נתצברו לך כל הדעות בלאו הזה נראה ובראוי לפסוק בדעת החכמים שאין בלאוין של זונה וקדשה אלא צמי שאין לכן קדושין אצל צני קדושין צהם כמו שכתבתי למעלה וכבר צירתי צזה ענין מן הענינים הסתומים והרב משתמש בו כאן במאמר הזה ובחצורו הגדול .

אצל

מרגניתא טבא

שלין קידושין תופסין בה . ואינו מזהיר שלא ימקור את בנה פנוי' שלא לשם אישות אפי' שניהם כשרים כיון שהיא המביא למלאות הארץ זימה וחו לא מידי ודוק העיב :

תו כחב הרמב"ן וז"ל . **יב** והנה נתצברו לך כל הדיעות בלאו הזה וראוי לפסוק כו' עכ"ל . אמנם דעת רבינו הרמ"ם

ישראל שנבעלה לאדם שהיא חסורה להנשא לא איקור השוה לכל . או שנבעלה לחלל אעפ"י שהיא מותרת להנשא לו . וכחב צפי"ח מהלכות אסורי ביאה שבה זה צפי' מקובל מפי משה . וז"ל צפי' הנ"ל מפי השמועה למדנו שהזונה האמורה בחורה היא כל שאינה בת ישראל או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא חסורה לו להנשא לו איקור השוה בכל או שנבעלה לחלל אעפ"י שהיא מותרת להנשא לו לפיכך הנבעלת לבהמה אעפ"י שהיא בקילה לא נעשית זונה ולא נפסקה לכהונה שהרי לא נבעלה לאדם . והבא על הנדה אעפ"י שהיא בזרה לא נעשית זונה ולא נפסקה לכהונה שהרי אינה חסורה להנשא לו . וכן הבא על הפנוי אפי' היתה קדישה שהפקירה עלמה לכל אעפ"י שהיא במלקות לא נעשית זונה ולא נפסקה לכהונה שהרי אינה חסורה להנשא לו . אצל הנבעלה לאחת מאיסורי לאוין השוין בכל ואין מזהירים בכהנים . או מאסורי עשה ואין ל"ל למי שהיא חסורה משום ערוה . או לגוי ועבד הוהיל והיא חסורה להנשא הרי זונה . וכן הגיורת והמשוחררת אפי' נחגיגה ונשתחררה פחות מזה שלש שנים הוהיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה ואסורה לכהן וכו' עכ"ל . וגם רש"י עומד בשיטת רבינו שפי' צפי' הבא על יבמתו ביבמו' (דף ק"א) וחכמים אומרים אין זונה אלא הגיורת והמשוחררת ושנבעלה בעילת זנות . כגון ישראלית הנבעלת לפסול לה . וכן פרש"י בחומש צפי' אמור זונה שנבעלה בעילה ישראל האסור לה כגון חייבי כריתות או נתין או ממזר . והתוס' והרא"ב עומדים בשיטת הרמ"ם בן שהרא"ב צד כחב צפי"ח מהלכות אסורי ביאה וז"ל . שהזונה האמורה וכו' א"א לימנהו להני כללי שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מגוי ועבד שאין בהן קידושין . מיהו כל הפסולי' לבא בקהל אם באו עליה פסלוה מן הכהונה ומן התרומה ואפי' חלל משום דכתיב ולא יחלל זרעו מה הוא מחלל אף זרעו מחלל אצל ללקות עליה משום זונה לא עכ"ל . ולא הביא שום רא' לדבריו . והרב המגיד דלה להביא קלח סמך לדברי הרא"ב ולבסוף דחה הוא עלמו . והסו' כתבו ביבמות (דף ק"א) בד"ה שנבעלה בעילת זנות . וז"ל פי' בקונטרס . ישראלית שנבעלה לפסול לה . וא"א לפרש כן דמחייבי לאוין דתפסי בה קידושין לא הוה זונה אלא מחייבי כריתות כדפרי' בהחולץ ובהחולץ (דף מ"ד ע"ב) בד"ה הכא נמי כיון דבא עליה עשה זונה כתבו באמלע הדבור הנ"ל וז"ל ומכל הנאו דלא תפסי בהו קידושין הוה זונה כדאמ' בתמורה פ' כל האסורין מאי עריות דלא תפסי בה קידושין והוי זונה וכו' דלשון זונה משמע שאי אפשר להיות בה אלא בעילת זנות עכ"ל . וכן כתבו שם בד"ה עשה זונה . וז"ל משמע דלר' יהושע אין קידושין תופסין בחייבי כריתות דבתפסת קידושין סלוי שם זנות כדמשמע צפי' כל האסורין וכו' עכ"ל והנה לא די שאין רא' משם לדבריהם . אלא חני רואה משם קושי' לשיטתם . דה"ג התם אמר אביי זונה כותית אחננה אסור . מ"ע כתיב הכא חו' בה . וכתי' התם אשר יעשה מכל התועבה האלה מה להלן עריות שאין קידושין תופסין בה . ה"נ אין קידושין תופסין בה . וכהן שבה עליה אין לוקי' עליה משום זונה . מ"ע דאמר קרא ולא יחלל זרעו מי שזרעו מיוחס אחריו . ילא כותית שאין זרעו מיוחס אחריו . זונה ישראלית אחננה מותר מ"ע דהא קידושין תופסין בה . וכהן שבה עלי' לוקה משום זונה . מ"ע דהא זרעו מיוחס אחריו . ורבא אמר א' זה וא' זה אחננה אסור . וכהן שבה עלי' לוקה משום זונה . מ"ע דהא זרעו מהדדי . מה זונה ישראלית בלאו . אף זונה כותית בלאו . ומה אמתן זונה כותית אסור אף זונה ישראלית אסור עכ"ל הגמרא . והנה לאביי ורבי אין רא' דהרי אביי לא יליף מהדדי . ר"ל זונה דכהונה מזונה דאחננה . ומכלל דזונה דכהונה לא הוי אלא מהנהו דלא תפסי בה קידושין . כיון דג"ש דתועבה בזונה דאחננה כתיבא . ולא יליף זונה דכהונה מזונה דאחננה . וגם אין ללמוד ממשמעות לשון הש"ס דשם דקאמר אמר לך אביי הא מני ר"ע היא . דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין . והא קמ"ל דכל זונה לא תפסי בה קידושין . דכל זונה דנקיע היינו לענין אמתן ולא לענין זונה דכהונה . מדע דהא מוקי לה כר"ע . ור"ע ס"ל בהדי' דאפי' פנוי' מופקרת הוי זונה לכהונה . אע"ג דתפסי בה קידושין . ועיין ביבמות (דף ק"א ע"ב) ובתוס' דסנהדרין (דף נ' ע"ב) בד"ה ת"ל ובה כהן . אלא אפי' לרבא דיליף מהדדי תקשי אי ס"ד דהא דיעינן דאין זונה אלא מהנהו דלא תפסי בה קידושין היינו מגז"ש דתועבה תועבה כמ"ס הסו' הנ"ל מכלי' לרבא דאמתן כותית אסור . דלמא כותית לא הוי זונה כלל כמו דס"ל למ"ד צ"ד של חשמונאי גזרו על הכותית משום נש"גז . מ"ע דגמרינן מהדדי ואית לן למימר יא זונה דכהונה אינה בנכרית דאמר קרא ולא יחלל זרעו מי שזרעו מיוחס אחריו אף זונה דאחננה מי שזרעו מיוחס אחריו ואי קשי' א"כ גז"ש דתועבה תועבה למה לי . י"ל דאחי' לאגמורין דזונה דישראלית לא הוי אלא מהנהו דלא תפסי בה קידושין דומי' דעריות . וכמו שכתבו הסו' הנ"ל דמג"ש ז"ל הוא דילפינן דאין זונה ישראל אלא מהנהו דלא תפסי בה קידושין . אמנם לשיטת רבינו הרמ"ם כיחא . דלפום מה שכתב דמפי השמועה למדו דהוי זונה מחייבי לאוין וחייבי עשה השוין בכל . אע"ג דקידושין תפסי בה . ע"כ גז"ש דתועבה תועבה אחי' לרבות דכותית נמי הוי זונה . וגמרינן מהדדי דגם לענין כהונה הוי זונה נכרית בלאו . ולענין אחננה גם זונה ישראלית מאיסורי לאוין ועשה השוין בכל אחננה אסור כמו דהוי זונה לכהונה כמו שלמדו מפי השמועה צפי' מקובל מפי משה כנ"ל ודוק :

אמנם

הרמב"ן שורש החמישי מגלת אסתר סח

של יצמית (דף ל"ז ע"ב) ושמה נפרש שיהי' ולא תזנה מניעה מזה שיאמר לא תעשו שתזנו ותמלא הארץ זמה כי הכא על האשה צפגיעתו זה והלכו להם לדרכם ח"פ שאין הציאה הזו זכות אצל היא מציאה אלה הארץ לזנות ולהמלא זמה ולשונם צדרייתא הזו משמע שלא יצאו זה בכלל ולא תזנה הארץ ח"א שעל זה נאמר ומלאה הארץ זמה שרצה מזה שלא יעשו למלא את הארץ זמה ומכל מקום נמנענו מזה מן החורה (מי) וראיתי בספרי צרייתא ששנויה שם כלשון הזה ולא תהי' קדשה מצוות ישראל ואין אתה מזהר עליהם באומות ולא יהי' קדש מצני ישראל אין אתה מזהר בהם באומות שהי' צדין ומה קדשה קלה מזהר עלי' צישראל קדש חמור אינו דין שתהא מזהר עליו צישראל או חלוק אס הקדש חמור אי אתה מזהר עליו באומות קדשה קלה אינו דין שלא תהא מזהר עלי' באומות מה חלמוד לומר קדש וכו' והנה אס הי' מדרשם בקדשה וקדש כדעת צעל התרגום אין קולא וחומר צזה יוחר מזה ומכו זה שאומרים אין אתה מזהר עליו באומות וכן אס מדרשם קדש לזכר הנשכב כמדרכו של רבי ישמעאל בגמרא בסנהדרין (דף כ"ד ע"ב) לא יתכן צזה שיאמרו שאינו מזהר עליו באומות שהנשכב מן העכו"ם נסקל הוא אצל הנראה מדעת הצרייתא הזו שהקדשה היא העומדת על הדרך ממונת לזנות מאיסורי הציאות ומכל אדם רחיקים וקרובים כענין שכתוב הקדשה היא צעינים ענ הדרך ולכן יכסו הפנים כאמרו ויתשנה לזנה כי כסתה פניה וכן הקדש הוא המזומן להיות נשכב מן הזכרים כענין וגם קדש הי' בארץ עשו כתועבות העכו"ם וגומר יכסו פניהם ויעמדו צעינים על הדרך כנשים כידוע מהם בארלות מלרים עד היום והעניע' לצד היא שלא נניח לעשות דבר המבנה הזה ציינו מצני ישראל אצל אין אנוחנו מזהררים מזה באומות

יש לשון זנות אפילו צפנויה ופנוי כמו שכתוב מלח אשה זונה ויתשנה לזונה הכזונה יעשה את אחותינו שכל חלה פירושם המופקרות לזנות אלל מי שיהי' ואפילו יהיו כלם כשרים ומפני שהרגיש זה הרמב"ן לא השיג על הרמב"ם צזה ע"כ כוונתו ומה שהציא עוד (מי) צרייתא דספרי האמורה לגבי לא תהי' קדשה שניאה כי אין דעתו כדעת צעל התרגום והוכיח משם שקדשה היא העומדת על אס הדרך לזנות עם כל אדם רחוקים וקרובים ומשום ציאת הפסולים יקראנה הכתוב קדשה חני תמה עליו כי מנא לי' שהצרייתא ההיא עקר שמה כי דברי צעל התרגום עקר ואדרבא מדצרי

מרגניתא שבא
אין פירוש שלשון זנות לא יפול לעולם כי אס באסורים רק כוונתם שלשון זה של לזנות צבת כהן ע"כ הוא באיסורים דוקא וכו' עכ"ל . ולא ידעתי מכלי' דלזנות דבת כהן מתפרש כזונה האסורה לכהן דבאיסורים דוקא ולא כשארי לשון זנות דמשמע אף צפנוי הבא על הפנוי' וסניהם כשרים לפי שיטתו . דקא פריך הש"ס צפשיעה והא לזנות כתיב דבשלמא זונה האסורה לכהנים או דאחנן ידעין דבאיסורים דוקא מבז"ש דתועבה תועבה . או מפני השמועה כשיעת הרמב"ם . אצל לשון לזנות דבת כהן מכלי' דבאיסורים דוקא . ואי ס"ל דילפינן מזונה האסורה לכהנים ח"כ גם להזנותה דאל תחלל את בתך נמי כילף מזונה האסורה לכהן . ואי מפרש דבת כהן כי תחל לזנות ר"ל בת כהן כי תחלל לכהונה ע"י זנות ח"כ ה"ל נמי לפרש ג"כ אל תחלל את בתך להזנותה נמי אל תחלל את בתך לכהונה להזנותה ע"י זנות ויש לישב בדוחק דמשמע לי' דע"כ אל תחלל את בתך להזנותה לאו צחילול לכהונה איירי ע"י זנות מכא טעמא דקרא דמפרש משום ומלאה הארץ זמה כנ"ל . משא"כ סתם חילול משמע לכהונה ודוק :

אמנם
אכתי לא מיתרלא לשיטתו אחאי לא מחרן הש"ס ומוקי הצריי' כחכמים כמו שהקשתי לעיל . דהא בגמ' שלפנינו הכי אי תא יכול צפנוי' ולא כמו שהציא צעל מגילת אסתר בלשונו יכול צפנוי' הבא על הפנוי' . וכן הרמב"ן העתיק יכול צפנוי' ובודאי על פי טעות כתב צעל ח"א הלשון דיכול פנוי' הבא על הפנוי' ודוק .

עוד
אחת לריך חני לבאר דלא תקשה לשיעת הרמב"ם דמפרש דאל תחלל את בתך להזנותה צמוקר צמו פנוי' לפנוי' ואפי' שניהם כשרים מכה העם דומללה הארץ זימה כנ"ל מהא דאי' בסנהדרין (דף ע"ו) דחניא אל תחלל את בתך יכול צכהן שמשא צמו ללוי ולישראל הכתוב מדבר . ח"ל להזנותה צחילולין שצזנות הכתוב מדבר צמוקר את צמו שלא לשם אישות . ואי כשיעת רבינו הרמב"ם דמעם המלוה ידעין דאל תחלל צמוקר צמו פנוי' שלא לשם אישות אפי' שניהם כשרים כנ"ל ח"כ להזנותה דכתב רחמנא למה לי הא מכה העם דומללה הארץ זימה ידעין דצחילול שצזנות הכתוב מדבר דאל"כ האריך במשך העם ומלאה כל הארץ זימה . די"ל דאי לאו דכתב רחמנא להזנותה הייתי אומר דצכהן שמשא צמו ללוי וישראל הכתוב מדבר . והייתי אומר דולא תזנה הארץ היא אזהרה שני' להזהיר שלא תעשו להזנות את הארץ . ר"ל שלא ימסרו צחם הפנוי' לפנוים שלא לשם אישות אפי' לכשרים כדי שלא תמלאו הארץ זנות וזימה שנמלא חב נושא חב צמו ואחיו את אחותו . משא"כ השתא לכתב רחמנא להזנותה מצהצרה לאוקמי הלוא דאל תחלל את בתך צמוקר צמו פנוי' שלא לשם אישות אפי' שניהם כשרים כמו שצמורה ע"ז העם דומללה הארץ זימה כנ"ל ולא תזנה הארץ אינו לאו צפ"ע אלא טעם שהארץ מזנה פירושה כדריש בספרי . דהשתא אין קצרה לומר דלאו דאל תחלל אחי לשלא ימסור צמו למי שאין קידושין תופסין צה כמו שפי' הרמב"ן . ולא תזנה לאו שני לפנוי' ופנוי' שלא לשם אישות אפי' שניהם כשרים כאשר מורה העם דומללה הארץ זימה . דלמה נאמר דמזהיר הכתב את האב שלא ימסור צמו למי שאין

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

כִּי אֵלָלוּ הַלְלוּ הוּא מְנִיעַ מוֹקְדָמָה שִׁיגְרוֹם
 לֹא שְׁתַּזְנֶה חֶסֶם צַעֲלָה וְהַכֵּל שֶׁאֵין צִמְצִימָה
 הַזֶּה צִיָּה פְנוּיָה אֵלָל לְדַעַת מִי שֶׁאֵין הַלֵּכָה
 כְּמוֹתוֹ וְכֵן צִלְּלוּ דֹחֲקֵן זֹנֶה וְכֵן אָמַר הַמַּחֲרָגִם
 צִלְּלוּ דִלְחָה' קִדְשָׁה לֹא חֶסֶם אֶחָד צִי יִשְׂרָאֵל
 לְגַזֵּר עֲצָד אֵלָל צִמְנִי הַקְדוּשִׁין פְּנוּיָה הַזֶּה עַיִן
 הַפְּנוּיָה אֵם לְדַעַת פְּלִגְשׁוֹת רְלוּנִי לֹמֵר שֶׁחֶסֶם
 מִיִּסְדָּה וִידוּעָה לוֹ זֶה עוֹמֵר הוּא וְאִדוּנִיִּנוּ דוֹד
 ע"ה נֶשֶׁא מִהֵן אֵלָל אֵם צֹא עֲלִי דֶרֶךְ מִקְרָה
 כְּעֵינִן הַזֹּנִים זֶה אֵינִי צִלְּלֵי אֵל תַּחֲלֵל אֶת צֶחֶק
 לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא צִלְּלֵי לֹא קִדְשָׁה אֵלָל לְדַצְרֵי רִצִּי
 אֲלַעֲזָר וְאֵין הַלֵּכָה כְּמוֹתוֹ אֵלָל הוּא צִלְּלֵי
 אֲזַכְרֶתוֹ שֶׁל רִצִּי אֲלִיעֲזָר צֵן יַעֲקֹב מִחוּךְ שֶׁהוּא
 צֹא עַל נָשִׁים הַרְצָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ עַל אֵינִי מִהֵן
 צֹא וְכֵן הִיא שֶׁקְצֵלָה מֵאֲנָשִׁים הַרְצָה נִמְלָא אֵם
 נִשָּׂה אֶת אֲחוֹתוֹ וְעַל זֶה נֶאֱמַר וּמִלֵּאָה הָאֶרֶץ
 זֹמָה רָלָה לֹמֵר שֶׁאֵין זֹמָה אֵלָל מִן הָעֲרִיּוֹת
 כְּדֹחֲקִיז שֶׁאֶרֶה הֵנָּה זֹמָה וְלֹמָה לֹא הִי זֶה צִלְּלֵי
 אֲזַכְרֶה וְהֵם אָמְרוּ שֶׁאֵפִי מִקְדָּשׁ וְנוֹשָׂא נָשִׁים צִלְּלֵי
 מִדִּינִי וּמִגֵּרָם אֲוֹתָן עוֹצֵר צֹה כְּמוֹ שֶׁהוֹזַכַּר צִמְנִי
 שֶׁל

צִמְנִי הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה שֶׁעֲשָׂאָה זֹנֶה צִהִיּוֹתָם
 כְּשֶׁרִים הֵינִי לְפַסְלָה לְכַהֲנָה אֵלָל לְעֵינִן אֶחָד
 זֹנֶה נִקְרָאת וְנִה שֶׁתִּמְהוּ שֶׁם צִמְנִי כְּשֶׁאָמַר
 יִכּוֹל צִמְנִי הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה וְאָמַר וְהֵא לְזִנּוֹת
 כְּחִיז אֵין מִירוֹשׁוֹ שֶׁלְשׁוֹן זִנּוֹת לֹא יִסּוֹל לְעוֹלִי
 כִּי אֵם צִמְנִי רַק כּוֹנֵחַ הֵא שֶׁלְשׁוֹן זֶה שֶׁל
 לְזִנּוֹת צִנָּה כֵּהֵן עַל כְּרֶחֶק הוּא צִמְנִי דוֹקָא
 וְהִרְאִיהַ שְׁזֹנֶה הָאֲמִירָה צִהִיּוֹתָם אֵין מִשְׁמַעַה
 כְּשֶׁאֶר זֹנֶה שֶׁצִּמְנִי מִמֶּה שֶׁאָמַר צִמְנִי הַזֶּה עַל
 יִצְמָתוֹ (ד' ס"ה) צִמְנִי כֵּהֵן הִדְיוּעַ לֹא יִשָּׂא
 אֵיילוֹנִית אֵלָל אֵ"כ יֵשׁ לוֹ אֲשֶׁר וְצִנִּים רִצִּי יְהוּדָה
 אָמַר אֲע"פ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲשֶׁר וְצִנִּים לֹא יִשָּׂא אֵיילוֹנִית
 שֶׁהִיא זֹנֶה הַחֲמוּרִי צִמְנִי וְצִכָּאֵן יֵשׁ לְשִׁאֵל
 מִה הִיא לְרִיךְ נֶהֱאָרִיךְ וְלֹמֵר שֶׁהִיא זֹנֶה הָאֲמִירָה
 צִמְנִי דִּי כְּשִׁימָאֵר שֶׁהִיא זֹנֶה לֹא לִכְךָ נִקְטָה
 זֶה הַלְשׁוֹן לֹמֵר שֶׁאֵף אֵם הָאֵיילוֹנִית אֵינִה
 נִשְׁמַעַת זֹנֶה צִעֲלָמָה מ"מ הִיא זֹנֶה הָאֲמִירָה
 צִמְנִי לְגַצִּי כִהִינִים כְּלֹמֵר שֶׁנֶּם הִיא הַחֲשׁוֹב זֹנֶה
 לְגַצִּים וְכֵן כְּחַצ ג"כ הַמִּזְדַּחֲתִי צִמְנִי קְדוּשִׁים עַל
 מִסּוֹק אֵל תַּחֲלֵל אֶת צֶחֶק לְהַזְנוֹתָהּ שֶׁזֶהוּ דַּעַת
 הַרְצָה וְהִצִּיָּה רִאִיהַ מִמֶּה שֶׁכְּחַצ הַרְצָה צִמְנִי י"ח
 מֵהַלְכוֹת אֲסוּרֵי צִיָּה וְז"ל מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לִמְדוּנוֹ
 שֶׁהִזִּינָה הָאֲמִירָה צִמְנִי הִיא כֹּל שֶׁאֵינִה צִיָּה יִשְׂרָאֵל

אֵיסוּר הַשּׁוֹה לְכָל וְכוּ' . וְעוֹד כְּחַצ אֵ"כ הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה אֵפִי הִיחָה קִדְשָׁה שֶׁהַפְּקִירִי עֲלִמָּה לְכָל אֲע"פ
 שֶׁהִיא צִמְלִקוֹת לֹא נַעֲשִׂית זֹנֶה וְלֹא נִפְסְלָה וְכֵן גַּצִּי אֶחָד זֹנֶה צִהִיּוֹת אֲסוּרֵי מִזְדַּחֲתִי כְּחַצ אֵיזְהוּ
 אֶחָד זֹנֶה הֵא לִיךְ דָּצָר זֶה צִמְנִי אֶחָד זֹנֶה נִכְרִית אֵו שֶׁפָּסָה אֵו יִשְׂרָאֵלִית שֶׁהִיא עֲרוּהַ עֲלִיו
 אֵו מִחִיזִי לְאֵין אֵלָל הַפְּנוּיָה אֵפִילוֹ הִיא כֵּהֵן אֶתְנַנָּה מוֹמֵר . וְאֵילוֹ לְגַצִּי אֵל תַּחֲלֵל אֶת
 צֶחֶק לְהַזְנוֹתָהּ פִּירָשׁ צִמְנִי מֵהַלְכוֹת נַעֲרָה צִמְנִי שֶׁזֶה הַפְּסוֹק מִדָּצָר צֹאֵר שֶׁלֹּא יִמְסוֹר
 צִמְנִי פְנוּיָה לְכָל מִי שֶׁיִּצָּא עֲלִיהַ שֶׁלֹּא לֶשֶׁם אִישׁוֹת וְאָמַר כִּי הֵנָּה לְדָצְרֵי צֹה הַמִּקְוִי סוֹחֲרִים
 זֶה אֶת זֶה כִּי צִמְנִי כְּחַצ שְׁזֹנֶה הָאֲמִירָה צִמְנִי הִיא כֹּל שֶׁאֵינִה צִיָּה יִשְׂרָאֵלִית אֵו צִיָּה יִשְׂרָאֵלִית שֶׁנִּצְעֲלָה
 לְאֶדֶם שֶׁהוּא אֲסוּרָה לוֹ אֲסוּר הַשּׁוֹה לְכָל וְגַצִּי אֵל תַּחֲלֵל אֶת צֶחֶק לְהַזְנוֹתָהּ פִּירָשׁ שֶׁהִיא לֹא
 יִמְסוֹר אֶת צִמְנִי שֶׁלֹּא לֶשֶׁם אִישׁוֹת לְכָל מִי שֶׁיִּצָּא עֲלִיהַ וּמִשְׁמַעַת אֵ"כ דֹּחֲקִיז צִמְנִי וְפְנוּיָה קְרִינֵן
 צִיָּה לְשׁוֹן לְהַזְנוֹתָהּ אֵלָל שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לֹמֵר כִּי זֶה שֶׁאָמַר הַרְצָה שְׁזֹנֶה הָאֲמִירָה צִמְנִי הִיא הַנִּצְעֲלָה
 לְאֲסוּר לֹה אֲסוּר הַשּׁוֹה לְכָל הֵינִי דוֹקָא זֹנֶה הָאֲמִירָה לְגַצִּי כֵּהֵן וְלְגַצִּי קְרִצָּן אֶתְנַנָּה אֵלָל צִזְלָחִים

מִרְגְּנִיתָא מִבָּא

דֹּחֲקִיז דֵּאֲחִימִים מִפְּרָשִׁים זֹנֶה דְּכַהֲנָה בְּגִיּוֹרָה וּמִשְׁחָרְרָה וּשְׁנִצְעֲלָה צִעֲלָה זִנּוֹת מוֹדִים חֲכָמִים דְּסָחִים זִנּוֹת
 הוּא צִמְנִי אֵיִשׁ . וְשֶׁאֵינִי זֹנֶה דְּכַהֲנָה וְדֹחֲקִיז דְּגַלִּי קִרָּא בְּגַז"ש דְּחֻעֲבָה חֻעֲבָה לְשִׁיעַת הַחֻסְפָּה וְלִהְרַמְצָה
 שֶׁלְמִדּוֹ כֵּן צִמְנִי מִקְוֹבֵל מִפִּי מִשָּׁה כִּמ"ס צִמְנִי מֵהַלְכוֹת אֲסוּרֵי צִיָּה . וְעֵינִן בָּמָה שֶׁאֶתְחַבֵּד לְקִמּוֹן דְּלִשְׁמִיעַת
 הַרְמָצָה כִּיחָה עֲפִי . דְּלִשְׁמִיעַת הַחֻסְפָּה עֲדִינֵן קִשָּׁה כִּי הִיכִי דִילְפִינֵן זֹנֶה דֹּחֲקִיז וְדְּכַהֲנָה בָּמָה מִלִּינוּ כְּמוֹ
 שֶׁפִּירָשׁ צִמְנִי (ד' כ"ט) אֲמַאי לֹא כִילֵּךְ בָּמָה מִלִּינוּ כֹּל לְשׁוֹן זִנּוֹת סָחִים . אֲמַנְס לְשִׁיעַת הַרְמָצָה כִּיחָה
 כְּמוֹ שֶׁאֶתְחַבֵּד וְאֶדְרֵר לְקִמּוֹן . וְלִכְךָ מוֹקִי הַצִּיָּה דִּיכּוֹל צִמְנִי כִּר"א מִשּׁוֹם דַּע"כ לִר"א כֹּל זֹנֶה הָאֲמִירָה
 צִלְּלֵי מִקּוֹם אֵפִי צִמְנִי הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה צִמְנִי דֹּחֲקִיז דְּכַהֲנָה וְדֹחֲקִיז צִמְנִי הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה
 כִּמ"ס לְעִיל וְדוֹק :

וְרַפ"ז

לְק"מ עַל הַרְמָצָה דִּמְפָּרֵשׁ אֵל תַּחֲלֵל אֶת צֶחֶק לְהַזְנוֹתָהּ צִמְנִי פְנוּיָה שֶׁלֹּא לֶשֶׁם אִישׁוֹת
 אֲע"פ שֶׁשְׁנִיחָם כְּשֶׁרִים מִהֵא דִּהִקְשָׁה הַרְמָצָה דֹּחֲקִיז אֵין הַלֵּכָה כִּר"א שֶׁאָמַר פְּנוּיָה הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה
 שֶׁלֹּא לֶשֶׁם אִישׁוֹת עֲשָׂאָה זֹנֶה . דֹּחֲקִיז דֹּחֲקִיז הַלֵּכָה כִּר"א אֲלִיעֲזָר הֵינִי צִמְנִי אֵו צִמְנִי דְּכַהֲנָה וְאֶחָד
 דְּגַלִּי קִרָּא . אֵו צִמְנִי מִקְוֹבֵל מִפִּי מִשָּׁה . אֵלָל אֵל תַּחֲלֵל אֶת צֶחֶק לְהַזְנוֹתָהּ אֵין זֶה סָחִים זֹנֶה דְּגַלִּי קִרָּא
 צִעֲסִים הַמִּלּוֹה וְלֹא תִזְנֶה הָאֶרֶץ זִימָה דֹּחֲקִיז אֵפִי צִמְנִי פְנוּיָה לְכַשֵּׁר שֶׁלֹּא לֶשֶׁם אִישׁוֹת
 כְּמוֹ שֶׁהִזְדַּחֲקִיז רִצִּיִּנוּ הַרְמָצָה צִמְנִי לִ"ח שֶׁנִּיחָה וְצִמְנִי מֵהַלְכוֹת נַעֲרָה צִמְנִי הַנִּיחָה . דֹּחֲקִיז לְפִי הַעֲעִם
 דְּנִמְלָא אֵב נִשָּׂא אֶת צִמְנִי וְאֵה אֶת אֲחוֹתוֹ יֵשׁ לְאֲסוּר לְאֲסוּר לֶשֶׁם זִנּוֹת אֵף אֵם שְׁנִיחָם כְּשֶׁרִים וְדוֹק .
וְבס' מִגִּילָת אֶסְתֵּר כְּחַצ וְז"ל . נ"ל דֹּחֲקִיז כִּכ"ע ר"ל הַצִּיָּה דְּסִיפְרֵי הַנִּיחָה . מִשּׁוֹם דִּזֶּה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים
 כִּי אֵין הַלֵּכָה כִּר"א צִמְנִי הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה שֶׁעֲשָׂאָה זֹנֶה צִהִיּוֹתָם כְּשֶׁרִים . הֵינִי לְפַסְלָה לְכַהֲנָה .
 אֵלָל לְעֵינִן אֶחָד זֹנֶה נִקְרָאת . וְנִה שֶׁתִּמְהוּ שֶׁם צִמְנִי כְּשֶׁאָמַר יִכּוֹל צִמְנִי הַזֶּה עַל הַפְּנוּיָה וְהֵא לְזִנּוֹת כְּחִיז
 אֵין

הרמב"ן השורש החמישי מגלת אסתר סז

ואתו כרבי אליעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה
שלא לשם אישות עשה זונה (יד) אבל זו הצרייחא
הפנויה בספרי או שהיא כרבי אליעזר ואינה או
שהיא צמורה אחי צחי למי שאין לו אישוע זה
רלוני לומר גוי ועצד וחייבי כריתות ומיתות
ז"ד שזו היא אזהרת הזנות לדעת חכמים שאומרים
(יבמות דף ס"א) אין זונה אלא גיורת ומשוחרת
שנבעלי צעילת זנות כלומר מאותן שאין להם זה
קידושין ותפסה זו הצרייחא לשון סתם שלא לשם
אישות לומר כדל"י ל"י ולומר כדל"י ל"י ולדעת רבי
עקיבא (כתובות דף ע"ו ע"ב) דורש עמנו צחו לזקן
כי

אמר כי הטעם הוא לפי שאם הותר לנו לבעול
זונה כאשר יראה צעיינו תמלא הארץ זמה
שמאחר שהוא לא יזכור עלי מי צא וגם
היא לא תזכור ממנו קצלה תמלא אב
נושא אח צחו ומה שאמר עוד (יד) כי
הצרייחא דספרי שאמר כי לא תזנה יבא
להזהיר על פנוי הבא על פנויה אפילו
בהיותו כשרים או אחיה כרבי אליעזר ואינה
הלכה או מיירי בפנוי הבא על הפנויה
שהיא פסולה . נ"ל דלחית ככוליה עלמא משום
שזה שאמרו חכמים כי אין הלכה כרבי אליעזר
צפנוי

מרגניתא טבא

אמנם מדפירש אל החלל את צחך להזנות דרריש בקיפרי זה המוסר צחו פנוי' שלא לשם אישות שמוסר
למי שאין קידושין חופסין בה חזינן דמפרש אף לשון זנות האמור בתורה קחם דאפי' פנוי' הנבעלת ממנו
שאין לו בה קידושין קשה ודוק העיב :

והרבה

יגמתי ולא מלחתי ישוב לדברי הרמב"ן בזה . לבר זה מלחתי . שראיתי בפ' קדושים שהקשה
הרמב"ן בדבריו אלה על פרש"י שפי' אל החלל צחך להזנותה במוסר צחו פנוי' שלא לשם
קידושין . וכחכ שם הרב מוהר"ר ילחק אבנהב בפירושו להרמב"ן וז"ל . ויש לתרץ פרש"י דקדק לשון
הכתוב שלא אמר לאו זנות אלא בחילול שכן אמר הכתוב אל החלל צחך להזנותה שאם החללה משם
ימשך שחבא לידי זנות וא"כ הללו הנאמר הוא על החלול ואיזה הוא החלול שמוסר צחו פנוי' לפנוי שאחר
מכאן ימשך יתכנה לאחר מפקולי ביאה שהוא זנות האמור בתורה . וכיון שאין הכתוב הזה מזהיר בזנות
משם אלא בחלול הקודם לזנות לזה פי' מזניה הם הפירות וזו היא כוונת לשון האמור בתורה כהנים
במוסר צחו פנוי' שלא לשם אישות . וא"כ מה שהוקשה לו לר"מ מזה כהן כי חלל לזנות אינו מזה
שהוקשה שר"ל שכבר החילה לזנות מה שנקרא זנות ממש שזה נבעלת לפסול לה . אבל בכאן שאמר
אל החלל ר"ל כשתמסרנה לפנוי כי משם משך זנות ממש שתמסרנה למי שאין קידושין חופסין בה .
נכ"ל . והנני חמ"י על הרב הזה שכח וא"כ מה שהוקשה לו לרמב"ן מזה כהן כי חלל לזנות אינו מזה
שהוקשה שר"ל שכבר החילה לזנות מה שנקרא זנות ממש . ונל"י זה הלל הצרייחא הזאת ס"ל דלשון
כי חלל הוא לשון חלול ולא לשון תחלה . דהרי בצרייחא הזאת מפורש דאפי' נשואה בת כהן צריפה
וגם כשניסת לכוהן חלל כהן וממזר צריפה ומאן דרריש חלל לשון תחילה ס"ל דארוסה יולדת לצריפה
ולא נשואה או שניסת לכשרין הוא דילתא לצריפה ולא כשניסת לפסולין . והרי בצרייחא הזאת פריך הש"ס והא
לזנות כתיב חמ"י דצרייחא הזאת ס"ל דלשון תחל הוא לשון חלול ולא לשון תחילה ודוק .

ודרי

עולה על לבי דהרמב"ן שהקשה מהא דפריך הש"ס והא לזנות כתיב . בא לשלול פירש מוהרר
ילחק אבנהב . ר"ל דאף אם המקשין לא חסיקו אדעתיה בפ' לזנות אלא זנות דאשת איש אכתי
מאי פריך אי ס"ד דיש לפרש גבי אל החלל צחך להזנותה שמוסר צחו פנוי' לפנוי ולהזנותה פי' שמשם
ימשך שחבא לידי זנות מה שנקרא זנות ממש . א"כ גם כאן גבי צחך כהן יש לפרש כי חלל במוסרה
יבאמה כשהיא פנוי' ולזנות הפי' שמשם ימשך כשתרגיל את עלמה כן שתזנה ג"כ תחת בעלה ודוק :

אמנם

כ"ז אין שום לי . ומו אכתי לא פלעינן אמאי לא מוקי התרנן הצרייחא כחכמים אליבא
דהלכתא דאי לאו הגז"ש דאביה אביה הייתי אומר דבת כהן פנוי' כי חלל לזנות עס מי שאין
קידושין חופסין בה כנ"ל . ולא אחשוב שס"ל להרמב"ן דלשון פנוי' אינו אלא שפנוי' מכל איסור לאו
וכרת על הבטל . דאין פנוי' אלא מזיקת הבעל . וכן הוא עלמו פי' הא דנאמר בצרייחא דסיפרי במוסר
צחו פנוי' שלא לשם אישות היינו שמוסר למי שאין קידושין חופסין בה : הרי דקרי פנוי' חמ"י דהיא
על מי שנמסרה לו באיסור לאו וכרת . וכן משמע מלשון התוספת ביבמות (דף ס"א) בד"ה פנוי' הבא
על הפנוי' . וז"ל לאו דוקא נקט פנוי' דכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דחשיבה זונה עכ"ל . הרי משמע
דקרי פנוי' למי שאינו נשוי ודוק :

סוף

דבר דברי הרמב"ן אלה נפלאים וממי ונשגבה לא אוכל : אמנם הנראה מהא דפריך הש"ס .
והא לזנות כתיב ומדלא תירץ התרנן דהצרייחא אחי' כחכמי' דס"ל לכתמא דתלמודא
דחמ"ג דהלכה כחכמים דזונה היא גיורת ומשוחרת ונבעלת צעילת זנות דהיינו שנבעלה ממנו שאין קידושין
חופסין בה כגון נכרי ועבד או מחייבי כריתות ומיתות ב"ד לשיטת התוספת והרמב"ן . או מחייבי לאוין
ועשה השוה בכל לשיטת רבינו . היינו בזונה האמורה באיסורי כהונה וזונה דלחננה משום דגלי רחמנא
בגז"ש דחועבה חועבה לשיטת התוספת ביבמות (דף מ"ד) הכ"ל . או שלמדו כן מפי השמועה מפי משה
בפי' זונה זו . כמו שכתב רבינו בפ"ז מהלכות איסורי ביאה ע"ש . אבל סתם זנות הנזכר בכל מקום ס"ל
להש"ס דהוא באשת איש כמשמעות זונה שטועה מתחת בעלה וכמאמר ר' אליעזר ביבמות (דף ס"א) זונה
כשמה וכפרש"י שם . ומלשון ר' אליעזר דקאמר זונה כשמה משמע דסתם זונה הוא אשת איש וכמו שכתב
רש"י כמה פעמים דסתם זונה אינה אלא כשתחת בעלה . ועיין ביבמות (דף נ"ו) ברש"י ד"ה בעלה לוקה
עליה משום זונה . ודוק העיב :

ולכך

פריך הש"ס בפשיטות היכי קאמר יכול בפנוי' והא לזנות כתיב וסתם זונה היא מאשת איש .
ולפ"ז ניחא הא דלא משני התרנן דצרייחא דיכול בפנוי' אחי' כחכמים . משום דס"ל להש"ס
דחמ"ג

מגלת אסתר שורש החמישי הרמב"ן

ולא תזנה הארץ מזנים הם הפירות על דרך האגדות נסמך מפני שלא אמר ולא יזנו עם הארץ אבל עיקר הכתוב לרבות המזנים עלמין (יג) וכן ומלכה הארץ זמה נדרש שם למזנה ולזונה . וכן בגמרא יצמות (דף ל"ז ע"ב) ר' אליעזר בן יעקב אומר מתוך שהוא על נשים הרבה ואינו יודע על אי זומהין זה והיה שקצלה מאנשים הרבה ולא ידע ממי קצלה נמלך את נוסא אחותו ואז נוסא בתו ועל זה באמר ומלכה הארץ . ופני שכתבתי הצרייחא הזו אני לריך להתלל ולומר שאין כוונתי במלכה הזאת שהיא מניעה לפניו הצא על הפנויה ושניהם כשרים שכבר פסקו שאין הלכה כרבי אליעזר בפנוי הצא על הפנויה שלא לשם אישות עשה

אישות ולא הוליא' מסיפא דקרא שהוא ולא תזנה הארץ רק על רישא דקרא דרשו כן ואדרבא ולא תזנה הארץ דרשוכו שם לומר שעון הזנות יגרום שהארץ מזנה את פירותיה ומשם נמשך מובן כי איננו לאו בפני עצמו רק טעם ללאו האומר והיא דרשה גמורה ולא חסמכתא . ומה שאמר עוד (יג) כי צמרי וציצמות דרשו ומלכה הארץ זימה אזכרה למזנה וזונה ממה שאמר שם ר' אליעזר בן יעקב אומר מתוך שהוא זה על נשים הרבה וכו' . אני לא כן לחשוב שהרי פסוק ומלכה הארץ אינו אזכרה כי לא זה כלשון מניעה רק הוא הודעה ופירוש לריש' דקרא שאמר אל תחלל את צמך להזנותה

זונה ואם כן אין זה באזהרה להזנותה ולא תזנה הארץ כמו שאמרו בגמרא ארבע מיתות (דף כ"א) צמקוק וזה איש כהן כי תחל לזנות יכול אפילו פנויה והקשו על זה והא לזנות כתיב

מרגניתא טבא

ומה שנתקשה לו להרמב"ן באיזה מדה יבואו אותה . כ"ל שהעם דומללו הארץ זימה שדרשוהו חז"ל שמהאר שהוא לא יזכור על מי זה וגם היא לא תזכור ממי קבלה נמלך את נוסא אח בתו וכו' מורה על זה שהללו דאל תחלל בתך להזנותה מזהיר את האב שלא ימסור את בתו שלא לשם אישות . וכן את הבת עלמה שלא תמסור את עלמה שלא לשם אישות דעממא דשייך במסירת האב את בתו שלא לשם אישות . הוא שייך נמי במסירת עלמה שלא לשם אישות לא נקט קרא אל תחלל את בתך להזנותה אלא לפי שכבר קדם שהבא על הבתולה בין שיהי' מפתה או אונס שאין חייב שום עונש מן העונשין . אלא קנס ממון והי' עולה במחשבתו שזה הדבר כן שאין בו אלא קנס ממון שיהי' דינו כדין כל דבר שבממון וכמו שיש רש' לאד' לתת לחבירו ממון כמו שירל' ויפטרנה בזה שיש לו אלו שיהי' לו כמו כן מותר שיקח בתו הנער' ויתננה לאיש שיבעל אות' ויפטרנה מזה אחר שזה זכו' מזכותיו ע"כ הזהיר מזה אל תחלל בתך להזנות' כמו שהרחיב בזה הביאור רבינו הרמב"ם במלכה שניה בלא תעשה בדבריו הנחמדים וקיים בזה הלשון והראי' בזה הענין באמרו לא תזנה הארץ ומלכה הארץ זימה לפי שהפיתוי והאונס לא יקרה אלא מעט . אבל כשיהיה הענין בבחירה והסכמה ירבה זה ויתפשט בארץ ע"ש ויונעם לך . ועיין בחיבורו הגדול בפ"ב מהלכות נערה בתולה הלכה י"ז שהאריך בזה יותר :

שוב

כתב הרמב"ן אחר שהביא הצרייח' דסיפרי והיא אל תחלל בתך להזנותה זה המוסר בתו פנוי' שלא לשם אישות . וז"ל ר"א ופני שכתבתי הצרייחא הזו אני לריך וכו' לומר כדאי' ל' וכו' עכ"ל . ואני בעניי נכיות דתורה לא זכיתי לירד לעומק דעת הרמב"ן מה שהביא הא דפריך בסנהדרין גבי וזה כהן כי תחל לזנות יכול פנוי' : והא לזנות כתי' ותירלו כר' אליעזר וכו' מאי צ"י בזה דהרי אין משקלי וערי' זו הוכחה דאין הלכה כר' אליעזר . וה"ל להביא ראי' הגמ' דיצמות דשם פסק דלא כר"א עיין שם (דף ס' ע"א) . ואי נייח' רא' מדפריך קממא דגמ' בפשיטות והא לזנות כתי' ש"מ דקממא דגמ' תפיס לשיטת' דלא כר"א . א"כ מהכא נפשוט נמי דאין הלכה כחכמים דהרי גם לחכמים דפסקינן כוותיהו נמי לא פריך מידי . דלעולם בפנוי' ולזנות דכתב רחמנא היינו דאינה חייבת עד שתזנה עם גוי ועבר או חייבי כריתות . דהרי חכמים סבירא להו דאם בא גוי ועבר או אי' מחייבי כריתות או מיתת ב"ד על הפנוי' רעשאה זונה . וכמו שפירש הרמב"ן עלמו הצרייחא דזה המוסר בתו פנוי' שלא לשם אישות שנסרה למי שאין קידושין חופסין בה . וביותר קשה על התרגום דאמאי מוקי הצרייח' כר' אליעזר שהוא שלא אליבא דהלכתא ה"ל לאוקמי כחכמים דס"ל דנעשית זונה אם באו עליה מחייבי כריתות ומיתות ב"ד או גוי ועבר . ואפי' על הפנוי' . ולולי שפירש הוא ז"ל ר"ל הרמב"ן הללו דלא תחלל בתך להזנותה במוסר בתו פנוי' למי שאין לו בה אישות . ר"ל גוי ועבר מחייבי כריתות . וכו' . הייתי מבאר דהכי מקשה דס"ל להרמב"ן דהא דאמרו חכמים אין זונה אלא גיורת ומשחררת ושנעלה בעילה זנות כלומר מאותן שאין להם בה קידושין היינו זונה דכתיב גבי כהונה וזונה דאתן . ועיין במהרר אלי' מנחם בפי קדוש' הביאו בעל מגילת אסתר . דילפינן בגז"ש דתועבה תועבה מערי' כדאי' בתמורה פ' כל האיסורים וכמו שפירשו חוספ' ביצמות (דף מ"ד ע"ב) בד"ה ה"כ כיון דבא עליה נשאה זונה . אבל קתם זונה האמורה בכל מקום גם חכמים מודים לר' אליעזר דאמר זונה כשמה ופרש"י ביצמות (דף ס"א) לשון טועה טועה מחמת בעלה לאחרים . דלר' אליעזר אין זונה אלא א"א עכ"ל . והיינו דפריך הש"ס והא לזנות כתיב . וכיון דהאי לזנות לאו באיסורי כהונה איירי ולא באמתן זונה איירי ע"כ דזונה כשמה משמע דשאני החס דגלי רחמנא בגז"ש דתועבה תועבה . אבל בכל מקום דכתיב לשון זנות קממא זונה כשמה משמע . וע"ז מפני דאחי' כר' אליעזר דס"ל פנוי הצא על הפנוי' עשהה זונה . ולדידי' לריך ע"כ לומר דכל זונה האמורה בתורה אפי' קתם אף פנוי' במשמע . דאל"כ מכלי' דגבי כהונה נעשית זונה אפי' בפנוי הצא על הפנוי' דהרי באיסורי כהונה ובמתן ליכא שום לימוד . שיהי' משמע דנעשית זונה אפי' בפנוי הצא על הפנוי' ודוק :

אבר

לחכמים י"ל דתפיס הש"ס לפשוט דמודים חכמים לר' אליעזר דזונה האמורה בתורה קתם היא כשמה וכמו שפירש"י כ"ל . ושאיני גבי כהונה ואמתן דגלי רחמנא בגז"ש דתועבה תועבה כ"ל אונס

הרמב"ן שורש החמישי מגלת אסתר סו

דסנהדרין (דף כ') צמח' ראשונה כי הי' לריק
 ז"ל של כ"ג כמו צדי'י נפשות ולא מקמו כופר
 ולא תחמול ולא תגורו שהציל ג"כ כל אלו
 הולדכו למנוחתם כי הם לוויים על הישרת הדיונים
 את עצמם ואינם נכללים צולתם : ומפ' שרי
 עוד (י) כי לאו של לא תזנה על לאזכרה
 לשוכב עם הקדשה שלא למדנו לו לאזכרה מעקום
 אחר כ"ל שאין לריק לאזכרה אחרת כי די בלאו
 דלא תהיה קדשה שלשון זה משמע שיזכיר בין
 לאיש בין לאשה שהרי לא אמר לא תהיה קדשה
 שמשמע שידבר עם האשה רק לא תהיה קדשה
 שרונה לומר שענין הקדשה לא ימלא בישראל
 ואם האדם יצא עליה הרי הוא עובר זה בלאו
 וכן האשה ואיני לריק יותר להפ' על מה
 שאמר (יא) כי לאו של לא תזנה יצא להזכיר
 אף על האשה הזונה כי כזר הוכפתי שאין
 לריק לאו אחר כי לא תהיה קדשה כולל שניהם
 ומה שאמר עוד (יב) שאם הם למדו לאזכרה
 לאשה הזונה מפסוק אל תחלל את צחך להזנות
 לא ידע בציצו מדה בציצוה כ"ל כי צודאי גם
 משם בציצו כמו שכתב הרצ בלאו שכתב כי
 לאזכרה לא תהי' קדש' הוכפלה שלשון אחר ובו
 לאזכרה לא תהי' קדש' הוכפלה שלשון אחר ובו

סקר ואמנם כי צהר' מקומות דרשו כן ואמרת
 להם זה האשה להזכיר ז"ל על כך וכן לא
 ימלא צד מעציר צנו וצחו צאם אצל הכולל
 לאזכרה ז"ל עם לאזכרה העשה לא ימנו (י)
 אצל זה לאו בפני עצמו להזכיר ז"ל וימנה
 ש אצל הללו של ולא תזנה הארץ אינו טעם
 אצל הוא לאזכר' לשוכב עמה שלא למדנו כלל
 לפיכך סור וכתב לאו אחר דלא תזנה הארץ לאזכר'
 לשוכב וכבר הולדכו חכמים בכל מקום צמח' כז
 הזכר שכתוב ואת זכר לא תשכב וגו' אמרו למדנו
 לאזכר' לשוכב לאזכר' לנשכב מנין וצדקה' נאמר צחור'
 לאזכר' לשוכב לאזכר' אחת לאשה הנשכנת ועם
 כל זה הולדכו עוד לאזכר' אחרת לנשכב כמו
 שמשורש צמח' סנהדרין (דף כ"ד ע"ג) (יא) ו
 ואפשר שאף לאזכרה האשה הזונה כלמד מזה כי
 ולא תזנה הארץ יכול הזונים שניהם ואל תחלל
 את צחך להזנות זה המוסר צחו פנויה שלא
 לשם אישות (יב) והמוסרת עצמה אם הם דנין
 אותה מן האז לא ידעתי באיזה מדה יציאו אותה
 והי' להם לצדק המדה צדרייתא זו אצל הוא כלמד
 מולא תזנה הארץ ומה שאמרו עוד שם צמח' וכל

אמרו אל תחלל את צחך להזנות וכו' ואין לנו לריכים למדה ממדות החורה צה כי כך
 הוא נדרש אל תחלל את צחך להזנות וכו' צא להזכיר את האז שלא יתקרנה לשם אישות
 וגם פירושו צחך אל תחלל להזנות את עצמה זהו הנראה מלשונם שם צמח' צמח' אל
 תחלל את צחך להזנות זה המוסר את צחו שלא לשם אישות וכן המוסרת עצמה שלא לשם

מרגניתא טבא אישות

כלומר אם אשה הצ"ד לא תעמוד בפרץ חגרום הפסד גדול בארץ היינו ולא תחטיא : ודרשם הספרי צא
 לתקן הלשון הפסוק ר"ל שלא תקשה למה צא העם צלשון נוכח לא כאיסור הקדוש הלא צלשון נסחר לא
 יוכל : ולתקן זה דרש בסיפרי להזכיר צ"ד על כך ר"ל דצא העם לומר שצלווארם חלוי הקולר כשאינם
 מונעים כמו שכלעוו בלא יוכל בעלה הראשון לשכב לקחתה והם הגורמים ההפסד בארץ : וכיון שכן אין
 ולא תחטיא את הארץ מניעה בפני נלמה : אלא טעם בלאו הקדוש הוא ולא יוכל כ"ל : וכשמונים הללו
 דלא יוכל אין מהראוי למנוח ולא תחטיא :

הנראה

לפי עכ"ד כהנתי : ואם שגייתי אחי חלין משוגתי : **ובם'** מגילת אסתר כסדר וז"ל וט"ס
 הרמ"בן עוד כי ולא תחטיא את הארץ הוא נדרש
 ואיננו טעם בלבד כמו שחשב הרב : כ"ל שאין למנוחו לפי שכבר כלעוו הדיונים להזכיר את העם ולהיטיבם
 בדרך הישר ולמחות ביד עובדי עבירה : כי לכן כלעוו למנוחתם בכל פלך ופלך וכל עיר ועיר לראות אם
 משפט העם ומיטתו ולשים העקוב למיטתו כמ"ס הרב בריש הלכות סנהדרין : וא"כ נכפלה האזכרה עליהם
 בזה המקום ולא יצא במנין : אמנם חייבי מיתות ומלקות אינם נכללין בזה הלוי של הדיונים וכו' ככ"ל
 ע"ס שהאריך : ולא ידעתי למה גזר שלא להכניס במנין לאזכרה זו דלא תחטיא שהיא צאה להזכיר צ"ד
 ע"כ כפי סדרת הרמ"בן משום שכלעוונו למנוחה בכל פלך ופלך וכל עיר ועיר וכו' אכתי לא הוזכרו
 עדין בלאו : והרי כבר השריש לנו הרב בשורש הששי שהמלוה שית' צה עשה ולא תעשה ראוי למנוח עשה
 שבה עם מלוה עשה ולאו שבה עם מלוה לא תעשה :

תו

כתב הרמ"בן וז"ל : **מ** אצל הללו של ולא תזנה הארץ אינו טעם וכו' הולדכו עוד לאזכרה
 אחרת לנשכב כמו
 שאין לזכר לאזכרה אחרת כי די בלאו דלא תהי' קדשה שלשון זה משמע שיזכיר בין לאיש בין לאשה שהרי
 לא אמר לא תהי' קדשה שמשמע שידבר עם האשה : רק לא תהי' קדשה שרונה לומר שענין הקדשה לא
 ימלא בישראל ואם האדם יצא עליה הרי הוא עובר זה הללו : וכן האשה עכ"ל :

תו

כתב הרמ"בן וז"ל : **ו** ואפשר שאף לאזכרה האשה וכו' והמוסרת עצמה אם הם דנין
 אותה מן האז : (דזה לשון הסיפרי אל תחלל צחך להזנות זה המוסר צחו שלא לשם
 אישות וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות :) לא ידעתי באיזה מידה יציאו אותה וכו' : אצל עיקר הכחוש
 לרבות המזנים עצמן עכ"ל : והנה אין לשון הצרייתא קובל פירושו של הרמ"בן : באמרן אל תחלל צחך להזנות
 זה המוסר את צחו שלא לשם אישות וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות : הרי שלא הולדכו מסיפא דקרא
 שהוא ולא תזנה את הארץ רק כל רישא דקרא דרשו כן : ואדרבה ולא תזנה את הארץ דרשוהו שם לומר שעון
 הזנות יגרום שהארץ מזנה את פירותיה : ומשם ממש מובן כי איננו לאו בפני עצמה רק טעם בלאו האמור

נאמר כי הם טעם ולא יצאו צמנין אומנם
 כשסמכמים דרשו צו חיצה דרשה הרי צררו כי
 ופא לאו ואינו טעם ולפיכך יצא צמנין ומה
 שאמר (ח) כי יש בתורה טעמים אומנם הם כשיצאו
 בלשון פשה חני אומר כי גם צל לא יצאו הטעמים
 כאשר הוכחתי לעיל ומה שאמר עיר (ט) כי
 ולא חסתי את הארץ הוא נדרש בספרי להזהיר
 צ"ד על כך ואינו טעם בלצד כמו שפסגה הרצ
 כ"ל שאין למנוחו לפי שכבר נלעוו הדיינים להזהיר
 את העם ולהיטרים בדרך ישר ולמנוח ציד עוצרי
 פצירה כי לכן נלעוו למנוח בלל פלך ופלך וכל
 עיר ועיר לראות את משפט העם ומעשהו ולשום
 הפקוד למיטור כלל הדברים כמו שכתב הרצ צריש
 הלכות סנהדרין וא"כ נכסלה האזהרה עליהם צזה
 המקום ולא יצא צמנין אומנם חייבי מיתות או
 מלקות אינן נכללים בזה הלוי של הדיינים
 והלך לוי להם צדירור בתורה לומר שאלוה
 עליהם להרוג או ללקות החייב שדבר גדול הוא
 זה להסיר שפיכות דם האדם וגם מלקות לפעמים
 צל לידי מיתה ולכן אמר ר' ישמעאל צפ"ק
 דסנהדרין

תקמו כופר לנפש רוח וכן לא חסוד ולא חכס עליו דמסית ולא חגורו ממונו דנציא
 סקר

מרגניתא טבא

דכיון דגלי רחמנא צדיים זוממין שיטמנו ויראו בהכרזה מולא יוספיו חו לא לריך גבי מסית דילפינן
 ישמעו ויראו מסודי דאכתי תקשי אדרבה ה"ל לאוקמי לא יוספיו דמסית לגילוי מילתא דהכרזה ולא
 וסיפו דעדים זוממין ה"ל לאוקמי לאזהרה דהרי לא יוספיו דמסית מוקדם בתורה אומנם חייב צל להם
 בפירש מקובל דלא יוספיו דמסית חתי לאזהרה כיחא ודוק :
 שיש חיצה רח"י לחז"ל דהאי לא יוספיו דמסית ודאי לאזהרה חתי נכ"פ נתישבה קושי'
 הרמב"ן טל הרמב"ם שמכח אותם רח"י שחמלא ראו חז"ל לומר שהיא אזהרה ולא טעם .
 וק"ל :

ואת"ל

ואע"ג

דרבינו הרמב"ם לא הזכיר במלוא י"ו בלא תעשה דהאי אזהרה דלא יוספיו דמסית צל להם
 צפ"י מקובל . הרבה יש צמנין המלות שלא הזכיר שצא להם צפ"י מקובל . ובחיבורו הגדול
 כתב שמפי השמועה למדו עיין עליהם ותשכח וחדא מינייהו לא ימותו אבות על בנים . שצמנין המלות
 לא הזכיר שצא להם צפ"י מקובל ובספרו כתב שמפי השמועה למדו :

שוב

כתב הרמב"ן וז"ל . ובודאי מלינו בתורה טעמים וכו' ויחלל זרעו צמיו . עכ"ל . כבר
 הוכחתי דלא ירבה נשים ולא יסיר לבבו של ר' יהודה וחכמים לא צל בלשון לאו לשום
 מניעה . ואעפ"כ כתב רחמנא בלשון לאו עיין לעיל ודוק :

תו

כתב הרמב"ן וז"ל . ואומנם שנשאל מצעל הלכות כמאמר הרצ . וכו' אבל הכולן אזהרת צ"ד
 עם אזהרת עשה . הנה אף אם נודע שטובה הללה זו לצעל ההלכות שימלא
 מענה לשואלו מאיזה דבר הוא מונע . מאחד שדרשו בספרי דולא תחטיא את הארץ להזהיר צ"ד על כך .
 א"פ"כ אין מדרשות הספרי הזה קתירה למה שהשריש לנו רבינו בשורש הזה שאין למנוח טעם המלוא
 מלוא בפני עצמה . אעפ"י שצא טעם המלוא בלשון לאו . דכל מקום שנוכל לומר שצא לטעם המלוא .
 נספרש אותו לטעם המלוא ולא למניעה . והא דדרשו בספרי הנ"ל ולא תחטיא להזהיר צ"ד טל כך . אע"ג
 שיכולין לנו לומר שצא לטעם המלוא . כאלו יאמר כי אם חתה עושה זה חרבה הפסד בארץ כמ"ש רבינו
 בפחילם שורש זה . י"ל דינא להם לחז"ל דלא תחטיא את הארץ הוא אזהרה לצ"ד ולא טעם לאיסור
 הקדוש . מהא דלעיל מינ' באיסור הקדוש דבר הכתוב בלשון נסתר לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה
 ולא תחטיא את הארץ דבר הכתוב לנוכח . ואי ס"ד דלעטם לאיסור הקדוש . ר"ל דאם חתה עושה זה
 חרבה הפסד בארץ . הכי ה"ל למיכתב ולא יחטיא את הארץ כמ"ש באיסור הקדוש . ולא יוכל . א"ו דהיא
 אזהרה מיוחדת לצ"ד . ודוק :

והנראה

לי לשיטת רבינו דודאי לא תחטיא את הארץ הוא טעם לאיסור הקדוש הוא לא יוכל בעלה
 הראשון לשוב לקחתה . כמשמעות פשטה דקרא . ומדבא העטם בלשון נוכח לא תחטיא
 לא כמו שצא הלוא הקדוש בלשון נסתר לא יוכל . ניחא ל"י לרבינו לפרש דגם לאו לא יוכל בעלה הראשון
 וכו' לצ"ד קא מזהיר רחמנא שיהיו הם העומדים בפרץ לגדור שלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה . וצא
 בלשון מדוקדק לא יוכל ודוק :

ולפ"י

צא העטם בלשון נוכח ולא תחטיא ג"כ מדוקדק דהרי לפירש זה גם הלוא הראשון צל לצ"ד
 לנוכח אדם הצ"ד תעמדו בפרץ לגדור שלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה וע"ז צא העטם
 כלומר

הרמב"ן שורש החמישי מגלת אסתר סה

ואנו מות יומת אביו ואנו קלל דמיו זו והוא
 צנותן טעם כי עש' נכלה גדול' שנתחייב עליה
 דמיו ואין חכמים רואין בעצור כל זה
 שלא לדרשו למקלל אותם לאחר מיתת אע"פ
 שאינן מרגישים והמכה פטור כמו שנתבאר בפרק
 חשיעי מסנהדרין (דף פ"ה ע"ג) (ז) וכן
 היה ראוי לפי דעת הרב שנאמר בפסוק וכל
 ישראל ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות כדבר
 הרע

(ז) כי גם לאו ולא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה שלריך שנאמר כי הוא טעם לדעת הרב
 ומ"מ למדו ממנו אזהרה לנקיטת וגם הרב מנחו כבד אמרתי כי צוה שאין צהם לדרוש דבר
 נאמר מרגניתא שבא

אביו ואנו והא דקמך לבסוף קללה לאנו . היינו משום דאביו ואנו קלל הוא טעם למה שקדם איש כי יקלל
 אביו ואנו מות יומת כלומר דלכך מות משום שעשה נכלה גדולה שקלל אביו ואנו ומש"ה קמך קללה
 לאנו . דקללה אנו היא נכלה יותר גדולה מקללה אביו כנ"ל משא"כ השתא דכתיב דמיו זו אחר אביו
 ואנו קלל ומוכרח שאביו ואנו קלל אינו טעם למה שקדם כמ"ס לעיל . הוקשה לר' יאשי' למה קמך לבסוף קללה לאנו
 מאחר שאינו טעם למה שקדם וה"ל לסמוך קללה לאביו כברייתא דקרא א"ו דאמי לחלק . והיינו דפריך הש"ס אלא
 לר' יאשי' מא"ל . דהשתא אילערך למיכתב דמיו זו אחר אביו ואנו קלל לאגמורין דאביו ואנו קלל אינו
 טעם למה שקדם ויש ללמוד מדקמך לבסוף קללה לאנו . שאנו שאינו אביו חייב . דכלא"ה הייתי אומר
 דאביו ואנו קלל הוא טעם למה שקדם וליכא למילף מדקמך לבסוף קללה לאנו דלחלק אמי כנ"ל ודוק :
אמנם יש לדחות דלעולם אביו ואנו קלל הוא טעם למה שקדם . והא דכתב רחמנא דמיו זו אחר
 אביו ואנו קלל ולא קודם . היינו משום דמיו זו אמי לאגמורין דמיתתו בסקילה . ועל מה
 שמייתתו בסקילה . אין צוה שעשה נכלה גדולה וקלל אביו ואנו צנותן טעם . דבשלמא על מה שחייב
 המקלל אביו מיתת אע"פ דמקלל אדם אחר אינו במיתה . יש צנותן טעם דשאני מקלל אביו ואנו שעשה
 נכלה גדולה וקלל אביו ואנו והיינו דקיים אביו ואנו קלל וכמו שפירש הרמב"ן . אבל על מה שמקלל
 אביו ואנו בסקילה אינו צנותן טעם שהרי מכה אביו ואנו שג"כ נכלה גדולה עשה שהכה אביו ואנו ואפ"ה
 אינו בסקילה אלא בחנק :

ואין לומר דלפוס סברא דקיימין שאביו ואנו קלל אמי לטעם למה שקדם ולא לחייב על אחר מיתה .
 א"כ ראוי שנאמר שגם מכה אביו ואנו בסקילה בק"ו ממקלל אביו ואנו כמ"ס החוק' דר"ה ומה
 מכה אביו ואנו ע"ש בפ' הנחנקין . דהרי לפוס מאי שאני מדקדק דאי לטעם למאי שקדם אמי האי אביו
 ואנו קלל מהראוי ה' דליכתוב דמיו זו קודם מקלל אביו ואנו כדי שיהא אביו ואנו קלל נמי טעם למה שהחמירה
 התורה במיתת המקלל אביו ואנו וחייבתו סקילה . כימא באמת מכה אמי דקדוק גופא . מדלא כתבה רחמנא דמיו
 זו קודם אביו ואנו קלל ש"מ דמכה אביו ואנו אינו בסקילה ולכך לא כתב רחמנא דמיו זו קודם אביו
 ואנו קלל משום דלמה שמקלל אביו ואנו בסקילה . אין באביו קלל צנותן טעם שהרי מכה אביו ואנו
 ג"כ עשה נכלה גדולה שהכה את אביו ואת אנו ואפ"ה אינו אלא בחנק . ולעולם אימא אביו ואנו קלל
 אמי לטעם למה שקדם . ותקשי לשיטת הרמב"ם קוש"י הרמב"ן דמנא להו לחכמים לדרוש מאביו ואנו קלל
 לחייבו על אחר מיתה . ודוק :

לכן כ"ל פשוט דינא להם להז"ל דאביו ואנו קלל אינו טעם למה שקדם אלא אמי לעונש מיוחד על
 מקלל לאחר מיתה . דאי אמי לטעם על מה שקדם . תקשי למה נטר הכתוב ליתן טעם באיש איש
 כי יקלל אביו ואנו מות יומת הנאמר בפ' קדושים ולא נתן טעם על מקלל אביו ואנו מות יומת הנאמר
 בפ' משפטים . א"ו דקרא יתירא הוא לאגמורין לחייבו מיתה את המקלל אביו ואנו לאחר מיתתו . דהשתא
 ודאי ליכא לאקשו' דה"ל למיכתב הקרא יתירא בפ' משפטים דבקרא יתירא ואי אין קפידא היכא דכתבי'
 כתבי' . אבל אי הוא טעם למה שקדם כלומר צנותן טעם למה מקלל אביו ואנו במיתה ודאי קשה למה
 לא כתבה רחמנא לטעם על מקלל אביו ואנו מות יומת הנאמר בפ' משפטים שהוא מוקדם בתורה ומו לא
 מידי :

תו כתב הרמב"ן ז"ל ך וכן ה' ראוי לפי דעת הרב שנאמר בפסוק וכל ישראל וכו' וכתבו הרב צמח"ט י"ז
 בלחיון . וכו' עכ"ל כ"ל די"ל שבה להם בפירוש מקובל מפי משה דהאי ולא יוסיפו לעשות הנאמר
 במסית אמי ללאו . אזהרה למסית . ויש לי רא' גדולה שזה בא להם בפ' מקובל מפי משה . והוא דבמס'
 מכות (דף ד' ע"ג) פריך הש"ס ורבנן האי ולא הענה ברגל עד שקר מאי דרשי ב' . ומשני האי מצעי
 ל' לאזהרה לעדים זוממין . ור"מ אזהרה לעדים זוממין מכ"ל א"ר ירמ' נפקא ל' מוהנשארים ישמעו
 ויראו ולא יוסיפו עוד . ורבנן האי מצעי ל' להכרזה . ור"מ הכרזה מישמעו ויראו נפקא . הרי לפניך
 דרבנן לא מפקי אזהרה מלא יוסיפו דעדים זוממין דמצעי להו להכרזה . משום דלא משמע להו הכרזה
 מישמעו ויראו . ובסנהדרין (דף ס"ג ע"ג) דתני' וכו' דבר אחר לא ישמע על פיך אזהרה למסית ומדי' .
 ופריך הש"ס מסית צהדי' כתיב וכל ישראל ישמעו ויראו ולא יוסיפו וגו' וכו' . ומאי קוש'י דלמא הצרייתא
 אמי כרבנן דר"מ דלא משמע להו הכרזה מישמעו ויראו ואילערך ולא יוסיפו דמסית נמי להכרזה דהרי
 מסית צעי הכרזה כדאי' בשילתו הנחנקין ד' לריכין הכרזה וחשיב הסם מסית . דמ"ס האי ולא יוסיפו
 דמסית דפשיטא לש"ס דלאזהרה אמי . ומ"ס ולא יוסיפו דעדים זוממין דמסתבר להו דאחו להכרזה . וא"ל
 רביון

אין ראוי שחגלה ערותה ועל דעת חכמים צלמוד
(סנהדרין דף כ"ג) נדרש ויצא הללו השני
לחייב עליה לאחר מיתת בנו ואשת צנך היא
לומר לא אמרתי אלא כשים לצנך אישות זה
פרט לאנוסה ושפחה ונכרית . ה וכן הכתוב
(ו) במקלל אציו איש אשר יקלל את אציו ואם
אמו

ואמו כי אציו
מרגניתא מבא

כאמר שאשת צנך הוא עמם ללאו הקדום א"כ צנך הוא הפסק מאמר . ולא חגלה ערותה הוא מאמר עומד
בפני עצמו . ואין להקשות הלא ע"כ מוכרח שאשת צנך הוא עמם דאל"כ היא דכתב רחמנא למה לי .
דהכי ה"ל למיכתב אשת צנך לא חגלה ערותה . או לא חגלה ערות אשת צנך דכבר דרשו חז"ל להאי היא
ראשת צנך בסנהדרין (דף כ"ד) דאילערך למיכתב היא כדי דלא לחייב על כלתו שמים אחת משום כלתו
ואחת משום שם ראשת צנך . וז"ל הגמרא הבא על כלתו ופריך הש"ס ולחייב נמי משום אשת צנך דכבר דרשו חז"ל להאי היא
דהא שני לאווין הן ושני שמות הן ערות כלתך לא חגלה . אשת צנך היא לא חגלה ערותה . ומשני אמר
אציו פתח הכתוב בכלתו וסיים באשת צנך לומר כך זו היא כלתו זו היא אשת צנך . פרש"י וסיים באשת
צנך דכתיב היא . ומשמע היא האמורה למעלה ברישא דקרא והאי דהדר וכתב' לחייב עליה אף לאחר מיתה :

תו כתב הרמב"ן ה וכן הכתוב במקלל אציו ואמו וכו' אעפ"י שאין מרגישין והעכה פטור וכו' עכ"ל .
הנה אם כפי הנראה מדבריו לפום ריהטא שהעמם הוא שששה נבלה גדולה שנתחייב עליו בדמו .
אינני יודע עמם לעמם הזה . א"כ בכל חייבי מיתות ה' לו ליתן עמם זה שששה נבלה גדולה שנתחייב
עליו בדמו . ר"ל שגרם לעצמו מיתה : ועוד אציו ואמו קלל למה לי : דאם הפירש דמיו צו הוא העמם
ה"ל למיכתב איש כי יקלל אציו ואמו מות יומת דמיו צו וכו' לא . שהרי עיקר העמם הוא דמיו צו לפירוש
זה . וע"כ ל"ל דקושייתו דלמנח אציו ואמו קלל הוא עמם למה שקדם ואמר מקלל אציו ואמו מות יומת
ר"ל לכך מות יומת לפי שששה נבלה גדולה וקלל אציו ואמו . כבר השיע"ז בעל מגילת אסתר וז"ל .
כ"ל שאין זה עמם כלל שאין אמר שאציו ואמו קלל יהי עמם למה שאמר איש אשר יקלל וגו' . והרי זה
כאומר האוכל חזיר לוקה מפני שאכל חזיר שזה אינו עמם . ולכך פירשוהו רבותינו למקלל אותם לאחר
מיתה עכ"ל . ולי ה' נראה דהולאו חז"ל דאציו ואמו קלל אינו עמם . אלא אפי' לעונש מיוחד למקלל
אחר מיתה . והא דכתב רחמנא אציו ואמו קלל דמיו צו . ואי ס"ד דאציו ואמו קלל הוא עמם . למה
שחייבו התורה מיתה עפי הוה נדיף להקדים דמיו צו לאציו ואמו קלל דהשתא הוי עעמא נמי למה שהחמירו
התורה להמיתו במיתה האמורה שהיא סקילה כדילפינן מגז"ש דדמיהם צם משום שששה נבלה גדולה שקלל
אציו ואמו . ומדכתב רחמנא אציו ואמו קלל דמיו צו ש"מ דאפי' לאגמורין דאם קלל אציו ואמו לאחר מיתה
דמיו צו שחייב סקילה . ואין להקשות א"כ מנלן דמקלל אציו ואמו צהייהם חייב סקילה . דלמנח אינו אלא
חנק כסחם מיתה האמורה בתורה . ועל אחר מיתה חייב סקילה מגז"ש דדמיהם צם . ז"ל דילפינן בק"ו
השתא אלאחר מיתה חייב סקילה אומחיים לא כ"ש . ולא שייך הכא אין עונשין מן הדין . דכיון דכתיב
מות יומת ולא ילפינן בק"ו אלא פירוש דמות יומת אין זה עונשין מן הדין דלא הוה אלא גילוי מילתא
בעלמא . כדיליף הש"ס בסנהדרין (דף כ"ב) דמות יומת דרולא הוא סייף מק"ו דעבד כנעני . ואי ס"ד
דזה מיקרי אין עונשין מן הדין היכי יליף בק"ו . מעבד כנעני להחמיר ברולא ולפרש מות יומת הנאמר
סחם שהוא סייף . א"ו דזה לא הוה אלא גילוי מילתא בעלמא . וכן ל"ל לפי מה שכתבו התוספ' בד"ה
ומה מכה אציו ואמו . וא"ה מה למכה שכן בחנק . תאמר במקלל שכן בסקילה . וי"ל דהיא גופא ילפינן
השתא דמכה אציו בסקילה בק"ו ומקלל עכ"ל . וקשה הא אין עונשין מן הדין אלא ע"כ כיון דכתיב דמכה
אציו ואמו מות יומת צהדי' הא דילפינן בק"ו פירושא דמות יומת לא הוה אלא גילוי מילתא בעלמא .
ואין להקשות דנוקי אציו ואמו קלל דמיו צו במקלל אומחיים ואיש כי יקלל אציו ואמו מות יומת במקלל
לאחר מיתה . די"ל דמסתבר לאוקמי רישא דקרא בומחיים וסיפא בלאחר מיתה דומחיים אית לי' קדימה
עבצית מלאחר מיתה וק"ל :

אמנם קש"י לפ"ז מאי פריך הש"ס הניחא לר' יונתן דמייסיר לי' קרא אציו ואמו לדרשא דחייב
אלאחר מיתה אלא לר' יאשי' מאי איכא למימר . דתני' אשר יקלל את אציו ואמו אין לי
אלא אציו ואמו . אציו שלא אמו ואמו שלא אציו מניין . ת"ל אציו ואמו קלל אציו קלל אמו קלל . פרש"י
בראש המקרא סמך קללה לאציו . ובסוף סמך לאמו . ולכל הכ"ל מאי קושי' דלמנח לחלק ילפינן מדבראש
המקרא סמך קללה לאציו . ובסוף סמך לאמו . ומקלל לאחר מיתה דחייב יליף מדכתיב דמיו צו אחר אציו
ואמו קלל . והנראה בישוב זה הוא . עפ"י מה שראיתי באיזה מפורש קדמון וכעת חזיל שיני שם החכם
שפירש דלכך סמך בסוף קללה לאמו משום דאציו ואמו קלל הוא עמם למה שגזרה עליו התורה מיתה .
כלומר לכך מקלל אציו ואמו מות יומת משום דנבלה גדולה עשה שקלל אציו ואמו וכמו שהעמם הרמב"ן
הכ"ל . ובקללות אמו הוא יותר נבלה מבקללות אציו . שאמו ווראית . משא"כ אציו . והיינו דסמך קללה
לאמו כלומר נבלה גדולה עשה שקילל אציו . וביותר כשקלל אמו שהיא וראית ע"כ ראיתי זה כמה שנים
במפורש קדמון . ואף אנא אענה אצתרי' . לפי דרכי שיותר נבלה בקללת אמו מבקללת אציו . לפי שטעם
האנושית לכבד את אמו יותר מאציו . כדאי' צמס' קידושין . א"ר גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם
שהבן מכבד את אמו יותר מאציו . שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים אב לאם וכשמבזה ומקלל אציו ואמו
קללת אמו יותר נבלה מקללת אציו שנשתנה עליו סדרי הצריות . וק"ל :

ובזה יתישב דודאי אי לאו דכתב רחמנא דמיו צו בחר אציו ואמו קלל . לא הוה מלי' ר' יאשי' למילף
מדסמך קללה לבסוף לאמו . דאמו שלא אציו חייב . דהיינו אומר לעולם אינו חייב עד שיקלל

אשת צנך ונ"ש א"כ פעם אחרת לא חגלה
ערותה צא לחייב לאחר מיתת בנו כמו שדרשו
חכמים וגם כי דרשו מאשת צנך שהיא הטעם
ואמרו לא אמרתי אלא כשים לצנך אישות זה
פרט לאנוסה ולשפחה ונכרית הנה לא אמרו
שלשון זה של אשת צנך יצוא לחייב או לפטור
את אלה רק אחר כי לשון אשת צנך פירש לנו
שהלאוין האלה מכלתו הן דוקא כשים לצנך אישות זה . ומה שאמר עוד (ו) כי אציו

ואמו כי אציו
מרגניתא מבא

כאמר שאשת צנך הוא עמם ללאו הקדום א"כ צנך הוא הפסק מאמר . ולא חגלה ערותה הוא מאמר עומד
בפני עצמו . ואין להקשות הלא ע"כ מוכרח שאשת צנך הוא עמם דאל"כ היא דכתב רחמנא למה לי .
דהכי ה"ל למיכתב אשת צנך לא חגלה ערותה . או לא חגלה ערות אשת צנך דכבר דרשו חז"ל להאי היא
ראשת צנך בסנהדרין (דף כ"ד) דאילערך למיכתב היא כדי דלא לחייב על כלתו שמים אחת משום כלתו
ואחת משום שם ראשת צנך . וז"ל הגמרא הבא על כלתו ופריך הש"ס ולחייב נמי משום אשת צנך דכבר דרשו חז"ל להאי היא
דהא שני לאווין הן ושני שמות הן ערות כלתך לא חגלה . אשת צנך היא לא חגלה ערותה . ומשני אמר
אציו פתח הכתוב בכלתו וסיים באשת צנך לומר כך זו היא כלתו זו היא אשת צנך . פרש"י וסיים באשת
צנך דכתיב היא . ומשמע היא האמורה למעלה ברישא דקרא והאי דהדר וכתב' לחייב עליה אף לאחר מיתה :

תו כתב הרמב"ן ה וכן הכתוב במקלל אציו ואמו וכו' אעפ"י שאין מרגישין והעכה פטור וכו' עכ"ל .
הנה אם כפי הנראה מדבריו לפום ריהטא שהעמם הוא שששה נבלה גדולה שנתחייב עליו בדמו .
אינני יודע עמם לעמם הזה . א"כ בכל חייבי מיתות ה' לו ליתן עמם זה שששה נבלה גדולה שנתחייב
עליו בדמו . ר"ל שגרם לעצמו מיתה : ועוד אציו ואמו קלל למה לי : דאם הפירש דמיו צו הוא העמם
ה"ל למיכתב איש כי יקלל אציו ואמו מות יומת דמיו צו וכו' לא . שהרי עיקר העמם הוא דמיו צו לפירוש
זה . וע"כ ל"ל דקושייתו דלמנח אציו ואמו קלל הוא עמם למה שקדם ואמר מקלל אציו ואמו מות יומת
ר"ל לכך מות יומת לפי שששה נבלה גדולה וקלל אציו ואמו . כבר השיע"ז בעל מגילת אסתר וז"ל .
כ"ל שאין זה עמם כלל שאין אמר שאציו ואמו קלל יהי עמם למה שאמר איש אשר יקלל וגו' . והרי זה
כאומר האוכל חזיר לוקה מפני שאכל חזיר שזה אינו עמם . ולכך פירשוהו רבותינו למקלל אותם לאחר
מיתה עכ"ל . ולי ה' נראה דהולאו חז"ל דאציו ואמו קלל אינו עמם . אלא אפי' לעונש מיוחד למקלל
אחר מיתה . והא דכתב רחמנא אציו ואמו קלל דמיו צו . ואי ס"ד דאציו ואמו קלל הוא עמם . למה
שחייבו התורה מיתה עפי הוה נדיף להקדים דמיו צו לאציו ואמו קלל דהשתא הוי עעמא נמי למה שהחמירו
התורה להמיתו במיתה האמורה שהיא סקילה כדילפינן מגז"ש דדמיהם צם משום שששה נבלה גדולה שקלל
אציו ואמו . ומדכתב רחמנא אציו ואמו קלל דמיו צו ש"מ דאפי' לאגמורין דאם קלל אציו ואמו לאחר מיתה
דמיו צו שחייב סקילה . ואין להקשות א"כ מנלן דמקלל אציו ואמו צהייהם חייב סקילה . דלמנח אינו אלא
חנק כסחם מיתה האמורה בתורה . ועל אחר מיתה חייב סקילה מגז"ש דדמיהם צם . ז"ל דילפינן בק"ו
השתא אלאחר מיתה חייב סקילה אומחיים לא כ"ש . ולא שייך הכא אין עונשין מן הדין . דכיון דכתיב
מות יומת ולא ילפינן בק"ו אלא פירוש דמות יומת אין זה עונשין מן הדין דלא הוה אלא גילוי מילתא
בעלמא . כדיליף הש"ס בסנהדרין (דף כ"ב) דמות יומת דרולא הוא סייף מק"ו דעבד כנעני . ואי ס"ד
דזה מיקרי אין עונשין מן הדין היכי יליף בק"ו . מעבד כנעני להחמיר ברולא ולפרש מות יומת הנאמר
סחם שהוא סייף . א"ו דזה לא הוה אלא גילוי מילתא בעלמא . וכן ל"ל לפי מה שכתבו התוספ' בד"ה
ומה מכה אציו ואמו . וא"ה מה למכה שכן בחנק . תאמר במקלל שכן בסקילה . וי"ל דהיא גופא ילפינן
השתא דמכה אציו בסקילה בק"ו ומקלל עכ"ל . וקשה הא אין עונשין מן הדין אלא ע"כ כיון דכתיב דמכה
אציו ואמו מות יומת צהדי' הא דילפינן בק"ו פירושא דמות יומת לא הוה אלא גילוי מילתא בעלמא .
ואין להקשות דנוקי אציו ואמו קלל דמיו צו במקלל אומחיים ואיש כי יקלל אציו ואמו מות יומת במקלל
לאחר מיתה . די"ל דמסתבר לאוקמי רישא דקרא בומחיים וסיפא בלאחר מיתה דומחיים אית לי' קדימה
עבצית מלאחר מיתה וק"ל :

אמנם קש"י לפ"ז מאי פריך הש"ס הניחא לר' יונתן דמייסיר לי' קרא אציו ואמו לדרשא דחייב
אלאחר מיתה אלא לר' יאשי' מאי איכא למימר . דתני' אשר יקלל את אציו ואמו אין לי
אלא אציו ואמו . אציו שלא אמו ואמו שלא אציו מניין . ת"ל אציו ואמו קלל אציו קלל אמו קלל . פרש"י
בראש המקרא סמך קללה לאציו . ובסוף סמך לאמו . ולכל הכ"ל מאי קושי' דלמנח לחלק ילפינן מדבראש
המקרא סמך קללה לאציו . ובסוף סמך לאמו . ומקלל לאחר מיתה דחייב יליף מדכתיב דמיו צו אחר אציו
ואמו קלל . והנראה בישוב זה הוא . עפ"י מה שראיתי באיזה מפורש קדמון וכעת חזיל שיני שם החכם
שפירש דלכך סמך בסוף קללה לאמו משום דאציו ואמו קלל הוא עמם למה שגזרה עליו התורה מיתה .
כלומר לכך מקלל אציו ואמו מות יומת משום דנבלה גדולה עשה שקלל אציו ואמו וכמו שהעמם הרמב"ן
הכ"ל . ובקללות אמו הוא יותר נבלה מבקללות אציו . שאמו ווראית . משא"כ אציו . והיינו דסמך קללה
לאמו כלומר נבלה גדולה עשה שקילל אציו . וביותר כשקלל אמו שהיא וראית ע"כ ראיתי זה כמה שנים
במפורש קדמון . ואף אנא אענה אצתרי' . לפי דרכי שיותר נבלה בקללת אמו מבקללת אציו . לפי שטעם
האנושית לכבד את אמו יותר מאציו . כדאי' צמס' קידושין . א"ר גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם
שהבן מכבד את אמו יותר מאציו . שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים אב לאם וכשמבזה ומקלל אציו ואמו
קללת אמו יותר נבלה מקללת אציו שנשתנה עליו סדרי הצריות . וק"ל :

ובזה יתישב דודאי אי לאו דכתב רחמנא דמיו צו בחר אציו ואמו קלל . לא הוה מלי' ר' יאשי' למילף
מדסמך קללה לבסוף לאמו . דאמו שלא אציו חייב . דהיינו אומר לעולם אינו חייב עד שיקלל

הרצ לא נגזר עליהם היות לאוין אף כי לא יחזאר מהמקרא היותם טעם ומה שאמר עוד (ה) כי לאו של לא חגלה ערותה האומר באשת הבן לפי דרכו של הרצ אינו רק לטעם והנה מלינו שהחכמי דרשו לחייב עליה לאחר מיתת בנו כ"ל כי אין הלאו טעם אלא אשת צנך הוא הטעם וכן הוא פי' הפסוק ערות כלתך לא חגלה כי רעה גדולה היא זאת יען שהיא אשת

ליקרע מי כתיב שלא יקרע וכן אמרו שם המזי' ששן מעל האפוד ליקה והמסיר צדי ארון לוקה וצכולן הקשו שהן טעמים למלוא שקדמה דהכי קאמר רחמנא עצדינהו שפיר כדי שלא יזוח ולא יסורו והשיבו מי כתיב שלא יזוח ושלא יסורו ומאלו נלמוד שכל מקום שנא' צחורה לאו מוסיף על המלוא ואינו טעם מפורש למה שקדם כתפוס אותו לאו צפני ענוני כמו לא יקרע ולא יזח . וכן כתובים רבים (ה) ד

כגון ערות כלתך לא חגלה אשת צנך היא לא חגלה ערותה על דרכו של הרצ אינו אלא לטעם למה שקדם כי רעה גדולה היא שהיא אשת צנך שהוא חייב צנזוך ואחיה מחסיי צאהצתו

אין

מרגניתא טבא

ע"ש ואי ס"ד דמבעצת הארון יהיו הבדים לא משמע שיטעה באופן שיהיו הבדים קבועים בחוך העצצת אלא המשמעות הוא מלא יסורו ר"ל דמלא יסורו הוא דייק ר' יוסי בר חנינא שלריך ליתן הבדים בטב"ס בדוחק שלא יסורו . תקשי מאי רומי' דלמא לעולם כדמשמע מוהבא הבדים שיהיו הולכין ובאין . והא דכתיב ולא יסורו . היינו ללאו דאזהר רחמנא שלא יסורו כדקאמר הש"ס לעיל . המסיר צדי ארון לוקה . ולעולם אינה מלוא שיתנס בדוחק בטב"ס הארון . א"ו דמשמע ל"י לר' יוסי ב"ח . שיתן הבדים בדוחק בחוך העצצת מעצצת הארון יהיו הבדים ורמי קראי אהדרי שפיר . וכן משמע מדמייטי הש"ס התם תניא נמי הכי בעצצת הארון יהיו הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומם וכו' הרי דנקט רק קרא דבעצצת הארון יהיו הבדים . ולא נקיט ולא יסורו ודוק :

רזן

שקשה לי על פי' רש"י שפי' ברומי' דר' יוסי ב"ח כתיב לא יסורו אלא אין זזין ממקומם וכתיב והבאת אלהם הולכין ובאין בחוכן עכ"ל . א"כ מאי רומי' דלמא לעולם הולכין ובאין בחוכן כמשמעות והבאת . ולא יסורו אחי ללאו . דכל המסיר צדי ארון לוקה . ומיהו יש ליטב דס"ל לרש"י דודאי פשעה דקרא משמע שלא יסורו אחי לטעם עצדינהו שפיר כדי שלא יסורו . אלא דילפינן מיני' נמי לאו דכל המסיר צדי ארון לוקה מדלא כתיב שלא יסורו וכמו שפרש"י בחומש צפ' תלוא לא יקרע כדי שלא יקרע . והקורע עובר בלאו שזה מומי' לאוין שבחורה . והקשה ב ל ס' נחלת יעקב דהכי מוזכי שטרא לבי תרי . שפי' הכתוב הוא שלא יקרע ושגם הוא מומי' הלאוין . ואלו בגמ' דיומא משמע דאם הפירוש הוא שלא יקרע אז אינו מומי' הלאוין . מדפריך הש"ס ודלמא ה"ק רחמנא עביר ל"י שפיר כי היכי דלא נקרע . ומשני מי כתיב שלא יקרע . וחירן דס"ל להרצ דבגמ' ה"פ ודלמא עלה עובה בלבד קמ"ל ולא אחי למנין המלות . ומשני מי כתיב שלא יקרע הלכך למנין לאוין נמי אחי עכ"ל . והא דהוכרח הר"אם לפרש דהא דכתיב רש"י ולא יסורו מומי' לעולם היינו משום דכתיב לעיל מיני' בעצצת הארון יהיו הבדים ולא פירש שטעמו של רש"י הוא מדלא כתיב שלא יסורו . כמו שמוכרחים לנו לפרש לפירוש בגמ' הנ"ל דלא יסורו אחי לטעם וגם ללאו מדלא כתיב שלא יסורו . היינו משום דהוקשה לו להר"אם דלמא לא פי' רש"י בחומש גבי לא יסורו כדי שלא יסורו והמסיר צדי ארון עובר בלאו . כמו שפי' גבי לא יקרע . והוא כיחא ל"י דרש"י חזר בפירוש החומש מפירוש בגמ' שלריכין לנו לפרש לפירוש דשם דלא יסורו משמע לטעם וללאו כנ"ל . אלא ס"ל צפי' החומש דלא יסורו לא משמע כלל לטעם והוקשה לו הא גבי לא יקרע פי' לטעם וללאו . ולכך נחן הר"אם טעם דשאיני גבי לא יסורו דע"כ א"א לפרש לטעם שהרי כתיב לעיל מיני' בעצצת הארון יהיו הבדים וכנ"ל ודוק העיב :

ובזה

יש ליטב הא דפריך אביי צפ"ג דמס' מכות (דף כ"ב) וליחשוב נמי המזיח החשן מעל האפוד והמסיר צדי הארון . וי"ל אמאי לא פריך אביי נמי וליחשוב הקורע בגדי כהונה . דהרי כל הני הלכתא ר"ל ולא יזח ולא יסורו ולא יקרע דחשיבין ללאוי מחד עינא הוא מדלא כתיב שלא יקרע ושלא יסורו ושלא יזח . אמנם לכל הנ"ל כיחא . דאביי לא משמע ל"י מדלא כתיב שלא יקרע צפי' שהוא לאו לקורע בגדי כהונה שילקה . דכלא ש"ן נמי משמע ל"י לטעם ושאיני לא יזח . ולא יסורו דהתם א"א לומר לטעם דגבי לא יסורו כתיב ל"ל מיני' בעצצת הארון יהיו הבדים וכנ"ס הר"אם . וגבי לא יזח כתיב לעיל מיני' להיות על חשב האפוד כנש"ל . ודוק :

תו

כתב הרמב"ן וז"ל וכן כתובים רבים **ך** כגון ערות כלתך וכו' פרע לאנוסה ושפחה ונכרית עכ"ל הנראה לי דהכריחו חז"ל דאשת צנך לא חגלה ערותה למה לי ה"ל למיכתב ערות כלתך לא חגלה אשת צנך היא ותו לא . דהוא משמע שפיר לטעם כמו שפי' הרמב"ן כנ"ל . ומדהדר כתב רחמנא לא חגלה ערותה ש"ס דאשת צנך היא לא חגלה ערותה אחי לאזהרה מיוחדת להזהיר על אחר מיתת בנו . וגם אין להקשות דלמא אשת צנך היא הוא טעם למה שקדם . ולא חגלה ערותה אחי להזהיר על אחר מיתת בנו ומכ"ל לדרוש מאשת צנך פרע לאנוסה שפחה ונכרית . כיון דאשת צנך אינו מיותר דאחי לטעם . דבשלמא אי אחי ללאו שפיר יש לדרוש מאשת צנך פרע לאנוסה וכו' דאל"כ לכתוב היא לא חגלה ערותה משא"כ אי אחי לטעם ע"כ לריך צנות ר"ל אשת צנך דהרי הוא עיקר הטעם מפני שהוא אשת צנך שהוא מחוייב צנזודיך ואחיה מחסיי צאהצתו כמו שהטעי' הרמב"ן כן כנ"ל . וכמו שרמז קושי' זו הרמב"ן ז"ל בלשונו שכתב ואשת צנך היא לומר לא אמרתי אלא כשיש אישות לצנך וכו' ודוק :

די"ל

דלא הי' נראה להם להחמינו ז"ל לחלק הפסוק ולומר דאשת צנך הוא טעם ולא חגלה ערותה הוא עומד בפ"ש לאזהרה לאחר מיתת בנו דמשמעות הפסוק לא חגלה ערותה עלה דאשת צנך קאי . והטעם מוכיח דאין אשת צנך היא טעם למה שקדם . ולא חגלה ערותה הוא מאמר עומד בפני עצמו לאזהרה כנ"ל . דאל"כ ה"ל להעמיד האהבה תחת תיבה היא . שהרי אם נאמר

עליו שמה שחמור הכתוב ולא תחטא את הארץ
של נחלה הוא לפיכך שמה היו צאים עתה
עליה היה לריק להזכיר ופשיטא שאף בכל
מקום שיהיו תכנה זו המלוכה שכתב הכתוב צקלה
כל מלוכה שאינה תלויה בארץ נוכח צין בארץ
צין בחולה לארץ וכדאיתא בנחמני' צפ"ק קדושין
(ד' ז"ו ע"ג) וזו חוצה הגוף הוא . בזה
הדרך יתפרש גם כן פסוק ולא תחטא את הארץ
ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה .
ומה שאמר עוד (ג) שכתב מנה הרב לאוין שהם
צנותני טעם אני לא רחמים . ואם מנאם
תמה אני עליו שהוא ישר שרשו . חזל לפי
דעתי כי כל הללו שמה לא יסבור בהם היות' טעם ולכן ימנע . ומה שהביא עוד (ד)
הביא דיומא צפרק כ"ג שכתב שאינו טעם רק כאשר יפרש הפסוק היותו טעם והוא שישים
בו שין . שאני התם לפי שיש לדרשם ללאוין צפני עלמין שיצואו למנוע איזה דבר ולכן לא
אמר היותם טעם רק לאוין מיוחדים חזל כשאין חלוו צל להזכיר על דבר כגון אותם שהביא
הרב

מרגניתא טבא

לומר דס"ל להרמ"בן באמת גם לר' יהודה ולחכמים אם הרבה נשים שמקירות לבנו עובר צד'
לאוין א' על לאו דלא ירבה וא' על דלא יקור לבנו שגרם לעלמו שהקירו לבנו . דא"כ תקשי
מנלי' לר"ש לדרוש מדכתיב רחמנא ולא יקור אפי' אחת ומקירה לבו . דאינא על אחת אינו עובר . ואינו
עובר אלא כשנרבה נשים . ואי נשום דא"כ ליכתוב לא ירבה ולישתוק כיון דכלל"ה דרשינן טעמא דקרא
מעלמינו כדאי' בגמ' הנ"ל דלמא משום הכי כתוב רחמנא העטם צפי' כדי שיעבור גם על לאו דלא יקור
לבנו . דאם היינו דורשים העטם מעלמינו לא הי' עובר אלא על לאו דלא ירבה ודוק :

אמנם

משמע חכמים מוכרח דאף שכל העטם בלשון לאו ואינו מוסיף ואינו גורע לא תפסינן ללאו
מיוחד דהרי חכמים אינם גורעים ולא מוסיפין מכה לא יקור וכבר הוכחתי דאינו עובר צד'
לאוין כנ"ל :

תו כתב הרמ"בן **ג** וכבר מנה הרב ז"ל עלמו לאוין וכו' וכן כתובים רבים כנ"ל . והנראה לי שב
קוש"ז
בספר ערוגת הבושם צפ' השני כשנמנה שינושי הו"ו . מנה ו"ו הקיבה רק לא ירבה לו סוקים ולא יקור
לבנו . ר"ל שהו"ו משמש במקום ש"ן שנותן עטם וקיבה למה שקדם כמו ולא יקור לבנו שהו"ו הוא
במקום ש"ן וכן מנה ו"ו במקום ש"ן אשר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ר"ל כאלו כתיב דבר
אל בני ישראל שיקחו לי תרומה ע"ש . וכיון שכן י"ל דהיינו דמשני הש"ס מי כתיב שלא יקרע ר"ל שאינו
כתיב ולא יקרע צו"ו הקיבה . אלא כתיב לא יקרע בלא ו"ו הקיבה ולכך דרשינן ללאו . ולא לטעם .
דאלו הי' עטם ה"ל למיכתב ולא יקרע צו"ו הקיבה . וע"ד זה היינו נמי דמשני מי כתיב שלא יקורו .
ר"ל מי כתיב צו"ו הקיבה ולא יקורו הא לא יקורו כתיב וכנ"ל . ואע"ג דבהא דמשני בלא יזה מי כתיב
שלא יזה . א"א לפרש כן שהרי באמת כתיב ולא יזה צו"ו . יש לפרש דהא דמשני מי כתיב שלא יזה .
דה"ק דאי אפשר לומר ולא יזה החשן מעל האפור הוא עטם כמו שאומר המקשה עבדינהו שפיר כדי שלא
יזה . דא"כ הכי הוה לי' למיכתב וירכסו את החשן מעבדו אל עבדת האפור צפתיל תכלת ולא יזה . נאמי
האי דכתיב וירכסו החשן וגומר צפתיל תכלת להיות על חשב האפור ולא יזה וגו' דהשתא להיות על חשב
האפור הוא העטם ר"ל וירכסו צפתיל תכלת כדי להיות החשן דבוק אל חשב האפור כמו שפרש"י בחומש
וז"ל להיות על חשב האפור להיות החשן דבוק אל חשב האפור . והיינו דמשני הש"ס מי כתיב שלא יזה
החשן ר"ל מי כתיב וירכסו צפתיל תכלת ולא יזה דיהא במשמע וירכסו צפתיל תכלת שלא יזה כדקאמר הא
כתיב וירכסו צפתיל תכלת להיות על חשב האפור דהשתא משמע דלהיות על חשב האפור הוא העטם כנ"ל .
ודוק :

ונ"ל

דע"ז הדרך פירש הרב מוהרר אלי' מזרחי ז"ל . ג"כ הא דמשני הש"ס שלא יקורו . שכתב על מה
שפ"י רש"י צפ' תרומה לא יקורו ממנו לעולם . וז"ל דאל"כ הא כתיב לעיל מיני' בעצת הארון
יהיו הצדים עכ"ל . וי"ל הא בגמ' דיומא הנ"ל יליף דלא יקורו אחי ללאו דהנקיר כדי הארון לוקה מדלא
כתיב שלא יקורו כנ"ל . ואמאי שביק הרא"ש ילפותא דהש"ס ונקע ילפותא אחרייתא מדכתיב לעיל מיניא
בעצת הארון יהיו הצדים . אלא ע"כ דהוא ז"ל מפרש דנאמי דמשני הש"ס מי כתיב שלא יקורו באמת ה"פ
מי כתיב והבאת את הצדים בעצת על ללעות הארון ולא יקורו שיהא במשמע והבאת את הצדים עבדינהו
שפיר שלא יקורו . הא כתיב והבאת את הצדים וגו' בעצת הארון יהיו הצדים ולא יקורו . דהשתא משמע
דבעצת הארון יהיו הצדים הוא עטם ר"ל והבאת את הצדים ועבדינהו שפיר שבעצות הארון יהיו הצדים
ר"ל שיתנס בעצת הארון את הצדים שיהיו בעצת הארון ולא יהיו הולכין ובאין כמו שאכריח זה קמן .
וא"כ ע"כ לא יקורו אחי ללאו דהנקיר כדי הארון לוקה . ודוק :

ועיינ

בגמ' דיומא (דף ע"ב) דמשמע דבעצת הארון יהיו הצדים אחי לאגמורין שיתן את הצדים בעצת
הארון בדוחק באופן שיהיו הצדים קבועים בעצת הארון ולא יהיו הולכין ובאין . דאי' התם ר'
יוסי בר חנינא רמי כתב בעצת הארון יהיו הצדים לא יקורו ממנו . וכתיב והובא את צדיו בעצות וכו'
ע"ש

ההוא כענין שחלקו (סנהדרין דף כ"א) ולא ירצה לו נשים ולא יסור לצדו (א) שזה הללו השני ודאי טעם למניעה שקדמה מריצוי הנשים ואע"פ כן נחלקו צו חכמי ישראל שר' יהודה דורש מה טעם לא ירצה נשים לא יסור ולימוד שמרצה נשים הוא וצדד שלא יהו מסירות את לבו כלומר שחייבה צדוקו צבסרות ור' שמעון דורש אותו לאו צפני עלמו חומר אפילו אחת ומסירה את לבו לא ישאנה אם כן למה נאמר לא ירצה דאפי' כאציגיל . הנה שמונו לאו צפני עלמו ליתורו (ב) ב ועוד לדבריו ראוי הוא שני גם צזה מה טעם לא יוכל צעלה הראשון נשוב לקחתה נשים ולא תחטיה את הארץ אשר י"י אלהיך נותן לך נחלה וא"כ אינו חסור צחולה לארץ כנעאמר (שם) מה טעם לא ירצה נשים לא

שאמר (א) כי לאו דלא יסור גם כי הוא טעם ח"ר שמעון צסנהדרין שהו' נדרוש ללאו צפני עלמו לחסור שלא ירצה אפי' כאציגיל . חני חומר כי אם תדקדק היטב צזאת הסוגיא תראה כי מה שדרש רבי שמעון פסוק זה ללאו הוא נפני שקצר שאיננו טעם שכן חומר שם צמסנה לא ירצה לו נשים אלא י"ח רבי יהודה חומר מרבי הוא לו וצדד שלא יהיו מסורות את לבו רבי שמעון חומר אפי' אחת ומסירה את לבו הרי זה לא לא ישאנה א"כ למה נאמר לא ירצה לו דאפילו כאציגיל . וקא צעי צגמרא למימרא דר' יהודה דריש טעמא דקרא ורבי שמעון לא דריש והא איתכח שמעינן להו וכו' ומשני צעלמא רבי יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאי הכא דמפרש טעמא דקרא מה טעם לא ירצה נשים ללא יסיר ורבי שמעון חומר לך מכדי צעלמא דרשינן טעמא דקרא א"כ לכחוצ קרא לא ירצה ולשחוק ואנא חמיני מה טעם לא ירצה נשים לא יסור לא יסור לאו לי אפי' אחת ומסירה את לבו הרי זה לא לא ישאנה אלא מה חני מקיים לא ירצה דאפילו כאציגיל הנה שרבי שמעון סובר דטעם לא ירצה אינו לא יסור לפי שדעתו הוא כי יש לנו לדרוש טעם לפסוק מעלמנו גם שלא נכתב צו טעם וא"כ לאו זה לא אילטרין לטעם אלא צא ללאו צפני עלמו חומר שאפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא לא ישאנה ולא ירצה משמעו דאפי' כאציגיל . אצל רבי יהודה שסובר שזכו טעם אל לא ירצה לא יוכל לדרוש ממנו דאפי' אח' ומסירה את לבו שלא ישאנה שמאחר שצא לטעם לא יצא ג"כ ללאו ולכן חומר מרצה היא צלדד שלא יהו מסירו' את לבו . ומה שאמר עוד (ב) כי לדברי הרב שאינו מונה לאוי הטעמי' ראוי הוא שאל' כי אינו חסור צח"ל להחזי' גרושמו אחרי שנסא' לפי שני' ולא תחט' את הארץ דמשמע דוק' צארץ . נרא' לי שאין זו קושיא

מרגניתא טבא עליו
נשים דלא יסור . ור' שמעון חומר לך מכדי צעלמא דקרא א"כ לכחוצ קרא לא ירצה ולשחוק ואנא חמינא מה טעם לא ירצה נשים לא יסיר . לא יסיר ל"ל אפי' אחת ומסירה את לבו ה"ז לא ישאנה וכו' אצל ר' יהודה שסובר שזה הוא טעם אל לא ירצה לא יוכל לדרוש ממנו דאפילו אחת ומסירה את לבו שלא ישאנה שמאחר שצא לטעם לא יצא ג"כ ללאו ולכן חומר מרצה הוא וצדד שלא יסירו' את לבו עכ"ל . חומס אין מדברי ר' יהודה דלא דריש ולא יסור ללאו צפני עלמו . קוש' לשיטת הרמ"בן דס"ל דכל מקום שצא העם צלשון לאו דרשינן ג"כ לאו צפני עלמו נוסף על העם . דהא דס"ל להרמ"בן דכ"מ שצא העם צלשון לאו דרשינן ג"כ לאו צפ"ע היכא דהעם הצא צלשון לאו מיותר לבגמרי ואינו צא לא להוסיף ולא לגרוע . הוא דרשינן כמי ללאו צפ"ע דעדיף לומר שצא ללאו צפ"ע משנאמר שהוא מיותר לבגמרי . אצל היכא שהעם צא להוסיף או לגרוע כמו העם דלא יסור לבדו דצא לגרוע לסברה ר' יהודה דמהעם ירשינן דנשים כשרות מרצה כאות נפשו . ואע"ג שצא צלשון לאו לא דרשינן ללאו צפ"ע כיון דאין העם מיותר . וכמו שביאר הרמ"בן זה צלשונו שכתב שלא ראינו לרבותינו צלמוד שיתפסו לאוי הסורה מיותרין להיותם טעם ללאו שקדם . אלא א"כ יאלו להוסיף ולגרוע צלמוד דין מחודש מן העם ההוא עכ"ל ודוק : **תו** כתב הרמ"בן וז"ל **ב** ויור לדבריו ראוי הוא שנאמר גם צזה וכו' אשר חני שוכן צחוכה . עכ"ל . קוש' זו אינני מביין למה נחיר לו צחוץ לארץ הלא המעשה צעלמה הוא חטא גדול כמו שאמר הכתוב לא יוכל צעלה הראשון לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הועמאה כי תועבה לפני ה' . ואי משום שהוסיף הכתוב לומר ולא תחטיה את הארץ נאמר שצא הכתוב להחמיר בעבירה ולומר שנוסף על מה שאשה עושה חטא גדול אשר הוא תועבה לפני ה' . עוד אחת גורס הפסד גדול צארץ . וכן גבי שפיכת דמים שהיא עבירה חמורה לכך יש לדרוש שצא הכתוב דלא תחניפו ולא תעמאו להחמיר בעבירה ככ"ל . משא"כ צלא ירצה נשים שאין ריבוי נשי' מתועב לפני השם שהרי הדיוע אינו מלווה שלא להרבות נשים לכך מקצבר לומר שלא חסר הכתוב אלא משום שלא יסורו לבדו . ובהא דדרש רבא מה טעם לא יקח נשים לא יחלל . לקמ' אכתוב אי"ה מאין הוליא רבא זה . ומהא דרבא דקאמר מה טעם לא יקח נשים לא יחלל קשה לי על דברי הרמ"בן . כיון דהעם הזה צא לגרוע דאינו לוקה על לא יקח צלא צעל א"כ חמאי שמו אותו לאו צפ"ע שאמרו שם בקידושין (דף ע"ח) ומורה רבא צכהן גדול צאלמנה שאם צעל ולא קידש שלוקה משום לא יחלל ועיין לקמן בדברי הרמ"בן הא ע"צ ז"ל לשיטתו דכל היכא שצא העם לגרוע אע"ג שצא צלשון לאו לא דרשינן ללאו צפני עלמו . דאל"כ תקשי עליה מלא יסור לבדו לשיטת ר' יהודה דלא דריש ללאו צפ"ע כמו שכתבתי וברתי לעיל :

ואין

הנראה אליו זה הוא שהפסוק הכוה' יהיה
 הצטפה ולא לאו או אם נפסד לוה' שהיה לאו
 הוא צענין ע"ה צלצד מוסיק על לאוים רבים
 והזהרות הרבה שנאמרו זה וא"כ לא יצא צענין
 כי די צלחת מהם ודי צשיעור הזה צזה הסודש :

לאו הצל הוא הצטפה מן הצרכות נמשך אחר הכחוצ לוועלה ונתנך י"י לראש ולא לזנב והיית
 רק לוועלה כי חשונע אל מלות י"י אלהיך לשמור ולעשות ולא חסור מכל הדברים יאמר
 כי יתנך צכל הצרכות צכיות שונע לעשות המלות ושלל יסור מכל הדברים אשר לזה
 האלהים ית' יתן ושמאל ללכת אחר אלהים לעצדם כלומר שלא יטה לצדו לע"ה
 כלל כי עמם אין תועלי צמלות כולן ואם חומר שהיה לאו הוא צענין ע"ה צלצד מוסק על
 לאוים רבים והזהרות הרבה שנאמרו זה כאשר הוא גומר ללכת אחרי אלהים לעצדם :

מרגניתא טבא

לוי לחזק וכו' עכ"ל . ויש לדקדק מאי אהני לן ריבוי האזהרות לחזק הלא מי שנגע יראה אלהים צלצבו
 ירא מלעבור על דבר ה' באזהרה אחת . וצא הפסוק . לישב זה ה' חפץ למען לדקדק ר"ל למען להוסיף להם
 קדושה ככ"ל לכך יגדיל תורה ר"ל הרבה פעמים לידע פ' החורה . וגם יאדיר ר"ל מרבה אזהרות ולוין
 לחזק . דכל זמן שהקצ"ה מחדש להם מלות מוסיק צהם קדושה כדרשה איסי בן יהודה הכ"ל ודוק :
בעזרת יודע שבהי וקומי ארחי ורבעי . נשלים שורש רביעי . ואלהי קדושי . יעזור לי לבאר
 שורש החמישי :

מגלת אסתר

נראה לי שהכינו כדברי הרב

שלא להכניס צזה
 המנין הלאוים שצלו
 לנתינת טעם כי הם
 לא יזהירו על דבר ומה
 שאמר

השרש הה' שאין ראוי למנו' טעם המצות מצוה

בפני עצמה :

פעמים יבוא בטעמי המצות דמיון לאוין ויהשב בהם

שהם מכלל מה שימנה ביחוד וזה
 באמרו לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה רשוב
 לקחתה ולא תחטיא את הארץ אמרו ולא תחטיא את
 הארץ טעם לאסור מה שקדם כאלו יאמר כי אתה אם
 תעשי זה תרבה הפסד בארץ וכאמרו אל תחלל את בתך
 להזנותה ולא תזנה הארץ שאמרו לא תזנה הארץ הוא
 טעם כאלו הוא יאמר שטעם אסור זה כדי שלא תזנה
 הארץ וכן אמרו לא תטמאו בהם ונטמאתם בהם אחר
 זכור אסור המינים שנאסרה אכילתן נתן טעם לזה ואמר
 ולא תטמאו באכילתם כאלו הוא יספר כי עשיית זה
 שהזהיר ממנו הוא טומאת הנפש .

ובביאור

כלל . ואני חומר . צזה העיקר מה שאומרים החכמים לכאורה כותיה משמע
 וכדמעיינת צה שפיר לאו הכי הוא שלא ראינו לרבותינו צחלמוד שיחפסו לאוי התורה מיותרין
 להיותם טעם ללאו שקדמם חלה חס כן ילאו להוסיף ולגרוע שכלמוד דין מחודש מן הטעם
 הכוה' מרגניתא טבא

כתב הרמ"ן בן וז"ל . א שאין למנות טעם המלות צפ"ע וכו' והענה צהם צעל הלכות וכו' הנה
 ששמו לאו צפני עלמו ליחורו וכו' עכ"ל . והנה על דבר זה שמצינו ראי' מדר' שמעון
 דא"ע"ג דלא יסור לצבו הוא טעם למניעה שקדמה מריבוי הנשי' אעפ"כ שמו לאו צפ"ע ליחורו . כצדדסה צעל
 מגילת אסתר שפיר שר"ש סובר דטעם לא ירבה אינו לא יסור לפי שדעתו הוא כי יש לנו לדרוש טעם
 לפסוק מעלמינו גס שלא נכתוב צו טעם וא"כ לאו זה לא חילעריך לטעם חלה צא ללאו צפני עלמו . וכדאי'
 צהדי' כן צבמ' דפריך הש"ס למימר דר' יהודה דריש טעמי' דקרא ור' שמעון לא דריש והא איפכא שמעינן
 להו וכו' ומשני בעלמא ר' יהודה לא דריש טעמי' דקרא ושאיני הכא דמפרש טעמא דקרא מה טעם לא ירבה
 מנשם

הרמב"ן העיבור הה' שאין א ראוי

לנונו' טעם המלות
 צפני עלמה והציף מכן
 הרב ולא תחטיא את
 הארץ שהוא כותן טעם
 למה שאמר לא יוכל
 צעלה הראשון אשר שלחה
 לשוץ לקחפה וכן אל
 תחלל את בתך להזנותה
 עם ולא תזנה הארץ
 וכמו כן ומן המקדש לא
 ילא ולא יחלל הא חס
 ילא חלל וטעמי' צהם
 צעל הלכות שמנס חלה
 הלאוין כלס צלי השתכלות
 חמר וחולס יחצו' מי
 שמנאס כשישאלו ממנו
 דבר מה מונע ולא
 יהיה לו אז מענה

זאת צמנין (ג) אצל העשה הנאמר צפרישה מהן והיא מלוח נמנה הוא צמנין כשצות צשצת וימים טובים שהם צמנין צעשה והמלכה צהם צלל תעשה וכן ענוי ציום הכיפורים כי צשמרנו מן הללו לקיים מלות עשה וכן צשרלים צשמור מהן צללו ונקיים מלות עשה נאמר צהן צעלמן והתקדשם וזה דעת צעל ההלכות גדולות שלא מנה הנזכרים למעלה וכיולא צהן ונחכוון צזה למנה שהזכרנו אצל ראיהי לו שמנה וערפכס לא תקשו עוד וכן מנה לא תסור מכל הדצרים אשר אנכי מלוח אחכס וכניה כיולא צזה צמלות עשה הרצה גם צמלות לא תעשה שלא מנה (ד) ומן הנראה אלי צללו וערפכ' לא תקשו עוד שהולא לאו מיוחד מחדש מלוח והענין שילוח להיותם שומעים מן הנציאים ולא יתקשו עוד צשאלת האותות ונכס ועענס אחריכס כאשר עשו צמלרים קודם לזה כענין שכתוב ואודע להם צחוך מלרים ואומר להם איש שקולי עיניו השליכו וצגלילי מלרים אל תטמאו וימרו צי ולא אצו לשמוע לי ואין ספק כי זה היה על ידי נציא לאו נציאים שלוחים אליהם אם משה רבינו עליו השלום לאו אחרים טרם צולו ורצותינו עליהם השלום יחסו זה לאחרן הכהן עליו השלום וכי היו הנציאים ההם הצאים להם עושין להם שום אוח לאו ראיה כי צכך נלטו אצל הקשו לצס וטעמו אחר האותות כאשר עשה פרעה שנקרא צזה קשה לצ וכחיצ אצותינו צמלרים לא השכילו נפלחותיך וימרו על ים צים סוף וכחיצ אל תקשו לצצס כמריצה כיום משה צמדצר וצעצור הענין הזה אומר צממשה העגל ראיהי את העם אשר נכנס צלצס צתועלת ע"ז צכחות העליונים קשים הם לעצור אוחו והוא שחמר עחה אחר ציחור תפלתו על מעשה העגל ומלתם את ערלת לצצס כי הטועה צגשמיות הוא ערל לצ כאשר יאמר כי כל הגויים ערלים וכל צית ישראל ערלי לצ והוא שחמר ערל לצ וערל צשר לא יצא אל מקדשי לשרתני כי אשר אין לצצו מיוחד לאלהיו ויחשוב כי יש שום תועלת צעצודת צלעדיו איננו ראוי לשרת יתע' ועל כן אומר צכחצ הצא אחר זה כי י"י אלהיכס הוא אלהי אלהים ואדוני האדונים כלומר תהיו מולי לצ להצין שאין צעגל אשר עשיתם וכיולא צו שום תועלת וכשיזיהירו אחכס הנציאים לעצב אשר תעיתם צו לא תהיו עוד קשי עורף וא"כ הדצר צפירוש הללו הזה ראוי להמנות כענין שמנה הרצ אל תפנו אל האלילים מניעה שלא יצינו צענינס ולא ישמע מה שיספרו עליהם כלל כדי שלא יתפתה להם אצל דעת צעל ההלכות (ה) צללו דלא תסור מכל הדצרים אשר אנכי מלוח אחכס היום ימין ושעאל הוא שיהיה לאו צכל המלות שצחורה וימנה אוחו מפני חומרו צהן שמוסיף לאו צמלות העשה צכללן

צין לשון זה למנה שתקן הרמב"ן ומה שאמר (ג) כי זה העש' נמנה הוא צמנין כשצו' דשצת וי"ט שנתנו הללו וגם העש' וגם כן צשרלים יהי' לאו ועשה זה לפי שטחו שפירש עשה של והתקדשם צשרלים דוקא אמנס אנהנו לא כודס צו רק כי הוא לווי כולל ולא יצא צמנין ומה שאמר (ד) כי לאו של וערפכס לא תקשו עוד מיוחד להיות' שומעי' הנציאים לא כן אנכי עמדי צפי' זה הפסוק הרי לא הוזכר שם מאומה מענין שאלת אוח או מופת או טענס אחר הנציאים רק אדרצה נראה כי הוא לווי כולל לצלתי הקשות את ערפנו צקיום הצורה צכללה סכן נאמר למעלה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי רם ליראה וגו' ושם מונה והולך קיום כל המלו' סכן הוא אומר לשמור את מלות ה' ואת תקותיו וגו' ואין זה דומ' לאל תפנו אל האלילים שמנה הרצ כי משמעו' הפסוק צודאי הוא דצר מיוחד ומה שהליץ על צה"ג (ה) שמנה לאו דלא תסור מפני חומרו צכל המלות שמוסיף לאו צהן א"כ ימנה גם הלוויים הכוללים כמו קדושים תהיו וחציריו מפני חומרו צכל המלות שמוסיף צהן עשה כי הוא חמור מהללו כמו שחמר צכחות צפרק הכותב לאשמו (ד' פ"ו) צד"א צמלות לא תעשה אצל צמלות עשה כגון שאומר לו עשה סוכה ואינו עושה לולצ ואינו עושה מכין אוחו עד שחלא נפשו ופרמב"ן הרגיש שאין צכתללותו ממשות ולכן אמר כי הנראה

הזה אומר צממשה העגל ראיהי את העם אשר נכנס צלצס צתועלת ע"ז צכחות העליונים קשים הם לעצור אוחו והוא שחמר עחה אחר ציחור תפלתו על מעשה העגל ומלתם את ערלת לצצס כי הטועה צגשמיות הוא ערל לצ כאשר יאמר כי כל הגויים ערלים וכל צית ישראל ערלי לצ והוא שחמר ערל לצ וערל צשר לא יצא אל מקדשי לשרתני כי אשר אין לצצו מיוחד לאלהיו ויחשוב כי יש שום תועלת צעצודת צלעדיו איננו ראוי לשרת יתע' ועל כן אומר צכחצ הצא אחר זה כי י"י אלהיכס הוא אלהי אלהים ואדוני האדונים כלומר תהיו מולי לצ להצין שאין צעגל אשר עשיתם וכיולא צו שום תועלת וכשיזיהירו אחכס הנציאים לעצב אשר תעיתם צו לא תהיו עוד קשי עורף וא"כ הדצר צפירוש הללו הזה ראוי להמנות כענין שמנה הרצ אל תפנו אל האלילים מניעה שלא יצינו צענינס ולא ישמע מה שיספרו עליהם כלל כדי שלא יתפתה להם אצל דעת צעל ההלכות (ה) צללו דלא תסור מכל הדצרים אשר אנכי מלוח אחכס היום ימין ושעאל הוא שיהיה לאו צכל המלות שצחורה וימנה אוחו מפני חומרו צהן שמוסיף לאו צמלות העשה צכללן

מרגניתא טבא

שנקיים מלותיו כדי להוסיף עלינו קדושה כאמור ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. וכדרש ר"ח בן עקשיא רלה הק"צה לצכות את ישראל לפיכך הרצה להם תורה ומלות. והא דדריש איסי בן יהודה על האי קרא ולא על קדושים תהיו ואיך מלות הצאים על כללות התורה. היינו משום דזה הוא הפסוק הראשון שבא בתורה ללוות עלינו על כללות התורה באמרו ואנשי קודש תהיון לי. ר"ל קיימו מלותיו כמו שפירש לנו הרמ"ם כוונת איסי בן יהודה. ובה יתישב גם כל המלות שבאו כפולים וק"ל:

ובזה

יחשב לשון הכתוב ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. דתיבת ויאדיר נראה לכאורה כשפת יתר. אמנם להנ"ל יתישב והוא דהש"ס פריך בחולין. (ד' ס"ה ע"ב) ולכתוב רחמנא קשקשת ולא לכתוב סנפיר אמר ר' אבהו וכן הני דבי ר' ישמעאל יגדיל תורה ויאדיר. ופירשו התוספת הרצה אמר לנו עתמים מהו קשקשת. ולשון רבינו הרמ"ם צשורש הע' וז"ל וכשהגיינו אלו הענינים המלות בהם והמוזהר מהם יהיו פעולה וכו' וכן יצא לווי אחר

מגלת אסתר שורש הרביעי הרמב"ן

כל הדברים כך יש לנו לו' צקדושתנו ומה שאמר
 עוד (ב) כי ואנשי קדש תהיון לי אינה מלוא שמו' את כל המלוא ושמרת ועשית אותם
 רק הצטמח זה רחוק הוא מדעתי שהרי עה ורצים כן צחורה אצל אמרו יתעלה והתקדשתם
 שאמרו עליו צברייתא מוכיח צבירור שהיא מלוא והייתם קדושים היא מלוא להיותם קדושים
 שכן אמר כשהקצ"ה מליטתו צאכילת השרלים

מחדש מלוא לישראל מוסף להם קדושה והכונה צה היא כי צקיום המלוא ההיא עם שאר המלות יקראו קדושי ואין חלוק אללן צין

מהם * ובמכלתא ואנשי קדש תהיון לי איסי בן יהודה
 אומר בשהה"בה מחדש מצוה לישראל הוא מוסף
 להם קדושה רוצה לומר כי זה הצווי אינו צווי בעצמו
 אבל היא נמשך אחר מצוה שנצטוו בה ומקיים הצווי
 ההוא יקרא קדוש ואין הפרש בין אומרו קדושים
 תהיו או אלו אמר עשו מצותי התראה שנאמר שזה
 מצות עשה מחוברת אל המצות הרמוז אליהם
 שנצטוונו לעשות כן לא נאמר בקדושים תהיו והדומים
 להם שהוא מצוה כי לא צוה לעשות דבר זולת מה
 שידענו ולשון ספרי והיית' קדושים זו קדושת מצות
 הנה כבר התבאר מה שהלכנו סביבו ומזה השרש
 גם כן אמרו ומלתם את ערלת לבבכם ר"ל
 שיקבל וישמע כל מה שקדם זכרו מן המצוה וכן
 וערפכם לא תקשו עוד רוצה לומר אל תקשה את
 לבך ותקבל כל מה שצויתך ולא תעבור עליו :

כגון כל נסור עהורה תאכלו שאין לאוכל מן הנסור העהור שים מלוא אצל
 המלוא היא על הטומאה והיא צה לאו וכיון שכבר נמנע ממנה צללו אחד מפורש צה אינה
 מרגניתא מבא צאה

קדוש חונס חס נפרש דאמר והתקדשתם והייתם קדושים כולל כל המלות כיחא . ויהי' הפירוש אל תשקלו
 את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ ולא תעמאו צהם ונעמחם צם כי איני ה' אלהיכם
 והתקדשתם ר"ל כי איני ה' אלהיכם קדוש וראוי לכם להתקדש בכל המלות כדי להתדמות
 אלי בכל מה דאפשר והיינו דקאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש איני וכ"ש שראוי לכם
 שלא תגדומי לכם עומאה צאכילת השרלים שאכילת השרלים הם עומאה הנפש כמ"ש רבינו הרמ"ם בשורש
 החמישי וז"ל וכן אמרו ולא תעמאו צהם ונעמחם צם אחר זכור איסור המינים שנאסרה אכילתן נתן טעם
 לזה ואמר ולא תעמאו צאכילתם כאלו הוא יספר כי עשיות זה שהזהיר ממנו היא עומאה הנפש ולפ"ז
 כיון דע"פ הפ" דוהתקדשתם וגו' שיתקדשו בכל המלות וגם שהוא כעסם ללאו דלא תשקלו חין ראוי
 למנות במלות עשה צפני עלמה ודוק :

שם צלשון הרמ"ם וצאכילתא ואנשי קדש תהיון לי איסי בן יהודה אומר כשהקצ"ה וכו' ומקיים
 הצווי שהוא יקרא קדוש . עכ"ל . וכחז עליו הרמ"ם בן וז"ל **ב** אצל ואנשי קודם תהיון
 לי וכו' כשישראל נושין מלוא מוספין לעלמן קדושה וכו' עכ"ל . ולפירוש הרמ"ם בן קשה אי
 ס"ד להצטמח היא הי' לומר כשישראל מקיימין המלות מצטיחן שיהיו לו קדושים מאי כשהק"בה מחדש להם
 מלוא דמאי שייך מחדש להם מלוא להצטמח ודוק :

ומה שדקדק כל פירוש הרמ"ם כ"ל דאיסי בן יהודה חס אגב אורחא מאי דיש להקשות מאחר
 שואנשי קודם תהיון לי אינו צווי בעלמו אלא הוא נמשך אחר המלוא שנלעוו צה והוא כאלו אמר
 קיימו מלותי . למה הולך ללוות על זה פשיטא שאנו מחוייבים לקיים מלותיו דמי שמחוייב לשמוע אליו מה
 שמלוא עלינו שנקיים מלותיו הוא המחוייב לקיים המלוא שמלוא עלינו . ולזה בא כמתרץ כשהק"בה מחדש
 עלינו מלוא מוסף בנו קדושה ולכך אעפ"י שוראי מחוייבים לקיים מלותיו . אעפ"י לזה עלינו עוד שנית
 שנקיים

לפני י"י ולאו היתה כדעת שנים וכן האנשים
היחידים ההם לא היה זה ענין ראוי לימור
בו זכרון לבני ישראל לפני י"י אלא שעשו
בנדבה ההיא כלי שרת והוא חק וזכרון לדורות
לעשות כן ומ"מ חשבונו של צעל הלכות גדולות
בפרשיות לא נחזר ענינו שמנה כללות
צמקום פרט ולאויין צמקום עשה ואין דעתנו
לסאריך צזה :

הרמב"ן

העיקר הד' אמר הרב שאין ראוי שימנו
המלות הכוללות צמורה כולם
וצזה טען על צעל ההלכות גדולות אמרוכזר
טעו צעיקר הזה עד אשר מנו קדושים תהיו

השרש הד' שאין ראוי למנות
הצווים הכוללים
התורה כלה :
הנה יבאו בתורה צוויין ואזהרות
אינן בדבר מיוחד אבל יכללו
המצות כלםכאלו יאמר עשה כל מה
שצויתך לעשות והזהר מכל מה
שהזהרתך ממנו או לא תעבור דבר
ממה שצויתך בו ואין פנים למנות הצווי הזה מצוה
בפני עצמה שהו' לא יצוה לעשות מעשה מיוחד
שיהי מצות עשה ולא יזהיר מעשות מעשה מיוחד שיהי'
מצות לא תעשי וזה באמרו ובכל אשר אמרתי
אליכםתשמרו ונאמר הקותי תשמרו ואת משפטי תעשון
ושמרתם את משמרת ורבים כאלה וכבר טעו בשרש
הזה ג"כ עד שמנו קדושים תהיו מצוה מכלל מצות
עשה ולא ידעו שאמרו קדושי' תהיו והתחדשת'
והייתם

מרגניתא טבא
על פר החטאת הנאמר בר"ח ח"כ הדורא קושי' צעל זוהר הרקיע לרוכתא שאין ראוי' מהבג' הנ"ל על מילואים
דמוצה דלפ"ז ע"כ לא אמרו בגמ' מילואים הקריבו אלא על פר החטאת שהקריבו בר"ח ולא על מילואים
דמוצה כעו שהקשה צעל זוהר הרקיע הבאתי לשונו לעיל ודוק העיז :
כבודי ומרים ראשי . כשלים מה שרליתי לבאר צמורש השלישי . ובעזרת אל רועי אחחיל לבאר
שורש הרביעי :

הרמב"ן א ואמנם צעל ה"ג לא מנה קדושי' תהי' וכו' וא"כ הפורש מאכילתם מקיים מלות
עשה המיוחדת בהן עכ"ל . וכחצ עליו צעל מגילת אסתר וז"ל . ונ"ל כי עליו להציא ראוי'
שפסוק זה של והתקדשתם שמנה צה"ג לא יהי' לווי כולל שאף אם הוא שבפ' שמיני האמור אחר שרלים ומ"מ
מכלי' כי עליהם דוקא נאמר שאל הוא על כל המלות שצאו צמורה . ויהי' פירושו והתקדשתם בפרישת אכילת
שרלים וגם צקיום כי קדוש אחי כשם שקדושתי כוללת כל הדברים כך יש לנו לומר בקדושתינו עכ"ל .
והכני מוסיף ביאור דלפ"י הרמב"ן שפי' דוהתקדשתם לא קאי אלא על פרישת מאכילת שרלים תקשי הא
דריש צמורה כהנים כשם שאני קדוש כך אחס תהי' קדושים ולשון רש"י צפי' החומש כשם שאני קדוש
שאני ה' אלהיכם כך והתקדשתם וכו' כיון שכווני להתדמות אליו בקדושתינו למה פרע דוק' על פ' אכילת
השרלים הי' ראוי לכוונו להיות פרושים בכל הפרישות כדי שיתדמה אליו בכל מה דאפשר שהרי אם
נקדש עלמינו בכל מיני קדושת ופרישת אין ערוך קדושתינו לקדושתו כמאמרו ואל מי דמיוני ואשמה יאמר
קדוש

מגלת אסתר שורש השלישי הרמב"ן

עת הרוחה (ט) גם על פרשת תרומת המכס
 שאמר כי חולי סצר זה"ג שהיא מלמדת לדורות
 כן צכל מלחמת רשות . כצר השיצ צעל זוכר
 הרקיע צפ רשו זאת המלוה צעשה רי"ו שכתצ
 וז"ל . ואני לעניות דעתי חומר שאין כל זה
 חמת שהרי צפי' חרז"ל כי תרומת המכס אינה
 נובגת לדורות וצמנסות פי' התורה (דף ע"ז)
 ע"צ) שנינו מכולן היה נוטל אחד מי' שנא'
 והקריצ ומנו אחד מכל קרצן תרומה לה' וצצרייחא
 צגמ' ילפינן לה מתרומת מעשר ואקשינן וליליף
 מתרומת הקדש של מדין כלומר שהיתה א' נפש
 מחמש המאות . ודמו זה וחמרו דנין תרומה
 הנובגת לדורות מתרומה הנובגת לדורות . ואל'
 חוכית תרומת מדין שאינה נובגת לדורות . ואי'
 אפשר לדחות צכאן ששיעור' אינה נובגת לדורות
 הרצ ז"ל צחנוכת המצבת כמו שכתצ למעלה שא"כ היה לו ללמוד ממנה מה שהוא נובג
 לדורות והוא שאין לה שיעור קצוה כמו שהיתה רולה הצרייחא ללמוד זה מהצכורים שאין להם
 שיעור וכדחתיא נאמר כאן תרומה ונאמר תרומה צצכורים מה להלן אין לה שיעור אף כאן אין
 לה שיעור וכיון שדמו שלא ללמוד מתרומת מדין לא השיעור הכתוב צה ולא שאין לה
 שיעור מפני שאינה נובגת לדורות למדנו שאין תרומת המכס נובגת כלל צחורת חוצה ואינה
 צאה צמנין . ואני חמה מהרמז"ן ז"ל שהציא ראה לתרומת המכס שהיא נובגת לדורות חמה
 שכתוב ויקח משה ואלעזר הכהן את הזכצ מאתם וגו' שזה לא נאמר צתרומת המכס אלא צקרצן
 שהקריצו פקודי החיל איש אשר מלא כלי זהצ ואותו זהצ היה זכרון והי' קרצן וצא על הרבור
 לפני

אפשר לדחות צכאן ששיעור' אינה נובגת לדורות
 הרצ ז"ל צחנוכת המצבת כמו שכתצ למעלה שא"כ היה לו ללמוד ממנה מה שהוא נובג
 לדורות והוא שאין לה שיעור קצוה כמו שהיתה רולה הצרייחא ללמוד זה מהצכורים שאין להם
 שיעור וכדחתיא נאמר כאן תרומה ונאמר תרומה צצכורים מה להלן אין לה שיעור אף כאן אין
 לה שיעור וכיון שדמו שלא ללמוד מתרומת מדין לא השיעור הכתוב צה ולא שאין לה
 שיעור מפני שאינה נובגת לדורות למדנו שאין תרומת המכס נובגת כלל צחורת חוצה ואינה
 צאה צמנין . ואני חמה מהרמז"ן ז"ל שהציא ראה לתרומת המכס שהיא נובגת לדורות חמה
 שכתוב ויקח משה ואלעזר הכהן את הזכצ מאתם וגו' שזה לא נאמר צתרומת המכס אלא צקרצן
 שהקריצו פקודי החיל איש אשר מלא כלי זהצ ואותו זהצ היה זכרון והי' קרצן וצא על הרבור
 עזירה מרגניתא טבא

שמילואים הקריבו צר"ח משום דס"ל דמסחמא הקריבו המילואים חיבף אחר שנגמר הבית
 צג' אדר . ומהאי טעמא אמר ר' יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה ולא מפרש כרצ חשי
 שמילואים הקריבו כמ"ס לעיל בישוב דברי הרמב"ן מש"ה הוכרח נמי לדרוש דוכן תעשה צשצנה צחורש על
 שצנה שצטים דהרי ר' יוחנן האומר פ' זו אליהו עתיד לדורשה הוא האומר וכן תעשה צשצנה צחורש אלו
 שצנה שצטים ודוק :

ועפ"ז פרשתי צחידושי אגדות שלי הא דחמי ר' יהודה אומר פ' זו אליהו עתיד לדורשה אמר לו ר'
 יוסי מילואים הקריבו צימי עזרא כדרך שהקריבו צימי משה אמר לו ר"ל ר' יהודה לר' יוסי
 חנוה דעתך שהנחת את דעתי . ויש לדקדק לשון חנוה דעתך שהנחת את דעתי דאע"ז לר' יהודה לבד הי'
 קשה להלוס פסוק זה והכי ה"ל לומר חנוה דעתך שפרשת דבר סתום . ופרשתי עפ"י מה שכתבו החוספ'ו
 צד"ה צשצנה שצטים שחטאו וז"ל והא דלא כר' יהודה דצעי פר לכל שצט . וצזה יחבאר דכל זמן דלא ידע
 ר' יהודה דמילואים הקריבו צימי עזרא כדרך שהקריבו צימי משה הוכרח לדרשא דוכן תעשו צשצנה צחורש
 אלו שצנה שצטים כמ"ס לעיל צשיטת ר' יוחנן ודרשא זו סותרת סברתו דס"ל דצעי פר לכל שצט כמ"ס
 החוספ' והא דלא כר' יהודה משא"כ אחר שפירש לו ר' יוסי דמילואים הקריבו צימי עזרא כדרך שהקריבו צימי
 משה הו' אין אנו לריכין לדרשת ר' יוחנן דוכן תעשו צשצנה צחורש אלו שצנה שצטים אלא דיש לפרש דהתחילו
 הקרצנות דחוקת המוצצ דפ' הגד צר"ח ניסן כדרך שהתחילו המילואים צימי משה צר"ח וכמ"ד דגס צימי משה התחילו
 המילואים צר"ח ניסן כנ"ל . וכן תעשו צשצנה צחורש קאי אהא דכתוב לעיל צפ' הגד צי חוקת המוצצ
 וכתמיהת החוספת . ולפ"ז אין סתירה לסברת ר' יהודה דס"ל פר לכל שצט . והיינו דקאמר ר' יהודה
 חנוה דעתך צמה טעמה מפרש שמילואים הקריבו צימי עזרא כדרך שהקריבו צימי משה ולפ"ז אין אנו
 מוכרחין לדרשה ר' יוחנן דוכן תעשו צשצנה צחורש אלו שצנה שצטים כנ"ל . וא"כ הנחת את דעתי ר"ל
 שהשתא אין סתירה לדברי שאני אומר פר לכל שצט ודוק :

אמנם קשה לי על שיטת הרמב"ן צממה נפשך אם יפרש כמו שפרשתי שהקריבו המילואים דפ' הגד
 צכ"ג אדר אחר שנגמר הבית ע"כ מוכרח שאין המילואים מעכבין דאי מעכבין תקשי אמאי לא
 הקריבו מילואים ציום שהכינו המוצצ צשנה אחת לכורש כדכתוב צעזרא ב' ויכינו המוצצ על מכונתו וגומר
 ויעל עליו עולה לה' עולה לצקר ולערב . וכי תימא דבאמת הקריבו צנת ההיא מילואים למה חזרו והקריבו
 מילואים למוצצ אחר שנגמר הבית צימי דריוש כיון שכבר הקריבו מילואים על המוצצ צימי כורש שהרי לא
 סתרו אותו המוצצ שצנו צימי כורש והמוצצ צימי דריוש הוא המוצצ צימי כורש . ואם הי' זה . ע"כ דמילואים
 שהקריבו שנית צימי דריוש הי' עפ"י הדבור צהוראשטעה להקריבם שנית . וא"כ אין ראוי מלשון הגמרא
 דקאמר מילואים הקריבו צימי עזרא כדרך שהקריבו צימי משה שמילואים על המוצצ חובה כיון דהמילואים
 חללו היו צהוראש טעה כנ"ל . ואם נפשך לומר שצאמת המילואים שנאמרו צפ' הגד הקריבו צימי כורש
 וצימי דריוש לא הקריבו מילואים על המוצצ . ומה שאמרו צגמ' מילואים הקריבו צימי עזרא לא קאי אלא
 על

המלוואים צמזנח וצעקדש לאחר החרבן כש נעשה
 אחרים ינערכו למילואים ועשו אוחן ציוני
 עזרא וכן נעשה לימות המשיח אמן צמזנח אס
 כל אלו הפרשיו' מלמדות לדורות (ח) אצל
 תחנונים והיא פרשת ויחל משה תחנונו של
 מרע"ה על מעשה העגל היא אצל פרשת ליצור
 שממנו נלמוד תחנונים צמזנח הכרות כמ"ס (ר"ה דף
 י"ז ע"ב) ויעצור י"י על פניו ויקר' מלמד שנתעט'
 הקצ"ה כש"ל והרא' למשה וא"ל כ"ז שישראל חוטאין
 לפני עת

מרגניתא טבא

אמנם הכראה לי בכוונת הרמב"ן דס"ל דהא מה שנתקשה לר' יוחנן בקרא דבראשון בחדש תקח פר
 בן בקר לחטאת ולא דרש : ל מילואים כמו שמתרץ רב אשי היינו משום דהוה קבר מאחר
 שגמרו את הבית בג' לחדש אחר ככתוב בעזרא ו' פסוק ע"ז וכתיב בשרי' ועבדו בני גלותא חנוכה בית
 אלהא דנח בחרוה . ומסתמא לא איחרו להקריב חנוכה המזבח עד כ"ג בחדש והקריבו חכף בארבעה בחדש
 וא"כ לא הוה מלי לפרש דפר חטאת הנאמר בר"ה הוא תחת עגל שהקריבו ציוני משה בשמיני למילואים
 דמאחר שהתחילו להקריב בר' בחודש א"כ לא הי' פר חטאת הנאמר בר"ה דוגמת שמיני למילואים שהרי
 ר"ה ניסן הי' ציוני עזרא לפי הכ"ל כח' למילואים . ובא רב אשי וחירץ שא"פ"י שגמרו הבית ציוני עזרא
 בג' אדר לא התחילו להקריב לחנוכה המזבח אלא בכ"ג לחודש דכוונתם היתה להתחיל החנוכה ביום שהתחיל
 משה דהיינו בכ"ג אדר והיינו דקאמר רב אשי מילואים הקריבו ציוני עזרא בדרך שהקריבו ציוני משה ר"ל
 שהתחילו להקריב בכ"ג בחדר כמו ציוני משה וא"כ שפיר יש לפרש דפר החטאת שנאמר בר"ה הי' כנגד
 עגל שהקריבו ציוני משה בשמיני למילואים . שהרי גם ציוני עזרא הי' ר"ה ניסן שמיני למילואים ודוק :
ורפ"ז הא דקאמר הש"ס מילואים הקריבו ציוני עזרא היינו : ל החלטת המילואים דהוא חנוכה המזבח
 שהי' שבעה ימים קודם ר"ה ניסן והשתא מיתי הרמב"ן שפיר ראי' לפי דרכו מדקרי הש"ס
 מה שהקריבו על המזבח הקרבנות דפרשת הגד מילואים ש"מ דמילואים נהג לדורות אש"פ"י שאין השיעור
 ענה לדורות ודוק היטיב .

ובזה נספרה הראי' שרלה בעל מגילת אסתר להביא מנמו' הכ"ל הפך סדרת הרמב"ן וז"ל נראה לי כי
 משם ממש ראי' שלא היו חייבין להביאם רק בנדרתם מראש' ר' יוחנן פרשה זו אליהו הנביא
 עתיד לדורשה ואם היו חייבי' להקריב מילואים איך לא העלה על דעתו שפר החטאת הזה הי' להקריבו אחר
 המילואים שעשו מקודם בדרך שעשו ציוני משה שהקריבו עגל בן בקר לחטאת אחר המילואים כמ"ס בתיבת
 פרשת שמיני עכ"ל . ולכל הכ"ל לא ק"מ מאחר דסליק אדעת' דר' יוחנן שחכף אחר שנבנה הבית בג'
 בחדר הקריבו המילואים . לפיכך לא העלה על דעתו שפר החטאת הנאמר בר"ה ניסן הוא כנגד עגל שהקריב
 משה בשמיני למילואים דציוני עזרא הי' ר"ה ניסן כח' למילואים ודוק היטיב :

תו ראיתי בזהר הרקיע שהביאו בעל מגילת אסתר שכתב וז"ל ובאמת שרש"י ז"ל פי' בפרשת יחזקאל
 שהמילואים שהקריבו ציוני עזרא הוא אותו הפר שהיו מחטאים המזבח ציוני משה והפר הזה שהקריבו
 ציוני עזרא בר"ה הוא אותו הפר הנזכר בפרשת הגד . ומה שכתוב בשבעה בחודש יפרש הרב ז"ל שבעה
 ימים רלופים כנזכר בפרשת הגד . ואין כן דעת רבותינו ז"ל . וכן החוספ' תמנו במנחות (דף מ"ה) בר"ה מילואים
 וכן תעשה בשבעה לחודש אלו שבעה שבועים עכ"ל . וכן החוספ' תמנו במנחות (דף מ"ה) בר"ה מילואים
 הקריבו ציוני עזרא בדרך שהקריבו ציוני משה וז"ל ולא דמי להני דשל משה עגל וכאן פר וכו'
 ופי' שם רש"י שהיא פר האמור שם למעלה אל חוקת המזבח ביום השמות פר בן בקר לחטאת וכו' ודבר
 תימא הוא מי דחקו להש"ס להעמיד הפסוק ר"ל דוכן תעשה בשבעה בחודש שבעה שבועים ופשיטא דקרא
 קאי אהא דכתיב לעיל גבי חוקת המזבח ביום השמות שמוציאין פה בן בקר לחטאת וציוס השני שעיר עזים
 ופר ואיל ואח"כ שבעה ימים תעשה שער חטאת ליום ופר ואיל מן הלחן תמימים יעשו לפיכך אומר כאן
 וכן תעשה בשבעה בחודש עכ"ל החוספת . ופשוט וברור דתמימתם אולא לפי רש"י ביחזקאל שפי' דפר
 חטאת האמור בר"ה הוא פר דחוקת המזבח דפרשת הגד . וע"ז תמנו דכיון דהפר חטאת דר"ה הוא הפר'
 דפרשת הגד א"כ ה"ל להש"ס ג"כ לפרש וכן תעשה בשבעה בחודש ג"כ על מה שנאמר בפרשת הגד .
 משא"כ לפום מה שפרש"י בגמרא דמנחות הכ"ל ולפום פירושם דבר הנאמר בר"ה הוא במקום עגל שהקריבו
 ציוני משה בשמיני למילואים וא"כ כבר הקריבו הקרבנות דחוקת המזבח דפרשת הגד קודם ר"ה אין מקום
 לתמימתם דהא א"א לפרש וכן תעשה בשבעה בחודש על הקרבנות דפרשת הגד שאותן כבר הקריבו קודם
 ר"ה ומוכרח הש"ס לדרוש על שבעה שבועים ודוק :

אמנם הכראה לי בשוב תמי' זו הוא . די"ל דוראי לפום מאי דמפרש רב אשי מילואים הקריבו ציוני
 עזרא בדרך שהקריבו ציוני משה ופרש"י ביחזקאל דר"ל דהמה המילואים שנאמרו בפרשת הגד
 והתחילו להקריב בר"ה אש"ג דכבר נשלם ונגמר הבית בג' אדר אש"פ"י המתינו להקריב המילואים עד ר"ה
 ניסן בדרך שהקריב משה למ"ד שנים ציוני משה התחילו המילואים בר"ה ניסן וכגירסת הש"ס בפסחים
 (דף ק') מישאל ואללפן היו שחל שביעי שלהן בערב פסח והביאו החוס' גירסא זו בסוכה (דף כ"ה ע"ב)
 ד"ה שחל שביעי שלהן בערב פסח ודוק :

באמת אין חנו לריבין לדרוש וכן תעשו בשבעה בחודש על שבעה שבועים אלא דקא
 על הא דכתיב צפ' הגד וכתיבה חוספת אלא דר' יוחנן דלא אסיק אדעת' שמילואים

מגלת אסתר שורש השרישי הרמב"ן

עגל של שמיני סמכו רצ אשי לא על הפר שהיו מחטאים זו המזבח זימי משה כל שצעת ימי המלואים לפי שכבר נחטא המזבח שצעת ימים צפר בן צקר לחטאת יום ראשון ושעיר חטאת ופר ואיל לעולה ששה ימים כמו שהזכרתי למעלה . ומה שכתב אח"כ וכן תעשה בשצעה לחדש מאיש שוגה ומפתי וכפרתי אח הצית כבר דרשוהו שם ואמרו בשצעה אלו שצעה שצעים שחטאו ח"פ שאינן רוצו של קהל בחדש אס חדשו ואמר חלצ מיתר מאיש שוגה ומפתי מלמד שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וא"כ רצ אשי שאמר מלואים הקריבו זימי עזרא לא לחטא המזבח היה כמו שכתבו רז"ל שכבר נחטאת וא"כ אין לנו ראיה מהגמרא בחנוך המזבח ומלואו שיהיה מלוא לזירות . וגם אבי אומר כי מה שאמר רצ אשי מלואים הקריבו זימי עזרא לא בחורת המזבח מלואים שהיו זימי משה אחר כך שהרי העלו בגמרא ילאו מלואים שאינן נוכגין לדורות . אלא רלונו לומר שעל פי הדבור נהגו באותן מלואים וכן כתבו רז"ל בהלכות מעשה הקרצנות לפי שדעת החכמים הוא שכל מה שנעשה ביום שמיני למלואים הי' לשעה שכן אמרו צפי כל המנחות על מנחת שמיני שעה מדורות לא ילפינן ושם אי אפשר לומר שעל השיעור בלבר נאמר אלא המנחה עלמה והוא הדין לשאר הקרצנות שצאו וזה לאותו יום לא היו מוצה לדורות ואם עשאו זימי עזרא כדעת רצ אשי ע"פ הדבור היה ולא בחורת מוצה . וצפי איזהו מקומן (דף כ"ו) אחר והא כחיצ בשלו אח הצפר פתח אהל מועד וגו' קדשי שעה שאני . וכן צפי עזוב יום (דף ק"א) בשעיר ר"ח שנשרף וצחמת שרש"י ז"ל פי' צפי יחזקאל שהמלואים שהקריבו זימי עזרא הוא אותו הפר שהיו מחטאים המזבח זימי משה והפר הזה שהקריבו זימי עזרא צר"ח הוא אותו הפר ואף על פי שנראה מפסע הכתובים שכבר נחטא המזבח ז' ימים קודם ר"ח אצל הרצ ז"ל כתב שזה הפר הנזכר כאן צר"ח הוא אותו פר הנזכר בפרשת הגד . ומה שכתוב בשצעה לחדש יפרש הרצ"ל שצעת ימים רלופים כנזכר בפרשת הגד . ואין כן דעת רז"ל ולפי' הרצ ז"ל היאך יאמר וכן תעשה על פר החטאת בשצעת ימים והלא לא היה אלא יום ראשון כמו שכתוב שם בפרשת הגד ומה שפי' בגמרא הוא דעת החכמים ז"ל . וגם הוא ז"ל פי' צפי יחזקאל כי השעיר שהיו מקריבין היה על פי הדבור מדברי רז"ל נראה שכל הכתוב ציחזקאל נעשה זימי עזרא והמפרשים נסתפקו בזה אם הוא לעתיד עד כאן לשונו . ומה שהציא עוד ראיה מההיא דפ"ק דיומא (ז) כילד הלבישן שנראה כי לע"ל ילטרכו למלואים וכן יהיה ג"כ המקדש חדש והמזבח חדש וכך עשו זימי עזרא כבר הוכחנו שזימי

מרגיתא שבא

אבל הוקשה להם מה שכתוב בראשון בא' לחודש תקח פר בן צקר תמים וחטאת וגו' ולקח הכהן מדם החטאת ולא מלינו במוספי ר"ח פר העלם . ועל זה הקשו חטאת עולה היא . ובא רצ אשי ואמר שאין זה פר של מוסף ר"ח אלא של מלואים והוא העגל שהקריבו ביום שמיני של מלואים שהי' ר"ח כמו שנזכר בשבת פ' ר"ע והקריבו עגל בן צקר לחטאת כך הקריבו זימי עזרא צר"ח פר העלם . וכן פי' רש"י ז"ל שם בגמרא ועל כרחנו על אותו עגל של שמיני סמכו רצ אשי לא על הפר שהיו מחטאי' זו אח המזבח זימי משה כל שצעת הימים של מלואים לפי שכבר נחטא שצעת ימים צפר בן צקר לחטאת יום ראשון ושעיר עזים חטאת ופר ואיל לעולה ששה ימים כמו שנזכר למעלה . ומה שכתוב אח"כ וכן תעשה בשצעה לחדש מאיש שוגה ופתי כבר דרשוהו שם ואמר בשצעה אלו שצעה שצעים שחטאו וכו' וא"כ רצ אשי שאמר מלואים הקריבו זימי עזרא לא לחטא המזבח הי' כמ"ס רז"ל שכבר נחטא וא"כ אין לנו ראיה מהגמרא בחנוך המזבח ומלואו שיהי' מלוא לדורות עכ"ל בעל זוהר הרקיע הציאו בעל ס' מגילת אסתר . ולא ידעתי האריכו בדברים הלא גם הרמ"בן ביאר בעלמו שאין פר החטאת בא לכפר על המזבח אלא על המקדש . כמ"ס בזה הלשון והם מלואים על המקדש וכחוב מפורש עוד על המזבח שצעת ימים תעשה שעיר עזים חטאת וכו' עכ"ל . הרי מצוה שם"ל להרמ"בן שאין פר החטאות מלואים על המזבח אלא על המקדש . גם קשה לי על מה שהכריח בעל זוהר הרקיע שהוראת שעה היטה מדלא הושוו מלואים דמשה עם מלואי' דעזרא בשיעור אחד שמלואים דמשה הי' כל שצעת הימים של מלואים צפר לחטאת וזימי עזרא פר חטאת ביום ראשון ושאר הימים שעיר לחטאת . הלא כבר כתב הרמב"ן שהשיעור הוא אינו נוגע לדורות אבל מלואים נוגע לדורות עכ"פ יהיו על איזה שיעור שיהיו ודוק :

ופר חטאת תעשה ליום הכיפורים וחטאת על המזבח זכפרך עליו וכתיב שצעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אותו והמילואים האלו הם שהקריבו זימתי עזרא כי הי' המזבח החדש לריך מילואים לקדשו כדכתיב צראשון באחד לחדש תקם פר צן זקר לחטאת וחטאת את המקדש ועל זה הוא שדרשו (מנחות דף מ"ה) שהם מילואים אמרו פר של ראש חדש עולה הוא אמר רב אשי מילואים הקריבו זימתי עזרא וכו' והם המילואים על המקדש וכחוצ מפורש עוד על המזבח שצעת ימים תעשה שער עזים חטאת ליום ופר צן זקר ואיל מן האלף שצעת ימים כפר את המזבח וטהרו אותו ונלאו ידיו וכה

מילואים והיא בעגל שהקריבו זיום שמיני של מילואים שהיה ר"ח כווי זכור צצנת צפ' ר' עקיבא (דף פ"ז ע"ג) שאמר שם אותו היום נטל עשה עטרת והקריבו עגל צן זקר לחטאת כן הקריבו זימתי עזרא צר"ח פר חטאת וכן פרש"י ז"ל שם צגמרא ועל כרחנו על אותו עגל מרגניתא מכא

עוד ג יש לי ראיה נל הענין הזה שפרשתי וכו' וכן נעשה לימות הנשיח וכו' עכ"ל והנה מהאמר הזה מוכרח שהשיעור והקדר במילואי הכהנים לעולם הוא על שיעור וקדר אחד כמו שהי' זימתי משה דאל"כ מאי קאמר אלא כיצד מלבישן. דמלבי' דלעמיד ילבישן על הקדר שהלבישן זימתי משה. א"ו דבמילואי הכהנים לעולם נל שיעור וקדר אחד ודוק :

ודגראה לי בדחית ראיה זו הוא. אחר שאעיר דקדוק אחד אמאי לא דחי לי' אקושיה כיצד הלבישן ייתי ספר ונחזי הרי מקרא מלא צפ' מילואים בקדר הלבישן. ואי משום דקראי דלואה ועשי' סתרון אהדרי ולכך לא דחי לי' ייתי ספר ונחזי א"כ מאי פריך מאי דהוה הוה הא קושייתו היתה משום דקראי סתרי אהדרי ופריך כיצד הלבישן שיתקיימו שני מקראות הללו. והוא ממש מה דמסיק כיצד הלבישן לזיכר קראי. אמנם מה שנראה לי בזה הוא. דמעיקרא לא אסיק אדעתא דפריך כיצד הלבישן משום רומי' דקראי דהוה ק"ד דקראי לא קשי' אהדרי דקראי דלואה קאי אעמיד לבא וקרא דעשי' קאי זימתי משה. וס"ד דקושייתו קאי כיצד הלבישן היינו משום מכנסים דלא כתיבי בקראי אי הלביש המכנסים לאהרן ואח"כ כל בגדיו כקדר ואח"כ הלביש בניו. מכנסיהם ובגדיהם כקדר או דלמא במכנסיהם לא הי' קפידא דהלביש המכנסים אהרן ובניו בזה אחת והדר הלביש אהרן כל בגדיו ואח"כ הלביש בניו כל בגדיהם. וז' פריך כיון דלאו למסבר קראי פריך כיצד הלבישן מאי דהוה הוה. ואי כיצד מלבישן ל. סיד לבא לכשיבאו אהרן ובניו ומשה עמיהן. ומסיק דלאו למכנסיהם פריך אלא דלא מוקי רומי דקראי חד זימתי משה וחד אלעמיד לבא אלא מוקי סתרי קראי זימתי משה. ופריך כיצד הלבישן למיסבר קראי ודוק :

ורפ"ז אין לנו לריכין לתירולים של הוספת ורש"י שחירלו הא דלא נקט אביי בדבריו מכנסיים ולא נקט אלא כחונת ומלכפת. דרש"י תירן ומכנסיים לא הולך שהרי הם קודמין לכל וכו' ותוס' חירלו צד"ה צלחנת ומלכפת כ"ע לא פליגו וז"ל הא דלא נקט מכנסיים כ"ל משום דמפרש דבין בלואה בין בעשי' אהרן קדים ומכנס' לא כתיבי לא בלואה ולא בעשי' ע"ש. ולשיעתי זו בלא"ה לק"מ דבאמת במכנסיים יש להסתפק כמו שפרשתי צס"ד דכיצד הלבישן. ובזה לא שייך לומר דפליגי חדא דחקשי מאי דהוה הוה והמה לא פליגו אלא למיסבר קראי ועוד דשמא באמת מסופקים ככ"ל. ילענ"ד יש לכונן זה גם בכוונת החוספ' ודוק העיב :

ורפ"ז אין ראיה משיעור זה שסוברים כי לתחיית המתים יתקדש אהרן ובניו עלמ' במילואים. כי הא דהוה ק"ד דלעמיד יתקדש אהרן במילואים היינו מדוחקא דרומי' דקראי דלואה ועשי'. אבל לפום מאי דמסיק דהני סרי קראי אהרן לימתי משה. וכדשני הש"ס דלא לירמו אהדרי. י"ל דאין שום ס"א שיתקדש אהרן ובניו לעמיד לבא במילואים וכמשמעות פשטה דגמרא דמילואים לא היו אלא לשעה וכמשמעות פשטה דירושלמי דפרשת המילואים אינה עתידה לחזור ודוק :

ומה שהביא הרמ"בן עוד ראיה להחזיק דבריו שהמילואים למזבח מלוה לדורות מגמ' דמנחות (דף מ"ה) ממה דקאמר התם ר' יוחנן על פסוק צראשון באחד לחדש תקם פר צן זקר לחטאת וחטאת את המקדש שפרשה זו אליהו עתיד לדורשה. ורב אשי מחרן מילואים הקריבו זימתי עזרא וכו'. עיין לעיל בסימן **ב** עד וטהרו אותו ומלאו את ידיו ככ"ל. ודחה בעל זוהר הרקיע את דבריו וז"ל ואינו כן דעת החכמים שהם לא אמרו מילואים הקריבו זימתי עזרא על הקרצנות הנזכרים בפרשת הגר את בני ישראל את הצית והוא פר זיום ראשון וצצעת הימים שער ופר ואיל לחטאת המזבח. ולא הוקשה להם על זה כלום שהרי הדבר מוכיח שזה הוראות שעה היתה עפ"י הדבור שהרי זימתי משה חטאו המזבח שצעת ימים צפר חטאת וזימתי עזרא הי' פר חטאת זיום ראשון ויום שני שער חטאת ופר ואיל לעולה. אבל

צפרשה מלוה זו צעשה קכ"ז שכתב וז"ל ועוד
 שהנראה מהגמרא הוא שאותה חנוכה אינה
 נוספת לדורות כלל לא צאחן שיעורים ולא
 צשעירים אחרים שכך אמרו צפ"ק מחגיגה (דף
 ו') על מה שאמר צ"ה שראיה מעה ומגיגה
 שמי כסף ולמדו אותה מהנשיאים שרינה הכתוב
 צשלמים יותר מעולות וצ"ש לא רלו ללמוד
 מחנוכה זאת אמר שם צ"ש מאי טעמא לא אמר
 כצ"ה דנין דצר הכונה לדורות מדצר הכונה
 לדורות ואין דנין דצר הכונה לדורות מדצר שאינו
 נוסף לדורות וזה הלשון מוכיח שהחנוכה של
 נשיאים אינו נוסף לדורות לא צאחן שיעורים
 ולא צשעירים אחרים שהרי לא אמר אין דנין
 שיעור הכונה לדורות משיעור שאינו נוסף
 לדורות אלא אמר דצר שאינו נוסף לדורות
 שהדצר כולו אינו נוסף חוץ לדורות שאין זו
 מלוה שאפילו אמר שהדצר הוא נוסף אלא
 שאין השיעור נוסף ונ"מ איך שישתנה השיעור
 לריך שהי' השלמים יותר מהעולות כמו שהיו
 צימי משה וא"כ הי' להם לצ"ש ללמוד משה
 שהרי רצוי השלמים על העולות נוסף לעולם
 עכ"ל. ומה שהציא ראיה עוד (ג) מפרק
 התכלת דקאמר מלואים הקריצו צימי עזרא
 כראי' לי כי משה ומה רא' שלא היו מייצגים להציאם
 רק צנצנתם עשו מה שעשו שאלם היו מייצגים
 להקריצ' מלואים הן רצ' הן מעט מה היתה
 חמיתהו של ר' יוחנן צפסוק כה אמר ה' אלהים
 וצטאח את המקדש שתמה ואמר חטאת עולה היא פי' שמוסף דר"ח עולה הוא כדכתיב וצראשי
 סדשיכם תקריצו עולה ואמר שם רבי יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה : ואם היו מייצגים
 להקריצ' מלואים איך לא העלה על דעתו שפר חטאת הזה הי' להקריצו אחר המלואים שעשו
 מוקדם כדרך שעשו צימי משה שהקריצו עגל צן צקר לחטאת אחר המלואים כמ"ש צתחלת פרשת
 שמיני. ואין לומר שר' יוחנן לא ידע שפרשה זו על צית שני נאמר שא"כ כשמשצ' רצ' אשי
 עליו לא הי' לו לומר צזה הלשון מלואים הקריצו צימי עזרא דמשמע שאין שום חולק שעל צית
 שני נאמרה שהי' צימי עזרא אלא כך הי' לו לומר פרשה זו צימי עזרא היא ומלואים הקריצו
 צימיו כדרך וכו' ועוד שלא הי' לו לומר צזה הלשון מלואים הקריצו דמשמע שהקריצו צנצנתם
 ולא צתורת חוץ. וגם תשובת אחרות הציא בעל זוהר הרקיע צזה עיין שם. ומה שאמר
 (ד) שיחאמת עוד זה ממה שאמר ית' זאת התורה אין משה ראיה כלל לפי שצזה הפסוק רלה
 לכלול כל הקרצנות שנלעווה משה צהר סיני צין לדורות צין לשעה וזו היא כוונת הפסוק ויגיד
 אליו רעו הצא אחריו : (ה) ומאמר רז"ל דפ' לולב וערבה וכן איתו דירושלמי דשביעית אין
 פירושם כדעת הרמב"ן כי מנא ליה לחלק ולומר שהשיעור והסדר ההוא אינו נוסף לדורות אלא
 מלות מלואים תנהוג. אלא צודאי כונתם היא שכל ענין מלואי הכהנים שנעשה אז שצעת ימים
 אינו נוסף לדורות כלל. ומה שאמר (ו) כי צימי עזרא הקריצו מלואים על המקדש ועל המזבח
 כאשר הציאו מפסוק צראשון צאחד לחודש וגומר ומפסוק שצעת ימים תצט' שער עזים וגומר

כנסת הגדולה ואף לימות המשיח (ג) וכמו
 שאמרו (שם דף מ"ה) מלואים הקריצו צימי
 עזרא כדרך שהקריצו צימי משה (ד) ויתקרב
 זה ממה שאמר ית' זאת התורה לעולה ולמנחה
 ולחטאת ולחשם ולמילואים ולצנת השלמים אשר
 ליה את משה וגו' ימנה המילואים עם קדשי
 דורות יעשה אותם תורה. ואולם הוכל לפקשות
 מנאמר החכמים שגזרין צתלמוד על המלואים
 שהם לשעה (ה) כמו שאמרו צסוכה (דף מ"ג)
 לא מלואים שאינם נוספים לדורות : וראיתי
 עוד צירושלמי (דף ל"ז ע"א) צתחלת מסכת
 שביעית על סוגיא שהקשו שם כתיב ר' יונה
 הרי פרשת מילואים ופרשת דור המציל הרי
 אינן עתידים לחזור מעתה יעקרו אותם אלא
 כדי להודיעך. ויכולנו לומר שהכונה צמאמרים
 כללו שאין פרטי פרשת המלואים לריכים לנו
 שאין עתידין לחזור על השעור ההוא והסדר
 ההוא והי' די מכל הפרשה ככתוב ומשחת אותם
 ומלאת את ידם וקדשת אותם כהנו לי אצל
 הנראה אלי כי המלואים שהקריצו על הכהנים
 למלאת את ידם נכסן לא היה אלא שעה כי
 צעת ההיא הצדיל אחרן וזרעו להקדישו
 קדש קדשים לדורות עולם. (ו) אצל היה
 שם מילואים עוד על המזבח להקדישו דכתיב

ופר

מרגניתא שבא
 ל"ל דהשיעור שהי' צמילואי מוצה של משה לא הי' אלא לשעה שהרי צימי עזרא לא הי' כשיעור של משה
 דצימי משה חטאו את המזבח כל שצעת הימים צפר חטאת וצימי עזרא הי' פר חטאת יום ראשון וכל שצעת
 ימים הי' שער לחטאת ופר ואיל לעולה וא"כ למה לא הי' לו די צמה שפירן מתחילה שהכונה צמאמרים
 האלו שאין פרטי פרשת המילואים לריכין לנו שאין עתידין לחזור על השיעור ההוא והנראה דהוכרח לומר
 כן משום דכתב הרמב"ן עוד וז"ל :

כצר

עוד

חנוך מנצ' וזולאי חנוך המנצ' הוא מלוה לדורות כמו שכתוב צפרש' ואח' תלוה וכו' הנה דעתי על המנצח שהי' מלוה חנוך וזה אשר תעשה חסדים עם קצרת צעל זוהר הרקיע שכתב כי (מנחות דף מ"ט) אין מחנכין את המנצח שיקר' מלו' ולא צתמיד' שהם חוצה בכל יום ולא צתמיד של

שחר (ב) ב ונראין הדברים עוד שאף המשכן צקמחו וצית המקדש צהצותו לריכים חנוכה לעולם ונדצת הנשיאים היתה הוראת שעה צשיעורים ההם שעלו צדעם אל צחוכ' כמו חוצה הי' וכן עשה שלמה חנוכה וכן חנשי כנסת

ליי אמרו בספרי והביאום זו מצות עשה אכל היא במדבר לבד כמו שבאר במשנה תורה הטר בשר תאוה לדורות והוא אמרו בכל אות נפשך תאכל בשר ואלו היה ראוי למנות כל מה שהי' מזה המין היה מה שצוה בו משה מיו' שנתנבא עד יום מותו חוץ מהמצות הנודגות לדורות יותר משלש מאות מצות בשנמנה כל הצווי שבא במצרים ובר מה שבא במלואי' וזולתם כלם כתובים בתורה מהם עשה ומהם לא תעשה ואחר שהוא נמנע למנותם כלם יתחייב בהכרח שלא תמנה גם אחת מהן ולא כמו שעשה זולתנו שלקה מהם דברים על צד העזר כאשר יגע למצ' המספר וזה מה שכווננו לבאר בשרש הזה :

המשכן צקמחו וצית המקדש צהצותו היו לריכים לסנוכה כמו שעשו הנשיאים' חני חוטר כי חנוכה זו חניה נוכח לדורות לא מניח ולא מקלח' שהרי מה עשו הנשיאים דרך נדצה עשו והראיה מל' חכמים צנשיאים שאמרו מה ראו להתנדב תחלה לפי שהיו יראים וכו' כמו שהציא רש"י צפרשת נשא הנה נראה כי דרך נדצה הציאו הקרצנות ההם וא"כ אין כאן מקום לומר שנוכח לדורות מאחר שהוא צידס להתנדב חו' שלא להתנדב והקרצנות שהקריצו צימי שלמה על חנוכה הצית גם הם דרך נדצה היו ועוד ראיה צרורה הציא צעל זוהר הרקיע

מרגניתא מבא צפרשת

וביאור דרלונו לומר דכיון דמונה למלוה להקריב שני תמידין בכל יום ח' צקק וח' צערצ שוב אין למנות למלוה לחנך המנצח צתמיד של שחר דהרי בלא מלוה חינוך מלווין חנו להקריב תמיד של שחר בכל יום ואין צו בחינוך חוספת ענין וכבר נמנה מלוה זו שמתחייבין חנו להקריב בכל יום וע"כ חס חנו היינו רולין למנות מלוה חינוך לריכין חנו למנות שאין חנו רשאין להתחיל להקריב על המנצח החדש צתמיד של בין הערבים אלא צתמיד של שחר וכו' שדרש כן צספרי ואת הכצס השני תעשה בין הערבים ולא ראשון בין הערבים הוצא צמנחות (דף כ' ע"א) וא"כ העיקר צא ללאו מכלל עשה וכבר ידועה דאין רצינו מונה צמנין המלוה לאו הציא מכלל עשה וכמ"ס צעל מגילת אסתר צשורש הראשון וז"ל . נראה לי כי גם רצינו חסכים עם צה"ב צזה שלא להכניס צמנין הזה לאו הציא מכלל עשה אבל יכלול אותו בלאוין כמו שעשה צפ' שני מהלכות מחללים אסורות שכתב שם כי הבהמה וח' עמאה שאין צה סימן כלל היא אסורה בלא תעשה יותר על העשה הציא מכלל אותה תחלו והעעם שלא מנה צפני עלמו נראה צעיני לפי שאין מקום למנותו לא בלאוין ולא בעשה בלאוין שהרי אינו לאו מפורש צתורה . ובעשה לפי שאין זה מלוה עשה לעשות הפועל ההוא כ"א מניעה גמורה ממנו . ואמנם לאו הציא מכלל עשה פירושו יש צו איסור כעובר על העשה שאין צו מלקות . וחמה שם על הרמב"ן וכו' עכ"ל . ותמיד' חני מאוד על צעל מגילת אסתר שכתב וז"ל . וקשי' לי על כל מונה המלוה למה לא הכניסוה בלאוין כי צס הי' ראוי להכניסה ולמנותה ללאו שלא להתחיל חנוך המנצח אלא צתמיד של שחר שהרי היא משנה צפ' התכלת שאין מחנכין את המנצח אלא צתמיד של שחר . ודחוק ליצב . ומאי קוש' הלא הא דאין מחנכין אלא צתמיד של שחר ולא צתמיד של בין הערבים לא חתי אלא מכלל ואת השני תעשה בין הערבים ולא ראשון בין הערבים ככ"ל . ולא הוה אלא כללו הציא מכלל עשה ואין ראוי לציא צמנין המלוה כמ"ס הוא עלמו צשורש הראשון הציאתי לשונו צסמוך :

שוב כהצ הרמב"ן וז"ל ב ונראין הדברים עוד שאף המשכן וכו' והנני זה מפורש מצוה וכו' ככ"ל ולריך לבאר דעתו דמה הרויח צמה שכתב אבל הנראה לי כי המילואים שהקריצו על הכהנים למלאות את ידם לכהן לא היו אלא לשעה והמילואים שהיו על המנצח להקדישו הנה לדורות דהרי גם השתא

מגלת אסתר שורש השלישי הרמב"ן

נראה לי שהנכון כדברי הרב שאין להציל אבל תרומת המכס וחכמת המזבח וזכרות
 צה המניין רק המלות הנוסגו' וקללות שזה גריזים ועיצל לא נתחזר
 צכל הדורות ולא אותן שנעשו פעם אחת ולא למס כחצן צחצחון הפרשיות המשלימו' לו
 תעשיני יותר לפי שדרשת חכמים מתרי"ג מלות החצצון והנר' מדעתו שהוא לא צא למנות
 הוליוס מפסוק תורה מלות שעה כאותן שצאו

צמלרי' וצממעד הר סיני
 וזולתם שאין להם ענין
 חלל לשעתן חלל
 המלות שענייני' קיים
 לנו לדור' יונה וכן
 חע"פ שאין נעשות חלל
 פעם אחת ולכן מנס
 פרס' חצנים גדולות לפי
 שכלטויכו(סוטה דף ל"ז)
 לכתוב צהן התור' צח
 הפי' צצצעי' לשון להיות'
 לנו זכר לדורות ומנס
 פרשת צרכות וקללות
 שחיל קצלה שקצלו
 חצותינו עליהם ועל
 זרעם לדורות התורה
 כולה צפרט וכלל וקצלו
 אותה צחלה וצצצועס
 (א) וכן פרשת חנוכה
 סמני' וכתב צפרשת משכן

ואני נפלא מזה שמנה אלו הלאוין
 למה לא מנה במן איש אל יותר
 ממנו ואמרו ית' אל תצר את מואב
 ואל תתגר בם מלחמה וכן האזהרה
 שבאה בבני עמון אל תצורם ואל
 תתגר בם וכן ימנה ג"כ בכלל מצות
 עשה אמרו עשה לך שרף ושים
 אותו על נס ואמרו קח צנצנת א'
 ותן שמה מלא העומ' מן כמו
 שמנה תרומת המכס וחכמת
 המזבח וכן ימנה היו נכוני' לשלשת
 ימי' וכן גם הצאן והבקר אל ירעו
 ופן יהרסו לעלו' ורבים כמו אלה ולא

יוסף לבעל שכל כי אלו כולם מצות נאמרו לו
 למשה בסיני צווי ואזהרה אך היו כלם לפי שעה ואין
 נוגה' לדורות ולכן לא ימנו ובעבור השרש הזה אין
 ראוי למנות ברכות וקללות שנצטוו בגריזים ועיבל
 ולא בנין המזבח שנצטוו לבנות בבואינו בארץ כנען
 כי אלו כלם מצות לפי שעה ולא הצווי שצונו שנקריב כל בהמה שנרצה
 לאכול ממנה שלמים כי זה צווי לפי שעה לבד והוא אמרו והביאום

סנוך

כי אלו כלם מצות לפי שעה ולא הצווי שצונו שנקריב כל בהמה שנרצה
 לאכול ממנה שלמים כי זה צווי לפי שעה לבד והוא אמרו והביאום
 מרגניתא טבא לה'

משמע בחולין (דף כ"ד ע"ב) ח"ר חקרא מ"ע דר' דכתיב ויעמדו הלויים וכן עשרים שנה ומעלה לכלל על
 מלכות בית ה' ואידך לכלל שאני ומדוע ה"ל ח"ר חקרא מ"ע דר' דכתיב ויעמדו הלויים וכן עשרים שנה ומעלה לכלל על
 דאידך לית לי' דר' צ"ל ש"מ דדחיקא לי' לסתמא דתלמודא לחוקמי האידך דלא כר"י צ"ל משום דהא דר' צ"ל
 הלכתא היא וכיון דסתמא דתלמודא הפיק לעיקר כר"י צ"ל דכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים וזה דלא
 כדתי' ר' יוסי כ"ל להכי דהא רבינו הרמ"ם הא דר' יוסי מהלכה:

ושיעור דברי רבינו צמלות עשה ל"ד הכי. כמו שכתבתי ב' יוסעובס' שמואל ר"ל דכשחנו חופסין שיעתא
 דאחר העברת הירדן נעשתה המלוה דנשיאת הארון מלויים לכהנים. כיחא הא דמליו דנשאו הכהנים
 את הארון בהעברת הירדן ובסיבוב יריחו והא דכתיב ב' שמואל וישב לדוק ואביתר את ארון אלהים ירושלים
 משום דכבר נעשתה מלות נשיאת הארון מלויים לכהנים. וכל מקום דכתיב וישאו הלויים היינו מכ"ד מקומות
 שנקראו הכהנים לויים משא"כ לשיעור ר' יוסי ל"ל דבהעברת הירדן וסיבוב יריחו הוראת שעה היתה וגם הא
 ד' שמואל ל"ל דלא לדוק ואביתר נשאו את הארון חלל הפירוש דוישב לדוק ואביתר היינו שצפקודתם
 וזריזותם נשאו הלויים את הארון והוא כאלו לדוק ואביתר השיבו את הארון ירושלים. דאל"כ
 חלל דלדוק ואביתר נשאו את הארון ח"כ הוא לי' ד' מקומות שנסאו הכהנים את
 הארון: וכל זה דוחק לומר דב' מקומות נשאו את הארון בהוראת שעה וגם לפרש וישב
 לדוק ואביתר הכי. לכן מקטבר לומר דנעשתה המלוה דנשיאת הארון מלויים לכהנים וכמו שדרש צפרי
 חלה פקודתם לעבודתם לבא לבית ה' כמשפט ציד אהרן אביהם כאשר לוהו ה' אלהי ישראל היכן לוהו ולבני
 קהת לא נתן דמשמע מקפרי הזה דמלות נשיאת הארון לכהנים ולא כלויים כמ"ש לעיל דהשתא הכל כיחא
 כפשוטו ודלא כר' יוסי דדריש כמשפט ציד אהרן אביהם כאשר לוהו ה' שלוהו לחלק בניו לכ"ד משמורה
 כמ"ש לעיל ודוק העיב:

שוב כתב הרמב"ן על מה שתמה רבינו על צה"ג למה לא מנה חיש אל יותר ממנו
 וכו' כמו שמנה תרומת המכס וחכמת המזבח וז"ל הרמב"ן א וכן פרשת חנוכה המזבח
 שמנה וכתב ר"ל צעל ה"ג צפ' משכן וכו' אין מחנכין המזבח חלל בתמיד של שחר וכו'. וכתב ע"ז
 צעל זוהר הרקיע וז"ל שאין ראוי להכניסם צמנין של מלות לפי שאין בו חוספ' ענין שיקרה מלות חלל
 בתמידים שהן חוצה בכל יום ומחילין אחרי צנין המזבח ח' צקק וא' בערב עכ"ל. והנני מוסיף בו דברים
 וביאור

הירדן וכספי צו את יריחו וכספי צו את יריחו וכספי צו את יריחו
גם זה צור שאלות נשיחתו לעולם על הלוים
כולן חוץ משלש מקומות הללו שנתייחדה לכהנים
על פי נביא צידן ובהקפת יריחו וצעת
הכנסתו לצית קדשי הקדשים והנה למדנו עכ"פ
כי הללו הם של לויים נמנה הוא צלש מלות
וששים ומשה הללוין כי משא הארון מלוה
לדורות ונתקיימו צו דברי צעל הלכות גדולות
ועל חנם חפשו הרצ צו :

אבל
מקומות מ"מ משא הארון צימי דוד כשהי' צורח וצימי שלמה צהכניסו אותו לקדש הקדש' שניהם צכלל
החזירוהו למקומו אבל לפי מה שפירש"י בזה הענין צבועה כי לא נקרא החזירוהו למקומו רק
צימי שלמה א"כ היאך אמרו ג' מקומות והלא ד' הם ולפי דרך הרצ ג"כ שהציא צמלות ל"ד
פסוק שצ"ה והיא וישאו צני הלוים את ארון האלהי להוכיח כי אז כהנים נשאוהו יהיו א"כ
ה' מקומות ואנכי לא ידעתי מה חשיצ' וכלל דברינו כי לאו של לא יעצוד עוד דלוי זקן צעל
ולא יצא צמנין מפני שלא נהג רק צמנין הנדצר כי אז הי' נפסל לכל עצודת המקדש כמו שנראה
צלשון הגמרא צפ"ק דחולין שאמר יכול אף צשילה וצצית עילמים ופרש"י וז"ל יכול אף
צשילה וצצית עולמים שאין עצדות לויים אלא שוערים ומשוררים יהיו נפסלים צשנים' ואם
צמנין הנדצר היו כשרים הלוים הזקנים להיות שוערי' ומשוררים שהיה עת משא הארון ולא
נגזר עליהם שלא נצא לשם עצודה פן יתקו לשאת את הארון כ"ש וכ"ש צשילה וצצית עילמים
שאין שם משא הארון שיוכשרו אלא צודאי צמדצר היו נפסלים גה לשוערים ולמשוררים
זהותם זקנים ולכן שאלו אם יהיה כן צשילה וצצית עולמים והשיצו כי דוקא צמדצר היה זה
צמנין שהעצודה צכתא כלו' דמשום כך נגזר עליהם פן יתקו לשאת הארון אבל צשילה כי אין
שם משא הארון לא נפסלו לשוערים ולמשוררים ונה שדרשו צספרי ונצן חמשים שנה ישוצ מלצא
העצודה אבל הוצר הוא לנפילת שוערים ולשיר שמשמע כי צמדצר היו כשרים לשאת עצדות
חוץ ממשא הארון הנה הגמרא שלנו חולקת על זה והגמרא שלנו עקר וכן ראיתי אחר כך
צמדצתי צפרשת צהעלותך על פסוק ולא יעצוד עוד צצפוק דבריו כתב שזאת הצרייחא חולקת
על ההיא דספרי ונחזור לדברינו ונאמר כי לאו של לא יעצוד עוד צעל ולא פסוק ולא מפני
שנשחית מלות משא ונחנה לכהנים כאשר חשב הרמב"ן על הרצ רק לפי שכתוב לעצוד עצודת
וגו' ודרשין לא אמרתי אלה צצמן שרעצודה צכתא שאז היו פסולים אף לשאת עצדות וצשילה
וצצית עולמים הוכשרו וכן נראה צפ"ק דחולין מלשון הרצ צפ"י המונה וצפ"ג מהלכות כלי המקדש
והעצדים צו :

מרגניתא מבא

כמשפט ציר אהרן אציהם וגו' למדנו שאלוה זו מימי משה ואהרן נוסחא אחרינא אבל לא שמענו שאלוהו
הקב"ה שיעשה את צניו כ"ד משמרות למדנו שהיתה מלוה זו ציר משה ואהרן' הביאה הרמב"ן צמלות
עשה ל"ה ע"ש' והנראה צמה שחפס רצינו הרמב"ם לעיקר דלא כר' יוסי' הוא דחני ר' יוסי' חומר
צשלשה מקומות נשאו הכהנים את הארון ומשמע ל"י לרצינו הרמב"ם מדבריו דבשאר מקומות לא נשאו
הכהנים כלל את הארון' דאי כמו שפ"י הרמב"ן דגם צשאר מקומות נשאו הכהנים' אלא דבשאר מקומות
נשאו הכהנים עם הלוים' ובג' מקומות הללו נשאו הכהנים לבדם' א"כ הכי ה"ל לר' יוסי'
למימר בג' מקומות נשאו הכהנים את הארון לבדם' ומדקתם למימר בג' מקומות נשאו הכהנים את
הארון משמע הא צשאר מקומות לא נשאו כלל' אלא מלוה זו נתייחדה ללוים לבדם חוץ מ'ג'
מקומות הללו שנתייחדו הכהנים בהוראת שעה עפ"י הנביא' וזה דלא כר' יהושע בן לוי דאמר
צכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים' דראיתי צאיה ספר מגדולי הקדמונים דקחשיב כל הכ"ד מקומות
שנקראו הכהנים לויים' וקחשיב חס כל מקום שנזכר שהלוים נשאו את הארון צתוך כ"ד מקומות שנקראו
הכהנים לויים' וכעת אצדא מני מלתא וחצל על דאצדין השם יחזיר לי אצדתי' ומלינו דהש"ס נקט לעיקר
כר' יהושע בן לוי דצכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים' והא' מן המקומות ציצעות (דף פ"ו) ת"ר תרומה לכהן
ומעשר ראשון ללוי דברי ר"ע ר"א בן עזרי' חומר לכהן ומפרש הש"ס עעמא דר"ע דכתי' ואל הלוים חדר צלוים
קאי משמע קרא' ופריך הש"ס ואידך כדריב"ל דאמר רי"ב צכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים ופריך
ור"ע ומשני הכא לא מליה אמרת הכי וכו' ומדפריך הש"ס ור"ע ומדמשני הש"ס אליבא דר"ע דהכא לא
מליה אמרת הכי' ש"מ דסתמא דתלמודא חפס לעיקר שיעתי' דרי"ב צכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים'
דאל"כ לא הוה המקשין מקשה מידי' וגם המתקן לא הוה לריך לשנוי' הכי דלמא ר"ע לית ל"י הא דרי"ב
וא" דחיקא ל"י להש"ס למימר דלית ל"י לר"ע הא דרי"ב צל שהם עיקר ולכך ערה לשנוי' אליבא דר"ע' וכן

מגלת אסתר שורש השלישי הרמב"ן

שפכהנים לצדם ישארוהו שאם לא כן היו חוששים
כי אין להם לנסוע ממקומה אחרי שאין זה
כדרך שאר פעמים שהיו הולכים בנסוע הארון
בתשאל הלוויים ויחשבו כי אין זה עת נסיעה
רק איזו מלוא עליהם לשעה ואחר כך יפרקו
הארון לחתו ללוים לכן העירם שילכו אחריהם
כי אז הוא מסע הממנות ומה שאמרו חכמים
כי בכל מקו' היו הלוויים נושאים הארון הוליוהו
ומה שהיו רגילים צמדצר שהלוויים היו נושאים
אותו ולא מלינו ש'לקחה מהם זאת המלוא עד
עתה צעת העצרת הידרן ולכן אמר כי בכל
יום היו הלוים נושאי' אותו וראיה עוד שלא
הוליוהו מזה הפסוק שהרי אמרו בכל יום
לוים נושאים אותו ואם ראייתם מזה הפסוק
הי' להם לומר כהנים ולוויים שהרי גם כהנים
כתיב בזה הפסוק אלא צודאי מאמרים נסמך על
מנהג המדצר עד עתה ציום אשר עצרו הידרן
כי אז ראינו שנשתנית להכהנים ולא למצראשוי' ומה שאמר (ח) כי מה שהכהנים נשאו הארון
ציוני שלמה היה להכניסו בצית קדשי הקדשים כי הלוויים אינו נכנסים שם א"כ הוא כדצרו
למה לא התחילו לשאת אותו הלוים צמלותם וצהגיעם אל צית המקדש יתנוהו לכהנים
להכניסו לצי' קדש הקדשי' אלא צודאי זה הי' על כי זאת המלוא נעלה מהם ונתנה לכהנים
ומה שהציא ראי' (ט) מאמרים צג' מקומות נשאו הכהנים את הארון דמשמע לפי דעתו
הידרן

כי
מרגניתא מבא
ומה
שכתב עוד הרמב"ן וז"ל ז' אצל בספר מלכים כשהכניס כו' והי' זה מפני שהלוים אינם נכנסין
לכולם לצית קדשי קדשים וכו' עכ"ל - נראה שגם רבינו הרמב"ם ראה זה בדעתו ולכך לא כתב
במלוא ל"ד אלא כמו שכתבאר צב' יהושע וצב' שמואל ולא הזכיר צב' מלכים - מפני שיש לדחות כח"ס
בזה הרמב"ן :

שוב
כתב הרמב"ן וז"ל וכן אמרו
לכהנים עפ"י הנביא . הנה
דחוק ורחוק וגם הוא בעלמו שדא זה נרגא . ומה שנראה לי בזה הוא - דמלצר . מה שיש לי שב קצרת ר'
יוסי שיקכים לשיעת רבינו . יש לומר עוד דאף אם נודה לדברי הרמב"ן דהאי דחני ר' יוסי פליג וס"ל
כשיעת הרמב"ן שאלות נשיאותו של הארון לעולם על הלוים כולן חוץ צג' מקומות הללו שנתייחדה לכהנים
עפ"י הנביא . לרבינו הרמב"ם ק"ל דהא דדריש בספרי אלה פקודתם לעבודתם לבא לצית ה' כמשפטים
ביר אהרן אציהם כאשר לוהו ה' אלהי ישראל היכן לוהו ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף
ישאו . פליג על ר' יוסי וס"ל לתנא דספרי דמלות נשיאת הארון בכהנים ולא בלוים . דלפוס האי דרשא
דדריש בספרי אלה פקודתם לעבודתם לבא לצית ה' כמשפטים ביר אהרן אציהם דעבודת הכהנים לשאת
את הארון ע"כ דדוקא לכהנים ולא ללוים דאי מלות נשיאת הארון גם ללוים לדורות תקשי א"כ
למה לא הזכיר בכתוב גבי לויס אחר דחשיב התם בדברי הימים א' כ"ה כ"ד משמרות לויס ג"כ
דמחוייבים לישא את הארון כשנרלה לשאת במקום כמו שהזכיר בכהנים אחר שמנה כ"ד משמרות
כהונה דהשתא שלא הזכיר משמע דאין הכ"ד משמרות לויס מחוייבים אלא בעבודת שהזכיר צב' כ"ג
ודוק :

וגם
הצרייחא שגביא הש"ס בחולין הי' נראה לו דפליג על הא דר' יוסי . והוא דחני התם יכול אף
בשילה ובית עולמים כן ת"ל עבודת עבודה ועבודה משא לא אמרתי אלא בזמן שהעבודה בכתף .
דאי ק"ד דהא צרייחא אחי' נמי כר' יוסי דס"ל דאף לדורות מלות נשיאת הארון בכל הלוים כולן א"כ
הכי הוה לי' למימר לא אמרתי אלא בזמן שהדירה עבודה בכתף דלפי שיטה זאת ע"כ ל"ל דעיקר התיין
לא אמרתי בזמן שהעבודה בכתף היינו בזמן שהדירה עבודה בכתף כמו שהוכחתי לעיל . ותקשי דעיקר חקר
מן הספר . א"ו דהא צרייחא ק"ל דלא כר' יוסי אלא כשיעת הצרייחא דספרי הנ"ל דלדורות מלות נשיאת
הארון בכהנים ומש"ה לא קאמר אלא לא אמרתי בזמן שיש עבודה בכתף דלדורות אין ללוים עבודה בכתף
כלל ודוק :

ובל
המקומות שכתב שהלוים נשאו את הארון הוא מכ"ד מקומות שהכהנים נקראים לוויס . ור' יוסי
י"ל דבאמת לא דריש אלה פקודתם לעבודתם לבא לצית ה' כמשפטים ביר אהרן אציהם כאשר לוהו
ה' לעבודת נשיאת הארון בכהנים . אלא דרש כמשפטים ביר אהרן אציהם כאשר לוהו ה' כמו שדרש בצרייחא
צמשנת ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי בל"ב מדות שהתורה נדרשת והיא שנוי' שם בלשון הזה מדבר
שאינו מתפרש במקום אחר כיצד ויעע ה' אלהים גן בעדן וכו' כיולא בו משפחת בני קהת יחזו וגו' אצל
לא שמענו מלות אהרן את בניו להיות כ"ד משמרות והיכן שמענו אלה פקודתם לעבודתם לבא בצית ה'
במשפטים

המקולשים

המקודשים   אינו על מה שהיו נוהגים קודם כי מה ענין

המקודשים   אינו על מה שהיו נוהגים קודם כי מה ענין

מרגני'תא שובא

מִדְרָכֵיכָם וַיִּשְׁאֲלוּ הַלְלוּם שְׁמֵם חֲכָמִים כִּי"ל. וְכָתִיב כֹּאשֶׁר לֹוֹ מֹשֶׁה בְּרַבְרָה' וּרְיֵשׁ הֵיכָן לֹוֹו וּלְבָנֵי קָהָל לֹא

כתן ודוק הטיב :

ומה שכח הרמ"ן עוד וז"ל ועוד **ה** אמר הרב כי יתבאר זה בס' יהושע וכו' ולא מלאתי הביאור

ומה שכח הרמ"בן וז"ל אבל ¶ בספר יהושע אמר וילוו את העם כו' ואני חמ"י על הרב כ'

להעשות הנס ע"י הכהנים המקודשים מזרע אהרן עכ"ל. כחב בזה בעל מגילת אסתר וז"ל

וזה שמביא רש"י מקפ"ר יהושע שאמר בהעברת הירדן ויכוו חת העם כאמר ברחוכם חת ארון ברית ה'

רמ' חכמים חללים שמי'רשו' חכמים שם בני לוי ומה שאמר בן זמן דמים חכמים בתי'רש' זה פססום צפוש'

זא אינא וכו' עיין פאס פאקריד ודבריו דברי עטס פאס : וואס

והוא וישאו בני הלויים את הארון האלקי וגו' להוכיח משם גם כן שני שנית זאת המלוה מהלויים לכהנים ומה שאמר עוד כי לפי דעתו כהנים ולויים כשרים למשא הארון מאחר שלא כתב רק בני קהת שגם הכהנים בני קהת הם יאמת היא זה אמנם לא הוכשרו צומן אחד כי אם הלויים צמדצר והכהנים אח"כ וכן הוא ג"כ מה שכתוב צעת הלא הצדיל ה' את שצט הלוי לשאת את ארון וגומר (ד) והפסוקים שהציא הכתובי צד"ה להוכיח כי לשניהם היא זאת המלוה שאומר כי הכהנים היו מעלים את ארון ה' אינה ראיה שהרי אמר ג"כ שדוד וזקני ישראל ג"כ היו מעלי את ארון' וזה א"א כפשיטו רק פירושו שהיו הולכים צמורה וצקצון להעלותו אל כל הנושאים אותו היו הכהנים וגם כי אומר וישא בני הלויים פירושו כהנים : ומה שאמר (ה) כי דרש סיפרי שאמר והיכין לזה ככאשר לזה הראשון הוא לו ג"כ צמני : הנה לפי מה שהציא הרב צמלות ל"ד צמנ"ק שלו לשון הספרי אין ספק כי צמק שני לצד נדרשה אותה הדרשה שהציא שם

ב נושאי ארון צרית י"י וכתיב וכל הלויים הנושאים את ארון והמשררים : אל כל נאמר כי הכהנים והלויים כולם כשרים צמשא מן התורה שכולם נקראו לויים ועוד שלא נאמר צפרשה אלל בני קהת : והרי הכהנים גם הם בני קהת וכתיב צעת הלא הצדיל י"י את שצט הלוי ולשאת את ארון צרית י"י לעמוד לפני י"י לשרתו ולצדך צמנו (ד) וכן תראה צכתוב שנאמר ויקרא דוד ללדוק ג' ולאציתר הכהנים וללויים לאוראל עשיא ויואל וגו' ויאמר להם אתם ראשי האצות ללויים התקדשו אתם ואחיהם והעליתם את ארון צרית י"י ושם כתוב ויתקדשו הכהנים והלויים להעלות את ארון י"י אלפי ישראל כאשר לזה משה צדצר י"י צכתפס צמוטות עליהם (ה) וזו שאמרו צסיפרי ד היכן לזה ולצני קהת לא נתן כי עצודת הקדש עליהם צכתף ישאו ולא חדשו הלויים כלום אלל מפי משה ומפי הקדש על הפסוק הראשון אמרו כן שנאמר ויתקדשו הכהנים והלויים להעלות את ארון י"י אלפי ישראל כאשר לזה משה צדצר י"י צכתפס צמוטות עליהם והיכן לזה משה ולצני קהת לא נתן ומשה מפני הקדש שהעיד עליו הכתוב צדצר י"י ולא אמרו והיכן לזה י"י אלפי ישראל לאהרן אלל לירק שם גם הפסוק הנאמר אחר תיקון המשמרות כולן כי אחר חלוקת הלויים הזכיר חלוקת הכהנים ואמר אלל פקודתם לעצודתם לצוא לצית י"י צמשפס

תעש'

מרגיתא טבא

אבל אחר שצחר השם צירושלים לשכון שם לעולם ואין עוד ללויים משא צכתף לשאת את המזבח והשולחן והמנורה ושאר כ"י העבודה חזר ומנאן דוד המלך ע"ה מנן עשרים שנה ומעלה וכמו שצא מצוה ומדוקדק צדצרי הכתוב צו אמר דוד הניח ה' אלפי ישראל לעמו וישכון צירושלים עד לעולם וגם ללויים אין לשאת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו כי צדצרי דוד האחרונים המה מקפר בני לוי מנן עשרים שנה כי צעמדס ליד בני אהרן וגו' הרי שצזכר ונתן חידה ועמס למנינס מנן עשרים משום דאין ללויים לשאת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו ודוק היעצ :

ומה

שכתב הרמב"ן עוד להציא רא"י שהלויים נשאו את הארון אחר העברת הירדן ומה שכתב וז"ל ויהי צעיר האלהים ב את הלויים נושאי הארון צרית ה' : יפה כתב כזה צעל מגילת אסתר וז"ל : כי לדעתי הוא אחד מכ"ד מקומות שנקראו הכהנים לויים עכ"ל וגם מה שהציא הרמב"ן רא"י מפסוק ויקרא ג' דוד ללדוק ולאציתר הכהני ללויים לאוראל וגו' כאשר לזה משה צדצר ה' צכתפס צמוטות עליהם עכ"ל ציחור הכתוב לשיעת רצינו הרמב"ם שצוה להתקדש לכהנים ללויים : לכהנים שישאו את הארון צכתפס צמוטות וכמ"ס ישאו בני הלויים את ארון האלהים כאשר לזה משה צדצר האלהים צכתפס וצמוטות עליהם וכנראה מדצרי רצינו הרמב"ם צמלות עשה ל"ד שהוא מדקדק מדכתיב וישאו בני הלויים ולא כתיב וישאו הלויים שהם בני הארון שהם בני הלויים ולא לויים קתמא : והרמב"ן ז"ל דילג חידות אלו וישאו בני הלויים : וללויים לזה להתקדש להיות משררים לפני ארון ה' לצאות ולהיות שוערים וכמ"ס ויאמר דוד לשררי הלויים להעמיד את אחיהם המשררים בכלי שיר וגומר ועמהם אחיהם המשני זכריהו וגומר ועבד אדם ויעיאל השוערים ופי' אצן יחייא שהיו שוערים לפני הארון ר"ל שהמה היו המזהירים צעם לצל יקריב איש זר להארון : ומלשון והעליהם אין רא"י צמ"ס צעל מגילת אסתר שהרי ג"כ נאמר שדוד וגם זקני ישראל היו מעלים את ארון ה' : ושם אי אפשר ופשוטו רק פירושו שהיו הולכין צחצורה וצקצון להעלותו אל כל הנושאים אותו היו הכהנים עכ"ל :

ומה שכתב הרמב"ן עוד וז"ל וזו ד שאמרו צספרי היכן לזה ולצני קהת לא נתן וכו' והיכן לזה משה ולצני קהת לא נתן וכו' עכ"ל : כצד כתב כזה צעל מגילת אסתר ודצרי מקפיקין וז"ל : הנה לפי מה שציא הרב צמלות ל"ד צמנ"ק שלו לשון הספרי אין ספק כי צפסוק השני לצד נדרש אותה הדרשה שהציא שם וז"ל ולשון הספרי צמשפס כאשר לזה ה' והיכן לזה ולצני קהת לא נתן וגו' וזהו צפסוק שני א"כ שם צלצד דרשוהו וכו' עכ"ל : ועוד אומר אני אפי' אם נאמר שצל פסוק הראשון דרשוהו הלא צפסוק הראשון כתיב וישאו בני הלויים את ארון האלהים כאשר לזה משה צדצר ה' צכתפס צמוטות עליהם וכצד כתצתי שמוכרה מדצרי רצינו הרמב"ם צס שהוא מדקדק מדכתיב וישאו בני הלויים ולא כתיב הלויים שצכהנים מצחעי קרא כנ"ל : וא"כ גם לפי הדרשא על פסוק ראשון מוכרה שלכהנים לזה לישא צכתפס צמוטות מדכתיב

צבהנים ואין שנים פוסלין צבהנים וזו סדרה נפקד' שאל נעתקה המלכה הזו מן הלויים לכהנים אחרי שהיו רצים הרי הם צמקום הלויים לכל משאלם ולכל עצודתם כלומר שהיו כמותם מצן שלשים שנה ועד צן חמשים שנה שהם שנות הכח למשאל צכתף (א) ולא אמרו שאין שנים פוסלין צבהנים אלא צעצדת הכהונה צזמן שהן פוסלין צלויים כלומר' כשהיו הלוי' נושאי הארון וזה הוא ששנינו פסול צלויים כשר צבהנים פסול צבהנים כשר צלויים כמו שצא צגמרא חולין טס (ב) ולפי דעתי שגם זה שאמר שנעתקה המלכה לכהנים אינו אמת חלילה לנו שנאמר שנשתנה שום מלכה צתורה שיהיו הלויים נפסלים עומשאל הארון לעולם והלויים נשאוהו צימי דוד גם צפעם השנית שעשה כהוגן שנאמר ויהיו צעיר האלהים ת הלויים נושאי

ואמר (א) כי זהו דוקא צעצודת הכהונה אפי' אומר כי אין אלו אלא דצרי צציאות שהרי צסתם שנו כשר צבהנים פסול צלויים ופירש אח"כ צצרייתת' ח"ר כהנים צנומים פסולים צשנים כשרים שמשמע כי לעולם הם כשרים צשנים ואין לומר כי זהו דוקא צזמן המדצר שעדיין לא נכנסו צמלות המשאל שאל"כ הוה ליה לחלק צגמרא צצימים ההם וצזמן הזה כמו שחלק צענין הלויים הנפסלים צשנים יכול אף צשילה וצצית עולמים כך וכו' והכא נמי צבהנים היה לו לומר יכול אף צשילה וצצית עולמים שיש להם עצודת משאל יוכשרו צשנים ח"ל וכו' ולהוכיח שאלו הם פסולים צשנים : ואין לומר שאין לורך להוכיח זה כי מאחר שהם נכנסים תחת הלויים פשיטא כי ישתוו אליהם צכל הדברים : זה אינה כי יש לומר דוקא צזמן המדצר שצית' עצודת המשאל תדירה היו

הלויים נפסלים צשנים אצל צשילה וצצית עולמים שלא ינטרכו למשאל רק דרך מקרה כגון צלחתם למלחמה או כדומה לזה לא יפסלו הכהנים אשר נכנסו תחתיהם : ומה שאמר (ב) כי לא נשתני' זאת המלכה שהרי מלינו שהלויים נשאוהו צימי דוד צפעם שני' צעשותו כהוגן לפי דעתו זה הוא אחד מכ"ד מקומות שנקראו הכהנים לויים וכן נראה שהוא דעת הרצ שהציא צסמ"ק שלו צמלות ל"ד הפסוק שהוא דצרי הימים צעת שנשאל דוד צפע' שנית את הארון והוא

והוא

מרגניתא טבא

מדבריו האלו . דאי הוה יהיב לי' לרבינו הרמב"ם שיעתו דאחר שנעתקה המלכה של נשיאת הארון מהלויים לכהנים לא היו . השנים פוסלין צבהנים . הוה כיחא לי' שיעת רבינו הרמב"ם דבעל הללו דלא יעבר עוד . ויש להקשות דאף אם יהיבין לי' לרבינו הרמב"ם שיעתו דאחר שנעתקה המלכה הזאת דנשיאת הארון מלויים לכהנים ואין השנים פוסלין צבהנים . אחתי למה בעל הללו דלא יעבור עוד . הלא רבינו הרמב"ם לא כתב אלא שנלעונו שישאלו הכהנים את הארון . ומבואר מלשון הזה . אכל נושא המזבח והשלחן והמנורה וכלי העבודה נשאתו צלויים . וגם כל ראיותיו שהציא רבינו הרמב"ם צמלות עשה ל"ד אינו אלא שנלעוו הכהנים לישאל את הארון . וא"כ אחתי איכא לאו דלא יעבור צלויים צנושאל המזבח והשלחן . והמנורה ושאר כלי העבודה שמשאלם צכתף כמבואר במשאל ועבודות ציי קהה צפרשת צמדצר . אמנם הנראה פשוט וברור דגם הרמב"ן מודה דלאו דלא יעבור עוד צנשיאת השולחן והמזבח והמנורה ושאר כלי העבודה לא מקרי נוהג לדורות דמאחר שהצטחנו השם יתעלה להציאנו אל המנוחה ואל הנחלה שהיא בית עולמים וכשיצנה בית עולמים הצטחנו שישכון צירושלים עד לעולם . כמו שדרשו חז"ל אל הנחלה זו בית עולמים וקידושה לשעתה וקדושה לעתיד לצא מה נחלה שאין לה הפסק . ולא יהי' ללויים לשאת את המשכן ואת כל כלי העבודה דוד המלך ע"ה צדברי הימים א' כנ"ל וא"כ הוה דבאה המלכה ללויים לשאת את המשכן ואת המזבח והשלחן והמנורה ושאר כלי עבודה לא היתה אלא מלות שעה עד שיצנה בית יולמים דאחר שצנה בית עולמים להיכן ישאלו אותן הכלים כיון שכבר צחר צירושלים לשכון עד לעולם . וניקר הקוש' שהקשה הרמב"ן מנשיאת הארון שהיא מלות לדורות אף כשיצנה צית הצחירה שאין לנו צטחון שלא ישאלו עוד את הארון צצנין הצית או צמלחמות העתידות לפני מלך המשיח כמו שצעה פנחס צמלחמות מדין וכמו שהאריך הרמב"ן . וכמו שמוכרח מדברי הרמב"ם צמנותו צמלות עשה ל"ד שנלעוונו שישאלו הכהנים את הארון כשנרלה לשאת אותו ממקום למקום . שהיא מלות נוהגות לדורות שאלם לא הי' נשיאת הארון מלות לדורות לא הי' מונה רבינו הרמב"ם צמנין חר"ג מלות שאינו מונה אלא מלות הנוהגות לדורות כמבואר בשורש הזה . אכל ממה שמחוייבים הלויים לישאל המזבח ושאר כלי העבודה הנ"ל לא קשי' לי' מידי להרמב"ן כמ"ס לעיל . ודוק העיב :

וביין שכן נתישבה הקוש' וההכרח שיש ממה שכתוב מפורש צדברי דוד ויסקרו הלויים מצן שלשים שנה ומעלה . דאף אחר שעברו הירדן הי' מחוייבים הלויים לשאת את הארון דאל"כ למה נמנו מצן שלשים ומעלה כנ"ל . די"ל דלעולם אחר שעברו ישראל את הירדן נעתקה המלכה דנשיאת הארון מלויים לכהנים והא דנמנו הלויים מצן שלשים ומעלה היינו משום דאחר שחרבו שילה עד שצנה צית עולמים היו הלויים מוכרחים להיות עתידים לישאל את המשכן ואת כל עבודתו דהיינו המזבח והשלחן והמנורה ושאר כלי העבודה ממקום למקום מאחר שלא צחר עוד צירושלים לשכון עוד שם לעולם ' ומשום נשיאת הכך כלים דהיינו המזבח והשלחן והמנורה ושאר כלי העבודה הוא דנמנו הלויים מצן שלשים ומעלה ולא משום נשיאת הארון דמלות דנשיאת הארון נעתקה מלויים לכהנים . כשיעת הרמב"ם . וצבהנים אין השנים פוסלין או מגזירת הכתוב כמו שהוכחתי לעיל . או משום שאין לריכין צנשיאת הארון שנות הכח משום דהארון הי' נושא את נושאו . וכמשמעות רישא דברייתות שלא הזכירו פסול שנים אלא צלויים ודוק העיב :

מגלת אסתר שורשי השלישי הרמב"ן

עוד (ד) שאם נאמר שלא יהיה עוד ללויים משא זכתה ממונת יאשיהו שגנז הארון על זה לא תהיה מלכות שעה מאחר שאינה נגדרת בזמן או במקום וימנה גם כן ולא יעצור עוד דלוי זקן פשיטא כי על זה לא תקרא מלכות שעה שכן היא קצרת הרצ גם כן כמו שכתב הוא עלמו בשם הרצ חזל טעם אמרו היוחס מלכות שעה הוא מפני שצמידר היו נפסלים אף להיות שיערים ומשוררים וצפילה וצית עולמים הוכשרו כמו שמשמע מהמאמר שהציאו צפ"ק דחולין יכול אף צפילה וכו' ולא מפני שאין עוד ארון לשאת כי על זה לא תהיה מלכות שעה ומה שאמר עוד (ו) כי אם היתה צפילה זאת המלכות ממשיא זכתה חזטל גם כן לאו דלא יסירו ממנו אמת הוא זה אמנם הרצ לא הוליאה מן המנין כאשר כתב הוא עלמו שראה צמלות ל"ד שהרצ כתב שהכהנים נלטו לשאת הארון זכתה כשנרלי לשאת אותו ממקום למקו' וכמו שנכתב לפנינו צע"ה :

על לאו דלא יסירו ממנו ויולא מן המנין כי למשא הארון נעשו צו ומפני משאו הוזכרו שלא נסיר אותם כמו שכתב והצאת את הכדים צטצעות הארון יהיו הכדים לא יסירו ממנו :

עוד (ה) ואם נחשב שלא יהי עוד ללויים משא זכתה לעולם מימי יאשיהו שגנז הארון כמו שדרשו יומא (דף כ"ג ע"ג) צמקוק ויאמר ללויים המצויים לכל ישראל הקדושים ל"י חנו את ארון הקדש צצית אשר צנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא זכתה גם זה לא יוליא המלכות הזאת מן המניין אחרי שהיא נובגת בכל הדורות כל זמן שינטרכו למשא כי אין ציטול למלכות אלא מפני שאינה נובגת לא מפני שאינה לריכה אלינו וכבר אמר הרצ בן צמלות מאה ושמונים ושצעה צענין הכרתה זרע עמלק ושצעה עומין כי כל מלכות תקרא נובגת לדורות כל זמן שאינה נגדרת צזמן אי צמקוק ואפי' צכעדר הדבר שגלטים עליו צדורות הכס מלצד שאין לנו צטמון שלא ישאו עוד ארון צצנין הצית או צמלחמות העתידות לפני מלך המשיח כמו שעשה פנחס צמלחמות מדין שנאמר וכלי הקדש וחלולות החרוטה צידו ודרשו צסיפרי וכלי הקדש זה ארון וכאשר עשו צימי עלי האל יזכנו לראות (ו) ואם היתה מלכות זו יולאת מן המנין היה צטל לאו דלא יסירו ממנו ויולא מן המנין כי למשא הארון נעשו צו ומפני משאו הוזכרו שלא נסיר אותם כמו שכתב והצאת את הכדים צטצעות הארון יהיו הכדים לא יסירו ממנו :

וראיתי לרצ ז"ל א שכתב לפנינו צמאמר הזה צמלות ל"ד שגלטינו שישאו הכהנים הארון על כתפיהם כשנרלי לשאת אותו ממקום למקום והוא אמרו יתעלה כי עצודת הקודש עליהם זכתה ישאו ואף על פי שאלוה זו צאה צלויים צשעה הליא למיעוט מספר הכהנים חזל לדורות הכהנים חייצים צמלוה זו והנה יסצור הרצ כי מאחר שנשתנית המלוה לכהנים כצד צטל הללו הזה דלא יעצור עוד שלא אמר צכהנים וכמו שאמרו (חולין דף כ"ד) מומין פוסלין צכהנים

נראה לי שהנכון כדברי הרצ שכתב זקן אינו נפסל מאחר שלא צאה האזכרה רק ללויים זקנים וראיתו מפ"ק דחולין שאמר מומים פוסלים צכהנים ואין שנים וכו' נכונה היא ומה שפירשה הרמב"ן ואמר

ע"צ) בן עשרים שנה שלא הציא שמי שערות יציא רא"י שהוא בן עשרים והוא קריס לא חולץ ולא מיצס . ומסיק הש"ס הוא שולדו צו סימני קריס וכי לא נולדו צו סימני קריס עד כמה חני ר' חייא עד רוב שנותיו . ולפ"ז אי לאו אשר ללויים הייתי אומר שהשנים פוסלין צכהנים עד שיהי בן שלשים כמו צלויים והא דאילערך איש מזרעך היינו היכא דלא הציא צ' שערות ולא נולדו צו סימני קריס דליפסל עד רוב שנותיו . ודע שאין קריס ממומין שפוסלין צכהנים . ועיין ברמב"ם פ"ח מהלכות ציאת מקדש שחשיב שם כל המומין ולא חשיב קריס ע"ש ודוק :

ובן יש לישב האי דרמב"ם הנ"ל לפי הצנה צעל כסף משנה . אמנם אין חני רואה צדעת רבינו הרמב"ם שום רמז דלדורו' יהא פסול לוי לעבודה עד שיהי בן שלשים . והא דכתב שם הלכה ו' אין בן לוי נכנס לעזרה לעבודתו עד שילמדוהו חמש שנים תחילה שנאמר זאת אשר ללויים מנן חמש ועשרים שנה וכתוב אי אומר מנן שלשים שנה . הא כילד חמש שנים ללמוד . היינו דלא צא אלא לאגמורין מרומי דקראי דלריכין לימד חמש שנים . אבל שלא יכנסו לדורות עד שיהיו בני שלשים זו לא שמענו צדעת רבינו . וכמו שמלינו צדצרי דוד האחרונים שמאלן מצני שריס למעלה . וכיון שכן מאחר שמלינו דעד צנין צית עולמים כתיב ויספרו הלויים מנן שלשים שנה ולמעלה מסתמא נמי הי' המספר הזה עד בן חמשים דאל"כ תקשו מ"ש אכן שלשים קפיד . ואעד בן חמשים לא קפיד . ואי משום דמשעברו הירדן לא היו הלויים נושאי הארון אלא הכהנים ומשום לא אמרתי אלא צזמן שהעבודה זכתה ח"כ אכן שלשים נמי לא הוה להם להקפיד כמו שלא הקפידו מצנין צית עולמים ומנו צני עשרים וכיון שנמנו עד צנין צית עולמים מצני שלשים מוכרח נמי שהיו הלויים נושאי הארון אף לאחר שעברו הירדן ודלא כמ"ס רבינו שיתבאר מספר שמואל ויהושע כי לדורות הכהנים חייצים צמלוה זו . והנראה צישוב קושי' זו הוא אחרי שרגע אדבר בדברי הרמב"ן ז"ל שכתב צזה הלשון וראיתי א לרצ ז"ל שכתב לפנינו צמאמר הזה צמלות ל"ד שגלטינו שישאו הכהנים הארון על כתפיהם וכו' והנה יסצור הרצ כי מאחר וכו' וכמו שאמרו מומין פוסלין וכו' עכ"ל . ומשמע מדבריו

רק שיעור למטה והדברים ככתבן. ומה שהביא
 עוד (ד) הפסוקים האחרים הכתובים ד"ה
 על הלויים שהוכשרו פחות מצד ל' שנראה
 שהביאם לחזק כונתו כמו שכתבתי לעיל. ולפי
 דעתי אין משם סיוע כלל לפי שאם הוצרכו
 יתר על כ' צעצור שלא היו למשא הארון אז
 הי' לו לדייק כן אצל על צדדים אותם שהם
 פחות מצד ל' לא נשמע גם כן שאותם שהם
 יתר על כ' כשרים לזאת הסבה. ומה שאמר
 עוד

עשרים שנה ומעלה כי אמר דוד הניח יי אלֹהי ישראל את עמו וישכון צירושלם עד לעולם וגם
ללוים חֵן לשאת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו כי צדצרי דוד האחרונים המה ומספר בני לוי
מִצָּן עשרים שנה ומעלה כי מעמדס ליד בני אהרן לעבודת בית יי על המזרות ועל הלשכות
ולא לשאת המשכן וכל כליו • ולֹא היה זה המספר הראשון שאמר צו מִצָּן שלשים ועד צן
חמשים

מרגניתא טבא

נושאים הארון אין השנים פוסלין בהם. וכשם שפסול בלויים דקאמר אלוהה הזמן שהיו הלויים נושאים הארון
ה"כ כשר בכהנים אלוהה שעה שהיו הלויים נושאים הארון. ואין זה מוכרח דאדרבה לשיעת רבינו נחמ"א עפי
למימר פסול בלויים כשהיו נושאים הארון כשר בכהנים כשהיו הכהנים נושאים הארון. שהשנים היו פוסלין
בלויים בזמן שהיו נושאים הארון. ואין השנים פוסלין בכהנים אפי' בזמן שהכהני' נושאים הארון. והא דקאמר
הש"ס זאת אשר ללויים מה ת"ל לפי שנאמר ומצן חמשים שנה ישוב למדנו ללויים שהשנים פוסלין בהן.
יכול מומין פוסלין בהם ודין הוא מה כהנים שאין השנים פוסלין בהן וכו' ת"ל זאת אשר ללויים ולא אחרת
ללויים. יכול יהא הכהנים פוסלין בשנים והלא דין הוא ומה הלויים שאין המומין פוסלין בהם שנים פוסלין
בהם וכו' ת"ל אשר ללויים ולא לכהנים. ולא קאמר יכול יהו הכהנים פוסלין בשנים משום דכיון דנעתקה
המלוה הזו מן הלויים לכהנים הרי הן במקום הלויים לכל משאם ועבודתם. כלומר שיהיו הכהנים כמותם מצד
שלשים שנה ועד בן חמשים שנה שהם שנות הכח למשא בכתף וכמו שכתב הרמ"בן באמת כן. ת"ל אשר
ללויים. רי"ל דעדיפא קאמר דאפי' ק"ו איכא. ועוד הואיל ובהא דאילעריך רחמנא למכתב וזאת ע"כ ל"ל
דאי לאו וזאת דכתב רחמנא הוה ילפינן מק"ו דיפסלו מומין בלויים. דבלאו ק"ו מהיכי תיסיק אדעתין למימר
דהמומין יהא פוסלין בלויים נקט נמי בהא דכתב רחמנא אשר ללויים ק"ו ודוק:

ועצויין

ועירין כפי' המשנה לרבינו הרמ"ם דמס' חולין שכתב רז"ל הלויס פקלו בשנים ולא במומין ולא נחתייבו
בדין זה הלויס אלא בזמן המשכן ומשאו . אבל בשילה ובית עולמים לא יפקול הלוי בשנים ואינו
נפקל אלא בקול בלבד . ר"ל כשיפקיד קולו ולא יפקול במוס אחר כל עיקר והכהן נפקל במוס ולא בקול
ולפיכך בכל זמן ימלא הפרש בין הלויס והכהנים והכשר באלו פקול באלו עכ"ל . ודוק העיב :
שוב כתב הרמ"ם דן רז"ל וכתיב **ב** וישאו בני הלויס את ארון האלהים כאשר לזה משה כדבר ה'
וכאשר לזה משה הוא משלשים ועד חמשים עכ"ל . אין זה מוכרח

שוב

די"ל דכאשר לזה משה קאי על מה שכתוב בכתפס במוטות ואע"ג דלא מלינו בתורה שזה
הקדוש ברוך הוא שכתף ישאו אלא שמה לא נתן להם עגלות כי בכתף ישאו והכא
כתיב כאשר לזה משה בדבר ה' מקתמא כן לזה משה מפי הגבורה וכמו שדרשו בספרי
כמשפטם ובומר כאשר לזה ה' היכן לזה ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו הציאו
רצונו במלכות עשה ל"ד . אבל אמרן שלשים ועד בן חמשים לא הקפידו כיון שזה היתה בכהנים וכמו שמהפס
הרמ"ב דמדכתיב וישאו בני הלויים ולא כתיב וישאו הלויים ש"מ שהכהנים נשאו את הארון . ואין השנים
פוסקין בכהנים כ"ל . או משום שאין שנות הכה אלא למשא המזבח ושולחן ומנורה ושאר כלי . העבודה
ולא לארון משום דהי' נושא את נושאיו כ"ל :

ומה

ומה שכתב הרמ"ן עוד וז"ל וכן כתוב ג' בדברי דוד מפורש ויפפרו הלויים וכו' ולא הי' זה המספר כמספר הראשון שנאמר בו מנן שלשים ועד בן חמשים עכ"ל והוא הכרח גדול שעד בנן בית עולמים הי' קפידא על מנן שלשים . ומסתמא נמי עד מנן חמשים כמ"ש הרמ"ן ודלא כמ"ש בעל מגלת אסתר וז"ל אני חומר כי אין בפקוק שיעור למעלה רק שיעור למטה והדברי' ככתבן . וכן ראיתי בספר כסף משנה בפ"ג מהלכות כל יהמקדש . שסדר בדעת רבינו הרמ"ם שאלף לדורות אין מכניסין את הלוי לעבודה עד שיהי' בן שלשים . ואע"ג שכבר גילה רבינו הרמ"ם דעתו שהלכו דלא יעבוד עוד אינו נוהג לדורות כמ"ש שם הלכה א' עד שהקשה על מ"ש רבינו ואינו נכנס לעבודה עד שיגדיל ויהי' איש שנאמר איש איש על עבודתו . וז"ל הרב בעל כסף משנה ואיכא למידק דמשמע מהכא דמשיגדיל ויהי' לאיש כשר לעבוד' וזה קוטר מ"ש למעל' שאינו נכנס לעבודה עד שיהי' בן שלשים שנה . וכבר ישבתי קושי' זו לפי מה שהבין בעל כ"מ וגם קושי' כיולא בזו ששמעתי מקשי' בגמ' רחולין (דף כ"ד ע"ב) ת"ר קטן פסול לעבודה אפי' חס עד שיביא שתי שערות שנאמר איש מזרעך לדורות . לפ"ז ל"ל קרא דאשר ללויים לאגמורין דאין שנים פוסלין בכהנים תיפוק ל"י דכדע במדאילער' איש מזרעך לדורות דקטן פסול לעבודה ש"מ דאין שנים פוסלין בכהנים מק"ו דלויים . דאי פוסלין ל"ל איש הלל בלא"ה פסול עד שיהי' בן שלשים . וישבתי עפ"י גמרי' (דכד דף מ"ז

(ב) כי מהשמות הוא שצמדצר הלוי הזקן היה נפסל לעצודת פנים כלצד אונס אחר הכנסה לארץ לא נפסלו כי אם מנשיאות הארון שהרי לא הוזכר בגמרא נשיאות הארון כלל ולא שום שאר עצוד' רק צמחם שאלו על הלויים אם יהיו נפסלים לעולם צמחים ומשמע שכל העצודות היו נפסלים והשיצו כי פסול זה לא היה כי אם צמח שהעצודה צמח שהוא צמדצר . ומה שאמר עוד (ג) כי דוד אחרי טעותו צנושאו הארון על העגלה אמר ללויים שיתקדשו ושם כחיצויספרו הלויים מנן שלשים שנה ומעלה שנראה כי לא היו כשרים לשאת את הארון רק מנן ל' שנה ומעלה ומנין זה משמע עד צן חמשים דוקא . אני אומר כי אין צמחוק שיעור למעלה רק

מרגניתא שבא גזירת הכתוב הוא דמנים יפסלו כלויים ולא כהנים כמשמעות דרשות הש"ס זאת אשר ללויים ולא לכהנים . ואי משום דכיון דבעינן שיהיו נושאי צמח בעלי כח ושנות הכח המה משלשים ועד חמשים אין הצדקה נוחת לחלק בין לויים לכהנים דאע"פ לויים צעו כח לנשוא צמח וכהנים לא צעו כח לישא צמח . וכמו שרמז זה הרמב"ן במה שכתב הרי הם צמחוק הלויים לכל משאם ולכל עצודתם כלומר שהיו כמותם מנן שלשים עד צן חמשים שנה שהם שנות הכח למשא צמח . יס לי רא"י מוכרחת שאין טעמו של פסול השנים כלויים משום לריכת שנות הכח למשא צמח . אלא השנים פוסלין כלויים מגזירות הכתוב כמו שפוסלין המומין כהנים . והוא ממה דקאמר הש"ס בחולין (דף כד) דת"ר זאת אשר ללויים מה ח"ל לפי שנאמר ומנן חמשים שנה ישוב למדנו ללויים שהשנים פוסלת בהן יכול מומין פוסלין בהם והדין הוא ומה כהנים שאין השנים פוסלין בהם מומין פוסלין בהם לויים שהשנים פוסלין בהם ח"ד שיהא המומין פוסלין בהם ח"ל זאת אשר ללויים זאת ללויים וא"י אחרת ללויים . יכול יהא הכהנים פוסלין בשנים והלא דין הוא ומה לויים שאין מומין פוסלין בהם שנים פוסלין בהם כהנים שהמומין פוסלין בהם ח"ד שיהיו השנים פוסלין בהם ח"ל זאת אשר ללויים ולא אשר לכהנים יכול אף בשילה וצית עולמים כן וכו' עכ"ל . ואי ק"ר שהע"ס פסול השנים כלויים משום לריכו' שנות הכח למשא צמח . שנות הכח למשא צמח כמ"ס הרמב"ן . מאי יכול שהמומין פוסלין כלויים מק"ו דכהנים שאין השנים פוסלין בהם והמומין פוסלין בהן דקאמר . דשאני כהנים דדין הוא שלא יהא השנים פוסלין בהם שאין לריכין שנות הכח כמו שצריכין הלויים שנות הכח למשא צמח . וזהו שקשה ג"כ על מה דבעי לעשות ק"ו שיהא השנים פוסלין ככהנים מק"ו דלויים שאין המומין פוסלין בהם ושנים פוסלין בהם . מאי ק"ו דשאני לויים דדין הוא שהשנים יפסלו בהם משום שצריכין שנות הכח למשא צמח . משא"כ כהנים שאין לריכין שנות הכח לעצודתם . ח"ו דהא דהשנים פוסלין כלויים הוא מגזירת הכתוב ולא משום טעמא דלריכות שנות הכח למשא צמח . ושפיר הוה עדיין ק"ו מכהנים ללויים ומלויים לכהנים ואילטרך רחמנא למיכתב מיעוטא דזאת אשר ללויים ודוק :

דמזה נמשך היכול אף בשילה וצית עולמים כן . ר"ל דאחר דנתברר דלאו מעמא דלריכותא שנות הכח למשא צמח צמח שנים פוסלין כלויים אלא מגזירת הכתוב . יכול אף בשילה וצית עולמים כן . אבל בלא הא דלעיל לא הוה ק"ר למימר יכול אף בשילה וצית עולמים כן דמהיכי תיתי דשאני צאהל מועד שצמדצר שהולכין לשנות הכח למשא צמח . משא"כ בשילה וצית עולמים שאין להם משא צמח ואין לריכין לשנות הכח ודוק :

אף אי הוה יהדינן להרמב"ן שיעתו דעמא דפסול השנים כלויים הוא משום לריכותא דשנות הכח למשא צמח . אחתי איכא למימר דכל עלמא של לריכות שנות הכח למשא צמח היינו לנשיאת המזבח וכל כליו והשולחן והמנורה ושאר כל העבודה . אבל לנשיאת הארון י"ל דלא היו לריכין שנות הכח אעפ"י שהיו נושאים אותו צמח כמו שהזכירו כמה פעמים בש"ס שהי' הארון נושא את נושאיו ושעל דבר זה נענש עוזא כדאי' במס' קטע' . ומאחר שלא הי' המנורה כהנים אלא לישא את הארון אבל לא את המזבח והשולחן והמנורה ושאר כל העבודה שהרי הרמב"ם במנחות עשה ל"ד לא הזכיר אלא שיהא הכהנים מחוייבים לישא את הארון וכן כל ראיותיו שמביא שם אינן אלא בארון ולא בשאר כלים ולא היו הכהנים לריכין שנות הכח ואין בהם כהנים לאו דולא יעצור עוד . ומשום שהלויים חייבין לישא שארי הכלים כגון המזבח וכליו והשולחן והמנורה ושאר כל העבודה כשנראה לשאת אותם ממקום למקום אין הלוא דולא יעצור עוד נעשה לאו הנהגה לדורות כדבעינא למימר קמין :

שכתב הרמב"ן וז"ל ולא אמרו שאין השנים פוסלין ככהנים אלא בעצודת הכהונה צמח שהן פוסלין כלויים כלומר כשהיו הלויים נושאי הארון וזהו משנינו פסול כלויים כשר כהנים פסול כהנים כשר כלויים עכ"ל נראה ממה שקיים וזהו משנינו פסול כלויים כשר כהנים פסול כלויים כשר כלויים . שהוא רולה להדיא בדמות רא"י לפירושו שלא אמרו שאין השנים פוסלין ככהנים אלא בעצודת הכהונה צמח שהן פוסלין כלויים כלומר כשהיו הלויים נושאי הארון . ממה שאמרו פסול כלויים כשר כהנים וע"כ הא דפסול כלויים היינו השנים . והפסול הזה דמנים לא הי' אלא כשהי' הלויים נושאי הארון . דהא כשאין הלויים נושאים

דמזה נמשך היכול אף בשילה וצית עולמים כן . ר"ל דאחר דנתברר דלאו מעמא דלריכותא שנות הכח למשא צמח צמח שנים פוסלין כלויים אלא מגזירת הכתוב . יכול אף בשילה וצית עולמים כן . אבל בלא הא דלעיל לא הוה ק"ר למימר יכול אף בשילה וצית עולמים כן דמהיכי תיתי דשאני צאהל מועד שצמדצר שהולכין לשנות הכח למשא צמח . משא"כ בשילה וצית עולמים שאין להם משא צמח ואין לריכין לשנות הכח ודוק :

אף אי הוה יהדינן להרמב"ן שיעתו דעמא דפסול השנים כלויים הוא משום לריכותא דשנות הכח למשא צמח . אחתי איכא למימר דכל עלמא של לריכות שנות הכח למשא צמח היינו לנשיאת המזבח וכל כליו והשולחן והמנורה ושאר כל העבודה . אבל לנשיאת הארון י"ל דלא היו לריכין שנות הכח אעפ"י שהיו נושאים אותו צמח כמו שהזכירו כמה פעמים בש"ס שהי' הארון נושא את נושאיו ושעל דבר זה נענש עוזא כדאי' במס' קטע' . ומאחר שלא הי' המנורה כהנים אלא לישא את הארון אבל לא את המזבח והשולחן והמנורה ושאר כל העבודה שהרי הרמב"ם במנחות עשה ל"ד לא הזכיר אלא שיהא הכהנים מחוייבים לישא את הארון וכן כל ראיותיו שמביא שם אינן אלא בארון ולא בשאר כלים ולא היו הכהנים לריכין שנות הכח ואין בהם כהנים לאו דולא יעצור עוד . ומשום שהלויים חייבין לישא שארי הכלים כגון המזבח וכליו והשולחן והמנורה ושאר כל העבודה כשנראה לשאת אותם ממקום למקום אין הלוא דולא יעצור עוד נעשה לאו הנהגה לדורות כדבעינא למימר קמין :

ואמר שאני נהגת אלא במדבר אין הדבר כן אצל אינה מלוה נהגת לדורות ורציתי שאמר
היא מלוה נהגת בכל הדורות כ"ז שילטרכו הרמב"ן (א) שממני נהגת הרב לעשותה
הלוי' לשאת משא צכתף (א) ומה שנתעירר מלוי' שעה טובה היא מאלד וכו' כי צפ"ק
ממנו הרב לעשותה מלות שעה מזה שאמרו דחולין אמר שהלויים נפסלים בשנים ושם אמר
(חולין דף כ"ד ע"ג) יכול אף צשילה וצית

יכול אף צשילה וצית
עולמים כן תלמוד לומר
לעצור עצודת עצודה יגוי' לא
אמרתי אלא צזמן
שהעצודה צכתף הרי
צצירור שלא זו על
הלוי זקן לא היה רק
צמדצר שאז היתה
העצודה צכתף ואז
נפסל לכל הדצרים שהם
עצודת הקדש כשוער
ומשורר וכן משמע
צשילה וצית עולמים . והנראה מלשונם . מפני' רש"י שפירש יכול אף צשילה וצית עולמים
כי שאין עצודת לויים אלא שוערי' ומשוררים
יכו נפסלי' בשנים משמע שצזמן המדצר היו נפסלים אף לאלו : ומה שדרשו
צסיפרי אצל חוזר הוא לצשילת שיערים ולשיר דמשמע דצמדצר היו כשרים אליהם .
זאת הצרייתא שלנו חולקת עליה זה הכשמע ממאמר זה . ולא כמו שאמר הרמב"ן
מרגניתא טבא

כ
לריך לפרש הא דמשני על הא דקאמר יכול אף צשילה וצית עולמי' כן ת"ל לעצור עצוד' ועצוד' משא לא אמרתי
אלא צזמן שהעצודה צכתף . היינו כל זמן שחדירת העצודה צכתף . דהרי ע"כ האי קרא דעצודת עצודה
ועצודת משא אחי לאגמורין דשאר עבודת פנים שאין עצודתם צכתף שהיו השנים פוסקין בהם בלויים אין
פוסקין אלא צזמן שהעצודה צכתף . כמשמעות לשון הגמרא דא"ל דה"ק הש"ס דלא אמרתי אלא צזמן
שהעצודה צכתף דאין השנים פוסקין אלא בארון שעבודתו צכתף ולא בעבודת השיר ושאר עבודת פנים שאין
עבודתם צכתף . דא"כ הכי הוה ל" למימר לא אמרתי אלא בעצודה שצכתף מאי צזמן שהעצודה צכתף .
והיינו דקאמר הרמב"ן והנראה מלשונם כי בהיותם צמדצר מפני חדירות משא וכו' ר"ל מדלא קאמר הש"ס
לא אמרתי אלא בעצודה צכתף וקאמר צזמן שהעצודה צכתף ש"מ כי בהיותם צמדצר מפני חדירות משא לא
היו מציאין לויים לשיר וכו' וכמו שבארתי ודוק :

וגם מדברי הרמב"ן מתבאר כן מדקאמר והנראה מלשונם כי בהיותם צמדצר מפני חדירות משא לא היו
מציאין הלוי הזקן לשיר ולשאר עבודת כדי שלא יבא לישא בארון . ואי ס"ד דהא דקאמר הש"ס לא
אמרתי אלא צזמן שהעצודה צכתף דאין השנים פוסקין אלא בעצודה שצכתף . מכלי' דלא היו מציאין לשיר
ולשאר עבודת שאין עבודתם צכתף באהל מועד שצמדצר אף צזמן שהיתה חדירת העצודה צכתף והוא פשוט
וצרור :

וכיון דע"כ דקרא אחי לאגמורין דשאר עבודת שאין עבודתם צכתף כגון השיר שהיו השנים היינו פוסקין צזמן
שיש עצודה צכתף ע"כ ל"ל דהא דקאמר לא אמרתי אלא צזמן שהעצודה צכתף היינו צזמן שחדירת העצודה
צכתף . דהרי בלא חדירת היתה נהגת לדורות צכתף כמ"ש הרמב"ן . וגם הרמב"ם מודה בזה מדמונה במלות
עשה ל"ד שיהיו הכהנים מחוייבים לישא הארון על כתפיהם כשנרלה לשאת אותו ממקום למקום . ואי לאו
דנהגת לדורות לא ה' מונה הרמב"ם צמנין תר"ג מלות . וכיון שכן תקשי שהי"ק חסר מן הספר דהרי העיקר
חלוי בחדירות ולמה השמיט הש"ס תיבת חדירות והכי ה"ל למימר לא אמרתי אלא צזמן שחדירת העצודה צכתף .
אמנם לשיטת רבינו הרמב"ם צמנין . דס"ל דאף שנשיאת הארון צכתף כשנרלה לשאת אותו ממקום למקום מלות
נהגות לדורות . מלות זאת משעברו הירדן אינה אלא בכהנים כמו שהא"יך במלות עשה ל"ד הכ"ל . וא"כ
פשוט לשון הגמ' כפשוטו לא אמרתי אלא צזמן שהעצודה צכתף ר"ל שכל העצודות שהשנים פוסקין בהם
אינו אלא צזמן שיש להם עצודה צכתף . משא"כ צשילה וצית עולמים שאין להם עצודה צכתף אין הלויים
נפסלין בשנים : ואע"ג שצשילה וצית עולמים יש עצודה צכתף בנשיאת הארון . זאת אינה ללויים אלא
לכהנים . ומעט זה יסבור רבינו הרמב"ם כי מאחר שנישאת המלות לכהנים כבר בעל האלו
הזה דלא יעבור עוד . דכהנים אין בהם לאו דולא יעבור עוד . וכמו שאמרו מומין פוסקין בכהנים ואין
שנים פוסקין בכהנים כדנפקא לן מקרא דזאת אשר ללויים וללויים בכהנים וכמ"ש כל זה גם הרמב"ן
בשיטת רבינו . ומה שדרא צ"י נרגא וכתב עליו וז"ל וזו קצרה נפקדת שאם נעסקה המלות הזו מן הלויים
לכהנים אחרי שהיו רבים . הרי הם צמקום הלויים לכל משאם ולכל עצודתם כלומר שיהיו כמותם מן שלשים שנה
ועד צן חמשים שנה שהם שנות הכח למשא צכתף ולא אמרו שאין השניים פוסקין בכהנים אלא בעצודת
כהנים צזמן שהן פוסקין בלויים כלומר כשהיו הלויים נושאי הארון והיו ששנינו פסל בלויים כשר בכהנים
פסל בכהנים כשר בלויים וכו' עכ"ל אין אני רואה שום הפסד בקצרה רבינו הרמב"ם . דמי גילה לו דלאו

מגלת אסתר שורש השלישי הרמב"ן

להשיג על שאלת כהן טמא ששמש את האל
 צמיחה או לא ואמר מתידי ואלו הן שצמיחה
 טמא ששימש ואח"כ אמר גופא ואלו שצמיחה האוכל
 את הטבל וכהן טמא שאכל תרומה טהורה וזר
 שאכל את התרומה וזר ששמש וטמא ששמש וכו'
 ומדקאמר גופא משמע שצאיתו צרייתא שהצית
 לעיל יש כל הדברים האלה שכל גופא צא לחדש
 או להוסיף איזה דבר ח"כ נראה שצאיתו צרייתא
 יש לפי להיות ג"כ טמא ששמש והנה זה ממסוידי
 מיתה צידי אדם כמו שאמרנו וא"כ תשובת הרב
 על צה"ג שהוכיח היותו פטור ממיתה ומה
 שלא נזכר עם שאר חייבי מיתות צידי שונים
 צצרייתא דקנהדרין גדלה עד לשמים :
 מנין ת"ל כי יסיתך אחיך בן אונן אמרי דאורייתא
 דפנויה וצפרי שני רבי נתן אומר מכלן רמז לשיר מן החור' אלא שנתפרש על ידי עזרא
 וכן צהרצ' מקומות אומרים רמז צדירים שעיקרם תורה :

מרגניתא טבא

ראוי לנבדד אינו עובד בשום אחד מאלה עכ"ל . ח"א לישב בהכי . אבל צמח ניחא דזר ראוי לעבוד ח"כ
 מזהר שלא לשמש בטומאה ודוק .
 ודנני הוצר לבאר דברי רבינו הרמ"בם ממה שהשיגו הרמ"בן וכתב ואני תמי' עליו וז"ל . בדף מ"א ע"ב
 שאם אינו מכלל חייבי מיתה צידי שמים הוא חמור יותר שהרי הוא חייב מיתה צידי אדם וכו' ביאור
 דבריו אחר שמלינו שאמרנו שגונב את הקסוה רמיזה בקרא דולא יבאו לראות ככלל את הקדש ומהו . וא"כ אם
 אינו מרומז בתיבה ומתו למיתה ציד"ש ע"כ ירמז למיתה שקנאין פוגעין בו שהוא מיתה צידי אדם שהוא חמור
 שנותה תורה להמיתו צידי אדם . אמנם ביאור בדברי רבינו בהשיגו על צה"ג שכתב יש די ספוק באמרם רמז
 ופשטי' דקרא אינו כן . וגם אינו מכלל מחוייבי מיתה צידי שמים כמו שכתבאר בתוספתא ובקנהדרין הוא כך .
 דמשיגו שמה צה"ג ולא יבאו לראות ככלל את הקדש ומתו אחרי שהזכירו בגמ' שהוא רמז וא"כ מכלל
 דהיא דרשא גמור' דלמא אסמכת' בעלמא היא רלוני לומר דלמא הא דקנאין פוגעין בו בגונב את הקסוה
 אינו אלא הלכה למשה מסיני . ורצון אסמכתו אקרא אסמכת' בעלמא . וכמו שפירש רש"י באמת בדף
 פ"א צד"א ככלל את הקודש וז"ל ורמז בעלמא הוא ולא מקרא נפיק דעיקר קרא כלום כתיב שהזהירו שלא
 לראות בקלוק מקטות בשעת הכנסה כלים לכתק שלהן וכו' עכ"ל . ואש"ג דכל דרשות חכמים שבתלמוד
 חשבינן מן הסתם לדרשות גמורות ולא לאסמכתא בעלמא כמ"ש הרמ"בן בריש שורש השני . וביארת' בשורש
 הנ"ל שגם רבינו מודה בזה . שאני הכא דהם עלמא הזכירו כלשון רמז שהוא מורה מן הסתם כל זמן שלא
 ביארו שהוא דרשא גמורה לשון אסמכתא בעלמא . וכיון דהא דקנאין פוגעין בגונב את הקסוה אינו אלא
 הלכה למשה מסיני . אין מן הראוי להכניס במנין המלות חפ"י לשיטת צה"ג דמכניס במנין המלות חפ"י
 מלות דרבנן . דהא גופא דקנאין פוגעין בגונב את הקסוה אינו כופל עליו לשון מלות דהרי אם צא לימלך
 אין מורי' לו אלא אם נתעורר מעלמו לקנא מקנא ויש לו זכות דומי' דקנאין פוגעין בצועל ארמית כדאי'
 צקנהדרין (דף פ"ב) דהא תנינא דמנתי' גבי הדדי . וגם אין למנות האזהרה דולא יבאו לראות ככלל את
 הקודש דלמא אסמכת' בעלמא היא כמשמעות לשון רמז מן הסתם כנ"ל . אמנם על זה הי' אפשר להשיב
 דהרי הש"ס משני על מה שהקשו והרי גונב את הקסוה להכריח דקטלינן אש"ג דרחמנא פטרי' הא אמר
 רב יהודה בכלי שרת ורמיזא ולא יבאו לראות ככלל את הקדש ומתו לומר דהאי נמי צר מיתה דחייב מיתה
 צידי שמים . וכיון דהש"ס צעי להוליא מהאי רמז מיתה צידי שמים ש"מ דרשא גמורה היא . ולזה צא
 רבינו לרחות בהא דכתב ואינו ג"כ מכלל מחוייבי מיתה צידי שמים כמו שכתבאר בתוספתא ובקנהדרין .
 כמו שביארת' לניל . וא"כ נתברר דהא דצעי הש"ס להוליא מהאי קרא מיתה צידי שמים אינה אמיתית
 לפי המקנה והדרא קושייתו לדוכתא מכלי' דרשא גמורה היא דלמא אסמכת' בעלמא היא . דבעלמא אי הוה
 קיימא הסברא דמי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואין ניקו וניקטול . וע"כ היינו מוכרחים לומר דאיכא מיתה צידי שמים
 בגונב את הקסוה . ולהוליא מהאי קרא דולא יבאו לראות ככלל את הקדש ומתו וכמו דצעי הש"ס לשנוי'
 הכי הוה שמשנא שפיר דרשא גמורה היא כנ"ל . משא"כ אחר שנתברר מן התוספתא שצמח הש"ס דליכא
 מיתה צידי שמים בגונב את הקסוה אין שום הוכחה דהאי רמז דקאמר רב יהודה הוא דרשא גמורה ודלמא
 אסמכת' בעלמא היא כמשמעות לשון רמז מן הסתם כנ"ל ודוק הטיב :

מגלת אסתר

נראה לי שהנכון **ומנה לא יעבוד עוד הכתוב בלויים** **וכן מה שיחשבו צעל**
ואלו גם כן לא היו נוהגו' כי אם **א** **הה"ג צמחותו**
הרב שלא יעבוד עוד **במדבר** **ולא יעבוד עוד דלויים**
אינה **ואמר**

מרגניתא טבא

שוב **כתב הרמ"בן וז"ל** **א** **וכן מה שיחשבו צעל** **ה"ג צמחותו** **ולא יעבוד עוד וכו' מן המאמר ה**
בעלמו וכו' וכאשר **לוח משה מן שלשי' עד בן חמשים וכו' עכ"ל והנה לשיטת הרמ"בן ז"ל ע"ה**
לריך **כ**

מוכים ועכ"פ כך עלה לנו שהוא חייב מיתה
 זידי שמים וזידי אדם (ד) ב והצרייחא שאמר
 הרצ ז"ל דקחני ואלו שצמיחה אותן שאינן זידי
 אדם אלא זידי שמים קחני וצחוספתא אמתני'
 קיימין צח דקחני שמיחתן זידי אדם הנסקלים
 והנשרפים הנכבדים והנחנקים והמומתין זידי
 קנאין ופרחי כהונה חזר והשלי' ושנה ואלו
 שצמיחה זידי שמים כלצד ועכשיו שלמדנו שהוא
 חייב מית' זידי אדם וזידי שמים על כרחינו
 דצר תורה הוא ואין לנו דרצון חיוצ מיתה
 כלל ומה שדקדק כי די לו באמר רמז
 כסבור שהוא אסמכתא בעלמא והנה אערו
 דרמנא אמר ולא יצאו לראות אצל כצר נאמר
 כלשון הזה רמז במקומות שהן מן התורה אמרו
 (זכחים ד' י"ז) רמז לטובל יום שאם עזר
 חלל מנין תלמוד לומר קדושים יהיו לאלהיהם
 ולא יסללו אם אינו ענין לעמא דנפקא לי מוינזרו תכור ענין לטובל יום ששימש ויליף
 סילול חילול מתרומה הנה צכאן פסלו העצוד' שעזר טובל יום והלריכו בעל הקרצן להציא קרצן
 אחר וגזרי' על העוצד מיתה ומנו איתו מאלה שצמיח' והולי' תלמוד כל זה צמלת רמז כי
 להשיב

והרמב"ן
 מרגניתא טבא
 הייתורים

דאינו חייב מיתה זידי שמים אם נכנס בין הראלס ולמזבח שלא רחוק ידים כמו שהכריחו החוס' בדבר
 הזה והר"ם מקינון בפ' א' דכלים ולא היה כחא ל' לרבי' למימר דההיא פליגא כמו שחירלו החוספ'
 ודוחה קברא זו דמי איכא מידי מהלכה וכן ראיתי שם בפ' רבינו שמשון מקינון בפ' א' דכלים אחר
 שהאריך לישב קוש' זו שהקשה החוס' הנ"ל . סיים בסוף דבריו וז"ל ועוד דבסנהדרין דחיק עובא לשנוי' .
 ר"ל דהא דקאמר הש"ס מי איכא מידי דרמנא פטרי' ואין ניקו וניקטול לאו הלכתא היא . דהא דמשני
 הש"ס התם אמה שהקשו מגובא את הקסוה ומעקלל בקוסס . דחוק עובא לשנוי' פ"ט ש ודוק :

והרמב"ן
 מחוייבי מיתה דקא מני הסם ש"מ דאין בגובא את הקסוה מיתה זידי שמים וכתב וז"ל
 ב והצריי' שאמר הרצ ז"ל דקחני ואלו שצמיחה וכו' חזר והשלים ושנה ואלו שצמיחה זידי שמים כלצד
 וכו' עכ"ל . וכתב עליו בעל מגילת אסתר וז"ל ומה שאמר עוד כי מה שלא מנו הגובא את הקסוה בהדי
 שאר שמיחתם זידי שמים בההיא בריח' דפ' הנשרפין הי' לפי שבההיא ברייתא לא מני רק אותן שמיחתם
 אינן זידי אדם אלא זידי שמים . ז"א שהרי בההיא ברייתא מנה עמא ששימש והוא צמיחה זידי אדם כמו
 שאמר לניל מיני' דפרחי כהונה מוליחין אותו חוץ לעזרה ופולעין את מוחו היינו צכאן ששמש בעומאה
 הרצ"ן דמתני' דקחני פרחי כהונה מוליחין אותו חוץ לעזרה ופולעין את מוחו היינו צכאן ששמש בעומאה
 כדקחני כהן ששימש בעומאה אין אחיו הכהנים מליחין אותו לב"ד אלא פרחי כהונה מוליחין אותו חוץ לעזרה
 וכו' וברייתא דקא מני בהדי אלו שחייבין מיתה זידי שמים כלצד ולא זידי אדם עמא ששימש . היינו עמא
 דלאו כהן ששימש . דההוא לא ניתן ליהרוג זידי אדם אלא צמיחה זידי שמים . וא"ל אי בעמא דלאו כהן
 ששימש תיפוק ל' דחייב מיתה זידי שמים משום זר ששימש דקא מני הסם . ז"א דמשכחת לה בצמה דמותר לזר
 לשמש בצמה ואסור לשמש בעומאה כדאי' בפ' בתרא דזבחים ופ' שני דזבחים (דף ע"ז) קאמר הש"ס התם
 אמה דקאמר עמא יוכיח איכא למיפרך מה להלך השוה שבהן שכן לא הותרו בצמה . ופרש"י מה להלך השוה
 שבהן שכן לא הותרה בצמה צמח יחיד בצמה בשנת היתר הצמות דתן בפ' בתרא הזמן והנותר והעמא
 שוין זה בזה . ואע"ג דרש"י פי' סוף מס' זבחים וז"ל ועמא נמי בהאי פרשתא כתיב והעמא אשר תאכל משמע
 דלא נזהרו בצמה אלא מאכילת קדשים בעומאה אבל אם העמא מקריב לא נזהרו . מיהו רבינו הרמ"ם בפ' פ'
 המשנה פי' שאין עמא מקריב . וכן פי' הברענורא דאע"ג דזר מקריב אין עמא מקריב בצמה . ועיין במשנה
 למלך שחזר הרב הגדול ר' יהודה ראזניס בהלכות קרבן פסח פ' א' הלכה ג' וברייתא תני' עלה דברים
 ששומה צמה קטנה לצמה גדולה דם מתירה ומפגל ומומי' האמר בזר שכשר בצמה כדתן התם אילו דברים
 שצין צמה גדולה לצמה קטנה וקחני התם כיהון ובגדי שרת וקראי נמי מוכח בגדעון ומנוח ושמואל שהקריבו
 בצמה עכ"ל . א"כ משכחת לה ששגג בזרות והזיר בעומאה והכי חירלו החוס' בשבועות (דף י"ז) אמה דפריך
 הש"ס אלא דקיימא לן עמא ששימש צמיחה היכי משכחת לה אידלא שהא היכי עביר עבודה אי דשהא בר
 כרת הוא . והקשה ר"ם מה בכך אם הוא בר כרת מ"מ איכא נפקותא דמיתה כגון שהזיר בשימש עומאה ושגג
 בעומאה מקדש . וכן כי האי גוונא כתב רבינו שמשון מקינן בפרק א' דמס' כלים וז"ל ומיהו איכא
 לדחויי ההיא דקידור שולחן כגון דשגג בביאה והזיר בקידור שולחן והא דלא משני הכי בשבועות
 דשגג במקדש והזיר בעבודה דאי' ל' שינוי' אחרינא ואשכחן דמשני הכי בפ' הוליו לו גבי קטורת שלא
 כתן בה מעלה עשן כל שהוא או שחיסר מכל סמני' חייב מיתה . דפריך עלה ותיפוק ל' דקא מעייל
 ביאה ריקנית . ומשני רב ששת כגון ששגג בביאה והזיר בהקטרה עכ"ל . אמנם למה שכתב הרמ"ם בסוף
 ביאה מקדש הלכה י"א וז"ל ואם הי' זר אינו לוקה אלא אחת וכתב בס' כסף משנה דהוליו מתוספת דזבחים
 פ' י"ב ועמא משום דלא הוזהר מלעבור עמא ומחוסר בגדים אלא מי שהוא ראוי לעבור אבל הזר הואיל ואינו
 ראוי

דאינו חייב מיתה זידי שמים אם נכנס בין הראלס ולמזבח שלא רחוק ידים כמו שהכריחו החוס' בדבר
 הזה והר"ם מקינון בפ' א' דכלים ולא היה כחא ל' לרבי' למימר דההיא פליגא כמו שחירלו החוספ'
 ודוחה קברא זו דמי איכא מידי מהלכה וכן ראיתי שם בפ' רבינו שמשון מקינון בפ' א' דכלים אחר
 שהאריך לישב קוש' זו שהקשה החוס' הנ"ל . סיים בסוף דבריו וז"ל ועוד דבסנהדרין דחיק עובא לשנוי' .
 ר"ל דהא דקאמר הש"ס מי איכא מידי דרמנא פטרי' ואין ניקו וניקטול לאו הלכתא היא . דהא דמשני
 הש"ס התם אמה שהקשו מגובא את הקסוה ומעקלל בקוסס . דחוק עובא לשנוי' פ"ט ש ודוק :

והרמב"ן
 מחוייבי מיתה דקא מני הסם ש"מ דאין בגובא את הקסוה מיתה זידי שמים וכתב וז"ל
 ב והצריי' שאמר הרצ ז"ל דקחני ואלו שצמיחה וכו' חזר והשלים ושנה ואלו שצמיחה זידי שמים כלצד
 וכו' עכ"ל . וכתב עליו בעל מגילת אסתר וז"ל ומה שאמר עוד כי מה שלא מנו הגובא את הקסוה בהדי
 שאר שמיחתם זידי שמים בההיא בריח' דפ' הנשרפין הי' לפי שבההיא ברייתא לא מני רק אותן שמיחתם
 אינן זידי אדם אלא זידי שמים . ז"א שהרי בההיא ברייתא מנה עמא ששימש והוא צמיחה זידי אדם כמו
 שאמר לניל מיני' דפרחי כהונה מוליחין אותו חוץ לעזרה ופולעין את מוחו היינו צכאן ששמש בעומאה
 הרצ"ן דמתני' דקחני פרחי כהונה מוליחין אותו חוץ לעזרה ופולעין את מוחו היינו צכאן ששמש בעומאה
 כדקחני כהן ששימש בעומאה אין אחיו הכהנים מליחין אותו לב"ד אלא פרחי כהונה מוליחין אותו חוץ לעזרה
 וכו' וברייתא דקא מני בהדי אלו שחייבין מיתה זידי שמים כלצד ולא זידי אדם עמא ששימש . היינו עמא
 דלאו כהן ששימש . דההוא לא ניתן ליהרוג זידי אדם אלא צמיחה זידי שמים . וא"ל אי בעמא דלאו כהן
 ששימש תיפוק ל' דחייב מיתה זידי שמים משום זר ששימש דקא מני הסם . ז"א דמשכחת לה בצמה דמותר לזר
 לשמש בצמה ואסור לשמש בעומאה כדאי' בפ' בתרא דזבחים ופ' שני דזבחים (דף ע"ז) קאמר הש"ס התם
 אמה דקאמר עמא יוכיח איכא למיפרך מה להלך השוה שבהן שכן לא הותרו בצמה . ופרש"י מה להלך השוה
 שבהן שכן לא הותרה בצמה צמח יחיד בצמה בשנת היתר הצמות דתן בפ' בתרא הזמן והנותר והעמא
 שוין זה בזה . ואע"ג דרש"י פי' סוף מס' זבחים וז"ל ועמא נמי בהאי פרשתא כתיב והעמא אשר תאכל משמע
 דלא נזהרו בצמה אלא מאכילת קדשים בעומאה אבל אם העמא מקריב לא נזהרו . מיהו רבינו הרמ"ם בפ' פ'
 המשנה פי' שאין עמא מקריב . וכן פי' הברענורא דאע"ג דזר מקריב אין עמא מקריב בצמה . ועיין במשנה
 למלך שחזר הרב הגדול ר' יהודה ראזניס בהלכות קרבן פסח פ' א' הלכה ג' וברייתא תני' עלה דברים
 ששומה צמה קטנה לצמה גדולה דם מתירה ומפגל ומומי' האמר בזר שכשר בצמה כדתן התם אילו דברים
 שצין צמה גדולה לצמה קטנה וקחני התם כיהון ובגדי שרת וקראי נמי מוכח בגדעון ומנוח ושמואל שהקריבו
 בצמה עכ"ל . א"כ משכחת לה ששגג בזרות והזיר בעומאה והכי חירלו החוס' בשבועות (דף י"ז) אמה דפריך
 הש"ס אלא דקיימא לן עמא ששימש צמיחה היכי משכחת לה אידלא שהא היכי עביר עבודה אי דשהא בר
 כרת הוא . והקשה ר"ם מה בכך אם הוא בר כרת מ"מ איכא נפקותא דמיתה כגון שהזיר בשימש עומאה ושגג
 בעומאה מקדש . וכן כי האי גוונא כתב רבינו שמשון מקינן בפרק א' דמס' כלים וז"ל ומיהו איכא
 לדחויי ההיא דקידור שולחן כגון דשגג בביאה והזיר בקידור שולחן והא דלא משני הכי בשבועות
 דשגג במקדש והזיר בעבודה דאי' ל' שינוי' אחרינא ואשכחן דמשני הכי בפ' הוליו לו גבי קטורת שלא
 כתן בה מעלה עשן כל שהוא או שחיסר מכל סמני' חייב מיתה . דפריך עלה ותיפוק ל' דקא מעייל
 ביאה ריקנית . ומשני רב ששת כגון ששגג בביאה והזיר בהקטרה עכ"ל . אמנם למה שכתב הרמ"ם בסוף
 ביאה מקדש הלכה י"א וז"ל ואם הי' זר אינו לוקה אלא אחת וכתב בס' כסף משנה דהוליו מתוספת דזבחים
 פ' י"ב ועמא משום דלא הוזהר מלעבור עמא ומחוסר בגדים אלא מי שהוא ראוי לעבור אבל הזר הואיל ואינו
 ראוי

דאינו חייב מיתה זידי שמים אם נכנס בין הראלס ולמזבח שלא רחוק ידים כמו שהכריחו החוס' בדבר
 הזה והר"ם מקינון בפ' א' דכלים ולא היה כחא ל' לרבי' למימר דההיא פליגא כמו שחירלו החוספ'
 ודוחה קברא זו דמי איכא מידי מהלכה וכן ראיתי שם בפ' רבינו שמשון מקינון בפ' א' דכלים אחר
 שהאריך לישב קוש' זו שהקשה החוס' הנ"ל . סיים בסוף דבריו וז"ל ועוד דבסנהדרין דחיק עובא לשנוי' .
 ר"ל דהא דקאמר הש"ס מי איכא מידי דרמנא פטרי' ואין ניקו וניקטול לאו הלכתא היא . דהא דמשני
 הש"ס התם אמה שהקשו מגובא את הקסוה ומעקלל בקוסס . דחוק עובא לשנוי' פ"ט ש ודוק :

מגלת אסתר שורש השלישי הרמב"ן

דבור מתחיל ולא משום עומאה וכו' וגם שהשיב
בגונז את הקסוה שהוא צמיתה צידי שמים
שנאל אינו דעת כלם . ועוד נראה צעיני לפרש
הקסוה הכייל שלל אומר על גונז את הקסוה
שהוא צמיתה צידי שמים רק אומר שמן התורה
הוא חייב מיתת קנאים שרצ אחל הקשה ואמר
והא בגונז את הקסוה שאין צו מיתת צידי שמים
וקטלינן ל' ומשני התם נמי יש צו מיתת רמיזה
בתורה ציד הקנאים לכל אם התורה לא
רמזה היוחו צמיתה קנאים לא קטלינן ל' .
אחרי שאינו ג"כ מחייבי מיתת צידי שמים
וכן נראה בסכך מהלכה שם ששואל על המתניחין
רצ יהודה כלי שרת וכן הוא אומר ואת קשות
הקדש ומתו ופשיטא שהציעא צאה על מה שהזכר
במתניחין ושם לא הזכיר רק שהוא צמיתה
קנאים ועל זה שאל היכא רמיזא צו מיתת והשיב
רמז לנו רק מיתת קנאים ולא מיתת שמים כי
כן קבלנו שהיא מסירה ציד הקנאים ולזה כוון
רש"י בפירושו שכתב וז"ל והיכא רמיזא דשייכי
שהוא היה צמיתה שגנז הרי הוא צמיוצ מיתת
לעולם וזה אינו כי דוקא צמיתה המעשה

מוכח

וכן נראה בסכך מהלכה שם ששואל על המתניחין
רצ יהודה כלי שרת וכן הוא אומר ואת קשות
הקדש ומתו ופשיטא שהציעא צאה על מה שהזכר
במתניחין ושם לא הזכיר רק שהוא צמיתה
קנאים ועל זה שאל היכא רמיזא צו מיתת והשיב
רמז לנו רק מיתת קנאים ולא מיתת שמים כי
כן קבלנו שהיא מסירה ציד הקנאים ולזה כוון
רש"י בפירושו שכתב וז"ל והיכא רמיזא דשייכי
שהוא היה צמיתה שגנז הרי הוא צמיוצ מיתת
לעולם וזה אינו כי דוקא צמיתה המעשה

מרגניתא טבא

רש"י להורגו לא הי' הסברא כותבת להורגו אפי' בש"ת
מעשה מפני הקנאה קנאת ה' לצאות כיון
דרחמנא פטרי' לגמרי אבל מהא דניתן להורגו צמיתה
מפני קנאת לצאות ולא שבקינן ל' דליקטול
צידי שמים אין סתירה לכברת רצ ששם דס"ל דהיכא
שחייב מיתת צידי שמים דאין אנו רש"י להורגו אחר
שפירש אלא מוכרחין אנו להניחו לצות צידי שמים
כנ"ל ודוק העיב :

ואף

דבגונז את הקסוה דוחק קלם לחלק כמו שחלקתי
דלא מלינו בגונז את הקסוה שפירשו זה רבותינו
דאינה נהרג אלא צמיתה מעש' . אחרי אין סתירה
בגונז את הקסוה לכברת רצ ששם דרצ ששם מלי
למדת דבאמת בגונז את הקסוה ליכא מיתת צידי
שמים ורמז דלא יצאו לראות ככלי את הקדש ומתו
למיתת קנאים פוגעין בו אלא דהש"ס דחי מאי דבעי
לחיותי ראי' מגונז הקסוה דניתן ליהרג אע"ג דרחמנא
פטרי' וקאמר הא חמי' רצ יהודא בגונז כלי שרת
ורמיזה לראות ככלי את הקדש ומתו . יש לפרש
דהרמז אחי למיתת צידי שמים . ואין לך הוכחה
דניתן ליהרג אע"ג דרחמנא פטרי' ודוק :

אבל

בחר דאיתותב רצ ששם מצריית' מפורשת זה דכהן
טמא ששימש חייב מיתתו ותנינן במתני' דכהני'
פולעיין את מוחו ולא שבקינן ל' דליקטול צידי שמים
וחזינן דנקטרה סברת רצ ששם א"כ למה
נדרה בחדס סברת הש"ס דקאמר מי איכא מידי דרחמנא
פטרי' ואין ניקטול בתמי' וכחוכחת הרמב"ן :

שוב

כתב בעל מגילת אסתר וז"ל ועוד נראה צעיני לפרש
הקסוה הכייל שלל אומר על גונז את הקסוה
שהוא צמיתה צידי שמים רק אומר שמן התורה
הוא חייב מיתת קנאים שרצ אחל הקשה ואמר
והא בגונז את הקסוה שאין צו מיתת צידי שמים
וקטלינן ל' . משני התם נמי יש צו מיתת רמיזה
בתורה ציד הקנאים לכל אם התורה לא רמזה
היוחו צמיתה הקנאים לא קטלינן ל' אחרי שאינו
גם כן מחייבי מיתת צידי שמים עכ"ל : גם זה אינו
מחזור דא"כ למה ל' לשנוי' אלא דפריך והא בושל
הכותית . הא אקרייה לרצ כהנא בחילמא ואדכרי' רצ
לגמרי' ר"ל דאיכא כרת בצועל ארמית . לא הוה ליה
אלא לשנוי' דבועל ארמית הלכה למשה מסיני דשניהם
דין תורה ממש כמו שבארנו . והרי הא דקנאין
פוגעין בצועל ארמית הלכה למשה מסיני היא . כדאי'
בסנהדרין (דף פ"ב) אומר פנחס אחי אבי אבא כך
למדתי בדרתך מהר סיני הצועל ארמית קנאין פוגעין
בו . וכן כתב הרמב"ם בפ' י"ב מהלכות איסורי ביאה
הלכה ר' וז"ל ודבר זה הלכה למשה מסיני ע"ש .
אמנם בזה יש לדחות דנ"ל דעדיפא משני . אמנם
המבואר בדברי רבינו דהוא מכריח שאין בגונז
את הקסוה מיתת צידי שמים מדלא מני בצריית' דתוספת'
המובאת בסנהדרין בגונז את הקסוה צדידי מחוייבי
מיתת דקא מני התם . וכמו שביאר וכתב ואינו ג"כ
מכלל מחוייבי מיתת צידי שמים כמו שכתבאר בתוספתא
ובסנהדרין :

אמנם

תמיהה לי עובא . היכי מלי רבינו הרמב"ם להכריח
בגונז את הקסוה אינו צמיתה מדלא מני בצריית'
דסנהדרין הנ"ל צדידי אינך דקא חשיב התם הא איכא
עובא מחייבי מיתת צידי שמים דלא קא מני התם
ועיין ברמב"ם בפ' תשיעי מהלכות סנהדרין ודוק
ול"ע . וביותר תמה אני על הרמב"ן שדק
אחרי ולא השיגו בזה :

וממילא

כשמע דהא דבעי הש"ס למימר מי איני מידי דרחמנא
פטרי' ואין ניקטול לאו סברא אמיתית היא .
דהא חזינן בגונז את הקסוה דאינו חייב מיתת צידי
שמים מדלא מני בצריית' צדידי מחוייבי מיתת
צידי שמים דקא מני התם ואפ"ה קטלינן ל' כדתנן
במתני' בגונז את הקסוה קנאין פוגעין בו :

וגם

נ"ל דהי' לרבינו ראי' דהא דבעי הש"ס למימר מי
איכא מידי דרחמנא פטרי' ואין ניקטול לאו סברא
אמיתית היא . מהא דתוספתא דכלים שמציאין התוספת'
בסנהדרין (דף פ"ג) דר"ה ולא משום עומאה
א"ר שמעון הלכו לפני ר"א אחי נכנסתי בין האולם
ולמזבח שלא רחץ ידי וכו' א"ל העבודה אפי' כה"ג
פולעיין את מוחו בגזירין אלא שלא מלאן בעל הפול .
שמעין מהדא דכהני' פולעיין את מוחו אע"ג דאינו

סנהדרין (דף פ"ג ע"ג) (ג) צעל מיניה רב אחא (ג) וסוגיא דפרק הנשרפים שיש בו מיתה זידי
 צר רב הונא מרז ששת כהן ששימש צעומא שמים משם מוכים שהוא פטור מהרי אף שאמר
 חייז מיתה זידי שמים או לא תנינא כהן ששימש שם רב אחא מי איכא מידי דרחמנא פטריה
 צעומא חין אחיו ככהנים מציאין אותו לצית ואין ניקוס ונקטול ליה הלל יש נמי שם סדרא
 חסרת מרז ששת שאמר

גבי כהן ששימש צעומא
 ואי ס"ד נחיי' מיתה זידי
 שמים לשצקו דלקטול
 זידי שמים. וגם שכל
 ראיותיו שהציל להוכיח
 סדרתו נדחו מרז אחא
 מ"מ צודאי יש לנו לומר
 שנמלא אחרים צמיתה
 זידי אדם ואין בהם חיוז
 זידי שמים שאם לא כן
 אלא שהסדר' הזאת מרז
 אחא היא אמיתית ואין
 צד דבר ילא מן הכלל מה
 היה לריך להצית ראיה
 לכהן ששימש צעומא
 שהוא צמיתה ממקומות
 אחרים כמו שאומר שם
 אח"כ אייתיביה הילוק
 וכצ"ל וכו' הרי ראיה
 גדולה היא מתניתו וכו'
 שצודאי לא היו סורגי'

ומצוה שאינה נוהגת לדורות אינה
 לנו מורשה שאמנם יקרא לנו
 מורשי מה שיתמיד לדורות כמו
 שאמר כימי השמים על הארץ
 ומאמר ג"כ כי כל אבר ואבר
 כאלו הוא יצוה האר' בעשיית מצוה
 ומצוה וכל יום ויום כאלו יזהיר
 אותו מעברה ראיה על היות זה
 המספר לא יחסר לעולם ואלו היה
 מכלל המנין מצות שאין נוהגות
 לדורות הנה זה הכלל יחסר בזמ'
 שיכלה בו חיוב המצוה והיא ולא
 היה המאמר הזה שלם כי אם בזמן
 מוגבל וכבר טעה גם כן זולתנו
 בשרש הזה ומנה בעבור שדחק
 הצורך ולא יבאו לראות בבלע את
 הקדש

ומנה

שאלנו הצועל ארמית והשצנו כל אקריוס לרז כהנ' אותו פרחי כהונה חס לא חייז מיתה זידי שמים
 צחלמיה ואדכריה רב לגמרי כלומר שהוא נמי אלא צודאי יש לנו לומר שהכלל הזה אינו נכון
 מחייבי מיתות הוא כמו שכתוב צנצואה יכרת י"י צכל חייבי מיתה וכמו שנראה ג"כ מתוס' שם
 לאיש

מרגניתא שבא

סדרת רב ששת סתירה ומה שמכניסין לכיפה את מי שלקה ושנה ומגונז את הקסוה ומצועל ארמית שמסיק
 צכולהו דאית בהו מיתה זידי שמים ואפ"ה לא שצקין ל' דליקטול זידי שמים. אלא מכניסין לכיפה וקנאין
 פוגעין בהם וא"כ אי ס"ד דסדרא דמי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואין ניקו ונקטול היא אמיתית ואין צד
 דבר יולא מן הכלל מה הי' לריך להציל ראיה לכהן ששימש צעומא שחייז מיתה זידי שמים ממקומות
 אחרים הרי היא ראיה גדולה מדתן כהנים פולצין את מוחו בגיזרין שאם לא הי' חייז מיתה זידי שמים צודאי
 לא הי' הורגין אותו פרחי כהונה כמ"ש צעל מגילת אסתר. ז"ל דאכתי אין מכל אלו סתירה לסדרת רב
 ששת דממה שמכניסין אותו לכיפה אחר שלקה ושנה צלאוי דחייבי כריתות חין סתירה דלא שצקין ל' במקום
 אחר דליקטול צמיתה זידי שמים ד"ל דשאני מי שלקה ושנה צלאוי דחייבי כריתות הוהיל וקא מוותר ל' לנפש'
 לקרבינן ל' לקטול וכמו שפרש"י דמוותר לה לנפש' דמפקיר עלמו לעצירות משא"כ מי שלא עבר
 אלא פעם א' חיוא דלא קטלינן ל' אלא שצקין ל' דיקטול זידי שמים וגם מגונז את הקסוה וצועל ארמית
 חין סתירה לסדרת רב ששת דשאני גונז את הקסוה וצועל ארמית דלא ניתן ליהרג אלא בשעת מעשה דוקא
 אבל אחר ששה המעשה לא ניתן ליהרג. ובאמת שצקין ל' דליקטול זידי שמים. ורב ששת אמר
 לסדרתו ממה דתן פרחי כהונה מוליאין אותו חון לעזרה ופולצין את מוחו בגיזרין שהוא אף לאחר שפירש
 מהרי מוליאין אותו חון לעזרה. וזה חין סדרא להורגו זידי אדם אי ס"ד דחייז מיתה זידי שמים אלא
 הסדרא נוסח דלישצקו ל' דליקטול זידי שמים. כיון שפירש מעשות הצירה ולא שייך שוב קנאין פוגעין דלא
 שייך קנאין פוגעין בו אלא בשעת מעשה שפירש. וחלוק זה למדתי מתורתו של רבינו הרמב"ם
 צפ"י צמח"י הגונז את הקסוה. וז"ל וצועל ארמית שיצטול צה ע"א צפרהסיא צעורה מישראל או יוחר ובשעת
 מעשה אבל אחר שצא עליה ופירש או שלא יהי' בקהל ישראל חסור להורגו לפי שהוא מחוייב כרת על צה
 ע"א ואעפ"י שלא נזכר צורה ולא מנה צכלל הכריתות קצלה היא ונחצאר צמקרא וצעל צה אל נכרי כרית
 הי' לאיש אשר יעשה וגומר עכ"ל: הרי לך מצוה שצאעפ"י שצעת מעשה קנאין פוגעין בו אחר שפירש
 חסור להורגו מעם שהוא מחוייב כרת ושצקין ל' דליקטול זידי שמים כמשמעות נתינת עמו של רבינו
 הרמב"ם שכתב לפי שהוא מחוייב כרת ודוק.

והש"ם

דקאמר והלא צועל ארמית וצעי לאתויי סיעתא דניתן ליהרג אף דרחמנא פטרי' אע"ג דצועל
 ארמית חין קנאין פוגעין בו אלא בשעת מעשה דודאי אי ס"ד דאיכא דרחמנא פטרי' חין אלו
 רשאין

מגלת אסתר שורש השלישי הרמב"ן

נראה לי שהנכון בדברי הרצ לצלתי הכנים צננין ולא יצאו לראות כצלע את הקדש לפי שפסע הסקוק זה היא שלא יצואו לראוי צעת שהיו מכניסי כלים אל נרתקם וזאת היא מלוא שאינה נוכחת לדורות (א) וגם כי נרמז צו גם כן לזהרם לבונד את הקסוס מ"מ כזר הקדים לנו צסורש צ' שלא יצא צזה הסנין רק אותם המלות ססן מצולחות צפסו' גססיסיו מן הסור' וז"ל אין לריך להכרות צרליו' שלסוןרמו יחפרש צדצד ססול תורה ממש שגם הרצ יודה צזה ואין צו מחלוקת ומה שסמר הרמז"ן (ב) כי יש צו מיתה צידי אדם ממה שסנינו קנאים פוגעים צו לדעת כי הרצ לא חסצו זה למיתה צידי אדם מלחר סלין צידס לפגוע צו כי אס צעעת הסעש' ולא ללחר מכלן' ומה שהוכיח עוד מסוביל

העיקר הג' שאין ראוי למנו' מצות שאין נוהגות לדורות • דע כי אמרם (מכות דף כ"ג ע"ג) תרי"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני מורה על היות זה המספר מהמצות הנוהגות לדורות כי מצות שאין נוהגות לדורות אין קשר להן בסיני הן שנאמרו בסיני או בזורתו ואמנם כונו באמרם בסיני לפי שעיקר התורה היה בסיני והוא אמרו יתעלה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך ובבאור אמרו מאי קראה תורה צוה לנו משה מורשה ר"ל מספר תורה והוא תרי"א ואנכי לא יהיה מפיה הגבורה שמענום ובהם נשלמו תרי"ג מצות ירצו בזה הסימן שהדבר שצוה לנו משה ולא שמענוהו כי אם ממנו הוא מספר תורה וקראה מורשה קהלת יעקב ומצוי

צידי שמים (ס"א אצל) הוא סמור יותר שכרי הוא חייב מיתה צידי אדם (ב) ומשנה שלימה שנינו (סס) קנאין פוגעין צו . אצל צודלי חייב מיתה צידי שמים נמי הוא כדלמרינן התם צגמרא מרגניתא טבא

השורש השלישי כח הרמ"ן וז"ל א וחס ושלום שצטל הלכות יעשה צזה אצל העשם שאלו הצועל ארמית וכו' על כל פנים כך עלה לנו שהוא חייב מיתה צידי שמים וצידי אדם וכו' עכ"ל . וכח על זה הרצ צעל מגילת אסתר וז"ל ומה שהוכיח טוד מסוב"ד פ' הנשרפין שיש צו מיתה צידי שמים ממש אוכיח שהוא פטור שהרי אף שסמר שס רב אחא מי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואכן ניקו וניקטול ל"י אלא יש שס נמי קצרת רב ששת שסמר שס גבי כהן ששימש צטומאה ואי ס"ד מחייב מיתה צידי שמים לשצקוהו דליקטול צידי שמים והגם שכל ראיותיו שהציא להוכיח קצרתו כדחו מרב אחא מ"מ צודלי יש לנו לומר שנמלאו אחרים צמיתה צידי אדם ואין צהם חיוצ מיתה צידי שמים שאל"כ אלא שהקצרה הזאת מרב אחא היא אמיתית ואין צה דבר יולא מהכללמה ה" לריך להציא ראי' לכהן ששימש צטומאה שהוא צמיתה ומקומות אחרים כמו שסמר שס אחר כך איתיבי' היולק והצולל וכו' הרי ראי' גדולה היא מדתניתוהו וכו' שצודלי לא היו הורגי' אותו פרחי כהונה אס לא ה" חייב מיתה צידי שמים אלא צודלי יש לנו לומר שהכלל הזה אינו נכון בכל חייבי מיתה וכמו שסרסר כן מדברי תוספ' שס צד"ה ולא ממש עומאה וכו' וגם שהשיצ צגונצ את הקסוס שהוא צמיתה צידי שמים שסא אינו דעת כולס עכ"ל . ואין אכי רואה צדבריו ממש . די"ל דאף שסברר דמי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואכן ניקוס וניקטול ל"י היא אמיתית וצרות . אכתי לא ה" צכח הש"ס להכריח דכהן עמא ששימש צמיתה צידי שמים צסברר זו . ממש דנגר קצרה זו קיימת קצרת רב ששת דהיא נמי קצרה טובה היא כל זמן שלא מלינו צדברי הסנאים מי שיקסור אותה . משא"כ אחר שסציא הש"ס צרייתא דתוספת' דאיתא צה צהדי' דכהן עמא ששימש צמיתה . א"כ ממילא נסרתה קצרת רב ששת דחזינן כהן עמא ששימש חייב מיתה . ואפ"ה לא שצקינן ל"י דליקטול צידי שמים אלא קעלינן צידי אדם כדתנן שהכהנים פולעין את מוחו צגיזרין . למה לא תיקוס קצרת הש"ס דנקט מי איכא מידי דרחמנא פטרי' ואכן ניקו וניקטול ל"י וזו היא הוכחתו של הרמ"ן . וא"ל הלא כזר קצרת

כותבו כגון גיטין וקידושין והלואות ומכירות : שכל פל אשתו אחר שנחגרסה ממנו שאין
וכבר נתפרסם זה ציד גדולי המפרשים צדיות הגט מחייבו מיתה רק העדים הנאים להעיד
גמורת אין זה מקום לנאדם לכל חת מת עדים על הזנות : ודי צזה האיעור בהשריש שורשי זה
דאורייתא הוא כלמוד מופתיו בספר וחתום הסירש : נראה

הללו : וכן קנין שליפין הנלמד מצועז דבר תורה הוא מפני שאנו הכתיב וזאת התורה בישראל
ולא שמעתי חילק זו לומר שהיה קניינו מדצריה כלצד : וזה מה שהיה צדעתי לכתוב על העיקר
הזה בתכלית הקילור וידעתי כי עוד שמיעות רבות בגמרא סתירות ענינו כי הספר הזה לרצ
ז"ל ענינו מנתקים וכולו מחמדים מלצד העיקר הזה שהוא עוקר הרים גדולים בתלמוד ומפיל
סומות בלורות בגמרא והענין ללומדי הגמרא רע ומר ישתכח הדבר ולא יאמר :

העיקר

מרגניתא שבא

ואמנם אי קשי' הא קשי' מזמן דקידושין דקאמר התם הש"ס איבעית חימא משום אפשרא היכי ליעבד
לינחה גבי דידה מחקא ל" לינחה גבי דידה זימנין דבת אחותו היא ומחפה עליה . דמשמע
שאילו ילא השער לפנינו היסת כדונת באשת איש . ובזמן דקידושין ליכא לתרן כמו שתירלתי בזמן דגירושין
דבזמן דקידושין ליכא חזקה דא"א וע"כ משמע דאילו ילא השער לפנינו היסת כדונת באשת איש בעדות
שבעער שמעידין על הזמן הכתוב בשער קידושין . וזו שקשה על הרב בעל כ"מ שכתב דלדברי הרמ"בם
יחא הא דיבמות דקאמר לינחה גבי עדים דלמא חזו בכתבא ואחו ומסדרו ורחמנא אחר מפיהם ולא מפי
כתבם דאין ה"כ דין תורה מפיהם ולא מפי כתבם בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות . ורצון הקילו
בדיני ממונות כדי שלא תכעול דלת בפני לוין . וההיא דפ' ר' אחין דהוה דיני נפשות לא מלו מסדרו
דאוקמוה דאורייתא . הא משמע ממה דקאמר הש"ס התם לינחה גבי דידה מחקא ל" לינחה גבי דידה
זימנין דבת אחותו ומחפה עליה דאילו ילא השער לפנינו היסת כדונת בא"א כקושי' הרמ"בן . ועוד דמעיקרא
מאי קא קשי' ל" להש"ס דליסתקן זמן בקידושין למ"ד דסתקו זמן בגיטין משום דבת אחותו הא בזמן שמסתקין
בקידושין ליכא שום נפקא מיני' לשיטת הרמ"בם דס"ל דאין דיני' דיני נפשות כלל בעדות שבעער . וא"ל
דליסתקו זמן בקידושין כדי שיראו העדים ויזכירו את עלמא את השער ויעידו . הלא הרמ"בם כתב בפ' ח'
מהלכו' עדות הלכה ג' וז"ל וקל הוא שהקילו בדיני ממונות שאע"פ שכתב הדבר מכמה שנים והכתב הוא
שהזכירו הרי זה מעיד . משמע מצדא מלשונא הא בדיני נפשות אפי' זוכרה ע"י הכתב לא מהני . וכן
כתב שם הרב בעל כ"מ וז"ל וקל הוא שהקילו וכו' נראה שילא זה לרצונו מדאמרינן דיבמות פ"ד אחין
מ"מ לא תיקנו זמן בקידושין ואמרינ' לינח' . לינחה גבי עדים אי דכירי ליתו ולסדרו ואי לא זימנין
דחזו בכתבא ואחו ומסדרו ורחמנא אחר מפיהם ולא מפי כתבם וזימנין דבת אחותו היא ומחפה עליה . וזו
עסקינן התם . ומשני דהאי בדיני נפשות הוא דלא מהני . ובדיני ממונות הקילו כמו שהקילו לרוב דיני
ממונות עפ"י השער וכמבואר בדברי רבינו פ"ג מהלכות חלו עכ"ל . ומה שנראה לי בזה הוא דמעיקרא
דפריך הש"ס למ"ד דתיקנו זמן בגיטין משום דבת אחותו ליתקנו זמן בקידושין לאו משום דאי אחו סהדי
שזינחה אחר זמן הכתוב בקידושין דתידון כא"א בחנק דוראי אין דיני נפשות בעדות שבעער כלל כנ"ל
אלא דליסתקו זמן בקידושין כי היכא דאי אחו סהדי שזינחה אחר זמן הכתוב בשער קידושין לאסור אותה
על בעלה . והא דמשני הש"ס לינחה גבי דידה זימנין דבת אחותו היא ומחפה עליה . אע"ג דנימא דאין
סבירא שיחפה עליה שלא לאסור עליו דבת אחותו אכתי חיישינן שמא יסבור הצעל דדיני נפשות בעדות
שבעער ויעלה מורא על ראשו שמא תידון דבת אחותו בחנק כא"א ואזיל ומחיק הזמן
אע"ג שבאמת אין הדין כן שאין דיני נפשות בעדות שבעער כלל אכתי חיישינן
לע וט הצעל שמא יסבור דדיינינן דיני נפשות בעדות שבעער . וכמ"ס התוס' כן במה שאמר הש"ס התם
דלהללה דידה קאחו וז"ל בד"ה להללה וכו' ואומר ר"י דה"פ להללה דידה קאחי שהגע בא להלילה ולהגיד
שהיא מגורשת ולכך יראה למחוק הזמן כי סבורה שיפסל הגט בכך וגרע כחו עפי' . אבל ודאי אי הוה מחקת
ל" לא הוה קטלינן לה . הכא לחובה דידה קאחי דהקידושין באין להעיד שהיא מקודשת ומחקא ל" לעולם
הזמן עכ"ל . הרי שכתבו דאע"ג דבאמת הדין דאף חס תמחוק הזמן אינה נהרגת אכתי היא לא מדע הדין
ותסבור דאי מחקה לה תיחרג . ובשביל כך לא תמחוק . כן יש לפרש נמי בזמן דקידושין דאף דהדין באמת
דאין דיני בעדות שבעער דיני נפשות שמא יעשה הצעל ויסבור דדיני נפשות בעדות שבעער ומשום זימנין
דבת אחותו קאזיל ומחק ל" כדי שלא תידון בא"א . וא"כ לא נדע נמי הזמן לאסור עליו ודוק :

ואם

לינחה גבי עדים חיישינן נמי דילמא חזו בכתבא ואחו ומסדרו ואין לא נדע דחזו בכתבא ונידון נמי
דיני נפשות ורחמנא אחר מפיהם ולא מפי כתבם : ודוק העיב : **עד** הנה עזרני השם לצרר
דברי רבינו הרמ"בם בשורש הזה ותקוותי בעזר חונן לאדם דעה שכל הרואה דברי אלה ירוה למאוכו
בישוב השגות שהסיג הרמ"בן על רבינו וימלא בהם עיני ולא כמו שהפריז הרמ"בן על המידה לכתוב על דברי
רבינו זה הלשון כי הספר הזה ענינו מנתקים וכולו מחמדים מלצד העיקר הזה שהוא עוקר הרים גדולים
בתלמוד ומפיל סומות בלורות בגמ' והענין ללומדי התורה רע ומר ישתכח הדבר ולא יאמר . כי אחרי אשר
האירו עינינו בעל מגיד משנה והרש"בן דס' זוהר הרקיע ואחריו האירו נתיב כל האחרונים דגם רבינו הרמ"בם
מורה שכל מה שהוליא חז"ל צי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ובשאר דרשות : כולם דין תורה ממש יש להם .
אלא הואיל ולא נאמר צפי' מקובל מפי הגבורה למשה בסיני לא מיקרי דבר תורה אלא דברי סופרים שהמה
בענפים היוצאים מן השרשים ואין להכניסם במנין המלות כאשר הכריח מגמר' דתמורה כנ"ל אבל לעולם דין תורה
ממש יש להם ללקוח ולדין דיני נפשות על כל מה שהוליא חז"ל במדרשם צי"ג מדות כי כולם נהנו מקיני וגם
הלכה למשה מקיני קורא דברי סופרים מן העם אשר ביאר בעלמו צפי' י"ז דכלים צפי' המשנה כנ"ל . ואחרי
אשר

שטרות דרצנן הימניכו רצנן דרצנן (ז) הוואני מוליא דיני נפשות ודיני קנסות צעדות שצטר ראובן שהיה לו עצד כנעני וכוליא שמעון שטר אחים שמכרו לו ראשון אינו דין יום או יומים (ח) קידש ראובן את האשה צעידי חתימה וצא עליה שמעון שהיה צעלה וכוליא גט ממנו ומחוס צעדים נכרג עליה (ט) וכן דדיני השור והצור מחייצין כופר ושלשים של עצד צראה של שטר . וצגמרא (י) ויצמות (דף ל"א ע"ב) אמרו בזמן דשטר דצגיטין להללה דידה קא אחי וזמנין דצת אחותו ומחפה עליה ואי גבי דידה מחקא ליה שאלו ינא שטר לפנינו נדונת צאשת איש לחנק . אצל מה שאמרו (גיטין דף ע"א) מפייהם ולא מפי כתבם אינו צטר שצעל דצר כותבו

אלא תנעול דלת צפני לוויין ואעפ"כ אין מקיימים שטרות אלא דשלשה אין כוונת לשון זה כאותו שהציאו בגמרא רק פירושו כך כצר צארנו שמה שמקיימים העדות שצטר ומאמינים צו צזילת שיצאו העדים להעד צפיהם צפני צ"ד הוא כדי שלא תנעול דלת צפני הלוויין וצארו צספרו לעיל צפ"ו מהלכות עדות ואעפ"כ אין מקיימים אותו העדות שצטר כאותם הדרכים שתקנו לנו לעשות הקיום כדי לאמת השטר היינו שיצאו עדים ויעידו על חתימות אלו אלא צג' . והראה כי זה פירושו ממה שכתב אח"כ שקיום זה הוא כדי שלא תנעול דלת צפני לוויין . ומה נעילת דלת הייתה אם היו אומרים כי השטרות אינם לריכים קיום צצ"ד אדרצא יותר פתח פתוח ימלאו צזה כל הלוויין יען כי כל המלוין ילוו צרלון עוצ לכלם אחר שהשטר לא יצטרך עוד לקיימו כדי לגבות צו ויהא שריר וקיים מעת חתימת העדים צו . אלא דודאי כוונתו היא כאשר כתבתי . ומה שאמר עוד (ז) כי מלא דיני נפשות ודיני קנסות צעדות שצטר וכמו שהציא מראובן שהיה לו עצד וכו' אין מכאן תשובה על הרצ שהרי אין שטר המכר מחייצ ראובן למיתה כי אם העדים שהעידו שכתבו . ומה שהציא ג"כ ראה (ח) מהאשה שהוליא גט מן שמעון ונתקדש לראובן וצא עלי' שמעון שהי' צעל' שכתב עליה . גם מכאן אין תשובה כי מה שכתב עליה הוא על היותו יודעם כלנו שהיה מגורשת מן הראשון ויש עדים על קדושי השני . והנה הגט ההוא לא היה מחייצו מיתה אם לא היו עדי הקדושין לשני ועדי הציאה לראשון רק בגט מפרקם לנו היותה מגורשת . ומה שאמר (ט) וכן דדיני השור והצור וכו' שמחייצין כופר שהיה קנס צראה של שטר . אלא צעניותי לא מלאתי זה צגמרא . וגם מה שהציא (י) מההיא דיצמות שראה שאלם היה יולא שטר לפנינו היינו דנין אותה צחנק זהו ג"כ כמעט שכתבתי לעיל צענין ראשון אינו דין יום או יומים וצענין שמעון שצא

מרגניתא מביא

שוב מ"ש הרמב"ן וז"ל ה' ואני מולא דיני נפשות ודיני קנסות צעדות שצטר וכו' קידש ראובן את האשה וכו' וכן דדיני השור והצור וכו' עכ"ל . וזאת מה שיש לדחות . י"ל לשיטת רבינו דבאמת כל הדיני' הללו אין דנין בהם עד שיגידו העדים צפיהם שמכר לו ראובן את נצדו לשמעון . ושקידש ראובן את האשה צטר ושגירש שמעון . אצל צעדים שצטר צלא עידי הגדה צפה אין אנו דנין דיני נפשות ודיני קנסות . כמו שמוכרח מהא דיצמות פ' ד' אחין כמו שביאר הרצ צעל כ"מ הנ"ל . ולא מהני גדות שצטר צענין גירושין וקידושין . אלא שאלם אין מערער תנשא אפי' לכחילה צעדות שצטר מדאוריית' דילפיין דבר דבר ממנו ולא מנפשות . ובקידושין אסורה אכולי עלמא צעדות שצטר צזמן דליכא מערער . אצל אחי אין דנין דיני נפשות צעדות שצטר אע"ג דליכא מערער כאשר כתבתי עמס לדברי חז"ל מדרדר רחמנא וכחצ דדיני נפשות עפ"י שנים עדים ודרשין גם התם מפייהם ולא מפי כתבם לאגמורין דאין דנין דיני נפשות הלל צעדות שצטר ולמד רבינו דיני קנסות וגלות מנפשות . וגם צנ"ד עידי חתימה כרתי כל זמן שלא חתמו עדים על הגט או על שטר קידושין . וקידש וגירש צטר זה אינה מגורשת ואינה מקודשת . דלא מיקרי שטר כלל ולא היה אלא חקפא צעלמא . ואפי' הגידו נדים שקידש צטר שאין עליו עדים י"ל דאינו מקודש' ואינו מגורשת צגט שאין עליו עדים . אצל לדין דיני נפשות ודיני קנסות וגלות י"ל דכ"ע מודים דאין דנין עד שיעידו צפיהם . חדשנה הכחוצ דדיני נפשות עפ"י שנים עדים יומת המת ודרש' נמי מפייהם ולא מפי כתבם ככ"ל ודוק :

שוב מ"ש הרמב"ן וצגמ' יצמות ו' אמרו צזמן דשטר צגיטין וכו' נידונית כא"א צחנק וכו' עכ"ל . נ"ל דמגירושין לק"מ דודאי אלו ילא השטר לפנינו וזמן כתוב צו וצאו עדים והעידו שזינתה קודם זמן הכחוצ צגט דלית דינא ולית דיינא . דנידונת כא"א . ולאו משום עדות שצטר שמעידין על זמן שצגט אלא משום דמוקמיין אחזקה שהיא צחזקה איש כמו שפירש"י דהשתא דתיקון זמן אי לא מיייתי שטררא דאיגרסה מקמי הכי מוקמינה אחזקה א"א וקעלינן לה . ואפי' לשיטת התוס' דחלקו צזה על רש"י ביצמות דף ל"א צד"ה להלכה דידה . וכחצו דכי ליכא זמן לא קעלינן לה משום חזקה דא"א . היינו צדליכא זמן כלל משום דמספיקא לא קעלינן לה כמ"ס הרשב"א צחידושיו למס' יצמות בדף ל"א וז"ל התם להלכה דידה קאחי פרש"י דהשתא דחקון זמן צגיטין אי מחקא לה מוקמיין אחזקה וקעלינ' לה ואינו מחזור דמספיקא לא קעלינן לה דספק נפשות להקל וכו' עכ"ל . אצל צדליכא זמן כתוב צגט לפנינו ויש עדים שזינתה קודם הזמן הכחוצ צגט דהשתא הזמן הכחוצ צגט מסייע לחזקה א"א דאע"ג דלא דיינינן דיני נפשות צעדות שצטר מגזירת הכחוצ אחי מידי ספיקא ילאנו . ומסייע הזמן שצגט לחזקה א"א . צהא אפי' התוס' והרשב"א מודים דקעלינן לה משום חזקה א"א כיון דגם זמן שצטר מסייע לחזקה א"א וליכא ספיקא וזה פשוט וצורר :

דלחיל למדינת הים עשו הלימוד הזה שלמדו
מן המקרא וכתוב בספר וחסים והעד עדים
לדוריתא ומה שאמרו קיום שטרות דרצנן
כוונתם זו הפך מדברי הרב לומר דמן התורה
כלל קיום דין זהן כמו שהזכירו בתחלת
גיטין (דף ג') דין הוא דקיום שטרות לא
ליצעי כדאמר ריש לקיש (ה) עדים הסתומין
על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צדית
דין ורצנן הוא דלפריך והכל משום
עיגונא חקילו זה רצנן ומפני
זה אמרו (ו) (כתובות דף כ"ח) כיון דקיום
שטרות
דכתובות חנן העדים שאמרו כתב ידיו הוא זה לכל חנוסים היינו קטנים היינו פסולי
עדית היינו הרי אלו נאמנים ואם יש עדים שהוא כתב ידם או שהי' כתב ידם יולא
מתקום אחר אינן נאמנין ואמר רמי בר חמא לא שנו חלל שאמרו חנוסים היינו
מחמת ממונן לכל חנוסים היינו נח. תנפשות הרי אלו נאמנים אמר ל' רבא כיון שהגיד אינו
חוזר ומגיד וכי תימא ה"מ על פה אצל שטר לא והא אמר ר"ל עדים הסתומים על השטר
נעשה כמי שנחקרה עדותם צ"ד. מכלן נראה שנאמר זה מעדים הסתומים על השטר וכו'
אין משמעו שיש לדון ע"פ עדותן ששטר כאלו העידו צ"ד שהרי לא על זה הענין הוצא שם
בגמ' רק לומר שהעדות אשר העידו שטר הוא קיים שלא יוכלו לחזור בו או לשנות ממנו
מאומה צדאם לפני הצ"ד להעיד רק לריך שיעידו צפיהם כאשר כתוב שטר ממש צלי תוספת
וגרעון אחרי שסתמו כלן שמוחם. ודוק כמי דקאמר כמי שנחקרה ולא אמר כמי שהעידו
צ"ד וכן כשמציאו זה המאמר צריש גיטין על כדומה לזה הציאוהו וזה ששאל שם הגמרא
לרבא דאמר כי הטעם שהשליח לריך שיאמר צפני נכתב וכו' הוא מפני שאין עדים מלויים
לקיימו לצעי תרי מידי דהוה חקיום שטרות דעלמא ומשני לצסוף דין הוא דצקיום שטרות נמי לא
לצעי כדר"ל דאמר ר"ל עדים הסתומים על השטר נעשה וכו' ופרש"י וז"ל נעשה כמי
שנחקרה עדותן צ"ד דלא חליף איניש לזיפי עכ"ל. וזה כי זה המאמר לא נאמר רק לענין
שיש לנו להאמיץ בכל הכתוב שטר אצל פשיטא ללריך שהעדים יעידו צפיהם כל הכתוב צו
וזהו מן התורה. חנוס נחקרת הסכמים היא לדון על פי השטר צלצד זולת ציאת העדים
לפנינו ומפורש אמר צפ' נ'י שאלחו (דף ע"א) תניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד
אמאי הא יכול להגיד מתוך הכתב אמר ליה אציי עדות קאמרת שאני עדות דרמנא אמר
מפיהם ולא מפי כתבם. הנה שסתם לן תנא צזאת הצרייתא שם זה של עדות ולא חלק
צין עדות ששטר לעדותו של אלם הצא להעיד מתוך הכתב וגם כי פרש"י שם
דלא דמי עדות דאילם על פי הכתב לעדות ששטר שסתמוהו ציומו דההוא אורחיה להכי
נ"מ דעת הרב הוא שגם שנהגו כך לדון על פי עדות השטרות מ"מ אינו דין תורה לפי
שלא ילאו השטרות מכלל הלווי שקבלו לומה מסיני מפיהם ולא מפי כתבם כי זאת הקצלה
משמע צכל עדות. ומה שאמר (ו) קיום שטרות דרצנן רלונם הוא שמן התורה לא הי'
לריך לקיים כדי שלא יחזרו צבם ומה שהעידו דעדים הסתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה
עדותן צ"ד שסוז אינם יכולין לחזור צבם אצל רצנן תקינו לקיימו. והרצ שכתב לשון זה
מקיום שטרות דרצנן צריש פ"ו מהלכות עדות וז"ל כבר צאנו שקיום שטרות מדצריהם כדי
שלא

מרגניתא שבא

מפיהם ולא מפי כתבם אחי לאגמורין דאין חותכין בדיני נפשות ששטר כלל. ודוק העיב:
שוב מ"ס הרמב"ן ומה ד' שאמרו קיום שטרות דרצנן כוונתם הפוך מדברי הרב וכו' דין דקיום שטרות
לא ליצעי כדר"ל וכו'. כבר בארתי ופירשתי דזה בזמן דליכא מערער ומלאתי לו לרבינו הרמ"ם
חבר הוא רבינו אביגדור ז"ל. אצל כשיש מערער שום קיום לא מהכי מגזירת חכמת התורה מפיהם ולא מפי
כתבם. וכתבתי הכרח לדברי רבינו ממחיתה התוק' בכתובו' ה"ל ומסתמא הש"ס צכל קיום שטרות דרצנן ולא
הזכירו בשום מקום דליכא קיום שטרות דאוריית'. ובזה יפה כח רבינו הרמ"ם מכח רבינו אביגדור.
שלשיטת רבינו סרה הקוש' שהקשו לל סברת רבינו אביגדור מדהזכירו צכל הש"ס קתמא קיום שטרות
דרצנן. ולשיטת רבינו הרמ"ם ניחא. וגם הקוש' שהקשה הש"ך ה"ל על רבינו אביגדור. לשיטת רבינו
ניחא כנ"ס לעיל.

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

שנה שדין צדיני ממונות צעדות שצטרף הוא כדי שלא תנעול דלת בפני לוין פי' שאם ילטרך המלוכה צוואו לגבות מעותיו לכציל העדים שיעידו בפניהם כי ראו אותו שהלכו מעות לפלו' וצוולת זה לא יוכל לגבות יונעו ולא ילוו מעותיהם

ל"ו) וכעדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם לאוריתא הוא ג' דכתיב וכתוב בספר וחתום והעד עדים אמר רבא לא כלרכה אלא לר' אליעזר דאמר עדי מסיירה כרתי תקינו רבנן עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי אי נמי דאזלי

מרגניתא טבא

בס"י מ"ו ס"ק ע' על שיטה רבינו אביגדור וז"ל ועוד דמה שפי' רבינו אביגדור דהך דריש פ"ק דגיטין (דף ג' ע"א) היינו משום דהשתא ליכא הכחשה לא נהירא דהא אי' החס להדי' (דף ו' ע"ב) דאפי' אחי בעל ומערער לא משגיחין ב' וכו' ומשום החס דאפי' לכתחילה תנשא ולא משגיחין לערעורו של בעל ועיין בחידושי הרש"ב לז"ל גיטין מ"ט על הא דקאמר הש"ס שם (דף ג') כיון דאמר מר בפני כמה נחנו לה וכו' מייקרא מידק דייק וכו' דלשיטת רבינו הרמ"ב שם ה"פ דהמקשה דפריך דריש גיטין ולרבא דאמר לפי שאין עדים מלוין לקיימו לבני תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא ומשום דאין דבר שבערוה פחות משנים היינו משום דס"ד דמקשה דחותכין את הדין בעדות שצטרף אע"ג דאיכא מערער אחר שנתקיים השטר מדאורי' וקיום שטרות דאורי' אע"ג דליכא מערער דלא סמכין אחזקה דלא חליף אינש לזיופי' וההכרחי' לו מדאשכחן בדברי הנביא וכתב בספר וחתום והעד עדים ש"מ דחותכי הדין בעדות שצטרף והא דקש' מדברי התורה דכתיב עפ"י שנים ודרשין מפייהם ולא מפי כתבם ע"כ הי' מתוך כחירולו של רבינו חס או כחירולו של הרמ"ב כנ"ל ומש"ה פריך וליבטי תרי' ולא הוה ניחא לי' דמשום עיגונא אקילו רבנן ואפקעינהו לקידושין מיני' משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש כמו שחירלו בגמ' דיבמות אמה שמשגיחין אשה עפ"י עד א' דשאני החס דאיכא לאקולי' עלה משום שלא תיעגן דזימנין דלא אפשר אלא בעד א' אבל הכא אפשר לי' לבעל דלישלח ע"י תרי' וא"כ לא היה להו לרבנן לעקור ולהפקי' קידושין דאורי' בחנם כמו שכתב בן הרש"ב דאורי' בחידושיו לז"ל גיטין וז"ל וקשה לי מאי פריך והא הוה לי' דבר שבערוה ואין דבר שבערוה משנים מדאמרינן ביבמות מדרבנן סיפא נשאה שלא ברשות וכו' מכלל דרישא ברשות ב"ד ובגד א' אלמא עד א' מהימן ומנן נמי הוחזקו להיות משיגין עד מפי עד וכו' אלמא עד א' מהימן ואע"ג דמהדרינן החס ושקלינן וערינן מכלן ואסיקנא משום עיגונא אקילו בה רבנן מ"מ הכא נמי קא קשי' לי' דה"ל דכוותה היא ומשום עיגונא אקילו בה רבנן ומירץ דהחם י"ל דאיכא לאקולי' עלה משום שלא תיעגין דזימנין דלא אפשר אלא בעד א' או באשה או בשפחה אבל הכא אפשר לי' לבעל דלישלח לה נ"י תרי' וכשירין לעדות עכ"ל בקילור זהו מה שנראה לי בכוונת המקשה ומשני הש"ס לא כדקא ס"ד דאע"ג דליכא מערער לא סמכין אחזקה דלא חליף אינש לזיופי' ובעי קיום מדאורי' ומשום כן מוכרח לך מדברי הנביא דחותכין הדין בעדות שצטרף אע"ג דאיכא מערער ע"י קיום מדאורי' דהרי אי קיום השטר דאורי' אין לחלק בין איכא מערער לליכא מערער ולעולם חותכין בעדות שצטרף אחר שנתקיים השטר מדאורייתא כמו שמוכרח מדברי הנביא אלא מדאורי' היכא דליכא מערער לא בעינן קיום השטר דסמכין אחזקה דלא חלוק אינש לזיופי' ולפ"ז היכא דאיכא מערער אין חותכין הדין בעדות שצטרף משום דהשתא אזלא החזקה דלא חליף אינש לזיופי' דנגד חזקה זו קיימה לאפה חזקה דלא חליף אינש לעטון מזויף היכא דאיכא עדות כנזכר לעיל ועיקר סמיכתנו במה שאנו מכירין חתימת ידן של העדות או במה שאנו מדמין לכהובת ידן שחתמו בשטרות על זה גזרה הכונה התורה מפייהם ולא מפי כתבם משום טעם הא' כנ"ל ודקאמר הנביא וכתב בספר וחתום והעד עדים דמשמע דעדות שצטרף מהני היינו בדליכא מערער דלא אמה שאנו מכירין כתיבת וחתימת ידן של העד' אינו סומכין אלא אלו סומכין אחזקה דלא חליף אינש לזיופי' וזהו לאו בכלל מה שמיטת התורה מפייהם ולא מפי כתבם דלאו אכתבם אלו סומכין אלא אחזקה כנ"ל וכיון שכן היכא דאיכא מערער אע"ג שאנו מקיימין את השטר עפ"י שני עדים אפ"ה אין חותכין את הדין בעדות שצטרף מדין חורה אלא מדבריהם משום שלא תנעול דלת בפני לוין כמ"ש רבינו הרמב"ם וא"כ הא דתנן דאם יש עוררין יתקיים בחותמיו על כרחין לאו מדין חורה היא אלא מדבריהם משום תקנות עגונות כמ"ש ובררתי לעיל לשיטת רבינו והיינו דמשני הש"ס דדין הוא דבקיום שטרות ליבטי נמי כד"ל ר"ל דאחר שכתברר מדר"ל דאמר עדים החתומין על השטר נעשו כמי שנחקרו עדות בצ"ד דאסי' מערע' אע"פ שנתקיים השטר בצ"ד ערי' אין חותכין את הדין מד"ה אלא מדבריה' כמו שפירשתי לעיל ודברי הנביא דמהני עדים שצטרף היינו בדליכא מערער כנ"ל שפיר י"ל משום עיגונא אקילו רבנן לקיים את הגט בעד א' על סמך דכיון דלריך ליתנו לה בפני ג' או בפני שנים מעיקרא מידק דייק כדמסיק ועקרו רבנן לקידושין מיני' משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש משום תקנות עגונות מאי אמרת דלמה להו לאפקועי קידושין דאורי' בחנם לישלח לה ע"י שנים כנ"ל ז"א דהא כשיש מערער אף אם יתקיים השטר בשני עדים מדאורי' אין חותכין הדין כל ידם בעדים שצטרף ואכתי לריכין אלו לעקור הקידושין ודוק הטיב ובעתה הקוש' שהקשה הרמ"ב בן על הרמ"ב שם מהא דפריך הש"ס בהשולח ג' מפני תיקון העולם דאורי' הוא דכתיב וכתב בספר וחתום והעד עדים נתישבה דודאי מהני חתימת עדים בשטר מדאורי' כ"ז דליכא מערער ומתגרשת בעדים החתומין על הגט אע"ג דאחזקה אפי' לכתחילה כל זמן דליכא מערער מדאורייתא ומ"ש רבינו ומד"ס חותכין הדין בעדים שצטרף בדיני ממונות כדי שלא תנעול דלת בפני לוין היינו בדאיכא מערער וה"ק חותכין דיני ממונות בעדים שצטרף בכל ענין בין איכא מערער בין ליכא מערער מדברי סופרים והיינו דנקט סתמא וחותכין דיני ממונות ר"ל לעולם בין איכא מערער בין ליכא מערער ומיהו דיני קנקות ודיני חבלות אין חותכין בעדים שצטרף כלל כדמוכח מפ"ד אחין וכמו שביאר הרב בעל כ"מ בפ"ג מהלכות עדות וז"ל דהא דנרא' לחכמינו ז"ל לחלק בין דיני נפשות לדיני ממונות וגיעין וקדושין דאין חותכין בדיני נפשות בעדות שצטרף כלל והיינו מקרא יתירא דהדר כתב רחמנא עפ"י שנים עדים יומת המה וגם שם דרשין מפייהם ולא מפי כתבם והאי קרא יתירא דדרשין מיני' מפייהם

וי"ל דה"פ בריש גיטין דף ג' דין הוא דבקים שערות נמי לא לבני כדריש לקיש דאמר ר"ל נדים החסומין כל השער כי שה כמי שנחקרו עדותן : דהש"ס בעי לאכרוזי דכל זמן דליכא מערער לא בעינן קיום השער מדאורי"י דאי בעינן קיום א"כ תקשי דברי הסורה דכתיב עפ"י שנים ודרשין מפייהם ולא מפי כחבם אדברי הנביא דאמר וכחב בפרט והטרע עדים . א"ו דלא בעינן קיום משום דמוקמינן אחזקה דלא חליף אינש לזינפא כנ"ל :

אך יש לבטל דין לחלוק ולומר דלמנא לעולם לא מוקמינן אחזקה זו ובעינן קיום שערות . ואי משום דלא תקשי דברי הסורה אדברי הנביא כנ"ל . יש לתרץ כמו שפירשו הר"ת או משום דכל הראוי לבילה אין בילה מעכצת . או משום דמפיהם ולא מפי כחבם אינו בשער שכותבו הצעל דבר כנ"ל בשם הר"ת והרמ"בן . וע"ז קאמר הש"ס כדריש לקיש דאמר עדים החסומין על השער נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד . ואי ס"ד דיש לתרץ כסירוס ר"ת והרמ"בן למה ל"י לר"ל למימר הכי כדי לתרץ דלא תקשי דברי הסורה אדברי הנביא כנ"ל . הא יש לתרץ כשיעור ר"ת והרמ"בן א"ו דאין חילוק בין ראוי להגדה ללא ראוי להגדה לשער שכותב הצעל דבר עלמנו לשאין כותב הצעל דבר עלמנו דבכל ענין גזרה חכמת הסורה מפיהם ולא מפי כחבם . ולכך הוכרח ריש לקיש למימר עדים החסומין על השער נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד כדי לתרולו דלא תקשי ד"ס אדברי הנביא כנ"ל . וממילא מוכרח נמי דכל זמן דליכא מערער לא בעינן קיום דמוקמינן אחזקה דלא חליף אינש לזינפי . אבל אי לא הוה מוקמינן אחזקה והיינו לריכין לקיים ח"י הוה קשיין ד"ס אדברי הנביא כנ"ל ודוק :

ואבינך קלח למה עדים שבשער אין לריכין דרישה וחקירה . דהרי כבר כתבתי העעם דגזרה חכמת הסורה שאנפ"י שכותב עדותו בפנינו אין מקבלין ממוך הכחב היינו משום שיכול כ"כ לחקן ולייפוח הלשון נד שלא נעמוד על שקרו כנ"ל . וכל זה כשכותב עדותו לפנינו מה ש"דע בע"פ משא"כ כשחותם על השער הרי עיקר עדותו על הלשון הכתוב בשער שהעדים אומרים אינו חתמנו ומעידים שלשון זה כחב המוכר ללוקח או הנותן למקבל והצעל לאשה . או שגא כל נוסח השערות שוות ודוק :

ועוד ירי נעו' להראותך מאין ילא לו להרמ"ב דאיכא תרי טעמא להא דגזרה חכמת הסורה שלא לקבל עדות ממוך הכחב כנ"ל . שגא ליכא אלא טעם אחד משום דרישה וחקירה . אבל משום טעם בעדיעת עינינו ודמיונינו לא חששה חכמת הסורה . וא"כ אחר שאמר ריש לקיש עדים החסומין על השער אינן לריכין דרישה וחקירה מן הראוי שאף כשיש מערר לחסוך הדין בעדות שבשער אחר שנתקיים השער אפי' מדין חורה . נוסף על מה שפרשתי לך הפירוש דגמ' דגטין (דף ג') דבפי' הנ"ל נתישבה קוש"י זו . והוא . דהוקשה לו לרבינו הרמ"ב דמיהת החוק' שחמיהו בכתוב' (דף כ"ח) וז"ל . תימא כיון דמדאורי"י אפי' אין עדים שיכירו חתימת ידי השער א"כ כל אדם שירלה יזייף ויכתוב ויחתום מה שירלה נמנו . והוה ניחא לרבינו דכל זה כשאין מערער . אבל כשיש מערער באמת אינו יכול להוליא בלא עידי קיום . אך ע"ז הוקשה לו א"כ מלינו קיום שערות מדאורי"י והוא כשיש מערער וכמו שס"ל באמת לרבינו אביגדור הובא בהגהת מרדכי ובהשגות מיימוניות הביאו הס"מ ונ"ט והש"ך בס"י מ"ו סעיף ד' ס"ק ע' ואיך נקט בכל הש"ס קיום שערות דרבנן קתמא ולא אישתמיט הש"ס בשום דוכחא לפרש דאיכא קיום שערות מדאורי"י וכמו שהקשו באמת כן על שיטת רבינו אביגדור . אמנם אם נאמר דאיכא תרי טעמא שמתחמס גזרה חכמת הסורה שלא לחסוך הדין בעדים שכתב ניחא . דהא העעם הא' שלא נחסוך הדין בעדות שכתב משום שגא עיינו בעדיעת עינינו ודמיונינו כנ"ל וא"כ כל הקיומים לא מהני מדין חורה והא דהתירו חז"ל לחסוך הדין בעדים שבשער אחר שנתקיים היינו מדרבנן ומשום כדי שלא תנול דלת בפני לווי' . וכמו שכתב רבינו הרמ"ב דמחילת פ' ששי מהלכות עדות בזה"ל וז"ל כבר ביארנו שקיום שערות מדאורי"י כדי שלא תנעול דלת בפני לווי' . ומש"ה הזכירו בכל הש"ס קיום שערות דרבנן קתמא . דבשאין שם מערער ועוטן מזוייף אין לריך קיום כלל מדאורי"י משום חזקה דלא חליף אינש לזינפא . וכשיש מערער א"כ אזדא החזקה דלא חליף אינש לזינפי דאיכא נגדה חזקה דלא חליף אינש לעטון מזוייף במקום שיש עדים כנ"ל . וע"כ לריכין אינו לסמוך על מה שאנו מכירין חתימת ידי עדים . ועל זה גזרה חכמת הסורה מפיהם ולא מפי כחבם מחמת טעם הא' כנ"ל . וכל הקיומים לא מהני מדין חורה משום טעם הא' הנ"ל אלא דרבנן הקילו לחסוך הדין בעדים שבשער אפי' במקום שיש מערער עפ"י קיום השער כדי שלא תנעול דלת בפני לווי' . היולא לנו לשיעור רבינו הרמ"ב דכשאין שם מערער חושבין על עדות שבשער מדין חורה בלא שום קיום והיינו מה שאמר הנביא וכחב בפרט וחסם והנד עדים דכל זמן דליכא מערער דנין בעדים שבשער מדאורי"י . ומשני הא מני דכתיב וכחב בפרט וחסם והנד עדים דכל זמן דליכא מערער דנין בעדים שבשער מדאורי"י . ומשני הא מני ר"א הוא דאמר עידי מקירה כרתי וק"ל . והא דכחב הרמ"ב דאין חושבין דיני ממונות בעדות שבשער אלא מדברי סופרים כדי שלא תנעול דלת בפני לווי' . היינו בדאיכא מערער ובזמן דאיכא מערער אפי' נתקיים השער אינן דנין אלא מדאורי"י כדי שלא תנעול דלת בפני לווי' . כמו שביאר בריש פ' ששי מהלכות עדות כמו שבארתי לך באר הטיב . נמלא למידן לפ"ז לשיעור רבינו הרמ"ב דאין דנין בגיטין בעידי חתימה בלבד ואפי' מהו העדים כשאין מערער אינו דנין מדאורי"י כנ"ל . וכשאכא מערער ואינו דנין עפ"י קיום חסומין היינו מדרבנן דאפקוהו רבנן לקידושין מיני' משום עיגונא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ובהא דעדים החסומין על השער נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד ולא לריך שום קיום מדאורי"י דזה דוקא כשאין מערער מלינו חזר לרבינו הוא רבינו אביגדור הנ"ל . אלא דבזה מחולקים . לרבינו אביגדור כשיש מערער לריכין קיום מדאורי"י וחושבין מדאורי"י בדין שבשער אחר שנתקיים . אבל לשיעור רבינו הרמ"ב דכשיש מערער אעפ"י שנתקיים השער אין חושבין הדין אלא מדאורי"י כדי שלא תנעול דלת בפני לווי' או משום עיגונא כנ"ל . ולשיעור רבינו הרמ"ב דאין קש"י הקוש"י שהקשה הש"ך בס"י

בין דיני נפשות. ורבנן הקילו בדיני ממונות כדי שלא פגעו בלח צפני לוויין. וההיא דפ' ד' אחין דהוי דיני נפשות לא מלו מפקדון דחוקמותא דאורייתא. וההיא דהגוזל דמלו מפקדי דיני ממונות היינו מדרבנן כדי שלא פגעו בלח צפני לוויין. ולכן בקנסות ומכות וגלות דלא שייך כגילת דלת אין דנין עפ"י כחצידן עכ"ל. ולקמן אי"ה ארחיב בזה הדבור לישב מה שיש מן הקוש' בחירון הזה לקוש' התוספ' הנ"ל. ודקאמר הש"ס בפ' ד' אחין ואיבעיתא אימא משום דלא איפשר וכו' ליכא גבי עדי' וכו' זמנין דחזו בכחצא ואחו ומקדו ורחמנא אמר מפיהם ולא מפיהם כחצא. היינו לר"ה דס"ל עידי נסירה כרתי וכמו שכתבתי אבל לר"מ דס"ל עידי חתימה כרתי וכתב דקרא אעדי חתימה קאי. ול"ל לשיטתו דכל שהעדים ראויים להגדה עדותם מהני מדאורייתא אפי' מפיהם כחצא. או מפיהם ולא מפיהם כינו בשער שג"ל דבר כותבו כגון גיעין וקידושין כמו שכתב הרמ"ב. הא דלא תקנו זמן בקידושין. עמא. כשינוי קמא דמשני הש"ס התם ודוק: **זרין**. מה שעלה בדעתי בהשקפה ראשונה:

אמנם

מה שנראה לי עיקר בשיטת רבינו הרמב"ם אחר עיון הגדול הוא. אחרי שאבאר דס"ל לרבינו הרמ"ב. הא דאמרינן עדים החתומין על השער נעשה כמי שנחקרה עדותן בפ"ד. היינו כל זמן שאין שם מערער אבל בזמן שיש שם מערער לא אמרינן עדים החתומין על השער נעשה כמי שנחקרה עדותן בפ"ד. כמו שגילה רבינו דעתו בפירוש בפ' ז' מהלכות גירושין הלכה כ"ג וז"ל. וטור שהעדים החתומים על הגט הרי הן כמי שנחקרה עדותן בפ"ד עד שיהא שם מערער עכ"ל. הרי לך מבואר מלשוננו הא אם יש שם מערער לא אמרינן עדים החתומין על השער כמי שנחקרה עדותן בפ"ד. ונ"ל דאף בדיני ממונות ס"ל דכ"ז שאין מערער עדים החתומין על השער כמי שנחקרה עדותן בפ"ד. והא דסיים שאין דיני האיסורים בדיני הממונות דמשמע הא בפ"ד לא אמרינן עדים החתומין על השער כמי שנחקרה עדותן בפ"ד אע"ג דליכא מערער. היינו מדרבנן דבאמת מדרבנן לריך קיום בדיני ממונות אע"ג דליכא מערער. אבל באיסורין היכא דליכא מערער אפי' מדרבנן אין לריך קיום ודוק:

ונ"ל

העם דכשליכא מערער אע"ג דכתיב עפ"י שנים נדים ודרשינן מפיהם ולא מפיהם כחצא אפי' מדאורייתא כמי שנחקרה עדותן בפ"ד. והוא. דהא דאמרינן עדים החתומין על השער כמי שנחקרה עדותן בפ"ד היינו משום חזקה דלא חליף אינש לזיופי כמ"ש רש"י. וכל זה כשאין שם מערער אבל בזמן שיש שם מערער ועוין מזויף הוא לא מוקמינן לחזקה דלא חליף אינש לזיופי דנגד חזקה זו איכא חזקה דלא חליף אינש נמי לומר מזויף הוא במקום שיש עדים פן יכחשוהו העדים. ומעטם סברא זו כתבו התוספ' בכתובו' (דף יט) דלא מהני מיגו דאי בעי אמר מזויף וז"ל בד"ה מוד' בשער שכתבו אל"ל וא"ת ונ"ע לא מהימן במגו דאי בעי אמר מזויף. וי"ל דשמא ירא הלוה לומר מזויף פן יכחשוהו וליכא מיגו. עכ"ל. ונ"ל דהיינו עמא דמ"ד מודה בשער שכתבו אין לריך לקיימו משום דאיכא חזקה דלא חליף אינש לזיופי ונגד חזקה זו ליכא השתא שום חזקה לחוקמא כנגדה דהרי החייב מודה שכתבו. ואפי' למ"ד דס"ל מודה בשער שכתבו לריך לקיימו היינו מדרבנן. וכן כתבו התוספ' בכתובות (דף כ"ה) בד"ה קיום שערות דרבנן בשם ר"י וז"ל תימא כיון דמדאורייתא אפי' אין עדים שיכירו חתימת עידי השער א"כ כל אדם שירלה יזייף ויכתוב ויחתום מה שירלה ויגבה ממנו והכא אומר ר"י דאיכא למימר כגון שלוח מודה שכתבו ועוין פרוע וקסבר האי תנא דמודה בשער שכתבו לריך לקיימו והאי קיום הוה ודאי מדרבנן עכ"ל. וטרם ביאורי לך ביאור שלם בזה. רגע אדבר. והוא די"ל הא דגזרה חכמת התורה שלא נחשוד הדין בעדות שכתב. הוא משני טעמים. הא' דאע"ג שנקיר חתימת העדים בטענת עינינו. או שנדמה לכתיבת וחתימת ידם שחתמו בשאר שערות. אפי' מידי חששא לא ילאנו פן ואולי טעינו בטענת עינינו. או בדמיונינו. או שמא ערה כל כך לכווין ולזייף עד שאין שום הפרש וחילוק בין הזיוף ולכתיבת וחתימת ידי עדים ממש. והב' אפי' שכותב עדותו בפנינו בכ"י ממש גזרה חכמת התורה שלא נקבל עדות מחוץ הכתב מפני שלריכין אנו לחקור את העדים בדרישה וחקירה וכשיעיד עדותו בכתב פן מחמת מליטתו ותיקון לשונו ייפה עדותו של שקר עד שלא נעמוד על שקרו משא"כ כשיעיד בפיו נלמוד להבין המעיד אמת או שקר. וכמו שהביא הסמ"ע בשם הרי"ב בשם ר"י ס"ק י"ב על מה שכתב בש"ע בפע"ק ג' ואין לדין לקבל טענות בכתב וז"ל. ועוד שיש להדיינים לשמוע העטות מפיהם. דמחוק דצריהם ילמדו להבין מי העוין האמת או שקר ולא שיבא בטענות קדורה מפיהם אחרים כאחר בודה מלבו ליפות טענות של שקר בחיקון הלשון עכ"ל. ועתה אבאר לך שיטת רבינו בביאור שלם. דוראי גם רבינו הרמ"ב בזה מודה דכל זמן דליכא מערער טוען מזויף דחותכין בעדות שכתב מדין תורה. דהשתא אזיל חד עמא דגזרה חכמת התורה שלא נחשוד בעדות שכתב משום שמא טועין אנהו בטענת עינינו או בדמיונינו. או שמא ערה לזייף ולכוין עד שאין שום הפרש בין זיופו ובין כתיבת וחתימת ידן ממש. דכל זה אם אנו חותכין עפ"י מה שלריכין אנו להכיר כתב וחתימת ידן. אבל כשליכא מערער אין אנו חותכין מפני שאנו מכירין ה"י אלא אנו חותכין מפני החזקה דלא חליף אינש לזיופא. וכל זה בזמן דליכא מערער ועוין מזויף. אבל במקום שיש מערער וז"ל חליף אינש לזיופא. דנגד חזקה זו איכא חזקה אחרית דלא חליף אינש לעוין מזויף במקום שיש עדים כנ"ל. ואוקי חזקה להדא חזקה. והשתא כל עיקר סמיכתנו על מה שאנו מכירין חתימת י"ע בטענת עין או נפ"י דמיון. על זה גזרה חכמת התורה מפיהם ולא מפיהם כחצא כנ"ל. אמנם משום טעם השני שלכך אין מקבלין עדותן בכתב משום דרישה וחקירה כנ"ל. מן הראוי ה"י שלא לחסוד הדין בעדים שכתב אפי' שאין מערער וטוען מזויף ואיכא חזקה דלא חליף אינש לזיופי. דהרי לא עדיף מאלו כתבו עדותן בפנינו שאין מקבלין עדותן בכתב כדמני' אם לא יגיד פרע לאלם ואעפ"י שיכול לכתוב בפנינו כדאי' בגיעין דף ע"א וכתבתי דהטעם משום דבעינן דרישה וחקירה כנ"ל. ונ"ל דהיינו דקאמר ריש לקיש עדים החתומין על השער נעשה כמי שנחקרה עדותן בפ"ד דמי. דריש לקיש גופי' אחי לחרולי הקוש' הגדולה מה שהשתדלו כל הקדמונים לישבה והוא מה שמלינו בדברי הנביא וכתב בספר וחתום והעד עדים דמשמע דעדות שכתב מהניוהא כתיב ע"פ שנים עדים ודרשינן מפיהם ולא מפיהם כחצא. ועל זה בא ריש לקיש כמתרץ דעדים החתומין על השער נעשו כמי שנחקרה עדותן בפ"ד. ואין לריכין דרישה וחקירה. וא"כ כל זמן דליכא מערער אדו כל הב' טעמים שמחתמן גזרה חכמת התורה שלא לקבל עדות מחוץ הכתב ודוק:

שופטים (ג) דין תורה שאין מקצלים עדות לא צדיני ממונות ולא צדיני נפשות אלא מפי העדים שנאמר על פי שנים עדים מפיכם ולא מפי כתבם אלא מדברי סופרים שחזקין דיני ממונות בעדות שצטער אע"פ שאין העדים קיימים כדי שלא תנעול דלת צפני לוויין ואין דין בעדות שצטער צדיני קנסות ואין לריך לומר במכות וצגלות אלא מפיכם ולא מפי כתבם ועוד חזר וכתב כזר ציארנו שקיום שטרות מדבריהם כדי שלא תנעול דלת צפני לוויין ואף על פי שאלא הרב בגמרא (קדושין דף כ"ז) שאמרו חתימת העדים מן הכתוב שדות צכסך יקנו וכתוב צכסר ומחוס והעד עדים דן צזה שכוף מדרבנן כשאר כל דברי נצואה שכוף גוזר צהן שהן דרבנן ועם הסיוע הזה שאלא לדבריו כפי דעתו ומה שאמרו מפיכם ולא מפי כתבם וכזר הסינו עליו חכמי הדורות צזה תשובות גמורות אינן נעלמות מכל מצין עם חלמוד • מהן (ד) שאני דנין בגיטין צעדי חתימה צלצד והאשה המוליא לה לפנינו גט מחוס מקיימין אותה צחותמיו ומחירין אותה להנשא על פי עדות הסטר • וזה לדברי הכל ומפורש אמרו צפרק הסולח (דף ל"ו)

מפסוקי הנציאים תורה היא זולת אם יאמרו כי הפסוקים הם אסמכתא שאז נדון בדבר הכוף מדבריה וכסמיכיהו לאותו הפסוק ומה שאמר עיד (ג) כי הרב טעה צאמרו שמה"ס הוא שדון בעדות שצטער אחרי כי צא צזה פסוק צנציא כדכתיב וכתוב צכסר והעד עדים • אני אומר כי אין עליו טענה כלל ואוכיח צראיות צרורות כפי דעתי כי דעת שפתיו צרור מלנו • וזה כי אחר שכתב משה על פי שנים עדים וצאה צקצלה מפיכם ולא מפי כתבם אי אפשר לומר שפסוק זה שצא צנציא מוכתוב צכסר והעד עדים יהי דעת התורה שכרי הכפך אמרה תורה אלא שיש לנו לומר שהיא תקנת • ומה שמקשה שם צפ' הסולח על מחניתין שאמרה עדים החומי' על כגט מפני תקון העול' דאורייתא הוא דכתיב וכתוב צכסר ומחוס עדים • לאו דוקא שיהא דאורייתא אלא כלפי שאמר צמחניתין שכוף תקנת ר"ג או שאר חכמים אחרים מקודם ר"ג לפי גרסת התוספות לכן אמר והא מיימי ירמיה שקדם לכלם הוא • ואל יקשה צעיניך כי לשון זה מדאורייתא לא יהיה פירושו תורה ומש שרצה יש כדומה אליו בגמרא וכמו שהציא הרמב"ן ממש צהשגתו הראשונה צשורש הראשון ומה שאמר עוד (ד) כי אנו דנין בגיטין

צעדי חתימה צלצד • פשיטא כי גכ זה הוא דעת הרב שכרי מפורש אמרו שם צמחניתין שמפני תקון העולם תקנוהו וכמו שפירש בגמרא דזמנין דמייתי סהדי אי נמי זמנין דלזלי לנודינת הים • ודע כי אמרם שם צמחניתין העדים חותמים על הגט לשון גט זה פירושו כל שטרות שצעילים וכן פירשו התוספות ריש פ"ק דגיטין (דף צ) ומכאן ילא לו לרב שמה

מרגניתא מבא

ודרשינן מפיכם ולא מפי כתבם • וניחא לי' להש"ס דר"מ הוליא חילוק זה • מדחזי בדבר הנציא וכתוב צכסר ומחוס והעד נדיס"מ דערו' שכתב מהני. וקשי' דברי תורה דכתי' נל פי שנים נדי' ודרשינן מפיכם ולא מפי כתבם נל דברי הנציא • אלא ע"כ לריך לחלק צין ראוי להגדה לאין ראוי להגדה או כשארי תירולים אמנם כ"ז מוכרח אם נימא דמה שאמר הנציא וכתב צכסר ומחוס והעד עדים מדאורייתא קאמר • אבל אי גס הנציא לאו מדאורייתא קאמר הדרא קוש' לדוכתא מנ"ל לר"מ לחלק צהכי ולאוקמי קרא דוכתב לה ספר כריתות אחתימה כנ"ל • והיינו דפריך הש"ס דאורייתא הוא דע"כ לר"מ דמוקי קרא דוכתב אחתימה עדים ל"ל דוכתוב צכסר ומחוס והעד עדים דקאמר הנציא מדאורייתא קאמר כנ"ל • וה"ה דהוא מלי להקשות צקילור עלי' דר"מ כיון דמוקי קרא דוכתב אחתימה עדים ולא צעי כתיבה לשמה • ש"מ דהא דחותמין על הגט דאורייתא • אלא דנקט הש"ס קושטא דמילתא • המקום שהוליא ממנו ר"מ לחלק כתירולים הנ"ל ודוק :

ומשני

הש"ס ל"ל אלא לר"א דאמר עידי מקירה פרחי ולדידי' צאמת לא כרתי עידי חתימה מדאורייתא אלא מפני תיקון העולם אפי' בגיטי נשים • דרבנן אפקעינהו לקידושין מיני' • דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש • וגם הנציא דקאמר וכתוב צכסר ומחוס והעד עדים מתקנות חכמים קאמר וכזר נתקנה תקנה זו צימי הנציא • ועיין צחוספ' גיעין (דף ל"ו ע"א) צד"ה והנדים חותמין דמחקו הוי"ו דוהעדים ולא גרסי אלא העדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם וכתב • הם עלמם הטעם משום דאי גרסינן והעדים צוי"ו הוה משמע דר"ג תיקן • וצגמ' אמר ר"ג תקנה גדולה התקינו משמע דמקודם נתקנה ע"ש • ולפ"ז לר"א צאמת לא מחלקין כתירולים הנ"ל • אלא מדאורייתא צין צדיני ממונות צין צדיני נפשות לא מהני עדות שצטער כדכתי' על פי שנים עדים ודרשינן מפיכם ולא מפי כתבם • והסברה שהי' לו לרבינו הרמב"ם שלר"א לא מחלקין ככל התירולים הנ"ל • הוא מקוש' החוס' שהקשו צפ' ד' אחין דצפ' גט פשוט תנן מי שנמחק שטר חוב מעמיד עליו עדים וכו' והן עושין לו קיומו • וצפ' הגוזל קמא גבי שורף שטרותיו של חצירו פרכין אי דאיכא סהדי דידעו מאי הוה כתוב צשער ליכצבו לי' שטרא מעלי' • וקשה היכי מלי כחצי הא אמרינן ציצמות דף הנ"ל דהיינו עמא דלא כתבין זמן צקידושין צשמקדש צשער משום דאית לן לאנוחי גבי סהדי וזמנין דלא דכירי וחזו צשערא ואחו ומסדרו ורממנא אמר מפיכם ולא מפי כתבם והחוספ' האריכו צישוב קוש' זו צפ' צ' דכסופות וצפ' ג' דצתרא וצפ' ד' אחין והר"ף צפ' ד' אחין • וכתב הרב צעל כ"מ צפ' ג' מהלכות עדות ולדברי רבינו הרמב"ם ניחא • דהא"נ דדין תורה מפיכם ולא מפי כתבם • אע"ג דראויס להגדה צין צדיני ממונות צין

מגילת אסתר שורש השני דרמב"ן

של יחזקאל משיס דכי גמרי הלכה לנחית
לאחילי עצידה לא גמירי וכנו דמסיק חס' וכן
צכל מה שילמדו מפסיקי הנצי"ח יש לנו לומר
כי הי' מקובל אללם ממשה ואחר כן הסמיכם
לאותם הפסוקים של נצי"ח על השורש שיש
לנו כי אין נצי"ח רשאי לחדש וכו'. וכמו שהצי"ח
הרמז"ן ג"כ תמה שאמר מ"ח נצי"ח ומ' נצי"ח
עמדו להם לישראל לא פחתו ולא הויתרו וכו'.
ואם כן צודאי יש לנו לומר כי כל המלות שיוציאו
מפסוקי

הכתוב ציחזקאל וכוליד צן פריץ שופך דם אמרו (סנהדרין דף פ"ח) וכוליד צן פריץ שופך דם
צסיף ואלת אשת רעכו טמא זו אשת איש צחנק ואל הגלולים נשא עינו זו ע"ז צסקילה וכתב
מות יימת דמיו צו יחי' צסקילה מחקיף לה רצ נחמן צר ילחק אימר כונה צסקנה וכו' ח"כ
מאי קמ"ל ודילמא תורה קא מהדר חס' כן איצעי ליה לאהדוריה כדאחדרה משה ויש
לכס ז"ל דין גדול עידין צו מעשה צקידושין וצגירושין וצקרבנות למדוכו מפסוקי הנצי"ח
כמו שאמרו צגמי גיטין (דף ל"ו ע"ג) ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטה שציעית
וחקנו רצון דתשמע ויתרץ רצא אמר הפקר צית דין הפקר שנאמר וכל אשר לא יצא לשכשת הימים
צעלת השרים והסגנים יחרם כל רכושו רצי אלעזר אימר ואלה הנחלות אשר נחלו אלעזר
ככהן ויהושע צנון ורשאי האצות וכי מה ענין ראשים אלל אצות אלל לומר כך מה
אצות מנחילין לת צניהם אף ראשים מנחילין לת העם וזה אללם תורה שלימה כמו שאמרו (גיטין
דף כ"ה ע"ג) כרת מדצריהם והשיצו כרת שעל ידי דצריהם צאה לאוקמוה רצון צרשותיה כי היכי
דליחייצ עלה וצראשון של חולין (דף י"ז ע"ג) אמר רצ הסדא מכין לצדיקת סכין מן החור'
שנאמר ושחטתם נזה ואכלתם והקשו פשיטא כיון דכי נקצ עריסה צעיא צדיקה והשיצו לחכם
קאמרינן ומקרו לחכם וכל ח"ר יומנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלל מפני כבודו של חכם
והעלו אלל מדצנן וקרא אסמכתא צעלמא וכלמוד מזה כי פסיקי הנצי"ח להם ע"ה תורה הם
דורשים אותם ולומדים מהם ועושין צהם ג"כ אסמכתות . וכבר אמרו (מגילה דף י"ד) מ"ח
נצי"ח ושצע נצי"ח עמדו להם לישראל לא פחתו ולא הויתרו על מה שכתוב צחורה אפילו
אות אחת חוץ ממקרא מגלה מאי דרוש ח"ר חייא צר אצין משום רצי יהושע צן קרחה קל
וחומר ומה מעצדו לחירות אמרו שירי ממו' לחיי' לא כל שכן . למדו אותנו צזה כי כל התקנות
והגזרות אינן חוספת אלל הם גדר וסייג לחורה אלל מקרא מגלה היא חוספת לפי שנכתבה צחורה
והוקצעה חוצה לדורות אלל שסמכו על חיוצה צק"ו הזה ועל כתיבתה מן הרמז שמלאו כתוב
זאת זכרון צספר . והלאוין והאזהרות שצדצרי נצי"ח הם גמרא צידם מסיני והסמיכו אותן
לכתוב צנצואה : ב וכבר ילא עוד מזה צדצרי רצ עליו השלום הפסד גדול שכתב צספר

מרגניתא שבא שופטים

מגילת אסתר . ודבריו מפסיקין צזה . אמנם יש צזה תנאי לשיעת רצינו . והוא שכל דבר שצא צנצואה
פירוש לפסוק של תורה ראוי לקרות דבר תורה . אלל מה שהוא צידם הלכה לנשה מסיני לשיעת רצינו
הרמ"ם אינו ראוי לקרות דבר תורה אלל דברי קופרים כמו שנכתבאר כמה פעמים . ודוק :
שוב כתב הרמ"ן ז"ל ב וכבר ילא עוד מזה צדצרי הרצ ע"ה הפסד גדול שכתב צס' שופטים דין תורה
וכו' ואע"פ שמלא הרצ צגמי' שאמרו חסימה העדים וכו' ומפור' אמרו צפ' השולח וכו' ואני מולא
ד"כ ודיני קנסות וכו' וצגמי' יצמות אמרו צזמן דשטר דצגיטין וכו' אלל מה שאמרו מפייהם וכו' שדצרי' נצואה
ד"ח הם צכילול צדצרים הללו עכ"ל רמ"ן צן זלה"ה . ועיין צספ' מגילת אסתר מ"ש צישוב קוש' הללו וצספ'
שפתי כהן לש"ע ח"מ ק"י כ"ח שהאריך לקטור דברי צעל מגילת אסתר . ואשר עלה על דעתי ליטב הקוש'
שהקשה הרמ"ן צן מהא דפריך הש"ס צפ' השולח וה"ד חותמין כל הגע מפני תיקון העולם דאוריית' הוא
דכתב וכתבו צס' וחוסם והעד עדים הוא . דהש"ס פריך לשיעת ר"מ דס"ל עידי חסימה כרתי וס"ל דלא
צעינן כתיבה לשמה כמו שהזכיר הש"ס צריש גיטין (דף ג') ופרש"י שם צד"ה חסימה לשמה צעי דס"ל לר"מ
דוכתב דקרא אחסימה קאי עכ"ל . ותקשי עלי' דר"מ היכי מוקי וכתב דקרא אחסימה הא ילפינן דבר דבר
מממון וכתב על פי שנים עדים יקום דבר ודרשינן מפייהם ולא מפי כהנים . וא"כ עדות שצשער לא מהני מידי
מדאוריית' . וע"כ לריך לישב לשיעת ר"מ כמו שתי' ר"ח ציצמות דף ל"א צד"ה דחזו צכתבא . דלא מועטי'
מפייהם ולא מפי כהנים אלל אללם שאינו צר הגדה כלל . אלל עדים שיכולין לדבר גם עדותן צכתב מהני
מדאוריית' דכל הראוי לצילה אין צילה מעכצת . או כשארי תירולם הנאמרים צישוב קוש' זו וא' מן התירולים
כמ"ס הרמ"ן צה . דמה שאמרו מפייהם ולא מפי כהנים אינו צשער שצעל דבר כותבו כגון גיטין וקידושין
והלואה ומכירות . והוקשה לקטנא דתלמודא מנ"ל לר"ח לחלק צהכי אחרי שנאמר על פי שנים עדים יקום
ודרשינן

תחנתי שאין דנין קל וחומר והלכה כמו
 שאמר בפסחים (דף פ"א ע"ג) ונזיר
 (דף כ"ו) אמר ל"י רבי עקיבא עלם כשעורה
 הלכה ורביעיית דם קל וחומר ואין
 דנין קל וחומר והלכה ודנין מוננה
 גזרה שיה כעו שאמרו שם (בפסחים שם) אלא אמר רבא גמר מיעדו ומועדו מפסח לענין
 טוונת התהום :

וכן מה שכתב א הרב בעיקר הראשון שכל
 מה שסדרו אותו הנביאים העומדים
 אחר משה הוא כמו כן מדרבנן ולמד אותו
 מעירובין וידים שתקן שלמה ונקרא דרבנן וזה
 הענין הוא חזר בעיקר הזה ולפי דעתי שגם
 זה איננו כמו שחשב (א) אצל מה שתקן שלמה
 נז' שתקני נביאים ולא נכתב במקרא בנבואה
 הוא צלל ספק ודבריהם ונכללן עירובין
 וידים וכן מעשרות של עמון ומואב כמו ששינו
 במסכת ידים (פרק ד') לענין מעשרות של
 חולה לאחר מעשה זקנים וצב מעשה נז' אים
 וכלן נקראים ודבריהם וכן הנכתב במקרא
 בדרך מעשה מן המעשים כגון מה שקצלו מן
 המעשרות אפי' לפירות האילן וירק בדכתיב
 ובפרוץ הדבר הרבו בני ישראל מעשר דגן
 תירוש וינבחר וכל תבואת השדה לרוב וכו'
 שפורש בגמרא נדרים (דף כ"ה) זה כולי
 מדרבנן וכן שבות דשבת ציוני עזרא וצית
 דינו תקנו ומהם צענין שכתוב והלורים ישבו
 זה מביאים דג וכל מוכר ומוכרים צצת לצני יהודה וצירושלים וכו' שאמרו ציוני נחמיה צ
 חכלים נשני' משנה זו התירו וחזרו והתירו וכו' צצת (דקכ"ג ע"ג) כי כל זה מומרא
 וקצלה שקצלו עליהם ועשו סייג לתורה מלכד כמה תקנות שתקן עזרא וכן הצרכות שתקן
 הוא וצית דינו אנשי כנסת הגדולה וכו' וכולן מדרבנן הן צלל ספק ואפי' תקנותיו של משה
 רבינו ע"ה עלמו מדרבנן הן כמו שאמרו משה תקן להם שצעת ימי המושחה ושצעת ימי אצלות
 והם דרבנן כמו שאמרו (מ"ק דף כ') הלכה כדברי המיקל בצלל וכן אמרו (מגלה דף ל"ה) משה
 תקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשים צענינו של יום הלכות פסח צפסח הלכות עלות צעלות הלכות
 המג צמג אצל מה שכתוב בנביאים בדרך הלואה כגון שמוסירין על עשה ומחרין על לא חעשה
 דבר תורה הוא והענין הזה מפני שהזכרנו בתורה אלה המלות (שבת דף ק"ד) מלמד שאין נביא
 רשאי לחדש דבר מעשה ידענו כי הצא בנבואה דבר תורה הוא או שהוא פירוש לפסוק של תורה או
 שהוא צידם הלכה למשה מסיני כמו שאמר בגמרא תענית (דף י"ז ע"ג) הא עד דאחא יחזקאל
 מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואחא יחזקאל ואסמכה אקרא ולפיכך חייבו מיתה על פרועי
 ראש ומנו אותו (סנהדרין דף פ"ג) מאלו שצמיחה מן הכתוב ביחזקאל ופרע לא ישלחו ויין לא
 ישמו כל כהן ואיתקשו פרועי ראש לשחויי יין מה שחויי יין צמיחה אף פרועי ראש צמיחה
 (ב) ופנה הם לומדים איסור הפרע מדברי הקצלה ודנין צו היקש כדברי תורה ואמרו שם (שם
 ע"ג) צערל שהוא צלזזרה ושאלו מנא לן אמר רב חסדא דבר זה מתורה משה רבינו לא למדנו
 של

שוב כתב הרמב"ן וז"ל א וכן מ"ש הרב בעיקר הראשון שכל מה וכו' אצל מ"ש בנביאי' בדרך לוואות וכו'
 או שהוא פ"י לפסוק התורה או שהוא צידם הלכה למשה מסיני וכו' עכ"ל . וכבר כתב הרב בעל מגילת
 אסתר וז"ל . כ"ל כי גם כוונת הרב צענין הפסוק' שבאו בנביאי' הוא ממש כדברי הרמב"ן . וזה נראה
 מלשונו ר"ל מלשון רבינו הרמב"ם שכתב וכבר התבאר שכל מה שתקנו חכמים והנביאי' שעמדו אחר משה
 רבינו ע"ה הוא ג"כ מדרבנן הנה שדוקא לתקנות הנביאים קורא דרבנן ולא לכל מה שבא באקראותיהן .
 כי צודאי המלות אשר ילונו הם ולא באו צפי' בתורה יש לנו לומר כי היו בקצלה חללם וכו' עכ"ל בעל
 מגילת

עד

מרגניתא טבא

שוב כתב הרמב"ן וז"ל א וכן מ"ש הרב בעיקר הראשון שכל מה וכו' אצל מ"ש בנביאי' בדרך לוואות וכו'
 או שהוא פ"י לפסוק התורה או שהוא צידם הלכה למשה מסיני וכו' עכ"ל . וכבר כתב הרב בעל מגילת
 אסתר וז"ל . כ"ל כי גם כוונת הרב צענין הפסוק' שבאו בנביאי' הוא ממש כדברי הרמב"ן . וזה נראה
 מלשונו ר"ל מלשון רבינו הרמב"ם שכתב וכבר התבאר שכל מה שתקנו חכמים והנביאי' שעמדו אחר משה
 רבינו ע"ה הוא ג"כ מדרבנן הנה שדוקא לתקנות הנביאים קורא דרבנן ולא לכל מה שבא באקראותיהן .
 כי צודאי המלות אשר ילונו הם ולא באו צפי' בתורה יש לנו לומר כי היו בקצלה חללם וכו' עכ"ל בעל
 מגילת

מגלת אסתר שורש שני הרמב"ן

יולא מידי פשוטו זהו לפי סדרתו ואין דעתי
נוסה הינונה ומה שהרצה להביא ראיות (ג)
כי ההלכות למשה ונסיני הוא כדבר תורה ומה
ואיננה ד"ס כאשר כתב הרצ"ב כדבר כתבתי
למעלה שהרמב"ן לא הביא לשון זה של ד"ס
שנהג הרצ"ב כי אין כוונתו תקנת סופרים רק
פירוש סופרים שקצנו מנשה ונסיני : ומה
שהביא לשון הרצ"ב (ד) שכתב בלשונו קפ"א שהלכות
טריפות שנתחדש זה אחת מן הטריפות המקובלות
שלוה ונדרצנן וחסד שרלונו לומר וכו' ונדרות
כאשר מביא על תקנותיהם זה אינו רק כונתו
שלוה טריפות אלו ונלקות ממש ואמרו מדרצנן
רלונו כי גם שאלו הטריפות אינם כתובות
בחורה כך ספרו לנו החכמים שזה להם בקבלה
(ה) ובחצורו הגדול לא חזר בו מאומה : אונס
הרמב"ן

כפשוטו חזל יש לנו מדרשו עם פשוטו ואינו
יולא מידי כל אחד מהם חזל יסבול הכחוש
את הכל ויהיו שניהם אחת : ב וכן מה שאמר
הרצ"ב (ג) שאפילו דבר שהוא הלכה למשה ונסיני
נקרא ונדרצני סופרים כלומר מדרצנן אינו כן
וכבר למדתי צעיקר הראשון שספק הלכה
למשה ונסיני לחומרא כדברי תורה ולא דנו
אותו לקולא כדבר שהוא מדרצנן : ג וכן נחצאר
שם שאינו נעשה זקן וממלא על דבר שציקרו
דברי סופרים ונעשה זקן וממלא על הלכתא
אחת עשר ושהלכה זו הוא דבר שחייב על זדונו
כרת ועל שגגתו חטאת ואע"פ שאין לו עיקר
כלל ד' אלא מהלכה קוממין עליה כדבר המפורש
שבתורה כמו שאמר צפרק ואלו הן הנחנקין
(דף פ"ז) ובמסכת נזיר (דף כ"ט) אמרו צמדי
אדם את צנו צנויר ואמר רבי יוחנן הלכה היא

צנויר ואמרו עלה בשלמא לרבי יוחנן דאמר
לרבי יוסי צרבי חנינא דאמר כדי לחנכו צמלות אמאי קא עמיד הקפה קסבר הקפת כל הראש
מדרצנן וסנוך דרצנן ואחי דרצנן ודמי דרצנן : הנה מכאן שההלכה מדאורייתא ואחי עשה
דאורייתא ודמי את לא תעשה המפורש צמיר : ואיך נחשוב זה והרי רוב התורה צמירורה
חלוי בהלכה למשה ונסיני כדאמרינן צפרק יו"כ (דף פ') שיעורין של עונשים הלכה למשה ונסיני
והרי האוכל חלי שיעור חלב ודם ושאר האיסורין וכן פסח' מכותצת צי"ה וקולר ועוהן פחות
מגרוגרת צמצת וכן כולם מפני קבלתו מהל' למשה ונסיני פטרונו אותו ומפני קבלתו חייצנו
השיעור וענשנו לזה מלקות צמצת ולזה מלקות צמצת' ולזה מלקות צמצת' ואמרו לזה חלי
פרס אין צין הלכה למקראות שחורה חללו שום הפרס ובגמרא סוכה (דף מ"ג) אמרו ערבי
צז' מאי עמ' דמיא שנת כדי לפרסמו' שהיא מה"ח ועוד אמרו שם (דף מ"ד) לולב דאורייתא
עצדינן ליה שנעם זכר למקדש ומקשה עלי' למאן חי לאצא שאלו הא' ארע ערבי נחל שמים חי'
לערבי' ואחת ללולב חי' לרצנן הלכתא גמירי לה : הרי צכאן מפורש שמה שהלכה למשה ונסיני
אינו דרצנן אלא דאורייתא הוא חללם וזהו ערצה לדעת דרצנן וכן הנדרש מהרצוי כגון ערצה
לדעת אצא שאלו נקרא דאורייתא : ומן הדומה שמה עוד צמלות קפ"א (ד) צענין
הטריפ' שצממה שיתחדש זה חי' מן הטריפות מן המקובלות שאסר לאכלה ואפי' נשחטה כראוי
ואי שאלו נצטרה לוקה ונדרצנן ירבה לומר נכת מדרות : ואחי תמיה צמסצמו זאת כי מן הידוע
לדעת רבותינו שהטריפ' שאסרה הכהוץ ואלו הטריפ' אינה המטה שהרגה אריה שפיא כדבר נאסרה צללי
הנבלה חזל היא הטריפה החיה ואינו מלקין עליה את הארצעים וכמו שצא צמקומות הרצה ואם
יתמר כי הצמ' שטרפה האריה ונקצ קרום של מוח או הלצ לצית חללו ילקה עליו מן התורה
ואם נקצו מן החולי יחי' מדרצנן זה אינו ראוי לשמוע ואינו כדרך התלמוד ואינו כדרך הרפואה
שהמכה קרוצה לרפואה יותר מן החולי (ה) וכבר חזר בו צמצורו הגדול : חזל יש להם צזה

התנאי מרגניתא טבא

הוא טבא חילול משרש החורה : ובתנאי שלא צא צפי' מקובל למשה צמיני : חזל אם צא צפירוש מקובל
למשה צמיני הפירוש ההוא הוא הפשוט והוא גוף ושרש החורה : כאשר נחצאר לעיל באריכות עיין לעיל
ויזכר לך :

שוב כתב הרמב"ן ז"ל ב וכן מה שאמר הרב שאפי' דבר שהוא הלכה למשה ונסיני נקרא מדר"ס וז"ל הרצ"ב
בעל מגילת אסתר כבר כתבתי למעלה שהרמב"ן לא הביא לשון זה של דברי סופרים שנהג הרצ"ב כי אין
כוונתו תקנת סופרים רק פ' סופרי' שקבלה למשה ונסיני עכ"ל : וכן כתב רבינו הרמב"ם צמלמו צפי'
המשנה פ' י"ז דכלים הבאתי לשונו לעיל : והבאתי לעיל מהיכן הוליא רבינו הרמב"ם זה ע"ש :

שוב כתב הרמב"ן ז"ל ג וכן נחצאר שם שאינו נעשה זקן וממלא על דבר שציקרו מדר"ס : כבר הוכחתי לעיל
ברא"י שאין עליה חשובה לענין דעתי אמר' דסנהדרין דאפי' על גזירה דרצנן נעשה זקן וממלא צמקוס
סגזרו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת עיין בשורש הראשון :

שוב מה שהרצה הרמב"ן ד להביא שהלכה למשה צמיני הוא כדברי תורה ממש : כבר כפלנו הרבה פעמי'
שזהו ג"כ דעת רבינו הרמב"ם אלא שהלכות למשה ונסיני נקראים דברי סופרים כו"ש צפ"י דכלים
הנ"ל : ואין ראוי להכניסם צמנין המלות שאינם אלא קבלה סופרים ואין להם רמז בחורה : ואין ראוי
להכניס צמנין המלות אלא מה שנקרא דבר תורה כאשר נחצאר לעיל באריכות וברא"י מוכרחת
ע"ש :

הרמב"ן שורש השני מגלת אסתר מה

פשוטו זולתי (א) הכדרש זיהי' הצכור אשר חלד כמו שהזכירו צמסכת יצמות (דף כ"ד) כי אין הכוונה להם אלא שיהיו הכתובים חמות צעלילה ומשל כענין שאמרו צמשי של שנת (דף ס"ג) ונתי טעמא דר' אלעזר דאמר חכמינו הן לו כלומר כלי הזיין דכתיב חגיר חרצק על ירך גבור הודק והדרך אמר ליה רב כהנא למר דריה דרבינא חלי דדברי תורה כתיב אמר ליה אין מקרא יולא מידי פשוטו אמר רב כהנא כי הוינא דר חמני קרי הוה גמירנא לכולי תלמודא ולא הוה ידענא דאין מקרא יולא מידי פשוטו עד השתא הנה כלום לומר זכאן שאלו היו כלי המלחמה גנאי בגבור לא הי' ומשיל צהם דברי תורה חזל מפני שהם לו חכמינו אחז הכתב משלו צהם ואמר שיהיו דברי התורה והחכמה צידו כמו חרצק ציד בגבור חגור' צו ומזומנת לו כאשר ירלה להילחם מתערה ולכתגצר צה על מצירו זה הוד והדר לו וכן

המספר כי גם מן השקר שנא' שנשכח ממנו כל מה שנודע ובלא ספק היו אותם הדינין המוצאים בקל וחומר ובזולתו מהמדות אלפי' רבים ואלו כלם היו נודעים בימי משה ונאמר עליהם דקדוקי סופרי' כי כל מה שלא שמעו בסיני בבאר הנה הוא מדברי סופרים הנה כבר החבאר כי תרי"ג מצות שנאמר לו למשה בסיני לא ימנה בהן כל מה שילמד בי"ג מדות ואפי' בזמנו ע"ה כ"ש שלא ימנה בהן כל מה שהוציאו באחרית הזמן אבל אמנ' ימנה מה שהיה בפ' מקובל ממנו והוא שיבארו המעתיקים ויאמרו שזה הדבר אסור לעשותו ואסורו דאורייתא או יאמרו שהוא גוף תורה הנה נמנה אותו כי הוא נודע בקבלה ודא בהקש ואמנם זכרו ההקש בו והביא הראיה עליו בא' מי"ג מדות להראות חכמת הכתו' כמו שבארנו בפירוש המשנה :

השרש

הענין בכל מקום הכדרש להם צענין משל ונליל' יאמינו כי שניהם חמות פנימי וחילון (ב) ואם הי' ציד חכמים קצלה שיהי' הן אשר תכד היצמה יורש נכסי דודו והיו מרצים עם זה מן המדרש שיהא גדול האחים מיצם לא היו קוראים זה מקרא יולא מידי פשוטו כלל חזל מפני שהם קצלו זכאן שזה הפשט לגמרי נקרא להם כן וזו היא כיוונת' צכל מקום שהזכר זה בתלמוד לא שיתכ ונו לעקיר הגזרית שוות והרצויין וזולת' מהמדרשים חס ושלוס . וכענין זה אמרו צעלישי של כתובת (דף ל"ח ע"ג) כשיהיו אימרים צמס רבי עקינא צנערה שנחארכה ונחגרשה יש לה קנס ואמרו וקנסה לעלמה וצצרייתא קנסה לאציה ושאלו צעלמא ר' עקינא דמתניתין לא אחיא ג"ש מפקא ליה לקרא מפשטיה לגמרי חלל' ר' עקינא דצרייתא אחיא גזירה שיה מפקא ליה לקרא מפשטיה לגמרי . יהוא מאמרס אין המקרא יולא מידי פשוטו לא אמרו אין מקרא חלל' כפשוטי

מרגניתא טבא

איכס חמת חלילה וחלילה לאצי החכמים לומר כן . כאשר האירו עינינו הרב המגיד משנה והר"ש צצן צספר זוהר הרקיע ואחריו האירו נתיב כל האחרונים . חלל' חמת גמור המה ודין תורה יש להם חלל' שנקראים עכפים היולאי' משורשי התורה כאשר ביאר רבינו צשרס הזה ואין להכניס צמנין המלות חלל' גופי התורה שהמה שורשי התורה כמו שהכריח מכמה ראיות . וצזה קרה מעל רבינו הרמ"ם צס תלונת הרמ"ן ונתישב הדקדוק שדקדק על רבינו שלא אמרו אין המקרא חלל' כפשוטו . דאלו היו אומרים כן הי' משמע מלשונם שאין המקרא חלל' הפשוטה חזל מה שדרשו חז"ל אינו החמת חלילה . וזה אינו חלל' שגם דרשות חכמים חמת חלל' שאין המקרא יולא מידי פשוטו שיש לו פשוטו זולת הדרש . והפשוטו הוא שורש התורה והדרש הוא

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

גם עתה נקיי' זה ואומר כי התינו' נאחזם שמו
מכלל החרי"ג אות' המלות שהוליו החכמים
ומדרש איזה פסוק כי צודאי הם כלם מדרצנן
וא"כ מהו הקושי שיש בזה יותר מן הראשון
ונראה לי כי זה עמיק
צו העיון ימלא חלוק
גדול ציניהם וזה כי
צראשונ' אמר שאין
למנות כל מה שלמדו
החכמים צי"ג מדות
אם לא שיצארו הם
צעלום היומו גוף תור'
גם כי דעתו הוא שכל
הדברים הכלמדי' צי"ג
מדות הוא דעת החור'
כמו שבי' לעיל צ"ס צע'
זוהר הרק"י. אמר' עתה
כשאמר שכבר הגיעו
בזה הסכלות אל יותר
קשה מזה הוא צ"ס
שמו המלות שהם
מדרצנן ממש תקנתם
וגזרתם ואינם דעת
החור' צעצור שאלאו
דרש צאיזה פסוק ולא
צא צי"ג מדות כמו
שהצי"ג מדרש אשר
דרשו צפסוק והודעת
להם את הדרך וגו'
שכונתו שהפסוק ההוא
הוא אסמכתא צעלמא
לדרשתם וכן כל שאר
הדרשות הנדרשים צפסוק
אשר אינם מוצגים
מפסטיס דקרא וצמזורו
הגדול גם כן צפרק י"ד
מהל' אלל מנה כל אלה
המלות שהוליו מזה
הפסוק למות עשה של
דצריהם : נראה לי
שהנכון כדצרי הרצ כי מה

בקור חולים בה זה קבורת מתים
ואת המעשה אלו הדינים אשר יעשו
זו לפנים משורת הדין והשבו כי
כל פועל ופועל מאלו הפעולות
מצוה בפני עצמה ולא ידעו כי
אלו הפעולות כלם ודומים להם
נכנסות תחת מצוה אחת מכל המצו'
הכתובות בתורה בבאור והוא
אומרו יתברך ואהבת לרעך כמוך
ובזה הדרך בעצמו מנו חשוב
תקופת מצוה בעבור הדרש הבא
כי היא חכמתכם ובינתכם והוא
אמרם (שצ"ד ע"ה) אי זו היא חכמה ובינה שהיא
לעיני העמים וי' אומר זה חשוב תקופות ומזלו'
ואלו מנה מה שהוא יותר מבואר מזה ויחשוב מה
שהוא יותר ראוי למנותו והוא כל דבר שנלמד
בתורה במדה מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן היה
עולה מנין המצות לאלפים רבים ואולי תחשוב שאני
בורח מלמנותן להיותן בלתי אמתיות והיות הדין היוצא
במדה ההיא אמת או בלתי אמת אין זו הסבה אבל
הסבה כי כל מה שיוציא אדם ענפים מן השרשים
שנאמרו לו למשה בסיני בבאור והם תרי"ג מצות
ואפילו היה המוציא משה בעצמו אין ראוי למנותם
והראיה עד זה כלו אמרם בגמרת תמורה (ד' ע"ז)
אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזרות שוות ודקדוקי
סופרים שנשתכחו בימי אבלו של משה ואעפ"כ
החזירן עתניאל בן חנו מפלפולו שנא' כל איש אשר
יבה קרית ספר ורכדה וגו' וילכדה עתניאל בן חנו
וכשהיו כך הנשכחו' כמה היה הכלל שנשכח ממנו זה

המספר
לפי שאינו פשוטו יען כי הדרש חדרש על אות חו תיבה אחת
שם ר"ל שכל התפשטות והתקשרות הפסוק יחד יורה עליו
מרגניתא טבא
חכמים חפ"י שהם אמת ודין תורה ממש יש להם כמו שכתבאר לעיל כמה פעמי' חפ"י כן אין נקראים דבר
תורה אלל דברי סופרים כמו שכתבאר ג"כ לעיל כ"פ. ואין נקרא ד"ת אלל מה שיסמע מפסטה דקרא
ר"ל דבר שהלדוקים מודים בו. וכמ"ס התוספ' דר"ה דף ה' ד"ה אמרה תורה מנה ימים וקדש חודש צ"ס
הר"ר משולם שרולה למחוק גירסא הזאת וגורס אמרה תורה מנה שנים וקדש יובל משום דמנה ימים וקדש
חודש נפקא לן צמגילה מדרש ימים ימים אמה מונה לחדשים ולא שעות והוא מדרש חכמים ולא
שייך למימר אמרה אלל בדבר שהלדוקים מודים בו וכו' ע"ש או שצא לנו צפי' מקובל למשה בסיני מפי
הגבורה. כאשר בארתי והארכתי לעיל. ומעולם לא עלה על דעת רבינו הרמ"בם לומר שמדרשות חכמים
אינם

שנלמד צמדרש אין למנות לפי שאינו פשוטו יען כי הדרש חדרש על אות חו תיבה אחת
והנה אין ניפל צ"ס שם פשוט ר"ל שכל התפשטות והתקשרות הפסוק יחד יורה עליו
ומה

חכמים חפ"י שהם אמת ודין תורה ממש יש להם כמו שכתבאר לעיל כמה פעמי' חפ"י כן אין נקראים דבר
תורה אלל דברי סופרים כמו שכתבאר ג"כ לעיל כ"פ. ואין נקרא ד"ת אלל מה שיסמע מפסטה דקרא
ר"ל דבר שהלדוקים מודים בו. וכמ"ס התוספ' דר"ה דף ה' ד"ה אמרה תורה מנה ימים וקדש חודש צ"ס
הר"ר משולם שרולה למחוק גירסא הזאת וגורס אמרה תורה מנה שנים וקדש יובל משום דמנה ימים וקדש
חודש נפקא לן צמגילה מדרש ימים ימים אמה מונה לחדשים ולא שעות והוא מדרש חכמים ולא
שייך למימר אמרה אלל בדבר שהלדוקים מודים בו וכו' ע"ש או שצא לנו צפי' מקובל למשה בסיני מפי
הגבורה. כאשר בארתי והארכתי לעיל. ומעולם לא עלה על דעת רבינו הרמ"בם לומר שמדרשות חכמים
אינם

וכן הרמ"בן שכנגדו חולק עליו הסכים בזה יס רבינו הרמ"בם בשורש החשישי ולא דחה כתיבולם של חוספת . וכן החוספ' דמכות נראה דק"ל דקוג' חלוקין הם והוא מדהקשו בא"ר המהחיל איקורא בעלמא וז"ל וא"ת ומעשר גופי' אמאי הדר ופרע בי' . וכדחקו מאד בתירון קושי' זו . ואי הוה ניחא להו בתירון החוספ' דב"מ (דף קט"ו ע"ב) הנ"ל שחירלו שם על קושי' שהקשו שם דמכות משמע דאם האיכורים מפורשים אע"ג דבאו בלאו א' לא הוה לאו שכללות כפרש"י במכות ובכריתות גבי מעשר משמע דאע"ג דהוה האיכורים מפורשים אי הוה כתיב לא תוכל לאוכלם הוה לאו שכללות . וחירלו משום דשם מעשר א' הוא . א"כ אין פאן שום החלטה קושי' מעשר גופי' אמאי הדר ופרע בי' הלא גבי מעשר הולך לפרוע כיון דשם מעשר א' הוא . א"ו דהחוספ' דמכות ק"ל דקוג' חלוקי' הם ומיחזו כתי' החוספ' דב"מ ודוק העיב :

וא"ל א"כ כיון דבזה איפקא הילכתא כאדיי אמאי לא חשיב בהדי יע"ל קג"ס . דמלינו ג"כ במס' שבת (דף קנ"ה) גבי והלכתא לדידי' אקורי' לדידי' מותרין . דהלכתא כאדיי ואפ"ה לא חשיב בהדי יע"ל קג"ס עד שתמהו החוספ' שם וז"ל תימא לר' אמאי לא חשיב בהדי יע"ל קג"ס . ומיהו כפן י"ל דבי"מל דקג"ס מרמזה גם לגילוי מילתא בעלמא . והיותר נראה בישוב קושי' זו הוא דבסנהדרין (דף ס"ה) פריך מ"ש הכא דקחני בעל אוב וידעוני ומ"ש גבי כריתות דקחני בעל אוב ושיירי' לידעוני ר' יוחנן אמר הוהיל ושניהם בלאו א' נאמרו . וכבר כתבתי דלשיטה זאת דק"ל הוהיל ובלאו א' נאמרו אע"ג דהאיכורי' מפורשים אפ"ה הוה לאו שכללות . ע"כ לריך למיסב דקושי' הש"ס דפריך על דרש ר"ש במכות וכי מזהירין מ"ה מעיקרא ליחא דכיון דכבר באו האיכורי' באיקור עשה כמ"ש רש"י שם : מזהירין מ"ה דהשפא לא הוה הק"ו אלא גילוי מילתא בעלמא כמו שהארכתי לעיל . וא"כ ר' יוחנן קאי בשיטת אדיי . וגם ריש לקיש דיהיב עעמא למאי דשייר לידעוני בכריתות משום שאין בו מעשה הא קאמר החס ר"פ דעעמא דלא אמר כר' יוחנן מפני שהלוקי' הם במיתה הא לאו חלוקה במיתה ה" מודה דכיון דבאו בלאו א' הוה לאו שכללות ודוק . וא"כ גם ריש לקיש קאי בשיטת אדיי כנ"ל ודוק :

וא"כ סרה קושיתי הנ"ל דאמאי לא חשיב בהדי יע"ל קג"ס דלא חשיב בהדי יע"ל קג"ס הנ"ל הני הלכתא דלא מלינו אמוראי קדמאי דקיימי בשיטתי' אבל היכא דקיימי אמוראי קדמאי בשיטתי' דאדיי לא שייך למימר הלכתא כאדיי . דהא לא אדיי לחוד חידש זה . הא גם אמוראי קדמאי חידשו זאת וכיולא בזה כבר חירלו רבוותא קדמאי ודי בזה . ודע דאע"ג דהעליתי דלסוגי' הנ"ל קושי' הש"ס במכות וכי מזהירין מ"ה מעיקרא לק"מ אחתי מקוגי' הש"ס דמכות מוכח דכל האיכורי' החדשים שהוליא ר"ש דמפי השמועה למד כמו שהארכתי לעיל . ודוק העיב :

מגלת אסתר

אמר הכותב יען כרלוי' בזה המאמר קלת מן הקושי' אמרתי להאריך . זו מעט למען תקל בזכתי וזה שיש לעיין מהו זה שאמר שכבר הגיעו בזה הסכלות אל יותר קשה מזה כי הלא תראה שהכל דבר אחד עם הקודם לו יען כי ראשוני' אמר דשרשו זה שאין למנות בכלל חרי"ג הדצריס שהסמדרבנן והנ"ל גם

וכבר הגיעו בזה הסכלות אל יותר קשה מזה וזה כשמצאו דרש בפסוק יתחייב בדרש ההוא לעשות פעולות או להרחיק ענין מן הענינים והם כלם בלי ספק מדרבנן ימנו אותם בכלל המצות ואעפ"י שפשיטה דהרא לא יורה על דבר מאותם הענינים עם השורש שהועילונו בו ע"ה והוא אמרם ז"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו והיות התלמוד בכל מקום ישאל פשיטה דהרא במאי כתיב כשמצאו פסוק ילמדו ממנו על צד הבאור והראי' דברי

והנה הרב א מלה הר נופל הזה בחוט השערה אמר העיקר אשר הועילונו זו ע"ה והוא אמרם אין מקרא יולא מידי פשוטו והיות לשון הפלמוד מחפש בכלמקום ואומר גופיה דקרא צמאי משתעי וחס ושלום כי המדרשים כולם צענין המלות אין זהם מקרא יולא להם מידי פשוטו אלא כולם צלשון הכתוב

רבי' . והנסמכים במחשבה זו מנו בכלל המצות בקור חולים ונחום אבלים וקבורת מתים בעבור הדרש הנזכר באומרו יתברך והודעת להם את הדרך ילכו בה ואמרו את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זה בקור

מרגניתא טבא

שוב כתב הרמ"בן וז"ל א והנה הרב מלה הר נופל הזה בחוט השערה אמר העיקר אשר הועילונו בו וכו' אלא כולם צלשון הכתוב ככללים וכו' ע"ש שהאריך והכני מנאר דעת רבינו הרמ"בם בזה שהוא ז"ל ה"ק מאחר שלמדנו חז"ל שאין המקרא יולא מידי פשוטה א"כ יש לכל מקרא הפשוטה זולת הדרש . וכיון שכן אין להכניס מדרשות חז"ל בתוך מנין המלות . שאין להכניס במנין המלות אלא מה שהוא נקרא דבר תורה כאשר בארתי לעיל כמה פעמים . אבל מדרשות חכמים

ליכא למימר דאחי לאגמורין דאין מזהירין מ"ה אפי' במקום שבה האיסור באיסור עשה : דהא כינה אס לא היינו יכולין ללמוד הללו ב"ק"ו שפיר הוה מליין למילך במדאילטרך לא יאכל דאין מזהירין מ"ה אפי' במקום שבה האיסור באיסור עשה : משא"כ השתא דיכולין אנו ללמוד הללו מהקישא לא שייך לומר במדאילטרך לא יאכל שאין מזהירין מדין ק"ו : והא ליכא להקשות דאחי תקשי שמא אחי לא יאכל לאגמורי' במדאילטרך דאין מזהירין מהקישא דקיס ל"י דודאי מזהירין מהקישא : וגם אין להקשות נילף במדאילע ר' הקישא דאין מזהירין מ"ה אפי' היכא דבה האיסור בעשה : דהקישא אילטרך נמי להרבה שארי דרשא אחרינא ודוק העיב :

ובזה מיושב נמי הא דקאמר אס אינו ענין לבופו דהא נפקא ל"י מק"ו והדר קאמר וכו' אין מזהירין מ"ה דלכאורה קשה כיון דאין מזהירין מ"ה למאי נפקא מיני' הדיא הק"ו כלל ובה ניחא : ודוק העיב :

אמנם קשי' ל"י מהא דמק' מכות (דף י"ז) דפרי' התם על דרשא ר' שמעון וכי מזהירין מ"ה והלא התם כל האיסורי' באו באיסור עשה כמו שפרש"י בדף הנ"ל ע"א בד"ה לפני זריקה וכו' לאחר זריקה וכו' ע"ש : וכן כתבו התוספ' באמלע ד"ה איסור בעלמא וז"ל ועוד ק' דכיון דמרבין איסורין בעלמא כדפי' הקונטרס למה לי תיפוק לי דכל חד וחד נידמו לאיסור כדפרש"י ע"ש : והתם ליכא לישוב על דרך הנ"ל ודוק :

לכן נ"ל דהתם פריך וכי עונשין מ"ה היינו לשיטת רבא דס"ל דאפי' היכא דהק"ו לא הוה אלא גילוי מלמא בעלמא אין מזהירין מ"ה ולשיטתו אפי' היכא דאיסור בא באיסור עשה לא מייחבין האזהרה בק"ו דהרי כל עלמו שאנו אומרים דהיכא דהאיסור בא באיסור העשה דילפיין האזהרה בק"ו היינו משום דאחר דבה האיסור בעשה לא הוה הק"ו אלא גילוי מלמא בעלמא והלא רבא פליג וס"ל דאע"ג דהק"ו לא הוה אלא גילוי מלמא אין מזהירין מ"ה ומסיק שם לרבא אלא קרא יתירא מכדי כתיב והבאת וגו' לכחוד רחמנא לא תוכל לאוכלם : ובאמת לשיטת אב"י דס"ל דכל היכא דהק"ו גילוי מלמא בעלמא מזהירין מ"ה מעיקרא ליכא כאן התחלת קושי' על דרשא ר"ש וכי מזהירין מ"ה כיון דהאיסורים באו באיסור עשה כמו שפרש"י מייחבין שפיר האזהרה בק"ו כמו שכתב הרב המגיד : והא דתפסו לעיקר כשיטת אב"י ולא כרבא היינו משום פי' רש"י בד"ה קרא יתירא בא"ד וז"ל לכחוד בשרי' לא תוכל לאוכלם בשעריך אס על חוץ לחומה בא להזהיר ולאו שבכללות לא הוה כיון דאכולהו קאי הוה אלא אכל חד וחד והיכי דמי לאו שבכללות כגון לא תאכל כי אס ללי אס וכו' : והנה דבריתום (דף ד') סוגי' חולקת על זה : גבי הא דאמר ר' אילא אכל מעשר דגן ותירוש וילנהר לוקה שלש : ופריך והא אין לוקין על לאו שבכללות ומשני שא"ה דמייחבין קראי מכדי כתיב ואכלת לפני ה' מעשר דגנך תירושך וילנהרין בפנים אין בחוץ לא למה לי דכתב רחמנא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך וילנהרין לחלק : ופריך אי מהוה ה"א הנ"ל בעשה אכל בלאו אימא לא אמתו להכי כתב רחמנא לא תוכל לאוקמי בלאו ופריך ועדין לאו שבכללות הוא ומשני א"כ נימא קרא לא תוכל לאכול אותם בשעריך : מעשר דגנך ותירושך וילנהרין למה לי ליחודי אכילה לכל חד וחד : הך רואה דאי הוה כתיב לא תוכל לאוכלם אע"ג דהאיסורים מפורשים בעשה ולא תוכל לאוכלם הוה קאי אכולהו המפורשים אכתי הוה לאו שבכללות : והנה לפי סוגי' דבריתום תקשי קושי' הש"ס במכות (דף י"ז) והא חנן אלו הן הלוקין חנן : ולא יתורן במה שמתרן הש"ס התם אלא קרא יתירא הוא מכדי וכו' לפתוח לא תוכל לאכלם : דאי הוה כתיב לא תוכל לאכלם אכתי הייתי אומר דהוה לאו שבכללות וע"כ פריך לתרן לשיטת גמרי' דבריתום דקושי' וכי מזהירין מ"ה מעיקרא לימא דכיון דבאר באו האיסורין באיסור עשה כדפי' רש"י התם במכות שפיר מייחבין האזהרה בק"ו דהשתא לא הוה אלא גילוי מלמא בעלמא ודוק :

וכיון דסתמא דתלמודא דבריתום נקיע סוגי' דאב"י ש"מ דהעיקר כשיטת אב"י : וכן ל"ל כן לשיטת סוגי' דחולין פ' ג"ה (דף ק"ב) דאיתא התם אכל אבר מ"ה ובשר מ"ה חייב שתיס ולריש לקיש אינו חייב אלא אחד : הרי דנקיע הש"ס לעיקר אע"ג דהאיסורים מפורשים כיון דהם עטופין על לאו א' הוה לאו שבכללות וכן הסוגי' דסנהדרין ובריתום לענין אור וידעוני שאינם חלוקי' לחטאת הואיל ושניהם בלאו א' נאמרו : וכתב הרמ"ב ב"ן בשורש התשיעי וז"ל וכלמוד מזה שכן הדין במקום מלקות : הרי דגם הסוגי' הזאת תופסת לעיקר דאע"ג דכל האיסורי' מפורשים כיון דעטופי' על לאו א' הוה לאו שבכללות : והנה לסוגי' הללו ע"כ לריך לתרן קושי' הש"ס במכות גבי דרשות דר' שמעון הנ"ל דפריך התם והא חנן אלו הן הלוקין חנן : דקושי' הש"ס התם דפריך וכי מזהירין מ"ה מעיקרא לימא : דכיון דבאר האיסורי' אלו כבד באיסור עשה שפיר מייחבין האזהרות בק"ו : משום דלשיטת הללו לא מיתרלת קושי' והא חנן אלו הן הלוקין חנן במה שמתרן הש"ס במכות מכדי כתיב והבאת וגומר לכחוד רחמנא לא תוכל לאוכלם דאי הוה כתיב לא תוכל לאוכלם לא הוה אלא לאו שבכללות דלשיטת הללו אע"ג דהאיסורים מפורשים אס עטופות על לאו א' הוה לאו שבכללות : וכיון דכל הסוגי' הללו תפסו לעיקר כשיטת אב"י דכל היכא דלא הוה הק"ו אלא גילוי מלמא בעלמא מזהירין מ"ה : לכן נקיע הרמ"בם לעיקר כאב"י בהא נגד רבא : ודע דמסוגי' דקידושין (דף ע"ב) גבי אלמנה וגרושה וחללה זונה כשם שחלוקה גרושה מזונה וחללה בכהן הדיע כך חלוקה אלמנה וחללה זונה בכהן גדול : אין להכריח לשיטתי זאת : דמאילערך גרושה בכה"ה ש"מ דאע"ג דהאיסורים מפורשים אס עטופות על לאו א' הוה לאו שבכללות : דהרי רבא הוא בעל המימרא התם מנא הא מילתא דאמרי אין חללה אלא מאיסורי' כהונה והוא המציא דבריתא דלא יאמר גרושה בכה"ה וא"כ תקשי דרבא אדרבא לשיטתי זאת דבמכות דתירלו לשיטת רבא מכדי כתיב והבאת וגו' לכחוד רחמנא לא תוכל לאוכלם ע"כ לריך לומר דכיון דהאיסורי' מפורשים אע"ג דעטופים על לאו א' לא הוה לאו שבכללות כמו שפרש"י שם : ועל כרחין לריכ' אנו לישוב בזה כמו שחירלו התוספ' בד"מ (דף קט"ו) בד"ה שנאמר לא יחבול בא"ד וז"ל והא דמלריכין קרא לחלק בין אלמנה שהיא גרושה לכהן גדול כפי' עשרה יוחסין היינו משום דבגוף א' אין לחייב שתיס בלא פסוק ולכך לריך יתור לחייב שתיס באשה אחת עכ"ל : אמנם מסוגי' הנ"ל שהבאתי יש להכריח בכל מה שכתבתי לעיל : ואע"ג דהתוספ' בד"מ שכתב שם שחללה לא יחבול ערמו לישוב כל הסוגי' הנ"ל דלא להוי קוחרים אהדדי אין מן הקושי' על רבינו הרמ"בם אס ימאן דתירולס ועוד כי שם לאו הדיאו הא דאור וידעוני שאין חלוקין לחטאת הואיל וכלאו אחד נאמרו : ואין תירולס דשם עולה לקושי' מאוב וידעוני ודוק :

וכל היכא דלא הוה הק"ו אלא גילוי מילתא בעלמא ילפינן האזהרה בק"ו דומי' דבתו מאנוסתו דילפינן לקברת אביי בק"ו משום דלא הוה הק"ו אלא גילוי מילתא בעלמא ודוק הטיב ודברי הרמ"בם והרב בעל מגיד משנה עולים בקנה אחד :

היוצא מכל הלין דקברת רבינו הרמ"בם בזה שכתב דכשהעונש מפורש יכולין חנו להוליא האזהרה מן הדין יש לה שורש מהספרא ומסוגי' דבבא מלישא (דף פח) דכיון דמוכח מהספרא ומסוגי' דב"מ הנ"ל דכל היכא דשמעינן האיסור מלאו הלא מכלל עשה או מעשה מייחין האזהרה מק"ו א"כ כ"ס קברת רבינו דכשהעונש מפורש יכולין חנו להוליא האזהרה מק"ו כמ"ס הרב ר' יהודה ראזניס ז"ל דהרי ע"כ מוכרחים חנו לומר דספרא ובב"מ הנ"ל קברת הרב המגיד דהא ליכא למ"ד דמזהירין מן הדין כמו שא"י במס' מכות (דף י"ז ע"ב) ובשאר דוכתי בש"ס דפריך התם והא אין מזהירין מן הדין הא אפילו מאן דס"ל עונשין מן הדין אין מזהירין מן הדין ודוק :

הנה הראיתין דקברת רבינו הרמ"בם אינה עושה ופסרה משובשת כמו שחשדו הרמ"בן . ועתה אבא לישב קושיתו של הרמ"בן שהקשה מהא דמכות (דף ה' ע"ב) הנ"ל והוא דאילערך להביא מקרא לאזהרה אע"פ שהביא כבר מקרא לעונש משום דקאמר התם מדאילערך למכתב אחותך היא לעונש ש"מ אין עונשין מ"ה בכל התורה כאמרו שם הא למדת שאין עונשין מ"ה ואי לא הוה מייחתי מקרא לאזהרה לא היינו יכולין ללמוד מדאילערך מקרא לעונש דבכל התורה אין עונשין מ"ה דהייחתי אומר דלעולם בכל התורה כולה עונשין מ"ה היכא דאיכא מקרא לאזהרה והא דכתב רחמנא גבי אחותו שהיא בת אביו ובה אמו מקרא לעונש היינו משום דליכא מקרא לאזהרה ואי לאו דכתב עונש בהדי' לא היינו למידין האזהרה בק"ו משום דאין מזהירין מ"ה ולכך כתב מקרא לעונש דכשיש מקרא לעונש חנו למידין האזהרה בק"ו כמו שהשריש לנו רבינו הרמ"בם . משא"כ השתא דכתב רחמנא מקרא לאזהרה ילפינן שפיר במדאילערך רחמנא לכתוב מקרא לעונש ש"מ דבכל התורה כולה אין עונשין מ"ה . והמשך לשון הסיפרי שמביא הש"ס במכות (דף ה') הא למדת אין עונשין מ"ה עונש שמענו אזהרה מנין ר"ל והא אין עונשין אלא א"כ מזהירין . ומביא מקרא לאזהרה . וע"ז מקשה עד שלא יאמר יש לי דין . וע"ז משני הא למדת אין מזהירין מ"ה וא"כ כיון דאין מזהירין מ"ה אי לאו דכתב מקרא לאזהרה לא היינו יכולין ללמוד מדאילערך מקרא לעונש דבכל התורה אין עונשין מ"ה דהיינו אומרים לעולם עונשין בכל התורה מ"ה . ושאיני הכא דאילערך מקרא לעונש משום דאין באן מקרא לאזהרה ואי לאו מקרא דעונש לא היינו למידין האזהרה בק"ו כנ"ל . ולכך כתב רחמנא מקרא לאזהרה דהשתא שפיר ילפינן במדאילערך מקרא לעונש ש"מ דבכל התורה כולה אין עונשין מן הדין ודוק הטיב :

אמנם לריך ביאור הא דנקט רבינו הרמ"בם לעיקר דהיכא דהק"ו אינו אלא גילוי מילתא דמזהירין מ"ה כדמשמע מלשונם במלות ל"ת קע"ב וז"ל אבל הק"ו זה אמנם הוא לגילוי מילתא בעלמא כמו שביארנו בדפוס מאנוסתו לפי מה שכתבאר במקומו . וכן כתב במלות ל"ת של"ו וז"ל הזהירנו מגלות ערות הבת עלמה וזה לא התבאר בפי' בתורה ולא בא בכתוב ערות בתך לא תגלה . ואמנם ממה שהזכיר בת הבן או בת הבת תקח מן הראי' לבחורה הדבר והגלותו כי הוא אסור בת הבן ובת הבת וב"ש הבת עכ"ל . וזהו לשיטת אביי אמנם רבא פליג עליו וס"ל דאע"ג דאינו אלא גילוי מילתא אין מזהירין מ"ה . ועיין בסנהדרין (דף ע"ו ע"א) ובתוספ' בסנהדרין דף ע"ד ע"א בד"ה קסבר עונשין מ"ה וז"ל ולא דמי לעונשין מ"ה דאיפלגו בה אביי ורבא לקמן בפ' הנשרפין . ואם כן קשה האיך תפס לעיקר דברי אביי במקום רבא . והא קיי"ל מלן אביי ורבא הלכה כרבא . והנה על דרך הפשוטה יש לישב דרבא לא פליג על סברא זו דהיכי דהק"ו לא הוה אלא גילוי מילתא דמזהירין כגון היכא דבא האיסור באיסור עשה או בלאו הלא מכלל עשה וכ"ס דבא העונש מפורש בכתוב כדמוכח מהספרא שהביא רבינו הרמ"בם במלות ל"ת קע"ב ובב"מ שם החכם מוהרר יודא ראזניס כנ"ל . אלא דפליג על אביי בדפוס מאנוסתו דאין זה נכנס בגדר גילוי מילתא . ולא ניחא לי' לרבא בהחילוק שפי' רש"י ד"ה גילוי מילתא בעלמא בסנהדרין (דף ע"ז) וע"ש ודוק :

והא דהביא הרמ"בם גבי בתו מאנוסתו קברת אביי במלות ל"ת של"ז . י"ל דלרווחא דמילתא הביא והרי הביא שם גם גז"ש דהנה הנה ודוק :

והנה הביאני משך הענין לישב מה ששאלני הרב המופלא מהרר הילל מטיקטין במכתבו לאמור וז"ל . תמי' לי על הרב המגיד שכתב בפ' שני מהלכות מאכלי' אסורים . ודע שאין לתמוה על מה שאמרו שאזהרת בהמה עומה שיש לה ב' סימני עומה בא מק"ו . הלא אין עונשין מ"ה . לפי שאלו כבר נאסרו בלאו הלא מכלל עשה . וכיון שכן אפשר ללאו שלהן לבא בק"ו . וקשה הלא אי' בפסחים (דף כ"ד) אלא אמ' ר"פ מהכא והבשר אשר יגע בכל עמאל לא יאכל באש תשרף שאין ת"ל לא יאכל מה ת"ל לא יאכל אם אינו ענין לגופו דהא נפקא לי' ממעשר הקל בקל וחומר וכו' וכ"ת אין מזהירין מ"ה הקישא הוא מאי קאמר וכ"ת אין מזהירין מ"ה הלא האיסור ילפינן התם גבי קודש מדכתיב באש ישרף והלאו דלא יאכל מיותר כמ"ס התוס' ולפי דבריהם אמאי אין מזהירין מ"ה לכתוב רחמנא באש ישרף ולא צעי לא יאכל דהשתא דכדע האיסור מבאש תשרף יכולין חנו ללמוד הלאו בק"ו ממעשר הקל לשיטת הרב המגיד ודוק עכ"ל הרב הנ"ל : **והשכתי** לו דלשיטת הרב המגיד ה"פ בגמרא דודאי כל זמן שאין לנו למוד דאין מזהירין מ"ה היכא דהאיסור בא עשה או בלאו מכלל עשה מהיכי תיתי כימא דאין מזהירין כיון דלא הוה אלא גילוי מילתא דהרי הא ילפינן דאין מזהירין מ"ה היינו במדאילערך גבי אחותו בת אביו ובה אמו אחותך היא לאזהרה ש"מ אין מזהירין מ"ה ומשם ליכא הוכחה דאין מזהירין מ"ה היכא דבא האיסור בעשה או בלאו הלא מכלל עשה ואע"ג דגם שם כבר שמענו מקרא כתוב לעונש ואפ"ה כתב רחמנא קרא לאזהרה וכמו שהקשה באמת קוש' זו הרמ"בן נל רבינו הרמ"בם כבר ישתמי דאילערך מקרא לאזהרה דאי לאו הכי לא הוה מלינן למילף במדאילערך מקרא לעונש דבכל התורה כולה אין עונשין מ"ה ועיין לעיל בזה שישבתי קוש' הרמ"ב הנ"ל והכא ה"פ וכ"ת אין מזהירין מ"ה ר"ל דלמא כתב רחמנא לאו יתירא דלא יאכל לאגמורין דאין מזהירין מ"ה אפי' היכא דבא האיסור בפירוש בכתוב בעשה או בלאו הלא מכלל עשה במדאילער' לא יאכל דלא ה"ל לכתוב אלא באש ישרף . א"ו דאחי לאגמורין דאין מזהירין מ"ה אפי' היכא דבא האיסור בעשה או בלאו הלא מכלל עשה . וע"ז משני הש"ס הקישא הוא ר"ל דיכולין חנו ללמוד הלאו בהקישא . והשתא ליכא

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

אזינו ואנו הוליו' צגמ' (שם ד' ק"ו) מדרש
לא תקלל חרש ואלהים לא תקלל שמכניסין
זה כל אדם וכן (ג) אזהרת המכ' אותם למדה
ומכה כל אדם שהיא חללם בלחו כמו שאמרו
(שם ד' פ"ה) הכהו הכא' שאין זה שום פרוטה
ליקם : והנה

מלא תקלל חרש ואלהים לא תקלל שמכניסין
זה כל אדם : הנה זה אמת שמעם הוליו'
אמנם צננין אב דנוה שם והרי אם כן שלמדוה
צמדה מן המדות : גם מה שאמר (ג) כי
אזהרת מכה אציו ואנו למדוה ממכה כל אדם
וכונחו נראה שהיה לומר שלא נלמד צק"ו רק
שהוא צכלל מכה כל אדם שאותו דוקא למד

צק"ו זה אינו שהרי ע"כ מאחר שנעשה הק"ו להוכיח כל אדם א"כ גם אציו ואנו צכלל הק"ו :
ועוד שהרי מפורש אמרו צספרי וצירושלמי ריש פרק אלו הן הנחנקין (ד' ל' ע"א) ומכה אציו
ואנו עונש שמענו אזהר' מניין ת"ל ארצעים יכנו לא יוסף והרי דבריו ק"ו ומה אם מי שמלוו'
להכותו הר' הוא מוזהר שלא להכותו אציו ואנו שאינו מלוו' להכות אינו דין שיהי' מוזהר' שלא
להכות' : הרי צצירור שאציו ואנו ממש למדו ממנו : וכן כתבו ג"כ החו' ריש פרק הנחנקין
(ד' כ"ה) ולכן אחרי שהרצ' ראה כי פעמים אלו מזהירין מן הדין נתן זה הכלל : ואמר כי
מה שאמר דאין מזהירין ממנו היינו כשאין העונש מפורש צתורה אצל זהות העונש מפורש צתורה
נוכל להוליו' האזהר' צכלל אחת מדרכי הספרות הלמודיות והעיד עליו עדים נאמנים מכה
ומקלל :

מרגניתא טבא

יהודה ראזנים צספרו הגדול משנה למלך צפ"ב' עהלכות מאכלים איקורי' וז"ל פ"ב הלכה א' מכלל שנאמר
וכל בהמה מפרסת פרסה וגו' שומע אני שכל שאינה מעלת גרה ומפרסת פרסה אסורה ולאו הכא מכלל עשה
וכו' וצגמל וצחזיר וצארנכת וצשפן כאמר את זה אל תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה וכו' הרי למדה
שהן בלא תעשה ואע"פ שיש בהן סימן אחר וכ"ש שאר בהמה עומאה וחי' עומאה שאינן אכילתה בלא תעשה
יחר על עשה הכא מכלל אותה תאכלו כתב הרב המגיד ז"ל בבא זו מפורשת בסיפרא ואין לתמוה ממ"ש
אין מזהירין מן הדין לפי שאלו כבר נאסרו בלאו הכא מכלל עשה מן הצורה וכיון שכן
אפשר ללחו שלהן לבא מק"ו ורבינו עלמו כתב כן בפירוש צמנין המלות והרמב"ן ז"ל
בהשגותיו צשרש השני סתר זה העיקר צרתי' מפורשת מסיפרי גבי אחותו מאציו ומאמו מיהו מהא דספרא
גבי מפרסת פרסה ע"כ מוכח בדברי רבינו הרמב"ם ודוק :

ועירין

צמ"ש רבינו הרמב"ם צפ"ה מהלכו' איקורי' מזהר דין ו' המקטיר אצרי בהמה עומאה שדבריו אין
להם מובן אלא עפ"י דברי הרב המגיד הללו : ובה נחא לי הא דאמרינן צפ"ו דב"מ (ד' פ"ח)
ויהא אדם מלווה על חסימתו מק"ו משור וקש"י לי דהא אין מזהירין מן הדין וכ"ת דלחו להלקותו הוא
אלא לאיקורא בעלמא וכמ"ש מן צכללי התלמוד דאף דאין מזהירין מ"ה היינו דוקא להלקותו אבל איקורא
איכא מק"ו וכי אחא מיעוטא דכנפשא הוא לומר דאפי' איקורא ליכא : הא ליחא דפשיטא דבלחו ק"ו נמי
איכא איקורא מקרא דכתי' כי תבא צכרס רעך ופסוק זה לאו לנתינת רשות בלבד אחא לומר שאין באכילת הפועל
משום גזל אלא עשה זה לבעל הבית הוא דמוזהר קרא ואם לא הניחו שכירו לאכול ביעל עשה זו וכמ"ש הרב
החינוך פרשת כי תלח : ונראה שלא כוון הרמב"ם ז"ל שהביא העור ח"מ סימן של"ז דאיקורא איכא אם חסמו
בע"כ וכדחק שם הרב בעל צ"ח דאיקור זה מהיכן הולידו הרמב"ם : ולפי דעתי איקור זה הוא מן העשה דכי תבא
צכרס וגו' וכצורת החינוך העולה ממ"ש דאיקור' לעולם איכא וא"כ הק"ו הי' להלקותו והדרא קושי' לדוכתא
דהא אין מזהירין מ"ה : אך כפי דברי הרב המגיד נחא דכיון דבלחו ק"ו הי' מלווה על חסימת האדם מן העשה שפיר
מיייתין לחו מק"ו : ואפשר לייחס לזה מ"ש רבינו הרמב"ם צשרשיו שרש"י צהא דאמרינן לא ענש הכתוב אלא צהזיר
דכשהעונש מפורש יכולין אנו להוליו' האזהר' מן הדין ואין זה סותר אומר' אין עונשין מ"ה כיון שהעונש מפורש וע"ש
ולדידי מי שיקצור סדרת הרב המגיד מכ"ש שיקצור סדרת רבינו הרמב"ם והרמב"ן שסתר דברי רבינו הללו
צשרש השני נראה דפשיטא שיחלוק על דברי הרב המגיד : ודע שראיתי לרבינו הרמב"ם צמנין המלות מלות
ל"ת קי' קע"ב שכתב דמה שלוקה על אכילת בהמה שיש לה שני סימני עומאה אף שהוא מק"ו משום דק"ו
זה גילוי מלחא בעלמא דומי' דבתו מ אנוסתו יע"ש וזה סותר דברי הרב המגיד הללו מדאילעריך להאי טעמא
עכ"ל הרב הגדול מהו' יהודה ראזנים צספרו משנה למלך : והנה מ"ש ודע שראיתי לרבינו הרמב"ם צמלות
ל"ת קע"ב וכו' משום דק"ו זה גילוי מלחא בעלמא דומי' דבתו מאנוסתו וזה סותר דברי הרב המגיד
מדאילעריך להאי טעמא : נראה לי דליכא שום סתירה : והוא דרש"י צסנהדרין (ד' ע"ו ע"א) ד"ה גילוי
מילתא בעלמא היא פירש וז"ל ואין זה עונש מ"ה דהא צת צתו מקורבה דבתו היא דאחי' וה"ד עונש מ"ה
כגון ערוס אחותך צת אביך או צת אחיך א"ל אלא צת אציו שלא צת אציו וצת אציו שלא צת אציו ואם באה
להביא צת אציו וצת אציו מק"ו זה עונש מ"ה דהא לאו מכה קורבה דהא אחי' דזו קורבה מחמת עלמה וזו
קורבה מחמת עלמה אבל הכא על צת צתו אינה קרובה לו אלא משום צתו עכ"ל : וכן כתבו החופפ' צסנהדרין
(ד' ע"ד ע"א) דר"ה קסבר עונשין מ"ה וז"ל לא דמי לעונשין מ"ה דאיפלגו צת אציו וצת לקמן צפ' הנשרפין
כדפרש"י וכו' ע"ש וא"כ לפ"ז תקשי על רבינו הרמב"ם היכי מדמה הק"ו דבהמה שיש לה שני סימני עומאה לק"ו
דבתו מאנוסתו דהא לא דמי הק"ו דבהמה שיש לה שני סימני עומאה אלא לאחותו שהיא צת אציו וצת אציו וזה
לא הוה גילוי מילתא בעלמא כמ"ש רש"י וחי' שהזכרתי : אמנם מה שנראה לי צתה הוא דה"פ בדברי רבינו הרמב"ם
דמאחר שכבר נאקרה בהמה שיש לה שני סימנים מלחו הכא מכלל עשה שפיר ילפינן מק"ו דהשתא לא הוה הק"ו אלא
גילוי מלחא בעלמא והיינו דהקדים רבינו הרמב"ם צספרו הגדול צמנין המלות דבהמה שיש לה ב' סימני עומאה
שהיא בלאו הכא מכלל עשה ודוק היטב :

וראיתי לו א' לרצ עוד בהקדמ' שהקדים לפרט
המלות שאמר כשיהי' עונש פעולי'
מן העצירות ונזוורת צתורה ואין האזהר' מפרש'
כגון צמח אציו ואמו ומקלל אותם שלא נאמר
צתורה לא תקלל אצין אלא שחייב מיתה למי
שהכה או קלל שגולית להם ולדומיהם האזהר'
ממקומות אחרים דרך היקש וזה אינו הפך
אמרס אין מזהירין מן הדין ואמרס תמיד
וכי מזהירין מן הדין • שאנחנו לא נאמר אין
מזהירים מן הדין אלא כדי שנאסר מה שלא
הצבאר לו איסור על דרך היקש • אצל כשנמנאל

מרגניתא   טבא

שוב כתב הרמ"בן א' וז"ל וראיתי לתר"ב ר"ל להרמ"בס עור בהקדמה שהקדי' לפרש המלות שאמר כשיהי' עונש פעולה מן העבירות וכו' הא הולרך להם מקרא להביא אזכרה לה מפני שאין מזהירין מ"ה ואפי' אחר שמלאכו העונש עכ"ל וקודם שכתב ליטב קושי' זאת אלינה לפניך מ"ה הרב הגדול החכם השלם מוהר"ר יהודה

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

לא נלמדו רק ממשקלים מצוררים שכן העלו
 שם (דף ה' ע"ג) צפ"ק ת"ר כל אשר צו מוס
 לא תקריצו מה ח"ל אם זלא תשפטו הרי כבר
 אמור למטה חלל מה ח"ל כל תקריצו וכל תקדישו
 מכאן אמרו המקדיש צעלי מומין לגבי מזבח
 עוצר משום פאסה שמות משום כל תקדישו
 ומשום כל תשפטו ומשום כל תזרקו ומשום כל
 תקטירו כולו ומשום כל תקטירו מקלחו משום
 רבי יוסי צרבי יהודה אמרו חף קצלת הדם
 עכ"ל הגמרא פרש"י המקדיש צעלי מומין
 הקטירין כלן לעולה עכ"ל הנך רואה צעיניך
 שאין כאן רצוי מאות או תיצה לצדה אשר
 נמנה הוליו חלו הדינים רק מקרו ודרשו
 היטב מה היתה כוונת הפסוק מכל אשר צו מוס
 לא תקריצו וראו כי ח"ל ציאוהו רק על המקדיש
 צעלי מומין ומעלם למזבח וכל הלואין שהציאו
 שם הם לאוין הכתובים בתורה צא היתב וא"כ
 למה לא ימנה בכלל המלות אחת לאחת למלוא
 חשבון ומה שאמר עוד (יב) כי אוכל צער
 צחלצ וכן הנהנה נמנו לוקה וזה לא הוזכר
 בתורה שהרי לעולם כתב לשון ציטולגם צזה אני
 אומר שצא צקצלי כי פי זה הפסוק הוא אחד
 לאסור אכילי ואחד לאסור הנאה ואחד לאסור
 צשול כמו שדרשו רז"ל ומה
 שאמר עוד (יג) כי לקצרות מות מלוא דמו
 פסח ומילה וזה לא נלמד רק מיתוריי אני אומר
 שזה פשט גמור הוא שכן אמרו שם ולאחותו
 מה ח"ל וכו' הרי שסקרו ודרשו היטב על פשט
 הפסוק והסיקו שאי אפשר שיחפרש צאוסן
 אחר מאשר פירשוהו הם ומה שמנו החכמים
 (יד) אותם העשרה צמיחה ולא נלמדו רק
 מג"ש ולא הוזכר בהם היותם גוף תורה אני
 אומר כי גם שנלמדו צג"ש יכולים לדונם צמיחי
 כי כבר פירשנו כוונת הרב צאמרו על דבר
 הלמד צמדה מן המדות היותו דרצנן שדעתו
 הוא שהחכמים הוליוהו מן התורה ולמדוהו
 בדרכים אשר התורה נדרשת בהם ולא שיהא
 תקנה או גזרה מדצריהם ומה שפטרנו (טו) חמש
 עשרה

כל תקטיר כולו כל תקטיר מקלחו ולוקין צהן
 וכולן נלמדים מדין רצוי כמי שמשורש צראשון
 של תמור' (דף ה' ע"ג) וגם הן מנאן הרב
 י וכבר ילא המנין ליותר מעשרי צהודלח הרב
 וכן (יב) אוכל צער צחלצ והנהני נמנו לוקין
 הן ואינן נזכרים בתורה יא ואני תמיה ומתפלל על
 הרב שהי"ל ללמוד מאלו על האחרו' שהרי לא פירשו
 סכמי צאלו לומר שכן דבר תורה צקצלי ולא הזכירו
 צהן שום חידוש חלל שנו אותן צמשני צכל כנדרשי
 ומאלינו אנהנו מכירין מדצריהם שם
 מן התורה ונלמוד שהמדרישים להם דבר תורה
 הם חללם וענין כזה צכל מקום מפורש מלמד
 על הסתום וצכל המלות חין לנו גדולה
 (יג) מקצרות מות מלוא שדמו צו הפסח ומילי
 חפי צכהן גדול ונזיר ולא בתורה ומקרא כזה
 צכל חצל פשוטו של מקרא אוסר כן דכתי' על
 כל נפשות מות לא יצא והוא נדרש (צמחים ד'
 ק') מיתוריי הכתוב לאציו ולאמו לא יטמא חצל
 מטמא הוא למת מלוא עד שרצו מכל אחד
 והציא כ"ג ונזיר והולך לשחיט את פסחו ולמול
 את צנו שמשמא למת מלוא ועוד מנו סכמים
 (יד) ואלו שצמיחה והם עשרה כולם ולא
 נלמדו אותם חלל מדין גזרה שיה צגמרא ואלו הן
 הכשרפין (ד' פ"ג ע"ג) ויליף חלול מחרומה
 וכו' ושם הקשו כמה פעמים ואמרו וילוף
 חלול חלול מותר להיותן צכרת ומתחץ מסתצרה
 מחרומה ה"ל למילף וכו' אדרצא מותר ה"ל
 למילף וכו' מכל חלה נלמד שהגזירה שיה להן
 כדבר תורה מן המדרש לא מן הקצלה וצאותו
 הפרק (ד' פ"ד) צמאי קא מיפלגי רבי עקיבא
 סבר דנין יומת מיומת ואין דנין יומת מיומת
 ורבי ישמעאל סבר דנין הדיוט מהדיוט ואין
 דנין הדיוט מנציח הנה רבי עקיבא מוליו הזר
 שמימם לקקילי מן הגזירה שיה כאשר פירשתי
 שהיתה צידו קצלה שדינו נלמד צג"ש ממלת
 יומת וסבר שהכחון צו ללמוד יומת מיומת לא
 ללמוד מיומת לפטרו מדיני חלם ולהניחו לדיני
 שמים וכהנה רצות עמנו (טו) וכבר פטרו (יצמות
 חמש

מרגייתא טבא

סיים הרמב"ן י וז"ל וכבר ילא המנין ליותר מכ' צהודלח הרב עכ"ל וכבר ציארתי שכל מה שמנה רבי הרמב"ם
 היינו מה שהכריח שנלמדו מפי השמועה למשה צקיני חלל מה שאין לנו הכרח שצאו בפירוש מקובל
 חינו מכנים צמנין המלות שכל מדרשות חכמים חעפ"י שדין תורה ממש יש להם ולוקין וסוקלין על ידן חין ראוי
 להכניסם צמנין המלות כאשר הכריח רבינו צשרש הזה מנא' דתמורה (דף י"ז) חלף ושבע מאות קלין
 וחמוריי וגז"ש ודקדוקי סופרי' שנשתכחו צימי חללו של משה וחעפ"כ החזירין עתניאל בן קנז מפלפולו
 וכו' ע"ש הרי כך מכל מה שצארתי שאין כאן הודאה רבינו הרמב"ם חפי צמקלח ומעשה מה שהמה הרמב"ם
 על רבינו הרמב"ם וז"ל יא ואני תמיה ומתפלל על הרב שהי" לו ללמוד וכו' וענין כזה צכל מקום מפורש
 מלמד על הסתום עכ"ל חין תמיהתו קיימת שצאחר שהכריח רבינו הרמב"ם מהא דתמורה שאין להכניס
 צמנין המלות מדרשות חכמים חעפ"י שיש להם דין תורה ממש כמו שציאר בעל זיהר הרקיע והרב המגיד
 וכל האחרונים כג"ל בלתי אפשרי ה' להכניס צמנין המלות חלל מה שהזכירו הם עלמם ר"ל חז"ל שהם
 מפי תורה או דאוריית' או מה שיש הכרח שצא בפירוש מקובל מפי השמועה למשה צקיני כמו שציאר רבינו
 צא העיב צריש שורש זה ודוק העיב :

מג"ש והרצ מנה אותו מדין ק"ו צמלות קל"ו וכן ח (י) עבול יום שצד צללו ומיתה ואין לו מקרא וצאו מיתור הכחוצ צאם אינו ענין ואח"כ בג"ש והרצ מנה אותו וכבר מנה הרצ גם זה (יא) מוצענין בעלי מומין למזבח יש לאוין הרבה כל חקדים כל תשחט כל תזרוק כל

שם רש"י וז"ל על שגגתו חטאת דמפיק ליה מע"א דכתיב זה וכי תשגו ולא תעשו את כל המלות האלה ואמר מר שקולה ע"א כנגד כל החור' דהא כתב זה מלות וכתיב זה קרצן והקריצ' עז בת שנתה וגו' וכן ע"א שחייצין על זדונה כרת חייצין על שגגתו חטאת אף כל שחייצין על זדונו כרת חייצין על שגגתו חטאת כגון הכי כריתות עכ"ל ואני אומר שאף גם זאת כי חיוץ קרצן כלמד בג"ש או בק"ו כאשר כתבו הרצ מ"מ על זה לא יגרע כח זאת המלה ליכנס צמנין כי מלות שלא לאכול צ"ה כתובה בתורה צפי' אמנם שיתחייב קרצן האוכל צשוגג זה בא צמדה מן המדות ואותו לא נביא צמנין אצל נוכח לחייצו קרצן על שגגתו כי כבר פירשנו שהדברים הנלמדי' צ"ג מדות אצל הרצ דבר תורה הם רק שלא יצאו צמנין עד כי יאמרו החכמים על הדברים הנלמדים זהם שהם גוף חורה ומה שאמר עוד (י) כי גם עבול יום לא צאו צו פסוק ונצוה ונלמד צאם אינו ענין והרצ מנאו הכה אמת הוא כי לא נחפרש בפסוק צנין זה וכבר התכלל הרצ בצמ"ק שלו צללו ע"ז שכן הוא מקיבל אללם שפסוק זה של ולא יחלל שם אלהיהם מיירי צכהן עבול יום ששמש שחייב מיתה ואני כבר הוריתי לך דעתי למעלה בזה השורש צמלות שהולחנו מפסוק לא תוכל לאכול צשעריך צכינת הרצ צאמרו על פי' איזה פסוק כי כך הוא מקיבל אללם אעפ"י שלא נמלא שהזכירו כן צגמרא ואיני לריך לשנותה ומה שאמר עוד (יא) כי צענין בעלי מומין למזבח יש לאוין וכלן כלמדו מדין רצוי אני אומר כי לא

מרגניתא שבא

הנלמדים בגז"ש או בשארי י"ג מדות אצל הרצ דברי תורה הם רק שלא יצאו צמנין עד כי יאמרו החכמים על הדברים הנלמדים זהם שהם גוף החורה עכ"ל. ותמהני שכתב כי מלות שלא לאכול צ"ה הכפורה' כתובה בתורה בפירוש. ואינו כן אלא ילפינן דעינוי הנאמר צ"ה הכפורה' הוא אכילה מגז"ש או משארי למודים הנזכרים ביומא (דף ע"ד ע"ב) וזהו כוונת הרמ"בן בהשגתו שכתב ונלמד בגז"ש ר"ל שאף גוף איסור אכילה כלמד בגז"ש ודוק:

אבל הנראה בזה. הוא כיון דאיסור העינוי כתוב בתורה וראוי למנות העינוי צ"ה הכפורה' כדכתי' והנפש אשר לא תעונה וילפינן האזהרה בק"ו שאחר שגילה לן הכתוב צפי' עונש צעינוי והעיקר אללינו לא עכש הכתוב אלא ח"כ הזהיר וילפינן האזהרה אפי' מק"ו כאשר השריש לנו רבינו הרמ"בם וכמו שצביא הספרי דיליף האזהרה בק"ו אע"פ שאיסור האכילה בא בגז"ש או משארי למודי' יש למנות שאינם אלא גילוי מילתא בעלמא מה הוא העינוי האמור בתורה. וכמו שחירלו כיוולא בזה שארי כושאי כליו. והיינו טעמא שהולך הרמ"בם להביא האזהרה מק"ו דאין מכל הלמודי' אזהרה להעינוי אלא שהמה פי' מה הוא העינוי והנפש אשר לא תעונה הוא עונש ולא אזהרה. ולכך הביא הרמ"בם במלות קל"ו הספרי שלומד אזהרת העינוי בק"ו והדברים ברורים ודוק העיב:

שוב כתב הרמ"בן ח וכן עבול יום שצד צללו ומיתה ואין לו מקרא וצאו מיתור הכחוצ צאם אינו ענין ואח"כ בגז"ש והרצ מנה אותו וכבר התכלל רבינו הרמ"בם במלות ל"ח ע"ו שכן מקובל הוא אללם שפסוק זה של ולא יחללו שם אלהיהם מיירי צכהן עבול יום ששימש שחייב מיתה והכני מבאר לך גם כאן מהיכן הוליא רבינו שכן הוא מקובל אללם והוא דחוספ' צכנהדרין (דף פ"ג) צד"ו ויליף חילול חילול מחרומה הקשו וז"ל הקשה הר"ר חיים כיון דעבול יום יליף מחרומה ח"כ עבול יום שאכל תרומה יהא צמיחה ולעיל גבי ואלו הן צמיחה קמני עמא שאכל תרומה ואלו עבול יום שאכל תרומה לא קמני וכו' עד ולא יתכן כלל דלענין תרומה ממעטינן עבול יום מיתה מדכתיב ולענין עמא ששימש דהיא גופא מחרומה ילפא לא ממעטינן וכו' עכ"ל. וי"ל דלרבינו הרמ"בם הוקשה קוש' החוס' הנ"ל ולא הוה כיחא לי' צמה שחירלו החוספ' למימר דה"ה עבול יום שאכל תרומה צמיחה כיון דלא חשיב באלו הן צמיחה עבול יום שאכל תרומה. וכיחא לי' למימר שכן בא להם בפירוש מקובל למשה צמיני שפסוק זה של ולא יחללו שם אלהיהם מיירי צכהן עבול יום ששימש ושחייב מיתה מגז"ש דחילול חילול מחרומה. ואח"כ דנאמר להם צפי' מקובל ללמוד בגז"ש דחילול חילול מחרומה ח"כ למא נסתפקו בגז"ש דחילול חילול גבי עמא ששימש. והקשו צגמ' ויליף חילול חילול מחרומה ומסיק חילול דרבי' מחילול דרבי' עדיף ולא חלו צקבלה זו דפירוש נחקבלה הגז"ש דחילול חילול למילף מחרומה. די"ל בזה כמ"ש בעל מגילת אסתר הצאתי לשונו לעיל. וכן כתב הרמ"בם בהקדמתו לקדר זרעים כי כן דרכם של חז"ל תמיד להוכיח מה שיש להם צקבלה כי זה מהכמת התורה שנוכל להוליא ממנה כל הפירושים שקבלנו ועיין לעיל צמה שהצאתי בזה לשון בעל מגילת אסתר. ובזה קרה קוש' החוס' הנ"ל דאין אחר הקבלה כלום כמאמרם אם קבלה נקבל ואם לדין יש תשובה:

שוב כתב הרמ"בן ח ובענין בעלי מומין כו' וגם הן מנאן הרצ וכו' עכ"ל כבר בא התכללותו של רבינו הרמ"בם בחבורו הגדול ריש פ' ראשון מהלכו' איסורי מזבח שכולן מפי השמועה למדו: **שוב**

דערמב"ן

דבך נפישין • ומה שמכ (ז) האופה שירי
מנחות חמץ הי' לפי שזה פשטי דקרת וכן
אמר שם צמחני' דמנחות (ד' נ"ה) פרק כל
המנחות צלות מלה כל המנחות נלשות צפופים
ומשמרן שלא יחמלו ואם החמילו שירי' עובר
בלא תעשה שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לה'
לא תעשה חמץ ופי' רש"י שנאמר כל המנחה
וגו' ארישא קאי דקחני ומשמרן שלא יחמלו •

מרגניתא טבא

העיצ :

שוב כחב הרמ"ן וקרבתו ומלקות באכילה דיום הכיפורי אין לנו בתורה וכלל בגז"ש דמס' יומא (דף ע"ד) ע"כ והרב מנה אותו מדין ק"ו במלות קל"ו. וכחב בזה בעל מגילת אסתר וז"ל ואני אומר שאף גם זאת כי חיוב קרבן כלל בגז"ש או בק"ו כאשר כתבו הרב. מ"מ על זה לא יגרע כח זאת המלה ליכנס במנין כי מלות שלא לאכול דיום הכיפורי כתובה בתורה בפירוש. אמנם שיתחייב קרבן האוכל בשוגג זה בא במדה מן המדות ואותו לא נדיא במנין אבל כוכל לחייבו קרבן על שגגתו כי כבר פירשנו שהדברים הכללמים

ד'הנך

315

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

לא כן תכזב עליהם הקושיא ומחדר ומפרש זהו רחמנא למה לי . אמנם הרצ כחצ צפ"י י"א מה' מעשה קרצנות כי אלו המלות שהוליאנו מזה הפסיק מפי השמועה למדוס והנה אנכי לא ראיתי צדק אחד מהמקומות שהוזכרו אלו המלו' שיאמרו עליהן כי מפי השמועה קצלו שזה פשוט פסוק זה של לא תוכל . ולפי דעתי כי הרצ הולך לשטתו שכתב בהקדמת זרעים כי כל התורה כלה נחפרשה לנו ומשה אצל מחממת התורה הכתובה לנו ניכל להוליא ומנו אלו הפרושים בדרך מדרכי הספרות והאסמכתות והראיות והרמזים העלויים במקרא וא"כ מאחר שמה פ"י לנו כל התורה כולל לקרא כל פ"י שאומרים לנו החכמים באיזה פסוק שיהיה מפי השמועה וצלצל שלא יהי' זו מחלוקת כי זהות זו מחלוקת הוא מהדיני' שהוליא החכמים על דרך הסברה כי צקצלה לא נפלה מחלוקת כאשר כתב הרצ שם . ומה שהשריש הרצ בשורש השני שאלו החכמים בעלמם לא יאמרו על הדבר הנלמד מ"ג מדות כי הוא גוף תורה או תורה אין למנותו זהו דבר שאין בו פסוק יורה עליו אצל אס"י זו בפסוק והם פירשוהו באופן מה ולא נפלה זו מחלוקת יש לנו לקבל אותו הפ"י כאלו שמענוהו מפי משה כי האמת . כן הוא ויצא צמנין המלות . וכן נראה מלשוננו שכתב וז"ל לפיכך הראוי צזה שכל מה שלא תמלאהו כתוב בתורה ותמלאהו בגמרא שלמדוהו באמת מ"ג מדות אס"י אחר הם בעלמם ואמרו שזה גוף תורה או שזה דאורייתא הנה ראוי למנותו אחר שהמקצלים ממנו אמרו שהוא דאורייתא ואס"י לא יבוארו זה ולא דברו זו הנה הוא דרשנן שאין שם כתוב יורה עליו עכ"ל . והנה א"כ אלו המלות שפירשו לנו החכמים צזה הפסוק ולא נחרצו מאחד מ"ג מדות וגם לא נפלה צהם מחלוקת אין ספק שיבואו צמנין אף שלא יעוררנו היותם דאורייתא . ובאופן זה יתורץ גם כן מה שהוקשה צעיני למעלה צענין עדות כי גם זו לא היזכר בגמרא היותו מפי השמועה והרצ מנא ושמור זה העקר כי הוא יקר לדעת דרך הרצ צמנין מלות התורה . ומה שכתב עוד שהרצ מנה (ה) הנהנה מן ההקדש שלוקה מן האוכל עולה והוא נלמד צג"ש דחטא חטא מתרומ' . אפי' אומר כי זהו לדעת רבי שהי' אומר הזיד צמעילה שהוא צניחה ויליף ליה צג"ש מתרומה אמנם לדעת חכמים שאומרים שהוא צחזכרה לא ילפינן ליה מתרומה ואין לנו מקום אחר ללמוד היינו כ"א מהצחזכרה שצאה צעולם . וגם כי רש"י פ"י שם צמה שאמרו חכמים זו ולא צמעילה שמתית' לחודס הוא דאמעיע אצל הצחזכרה מגמר גמיר להזיד צמעילה צג"ש דחטא חטא מתרומה . מ"מ זה אינו

מרגניתא שבא

כ"ל . אצל דתר דאגמין ר' שמעון דאף בלא יתורא הייתי יודע דכל פרע ופרע אחי לאיסור חדש גרידא כ"ל ולא הוה לאו שבכללי' אפי' בלא יתורא . ע"כ אחי היתור לגלויי לן דעל כל איסורין שאנו שומעין בכולן מקלים וחמורים שכולן יש בהם חיוצ מלקות וכמו שפ"י ר"י בחוספת הבאחי לשונו לעיל ודוק היעב : **שוב** כתב הרמ"בן וז"ל ד והוא הרצ ז"ל למד כל הנהנה מן ההקדש שמועל וכו' מ"מ מן המדרש הוא שלוקין אותו וכו' עכ"ל הנה למה שכתב מ"מ מן המדרש הוא שלוקין אותו כבר מלתי אמורה כמה פעמים שרבינו הרמ"בם קוצר בצירור : שכל דבר הנלמד ממדרש חכמים דין תורה ממש יש לו ולוקין וסוקלין ע"י אלא שאין ראוי להכניסם צמנין המלות אמנם אחי רואה צכאן השגה אחרת צמה שמביא רבינו הרמ"בם אזהרה למועיל בהקדש מן האוכל עולה . והרמ"בן משיג עליו שהאמת שהוא נלמד צג"ש דחטא חטא מתרומה צכנהדרין . וכן השיגו הראב"ד צריש הלכות מעילה . והנה אוליפך תורה מה ראש רבינו הרמ"בם לומר כן . דאזהרה מועל בהקדש מן האוכל עולה . ולא צג"ש דחטא חטא מתרומה כדמשמע לפוס ריהטא צכמה מקומות צש"ס . והוא דחוספ' צכנהדרין (דף פ"ד ע"א) צד"ה גמר חטא חטא מתרומה כתבו וז"ל חייא דמשמע צפ' צחרא דמכות דאיכא מלקות צקדשי צדק הצית וכו' ואמאי כיון דמתרומה ילפינן לא הוה לן למילף אלא דומי' דתרומה דקדיש קדושת הגוף כדאשכחן בצבחים וכו' וקלה יש לרבות וכו' אצל ק' צמעילה פ' הנהנה דאמעיע מחובר צמעילה משום דבאמרה מתרומה אלא ילפינן קדשי צדק הצית מתרומה וכו' ונדחקו החוספ' ליטב קוש' זאת צכנהדרין וגם בצבחים (דף מ"ה) והנה הרמ"בם צכספרו הגדול ריש הלכות מעילה כתב וז"ל ואזהרה של מעילה מזה שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ונדריך מפי השמועה למדו שזו אזהרה לאוכל מבשר העולה הואיל וכולו לשם והוא הדין לשאר כל קודש שהוא להשם לצדו בין מקדשי מזבח בין מקדשי צדק הצית עכ"ל . והנראה פשוט מלשוננו דגם הא דה"ה לשאר כל קודש שהוא להשם לצדו בין מקדשי מזבח בין מקדשי צדק הצית ג"כ צא מפי השמועה . ולפ"ז נחישבה קוש' החוספ' הנ"ל . דודאי עיקר אזהרה מעילה בקודש בין מקדשי מזבח בין מקדשי צדק הצית למדנו מפי השמועה מקרא דלא תוכל וגו' ונדריך זה עולה כמ"ש הרמ"בם הנ"ל . ולא אילתרכא צג"ש דחטא חטא מתרומה . אלא ללמד על פרטי דיני מעילה . כגון למעט קדשי עכ"ס דלא מועלין בהן ולמעט מחובר צמעילה . ולהביא להזיד צמעילה מינה לרבי . ובה קרו כל קוש' החוספ' שהקשו . הנה הראיתך עעמו

וכן אוכל עולה צין צפנים צין צמוץ לאו וכן
אוכל קדשים קלים קודם זריקה וכן צכורים
קודם הנסה צעזרה לאוין וכס כולים צאים
צמדשו של ר"ס דקאמר (כריתות דף ה')

קרא להוכיח אלו האסורים מדין ק"ו אמר אלא קרא יתירא הוא מכדי כחיצ ואכלת לפני ה'
אלהיך צמקום וגו' לכתוב רחמנא לא חוכל לאכלס מיהדר מפרש צהו רחמנא למה לי אלא
ליחודי להו לאוי לכל חד וחד . הנה שמן ההכרח הולכנו לפרש כי זהו פשוטו של מקרא זה שאם
לא

מרגניתא טבא

חימא דלוקין על אכילתן בעוממא בכל מקום כמשמעות פשטא דקרא דלא צירפתי ממנו בעמא דמשמע בכל
מקום ואפי' בשעריך לאגמורין דאינו חייב אלא בירושלים מיתורא דבשעריך ודו"ק היעב : ובא ר' שמעון
להכריח דרשטו דע"כ היבט בשעריך לא קאי אלא אמעשר דגנך ומירושך וילהריך ולא אצכרות בקרך
ולאנך ולא אחינך ולא קאי אחינך אלא תיבות לא חוכל לאכול ולא תיבט בשעריך וה"ק מאי בא ללמדנו
ותרומת ירך אם לאוכלס חוץ לחומה ר"ל דאפי' נמי לחוץ לחומה כדמשמעו' פשטא דקרא וע"ז קאמר דמסתבר
לומר דלא קאי בשעריך אלא אמעשר ולא אצכרות דע"כ לצכורו' לא אילערך לאגמורין להזהיר שלא לאוכלן
חוץ לחומה דאפי' מק"ו דמעשר הקל ולא מסתבר לאוקמא בלאוי יתירי וכמ"ס התוספ' . ולשיע' זו ניחא
טפי מלשיע' התוספ' . דעל שיטות התוספ' קש' קו' מהר"ש וז"ל בא"ד . דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן
בלאוי יתירי ק"ק דלא שייך הכא לומר דאחא ללאו יתירא באוכל חוץ לחומה כיון דאין עונשין מן הדין
וכו' עכ"ל אמנם לשיטה זו ניחא דאי הוה מוקמינן בשעריך אצכורו' ואינך להזהיר נמי אחוץ לחומה א"כ
הוה כל אחד וא' לאו שבכללות ואין לוקין עליו . א"כ אין צברא לאוקמא בלאוי יתירא כיון דאין לוקין
עליו ודוק :

אלא

ע"כ דבשעריך לא קאי אלא אמעשר ולא אצכורו' ולא אחי' ותרומת ירך אלא לאוכל צכורו' עד
שלא קרא עליהן ולא לאוכל חוץ לחומה ולוקין עליו דהשתא לא הוה ותרומת ירך ולוקין עליו .
והיינו דקאמר ר' שמעון הא לא בא הכתוב אלא לאוכל צכורו' עד שלא קרא עליהם . ר"ל ולא נמי לחוץ
לחומה וא"כ לא הוה לאו שבכללות ולוקה עליו ודוק .

וכן

הפירוש ובכורו' זה הכור א' ר"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכל חוץ לחומה ק"ו אמעשר הקל ככ"ל
ואי לאוכל לפני זריקת דמים ר"ל דלעולם בשעריך קאי אצכור ואם אינו ענין לחוץ לחומה דאפי'
בק"ו אמעשר חנוה ענין לאוכל צכור לפני זריקת דמי' כמו שפרש"י בר"ה ה"ג מיהדר פרושי בכל חד למה
לי"ש מליחודי לאוי לכל חד וחד כאלו חזר וכחצ בכל א' לאו דחוץ לחומה וכיון דאינו ענין לו תנהו ענין לדבר אחר
וכו' עכ"ל ע"ש ומסיק דגם לפני זריקה צכור אחי' בק"ו מתורה ובלאוי יתירא לא מוקמינ' ככ"ל וע"כ
בשעריך לא קאי אצכור לאסור לפני זריקה ולא בא הכתוב דובכורו' אלא לאוכל צכור אחר זריקת דמים
לחור ולא הו' לאו שבכללות ולוקה עליו ככ"ל : וכן צכולן על דרך זה ודוק העיב :

ואע"ג שכתב הרמ"בם במלות ל"ה קמ"ד וז"ל הנה כבר התבאר לך שזה הלוא כולל ב' הזהרת
הזהרת הזר שאוכל חמים . והזהרת הכהן חוץ לירושלים וכו' והיינו לפי המסקנא דמסיק הש"ס
בשמעתינן אלא קרא יתירא הוא מכדי וכו' כמו שכתב באר הטיב לקמן ופריך והא אין מזהירין מן הדין
דהמקשה סבר כפשוטה דהא דמוקי ר"ש כל חד וחד לאיסור לאו מפי הקבלה אמר : אלא דיליף מדלא
אילערך לאיסורו' ישנים דאחז בק"ו . וע"ז פריך והא אין מזהירין מן הדין כפרש"י . ומשני דר"ש לא
מפיק אסור' מכא יתירי דקראי' . אלא מפי הקבלה למשה מסיני מפי הגבורה ולא יליף בק"ו אלא לגלויי
דהאיסורו' ישנים ידעינן מק"ו וא"כ לא מסתבר לאוקמא בשעריך אכל חדא וחדא כמשמעו' פשטא דקרא ולא
הוה כל חד וחד לאו שבכללות ודוק הטיב :

ופריך

מרבא . ומשני דרבא חמש איסורין קאמר . והדר פרי' והא חנן חנן אילו הן הלוקין ומקדשי'
קלים חוץ לחומה פריך כמו שפירשו התוספ' . וע"ז משני אלא קראי יתירא הוא מכדי כתיב
והבאת שם ואכלת לפני ה' אלהיך צמקום וגומר וכולהו דהאי קרא כתיב לכתוב רחמנא לא חוכל לאוכלס
דהרי ע"כ אחר דהדר ופרט לכולהו בלא תעשה דלא חוכל בשעריך . וכל א' וא' המפורש בעשה
דוהבאת שם אחי לאיסור חדש דהרי עשה מייסין בק"ו כמ"ס רש"י בסוף פרק קמא דחגיגה בר"ה לבתו
מאנוסתו וז"ל רש"י בא"ד הנ"ל דיני ממונות ומ"ע והלכות עבודה ופסולי קדשים אמה למד בק"ו אבל לא
אזהרו' ועונשים וכו' ע"ש . וכיון שכן לכתוב רחמנא לא חוכל לאכלס אחר והבאת שם והוה לי' לפרש
למשה מפי הגבורה דכל א' וא' מהמפורשים בעשה דוהבאת שם אחי לאיסור חדש כמו שפי' למשה בסיני
מפי הגבורה דכל א"ו מהפרטים בלא תעשה דלא חוכל בשעריך אחי לאיסור חדש . כיון דגם
השתא לפי האמת דהדר פרט כל א' וא' בלא תעשה דלא חוכל . כל א' וא' המופרט בעשה דוהבאת אחי
לאיסור חדש מאחר דמייסין עשה בק"ו ככ"ל מיהדר ומיפרט שהוא בלא תעשה דלא חוכל בשעריך
למה לי . אלא ליחודי לאו לכל א' וא' וכמו שפיר' ר"י בתוספ' הנ"ל וז"ל ור"י מפרש ליחודי לאו לכל חד
וחד דאפי' היחוד לגלויי לן דעל כל איסורין שאנו שומעין צכולס מקלים וחמורין הללו שבכולן יש בהן חיוב
מלקות . ולפ"ז לוקה חמש דקאמר רבא חמש ממש עכ"ל . אלא דאי לאו דאשמעינן ר"ש דכלל יסורא אין
כל א' וא' לאו שבכללי' לא הייתי מוקים היחוד דאפי' לגלויי לן דעל כל איסורים שאנו שומעין צכולס
מקלים וחמורים שבכולן יש חיוב מלקות . אלא הייפי מוקים היחוד על כל איסור חדש דלא להוי לאו
שבכללי' ר"ל דהייתי אומר דלכך כתב רחמנא היחוד כי היכי דלהוי בכל פרט ופרט כמו שני לאוין אחד
אחוץ לחומה כמשמעו' פשטא דקרא דבשעריך וא' לאיסור החדש וכדי דלא להוי כל פרט ופרט לאו שבכללי'
ככ"ל

נקטוה"ה לכל הלכות שבת ונקט מלאכות מחשבת היינו משום דמלאכת מחשבת הוא יותר מקרא מוטע שאינו נלמד אלא מהקישא דשבת למלאכת המשכן וזה ר"ל הא דאין מיתא ב"ד ד"ש נלמד מיתורא דקרא שהוא יותר מקרא בערך הדיקא ודוק :

שוב כתב הרמב"ן ג' ומנה אכילת חטאת ואשם חוץ לקלעים לאו . כו' למה לי ליחודי לאוי לכל חד עכ"ל . והנה רגע אדבר דע"כ איני משיג עליו מדמנה כל א' וא' מכל הני ללאו בפני עלמו והנה כלולים בלאו א' ולדעת הרמב"ם הוא לאו שבכללי מאחר שכולם עטופו' על לאו אחד ואי משום דהדר ומיפרט דהו"ש"מ ליחודי לאוי אחי הנה זה נלמד מדרשת ר"ש ולא ה"ל למנות כל א' וא' בפני עלמו . דלסדרת הרמב"ם כל מה שבא ממדרש חכמים אינו ראוי למנות . דא"כ תקשי למה אינו משיג עליו ממה שמנה אוכל מעשר דגן וחירוש ויזהר חוץ לחומה כל אחד חומר ללאו בפ"ע וגם למה אינו משיג עליו ממה שמנה אוכל לחם קלי וכרמל קודם לעומר כל א' ללאו בפני עלמו ולא יחדוהו בהם לאו לכל א' וא' אלא מיתורא דקראי והוא דרשת חז"ל : א"ו דאין מזה קוש' משום דגופי האיסקורי' מצוה"ים בקרא אלא שכלולים בלאו אחד אע"ג דלא יחדוהו חכמים לאו לכל א' אלא מיתורא דקרא ראוי למנותם במנין המלות כל א' וא' ללאו בפני עלמו דלא הוה אלא גלוי מילתא בעלמא וכמו שכתבו נושאי כלי הרמב"ם כמה פעמים בכיולא בזה . אמנם עיקר השגת הרמב"ן דגופי האיסקורי' הא דאסור לאכול חטאת ואשם חוץ לקלעים ואכילת עולה בין בחוץ בין בפנים וקדשים קלים קודם זריקה ובכורים קודם הנחה אינם מצוה"ים באיסקור לאו זה דלא אוכל לאכול בשעריך ואינם נלמדים גופי האיסקורים הנ"ל באיסקור לאו דלא אוכל לאכול בשעריך אלא מדרשת ר"ש מיתור' דהדר מיפרט למה לי וכיון דגופי האיסקורים אינם נלמדים אלא מיתורא דקרא שהוא מדרש ר"ש לא ה"ל להרמב"ם למנותם במנין המלות לשיטתו שכל מה שהיליאו חז"ל בא' מ"ג מדות ובכורים דברי סופרים קרי' להו ואינם מכניסם במנין המלות . זו היא השגתו והוא ברור :

אמנם כבר כתב הרמב"ם בפ' י"א מהלכות מעשה הקרבנות כי אלו המלות ר"ל הא דאוכל חטאת ואשם חוץ לקלעים וכו' שהוליאנו מזה הפסוק ר"ל דלא אוכל בשעריך וגו' מפי השמועה למדום וזה מורה ר"ל לשון הרמב"ם שכתב מפי השמועה למדום שבא זה בפירוש מקובל למשה בסיני וא"כ קרה מעליו חלונת הרמב"ן שכבר הוה מונה מה שבא בפ' מקובל בחיבות הכחובי' בחורה מפי הגבורה למשה בסיני בחוץ מנין המלות :

והנה ראיתי לבעל מגילת אסתר שכתב על הא דכתב הרמב"ם בפ' י"א מהלכות מעשה הקרבנות הנ"ל דאלו המלות שהוליאנו מזה הפסוק מפי השמועה למדום . וז"ל והנה אנכי לא ראיתי בשום אחד מהמקומות שהוזכרו אלו המלות שיאמרו עליהן כי מפי השמועה קבלו שזהו פסע הכתוב הזה של לא אוכל עכ"ל . והנני מראה לך מקום שהוליא רבינו הרמב"ם דהמלות האלו שהוליאנו מפסוק לא אוכל בשעריך מפי השמועה קבלו . והוא . במס' מכות (דף י"ז ע"ב) דפריך הסם על דרשת ר' שמעון הנ"ל וכי מזהירין מן הדין ופרש"י דקאמר אס לאכלו חוץ לחומה ק"ו ומעשר כו' ותו אס לפני זריקה ק"ו מתורה דלמא כולוהו חוץ לחומה אהו ודקאמר ק"ו אין יזהירין מן הדין ואין כאן אס אינו ענין . ומשני הש"ס איסקורא בעלמא . פרש"י הא דמיייתי בכולהו אזהרה בק"ו לאסור' בעלמא קאמר ולא למלקות עכ"ל . והדר פריך והאמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לר"ש לוקה חמש ומשני חמשה איסקורין הוו ופריך והא חנן חנן אלו הן הלוקי' אלא קרא יתירה הוא מכדי כתיב והבאת שם ואכלת לפני ה' אלהיך במקום וגו' לכתוב רחמנא לא אוכל לאוכלם מיהדר מיפרט דהו רחמנא למה לי אלא ליחודי להו לאוי לכל חדודת ועיין פרש"י שם . והנה התוספ' שם בד"ה איסקור בעלמא הקשו על פרש"י קוש' חזקות . ופירשו בזה שיטה חדשה דלא כפ' הקונטרס ע"ש . ונ"ל דרבינו הרמב"ם מילין בפרש"י משום קוש' התוספ' שקשה על פירוש . וגם מילין בפ' התוספ' משום דקש' ל"י על פירושם מאי קא משני הש"ס אלא קרא יתירה הוא מכדי כתיב וכו' לכתוב רחמנא לא אוכל לאוכלם וכו' דאי לא הוה כתיב אלא לא אוכל לאוכלם לא הייתי דורש דבר חדש דוראי אין בהן ייתור לוותר מה בא זה ללמדנו מק"ו דתורה שהרי אין במקרא אריכות יותר . משאם ה"י מפרש תורה לבדה וכן בזכור הא ליכא שום יתור אריכות לשון דהא כולוהו נפקא בחדא מלא אוכל לאוכלם כמו שהקשה משי"ח שם בחו' ד"ה איסקור בעלמא הנ"ל . לכן פירש הרמב"ם זכרוננו לברכה שבא בפ' מקובל למשה מפי הגבורה בסיני לכל איסקור חדש כמו שביאר בפ' י"א מהלכות מעשה הקרבנות ובה העלה הסוגי' כהוגן בלא שום גמגום . וא"ל אי ס"ד דכל איסקור חדש בא בפירוש מקובל א"כ מאי קאמר ר"ש ותרומת ידך אלו בזכורים מה בא זה ללמדנו אס לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר וכו' הא לא בא הכתוב אלא לאוכל בזכורים עד שלא קרא עליהן וכן בכולן דמשמע : הא דמכריח דבא הכתוב לאוכל בזכורים עד שלא קרא עליה' וכן כל איסקורי' החדשי' משו' דאיסקורי' הישנים אהו בק"ו ואי בא בפ' מקובל לא היה לריך להכריח מכא ק"ו . דאין אחר הקבלה כלום . דיש לפרש אע"ג דבא בפ' מקובל דתרומת ידך אלו בזכורי' להזהיר לאוכל בזכורים עד שלא קרא עליהם וכן נדבותיך דבא בפ' מקובל להזהיר לאוכל בתורה ושלמים לפני זריקה וכן כולם אכתי יש לפרש נמי מפשט' דקרא דלא אוכל לאכול בשעריך מעשר דגן ובכורות בקרך ולחנך וגו' דאחי להזהיר נמי לאוכל כולן חוץ לחומה כמשמעות בשעריך ולפ"ז אילו היינו אומרים כן א"כ אזהרות תרומת ידך אחי להזהר על שני דברים על חוץ לחומה ממשמעות פשט' דקרא ועל אוכל מהן עד שלא קרא עליהן מקבלת משה מפי הגבורה וכן כולן וא"כ הוה כל א' ואחד לאו שבכללות שכולל ב' איסקורים ואפי' למ"ד דעל לאו שבכללות חדא מיהת לקי היינו לאו הפורט דברים רבים כגון כל שאור וכל דבש לא תקטירו לא יבא עמוני ומואבי וכן אל תאכל ממנו נא ובשל מבוסל לשיטת רבינו הרמב"ם . אצל הללו הכולל דברים רבים אין ענינם ואיסקורין שוה והכתוב אסורם כולם בלאו א' ושם אחד ולא פרט האיסקורים בפ' לכ"ע אין לוקין עליו אפי' חדא . וכמו שביאר הרמב"ן בשורש השני . והנה אס היינו אומרים דתרומת ידך אחי ממשמעו' פשטא דקרא לאוכל בזכורים חוץ לחומה ומקבלה לאוכל בזכורים עד שלא קרא עליהן א"כ נאסרו שני איסקורין בשם אחד לא אוכל לאכול בשעריך תרומת ידך ולא נפרעו האיסקורין והוה לאו שבכללי' שאין לוקין עליו אפי' חדא ודוק היטב :

א"נ דקאי סיבה בשעריך גם אחינך אמנם לא אחי' לאגמורין דאיכא לאו באוכלן חוץ לחומה אלא דאחי לאגמורין דאינו חייב באוכלן בעומאה אלא בירושלים ועיין בפירושו במשניות ע' אלו הן הלוקין במשנת האוכל בזכורי' . והשתא לא הוה לאו שכללות דהרי בשעריך לא אחי' ללאו אלא אחי' למעט דלא

שמפורש בסקצלי רק אח צניהם לא המית ככתוב
 בתורה משה לא יומחו אצות על צנים • ב וצמלות
 ש"ג מנה לאו (ב) שאין מיתת צית דין דומה
 שנת ויהי צאה מדין ריבוי ממה שאמרו בגמרא
 סנהדרין צפ"א דיני ממונות (דף ל"ה ע"ג)
 הנא מושבות קא קשיא ליה (ג) ועיקר הכחוש
 הצערה לחלק ילאת ולא הוזכר בגמרא צאלו שהן
 תורה אצל חפסן מן הסתם צאל תורה ג (ד)
 ג ומנה אכילת מטאת ואשם חוץ לקלעים לאו
 וכן

אכן קשיא לי צזה הפסוק של לא יומחו אצות על צנים
 שפשוטו הוא צעדות שכן אמר שם ת"ר לא יומחו אצות על צנים מה ת"ל חי ללמד שלא
 יומחו אצות צעון צנים וצנים לא יומחו על אצות צעדות אצות • וציצמות פרק הערל (דף
 ע"ט) מקשי סתמא דגמ' על דוד שמסר צני שאלו להריגה על עון אציהם והא כתיב לא
 יומחו אצות על צנים וגו' שנראה מכאן שפשוט הפסוק הוא כמשמעו וא"כ מה זה שאמר שם
 צפ"ז זה צור' מה ת"ל חי ללמד וכו' והלא פשוטו דקרא על כך הוא ויהי לעצור עליו
 צללו ועשה וכן נראה ג"כ מדרזרי הימים כי פשוטו כמשמעו ולפי דעתי כי כשאמרו בגמרא
 מה ת"ל וכו' רלוס הוא חי ללמד צלצד שלא יומחו אצות צעון צנים הרי כבר נאמר איש
 צמטאו יומחו לפי שדומק הוא לומר שהכל יהיה מ יעה אחת והוכפל כלוי צה לעצור
 עליה צללו ועשה אצל אין כונתם שלא יהיה לו פשט אחר זולתי זה של עדות ומה שאמר
 עוד שמנה לאו (ב) שאין מיתת צ"ד דומה שנת ויהי צאה מדין רבוי כבר כתבתי למעלה
 מה נקרא רבוי ומאחר שזהו פשטי דקרא ממש צדין הי' למותו וכן נראה מפ' חי דיני
 ממונות (דף ל"ה ע"ג) ומפ"ק דיצמות (דף ו' ע"ג) כי זהו פשוטו של פסוק שכן אמר
 שם מושבות מה ת"ל מכדי שנת מוצת הגוף היא וחוצת הגוף נוכחת צין צארץ צין צחולס
 לארץ מושבות דכתב רחמנא למה לי משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפי שנאמר כי
 יהיה צאיש מטא משפט מוח והומת שומע חני צין צחול צין צשנת והא חני מקיים ונחלליה
 מוח יומת צשאר מלאכות חוץ ממיתות צ"ד או אינו אלא חפ"י מיתת צ"ד ומה חני מקיים
 והומת צחול אצל לא צשנת או אינו אלא חפ"י צשנת ת"ל לא תצערו אש צכל מושבותיכם
 ולהלן הוא לומר והיו לכם לחוקת משפט לדורותיכם צכל מושבותיכם מה מושבות האומר
 להלן צ"ד אף מושבות האומר כאן צ"ד ואמר רחמנא לא תצערו אש צכל מושבותיכם • הנה
 מכאן נראה שהם חקרו על פשוטה של זאת התיצה והוכרחו לומר כי זהו פשיטא • ומה
 שאמר עוד (ג) כי עיקר הכחוש הצערה לחלק ילאתה כ"ל שאין מכאן קשיא כלל על הרצ
 שאף אם ילאת לחלק על זה לא יגרע מהיות צאותו פסוק אשר ילא לחלק איזה פשט שהרי
 גם כאן כשדרשונו לחלק אמרו מה הצערה היא חצ מלאכה אחת וחייב עליה אף כל וכו'
 א"כ צזה הפסוק יש איזה פשט שהוא הצערה • ואין לומר שהדין הזה משריפת צ"ד צשנת
 יהיה כלמד צמדת דצר שהיה צכלל וילא מן הכלל ללמד וכו' וא"כ לא יצא צמסצון שהיא אחת
 מ"ג נדות כי זה הוא דוקא צהיותינו למדים הדין ממה שלמד על הכלל כאן למדנו הדין
 הזה מפשט הפסוק אשר ילא מן הכלל ולא ממה שלמד על הכלל • ומה שאמר כי הרצ מנה
 מלות קמ"ה (ד) אסור אכילת מטאת ואשם חוץ לעזרה וצמלות קמ"ו מנה אזהרה לא כל עול' צשום
 מקום וצמלות קמ"ז מנה אסור אכילת קדשים קלים קודם זריקה וצמלות קמ"ט מנה אזהרה
 לכהנים שלא יאכלו הצבורים קודם הנחה צעזרה וכל אלו צאו ממדרשו של ר"ש צפ"ז אלו הן

שוב כתב הרמב"ם ב וצמלות ש"ג מנה לאו שאין מיתת צ"ד כו' הנא מושבות קא קשיא ליה וכו' • מה
 שנראה צזה הוא • דכבר הבאתי מתני' דחגיגה הלכות שבת וכו' הרי הם כהררים החלום צשערה
 שהן מקרא מועד והלכות מרובות הדינין והעבודות וכו' הן הן גופי תורה • ומסיק הש"ס הן והן גופי תורה
 ר"ל דגם הלכות שבת גופי תורה • הרי שהזכירו חז"ל שהלכות שבת חפ"י שכלמד ממקרא מועד הנה גופי
 תורה וכך מקום שהזכירו גופי תורה כבר הורנו הרמב"ם שמורה שצא בקבלה למה צסיני מפי הגבורה צפ"י
 הכתוב וזה ראוי למנות צמנין העולות כאשר כבר נתבאר • והנה הא דמיתת צ"ד אינו ד"ש הוא מהלכות
 שבת • ואע"ג דמפרש בגמ' הלכות שבת מאי ניהו מלאכת מחשבת אסרה תורה ולא כתיב • י"ל דחדא מייביהו
 נקט

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ם

מחזירו ועד השתא דכוס חמרינן דרבי שמעון
גמר מרביה דנתינת הענקא נדרש לג"ש הוה
פרכין גזרה שוה מנא לי' דגמרי מנתינה דערכין
בגמר מנתינה דעצד משום הכי אלטרין לתרומי
ג"ש דרבי שמעון לאו ג"ש דנתינה גמור חלל
דמיכה כתיב צעזד כי ימוך וכתיב צערכין ואם
מך הוא עכ"ל . הכה שדעת רס"י הוא שנאמר
למשה צמיני צאיזה תיצה תלמוד הג"ש חזל לא
נאמר לו מאיזה מקום ילמד וצעל הליכות עולם
כתב צעזד ד' פ' ה' כי הגזרות שוות הם משני
המינים שזכרנו וז"ל ועתה דע והצין שרשו של
דבר דכל ג"ש נמסרו למשה מסיני סתם ומסרן
הכתוב לחכמים איזו ג"ש נדון חלל שלא נמסרו
צדוק פעמים נמסרו המקומות לצד כלומר פלוני
ילמד מפלו' ונשארו תיצות הג"ש לחכמים לדון
איזו הן כגון הכ' דפ' חלו נערו (דף ל"ח)
גבי חונק ומפתח דילפי אהדרי בג"ש דאשר לא
חורשה ומקשה ואימא בתולה לג"ש משמע שקצלו
מרצם דחונק ומפתח למדין זה מזה לג"ש חזל
לא קצלו מאיזו תיצה ולכך חוזר בגמרא לידע
ולעמוד על התיצות המופנות לג"ש הדין ופעמים
נאמרו התיצות סתם מלה פלונית תלמוד ממלה
פלונית כגון טומאתו טומאתו לג"ש צ"ק דשצוועת
ולא נמסרו המקומות והחכמים מצקשו מנוח לתיצות
אשר ייטב להם לדורשם זהם זהו העיקר שעליו
סובבת כל הג"ש שבגמרא עד כאן לשונו :

נראה רי כי מה שאמר הרמב"ם שהרצ
מנה לאו (א) צקצלו עדות
הקרוצים קלחם על קלחם ולא צא חלל מרצוי
זה אינו כי רצוי נקרא אחין וגמין או ואלו נוספת
חמם חלי פסוק או שלישי או חפ"י תיצה אחת
זולת אחין וגמין לא נקרא רצוי ואף אם הייתי
מודה שזה נקרא רצוי מ"מ כבר השריש בשורש
השני כי כל דבר הנלמד צ"ג מדות ואמרו צו
החכמים כי הוא גוף חורה שראוי למנותו וצזה
צא הפ"י המקוצל וממשה שזה פירושו שכן כתב
הרצ צסמ"ק שלו צאותו הללו וכן כתב ג"כ
צחצורו הגדול צפרק י"ג מהלכות עדות וז"ל
הקרוצים פסולים לעדות מן התורה שנאמר
לא יומתו אצות על צנים מפי השמועה למדו
שצכלל לאו זה לא יומתו אצות על פי צנים
ולא צנים ע"פ אצות וה"ה לשאר צנים עכ"ל :

ואני חוזר א עוד ללוח על דברי הרב שכמ'
דברים צגמ' למדו אותם צמדות
האלו שהתור' נדרשת צכן וכיוצאם צכולם שהם
חורה שלימ' והרצ מנה מלות רפ"ז לאו (א)
צעדות אצות על צנים והיא צלה מדין רצוי כמו
שנפוסה צפרק זה צורר (דף כ"ז ע"ג) וכן צנים
להדדי פסול שלהן מן התור' ורצו אותה מנה
שאמרו (שם כ"ח) אם כן ליכתוב רחמנ' אצות
על צן מאי צנים חפ"י צנים להדדי וכן צנים
לעלמא פסולין ופסולין נחשצ גוף חורה וכל אילו
מדרשות מן הרצויים עם היות פשטיה דקרא שלא
נהרגו אצות צעון צנים וצנים צעון אצות וכמו
שנפוסה

היה צקצלה חללם כי צפ' זה צורר (ד' כ"ז ע"ג)
ואל חשיצני מנה שכתב הרצ צחצורו
מרגניתא טבא

שוב כתב הרמב"ם וז"ל א ואני חוזר עוד ללוח על דברי הרב כו' והרצ מנה מלות רפ"ז לאו אצות על
צנים וכו' רק אח צניהם לא היתה ככתוב צחורה משה לא יומתו אצות על צנים עכ"ל כבר ישב
קושיה הללו לעיל צעוז טעם ודעת ע"ש וחמלא נחת :

זו לסקילי לפי שהי' הלשון הזה כמסתפק צריצוי
הזה להוליח ממנו האשה נסקילי שאלו צגתי ורצני
ישמעאל האני צת וצת מאי דריש צי' מיצעי ליי
לכדתאני אצוהו דרצני אצין וכו' לומר שזס לא
הי' לו מדרש אחר דדבר הי' אף רצני ישמעאל
סוקל אותה מדין ריצוי זה אע"פ שלא יתה
סקילה שלה מקובלת צידו וכן אמרו (שם ס"ז
ע"ג) צן עזאי אומר נכשפי' לא תחיה ונאמר
כל שוכב עם צהמה מית יומת סמכו ענין לו
לימרוך מה שוכב עם צהמה צסקילי אף מכשפי'
צסקיני' אל' רצני יהודה וכי מפני סמכו ענין
לו נוליד זו לסקילי ופירשו צגמרת נני שמתו
(דף כ"א ע"ג) רצני יהודה לא דריש סמוכים
כלו' שאין לו קבלה צמדרש המדה הזו
צתור' שכל הי' דורש אות' אלא צמשני'

תורה ולפיכך הוא חוקר חכמת אציו ומפותח אציו
יהודה מוליחה למכשפי' צסקילי נמדרש אחר מדבר שהיה צכלל וילא מן הכלל ללמד
לא ללמד על עצמו ילא אלא ללמד על הכלל כלו' ילא אחר אלא חוצ וידעוני צכלל
מכשפים היו להם ילאו לומר לך מה אלו צסקילי אף שאר מכשפים צסקילה וסם צגמרת
מי שמתו (דף כ"א) היו דנין שונדך אדם על המזון מדין ק"ו והיה להם זה מן התורה והקשו
עלי' ממאי דתנן צבעל קרי ועל המזון מצדך לאחריו ואינו מצדך לפניו תיזתא רלוס לומר שלפניו
הוא מדרצנן ואינו מהתורה אלא לאחריו והעלו דבר צתיזתא למי שדרשה צק"ו שאלו היה צק"ו
הזה עיקר הי' מצדך מה"ת אלא כל הכלל לחכמים צי"ג מדות תורה היא (ז) אצל יש עם המדות האלו
תנאים ותנאי צג"ס כמי שהזכרנו שאין אדם דן צג"ס מעצמו אצל אחר שלמדו אותה הרי הוא
כגוף תורה לכל דבר ותנאי הק"ו שאין עינשים צו לא מלקות ולא מיתת צ"ד והולדו צזה
מדרש מן הכתוב כמו שהוא מצוה צמס' מכוח (דף ה' ע"ג) אלתלא כן היו עונשין ומיתין צו
ומפורש אמרו צגמרת סנהדרין (דף ע"ג) אלא רודף אחר חצירו נהרגי ביתן להלילו צנפשו מכ"ל
מק"ו מנער' המאורס' הוא וכו' וכי עונשין מן הדין הקישא הוא דתנא דצי רצי כאשר יקים איש
על רעהו ורלוס נפש כן הדבר הזה וכי מה למדנו לרלוס מעתה כו' ועוד אמרו צשני של פסמים
(דף כ"ד) ומה מעשר הקל אמרה תורה ולא צערתי ממנו צטמא צשר קדש חמור לא כל שכן
לומר שהחובל קדש ס צטומא צשר לוקה וכי תימא אין מזהירים מן הדין הקישא הוא דכתיב לא
חובל לאחיל צשערך מעשר דגנך תירושך ויילסרך וגו' מאלו ומכילול צכן כלמוד שהסיקס אללס
כדבר מפירש ועונשין צו מלקית ומיתה מצלתי קבלה אחרת ועם כל זה יש צו תנאי שדבר הלמד
צסיקס אינו חוזר ומלמד צסיקס צמוקדשין אצל צכלל התורה למדין למד מלמד וכמו שהוא
מפורש צפרק איזוהו מקומן (דף ר' ע"ג) והוי יודע שזה אמרו שאין אדם דן גזירה שום
מעצמו (ח) אין כינתם לומר שכל גזירה שום מצוה אחרת להם מפני משה רצינו
חלמרו מלה פלונית צצפסוק פלוני ותשוו דין שניהם לענין פלוני אין הדבר כן שהרי מלינו אותם
חולקין תמיד צהרצ' מקומת צענין הזה כאותה ששנינו שאמרו צגמרת חולין (דף פ"ה) מ"ט דר"מ
צאותו ואת צנו גמר שמיטה משמוטי חין מה להלן שמיטה שאינה ראוייה שמה שמיטה אף כאן
שמיטה שאינה ראוייה שמה שמיטה ורצי שמועין מאי עעמי' גמר מן ועצום טצת והכן מה להלן
שמיטה הראוייה אף כאן שמיטה הראוי' והקשו ור"מ ליגמר מן ועצום טצת והכן דנין שמיטה
משמיטה ואין דנין שמיטה מן טצית' ושאלו לימר שאף זו גזירה שום היא אמרו מאי נפקא מינה
והא תנא דצי ר' ישמעאל וסצ הכהן וצא הכהן זו היא שיצה זו היא ציאה ומחרץ הני מילי היכא
דליכא דדמי ליי אצל היכא דליכא דדמי ליי מדדמי ליי ילפינן וכן הקשו על ר"ש ליגמר
משמוטי

מרגניתא שבא

לומר מה שוכב עם צהמה צסקילה אף מכשפה צסקילה וכן מפרק מי שמתו (דף כ"א) היו דנין שמצדך
על המזון מדין ק"ו וכו' כבר כפלתי כ"פ שאין מכל כיוולא צזה שום קוש' על הרמב"ם שמורה שכל דבר
סבא בא' מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ומריצוי דין תורה ממש יש להם ומלקין וממיתין ופוקלין על
ידם אלא שאין ראוי להכניסם במנין המלות כמו שהארבסי כ"פ ע"ש ודוק :

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

שער צטצ"ז שלמדוהו מרצוי את צטצ"ז
צמנין כי הם אמרו צו דאורייתא הוא : ומה
שאלו ח"ר יפה שיחת עצדי צתי חצות מתורתן של
צנים שפרשתו של אליעזר צטנים ושלשה מקומות היא אמורה והשרץ מגופי תורה ואין דמו
מטמא כצטרו אלא מריצוי המקרה וזה לכם הטמא זה וזה : וכן צטאר שלש עשרה מדות
כולן כמו שאלו שאלות של שבת ארצעים חסר אחת שכולם נלמדו צהיקס : ומשכן ואמרינן התם
מלאכת מחשבת אסרה חורב יא ומלינו להן מירש : צזה שהלעיג צו הרצ על צעל הכלכות
מן האתים אמרו צגמרא סוכה (דף ו') חלילין דאורייתא נינהו כי אחאי הלכתא לשערו הא
נמי דאורייתא הוא דכתיב ורחץ את צטרו את הטפל לצטרו ומאי ניהו צערו ומת' כי אחאי הלכתא
נרצו ולמעוטו למקפיד ולצטו מקפיד כלומר שפירש' הכלכה למשה צסיני ענין החליל' שנתרצ'
צכתוב מכיח' והנה אומרים על זה שח' דאורייתא וצגמרא סוכה דרין (דף נ"א ע"ב) שנו
יב ח"ל רצי עקיבא ישמעאל אחי צתוצת חני דורש ח"ל וכי מפני שאלה דורש צת וצת נוליא

מרגניתא טבא

שוב כתב הרמב"ן וז"ל מ' ובלשון הזה אמרו עוד צמדרש רבה דבראשית ח"ר יפה שיחתן של עצדי חצות
וכו' וזה לכם הטמא כו' עכ"ל ותמהני מאי קא קשי' ל' הא כבר כתב הרמב"ם דכל מקום שהזכירו
חכמינו הם עלמס שהוא מגופי התורה הוא מורה שזה בא צפי' : מקובל למשה מסיני וזה ראוי לקרות דבר
תורה כמ"ס לעיל : ואם כוונת הרמב"ן בהשגתו דלא משמע ל' שתיבות דמגופי התורה מוסב על דם השרץ
אלא מוסב על השרץ ודם השרץ אחי מריצוי המקרה בלא קבלה ואכתי מכריח שהוא דאורייתא מאי דאמר ר'
יפה שיחתן של עצדי חצות דאי דם השרץ דרבנן ולא דאורייתא אין ראיה דיפה שיחתן דהרי התורה לא דברה
כלל מדם השרץ כבר יתבאר שגם הרמב"ם מודה שכל דבר הנלמד מריצוי הוא דין תורה ממש אלא שאין להכניסם
במנין המלות כנזכר לעיל כמה פעמי' :

שוב כתב הרמב"ן וז"ל : וכן צטאר י"ג מדות כולן כמו שאלו שאלות של שבת מ' חסר אחת וכו'
מחשבת אסרה חורב עכ"ל מאי רא' מייחי הלל כבר כתבאר לעיל שרצו הרמב"ם כפל כ"פ שכתב
שהזכירו הם עלמס שהוא גופי התורה או דאורייתא שזה מורה שכל להם בקבלה צפי' מפי הגבורה צסיני
וראוי לקרות דבר תורה ומדאמרינן מלאכת מחשבת אסרה חורב הרי הם הזכירו עלמס שהוא דבר תורה
ושכל להם זה צפי' מקובל למשה צסיני : ועוד דבמס' חגיגה (דף יו"ד) תנן הלכות שבת חגיגות והמעיל'
הרי הם כהררים החלום צטערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות הדיני' והעבודות העהרות והטמאות
ועריות יש להן על מה שיקמכו והן הן גופי תורה ומפרש בגמ' מאי כהררים החלום צטערה מלאכות
מחשבת אסרה חורב ומלאכת מחשבת לא כתיב' : ופי' רש"י וזה רמז מועט דאלו מלאכת מחשבת צטערה לא
כתיב' אלא צמסכן הוא דכתיב' ולפי שסמך צפ' ויקהל פ' שבת לפי' משכן אנו למידין מלאכת מחשבת לשבת
עכ"ל : ועוד שם (דף י"ב ע"ב) הן הן גופי תורה פריך הש"ס הכי אין איך לא אלא אימא הן והן גופי
תורה הרי דגם הלכות שבת הזכירו הן עלמנן דהן גופי תורה כדמסיק הש"ס הן הן גופי תורה
וכבר כתב הרמב"ם דכל מקום שהזכירו בש"ס שהוא מגופי תורה מורה שכל להם פי' מקובל מפי
הגבורה למשה צסיני וזה רא' למנות : ולשיעור הרמב"ם לריך לפרש הא דפריך הש"ס הכי אין איך לא דקים
ל' לכתמא דחלמודא דכל הכי נמי גופי תורה הם שאלו כולם צפי' מקובל מפי משה ולכך פריך הכי אין
וחו לא : וע"ז משני דאין ה"כ דהן והן גופי תורה ודוק :

שוב כתב ומלינו להם מדרש צזה יא שהלעיג צו הרצ על צה"ג מן האתים אמרו צגמרא סוכה (דף י')
חלילין דאורייתא נינהו כי אחאי הלכתא לשערו הא נמי דאורייתא היא דכתיב ורחץ את צטרו את
הטפל לצטרו ומאי ניהו שערו : ומת' כי אחאי הלכתא לרוב' ולמעוטו למקפיד ולצטו מקפיד : כלומר
שפירשה הלכה למשה מסיני ענין החלילה שנתרצה צכתוב ממההיא : כבר כתבתי דגם הרמב"ם מודה היכא
שהזכירו חז"ל עלמס שהוא דאורייתא וזה מורה שכל צזה פי' מקובל למשה צסיני : שזה נקרא דבר תורה
ולכך לא כתב גבי כבוד אשת האב ובעל האם שהוא מדברי סופרים לפי שהזכירו הם עלמס דכבוד אשת האב
דאורייתא חע"ג דאחא מדרשא דאח דכל שהזכירו הם עלמס דדרשא זו דאורייתא מורה שכל להם זה צפי'
מקובל למשה מסיני וגבי כבוד אח הגדול כתיב שהוא מדברי סופרים משום דאחי מיתורא דוי"ו ולא הזכירו
הם עלמס שהוא דאורייתא : ולא הקשה על צעל הלכות אלא צמה שמה יראת החכמים דאחי' מדרשא דאח
ולא הזכירו הם עלמס שהוא דאורייתא כמ"ס לעיל : והנני מוסיף ביאור בקושי' תש"ס דמקשה על שערו הא
נמי דאורייתא רכתי' ורחץ את צטרו את הטפל לצטרו והיינו שערו הוא דכבר הבאתי לשון צעל מגילת אסתר דכל
דבר שקבל משה מסיני ויש לו רמז במקרא ר"ל שקבל פי' הרמז הוא צסיני לזה קורא דבר תורה וכל שקבל
הלכה למשה מסיני ואין לו רמז במקרא זה קורא הלכה למשה מסיני ודברי סופרים ר"ל קבלת סופרים ולא
דבר תורה שאין לו רמז בתורה ועיין לעיל שהבאתי גם לשון הרמב"ם צזה וכן כתב הרמב"ם הביא צעל מ"א
לשונו דהלכה למשה מסיני נקרא מה שאין לו רמז : ולפ"ז הכי קא קשי' ל' דהאיך קריית לחלילין הלכה
למשה מסיני ואפי' אי קאי אשערו כיון דבא צפי' מקובל מסיני ויש רמז בתורה את לרבות שערו אין ראוי
לקרותו הלכה למשה מסיני וע"ז משני דאחי לרובו ומקפיד עליו חולץ ושיעור זה לא נרמז בתורה חע"ג
דגוף חלילה נרמזת בתורה השיעור לא נרמז ולכך קאמר דשיעורין דחלילין הלכה למשה מסיני ולפ"ז לריך
לגרוס דאמר ר' ילחק דין תורה רובו ומקפיד עליו חולץ ולא דבר תורה ודוק העיב :

שוב הקשה יב מנסהדרין (דף נ"א ע"ב) ח"ל ר"ע ישמעאל אחי צתוצת חני דורש וכו' וכן מנסהדרין (דף
ס"ז ע"ב) בן עזאי אומר מכשפה לא תחי' ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת סמכו ענין לו
לומר

הרמב"ן שורש השני מגלת אסתר לב

הכח (ד' ה' ע"ג) (ה) אמרו צדיקו ר' על קנין האשה בחופ' שלא שנו אותה במשנה דקאמרת שלש חנן ארבע לא חנן דכתיבא בהדיא קחני ולא כתיבא בהדיא לא קחני שמע מינה שהכס' ושטר והציא' כולן חלל תנא דמתניתין כחוצין בהדיא הם שהמדרשים חללם בגזיר' שיה ויהיקש גופי תורה הם : וכן זו שאמרנו שאין קדושי שטר וציא' תופסין לשני במקום קדושי כס' דראשון דבר צרור הוא ואין בו בית מיוחד . ומכל מקום אע"פ שנתצור דבר זה פדיין אלו בלעז גדול עם כללו של הרב שעדיין יש לו פתחון פה לומר בשאר הדברים הלמדיון בהיקש שאין תורה מן הפתח ותהי' זו מן המפורשות בדבריה' שהן תורה אע"פ שלמד' בג"ש כמו שקידושי השטר חללו דאורי' אף על פי שלמדום בהיקש וילא' וכתה מה

שהם פירשו לנו כי זו היא כוונת התורה . ומה שאמר ג"כ כי צפ"ק דקדושין (ה) יקראו לקדושי כס' וקדושי שטר וקדושי ציאה מילתא דכתיבא בהדיא גם שהשמים למדו צי"ג מדות . הנה בכל זה מורה הרב אמנם על זה אין לנו להכניס את כלם צמנין המלות מאחר שאינם מפורשים בחור' וגם לא אמרו חכמים כולם צירור היותם דאורייתא וכלל שנתן ואמר כי (ו) הוא עיקר שרשי הגמרא שכל דבר הנלמד צי"ג מדות יהי' מן החור' הנה גם הרב מורה צה אמנם לא יצא צמנין רק אחת הדברים שהזכירו בהם חכמים שהם תורה או גו' תורה ולכן עומאת דם כשרץ יצא צמנין גם שלמדוהו מרצוי מפני שהזכירו זו שהוא מבוסי תורה . וכן חלילת שער

ילא' צשטר אף הוי' צשטר חלל אין זה עיקר חלל (ו) עיקר שרשי התלמוד שכל הנדרשין בתלמוד צא' מצי"ג מדות כולן דברי תורה וכן פירוש תורה שנאמר למשה צין שנאמר שקצלו אותן צפרו כגון שלמדנו מפי הגבור' דקדושין הן צכס' ושהם נרמזים בתורה מקיח' קיחה וצשטר ושהם נרמזים מוילא' והית' . וכן צשטר צחלצ' נאמר לו צסיני שאקור צאכילה וצכנא' צין גדי צחלצ' אמו צין שאר צהמה צחלצ' אחר ונאמר לו שהן צאין צכתוצ' מרצוי המקראות וצין שנאמרו לו הדברים פתח ונלעו לדרוש החור' צכללה צמדרשי שלש עשרה מדות . והסכימו החכמים צמדרש כל מלוא ואף על פי שצאו צמקומות אס' צכתוצ' כצד אמרו שהם מקשים ומחללים שם צפירוש . ואם יש מהם סתומות צמקראות צמקומות מועטים אינם נעלמים מלומדי הגמרא וצכצ' אמרו לעולם אל תהי' גזיר' שיה קלה צעיניך שהרי נותר וכו' וכן אמרו צצתו מארוסתו . וכן אמרו עוד שהרי הנסקלין הם גופי החור' ולא למדם הכתוב חלל צג"ש כולם כמו שאמורים וצגמרא כריתות (ד' ה) הרי הג"ש כחור' שלימי' ולא לענין פירוש מה שכתוב בחור' צלצד' חלל אף להציא דבר מחדש שאינו כתוב כגון צתו מארוסתו ושאר העריות הנלומדות צה כגון אס' חמותו ואם חמיו צת צנו וצת צתו ונאמרו לעולם על תהי' גזיר' שיה קלה צעיניך יורה שמזהירין על כל גזיר' שיה הנדרשת להם לא שאלה צלצד' הן עיקר כצד ח הלכו צן קורר ומורה מדין ג"ש צת ג"ש אמרו (ד' ע"א ע"ג) מלקות צצן קורר ומורה מנין כדרי' אצבו דא"ר אצבו למדו ויסרו מווסרו ויסרו מצן וצן מצן וגם הרב מרגניתא טבא

שוב מה שהקשה ר' משה שאמרו בקידושין דף ה' על קנין אשה בחופה שלא שנו אותה במשנה דקאמרת שלש חנן ארבע לא חנן כו' והיקש גופי תורה הם עכ"ל כצד יסבתי לעיל צדיאורי לתשובה שאלה שהשיב הרמ"ם ישוב נכון וגם הבאתי שם מ"ש בעל לחם משנה צישוב השגה זו של הרמ"ם . ודברי בעל מגילת אסתר צהללחו בעד הרמ"ם צם מהשגת הרמב"ן הזאת אינם מעלים ארוכה ואיני יודע מה הוא סח : **שוב** כתב הרמ"ם צן וז"ל וצכצ' אמרו לעולם אל תהא גז"ש קלה צעיניך שהרי נותר וכו' וכן אמרו צצתו מארוסתו כו' יורה שמזהירין על כל גז"ש הנדרשת להן לא שאלה צלצד' הן עיקר וכו' עכ"ל וכצד כתבתי שאדרבה מן הדא ראי' שאין עלי' תשובה לדברי רבינו הרמ"ם ככ"ל וא"ל דמ"ש ומאמרם לעולם אל תהא גז"ש קלה צעיניך יורה שמזהירין על כל גז"ש ר"ל כמו שצתו מארוסתו נזכרה מג"ש דהנה הנה אכתי תקשי מאי ראי' מנסקלין הלמדיו' בגז"ש לשלל תהא קלה שהרי שם לא נאמרה אזהרה שלהן מגז"ש . ואין לומר דגבי נסקלין קאמר אל תהא גז"ש קלה צעיניך שיה שיוכשין על כל גז"ש . דז"ל דאין זה נקרא עונשין מדין גז"ש כיון דצכל הנסקלין כתיב מות יומת חלל דלא ידעין צאיזה מיתה וילפינן מגז"ש צאיזה מיתה לא הוה חלל גילוי מלחא . וזה אפי' מק"ו ילפינן כדיליף הש"ס צסנהדרין דף כב ע"ב סייף גבי רולח צק"ו מעבד אע"ג דאין עונשין מ"ה . דשאני הא משום דעיקר מיתה כתיבא בתורה הא דילפינן צאיזה מיתה לא הוה חלל גילוי מילחא ודוק העיב . ולדברי הרמ"ם צם מתישב הכל שפיר ודוק : **שוב** כתב הרמ"ם צן וז"ל וצכצ' הלכו צן קורר ומורה מדין גז"ש כו' כדרי' אצבו כו' וגם הרב מורה וכו' עכ"ל . כצד כפלנו כמה פעמים שגם הרמב"ם ס"ל שגז"ש וכל שארי י"ג מדות וריבויין דין תורה ממש הן ולוקין ומעיתין וסוקלין עליהם . חלל שאין ראוי להכניסם צמנין המלות לפי שלא נאמרו צפי' למה חתי הגז"ש מפי הגבורה צסיני והניחו לחכמים לדרוש עפ"י הי"ג מדות שנאמרו צסיני ולכך נקראי' דברי סופרים ככ"ל ואין ראוי להכניס צמנין המלות חלל מה שנאמרה צפי' מפי הגבורה למשה צסיני שהג"ש או שארי י"ג מדות או רבויא חתי לאגמורין כך וכך שזה נקרא גופי תורה ככ"ל וזהלל רבינו לא מנה דין מלקות דצן קורר ומורה למלוא מיוחדת ודוק .

מגלת אסתר שורש שני הרמב"ן

כל' אישות כי היא צסקיל' וז"ל וצא' מג' דברים אלו האש' נקנית צכס' או צסטר או צציה צציה וצסטר מן החור' וצכס' מד"ס ולקוחים אלו הן הנקראים קדושין או ארוסין צכל מקום ואשה נקנית צאחת מג' דברים אלו היא הנקראת מקודשת או נאורסת וכיון נקנית האש' ונעשית מקודשת אע"פ שלא נצעל' ולא נכנס' לצית צעלה הרי היא אשה איש והצא עליה חוץ מצעלה חייב מיתת צ"ד ואם ראה לגרש' לריכ' גט עכ"ל הרי מצוה צככל אחת מהשלש דרכים שזכר היא צכקיל' ומה שאמר (ג) שלא הוקש' להם מנער' המאורס' דצסקיל' אלא למה שדח' רבי יוחנן ד. וה' אמינא עד דקדיש והדר צעיל אצל לרבי דגמר וצעל' לא קשיא כלל ולא לרבי יוחנן אחר שלמדנו צעולת צעל' נרא' לי שאין מכלן חסיד' על דבריו כלל דגם שלא הוקש' להם אלא על מה שדח' רבי יוחנן סוף סוף כשהוקש' להם השיבו דמשכחת לה צסטר ואם לא הי' אחת שמן החור' מתקדשת צסטר צלצד לא היו מתרלים כך וגם ז"ל שדעת כולי עלמ' הוא כך שאם לא כן היו מקשים עליו מהחולקי' נגד סברא זו ומה שאמר (ד) כי קדושי כסף מאכיל ארוסה צת ישראל צחרומה פשיטא שזהו גם כן דעת הרב כאשר צבר הורנו צעל זוהר הרקיע כי אמרו דרצון אין כונתו שיהי' תקנה או גזרה דרצון רק שהם צעיל' לפי שאין הכסף והצעיל' מוליאין כלל לפיכך הולך הכחוצ ללמד צעולת צעל לומר שהציה' קונה צפני עלמה והכסף למד מאליו דכי יקח איש אשה וצעלה קאמר רחמנא . וזו טעם צרור' הוא (ג) שלא הוקש' להם מנער' המאורס' דצסקיל' אלא למה שדח' ר' יוחנן הוה אמינא עד דקדיש והדר צעיל לומר היאך הי' זה עולה על דעתך כלל ולמה הולך לך מקרא אחר לומר שאינו כן אצל לרבי דגמר וצעלה לא קשיא כלל ולא לרבי יוחנן אחר שלמדנו צעילת צעל : (א) זה הס"י אי' שייך לס"י אי' שהציה' צמרגניתא עצה לעיל ד' ק' ע"צ) : ומכל מקום מי שלצו נוקפו צקידושי כסף יכול הוא לומר דמתחל' היו חוששים דילמא הכי קאמר רחמנא כי יקח וצעלה דקדיש והדר צעיל צאי זה דבר שחיי' צו קיחה או צכס' או צסטר או אפילו צצד אחר ואחר כך אמרו שהסטר גומר הוא ומכנים כשם שגומר ומוליא אצל קיחה אחרת אינה גומרת אלא קיחה אחרת עושה תחלה ליקוחין וציה' גומרת צהן ולא שנתפרש קיחה זו מההיא ועכשיו למדנו מצעולת צעל שאף ציה' צצדה קונה וכי יקח או צעלה קאמר רחמנא אלא שהקיש' הוא הסטר כשם שהוא מוליא כך הוא מכנים אצל קידושי כסף אין להם אלא בסמך הזה ודאין קיחה אלא צכס' שאינו צצד תורה וכל אלו שיצוין ה' ועוד שהרי הוא צסוגיא שאמר זו (שם דף י' ע"צ) צסמוע' של רבי יוחנן צן צג ורבי יהוד' צן צתירא מפורש (ד) דקידושי כסף מאכילין ארוס' צת ישראל לחרומ' ואם אינו קונה למה מאכיל וצפרק

ההוא

מרגניתא שבא

הצ"י צריש הלכות אישות צאופן שרבותיו של רש"י עומדי' ממש צשיעת רצונו הרמ"ם ופרשתי כוונת הצ"י שלא תקשה על פירושו מהא דקאמר הש"ס צריש כחוצות וצגיטין תינה דקדיש צכספא קידש צציה' מא"ל והדברים צרורים . ודברי צעל מגילת אסתר צהללתו צבד הרמ"ם צם צמה שהשיג הרמ"ם צן צתשובת שאלתו אינם מובנין שוב מה שהשיג הרמ"ם צן ק' וז"ל ועוד שהרי צסוגיא' שאמר זו צסמועה של ר' יוחנן צן צג צג בו' ואם אינו קונה למה מאכיל' וכו' כבר השיב צל מגילת אסתר יפה וז"ל ומה שאמר כי קידושי כסף מאכיל ארוסה צת ישראל צחרומה פשיטא שזהו ג"כ דעת הרב ר"ל הרמ"ם כאשר כבר הורנו צעל זוהר הרקיע כי אמרו דרצון אין כוונתו שיהי' תקנה או גזרה דרצון רק שהם פירשו לנו כי זו היא כוונת החורה עכ"ל ר"ל וכיון שלא צאה הקבלה צפי' צסיני מפי הגבורה יקרא ענפי החורה היולאים מהשרש' ואין להכניסם צמיני המלות ככ"ל :

שוב

כל' אישות כי היא צסקיל' וז"ל וצא' מג' דברים אלו האש' נקנית צכס' או צסטר או צציה צציה וצסטר מן החור' וצכס' מד"ס ולקוחים אלו הן הנקראים קדושין או ארוסין צכל מקום ואשה נקנית צאחת מג' דברים אלו היא הנקראת מקודשת או נאורסת וכיון נקנית האש' ונעשית מקודשת אע"פ שלא נצעל' ולא נכנס' לצית צעלה הרי היא אשה איש והצא עליה חוץ מצעלה חייב מיתת צ"ד ואם ראה לגרש' לריכ' גט עכ"ל הרי מצוה צככל אחת מהשלש דרכים שזכר היא צכקיל' ומה שאמר (ג) שלא הוקש' להם מנער' המאורס' דצסקיל' אלא למה שדח' רבי יוחנן ד. וה' אמינא עד דקדיש והדר צעיל אצל לרבי דגמר וצעל' לא קשיא כלל ולא לרבי יוחנן אחר שלמדנו צעולת צעל' נרא' לי שאין מכלן חסיד' על דבריו כלל דגם שלא הוקש' להם אלא על מה שדח' רבי יוחנן סוף סוף כשהוקש' להם השיבו דמשכחת לה צסטר ואם לא הי' אחת שמן החור' מתקדשת צסטר צלצד לא היו מתרלים כך וגם ז"ל שדעת כולי עלמ' הוא כך שאם לא כן היו מקשים עליו מהחולקי' נגד סברא זו ומה שאמר (ד) כי קדושי כסף מאכיל ארוסה צת ישראל צחרומה פשיטא שזהו גם כן דעת הרב כאשר צבר הורנו צעל זוהר הרקיע כי אמרו דרצון אין כונתו שיהי' תקנה או גזרה דרצון רק שהם צעיל' לפי שאין הכסף והצעיל' מוליאין כלל לפיכך הולך הכחוצ ללמד צעולת צעל לומר שהציה' קונה צפני עלמה והכסף למד מאליו דכי יקח איש אשה וצעלה קאמר רחמנא . וזו טעם צרור' הוא (ג) שלא הוקש' להם מנער' המאורס' דצסקיל' אלא למה שדח' ר' יוחנן הוה אמינא עד דקדיש והדר צעיל לומר היאך הי' זה עולה על דעתך כלל ולמה הולך לך מקרא אחר לומר שאינו כן אצל לרבי דגמר וצעלה לא קשיא כלל ולא לרבי יוחנן אחר שלמדנו צעילת צעל : (א) זה הס"י אי' שייך לס"י אי' שהציה' צמרגניתא עצה לעיל ד' ק' ע"צ) : ומכל מקום מי שלצו נוקפו צקידושי כסף יכול הוא לומר דמתחל' היו חוששים דילמא הכי קאמר רחמנא כי יקח וצעלה דקדיש והדר צעיל צאי זה דבר שחיי' צו קיחה או צכס' או צסטר או אפילו צצד אחר ואחר כך אמרו שהסטר גומר הוא ומכנים כשם שגומר ומוליא אצל קיחה אחרת אינה גומרת אלא קיחה אחרת עושה תחלה ליקוחין וציה' גומרת צהן ולא שנתפרש קיחה זו מההיא ועכשיו למדנו מצעולת צעל שאף ציה' צצדה קונה וכי יקח או צעלה קאמר רחמנא אלא שהקיש' הוא הסטר כשם שהוא מוליא כך הוא מכנים אצל קידושי כסף אין להם אלא בסמך הזה ודאין קיחה אלא צכס' שאינו צצד תורה וכל אלו שיצוין ה' ועוד שהרי הוא צסוגיא שאמר זו (שם דף י' ע"צ) צסמוע' של רבי יוחנן צן צג ורבי יהוד' צן צתירא מפורש (ד) דקידושי כסף מאכילין ארוס' צת ישראל לחרומ' ואם אינו קונה למה מאכיל וצפרק

הרמב"ן שורש השני מגלת אסתר לא

והמיר צו אחר שמיטה וקרא אסמכתא צעלמ' ואלא קרא למאי אחא כדחניא כסז לרבות הפסח לחליה כשהוא חומר אם כסז הוא מקריז להציא פסח שעצרה שנתו ושלמים הבאין נחמח פסח לכל מלות שלמים ורבות כן ולפי זה הראוי הוא שני' זהסך שכל דצר הנדרש צחלמוד צא' מכל י"ג מדות הוא מדאוריית' עד שנשמע אותם שיאמרו ש:וא אסמכתא :

שאע"פ שהוא סבור שהכסף מד"ס אינו מכלל תקנת חכמים אלא מדצרי תורה שצעל פה והוא דצר נאמר למשה ולא נכתב צפי' בתורה אלא שנאמר צג"ש ולזה נקרא ד"ס לדעתו ז"ל וכצר כתב הוא שאף הדצרים שנאמר בהם הלכה למשה מסיני נקראים ד"ס ומ"מ דינן ממש כדין תורה לגמרי וזה נרא' לי מנזאר מדצריו עכ"ל :

והנה ד ראינו לו לרצ שכתב צספ' נשים צתחלת הלכות אישות האש' נקנית צכסף או צשטר או צציאה צציא' וצשטר מן התור' וצכסף מדצרי סופרי' ומן הענין הזה שכתב צכאן ילא לו שאע"פ שמלא צגמ' (קדושין דף צ') צכסף מנ"ל ומייתי לה כי יקח אין קיסה אלא צכסף וכן הוא חומר נחתי כסף גשדה קח ממני גזר הרצ שהוא מן הדצרים הנדרשים צהקש שהם חללו מדצרי סופרי' וכצר מלחתי לו תשובת שאל' ששאלו ממנו ז"ל מפני מה אמרת קידושי ציא' ושטר דאורייתא וקידושי כסף דרצנן והא כללו ילפי' להו מן התורה צכסף מנ"ל גמר קיסה קיס'וכו': צלשון הזה השיצ' יש לי חיבור צענין מנין המלות ויש צו צתחלתו י"ד פרכים צכללות גדולות צענין עיקרי המלות לריך אדם לידע אותם ואחר כך יחזרר לו טעות כל מי שמנה המלות חיץ ממני מצעל הלכות ועד עכשיו וצאותן פרכים ציחתי שאין כל דצר שלמדו אותו צהקש או צג"ש או צמדה מ"ג מדות שהתור' נדרשת צכן דין תורה עד שיאמרו חכמי' צפירוש שהוא מן התור' והצחתי על זה ראיות ושם ציחתי שאפי' דצר שהוא הלכה למשה מסיני מדצרי סופרים קרינן ליה :

נראה לי צראשוני ל וסיף מעט ציחור צתשובת הרצ לאשר שאלוהו ממנו ואחרי כן אצא להליץ צעדו כתב צתשובתו (א) דמדאמר צגמרא משכחת לה ארוס' צחול' כגון שקדש' צשטר לכן פסק שהשטר מן התורה וזהו פירושו דמאחר שאמרו צגמ' כי ארוס' צחול' דכתב רחמנא משכחת לה צשטר ולא צא חללנו ספק אלא צענין קדושי כסף חי הוי עס ציאה או דילמא אפי' לחודיהו איכ אף שלמדו קדושי שטר צג"ש הוי ליה כמי שהזכירו החכמים צו היותו דאורייתא מאחר שכך אמרו צפי' צגמרא דארוס' דקרא היא צשטר ולכן פסק שהשטר הוא מן התור' ע"כ ומה שאמר הרמב"ן שיולא מדצריו (ב) שהתקדשת צכסף אינה צסקיל' הכל נמשך אחר טעותו שלא הצין דעת הרצ צלשון הזה של ד"ס וכצר כתבתי למעלה כונתו צזה הלשון אשר הסגנות צו יסיה ליתרון ואני תמה ממנו כי אף שלא הצין לשונו זה מן היאך אמר שלדעתו המתקדשת צכסף וזנח' לא תבא צסקיל' שהרי הרצ פי' דעתו צציחור צתחלת הלי

ואין שם דצר שהוא מן התור' אלא דצר שהוא מפורש בתורה כגון שפטנ' וכלאים ושצת ועריות או דצר שאמרו חכמים צפירוש שהוא מן התור' וכן כמו שלשה וארצע' דצרים צלצד וצאותי ספר ציחתי הכל : וכאן יש לשאול צודאי ולומר לו הצעיל' ודאי מן התור' שפרי לא למדו צמד' משלש עשר' מדות (קדושין דף ע' ע"ב) אלא וצעל' מלמד שנקנית צציא' אלא הכסף והשטר צהקש למדו אותן למה אמרת שהשטר מן התורה והכסף מדצריהם : והתשובה על זה שודאי כן הייתי חומר שהכסף והשטר מדצריהם הואיל ומן כדין צאו לולי הא (א) דאוריין צהדיא (שם) צענין נערה המאורס' צסקיל' היכי משכחת לה פי' מדאמר קרא נערה המאורסה צחולה שמע מינה ודאי שיש מאורס' מן התור' צלא ציאה וכמה שקלו וטרו צסוף המיתר' חמר רצ נחמן צר ילחק משכחת לה כגון שקדש' צשטר הואיל וגומר ומוציא גומר ומכנים ש"מ שלדצרי הכל השטר גומר ומכנים ועל זה סמכתי ופסקתי שהשטר מן התור' אלו דצרי הרצ ויולא מדצריו (ב) שהמתקדשת צכסף אינה צסקילה שאין גומר צה אלא שטר וראוי לומר לדעתו שקדושי שטר חופסין צה וצתחלה יש לפרש השיטה הזו והיא פשוטה וצדורה דקאמר צציאה מנא לן אמר רבי אבהו אמ"ר יוחנן צעולת צעל מלמד שנעש' לה צעל על ידי צעילה אמר ל' רבי זירא לרבי אבהו כעורה זו ששנה רבי וצעלה מלמד שנקנית צציאה חי מהם הוי אמינא עד דקדיש והדר צעיל קמ"ל כלומר כיון דכתיב כי יקח איש אשה וצעלי ואין קיסה אלא צכסף

והנה ד ראינו לו לרצ שכתב צספ' נשים צתחלת הלכות אישות האש' נקנית צכסף או צשטר או צציאה צציא' וצשטר מן התור' וצכסף מדצרי סופרי' ומן הענין הזה שכתב צכאן ילא לו שאע"פ שמלא צגמ' (קדושין דף צ') צכסף מנ"ל ומייתי לה כי יקח אין קיסה אלא צכסף וכן הוא חומר נחתי כסף גשדה קח ממני גזר הרצ שהוא מן הדצרים הנדרשים צהקש שהם חללו מדצרי סופרי' וכצר מלחתי לו תשובת שאל' ששאלו ממנו ז"ל מפני מה אמרת קידושי ציא' ושטר דאורייתא וקידושי כסף דרצנן והא כללו ילפי' להו מן התורה צכסף מנ"ל גמר קיסה קיס'וכו': צלשון הזה השיצ' יש לי חיבור צענין מנין המלות ויש צו צתחלתו י"ד פרכים צכללות גדולות צענין עיקרי המלות לריך אדם לידע אותם ואחר כך יחזרר לו טעות כל מי שמנה המלות חיץ ממני מצעל הלכות ועד עכשיו וצאותן פרכים ציחתי שאין כל דצר שלמדו אותו צהקש או צג"ש או צמדה מ"ג מדות שהתור' נדרשת צכן דין תורה עד שיאמרו חכמי' צפירוש שהוא מן התור' והצחתי על זה ראיות ושם ציחתי שאפי' דצר שהוא הלכה למשה מסיני מדצרי סופרים קרינן ליה :

מרגניתא שבא ובן כתב זוהר הרקיע הוא הר"ש שצן וצעל מגילת אסתר והמגיד משנה והצ"י וכל האחרונים : **שוב** כתב הרמב"ן ד"ל והנה ראינו לו לרצ שכתב צספר נשים צתחלת הלכות אישות האשה נקנית וכו' והציא תשובת שאלה לרבינו. והשיב עליו. כצר ציחתי לעיל העיב שיטת רבינו צציחור נכון וכן סברת רבותיו של רש"י ויפה כח רבינו מנח רבותיו של רש"י לפי הבנת רש"י בספרת רבותיו. אמנם כצר הסכי' הרב

ובן כתב זוהר הרקיע הוא הר"ש שצן וצעל מגילת אסתר והמגיד משנה והצ"י וכל האחרונים : **שוב** כתב הרמב"ן ד"ל והנה ראינו לו לרצ שכתב צספר נשים צתחלת הלכות אישות האשה נקנית וכו' והציא תשובת שאלה לרבינו. והשיב עליו. כצר ציחתי לעיל העיב שיטת רבינו צציחור נכון וכן סברת רבותיו של רש"י ויפה כח רבינו מנח רבותיו של רש"י לפי הבנת רש"י בספרת רבותיו. אמנם כצר הסכי' הרב

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

הטומאות דרצנן כגון ע"א ומשמשי וכיולא
 צהן חיוצ כרת חצל היא כשאר חצות דאורייתא
 לענין זה חלל שקראו דרצנן לפי שלא צאה
 צפירות צתורה חלל ומהדות שהתורה נדרשת
 צהן - מ"מ דין תורה היא וכו' שקדושי כסף
 נקרא מד"ס מפני שצאו מהקט קיסה קיסה
 משדה עפרון ועם כל זה כתב שהם דין תורה
 והצא על חטה שנתקדשה בכסף הוא צמיחה
 ואילו היו מדרצנן לא היו דנין אותו צמיחה כן
 הוא כל דבר הלמד מהמדות חלל רז"ל דין
 חורה חע"פ שהוא קורא אותם מד"ס וכן צפי'
 המשנה צפי' י"ז וצמכת כלים כתב כי מאמר
 ד"ס יכלול שיהא הדבר דעת סופרים כמו
 הפירושים וההלכות המקובלים ממש' והולכין
 צמק להחמיר כמו ספק שעורים ויכלול התקנות
 והגזרות וכן צפ"צ מהנכות טומאת עת כתב
 כי טומאת עלם כשעורה כיון שהיא הלכה היא דין
 תורה ולא ד"ס וכן נראה דעתן מפורש צמ"ס
 צמלות ל"ת שהוא לא מנה טומאת כהנים
 הדיוטים שני לאוין לא יצא ולא יטמא כמו
 שמה חותן צה"ג לפי שלא למדנו זה צהן
 חלל צג"ס וכתב שם כי מפני זה השורש עשה
 כן והרי זה מפורש שכל כוננו ז"ל בזה הוא
 לענין מנין המלות לא שהוא דין מלות דרצנן
 וכן כתב צמלות טריפה שפסטי' דקרא צטריפות
 חרי חלל שצא' הקצ'ל' מצטר שיוכל חוץ ומחילתו
 ודרשות חמרות נאמרו שהוא לוקה עליהן מן
 השורה חע"פ שצאו דרשה ומ"ס צטריפות שמונו
 חכמים שלוקה מכת מרדות מדרצנן הוא מפני
 שסדר צכאן דרשות ממקרא זה ולא דרך חסמכתא
 וכבר חזר צו צחצורו וצזה נסתלקו מעל רצ"י
 כל הקושיות שהקשו עליו וכו' שנים עצרו שלא
 נתגלה טעמו של רצינו ז"ל אל הראשונים
 וצעניותינו נתגל' לנו מה שלא נתגלה להם עכ"ל
 וכן כתב גם כן המגיד משנה צחלת הלכות
 חישות צזכות הרצ' ז"ל ודע שאף לדברי רצ"י
 חע"פ שהכסף מדברי סופרים הרי הוא גומר
 צה לכל דבר כמו ששטר והציא' וצצירור כת'
 כאן שכיון שנקנית האש' צאחד מנ' דברים
 חלו נעשה מקודשת והצא עליה חוץ מצעלי'
 חייצ מיתת צ"ד וכן כתב פ"ה מהלכות חרומות
 ומעשרות שארוס' צת ישראל דבר תורה אוכלת צחרומ' צין נחארוס' צכסף חו צשטר וכן מצאנו
 צהרצ' מקומות ושלין קדושי חחר חופסים צה חחר הכסף חאפי' קדש' צשטר והטעם לכל זה
 שחע"פ

מרגניתא טבא

ולפ"ז

צשני של נדה . (דף י"ט ע"ב) וצמקומות
 חחרים וכו' חומרים ג' לישחוק מיני' וליחוצ צק"ו
 ולפעמים חחרלין מילתא דחתי' צק"ו טרס וכתב
 לה קרא : וצפ' חיצו מקומן (דף מ"ט ע"ב)
 חמרו סמיכ' גופה לישחוק קרא מיני' וחיתי צמה
 מלינו ושם חמרו סד"ל ליתי' צק"ו וצן לאן .
 וצפרק וחלו הנחנקין (דף פ"ד ע"ב) הקשו חלל
 היקשא למח לי . ולענין שחיטת פסח
 שדוחה שצת חמרו (פסחים דף ס"ו) שחמרו להם
 הלל לצקני צחירא נהי דג"ס לא גמריהו ק"ו
 חיצעי לכו למידן ק"ו מעלמו . חמרו לו ק"ו
 פריכא הוא . חאשים חממחם מפני שלא דרשו
 מעלמם ק"ו לחלל שצת צשחיטת הפסח צק"ו מן
 החמיד שהמדות חללה כדבר מפורש צהורה הם .
 ועוד שהרי צחלמוד צכ"מ שחציאין מקרא למדר'
 מהמדרשין כגון שיחמ' צעל החממר עלמו' מנח
 לן ה"מ ויוליחו מן המדרש דין מן הדינין צכלס
 יחשצו צחלמוד שהוא דלוי' ויקשו ממנו עד
 שיחרץ המחרץ ויחמר דמדרצנן הוא וקרא חסמכתא
 צעלמח : וכן חמרו עוד צגמ' צילה דף ג' משקין
 לענין שציעית דחזמיר' וצליר' חייצ חשחר חולדות
 לא ופריך והא חנא וכו' ומחרץ מדרצנן וקרא
 חסמכתא צעלמח וכן צפרק ח' דסוכ' דף ו' וצפ'
 חחרון דיומח דף ע"ד וצמקומות הרצה : וצגמ'
 יצמות דף ע"ב חמרו דברי תורה משוך אוכל
 צחרומ' מדצריהם גזרו עליו : והקשו מיתיבי
 משוך לריך שימול ומחרץ מדרצנן : ושאלו
 ודקארי לה מאי קארי לה הא לריך קחני טעו
 צסיפ' דקחני חת צריתי הפך לרצות חת
 המשוך וכו' הוא סצר מדקא נסיצ לה קרא
 דאוריית' הוא ולא היא דרצנן הוא וקרא חסמכתא
 צעל' : וצמקומות ישאלו קרא למאי חתא
 חלטריך כמו שחמרו צפ"ק דחגיג' דף ד' כל
 זכורך לרצות חת הקטנים והעמידו' מתוך המחקר
 צקטן שהגיע לחנוך והקשו קטן שהגיע לחנוך
 דאורייתא הוא חס"כ וקרא חסמכתא צעלמח ושאלו
 חלל קרא למאי חתא לכדחחרים : יכן צגמ' פסחים
 צפ' מי שהיה דף ל"ו ע"ב חציצה חצי' חס כשצ
 מה ח"ל חס כשצ לרצו' תמורת הפסח חחר הפסח'
 שקריצ' שלמים עד לעולם שנמלח חחר שחיטה
 והמיר

ומעשרות שארוס' צת ישראל דבר תורה אוכלת צחרומ' צין נחארוס' צכסף חו צשטר וכן מצאנו
 צהרצ' מקומות ושלין קדושי חחר חופסים צה חחר הכסף חאפי' קדש' צשטר והטעם לכל זה
 שחע"פ

דכל מה שהוליו חז"ל מ"ג מדות וריבוי' דין תורה ממש יש להם מה שהקשה ממה שאומרים ג' לשחוק
 קרא מיני' ויכלף צק"ו ומחיצה מקומן שחמרו סמיכ' גופי' לשחוק קרא וממה שהאשים הלל
 לצני צחיר' שלא דרשו ק"ו מעלמם ומכל מקום שחציאין צחלמוד שום דרשא ויקשו ממנה עד שיחרץ המחרץ
 דרצנן וקרא חסמכתא צעלמח . לא קשי' לרצינו הרמ"בם מידי שהרי גם הוא מורה שכולן דין תורה ודאוריית'
 ממש חית להן חלל מאחר שלא פי' הק"צה למשה צפ"י והניח לחכמים לפרש מספרהם עפ"י הי"ג מידות
 שנתנם בסיני וצטביל זה נקרא דברי סופרים ר"ל שהניח לסופרים לפרש חין נקרא' גוף החורה חלל ענפים
 היולאים מרשי החורה וחין למנותם צמנין המלות שאין למנות צמנין המלות חלל גופי' החורה שנקרא דבר
 חורה שנתפרש מפי הגבורה למשה בסיני כמ"ס לעיל ודוק : וכן

והטעם לכל זה שחע"פ

פליהן שהן מדרגות אצל אס יוליון צב"ש או
 דרצוי דבר מיוחד כגון ערל צדוקי וערוה מן
 העריות כגון ג' דורות למעלה למה לא ימנו ואין
 אלו ענפים אלא עיקרים וראוי לקרותם עוד ד"ת
 ולמנותם כמו שהוא מונה אותם שהזכירו זהם
 בתלמוד שזה דאורייתא או גוף תורה אין זהם
 הפרט ולא מלך שהיו מסופקת באמיתותן ואולי
 יסבור שהדין הנדרש צמדה מן המדות עם היותו
 אמת אצל אין לו רמז בכתוב ולא נכתב במקרא
 אלא לפשוטו ולא להוליא נמנו הדין שהוא והרי
 הוא נקרא דרצון וכשנשמע אותם אומרים
 שהוא מדאורייתא או שיאמרו שהוא גוף
 תורה מנה אותו מפני שהוא נודע
 בקבלה כי הדרצוי או הג"ש דפסיק שהוא
 נכתבו להוליא זו הדין שהוא הנלמד
 מ"מ באיתן שלא הזכירו שהן דאורייתא הרי
 אמתת הדין אלו דפסיק אס הוא מדרגה כופרים
 לגמרי שחדשו אותו צב"ד או שלמדו אותו מפני
 מרע"ה ונקרא ד"ס לפי שאין לו רמז בכתוב
 התורה ואינו בכלל תורה לזה לנו משה כלומר
 חרי"ג מלות ואנו לא מלינו דעת חכמים דזה
 שהמדות כלן אולם כדבר מפורש בתורה ודורשים
 אותו מדעתם וצב"ש הלריכו זו קבלה מפורש
 מפני שהוא דבר שיכול אדם לדרוש זו כל
 היום ולסתור זו כל דיני התורה כי התיבות
 יכשלו בתורה כמה פעמים אי אפשר לספר גדול
 להיות כלו צמחי מחודשית ונתפרש זה מן
 התלמוד שאמרו אדם דן ק"ו מעלמו ואין דן
 ג"ש יעלמו אלא א"כ קבלה מרצו כמו שהזכר
 צב"ש

מה שילמוד צב"ג מדות ואפילו צמנו ע"ה כ"ש
 שלא ימנה צב"ג מה שהוליא אותו באסתרית הימים
 אצל אמנם ימנה מה שהיי צפי מקובל ממנו
 עכ"ל עוד למד ממה שאמרו צמנו
 שכל מה שלא שמעו צפיני צב"ג הנה הוא
 מד"ס ועוד האריך בזה וכן נראה דעתו ז"ל
 צפי מה שהקש' על צב"ג ז"ל נמה לא מנה
 כבוד אשת אב מרצוי אה כמו שמנה מורא ת"ס
 וכבוד אשת אב צמנו דכתובות (דף ק"ג)
 אמרו צפי' שהוא דאורייתא וא"כ אינו חולק עליו
 בזה לענין דינא אלא לענין המנין למה מנה
 אלו ולא מנה אלו וכלל דרצוי הוא שלא קראם
 דרצון לענין דינא אלא לענין מנינם ועל זה
 כתב צמנו הגדול שהאש' מתקדשת בשלש' דרכים
 בכסף צטור וצדיא' ושלשתן דין תורה עם היותו
 אומר שקדושי כסף דרצון הנה למדנו שלא
 לענין דינא קראם דרצון אלא לענין שלא
 צאו צפי' בתורה אלא בהקש' ומה שמנל'
 צפי' זו דעתו ז"ל צפי' המשי' ואלו צמנו
 טהרות צפיתתו לאותו סדר צמנו אצות
 הטמא' מנה מהן מה"ת ומנה מהן מדרצון
 ובכלל אותן שהן מה"ת מנה נצלת עוף טהור
 ואחר שמנ' אותם בכלל אותן שהן מדרצון כתב
 ז"ל שניצלת העוף צין טמא צין טהור אין לו
 טומא' מן התורה צדיאור ולזה מנו האצות דרצון
 ואמר התאמת אללי שהיא אב של תורה ואם
 לא בא צדיאור וראיתי זה היותו סייצ עלי'
 כרת על ציאת מקדש וקדשו וסמכו זה לאמרו
 ית' נצילה וטרפ' לא יאכל לטמא' דה עכ"ל :
 ובסוף דרציו אחר שכתב זה מנה אצות טומאות

דרצון ובכללן נצלת עוף טהור עם היותו גור שיהא אב הטומא' דאורייתא הנה נחצור מדעתו
 כי היותו מנה נצלת עוף טהור אב הטומא' דרצון אינו משני שיהא דינו כדין שאר אצות
 הטומא' טבא

אחי לאמורין דבר זה אצל מה שלמדו חכמינו ז"ל מנז"ש או שארי מדות מקברתם אע"ג שנחנו לנו הי"ג מדות
 לדרוש בהן את התורה מאחר שלא פירש הקב"ה צפי' למשה מה אלו המדות הללו לאמורין כמו שפי' בכתבו
 מאנוסתו גזרה חכמתו יתברך שהיו אלו ענפים היוצאים מגוף ושרשי התורה אע"פ שדין תורה יש להם בגופה התורה
 ואין ראוי למנותם במנין המלות כמו שהביא רבינו הרמ"ב צ"ח מנז"ש דף ע"ז א' חלק ושבע מאות קלין
 וחמורין וגזירות שוות וקדוקי קופרים שנשתכחו שאין ראוי למנות אלא גופי התורה והמה מה שנחפרשו צפיני
 מפי הגבורה אצל מה שלא נחפרשו צפיני מפי הגבורה נקרא דברי קופרים שהחכמים פירשו מקברתם אע"פ שהמה
 דין תורה ממש שהרי נחנה להם רשות לפרש עפ"י הי"ג מדות וריבויין ומיעוטין מסיני עכ"פ כיון שלא פירש הקב"ה
 בעלמו למשה צפיני נקראו ד"ס ולא גופי תורה שאין נקראין גופי תורה אלא מה שנחפרש בתורה מפי הגבורה צפיני
 וא"כ אין למנותם במנין חרי"ג מלות והלכה למשה מסיני שאין לה רמז בתורה אלא לקרותם גופי תורה שהרי אין להם
 רמז בתורה ולכן קראוהו דברי קופרים ר"ל קבלת קופרים כנ"ש הרמ"ב צ"ח מנז"ש דף ע"ז א' חלק ושבע מאות קלין
 לעיל וכמו שהאיר עיינו הרש"ב וכו' שהארכתי לעיל. ומהני מהרמ"בן שחשד לרבינו שאינו מונה במנין המלות
 מדרשות חז"ל עפ"י המדות שהתורה נדרשת בהן מפני שהוא מקשה אס אמתיות הן. א"כ יהי' מנינו שמנה רבינו
 במנין המלות שלו מקופקי'. כי אולי המדרשות שדרשו חכמינו ז"ל אמת ולריך להכניס במנין המלות ולהוליא
 המלות שהכניס הרמ"ב צ"ח מנז"ש א"כ יהיו יותר על חרי"ג מלות. ולע"כ הראי' מהא דכריתות רקאמר אל תהא גז"ש קלה
 בעיניך שהרי בתו מאנוספו אחד מגופי התורה ולא למדה הכתוב אלא מנז"ש וכן מאיך שמביא שם הש"ס אין עלי'
 חסובה. ש"כ ל"ש שיש גופי תורה וענפי תורה שאל"כ מה מביא' ראי' מכתו מאנוסתו ומאיך לשלל תהא גז"ש קלה
 יותר מכל מה שכלמד מכל גז"ש שבתורה הלא לשיטת הרמ"בן כל מה שכלמד צי"ג מדות הוא גופי תורה ומאי
 אולמי' דהאי גז"ש מכל גז"ש דעלמא. אמנם לשיטת רבינו הרמ"ב צ"ח מנז"ש דף ע"ז א' חלק ושבע מאות קלין

ולריוחא דמילת' אימא דה טעמא דלכך גזרה חכמתו ולא פי' כל הי"ג מידות צפי' כמו שפי' גז"ש דרצו
 מאנוסתו ואיך דחשיב שם הש"ס ובשאר מקומות שפור' שהמה מדאוריית' לשיטת הרמ"ב צ"ח מנז"ש
 היכא דלהוי הכיר' שאינם גופי תורה אלא ענפי תורה ויהי' נפקא מיני' לענין קדש' שאין למידן למד מלמד
 וגם הלכה למשה מסיני שלא נחפרשו בתורה כי היכא דלא לילפו מיניהו קל וחומר כמו שהעיקר אללינו אין
 למידן ק"ו מהלכה : ולפ"ז

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

נראה לי

כי כמה מעלת עוזות להרצ רצי שמעון ז"ל צעל זוכר הרקיע עלינו שפי' לנו צזה הסורס כינת הרצ צאוסן כי אין עליו תשוב' כלל מכל רחיות הרמז"ן שהנה הוא כחצ וכוכית צזה הסורס שגס זו היא כונת הרצ שכל דצר הכלמד צי"ג מדות הוא מה"ת ודינו כדין הדצרים המפורשים צחור' רק שלא יצאו צמנין תרי"ג מלות ולא קראם דרצנן על היותו סוצר כי יש להקל צהם כדצרי תקנותיהם וגזרותיהם חצל קראם דרצנן מפני שהם פירשוכו לנו ולא צא צפירוש צחור' ולמען מדע והשכיל כל רחיותיו צצור כנני מעתיק נך לשונו חות צאות וז"ל ואני למדתי זכות על רצינו וז"ל לחכמי אשכנז צחצוח' אחת אחר שפקרתי ודרשתי צדעתו של רצי' ז"ל שכן הוא והוא מעולם לא סצר רצינו וז"ל דצר הכלמד מהדרשות שיכ"י דינו כדין דצר שהוא מדרצנן ללכת צספקו להקל ולא חשחני סצרתו מן צצרי' זולתו צכן צסוסדין מדיניהם ולא קראם מדרצנן חלא לענין שאינו צפירוש צחור' וכיון שאינו צפירוש צחור' ולא צאו חלא מדרש' ח"כ לענין מנין המלות אין ראוי שיכנס דצר הכלמד מיי"ג מדות שהחור' נדרשת צכן צכלל מנין המלות חלא ח"כ יפרשו החכמים ויאמרו שכן גוף החור' ולמדתי שדעתו הוא זאת מלשונו שכתב צזה הסורס לפי הראוי צזה שכל מה שלא המלאכו כחוצ צחור' וחמלא צגמורא שגמורוכו צא' מיי"ג מדות חס צצרו הם צעלמס ואמרו שזה גוף תורה או שזה דלורייתא הוא ראוי לענותו שהמקוצלי' ממנו אמרו שהוא דלורייתא ואם לא יצארו זה ולא ידצרו הנה הוא דרצנן שאין שם כתוצ יורה עליו עוד כתב אחר זה חולי תחשיב שאני צורח מלמנותן להיותן צלתי אמתיות והיות הדין היולא צמדה הדין חמת או צלתי חמת אין זה סצה חצל הסצה כי כל מה שיוליא האדם ענפים מן השרשי' שנאמרו לו למשה צסיני צציאור וחס תרי"ג מלות ואפילו הי' המוליא משה צעלמו אין ראוי למנותם עכ"ל עוד כתב הנה צצר החצאר כי תרי"ג מלות שנאמרו לו למשה צסיני לא ימנה צכס כל

ועבשיו ב חני חוזר אל הכלל הזה אשר כו' חלל הרצ שני שכל דצר הכלמד צמדות שהחור' נדרשת צכן הי' מדרצנן ואפי' הי' המוליא משה רצי' וחולם מה שיכ"י פי' מקוצל ממנו וחוא שצצרו הסופרים שזה הדצר נאסר' פעולתו ואיסורו מדלורייתא או ימנה חותו מפני שהוא נודע צקצלי לא צהיקס ופליא' דעת ממני נסגצ' לא חוכל לה שאם נאמר כי אין המדות הנדרשות מקוצלות מסיני ונא נלעונו לדרוש ולפרש צכן אח החור' ח"כ כרי כן צלתי אמתיות והאמת הוא פשטי' דקרא צלצד לא הדצר הנדרש כמו שהזכיר ממאמרים אין מקרא יולא מידי פשוטו ועקרנו שורס קצלתנו צי"ג מדות שהחור' נדרשת ורוצ בתלמוד אשר יוסד צכן והרצ חוזר ומוד' שאין הסצ' מפני שאין אמתיות ואם אמתיות כן מה צין במקום שכן מזכירין זה צפירוש או צסתס שאם נאמר כיון שלא נכתב דצר צחור' חנין צכלל המלות חף המוזכרות מכך בתלמוד לומר צכן דלורייתא הוא מנ"ש או מריצוי חף כן לא נכתבו ומה שאמר מפני שהוא נודע צקצלי לא צהיקס חס המדות אמתיות הכל נודע צקצלי מחמו ית' ועוד שהלכ' למשה מסיני חלל הרצ דצרי סופרים היא וח"כ הדצר המקוצל לא יקרא דצר חורה מלד הקצלי חלא מלד היותו נדרס מן המידות הוא דצר חורה וכהה הרצ מערצצ דצרי' וחצר ונחן טעם אחר וסצה צצרת וחסצה שאמר מפני היות כל מה שיוליא אדם ענפים מן העיקרים אשר נאמרו למשה צסיני צציאור וחס תרי"ג מלות ואפילו הי' המוליא מרע"ה צעלמו לא ימנו ואם הם ענפים מן העיקרים כגון שיכיו חלק מהם אפילו היו כתוצים צפי' לא ימנו לעלמן וראוי הוא לקרותם ד"ת חלא שלא ימנו צחצצון תרי"ג לא לומר עליהן

מרגניתא טבא

ואי משום שהכריח צה"ג שפי"כ שהיא מלוא מיוחדת ואינה נכללת בכלל מלות יראת השם דאל"כ חלא שהוא בכלל יראת השם למה הולרכו לדרוש מאת הא צלאו אח היא כלולה ציראת השם ע"ז הקסה ח"כ מההכרח הזה הי' לו להכריח שצבור אשת האצ ובעל האס היא מלוא מיוחדת מדהולרכו לדרוש מאת אביך ר"ל מריצוי דאת ודוק: ושני השגות השיג על צה"ג חדא שהדרשה אח ה' חלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים שהיא דלורייתא וח"כ אין ראוי למנות צמלות כאשר השריש לנו רצינו שכל דצר שאינו קרוי ד"ת חלא ד"ס אין ראוי להכניס צמנין המלות כמו שצארת' לעיל עוד אפי' נניח לו למנות גם דרשה חכמים צמנין המלות למה מנה חלו ולא מנה מלות כבוד אשת האצ ובעל האס וכמו שציארת' ודברי בעל מגילת אסתר צהללת רצינו מהשגת הרמ"ן הזאת אין להם מובן:

ותו הסס צהשגת הרמ"ן ב וז"ל ועכשיו חני חוזר אל הכלל אשר הוא חלל הרצ שני שכל דצר הכלמד צי"ג מדות וכו' חוגף החור' אין צהן הפרש ולא מלד שהן מקופק' צאמיתתן וכו' עכ"ל והנה צצר כתבאר דעת רצינו הרמ"ס שכל דצר שהוליא חכמינו וז"ל צי"ג מידות שהתורה נדרשת צהן דין תורה ממש יש להם חלא שכל חלא צאה הקבלה למשה צסיני מפי הגבורה שהגז"ס או שארי מהמרות חמו לאגמורין כך וכך חינו נקרא גוף התורה וכמו שדקדק רצינו מלשון הגמ' שהרי צמו מאנוסתו מגופי התורה ולא למדה תורה ולא אמרו ולא למרו חכמים חלא למדה תורה הצחתי לשונו לעיל ש"מ שיש גוף יהתורה והמה שצאה הקבלה מסיני מפי הגבורה שהגז"ס חתי

מרניתא שורש השני טבא כמ

הרי לך צבירור מדברי הרמ"ם אלה שלכך קורא לדברי הנדרש"י ב"ג מדות וריבוי דברי סופרי" לפי שהסופרי' דרשוהו בא' מ"ג מידות וצריכוי מקצתם ולא ששמע משה בסיני מפי הגבורה פ"י הציצה שנאמר בכחז' או פ"י המדה מ"ג מידות אבל משום כן אינו כגזירותיהם ותקנותיהם אלא דין תורה ממש יש להן שהרי ניתנו י"ג מדות לדרוש בהם התורה בסיני אלא שכל מה שלק קיבל מר"ם בסיני מפי הגבורה בפי הכתוב שאינו מורה עליו פשטה דקרא או בפי' גז"ש או א' מ"ג מידות שהתורה נדרשת ודרשו מקצתם אינו נקרא גופי תורה אלא ענפים היולאים מן השרשים כמו שביאר הרמ"ם בשרש זה ומאחר שאינם גופי התורה אלא ענפים היולאי' מן השרשים אין מן הראוי למנותן במנין המלות כמו שהציא עליו הרמ"ם בא' בשרש זה מנמ' דתמורה (דף י"ו) אלק ושבע מאות קלין וחמורי' וגז"ש ודקדוקי סופרי' שנשתכחו וכו' וכמו שהאיר עינינו הר"ש ב"ג זכרנו לברכה ודוק העיב :

וגם מהאמקת' שדרש ר' שמלאי תרי"ג מלות נאמרה למשה מסיני וכו' מאי קראה תורה לזה לנו משה מורשה וכו' מדאמרינהו על קרא דתורה לזה לנו משמע דאין למנות במנין המלות אלא מה שנקרא תורה ולא דברי סופרים ועיין בר"ה (דף ה') תוס' בד"ה אמרה תורה מנה ימ' וקדש חודש שכתבו בשם הר"ר משולם דרולה למחוק גירס' הזאת וגורס אמרה תורה מנה שנים וקדש יובל משום דמנה ימ' וקדש חודש נפקא לן בפ"ק דמגילה מדכתי' עד חודש ימים ימים אחת מונה לחדשים ולא שעות והוא מדרש חז"ל ולא שייך למימר אמרה תורה אלא בדבר שהלדוקין מודים בו כי הריא דתני בחר הכי אמרה תורה הבא עומר בפסח ושתי לחם בעלמך דבהדי' כתי' וכו' ולא"פ שהקשו התוס' מהא דמלינו לקמן אמרה תורה נסכו לפני מים בחג אעפ"י שאין הלדוקי' מודים בו שרגמוהו באחרוני' כדבר תירלו התוספות במנחות (דף ס"ה) וז"ל ומיהו יש לחלק דהתם קאמי' מ"מ אמרה תורה אע"ג דבר"ה לא מסתבר להו לחלק בהכי. ושוב מה שהקשו תוס' מהא דאשכחן דדרשינן גולת חודש בחדשו ואמרה תורה חדש והבא מתרומה חדשה ואין הלדוקי' מודים בו שהיו אומרים מתרומה חדשה כבר סיימו מ"מ יש סעד לדבריו דלאפוקי מדבריהם של ביתוסים ה' ר' יהושע מציא דרשה זו ואי לא מודו בה מה תשובה היא זו. אמנם לדברי רבינו אין לנו לריכין לחירץ זה כמו שאכתוב לקמן ולא"ג ששוב הקשו במנחות על גירסת רבינו משולם וגם כאן בר"ה. ומקיימין הגירסא אמרה תורה מנה ימ' וקדש חודש אכתי אין קושי' לרבינו הרמ"ם שאינו קורא מדרשי חכמים דבר תורה אלא ד"ס דלפוס הנחה שהניח רבינו דכ"מ שאית' בגמ' דאוריית' היא מורה שבזה בא פ"י מקובל ממש בסיני לק"מ דאף בכאן כימא מדאמר בגמרא אמרה תורה מנה ימ' וקדש חודש שבא זה בפי' מקובל מפי משה רבינו ע"ה מסיני וראוי לקרות דבר תורה ובה נתישבה גם קושיתם מחדש והבא מתרומה חדשה ודוק :

אבל במקום שלא בא בפירש מקובל ממש בסיני ודרשו חכמים ופירשו חכמים מקצתם כל שאין הלדוקים מודים בו אין נקרא דבר תורה. אמנם בהא שהקשו מאמרה תורה נסכו מים לפני בחג לריכין לנו לחלק כמו שחלקו התוספות במנחות דשאני התם דקאמר מפני מה אמרה תורה משום דהרמב"ם בפי' המענה סוף פ"י לולב וערבה פ"י כי ניסוך המים הלכה למשה מסיני יש לו רמזים נסתרו בתורה וגם בריש פ' לולב וערבה אמר בגמ' עשר נטיעות וניסוך המים הלכה למשה מסיני הרי שניסוך המים הלכה למשה מסיני ורבינו קרא להלכה למשה מסיני דברי סופרים ותקשי אין קאמר בגמרא דר"ה מפני מה אמרה תורה נסכו לפני מים בחג וע"כ לריך לחלק כמו שחילקו התוספות במנחות הנ"ל אמנם כ"ז כדכתי' לשיטת בעל ספר מגילת אסתר בשרש א' שחפס במושלם דרבינו קורא לניסוך המים הלמ"מ גם לענין לקרות ניסוך המים מדברי סופרים ע"ש כי כן מוכח מדבריו אמנם לי נראה דאע"ג דבגמ' אמרי דניסוך המים הלכה למשה מסיני היינו דקראו הלכה למ"מ משום דהרמז שרמזה התורה על ניסוך המים הוא נסתר מאד וכן כתב בעל ספר מגילת אסתר בשרש א' אמנם אין לקרות הלכה למשה מסיני דניסוך המים דברי סופרי' כיון דעכ"פ בא רמז בתורה להלכה זו וקיבל משה פ"י של רמז זה בסיני ולכך יש לקרות הלכה זו דבר תורה ולא"ג דבר"ה (דף י"ו) מסיק ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג אמי' הקצ"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיזכרו לכם גשמי השנה ואמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות וכו' נ"ל דתיבות דמ"מ אמרה תורה אינם מוספים אלא על ניסוך המים אבל לא על אמרו לפני זכרונות ושופרות אלא דהש"ס מסיק טעמא גם לזכרונות ושופרות דרמי לעמא דניסוך המים מה ניסוך המים משום כדי שיזכרו גשמי השנה גם לזכרונות ושופרות כרי שתעלה זכרונותם לפני לעובה ובה נתישבה הראי' שהציא הרמב"ן בשרש הראשון שהחכמים נוהגין תמיד להציא ב' כינים של דבריהם לשון תורה ולחזקם כמו אמרה תורה נסכו מים לפני בחג אמי' הקצ"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיזכרו לכם גשמים ואמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות וכו' עכ"ל דלפי הנ"ל אין כאן ראי' ודוק :

ובכל הנ"ל יתישב כל הקושיו' שהשיג והקשה הרמ"ם בן על הרמ"ם בשרש זה כאשר ישב קלחן בעל ספר מגילת אסתר בעוז עטם וכאשר ח"ה אבא לבאר על סדר השגותיו של הרמ"ם בן. כתב הרמ"ם ב"ג שרש כבר נשתבש זולתינו ולכן מנה יראת חכמים עם מלות עשה ואשר הביאו לזה לפי מה שיראה לי מאמר ר' עקיבא את ה' אלהיך תירא וכו' עד א"כ מ"מ מנו את אלו ולא מנו אלו עכ"ל הרמ"ם בן ז"ל וזו ודאי שאלה היא אבל נעע ממנה הרב זה העיקר וזה משרש ועקר ועם כל זה אינו מקפיק וכו' אלא שיכבד אותם בכל ענין ושיהי' להם כבוד וכו' נכ"ל. הנה ביאור הסברא שכתב הרמ"ם בן עובה היא מאד לתת עטם למה שלא מנה הרמ"ם בן כבוד בעל האס ואשת האב למלות בפני עלמה אעפ"י שהם ר"ל חכמים בעלמם הזכירו : שהוא מדאוריית' וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות ממרים וז"ל חייב אדם לכבד אשת אביו אעפ"י שאינה אמו כל זמן שאביו קיים שזה בכלל כבוד אביו וכן מכבד בעל אמו כ"ז שאמו קיימת אבל אחר מיתתה אינו חייב ומד"ס שיהי' אדם חייב בכבוד אביו הגדול בכבוד אביו הרי בכלל כבוד אשת אביו בכלל כיבוד אביו וגם ביאר שהוא דאוריית' כמו שהזכירו בש"ס שהרי גבי כבוד אביו הגדול כתב ומד"ס מה שלא כתב כן גבי כבוד אשת האב ובעל האס ודוק :

והגני מאחר השגת רבינו הרמ"ם על דה"ג. כי נראה לו שגם הא' שמרבינן מאת ה' אלהיך תירא לירא מפני חכמים הוא ג"כ כלול בכלל יראת השם שאין חייב לירא מפני ת"ח אלא מיראת השם לירא מפני לונדי ועוסקי תורתו וא"כ כשמנה יראת השם למלות לא ה"ל למנות יראת ת"ח שהוא ג"כ כלול ביראת השם ואי

דאין כלי שטף וצנדים נעשים כחלל הולכין לענות אכל יטמא דאינו מטמא אחרים שפיר דלא אישכחשו
 צפי' . ואע"ג דעל היין והשמן ה' להם לענות יטמא י"ל : ד' דבאמת על היין והשמן ענהו יטמא
 וזה מרומז בקרי וכתוב כמ"ס ל"ל . משא"כ לשיע' : ד' רצינא דס"ל דבשאלה דעמא מה ה' : ד'
 המאכל שלישי א"כ גם המאכל נמי מטמא אחרים הוה להם לענותו יטמא א"ו דאישכחש גם
 בשאלה שניה דעמא מה שהם עימא המאכל משום רביעי והיין והשמן תחילה : ד' ומש"ה ענהו יטמא להורות
 דהמאכל אינו מטמא אחרים והיין והשמן מטמאין נמי אחרים ודרש' הקרי והכתוב כנ"ל ובאמת ע"ז : ד' דהו' להם
 לענות יטמא גם המאכל נעש' שלישי בכלי שטף וצנדים כחלל וא"כ גם המאכל מטמא אחרים ודוק : הטיב : ודע
 דבלישנ' ד' דקרא אע"ג דאינו מטמא אחרים אלא פוסל אחרים שייך למימר יטמא מדריש ר' עיטמא יטמא
 ששני עושה שלישי בחולין אע"ג דהשני אינו מטמא השלישי בחולין אלא פוסל : ד' ולשון חזקיה לומר : ד'
 ולשון חכמים לחוד ועוד דממקומו הוא מוכרע לרצ דס"ל רביעי בקודש בעא מנייהו וכן לשמואל ובשאל' השניה
 לא אישכחש כלל ושפי' ענו יטמא ואע"ג דאחרים לא מטמא ואינו נעשה אלא פסול ואפי"ה קאמרי רב
 ושמואל דלא אשתב' בשאלה שני' כלל בהשיב' יטמא א"ו דלשון חזקיה ולשון חכמים לחוד ודוק : וא"ל
 ללוי דל"ל לדיד' דנגי' כולהו בראשון וא"כ בהשיב' יטמא ולא יטמא א"כ ע"ז בשני' ואמאי לא קחשיב
 דעת לוי לדעת רביעי' דלשיטת לוי דס"ל דתניא מדבחי' : ד' ועומא' : ד' עלמן אית' להן ואחרים לא מטמא
 לא אישכחשו בהשיב' יטמא ולא יטמא אפי' נגי' כולהו בראשון דהשתא דרשינן הקרי והכתוב הכי דמש"ה
 כתיב יטמא ולא יטמא : ד' דמשמע : ד' דעמא' אחרים היינו משום המאכל דהמאכל מאחר שנגע בראשון נעש' שני
 ומטמא אחרים ולשיע' הרמב"ם כ' שה' המאכל בראשון משום דהנגד נעשה כעמא מה אב העומא והקרי
 יטמא ולא יטמא משום דהיין והשמן אע"ג דנגי' בראשון אחרים לא מטמאין משום דתני ד' מדבחי' ודוק
 ד' : ד' : הטיב :

ובזה י"ל הקושי' שהקשינו לשיטת הרמב"ם ל"ל דלמה ל"ל לש"ס לדחוקי ללוי דנגי' כולהו בראשון
 ה"ל לפרש כשמואל דהיין והשמן רביעי כיון דעומא אית' להן באופן שני' : ד"ל דאי הוה
 מפרש כשמואל א"כ אכתי' היו משתבשין כמה שצוהו יטמא ולא עמא כיון דללוי דתני מדבחי' אחרים לא
 מטמא וא"כ השתא היין לא מטמא אחרים לא המשקין ולא המאכל א"כ אמאי ענהו יטמא ולא עמא ולכך
 מוקי דנגי' כולהו בראשון דהשתא שפיר ענהו יטמא לאגמורין בכתוב דהמאכל מטמא אחרים ודוק
 הטיב :

ואע"ג דיש לאוקמי ללוי כשי' רבי' וא"כ המאכל ה' שלישי ושפיר מטמא אחרים והמשקין לא מטמאין אחרים
 ושפיר ענהו יטמא בקרי וכתוב ד"ל דלא בעי לאוקמי ללוי בשי' דאישכחש כהני אפי' בשאלה ראשונה
 ד' : ד' : ודוק הטיב :

כלל של דבר שרבינו הרמב"ם אינו קורא דבר תורה או דאורייתא או גופי תורה אלא מה
 שבא מכוון בתורה או שבא למשה רבינו ע"ה פ"י מקובל בסיני מפי הגבורה באיזה פסוק
 אפי"י שהפירוש הוא אינו במשמעות פשטי' דקרא ואפי' בגז"ש או באחד מ"ג מידות שהתורה נדרשת
 בהן או בריבוי אס' בא לו למשה רבינו ע"ה בסיני בקבלה מפי הגבורה שהגזירה שיה' או אחד מ"ג מידות
 או הריבוי שהוא אפי' לאגמורין כך וכך קורא לבז"ש או א' מ"ג מידות או הריבוי שהוא גופי תורה ובמלות
 לא תעשה שלו הדין הרמב"ם ראי' על זה מלשון הגמרא דכריתות (דף ה') וז"ל ולשון הגמ' דכריתות אל
 תהי' גז"ש קלה בייניך שהרי בתו' א' מגופי תורה ולא למדה הכתוב אלא מגז"ש אפי' הנה הנה זמא
 והכן אמרם לא למדה תורה ולא אמר לא למדה כי אלו הדברים כולם קבלה מפי הנביא ע"ה פ"י מקובל
 עכ"ל . אמנם מה שלא בא למר"ע בפי' מקובל מפי הגבורה בסיני ולמדו חז"ל בא' מ"ג מידות שהתורה
 נדרשת בהם א' פ"י שדרשה משה רבינו בעלמו אינו קורא דבר תורה ודאורייתא וגופי תורה אלא מדברי
 סופרי' ולא שהוא מדברי סופרים בגזירותיהם ותקנותיהם אלא א' פ"י שכל דבר שנלמד בא' מ"ג מידות
 שהתורה נדרשת בהן או בריבוי ואפי' שלא קבל מר"ע בסיני מפי הגבורה שהגז"ש או א' מ"ג מידות
 או הריבוי אפי' לאגמורין כך וכך אלא שדרשו מעלמן שהגז"ש וא' מ"ג מידות והריבוי אפי' לאגמורין כך
 וכך דין תורה ממש יש להם ולוקין וממיתין וסוקלין עליהם אפי' קורא מדברי סופרים לפי שהדרשה שדרשו
 מהגז"ש ואפי' מ"ג מידות ומריבוי לא קבל מר"ע בסיני מפי הגבורה אלא המה דרשו הדרש ההוא מקצתם
 ואפי' להלכה משה מסיני שאין לה רמז בכתוב קורא ד"ס לפי שהוא קבלה סופרים ולא נרמז בכתוב וכן
 כתב הרמב"ם בפ"י המשנה בפ' י"ז דכלים הדין לשונו הרב בעל תי"ע במשנה ג' פ' ז' לאהללות וז"ל בת"י
 וראה זה מלאכי שחית' הרמב"ם בפ"י המשנה פ' י"ז דכלים וז"ל בתוספ' כזית מן המע' וכדשה מן השרץ
 ספק יש בהם כשיעור וכו' ספיקו עמא שכל דבר שיעקרו מד"ס ושיעורו מד"ס ספיקו עמא ולא יע"ך
 אומרו שיעורו מד"ס עם השורש אשר בידינו שכל השיעור' הלכה למשה מסיני לפי שכל מה שלא התבאר
 בלשון התורה יקרא מד"ס ואפי' שהדברים מן הלכה למשה מסיני לפי שמאמר מדברי סופרים יכלול שיהי'
 הדבר קבלה סופרי' כמו הפירוש' והלכות המקובל' מן משה מסיני או חיקון סופרי' כמו התקנות והגזירות
 וכ"כ עוד בפ"י משנה ז' פ' ו' דמקואות ופי"ן במשנה ח' פ' ד' דטהרות כתבתי סיוע לדבריו עכ"ל הרב
 בעל תי"ע . ודע מ"ס הרמב"ם לפי שמאמר מד"ס יכלול שיהי' הדבר קבלה סופרי' חיצו
 המקובל' מן משה מסיני שאינם חיצות המקובלות מן משה מסיני מוסב על חיצות כמו הפירושין שאלו
 הפירושים בכתוב או אפי' בגז"ש או בא' מ"ג מידות או בריבוי המקובלים מן משה רבינו מסיני וקראו
 להרמב"ם ד"ת וגופי תורה ולא ד"ס כמו שביארת לעיל בשם בעל ספר מגילת אסתר וכמוכרח ומכוון
 ליודעי טוב ספרו הגדול היר' החזקה וס' מנין המלות הזה . אלא שאין חיצות המקובלים מן משה מסיני
 מוסבים אלא על חיצות הלכות והפירוש' פ"י מה שפירשו החכמים איזה פסוק או גז"ש או א' מ"ג מידות
 או הריבוי מדעתם וסברתם . וגם דע שלשון לפי שמאמר מד"ס יכלול שיהי' הדבר קבלה סופרי' חיצו
 קבלה אינה לשון הרמב"ם כי בלשון הרמב"ם ראי' שכתב בז"ל יכלול שיהי' הדבר דעת סופרי' והנכון
 שמאמר מלשון הרמב"ם חיצו קבלה וכן לרי' להיות לפי שמאמר מדברי סופרי' יכלול שיהי' הדבר דעת
 וקבלה סופרי' כמו הפירוש' והלכות המקובל' מן משה מסיני שחיצות דעת מוסב על חיצות הפירוש' וחיובם
 קבלה מוסב על חיצות הלכות ודוק הטיב :

סנציה ואמר כל מעשה ידיהם עמא משום דלא ידעו דהמשקה נעשית תחילה כנ"ל די"ל דהא דמפרש הש"ס
 רב אמר אישתכח כהני רביעי בקודש בעא מינייהו לאו סתמא דגמ' מפרש כן אליבא דרב אלא כך שמיכא
 להו מרב גופי' דמפרש רביעי בקודש בעא מינייהו וס"ל לרב כשיטת ר"ת וסייעת' דאין נעשה כחלל אלא
 כלי מתכות ולא כלי שטף ובגדים וכבר כתבתי לעיל דזה חלוי בשיע' חלוקי' בגמ' האי עומא דחבורן
 דאורי' או דרבנן דלשיע' דע"ז דעומא דחבורן דאורי' אין נעשה כחלל אלא כלי מתכות ולא כלי שטף
 ובגדים . ולשיע' דנזיר דעומא דחבורן דרבנן א"כ מוכרח מקרא דוכנסתם בגדיכם ד נאז דוקא כלי מתכות
 כחלל אלא ה"ה כלי שטף ובגדים והמה שיעות חלוקים בגמ' וכיון שכן ניחא לי' לרב למימר דרביעי בקודש
 בעא מינייהו דהשתא לא עשו אלא בחדא דלא ידעו דרביעי בקודש פסול בעמא שרץ אבל הא דמשקה נעשית
 תחילה ידעו שפיר וגם ידעו דאין נעשה כחלל אלא כלי מתכות ולא כלי שטף ובגדים משא"כ אי חמישי
 בקודש בעא מינייהו הוה ל"ל דעשו בתרתי חדא דלא ידעו דהמשקה נעשית תחילה לעולם ועוד דלא ידעו
 דאין נעשה כחלל אלא כלי מתכות ולא כלי שטף ובגדים דאי ידעו דאין נעשה כחלל אלא כלי מתכות ולא
 כלי שטף א"כ אמאי ענו בשאלה שני' דעמא מת יעמא הלא גם בשאלה שני' הי' השמן חמישי ולפי טעותם
 דלא ידעו דהמשקה נעשה תחילה לעולם הוה להם להשיב לא יעמא . וא"ל דאכתי תקשי דלמא לעולם ידעו
 דאינם נעשים כחלל אלא כלי מתכות ולא כלי שטף ובגדים והא דענו בשאלה שני' דעמא מת יעמא היינו
 דבעומא' מת ידעו דהמשקין נעשים תחילה ובקיאין היו בעומא' מת ולא היו בקיאין בעומא' שרץ . עיין
 לזה ישוב לקמן בסמוך במקום ליור (א) כזה . וכזה מיושב מה שיש להקשות לשיטת הרמ"ב דס"ל
 דהבגר נעשה כחלל ובשאלה דעמא שרץ הי' היין חמישי ובשאלה דעמא נפש הי' היין רביעי לשמואל
 א"כ מאי פריך הש"ס אלא לרב מ"ש הכא דאישתב' ומ"ש התם דלא אישתכח הלא הפירוק בזה מבואר
 דבעמא שרץ הי' היין רביעי לשיטת רב ולא ידעו דרביעי בקודש פסול משא"כ בשאלה דעמא נפש הי' היין
 שלישי ושלישי היו יודעין . אמנם לדרכינו ניחא דכבר הוכחתי דע"כ ל"ל דס"ל לרב דאין נעשה כחלל אלא
 כלי מתכות ולא כלי שטף ובגדים דא"כ תקשי קושיתי הכ"ל מכלי' דרביעי בקודש בעא מינייהו כנ"ל וכיון
 דס"ל לרב דכלי שטף ובגדים אינם נעשים כחלל א"כ בין בשאלה דעמא שרץ בין בשאלה שני' דעמא מת
 הי' היין רביעי פריך שפיר לרב מ"ש הכא דאישתכח ומ"ש התם דלא אישתכח כיון דבתרווייהו רביעי בקודש
 בעא מינייהו ודוק : וא"ל לפ"ז דרב ס"ל בע"כ דכלי שטף אינם כחלל א"כ מכלי' להרמ"ב לפרש הא
 דרבינא דקאמר התם שלישי הכא רביעי דענו בשי' השאלות דלמא ס"ל לרבינא דלא עשו אלא בראשונה
 דבשלמא אי הוה ס"ל להרמ"ב דבהא דכלי שטף ליכא מאן דפליג דהוה כחלל וא"כ מעיקרא דפריך הש"ס
 על רב מ"ש הכא דלא אישתכח ומ"ש התם דאישתכח ע"כ אלול הקושי' מ"ש דבעומא' מת היו בקיאין
 כיון דבתרווייהו עמאין מן הדין בין שלישי בין רביעי מ"ש הכא דאישתכח וכו' כמו שפי' מוהרש"א לשיטת
 ר"ת בד"ה רביעי בקודש . וע"כ ל"ל דרבינא ס"ל דבעמא' מת נמי אישתכח דאי בזה לא אישתכח הדרא
 קושי' לדוכתי' מ"ש הכא דלא אישתכח וכמו שפי' מוהרש"א לשיטת ר"ת ודוק : וע"כ לריך לתרץ כמו שתי'
 ר"כ בקיאין היו בעומא' מת ולא היו בקיאין בעומא' שרץ וא"כ מאי האי דקאמר רבינא הכא ג' והתם ד'
 א"ו ל"ל דרבינא קאמר דענו בתרתי שאלות וכמו שפי' הרמ"ב דס"ל לפי מה שפרשתי לשיטת הרמ"ב דס'
 דקושי' הש"ס מ"ש הכא דאישתכח ומ"ש התם דלא אישתכח היינו משום דרב לא ס"ל דכלי שטף ובגדים
 הנה כחלל וא"כ בתרווייהו בין בשאלה ראשונה דעמא שרץ בין בשאלה שני' דעמא מת רביעי בקודש בעא
 מינייהו קשה מכלי' להרמ"ב דרבינא מפרש דבשאלה דעמא מת נמי עשו ודוק הטיב : והנראה לי בישוב
 קושי' זאת . הוא דלריך לתרץ מה שהקשיתי לעיל במקום ליור (א) כזה לרב דלמא לעולם ידעו דאינו
 נעשה כחלל אלא כלי מתכות ולא כלי שטף ובגדים והא דענו בשאלה דאם יגש עמא נפש וגו' יעמא
 היינו בעומא' מת היו בקיאין דהמשקין נעשים תחילה ובעומא' שרץ לא היו בקיאין דהמשקין נעשית תחילה
 ומש"ה ענוהו על השמן ועל כל מאכל לא יקדש דסבורין היו דהמה חמישי בקודש כנ"ל : ומה שנראה לי
 בזה הוא דאי ס"ל דפי' דאל השמן דוקא ר"ל דהיין נגע בשמן או בכל מאכל א"כ בעמא' מת דהיו בקיאין
 ויודעין דהמשקין נעשים תחילה לעולם א"כ השמן נעשה תחילה וכל מאכל נעשה שני' א"כ אמאי ענוהו
 יעמא הוה להם לענוהו יעמא דהרי השמן וכל מאכל מעמאין נמי אחרינא . דבשלמא אי רביעי בקודש ב"ה
 מינייהו וא"כ הפירוש : דהנזיר נגע או ביין או בשמן או בכל מאכל א"כ המאכל שהוא רביעי אינו מעמא
 אחרים דאין רבי' יעוש' חמישי אפי' בקדש שפיר ענוהו יעמא על כל המאכל דהמאכל עמא ולא מעמא אחרים ואש"ג
 דהיין והשמן דנעשו תחילה מעמאין נמי אחרינא די"ל : דבאמ' ענוהו דהיין והשמן מעמאין נמי אחרינא ומרומז
 בפסוק דבעמא' מת ויענו יעמא וי"ל כמו שדקדוק הש"ס בשיעור ר"ע עיין בפסחים (דף י"ח) וברש"י שם
 ד"ה לא מלינו עומא' : דשעושה כיוולא זה וז"ל הש"ס דרש ר"ע וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל
 סוכו יעמ' אינו אומר עמא אלא יעמ' יעמ' אחרים וכו' ומדלא קרינן יעמא אלא יעמא משמע דלא מעמא אחרים
 דריש הש"ס התם דאין עומא' עושה כיוולא זה ודרוש הקרי' : דהכתו' י"הכתו' דהכתו' יעמ' ולא עמא
 אפי' לאגמורין דמעמא אחרים והקרי דקרינן יעמא ולא קרינן יעמא אפי' לאגמורין דאין עומא' עושה כיוולא זה כמ"ש
 רש"י בד"ה דלא מלינו עושה כיוולא : דהכתו' יעמ' : לקמן יעמא למימר דהוא עמא ואין עושה כיוולא
 זה עכ"ל וא"כ ה"ל מדענוהו יעמא ולא עמא ש"מ דמעמא' : נמי אחרים ומדקרינן יעמא ולא יעמא
 משמע דלא מעמא אחרים . הא כילד . אלא דעל היין והשמן ענוהו יעמא דמעמאין אחרים : דכיון : ד
 דנעשו תחילה ולזה מרמז הכתוב שענו יעמא ולא עמא ועל כל מאכל ענוהו עמא ולא מעמא אחרים ולזה
 מרמז הקרי דקרי' יעמא ולא קרינן יעמא ומדקדק מעמ' כמו שדקדק הש"ס בדרשת ר"ע ודרוש הקרי
 והכתו' כן נמי הכא : דאלא דבדרשת : ר"ע דרש הקרי לאין עומא' עשה כיוולא זה וכאן אינו אומר דמרמז
 למה שכתבתי : וכיון שכן מיושב נמי מה שהקשיתי לעיל דאי ס"ל דרבינא קאמר דהכא ג' ולא אישתכח
 והתם ד' ואישתכח א"כ אמאי ענוהו יעמא דמעמא' דלא מעמא אחרים הלא שלישי עושה רביעי בקודש הוה
 להם לענוהו יעמא א"ו דלפוס מאי : דמעמא' הכא שלישי נמי אישתכח דהמה עמא' את המאכל משום רביעי
 ולכך ענוהו : דמעמא' לרמז דהמאכל אינו מעמא אחרים ובאמת המאכל שלישי ומעמא' נמי אחרים ופוס
 להם לענוהו יעמא : דכיון דהיין והשמן והמאכל כוליהון מעמאין נמי אחרינא דבשלמא לשמואל דס"ל דחמישי
 בקודש בעא מינייהו והכא בשאלה דעמא מת רביעי בעא מינייהו א"כ על המאכל הולכין לענוהו יעמא
 דלא מעמא אחרים וכן לרב לפי מה שפרשתי דס"ל דגם בשאלה שני' דעמא מת רביעי בקודש בעא מינייהו : ד

אמנם בחידושי הלכות שלי העליתי דתני לא ס"ל הא . אלא ס"ל דאפי' למ"ד דתני משקי ב' מדבחי' ולמ"ד אין אוכל מעמא אוכל אפי' בקדשי' אם נגע משקה ב' מדבחי' באוכל שנגע באוכל עמא ע"מאח טלמן למ"ד עומאח טלמן איה להן מדאורי' דאע"ג דהשתא שנגעו באוכל שנגע באוכל לא הוה עמא אלא מדרבנן אפי' גזרו רבנן עומאח לעמא טלמן כיון דאיכא עומאח טלמן דאורי' לא פלוג רבנן . והא דלא גזרו עומאח על משקי מדבחי' היינו לעמא אחרים משום דליה להו עומאח לעמא אחרים בשום פנים מדאורי' וזוהי יסבתי כל הקושי' שהקשה מהר"שא לפי' רש"י: אך עדיין חל עלינו חובת ביאור לשיטת הרמב"ם דס"ל דשאלניהו הנביא אם נגע הנזיר ביין או בשמן או בכל מאכל כנ"ל א"כ מאי פריך הש"ס לעיל לרב ח"ס הן ישא איש בשר קודש בכסף בגדו ונגע בכנפו וגו' ויענו הכהנים ויאמרו לא יקדש ואמ' רב אישחביש כהני . מאי קושי' אפי' אי ס"ל לרב משקי מדבחי' דכן ממש אכתי אישחביש כהני בשאלה ראשונה שהשיבו על כל מאכל שהוא רביעי שנגע הנזיר שלישי לא יקדש ודוק : והנראה בישוב קושי' זו הוא דהא יש להקשו' גם לשיטת רש"י ור"ת מאי פריך לעיל לרב ח"ס הן ישא איש בשר קודש וכו' לא יקדש ואמר רב אישחביש כהני מאי קושי' דאפי' אי ס"ל לרב משקי ב' מדבחי' דכן ממש אכתי שפיר הכריח רב דענו ולא ידעו דרביעי בקודש פסול דא"ל דידעו דרביעי בקודש פסול והא דאמרו לא יקדש היינו משום דמשקי ב' מדבחי' דכן דא"כ דמשום משקין בי מעבחי' דכן אמרו לא יקדש א"כ מ"ע ענו בשאלת עמא מת יעמא הלא משקי מדבחי' דכן ממש . וע"כ ל"ל דלא ידעו הדין דמשקי מדבחי' דכן אם כן מה עמא ענו ואמרו בשאלת שרץ לא יקדש א"ו דלא ידעו דשלישי עושה רביעי בקודש ולכך אמרו לא יקדש משא"כ בשאלת עמא מת או שנקיחין היו דרביעי פסיל בקדש או דהתם שלישי ה' כחירון רבינא ודוק : וע"כ ל"ל דהמקשה לא חסיק אדעת' משאלה שני' דעמא מת וה"ה דהוה הש"ס מלי לשנוי' מהכרח דשאלה שני' דלא ידעו דשלישי עושה רביעי בקדש כמ"ס אלא דעדיפא משכי דהאמת דרב חני משקי מעבחי' ולא מדבחי' . וזוהי מיושב גם לשי' הרמב"ם דהכי פריך לרב לפום מאי דס"ד דרב חני מדבחי' מאי דוחקי' דרב לדרוש בגנותם של כהנים דאישחביש כהנים ולפרש ואל היין ואל השמן או אל היין ואל הפרש ואל היין נגע בשמן או אל כל מאכל . ובעי הנביא למינסניהו אי ידעי דמשקה מדבחי' דכן או לא דאי לא ידעו דמשק' מעבחי' דכן א"כ יעמא גס את השמן ואת הכל מאכל אע"ג שהוא חמישי משום דמשקה נ"סיה ליולם תחילה וא"כ הוה היין ראשון וגם השמן ראשון וכל מאכל שני ואם ידעו דמשקי ב' מדבחי' דכן יענו לא יקדש והם השיבו כהוגן דידעו דמשקי מדבחי' דכן א"ו דרב ס"ל דמשקי מדבחי' מקאב והשתא אפי' אי הוה מפרש דהיין נגע בשמן אכתי אישחביש דכיון דהיין ה' רביעי ונעמא נעשה תחילה והשמן ג"כ תחילה וכל מאכל שני והמה ענו לא יקדש . והשתא א"ל דע"כ רב הוכרח לומר דהפי' ואל היין ואל השמן או אל היין או אל השמן ואשחבישו באל כל מאכל . דאי ה' מפרש ואל השמן דהיין נגע בשמן א"כ לא אישחבישו בעומאח שרץ כלל ובעומאח מת אישחבישו והסברא נותנת שיהיו יותר בקיחין בעומאח מת מעומאח שרץ כדמסיק ר"כ . דהרי הוכחת לכל הפירושים בין לרש"י בין לר"ת דהמקשה לא חסיק אדעתא משאלה שני' דעמא מת דא"כ לא הוי פריך מידי והש"ס באמת הוה מלי לשנוי' ולהכריח משאלה שני' כנ"ל אלא דעדיפא משכי כנ"ל וגם ל"ל דלא חסיק אדעת' הא דקאמ' הש"ס התם בשלמא לרב היינו דקאמר עמא דאי חסיק אדעת' לא הוה מקשי מידי דדלמא מש"ה הוכרח לומר דאישחביש דאל"כ אמאי קאמר עמא ודוק היטב : ובחידושי הלכות שלי יסבתי קושי' זאת בדרך אחר חריף ועמוק מאד ולא העליתי פה על הכתב מפני יראת האריכות : הו הקשיתי בחידושי הלכות אשר לי אחר שהוכחתי דע"כ ל"ל דעדיין לא נגזרה גזירה בימי הנביא חגי דהמשקין יעשו תחילה . דאי נגזרה תקשי' מנ"ל לרב אפי' לפי האמת דתני רב ב' מעבחי' ולא מדבחי' דרביעי : בקדש אישחביש כהנים . דלמא לעולם ידעו דרביעי בקודש פסול וגם ידעו דמשקי מדבחי' אינם דכן והפי' דואל היין ואל השמן דהיין נגע בשמן וה' השמן חמישי וענו ולא ידעו דמשק' נעשית תחילה ולכך עהרו את השמן ובעמא מת דה' היין שלישי והשמן רביעי אע"ג דלא ידעו דמשקה נעשה תחילה עמאווהו משום דידעו דרביעי בקדש פסול . ומשום הא דלא ידעו דהמשקה נעשית תחילה איקפד עלייהו הנביא וקאמר להו עמא א"ו דס"ל לרב דלא נגזרה גזירה זו עדין דיטשו המשקין תחילה וא"כ אי ס"ד דהפי' דאל היין ואל השמן דהיין נגע בשמן וה' השמן חמישי א"כ לא טעו כלום בין בשאלה ראשונה בין בשאלה שני' דבשאלה שני' ה' השמן רק רביעי משום דשאלה שני' היתה בעמא מת תקשי אמאי איקפד עלייהו הנביא וקאמר עמא (ומש"ה פירש דואל היין ואל השמן או אל היין או אל השמן וגם בשאלה שני' רביעי בקדש בעא מינייהו ואישחביש כהני והיינו דקאמר להו עמא . א"כ קשה על מ"ס הרמב"ם בפירושו לשמעתין וז"ל ושאל מהן מזה הנזיר אשר הוא שלישי כאשר נגע ביין ונגע בשמן ונגע במאכל מה דין זה המאכל וזה השמן וזה היין אם כל זה יעמא או לאו . ואין ספק שהיין והשמן והמאכל כל א' מהן רביעי אבל היין והשמן עשוי תחילה כמו שנכתב ומהמאכל פסול ואינו מעמא והכל עמא . וה' תשובתן בזה לא יקדש הנה הן עושה וזה דעת רב כאשר אמר אישחביש כהני מדבריו אלה משמע שכבר נגזירה גזירה בימי חגי דהמשקה נעשית תחילה לעולם) ובאמת תיקן בזה הרבה דבזה מיושב קושי' החוספ' שהקשו לשיטת רש"י וז"ל דר"ה רביעי בקודש ועוד למה דחק שמואל לחרץ בזה שנגע בכנפו לימא אל כל מאכל דוקא . וקושי' זו קש' נמי לשיטת הרמב"ם דמאי דוחקא דשמואל לחרץ בזה שנגע בכנפו לימא אל השמן דוקא ר"ל דנגע היין בשמן . אמנם צהא דכתב דהמשקה נעשית תחילה לעולם סרה מעליו קושי' החוספ' דהוכרח לחרץ בזה שנגע בכנפו דהשתא ה' היין חמישי ושפיר ענוהו לא יקדש . משא"כ אלו ה' היין רביעי והשמן חמישי לא ענוהו שפיר לא יקדש דהיין אע"ג שהוא רביעי נעשה תחילה וגם השמן נעשה תחילה וכל מאכל שני ודוק : אלא דקשה שכבר הוכחתי משיטת רב דעדיין לא נגזירה גזירה זו בימי חגי דהמשקין תעשו תחילה לעולם ודוק : והנראה בישוב קושי' זו הוא . דודאי מקתמא דבמ' מוכרח דכבר נגזרה : גזירה זו בימי חגי דהמשקין יעשו תחילה לעולם . דאל"כ מאי מקשה אלא לשמואל חמישי מנלי' הא יש להשיב דאל השמן דוקא ר"ל : דהיין נגע בשמן או בכל מאכל כנ"ל . וגם החרלן היה לו להשיב כן א"ו דכבר נגזרה גזירה זו בימי חגי דהמשקין יעשו תחילה לעולם) כנ"ל . וא"ל א"כ מנלי' לרב דענו דרביעי בקדש דלמא ידעו רביעי בקדש דפסול וגם ידעו דמשקי ב' מדבחי' אינם דכן ודלמא אל השמן דוקא וחמישי בקודש בעא מינייהו ואף על פי כן היה להם להשיב יעמא כיון דהמשקה נעשית תחילה לעולם אלא דענו ולא ידעו דהמשקה נעשית תחילה ולכך השיבו כל השמן ואכל לא יקדש דלפי דעתם ה' חמישי בקודש ובשאלה דאם יגע עמא נפש ענו יעמא משום דבשאלה שני' ה' השמן רביעי דבגד נעשה כחלל ולכך איקפד עלייהו הנביא

אם דהב' נעשה אב העומא' דחרב ה"ה כחלל לאו דוקא אלא ה"ה כלי שטף ובגדים וא"כ נעשה היין שלישי דבגר
 אב והלחם ראשון והנזיר שני והיין שלישי וזוהי יתבאר דמר זוטרי' שמע מאביו ר"כ מה שמירץ על קושי'
 דמ"ס הכא דאישתכס ומ"ס בשאלה דעמא מה דלא אישתכס דבקיאלן הן בעומאח מה ולא בקיאלין בעומאח
 שרץ והוקשה לו למר זוטרי' אמאי לא משכי כמו שמירץ רבינא דגבי שאלה דעמא מה נעשה היין שלישי
 משום דהבגר נעשה אב העומאח דחרב כחלל לאו דוקא כלי מתכות אלא ה"ה כלי שטף ובגדי' ועל כרחו
 הכריח דאביו ר"כ ס"ל דחרב הוא כחלל דוקא כלי מתכות והוקשה לו הלא מוכרח מקרא דוכנסתם בגדיכ'
 דחרב כחלל לאו דוקא כלי מתכות אלא ה"ה כלי שטף ובגדי' וכיחא ל"י דאביו ס"ל עומאח בחיבורן דאוריית'
 ומוקי קרא דוכנסתם בגדיכ' בעומאח בחיבורן כמ"ס הרב"ד ור"ס מקינון והיינו דאמ' משמי' דאביו ר"כ
 דיקרב בדיקרב בחיבורן עמא עומאח ז' דאוריית' ונ"ז אמר רבא לא תתלו בוקו סריקי בר"כ דלאו היינו
 עמא דר"כ שלא ח"י הסם ג' הכא ד' משום דס"ל עומאח בחיבורן דאוריית' וחרב כחלל דוקא כלי מתכות
 אלא י"ל דעמא דמפר' כמו שפ' רש"י הסם דכנף היינו שרץ מכה ההוכחה שכתב וז"ל וע"כ הכי הוא דאי
 משום כנף שהוא ראשון כולי' בגר נמי ראשון הוא ומאי חרי' דנקט כנף אלא משום שהשרץ עלמו נגע אל
 הלחם ע"ס ברש"י ד"ה ונגע בכנפו . ולעולם ס"ל דעומאח בחיבורן לאו דאוריית' וחרב כחלל לאו דוקא
 כלי מתכות אלא ה"ה כלי שטף ובגדים ודוק : והואיל ואחא לידן מה שפ' הרמ"בס דשיע' זו דאישתכס
 כהני מעתיק לפירושו שפ' בשיע' זו בהקדמתו לסדר עשרות ואסיר מפירושו כל מה שיש עליו מן הקושי'
 ונמנומים שלכאורה פירושו סמוך אחד . ואין מבוא בשיע' זו דאישתכס כהני לפירושו . וזה פ' של
 הרמ"בס בהקדמתו לסדר עשרות והוא לשיע' דס"ל דכלי שטף ובגדים הרי הם כחלל . הנביא שאל מהם
 ר"ל מן הכהנים אם שרץ נגע בכנף והכנף בלחם והלחם בנזיר וא"כ הוי הנזיר שלישי ונגע הנזיר אל היין
 או אל השמן או אל כל מאכל . ומלך הדין ה"י להם להשיב דהיין והשמן נעשים תחילה כדין כל המשקי'
 שגזרו עליהם שיעשו תחילה ועל המאכל ה"י להם להשיב שהוא פסול וס"ל לרב שנשתכסו הכהנים דרבינ'
 בקדש קא בעא מינייהו והם לא ידעו דשלישי פוסל את הרביעי ושמואל ס"ל דלא אישתכסו דכנפו דמה
 שנגע בכנפו ונמלא ה"י הנזיר רביעי ועל חמישי קא בעא מינייהו והשיבו שפיר לא יקדש . ובשאלה שני'
 ס"ל לרב דלא אישתכסו ובקיאלין היו . ולשמואל אע"ג דבסדר דשאלת עומאח שרץ חמישי קא בעי מינייהו
 בסדר שאלת עמא מה רביעי בקודש בעי מינייהו משום דכלי שטף הרי הם כחלל וא"כ הכנף שנגע בעמא
 מה נעשה אב העומאח ואותו דבר שנגע בכנף נעשה ראשון לעומאח והלחם שני והנזיר שלישי וקא בעי
 מינייהו על היין ועל השמן ועל כל מאכל שהמה רביעי ורבינא הוא דעת שלישי' וס"ל דבשאלה שני' נמי
 אישתכסו משום דהוא מפרש בכנפו כמו שפרש רב ומה שהשיבו בשאלה שני' דעמא מה יעמא היינו
 דבקיאלין היו בעומאח מה דרביעי פסול אך דבזה עשו דהמה עמא מלך שהוא רביעי בקודש ובאמת הוא
 שלישי וה"פ רבינא אמר הסם רביעי ר"ל הסם בשאלת עומאח שרץ עשו ברביעי ואמרו לא יקדש ולא ידעו
 דרביעי בקודש פסול והכא גבי שאלת עומאח עמא מה עשו בשלישי שאמרו שטמא היין משום שהוא רביעי
 ובאמת הוא שלישי משום דהכנף ה"ה כחלל והם לא ידעו דין זה דכנף ה"ה כחלל ע"כ פירושו ושניתי לשונו
 כדי להקל על המעיין והנה לפי הרמב"ס דפ"י בין בשאל' ראשון' בין בשני' דהנזיר לשמואל ה"י בשאלה ראשונה רביעי
 ובשאלה שני' ה"י הנזיר שלישי וקבעא מיניהו על היין או על השמן או על כלל מאכל קשה א"כ מאי קאמר הס"ס
 וללוי הכיחא אי ס"ל כשמואל ומשכחת דנגע כולהו בראשון למה לי בראשון הא א"כ נגעו בשלישי כמו לשמואל
 נמי כיחא דהא שאלת הנביא היתה על היין או על השמן ושפיר השיבו יעמא דעומאח עלמן חית להן דבשאלת
 לשיע' רש"י דשאלת הנביא ה"י על שמן שנגע בו היין וכן לשיע' ר"ת דשאלת הנביא היתה על מאכל שנגע
 בו היין או השמן מוכרח לאוקמי ללוי דנגעי כולהו בראשון דאי על הסדר כמו שפירש שמואל הוה להם
 להשיב גם בשאלה שני' דעמא מה לא יעמא כיון דעומאח משקי' לעמא אחרי' דרבנן ולוי חני מדבחי' מש"כ
 לשיע' הרמב"ס קשה . הו קשה מאי קאמר הס"ס ולשמואל הכיחא אי ס"ל כרב דחני משקי' ב"י מעבחי'
 אבל ב"י מדבחי' אחריני נמי מעמא רביעי הוא דלא עביר חמישי הא שלישי עביר רביעי אלא אי ס"ל כלוי
 דחני מדבחי' מ"א רביעי דלא עביר ה' אפי' ב' וג' נמי לא עבדי . הא לשיע' ע"כ ה"י מוכרח שמואל
 לומר ה' בקדש בעא מינייהו ומעט דרביעי לא עביר חמישי והנביא ג"כ הוכרח למינסיהו בסדר הזה כיון
 דהרמב"ס מפרש דהנזיר הוא רביעי וקא בעא מיניהו אי עושה לשמן או ליין ה' ולעמא עומאח עלמן א"כ
 השתא דהוה הנזיר רביעי שפיר ענהו הכהני' לא יקדש לא היין ולא השמן אפי' עומאח עלמן כיון דהיין
 ה' בקדש ואין ה' בקדש מתעמא אפי' עומאח עלמן הא אי הוה היין רביעי בקדש ה"ל לעמא' עומאח עלמן
 לשמואל דחית ל"י עומאח עלמן חית להן מן הסודא ואמאי השיבו לא יקדש . דבשאלת לשיע' רש"י דמפרש
 לשמואל דשמן הוא חמישי ו' ל השמן קא בעא הנביא מינייהו אי מתעמא מן היין פריך הס"ס שפיר מאי
 חרי' דהשמן חמישי לא מתעמא מן היין רביעי אפי' ה"י היין שני לא ה"י יכול לעמא השמן להיות שלישי
 דמשקי' ב"י מדבחי' אחריני לא מעמא וגם לשיע' ר"ת דמפרש דאכל מאכל בעא מיניהו אי מתעמא מן היין
 או מן השמן ג"כ מש"כ לשיע' הרמב"ס קשה :

והנראה בייסוד קושי' הללו הוא דקוב"ה ש"ס אצלל למאן דאמר אין אוכל מטמא
 אוכל אפילו בקדשים וכיון דאין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא אם כן אפילו לשמואל
 דס"ל עומאח עלמן חית להן מדאוריית' אפי' כ' היכא דניטמא משקי' ב"י מדבחי' למאן דחני ב"י מדבחי'
 באוכל שנטמא באוכל טהורין לגמרי אפי' מטמא' עלמן דכיון דחני משקי' אין עמאין עומאח עלמן אלא
 מדרבנן דהרי נטמא אוכל שנג' באוכל ואוכל שנגע באוכל גופי' אינו טמא אלא מדרבנן וכיון דלא גזרו
 במשקי' ב"י מדבחי' עומאח דרבנן אפי' עומאח עלמן דרבנן לא גזרו עלייהו ר"ל כל משקי' מדבחי' ודוק :
 והשתא שפיר הוכרח הס"ס למימר ללוי דנגעי כולהו בראשון דאי נגעי בשלישי כמו שפ' לשמואל אליבא
 דלוי דחני מדבחי' הוה להו למימר לא יעמא כיון דבסדר השאלה נטמא המשקי' עומאח עלמן באוכל שנגע
 באוכל ולא הוה אלא עומאח משקי' דרבנן וכיון דמשקי' מדבחי' לא גזרו עומאח דרבנן הוה להו למימר
 לא יעמא ודוק : וגם לשמואל אי הוה ס"ל כלוי דחני מדבחי' פריך הס"ס שפ' כיון דבסדר השאלה נטמא
 המשקי' באוכל שנגע באוכל ואין עמאין אלא מדרבנן ומאחר דלא גזרו על משקי' מדבחי' שום עומאח
 דרבנן א"כ אפי' ה"י הנזיר שני או שלישי לא יכול לעמא היין משום דהנזיר נטמא בלחם שהוא אוכל
 שנטמא באוכל ולא הוה אלא עומאח דרבנן ועל משקי' ב"י מדבחי' לא גזרו שום עומאח דרבנן ודוק הטיב :

ולא כלי שטף והלא המה שיעה א' בנזיר דף מ"ב דפריך ועומאה בחיבורן דאורייתא הא א' ר"י לא אמרו עומאה
 בחיבורן אלא לחרומה וקדשים . אבל לנזיר ועושה פסח לא . וא"ל דאורייתא מ"ש . כאן בחיבורי אדם
 באדם כאן בחיבורי אדם במה ופרש"י כאן כלומר מ"ד ההוא בחיבורי אדם באדם שזה נוגע במה וזה נוגע
 בחיבורו ומ"ה לא חשיבא ל' עומאה בחיבורין לענין נזיר ועושה פסח הרי לשיטת רש"י עומאה בחיבורן
 לאו דאורייתא ובמס' ע"ז דף ל"ז אמר ר' זוטרא דר"נ דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורן עמא עומאה ז'
 שלא בחיבורן עומאה ערב . ואחרי איהו ונזיר אפי' שלא בחיבורן עומאה בעה ואחא איהו ואוקמוה
 דאורייתא הרי משיעה זו מוכרה דעומאה בחיבורן דאורייתא וכבר הקשו משיעה זו על מה שפסק בפ' ה'
 מהלכות עומאה מה סוף הלכה ב' וז"ל אבל לנזיר . ולכא פסח בין בשעת חיבור בין אחר שפורש אינו
 עמא אלא עומאה ערב כדין פולה ופירן הר"י קורקוס שטעם הרבנינו משום דבחר הכי א' בגמ' א"ר לאו
 אמינא לכו לא תיטלו בוקי קריקא בר"נ וכו' ומאחר שאמר רבא כן אמילא נחבעל כל מה שאמרו תחילה
 משמ' דר"נ וכו' עיין בכסף משנה שהביא לשונו . ופ' הגאון החכ' השלם מוה' יהודה רוזאניס בספרו
 הנחמד משנה למלך שדחקו לרבינו לומר דרבא סבר כל מה שאמרו תחילה משמ' דר"נ הוא מהכרח קובי'
 דפ' ב' מיניס דמוכח מהתם דעומאה בחיבור' דאדם באדם לאו דאורייתא עד שהקשו מזה למאן דאמר דאורייתא
 אדם במה דאורייתא ואם איתא דרבא מודה בעיקר הדין שאמ' משמ' דר"נ קובי' דפ' דג' מיניס היא תמוה
 עד מאד . אבל כפי פ' זה הרי דנזיר אפי' כרבא דאמ' לא תיטלו בוקי קריקא בר"נ ע"ש באריכות .
 הרי לפניך דלמר זוטרא שאמ' משמ' דר"נ עומאה בחיבורן דאורייתא ולשיטה דנזיר ולשיטה רבא כפי שפי'
 מהר"י קורקוס עומאה בחיבורן לאו דאורייתא . והנה הרא"ב בפ' מהלכות עומאה מה בהלכה ג' השיג על
 מ"ש הרמב"ם מפי השמועה למדו שהחרב כמה וה"ה לשאר כלים בין כלי מתכות בין כלי שטף ובגדים הרי
 הוא אומר כל הורג נפש וכו' וז"ל א' אברהם אנו חין לנו אלא חרב או בחיבורן בשאר כלים וכל המקראות
 חין אלא בחיבורן וכן דחה הר"ש מקינון ריש מס' אהללות מה שהביא רבינו ילחק מקימפונע רא"י
 דלאו דוקא חרב הרי כחלל אלא ה"ה כלי שטף ובגדים מקרא דוכנסתם בגדיכם כמו שהביא הרמב"ם ודחה
 הוא ז"ל דאין מקרא דוכנסתם בגדיכם רא"י כלל דהתם עמא משום דהיא עומאה בחיבורן כדאמר' בפ'
 חין מעמיד' דיקר' בדיקרב מקאב . הרי לפניך דלסוגי' דע"ז דעומאה בחיבורן דאורייתא חין רא"י מקרא
 דוכנסתם בגדיכם דלאו דוקא כלי מתכות כמה אלא ה"ה כלי שטף ובגדים כדמוכח מקרא דוכנסתם בגדיכם
 משום דקרא דוכנסתם בגדיכם מוקמינן דעומאה בחיבורן . משא"כ לסוגי' דנזיר דס"ל דעומאה בחיבורן
 לאו דאורייתא א"כ ע"כ מוכרח מקרא דוכנסתם בגדיכם דחרב הרי כחלל לאו דוקא כלי מתכות אלא ה"ה
 כלי שטף ובגדים ודוק : ולפ"ז י"ל דר' אילא תפיס כשיטה דע"ז דעומאה בחיבורן דאורייתא וא"כ חין הכרח
 דחרב ה"ה כחלל לאו דוקא ור"י בשם ר' ינאי ס"ל כשיטה דנזיר דעומאה בחיבורן לאו דאורייתא וא"כ מוכרח
 מקרא דוכנסתם בגדיכם דחרב כחלל לאו דוקא אלא ה"ה כלי שטף ובגדים . וראה גם ראה דר' ינאי
 לפום מה שפירשתי הירושלמי לשיטה הרמב"ם ס"ל דחלל כחרב הוא לאו דוקא חזיל לשיטה דס"ל עומאה
 בחיבורן לאו דאורייתא דהא ר' ינאי הוא דאמ' לא אמרו עומאה בחיבורן אלא לקדשים אבל לא לנזיר ועושה
 פסח וש"מ דעומאה בחיבורן לאו דאורייתא כדרייק הש"ס דנזיר מדברי ר' ינאי האלו ודוק . וזה רגיל אני
 לישב הקושי' החזקה שהקשו לשיטה הרמב"ם ולדקאי בשיטה דחרב כחלל לאו דוקא אלא ה"ה כלי שטף
 מהירושלמי דפסחים גבי מחני' הוסיף ר"ע מימיה' של כהני' לא נמנעו לישרוף השמן שנפסל בעבול יום
 כבר שנעמא עמא מה אית תניי תני עמא מה ואים תניי תני בעמא מה מ"ד עמא מה בכלי שטף ומ"ד
 בעמא מה בכלי מתכות ופירשו דמאן דתני עמא מה דהנר שנגע במה והוא עמא מה אב העומאה והיינו
 בכלי שטף ומאן דתני בעמא מה סבר נגע באדם שנגע במה ואשפי"כ אב העומאה בכלי מתכות דמתני'
 בשלישי לעשותו ראשון הוא כדמוקי לה נמי בגמ' דילן . הרי מהירושלמי הזה נראה בהדי' דכלי שטף
 הנוגטין במה חין כמותו ועיין בחידושי הרמב"ם בן צמס' דבפ' לא יחפור (דף כ') שהקשה קוש"ז ולא תי'
 כלום ומה שנראה בישוב קושי' זו הוא . דאחרי שבררתי דלפי סוגי' דמס' ע"ז דעומאה בחיבורן דאורייתא חין
 הכרח דחרב הרי כחלל לאו דוקא כנ"ל ולפי סוגי' דנזיר דעומאה בחיבורן לאו דאורייתא מוכרח מקרא דוכנסתם
 בגדיכם דחרב ה"ה כחלל לאו דוקא אלא ה"ה כלי שטף י"ל דהירושלמי ס"ל כסוגי' דע"ז דעומאה בחיבורן
 דאורייתא ומוכרח מקרא דוכנסתם דחרב הרי הוא כחלל לאו דוקא אלא הדין כלי שטף ומה שפסק יקר
 סוגי' דנזיר היינו משום דא' רבא לא תתלי בוקי קריקא בר"נ וכמו שפי' מהר"י מקורקוס ואחריו האיר נתיב
 הגאון החכם השלם מוה' יהודה רוזאניס כמו שהבאתי לשונם לעיל ודוק ואין להתקשות אי ס"ד דס"ל להרמב"ם
 דיש שיטות חלוקי' בגמ' אי חרב כחלל דוקא כלי מתכות או לאו דוקא כלי מתכות אלא ה"ה כלי שטף א"כ
 למה נחק לפרש הא דקאמר בנזיר (דף נד ע"ב) ומאן דנגי' בכלי . דר' הוה הוא דיראה לו דמה שאמרו
 דמאן דנגע בכלים לאו בר' הוה בנזיר בלבד אמרו ולמה לא מוקי דשיטה זאת ס"ל כמ"ד חרב כחלל דוקא
 בלי מתכות י"ל דלא רלה לאוקמי סתמא דתלמודא דלא כהילכתא ודוק : ויין ברמב"ם בפ' לא יחפור :
 והביאני משך הניין להעלי' כאן מ"ש בחידושי לישב הא דאמ' ר' זוטרא דר"נ דאורייתא דרבא משמ' דר"נ
 דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורן עמא עומאה ז' וכו' ואמר רבא לא אמינא לכו לא תתלי בוקי קריקא
 בר"נ הכי אמ' ר"נ ספק עומאה ברשות הרבים התייר להן . וקשה כיון דלא אמ' ר"נ מילא דברי' שאמ'
 ר' זוטרא משמו כדא' רבא לא תתלי בוקי קריקא בר' נחמן הכי אמ' ר"נ ספק עומאה בר"ה וכו' האידך אמר
 ר' זוטרא משמו דברי' שלא שמע ממנו וכי חלילה שר' ענה בו . ומה שנראה בזה הוא עפ"י מ"ד בפסחים
 (דף י"ז) בשיטה דרב אמר אשתכח כהני' ושמואל אמר לא אשתכח ופריך התם ה"ש ויין הגי'
 ויאמר אס' יגע עמא נפש בכל אלה היטמא ויענו כהנים ויאמרו יטמא בשלמא לשמואל מדהכא לא אישתכח
 התם נמי לא אישתכח . אלא לרב מ"ש הכא ר"ל בשאלה דעמא שרץ דאישתכח ומ"ש התם ר"ל בשאלה דהיגע
 עמא נפש דלא אישתכח אמ' ר"נ אר"בא בקיאיין הן בעמאת מה ואין בקיאיין הן בעומאת שרץ רבינא אמ' התם
 רביעי הכא שלישי ונדחק רש"י לפרש רבינא אמר לא היו בקיאיין ברביעי בקודש כלל וגבי מה ב' בקודש בעא
 מינייהו דהא עמא מה דקרא לאו עמא מה אלא מה ממש כלומר עומא' מה וגם הסופ' נדחקו לפרש הא
 עמא מה דקרא מה נלמו . אמנם הרמב"ם בהקדמתו לקדר טהרו' הביא לשונו קמן פ' דהבגר נגע בשרץ והבגר
 אל הלח' והלח' אל הנזיר והנזיר אל היין ואלו אל כל מאכל דהשת' בעומאת שרץ ה' היין רביעי משא"כ בעומא'

הטמא יעמא . אבל הג' והד' קורא דברי קבלה ולא ד"ס דבשלמא הר' דהיינו אדם שנגע בכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנגעו במת אע"פ דבספרי מפיק מקרא דוכנסתם בגדיכם ביום השביעי דכלים שנגעו באדם שנגע בכלים שנגעו במת עמאים עומאת שבעה וכמו שהביא הרמ"ם עלמו בפ"ה מהלכו' עומאת מת הלכה ג' י"ל דאזיל לשיטתו כמ"ס בתחילת שורש זה וז"ל לא כל מה שנמלא לחכמים שהוליו מהקס מ"ג מידות נאמר שהוא למשה מסיני וכו' ואיכא למיתר דהא דהוליו חכמים תוכנסתם לא אומר להם משה ע"ה הפירוש ההוא או שדרשו בו בקרא דוכנסתם אלא משה אומר להם הלכה למשה מסיני דכלים שנגעו באדם שנגעו במת עמאים עומאת שבעה אלא שזה ר"ל חכמינו ז"ל הביאו רא"י על הלכה זו שאמר להם משה מפי הקבלה להראות חכמת התורה שאפשר שימלא בה רמז לקבלה ההיא כמ"ס הרמ"ם בסוף שורש זה ובהקדמתו לפי המשינות מסד' עהרות אלא הא דקרא לשלישי ר"ל לאדם שנגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת דברי קבלה ולא ד"ס קשי' דהרי כתב בפ"ה מהלכו' עומאת מת הלכה ג' הנ"ל וז"ל כלים שנגעו במת בין במגע וכו' הן לנוגע בהן כנוגע במת עלמו מה המה מטמא הנוגע בו בין אדם בין כלים עומאת שבעה אף כלים שנמלאו במת הם והכלים והאדם שנגע בהן עמאים עומאת שבעה שנאמר בחלל חרב או במת מפי השמועה למדו שהחרב כמת וה"ה לשאר כלים וכו' הרי דמפי משה למדו הפירוש בהא שנאמר בחלל חרב או במת שהחרב כמת כהוראת לשון הרמ"ם במ"ס מפי השמועה למדו שזה מורה שהפי' הזה קבלו מפי תר"ע כמ"ס שבי"א זה הרב בעל מגילת אסתר בשורש זה בהלילו בעד הרמ"ם במ"ס ממה שהשיג עליו הרמ"ם בן מלאו דקבלת עדות הוא לא ימותו אבות על בנים ע"ס וזה מוכרח למעייני' ויודעים בעיני ס' המיימוני וס' זה ר"ל ספר מנין המלות להרמ"ם במ"ס ח"י ראוי לקרות זה דבר כמת דברי תורה כמ"ס הרב בעל מגילת אסתר שם וז"ל ואל תשיבני ממה שכתב הרב בחשבתו שהבאתי לעיל כי אפי' הדבר שהוא הלכה למשה מסיני נקרא דברי סופרים ולא יבא במנין כי זה דווקא כשאין פסוק יורה עליו רק הכל הוא בקבלה אמנם בדאפירוש איזה פסוק בקבלה חללינו הנה הוא יקרא דבר תורה והרא"י מ"ס בשורש השני וז"ל ולא ג"כ נאמר בכל מה שימלא בגמ' שיסמכוהו אל אחת מ"ג מדות שהוא דרבנן כי פעמ' יהי הפי' ההוא מקובל מתשה בסיני עכ"ל הנה שהוא סובר שכל מה שבא בקבלה בפ"י איזה פסוק אינו דרבנן וא"כ דבר תורה עכ"ל בעל ת"א וכיון שכן דהא דחרב הרי הוא כמת הוא מדברי תורה א"כ הא לאדם שנגע באדם שנגע בכלים ג"כ ד"ס כמו שהוא ד"ס באדם שנגע באדם שנגע במת ודוק : והנראה בישב קוש' זו הוא דס"ל להרמ"ם דהא דלמדו מפי השמועה בפ"י הפסוק דבחלל חרב או במת דבא הכתוב להקיש חרב למת לאו לגמרי למדו מפי השמועה שהוקש חרב למת להיות כמת ממש מה מת אבי אבות העומאת אף חרב אבי אבות העומאת שאלהם הנוגע בכלים שנגעו במת נעשו אב העומאת למת אדם אלא לא למדו מפי השמועה אלא דהוקש חרב למת מה מת הנוגע בו עמא עומאת שבעה אף כלים שנגעו במת הנוגע בהם עמא עומאת ז' והוא מדוקדק בלשון הרמ"ם במ"ס מהלכה ג' דוק ותשכח . ועדיין י"ל לאדם הנוגע בכלים שנגעו במת אע"פ דעמא עומאת ז' אינו נעשה אב העומאת למת אדם אלא נעשה ראשון לעומאת ומגזירות הכתוב הוא באדם שנגעו בכלים שנגעו במת שח"ג שהוא ראשון ולא אב עמא עומאת ז' אלא דמפי הקבלה אומר הלכה למשה מסיני דכלים הנוגעים במת נעשים אבי אבות העומאת והוקשה להם ח"כ דכלים הנוגעים במת נעשים אבי אבות העומאת ח"כ למת פי' להם חרב הרי הוא כמת לענין עומאת ז' ולא אומר להם סתמה דחרב כמת ח"ו דאיכא אבי אבות העומאת אלא לקדשים אבל לא לביאת מקדש וההכרח שיש על זה דלא לגמרי למדו מפי משה בפ"י היקש דחרב למת ולא למדו אלא לעומאת ז' ולא לעומאת אבי אבות העומאת הוא מהא דנזיר פ' כהן הגדול דאין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת ואי ס"ד לגמרי למדו מפי השמועה דחרב כמת למת אין הנזיר מגלח וכמ"ס ר"ת בחוספ' שם (דף כ"ד ע"ב) בד"ה ומשני כי קמי' אשאריו וכו' וז"ל ואומר ר"ת דע"כ לא מתוקמי מתני' בכלי מתכו' דא"כ הנזיר מגלח דחרב ה"ה כחלל עכ"ל והנה לשיטת הני רבוואתי' דס"ל דלאו דווקא כלי מתכות אלא ה"ה כלי שטף הנה כחלל תקשי אמאי אין הנזיר מגלח כיון שהמה כמת מג"ז זה ח"ו הא דנאמר מפי השמועה חרב הרי הוא כחלל לאו סתמא נאמר דנימא דלכל דבר הנה כמת מה מת אבי אבות העומאת אף כלים שנגעו במת נעשה אבי אבות העומאת אלא נאמר להם בפירוש דחרב ה"ה כחלל מה מת הנוגע בו עמא עומאת ז' אף הנוגע בכלים עמא עומאת ז' ועדיין י"ל ראשון לעומאת היא אבל לא נעשה אב העומאת כמ"ס לעיל וכיון דלא לגמרי למדו מפי השמועה בפ"י חרב ה"ה כחלל משום הכי אין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת משום דלא לגמרי הנה כמת עלמו ודוק : אמנם כ"ז הוא לשיטת הני רבוואתי' דס"ל דלאו דווקא כלי מתכות הנה כחלל אלא ה"ה כלי שטף . אמנם לשיטת ר"ת ודקאי בשיטת' דדווקא כלי מתכות הנה כחלל אבל לא כלי שטף אין רא"י מהא דמתן דאין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת דלאו לגמרי חרב ה"ה כמת די"ל דלעולם לגמרי שנגעו חרב הרי כמת לכל הלכותיו ובאמת הנזיר מגלח על כלי מתכות וס' דמתן דאין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת היינו בכלי שטף וכמו שפי' ר"ת הבאתי לשונו לעיל . וכ"ל דבזה מחולקין ר' יוחנן בשם ר' ינאי ור' אילא . דר' יוחנן אינו קורא לשלישי טעון ביאת מים מד"ס משום דר' יוחנן ס"ל דהא דחרב ה"ה כחלל לאו דווקא כלי מתכות אלא ה"ה כלי שטף והוקשה לו ח"כ אמאי אין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת אלא ע"כ דלאו לגמרי למדו מפי השמועה דחלל הרי כמת שיהא כמת לכל הלכות אלא שיהא הנוגע בכלים שנגעו במת עמאים עומאת שבעה ולא שיהא אבי אבות העומאת כמת עלמו והא דנעשין אבי אבות העומאת אמרם משה הלכה למשה מסיני ולא בפ"י דחרב ה"ה כמת ולא אהני אלא לקדשי' כנ"ל ולכך אין שלישי נקרא טעון ביאת מים מן התורה ור' אילא ס"ל דדוקא כלי מתכות הנה כמת אבל לא כלי שטף וא"כ אין רא"י להא דמתן דאין הנזיר מגלח על כלים שנגעו במת דלאו לגמרי למדו מפי השמועה דחרב כמת . אלא דלעולם לגמרי למדו דחרב ה"ה כמת לכל הלכותיו ובאמת הנזיר מגלח על כלי מתכות שנגעו במת ומשנתנו בכלי שטף כמו שפי' ר"ת ה"ל וא"כ שפיר קורא לשלישי טעון ביאת מים מד"ס ודו"ק : ותא ואחוי לך שיטות החולקים בגמרא לפי הרבה מפורשי' דלחדא שיטת' מוכרח דלאו דוקא כלי מתכות הנה כחלל אלא ה"ה כלי שטף . ולחידך שיטתא אין הכרח אלא איכא למימר דדוקא כלי מתכות הנה כחלל ולא כלי שטף ואיכא למימר דר' יוחנן בשם ר' ינאי מפי' שיטת' דמינה מוכרח דלאו דוקא כלי מתכות הנה כחלל אלא ה"ה כלי שטף . ור' אילא חפשי' חידך שיטת' דלאוהא שיטתא אין הכרח דה"ה כלי שטף אלא י"ל דוקא כלי מתכות הנה כחלל ולא

שבעה והשני עמא עומא ערב . כלים הנוגעים במת וכלים בכלי' שניהם עמאים עומא שבעה . הג' בין
אדם בין כלים עמא עומא ערב . כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם שלשון עמאי' עומא
שבעה . הרביעי בין אדם בין כלים עמא עומא ערב . ד"א לענין תרומה וקדשים אבל לחייב כרת על
ביאת מקדש או על אכילת קדשים אינו חייב אלא על השנים בלבד הראשון שנגע במת השני שנגע בו כדין
חורה שנאמר וכל אשר יגע בו העמא יעמא . אבל הנוגע בכלים שנגע באדם או הנוגע באדם שנגע בכלים
שנגעו במת פטור כמו שבארנו בהלכו' ביאת מקדש . שהדברים הללו אעפ"י שהם דברי קבלה אינן דין חורה
שהרי לא נתפרשה בחורה אלא זה שנטמא במת שהוא אב העומא והשני הנוגע בו שהוא ראשון בין אדם בין
כלים עכ"ל . והשחא לר' יוחנן דמחייב על השני שנגע בראשון שנגע במת ה"פ במתני' דפרה כל העוון
ביאת מים מדברי חורה ר"ל מדברי חורה המפורשת בחורה מאש דהיינו בראשון שנגע במת והשני שנגע בו
כדכתיב וכל אשר יגע בו העמא יעמא . אבל הנוגע בכלים שנגעו באדם שנגע במת או הנוגע באדם שנגע
בכלים שנגעו במת הרי זה פטור על ביאת מקדש שהדברים הללו הלכה מפי הקבלה ומאחר שאינם מפורשים
בחורה אינם בכלל כל העוון ביאת מים מדברי חורה ודוק : וכן כתב הרב בעל כ"מ בישוב דברי הרמ"ב
ממה שהשיגו הרא"ב דהלכה י"ד על מה שכתב הרמ"ב כלל של דבר כל העוון ביאת מים מן החורה
חייב כרת על ביאת מקדש . וכתב הוא ז"ל ר"ל הרא"ב דברי קותרים זה את זה עיין שם . וגם על ר'
אילא ל"ק . ואפי' למה שפרשתי דר' אילא מחייב באדם שנגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת שהוא שלישי .
דר' אילא הכי מפרש כל העוון ביאת מים מן החורה בעומא איש באיש חייב כרת וקורא עוון ביאת מים מן
החורה אפי' לשלישי דהיינו אדם שנגע באדם שנגעו במת מעטם שאכתוב לקמן ואפרש במה
מחולקים ר' יוחנן ור' אילא בקריאת לשלישי דהיינו אדם שנגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת דר' אילא
קרי ל' מדברי חורה ור' יוחנן לא קרי ל' מד"ת אלא מד"ס עיין שם ודוק : וכיון שפן נחבדר מקום מולא מה
שהרמ"ב אינו קורא אפי' להלכה למשה מסיני אלא דברי סופרי' ולא דברי חורה . והיינו ממה שפסיק ר'
יוחנן בשם ר' ינאי דאינו חייב על ביאת מקדש אלא שני שנגע בראשון שנגע במת בלבד . והוקשה לו ממתני'
דפרה דתני כל העוון ביאת מים מדברי חורה חייב על ביאת מקדש וע"כ הוכרח לפרש דאינו קורא התנא
עוון ביאת מים מדברי חורה אלא מה שמפורש בחורה מאש ולא מה שהוא הלכה מפי הקבלה להלכה למשה
למשה מסיני ודוק . ולא ניחא ל' להרמ"ב לחרולי הא דכל העוון ביאת מים מדברי חורה חייב על ביאת
מקדש דחייב מלקות קאמר כמ"ש לעיל לשיטת הר"ש . משום דחייב על ביאת מקדש קתני ומשמע
ככל חייב על ביאת מקדש דנקט בכל הש"ס דהוא כרת וחטאת והרא"י דהרמ"ב ככתב בפ"ג מהלכות ביאת
מקדש הלכה י"ו אבל הזרק כלים עמאין למקדש אפי' היו כלים שנגעו במת פטור מן הכרת אבל חייב מלקות
שנאמר ואם לא יכנס בגדיו מפי השמועה למדו על רחילת גופו ענוש כרת ועל כיבוס בגדיו לוקה ארבעים .
וכתב הרב בעל כ"מ וז"ל ומ"ש אבל הזרק כלים עמאין למקדש אפי' היו כלים שנגעו במת פטור מן הכרת
אבל חייב מלקות בירושלמי פ' כהן גדול עכ"ל . והיינו מה שפריך על רב אילא שאמר הוא עלמו שנגע במת
חייב אבל כלים שנגעו במת פטור אדם הנוגע בהם על ביאת מקדש כמו שפי' הר"ש מהא דכלי שחליו מן
החלמא וחליו מן הגללים אין חייבי' על ביאת מקדש אבל אם היו כולו מן החלמא חייב הני חייב לא הנוגע
ר"ל לא הנוגע בכלי שנגע במת ותקשי על ר' אילא דאמר שהנוגע בכלי שנגע במת פטור על ביאת מקדש .
ובעי' ר' פנחס לשנוי' תיפתר בשזרקו כלומר דאם הי' כולו מן החלמא חייב לא משום שני שנגע בכלים
שנגעו במת אלא דחייב על הכלי גופו כשזרקו למקדש והכלי הוא ראשון שנגע במת וע"ז פריך אי בשזרקו
בדא תני על רחילות גופו ענוש כרת ועל כיבוס בגדיו כמ' . וע"כ ל"ל דהא דפריך בדא תני על רחילת גופו ענוש
כרת ועל כיבוס בגדיו כמ' מפרש הרמ"ב דהכי היכי מליה אמר דהא דקתני דאם הי' כולו מן החלמא חייב
היינו חייב על זריקת הכלי הא על זריקת הכלי אינו חייב כרת דכל כיבוס בגדים בארבעים . ומאי קוש'
דלמא לעולם על זריקת כלי שכולו מן החלמא ובאמת הא דקתני ואם הי' כולו מן החלמא חייב היינו חייב מלקות
א"ו דמשמע ל' לש"ס דחייב על ביאת מקדש דנקט קתמא משמע כרת וחטאת ודוק : דא"ל דהרמ"ב כמ' מפרש
הא דפריך אי בשזרקו בדא תני על רחילת גופו דהא דתני על רחילת גופו היינו דעל הדין זה דכלי שחליו
מנהלמא וכו' הא כולו מנהלמא חייב תני על רחיל' גופו ענוש כרת ועל כיבוס בגדיו כמ' ר"ל מי שנגע בכלי שכולו מן
החלמא שנגע במת וכנס למקדש חייב על רחילת גופו כרת ועל כיבוס בגדיו כמ' דא"כ מ"ל להרמ"ב דהזרק
כלים עמאין למקדש אפי' היו כלים שנגעו במת הלא אם מפרש בדא תני על רחילת גופו ענוש כרת ועל
כיבוס בגדים דתני על הדין דאם הי' כולו מן החלמא ונגע בכלי' ונכנס למקדש דעל גופו ענוש כרת ועל
בגדיו בארבעים אינו מוכרח דעל בגדיו בארבעים אלא בכלים שנגעו באדם שנגעו בכלים שנגעו במת או בכלים
שנגעו בכלים שנגעו במת אבל בכלים שנגעו במת מכלי' להרמ"ב כמ' מ"ל להרמ"ב דהזרק
א"ו דמפרש הקוש' כמ"ש לעיל ומשום דמשמע ל' להש"ס דחייב על ביאת מקדש דקתני קתמא משמע כרת
וחטאת כנ"ל ודוק : ועוד דאי ליכא ליישצ הא דכל העוון ביאת מים מד"ת חייב על ביאת מקדש אלא בהא
דחייב מלקות קאמר א"כ תקשי על ר"א בר יוסה ועל ר' יוסי ליידיי' דלא סלקא אדעתן דהא דכל העומאין
מן המת שהנזיר מגלח עליהם חייב על ביאת מקדש כלרכה לעומאין הפורשות מן המת איך תירלו רומי'
דמתני' דכל עומאין מן המת שהנזיר מגלח עליו חייב על ביאת מקדש אמתני' דפרה דתני כל העוון ביאת
מים מד"ת חייב על ביאת מקדש דהא כל כמה דלא מוקמי מתני' דכל עומאין מן המת שהנזיר מגלח עליו
חייבין על ביאת מקדש לעומאין הפורשת מן המת . א"א לומר דחיי' מלקות אפי' על הג' ואפי' על הדי'
בקוש' ר' יוסי ליידיי' א"ו דמדברי חורה לא קרינן אלא למה שמפורש בחורה מאש ולפ' הלכה למשה מסיני .
ולפ"ז לא הוה קשי' להו מידי אפי' למאי דלא סלקא אדעתן דלעומאין הפורשת מן המת כלרכה דהוי מפרשי
הא דכל העומאין מן המת שהנזיר מגלח עליו חייב על ביאת מקדש כמו שפי' הרב בעל כ"מ לשיע' הרמ"ב כמ'
בסיעת' דמיייתי הש"ס ירושלמי לר' יוחנן בשם ר' ינאי מהא דכל עומאין מן המת שהנזיר מגלח עליו
וכו' דחייב על ביאת מקדש על השני שנגע בראשון ומפרשים הא דתני כל העוון ביאת מים מד"ת חייב
על ביאת מקדש היינו מה שמפורש בחורה מאש והיינו כמי שני שנגע בראשון בלבד כמ"ש הרמ"ב בפ"ה מהל'
עומאין מה הנ"ל אבל הג' והד' אינו אלא קבלה מפי משה הל"מ ודוק העיב : אמנסק' ל' מה שהרמ"ב כמ'
אינו קורא : אלא השנים בלבד והוא בראשון שנגע במת והשני שנגע בו שנאמר וכל אשר יגע בו

ברוח"ר' יוחנן הכי נקטינ . ודע דבחר הכי מייסי בירושלמי לפיוע' לר' יוחנן מרסן כל עומא מן חמס
 שהנזיר מנלח עליו חייב' עליו על ביאח מקדש וכו' ראשון שהנזיר מנלח עליו חייב' עליו על ביאח מקדש . שני
 שאין הנזיר מנלח עליו אין חייבין עליו על ביאח מקדש . וס"פ לר"ה רבינו . ראשון דהיינו הנוגע במת
 שהנזיר חס נוגע במת מנלח עליו חייבין עליו על ביאח מקדש כלומר הנוגע באותו ראשון ונכנס למקדש
 חייב . שני דהיינו הנוגע במת שנגע במת שהנזיר נגע במת שנגע במת חסו מנלח עליו אין חייב' עליו
 על ביאח מקדש כלומר הנוגע באותו שני ונכנס למקדש פטור עכ"ל בעל כ"מ . והנה לפי פירוש בעל כ"מ
 נתישבה קושיתי שהקשתי לשיעור הרב רבינו שמשון הנ"ל . דלפירוש הרב בעל כ"מ אין מהא דכלי שחליו מן
 החלמא וכו' שום קוש' לר' יוחנן בשם ר' ינאי . דרבי יוחנן ס"ל דשני שנגע בראשון שנגע במת חייב . בין
 שהראשון שנגע במת אדם בין כלים שני הנוגע בו חייב כרת על ביאח מקדש ולא קשי' מהא דכלי שחליו מן
 החלמא אלא לר' אילא . בין אם נפרש הא דר' אילא כמו שפירש הרב בעל כ"מ . בין אם נפרש הא דר'
 אילא כמו שפירש הר"ש וכו' שפירש הר"ש אילא לר' אילא לשיעור הרמ"בס כפי' הר"ש
 וגם קוש' השני' שהקשתי מהא דמס' פרה דחני כל הטעון ביאח מים מן התורה חייב על ביאח מקדש
 נתישבה לשיעור ר' יוחנן לפי' הרב בעל כ"מ כמו שיכתבאר לקמן ולפום שפירש הר"ש דהיינו דר'
 אילא כשיעור הר"ש יתישב גם לשיעור ר' אילא והסבוכה על מקומו : אמנם מה שפי' הרב בעל כ"מ דהא
 דר' אילא הוא עלמו שנגע במת חייב כלומר אכל הנוגע במת פטור . לא זכיתי לירד לסוף דעתו .
 כי בטעותי פירשו תמוה . דהרי ע"כ ל"ל דר' אילא ס"ל נמי דהזורק כלי שנגע במת חייב כדמשני ר' פנחס
 קומי ר' יוסי על הקוש' שהקשו לר' אילא מהא דכלי שחליו מן החלמא . היפסתר בשזרקו . וכיון שכן דר'
 אילא מחייב על הראשון בין אדם בין כלים א"כ מאי האי דקאמר הש"ס ירושלמיא דהס' א' ר"א בר יוסי
 קומי ר' יוסי חוף חנן חנינן דהא מסייעא להדין חנינא קדמייה . ופי' הר"ש ובעל כ"מ לר' יוחנן בשם ר'
 ינאי מהא דחנן ר"א חומר משום ר' יהושע כל עומא מן חמס שהנזיר מנלח עליו חייבין על ביאח מקדש
 וכל עומא מן חמס שאין הנזיר מנלח עליו אין חייבין על ביאח מקדש . מאי קייצת' לחנינא קדמייה דהיינו
 לר' יוחנן . אדרבא לר' אילא איכא קייצת' עפי' . דפשטא דמתני' דכל עומא מן חמס שהנזיר מנלח עליו
 חייבין על ביאח מקדש משמע כר' אילא דאינו חייב אלא על הראשון דלר' יוחנן לריך לדחוק בפירושה כמו
 שפי' בעל כ"מ . ולר' אילא כיחא בפשיטות עפי' לפירשו של בעל כ"מ דהא דר' אילא וכו' שפי' הר"ש
 קייצת' זו לר' יוחנן לפי פירושו דר' יוחנן . ואף אם נמצא דלפי המסקנא אינו חייב על זריקת כלי שנגע
 במת כרת כמ"ס הרמ"בס בפ"ג מה' ביאח מקדש הלכה י"ו וז"ל . אכל הזורק כלים עמאים למקדש אפי'
 היו כלים שנגעו במת פטור מן הכרת . אכל חייב מלקות וכו' עכ"ל . אכתי מחנינא דכל עומא מן חמס
 שהנזיר מנלח עליו חייבין על ביאח מקדש מיתפרש דפשטא לשיעור בעל כ"מ דר' אילא דכל עומא מן
 חמס שהנזיר מנלח עליו חייבין על ביאח מקדש כרת על עומא גופו ועל עומא דגדיו מלקות ודוק :
 דהא גם ר' יוחנן מודה דעל זריקת כלים אפי' שנגעו במת אינו חייב אלא מלקות ולא כרת כמ"ס הרמ"בס
 הנ"ל וז"ל . לכן נ"ל בפירוש הא דר' יוחנן בשם ר' ינאי בפירוש של הרב בעל כ"מ . ובפירוש הא דר'
 אילא בפירוש של הרב רבינו שמשון . וס"פ הוא נלמו שנגע במת חייב כלומר חייב אדם הנוגע בו אכל כלים
 הנוגעין במת פטור אדם הנוגע בהן . ופליגא דר' יוחנן . דר' יוחנן לא חילק בכל שני שנגע לראשון שנגע
 במת דחייב ור' אילא מחלק . דשני שנגע באדם שנגע במת חייב . ושני שנגע בכלים שנגעו במת פטור .
 והכני מפרש הא דמסיק ר' אילא הוא והוא שלישי . דר' אילא דעומא חס באיש אדם חייב על עומא
 מקדש . דה"פ א"ג דס"ל לר' אילא דאדם שנגע בכלים שנגעו במת פטור אפי' אם נגע אדם באדם שנגע
 בכלים שנגעו במת השלישי חייב על ביאח מקדש . דר' אילא דעומא חס באיש אדם חייב . ר"ל כיון
 דעומא חס אדם שה' וא' שלישי מכח עומא חס דשני חסוי קאמי' . ואל תתמה דאדם שני שנגע בכלים שנגעו
 במת יהי' פטור . על ביאח מקדש ואדם שהוא שלישי שנגע באדם שנגעו במת יהי' חייב . דהרי
 הר"ש פירש וז"ל ופריך כלים ואדם וכלים דליחייב אכלים שניים אם הכניס למקדש דמכח חס קאחז עכ"ל .
 ומאי קוש' השתא אדם עלמו שנגע בכלים פטור לר' אילא כמו שפי' הר"ש על הא דאמר ר' אילא הוא
 עלמו חייב כלומר חייב אדם הנוגע בו אכל כלים הנוגע' במת פטור אדם הנוגע בהן . כלים שנגעו באדם
 שנגע בכלים שנגעו במת ליחייב בתמי' . אלא ע"כ ל"ל דס"ל להמקשה לפי' הר"ש דא"ע דאדם הנוגע בכלים
 שנגעו במת פטור דלאו מכח עומא חס איש דשני חסוי קאמי' . באדם שנגע בכלים ליחייב דמכח עומא חס
 קאמי' דבזירת הכתוב הוא דאינו חייב על ביאח מקדש אלא דעומא חס דמכח חס ודוק : כן אני
 מפרש באמת סברת ר' אילא דס"ל דא"ע דאדם הנוגע . בכלים שנגעו במת פטור על ביאח מקדש דלא חסי
 מכח עומא חס אדם הנוגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת חייב דאדם שהוא שלישי מכח עומא חס
 הטעון חסוי קאמי' וכו' שפי' הר"ש סברת המקשה . וע"ז פריך כיון דס"ל לר' אילא דא"ע דאדם הנוגע בכלים
 שנגעו במת פטור אדם הנוגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת חייב משום דהשלישי מכח עומא חס קאמי' .
 כלים ואדם וכלים אכלים שניים נמי לחייב דמכח עומא חס קאחז ועל זה משני דעומא חס באיש ולא
 דעומא חס אדם וכלים ר"ל דבזירות הכתוב דווקא עומא חס באיש דאינו חייב כרת על ביאח מקדש אלא
 איש שנגעא באיש ולא אדם שנגעא בכלים . ולא כלים שנגעא באדם עמא חס והא דמחייב ר' אילא על
 כלים ראשונים שנגעו במת כדשני לשנוי' על קוש' דכלי שחליו מן החלמא היפסתר בשזרקו י"ל דשאני כלים
 שנגעו במת עלמו משא"כ הנוב' דעמא חס אינו חייב על ביאח מקדש כרת אלא על עומא חס דמכח מכח
 איש כדדריש ואיש אשר יעמא ודוק הטיב . והשתא מייסי שפיר קייצת' לר' יוחנן בשם ר' ינאי לפי' הרב
 בעל כ"מ מהא דכל עומא מן חמס שהנזיר מנלח עליו חייבין על ביאח מקדש וכו' שפי' בעל כ"מ משא"כ
 לר' אילא קשי' דאפי' אם נפרש הא דכל עומא שהנזיר מנלח עליו כמו שפי' הרב בעל כ"מ אכתי חקשי
 לר' אילא דהוא מחייב אדם שנגע באדם שנגע בכלים שנגעו במת והלא נזיר הנוגע במת חייב שנגע במת אינו מנלח הדין נותן
 שאד' הנוגע באותו שני ונכנס למקדש שיה' פטור וכו' שפי' הרב בעל כ"מ ודוק היעב כי הוא ברור ולשיע' זו ר"ל לשיע'
 הרב בעל כ"מ ולפ"מ שפרשתי בדר' אילא כשיעור הרב רבינו שמשון נתישבה הקוש' שהקשתי מהא דפרה כל
 הטעון ביאח מים מד"ת חייב על ביאח מקדש . בין לשיעור ר' יוחנן בין לשיעור ר' אילא . והוא דהרמב"ם
 בסד בפ"ה מהלכות עומא חס עם וז"ל נמלח אומר אדם שנגע במת ואדם באדם שנגעו במת עומא חס

כוונתי

מסקנות חכמים ודין קרובי האם שכל מדרשות חכמים ש"מ דם"ל להרמ"ם דכל דבר שכללם צ"ג מדרות
 צריכי חוץ מגז"ש דיש לו דין דרבנן ממש כחקנותיהם וגזירותיהם. לע"כ כל צדקה כי שאני דרשי דאבות
 אבות קרי זמני דמוכרה מכל מה שהארכתי ליעיל דאינס אלא חסומת' בעלמא. אבל שארי דרשות חכמים
 בודאי גם להרמ"ם צ"ל דיש להם דין תורה ממש אלא שאין ראוי למנותם בתר"ג מלות וכמו שהאיר
 עינינו בעל זוהר הרקיע: ועוד כ"ל ליישב הא דהקשו מדברי הימים דמשמע דפשעא דקרא דלא ימותו אבות
 על בנים שלא כהרוב: אבות בעון בנים ובנים בעון אבות. ועוד הקשה בעל מגילת אסתר מיצמות דף ע"ט
 דפרי' קתמא דגמ' על דוד שמקדש בני שאלו להריגה על עון אביהם והא כתיב לא ימותו אבות על בני' שכתב
 מכאן שפשע הכתוב הוא כמשמעו. דאפי' אם נאמר דאין בפשע הכתוב אלא כמו שכל בקבלה מפי משה
 דלא ימותו בעדות בנים כפי' לך"ו דאורחא דתלמודא בהכי דמייתי לא ימותו אבות על בנים משום דאי לאו
 דכתיב איש בחטאו ימותו ואי לאו הקבלה מפי משה הוה מוקמינן קרא דלא ימותו אבות על בנים כמשמעו
 ועיין בתו' במס' סוכה דף ל"ג ד"ה כי יקריב נכס ח"ר דמייתי תוס' הרבה שנוהג הש"ס בן ודוק:
 ויש לומר דגם אורחא דקרא בן ונחג קרא דדברי הימים כאורחא דתלמודא ודוק: ולשלמות החיבור של רבינו
 הרמ"ם שפר' קדמי' להחיות מקום מולאו הרמ"ם צ"ל מה שכתב בתשובה הביאה הרמ"ם בן שאפי'
 דבר שהוא בקבלה מפי משה הלכה למשה בסיני מד"ס קרינן ולא דבר תורה. והוא אחר שאבאר מ"ש הרמ"ם צ"ל
 בפ"ג מה"ל ביאת מקדש הלכה י"ג וי"ד ובה"ל עומאת מת הלכה ה' ואחר שאבאר לשון הרב בעל כסף
 משנה. וזה לשון הרמ"ם צ"ל בפ"ג מה' צ"מ הלכה י"ג ואי זהו עמא שחייב כרת על המקדש כל שנעמא
 בעומאה מן המעט שהנזיר מגלה עלי' שכבר נחפרש בפירוט. או שיגע באדם או בכלים שנעמאו באותן
 העומאות שהנזיר מגלה עליהם. שהרי הוא שני לראשון שנגע במת. או שנגע בשאר אבות העומאות של
 חורה שיתפרשו במקומן. ובהלכה י"ד כתב וז"ל כללו של דבר כל העעון ביאת מים מן התורה חייב כרת
 על ביאת מקדש ואפי' אחר שטבל עד שיכריע שמו. וז"ל הרא"ב דבהלכה י"ג או שיגע באדם או בכלים
 שנעמאו באותן העומאות שהנזיר מגלה עליהן וכו'. אמר אברהם שבוש הוא זה שאין הנזיר מגלה על מע
 כלים שנגעו במת ואפי' על חרב וכן אינו חייב על מעען על ביאת מקדש. וז"ל הרא"ב דבהלכה י"ד זה הכלל
 כל העעון ביאת מים מן התורה חייב כרת על ביאת מקדש. אמר אברהם דבריו קותר' זה לא זה. ועיין
 בכסף משנה ביאור השגתו. וז"ל הרב בעל כ"מ וצ"מ או שיגע באדם או בכלים שנעמאו באותן עומאות
 שהנזיר מגלה עליהן וכו' כתב הרא"ב דשיבוש הוא זה. שאין הנזיר מגלה על מעען כלים שנגעו במת ואפי'
 על חרב וכן אינו חייב על מעען על ביאת מקדש עכ"ל ואני אומר פשען של דברים כדברי הרא"ב דרשן
 במס' נזיר פרק כה"ג שאין הנזיר מגלה על כלים שנגעין במת וכן גמי כל עומאה מן המעט שאין הנזיר
 מגלה עלי' אין חייבים על ביאת מקדש. ומאחר שאין הנזיר מגלה על כלים הנוגעים במת אין חייבים על
 ביאת מקדש. אבל רבינו מפרש דהא דתנן כל עומאה מן המעט שאין הנזיר מגלה עלי' אין חייבים על ביאת
 מקדש לא לנזיר הנוגעים במת אי תניא אלא לענין עומאה הפורשת מן המעט כגון דביע' דם ורבע עלמות
 אבל כלים הנוגעים במת אפי' שאין הנזיר מגלה עליהם חייבין עליהם על ביאת מקדש. מדגרסינן בירושלמי
 נזיר פרק כה"ג וכו' עכ"ל בעל כ"מ. וערס חדע מקום מולאו של הרמ"ם צ"ל הכ"ל לעתיק לשון הירושלמי
 בפ' כה"ג עס פירוש הכ"ל ואדקדק מה שיש לדקדק על פירושו ואחר לעתיק לשון בעל כ"מ בפיר' הירושלמי
 הכ"ל לשיטת הרמ"ם צ"ל ואדקדק על פירושו מה שיש לדקדק עליו ואבארנו. ואסיר מפירושו כל יחידות הדרכים
 וממלא הדברים יתברר לך מקום מולאו של הרמ"ם צ"ל הכ"ל. וז"ל הירושלמי במס' נזיר פרק כהן גדול הביאו
 הר"ש צפי' המעניות ריש נס' אהלום מתני' ב' תמן חנינן שנים עמאים במת ח' עמא עומאת שבעה וא'
 עומאת ערב. ג' עמאים במת. שנים עמאים עומאת שבעה וא' עמא עומאת ערב. ד' עמאים במת. ג'
 עמאים עומאת שבעה וא' עמא עומאת ערב. כילד שנים. בני אדם הנוגעים במת עמא עומאת ז' ואדם הנוגע
 בו עמא עומאת ערב. כילד ג' כלים הנוגעים במת וכלים בכלים עמא עומאת שבעה. השלישי בין אדם
 בין כלים עמא עומאת ערב. כילד ארבעה כלים הנוגעים במת ואדם בכלים וכלים באדם עמא עומאת שבעה.
 הרביעי בין אדם בין כלים עמא עומאת ערב. ר' יוחנן בשם ר' ינאי וכולהון תורה הם אלא
 הרומה. אבל על ביאת המקדש אינו חייב אלא על שני שנגע בראשון. מה עש ואיש אשר יעמא ולא
 יתחטא העעון חטוי חייב על ביאת מקדש. ושאינו עעון חטוי אינו חייב על ביאת המקדש. התיבון הרי
 אדם הנוגע בכלים הנוגעים במת עעון חטוי והוא שני. א"ר אבין צ"ח בעומאת איש באיש ולא בעומאת איש
 בכלים. וכו' עד א"ר בר בון משום ר' יוחנן לעומאת הפורשת מן המעט וכו' חלי לוג דם וחלי קצ עלמות
 שהנזיר מגלה עליהם לוקין עליהם עכ"ל הירושלמי. וזה לשון פרושו של הר"ש על הירושלמי הכ"ל. וזה
 פירושו ר"ל של הירושלמי על הראשון אדם שנוגע במת או כלים שנגעו במת והכניסו למקדש ומשום מכניס כלים
 נקט לשון על דהמכניס כלי עמא למקדש כדאי' שני שנגע בראשון מה עש כלומר ולמה הוא פעור אם נכנס למקדש
 וכן המכניס למקדש למה אינו חייב ודריש לה מקרא דאיש אשר יעמא ולא יתחטא דלא מחייב אלא העעון חטוי
 (וכ"ל דהר"ש גרים בדברי ר' יוחנן בשם ר' ינאי אבל על ביאת מקדש אינו חייב אלא על הראשון שני שנגע
 בראשון מה עש ולא כמו שהיא גירסא לפנינו ודוק) ופריך מאדם הנוגע בכלים הנוגעים במת דעמא עומאת
 חמורה ובעי הזאה וכו' עד והדר מסיק מתניתא מסייעא לתני קדמיא דהיינו לר' יוחנן בשם ר' ינאי ור"י
 ור"י גופי' דוחה קייעת' זו וכולה פשוטה עד סוף עכ"ל פי' הר"ש והנה יש לקיים פסקו של הרמ"ם צ"ל שפסק
 דנוגע באדם או בכלים שנגעו במת דחייב כרת על ביאת מקדש אפי' לפי פירושו של הר"ש בירושלמי. די"ל
 דיש לפסוק כן מדאסתחא ר' אילא שרלה לחלק בין נוגע באדם שנגע במת לאדם שנגע בכלים שנגעו במת מהא
 דכלי שחליו מן החלמא הא כולו מן החלמא חייב. וזה ר"ל הא דכלי שחליו מן החלמא הוי ג"כ תיובתא
 לר"י בשם ר' ינאי לפי' הר"ש דר' יוחנן אינו מחייב אלא אדם הנוגע במת או כלי שנגע במת. אבל אדם
 שנגע בין באדם בין בכלי שנגע במת פעור והלא מן כלי שחליו מן החלמא משמע שאדם שנוגע בכלי שנגע במת
 חייב על ביאת מקדש כדמסיק בירושלמי ומי הוא חייב לא האדם הנוגע בו ומסיק דא"א לומר כדבעי לשנויי
 דחייב דקמי' היינו אדם הזורקו למקדש דאי כשזרקו למקדש וכי על זה שנינו על רחילת גופו ענש כרת ועל
 בגדים בארבעים א"ר בכוונת איירי כמו שפי' הר"ש. וקייעת' דבעי' הש"ס ירושלמי לאחוי' לר' יוחנן בשם ר'
 ינאי דמה ר' יוחנן בעלמא ודוק: אמנם נראה בעליל דהרמ"ם צ"ל אינו מפרש הירושלמי הכ"ל כר"ש אלא מפרש

[illegible]

וקושיתי שהקשיתי דמאי פריך הש"ס אלא מתכתי דקתני גיטו הוא ובנו וחוטנו מני לא ר"י ולא ר"י. ה"ה
מלי אפי' כהרואייהו ומתני' איירי מגיטו שיש לו בנים וחתנים מאותה אשה ור' יהודה ור' יוסי דבריית'
איירי מגיטו שיש לו בנים מאשה אחרת. נמי לק"מ. דסתמא דמא' נקיע לעיקר דוכל הראוי ליורשו הוא
תשלום משנת ר"ע ומאשה אפי' בנים שיש להם מאשה אחרת מפני שראוי ליורשו: זהו מה שני"ל ברור
בכוונת הרמב"ם שפי' דוכל הראוי ליורשו הוא תשלום משנת ר"ע ולא ממשנה ראשונה. ובחידושי' שלי
הארכתי ליישב כל מה שיש לדקדק על שיטת הר"ף והרמב"ם בדברים ברורים ואמנם די בזה מה שלריך
לענינו: והואיל וזכינו לדין דהאי וכל הראוי ליורשו הוא תשלום משנת ר"ע ולא ממשנה ראשונה. ובמשנה
הראשונה לא תני אלא דודו ובן דודו. ולא קתני דודיו ובני דודיו לאגמון דודיו אחי האם נמי פסול. א"כ
למשנה הראשונה אינם פסולין אלא קרובי האב ולא האם. כ"ש בעל תי"ע ע"פ עיונו בדמיוקי יוסף. וע"ז
הוקשה למשנה הראשונה דמכשיה קרובי האם אבות אבות דכ"ר בשלשון רבים ל"ל וע"כ ל"ל למשנה הראשונה דלא
משמע להו לדרוש מדכתב רחמנא אבות לשון רבים על אחי האב אלא אבות. אבות דעלמא משמע ולאגמון
הא גופא האב פסול לבן ובן פסול לאב. דאיןללמוד מדפסל אב לבן שיהא פסול בן לאב דפסולי עדות
מחמת קורבה גזירות הכתוב הוא בלא עינאי וי"ן בס' תורת חיים מ"ש על ימותו ימותו תרי זימני. ועל
זה קשה א"כ כיון דאבות אבות דעלמא במשמע א"כ מנ"ל דבנים להדדי ואחים להדדי פסולי דלמא גם
בנים דעלמא. וא"ל דבנים ע"כ לדרשה אחי דאל"כ תקשי ובנים לא ימותו על אבות למה לי לכתוב
והם לא ימותו על אבות כדדייק דבא הכי ע"ש. דאכתי תקשי א"כ בנים ואחים לעלמא מנ"ל דפסילי.
דהשת' אלעזר' ובנים לאגמורי לבנים להדדי דכלא"ה ה"א בנים בנים דעלמא ויור דאי דריש בנים ה"ל נמי למידרש אבות
דמדאי לדרש' האי נמי לדרשא כדאי' בהשוכר א"ה גבי רך ועוב ומשום קו' זו ילא להרמב"ם דבא בזה פי' מקובל
ממרע"ה דודו ובן דודו פסולין בין זה על זה בין לעלמא והא דנקע קרא אבות היינו דלקח הא' שבקרובי'
וגדול האהב' למשל כמ"ס הרמב"ם במלות ל"ת רפ"ז והא דדריש הש"ס אבות לשון רבים דקאי על אחי האב
וגם הא דקאמר הש"ס אשכחן אבות לבנים אבות מנ"ל וכו' אשכחן בנים להדדי בנים לעלמא מנ"ל
וכו' י"ל דהוא הוא שכתב הרמב"ם בתחילת שורש זה וז"ל ושיש שם פירושים מקובלין ממשנה רבינו ע"ה אין
מחלוקת בהם וכו' או הקש יורה עליו וכו' נכ"ל והינו שכתב במלות ל"ת רפ"ז דלקח הא' שבקרובי' וגדול
האהבה למשל משום דמשמעות אבות אבות דעלמא והא דידעינן קרובי האב הוא מפני המקובל שקבלנו בפיר'
מפי משה רבינו עכ"ל והנה לפ"ז דבא בפ' מקובל ממשנה רבינו דקרובי האב פסולין ולא בא בפירוש דקרובי
האם נמי פסולין דאי בא בפירוש דקרובי האם נמי פסולין לא הי' משנה הראשונה חולקת על זה דכל שבא
בפי' מקובל מפני ממשנה אין מחלוקת בהם כמ"ס הרמב"ם בתחילת שורש זה הכ"ל. ש"מ דקרובי האם כשרים
מן התורה דאל"כ למה פירש משה קרובי האב והניח קרובי האם. וע"כ הכי דרשות דאבות אבות תרי
זימני אינם אלא אסמכתא בלמא ודוק היעז: ולפ"ז נתישבו כל הקושי' שהקשו בתשובה שהביאה בעל ש"ג
הכ"ל. דמה שהקשו למה נטה הרמב"ם נדות קרובי האב דאורי' וקרובי האם דרבנן דהא קרובי האב נמי
נפקי מדרשות חכמיסלק' מדהא בררתי דילא לו להרמב"ם מנחת הראשונ' דבא בפ' מקובל דקרובי האב פסולין כמו
שהארכתי גם מה שהקשו דלא יהא קרובי האב פסולין מה"תלזכות אלא לחוב שהרי לא ימותו כפי' ולזכות לא למדו אלא
מלא ימותו תרי זימני ומה הפרש יש בין ימותו ימותו תרי זימני ובין מדרש אבות תרי זימני נמי לק"מ דאבות אבות
לשון רבים תרי זימני הכרחתי לעיל דאינם אלא אסמכתא בעלמא ופשיטא דקרא אבות אבות דעלמא: מש"אב
ימותו ימותו תרי זימני דרשה גמורה היא דימותו תיכא מיותר לגמרי ודוק: גם מה שהקשו שהרי פשט
הכתוב אינו אלא שלל ימותו אבות בעטא בנים ובנים בעטא אבות כמ"ס בדברי הימים. לענ"ד י"ל דכלאו
זה ככללים שניהם א' בפשט הכתוב וא' שבא בפ' מקובל שלא זה כולל נמי קרובי האב והוא לאו שבכללות
שכולל פירושים רבים. ובפ"י מהלכ' עדות כתב הרמב"ם וז"ל ומפי השמועה למדו שבכלל לאו זה שלל ימותו
אבות בעדות בנים הרי שלל כתב מפני השמועה שלל ימותו אבות בעדות בנים אלא כתב בכלל לאו זה ש"מ
שלא זה כולל נמי דבר אחר וג"כ הא דלא ימותו בעדות בנים נמי בכלל לאו זה והוא כמ"ס ודוק: ומעשה
מה שדולה בעל ספר סדר אלי' רבא וזוטא להכריח מדכתב הרמב"ם בפ"ד מה"א המקדש בפסולי עדות של תורה
אינה מקודשת. בפסולי נדות של ד"ס אס רולה לכנוס הוזה ומקדש בכשרי' וכו' ולא חילק בין פסול עדות דרבנן שהנה

מתקנות

האזו אחי האם פקולין עיין שם והנראה פשוט בכוונת בעל ת"ע הוא. דכ"י קיים שם וז"ל ואי תני דודו וכן דודו
ה"ל מן האב ולא מן האם לריכא. ר"ל לריכא וכל הראוי ליורשו לרבות קרובי האם וכמ"ס לעיל דכיון דבן
אחוחו יורש אחוחו ראוי ליורשו מיקרי וכו' עיין שם הרי לפניך דהא דכ"י נ"י דלמשנה ראשונה אף אחי
האם פקול היינו מדקתני וכל הראוי ליורשו. הא אם לאו וכל הראוי ליורשו לא הוה במשמעות דודו וכן
דודו אלא מן האב. וא"כ לפירוש הרמ"בם וברענורה דוכל הראוי ליורשו לאו ממשנה ראשונה הוא אלא
משלום משנת ר"ע. א"כ הא דקתני במשנה ראשונה דודו וכן דודו לאפוקי אחי האם כדמשמע בנ"י דבלישנא
דדודו וכן דודו לחוד בלא דוכל הראוי ליורשו אין במשמע אלא מן האב. והיינו דלכונן בעל ת"ע לעיין בנ"י.
וראיתי בת"ע שנתן טעם למה שכתב רש"ל שגרא' לו דברי הרמ"בם יותר מפר"ש וז"ל ופשיט הוא דהא בכלל
דודו וכן דודו אף מן האם ואינם ראויים ליורשו וכי תימא דאדרבה וכל הראוי ליורשו פירשו דודו וכן דודו דדוקא
מן האב. א"כ לא לתני דודו וכן דודו כלל עכ"ל. וקשה לי בדבריו אלה. חדא דאי לא הוה תני אלא כל
הראוי ליורשו ה"ל אפי' רחוקים כמה כל שהמה משמע אחד כמ"ס בעל נ"י עיין שם. ואף לפי מה שכתב
הרמ"בם בנ"י מלחמות בפ' זה בורר המאור על בעל המאור וז"ל דאי כל הראוי ליורשו אינון פקולים אין
אדם בישראל כשר וכו' ע"ס. אכתי אילערך דודו וכן דודו לאפוקי ראשון בשלישי ודלא כרז דפוסל ראשון
בשלישי מיתורא דוי"ו ובנים. ותו דקוטר דבריו הראשונים שכתב דודו וכן דודו לאפוקי אחי האם ודוק:
ועוד תמיהא לי עובא לפי מה שפ"י הברענורה כהרמ"בם דהאי וכל הראוי ליורשו מדברי ר"ע הוא ולא
ממשנה ראשונה ופירש דכל הראוי ליורשו דהיינו קרובי האב. אבל קרובי האם כגון אחי אמו שהזכרנו כשר
לו שהרי אין אחי אמו ראוי ליורשו אבל הואראוי לירש אחי אמו לפיכך הוא פקול להעיד לו עכ"ל. מהא דפרי'
הש"ס בסקהדרין דף כ"ח ע"ב ובעל אמו הוא ובנו וחתנו. בנו היינו אחיו. ומשני ר' ירמיה' לא כלרבה אלא לאחי
האב. ור"ח משני קתני אחיו מן האב וקתני אחיו מן האם. בין לשינוי דר"י ובין לשינוי דר"ח הא אינם ראוי'
לירש זה את זה כלל. דאחיו מן האם אינו יורש אחוחו וכן הוא אינו יורש את אחיו מאמו וכ"ס אחי האב מן האם
ואפ"ה קתני במשנתו של ר"ע שהמה פקולין זה לזה. ותמיהא לי על בעל ת"ע שלא נטעורר בזה. והנראה בכוונת
הרמ"בם שפירש דוכל הראוי ליורשו הוא משלום משנת ר"ע ולא ממשנה ראשונה הוא. הוא. דרש"י
בסקהדרין דף כ"ח ע"ב. פי' בד"ה בריית' ר"י אפיק גיסו וחורגו. הו"ו ח' אבות ובניהם ומתניהם. ואית
דמוקמי להאי בן גיסו דקא מכשיר ר"י בנן שיש לו לגיסו מאשה אחרת כי ה"ל ליפלוג ר"י אבעל אחות
אמו כו' עד אחי האב מבעי' עכ"ל והנה הר"י והרמ"בם מפרשים כאית דמוקמי שהביא רש"י. והביא הר"י
ראי' מהירושלמי שפירש בן צהדי. וכדי לישב קושי' רש"י הכ"ל. ועוד קושי' שקשה לי לשיטתם של הר"י
והרמ"בם מאי פריך הש"ס אלא מתניתן דקתני גיסו הוא ובנו וחתנו מני לא ר"י ולא ר"י. הא מלי אחי'
כסרווייהו. ומתני' איירי בגיסו שיש לו בנים וחתנים מאותו אשה. ור"י ור"י בבריית' איירי בגיסו שיש לו
בנים מאשה אחרת לפי פירוש הרמ"בם דוכל הראוי ליורשו הוא משלום משנת ר"ע וזה יתישבנו כל הקושי'
הכ"ל. דלפוס דבעינן למימר דוכל הראוי ליורשו הוא ממשנת ר"ע תקשי מאי אחי אחי. ואי אחי
למעוטי. דא"ל לומר דאחי למעוטי אחי האב כפרש"י וברענורה משום דמנחיל ואינו נוחל. הא תני אחיו
מן האב ואינם ראויין לירש זה את זה כלל דפקול. כ"ס אחי האב דמנחיל דיהא פקול.
וכמו שהקשיתי לעיל. וע"כ ז"ל דוכל הראוי ליורשו אחי לאחיו בנים שיש להם מאשה אחרת הראויים
ליורשו כגון בעל אחוחו מן האב שיש לו בנים מאשה אחרת דפקולים לו משום דאף בנים מאשה אחרת ראויים
לירש מעצבנו. כי לא אם את הוא בלא בנים ואין לו אח. אחוחו יורשת אחוחו. ואם ה"ל לבעל אחוחו בן
אח בן מאחותו ואת בעל אחוחו ואחר כך מאשה אחוחו בנים שה"ל לבעל אחוחו ע"ס יורשים עצבנו. ואם אתו
גם בני אחוחו שעה אחת אחר מיתת אחוחו שהיא אדם בני בעל אחוחו שיש לו מאשה אחרת יורשים עצבנו.
שבאים בכח בני אחוחו שהמה לבני בעל אחוחו שיש לו מאשה אחרת אחים מן האב ויורשים זה את זה. כמלא
שבנים שיש לבעל אחוחו מאשה אחרת ראויין לירש עצבנו. א"כ כשמאשה אחוחו שעה אחת אחר מיתתו. וא"כ
מה בעל אחוחו שעה אחת אחר מיתתו. בנים שיש לו מאשה אחרת יורשים עצבנו. ואע"ג דהבנים שיש
לו מאשה אחרת אינם יורשין אחוחו. אלא את אחיהם או את אחיהם מאחיהם. אפ"ה ראוי ליורשו מקרי
כיון דעכ"פ יכולין לירש עצבנו. וכמו שכתב בעל המאור בפ' זה בורר וז"ל אבל חמיו אפי' ר' יוסי מודה
שא"פ שחמיו אינה ראוי ליורשו. הוא ראוי ליורש את חמיו עכ"ל. הרי לפניך דקורא לחתנו ראוי לירש
את חמיו אע"ג דחתנו אינו יורש את חמיו אלא את אשתו הוא יורש ומידה הוא זוכה. שהרי אם אתה קודם
לאחיה או נהגרשה אינו יורש כלום. א"ו כיון דעכ"פ יכול לירש נזבון חמיו מקרי שפיר ראוי ליורשו.
ותדע שכן. דאל"כ אעו דודו וכן דודו ואחיו מן האב נמי כימא דאינם קרוין ראוי ליורשו. שהרי אינו
יורש אלא את אביו בקבר ע"י משמוש נחלה ולא אחוחו ודוק: ומה שחילק הרמ"בם בנ"י מלחמות בהשיגו על
בעל המאור וז"ל שאף בקרובי עלמו כגון בן דודו אינו נקרא ראוי ליורשו מפני שאביו יורשו. ואם את אביו
לאחר שזכה בירושה זו בנו יורשו שזה את אביו הוא יורש ולא את דודו. אלא לפיכך נקרא ראוי ליורשו
מפני שאם את אביו וא"כ את דודו ירושה בזה לו מידו לידו שהנחלה משמשת משא"כ בכל קרובי אישות
עכ"ל. ובעניותי חילוק זה אכתי מכיר דהא גם בקרובי אישות משכחת שפדא ירושה מידו לידו. כגון חתנו
שמתה אשתו שעה אחת אחר מיתת אחיה ועדין לא הגיע לידו עצבון חמיו בחיי אשתו אפ"ה החתן
יורש עצבנו של חמיו. והרי ירושה בזה מיד חמיו ליד חתנו. וכן תמלא בבנים שיש
לבעל אחוחו מן האב מאשה אחרת שפדא עצבנו מידו לידם על אופן זה וכן בגיסו בעל אחות אשתו מן
האב תמלא שבניו שיש לו מאשה אחרת ראויים לירש את אשתו מידה לידם ואע"ג דאינם ראוי' לירש אחוחו
מ"מ כיון דראויים לירש את אשתו פקולים לאשתו ולו. משום דכללל הוא בראשון בשני בעל אשתו וכל
הפקול לאשתו פקול לו. ודוק: משא"כ בבעל אמו לא תמלא שבנים שיש לו מאשה אחרת ראויים לירש את
עצבנו. וכן בגל אחוחו אמו לא תמלא שבנים שיש לו מאשה אחרת ראויים לירש עצבנו ודוק: וזהו שכתב
ר"ע לרבות דוכל הראוי ליורשו דהיינו בעל אחוחו מן האב ובעל אחות אביו מן האב וגיסו בעל אחות אשתו
מן האב שאפילו בניהם ומתניהם שיש להם מאשה אחרת פקולים לו משום שראויין לירש עצבנו מידו לידם על
אופן הכ"ל. ולהוליא בעל אמו ובעל אחות אמו ובעל אחות אביו מאמו ובעל אחוחו מאמו. שבניהם שיש
להם מאשה אחרת כשרים לו מפני שאינם ראויים לירש עצבנו ואע"ג שבניהם שיש להם מאחות אשה פקולים
אעפ"י

בכספא דשם לריך לפרש דקידושי כסף דרבנן. אבל בלישנא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש עדיין אין הכרח לפרש דקידושי כסף דרבנן. אמנם לפי מה שפרשתי בכוונת חינוך דקדוש בכספא לשיעור בעל כסף משנה יחא. ולכך פירשו רבותיו של רש"י חלישנא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקידושי כסף דרבנן. לגלות דקושי חינוך דקדוש בכספא הכי קא קשי' ל' דאע"ג דקידושי כסף נמי דין תורה ממש יש לו. מ"מ מפני דקידושי כסף אינם מצוה' בתורה אלא דחכמים פירשו כן מקיחה קיחה כי היכא דסמכוס על פירוש חכמים מקדשים נמי אדעתא דרבנן. וזוהי מדוקדק נמי דכתב והיינו דפריך חינוך דקדוש בכספא ודוק: אלא דלפי זה ל"ל דבלשון זה שפירש רש"י שמע מפ' רבותיו. ולא הבין כוונת רבותיו ולכך הקשה מה שהקשה. ורבר זה קשה עלי לאומרו:

והנה ראיתי בספר קדר אליהו רבה וזוטא שחבר החכם הכולל הרב המובהק כמפורר אלי' אלפאנדרי בדיני עיגונא דאיתתא בדרך ע'. שרולה לחלוק עלינו את השווין לשיעור הרמ"ב דבר שכלמוד בגזירת שום ק"ל להרמ"ב דיש לו דין תורה ממש אלא שאין נמנה במנין המלות. אבל מה שכלמוד משאר י"ג מדות ובריבוי ק"ל להרמ"ב דאין לו דין תורה. אלא דין דרבנן ממש כחקונותיהם וגזירותיהם. ומכריח מדכתב הרמ"ב דפ"ג מהלכו' עדות הקרובים פסולים לעדות מן התורה כו' אבל שארי הקרובים מן האם או מדרך האישות כולן פסולים מדבריהם. ופ"ד מהלכו' אישות כתב המקדש בפסולי עדות של תורה אינה מקודש' בפסולי עדות של דברי סופרים אם רלה לכנוס חוזר ומקדש בכשרים. ואם לא רלה לכנוס לריכה גע ממנו מספק עיין שם. ואם איתא שיעקב מן התורה בדנפקא לן בגמרא מיתורא דקרא למה הלריכה גע ממנו. ואם קדשה אחר לא יכול לכונסה עד שתתגרש מן הראשון ומ"ש מקידושי כסף שהם קידושי גמורין לדעתו ר"ל לדעת הרמ"ב. אע"ג דנפקי מגז"ש דקיחה קיחה אם עמד וקידשה אחר אין קידושו כלום. א"ו דפסולין אלו אין להם עיקר מן התורה כלל לדעתו של הרמ"ב דפ"ג דכלמדיס בגמרא מיתורא דקרא. ומדאורייתא כשרים גמורים נינהו. אלא שהחכמים פסלינהו ומש"ה משה הקידושיס בספק לחומרא. ומתאמץ לתת עטם לחלק בין גז"ש לשארי מדות שהתורה נדרשת בהן ע"ש. וגם מכריחים לחלק בלשון הרמ"ב דכספרו הגדול בין מקום שכותב הרמ"ב דברי סופרים. למקום שכותב הרמ"ב דברי סופרים. שלשון דברי סופרים כולל בין דבר שאין עיקרו מדברי תורה כלל. אלא כל גופו הוא מדרבנן. ובין דבר שיעקב מן התורה אלא שלא בא במפורש בהדי' אלא שחכמים חדשוהו מכה הדברים שהתורה נדרשת בהם שנמסרו למשה בסיני מפי הגבורה. אמנם לשון דבריהם לא יפול על הדברים שיעקב מן התורה כלל. כי אם על הדבר שיעקב מתקנות חכמים. או סייג. או קנס. או גזירה. מהא דכתב הרמ"ב דפ"ב מהלכות אבל. שהבעל מעמא לאשתו מדברי סופרים ומדבריהם שיחאבל האיש על אשתו הנשואה עיין שם באריכות וכן דקדק זה בעל כנסת הגדולה דרמזים אשר לו סוף חלק א"ח.

אמנם כלע"ד אפי' אי יחזיקן להו כלליהו שכללו דכל היכא דנקט הרמ"ב דכספרו מדבריהם דלא יפול על דבר שיעקב מן התורה כלל כ"א על דבר שיעקב מתקנות חכמים. וגם אם נקבל ההכרח שהכריח דקדושי האם לשיעור הרמ"ב אין להם עיקר מן התורה אלא עיקר מתקנות חכמים אע"ג דנפקי לן בגמרא מיתורא דקרא. אכתי אין להכריח מזה דמחלק הרמ"ב בין דבר הנלמד בגז"ש לבין דבר הנלמד בשאר י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם ובריבוי. אלא כוליהו לשיעור הרמ"ב יש להם דין תורה ממש ולא קראס דרבנן אלא משום שאין מצוה' בתורה בהדי' ולא בא בפירוש מקובל ממש רבינו ג"ה אלא פירשו לנו חכמים במדות התורה נדרשת בהן. ולכך אין ראוי למנותם במנין תר"ג מלות כמו שביאר בשורש הזה. דשאני קרובי האם דיש לו להרמ"ב הכרח דהא דמפיק בגמרא מיתורא דקרא אינה אלא אסמכתא בעלמא כדבעינן למימר לקמן. ותחילה אסיר מהרמ"ב כל תלונת וקושי' חזקות שהקשו עליו בתשובה הנ"ל בעל שלטי הגבורים דפ' זה צורר. דמפני מה עשה הרמ"ב דברי קרובי האב דאוריית' וקרובי האם דרבנן דהרי קרובי האב נפקי מדרשות חכמים. שהרי פשע הכתוב אינה שלא ימותו אבות בעדות בניס. ובניס שלא ימותו בעדות אבות אלא שלא ימותו אלו בחטא אלו וכמו שכתב בדברי הימים ואת בנייהם לא העית ככתוב בתורה משה לא ימותו אבות לבניס ובניס לא ימותו על אבות. וכן לא יהיו קרובי האב פסולין מן התורה לזכות אלא לחוב. שהרי לא ימותו כתיב ולזכות לא למדו אלא מדכתיב לא ימותו תרי זימני. ומה הפרש יש בין ימותו ימותו תרי זימני. ובין מדרש אבות אבות תרי זימני עיין שם:

ותו קשה לי במה שכתב במלות לא תעשה רפ"ז הזהיר הדיין שלא לקבל עדות הקרובי' קלחם על קלחם. והוא לאומרו לא ימותו אבות על בניס. וזא הפי' המקובל בספרי שלא ימותו אבות בעדות בניס ובניס בעדות אבות וה"ה לדיני ממונות וכו' ולפיכך לקח למשל הא' שבקרובים וגדול האהבה. והוא אהבה האב לבן ובן לאב. ואפי' לחייב מיתה. לא כ"ש שארי הקרובים שלא יקובלו וכו' דלמה כתב לפיכך לקח למשל הא' שבקרובי' וגדול האהבה האב לבן וכו' דמשמע דמפרש לא ימותו אבות על בניס ובניס לא ימותו על אבות. היינו בעדות אביו ממש ובעדות בן על אביו ממש. וכן מצוה' מפירושו דפ"י המשנה שכתב בסנהדרין במשנה אלו הן הקרובים וז"ל והעטם שלא מנה אותם במשנה ואמר אביו לפי שהוא מצוה' במקרא ולא למדנו אסור עדות הקרובים אלא ממה שהזכיר השם יתעלה מלהעיד האב על הבן או הבן על האב כמו שנאמר לא ימותו אבות על בניס וגומר כלומר לא ימותו בעדות. והא בגמרא מפרש דלא ימותו אבות ובניס על אבות באחי אביו ובני אחיו מדלא נקט קרא לא ימות בן על אב ונקט אבות על בניס לשון רבים עיין שם בפרש"י. וזו כתב בעל מגילת אסתר על מ"ש הרמ"ב דפ' י"ג מהלכות עדות הקרובים פסולים לעדות מן התורה שנאמר לא ימותו וגו' מפי השמועה למדו וכו' וז"ל אבל האמת כי לא ידעתי היכן הוזכר שכך היתה בקבלה אללם ממש רבינו ע"ה כי דפ' זה צורר וגם בספרי שאמרו שם זה המאמר לא אמרו שם כלום. והנראה בישוב כל הנ"ל הוא דהרמ"ב דפ' בפירוש המשנה דפ' זה צורר במשנה אלו הן הקרובים וכו' אמר ר' יוסי זו משנה ר"ע אבל משנה ראשונה דודו ובן דודו. וכל הראוי ליורשו וכו' דהאי וראוי ליורשו לא ממשנה ראשונה הוא אלא תשלום משנתו של ר"ע היא. וכן פי' ר"ע מדבריהם. וכתב מהר"ש של דס' חכמת שלמה וז"ל שם במתני' וכל הראוי ליורשו הרמ"ב דכספרו שזו היא מדברי ר"ע ואינה ממשנה ראשונה ונראין דבריו יוסף מפרש"י עכ"ל. וכתב בעל תוספ' י"ע דודו ובן דודו לאפוקי אחי האם וקרובי האישות עיין בגימוקי יוסף. ויש לדקדק דהא בעל גימוקי יוסף כתב היפך מזה. דלמשנה ראשונה כל קרובי האישות כשירי' הן אבל קרובי האב

המאורסה דבסקילה היכי משכחת לה שהיא קושי' אפי' לרבי דגמר ובעלה . ולר' יוחנן אחר שלמדנו בטולת בעל עיין בהרמז' דמה שכתב על רבינו בספר הזה חלילה וחלילה לרבינו שנתפרסמה גודל חכמתו ורוח צינתו לכל רואי השמש . אלא דגם רבינו הרמז' מפרש דלא הקשה להם מנערה המאורסה דבסקילה אלא למה שדחה ר' יוחנן ע"ה עד דמקדים והדר בעיל כמו שהיא שעה ברורה . ואפ"ה פסיק דקידושי שטר דאורייתא וקידושי כסף דרבנן כמו שבררתי לעיל : ולפי מה שהעלתי דגם רבינו ס"ל דלשיטת רבי י"ל דבאמת קידושי כסף הוה מדאורייתא דאיתו מדנערה המאורסה בסקילה . משום דלשיטתו ל"ל דקידושי כסף וקידושי שטר שקולין ויבואו שניהן כמ"ש לעיל . יש ליטע הא דהקשה הרבנו הרמז' על שיטת רבינו הרמז' דס"ל דקידושי כסף הוה מדברי סופרים ואינם כמפורשים בגוף התורה . מהא דקידושין דף ה' דהשיב אביי לרבא על קנין האשה בחופה שלא שנו אותה במשנה דקאמרת שלש חנן ארבע לא חנן . דכתיב בהדי' קחני דלא כתיבי בהדי' לא קחני ש"מ שהשטר והביאה כולן חנא דמחיתן כתובי' בהדי' הם שהמדרשים חללם בגז"ש והיקש גופי תורה הם ד"ל דלעולם קידושי כסף אינם ככתוב בהדי' לשיטת ר' יוחנן כיון דלדידי' לא אית' קידושי כסף אלא מגז"ש דקייחא קייחא או מי"וד יתירא דאין כסף . ולא מדנערה המאורסה בסקילה כמ"ש לעיל . והא דמשני אביי לרבא הכי משני . דלמא רב הונא כרבי ס"ל דיליף קדושי ביאה דגומרין מוצעלה ולדידי' ל"ל דקידושי שטר וקידושי כסף שקולין הם ויבואו שניהם מדנערה המאורסה בסקילה ככ"ל . וא"כ קידושי כסף נמי כתובים בהדי' . אבל לשיטת ר' יוחנן גם אביי מודה דחופה אינה קונה משום קושי' דרבא שלש חנן ארבע לא חנן . דלר' יוחנן דקידושי כסף לא אית' אלא מגז"ש או מיתורא ד"וד ואפ"ה תני במתני' א"כ גם קידושי חופה הוה ל"י למיתני ודוק . ודע דלא קיי"מל הילכתא כדבראי אלא מאביי ורבא ואילך : והנה ראיתי בס' להם משנה ריש הלכות אישות שתירץ קושי' זו וז"ל . וז"ל דמ"מ גז"ש מקרי כתיבא עפי ממה מלינו . דהרי עונשין ומזהירין מגז"ש . ומשום ק"ו ומה מלינו אין עונשין ומזהירין וא"כ כתיבא מיקרי בערך מה מלינו עכ"ל . ויש לדקדק על תירולו כיון דלא בעי אלא כתיבא בערך מה מלינו א"כ לא הוה ל"י למימר אלא דכתיבא תני דלא כתיבא לא תני ולמה נקט תיבת בהדי' דהרי מה מלינו לא כתיבא כלל . ודוק בלישנא דקושי' הרמז' בן ותרצה דמדייק תיבת בהדי' . וגרסת הש"ס שלפנינו גריס דכתיבא בהדי' ודוק :

אמנם דע שאע"פ שפירשתי השעה דקידושין דף ע' הכ"ל לפי סברת רבותיו של רש"י וכתבתי שגם הרמז' מפרש השיטה הכ"ל כפי מה שפירשתי לשיטת רבותיו של רש"י . יש חילוק גדול בין רבותיו של רש"י לפי מה שהבין רש"י דעתם . ובין הרמז' . דלשיטת רבותיו של רש"י כפי מה שהבין רש"י ברעת' . כל מה שנלמדו בגז"ש יש לו דין דרבנן לגמרי ויש להקל בו כבכל תקנות וגזירות דרבנן . אבל לשיטת הרמז' דס"ל דכל מה שנלמד בי"ג מדות וברבוי ושאר מדרשי חכמים נקראים דברי סופרים ודרבנן וכבר האיר עינינו הרב ר' שמעון בעל זהר הרקיע והכריח בראיות ברורות הביא לשונו בספר בעל מגלת אסתר שגם הרמז' ס"ל דכל דבר הנלמד בי"ג מדות הוא מן התורה ודינו כדין הדברים המפורשים בתורה רק שלא יבואו במנין תרי"ג מלות . ולא קראם דרבנן על היותו סובר כי יש להקל בהם כדברי תקנותיהם וגזירותיהם . אבל קראם דרבנן מפני שהם פרשוהו לנו ולא בא בתורה בפירוש . וכן כתבו בעל מגיד משנה וכסף משנה ריש הלכות אישות עיין שם . ועיין לשון בעל זהר הרקיע בספ' מגילת אסתר שהעתיק לשונו חות בלות ושם תראה ראיות ברורות מדברי הרמז' דס"ל שכן דעתו והוא מריש הלכות אישות שפסק דנהרגת בקידושי כסף וכן הביא הראי' זו הרב בעל מגיד משנה ריש הלכות אישות . ומפתיחתו לקדר עהרות שביאר הרמז' דס"ל דפ"י שקורא דרבנן לפי שלא בא בתורה בביאור . אבל דין דין תורה ממש . ע"ש כמה שכתב בנבילת טוף טהור . וממה שכתב בספר זה בשורש זה וז"ל . אולי תחשוב שאני צורח מלמנותן להיוותן ר"ל דברים הנלמדים בי"ג מדות בלתי אמתיות והיות הדין היולא מן המדה ההיא אמת או בלתי אמת אין זו סיבה . אבל הסיבה כי כל מה שיוציא האדם ענפים מן השרשים שנאמרו לו למשה בסיני בביאור והם תרי"ג מלות . ואפי' אם הם המוליד משה בעלמו אין ראוי למנותם . וממה שכתב עוד בשורש הזה וז"ל הנה כבר נחבאר כי תרי"ג מלות שנאמרו למשה בסיני לא ימנה בהם כל מה שילמד בי"ג מדות ואפילו בזמנו ר"ל בזמן משה ע"ה . כ"ש שלא ימנה בהם מה שהולידו אותו באחרית הימים . אבל אמנם ימנה מה שה"י בפי' מקובל ממנו ע"ש בספר בעל מגילת אסתר באריכות באופן שלפי זה אין על הרמז' דס"ל תשובה כלל וכל ראיות הרמז' כחשך ביאר בעל מגילת אסתר . וכאשר עתיד אני לבאר על כל תשובה ותשובה של הרמז' דס"ל שהשיב על הרמז' דס"ל ועיין בכסף משנה ריש הלכות אישות שכתב שגם רבותיו של רש"י ס"ל כן דקדושי כסף שקראו דרבנן היינו משום שאילולי שקבלו רבנן פירושם לא היינו מבינים כך . אבל ל"ל דאורייתא הם וז"ל בעל כסף משנה שם ובהכי יחא מאי דקס"י ל"י לרש"י בריש כתובי' על המפרשים הא דקאמר גמר' כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש תינח דקידש בכספא קדיש בביאה מא"ל דהיינו לומר דקידש בכספא דקידושי דרבנן כינהו . והקשה עליהם דא"ל לומר כן חדא דדבר הלמד בגז"ש כמו שכתב מפורש הוא . ושוד דאי דרבנן כינהו האיך קוקלין על ידו . ומבדיאין חולין לעזרה על שגגתו . ולדרך רבינו לק"מ דהא דבר הנלמד בגז"ש דבר תורה ממש הוא . וקוקלין על ידו ומבדיאין קרבן על שגגתו ככל הדברים המפורשים בתורה . ולא קרי להו דרבנן אלא לומר שאלמלא שהם קבלוהו כן מסיני לא היינו מפרשים אותו כך . ומאחר שהוא כן שייך לומר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש עכ"ל . ויש לדקדק כיון דגם המפרשים ס"ל כשיטת הרמז' דס"ל דקאמר שקידושי כסף יש להם דין תורה ממש א"כ מאי תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מא"ל . דמאי חילוק יש בין קידושי כסף לקדושי ביאה הלא שניהם הם מדאורייתא אלא שזה מפורש וזה פירוש חכמים . ומה שנראה בזה הוא דה"ק דבשלמא בקידושי כסף שייך לומר כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש משום כיון דקידושי כסף אינם מבוארים בתורה אלא פירשו חכמים וכי היכא דסומכין על פירוש דרבנן מקדשין נמי אדעתא דרבנן וכפרש"י . אבל בקידושי ביאה אין סומכין על פירוש דרבנן שהרי קידושי ביאה מבוארים בתורה . א"כ כשמקדשין בביאה לא מקדשין אדעתא דרבנן . ובזה מיושב מה שיש לדקדק בלשון שהביא רש"י בגיטין בשם רבותיו וז"ל . ומרבתי קבלתי כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקידושי כסף דרבנן ולא כתיב בהדיא אלא גמרינן קייחא קייחא משה נפרון והיינו דפריך תינח קידש בכספא דיש לדקדק למה פירשו אלישנא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקידושי כסף דרבנן והולך האריך והיינו דפריך דקדיש בכספא . לא הוה להם לפרש דקידושי כסף דרבנן . אלא אקושי' דתינח דקדיש בכספא

מגלת אסתר שורש השני הרמב"ן

אצל (ב) אחיך הגדול אם פשוט הראשונים שאין המלוכה כן אלא צחיי האצות לפי שהוא גנאי להם שיתצו תולדותם והם מלמעלה צזה הרבה ומנהג כל האנשים ליסר צניהם לנהוג בצד צגדוליהם וכן נראה שלא נחרצ' צו"ו יתירה אלא כעין שנחרצ' צעיקר התיצ' ואם כן הכל סוזר אל פצוד האצות ואולי פצרו שאין מדרש ו"ו יתירה עיקר דקיימא לן כמ"ד לא דרשינן ו"ו ואמנם לפי מנינם

שעשו מציצוד חצ ואם מלות עשה אחת ומקלל אותם מניעה אחת מפני היותם נאמרים בכלל אחד ג"כ אחיו הגדול עומם ימנה מלוכה אחת ואפי' אם אמר כצד אצידואמך ואחיד הגדול: ועכ"ל

(כתובות דף ק"ג) כבד את אביך לרבות אחיך הגדול ואמרו את אביך לרבות בעל אמך ואת אמך לרבות אשת אביך כמו שאמרו את יי אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים א"כ מפני מה מנו אלו ולא מנו אלו :

מגלת אסתר לא מנאם (ב) וצעינן כציד האם הגדול נראה צעיני כי דעת הרב הוא שקטן חייצ לכצדו אפי' לאחר מיתת הורים ממה שלא כתב צו כאשר כתב צאשת אצ וצצעל אם לומר כי זה יהי דוקא צחי הסורים :

מרגניתא טבא

ח"ר בעלו מבעול דברי רבי. רש"י אומר אינו יכול לבעול ולא להוסיף על חנאו דא"כ מה כח ב"ד יפה ופריך הש"ס עלי' דרש"י ונ"י איכא מידי דמאורייתא בעל גיטא ומשום מה כח ב"ד יפה שרינן א"א לבעול. ומשני אין. כל דמקדש אדעתא דרפנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיכ"ל. א"ל רבינא לר"א חינה דקדיש בכספא. ר"ל דבשלמא בקידוש כסף י"ל לשיעור רש"י דאפקעינהו רבנן לקידושין מיכ"ל. ד"ל דרש"י כ"ל כשיעור ר"י דיליף דקידוש ביאה גומרת מבעול בעל. ולא מבעול כרבי. ולשיעור ר"י קידוש כסף וקידוש שער אינן שקולים. ואיכא לעימאר קידוש כסף מדרבנן כמו שבארתי לעיל. אלא קדיש צביאה מ"ל. דלכ"ע קידוש ביאה דאורייתא מ"ל. וכן פירשו בכחוצה דף ג' לרצא. ר"ל דבשלמא בקידוש כסף כיחא. ד"ל דס"ל לרצא כשיעור ר' יוחנן וקידוש כסף דרבנן כנ"ל ודוק היעב: היולא מכל הלין דקידוש שער לכ"ע בין לשיעור ר"י בין לשיעור רבי. יש ללמוד מדנערה המאורסה בסקילה. אלא דלשיעור רבי דס"ל דקידוש כסף וקידוש שער שקולים הם כמו שבארתי לעיל. קדוש כסף נמי יש ללמוד מדנערה המאורסה בסקילה דכיון דשקולין הם יבואו שניהן. אמנם לשיעור ר' יוחנן דס"ל דעדיפא קידוש שער מקידוש כסף מכה סברא דהואיל וגומר ומוליא גומר ומכניס כנ"ל. א"כ אין להוליא מדנערה המאורסה בסקילה דקידוש כסף דאורייתא. משום דמסתבר לומר דמה קידוש שער דהואיל וגומר ומוליא גומר ומכניס. וזהו חבין מה שהשיב הרמב"ם בחשונה לשואל. וז"ל והתשובה על זה ר"ל על מה ששאלוהו למה כתב דקידוש שער דאורייתא וקידוש כסף מדברי סופרי' שהודאי הייתי אומר כך שהכסף והשער מדבריהם הואיל ומן הדין באו לולי הא דאמרין בהדי' בענין נערה המאורסה בסקילה סיכא משכחת לה. פירש מדאמר קרא נערה המאורסה בסקילה ש"מ וודאי שיש מאורסה מן הסורה בלא ביאה. וכמה שקלו וערו ובסוף המימרא חמ' רב נחמן בר ילחק משכחת לה כגון שקידשה בשער הואיל וגומר ומוליא גומר ומכניס ש"מ שלדברי הכל השער גומר ומכניס על זה סמכתי ופסקתי שהשער מן הסור' עכ"ל. הא דכתב מרשני רב נחמן בר ילחק משכחת לה כגון שקדשה בשער הואיל וגומר ומוליא כו' ש"מ שלדברי הכל השער גומר ומכניס. כוונתו למה שכתבתי דקידוש שער לדברי הכל יש ללמוד שגומר ומכניס מדנערה המאורסה בסקילה. ר"ל בין לשיעור רבי. ובין לשיעור ר' יוחנן. אלא דלשי' רבי יש ללמוד מדנערה המאורסה בסקילה דאף קידוש כסף מדאורייתא. כיון דלשיעורו ל"ל דקידוש כסף וקידוש שער שקולים הם ויבואו שניהן כנ"ל. אמנם לשיעור ר' יוחנן דקידושין כסף וקידוש שער אינם שקולים דמסתבר ל"י קדוש שער מקידוש כסף דהואיל ושער גומר ומוליא גומר ומכניס אין ללמוד מדנערה המאורסה בסקילה אלא קידוש שער דמסתברא ל"י דהואיל ושער גומר ומוליא גומר ומכניס משא"כ כסף דגומר באישות לא מלינו: וכיון דקידוש כסף אין ללמוד מדנערה המאורסה בסקילה דגומר אליבא דכ"ע. לכך כתב דקידוש כסף מדברי סופרים. כיון דלשיעור ר"י לפי האמת דכתב רחמנא צ ולת בעל אי לאו גז"ש דקיחה קיחה. או דרשא ד"וד יתירה דאין כסף שהוא דרשה חכמים לא היינו יודעין דיש קידוש כסף כלל ד"ל דכי יקח אקידוש ביאה קאי ולאמרינן דבעינן אמר הוא ולא היא. כמ"ס התוספ' כנ"ל ודוק היעב: ונ"ל דהא דתפס לעיקר כשיעור ר' יוחנן ולא כשיעור רבי. היינו מדנקבין הרבה אמוראי לאמרינן דלא תהא גז"ש קלה בעיניך מכה גופי תורה שכלמדין בגזירה שוה. כדאי' בכריתות דף ה' ולא אישתמע חד מינייהו למימר דלא תהא גז"ש קלה בעיניך דלא למדנו דנהרגין בקידוש כסף אלא מגז"ש. אלא ש"מ דקידוש כסף לאו מגופי תורה הוא אלא מדברי סופרים. אמנם יש לדחות. ד"ל דלכך לא אישתמע שום אמורא למימר דלא תהא גז"ש קלה בעיניך מקידוש כסף דקידוש כסף לאו מגז"ש לחודי' ידעינן אלא ידעינן מדנערה המאורסה בסקילה. וכיון דקידוש שער וקידוש כסף שקולים הן ויבואו שניהן וכשיעור רבי וגז"ש דקיחה אינערך דלא כימא דכי יקח אקדוש ביאה קאי. וצביאה בעינן אמר הוא ולא היא. אצל קידוש כסף אפי' אמרם היא. ואחא גז"ש לאמרינן דכי יקח קידוש כסף הנה. ואפי' בקידוש כסף בעינן אמר הוא כמ"ס התוספתא כנ"ל ושיין שם :

אמנם

העיקר דפסק כר' יוחנן היינו משום דאי לאו דקיס ל"י לר' יוחנן דלא קיימא לן בהא כרבי לא הוה פליג עליה דרבי שהוא סנא: זהו מה שנראה לי צרור בדברי רבינו הרמב"ם. ודלא כמו שחשב עליו הרמב"ן שעתה בנה שתוקם של בית רבן יודעין. וסבר בדעת רבינו שהוא מפרש דקושיית נערה המאורסה

הרמב"ן שורש השני מגלת אסתר

מדאורייתא ואם לא יספיק לו חמרים דאורייתא
הוא והרי הרב עלמו דן כלשון הזה ומנה צו
מלות ולקח ראי' מלשונם צמלות קע"ה מנה
ענין הרוב מפני שאמרו רוב דאורייתא והציח
ראיה צמלות לא תעשה

נדרשת בהם ושהדין היוצא במדה
מאותן המדות הנה פעמים תפול
בו המחלוקת ושיש שם דינין הן
פרושים מקובלים ממש א"י
מחלוקת בהם אבל הם מביאין ראיה
עליהן באחת מי"ג מדות כי מחכמת
הכתוב שהוא אפשר שימצא בו
רמז מורה על הפירו' שהוא המקובל
או הקש יורה עליו וכבר בארנו
זה הענין שם וכשיהיה זה כן הנה
לא כל מה שנמצא לחכמי' שהוציאו
בהקש מי"ג מדות' נאמר שהוא נאמר
למשה בסיני ולא ג"כ נאמר בכל מה

מתריסו"ל חייב אדם לכבד אשת אביו אע"פ שאינה
אמו כל זמן שאביו קיים שזה בכלל כבוד אביו
וכן מכבד צעל אמו כל זמן שאמו קיימת אבל
אחר מיתתה אינו חייב ומד"ס שיהי' אדם חייב
כבוד אביו הגדול כבוד
אביו עכ"ל . הרי
צריך שגם הוא סובר
ששני אלו נכללו צמלות
כבד את אביו ואת אמו
אמנם על זה"ג היתה
התמיכה' אחר שהכנים
צמלות דאורייתא כל מה
שלמדו צי"ג מדות למה
לא הכנים גם כן את
אלו אכן אם דעתו הי'
לפי שאינם מלות יתירות
על כבוד הורים שכבר
צא צמנין אין עליו
חשוב' מהם כלל מדוע
לא

קל"ט שהאוכל חמץ מי'
שעות ולמעלה הוא
צלה תעשה מנה שאמרו
(פסחים דף כ"ח ע"ג)
לכולי עלמא מיהת חמץ
משש שעות ולמעלה
דאורייתא שכן מלא
צנוסמאות מדוייקות
ומנה שאמרו דלא ליגע
באיסורא דאורייתא ועל
דעת זה"ג צין שהן
דאורייתא צין דרצון
היו ראיות לה מנות כמו
שנמצא מדעתו צעיקר
האי' . אבל אני נמצא
סברתו צזה אמרו שם
צמרתא כתובות ה"פ
מתיים אבל לאחר מיתתה
לא הנה ציחור כי זה
האיש שהוא צעל אמו
אינו חייב כבודו מפני
כבוד עלמו אלא מפני
שהוא כבוד לאמו (כי)
צענין האיש שהוא ה"ז
פטור ממנו מלא שלא
נכתבה כאן מלה יתירה
על כבוד האבות אלא
סיכוד אותם צכל ענין
ושיהיה להם כבוד
אבל

שימצא בתלמוד שיסמכוהו אל אחת מי"ג מדות' שהוא
דרבנן כי פעמים יהיה הפירו' שהוא מקובל ממש בסיני
לפי' הראוי בזה שכל מה שלא תמצאהו כתוב בתורה
ותמצאהו בתלמוד של מדות' באחת מי"ג מדות אם בארו
הם בעצמם ואמרו שזה גוף תורה או שזה דאורייתא הנה
ראוי למנותו אחר שהמקובלים ממנו אמרו שהוא
דאורייתא ואם לא יבארו זה ולא דברו בו הנה הוא
דרבנן שאין שם כתוב יורה עליו וזה ג"כ שרש כבר
נשתבש בו זולתנו ולכן מנה יראת חכמים עם מצות
עשה ואשר הביאו לזה לפי מה שיראה לי מאמר
ר"ע את י"י אלהיך תירא לרבות ת"ח חשב שכל
מה שיגיע מי"ג מדות הוא מן הכלל הנזכר ואם הי'
הענין כמו שחשבו למה לא מנו כבוד בעל האם ואשת
האב מצוה בפני עצמה מחוברת אל כבוד אב ואם וכן כבוד אחיו
הגדול כי אלו האישים רמזנו שאנו חייבין לכבדם ברבוי אמרו

כבד

מרגניתא טבא

נקמה בקידושי כסף יכול הוא לומר דמתחילה היו חוששין דלמא הכי קאמר רחמנא וכו' אלא על הסמך
הזה דאין קיחה אלא בכסף שאינה דבר תורה עכ"ל . היינו משום דאי כי יקח אשטר קאי תקשי כי יקח
דכח רחמנא למה לי . דאי ללמדנו שיש קדושי שטר . הא למדנו מנכרה המאורסה דבסקילה ככ"ל . ואי
ללמדנו דבעינן נתן הוא השטר ואמר הוא ולא היא . להא לא אילערך קרא . דהרי הא דאמרינן דיש קידושי
שטר מן התורה אדנערה המאורסה בסקילה ולא קידושי כסף . היינו משום דהואיל והוא גומר ומוליא גומר
ומכנים , נדע נמי ממקום שזכרו . מה גומר ומוליא דוקא נתן הוא ואמר הוא . אף גומר ומכנים דוקא נתן
הוא ואמר הוא . ודוק :

ואין להקשות אחת מדרבי דיליף ביאה גומרין מוצעלה מוכרח דקידושי כסף וקידושי שטר שקולין הן .
דאל"כ תקשי עלי' קושית ר' יוחנן דלמא עד דמקדש וסדר בעיל . א"ו דס"ל דקידושי כסף וקידושי
שטר שקולין הן ויש לו סברה דביאה לחודה קונה וגומרת . דאל"כ נערה המאורסה דבסקילה היכי משכחת
לה כקוש' ר"ל לר' יוחנן וכמו שפ"י הרמ"בן הצאחי לשונו לעיל . וכיון דשקולין הן יבואו שניהם
מדנערה המאורס' בסקילה . וא"כ שניהם ר"ל קידושי כסף וקידושי שטר מדאוריית' דיש לומר דלרבי צאמס
קידושי כסף נמי דאוריית' . ורבותיו של רש"י פירשו כן לשיעור ר' יוחנן . דהם בגיטין דף ל"ג גרסינן

ה"ר

זיין

מגילת אסתר שורש שני הרמב"ן

הזכירו זהם בגמרא (א) שהן דאורייתא את אצין לרבות אשת אצין ואת אמן לרבות מ"ע לא הלה למיתאס מפני שהם בעל אמן וא"ו יתירא לרבות אחיך הגדול ככללים זכור אצ ואם כאשר כתב הרמב"ן וזו א ודאי שאלה היא אצל נטע ומנה הרב זה בהלכה דה"ג והר"י שזה הוא גם כן דעתו ממה העיקר וזה משרש ועקר ועם כל זה אינו מספיק שכתב צמחות כבוד אצ ואם צפ"ו מהלכות מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהם

זכירו לואת רבי שאמר או מריבוי -

בבר ביארנו בפתיחת הבורינו בפירוש המשנה שרוב דיני התורה יצאו בי"ג מדות שהתורה נדרשת

אשת אצ הוא אשת אצ נמי דאורייתא היא דכתיב כדלאת אצין זו אשת אצין ואת אמן זו בעל אמן ו"ו יתירא לרבות אחיך הגדול הכה הרב מצקש בדברים הנדרשים צ"ג מדות או צרצרי שיזכירו הם עלמם שהוא מדאורייתא ועם זה ימנה אותן בכלל המלות והרי (א) הזכירו הם צאלו שהן מרגניתא טבא מדאורייתא

ותשובות קשות יש בדבר. חדא דג"ש גופא חורה היא. שהרי לא למדו נסקלין אלא בגז"ש. ונותר שהוא זכר מ"ג"ש למדנו. ונערה המאורסה נהרגת בקידוש כסף. ואי מדרבנן מי מקטלא עכ"ל רש"י ולפי הכלל שכלל הרבנו הרמב"ם דכל היכי שביארו הם בעלמא שהסגופי תור' יור' שפירוש זה מקובל ממש' שנא' לו כן בפירוש מסיני וזה הוה דאורייתא. לק"מ ממה שלמדו נסקלין בגז"ש ונותר' שהו' זכר' מ"ג"ש שזה בא להם בפירוש מקובל ממש' שקבל כן מסיני. שהרי הם ביארו בעלמם שהם גופי החורה כדאית' במס' כריתות דף ה' ע"א ע"ש. גם מה שהקשה רש"י על רבותיו מנערה המאורסה דנהרגת בקדושי כסף יש לישב. רק רגע אדבר. דלריך לישב למה נקט רש"י בקדושתו נערה מאורסה דנהרגת בקדושי כסף. ולא נקט סתמא ונהרגת בקדושי כסף. דלישתמע בין חרופה בין נשואה. אמנם מה שכרחה בזה הוא פשוט וברור. דנקט נערה המאורסה. משום דלא מלינו בש"ס בהדיא דנהרגת בקדושי כסף. אלא הא דפריך הש"ס בקידושין דף ע' ע"ב על ר' יוחנן שאמר בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל ע"י בעילה. א"ל ר"ל לר' יוחנן כעורה זו ששנה רבי ובעלה מלמד שנקנית בביאה. ומשני אי מהם עד דמקדש והדר בעיל. כדכתיב כי יקח איש אשה דהיינו קידושי כסף והדר ובעלה. ופריך ר"א בר ממל א"כ נערה המאורסה דאמר רחמנא בסקילה היכי משכחת לה. וכו' ש"מ דבקדושי כסף נה המאורסה נסקלת. דהרי אחי ר"א בר ממל להכריח דכי יקח דהיינו קידושי כסף בלא ובעלה גומר הקידושין. דא"כ נערה המאורסה דבסקילה היכי משכחת לה :

אמנם אי משום הא לא קשי' מידי. דהרי יש לדקדק דקארי ל' לר"א בר ממל מאי קארי ל' הלל משכחת נערה המאורסה דנסקלת בקידושי שטר. וע"כ ל"ל כמו שכתב הרמב"ן. דקא ס"ד השתא דאי בעי קדושי כסף ביאה. אף בקידושי שטר נמי בעי ביאה. דמאי שנא חרווייהו קידושין כינהו. ולא גמרי בלא ביאה. כענין בבני נח דבעי בעולת בעל. אלא מדחייב רחמנא נערה המאורסה בעולה על כרחינו כי יקח איש אשה ובעלה דאמר רחמנא. לאו דעבד חרווייהו. אלא דעבד חד מינייהו. או כי יקח דהיינו כסף. או ובעלה. ולמדנו מכאן קידושי כסף וקידושי ביאה עכ"ל. וכיון שכן לק"מ. דלפוס דס"ד דקידושי כסף וקידושי שטר שקולין הם ולא מסתבר ל' למימר דקידושי שטר עדיפא מקידושי כסף משום דגומר ומוליא גומר ומכניס באמת חרווייהו רלוני לומר קידושי כסף וקידושי שטר דאורייתא משום דנערה המאורסה היכי משכחת לה דבסקילה. וע"כ ל"ל דאיכא קידושין דגומרין בלא ביאה מדאורייתא. וכיון דשקולין הם יבואו שניהם. אמנם לפוס מאי דמסיק רב נחמן בר ילחק משכחת לה כגון שקידשה בשטר הוילי וגומר ומוליא גומר ומכניס. ר"ל אי לא קרא דבעולת בעל הייתי אומר עד דמקדש והדר בעיל. כדכתיב כי יקח דהיינו כסף והדר ובעלה. והא דקאמר דאי בעי כסף ביאה. שטר נמי ביאה בעי דשקולין הם. ז"א דאינס שקולין. דמסתבר לומר דא"ג דקידושי כסף בעי ביאה ביאה קידושי שטר לא בעי ביאה. דהוילי ומלינו דגומר ומוליא גומר ומכניס. אין רא"י מדנערה המאורסה דבסקילה. דקידושי כסף דאורייתא מדמלינו שיש קידושין שגומרין מן החורה בלא ביאה. דיש לומר דקידושין שגומרין זולת ביאה הנה קידושי שטר. ודקאמר מאחר דשקולים הם יבואו שניהם. ז"א דאינס שקולין. דמסתבר לומר שהמה קידושי שטר דהוילי וגומר ומוליא גומר ומכניס. וכמו שמעשים זה כתב הרמב"ם דקידושי שטר מן החורה. וקידושי כסף מדברי סופרים כמו שביאר הרמב"ם בעלמו בתשובתו שהשיב לשאליו. וכיון דליכא להוכחה מנערה המאורסה דבסקילה דקידושי כסף גומרין. א"כ אי לאו גז"ש דקיהא קיהא לא היינו יודעין דיש שוה קידושין יותר על קידושי שטר. וקידושי ביאה. דהיינו אומר לפי האמת דגמרינן מבעולת בעל דביאה לחודה גומרת דכי יקח אקידושין של ביאה קאי. וקמל"ן דבעינן דוקא אחר הוא הרי את מקודשת לי בביאה זו. ולא היא. כמ"ש התוספ' בקידושין דף ר' ע"ב בד"ה כתב רחמנא יקח. דהא דקאמר אי מבעלה ה"א עד דמקדש והדר בעיל היינו מקמי דקמה ל' מבעולת בעל דביאה לחוד גומר' היינו חוששין דלמא הכי אמ' רחמנא כי יקח ובעלה עד דמקדש באיזה קיהא והדר בעיל. ובאמת דלמא איכא איזו קיהא נוסף על שטר משום דשטר גומר לחוד כדמוכח מנערה המאורסה דבסקילה. אבל בחר דקיס לן מבעולת בעל דביאה לחודה גומר. אי לאו גז"ש הוה מוקמינן קרא דכי יקח אקידושין של ביאה ולא גמרינן דבעינן דוקא אחר הוא : וכמ"ש תוספ' הכ"ל. ובעלה למעוטי אמה העבד' כדמסיק הש"ס לר' יוחנן. וכיון שכן עיקר ילפוטא דיש קידושי כסף היינו מ"ג"ש דקיהא קיהא. או מדרשא דר"י יתירא דאין כסף. ועיין קידושין דף ר' וזה דרשא דרבנן. ומשום הכי ס"ל לרבותיו של רש"י לפי דרכם דקידושי כסף דרבנן. ודוק :

ודע דהא דלא ניהא לי לפרש לשיטתם דרבותיו של רש"י כמו שמפרש הרמב"ן א וז"ל ומ"מ מי שלבו נקפס

הרמב"ן שורש הראשון מגלת אסתר ב

מכלל עשה צמים ולתשוב זו היתה מכלל הלואין וזו ככלל העשה (ס"א ולא) ולו נחשוב מניע' שיש זה שנים ושלשה לאוין נשתים ושלש אם נלך אחר הנועשה שאלחנו עינים חיה לנו אלא אזכרה אח' שנמנענו מדבר פלוני . ואם נלך אחר לוח הקצ"ה לנו הרי הם כמקשר הפסיקים אשר הוזהרנו בהם ואם ידענו כי מנין הרב הוא המקובל נסביל כל זה ונאמר כי שנוי האזכרה להקצ"ה מלאו נעשה כלומר מלאו גמור ללאו ככלל עשה יעשה אותה שמים מלות צמנין וזו האזכרה חמור' עם הלואין וזו עם העשה אצל יש דדברי הרב עוד ספקות עמוקות כאשר יתבאר בעזרת האל ית' ויחעלה :

צע"ה :

מרגניתא שבא

ככלל ואזהבה לרעך כמוד למה אמר שהם מדבריה' והלא הם חכמים יפרשו אחת ממלות הכתובים בחורה על זה לא נאמר כי הם מדברין עכ"ל . ולי נראה פשוט דה"פ . דיש מלות של דבריהם לבקור חולים כו' מדרשא שהיא כמו אסמכת' מקרא דהודעת להם את הדרך וגו' . ויש למנותם מלות מיוחדת מדבריהם . דמשום שהם כלולים בואזהבה לרעך אין למנותם אלו כגון דיקור חולים ואיך דקחשיב למלות עשה מיוחדת . שהרי הם כלולים במלות נשה דואזהבה לר' כמוד . ומדין חורה אין למנות אלא מלות עשה דואזהבה לרעך . אכל מדבריהם יש לאלו מלות מיוחדת . וכמו שעשה הרמ"בם לקבורת מתים שמנה מלות מיוחדת , אע"ג דקבורת מתים כלולה בואזהבה לרעך . משום דלוחה עלינו החורה קבורת מתים דפרע . כי קבור תקברנו . ה"כ מונה לאלו מלות מיוחדת מדבריהם מפני שאסמכוהו לאלו אקרא דהודעת להם את הדרך ודוק והוא ברור :

ובין להקשות למה הזכיר הרמ"בם קבורת מתים ככלל מלות עשה דרבנן . הלא לקבור' מתים איכא מלות מיוחדת דאורייתא . היא כי קבור תקברנו . ד"ל דמקבור תקברנו אין במשמע שיחשק בקבורתו בעלמו . אלא אם קברו ע"י אחרים נמי קיים מלות עשה זו דקבור תקברנו אצל מלות עשה דדבריהם היא להחשק בעלמו בגופו ובכבודו בכל לרכי קבורה . כדמשמע מלריכותא דגמור' . דפריך קבורת מתים היינו גמילות חסדים . ומשני לא נלכה אלא לזקן ואינה לפי כבודו . והיינו כשהוא מחשק בעלמו . אכל מחשק ע"י אחרים מאי שייך זקן ואינה לפי כבודו ודוק : וכדנקט הרמ"בם בעלמו בלשון העהור להחשק בכל לרכי קבורה לשאת על הכתף ולילך לפניו ולספור וקיים ואלו הן גמילות חסדים בגופו :

רמב"ן הרמב"ן מעל הרמב"ם שחמה בחשוכה ג' וז"ל . ואני ג' תמי' למה הזכיר הרב ככלל תשובתו קבורת המתים . וכו' ובעל הלכות שלא מנה העשה זה כו' למנותה במתים קתם עכ"ל . ולפי ה"ל תשובת הרמב"ם על דה"ג פשוטה כמ"ס דספר בעל מגילת אסתר . כי אחרי שחמיה הרמ"בם על דה"ג הי' על חושבו שהוליה המלות האלה מדרשת והודעת להם כי שם אמר ג"כ . זה . זו קבורה לכך הולך להביא כל מה שדרשו זה . והוקשה לו . ר"ל להרמ"בם על דה"ג למה מנה קבורת מתים מזה הפסוק כי מזה הפסוק דרשו חכמים להחשק בקבורת מתים בגופו ובעלמו ובכבודו כמו שהוכחתי לעיל מלריכותא דתלמוד' והיא מלות מיוחדת דדבריהם . אכל מלות עשה המיוחדת דאורייתא בקבורת מתים דהיינו כי קבור תקברנו אין במשמע שיחשק דווקא בגופו . אלא אפי' אם קברו ע"י אחרים נמי קיים מלות עשה המיוחדת . דהיינו כי קבור תקברנו . כן נראה לי בהוספת נופך על בעל מגילת אסתר : ונראה שהיתה גירסת הרמ"בם בדברי בעל ה"ג וללכת בדרכיו ולהלביש ערומים . חיצת ולהלביש בו"ו . ולכך לא הי' נראה לו לפרש דלהלביש ערומים הוא פירוש של ללכת בדרכיו . ולפי שזו הרמב"ן לדברי דה"ג לריך לגרוס וללכת בדרכיו להלביש ערומים חיצת להלביש בלא וי"ו . אמנם הגירסא שלפנינו בדברי דה"ג שהביאו הרמ"בם בן ולהלביש בו"ו :

הרמב"ן העיקר הב' גזר השורש הב' שאין ראוי למנות נראה לי כי גם כל מה שלמדים באחת ידע שנאלו המלות הזכירו

זה לשון הרמב"ם כבר בארנו בפתיחות חזונו בפירוש המשנה שרוב דיני תורה ילאו ב"ג מדות שהתורה נדרשת בהן . ושהדין היולא במדה מאותן המדות הנה פעם תפול בו מחלוקת וכו' ואם לא יבארו זה ולא דברו בו הנה הוא דרבנן שאין שם כתוב מורה עליו . עכ"ל . הנה על פי זה יש לישב מה שהביא רש"י במסכ' כתובת דף ג' . ובמסכ' גיטין דף ל"ג בשם רבוחיו מה שפירשו במה דאית' החס . אין . כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מיני' . א"ל רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא . קדיש בביאה מא"ל . וז"ל רש"י ומרבתי קבלתי כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקדושי כסף דרבנן . דלא כתיב בהדיא . אלא גמרינן קיחה קיחה משדה עפרון . והיינו דפריך תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה דכתיב בהדיא כי יקח איש אשה ובעלה מא"ל . האיך יכלו לעקור דבר מן התורה . ומשני שו"י רבנן לבעילתו בעילת זנות וכו' . ומשום

מדות שהתורה נדרשת בהן אלו צריצוי ראוי למנותו ככלל המנ' ושאל למה לא מנו כיצוד בעל האם ואחת האז מלות צפני עלמו וכמו כן כצוד אסיו שלמדו אותן כמו כן צריצוי אמרו

מרגניתא שבא

זה לשון הרמב"ם כבר בארנו בפתיחות חזונו בפירוש המשנה שרוב דיני תורה ילאו ב"ג מדות שהתורה נדרשת בהן . ושהדין היולא במדה מאותן המדות הנה פעם תפול בו מחלוקת וכו' ואם לא יבארו זה ולא דברו בו הנה הוא דרבנן שאין שם כתוב מורה עליו . עכ"ל . הנה על פי זה יש לישב מה שהביא רש"י במסכ' כתובת דף ג' . ובמסכ' גיטין דף ל"ג בשם רבוחיו מה שפירשו במה דאית' החס . אין . כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מיני' . א"ל רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא . קדיש בביאה מא"ל . וז"ל רש"י ומרבתי קבלתי כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש דקדושי כסף דרבנן . דלא כתיב בהדיא . אלא גמרינן קיחה קיחה משדה עפרון . והיינו דפריך תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה דכתיב בהדיא כי יקח איש אשה ובעלה מא"ל . האיך יכלו לעקור דבר מן התורה . ומשני שו"י רבנן לבעילתו בעילת זנות וכו' . ומשום

מדות שהתורה נדרשת בהן אלו צריצוי ראוי למנותו ככלל המנ' ושאל למה לא מנו כיצוד בעל האם ואחת האז מלות צפני עלמו וכמו כן כצוד אסיו שלמדו אותן כמו כן צריצוי אמרו

מגלת אסתר שורש הראשון הרמב"ן

נראה לי כי גם הרב מסכים עם זה"ג **וכבר** עוררתיך (א) על הלאוין הנאים
 בזה שלא להכניס צמנין זה (א) מכלל עשה שאין צעל הלכות מונה
 לאו כצא מכלל עשה אצל יכול אחרו צלאוין אותם כלל וכן נראין הדברים (ב) כי למה
 כמו שעשה צפרק שני מהלכות מאכלות אסורות ממה מניעה שיש זה לאו מפורש ולאו הצא
 שכתב שם כי הצה"מ והסי' עמדה שאין זה מכלל

סימן כלל היא אסור' צלא תעשה יתר על עשה הצא מכלל אותה תאכלו והעצם שלא
 תאכל צפני עצמו נרא' צעיני לפי שאין מקום למנוחו לא צלאוין ולא צעשה צלאוין שהרי
 אינו לאו מפורש צחור' והעשה לפי שאין זה מלות עשה לעשות הפועל ההוא כ"א מניע'
 גמור' תמנו ואמרם לאו כצא מכלל עשה עשה פירשו יש צו אסור כעוצר על העשה שאין צו
 מלקות אמנם תמהתי על דברי הרמב"ן שאמר העצם שאין למנוחו צעשה הוא (ב) לפי שאם
 צא למנוחו צעשה מלצד הלאו אשר צא צו צלאוין א"כ כך הי' לנו למנוח מניע' שיש זה

מרגניתא מבא שנים

עלינו מלות עשה לקיים ממאמרו ומלותו לא חסור ומלות זו דלא חסור צעיני נאמרה ועל זה הקשה
 הרמב"ם קושיתו הד' והר' וז"ל ואם מעצם זה מנו אותם ר"ל משום דעל כל גזירה ותיקון
 דרבנן יש מלות משה הוא לא חסור ומלות זו נאמרה צעיני וא"כ יש למנוחם ר"ל תקנות וגזירות דרבנן
 בכלל תרי"ג מלות אף לפום הלשון דנקט ר' שמלאי תרי"ג מלות נאמרו למשה צעיני דהרי לא חסור צעיני
 נאמרה ועל כל תקנה ותקנה דרבנן יש עלינו מלות דלא חסור הנאמרה צעיני תקשי הנה ראוי שימנה כל
 דבר שהוא דרבנן כי כל מה שלוונו חכמים לעשותו וכל מה שהזהירו חכמים כבר לווה משה רבינו ע"ה צעיני
 שילוונו לעשותה והוא אמרו עפ"י התורה אשר יורוך והזהירו יתבדך מעבור דבר מכל מה שתקנו אותו או
 גזרו ואמר לא חסור ואם ימנה כל מה שהוא מדרבנן בכלל תרי"ג מלות ר"ל לפום הלשון דנקט ר' שמלאי
 תרי"ג מלות נאמרה למשה צעיני מפני שהכל נכנס תחת אמרו יתבדך לא חסור ר"ל ולכך שייך על תקנת
 דרבנן לומר נאמרו לו צעיני כיון דכל מה שתקנו רבנן יש עליהם מלות של סיני והיא לא חסור מפני
 מה מנו צפרק אלו ולא מנו זולתם וכמו שמונו נר חנוכה ומגילה הי' להם למנוחה עירובין ונ"י זו
 היא קושיתו השני' וגם הי' להם למנוח כל השניות כל אחת ואחת למנוח צפני עצמה שהרי על כל
 גזירה וגזירה יש עלינו מלות משה שנלעו צעיני לא חסור ע"כ"ל והשתא לא יספיק תירולו של הרמב"ן
 לפי שהשניות נחקנו לגדר וסיג על העריות של תורה הרי הן כחלק מהמלות ואין למנוח' וכן עירובין ונ"י
 דהניחא אם היינו יכולין למנוחה מלות דרבנן בכלל תרי"ג מלות מפאת ליוויים של חכמים הי' עולה תירולו
 של הרמב"ן כהוגן דכל מה שלא חקנו רבנן מלות חדשה שאינה נובעת באיסורי תורה אין למנוחה למנוח
 צפני עצמה לפי שהיא אינה מלות שלימה אלא חלק מהמלות אמנם לפום הלשון דנקט ר' שמלאי תרי"ג
 מלות נאמרה למשה צעיני דא"ל לנו למנוח מלות דרבנן מפאת ליוויים של חכמים עלינו דא"כ לא תיכון הלשון
 דנקט ר' שמלאי נאמר למשה צעיני כמו שצונו ולווח הרמב"ם וע"כ ל"ל דאנו מונים תקנות דרבנן בכלל
 תרי"ג מלות אף לפום הלשון דנקט ר' שמלאי נאמרו למשה צעיני משום דעל כל תקנה דרבנן יש מלות
 משה לא חסור ולא חסור צעיני נאמרה קושיתו דהרמב"ם חזקה דכיון שמיני תקנות דרבנן בכלל תרי"ג
 מלות שנאמרו למשה צעיני הוא מנחת ליווי לא חסור והיא היא ר"ל חסור שנמנית כמה פעמים לפי כל תקנה
 ותקנה מאחר שכל תקנות נכנסים תחת אמרו יתבדך לא חסור א"כ הי' להם למנוח נ"י ועירובין ושניות
 כל אחד ואחד למנוח צפני עצמה ומה שאמר שהמה חלק מן המלות הלל אנו אין מונים תקנות חכמים
 בתוך תרי"ג מלות מפאת תקנות חכמים כ"ל אלא מפאת לא חסור שלוונו משה ולא חסור הוא מלות
 על כל שילא מפיהם לתקן ולגזור הן רב הן מעט הן חלק והדין זה ודוק ולמה מנו המלות החדשות
 מפאת לא חסור ולא מנו הגזירות שהם חלקים מפאת לא חסור הלל שניהם ר"ל המלות חדשה והגזירה שהיא
 חלק מהמלות שווים בכניסתם תחת אמרו יתבדך לא חסור ודוק : אמנם הרמב"ם שמה המלות דרבנן
 צפני נ"מן ולא בכלל תרי"ג מלות שנאמרו למשה צעיני אלא מנה מלות שחדשו חכמי' ומנה מפאת ליוויים לא
 מנה למנוח מדברי סופרים אלא מלות חדשה שאינה נובעת באיסורי תורה אצל לא מה שגזרו לסיג
 שזה אינה אלא חלק מהמלות ולא מלות חדשה ושלימה ודוק היעצ : והיינו שדקדק רבינו הרמב"ם שני פעמים
 למלות קושייתיו כמה שאנו לריבין נ"כ לומר לשיטת זה"ג דהא דמונה מקרא מגילה ונר חנוכה והלל ו"ק
 ברכות דהר"ג מלות שנאמרה למשה צעיני היינו משום דהכל נכנס תחת אמרו יתבדך לא חסור דכלאו הכי
 באמת הי' לו הירץ כמה שמונה אלו ולא נ"י ועירובין ושניות כמו שחירץ הרמב"ן וכמו שנהג הוא עצמו
 בחיבורו הגדול כמו שביאר בנ"ל מגילת אסתר שהתקתי לשונו לנ"י ולפי הגירסא שמלאי הרמב"ן בנוסחא של
 זה"ג שגורס דרש ר' שמלאי שש מלות ושלוש נשרה מלות נלעווה ישראל ואינו גורס נאמרו למשה צעיני
 כמ"ס הרמב"ן בתחילת ספרו וז"ל ואמנם בעל הלכות אינו גורס כן באמת לא ק"מ וכמו שביאר זה
 הרמב"ם בעלמו וזה לשונו והי' לשון החלמוד אללס מחובר בלגגי שפה ובלשון אחרת ולולי זה
 ר"ל ולולי שהי' אללס החלמוד מחובר בלגגי שפה לא מנו מקרא מגילה ודומה לו עם מלות שנאמרו
 למשה צעיני הרי לפניך דמורה הרמב"ם דאילו היתה הגירסא תרי"ג מלות נלעווה ישראל דלא הי' מקשה
 מידי אמנם כל פליאותיו ותמיהותיו אזלי לפי הגירסא האמיתית שגורס תרי"ג מלות נאמרו לו למשה צעיני
 וכמו שצאתי ודוק העידותו לא מידי :

בספר מגילת אסתר הביא לשון הרמב"ם מפ' י"ד מהלכות אצל וז"ל מלות עשה של דבריהם לבקר חולים
 ולנחם אצלים וכו' ולהתנבק בכל לרכי קצורה ואלו הן גמילות חסדים שצנפו שאין להם שיטור אנפ"י
 שכל מלות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבה לרנך כמוד כל הדברים שאהבה רולה שישו אותם לך אחרים
 עשה אותם לאחיך בחורה וצמלזה וז"ל בעל מגילת אסתר ויש לתמוה על דבריו דמאחר שהוא מודה כי הם
 בכלל

הרמב"ן שורש הראשון מגלת אסתר יט

אוחס באסור חורה אלא הן וכיולא זכר נסמכו
למלות עשה ושמרתם את משמרת ודרשו שם
זמתי יצעות שם ע"א עשו משמרת למשמרת
והקשו ה"א דאורייתא הוא דאורייתא ופירושו
רצון כל החור' נמי רצון פירושו אלא מדרבנן
וקרא אסמכתא בעלמא כמו שסמכו השאר
ללא חסור נמי אסמכתא בעלמא (ג) והנה
פטרנו בעל הכלית מהיות טועה צגיאיות
הגדולות אשר האשים אותו זכר הרצ ועכ"ז
יותר דברי הרצ קרובים לנו (ד) ונראה
צעיינו שלא ימנה צמנין הזה אלא מלות
שכן מן החורה צלצד אס י"י הכשצון עולה
צידנו אצל הוא אללנו חכמה נעלמה חכמה
ספקית אשר צענין וכמה מחלוקת צמנין
וכבר
המחקקים החקנות וגזרי הגזרות עושים בדבר הזה מדעתם מצלי שצא אליהם לוי מאת ה'
צחורה נעשות זה אינה ס"ו כי צודאי זה הפסוק היה עליהם ללוי שיגזרו גזרות ויגזרו
גדרים לסייג לחירה וכן פי' הרצ בהקדמת זרעים בחלק דציעי מהדינים הנזכרים צמנה : אמנם
מה שאמר שם כי פסוק זה אסמכתא בעלמא הוא היינו שיהיו השניות יולאים ממנו זה אינו אלא
אסמכתא לפי שפסוק ושמרתם את משמרת לא נאמר על השניות צלצד רק על כל הגזירות אשר
ירלו החכמים לעשות לגדר וסייג על החורה ולכן אין לשניות צו כי אס אסמכתא בעלמא :
ומה שאמר (ג) כי פטר צה"ג מהיות טועה צגיאיות אשר האשים אותו הרצ אנכי הלעיר
גם כן כחצתי את אשר עם לצני צחצוק דברי הרצ ולא אומר קצלו דעתי רק כל אחד למראה
עיניו ישפוט וצפוף הסכים הרמב"ן (ד) שלא להכניס צזה המנין מלות דרבנן אס יעלה
צידו הכשצון זולתם וצודאי כן הוא מן הדין אחרי אמרם תרי"ג מלות נאמרו למשה צסיני :

נראה

מרגניתא טבא

הן בחלק על המלה עכ"ל . והדיח גם הוא ר"ל בעל מגילת אסתר . שגם רבינו הרמב"ם בחיבורו הגדול שנהג
לכתוב יש כאן מלה מדברי סופרים כמו שכתב בהלכו' מגילה וחנוכה וז"ל . הלכות מגילה וחנוכה יש בכללן
שתי מלות עשה מדברי סופרים ואין מן המנין . וכן עשה ג"כ בהלכות עירובין ובשאר מקלות מלות דרבנן . והעטם
לפי שאלו אינם חלק ממלה אחרת ולכך יש למנוחם לעלמם . אבל בריש הלכות אישות כשמנה השניות לא
כתב בראשונה שיש כאן מלות דרבנן אשר לא כתב צמנין והם השניות . ובאיסור חמץ בערב פסח בשעה ששית
ג"כ לא כתב בראשונה בספרו שיש מלה אחת מדברי סופרים וכו' . והעטם הוא כי הלך בשיטה זו שלא למנות
מלה בפני עלמה אותן הדברים שנתוספו במלה אחרת וכו' עכ"ל וע"ש . והנה בעל מגילת אסתר הוסיף
חמה על חמה . א"כ שהרמב"ם נהג ג"כ כמו שפירץ הרמב"ן קושייתו על דה"ג חקשי למה יתפלל על דה"ג
שנהג ג"כ כמנהגו . ודוחק לומר שחזר צו בחיבורו הגדול . ותו קשי' לי לפי הצנחם בקוש"י הרמב"ם על
דה"ג למה דקדק הרמב"ם וחלה קושיותיו במה שמה בעל דה"ג מטעם היותינו מדרכין ולונו ומשני הש"ס
מלא חסור כמו שדקדק וכתב ואם מטעם זה מנו אותם הנה ראוי שימנו כל הדבר שהוא דרבנן וכו' . ושם שנית
כפל ודקדוק למלות קשיתו במה שמונה בעל הלכות גדולות מפני שהכל נכנס תחת אמרו יתברך לא חסור כמו
שדקדק וכתב בזה הלשון ואם ימנה כל מה שהוא דרבנן בכלל תרי"ג מלות מפני שהכל נכנס תחת אמרו יתברך
לא חסור מפני מה מנו צפרע אלו ולא מנו זולתם וכו' . בקילור ובפשיטות הוה ל"י להרמב"ם להקשות קושיתו
כיון שמה מקרא מגלה ונר חנוכה שהמה מדרבנן ה"י לו למנות כל מה שהוא דרבנן דמאי אולמא האי דרבנן
מהאי דרבנן . ומה לו לדקדק ולחלות קושיתו במה שהוא מונה כל מה שהוא דרבנן מפני שהכל
נכנס תחת סוג אמרו יתברך לא חסור . אמנם צרור כשמש בלהרים שתשובתו השני וד' של רבינו הרמב"ם על
דה"ג קובצת על קוטע תשובתו הראשונה שהשיב וז"ל . והשתכל ממי שישמע לשונם נאמרה לו למשה צסיני
קריאת ההלל ששחצו צו דוד המלך ע"ה את האל יתברך שזוהי דהם משה . וכן נר חנוכה שקבעו חכמים
צבית שני וכן קריאת מגילה . אמנם היות וכו' ר"ל אמנם שיחשוב שום אדם בעולם שבאמת נאמר למשה
צסיני בפירוש שילונו כשיהי' באחרית ממלכתנו ויקרה לנו עם היונים כך וכך שנדליק את המנורה . ולכן
יש למנות נר חנוכה בתרי"ג מלות שנאמרה למשה צסיני . כתב על זה הנה איני רואה שאחד ידמה כן או
יעלה במחשבתו . ר"ל שצודאי שום אדם בעולם לא יעלה על דעתו לומר שכלטות משה בפירוש על הר
סיני ללוות אותנו על נר חנוכה שנדליק בימי חשמונאי ומשם ואילך . וא"כ הדרא קושיתו לרובתא . וכתב
ומה שיראה לי שהדיחם אל זה . ר"ל שהכניסו מלות נר חנוכה ומגילה בכלל תרי"ג מלות שנאמרה למשה
צסיני . היינו היותינו מדרכים אשר קדשנו במלותיו ולונו . ושאלת התלמוד ר"ל ומקשה הש"ס היכן לונו .
ואמרו ר"ל ומשני הש"ס מלא חסור . ולפ"ז שפיר יש להכניס נר חנוכה ומגילה ואינך שמונה דה"ג בכלל
תרי"ג מלות אף לפום הלשון דנקט ר' שמלאי תרי"ג מלות נאמרה למשה צסיני . דאחר שתקנו חכמים יש
עלינו

מגלת אסתר שורש הראשון הרמב"ן

מחד ואין מקום להפיקה הרצ כלל (א) כי מקרא מגלה ונר חנוכי ומאס צרכות וכלל
מאס' שהשניות נחקנו לגדר וסייג על העריות כי להם למנות כמו כן בכלל לא העשה אחת
של תורה הרי הן כחלק מהמלוה ואין למנותם ועשרים שניות צאחת ועשרים ל"ח ואחת
והנה הרצ ממס אשר הוא רגיל למנות מלות מלוכה ודעת צעל הלכות צזה לא נפלאה
דרצנן ולומר עליהם חלה הם מלות דרצנן ולא יצאו צזה המנין מ"ח
כשנמנה השניות צמצורו הגדול צריש הלכות אישות לא כתב צראשונה
עליהן יש כאן מלות אחת מד"ס אשר לא כתב צמנין והם השניות
וצאסור החמץ צערצ פסח צשעה ששית ג"כ לא כתב צראשני צספרו שיש
מלות אחת מד"ס צחמץ צערצ פסח וצהלכות שנת גם כן יש הרצה
מלות מד"ס כהדלקת הנר כמו שכתב הוא צפ"ה וכציד ועינג כמו שכתב
צפרק ל' ומכל מקום לא כתב עליהן ויש כאן כך וכך מלות מד"ס
והטעם הוא כי הלך צשטס זו שלא למנות מלות צפני עלמהאיתם הדברים
שנחוסמו צמליות אחת רק יש לנו לחשבה כחלק ממנו וכן צהלכות
שציחת יום עוצ כשהציא דיני חול המועד צפרק שציעי לא כתב יש כאן
מלות אחת מדצרי סיפרים שלא כתב צמנין וכו' אסור מלאכה צחול
המועד זו היא הדרך אשר דרך צס צספרו: אצל צהלכות ומנוכה
כתב על צהלכות צס וז"ל הלכות ומנוכה ענין צמשמעו' התורה ואין חכמים יכולין לכלול
יש צכללן שתי מלות עשה מד"ס ואינן מן המנין עכ"ל וכן עשה גם כן צהלכות ער צין וצסחר מקלת מלות דרצנן והטעם לפי שאלו אינם
חלק ממליות אחרת ולכן יש למנותם לעצמם ואחת העניין זכור ואל חשכת את אשר בעירותי
פה מזה המנהג אשר נהג צמצורו הגדול למען לא יקשה צעיניך חלוק דרכיו והשתנות אורחותיו
צס צמצירו כי לא דצר רק הוא ומה שאמר עוד (ב) שאלו השניות לא נסמכו ללוא של לא
חסור אני אומר שצודאי כל הגזירות והמלות צס מד"ס נלעויו מלאו לא חסור לקצלם וכן
צרגניתא טבא

גם כן מצות לא העשה שיהם מדרבנן וכמו שמנו במצות עשה מקרא מגילה ונר חנוכה ומאס ברכות בכל יום והלל היה להם למנות גם כן בכלל לא העשה דאוריית' כך כל שניה ושניה לא העשה מדרבנן כמו שבארו ואמרו (יצמות דף כ') שניות מדברי סופרים וכבר התבאר בתלמוד שמאמר המשני אסור מצוה רוצה בו השניות ואמרו מאי מצוה מצוה לשמוע דברי חכמים ובן היה ראוי להם למנות בכלל אחות חלוצה שהיא מדברי סופרים ובכלל אם נמנה כל עשה דרבנן וכל לא העשה דרבנן יהיה זה עולה לאלפים רבים וזה דבר מבואר הכלל כי כל מה שהוא מדרבנן לא ימנה בכלל תרי"ג מצות כי הכלל הזה הוא כלו כתוב בתורה כי אין בו דבר מדרבנן כמו שנתבאר ואמנם היותם מונים קצת הדברים שהם מדרבנן ועוזבים קצתם בבחירה מהם הוא ענין אי אפשר להכליל בשום פנים אמרו מי שאמרו הנה ביארנו ענין זה השרש ומופתיו עד שלא נשאר בו ספק כלל אל שום אדם

שורש

השני' ג"כ לא נסמכו ללוא חסור שאין להם ענין צמשמעו' התורה ואין חכמים יכולין לכלול חותם
צס צספרו: אצל צהלכות ומנוכה כתב על צהלכות צס וז"ל הלכות ומנוכה ענין צמשמעו' התורה ואין חכמים יכולין לכלול יש צכללן שתי מלות עשה מד"ס ואינן מן המנין עכ"ל וכן עשה גם כן צהלכות ער צין וצסחר מקלת מלות דרצנן והטעם לפי שאלו אינם חלק ממליות אחרת ולכן יש למנותם לעצמם ואחת העניין זכור ואל חשכת את אשר בעירותי פה מזה המנהג אשר נהג צמצורו הגדול למען לא יקשה צעיניך חלוק דרכיו והשתנות אורחותיו צס צמצירו כי לא דצר רק הוא ומה שאמר עוד (ב) שאלו השניות לא נסמכו ללוא של לא חסור אני אומר שצודאי כל הגזירות והמלות צס מד"ס נלעויו מלאו לא חסור לקצלם וכן צרגניתא טבא

צעל ה"ב מלות צפני עלמן הן שנלעויו צהן מצ"ד הגדול ואין צס משום גזירה והרחקה משום איסורי תורה עכ"ל ע"ש. וצעל מגילה אסתר כתב נ"ל כי הלל הרמב"ן אח צעל ה"ג שלא הכניס שניות צמנין עוצה היא מחד. ואין מקום להפיקה הרצ כלל. כי מאחר שהשניות נחקנו דגדר וסייג על עריות של תורה פרי

זה"ג היה על חשבו שהוליד המלכות האלה
מדרשת פסיק והודעה להם וגו' כי שם אמר גם
כן זה זו קצורה לכן הולך להציל כל מה שדרשו
זו וקשה לו למה מנחם מזה הפסוק שאינו
אלא דרשה דרצון אחרי כי יש לנו פסיקים מצוררי'
עליהם שם דליריית' וא"כ אין דעתו לומר
שמלכות קצורה מתיס לא יבא מן החור' רק
שם נולידה מזה הפסוק לא תהא אלא דרצון
ומה שאמר עוד (ד) כי חסוד תקופות ומזלות
שמנה זה"ג הוא לעצד שנים על החקופות א"כ
הוא לריך שצולותו היה כחוד מלכות עשה על
כז"ד לחסוד צתקופות כדי לעצד שנים לפי
שזאת המלכות עליהם לצדס היתה מועלת וגם
לריך שלא יצא ראיס מפקוק כי היא חכמתכס
רק מפקוק שמור את חדש האצוצ כאשר כחצ
כרמז"ן ואני לא רחיתי מצורו אמנס כרמז"ן
שהגין צעדו צזה האופן שמה ראה מצורו וראה
שם כי זו היא כוונתו ועליה ידיה קא
סמיכנא :

ולא עוד אלא כל המליך את מתו עוצר צלל
תעשה וכמו שכלמוד לא תעשה לא תשאר
המתים כן כלמוד העשה ובעל הלכות שלא
מנה העשה הזה צנתלה חייב הוא למנותו
צמתים סתם ואם תאמר שמה הקפיד הרב
על צעל ההלכות מפני שאמר קצורה מתיס
ולא אמר קצורה מתו שאין מנחייצ זה אלא
קרוצים גם זו אינה תורה שצמקוס קרוצי'
ודאי עליה מועלת אצל חס אין שם קרוצים
יהיה מת מלכות שמלות עשה שלו דומה פסח
ומילה וכהן גדול ונזיר והסמירו זה יותר
משאר המלות אצל חסוד חקופות שונה צעל
ההלכות הוא (ד) מלכות עציר שנים על החקופות
דכתיב שמור את חדש האצוצ על פי מה שאמרו
צגמ' ר"ה (דף כ"ס) כד חזית דמשכא תקופת
טבת עד שיסתר צניסן עצרה להביא שחא ולא
תיסוס דכתיב שמור את חדש האצוצ שמור
את החדש שהוא סמוך לאצוצ מלמד שמעצדין
את השנה שיהא אצוצ צומנו יכול חס היתה
חסירה י"ד או ט"ו חלמוד לומר חדש לא

פחות ולא יותר יכול חס היתה חסירה חרצעים או חונשים ח"ל חדש לא פחות ולא יותר וזו
מלות עשה היא כמו שאמרו חכמים (מנחות דף ל"ו ע"ג) השמר דעשה עשה והנה הרב
עלמו ז"ל מנה מלות קנ"ג לקדש חדשים ולחסיצ שנים וחדשים צצית דין צלצד שנאמר החדש
הזה לכם ראש חדשים ואמנס הרב יחסיצ כל תיקוני העיצור מלכות עשה אחת אצל צעל
ההלכות יעשה אותם שמים מנה קציעות ראשי חדשי וחסוד תקופות כלומר עיצור שנים כי
אלו החדש הזה לכם מלות עשה אחת להורות על קציעות החדשים ושמור את חדש האצוצ או
ושמרת את השקה הזאת למועדה שמירה על עיצור השנים מלות עשה אחרת ומלחתי לו ראי'
מדצריהם ז"ל אמרו צסיפרי האצינו השמים דבר אחר שלא עשו מלות שנתנו להם מן השמים ואלו
הן מלות שנתנו להם מן השמים עיצור שנים וקציעות חדשים שנא' והיו לאותות ולמועדים ולימים
ושנים וחשמיס הארץ שלא עשו מלות שנתנו להם צארץ לקט שכחה ופיאה תרומ' ומעשרות שמיטיס
ויוצלות אצל מה שחשד הרב לצעל ההלכות כי חסוד תקופות ומזלות שהוא מונה הוא לידע חכמת
החכינה ולחסיצ זה ושהיא מלכות מדצריהם שסמכו לכחוד ממה שאמרו (שבת דף ע"ה)
מנין שמלכות על חדש לחסוד תקופות ומזלות שנא' ועשיתם כי היא חכמתכס וצינתכס לעיני
העמים אי זו היא חכמה וצינה שהיא לעיני העמים הוי לומר זה חסוד תקופות מזלות
חלילה לצעל הלכות כי זו אינה מלכות מדצריהם אלא לידעיס זה הוא מלכות על דרך הזירוז
סיסתכלו זה ויודיעו עתידית לשאר האומות כענין המימרת השנית שחור ואמר (שם) כל
היודע לחסיצ תקופות ומזלות ואינו מחשב עליו הכחוד לומר ואח פעל י"י לא יצטיו ומעשה
ידיו לא ראו וזו היא ששנינו (אבות פרק ג) חקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה ואם כן
חסי' חכמת גימטריא מלכות ואם הי' דעת צעל הלכות כן הי' מזכיר חקופות ומזלות :

והתשובה ד' לצי והתמה מפני מה מנו מצות עשה נראה לי כי הולת
שהם מדרבנן כמו שזכרנו ולא מנו
אליה
חשית ב' והי' גנצתה
רוח קדים חרישית אמר
ז"ל והפליא הגדולי לאיזה ענין מנו מלוי
עשה שהן מדרבנן ולא מנו כן מלות לא תעשה שהן מדרבנן וכמו שמנו צמלות עשה
מקרא
מרגניתא טבא

הי' שהסיצ הרמז"ס טל זה"ג אינו מליה ארוכה. ב' וז"ל הרמז"ן צמירולו לחסודת הדי' והתשובה הדי' לצי
חלי' חשית והנה גנצתה רוח קדים חרישית. אמר ז"ל והפליאה הגדולה (ובלשון הרמז"ס והחמימה) לאיזה ענין
מנו מלות עשה שהן מדרבנן וכו' ודעת צלל ס"ג צזה לא כפלת ולא רחוקה היא שכל גזירה וכו' וכל שמנאן
צעל

מגלת אסתר שורש הראשון

הרמב"ן

גדולים ועמיד הוא להחיות עליו יהוא זכשנות עמיד חני להחיות זכן ז"ה : אזל צעל ההלכות השורש השני גם חנכי זכניעי שם אכחוז חת (ב) הוליאן נמלות האלו מוהנכת דדרכיו שהיא אשר עם נכני צהללת הרצ ואהיה עליו סתרה מנות עשה צחמת כחצ וללכת דדרכיו ולהנציש ומפ שאמר עוד (ב) כי זכ"ג לא הוליא חנו ערומים לקצור מחים ננחס אזלים לצקר מולים ומלוה אחת כן

המלות מהדרשא שעשו צפסוק וכו דעת להסחת כדרך וגו' ח"כ הוא חין עליו קשיא כלל שהרי גם הרצ הוליא חנו המלות מוהנכת דדרכיו שפסטיס דכאי קרא צודאי הוא לעשות כל חלס המלות כדרך שהוא מתנהג עם צריותיו צרומים חונס צפ"י"ד מהלכות אזל חמר שכל חלס המלות הם מדצריה שכתב וז"ל מ"ע של דצריהם לצקר מולים ולנחס אזלים ונכוליא בעת ולהכניס הכלה וללוות האורפי' ולהעסי' צכל לרכי הקצרה לשאת על ככתף ונלך לפניו ולקשוד ולחפור ולקצור וכן לשנות הכלה וכתחן ולקעים צכל לרכי' ואלו

ונתן מצע למי שאין לו מצע וכסות למי שאין לו כסות ונשיא הפנוי שאין לו יכולת להנשא ונרכיב מי שדרכו לרכוב כמו שהוא מפורסם בתלמוד (כתובות דף ק"ז ע"ג) שזה כלו נכנס תחת אמרו די מהסורו * והיה לשון התלמוד אצלם מחובר בלעגני שפה ובלשון אחרת ולולי זה לא מנו מקרא מגלה והדומה לו עם המצות שנאמרו למשה בסיני * ובגמר' שבועות (דף ל"ט) אין לי אלא מצות שנצטוו על הר סיני מצות שעתידין להתחדש כגון מקרא מגלה בניין ת"ל קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו * והוא שיאמינו בכל מצוה שתקנו הנביאים והחכמים אחרי כן *

וזו מנה שחמרו צגמרה סוטה (דף י"ד) חמר חמל צ"ס מחי דכחיז אחרי י"י חלכיס חלכו וכי אפשר לו לאדם ללכת חמר הקצ"ה חלל מה הקצ"ה מלציש ערומים אך חתה חלציש ערומים מה הקצ"ה חמר מצקר מולים חף חתה צקר מולים מה הקצ"ה קוצר מחים חף חתה קצור מחים מה הקצ"ה מנחס אזלים חף חתה נחס אזלים מכאן הוליא חותם ומנחן מלוה ורצ מנה מלוה ח' להדמות צו ית' כפי יכלתנו וכו' שחמר והלכת דדרכיו וקציא מה שחמרו ונקרא חרס חף חתה חיה חרס חמר חלשו חמר שחמר חמר חלכו וצא צפירוש עניינו ולקדמות חליו צפעליו כעוצים ואם כן למה יתמה על זכ"ג היא חפס חלשון פשוני צכפרי צמלוה כזאת וצעל ההלכות חפס לו חלשון השנוי צגמ' * והנראה מכל זה שכל חלו גמיליו חסדים וצכלל ואכצת לרעך כמון חס נכנסים וכל שנהרצה צגמילות חסד צזקן וחילו לפי כבודו וצצן גילו מחי זה מקום שיחרצה הכל מלוה חסת היא לגמול חסד עם האם * ולפי דעתי עוד כי חין ראוי למנות שום מלוה משום כי אזכרת יתרו למשה רצינו צא לו להודיע חותן לישראל ולדרוש להם שיהיו זריזים צאלו המלות חמיד כדי לשכן ציניהם חכצה ואחוס שלום ורעות כי צכך יחמעטו חתרעומות ודינין ציניהם ולא יצטרכו למשפטים צכל עת וזה מעלתו חליו וגם כל כעס הזה על מקומו יצוא צשלום כמו שכתביר והודעת להם זו צית חיהם ופירושו שילמדו חיונות יחיו מונס כי צה גם כן יחמעטו הגזלות ודינין ואין מי שיצא זו צחשצין המלות .

וכפל זאת המלוה צלשו חמר שחמר חמר חלכו וצא צפירוש עניינו ולקדמות חליו צפעליו כעוצים ואם כן למה יתמה על זכ"ג היא חפס חלשון פשוני צכפרי צמלוה כזאת וצעל ההלכות חפס לו חלשון השנוי צגמ' * והנראה מכל זה שכל חלו גמיליו חסדים וצכלל ואכצת לרעך כמון חס נכנסים וכל שנהרצה צגמילות חסד צזקן וחילו לפי כבודו וצצן גילו מחי זה מקום שיחרצה הכל מלוה חסת היא לגמול חסד עם האם * ולפי דעתי עוד כי חין ראוי למנות שום מלוה משום כי אזכרת יתרו למשה רצינו צא לו להודיע חותן לישראל ולדרוש להם שיהיו זריזים צאלו המלות חמיד כדי לשכן ציניהם חכצה ואחוס שלום ורעות כי צכך יחמעטו חתרעומות ודינין ציניהם ולא יצטרכו למשפטים צכל עת וזה מעלתו חליו וגם כל כעס הזה על מקומו יצוא צשלום כמו שכתביר והודעת להם זו צית חיהם ופירושו שילמדו חיונות יחיו מונס כי צה גם כן יחמעטו הגזלות ודינין ואין מי שיצא זו צחשצין המלות .

וכפל זאת המלוה צלשו חמר שחמר חמר חלכו וצא צפירוש עניינו ולקדמות חליו צפעליו כעוצים ואם כן למה יתמה על זכ"ג היא חפס חלשון פשוני צכפרי צמלוה כזאת וצעל ההלכות חפס לו חלשון השנוי צגמ' * והנראה מכל זה שכל חלו גמיליו חסדים וצכלל ואכצת לרעך כמון חס נכנסים וכל שנהרצה צגמילות חסד צזקן וחילו לפי כבודו וצצן גילו מחי זה מקום שיחרצה הכל מלוה חסת היא לגמול חסד עם האם * ולפי דעתי עוד כי חין ראוי למנות שום מלוה משום כי אזכרת יתרו למשה רצינו צא לו להודיע חותן לישראל ולדרוש להם שיהיו זריזים צאלו המלות חמיד כדי לשכן ציניהם חכצה ואחוס שלום ורעות כי צכך יחמעטו חתרעומות ודינין ציניהם ולא יצטרכו למשפטים צכל עת וזה מעלתו חליו וגם כל כעס הזה על מקומו יצוא צשלום כמו שכתביר והודעת להם זו צית חיהם ופירושו שילמדו חיונות יחיו מונס כי צה גם כן יחמעטו הגזלות ודינין ואין מי שיצא זו צחשצין המלות .

ואני ג חמיה למה הזכיר הרצ צכלל חסוצחו (ג) קצורת מחים כי קצורת מחים צודאי יש צה מלות עשה דכחיז כי קצור חקצרו ציום הכוא וזו מלות עשה דרשוס צכפרי ומנחם הרצ וכצר הציא הרצ מה שדרשו (סנהדרין דף מ"ו) מן הנחלס לשאר חמחים ולא

הרמב"ן שורש הראשון מגלת אסתר יז

יגע בו כזו וידיו לא שטף צמים אחר רצ לאוכלי וכמו שהצאתי לעיל צט"ז רש"י שכתב אליעזר בן ערך מכלן סגורו חכמים לנטילת צט"ק לשנת דף י"ד . חזל אם נאמר שאין ידים מן התורה דדרשין הא אחר שלא שטף מדרך צה"ג להכניס צמנין (ג) רק המלות שהן צמים טמא . ומ"מ מפני הטומאה גזרו חזק צקים ועשה כאשר השיצ הרמ"ן אחר כך עליו ואז חזקל החמיכה

הזאת מעליו למע לא הכניס חלה צמנין . חמם עדיין נשאר לנו מקום לחמם עליו מדוע דרך דרך זה לצלתי הכניס מלות כאלה בזה המנין שהרי גם חלו יציאו עליו לידי חיוצ צקיסועשי וזה צצאו להוליא מרשות לרשות וצצאו לחכל כי על כרחו חז מלוא הוא ללכת לעשות עירוצ קודם הוליא וליטול ידיו קידם חכלו וכן פוא ענין השמיט כי צצאו לחכול צצר צ"ס כלטוי לשמטו צרשטוי ואח"כ יחכלנו וה"ל לו להכניסן צמנין :

נראה לי שהנכון כדצרי כרצ לצלתי הכניס בזה המנין כדצרים שדדשו צדדש' חיצה חו מלה ומה שכתב הרמב"ן (א) כי כללו זה עוקר עקרים גדולים

וכן עיקרן הוא הלוא שנאמר צכן כל צפור טהורה תחכלו והיאך יקפיד על צעל ההלכות שימנה מלוא כזאת מדצרי סופרים והוא מונה כיוולא זה מן התורה כי חלל צעל ההלכות לא צא צמנין מלות עשה (ג) חלא מלות שהן קום עשה שעשייתן מלוא עלינו חכל שהן צלות מכח שצ ואל תעשי ואין צעציתחן מלוא חו צעשייתן חין צלות לו צחצחון חלא חס נאמרו צללו שצכן ימנה צלחין והוא לא מנה השמיטה :

והתשובה ג היא שמנה צעל ההלכות ניחוס חזלים וציקור חולים וקצורת מתים והלצש' ערומי ודצרי כרצ צחצח' חזאת חמימים . מפני שדצרי צעל ההלכות עלומים . אחר שמנ' הלצשת הערום מפני שחלא צישעי' כי חרחה ערום וכסיתו כי חולי שצצ מלות המזון ומלות המלצוש שחים מזה ככתוצ צקצלה וא"כ הוא צחמת סצרה נפסדת שזה כולו נכנס צכלל מהשחמר יחצלה צתורה די מחסורו שהוא כולל המסדרונות כלם כמו שחמרו חפי' סום לרכוצ עליוועצד לרוץ לפניו וכן חפי' להשיאו חשה כמו שחצחאר צמסכת כתוצות (דף ס"ז ע"ז) הכל כמו שכתב הרצ ז"ל וכן ניחוס חזלים וציקור חולים חמר שמנה חיתן מלות צפני עלמן מפני שהן נדרשות צחלמוד (מליעל דף ל' ע"ז) אשר ילכו צה זו ציקור חולים ושם הקשו היינו גמילות חסדים והשיצו לא לריכא דחפילו צצן גילו וכן דרשו צה זו קצורה והקשו היינו גמילות חסדים והשיצו לא לריכא דחפי' לצקן ואינה לפי כצודו וחצוצת כרצ על זה צעיקר השני (א) חצונה עוקרת עיקרים גדולים מקעפת פארו' גצורות עוד

שהרי החמיירו צדצר שטיצולו צמשקין והכל חוצר לגצירות טומאה צדצרים הלריכים להחכל צטכרס . ואם חחמר שרלוי למנותן מלות מפני שהעירוצ עלמו יקרא מלוא מדצריהם שהרי חנו מצרכין עליו אשר קצ"ו וכן נטילת הידים . חדע וחשכיל שאין זה חלל צעל הלכות מלות שחמנה לפי שאין חדם מלווא לעשות העירוצ חו שלא לעשותו ואינו צכלל צקום עשה וכן נטילת הידים חין מלואה צחיוצ כלל חלא חפילו חכמים על חדם שיטול ידיו כלל וחלכול והנוטל עשרה פעמים ציום ואוכל חין לזה מלוא יומר מזה חכל חלו חמר חליסור חן דומה למלות ששמיטה שחקנו שם נמי ולונו על השמיטה ודקדקו צה לימח לשמיט לא סגיא דנח שמיט וחלו וכיוולא צפור טהורה תחכלו והיאך יקפיד על צעל ההלכות שימנה מלוא כזאת מדצרי סופרים והוא מונה כיוולא זה מן התורה כי חלל צעל ההלכות לא צא צמנין מלות עשה (ג) חלא מלות שהן קום עשה שעשייתן מלוא עלינו חכל שהן צלות מכח שצ ואל תעשי ואין צעציתחן מלוא חו צעשייתן חין צלות לו צחצחון חלא חס נאמרו צללו שצכן ימנה צלחין והוא לא מנה השמיטה :

היכן צונו מלא תסור וכבר התבאר שבר מה שחקנו חכמים ונביאים שעמדו אחר משה רבנו הוא ג"כ מדרבנן ובבאור אמרו (ערצין דף כ"ז) בשעה שתקן שלמה ידי' וערובין יצאת' בת קול ואמרה חכם בני ישמח לבי . ובארו במקומות אחרים שערובי' יקרא דרבנן וידים מדברי סופרים :

הנה התבאר לך שכל מה שתקנו אחר משה נקרא דרבנן . ואמנם כבר בארתי לך זה כדי שלא תחשוב במקרא מגלה בעבור שהוא תקון נביאים יקרא דאורייתא . שערובין דרבנן אף על פי שהוא תקון שלמה ובית דינו . וזהו שנעלם מזירתנו ומנה הלבשת ערומי' בעבור שמצא בישעיה כי תראה ערום ובסיתו ולא ידע שזה נכנס תחת אמרוי' די מחסורו אשר יחסר לו . כי ענין זה הצווי הוא בלי ספק שנאכיל לרעב ונכסה הערום ונתן

וכן עיקרן הוא הלוא שנאמר צכן כל צפור טהורה תחכלו והיאך יקפיד על צעל ההלכות שימנה מלוא כזאת מדצרי סופרים והוא מונה כיוולא זה מן התורה כי חלל צעל ההלכות לא צא צמנין מלות עשה (ג) חלא מלות שהן קום עשה שעשייתן מלוא עלינו חכל שהן צלות מכח שצ ואל תעשי ואין צעציתחן מלוא חו צעשייתן חין צלות לו צחצחון חלא חס נאמרו צללו שצכן ימנה צלחין והוא לא מנה השמיטה :

והתשובה ג היא שמנה צעל ההלכות ניחוס חזלים וציקור חולים וקצורת מתים והלצש' ערומי ודצרי כרצ צחצח' חזאת חמימים . מפני שדצרי צעל ההלכות עלומים . אחר שמנ' הלצשת הערום מפני שחלא צישעי' כי חרחה ערום וכסיתו כי חולי שצצ מלות המזון ומלות המלצוש שחים מזה ככתוצ צקצלה וא"כ הוא צחמת סצרה נפסדת שזה כולו נכנס צכלל מהשחמר יחצלה צתורה די מחסורו שהוא כולל המסדרונות כלם כמו שחמרו חפי' סום לרכוצ עליוועצד לרוץ לפניו וכן חפי' להשיאו חשה כמו שחצחאר צמסכת כתוצות (דף ס"ז ע"ז) הכל כמו שכתב הרצ ז"ל וכן ניחוס חזלים וציקור חולים חמר שמנה חיתן מלות צפני עלמן מפני שהן נדרשות צחלמוד (מליעל דף ל' ע"ז) אשר ילכו צה זו ציקור חולים ושם הקשו היינו גמילות חסדים והשיצו לא לריכא דחפילו צצן גילו וכן דרשו צה זו קצורה והקשו היינו גמילות חסדים והשיצו לא לריכא דחפי' לצקן ואינה לפי כצודו וחצוצת כרצ על זה צעיקר השני (א) חצונה עוקרת עיקרים גדולים מקעפת פארו' גצורות עוד

בפרט אלו ולא מנו זולתם וכמו
שמנו נר חנוכה ומקרא מגלה היה
להם למנות נטילת ידים ומצות ערוב
כי הגה אנחנו מברכים אשר קדשנו
במצותיו וצונו כמו שמברכין על
מקרא מגל' ונר חנוכ' והכל מדרבנן
ובבאור אמרו (חולין דף ק"ו) מים
ראשונים מצוה ואמרו מאי מצו'
אמר אביי מצו' לשמוע דברי חכמים
כמו שאמרו במקרא מגלה ונר חנוכ'
היכן

לפי שאין עניני העירוב מלוה מדשה מדצריהם שחממה (א) חלה אם אמרו צמלות העירוב
לאו כלומר שיבא אסור להוליא מרשות היחיד לאחר המשותף חלה עירוב הרי העובר עליו
עצר על לא תעשה מלאכי מדצריהם ואם אמרו צעירוב שצות מהולא זו הרי הוא צכל
שצית' דשצות מדצריהם מלאכי אחת היא מכמי מלאכות של שצת וכי נצית צכלל חשצין המלוה
המווליא לכרמלית שהוא מדצריהם ואין רוכצים על גצי צהמי ואין שטיין על פני המים וכל
שאסרו חכמים משום שצות חלה כולן צכלל עשה ולא תעשה של שצת הן כמו שצות מלאכות
כולן לאו אחד צשצת וכן הולכת יותר מאלפים הוא הדין והוא הטעם חצל ענין נטייל
שהקש' עוד יש צו עעם על דעת צעל ההלכות (ב) שאין נטילת ידיים לחולין משום
מלוה שחדשו הכופרים חלה גזרה משום חרומ' כמו שאמרו (שס) צפרק כל בצער אין נטילת
ידיים לחולין חלה משום סרך חרומ' וצחרומ' עלמה (שצת דף י"ג) גזיר' היא משמוי' עשר
דצר שגזרו צו ציוס והאילכל חלה נטילת ידיים חצל חרומ' צטומאח הגוף מדצריהם וכצר נמנה
כלאו של אוכל חרומה צטומא' וכל הטומאח צין של חורה צין של קופרים צכלל ומה
שאמרו ועוד משום מלוה ופירש חציי מלוה לשמוע דצרי חכמים והי' המלוה הזו צעלומ'
שראו להאכיל בכל צטורי' אמר תחלה שאינו חלה סרך שנהגו ונסרכו צה מפני שראו איכלי
חרומ' נוטלין ידיהם וחזר ואמר ועוד שנוו חכמים כן משום גזיר' דחרומ' ורצח פירש
שים צה עוד סמוך מדרש לדצרי חורה ומלוה לשמוע דצרי ר' אלעזר צן ערך דכתיב וכל אשר

יגע

רשאי בלא עירוב . וחדע מנוסה הברכה שאנו מצרכין וקדשנו במלותיו ולונו על כ"י ועירוב . וכמ"ש בעל מגילת אסתר ואי"ה לקמן אחר כך בזה ביותר . ומה שהביא הרמב"ן ראי' ממה שמשיני הש"ס לא סגי בלא שחיט לא זכיתי להבין דהא הכי פירוש לא סגי בלא שחיט . וכן הוא בגירסת הש"ס שלפנינו והוא ע"ס למה שאין מדרך לשחוט . דמשמעות לשחוט משמע שיליו דוקא מועיל לשחוט . וזו באמת אינה מלוא שהוא ישחוט דוקא בעלמו . אבל השחיטה מלוא על כל פנים) וה"כ העירוב וכ"י מלוא עכ"פ אם יראה לאכול ולהוליא בשבת : גם מה שכתב הרמב"ן שלא מנה בה"ג מלות כ"י ועירוב משום דאין אדם מלוא לעשותו או שלא לעשותו ואינו נכלל בקום ועשה . וכמו שמעטס זה לא מנה בה"ג מלות שחיטה תקשי א"כ לפ"ז לא הוה ל"י למנות מזוזה ומעקה שאין אדם מחויב לדור דוקא בבית ולעשות מזוזה או לבנות בית בשביל מעקה . וכן כתב הרמב"ם בפ' אחד עשר מהלכות ברכות הלכה ב' וז"ל . ויש מלוא שאינה חובה אלא דומין לרשות כגון מזוזה ומעקה שאין אדם חייב לשכון בבית וכו' . ולפ"ז יפה השיג הרמב"ם על בה"ג על שלא מנה כ"י ועירוב אחר שמנה מעקה ומזוזה וה"ה דהוה ל"י להרמב"ם להשיגו על שלא מנה מלות שחיטה . אלא בלא איירי כאן אלא במלות דרבנן ודוק : וכל זה שכתבתי הוא לפי הבנת הרמב"ן בקושיותיו של הרמב"ם על בה"ג . אמנם לענ"ד אין הלכות הרמב"ן הללה כלל מקושי' הרמב"ם על בה"ג לעומד על כונת הקושי' של הרמב"ם . וכ"ש שאין מקום לתמוה על הרמב"ם . וגם העומד בפני כוונת קושי' הרמב"ם יראה שגם מה שסירן הרמב"ן לספוס

(ה) למה יתמה ר' יוסי אפשר שחטו ישראל את פסחיהן ונטלו את לולציהן ולא אמרו כלל והלא דוד אמרו כדצרי רצ וכו' וצית דינו חקנוהו או צית דין של אחריהם תקנו אותו על השם ועל הלולצ וכיון שתקנה הוא חין לו לר' יוסי קושיא על מי שיחן אותה התקנה לדוד האומר ההלל או לצית דין אחרון אלל הראוי שיהא מיוחד אותה לאנשי כנסת הגדול' שמחקנין תפלות וזרכות ועל כל פנים יאמרו שהלל זה עלמו מוקדם לדוד והכרח' מדצריהם שהוא מן התורה כמו שפירשתי ויהי הלכה למשה מסיני או שהוא בכלל השמח' שנלטינו זה כמו שכתוב וציוס שמחמכם וצמועדיכם וצרחשי חדשיכם ותקעתם צחלולרות כי עיקר השירה צפה וכלי לצמוי קלל הוא ונלטינו צשמח השיר על הקרצן ושלל צשעת הקרצן בכלל השמח' אלל שמיעטו ראשי חדשים צגבולין מפני שאינו מקודש לחג ואינו טעון שירה ושם צמס' ערכין (דף י"א ע"ג) אמרו מנין לעיקר שירה מן התורה מהכא תסת אשר לא עצדת את יי' אלליך צשמח וצטוצ לצצ הוי אומר זו שירה אם כן אפשר שצדורש צימים טוצים שכתוב ונהרצו כל מיני שמחות (ו) שתהא השירה מכללן צשני מעסכת צרכות דף י"ד אמרו צהלל וצמגלה מהו שיפסיק מי אמרינן קריאת שמוע דאורייתא פוסק הלל דרצנן לא כל שכן או דילמא פרסומי ניסא עדיף וזה נראה שהוא מדצריהם אלל אפשר (ז) שעל יומי חנוכה ועל הימים שאין היחיד גומר צהם את הלל' נאמר (ח) כיון שחלקו אח"כ צמיימרת הסמוכה לזו דומיא דמגלה שאלו אלל הלל צאכילת פסחים ונטילת לולצ יהי מה"ת כמו שגר' מפשטי שמועות הללו שהזכרנו ומ"מ צעל ההלכ' פטור מכל תציעות ותרעומות הללו :

(ה) למה יתמה ר' יוסי אפשר שחטו ישראל את פסחיהן ונטלו את לולציהן ולא אמרו כלל והלא דוד אמרו כדצרי רצ וכו' וצית דינו חקנוהו או צית דין של אחריהם תקנו אותו על השם ועל הלולצ וכיון שתקנה הוא חין לו לר' יוסי קושיא על מי שיחן אותה התקנה לדוד האומר ההלל או לצית דין אחרון אלל הראוי שיהא מיוחד אותה לאנשי כנסת הגדול' שמחקנין תפלות וזרכות ועל כל פנים יאמרו שהלל זה עלמו מוקדם לדוד והכרח' מדצריהם שהוא מן התורה כמו שפירשתי ויהי הלכה למשה מסיני או שהוא בכלל השמח' שנלטינו זה כמו שכתוב וציוס שמחמכם וצמועדיכם וצרחשי חדשיכם ותקעתם צחלולרות כי עיקר השירה צפה וכלי לצמוי קלל הוא ונלטינו צשמח השיר על הקרצן ושלל צשעת הקרצן בכלל השמח' אלל שמיעטו ראשי חדשים צגבולין מפני שאינו מקודש לחג ואינו טעון שירה ושם צמס' ערכין (דף י"א ע"ג) אמרו מנין לעיקר שירה מן התורה מהכא תסת אשר לא עצדת את יי' אלליך צשמח וצטוצ לצצ הוי אומר זו שירה אם כן אפשר שצדורש צימים טוצים שכתוב ונהרצו כל מיני שמחות (ו) שתהא השירה מכללן צשני מעסכת צרכות דף י"ד אמרו צהלל וצמגלה מהו שיפסיק מי אמרינן קריאת שמוע דאורייתא פוסק הלל דרצנן לא כל שכן או דילמא פרסומי ניסא עדיף וזה נראה שהוא מדצריהם אלל אפשר (ז) שעל יומי חנוכה ועל הימים שאין היחיד גומר צהם את הלל' נאמר (ח) כיון שחלקו אח"כ צמיימרת הסמוכה לזו דומיא דמגלה שאלו אלל הלל צאכילת פסחים ונטילת לולצ יהי מה"ת כמו שגר' מפשטי שמועות הללו שהזכרנו ומ"מ צעל ההלכ' פטור מכל תציעות ותרעומות הללו :

מגלת אסתר

כי נראה לי כי תמיהת הרצ על צה"ג צמקומה עומדת כי אחרי מלכותו מלכות דרצנן הים כן עירוצ וכו' ומה שהשיצ

ואסימנה כל מה שהוא מדרבנן בכלל תרי"ג מצות מפני שהכל נכנס תחת אמרו ית' לא תסוי מפני מה מנו בפרש

הרמב"ן ובתשובה ב חס א תצנית חדש על צעל ההלכות האריך למעני' אומר ז"ל אם מנה כל מה שהוא דרצנן מפני שהוא צהלל לא תסור לאיז' דצר פרטו לו להציא גם כן עירוצ וכו' ומה שאלו

מרגניתא שבא

א"ו אע"ג דס"ל משה אומר צשעה שעה מן הים ובשעה ששחטו פסחיהם היינו הללויה עברי ה' . ולאן. לנו אלל פסוקים כצית אהרן וצית הלוי ופתחת למוסרי . ואני עבדך בן אמתך עיין בחידושי אגדות גם א"י אהרן מוריס דרור הוסיף על ההלל שאמרו משה וישראל ודוק : ולפ"ז השגת הרמ"בם על צה"ג שנקט צמנין חר"יג מלות ולגמור ההלל . והלא משה לא אומר כל הנוסח ההלל :
שוב צרמנ"ן וז"ל (ה) וצחשובה צ' חס תצנית חדש על צה"ג והאריך למעני' אומר ז"ל אם מנה כל כל מה שהוא דרצנן וכו' ומעני' לא סגי דלא שחיע כו' עכ"ל ברור הוא שהשגת הרמ"בם על צה"ג וצחמנה למה לא ימנה עירוצ וכו' למלוא דהרי אם רולה לאכול חיוב עליו ליעול ידיו . ואם רולה להוליא אינו

מגלת אסתר שורש הראשון הרמב"ן

לו צפינו והם חתרי"ג מלות ואפילו היה המוליד
 משה רבינו צעמו חין ראוי למוותם וא"כ
 כ"ס הכא זהלל שאפי' אם אמת הוא שאמרו
 משה שאין למוותו ומה שאמר כי צפ' צתרא
 דתענית (ד' כ"ח ע"ג) אמרו (ג) הלולא דריש
 ירחא לאו דאורייתא דמשמע הא דמועדים היו
 דאורייתא כזר פי' לנו רש"י שם זה הלשון
 שכתב וז"ל אזל הלל דחוכה כגון צאחד צטצת
 ודאי דחי דכיון דנציאי' תקוה שיהו אומרי'
 אותו על כל פרק ופרק ועל כל לרה שלא תצא
 עליהן כשנגאלו היו אומרים אותו על גאולתם
 כדאורייתא דמי עכ"ל הכה שצלונו הצהיר פי'
 לנו שני דברים האחד כי מה שאנו קוראים ההלל
 צמועדי' היא תקנת נציאים וזה רמזו צאמרו
 שהנציאים תקנוהו על כל פרק ופרק שלשון
 פרק ר"ל רגל וכן פי' רש"י ע"כ ערצי פסחים
 וכן פי' רש"י לשון זה גצי תפלת פרקים צקוף
 ר"ה (ד' לה) שכתב ושל פרקים מועדות אזל
 צתפלת ר"ח כתוב שם צגמרא כפרקים דמי אזל
 לא נכללי צסם פרקים דא"כ היו למימר הא נמי
 דפרקי' היא השני כי גם הלל דחוכה היא תקנת
 נציאים ולא דאורייתא באשר היה נראה מהסוגיא
 שם וזה רמזו צאמרו ועל כל לרה שלא תצא
 שהלל הוא תקנוהו על לרת היונים שנגאלו
 ממונה ומה שהציא ראי' מההיא דערכין פ"ג
 (ד) דהשיר יהי' לכם כליל התקדש חג שאמר
 להם הנציא שישוררו על מופלת סנחריז כאשר
 רגילים לשורר כליל פסח יש לומר רגילים
 היו מתקנת מרע"ה ולא מלות התורה ומה
 שאמר עו' ד שאם אמת הוא שקריאת ההלל מדצריה'
 למה

לאל יתעלה כך הוא. ולמה יתמה הרצ זהלל
 זה ציסודו של דוד יותר מכל התושבחות כולן
 ב ומלכד זה שאין לרצ המתמי' צזה שום ראי'
 שיהיו המזמורים האלו של הלל זה לדוד אזל
 שמה למשה רבינו הם כמו תפלה למשה איש
 האלהים ואחד עשר מזמורים שעמו כי זה ספר
 תהלות מחובר מכל השירות שנאמרו צישראל
 צרום הקדש וחכמים מייחסים מהם לאדה"ר
 ולאצרהם אצינו כמו שהזכר צגמרא צתרא (ד'
 י"ד ע"ג) והלא זהלל זה עלמו הזכירו חכמים
 שאינו לדוד אמרו שם צפרק ערצי פסחים
 (ד' קי"ז) הלל זה מי אמרו אמר רצי יוסי
 אלעזר צני אומר משה וישראל אמרוהו צשעה
 שעמדו על הים וחלוקין עליו מציריו לומר דוד
 אמרה ונראין דצריו מדצריהם איפשר שחטו
 ישראל את פסחיהם ונטלו לולציהן ואין אומרים
 הלל. ושם עוד הלל זה מי אמרו רצי אליעזר
 הגדול אומר משה וישראל אמרוהו צשעה שעמד
 עליהם פרעה הרשע הם אמרו לא לנו ורוח
 הקדש משיצה למעני למעני לעשה. ועוד שם
 וחכמים אומרים נציאים שציניהם תקנוהו שיהו
 אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל לרה
 ולרה שלא תצא על הציצור ולכשנגאלין אומרים
 אותו על גאולתם. והנה לדעת רצי אליעזר
 הוא למשה על לרתם עם פרעה ולדצרי חכמים
 לא על לרה ידוע' של פרעה אזל היא שיר' לכל
 הפרקים והלרות מתקנת נציאים שציניהם. ומה
 שאמרו נציאים שציניהם ירמוז לדוד שיצא
 ממצרים למשה ואהרן ומרים ואל אלילי צני
 ישראל ולכל צהם רוח הקדש. או יהי' פירושו
 תקנוהו שייחדו להם השיר הזה לפרקים וללרות
 כמו שאמרו צצרכות (ד' ל"ג) אנשי כנסת הגדול'
 תקנוהו אם כן אין שאלה לרצ על צעל
 ההלכות זהלל זה כלל. ואמנם כזר הורנו
 דצריהם ולמדנו עליו וכתבנו ההתנלות. אזל
 התעוררנו על ההלל מפני שאין לנו מפורש
 כהלל על שחיטת פסח ואכילתו והלל של נטילת
 לולצ דאורייתא וראשון דפסח ועגרת צכל אלו
 אין לנו ראי' שיהא מדצריהם וכזר אמרו צגמי' תענית
 (ד' כ"ח ע"ג) (ג) הלל דראש חדש
 לאו דאורייתא וצמסכת ערכין (ד' י" ע"ג)
 דרשו צו (ד) השיר יהי' לכם כליל התקדש
 חג לינה המקודש לחג טעון שירה שאינו
 מקודש לחג אינו טעון שירה ואף על פי שזה
 מדצרי קצלה הוא. אזל יאמר הנציא כי ישירו
 לאל המושיע אותם מיד סנחריז כאשר הם
 משוררים כליל התקדש חג והוא ליל אכילת חג
 הפסח שהיו משוררים צקול גדול כמו שאמרו
 (פסחים ד' פ"ה ע"ג) כי זימא פיסחא והלולא
 פקע איגרא. ועוד אם הוא מדצריהם
 למה

מרגניתא שבא

שוב שם צרמ"בן וז"ל. ב ומלכד זה שאין לרצ
 המתמיה שום ראי' וכו' ועוד שם ר"א הגדול
 אומר משה וישראל אמרו וכו'. וגם צעל
 מגילת אסתר לא חלר כח וכתב על הרמ"בם
 כי אין מכאן חשובה ר"ל על צה"ג. שהרי נחלקו צפ'
 ערצי פסחים מי אמרו דרצו הדיעות שמהם
 אמרו כמ"ש הרמ"בן ולי נראה שתפס הרמ"בם לעיקר
 כמו שחלקו חביריו של ר"א צר' יוסי על ר"א
 ואמרו דדוד אמרם מהא דדרש רבא ציצמות פ'
 הערל מאי דכתי' פתחת למוסרי אמר דוד
 לפני הק"צ רצ"ש צ' מקורות שהיו עלי פתחת
 רוח המואצי' ונעמה עמונית. וכיון דרבא
 קאי צשיעתייהו דחביריו החולקים על ר"א
 דדוד אמרו ש"מ דהכי הלכתא וק"ל: ועוד כ"ל
 יותר צרור דאף הני דס"ל דמשה אמר את
 ההלל מודים דלאו כל ההלל אמר. שהרי צית
 אהרן וצית הלוי צרכו את ה' א"א לומר
 שאמר משה וישראל צשעה שעלו מן הים.
 או צשעה ששחטו פסחיהם צמלרים) דהרי
 עדיין לא נתנה הכהונה לאהרן. וכן הקשה
 המהרש"א צח"א שלו. א"

הרמב"ן   שורש הראשון   מגלת אסתר   טו

וגם צעני יפלא מאמר הרצ שהוא עלמו ז"ל
מנה צמחות תפלה שנה' ועצדתם את י"י אלהיכם
וידוע כי בתלמוד אומר חזיר . (א) תפלה
דרצן ומפורש אמרו (צרכות ד' ל"ג) חנשי
כנסת הגדולה תקנו להם לישראל צרכות קדושות
והצדלות והנה לדעתו לריך שנפרש
ונאמר שנלעוו ישראל להתפלל אל הקצ"ה ושיצקשו
ממנו לצדו יתעלה משאלותם ויפילו חנינתם
צעת לרמב"ן . חזל שיחסיצו בכל יום צקר וערצ
זה חקנת חכמים הוא וכנגד תמידים תקנום גם
צחקנה זו לא פירשו מעצמה של תפלה אלא
היו מתפללים כל אחד ואחד כפי לחות לשונו
וחכמתו . וכבר ציאר הרצ כל זה צפרק ראשון
מהלכות תפלה אומר מלות עשה להתפלל בכל
יום ואין מנין התפלות ולא חיוצ התפלה בזאת
מן התורה וכן ה"י ממשע רצונו ועד עזרא
(ב) ועזרא וצית דינו עמדו ותקנו י"ח צרכות
כדי שיהיו צרכות צפי הכל ותה"י תפלת
העלגים שלמה כתפלת צעל לשון הלמה . וכן
חקנו מנין התפלות כמנין הקרצנות . כל זה
כתב הרצ צלשון כמותו . ונה הרצ למדנו
הענין הזה וציאר איתו לנו ציאר שלם חס כן
למה יתפלל על ההלל שנלעווה למשה צסיני
שיאמרו ישראל שירה צמועדיהם לאל שהוליאם
וממרים וקרע להם את הים והצדילים לעצודתו
וצא דוד ותקן להם את ההלל הזה כדי שישירו
צו . וכן שצמקדש מן התורה הוא כדצרי
האומר עיקר שירה צפה ושירה מעכצת קרצן
והוא לדוד כמו ששנינו צמס' תמיד (ד' ט'
ע"צ) כשיר שהיו כלוים אומרים צצית במקדש
צראשין היו אומרים לי"י הארץ ומלואה וכו'
וכן (צרכות ד' מ"ח ע"צ) צצרכת הזן ויהושע
חקן צרכת הארץ ושלמה חקן צונה ירושלים
וכיון חין מטצען תורה חזל נלעוונו מן התורה
שצברך אחר חכמתו כל אחד כפי דעתו כענין
צרכת מנימין רעיא (סס ד' מ' ע"צ) שאמר

מדרצן כאשר נוכית לפנינו . ומה שאמר
עוד הרמב"ן כי (א) מלות התפלה
היא מדרצן כמו שהזכירו פעמים רצות צגמרח
פנה להיות שאין כאן מקומו לא חשיצ עליו
חמנס צכשיצי על מה שהשיג על מלות עשה
של הרצ שצחוכן היא מלות תפלה אז חציא
רציותי להוכיח שהיא מדאורייתא . ומה שאמר
עוד כי חפילו לדעת הרצ (ב) ניסח התפלה
לא הוי דאורייתא ומכל מקום צציה צזה
החשצון נ"ל שאין כדון דומה לרציה שהחם
מלינו פסיק שלינו צתפלה והיא ועצדתם את
י"י אלהיכם חמנס צכלל לא מלינו צתורה צווי
עליו שמה שכתב וציוס שצחחכס וצמועדיכס
וחקעתס וגו' ואמרו דעיקר שירה צפה זה חינו
חלל על הקרצן ושפיל לסופיה דקרא שאומר על
עולותיכם ועל צצחי שלמיכם . חזל חלל צשעת
הקרצן לא . חמנס קשיא לי דעת הרצ שכתב
כי חין למנות הלל צמלות דלוי שו' לנו משה
שהרי דוד אמרו וצזה הטעם השיג על צה"ג
שמנאו . כי נראה לי שאין מכאן תשובה עליו
שהרי נחלקו צפי ערצי פסחים (ד' קי"ז) מי
אמרו ורצו הדעות שמשע אמרו כמו שכתב הרמב"ן
ולכן חניאומר שהלכתא כותי מהרצ ולא מטעמיה
חלל יש לנו לומר שגם כי ההלל אמרו משה
חין לנו לומר שיהא מן התורה מאחר חלל צא
צווי צתורה על זה וגם החכמים לא אמרו
היותו דאורייתא והנה דצרים רצים עשה משה
ומ"מ לא נאמרו על כל מעשיו היותם תורה
כתקנה שחקן שיהיו קוראים כל ג' ימים צתורה
כדאיתא צפי מרובה (ד' פ"צ) ושיהיו שואלים
ודורשים צענינו של יום הלכות פסה וכו'
כדאיתא סוף פ' צני העיר (ד' ל"צ) גדולה
מזאת כתב לנו הרצ צעלמו צשורש השני כי כל
מה שיוליא האדם ענפים מן השרשים שנאמר
לו

צריך רחמנא מאריה דחאי פיתא וצאו הנציאים ותקנו לנו נוסח מתוקן הלשון ולא המליצה
ושנינו צו חנחנו עוד צגלות ומלכות צית דוד משיחך מהרה תחזירנה למקומה וחצנה ירושלים .
כי הענין חקון שלמה וצית דינו והלשון כפי הזמנים יאמר . וכן כל מה שאנחנו משצחין
לאל

מרגניתא טבא

דלא הוה ל" למימר צמנין חר"ג מלות וי"ח ימים לבגמור צו את ההלל . דמשמע ההלל הזה שאנו גומרי דחין
לומר הלל סחס ר"ל שירה כל אחד ואחד כפי לחות לשונו . דח"כ לא הוה ל" למימר ההלל צה"א
הידיעה . ועוד מאי לשון לבגמור את ההלל דנקע . דצשלמא חיי ההלל שאנו קורין קא מכווין
ניחא דנקע לבגמור מפני שיש ימים שאין חנו גומרים צהם את ההלל . חלל מדלגין . חזל חיי לשירה סחס מכווין
לא שייך ליסנא דלבגמור חלל ליכא חיוצ מן התורה חלל שיאמרו שירה וחין שיעור ונוסח לשירה זו מן התורה
ודוק דלא צונו משה לבגמור ההלל הזה שתיקן דוד . חלל הכי הל"ל . ולומר שירות צי"ע . דמן התורה חין
קפידא רק שיאמר שירה כ"א לפי לחות לשונו . חזל נוסח ההלל דרצן . וכן עשה הרמב"ם צמלות עשה שכתב
ויס צו יחוד שהוא לוח לתפלה . ולא כתב שס שוס נוסח וצמני התפלה מפני שהם דרצן . וכן כתב צפרק
ראשון מהלכו' הפלה מלות עשה להתפלל בכל יום שנאמר וצבדתם וכו' ואין מנין התפלות מן התורה . ואין משנה
התפלה הזאת מן התורה ר"ל מטצע התפלה וניין צכ"מ וק"ל . ול"ע צפליא חרמ"ן על חרמ"ס :

דייקא . ר"ל שאין רשאי לחדש מלוא שיאמר שכאמר לו בנבואה להוסיף איזה מלוא לדורות על תורת משה . אבל חכמים רשאים לחדש מלוא ויודיע לעם שאין זו מלוא מן התורה אלא מדרבנן . ונראה לי ראי' לזה מדרבי חוספ' דמגילה דף ז' ד"ה נאמרה לקרות דכתבו דלשמואל דס"ל נאמרה לקרות ברוח הקודש ולא נאמרה לכחוב . דהא דתנן קראה על פה לא ילא היינו מדרבנן . ושלריכא שירעוע כו' הכל מדרבנן כו' . והנה לשמואל דס"ל דאין אסתר מעמאל את הידים משום דלא נאמרה לכחוב . ע"כ פסק כהאי תנא דלא דרש בספר מה שכתב במגילה : אלא כו' יהושיע דדרש בספר מה שכתב בנביאים . דאי דרש בספר מה שכתב במגילה ח"כ המגילה נחנה לכחוב מדאורייתא ואמאי לא טעמא את הידים . ועוד האיך קאמר לא נאמרה ברוח הקודש לכחוב הלא מקרא כתיב בתורה לכחוב . ואין לך רוח הקודש גדול מזה . וא"כ תקשי האיך תקנו רבנן לכחוב עד שגזרו אס קראה על פה לא ילא . הלא אין רשאים לחדש דבר מעשה . ודוחק לומר דסמכו על ק"ו דמעבדו לחירות אומרים שירה ממות לחיים לא כל שכן . דמק"ו זה אין ללמוד אלא לקרותה . אבל לא לכחובה . ח"ו דרבנן שחכמים מחדשין איזו מלוא ומודיעין לעם שהיא מדרבנן . אין משום אלה המלות שאין רשאים לחדש וכו' דזה נאמרה דוקא אס רולה לחדש איזה מלוא בנבואה וברוח הקודש . והיינו טעמא דמלות נר חנוכה . שחקנו חכמים . ולא בנבואה ודלא כמ"ש מוהרש"א . שכ"ש שאין חכמים רשאים לחדש דבר וכתב דחכמים שחקנו מלות נר חנוכה מלאו איזה רמז בתורה . והיינו דכתב בעל יפה מראה . אין נביא רשאי לחדש וז"ל . ומה שחידשו נר חנוכה לא קשה . כי אין זה חידוש ע"י נבואה אלא מלוא דרבנן כעירובין וכו' . אבל מקרא מגילה היו מחדשים מדרבי ואסתר ע"י נבואה עכ"ל ודבריו ברורים כמו שבררתי . אמנם מה שכתב בעל יפה מראה דהנך אמוראי דתלמוד בבלי דס"ל דלא אהדרו לה אלה המלות וכו' קבירא להו דלא ברוח הקודש נאמרה . וכמ"ד דאינה טעמא את הידים . לא הנהיר דבריו . דלענ"ד נראה דהנך אמוראי ס"ל דאסתר מעמאל את הידים . דהא מקמי דמלאו לה מקרא כתוב בספר מה שכתב במגילה . וכיון שהיא מלוא מן התורה לכחוב את המגילה למה לא טעמא את הידים משום דדרשי בספר כמו שכתב במגילה . אלא דמקמי שמלאו מקרא אמוראי ס"ל דאסתר מעמאל את הידים וכ"ש לעיל . והנראה בביאור דבריו דה"פ . דוודאי גם הנך אמוראי ס"ל דאסתר מעמאל את הידים משום דדרשי בספר כמו שכתב במגילה . אלא דמקמי שמלאו מקרא זה לא שלחה אסתר לחכמים . אלא שיכתבו אותה במלות דרבנן ולא בנבואה . דלא נאמרה להם בנבואה שיכתבו את המגילה וכמו דס"ל למ"ד אסתר אינה טעמא את הידים ודוק :

ובזה הי' נראה לי לישב מה שהניח הגאון מוהרש"א בקלם קשה . אחר שביאר דבור התוספת דנאמרה לקרות ולא נאמרה לכחוב וז"ל . וק"ק לפי דרך זה הא דקאמר אלא למ"ד לא ניתן לכחוב היינו אפי' מדרבנן . ולא אשכחן הך דעת שלישיית הכל וצטום דוכחא . דאיכא מאן דאית לי' הכי . ולפי מה שפי' בעל יפה מראה ובררתי דבריו דס"ל להנך אמוראי דתלמוד בבלי דשלחה אסתר לחכמים כתבוני לדורות . היינו שיחקנו שיכתבו את המגילה במלות דרבנן . מדלא אהדרו לה אלה המלות שאין נביא רשאי לחדש . וכמ"ש לעיל . ואפ"ה לא רלו לכחובה אפי' במלות מדרבנן . משום מאי קרא דהלא כדכתיב לך שלשים . עד שמלאו לה מקרא כתוב ודרשו בספר מה שכתב במגילה . וא"כ ע"כ להנך אמוראי דס"ל דאפי' מדרבנן הי' אסור לכחובה אי לאו האי קרא דמלאו להם מן התורה . לריך לומר דלר' יהושיע דליכא מקרא כתוב באמת אסור לכחוב אפי' מדרבנן . הרי כאן נמלא המ"ד דס"ל דאסור לכחוב את המגילה אפי' מדרבנן . והיינו ר' יהושיע אליבא הנך אמוראי דס"ל דאפי' מדרבנן הי' אסור לכחובה אי לאו דמלאו לה מקרא כתוב ודוק : אמנם אחר עיון השלם נראה דלא עלתה ארוכה לקוש' מוהרש"א הנ"ל . דאכתי יש להקשות דלא מלינו דעת שלישיית דאפי' מדרבנן לא ניתן לכחוב . לפום מאי דקיימי' השתא בעמאל דלמה נמשלה אסתר לאילת השחר מה השחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנקיים משום דאיכא למימר דאפי' להנך אמוראי דס"ל דאי לאו שמלאו לה מקרא כתוב לא היו כותבין המגילה אפי' מדרבנן . ס"ל דאף לר' יהושיע ניתן לכחוב מדרבנן . ואין להקשו' ח"כ למה אמרו דלא כתבו החכמים שבימי אסתר עד שמלאו לה מקרא כתוב כיון דס"ל דאפי' לר' יהושיע דלי' מקרא כתוב מותר לכחוב מדרבנן . די"ל דשאני השתא אף דליכא מקרא כתוב מן התורה אכתי שמעינן דניתן המגילה לכחוב מדרבנן מדנמשלה אסתר לאילת השחר שהיא סוף כל הנקיים . וקשה קוש' שש"ס והא איכא חנוכה . וע"כ ל"ל דניתן לכחוב מדרבנן ובתירוץ הר"ר אלחנן בחוספת . משא"כ בימי החכמים שבימי אסתר עדין לא הי' חנוכה . וסבור' היו שלא יהי' שום נס אחר אסתר והיא סוף כל הנקיים כפשוטה . ואי לאו דמלאו מקרא כתוב לא היו כותבי' דהי' נראה להם אסור לכחוב . מקרא דהלא כדכתיב לך שלשים ולא רצעים ודוק היעב :

מגלת אסתר

הרמב"ן

היתה עתידה להתחדש המלוא הזאת בחור' צני ישראל ומה שכתלים שם צמאמר ההוא אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה רלונו כי גם שלא נלטו עד ימי מרדכי הנה כבר קדמה מאז ומני קדם צימי משה שנבלה לו העתיד להיות לאחר זמן אבל אין פירושו שהוא הי' לו ללוות עלי' מאז ולא אמרה עד צא מרדכי שהוא לוי אותה לישראל שאם כן אתה מכניס משה צכלל כוצם נבואתו ולא תהא כזאת צישראל :

נראה לי שהנכון הוא כדברי הרב לצלמי הכנים צזה המנין הלל לפי שצודאי הוא מדרבנן

מרגניתא טבא

שוב בהרמב"ן וז"ל א והפליאה שאמר הרב ז"ל והתבונן והתפלל כו' עד וצא דוד ותיקן להם את ההלל הזה כדי שיסירו בו עכ"ל . ולא זכיתי להבין דברי הרמב"ן הללו כי נראה פשוט וברור דהשגת הרמב"ם על צה"ג דלא

הרמב"ן שורש הראשון מגלת אסתר יד

והמלוה אשר כתבתי להורות' לוחות האזן זו המקרי' והתור' זו משנה והמלוה כונשמה אשר כתבתי אלו נביאי' להורות זה התלמוד מלמד שכלם ניתנו למשה צסיני. (יז) ה וצג' ירושלמי צומס'

כתבו נביאים וכתובים הרי משה כתבם אלו נתנו לו כתובים מה' וא"ת שדעתם היא שחזרו וכתבו אחר השכחה א"כ למה לא הכניסום בכלל שאר הדברים שם צפ"ק דמגלה (דף ג') שאמר שכחום וחזרו ויסקדום ופס תנלפ"ך ותרגום של תורה וכו' כדליתא התם אלא פשט המאמר כי כל הדברים נתנו לו למשה ונגלה לו כל מה שעחיד להתחדש אחר זמן וגם הראם לו ה' ית' הכל בכתב אצל לא שיגלם ויאמר אותם לישראל רק החומש לצדו עם פירושו נתן להראות להם בדורו. ומאמר (יז) הירושלמי גם כן שאומר המגלה הזאת נאמרה למשה מסיני : פירושו נאמר לו כי

מרגניתא שבא היחה

עומדת. דהרי הרמ"בם תמה על צה"ג שמנה מקרא מגילה בתוך תרי"ג מלות ובדרשה זו דבספר מה שכתוב במגילה אינו מרומז שיהי' מלות לקרואה אלא לכותבה. כדאי' בגמ' דמגלה שלחה אסתר לחכמים כתובי לדורות וכו' וע"ז מסיק עד שמלאו מקרא כתוב בתורה כתוב זאת וכו' בספר מה שכתוב במגילה והיינו לענין כתיבה אבל מקרא מגילה שמה צ"ל ה"ג היא לקרואה וזה אינו מרומז בשום כתוב בתורה ודוק :

תו הביא הרמ"בן לשון ירושלמי במסכ' מגילה וז"ל (ה) רב ור"ה ור' נתן ובר קפרא ורי"ב כל הוו יתבין ואמרין המגילה הזאת כו'. נראה לי דגם זה לענין כתיבה אמרו דנאמרה למשה לכתוב. אבל לא לקרואה. וחדע דהא בתלמודא דידן מביא הש"ס דריית' חנו רבנן מ"ח נביאים וז' נביאות שכתבואו להם לישראל לא פחתו ולא הותירו על מה שכתב בתורה אפי' אות אחת. חוץ ממקרא מגילה. מאי דרש אמי רבנ"א אמר ר' יהושע בן קרחה ק"ו. ומה מעבדות לחירות אומר' שירה. ממות לחיים עאכ"ו. וקשה למה להו ק"ו בלאו ק"ו נמי ליכא קושי' האיך הוסיפו מקרא מגילה. הלא למשה נאמר. ואין מוקדם ומאוחר כסדרת הכך אמוראי דירושלמי. א"ו דהתם לענין כתיבה המגילה נאמרה למשה ולא לענין קריאת המגילה. ולכך הולכנו ללמוד ק"ו. דבלאו ק"ו לא היו רשאים לחדש משום דכתיב אלה המלות ודרשו שאין נביא רשאי לחדש דבר מעשה. ועיין בספר יפה מראה. וחידושי אגדות למהרש"א. ואי ק"ד דנאמרה למשה צסיני ואין מוקדם ומאוחר בתורה בלאו ק"ו נמי אין כאן משום אלה המלות שאין נביא רשאי לחדש. כיון דכבר נאמרה למשה צסיני ודוחק לומר דהכך אמוראי דירושלמי פליגי אדריית'. ור' יהושע בן קרחה שהוא חנא. א"ו דהכך אמוראי דירושלמי דאמרי דהמגילה הזאת נאמרה למשה צסיני היינו לענין כתיבה שיכתבו אותה. ועדין לא שמענו שיהא מותר להם להוסיף מלות לקרואה. דמכתיבה אין ללמוד לקריאה. עד שדרשו ק"ו. וק"ו כמאן דכתיב בתורה דמי. וא"כ הכי אמוראי לא פליגי אדריית' ור' יהושע ב"ק. דדריית' ורי"בך לענין מקרא מגילה אמרו. והכך אמוראי דירושלמי לענין כתיבה המגילה אמרו. ועוד מצוה דדריית' לא ק"ל דנאמרה למשה צסיני. דא"כ לא הוה לה להדריית' לייחס ההוספה דמקרא מגילה לנביאים. כיון דנאמרה למשה צסיני ואין מוקדם ומאוחר בתורה : והואיל ואחת לידן אימא דה מילתא מה שמתיהא לי על מה שכתב מהרש"א בחידושי אגדות. על הא דשלחה אסתר לחכמים כתובי לדורות : שלחו לה הלא כתבתי לך שלשים וכו' וכתב הוא"ל דירושלמי אמרו שהשיבו לה משום דאין נביא רשאי לחדש דבר מעשה עד שהאיר הק"ב דה עיניהם ומלאו כתובה בתורה ונביאים וכתובים. ואיכא למימר דתלמודינו לא חש ששיבו לה כן. דאין כאן משום דאין נביא רשאי לחדש דבר מעשה. דהא איכא ק"ו דלקמן. ומה מעבדו' לחירות אמרו שירה מחיים למות לא כ"ס. ומיהו לא סגי לן בהאי ק"ו. ואילערך קראי דהכא. דמשום האי ק"ו ראוי לאומרה במלות חכמים כמו השירה. אבל לקובע' בין הכתובים ליכא למיליף מק"ו אי לאו הכי קראי וכו'. וקשה לי דכיון דכתב דלקובעה בין הכתובים ליכא למיליף מק"ו. א"כ הדרא קושי' לדוכתי, אמאי לא השיבו לה אלה המלות שאין נביא רשאי לחדש וכו' דהרי היא שלחה שיקבעו בין הכתובים. מדלא כתבו עד שמלאו לה מקרא כתב ולא כתבו מק"ו ודוק : ויש לישב בדוחק : והיותר נראה בישוב קושי' זו כמו שתירץ בעל יפה מראה. דבתלמודא דידן דהשיבו לה הלא כתבתי לך שלשים ולא שלחו לה אלה המלות שאין נביא רשאי לחדש. היינו דק"ל דלא ברוח הקודש נאמרה. והנני מוסיף דברים דק"ל דאסתר שלחה להם לחכמים שיכתבו מדרבנן ר"ל שיתקנו חכמים שיכתבו את המגילה במלות דרבנן. ואין בזה משום אלה המלות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעשה כמו שכתב הרמב"ם בהלכות אמרים צפ"ב הלכה ע' שאין עובר על כל חוקיף אלא כגון שיאמרו דבשר עוף צחלב אסור מן התורה. אבל אם יאמרו דבשר עוף צחלב מותר מן התורה ואנו נאסר אותו ונודיע לעם שהיא גזירה. אין זה מוסיף אלא עושה סג לתורה וכל כיוצא בזה עכ"ל. והכא נמי נוכל לומר דהא דכתיב אלה המלות ודרש' מינה שאין נביא רשאי לחדש דבר מעשה. היינו שאין נביא רשאי לחדש ולומר שנאמר לו בנבואה שיחדשו מלות זו נוסף על מלות שנאמרו מפי משה. אבל החכמים רשאים לחדש מלות ולומר שאין זה מלות מן התורה. אלא דהמה מתקנים מלות לחזק הדת שיזכרו נסים שעושה להם ויהיה לצם נכון ובעוה צהשם ושתהא נקראת מלות מדרבנן. וכמו שכתב הרמב"ם עפ"י התורה אשר יורוך אלו הגזירו' והתקנות והמנהגים שיורו בהם לרבים כדי לתקן הדת. שהיא מלות עשה לשמוע להם. והעובר על דבריהם עובר בלא תעשה דלא חסור : והראי' שמצרכים על כר חכמה ולונו מלא חסור כמ"ס לעיל. והיינו דמדייק הש"ס לומר שאין נביא רשאי לחדש דבר מעשה. נביא

חלוי מעלוקתם מאן לימא לן שכלכה כרצ נחמן
 שהיה פסק כמותו כי הנה אדרבא מלאתי שסתמא
 דגמרא סבירא ליי פרצ אויה וזה באמרם צפרק מי
 שמתו כל מיילי דרצנן אלהו דלא תסור אסתמיכהו
 וכן לעולם צמלות דרצנן הזכירו בגמרא לאו זה
 ומ' שאמ' עוד כי אחר שהר' סובר שהעו' עלגזירו'
 ותקנות דרצנן עובר על עשה ועל לא תעשה
 (יד) למה יכצד עליו חשבון זה"ג . איז אומר
 דאי משום הא לא איריא שהרי לא נאמרו לו
 צפי' לזווחם עלינו . ומה שהציא מפ"ק דמגלה
 שאמר (טו) צספר מה שכתוב במגלה הנה זה
 המאמר אין כוונתו שנתנה לו זאת המלה למסרה
 אלינו . שהרי הפסוק אומר תורה לוי לנו משה
 דמשמע מלו' כמנין חרי"ג מסר לנו משה ואין
 המגילה בכלל שהרי לא הוזכרה צתורה : ומה
 שהתחיל זה המאמר ואמר כתוב זאת זכרון כתוב
 זאת מה שכתוב כאן וכו' שגרא' שכל הדברים
 המוזכרים שם משה כתבם זהו צלתי אפשר שאם
 כן למה לא נתנם לנו והנה הוא מכלל הכוזב
 נבואתו שצמיחה ח"ו . אלא צודאי רלונם
 צמאמר הפוא כי נתן רשות מימי משה לכתוב
 פסוקים אחרי כן ולא יהיו נראין כמוסיפים
 על תורה משה . וכן נראה ג"כ דקאמר לעיל
 מיניה (דף ז') שלמה להם אסתר לחכמים
 כתובי לדורות שלסו לה הלא כתבתי לך שלשים
 ולא רביעים עד שמלאו לה מקרא כתוב צתורי
 כתוב זכרון צספר וכו' כי הנה נראה מכלן
 שהפסוק הזה הציאם לומר שיוכלו לכתוב
 המגילה וצפרט אחר שגרא' מפסוק הלא כתבתי
 לך שלשים שלא הי' להם להזכיר מלחמה עמלק
 רק ג' פעמים ועוד אם הי' פירושו שמה
 כתב הי' לו לומר עד שמלאו שמה רצינו
 כתבם שלא כתוב זאת זכרון וכו' אלא צודאי
 הוא לא כתבם וגם לא כתבם לו לאומרה לישראל
 רק השם הודיעו כי צאחרית הימים תכתב
 והורשה לכתבם צרמז הפסוק הזה מכתוב זאת
 וגומר . וגם מה שאמר צפ"ק דצרכות (טז)
 מאי דכתיב ואחנה לך את לחות האצן והתורה
 והמלה אשר כתבתי להורות לומר אלו עשרת
 הדצרות תורה זה מקרא והמלה זו משנה אשר
 כתבתי

ואני תמיה על הרצ שזם גמר דעתו וזאת
 סברא תקיעה אללו יחד שלא תמוט
 שבעובר על דברי חכמים צין צחקנות צין
 צמלות המתחדשות עובר על עשה ועל לא תעשה
 שצתורי ונלטוינו ממה מפי הגבור' לקבל כל
 מלה שיקדור אותה ולעשותה מלא תסור (יד)
 למה יכצד עליו חשבון צעל הלכות שמה מלות
 חנוכה ומגלה שנאמרו למשה צסיני . אצל אלו
 עם היות דעתנו שאין צהן זכר צלאו הזה
 מ"מ מנהג חכמים הוא לומר צלשון הזה לפי
 שהורשו מאתו ית' מפי הקבלה לתקן ולסדר והם
 דורשים צזה רמזים וגיימטריאות . ד והתימה שמה הרצ מן התורה לוי לנו משה שירמז
 מגלה ונר חנוכה צגיימטריא אינו גדול שצבר דרשו (מגלה דף ז') כתוב זאת זכרון צספר
 (טו) כתוב זאת מה שכתוב כאן וצמנה תורה זכרון מה שכתוב צספר מה שכתוב
 צמגילה כי התורה מלה ותפרש וחודיע ותרמז : וכבר רמזו צגיימטריא כמו שאמר
 (סנהדרין דף ל"ח) לדקה עשה הקצ"ה עם ישראל שהקדים שתי שנים לזנושנתם . (טז)
 וכן אמרו צפרק ראשון של צרכות (דף ה') מאי דכתיב ואחנה לך את לחות האצן והתורה
 והמלה

מרגניתא מבא

שהמקום גורם לו המיתה וכל אלו וכיולא צהם פטורים מן המיתה יש לצ"ד לזרותם וכו' :
תו כתב הרמ"בן וז"ל ד והתימה שמה הרצ ר"ל הרמז"ס מן תורה לוי לנו משה שירמז מגילה
 ולר חנוכה כו' עד צספר מה שכתב צמגילה כו' לענ"ד עדיין תמיתה הרמ"בם צמקומה
 עומדת

ושלם שעקציה בן מהללאל נחמדי שאין ג
 זרה נעלם על כל אדם בישראל בחכמה
 וצירחא חטא כעקציה בן מהללאל חלל את מי
 נדו את רבי אלעזר בן חנן שפקק נטילת
 ידים. והנה זה לא קבל עליו גזירה שגזרו
 צידים לחולין ולא נחשיב חלל צנדי והוא על
 כציד הרב כלומר על כבוד הסנהדרין בעלי
 החרנה כמו שאומר בשלישי של זרכות. והיה
 זה בזמן דיני נפשות צימי עקציה בן מהללאל
 עשה מעש' בהמרחתו (יב) דדבר שהוא מציא
 לחיוב כרת בשל דצריכס כענין צחמץ בשעה
 חסית ולא הגיע לו מן העונש חלל נדוי כי
 היא חיוצו צידי אדם חלל מחמירי זו בעונש
 שמים ממחמירי ופורץ גדר ישכנו נפש. וכמו
 שאמרו בגמ' ערוצין (דף ק"א ע"ב) צנטי דר"ע
 צצית האסורין אמר לו חן לי מים ליטול ידי
 אמר ליה לשתות אין מגיעין ליטול ידיס הן
 מגיעין אמר ליה ומה לעשה שחייצין עליהם
 מיתה מוטב שאמית עלמי ולא לעצור על דצרי
 חצרי וזה מהפלגת חסידותו כזר תמכו עליו אמרו
 וכששמעו חכמים דדבר אמרו ומה צזקנותו כך
 צצחרותו על אחת כמה וכמ' (יג) ועוד אודיעך כי
 המלו' שחדשו אותן הסכמי' או הכציה' כגון כר סוכי'
 ומקר'

אשמתא ופרש"י וז"ל עדיפא עצדי ליה החמורה
 ממנה עשיתי לו דשמתא חמורה. הרי כי
 עונשם צמלותיהם חמור משל מלות החורה אשר
 אין בהם כרת או מיתה צ"ל. ומעשה דצרי
 הרב כלם נכוחים אין בהם נפתל ועקש ואיני
 לריך יותר להשיב על כלליו אשר נתן ואמר כי
 הם אמתיי' כי כשה קם זה נופל. אמנם זאת
 השיב אל לצי מה שאמר כי רבי אלעזר בן
 חנן הורה (יב) דדבר שזדונו כרת וסגנתו חטאת
 בשל דצריהם והיה צומן שדיני נפשות נוכחים
 ומ"מ לא דנוהו צמיתה כי אם צנדי ואחל
 בעניותי לא יכולתי לרדת לסוף דעתו האין
 הוליא שעל שפקק נטילת ידים יהיה מורה
 דדבר שזדונו צכרת וכו'. אי משום שגזרו
 מפני סרך חרומה כדאמר צפרק כל הצער. הרי
 אפילו צאכל חרומה צסתם ידיס אין זו חיוצ
 כרת רק עוצר על גזרותם שגזרו ליטול קודם
 את הידיס כי מה שגזרו צנטי לא היה משום
 שחל נטמאו הידיס ונמלא אוכל חרומה צטומאה
 שהוא צמית' צידי שמים. דאם כן ילערך לטבול
 כל הגוף שאם נטמאו הידיס נטמא ג"כ כל
 הגוף. אלא עשום דסתם ידיס עסקניות הם
 וניגעות צצצרו וצמקום בטופת וגנאי לחרומה
 צכך ונמאסת לאוכליה כשנוגע זה צידיס
 מצואצות וכן פי' רש"י צפ"ק דשנת (דף י"ד)
 ואי משום שעצר על גזירתם שיש זה מיתה כמו שאמרו (ערוצין דף כ"א ע"ב) כל העוצר
 על דצרי חכמים חייב מיתה צידי שמים ולכן אמר שעצר על דבר שזדונו כרת וכו' הרי אין
 זה נקרא דבר שזדונו צכרת רק צמיתה צידי שמים. ועוד כי אין כרת זה כתוב בחורה רק
 מדצריהם הוא. ומה שאמר עוד (יג) כי המלות שחדשו החכמים אין להם אפי' סמך צלאו של
 לא חסיר והוכיחו ממאמר רב נחמן דפרק צמה מדליקין: הרבה תשובות דדבר ראשונה מי
 הגיד לו להרמב"ן שזה תלוי מחלוקת רב אחי' ורב נחמן דלמא דלכרי נקט רב נחמן פסוק
 שאל אצרך משום שכראה לו יותר כולל לכל מלות וגזרות דרבנן. ועוד אפילו שנאמר שזה
 תלוי

מרנניתא שבא

בקובי. והא משחק בקובי מדאוריית' מחזי חזי. ורבנן הוא דפסלוהו ולא קהיילא עלי' שבועה. מאי
 קושי' דלמא ר"ל סבירא לי' כרב פפא דאמר למטועי מלך. א"ו דלא צטי לאוקמי הא דריש לקיש דלא
 כהלכתא. דהלכתא כרב אחא בר יעקב. וכן פסק הרמב"ם בהלכות עדות ודוק: תו הקשה בשל זוהר
 הרקיע לשיטת הרמב"ם דס"ל דהעובר על מלות דרבנן עובר על לאו דלא תסור מדאוריית'. א"כ למה
 נסתפקו הגאונים בנחקדשה צפני עדות פסולים מדרבנן אם לריכא גע או לאו. ואם הי' העובר על לאו
 דלא תסור. א"כ אם נחקדשה צפני משחק בקובי' פשיטא כי לא תהי' מקודשת. שהרי עבר על לאו דלא
 תסור. והוא כגזלן דאוריית' והחורה אמרה אל תשת ירך עם רשע עכ"ל. ותמהני למה לא הקשה מדברי
 הרמב"ם עלמו. שהוא פסק בעלמו דין דפקק הגאונים צפ' ר' מהלכות אישות הלכה ו'. דבפסולי עדות
 דרבנן לריכה גע מספק ודוק: ואי"ה צשרש השני ארחיב בזה הביאור ושם יתישב קושייתו:
תו הקשה הרמב"ן. ג. ממה ששנינו בצרכות אמר ר' יהודה חס ושלום שעקבי' בן מהללאל נחמדי
 שאין עזרה נעלם על כל אדם בישראל כעקבי' בן מהללאל וכו' חלל את מי נדו ר'
 אלעזר בן חנן שפקק נטילת ידים כו' עד ולא הגיע לו מן העונש חלל נדוי ר"ל חלל לא נחשיב מיתה
 ועיין בספר מגילת אסתר שהקשה עליו וכחצ וז"ל. ואני בעניותי לא יכולתי לרדת לסוף דעתו. האין
 הוליא שעל שפקק נטילת ידיס יהי' מורה דדבר שזדונו כרת וכו' עכ"ל: ויש לישב דצרי הרמב"ן עפ"י
 מ"ש החוספת בטהדרין דף פ"ז ע"א בד"ה ורשב"ל אמר עשירי כאחד עשר. ודוק העיב: כי וודאי חולין
 שנטמא אינו שזה כל כך כמו חולין עהורה: אמנם מה שנראה צישוב קושייתו הוא דשמא ר' אלעזר בן חנן
 לא אמרה עליהם בלשכת הגזית חלל צנית פאגי. ואינו נהרג חלל עד שימרה בלשכת הגזית. כמו שדרשו
 חז"ל מן המקום מלמד שהמקום גורם. ולכך נדו אותו ולא המיתו. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות נזירים
 פ"ב הלכה ז' וז"ל. מלאן חוץ למקומם והמרה עליהם פטור. שנאמר וקמם ועלים אל המקום מלמד
 שסמקום

קאי חסור להוסיף היינו מדרבנן. ובסוכה דף ל"א ע"ב בסוף ד"ה הואיל הנ"ל תירלו בענין אחר דסברא דהא' לחודי קאי היינו לענין דאין זה כל הוסיף גורע. אבל עובר בכל הוסיף ומקיים העשה ע"ש. משום דסנהדרין תירלו לשיעור ר' אושע' דקיימין חסר דר' אושע'. ובסוכה תירלו אליבא דהילכתא לפי מה שחשבו הכך אמור' לעיקר דברי ר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים ודוק היעב: ולפ"ז יש ליישב שיעור הרמ"בם נמי בדרך זה דודאי אליבא דכ"ע תנאי זה דקאמר רב אושע' ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע הוא הלכה מפי הקבלה. משום דתנאי זה אין להוליא ממעשות הכתוב. אלא דרשה ר' אושע' דסתם לן רבי במתניתן דחומר בדברי סופרים מבד"ס וכו' דאין לנו אלא מפילין כמו שהוכחתי לעיל. לכך נקט דאינו חייב אלא על דבר שיעקרו מד"ס ופירושו מד"ס ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע דאין לנו אלא מפילין ואליבא דר' יהודה דלר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים משכח לה נמי גבי לילית מדרבנן כמ"ש לעיל. משום דסבר ר' אושע' דהא דתנן כשם שאין פוחסין מהם כך אין מוסיפין. ומסיק הש"ס אע"ג דהא' לחודי קאי היינו מדרבנן ופסלי רבנן אפי' בדיעבד. אבל הכך אמוראי דתפסי עיקר כר"מ. דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים. סבירא להם דהא דסתם רבי במתניתן דחומר בדברי סופרים מבד"ס דאין לנו אלא מפילין. מלי אפי' נמי כר"מ. וסברא דהא' לחודי קאי והא' לחודי קאי אינו מועיל אלא דלא הוי מוסיף גורע. אבל עובר בכל הוסיף ומקיים העשה וא"כ אפי' אליבא דר"מ דמחייב על גזיר' ותקנו' חכמי' לא משכח לה לתנאי זה דואם הוסיף גורע אלא בתפילין. דבלי לית ליכא מוסיף גורע. דאע"ג דעבר על כל הוסיף קיים העשה ודוק היעב: היולא מכל הלן דהא דכתב הרמ"בם עפ"י התורה אשר יורוך אלו הגזירות והתקנות היינו אליבא דר"מ דלא דרש יורוך ע"ד שיעקרו מד"ס ופירושו מד"ס. אבל לר' יהודה דס"ל על דבר שיעקרו מד"ס ופירושו מד"ס. ומפרש עמאל דר' יהודה דדריש עפ"י התורה אשר יורוך עד דאיכא תורה ויורוך. לא תיכון דרשהו של הרמב"ם. דדריש עפ"י התורה אשר יורוך אלו הגזירות והתקנות וכו' דהא ר' יהודה דרש מעפ"י התורה אשר יורוך היפך מזה עד דאיכא תורה ויורוך שהוא דבר שיעקרו מד"ס ופירושו מד"ס. ולפ"ז יש לומר לשיעור ר' יהודה דלא דרש יורוך לגזירות ותקנות חכמים אלא לדבר שיעקרו מד"ס ופירושו מד"ס. באמת דכל גזירות חכמים אינם אלא אסמכתא בעלמא אלא דלא תסור. אבל לשיעור ר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים וכמו שהוכחתי לעיל מדרבנן רב פפא אמר זה יועץ שידע לעבר שנים. ומחולק' באם מעבדין אחר הפורים או לא. יש בכל מה שיגזרו חכמים עלינו. לשמוע דבריהם עשה. דכל פי התורה אשר יורוך. ולא תעש' דלא תסור גמורה מדאוריית'. ולפ"ז י"ל הא דאמר רב כהנא לא תחילו עלי' כל מיני רבנן אלאו דלא תסור אסמכתא. דמשמע אסמכתא בעלמא היינו לר' יהודה. ומוקי בריית' בגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה כר' יהודה מנ' עממי'. חדא משום דקתני גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה ש"מ דאית' כר' יהודה. דאי כר"מ א"כ איכא גזירות ותקנות חכמים עשה ולא תעשה גמורה מן התורה. א"כ תקשי אמאי לא נקט ומני גדול כבוד הבריות שדוחה עשה ולא תעשה שבתורה כמו שהקשיתי לעיל. ועוד דאי כר"מ ואיכא לא תעשה גמורה מן התורה לשמוע בכל דבריהם. וע"כ ל"ל הא דכבוד הבריות דוחה אותה היינו משום דתקנו דלא יחול גזירתם במקום כבוד הבריות כמ"ש לעיל בשם בעל זוהר הרקיע. תקשי מאי דוחה לא תעשה שבתורה דקאמר הא ליכא כלל לא תעשה. כיון דבמקום כבוד הבריות לא גזרו כלל וכמו שכתבתי לעיל ודוק: אבל לר"מ דתפסי הכך אמוראי לעיקר כר"מ. ומ"ש פסק הרמ"בם כוותי' כמ"ש בשם הגהות מיימנית ובעל כסף משנה יש בכל גזירותיהם ותקנותיהם עשה ולא תעשה גמורה מן התורה: ויש לומר נמי דהא דאיכלנו רב אויא ורב נחמן במס' שבת דף כ"ג. גבי הא דפריך הש"ס היכן לונו. רב אויא אמר מלא תסור. ורב נחמ' אמר שאל אביך ויגדך. היינו דרב נחמ' ס"ל כר' אושע' דמוקי מתניתן דחומר בדברי סופרים מבד"ס דהוכחתי לעיל מהא מתניתן דאין לנו אלא מפילין כר' יהודה. וכמו שכתבתי לעיל. ותפסי לעיקר כר' יהודה דרש עד דאיכא תורה ויורוך משום דרבי סתם לן כוותי' דר' יהודה במתניתן דחומר בד"ס מד"ס וכו' ולכך לא ניחא לי' למימר היכן לונו מלא תסור. דלשיעור ר' יהודה אין בכל גזירות ותקנות חכמים אלא אסמכתא בעלמא אלאו דלא תסור ולא אזהרה גמורה מן התורה. ולא שייך למימר לונו מאסמכתא דלא תסור כמ"ש לעיל. אבל רב אויא תפסי לעיקר כשיעור ר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים וכשיעור הכך אמוראי דמוקי מתניתן דחומר בד"ס מבדברי תורה נמי כר"מ כמ"ש לעיל. ולר"מ יש בגזירות חכמים לאו גמור שהוא לא תסור מדאוריית'. ולכך ניחא ליה למימר דלונו מלא תסור ודוק. ולכל מה שכתבתי לעיל ניחא נמי הא דהקשה בג' זוהר הרקיע מהא דמסיק הש"ס ביומא דף ע"ג. ופ"ק דנזיר דף ג' לפי' ר"ת. שעל גזירות דרבנן ומלות דרבנן אינו מושבע מהר סיני. ואי ס"ד כדעת הרמב"ם דיש בגזירות דרבנן עשה ולא תעשה גמורה דלא תסור. א"כ מהראוי שיהא מושבע מהר סיני על מלות דרבנן. שהרי מושבעים הם על כל מה שכתוב בתורה ובה כתוב לא תסור. ולפי' מה שכתבתי דהא דכתב הרמב"ם דיש עשה ולא תעשה גמורה בגזירות ותקנות חכמים היינו לר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים. אין כאן קושי'. דהרב רבינו נסים כתב בפ' ג' דשבועות וז"ל. דאף על גב דפ' החובל אמרינן דאין אדם רשאי לחבול בעלמו מדרשא אחי' לן וכל דליחא מן התורה מפורש לא מיקרי מושבע ועומד לענין שלא תחול שבועה עליו כמו שפרשתי עיין שם בדפוס אונשטרדם דף רל"ז. וכיון דהא דיש עשה ולא כל גזירות דרבנן לא מפקינן אלא מדרשת חיצה יורוך ולא נאמר מפורש. לא מיקרי מושבע ועומד לענין שלא תחול שבועה. וכן יין של קידוש והבדלה לא נאמר מפורש ולא מיקרי מושבע ועומד לענין שלא תחול שבועה כמ"ש הר"ן: ואם נפשך לומר היכי ס"ד דר"מ ור"י פליגי בהא. דלר"מ יש בכל גזירות ותקנות חכמים לא תעשה שהיא לא תסור מן התורה. ולר"י אינו אלא אסמכתא בעלמא א"כ מאי פריך הש"ס ביומא דף ע"ג על ריש לקיש והא מושבע ועומד מהר סיני הוא. הא ריש לקיש מלי למידחי דס"ל כר' יהודה. דלדידי' ליכא בכל גזירות דרבנן לא תעשה גמורה. ואינה אלא אסמכתא בעלמא אלאו דלא תסור אמינא אנא דהש"ס לא הוי בעי לאוקמי ריש לקיש דלא כהלכת'. דהש"ס תפסי להלכתא כר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות חכמים וכמו דתפסי הכך אמוראי דסנהדרין שהבאתי ל' יל' לעיק' כר"מ. ותדע דהא יש להקשו' מאי פריך הש"ס ביומא דף ע"ד על ריש לקיש וכי תימא כיון דאית לי' היתר מן התורה קא חייל קרבן שבוע'. והתנן שבוע' העדו' איכה נוהג' אלא דבראין להעיד. והוינן בה למעוטי מאי. רב פפא אמר למעוטי מלך. רב אחא בר יעקב אמר למעוטי משחק בקוביא

על גזירה דרבנן חייב כ"ל . אי נמי הוי ל' למנקט האומר אין תפילין מן התורה פטור . והאומר להניח
שני זוגות תפילין חייב . דכ"ל דהא דקאמר הש"ס בעירו בין דף ל' דעמינה שני זוגות תפילין איכא משום
בל תוסיף . לפום האי תירולא בחוספ' בסנהדרין שחירלו . דהא דאסור להוסיף על ד' מינים אע"ג דהאי
לחודא קאי היינו מדרבנן . התם בעירובין גבי מניח שני זוגות תפילין דאיכא ב"ה נמי אינו חלל מדרבנן . דאי
מדאורייתא א"כ גבי לילית נמי משכחת ואם הוסיף גורע ולא גרוע מעיקרא אפי' למ"ד קשר עליון דאורייתא .
דהייסאס מתחילה עשה לילית כתיקונן . ואח"כ הטיל ע"ה לילית בכנף בגדו שנית . ועש' על כל כנף ב' ליליות . דהוסיף
וגרע מה שה' מסוקן מתחילה . דמה בין ב' זוגות תפילין לב' ליליו' . א"ו דזה אינו בב"ה חלל מדרבנן כיון דכל
לילית לחודי' קאי ודוק הטיב כי זה ברור לתיר' זה של חוספס : וכיון שכן תקשי על הנך אמוראי אמאי
נקטו לעיקר כר"מ דדריש יורדך לתקנות וגזירות חכמים כר"מ הלל ר' סתם לן כר' יהודה דדריש יורדך
לדבר שטיקרו מד"ת ופירושו מד"ס . דאל"כ הוי ל' למנקט והאומר להניח שני זוגות תפילין לעבור על
גזירת דרבנן חייב כ"ל . וכל זה אם נאמר דהא דר' אושע' דאמר אין חייב חלל על דבר שטיקרו מדרבני
הורה ופירושו מד"ס ויש בו להוסיף . ואם הוסיף גורע ממשמעות' דקרא נפיק כמו שכתב הראב"ד בשם
הי"א . אבל אם נאמר דהא דר' אושע' הלכה מפי הקבלה היא . אין כאן קושי' על הנך אמוראי . דאע"ג
דסתם רבי דאין חייב בתפילין חלל בדבר שטיקרו מד"ת ופירושו מד"ס . אין סתירה לתפוס לעיקר כשיטת
ר"מ דדריש יורדך לגזירות ותקנות חכמים . דשאני תפילין דהוא הלכה מפי הקבלה . ודעה בלחמ
פליגי הכי אמוראי ור"א . דר"א שאמר ואין לנו חלל תפילין ואליבא דר' יהודה . סבר דר' אושע' הו"ל
הוליא ממשמעות הכתוב כהיש' אמורים שהביא הראב"ד . ולכך לא מלי אחי' כר"מ
דדריש יורדך לגזירות דרבנן . דא"כ גבי שני זוגות תפילין וגבי לילית נמי משכחת לה . ואם הוסיף גורע
ולא גרוע מעיקרא כ"ל . והנך אמוראי סבירא להו דהא דר' אושע' הלכה מפי הקבלה היא . ואח"כ נמי
כר"מ כ"ל : ואין להקשות היכי מלי אחי' כר"מ הא ר"מ אומר אינו חייב חלל על דבר שיש בזדונו כרת וכו' .
אמינא אלא וליעצמך דאחי' כר' יהודה נמי תקשי היכי קאמר ר' אושע' אינו חייב חלל על דבר שטיקרו
מד"ת ופירושו מד"ס ויש בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע ואין לנו חלל תפילין . הלל ע"כ ר' יהודה נמי
מודה לר"מ דחייב על הוראות לאווין אעפ"י שאין בו להוסיף וכו' כמו שהכריח בעל תורת חיים וכן כתב הראב"ד .
וא"כ תקשי איך נקט אינו חייב חלל וכו' . וע"כ לריך לומר דהא דקאמר ר' אושע' אינו חייב חלל בדבר שטיקרו וכו'
ויש בו להוסיף היינו בהוראות עשה . אבל בהוראות לאווין בלחמ חייב . אעפ"י שאין בו להוסיף . כן יש לתקן נמי
בדר"מ . דהא דנקט ר"מ אינו חייב חלל בדבר שיש בזדונו כרת וכו' . היינו בהוראות לאווין . אבל בהוראות עשה מודה
ר"מ אם יש כל התנאים הללו . דהיינו דבר שטיקרו מדברי תורה ופירושו מד"ס ויש בו להוסיף . ואם הוסיף גורע .
אעפ"י שאין בזדונו כרת ושגגתו חטאת חייב כמקובל הלכה מפי הקבלה ודוק : וכיון שהרמב"ם פסק כהנך
אמוראי דתפסי ל' יקר כר' מאיר דדרש יורדך לגזירות חכמים . מדרבנן רב פפא מנך זה יועץ שידע לעבר
שנים כדמתן ומחולקים באם מעבדין את השנה אחר פורים או לא שהוא גזירה כ"ל : והוא עפ"י דרשת דר"מ .
דדריש יורדך לגזירות ותקנות ומנהגות חכמים . לכך כתב נמי דהא דחייב בתפילין הלכה מפי הקבלה היא . כמו
שבררתי לשיטת הנך אמוראי דתפסי כעיקר כר' מאיר . דדריש יורדך לגזירות חכמים ודוק היטב : ודע
שאע"פ שהרמב"ם צ"פ שדיעי מהלכות לולב הלכה ז' חזר בו ממה שכתב שם אבל שאר המינין אין מוסיפין
ל' מינים ואין גורעין מהם . ואם הוסיף או גרע פסול . והגיה בסוף ימיו לא פסול . כמו שהעיד בנו
של הרמב"ם הרב ר' אברהם וברא"ש . הביאם בעל כסף משנה : כ"ל דזה דווקא אם הוסיף במין מד' מינין
דהיינו שלקח ד' או ה' הדסין ויותר מד' ערבות : בזה חזר הרמב"ם וכתב דאם הוסיף לא פסול . אבל
אם הוסיף מין אחר אע"ג דהניח חוץ לאגד יש לוותר דבזה אפי' דיעבד פסול מדרבנן . כמשמעות לשון
הברייתא . דקמי' כשם שאין פוחתין כך אין מוסיפין . מוסיפין דומי' דפוחתין . מה פוחתין אפי' דיעבד
פסול אף מוסיפין אפילו דיעבד פסול . ועיין בספר שמות בארץ בחלק כפות חמרים שדקדק ג"כ זה דמוסיפין
דומי' דפוחתין . וביותר דנקט לישנא כשם שאין פוחתין כך אין מוסיפין כשם דייקא . ועיין בהשג' הראב"ד
בהלכה ז' ה"ל ובמה שכתב בעל מגיד משנה . וחלמוד מזה ר"ל מדברי הראב"ד דיש יותר בל תוסיף במין אחר
מחוספת בד' מינין עלמין דהיינו ר' הדסין ויותר משני ערבות ודוק היטב : ובזה שכתבתי דאע"ג דבהוראות לאווין
כ' שה' זקן אמר בגזירה דרבנן כר"מ דדריש יורדך לגזירות חכמים . אבל בהוראות עשה אינו נעשה זקן אמר חלל
על דבר שטיקרו מד"ת ופירושו מד"ס ויש בו להוסיף . ואם הוסיף גורע מהלכה מפי הקבלה . יתישב מה שיש לדקדק
במה שכתב בעל כסף משנה בריש פ' א' מהלכו' אישות ו"ל . והא פשיטא דאין מניחין זקן אמר חלל א"כ
הורה לעשות היפך דאורייתא . והקשו הא הרמב"ם ז"ל פסק דנעשה זקן אמר אפילו הוא חלק על בד"ה בחמץ
בשעה ששית שהיא גזירה דרבנן : ובחדושי' מהלכות שלי' כתבתי דהנך אמוראי דתפסי לעיקר כר"מ דדרש יורדך
לגזירות חכמים מחולקים עם ר' אושע' . דר' אושע' סבר דהא דמתן כשם שאין פוחתין מהם כך אין מוסיפין
עליהם . ומסיק הש"ס שם בסוכה דף ל' אע"כ דקמ"ל אפי' לר' יהודה דס"ל לולב לריך אגד ומנח חוץ לאגד דאע"ג דהאי
לחודי' קאי ואחי' לחודי' קאי . אפי' אסור להוסיף . היינו דאסור מדרבנן ופסלי רבנן אפילו דיעבד ולכך
הוכרח לאוקמי' מתניתין דחומר בדברי סופרים מד"ת דמוכח מינה דאין לנו חלל תפילין כמו שהוכחתי לעיל
אליבא דר' יהודה דאי כר"מ גבי לילית נמי משכחת לה ואם הוסיף גורע מדרבנן כמו שכתבתי לעיל . ולכך
אמר ר' אושע' אינו חייב חלל על דבר שטיקרו מד"ת ופירושו מד"ס ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואין לנו חלל
תפילין ואליבא דר' יהודה . ר"ל דאין לנו לאוקמי' מתניתין דחומר בדברי סופרים מד"ת חלל כר' יהודה .
והנך אמוראי דתפסי לעיקר כר"מ דדריש יורדך לגזירות ותקנות חכמים . אע"ג דרבי סתם לן דאין לנו חלל
תפילין כמו שהוכחתי לעיל . היינו משום דאינהו ר"ל הנך אמוראי סבירא להו . דסברא דהאי לחודי' קאי
והאי לחודי' קאי אינו מוטייל חלל דלא יהא כל המוסיף גורע . אבל בכל תוסיף עובר אע"ג דהאי לחודי' קאי
והאי לחודי' קאי . וכמו שחירלו התוספת בסוכה דף ל' א' בסוף ד"ה הו"ל . ולפ"ז מתניתין דחומר כר"ס
מד"ת דמוכח מינה דאין לנו חלל תפילין מלי אחי' נמי כר' מאיר . משום דכלילית ואיך בהוספתו אינו
גורע . דאע"ג דעובר בכל תוסיף קיים העשה . ולא מקיים ב' תנאי דיש בו להוסיף ואם הוסיף גורע . וכתבתי
שם בחידושי' דהיינו עעמא דבסנהדרין שחירלו התוספ' . דהא דקאמר בסוכה דאע"ג דהאי לחודי' קאי והאי לחודי'
קאי

אמר ויש בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע לאשמועי' סבא הנ"ל אם מוסיף ואינו גורע חט"פ שהעביר אותם
בכל חוסף כיון שהעשה מתקיים אינו חייב ור' אליעזר תלמידו אמר דהלשון הזה שאמר ר' אושעיא רבו
לא נמלא אלא בפילין. אבל ר' אושעיא לא בא למעט לולב ולילית. וכן שארי מלות שגורע מחילה. ולא
בא למעט אלא מוסיף ואינו גורע כיון שהעשה מתקיים. ומשכחת לה בין למ"ד לולב לריך אגד וכו' מין
חמישי חוץ לאגד. ובין למ"ד לולב אין לריך אגד דאיכא כל חוסף אבל ידי מלוה ילא. ועיין בתוספ' סוכה
דף ל"א ע"ב בסוף דבור המתחיל הואיל ואמר ר' יהודה לולב לריך אגד. וכן בלילית משכחת על דרך זה ודוק:
דבשלמא אם אמרינ' דדווקא בפילין חייב ולא בלולב ולילית דגורע ועומד הוא. אין לומר כן מסבא. דמאי
סבא גרע לבסוף מגרע מתחילה עכ"פ לא קיים העשה וע"כ לריך לומר שהוא הלכה מפי הקבלה. אבל אם אמרינ'
דבאמת אין חילוק בין אם גרע לבסוף לגרע מתחילה. אלא אם הוסיף ולא פסל הוא דאינו חייב משום דע"כ
קיים העשה. דבר זה שפיר יש לומר מסבא. ואין לנו מוכרחים לומר דהלכה מפי הקבלה היא ודוק העיב:

והו' קיים הרא"ב וכתב בשם י"א דאפילו אם אמרינ' דדווקא בפילין חייב ולא בלולב ולילית חט"פ הכי יש
להוליא כל התנאים הללו ממשמעות הכתוב משום דכתי' עפ"י התורה וכתב לא תסור מן הדבר לריך
שיהא שם דבר. ולא יסור ממנו שלא יפסול בתוספתו. ואם הי' גרע מתחילה הרי אין שם דבר ולא ימלא
זה אלא בפילין ואין לנו לריכין למימר דהלכה מפי הקבלה היא ודוק היעב כי ברור הוא בכוונת השגתו של
הרא"ב: והרב בעל כ"מ חט"פ שכתב לבסוף דהשגתו על שכתב דהלכה מפי הקבלה. לא ירד לכל זה:
אמנם מה שנראה לי בישוב שיטת הרמב"ם שהוכרח לומר דהלכה מפי הקבלה הוא. הוא. לאחר שראה
הרמב"ם דתפסי ר"ה בר חיננא ורבא לעיקר ש"י ר"מ ואמר רבא לר"פ תירגמה ל"י ותרגמה ממך זה
יועץ שיועץ לעבר שנים כדחתן הם העידו שמעברין את השנה כל אדר שהיו אומרים עד הפורים אי להך גימ' ואי להך
גימ' קא שרי המן בפסח וכבר הוכחתי לעיל מזה דס"ל לרב פפא ולרבא דאפי' אם היו מחולקים בגזירה
דרבנן נפשה זקן ממרא ונהרג. ועיין בהגהות מיימוניות שכתב וז"ל. ונראה מה שפסק ר"ל הרמב"ם כר'
מאיר משום דמתרגם התם כל הצרייתא שמפרש הפסוק כי יפלא וגו' כר' מאיר כדאמר ל"י רב הונא בר חיננא
לרב' תרגמה להא מתניתין אליב' דר' מאיר. וכן כתב הכ"מ דמהאי עמא פסק הרמב"ם כר"מ. והוקשה לו להרמב"ם
האיך תפסי הנך אמוראי לעיקר כר"מ ולא דריש עפ"י התורה אשר יורוך עד דאיכ' תורה ויורוך אלא דרש יורוך אלו
גזירות ותקנות ומנהגים כמו שכתב הרמב"ם כנ"ל. הלא רבי קהם לן כר' יהוד' במתניתן דחומ' בדברי סופרים מדברי
תורה. שהאומר אין תפילין כדי לעבור על דברי תורה פטור. חמשה עופ' להוסיף על דברי סופרים חייב.
והיינו כר' יהודא. כדאמר ר' אליעזר משמאי דר' אושעיא ואין לנו אלא תפילין ואליבא דר' יהודא עיין בסנהדרין
דף פ"ח ע"ב. ואפרש שיחת' דהרי יש לרדק בדברי ר' אושעיא דקאמר אינו חייב אלא על דבר שיעקרו
מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע דלמה לי למימר כלל תנאי דדבר
שעיקרו מדברי תורה ופירושו מד"ס. לא הוה ל"י למימר אלא אינו חייב אלא על דבר שיש בו להוסיף ואם
הוסיף גורע. דהא דאין לנו אלא תפילין. משום דכל אינך גרועים ועומדים הם. א"כ בלא תנאי דעיקרו
מד"ס ופירושו מד"ס נמי הוי ידעין דאין לנו אלא תפילין דהרי עיקר המיעוט שממעט לולב ולילית הוא תנאי
דואם הוסיף גורע אבל תנאי דעיקרו מד"ס ופירושו מד"ס אינו ממעט לולב ולילית. דגם לולב ולילית הם
עיקרן מדברי תורה ופירושם מדברי סופרים כדפריך הש"ס. דאין לומר דבאמת הכי פ"י בדברי ר' אושעיא
דללודין קתני אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מד"ס חט"פ שאין בו להוסיף. ויש בו להוסיף
ואם הוסיף גורע חט"פ שאין עיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים חדא דהרי לפוס מאי דמסיק
דאין לנו אלא תפילין הרי תפילין דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושם מדברי סופרים ולולב
ולילית חט"פ שהם עיקרן מדברי תורה ופירושם מדברי סופרים פטורין הואיל וגרועים ועומדים הם. ועוד
אי ס"ד דה"פ דיש בו להוסיף ואם הוסיף גורע חט"פ שאין עיקרם מד"ס וכו' א"כ המקשה דפריך והרי
לולב דעיקרו מד"ס וכו' למה ל"י למנקט כלל והא איכא לולב דעיקרו מד"ס וכו' לא הוי ל"י למנקט אלא
והאיכ' לולב דיש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ודוק:

ומה שנראה לי בישוב דקדוק זה. די"ל אי לא הוי אמר נמי תנאי דעיקר מד"ס ופירושו מד"ס אלא תנאי
דיש בו להוסיף ואם הוסיף גורע. הייתי מולא יותר מתפילין והוא דתוספ' הקשו בסנהדרין דף פ"ח ע"ב
באמלע ד"ה אי ס"ל ללולב לריך אגד וז"ל אבל קשה דמשמע דמסיק לר' יהודא דלא אמר האי לחודי' קאי וכ"ס
לרבנן. והכא משמע דלרבנן אמר האי לחודי' קאי. ותירלו דהתם מדרבנן אסור. ר"ל חט"פ דמאורייתא אי אייתי
מינ' אחריכ' ונקיע חוץ לאגד למ"ד לולב לריך אגד או למ"ד לולב אין לריך אגד אינו עובר בכל חוסף רבנן גזרו דאסור
להוסיף מינ' אחריכא אפילו חוץ לאגד וכ"ס למ"ד לולב אין לריך אגד עכ"ל. וי"ל דס"ל לר' אושעיא דאם הוסיף מינא
אחריכא חוץ לאגד למ"ד לריך אגד ופשיטא למ"ד לולב אין לריך אגד פסול אפי' בדיעבד מדרבנן. דמשמע מתוך
תירולס של תוספ' שתירלו דהתם אסור מדרבנן ש"מ דס"ל דפסול אפי' בדיעבד. דאי לכתחלה אבל
בדיעבד לא פסול. לא הוי לריכא לומר דהתם אסור מדרבנן. אלא הוה להם לתרץ כמו שתירלו בסוכה
ודוק: ולפ"ז אי לאו תנאי דעיקר מד"ס ופירושו מד"ס. הייתי מוליא גבי לילית נמי התנאי דיש
בו להוסיף ואם הוסיף גורע מדרבנן. ואע"ג דסבירא לן דקשר עליון דאוריית' והאי לחודי' קאי. עכ"פ
מדרבנן מוסיף הוא. ובהקפתו גורע וקודם הקפתו לא הי' גורע דהרי הי' כשר ונעשה כחוקו. ואחר
כך הוסיף חוץ לקשר ופסול מדרבנן. אע"ג דבלולב לא משכחת לה כו"ס התוספ' בסוף ד"ה הנ"ל דמאגבהי
ילא מ"מ בלילית משכחת לה. והיינו דקאמר ואין לנו אלא תפילין ואליבא דר' יהודא דדריש עפ"י התורה
אשר יורוך עד דאיכא תורה ויורוך. וא"כ בלילית פטור. דאע"ג דבלילית נמי משכחת לה. דאם מוסיף
גורע מדרבנן כנ"ל. אפ"ה פטור משום דעיקרן שיהא דבר שעיקרו מד"ס ופירושו מד"ס. וגבי לילית
הוא גזירה מדרבנן ולא פירוש מד"ס ודוק. ולפ"ז מדקתם רבי ונקט חומר בד"ס מדרבני תורה שהאומר
אין תפילין וכו' חמשה עופ' וכו' לעבור על ד"ס חייב ש"מ דכר' יהודא קתם דעבי תורה. ר"ל עיקרו
מד"ס ויורוך פירושו מד"ס. דאי כר"מ דדריש יורוך לגזירות ותקנות ומנהגים דרבנן. ה"ל למנקט דבוחא
עפי האומר אין לילית וכו' ואם הוסיף על ח' חוטינ' כדי לעבור על דברי סופרים חייב דהוי רבוחא דאפי'

שהיא כולה עונש הממרים לא החוטאים (יא) שראינו (יא) שזעזענום לא הלקו רק נדו ושמחו
 אבל הם דנו צוממרה שלהם עונש הנדוי כמו אין מכלן רחיה כלל כי אדרבא צוממרה גדולה
 ששנינו (צרכות דף י"ט) אמר רבי יהודה הם היא זאת לכדות יותר ממה שילקוהו . וכן מלינו
 צפ' ואלו מגלסין (דף י"ז) ומייתי לה צפסקים פרק מקים שנהגו אמר רב פפא חיתי לי דלא

שמיתי לורבא מדרבנן מעולם אלא כי קא מחייב לורבא מדרבנן שמתא היכי עניד כי הא דצוממרה
 מימנו אכגדל לורבא מדרבנן ולא ממנו אשמתא מאי שמתא אמר רב שם מיחה שמואל אמר שממה
 יהיה . ופרש"י שם מימנו אכגדל מלקות . ואלקות יפה להם יותר משמתא והווי מלקי להו . וצפסקים
 (דף כ"ז) ג"כ רב נתן בר אביא אצל נצי רב לפומצדיחא צי"ט שני של ענרת שמתייה רב יוסף אמר ליה
 אציי ולנגדיה מר נגדי אמר ליה עדיפא עזדי ליה צוממרה מימנו אכגדל דבר צי רב ולא מימנו
 אשמתא מרגניתא שבא

בקום ועשה . דין הוא שמדחה מקרא מגילה נגד כבוד הצריות אע"ג שהיא דאורייתא מק"ו שמדחת ל"ח
 דרבנן בקום י ועשה כ"ט שמדחה עשה דאורייתא בשב ואל תעשה ודוק הטיב :

ועוד הכינותי לי דרך אחר לישיב קובי זו דברכות לשיטת הרמב"ם . והוא אחר שאודיעך דהא דכחז הרמב"ם
 בריש הלכות ממרי' וז"ל אחד דברים שלמדו אותם מפי השמועה והם תורה שבכתב ואחד דברים שלמדו מפי
 דעתם בלאחד מן המדות שהתורה נדרשת בהן . ואחד דברים ששמו אותם סייג לתורה ולפי מה שהשעה לריכא והם
 הגזירות והתקנות והמנהגים . בכל א' וא' מג' דברים אלו מ"ע לשמוע להם . והעובר על אחד מהן עובר בל"ח .
 הרי הוא אומר עפ"י התורה אשר יורוך אלו הגזירות והתקנות וכו' . ל"ל דלא כתב כן אלא לשיט' ר"מ בצקהדרין
 דף פ"ז . וכמו שהוכחתי מדרגמה רב פפא ממך זה יועץ שידע לעבר כדתן הן העידו וכו' אי להאי
 גיסא ואי להאי גיסא קא שרי חוץ צפסק דאפי' אם מחולקי בגזירה דרבנן נעשה זקן ממרא . ש"מ
 דגזירות דרבנן הנה בכלל לא מקור דאורייתא כנ"ל . אבל לר"י דס"ל התם על דבר שעינקו מדברי תורה
 ופירושו מדברי סופרים . ומפרש הש"ס עמ"י דר' יהודה משום דכתי' עפ"י התורה אשר יורוך נד דאייכא
 תורה ויורוך לא תיכון דרשמו של הרמב"ם . דדריש עפ"י התורה אשר יורוך אלו הגזירות והתקנות .
 דהא רב יהודה דרש מע"פי התורה אשר יורוך היפך מזה נד דאייכא תורה ויורוך שהוא דבר שעינקו
 מדברי תורה ופירושו מד"ס . ואם נפשך לומר הא הרמב"ם פסק כר' יהודה . מדפסק דנעשה זקן ממרא
 ונהרג אם המרה והורה להוסיף על ד' פרשיות . או לגרוע מד' עוונות והוא אליבא דר' יהודה כדאמר ר'
 אליעזר משמ"י דר' אושע"י אינו חייב אלא על דבר שעינקו מדברי תורה ופירושו מד"ס ויש בו להוסיף ואם
 הוסיף גורע . ואין לנו אלא תפילין אליבא דר' יהודה . כדי לישיב זאת אעתיק לפניך לשון הרמב"ם בפ"ד
 מהלכות ממרים עם לשון השגת הראב"ד ואפרשנו לך כוונה הראב"ד בהשגתו . ואישיב שיטת הרמב"ם כדי
 שלא תקשה עליו קושי' השגה זו . וז"ל הרמב"ם בפ"ד מהלכות ממרים בהלכה ז' . אחד שנחלקו בדבר שחייבין
 על זדונו כרת ושגגתו חטאת . או שנחלקו בדבר המציא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת
 כילד נחלקו באשה וכו' . ובפ' הכ"ל הלכה ג' כתב ואם לא מציא המחלוקת לידי כך . ר"ל לידי דבר שיש בזדונו
 כרת ושגגתו חטאת פטור . חוץ ממלות תפילין בלבד . כילד הורה להוסיף עוונות חמשים וחמשים וחמשים
 חמש עונות הרי זה חייב . והוא שיעשה בתחילה ד' בתים כהלכתן זה ויביא חמשים וידבק בחילון שהבית
 החילון שאינו רואה את האויר תמיד פסול . וחיוב זקן ממרא על דבר זה הלכה מפי הקבלה . ובהשגות אמר
 אברהם . זהו שיבוש דלדעת ר' מאיר הוא דבעינן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ובתפילין פטורי' . ולדעת ר'
 יהודה הוא שחייב בתפילין וה"ה לולב ולילית שהתוספת פוסל את העיקר . שאם הוסיף ולא פסל אע"פ
 שהעביר אותם בכל תוסף כיון שהעשה מתקיים אינו חייב . ומה שאמרו בגמרא' בלולב ולילית גרוע ועומד הוא לא
 אמרו כדי לפוטרו עליהם . אלא שאין דומות לתפילין לתוסף גורע . שהרי אפי' קודם התוסף לא הי' בהם
 חטאת . שהרי לריכין קשר ואגד . ור' אושע"י שאמר השמועה . ור' אליעזר תלמידו הוא שאמר אין לנו אלא תפילין
 כלומר שזה הלשון לא נמלא אלא בתפילין וכו' ובסוף השגה זו וי"א דווקא תפילין משום דכתי' עפ"י
 התורה וכתי' לא מקור מן הדבר לריך שיהא שם דבר ולא יסור ממנו שלא יפסול אותו בתוספתו . ואם
 היה גרוע אין שם דבר ולא ימלא זה אלא בתפילין ולדעת ר' יהודה דמחייב על הוראת עשה . ואומר אני
 דמורה ר' יהודה שחייב כריתות אע"פ שאין בהם הדקדוק . שאין ראוי לדקדק אלא במלות עשה דשייך צי'
 לא מקור מן הדבר אבל תעשה אותו . וזו היא מלות עשה עכ"ל הראב"ד ופשוט וברור דהשגתו על מה שכתב
 הרמב"ם דהא דזקן ממרא שהורה בתפילין להוסיף עוונות חמשים נעשה זקן ממרא וחייב מיתה
 הוא הלכה מפי הקבלה . וקצר הראב"ד דהא דהוכרח הרמב"ם למימר שהוא הלכה מפי הקבלה . היינו משום
 שלא הי' יכול להוליאן ממשמעות הכתוב שלא יהא חייב נד שירה בדבר שעינקו מדברי תורה ופירושו
 מדברי סופרים ויש בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע שאין התנאים הללו מרומזים בקרא . ולכך כתב שהוא
 הלכה מפי הקבלה . ועל זה כתב שהוא שיבוש . וכתב דבאמת לר"מ אם הורה בתפילין שהוא פטור .
 ואינו חייב אלא לר' יהודה . ולר' יהודה שפיר מרומז דאינו חייב נד שירה בדבר שעינקו מדברי תורה
 ופירושו מדברי סופרים דר' יהודה דרש עפ"י התורה אשר יורוך נד דאייכא תורה ויורוך . ואי משום
 דאכתי אינו מרומז בקרא . תנאי דיש בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע כתב דבאמת אינו לריך תנאי זה
 לענין שיהא חייב . ולר' יהודה נמי חייב בלולב ולילית מפני שהתוספת פוסל את העיקר והא דקאמר ויש
 בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע . לא אחי למעוטי דלולב ולילית פטור משום דגרוע ועומד הוא . אלא
 אחי למעוטי דאם הוסיף ואינו גורע כלל דפטור משום שאם הוסיף ולא פסול אע"פ שהעביר אותם בכל
 תוסף כיון שהעשה מתקיים אינו חייב . ודבר זה אין לריך ללמוד מן הכתוב ולא מפי הקבלה אלא מקברא
 יש לומר כן . דאמאי יהא חייב שאע"פ שהעביר אותם בכל תוסף אכתי הא העשה מתקיים . והא דקאמר
 ואין לנו אלא תפילין ואליבא דר' יהודה ע"ז פ"י הראב"ד דזה אינו דברי ר' אושע"י . אלא ר' אושע"י

לא חסור יש כל מה שלמדו צ"ג מדות מכל חרות אי שכתב וא' שצעל פה ולזה המידות מקום לא יעשה על כלם זקן ממלא מזה הטעם נכתובתי זהאריכי כחן מפני שטעו רבים בזה ומה שכתב עוד ראיה כי הקלו זהם ממה שראינו האמימי המנוק' מכל שנוש הוא שנודיע שאין

כלאו הזה לא חסור אלא צמה שאמר צפי' החור' כגון הדברים הנדרשים בגזיר' שיהיו או צנין או ושאיר שלש עשרה מדות שהחור' נדרשת בהן או כמשמעות לשון הכתוב עליו וכן צמה שקצלו הלכ' למשה מסיני חורה שצעל פה שאם יראו הם מזה הדבר חסור או מותר מן החורה לפי מדרש הכתוב או לפי פירושו או הלכ' מפי השמוע' ומשה וירא' הוא הפך חייב לצטל דעתו ולהאמין צמה שאמרו הם זהו מה שאמר הכתוב כי יפלא ממך דבר למשפט צין דם לדם צין דין לדין כלומר שנחכס' מהם דבר ונחלקו במשפט החור' ואיסורי' ונגע' וכוונת' על דברי צ"ד הגדול שדורו וסומך על דעתו עוצר על עשה ועל ל"ת הללו ואפילו אם נחלקו צית דין עלמם דבר טולכים זהם אחר הרוצ כמו שאמרו במחלקותם (סנהדרין דף פ"ח ע"ג) אם שמועו אמרו להם ואם לאו עומדים למנין רצו המטמאין טמא רצו המטהרים טהור ומה שהסכימו עליו רוצם הוא הדבר שנלטונו עליו מן החור' והעוצר עליו וסומך על דעתו שאינו כמו שהסכימו הם נעשה זקן ממלא צומן דיני הכפשות והוא שנאמי' אשר יעשה צדוק לצלתי שמוע אל הכהן וענשו אצד מן העולם הזה ומן העולם הבא וזו היא כת הלדוקים ששמן צמזרח קראין כי החור' נחנה לנו על ידי משה רבינו עליו השלום בכתב וגלוי הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הכוללים ומתך לנו יתעלה הדין שנשמע לצית דין הגדול בכל מה שיאמרו צין שקצלו פירושו עמנו או שיאמרו כך ממשמעות החור' וכוונתה לפי דעתם כי על המשמעות שלהם הוא מלוה ונותן לנו החורה וזהו מה שאמרו (ספרי פא"ה) אפי' אומרים לך על שמאל שהיא ימין ועל ימין שהיא שמאל שכן הוא המלוה לנו מאדון החור' יתעלה שלא יאמר צעל המחלוקת היאך אחיר לעלמי זה ואנכי יודע צודאי שהם טועים וכנה נאמר לו צכך אחי מלוה וכוונת' שכתב ר' יהושע עם רצן גמליאל ציום הכפורי' שחל להיות צחשצונו כמו שהוזכר במסכת ראש השנה : (דף כה) ויש צזה חנאי יחזוקן צו המסתכל צראשון של הוריות (דף א' ע"ג) צעין יפה והוא שאם היה צומן הסנהדרין חכם וראוי להוראה ובורו צית דין הגדול צדבר אחד להתר והוא סבור שטעו צהוראחם אין עליו לשמו' דברי החכמים ואינו ראוי לעלמו להתיר הדבר האקור לו אצל יכה חומר לעלמו וכל שכן אם היה מכלל הסנהדרין יושב עמם צצית דין הגדול ויש עליו לצא לפניהם ולומר טענותיו והם ישאו ויחנו עמו ואם הסכימו כלם צצעול הדעת ההוא שאמר ושצשו עליו סצרותיו יחזור ויכהוג צדעתם אחרי כן לאחר שסילקו אותו ויעשו הסכמ' צטענתו וזהו העול' מן ההלכות ההם ומכל מקום חייב לקצל דעתם אחר ההסכמה על כל פנים אצל הגזרות והחקנות שעשו חכמים למשמרת החור' ולגדר שלה אין להם צלאו הזה אלא סמך צעלמא ואין צהם דין המראה כלל וכל שכן שהמורה צהם ועוצר צאחת מהן על דעת שהיא עושה איסור שאינו עוצר צלאו הזה ואינו צכלל דין פירש זה כלל לפי

שהיא

מרגניתא טבא

ולונו משום אסמכתא זו. א"ו ע"כ דצ"ד הגדול שצירושלי' בלשכת הגזית תקנו ושפיר מצרכין ולונו שהמה צכלל לאו דלא חסור דאורייתא. משא"כ שארי תקנות ובגזירות מכל"ן דבלשכת הגזית תקנו. ומש"ה הוכרח הרמב"ם למפרט בהשגתו שכתבו שמונו כה חוכמה ומקרא מגילה ה' ראוי שימנה כ"י ועירובין שמצרכין ולונו כמו בפר חנוכה ודוק היעב :

ואין להקשות לפי שיעתי זאת א"כ היכי פשיע רבא בריש מסכת מגילה דמ"מ ומקרא מגילה מה מלוה נדיף ומהא דמתן גדול כבוד הצריות שדוח' ל"ת שבתורה הלא לפי שיעתי דלא דחי כבוד הצריות ל"ת שבתורה אלא דברים שתקנו צ"ד הגדול חוץ ללשכת הגזית ואינם אלא אסמכתא על לאו דלא חסור אצל מכל"ן דדחי כבוד הצריות מקרא מגילה שתקנו בלשכת הגזית מדמצרכין ולונו ככ"ל (ואל תחמה הלא מקרא מגילה מדרכי ואסתר תקנו והם היו בחוץ לארץ וא"כ איך חני קורא מקרא מגילה מתקנות לשכת הגזית : ז"א דהרי שלחה אסתר לחכמים קצטוני לדורות וי"ל דשלחה לחכמים שצירושלי' שיתקנו ויקצטו לדורות. ותקנו במקום לשכת הגזית דאע"ג דקדושת יהושע צעלה היינו קדושת ערי ארץ ישראל. אצל קדושת מקדש וירושלים לא צעלה לעולם כמ"ש הרמב"ם צפ' ששי ריש הלכה י"ו וז"ל ולמה חני אומר קדושה ראשונה לא צעלה לעתיד לבא צמקדש וירושלים. ובקדושת שאר א"י חני אומר צעלה וכו' ע"ש) די"ל דהכי פשיע רבא מדחני גדול כבוד הצריות שדוחה ל"ת שבתורה. דקשת למה חלה הגדולה לכבוד הצריות צמה שדוחה ל"ת שבתורה שהיא אסמכתא דלא חסור. ולא חלה הגדולה צמה שדוחה עשה דאורייתא דהרי מה מלוה דוחה פסח ומילה מולאחותיו. אלא דע"כ ל"ל דיותר מקצטר לומר דתדחה עשה דאורייתא צשב ואל תעשה. משידחה לא תעשה דרבנן צקום ועשה ועיין בצרכות דף כ' ע"א. וע"ז קאמר הגדול כבוד הצריות שדוחה ל"ת דרבנן צקום ועשה. והשתא פשיע רבא שפיר מדחזיקן שדוחה ל"ת צקום ועשה אע"ג דאורייתא צשב ואל תעשה. מדתלה הגדולה בדחית ל"ת דרבנן צקום

על פי התורה אשר יורוך והלאו כלל הכל וצא
העש' אח"כ ומעט בלאו הכולל הכל ואמר על
פי התורה אשר יורוך דמשמע עד דאיכא תורה
ויורוך לרצי יבודה ולר' מאיר שיהא על זדונו
כרת ועל שגגתו חטאם ויליק לה מג"ש דדבר
דבר וגם לדברי הרמב"ן אף שהוא סובר שכלל
לא

הנחנקין חנו רצנן כי יפלא וכו' שנו כך על פי החור' על דברי תורה חייצין ואין חייצים על
דברי סופרים כלומר שאין חיוצו אלא על פירוש של סופרים דדברי תור' לא על דבר שעיקרו
דברי סופרים . ולפי שאמרו בגמרא שזו הצריית' מתפרש לדעת רבי מאיר אני אומר שאם קדש
אדם בחמץ משש שעות ולמעל' וצא אחר וקדשה בקידושין גמורין וכו' הזקן שהיה מותרת
לראשין ואסור' לשני ולכל אדם והם הורו שהיה אשת השני אע"פ שהתיר דבר שזדונו כרת ושגגתו
הטלח עמש כיון שאין מחלוקתם אלא מחמת של דצריכם אינו נעשה זקן ממרא דלא קרינא
צ"י ע"פ התורה אצל ההלכ' למשה ומסיני תורה היא כמו שדרשו (יומא דכ"ט) תורות צ'
תורות

שבירושלים חוץ ללשכת הגזית הנה בכלל לא תסור דאוריית' ואע"ג דלענין שיהי' הזקן ממרא נהרג אינו
 נקרא מקום אלא לשכת הגזית. היינו דלדינ' נפשות ילפינן מקמיכות שופטים אלא מזה כו"ש התוספ'
 לכל לענין שארי דברים ירושלים נמי איקרי מקום כו"ש התוספ' הכ"ל. והא דכתב הרמ"בס ד"ד הגדול
 שבירושלים. היינו סתם ד"ד הגדול שבירושלים היושבין בלישכת הגזית. ופשיטא אם גזרו חכמי התלמוד
 אחר שבעלו הד"ד הגדול לגמרי כמו שכתב הרמב"ם בהקדמת חיבורו הגדול. שב"ד הגדול של שבעים
 ואחד בעל כמה שנים קודם חיבור התלמוד. שאינן בכלל לאו דלא תסור. אלא אסמכתא בעלמא. ולפ"ז
 הכי פ"י לשיטת הרמב"ם. תרגומו רב בר רב שזא קמי' דרב כהנא בלאו דלא תסור. אחיכו עלי' לאו
 דלא תסור נמי דאוריית'. ר"ל ממ"כ. אי לא איתנו רבנן דלידחי איסורייהו מקמי כבוד הדברות. א"כ
 דאוריית' הוא. ואי איתנו מעיקרא דלידחי איסורייהו מקמי כבוד הדברות. א"כ ליכא לאו דלא תסור
 כלל. ומאי שדחה לא תעשה שבתורה דנקט. ועל זה אסברינאו רב כהנא כל מילי דרבנן. ר"ל אפילו
 מה שגזרו ומקנו והנהיגו ד"ד הגדול או חכמי התלמוד אחר שבעל ד"ד הגדול ופשט איסורן בכל ישראל.
 אעפ"י שלא נתקן בלשכת הגזית ואין אני קורא עליהן עפ"י הדבר אשר יגידו לך מן המקום שהוא שהוא
 לשכת הגזית ואינן בכלל לא תסור. אעפ"י כן אסמכינאו אסמכתא בעלמא אחאי לאו דלא תסור וא"כ
 אע"ג דלא איתנו מעיקרא. ר"ל הד"ד הגדול שהיו ללישכת הגזית שרו רבנן משום כבוד הדברות. כיון
 דליכא בגזירתם ומקנהם לאו דאוריית' ואינם אלא אסמכתא בעלמא. ודוחה ל"ת שבתורה דקאמר היינו
 אסמכתא דל"ת שבתורה. וכמו שפירש כן גם הרמב"ם ודוק :

דאיהכו עליה הוי קברי דאין בכלל לאו דלא תסור אלא מה שתקנו ב"ד הגדול שבירושלים
בלשכת הגזית. ושאר מילי דרבנן חיצין מוסמכי' ללאו דלא תסור. ומשום הכי אימכו
ריבוי דב כהנא דגם מה שתקנו ב"ד הגדול חוץ ללישכת הגזית. וכל שארי מילי דרבנן
ל לאו דלא תסור מדאוריית'. מוסמכי' הם באסמכתא בעלמא על לאו דלא תסור ואחא
תעשה. ר"ל אסמכתא דלא תסור כ"ל. והיינו דקא גדיס שרו רבנן. ולא גריס
דאי לא גזרו רבנן כלל. אין אפילו אסמכתא דלא תסור כיון דמעיקרא איתנו.
איסורייהו כלל במקום כבוד הדביות. ולא שייך לא תסור כלל כ"ל ולעיל
יכו ע"ג ארוכות נקט ליטנא דלא גזרו רבנן. דשם אין נפקותא
מעיקרא איתנו ושייך שפיר למימר לא גזרו. אבל הכא אי אפשר לומר לא גזרו ודוק
דקי' לי דברי הרמב"ם בהשיגו ט"ב ד"ג וז"ל. ומה שיראה שהדיאה ר"ל לכה"ג ולחניך.
שמנו חנוכה ומקרא מגילה בתוך תר"יב מלות שבאמרה למשה בסיני. היותנו מצרכין אש
נו. ושאלת הש"ס היכן לוונו ואמרו מלא תסור. ואם מעט זה וכו' אותם הגה ראוי שימנה
רבנן. כי כל מה שלוו חכמים לעשותו. וכל מה שהזכירו ממנו כבר לווה משה רבינו
ואו וכו'. כי הנה אנו מצרכין אשר קדשנו במלותיו ולוונו כמו שמצרכי' גל מקרא מגילה וכו'
ין וכו' עכ"ל ויש לדקדק בדבריו אחר שס"ל להרמב"ם שכל מה שגזרו ותקנו חכמים הנה
החורג אשה ירוד. ובכלל לא תעשה דלא תסור מדאוריית' כמבואר בדבריו שכתב ואם מעט
האו ישימנה כל דבר שהוא מדרבנן וכו'. א"כ למה פרע בסוף דבריו וכונו שמנו נה חנוכה
לאוי למנוח כ"י ומלות עירוב שמצרכי' ולוונו כמו בנה חנוכה וכו' הוי' לי' למימר קחם. ה"ל להם
א מדרבנן. כיון שהם בכלל לא תסור. א"ו דהוא הדבר אשר דברתי דאין כל תקנות חכמים
ור מדאוריית'. אלא כל מה שגזרו ותקנו ב"ד הגדול שבירושלי' בלישכת הגזית. וכיון שכן ה"ל
וכל שארי תקנות ומונהגים ב"ד הגדול שבירושלים בלשכת הגזית תקנו. דלמא תקנו אותם חוץ
ב"ד שביבנה ואושא ושאר מקומות. דבעלמא נה חנוכה ומקרא מגילה יש לנו ראוי שב"ד הגדול
הגזית תקנו דאי חוץ ללשכת תקנו א"כ איך מצרכין ולוונו. דתקשי היכן לוונו. דאין לומר
ס תקנו חוץ ללשכת הגזית אינם בכלל לאו דלא תסור. והא ודאי אין סברא לומר דכיון
נור משום סן יצרכו ולוונו. דהרי הם ר"ל מתקני התקני אסמכתא אלא תסור. ואיך שייך לברך
ולוונו

אִינֶם כְּחוֹצִים צְחוּרָה לֹא כוֹכַל לְקַרְוֹת אֹתָם
עֲצָרִיכִים קמ"ל . גַּם הָיָה דְּוַי שְׁמָתוֹ שֶׁשָּׁאֵלֻ
(ט) נָשִׁים צִבְהַמ"ז דְּאֹרִייתָא אֹה דְּרַצְנָן דְּמִשְׁמַע
הָתָם שֶׁאֵם הֵן מִדְּרַצְנָן אִינֶם מוֹלִיאוֹת הַאֲנָשִׁים
פְּשִׁיעָא שֶׁאֵפִילֻ שִׁיבִי מִן הַחֹרֶי' לְשִׁמוּעַ אֲלֵיהֶם
חֲמוּרִים הֵם מִלּוֹתֵי יוֹתֵר מִמִּלּוֹתֵיהֶם . וְעַתָּה
שְׁאֵמֵר עוֹד כִּי (י) מִדִּין הִזְקָן עֲלָמוֹ מִתְחַדֵּר .
שֶׁאֵין דְּצָרִיכָם צִכְלָל לֹאֹ זֶה שֶׁאִ"כ גַּם עֲלֵיהֶם
הִי נַעֲשֶׂה זָקָן מִמֶּרְא . אֲנִי אֹמֵר כִּי גַם לְפִי
סִנְרָתוֹ שֶׁסּוֹדֵר שֶׁצִּכְלָל לֹאֹ זֶה אִינוֹרֶק פִּירוּשֵׁיהֶם
עַל הַחֹרֶי' יִקְשֶׁה שֶׁאִ"כ עַל כָּל דָּרָה שֶׁל תּוֹרָה
יַעֲשֶׂה זָקָן מִמֶּרְא . וּמִלֵּאֲתֵי אִתְ"כ צֹזֹהֵר הֶרְקִיעַ
שֶׁגַם הוּא הִקְשֶׁה עֲלֵיוֹ זֹאת הַקִּישִׁיא וְהַסִּיז וְאִמֵּר
שִׁישׁ לָנוּ לֹמֵר כִּי גַם שֶׁצִּכְלָל לֹאֹ דִלָּא חֲסוֹר
יִהִי כָּל הַתְּקֻנֹת וְהַגְזֵרוֹת שֶׁלֹּהֶם כְּדִצְרֵי הֶרֶץ מ"ו לֹא
יַעֲשֶׂה עַל כָּלֵם זָקָן מִמֶּרְא מִשּׁוּם שֶׁצִּנְעִין זָקָן
מִמֶּרְא יֵשׁ צוֹ לֹאֹ וְהוּא לֹא חֲסוֹר וַעֲשֶׂה וְהוּא
עַל

לְרִיכִין לְמִאֲמַר פִּזֵּה כָּלֵם וְשֶׁם צִפְרָק מִי שְׁמָתוֹ
(ד' ק"י) גִּצִי (ט) נָשִׁים צִבְרַכְתָּ הַמִּזּוֹן אִי
דְּאֹרִייתִי אֲתִי דְּאֹרִייתִי וְאִפִּיק דְּאֹרִייתִי וְצִבְמִי
פִּסְחִים (ד' קט"ו) וְצִחִים (ד' ע"ט) אֲמֵרוֹ
וְאִפִּילוֹ לְמִאֲזָן דְּאִמֵּר מִלּוֹת אֵין מִצְעֻלוֹת זֹו אֲתִ
זֹו הִנֵּי מִינִי דִּלְרִייתִי וְדְּאֹרִייתִי אֹה
דְּרַצְנָן וְדְּרַצְנָן אֲצִל דְּרַצְנָן וְדְּאֹרִייתִי אֲתִ רַצְנָן
וּמִצְטֵל דְּאֹרִייתִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֲלֵלָה כְּדָרָה שֶׁ
רְשׁוֹת דְּמִצְטֵל מִלּוֹה (י) וּמִדִּין הִזְקָן עֲלָמוֹ
מִתְחַדֵּר הַעֲנִין צִיחֹר נִכּוֹן כִּי כָּל מֶה שֶׁחֲשַׁצְנוּ
וְדָרָשׁ צוֹ הֶרֶץ אִינוֹ אֲמַת אֲצִל דָּרָה צָרוֹר הוּא
שֶׁאִינוֹ נַעֲשֶׂה זָקָן מִמֶּרְא עַל שֶׁל דְּצָרִיכָם כָּלֵם
וְכֵן אֲמֵרוֹ שֶׁם צִפְרָק הַנִּחְסָקִין (ד' פ"ז) לְדִצְרֵי
ר"מ שֶׁאִינוֹ חִיִּיצ אֲלֵלָה עַל דָּרָה שֶׁזְדוּנוֹ כִּרְתָּ
וְסִגְגָתוֹ חֲטָאֵת וְגַמְרִי לֵה מִפְּרִי הַעֲלָם דָּרָה שֶׁל
לְצוֹר וְהָתָם אֵין חִיִּיצִין עַל שׁוֹם אִיסוֹר שֶׁל
דְּצָרִיכָם וְלֹא עַל שֶׁל תּוֹמֵה נִמִּי אֲלֵלָה צִדְרָה שֶׁהוּא
מִתְחִיִּיצ מִמֶּשׁ עַל זְדוּנוֹ כִּרְתָּ כְּדִמְפָּרֵשׁ צִגְמִרָה
הַלּוֹמֵר

מרגניתא מכא

עכ"ל . וְכֵן כְּתִבְ צֵעַל מִגִּילָת אֶסְתֵּר . וְכֵן מִשְׁמַע מִפְּרָשׁ"י לְהִדְרִיא . דַּס"ל דִּהֲאִי דִקְאֲמֵר כָּל מִינֵי דְּרַצְנָן
אֲלֵלָה דִּלָּא חֲסוֹר אֲסִמְכִינְהוּ . לֹאֹ אֲסִמְכָתָּ בַּעֲלָמָא הִיא . אֲלֵלָה רִאִי גִמּוּרָה הִיא . שְׁפִירָשׁ בְּזֵה"ל בְּרִ"ה
כָּל מִינֵי דְּרַצְנָן וְכו' וְהִ"ק לֵהוּ דָּרָה שֶׁהוּא מִדְּצָרִי סוֹפְרִים נִדְחָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְקָרִי לִי לֹא תַעֲשֶׂה
מִשּׁוּם דְּכִתִּיב לֹא חֲסוֹר . וְדִקְא קִשִׁי לְכוּ דְּאֹרִייתִי הוּא . רַצְנָן אֲחִלוּהּ לִיקְרִייתָהּ לַעֲבֹר עַל דְּצָרִיכָם הִיכָא
דִּאִיכָא כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת עכ"ל . וּמִדְּפִירָשׁ עַל הָא דִּקְא קִשִׁי לְכוּ דְּאֹרִייתִי הוּא . רַצְנָן אֲחִלוּהּ כו' שֶׁ"מִּדְּרַס"ל
דִּלָּאֹ דִּלָּא חֲסוֹר לֹאֹ אֲסִמְכָתָּ בַּעֲלָמָא . דִּהֲאִי אֲסִמְכָתָּ בַּעֲלָמָא חֵין לְרִיךְ לְפָרֵשׁ רַצְנָן אֲחִלוּהּ . דִּבְלָלֹ
מִחִילָתָם לִיכָא קוּשִׁיא דְּאֹרִייתִי הוּא . דִּהֲרִי אֲסִמְכָתָּ בַּעֲלָמָא הוּא . אֲ"ו דָּגַם רִשִׁי ז"ל מִפְּרָשׁ דִּלָּאֹ
אֲסִמְכָתָּ בַּעֲלָמָא הוּא אֲלֵלָה רִאִי גִמּוּרָה וְדוֹק הַעִיב :

אמנם

קִשְׁהָ לִי לְפָרֵשׁ סוּגִי זֹו כֵּן לְשִׁיעַת הַרְמַצְ"ס דַּס"ל דִּישׁ צִכְלָל הַדְּבָרִים שֶׁעָשׂוּ חֲכָמִים סִיג לְחֹרָה
וְלִפִּי מֶה שֶׁהִשְׁעָה לְרִיכָא וְהֵן הַגְזִירוֹת וְהַתְּקֻנֹת וְהַמִּנְהָגִי עָשָׂה וְהוּא עַפ"י הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוֹךְ וְלֹא
תַעֲשֶׂה דִּלָּא חֲסוֹר כִּמוֹ שֶׁכְּתִבְ צָרִישׁ הַלְכוֹת מִמֶּרִיס . וְגַם בְּמִלּוֹת עָשָׂה קַע"ד הַבִּחְתִּי לְשׁוֹנוֹ לְעִיל אֲ"כ חֲקָשִׁי לִמֶּה
חִנִּי גְדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׂדוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה שְׂבַחֲוֹרָה וְשִׁבְיָק עָשָׂה . הִכִּי הוּי לִי לְמִיתָנִי גְדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת
שְׂדוּחָה עָשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה שְׂבַחֲוֹרָה . שֶׁהֲרִי גַם הִעֲשֶׂה דַע"פִי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוֹךְ נִיתָן לַעֲקוֹר בִּידִים בָּקוּם
וַעֲשֶׂה . דְּכַשְׁלוּצָה כָּלֵאִים דְּרַצְנָן עוֹקֵר הַעֲשֶׂה בִידִים כִּמוֹ הַלָּלוֹ דִּלָּא חֲסוֹר . וְחֹו קִשְׁהָ לִי לְפּוֹם מֶה שֶׁכְּתִבְ
בַּעַל זֹוהַר הֶרְקִיעַ מִשּׁוּם דְּרַצְנָן כִּי אֲסֵרוּ מִיָּדִי וְאֲסִמְכִינְהוּ אֲקִרָא דִּלָּא חֲסוֹר מִעִיקָרָא אִיתְנוּ בִּהֲאִי אִיסוֹרָא
דְּכִידִהִי מִקְמִי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת . אֲ"כ מִעִיקָרָא לֹא כֹאֲמֵר אִיסוֹרִייתָהּ בְּמִקּוֹם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת . מִאִי גְדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת
שְׂדוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה דִּלָּא חֲסוֹר דִּקְאֲמֵר . הֵא כִיוֹן דְּמִעִיקָרָא לֹא אֲסֵרוּ בְּמִקּוֹם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת חֵין כֹּאֵן לֹא חֲסוֹר
כָּלֵם . וְעִיין בַּפ"י רִשִׁי בְּצִדְכּוֹ דָּק ב' בְּרִ"ה שֶׁכָּן וְאֵל תַּעֲשֶׂה שֶׁאִנִּי . וְכַחוֹסֵפִי ד"ה שֶׁכָּן וְאֵל תַּעֲשֶׂה שֶׁאִנִּי .
מִיָּהוּ לְשׁוֹן רִשִׁי דִּנְקֵעַ בְּזֵה"ל וְדִקְא קִשִׁי לְכוּ דְּאֹרִייתִי הוּא . רַצְנָן אֲחִלוּהּ לִיקְרִייתָהּ . יֵשׁ לִיִּישׁ בְּדוּחָק .
אֲצִל לְשׁוֹן בַּעַל זֹוהַר הֶרְקִיעַ דִּנְקֵעַ מִעִיקָרָא אִיתְנוּ וְכו' קִשְׁהָ לְהוֹלָמוֹ . וְהַנִּרְאֶה לִי בִישׁוּבֵי שִׁיעַת הַרְמַצְ"ס
לְסוּגִי זֹו דְּבַרְכוֹת הַנ"ל הוּא . דִּישׁ לֹמֵר דִּהֲא דְּכִתִּבְ הַרְמַצְ"ס בְּסִפְרוֹ הַגְדוֹל וּבְמִנִּין הַמִּלּוֹת שִׁישׁ עָשָׂה וְלֹא
תַעֲשֶׂה דְּאֹרִייתִי כָּלֵם הַסִּיגִי וְהַגְזִירוֹ וְהַתְּקֻנֹת שֶׁעָשׂוּ חֲכָמִים הִיכָאֵינוּ בְּגִזְרֵי וְהַתְּקֻנֹת וְהַמִּנְהָגִי שֶׁגִּזְרֵי וְהַתְּקֻנֹת וְהַמִּנְהָגִי הַצ"ד
הַגְדוֹל שְׂבִירוּשָׁלַם וְכֵן דִּקְרָק וְכִתְבְ צָרִישׁ הַלְכוֹ' מִמֶּרִיס ב"ד הַגְדוֹל שְׂבִירוּשָׁלַם הֵם עִיקַר תּוֹרָה שְׂבִירוּשָׁלַם וְהֵם עֲמוּרֵי
הַתּוֹרָה וְהֵם חוֹק וּמִשְׁפָּט יוֹלָא לְכָל יִשְׂרָאֵל וְעֲלִיהֶן הַבְּעִיחָה תּוֹרָה ר"ל עַל ב"ד הַגְדוֹל שְׂבִירוּשָׁלַם . שְׁנֵאֲמַר
עַפ"י הַתּוֹרָה וְכו' . וְכֵן הֵא דְּכִתִּבְ בְּמִלּוֹה קַע"ד הוּא שְׁלִיטָה לְשִׁמוּעַ . לְב"ד הַגְדוֹל וְכו' כְּוֹנֵנָתוֹ לְב"ד הַגְדוֹל
שְׂבִירוּשָׁלַם מִשּׁוּם דְּכִתִּי עָשִׂיתָ עַל פִּי הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן הַמִּקּוֹם הַהוּא . וְדָרְשׁוּ חוֹז"ל מִלְּמַד שֶׁהַמִּקּוֹם
גּוֹרֵם . עִיין בְּסִנְהֶדְרִין וְצַע"ז דָּק ח' ע"ב . וּמִשְׁמַע זֶה אִם מִלְּאָן צִנִּיתָ פֶּאֱבִי וְהַמֶּרְא עֲלֵיהֶם פְּטוֹר . אֲצִל
מֶה שֶׁגִּזְרֵי ב"ד הַגְדוֹל דִּינָה וְאִשָּׁא . וְהַנִּי מוֹסִיף לְדִצְרֵי דִּאֲפִי גִזְרֵי ב"ד הַגְדוֹל שְׂבִירוּשָׁלַם חוֹן לְלִישְׁכַּת
הַגְזִית אַע"פ שֶׁפִּעֲשֶׂה גִזְרָתָם וְהַתְּקֻנָּה כָּלֵם יִשְׂרָאֵל חֵין כָּלֵם הַתְּקֻנָּה וְהַמִּנְהָגִי . לֹא עָשָׂה דַע"פִי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוֹךְ וְלֹא
דִּלָּא חֲסוֹר מִן הַתּוֹרָה . אֲלֵלָה אֲסִמְכָתָּ בַּעֲלָמָא הִיא . דִּאֲע"ג דִּהִי לֵהֵם דִּין ב"ד הַגְדוֹל לְשִׁחֲרִי דְּבָרִים כִּמוֹ שֶׁאֲבָחַר אִי"ה
בְּמִלּוֹת עָשָׂה קַע"ג לְעִיין לֹאֹ דִּלָּא חֲסוֹר דְּאֹרִייתִי חֵין לֵהֵם דִּין ב"ד הַגְדוֹל מִשּׁוּם דְּכִתִּיב מִן הַמִּקּוֹם שֶׁהִי לְשִׁכַּת הַגְזִית .
וְכִמוֹ שֶׁכְּתִבְ הַסוֹ בַּע"ז דָּק ח' ע"ב לְעִיין דִּינִי נִפְשׁוֹת . וְאִם תִּרְלָה תּוֹכַל לְקִיִּים דְּבָרִי הַרְמַצְ"ס דִּאֲפִי אִם חֲקוֹ ב"ד הַגְדוֹל
שְׂבִירוּשָׁלַם

של עיקר ב' וצפירות אמרו צפ' מי שמחו
 דף י"ט ע"ב (ז) גדול כבוד הצריות שדות'
 לא תעש' שצחור' תרגומ' רצ רצ שצח
 קמיה דרצ כהנא זללו דלל תסור אחיכו
 עליה לאו דלל תסור נמי דאורייתא הוא
 אמר להו רצ כהנא גברא רבא אמר מילתא
 לא תסיכו עליה כל מילי דרצנן אללו
 דלל תסור אסמכינהו ומש' כבוד הצריות לא
 גזרו רצנן צ"י הרי זכאן ונצואר שללו זה
 דלל תסור הוא כשאר הללוין שצחור' אלל
 דצריהם על זה הללו אסמכינהו סמך צעלמא
 למזק לא שיהא זבן מן התור' אזהר' כלל
 צחותו לאו ואמר צפ' כירה (דף נ') משרבו
 עוצרי עזרי' תסרו הכל אמר רבא ש"מ האי
 מאן דעצר אדרצנן (ח) שרי למקריי' עצריינא
 ואלו הי' העוצר על דצריהם עוצר על לאו ועל
 עשה של תור' ונכרג על המרחתו לא היו
 לריכין

שצס אין שייך לומר אין חכמה וכו' אלל שצודאי מולך הוא להשיצ שתי קשיות אסת
 מאין חכמה ואין חכונה וכו' והשנית ממה שאמר אחיכו עליה לאי דלל תסור דאוריית'
 הוא ועל הראשון השיצ דהכא איירי צמלות דרצנן ועל השני' השיצ שגם כי לאו דלל תסור
 מן התור' היא לשמוע לכל תקנותיהם וגזרותיהם מ"מ כבוד הצריות דומה אותו משום שהחכמים
 עלמם שתקנו אותם המלות והגזרות אחולי ליקריהו צמקום שיש צו כבוד הצריות ופירש
 רש"י כגון לטלטל צמנת אצנים של צית הכסא לקנות או מי שנפסק' לינית טליתו צכרמלית לא
 הלריכוהו להניח טליתו שם וליכנס לציתו ערום וגם צסוף פ' הקומוץ רבא (דף ל"ח) הביאו זה
 המאמר ופי' רש"י שם וז"ל זללו דללו תסור כגון טלטול תסור מדרצנן ואצנים מקורצלות מותר
 להכניס לצית הכסא משום כבוד הצריות אלל לשאת משא דכתיב צהדיא לא דמי כבוד הצריות
 עכ"ל : אח"כ מלאהי כי גם צעל זוהר הרקיע סוצר שזה פי' אסמכינהו צזה המקום ונרא'
 מדצרו שגם הוא דייקו ממה שהאריך הגמרא לומר ומשום כבודו שרו רצנן שכתב צזה השורש
 וז"ל המין הב' מקושית הרצ ז"ל צזה היא להכריח שאי אפשר שיהיו נכללין תסורין דרצנן
 זללו דלל תסור והציא ראיה מזההיא דפ' מי שמחו כל מילי דרצנן אללו דלל תסור אסמכינהו
 והוליא הרצ מזה שאינן אלל אסמכתא צעלמא ולא שיהא עוצר עליהם עוצר על זה הללו
 ואין מזה הכרח דכלפי מזה שאמר רצ רצ שצח שגדול כבוד הצריות שדומה אסת לאו דלל תסור
 ולא לאו אחר ואחיכו עליה דללו דלל תסור נמי דאורייתא הוא ומאי שנא משאר לאוי אמרו
 דלל לחכו עליה דרצנן לאסוריכו אסמיכין להאי לאו דודאי רחמנא אזהר לשמוע לדצריהם צהאי לאו
 והאי דמקלין צ"י למדחי' לכבוד הצריות עפי משאר לאוי משום דרצנן מעיקרא כי אסרי
 ההוא מידי ואסמכו' להאי קרא איתנו צהאי תסורא דנדחי מקמי כבוד הצריות עכ"ל : ומה
 שהציא ראיה מדהלריכו להרשות לנו (ח) לקרא עצריינא לעוצר על דצריהם כצד השיצ צעל
 זוהר הרקיע כי זו אינה ראיה דמה שהולך להרשות אותנו הוא משום דסד"א מאחר שצמלותיהם

מרנניתא טבא אינם

עוד שם מכריח הרצ הרמב"ן ב' שאי אפשר שיהא נכללין תקנות וגזירות ואיסורין דרצנן זללו דלל
 תסור ממה דברכות פ' מי שמחו דף י"ט ע"ב : וצפירות אמרו צפ' מי שמחו גדול כבוד הצריות
 שדומה לא תעשה שצחור וכו' כל מילי דרצנן אללו דלל תסור אסמכינהו ומשום כבוד הצריות לא גזרו
 רצנן : (וגירסה הש"ס שלפנינו שרו רצנן וכן הביאו הגירסא הזאת בקפר צעל מגילת אסתר ובעל זוהר
 הרקיע) הרי זכאן ונצואר שללו זה דלל תסור וכו' לא שיהא צבן אזהרה מן התורה כלל צחותו לאו .
 וכתב צעל זוהר הרקיע ז"ל . וז"ל . ואין מזה הכרח דכלפי מזה שאמר רצ רצ שצח שגדול כבוד הצריות
 שדומה לא תעשה דהיינו לאו דלל תסור . ולא לאו אחר . ואחיכו עלי' דללו דלל תסור נמי דאורייתא
 הוא . ומאי שנא משאר לאוין : אמר דלל ליחכו עלי' דרצנן לאסוריכו אסמכינהו להאי לאו . דודאי
 רחמנא אזהר לשמוע להם צהאי לאו . והא דמקלין צ"י למדחי' לכבוד הצריות עפי משאר לאוי . משום
 דרצנן מעיקרא כי אסרו מידי ואסמכוהו להאי קרא . איתנו צהאי תסורא דנדחי מקמי' כבוד הצריות
 עכ"ל

חכמים צאיקורים אשר תקנו הקדמונים לא
 הי' רק צדקותם ורלוסם שכן אמרו הם והרשו
 להקל בכל דצריהם כדי להפריש ציניהם לד"ת
 אמנם החלוק שאלמר (ה) צאי זה מקום אמרו
 חכמים לנדות וצאיזה מקום לרדות צמכת מרדות
 טוב וישר הוא . וכן כתב גם כן רצינו נסים
 צפרק מקום שנגבו וז"ל צמלתא דכוי עקריה
 מדרצנן דכי עקר ל"י קא עקר ל"י לכולא מלוה
 משמחין ל"י כגון הא' וכדאמר נמי את מי נדו
 את רצי אלעזר בן חנוך שפקפק צנטילת ידים
 ודאמר צפ"צ דמועד קטן (דף כ"ז ע"ג) רצ
 המנוחא חקלע לדרימחא שמע קול שיפורה דשכיז
 חזא הכהו אנשי דענדי עצידתא אמר להו הכהו
 צמחחא חצל צדצר שעקרו מן התורה והוא
 עוצר על מה שאמרו צו חכמים מכין אותו מכת
 מרדות כי ההוא דמצטל צממי טצריא שצת
 (דף מ' ע"ג) וכי ההוא דגזינהו לגפא דפרק
 שלוח הקן (דף קמ"א ע"ג) עכ"ל והטעם לפי
 עניות דעתי שהחמירו צמלותיהם לנדות מה שאין
 כן בגזרותיהם הוא לפי צמלותם קילא להו
 לאיכסי ולכן לריך להחמיר עליהם . אמנם
 בגזרותיהם אשר גזרו כדי שלא יצא לאסור של
 תורה לא ינהגו קלות ראש פן יצאו לעצו' על
 של תורה ממש ולכן הקלו עליהם צמכת מרדות
 ומה שאמר כי הרצ כתב (ו) שצכל עצירות של
 דצריהם מכין אותו עד שתלחא נפשו אני צעניות
 לא ידעתי מקומו איו כתבו חצל צודאי יש לנו
 לומר שכוונתו דוקא כשלא ירלה לקצל דצריהם
 שהרי הוא מנה צמצורו בגדו' אותם שמנדין
 אותם צעוצרם על מלותיהם והם אותם שהציא
 צפל' תלמוד תורה פרק ששי . וא"כ נראה דס"ל
 שמנדין ג"כ על דצריהם וסיינו צמלותיהם חצל
 בגזרותיהם על מלוה של תורה מכין מכת
 מרדות וכמו שכתב צריש פ' ח' מהלכות שצת
 צמצורו הגדול צענין העושה מלכא' צצצת
 שאמרו צו פטור חצל חסור שהוא צמלחכה שגזרו

אפילו נשום הפסד מועט (צרכות דף י"ט ע"ג)
 ואטמחין כהני' את עלמן צטומח' של דצריהם
 לרחות מלכי חומות העולם כדי שאם יזכה
 יצחין צין מלכי ישראל למלכי חומות העולם :
 (ה) ואף צעונשם של דצרי חכמים אין להם
 חלא כמו שאמרו (פסקים דף נ"ג) מנדין על שני
 ימים טוצים של גליות ואמרו צעושי מלחכה
 צפורים (מגילה דף ה') ולשמח' מר וצמלול
 צנטילת ידים וכדוהו (צרכות דף י"ט) וצמקומות
 יש להם מכת מרדות והוא למי שהוא עוצר על
 המלות של דצריה' שם כעין תיר' והם כל
 הגזרות שגזרו צהם מדצריהם שמכין אותו עד
 שיקצל אותם עליו או עד שתלחא נפשו כמו
 שמפורש צחוספתא סנהדרין לא כמו שהחמיר
 הרצ שכותב (ו) צכל עצירות דצריהם מכין
 אותו עד שתלחא נפשו וכללו של דצר שדצרי
 קופרים חלוקים הם צכל דיניהם מדצרי תור'
 להקל צאלו ולחמיר צאלו ואם הי' העוצר
 על דצריהם או שאינו מקיים מלות שלהם עוצר
 על עשה ועל לא תעשה הי' חומר גדול צהם
 ולא הי' ראויין לקולות הללו וכן מלינו שהן
 מחמירים צכל דצר שהוא מלו' מן הקצ"ה חפי'
 על פה והלכ' דצרים שהן הלכ' למשה מסיני
 להחמיר צהן כשל תור' כמו שאמרו צפרק ראשון
 של קדושין (דף ל"ט) ערלה צחול' לארץ הלכ'
 למשה מסיני והקשו והתניא ספק ערלה צארץ
 חסור וצקוריא מותר . לומר שאם הי' הלכ'
 למשה מסיני הי' ספיקא חסור . ואולי תחעקש
 לדעת הרצ כי מ"ש צכ"ו להקל דצרי קופרי' הוא
 צמחיל' וצתנחיל מלחם שהם פתנו צגזירות
 וצכייגים שצשו לתור' וכן צמלות שלהם שכלך צהם
 לקולא כדי לחלק ולהפריש צין מה שהוא ד"ת
 צין מה שהוא מדצריהם חע"פ שצכל חנו מלווין
 מן התור' ולא היו ספיקות שצצצריה' ראיות
 להחיר אותן חלא מפני התנאי הזה שצשו
 צהן צתחלתן . ואין חלו דצרים הגונים ולא

ואדם בכלים וכלים באדם שלשתן עומחין עומחא שצעה הרביעי צין אדם . צין כלים . עומח עומחא ערב'
 צמה דצרים חמורים לענין חרומה וקדשים . חצל לחייב כרת על ציאת מקדש . או על חכילות קדשים .
 אינו חייב חלא על השני בלבד . הראשון שנגע צמת . והצ' שנגע צו כדין תורה שחאמר
 וכל אשר יגע צו העומח יעמח . חצל הנוגע בכלים שנגעו באדם . או הנוגע באדם שנגע בכלים שנגעו צמת
 פעור כמו שציחרנו בהלכות ציאת מקדש שהדברים הללו חע"פי שהן קבלה אין דין תורה שלח כתפרשו
 צתורה חלא זה שנטמא צמת שהוא חצ . השני הנוגע צו שהוא ראשון צין אדם צין כלים . וידוע דהרמב"ם
 קורא לדצר שהוא קבלה מפי משה . ולא מפורש צתורה דצרי קופרים . וכמו שציחרו כל נושאי כליו .
 וגם חני עמיד לצאר ח"ה צשרש צ' ולפ"ז הכי פירושו . על דצרי תורה הם חייבים . ר"ל חם מחולקים
 הזקן ממרא וב"ד הגדול צעומחא שהיא מפורשת צתורה הם חייבים . משום דעל עומחא זו חייבי' כרת על
 עומח' מקדש וקדשיו . ולח על ד"ס . חם הם מחולקין על עומח' שהו' מקבל' ולח מפורש צתור' אין חייבין משו' דעל
 עומחא זו אין חייבין כרת צעומח' מקדש וקדשיו . חצל לא חמי לאפוקי גזירו' דרצנן שגזרו דצ' שיש צו כרת צזדונו וחטאת
 צשגגמו . ואין להקשות ל"ל חא חיפוק ל"י דידעין דאין חייבין על דצרי קופרי' משו' דילפינן מפר העלם דצר דאין
 נעשה זקן ממרא חלא על דצר שיש צזדונו כרת ושגגמו חטאת וכיון דדצרי קבלה ר"ל עומחא דדצרי קבל'
 אין חייבין עליהם כרת נדע דאין נעשה זקן ממרא . ד"ל דמכאן ילפינן דעל עומחא דדצרי קבלה אינו חייב

אמרינן שאני אומר והאמינו הקטנים שאינן ראויין להעיד כמו שאמרו שם (דף ד' ע"ג) צדיק חמץ דרצנן והאמינו רצנן דדרצנן וכן צענין תחומין כאמון הקטן לומר עד כאן תחום שנת קסצר תחומין דרצנן והאמינו רצנן דדרצנן כדליתא צעירוצין (דף ל') וצכתוצות (דף כ"ח ע"ג) ומהם עוד צמלות הקלו (צרכות דף כ"ח) אמרו ספק קרא קריאת שבע ספק לא קרא אינו חוזר וקורא ק"ש ספק אמר אמת ויליץ ספק לא אמר חוזר ואומר אמת ויליץ ונאי טעמא קריאת שבע דרצנן אמת ויליץ דאורייתא ולא עוד אלא אפילו דצרים הסותרים זה את זה הקלו אמרו צפרק צמה מדליקין (דף ל"ד) אמרו לו שנים לא ועירצ עלינו לא עירצ עליו מצעוד יום ולאחר עירצ עליו צין השמשות זה שעירצ עליו מצעוד יום נאכל עירוצו צין השמשות וזה שעירצ עליו צין השמשות נאכל עירוצו משחשיכה שניהם קנו עירוצ ושאלו מה נפסד אי צין השמשות ימנא הוא צחרא ליקני קמא לא ליקני אי צין השמשות לילה הוא קמא ליקני צחרא לא ליקני צין השמשות ספיקא הוא וספיקא דרצנן לקולא כלומר זיל הכא לקולא וזיל הכא לקולא ועוד עוקרין דצריהם חמיד כמו שאמרו (שבת ד' מ"ד) הדציק פת צתכור חתירו לו לרדוחם קודם שיצא לידי איסור סקילה ואמרו (שם דף קכ"ח ע"ג) ציטל כלי מהיכנו דרצנן ונער צעלי חיים דאוי ואחי דאוי ודחי ומצטל דרצנן ואף על פי שכלער הזה לא עשאוי אדם זה ולא גרם אוחו אלא צהמה היא שנפלה מאליה לאמת המים והנה צטל כלי מהיכנו קל צעינים מאד מפני שאינו מן התורה ודחי אוחו צידים וזה רצ מאד צתלמוד לומר אחי עשה דאורייתא ודחי ומצטל עשה דרצנן וכן צמחלות שצין החכמים הנהיגו זה כמו שאמרו צגמ' ע"ז (דף ז') אחד אומר וא' מתיר אם הי' א' גדול צתכמה וצמניין הלך אחריו ואם לאו צשל תורה הלך אחרי המחמיר צשל סופרים הלך אחר המיקל וגדול' מוזו שאמרו עוד (ערוצין דף ס' ע"ג) צשל סופרי' עושין מעשה ואחר כך דנין וצפרק מי שכתשין (דף קכ"ד ע"ג) אמרו נענין שבת מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו קמ"ל שהוא מדוש אללם כשאניס דוחים דצרי סופרים

שכמים

צתרא לא ליקני צין השמשות ספיקא הוא וספיקא דרצנן לקולא כלומר זיל הכא לקולא וזיל הכא לקולא ועוד עוקרין דצריהם חמיד כמו שאמרו (שבת ד' מ"ד) הדציק פת צתכור חתירו לו לרדוחם קודם שיצא לידי איסור סקילה ואמרו (שם דף קכ"ח ע"ג) ציטל כלי מהיכנו דרצנן ונער צעלי חיים דאוי ואחי דאוי ודחי ומצטל דרצנן ואף על פי שכלער הזה לא עשאוי אדם זה ולא גרם אוחו אלא צהמה היא שנפלה מאליה לאמת המים והנה צטל כלי מהיכנו קל צעינים מאד מפני שאינו מן התורה ודחי אוחו צידים וזה רצ מאד צתלמוד לומר אחי עשה דאורייתא ודחי ומצטל עשה דרצנן וכן צמחלות שצין החכמים הנהיגו זה כמו שאמרו צגמ' ע"ז (דף ז') אחד אומר וא' מתיר אם הי' א' גדול צתכמה וצמניין הלך אחריו ואם לאו צשל תורה הלך אחרי המחמיר צשל סופרים הלך אחר המיקל וגדול' מוזו שאמרו עוד (ערוצין דף ס' ע"ג) צשל סופרי' עושין מעשה ואחר כך דנין וצפרק מי שכתשין (דף קכ"ד ע"ג) אמרו נענין שבת מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו קמ"ל שהוא מדוש אללם כשאניס דוחים דצרי סופרים

אפי'

מרגניתא טבא

צלתי רשות צ"ד הגדול כ"ל . ואינו חולק עליהם אלא צמה שמעברין אחר הפורים ומכה המראתו זו אינו צא לידי איסור כרת דצדיעבד אם עיברו אחר הפורים מעוברת . והא דאינו מעוברת היינו משום שעיבר שלא ברשות צ"ד הגדול . וצזה לא המרה עליהם שלא חלק עליהם צדין זה . רק הי' שוגג כנ"ל ודוק היעב : ועיין בספר תורת חיים שהכריח דמאן דאסר לעבר את השנה אחר הפורים משום דלא ליזלזלו צחמץ ס"ל דמהאי טעמא אפילו אם עיברו אינה מעוברת וכתב שכן משמע צהדי' צפ"ק דף י"ב ע"ב גבי הא דאמר שמואל אין מעברין את השנה ציום שלשי' של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן . וצעי הס"ס עיברום מאי אמר עולא אין מקדשין את החודש . קידשו מאי . אמר רבא בעל העיבור . רב נחמן אמר מעובר ומקודש . וקאמר לי' רבא לרב נחמן מכדי מפורים לפסח תלתי' יומין הוו . ומפורים דרשינן צהלכות פסח . וכי מצי ריש ירחא מרחיקן לי' אחי לזלזולי צחמץ . ש"מ דמאן דחייש להאי טעמא דאחי לזלזולי צחמץ צפסח חית לי' דאפי' כבר עיברוהו אינה מעוברת . דהא רב נחמן דאמר מעובר ומקודש צדיעבד איירי שכבר עיברוהו ואפ"ה אקשי לי' רבא וצעי למימר דבעל העיבור כי היכי דלא לזלזלו צחמץ עכ"ל ע"ש . ודבריו נכונים וברורים למעיין היעב . נקוט מיהא מכל הכ"ל דמתרגמו של רב פפא הכ"ל מוכרח דאף אם חלק על צ"ד הגדול צגזירה דרצנן דנעשה זקן ממרא . והואיל דזכינו לדין שנעשה זקן ממרא על גזירה דרצנן . א"כ ראיי' שאין עליו תשובה . דיש בכלל לאו דלא תסור כל מה שגזרו ותקנו חכמים . כשיעת הרמ"בם : דאי אינו אלא אסמכתא צעלמא . לא הוה נעשה זקן ממרא וכמ"ס הרמ"בן עליו וז"ל ונתחייב עוד לפי שיטה זאת ר"ל לשיטת הרמ"בם לומר שנעשה זקן ממרא על הגזירות והתקנות . לפי שכל העובר על לא תסור אם הורה צדון נעשה זקן ממרא וחייב מיתה . הרי שהורה הרמב"ן אם נעשה זקן ממרא על התקנות וגזירות מוכרח שיהא דווקא בכלל לאו דלא תסור . ולא אסמכתא צעלמא . כדדייקא לישיני' דהרמב"ן דנקט ומתחייב עוד לפי זאת ודוק העיב : אמנם חל עלינו חובה ביאור לשיטת הרמ"בם ז"ל . לבאר הברייתא שהביא הרמב"ן והיא שנוי' צספרי צקוף צרייתא השנוי' צסנהדרין ומפורשת אליבא דר"מ . וז"ל על דברי תורה הם חייבים ואין חייבים על דברי סופרים . וכמו שכתב והביאה הרמב"ן לעיל . והנראה צזה הוא עפ"י מה שכתב הרמב"ם צפ"ה מהלכות עומאת מת הלכה ה' וז"ל . כלים הנובעים צמת

ואדם

הענין שמורה עליו הזקן להיתר שימלא חיזה מקיס שיהא זו כרת גם כי צהוראמו זאת אין זו כרת כענין חמץ בשעה ששית שהוראה היא צדד שיש צדונו צחיזה זמן כרת והוא צפסא גם כי בשעה ששית אין זו כרת שאם כוונת ר' מאיר הי' שלא יעשה זקן ומרא חלל כשיהי' צהוראמו ממש דבר שיש צדונו כרת הי' לו לומר זקן ומרא חינו חייב חלל על חסור שיש צדונו כרת או על חסור שזדונו כרת חמס צהמרו על דבר שיש צדונו כרת רלונו על ענין שיהי' זו כרת צומן מן הזמנים ומה שאמר הרמב"ן (ג) שא"כ הוא שד"ס יהיו בכלל לא חסור העובר עליהם ילקה לדעת האומר לאו שנתן לאזהרת מיתת צ"ד לוקין עליו הכי נמי הוא שלדעתו לוקה ומה צדך ומה שאמר עוד שאם כן (ד) ראוי הי' להחמיר מאד צד"ס ולא להקל בהם ונמצא הספך לרבותינו שהלכו בהם לקולא לדעת כי אין זה עקשות פה וגם לא לזות שפתים לומר שכן הורשו מאת מתקני החקנות וגוזרי הגזרות ההמה ללכת בהם בעל זוכר הרקיע צמורס זה צלמדו זכות על צפ"ק דפסחים (דף ד' ע"ג) הכל נאמנים על קטנים והטעם לומר שם אח"כ דכיון דצדיקת חמץ מדרבנן הוא למדאורייתא צדיטול צעלמא סגי המנוחו רבנן דרבנן ופירושו שהראשונים שתקנו הצדיקה הקלו בה להאמין אפילו קטן שאין לפרש שהחכמים הצאים אחריהם אמרו להאמין לקטן שהרי אמרו (עדות פ"ק) אין צ"ד יכול לצטל דברי צ"ד חזירו חלל אם כן גדול הימנו צחכמה וצמנין ואם תאמר אין זה צטול כי אם חוספת על תקנתם זה אינו דודאי צטול גמור הוא לפי שהראשונים תקנו לצדוק ופשיטא שלא יהי' נאמן רק גדול הראוי להעיד דאי לא תימא הכי מאן לימא לן שנתקיימה מלותם ואיך יעמדו הצאים אחריהם להאמין אפילו קטן וכן נראה דעת רש"י שם

אמרינן

מחמירין להקל כדי להפריש ציניהם לד"ת וכן כתב ג"כ צעל זוכר הרקיע צמורס זה צלמדו זכות על צפ"ק דפסחים (דף ד' ע"ג) הכל נאמנים על קטנים והטעם לומר שם אח"כ דכיון דצדיקת חמץ מדרבנן הוא למדאורייתא צדיטול צעלמא סגי המנוחו רבנן דרבנן ופירושו שהראשונים שתקנו הצדיקה הקלו בה להאמין אפילו קטן שאין לפרש שהחכמים הצאים אחריהם אמרו להאמין לקטן שהרי אמרו (עדות פ"ק) אין צ"ד יכול לצטל דברי צ"ד חזירו חלל אם כן גדול הימנו צחכמה וצמנין ואם תאמר אין זה צטול כי אם חוספת על תקנתם זה אינו דודאי צטול גמור הוא לפי שהראשונים תקנו לצדוק ופשיטא שלא יהי' נאמן רק גדול הראוי להעיד דאי לא תימא הכי מאן לימא לן שנתקיימה מלותם ואיך יעמדו הצאים אחריהם להאמין אפילו קטן וכן נראה דעת רש"י שם

שהפך

מרגניתא שבא

אחר הפורים והמנעבר בלתי רשות צ"ד הגדול אין עיבורו עובר חמס דבר זה לא ניתן להיאמר דהי"ע כ"ל כהרגומו דרב פפא הנ"ל דאין הזקן ממרא מחולק עם צ"ד הגדול נמי בדין זה . דצ"ד הגדול מורים דאסור לעבר בלתי רשותם . והזקן מורה דמותר לעבר בלתי רשותם . דא"ל לא דמחולק נמי בדין זה . תקשי למה לא תירגום רב פפא ממך זה יונץ שיועד לעבר שנים ומחולק עם צ"ד הגדול אם רשאי לעבר בלתי רשותם . ולמה ל"ל לתרגם דמחולק אם מעברין אחר הפורים או לא . הלא בלא חילוק זה דמחולק אם רשאי לעבר בלתי רשותם או לא . פירושו דרב פפא אינו עולה כהוגן לשיטת הרמב"ן . דס"ל דאם מחלוקתם מחמת דרבנן אינו נעשה זקן ומרא . דאין לומר דבאמת אינו מחולק בדין זה . אם רשאי לעבר בלתי רשותם . והא דעשה מעשה ועיבר אחר הפורים והיינו שלא ברשותם . היינו שהי' שוגג בהוראה זו . דאין מציין חלל ברשות צ"ד הגדול . ומצינן בהוראת מעברין אחר הפורים . דזה אינו . דלשיטת ר' דהרמב"ן שאין נעשה זקן ומרא על מחלוקת הצא מחמת דרבנן כהי' דמדאורייתא אינו מעובר . כיון דעיבר שלא ברשות צ"ד . אכתי הא בדין זה לא הי' ממרא בצדון חלל שוגג הי' ובהה שמהרה צדון הוא מחלוקת דרבנן ואמאי יהא חייב מיתת הרמב"ן דבשלמא לשיטת הרמב"ן צם שפיר יש לומר דהי' שוגג בדין דאין מעברין בלתי רשות צ"ד הגדול ומצינן בהוראת מעברין אחר הפורים . ואפ"ה נהרג דלשיטתו אף על מחלוקת דרבנן נהרג . ואין להקשות על רב פפא באמת למה לא תירגם דמחולקין אם רשאי לעבר השנה בלתי רשות צ"ד הגדול או לא . חדא דרב פפא נקט דמחולק"י בפלוגת' שמלינו בגמ' דפליגו בהו תנאי או אמוראי . ובדין זה לא מלא פלוגת' בין תנאי ואמוראי ועיין בתוספ' ד"ה דין בהו : ועוד דלשיטת הרמב"ן צם נחא דאגב אורחא קמ"ל . דאף דמחולק"י מחמת גזירה דרבנן נעשה זקן ומרא ודוק : ולריך עיון גדול ליטב סדרות הרמב"ן ופליאה ממני לא אוכל לה : ומיהו אף לשיטת הרמב"ן צם דנעשה זקן ומרא אף על מחלוקת בגזירה דרבנן המביא לידי דבר שהייב על זדונו כרת ושגגתו חטאת המיתה התוספ' קיימת . משום דקצירה להם לתוספ' דבעינן שיבא לידי איסור כרת מחמת גוף הדין שחולק על צ"ד הגדול ולפוס מה שהוכחתי דע"כ כהרגומו דרב פפא איירי דאין הזקן ממרא מחולק נמי בדין . דאם מעברים בלתי

כל אלו דברי הרצ ונתחייב עוד לפי זאת השטה
לומר שנעשה זקן ממרא על הגזירות והתקנות
לפי שכל העובר על לא תסיר את הורה
בזדון נעשה זקן ממרא וחייב מיתה שנאמר
והאיש אשר יעשה בזדון וגו' וראה הרצ בדעתו
כל זה שהוא כן וכתבו מפורש: (ב) וכן אם
חלק בגזירה מן הגזירות שגזרו דבר שיש בו
בשגגתו חטאת וזדונו כרת כגון שהתיר את
החמץ ביום ארבעה עשר בשש שעות או אחר
בהנאה בשעה חמישית ה"ז חייב מיתה וכן כל
כיוצא בזה והנה הרצ בנה חומה גבוה סביב
לדברי חכמים אצל הוא כפרץ נופל בנה בחומה
בשגגה אשר פתאום לפתע יצוא שורה לפי
שהיא סברה נפסדת צרוב מקומות בתלמוד כי
הנה לדעתו המשתמש במסורה כגון שנסמך על
האילן או שנטלטל המחת ומחמה ללל בשבת
או שאמר לעבדו ועשה ואשי' הפסיע פסיעה
גסה עובר הוא על עשה ועל לא תעשה מן
התורה

כך אומר הגמרא שם וכי תימא כיון דאית לי' היתר מן התורה קא חייב עלי' קרצן שבועה
פי' ולא יקרא מושבע מהר סיני ומדלא קאמר וכי תימא דמלות דרצנן אינם בכלל לאו דלא
חסיר ואינו נקרא מושבע מהר סיני ש"מ שלא הי' לו ספק שהם בזה הלואי אצל הספק הי'
אם יאמר עליהם מושבע מהר סיני או לא מאחר שיש להם היתר מה"ת והתם ונסיק שאינו
נקרא מושבע מהר סיני והיה דשציעות העדות שאני וכו' כמו שהביא שם ומה שאמר כי
המתנים באסורי דרצנן הוי נדר אני לא מלאמי בגמרא ענין זה דהמתנים באסורי דרצנן רק
המתנים באסורי תורה והוא צריכ' פ"צ דנדרים (דף י"ד) דמתן ואלו מותרין וכו' וגם אם
ישנו אין ראוי משם שאלות דרצנן לא יהיו בכלל לא תסור שמה שאמר כי באסורי דרצנן הויא
החפסה הוא משום שחשבו אסור הם כדבר הנדור שהוא יותר מדבר האסור וגם מה שנתחפק
לראשונים אם האשה שנתקדשה צניי פסולי דרצנן לריכה גט או לא היינו משום דשמה
התורה לא פסלה רק האנשים שעוברים על מלות הכתובות בתורה צנאור אצל לאו של לא
חסור שצא ללוות על כל דבר נד"ס יש להסתפק ולומר שאין זה כעובר על התורה ממש או דלמא
אחרי כי לאו דלא תסור הוא מצורר בתורה הרי העובר על תקנת רז"ל הוא כגזלן ופסול לעדות
ועמה נחזור על דברי הרצ שכתב (ב) כי נעשה זקן ממרא על תקנותיהם וגזירותיהם שגזרו על
דבר שיש בזדונו כרת ושגגתו חטאת כגון שהתיר את החמץ ביום י"ד בשעה ששית וכו'
כי כן הוא בודאי ויאלץ לרצ זה ממה שאמר צפרק הנחנקין (דף פ"ז) ת"ר זקן ממרא
אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת דברי רבי מאיר מאי טעמא דר"מ גמר
דבר דבר כתיב הכא כי יפלא מומך דבר וכתב הרמב"ם ונעלם דבר מעיני הקהל מה להלן דבר
שחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאלן דבר וכו' הרי כי לשון הגמ' משמע כדצרי
שאף על גזירה של דבריהם שגזרו דבר שיש בזדונו כרת ובשגגתו חטאת חייב שכך אמר
זקן ממרא אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת וכו' דמשמע שיהי' צאותו ענין כרת היינו בזה

מרגייתא שבא

הענין

שבת המקדש קיים שהיו צ"ד הגדול במקומם ובהם הרשות נתונה מן הכחוש שנאמר על פי הדבר אשר
יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר ה' לא הי' רשות לשום אדם לעבר או לקדש אלא להם או ברשותן
עכ"ל ע"ש. וא"כ כשעבר הזקן ממרא את השנה אחר פורים עיבר שלא ברשות צ"ד הגדול. שהרי צ"ד
הגדול אומרים אין מעברין אחר פורים. ודבר זה שהוא מעבר שלא ברשות הוא עובר על דאוריית' ממש
ועיבורו אינו עיבור שהרי מן התורה אינו ראוי לעבר שלא ברשות צ"ד הגדול. ואע"פ שכתבם שאין
נוחנין רשות לעבר היינו מכח גזירה דרבנן. עכ"פ כיון שאין נוחנין רשות תיתי מהי תיתי אינו ראוי
לעבר בלתי רשות מן התורה. ובזה הי' אפשר לישב תמיהת החוספ' הכ"ל. דאע"ג דהא דאין מעברין
את השנה אחר הפורים אינו אלא מדרבנן ואם עיבורם מעוברת היינו אם הכ"ד הגדול בעלמם טעו ולא
ידעו גזירה זו. דאין מעברין אחר הפורים ועיבורו את השנה אחר פורים הוא דמעוברת
כדיעבר. אצל אם צ"ד הגדול יודעין דאין מעברין את השנה אחר הפורים. בודאי אין נוחנין רשות לעבר
אחר

הורא' יתחייב מיתה שכך אמרו שם ת"ר זקן
מומר אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת
ושגגתו חטאת דברי רבי מאיר רבי יהודה
אומר וכו' מכלל שלענין לעצור על לאו דלא
תסור הוא עוצר בכל דבר מדצריהם שאם לא
כן אדומפלגין צעל איזה דבר חייב ליפלו צעל
איזה דבר פטור לגמרי אפילו בלאו ואין
לומר שכולי עלמא מודו דזה שאינו עוצר כלל
בדבר שהוא תקנתם או גזירותם ולכן לא נחלקו
עליו שא"כ ה"ל להם להשמיענו כלם יחד שאין
עוצר על דצריהם לאו כלל אמנם צעל זיהר
הרקיע כתב בשורש זה שהציא צספרו כי יש
לחמו' מספרת הרב שסיור כי העוצר על מלות
דרצקן עוצר על לא דלא תסיר שזה הוא הפך
ממה שהעלי צס"ג משבועות (דף כ"א ע"ב) ור"פ
צתרא דיומא (דף ע"ג ע"ב) ששם אמרו מי שמשבע
שלא לאכול ואכל נבלות וטרפות חייב והקש'
והא' מושבע ועומד מהר סיני הוא סי' ואין
שבועה חלה על שבוע' והסי' צחלי שיעור
שעל זה אינו מושבע מהר סיני וכך היא המסקנא
בגמ' שמאחר שחלי שיעור אינו אלא מדרצקן
לאו מושבע ועומד מהר סיני הוא וקא חיל
עליה שבועה וא"כ איך יאמר הרב שמלות
דרצקן הם בכלל לא תסור והלא יהי' מושבע
גם על מלותיהם שהרי מושבעים הם על כל
מה שצא בתור' וזה כתב לא תסור ויעוד צריש
נזיר (דף ג' ע"ב) אמרו מיין ושכר יזיר לאסור
יין מלוא כיון הרשות ופריך יין מלוא מאי קדוש'
ואצדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא ופי' ר"ת
ור"י וכל רצני לרפת וכי מושבע מהר סיני
הוא דאלטרין קרא לרצויי לאסור הא
אינו אלא מדרצקן לקדש על היין ופשיטא
שהגזירות חל עלי' מאחר שאינו מושבע עליו
מהר סיני לשתייתו וצטלישי משבועות (דף כ)
וצטני דנדרים (דף י"ג) מוכח שהמתתים צאסורי

אותו התלמוד או יליד עלינו אנו מזהרים
להתנהג בדצריהם מלאו דלא תסור וזאת הדעת
רמזה צמאמר הכוא שכתב כל מה שהתקיים
לו לעשותו והוא אמרו יתעלה על פי התור'
אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה
כי מנענו ית' שלא נשנה את דצריהם בכל מה
סיסדרוהו או יעשו בו היקש ואמר לא תסור
מן המלות אשר יגידו לך ימין ושמאל . וכן
כתב עוד צמאמר הזה צסימן קע"ד אמר שכלטוינו
לשעיע צקול צית דין הגדול ולעשות כל מה
שילוו ואין הפרש דזה צין הדבר שיראוהו או
סיוליאוהו צהיקש או הדבר שיקבימו עליו שהוא
סוד התורה או לפי ענין מהעניינים שיראה
להם סי' יושר וחזק ותקון הדת וצתחלת מצורו
הגדול אמר צמנין המלות ויש מלוי' אחרות שנתחדשו
אחרי מתן תורה וקצו' אותן צציאים וחכמים
ופשטו בכל ישראל כגון מקרא מגילה ונר חנוכה
ותשעה באב וידים ועירובין וכל אלו המלות
חייבין אנו לקבלם ולשמרם שנאמר לא תסור
מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל ומצוא
מזה עוד כתוב צספר שופטים צלשין הזה אחד
דצרים שלמדו אותם מפי השמוע' והם תורה
שבוע"פ ואחד שלמדו מפי דעתם צאחד מן
המדות שהתורה נדרשת בהן וכו' ואחד דצרים
שעשו אותם סי' לתורה ולפי מה שהשע' לריכ'
והם הגזירות והתקנות והמנהגות בכל אחת
ואחת משלשה דצרים אלו מלות עשה לשמוע
להם והעוצר על כל אחת מהן עוצר בלא תעש'
הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוך אלו
הגזירות והמנהגות שיעור צהם לרצים כדי לחזק
הדת ולתקן העולם ועל המשפט אשר יאמרו
לך אלו דצרים שילמדו אותן מן הדין צאחת
מן המדות שהתורה נדרשת בהם מכל הדבר
אשר יגידו לך זו הקבלה שקצלו איש מפי איש
כל

תורה אינו נדר וצאסורי דרצקן הוי נדר דלאו דבר האסור חשיב ל"י פי' דקיימא לן שצריך שידור
בדבר הנדור ולא בדבר האסור ואלו היו אסורין דרצקן בכלל לאו דלא תסור לא היו אומרים
שלא יחשבו אסורי דרצקן דבר האסור וצפסולי עדות דרצקן נסתפק הדבר לראשונים אם האשה
שנתקדשה צפניהם לריכת גט או לאו ואם ה"ל העוצר על לאו דלא תסור אם כן אם נתקדשה צפני משחק
צקוציא פשיטא כי לא תהי' מקודשת שהרי עבר על לאו שהוא לא תסיר והוי כגזלן דאורייתא
והתור' אמר אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס ע"כ כוונתו ואני אומר שאין מכלן

תשובה

מרגניתא טבא

דחא דאין מעברין אלא עד הפור' הוא מדרצקן צעלמא . וכמו שכתבו החוספ' צסנהדרין דף פ"ז צד"ה
דאי להאי גיסא . וז"ל חיימא הא מ"ד עד הפורים מודה דאם עברו אחר הפורים מעוברת . דדווקא צניסן
אמר צפ"ק זה ניסן ואין אחר ניסן . אצל מ"ד עד הפורים מדרצקן צעלמא הוא דאסור בדמפרש צפ"ק דר"ה .
מ"ע דמ"ד עד הפורים כיון דאמר מר שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום אחי לצלולי צחמץ
וכיון דצברוהו כ"ע מודה דמעוברת לא קא שרי חמץ צפסח עכ"ל . ואפ"ה נעשה זקן ממרא ונהרג .
ומשמע דאפי' זקן ממרא אומר מעברין . ובצ"ד הגדול אומר אין מעברין נהרג בדמשמע לישנא דש"ס .
אי להאי גיסא ואי להאי גיסא . ואש"פ דאינו חולק אלא על גזירת דרצקן . וא"כ קשה על הרמב"ן שכתב
אש"פ שהתיר דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ממש . כיון שאין מחלוקתם אלא מחמת דרצקן אינו נעשה
זקן ממרא . ואין לי שב עפ"י מה שכתב הרמב"ן בהשיגו על מלות עשה קנ"ג וז"ל . אבל יראה לי שבזמן

ועל דעת המקום תלמוד לומר קיימו וקצלו מה שקצלו עליה' כזר הרי זה דבר מפורש (ח) שקריאח מגלה מקוצלת מסיני ונכרת עליה זרית כשאר המלות וזאת זה שזועה על דעת משה ועל דעת המקום אם כן למה לא יאמרו עליה ועל כיוצא בזה נאמרו למשה בסיני ואם לא יהי' הזרית אשר נאמר זה בסיני אלא שיאמינו בכל מלות שיסדרו אות' הנביאים והסופרים כן כמו שהרצ מפרש בכלל כל זה לא יפגום שלא יוכלו לומר זהם נאמרו למשה בסיני כמו שאמרו קיימו מה שקצלו עליהם כזר בסיני :

אורח זה בכלל הציא אותנו משך הענין לדבר בזה שהרצ מתמי' אותנו הוא ז"ל סבור (א) שיש בכלל לאו דלא תסור כל מה שהוא מדברי חכמים צין שהן מלות כגון מקרא מגלה ונר תוכה או שהן מן התקנות והסייגין כגון צער עוף צחלב ושניות לעריות צין שהם צקום עשה כגון שלש חפלות צכל יום ומאה זרכות ולולצ שזעה צגזולין וצין שהם צלא תעשה כגון כל שהוא משום שזות צשצת יום טוב שני צגולה ותשע' צאצ כל מה שיאסור ו

(ח) כי מגלה כלטו עלי' בסיני אם חדקדק צלשון הגמרא תראה כי אין דעתם שידעו מסיני מלות המגלה דקאמר התם אין לו אלא מלות שקצלו ע' יהם מהר סיני מלות העתידות להחדש כגון מקרא מגלה מניין וכו' ואלו הי' דעתם שהמגלה נאמר' להם בסיני הי' להם לומר אין לי אלא מלות שקצלו עליהן מהר סיני מלות העתידות להחדש מניין ואין לורד לומר כגון מקרא מגלה שהדבר ידוע כי היא מן המלות העתידות להחדש אלא כוונתם לומר שכל קצלו עליהם צסתם לעשות מלות העתידות להחדש והגמרא מפרשת ואומרת כגון מקרא מגלה וכו' ולא יאמר עליהם כלטו למשה בסיני :

ונראה לי שהנכון הוא כדברי הרצ שכל העובר על דברי חכמי' צין צפירושיהם על התור' צין צמלותיהם או גזרותיהם (א) עובר על לאו דלא תסור והראי' שהרי צפרק הנחנקין (דף פ"ז) כשצאו למחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון צענין זקן ומרא לא נחלקו אלא על איזו הוראה

מרגניתא שבא

וא"ע דעיקר מיתה הכתובה במחלל שבת היא סקילה . הא כתיב מות יומת ודרשין מכפילות הלשון שאם אי אהה יכול להמיתו במיתה הכתובה שחיה יכול להמיתו בכל מיתה . וצאמת הוא פי' הצריית' . יודע הי' משה שהמקושש במיתה שנאמר מחלליה מות יומת ר"ל וכיון דכתיב מות יומת דרשין שאם אי אהה יכול להמיתו במיתה הכתובה צו וכו' וכנ"ל . ובדרך זה יש לומר ג"כ גבי מקלל . שכבר ידע משה מסיני שהמקלל במיתה סקילה . אלא שעדיין לא אמר דין זה לישראל שהמקלל במיתה . וכיון דישראל לא ידעו זה דמקלל במיתה מסתמא לא התרו כלל במיתה . וא"כ מן הדין פטור המקלל במיתה כיון שלא התרו צו במיתה כלל . ולכך לא ידע משה אם המקלל חייב מיתה כל עיקר . ולכך כתיב לפרש להם עפ"י הי' ועיין דף ע"ח בסקהדר"י וצאמת מקלל הוראת שעה היתה לכ"ע . וצוה נתישצו קוש' התוספ' דף ע"ח ע"ב צסקהדרין ד"ה לא הי' יודע באיזו מיתה . והקשו בתוספ' הי' לו לדנו צחנק דמיתה סתם הוא חנק . וקוש' צו הקשו' צצא צתרא יותר צצירור ולדרכינו כיחא . שזעה ידע שמחלל שבת צסקילה . ונכתפק צמקושש מפני שהתרו צו סתם ודוק : ואם נפשך לומר היכא כתיבנא לעיל דהא ידע משה שהמקושש במיתה היינו משום דכתי' מות יומת ודרשין מני' שאם אין אהה יכול להמיתו במיתה הכתובה צו וכו' הא אילטרך כפילא דמות יומת לחילוק מלאכות ועיין צשצת דף ע' ושם בתוספ' יש לומר דצרייתא דקתני יודע הי' משה שהמקושש במיתה אחי' כמ"ד דאפיק חילוק מלאכות מלא צבערו דלחלק ילא . והאי מ"ד דאפיק חילוק מלאכות ממות יומת צאמת ס"ל דלא ידע משה שמקושש חייב מיתה כמו שצריכין לומר לר' יהודה דס"ל דמקושש הוראת שעה היתה ועיין צצא צתרא בתוספת שכתבו דצרייתא דידע הי' משה שהמקושש במיתה לא אחי' כמ"ד דלר"י דס"ל הוראת שעה היתה לא הי' יודע משה שהמקושש במיתה ובכל הא דכתיבנא כיחא לי הא דקש' לר"ע דס"ל דכללות ופרעות נאמרו בסיני . צאמת למה נאמר מחלליה מות יומת דרך כלל בסיני ולא פרע שחייב סקילה . ומה נשתנה מחלל שבת מכל פרעות שנאמרו בסיני . אמנם לכל הנ"ל כיחא . שצאמת נאמר למשה בסיני דמחלל שבת צסקילה וכנ"ל . והא דלא נאמר לו בסיני גם פרע זה . דכשנחרין במיתה סתם דצין קלה צין חמורה צמשמע . י"ל משום דזה יש לידע מקצרא . אלא דמשה לא סמך על סברתו כיון שהי' יכול לשאול את פי השם ודוק :

שוב

כתב הרמב"ן (א) והנה בכלל הציא אותנו משך הענין לדבר בזה שהרצ ר"ל הרמב"ם מתמי' אותנו הוא ז"ל סבר שיש בכלל לאו דלא תסור כו' עד או אסרו צהנאה צשעה חמשת הרי זה חייב מיתה וכן כל כיוצא בזה . הנה הרצ צנה חומה גבוה' סביב לדברי חכמים כו' . והאריך הרמב"ן לכתור סברא צו של הרמב"ם צכמה ראיות . והרצ צעל זוהר הרקיע דהא קלת ראיותיו . והרצ צעל מגלת אסתר דהא כולם . וצעזרת חונן לאדם דעת אכתוב מה שחכמי ה' בזה . ר"ל צישוב סברת הרמב"ם . וצקוף ראיותיו כתב הרמב"ן ומדין זקן ומרא עלמו מתברר הענין ביאור נכון כי כל מה שחשב ודרש צו הרצ אינו אמתי וכו' ה"ר כי יפלא וכו' כמו שדרשו תורות א' צכתב וא' צעל פה . ולזה החידוש נכתובנתי צהאריכי בכלל מפני שטעו רבים בזה . עכ"ל הרמב"ן ז"ל . והנה קש' לי צמאד מאד . הלא כשצרגמה רב פפא צריית' דכי יפלא הנ"ל אליבא דר' מאיר תירגם ממך זה יועץ שיודע לעבר שנים . כדתנן הן העידו שמעברין את השנה כל אדר . שהיו אומרים עד הפורים . דאי להאי גיסא קא שרי חמץ צפקח ואי להאי גיסא קא שרי חמץ . הנך רואה דאע"פי דמחלוקת דזקן ומרא עם צ"ד הגדול הוא מחמת של דצריהם .

צפרשת קרח למשה נאמרו שיאמרו לאהרן .
 ומה שהקשה (ו) ומקושש כי לא נאמר צסיני
 רק צשעת מעשה זאת אינה קשיא שהרי עקר
 הדין הי' יודע מרע"ה עמה שנאמר לו צסיני
 כדאמר בהנשרפין (דף ע"ח ע"ג) תכיל יודע
 הי' מ"ר שהמקושש צמיחה שנאמר ומחללי' מות
 יומת אלא לא הי' יודע צאי זו מיתה נהרג
 שנאמר כי לא פורש וגו' . ומהיכן הי' יודע
 עיקר דין מחלל שצח שהוא צמיחה אם
 לא מסיני וא"כ למה יגרע מהיות נמנה
 בכלל תרי"ג מלות שנאמרו למשה צסיני .
 ומה שכתב (ז) צנות ללפחד גם כן לא קשה מידי
 שהרי צפ' יש נחלין (ד' קי"ט) אמרו יודע
 הי' משה רבינו שצנות ללפחד יורשות הן אצל
 לא הי' יודע אם נועלת חלק צבורה אם לאו
 וראוייה הית' פרשת נחלות להכתב על ידי
 משה אלא שזכו צנות ללפחד ונכתבה על ידן
 ומאיזה מקום צאה לו הידיעה הזאת רק מסיני
 כי נאמר אליו ואף לפי מה שפירש שם רש"י
 דקאמר שהרי דיין נלטו צמרה כדאמרינן
 צמרה דריין (דף נ"ו ע"ג) ניחא שהרי נאמרו
 המשפטים אשר תשים לפניכם וצפ"י אמרו צמרת כהנים מה ענין צמיט' להר סיני והלא
 כל המלות כלם מסיני נאמרו אלא מה צמיט' נאמרו כללותי' ופרטותי' ודקדוקי' מסיני
 אף כלן נאמרו כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן מסיני . וגם מה שהצי' רא"י ממכת שצועות
 ועל

פס' אחרת צסיני כמו שאומר הפסוק אלה
 המצוות אשר תשים לפניכם וצפ"י אמרו צמרת כהנים מה ענין צמיט' להר סיני והלא
 כל המלות כלם מסיני נאמרו אלא מה צמיט' נאמרו כללותי' ופרטותי' ודקדוקי' מסיני
 אף כלן נאמרו כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן מסיני . וגם מה שהצי' רא"י ממכת שצועות
 ועל

מרגניתא טבא

כן . ומה שנאמרה לו צשעת מעשה פ' פסח שני היינו שנישנית צסיני וכמו שכתבתי בדרך הראשון . ומ"ר
 שחל ששי שלהם בערב פסח לריך ג"כ לומר דפסח שני תשלומין דראשון וכנ"ל . ולריך להשלים תר"ג
 מלות שנאמרו צסיני . במלות אחרת שנאמרה צסיני . ויסבור לאחת מן המלות דס"ל להא מ"ר דפסח שני
 נמנית בתר"ג מלות שנאמרו צסיני שהיא רשות שהיא חובה וכמו שמלינו הרבה שנחלקו התנאים במלות מן
 המלות אם הן חובה או רשות . וכבר ביאר כל זה הר"מבן בתחילת ספר זה ודוק : (ג) שוב מה שהקשה
 הרמב"ן ומקושש לא ידענו מה קוש' לשעת הרמב"ם שמונה כל הנסקלין מלות אחת . וא"כ אף אם נאמר
 שעונש חילול שבת בסקילה לא נאמר כלל צסיני אחת יכול למנות מלות לסקול כל מי שחייב סקילה . כי
 נאמר למשה צסיני כן . לסקול כל מי שחייב סקילה : ומי הוא שחייב סקילה נחפרש אחר כך . והרי הרמב"ם
 אינו מונה אלא מונה לקיים דין סקילה בנסקלין . ועיין בשורש י"ד ומלות עשה רכ"ע . ואיכא למימר דוסקלתם
 אותם באבנים נאמר צסיני . ועונש דשאר חייבי סקילה אף אם נאמר במקום אחר ליכא קפידא . ודוק :
 והכני מוסף בה דברים דיש לומר לעולם נאמר למשה צסיני דמחלל שבת בסקילה . וכן מקלל דבסקילה נאמר
 לו צסיני . והא דכת' במקושש ויניחו אותו במשמר כי לא פורש מה יעשה לו . היינו מוסיף דמשה
 לא פירש להם לישראל עדין דהא דכתיב . מחלליה מות יומת שהוא בסקילה . כמו שמלינו הרבה
 פרשיות אע"פ שנאמרו לו למשה צסיני לא אמר להם לישראל אלא צשעת מעשה שהולכנו
 לאותה פרשה וכיון דישראל לא היו יודעין דעונש דחילול שבת הוא סקילה . ע"כ כשהתרו למקושש התרו צמיחה
 סתם . ונקתפק משה אם מקושש חייב סקילה אע"פ שהתרו סתם . מוסיף דצמיחה סתם קלה וחמורה צמיחה
 ומסתמא קיבל עליו אפי' מיתה החמורה שצמור' וכדמשני ר' ירמ' בן בנהדרין דף פ' ע"ג . או כיון
 דלא התרו אלא צמיחה סתם שמה לא קיבל עליו אלא מיתה סתם שהיא חנק הקלה . והיינו פירוש דכי לא
 פירש מה יעשה לו ר"ל שלא נחפרש למשה הדין צמי שמתרין לו צמיחה סתם . אם מקבל על עצמו כל
 מיתות בין קל' ובין חמורות כח"ק דר' יהודה בנהדרין דף הנ"ל וא"כ מקושש חייב סקילה . או אם
 מתרין לו צמיחה סתם אינו מקבל על עצמו אלא מיתה הקלה . והמקושש אינו בסקילה . ואין להקשות לפי
 זה דלא הי' יודע אם מקושש חייב סקילה מפני שהתרו בו סתם . אצל שאר מחלל שבת שהתרו בו לסקילה
 ידע מסיני שחייב סקילה . א"כ הי' לו ג"כ להסתפק אם חייב מיתה כלל למ"ד בעינן קרא כדכתב . דבאותו הוי
 אחיכא שאין לסקלו מפני שלא התרו בו בסקילה . א"כ מן הדין שיפטור לגמרי מוסיף דבעינן קרא כדכתב . ואלמא
 תכיל יודע הי' משה שהמקושש צמיחה שנאמר ומחלליה מות יומת אלא לא הי' יודע צאיזה מיתה שנאמר כי לא פורש
 מה יעשה . יש לומר דכיון דכתיב מחלליה מות יומת ודרשינן מני' שאם אי אשה יכול להמיתו צמיחה הכתובה שאתה
 יכול להמיתו בכל מיתה . ת"ל מות יומת ועיין בנהדרין דף מ"ה ע"ג דמשני הגמ' כן על קוש' הש"ס דפריך
 על שמואל דאמר נקטעה יד עדים פטור מהאי ברייתא . ומשני שאני התם דכתי' מות יומת ועיין שם
 בחוספ' ד"ה מוסיף דהוי רולח וגואל הדם בא"ר וז"ל וא"ת צפרק הנשרפ' דתנן חייבי מיתות שנתערבו זה
 בזה ידונו בקלה . ואמר בגמרא ש"מ מותרת לדבר חמור הוי מותרת לדברהקל והיכי דייק מיני' שאני התם
 דמיתתם בכל מיתות שיכול כיון דחייב מיתה מיתה וכו' . ולפ"ז אע"פ שנקתפק משה אם מקושש חייב
 סקילה או לא מפני שהתרו לו סתם ושמה לא קבל על עצמו אלא הקלה אחת ידע דחייב עכ"פ מיתה הקלה .
 ואע"פ

מכל שצט ונספחו על אלו • וצדרי חכמים
רבות צחלמוד (ה) והנה שתי פרשיות צחורה
וצהן מלות רבות ולא נאמרו לנשה צסיני אלא
לאחרן נאמרו ולא צסיני פרשת שתי יין ופרשת
משמרות כהו"י ולוי"י ונחכות כהו"י ולא משש
לכוי"אם מן החשבון הזה ומלות רבות לא נאמרו
צסיני

כללות ופרטות נאמרו צסיני וגסנו צאכל מועד
ואלו נאמרים (דף ל"ז) פרש"י שם וז"ל כללו
נחפרסה לו כגון צסיני נאמר ונצחת עליו את
כילד וכו' הנה כי כל התור' נאמרה למשה
לר' עקיבא . ומה שכתוב צפרשת שמיני ויד
פירושו שדבר אל אהרן אלף שדבר למשה שיד
קט"ו ע"צ) כיון שמתו צני אהרן אמר לו
הקצ"ה כיון שידע אהרן שצניו ידועי ונקום
איתא שצשכר זה נתיחד אללו כדיבור דכתיב
ולא כתיב אל משה והקשו שם וז"ל ותימא ד
אל אהרן שומע אני שהדבור אל אהרן ת"ל
השרופים הא למדנו שהדבור למשה עכ"ל פי'
דשמא זה קרא נתייחד הא דכתיב אל אהרן
שידבר לאהרן לצד ולא לישראל הרי מצואר

צפרשת

זה קורא נתייחד הדבור הא דכתב אל אהרן ולא שאמר ל
לישראל. הרי מצואר שפרשת שתי יין וגם פרשת
עכ"ל בעל מגילת אסתר. ונראה דלא הולך לכל
דאפילו אם נאמר דפ' שתי יין ופרשת המנחות לא
דהא דנתייחד הדבור אל אהרן היינו בהשנותו באוהל
ל מזבח ומזבח נאמרו כללותיה ופרעוניה מסיני ונ
זכה אהרן ונשנו אלו ב' פרשיות רלונו לומר פרשת
מגילת אסתר אלא לברר האמת. דגם אלו ב' פרשת
לברר ולא לכל ישראל כמנהגו בכל המורה. וזה קורא
לי הרי פרשת פסח שני ע"כ לא נאמרה בסיני שהרי
עמדו ואשמעה מה ילוח ה' לכם. והרמז"ס מנה מל
שמלאי נקע בלישניה תרי"ג מלות נאמרו למשה בסי
ידבר תקשי על הרמז"ס מפרשת פסח שני שלא נאמר
זאת עפ"י מה שכתבו התוספ' בקידושין דף ל"ז ב
וא"ת למה לא הקריבו ר"ל פסח כל חרבעים שנה ו
אינה אלא לאחר ירושה וישיבה ובפסח נאמרה ביאה
בשנה השנית ללחמם מארץ מצרים. וי"ל דעשו על
מסיני ולא נסתפק משה בהנך אלא משום דפסח זה
פסח שני יעשו בהוראת שעה או לא. והיינו דדייק
דעמאין עושין פסח שני. אבל לכם דהשתא הוא ה
והא דכתב דבר אל בני ישראל איש איש כי יהיה עו
לדורות כלעוה בש. ת מעשה. וי"ל דזה נישנית באו
נשנו באוהל מועד כדכתיב בפרשת ויקרא דבר אל בני
ומ"ד דלא ס"ל כל מקום שנאמר ביאה קתם אינו אל
הוא. וא"כ אין לחשוב פסח שני במלכות צפני עלמה
ותבין זה: והאי תנא לריך להשלים מנין תרי"ג מל
כמ"ס לעיל בשם הרמז"ן שכתב בתחילת ספר זה.
עמאים לנפש אדם. בערב פסח. ושאלתם היתה ל
דעבר יכולין לאכול הפסח. כדאיתא בסיפרי וז"ל
אמרו לו יזרק הדם על העמאין ויאכל הבשר לטהור
על העמאין ובשרה נאכל לטהורי' פסח קדשים קלים
השם לכם. ע"ס הביאו מוהר"א מזרחי. ולפ"ז י"ל
היתה להקריב פסח ראשון כמצואר בסיפרי הכ"ל מ
דאין שוחטין וזורקי' על עזוב יום דעמא מה אלא י

לך קלח מהמקומות אשר דברו בהם חכמים על הרוב למען תשכיל ואידך זיל גמור בערובין ריש פ' (דף כ"ו ע"ב) זכר מערבין חוץ מן הניס ומן המלה וקא צעי צגמי ותו ליכא ופא ליכא כנהין ופטריות ומשני אלא שמעמינה אין למדין מן הכללית ואפי' במקומות שכימור דבן חוץ סנה שלדורו על הרוב ולכן אמר זכר מערבין וסוגיות אחרות הביאו שם צגמי ומשניות רבות הסודרות על הרוב אונס אפי' חזקת הכור' והתנאים לדבר ע"ה סוד סנה רות אחרת הית' באמוראין גרועה מהם כי הם סודו שלם של ראשונים כפתחו של חלום ושל אחרונים כפתחו של היכל ואין דרכם לסתום אלא לפרש וכן הביא בעל סליכות עולם שם הכריתות צעפר שני פ"ב וכן כתבו התוס' במסכת צילה פ' אין גדין א"ב הבא גמי יש לנו לומר שר' שמלאי שאלמר חרי"ג מלות באמרו למשה בפיני לא הית' דעתו רק על מלות דאורייתא דוקא ולא על מלות דרבנן שפיר אינו חנף שיוכל לסתום דבריו ולדבר על הרוב רק אמורא הית' אשר דרך האמוראים לפרש ולסבך לא כוסיק ולא גרע במאמרים רק פשוטם כפתרונם ומה שאלמר עוד כי רבי שמלאי :

מרגניתא שבא

כלל

דבר א' מן הכלל וידברו על הרוב כו' וכבר דחה הרב בעל מגילת אסתר שזה דווקא מנהג הסתמים משא"כ ר' שמלאי שה' אמורא ודרך האמוראים לפרש דבריהם והביא רא' מדברי הכריתות וסופ' פ' אין גדין. שוב הוסיף הרמב"ן להביא רא' דר' שמלאי על הרוב ידבר דהנה ד' פרשיות בהורה ובהן מלות רבות ולא באמרו למשה בפיני אלא להסדן באמרו והמה פרשה שחיי יין ופ' מנחות פהונה ומשמרת כהונה ולווי' ומלות רבות לא באמרו בפיני אלא בשעת מעשה כגון דין בנות ללפחד ומקושש וכו' וכבר דחה בעל מגילת אסתר וז"ל אפי' אומר דכל מלות באמרו למשה בפיני והכי איתא בזבחים בפ' צהר חני' ר"ש אמר כללי' באמרו בפיני ופרטות באוהל מועד ר"ע אומר כללות ופרטים באמרו בפיני ונשנו באוהל מועד ונשחלשו בערבות מואב וכו' סנה כי כל התורה כולה באמרו מסיני ודרך כלל לר' שמעון וגם דרך פרט לר"ע ע"כ ונראה דלא תכונן יסודו אלא אליבא דר"ע דס"ל כללות ופרטות באמרו בפיני ונשנו באוהל מועד וכו' אבל לר"ש עדין יש מקום להוכיח הרמב"ן דעל הרוב ידבר לשעת הרמב"ם דהרי ר' שמלאי לקיט חרי"ג מלות באמרו למשה בפיני בייקא ואלו הרמב"ם מנהג דפר"ג מלות מלות עשה ס"ב ס' גוס"ד וכו' מעשה קרבן חטאת על חומר הנזכר וכן מעשה העולה ואיך כל אחת ואחת למלות בפני עלמה והמה פרטות שנאמרו באוהל מועד ועיין ברש"י סוף זבחים ובשאר דוכתי ולא בפיני לשעת ר"ש ועל כרחך לריך לומר דמנין הרמב"ם אחי כר' עקיבא דס"ל דגם פרטות באמרו בפיני ונשנו באוהל מועד וכו' וכו' שמעון אלו לר' ישמעאל באמת לריך להשלים התר"ג מלות שנאמרו בפיני במלות כלליות ולא פרטיות ול"ל דר"ש ור' ישמעאל לא חשיב הפרטות למלות בפני עלמה כיון דאינם אלא פירוש וכמו שכתב הרמב"ן אמנם לפ"ז תקשי כיון דלר' ישמעאל לריכין ע"כ לומר דמעשה חטאת ועולה ואיך אינן ניימנים כל אחת למלות בפני עלמה. דאי נמי תקשי כיון דלר' ישמעאל לריך להשלים חרי"ג מלות בפ' לשון ר' שמלאי שאלמר חרי"ג מלות באמרו בפיני. בפיני דייקא במלות כלליות א"כ יהא יותר מתרי"א ששמעון מפי משה ולא תיכון לשון רב המנונה דקאמר מאי קראה חורה בגמטריא חרי"א. וכיון דלר' ישמעאל לא נשנו אלא למלות מכלי' להרמב"ם דר"ע פליג בהא על ר' ישמעאל ומנו כל אחת למלות בפני עלמה. לכן כ"ל דהא דקאמר ר' שמלאי חרי"ג מלות באמרו בפיני היינו משום דס"ל כר"ע דכללות ופרטות באמרו בפיני. אבל לר' ישמעאל ל"ל דבאמת לא באמר כל חרי"ג מלות בפיני ולעולם גם ר' ישמעאל מנהג כל אחת למלות בפני עלמה. ועיין מה שכתב הרמב"ן בתחילת ספר זה על מה שנחלקו החכמים במלות מן המלות שזה יאמר שהיא חובה וזה יאמר שהיא רשות. דמסיק שם כי יודע האומר שהיא רשות שיש מלות ממלכות החשבון וכו' ע"ש. שוב כתב בעל מגילת אסתר דמה שכתב בפ' שמיני וידבר ה' אל אהרן יין ושכ' אל תשת חין פירושו שדבר אל אהרן אלא פירושו שדבר אל משה שידבר אל אהרן. דהכי איתא צפר' פרט חטאת דף קע"ז שקיבל אהרן שכר על שתיקתו במיתת בניו. וכתבו שם בתוספ' דכת"כ איתא שנשכר זה נתיחד אליו הדבור דכת' בפרש' שחיי יין וידבר ה' אל אהרן ולא כתיב אל משה. והקשו שם בתוספת' הימא דבספרי דרש בפ' קרח דכתיב וידבר ה' אל אהרן שומע אני שהדבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפ' מנחות השורפים הא למדנו שהדבור למשה פ"י שלעולם לא ה"י מדבר רק עם משה ותיבא דשאל

זה

הימא דבספרי דרש בפ' קרח דכתיב וידבר ה' אל אהרן שומע אני שהדבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפ' מנחות השורפים הא למדנו שהדבור למשה פ"י שלעולם לא ה"י מדבר רק עם משה ותיבא דשאל

ואין הולכין למקו' שנזכרין פשיטא הא' מדרבנן שאם לא כן הוה לי' לבנו' לומר מניין דאורייתא הא' דרבנן וכן אמרו עוד : לנסוך המים מן החור' : אין מכלן ראוי' ב (ד) והשני כי מנהג חכמים בתלמוד וגם כלל שהרי לשון רמז משמע אף זהויות המלות בתורה ונבזיאים כן שלא יחשו להיליף דבר דאורייתא שכן אמר צריש פרק ראשון דמכות אחד מן הכלל וידברו על הרוז כענין שכתוב חלה בני יעקב אשר יולד לו צפדן ארם והנ' משב צנימין ולא כולד צפדן ארם רק על הרוז ידבר וכן כל הנפש הצאה ליעקב מלדימה שצעי' והנה אפרים ומנשה לא באו ליעקב מלדימה גם יוסף שם הי' וכן חלה בני עדה ועמלק אינו צנה

נר חנוכה הנה איני רואה שאחד ידמה זה או יעלה במחשבתו ומה שיראה לי שהביאם אל זה היותנו מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו ושאלת התלמוד (שבת דף כ"ג) היכן צונו ואמרו מלא תסור ואם מטעם זה מנו אותם הנה ראוי שימנו כל דבר שהוא מדרבנן * כי כל מה שצונו חכמים לעשותו וכל מה שזהוירינו

דנסוך המים רק משום סופו שאמר אמרו לפני מלכיות זכרונות ושופרות ועליהן אמר שהדבר ידוע בגמרא שאין חלל מדרבנן : והרז כתב צפי' המעניות צפוקי סוף פרק לולב וערבה כי נסוך המים הלכה למשה מסיני ויש לו רמזים נסתרים בתור' : וקשה צעיני אי קרא לנסוך המים הלכה למשה מסיני לפי כללו שכתב בהקדמת זרעים וז"ל ועל כל דבר שאין לו רמז צונקרא ואינו נקשר זו ואי אפשר להוליאן דרך מדרכי הספרא עליו לצדו נאמר הלכה למשה מסיני עכ"ל * וא"כ מאחר שלנסוך המים יש רמז בתור' לא הי' לו לקרותו הלכה למשה מסיני רק הי' לו לומר כי הוא מן החור' : וגם צריש פרק לולב וערבה (דף מ"ד) אמר בגמרא עשר נעיעות ערבה ונסוך המים הלכה למשה מסיני וקשה צזה אל כללו * ולפי דעתי שלכן האריך צלשונו שם צפי' המשנה לכתוב שנסוך המים הוא הלכה למשה מסיני ויש לו רמזים נסתרים בתורה לומר שמאחר שהרמזים הם נסתרים יקרא הלכה למשה מסיני * ומה שכתב בהקדמת זרעים כי כשיהי' לו רמז בתור' לא יקרא הלכה למשה מסיני היינו כשאותו הרמז אינו נסתר * והנני כותב לך כוונתו צקלור על ענין זה למען תשכיל * אמר שם בהקדמתו כי גם שכל החור' קצבנו פירושה ממש רצינו וכלה היא הלכה למרע"ה לא נאמר הלכה למשה מסיני רק על אותם המלות שאין בהם רמז בתורה ולא נוכל להוליאם מדרך ספרא כגון לוג שמן לנזיר ורביעית יין לנזיר * י"א יום שצין נדה לנדה : ואחרים שהציא שם שעל כולם לא מלאנו לעולם שחקרו צהן ספרות או שהציאו עליהן ראיות חלל לקחום מפי משה כמו שזוה אותם הקצ"ה חזל זהויות צהם רמז בתור' או שנוכל להוליאן חלו הפירושים דרך מדרכי הספרא לא נאמר היות' הלכה למשה מסיני כי אם היותם תורה : ואל תעשה צמה שאמר צפ"ק דסוכה (דף ה' ע"ג) שיעורים הלכה למשה מסיני והרי הם נרמזים צפסוק ארץ חטה ושעורה שהרי הקשוהו שם ואמר שעורין דאורייתא נינהו דכתיב ארץ חטי ושעורה ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לצית המנוגע וכו' ותירצו הלכתא נינהו וקרא אסמכתא צעלמא הוא * ופי' זה הוא כי אין לשיעורין עיקר להוליאן אותם ממנו דרך הספרא ואין להם רמז בכל החור' חזל נסמכ' זאת המלה לזה הפסוק לסיומן כדי ש"ה נודע ונזכר ואינו מענין הכתוב וזה ענין מה שאמר קרא אסמכתא צעלמא צכל מקום שיזכירוהו ע"כ כונתו * והנה כתצחיה לך גם כי לא היית לריך לכל זה כאן מ"מ העלייתה צסיפרי כי טובה היא לגלות לך דרך מדרכי הגמרא * אמנם עתה נצא אל דבורנו הראשון (ד) מה שאמר כי דרך הפסוק וגם הסכמים לדבר על הרוז הנה טרם השיצו עליו אציא

מרגניתא טבא

שאינה נוהגת לדורות אינה מורשה לנו וכו' ע"ש היינו דמציא ראי' מדאסמכוהו אחאי קרא ובהאי קרא כתיב מורשה ש"מ דהיה להם קבלה לתר"י מלות דקחשיב היינו שנוהגין לדורות דאי לאו לדורות לא היה להם למיסמך אחאי קרא דכתיב צי' מורשה ודוק :

עוד ב שם ברמב"ן בהלילו בעד צעל ה"ג דאע"ג דנקיע ר' שמלאי בלישני' תר"י מלות נאמרה למשה צסיני אינו דבר רחוק ונפלא להציא צכללן מיעוט מלות דרבנן אע"ג דלא נאמרו צסיני וז"ל הרמב"ן והשני ר"ל עשם שני כי מנהג החכמים בתלמוד וגם בתורה נביאים וכתובים שלא יחשו להוליאן

ה'רמב"ז

צמחניתיך שאלה רדי' אלה איהם קינחם אלה וזהו חזקא וייתכן שאלה (ב) אלה מפני שהחכמים

גזרו על הגבירי' משום סכנת נחשים דהא אפילו לא באה אזהר' על זה צחור' פשיטא כי היו

מרגניתא טבא   מדרצקן

והע"ג דבשורש ג' בהבואו רא"י דאין למנות מלות שאין כוהנות לדורות כחכ"ז ובהבואו אמרו מאי קראה תורה לזה לנו משה ר"ל כמספר חר"י שזהו תורה ואנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו ובהם נשלמו חר"י מלות בזה הסימן שהדבר שמענו מפי משה היא כמספר תורה וקראה מורשה ומלות שאינם

משם תורה בגימט' הכי הו' צכאן דצרי יחיד
 ורצנן חלוקין עליו : (ג) ולא נחצרה שם אם
 הם חולקים על הכל לגמרי בלומר על מדרשו
 של ר' שמלאי עלמו שאמר תרי"ג מלות נחנ'
 לו למשה צסיני או שהוא מקורה צידם והכל
 מודים שכן הוא סכום המלות שגם שם צמדה
 חזית הזכירו הסכו' הזה פעמים רבות ומפני
 התפשטות החשבון הזה שם וצכל מקום נאמר
 שהוא מסור צידם מפי משה צסיני ועם כל זה
 אינן נמנעין ממחלוקותיהם צמלות מן המלות
 שזה יאמר רשות וזה יאמר חוצה כי יודע
 האומר רשות שיש מלות ממלאת החשבון ולא
 יקפידו לשאול עליה ולמנוחה מפני עומק הענין
 ורחוקו שיצארו כל התורה וימנו מלותיה כמו
 שאמרו דצד נקל מזה וכתי ספר תורה וכמני
 לא צקיאן אצל מן הסכס יסמכו על זה המנין
 כי הוא המקובל צידם : אצל זה"ג ז"ל סבור שזו
 המימרה וכל כיוול זה צמספר הזה צמחבון
 כל המלות הנוהגות בישראל לדורות ועשו להם
 סימן צמנין איצדיו של אדם וכמנין ימות החמה
 ולא היתה כוונתו של ר' שמלאי צמימרי' הזו
 אלא לדרוש מה שהוא משלים עליה צד דוד כו' והעמידן על אחת וכן רצ המונח שמואל לו סמך
 מאי קראה חינו אלא אסמכתא ורמז צעלמא
 באין צמחבון אותיות וענין הזה צממה מקומות צתלמוד נאמר על כלל האסמכתות צענייני' שהם
 מדצרי סופרים ולשונם הסגור צרמזים הוא זה מאי קראה ועל העיקרים אומרים שני' או מנא
 לן או מנא הני מילי ולא תמלא שיחמי' צעל המימרי' עלמו מאי קראה אצל חכם אחר מסמך
 אחריו הדצד לקראי רוצ דצריכם יציאו צהם צלשון מאי קראה מהן פסוקי קצלה מהן מן
 התורה לסמוך כמו שאמרו בגמרא סנהדרין (דף ל"ז) אמר רבי ינחם אין צן דוד צא עד שחפסך
 כל המלכות כולה למינות אמר מאי קראה כלל הפך לצן עסור הוא וכן לשון הסגדה צרות
 ונעמי תפשו להם כל המלות שאין הכונה שם אלא שאמרה לה סכום המלות כולן כדי שתפרוש
 או שיחשבו שאמרה לה צרות הקדם אפילו מלות העתידות להתחדש כמו שאמרו מפקדינן
 תחום שבת וביא מלות מדצריהם ואני חושב שהיא תיקון שלמה וצית דינו מכלל עירוצין
 ואמרי זה אומר כי הרצ השיצ על צעל ההלכות ארבעה חסודות יפות ועודות מעוררות הלצות
 ומולידות מחשבות לאשר להם עינים פקודות ואזנים קסודות :

(ג) אענם חמיבתי ממ"ש הרמב"ן צזה המדרש
 כי לא נחצרה לו אם רצנן חלוקי' אף על מנין
 המלות או לא שהרי לפי דעתי אין מקום להסתפק
 כלל שרצנין אינם חלוקים רק צמלות ששמענו
 מפי הקצ"ה צסיני כמה הם אצל צמנין תרי"ג
 לא נחלקו : ואם צאולי סצת הספק אללו הי'
 מפני שאלו שחפשו שיטת ריב"ל הציאו פסוק
 של תורה לזה לנו ודרשוהו בגימטריא שנראה
 שרצנין לא סצירא להו דרשה זו על זה לא
 היה לו להסתפק כלל שהרי שם לא צאו לחקור
 מנין המלות רק צאו צחקירת סכום המלות
 שאמר הקצ"ה כי לדעת רצנן הם עשר ולדעת
 ריב"ל הם ששים ולכן רצנין לא דרשו תורה
 לזה לנו בגימטריא מפני כי זה יהי' הפך כונתם
 שאמרו כי כל העשרה דצרות שמענוס מפי ה'
 וא"כ יהיה מן הסקר לומר שמפי משה שמענו
 כמנין תורה שלא שמענו כי אם כמנין תרי"ג
 אצל צמחלוקת מנין כל המלות לא צאו וע"כ
 נאמר כי מנין תרי"ג הוא מוסכם מן הכל
 צלי ספק :

הרמב"ן

בראצונה

דע

כי זה הענין לא היה ראוי

וגראה לי שהכונן

כשיהי'

לעורר עליו לבארו כי אחר

הוא

לשון הש"ס נאמרו למשה

שהיה לשון התלמוד (מכות דף כ"ג

בדצרי הרצ לצלתי פכנים

צסיני אין נאמר דצד

ע"צ) תרי"ג מצות נאמרו למשה

צזה מספר מלות דרצנן

שהוא

בסיני

ואפילו חסי' הגירסא :

צכלל המנין הזה ואמנם

(א) א) אצל צנוסמא שלו

(א) תרי"ג מלות נלעוו

צ"ה אינו גורם כן :

כמו שאמר הרמב"ן מ"מ לא יצאו

מלחמי כתוצ דרש רבי שמלאי שם

מלחמי כתוצ דרש רבי שמלאי שם

מלחמי כתוצ דרש רבי שמלאי שם

מלחמי כתוצ דרש רבי שמלאי שם

עשרה מלות נלעוו ישראל

עשרה מלות נלעוו ישראל

עשרה מלות נלעוו ישראל

כל מה שנלעוו אפיי' מדרצנן

וכמו שאמר צצ"ק סוף פ' מרובה (דף פ"צ)

עשר

מרגניתא מנא

ואחת מגזל קא גזיל ולמה לא חייבו לכן נח אלא אחורה לחודה ושאר מלות התורה הרשה להם לעשות אותם
 כהלכסן כדי לקבל שכר אלא ודאי הגם הרמב"ם ס"ל דהא דתורה בגמרי' תרי"ג אינה אלא אסמכתא צעלמא
 ואע"ג

זמנין וכן כתב בהסיגו על הללוין שכתב הרב
 זלחא קל"ח . וגם לא יאכל חמץ מאחר שדרשו
 על פסח מלרים שחמורו לא נהג אלא יום אחד
 לא יצא זמנין כאשר יסד הרב צמורס השלישי
 וגם הרמב"ן מודה זו שאין ראוי למנות מלות שאין
 נוהגות לדורות . (ב) ועתה אצא לפרש לך מדרש
 של שיר השירים שהצא למען יקל למעיין זו ר'
 יהושע אומר שתי דצרות שמעו ישראל מפי הקצ"ה
 אנכי ולא יהיה לך ה"ד וכו' עד דאמר טעמון
 דרצנן דכתיב ויאמרו אל משה דצר אחת עמנו
 ונשמעה פי' לפי הנראה צעיני רצנין סצרי כי
 מאחר שהפסוק של דצר אחת עמנו נכתב אחר
 עשרת הדצרות מכלל כי אחר עשרת הדצרות אמרו
 למשה כן וא"כ כל הדצרות הקצ"ה אמרם .
 מה עצד ליי ריצ"ל פי' מנחת הראיה של רצנין
 שהרי כתוב הוא אחר הדצרות הנראה כי צפוף
 הדצרות אמרו למשה שידצר עמכם ומשני פליג
 שאין מוקדם ומאוחר פי' מקומו הוא להכתב
 אחר שתי דצרות הראשונות כי אז אמרו למשה
 דצר אחת עמנו ונשמעה אצל אין מוקדם ומאוחר
 צתורה או אינו מדצר אלא לאחר שנים או שלשה
 דצרות פי' כי שמא לאחר שנים גם שלשה
 דצרות אמרו דצר אחת עמנו ומנ"ל לומר אחר
 שנים דוקא ומשני דר' עזרי' וכו' מפסי שטתי'
 ואמרו כי ראיתו שפסוק זה נאמר אחר ד'
 דצרות ולא אחר ג' היא משום שהרי כתוב
 תורה לזה לנו משה שפי' כמנין תורה אמר לנו
 משה ואם אמרו דצר אחת עמנו אחר ג' א"כ
 כמנין תר"י לזה לנו משה ולא כמנין תורה :

לזה רצי יהושע צן לוי פליג שאין מוקדם ומאוחר
 לאחר שנים ושלשה דצרות ר' עזריה ורצי יהודה צר'
 כתיב תורה לזה לנו משה כל התורה כולה שש מאות
 ושלש עשרה הוי תורה בגימטרי' עולה כמנין
 תרי"א מלות דצר משה עמנו כי אנכי ולא יהיה לך לא
 שמענו משה אלא מפי הגבורה הוי
 ישקני מנשיקות פיהו עד כאן דצרי אגדה זו והנה מדרשו
 של ר' המנונא של ר' המנונא שמה תורה לזה לנו
 משה

מרגניתא מבא

משה

הגבורה שמענו כמשמעות ישקני מנשיקות מיעוט
 כנגד שס"ה ימות החמה ורמ"ח אברים של אדם ולא יותר
 באמת ליכא רמאי קראה ולא לשון מנין דבלשון הזה
 הוא המשמע דרלונו להציא ראי' גמורה לר' שמלאי דלא
 נאמרה אלא תרי"ג במכוון לא פחות ולא יותר וזה
 אינו מוכרח אלא דליכא פחות מתרי"ג אצל להא דליכא
 יותר מתרי"ג אין הכרח כלל : **ארי נמי** דמשום הכי לא
 קאמר ליטנא דמנין משו' דמסורה לזה לנו משה עדיין
 לא שמענו דנאמרו כל התרי"ג מלות בסיני ואי הוה
 נקט ליטנא דמנין הוה המשמע דרולה להציא ראי'
 לכל דברי ר' שמלאי וזה אינו דאין מפורש לזה לנו
 ראי' דכולן נאמרו בסיני ודוק : **אמנם** האמת יורה
 דרבו דגם הרמב"ם כתב צפ' עשירי מהלכו' מלכים
 הלכה ע' צ"כ שעסק בתורה חייב מיתה וזהו שכתב
 חייב מיתה : ובהלכה יו"ד כתב בן נח שרלה לעשות
 מלוא משארי מלות התורה כדי לקבל שכר אין
 מונעין אותו לעשותה בהלכה ע"ש והא דצ"כ שעסק
 בתורה חייב מיתה הוא מיתת ר' יוחנן בן סנדורין
 דף כ"ע דאמ' ר' יוחנן ב"כ שעסק בתורה חייב מיתה
 שנאמר תורה לזה לנו משה מורשה לנו מורשה ולא
 להם ופריך הסם וליחשבו גבי שב' מלות ומשני מאן דאמר
 מורשה לשון ירושה ככלל בכלל גזל דהרי מגזל קא
 גזיל כו' ואי"ס דהרמב"ם דרשת רב המנונא דקאמר מאי
 קראה תורה לזה לנו משה היא דרשה גמורה להורות
 דתרי"א מלות כלעוונו מפי משה כמנין תורה א"כ
 הדין כותן להייב בני נח מיתה אכל תרי"א מלות
 שגמזים בתיבת תורה דלזה לנו משה מורשה לשון
 ירושה בתיבת תורה קאי ובתיבת תורה גמזים תרי"א
 מלות ואכל אחת ואחת

כלל שהרי הוא דרש הפסוקים האלה ללחוי
אחרים שכן אמר שם ור' שמעון חד לתוך
זמנו וכל מחמלת מצעי ליי לכדתניא אין לי אלא
שנתחמץ מחליו מחמלת דצר אחר מניין ח"ל כל
מחמלת לא תאכלו לא יאכל חמץ מצעי ליי
לכדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מניין לפסח
מלרים שאין חמורו נוהג אלא יום אחד ח"ל
לא יאכל חמץ וסמך ליי היום אחס יולאים
עכ"ל הגמ' שנראה מזה כי לא יחסר כלל לרבי
שמעון משם"ה לחוין דסוף סוף הנה הוא מודה
שהן לחוין אלא שאינם מחפרשים כדעת ר'
יהודה אמנם אהה המעיין הע חזק ושמע כי
זאת אינה קשיא וזה לפי כי מנין שם"ה לחוין
וכן רמ"ח עשה לא נאמר רק צמלות ולא צדקדוקי
המלוא כאשר יסד הרב צמורש השציעי וגם
הרמב"ן מודה צו וסצירא ליי להרמב"ן כי מאחר
שרבי שמעון דרש כל מחמלת לא תאכלו לנתחמץ
ע"י דצר אחר זהו תשלום אסור חמץ ולא יצא
צמחין

טעמון דרבנין אחר כל הדברות כתיב דבר אחת עמנו ונשמעה מה עבד לה רי"ב כל פליג שאין מוקדם ומאוחר בתורה : או אינו מדבר דבר אחת עמנו ונשמעה אלא לאחר שנים ושלשה דברות : ר"ל לומר כי שם לאחר שנים וגם שלשה דברות אמרו דבר אחת : עמנו ונשמעה ומכלן למימר אחר שנים דווקא ומשני ר' עזרי' ור' יהודה ורי"ב כל תפסי שיעת' אמר כתי' תורה לזה לנו משה כל התורה תרי"ג מלות הוי תורה בגמטריא תרי"א : פירוש כמנין תרי"א לזה לנו משה ואי שמענו מפי הגבורה יותר משני מלות ודבר אחת עמנו לאחר שלשה דברות או יותר אמרו תחייב מזה שיש לנו יותר מתרי"ג מלות ואכן קיי"לן שאין לנו יותר מתרי"ג מלות הוי ישקני מנשיקות פיהו : דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו ולא יותר ודבר אחת עמנו לאחר שני דברות אמרו ולא יותר עכ"ל המדרש עם קלח ביאור להקל על המעיין הרי לפניך מהמדרש הזה דאין להכריח שלא שמענו מפי הקב"ה יותר משני דברות אלא אחר הקבלה שבידינו דכל התורה אינה אלא תרי"ג מלות : אבל זולת הקבלה זו דכל התורה אינה אלא תרי"ג מלות אע"ג דתפסינן שיעת' דתרי"א מלות מפי משה שמענו בדכתיב תורה לזה לנו משה כמנין תורה עדיין יש לומר דמפי הגבורה שמענו יותר מב' דברות ובאמת יש לנו יותר מתרי"ג מלות ודבר אחת עמנו ונשמעה כאמר אחר שלשה או יותר דברות כקוש' המדרש ולכוונה זו לא הוה עלי ר' שמלאי להביא ראיי' גמורה לדבריו מקרא דתורה לזה לנו משה דרך תרי"ג מלות כאמרו בסיני משום דיש לבטל דין לחלוק ולומר דשם מפי הגבורה שמענו יותר מב' דברות כקושית המדרש וממשה תרי"א ובאמת יש יותר מתרי"ג מלות ור"ל המנוח דקאמר מאי קראה אינו בל אלא להכרי' דעכ"פ יש לנו תרי"ג מלות ולא פחות מתרי"ג דתרי"א לזה לנו משה כמנין תו"ר ולכל הפחות ב' מפי הגבורה

אמר הכותב בתחלה או ז"ל צלח בקל
דברים שראיתי בהקדמתו זאת של
כרמז"ן שיראה למעיין בתחלת המחשבה
קושי ואחרי כן אצל להליל הרב מהשגיגותיו
כאשר עם לצדי :

השרש הראשון

(א) ראשונה על מה
שהכנים צמחות אשר
נחלקו בהן החכמים
אם הם מלווה או
רשות מחלוקת רבי
יהודה ורבי שמעון
דפרק כ"ט צענין חמץ ואמר שלרבי יהודה יהיו
שלשה לאוין ולרבי שמעון אחד ואם כן יחסרו
לו שני לאוין מן המנין הנה מי שראה שם הגמ'
יוכל להקשות והלא גם לרבי שמעון לא יחסרו
כלל

מידעתי שהכל מחזיקים בו דבר פשוט . א וזה צמח שאמרו צקוף מכות (דף כ"ג ע"ב) דרש
ר' שמלאי שם מאות ושלש עשרה מלות נאמרו למשה בסיני שס"ה כמנין ימות החמה רמ"ח
בגד איצרו של אדם ואמר רב המנונא מאי קראה תורה ליה לנו משה תורה בגימטריא הכי
הו' . והקשו תורה חרי"א הו' אנכי ולא יהי' לך מפי הגבור' שמענוס . הנה על פי זו המימרא
צא בעל ההלכות ומנאן אחת לאחת למנאן משצון ואחריו נחפשו דבר מאלד והוסכם צין כל החכמים
והחלמידים ונחפרסם בהמון שזה סכום המלות ונחפשו דבר מאלד והוסכם צין כל החכמים
ומהם לחכמי ספרד רבות מאלד צארץ אנד"לום כאשר הזכיר הרב ז"ל ומהם צאירות זכר
פנות הגולה וכבר אמר הרב ז"ל שזה דבר שלא יסכל אותו אחד מכל מי שמנה המלות שזה הוא
מנינם . ואני צעניי עם כל זה עלה צלצי ספק על זו המימרא אם היא דברי הכל או יש צה
מחלוקת . וספק אחר אם היא הלכה למשה מסיני כלומר שנאמר למשה מפי הגבור' כך וכך מלות
אני מוסר לך ללוות' צישראל מורשה או שהוא אסמכתא בעלמא מן הגימטריא הזו שזה הסכם
רבי שמלאי הדורש זה מאלד המלות כן לפי המנין שמנה צהם ונתן צהם סימנין . וצא רב
המנונא אחריו וסמך המנין הזה לגימטריא הזו : ומה שמציא אותי לידי ספק מפני שמלינו
מחלוקת בגמרא צפסוקים רבים אם הם מלווה או רשות מהם מה שאמרו צמכתא קוטה (דף ג'
וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר חובה . לעולם צהם תעצודו רשות ר'
עקיבא אומר חובה . לא יעמא רשות ר' עקיבא אומר חובה . הנה לדעת ר' ישמעאל יחסרון
כאן שלש מלות עשה מן רמ"ח וכן המחלוקת של הצדלת סימן אחד צמכתא העוף דלרצון לא
יצדיל הוא לאו ולר' אלעזר צר' שמעון מאי לא יצדיל אין לריך להצדיל כמו שאמר בגמרא צצחים
(דף ס"ה ע"ב) : (א) וכן חמץ צפסם לאחר זמנו לדברי ר' שמעון הוא מותר מן התור' ולדברי ר'
יהודה הוא לאו צפני עלמו וראוי להציאו צחצון וכן חמץ לפני זמנו משש שעות ולמעלי' הוא
צלאו ולר' שמעון אין צו לאו ויהיו לר' יהודה צאכילת חמץ ג' לאוין א' צמץ לפני זמנו וא' צמץ
צפסם . וא' לאו של חמץ שעבר עליו הפסח ושלשתן ראויין להמנות מפני שזמנו של זה לא
זמנו

העיהר הראשון מן המאמר השיצ הרב
הגדול ז"ל על צעל
הלכות גדולות ז"ל מפני שהציא צמנין המלות
מקרא מגלה וכו' חנוכה מכלל מלות עשה .
וכן מנה צרכות צכל
יום וניחוס אצלים
וציקור מולים וקצורת
מחיס והלצשת ערומים
ולפשוט תקופות ושמי'
עשר יום לגמור צהן
את ההלל לפי שאלו
כולן מלות מדרצנן אינם מן התורה ותשיבותיו
על זה תשובות גדולות כאלו מכריחות להודות
בהן :

המציאות שהן מדרבנן :
דע
שאלת לדרב' דענין חמץ ואמר שלרבי יהודה יהיו
שלשה לאוין ולרבי שמעון אחד ואם כן יחסרו
לו שני לאוין מן המנין הנה מי שראה שם הגמ'
יוכל להקשות והלא גם לרבי שמעון לא יחסרו
כלל
מידעתי שהכל מחזיקים בו דבר פשוט . א וזה צמח שאמרו צקוף מכות (דף כ"ג ע"ב) דרש
ר' שמלאי שם מאות ושלש עשרה מלות נאמרו למשה בסיני שס"ה כמנין ימות החמה רמ"ח
בגד איצרו של אדם ואמר רב המנונא מאי קראה תורה ליה לנו משה תורה בגימטריא הכי
הו' . והקשו תורה חרי"א הו' אנכי ולא יהי' לך מפי הגבור' שמענוס . הנה על פי זו המימרא
צא בעל ההלכות ומנאן אחת לאחת למנאן משצון ואחריו נחפשו דבר מאלד והוסכם צין כל החכמים
והחלמידים ונחפרסם בהמון שזה סכום המלות ונחפשו דבר מאלד והוסכם צין כל החכמים
ומהם לחכמי ספרד רבות מאלד צארץ אנד"לום כאשר הזכיר הרב ז"ל ומהם צאירות זכר
פנות הגולה וכבר אמר הרב ז"ל שזה דבר שלא יסכל אותו אחד מכל מי שמנה המלות שזה הוא
מנינם . ואני צעניי עם כל זה עלה צלצי ספק על זו המימרא אם היא דברי הכל או יש צה
מחלוקת . וספק אחר אם היא הלכה למשה מסיני כלומר שנאמר למשה מפי הגבור' כך וכך מלות
אני מוסר לך ללוות' צישראל מורשה או שהוא אסמכתא בעלמא מן הגימטריא הזו שזה הסכם
רבי שמלאי הדורש זה מאלד המלות כן לפי המנין שמנה צהם ונתן צהם סימנין . וצא רב
המנונא אחריו וסמך המנין הזה לגימטריא הזו : ומה שמציא אותי לידי ספק מפני שמלינו
מחלוקת בגמרא צפסוקים רבים אם הם מלווה או רשות מהם מה שאמרו צמכתא קוטה (דף ג'
וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר חובה . לעולם צהם תעצודו רשות ר'
עקיבא אומר חובה . לא יעמא רשות ר' עקיבא אומר חובה . הנה לדעת ר' ישמעאל יחסרון
כאן שלש מלות עשה מן רמ"ח וכן המחלוקת של הצדלת סימן אחד צמכתא העוף דלרצון לא
יצדיל הוא לאו ולר' אלעזר צר' שמעון מאי לא יצדיל אין לריך להצדיל כמו שאמר בגמרא צצחים
(דף ס"ה ע"ב) : (א) וכן חמץ צפסם לאחר זמנו לדברי ר' שמעון הוא מותר מן התור' ולדברי ר'
יהודה הוא לאו צפני עלמו וראוי להציאו צחצון וכן חמץ לפני זמנו משש שעות ולמעלי' הוא
צלאו ולר' שמעון אין צו לאו ויהיו לר' יהודה צאכילת חמץ ג' לאוין א' צמץ לפני זמנו וא' צמץ
צפסם . וא' לאו של חמץ שעבר עליו הפסח ושלשתן ראויין להמנות מפני שזמנו של זה לא
זמנו

מרגניתא טבא
הרמב"ן נסתפק במימרא ר' שמלאי שדרש צקוף מכות חרי"ג מלות נאמרה למשה בסיני כו' ונסתפק
הוא ז"ל אם המימרא היא דברי הכל או יש צה מחלוקת . והאריך בפלפולו וסלקא ליה כי המנין חרי"ג
מלות הוא מוסכם לכולי עלמא . וכחצ שצ"ה סבור שזו המימרא וכל כיוולא צה צמספר הזה צפסו צחצוןכל
המלות הנוהגות לדורות צין מלוה דאורייתא צין מלוה דרבנן וקרא דמייחא רב המנונא תורה ליה לנו משה רלונו
לומר והקס' אין מלי למימר דאף המלות שחדשו חכמים הנה בכלל חרי"ג מלות הא מהאי קרא משמע
שכל חרי"ג מלות משש לונו כתב הוא ז"ל שהוא אינו אלא אסמכתא בעלמא ולא דרשה גמורה אלא רמז
בעלמא . והביא רא' לזה מדנקט רב המנונא מאי קראה דעל העקרים אומרים שנאמר . או מכלן או מנא
הני מילי ולא תמלא שיאמר בעל המימרא בעלמו רא' לדבריו צלשון מאי קראה אכל חכם אחר ממנין
אחריו הדבר לקראי וכו' ע"ש ולכאורה ה' נראה ליישב הא דלא נקט בעל המימרא צלמו רא' לדבריו
פקרא דתורה ליה לנו משה וגם הא דנקיע מאי קראה ולא מנין והוא עפ"י מדרש חזית שהביא הרמב"ן
בעלמו ז"ל רמ"ל אמר שני דברות שמעו ישראל מפי הקצ"ה אנכי ולא יהיה לך ה"ד יסקני מנשיקות פיהו
מנשיקות ולא כל נשיקות ורבנן אמרי כל הדברות שמעו ישראל מפי הקצ"ה ר' יהושע דסכנין צהם ר' לוי
עמנון

אשר נאמר

(२) रक्षादि आदि

רופא מומחה צייתאמעגין עם נשיהם וצניהם שי ותיי ויהלך

זוסייל קולפא שי' • אף שהוא בעת אין כאן כבודו כאן • שכל בני צימו העיניו עמדי

ה' חילם ידיהם חללה בעל כל הטוב | שגמולכי אחי עמי זשעת בדפסת הספר

עחירת התולעת ולא איש :

[illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹלְךָ וְיִשְׁכַּח אֶת-עֲוֹןֶיךָ כִּי-עָשִׂיתָ אֵת אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר וְעָשִׂיתָ אֵת אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר

1000

1950

1970

[illegible]

1. *Handwritten text in a cursive script, likely a signature or name.*
 2. *Handwritten text in a cursive script, likely a signature or name.*

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[Faint, illegible handwritten text]

የሕዝብ ምክር ቤት ማኅበራዊ ጥያቄዎችን ለማሟላት ለሚያስችል ስልጣን ማግኘት ይገባል፡፡

1. *Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.*

הקדמה

שני ספרים אלה לוקמה ומעמי ונקראת לזאת אל המלך מלך מלכי המלכים הקדוש ציון הוא
לכן אמרתי לקרות למצורי זה **מגלת אסתר** לשתי אלה הכוונות אשר צאק השם נפלאות
וצבן חתמה להאטי לכחוצ את אשר הורוני מן השמים וגד השגות כרמצי
ולחליץ צעד הרצ צמלתי זכות עליו וצאשר לא תשיג ידי להלילו אשען על ציגתו של כרמצי
כי דעתו חסד מדעתי וחלקי חצי יהי צעזרי להלילני משגות ולצניני נפלאות
מתורפו :

הקדמת בן הרב המחבר • אשר לכבוד אביו הנאון ז"ל מדבר •

י"שמו ה'לומדים ו'ירכנו ה'חריפים • כי חור גדול נראה צאורינו • מגדל ממזרת **מרגיתא**
שבא על ספר שרשי המלות להרמז"ס ז"ל • שחיצר כבוד לדוני חצי מ"ו הרצ
הגאון המפרסם המנות מוכרר **ארי לייב** סג"ל הורוויץ • אשר הרציץ תורה
והעמיד חלמידים הרבה כמה ק"ק מפורסמת
לא"צד ור"מ צק"ק מינסק ה"י • ותוכן החיצור הג"ל מיוסד על לדני פז אשר שמו נפשו צכפו
להליל הרמז"ס ז"ל מהשגת רצינו הגדול הרמז"צן ז"ל שהשיג עליו • **ויידוע** ומפורסם לכל
שכל ימי ח"א מ"ו הגאון ז"ל היתה תורתו אומנתו עם חלמידים המקשיצים לקולו •
וחיצר כמה חיצורים צבוגי' הש"ס ופוסקים • וצלשונו הרמז"ס ז"ל לייסד דצרו צמקום שלא
מלאו כל אנשי חיל את ידיהם וקרא שם החיצור על ס' הי"ד חלק המגן • ע"ש שמייסד דצרי
הרמז"ס מאלף השגות שהשיגו הרא"צ ז"ל • צפלפולס עמוקים ואמיתים • ועד הנה היתה
התורה מונחת צקרן זוית שהי' מונחים צצית גנזי כמה מלות קונטרסים ממה שחיצר צמחצרתו
הקודש • ומסצות טרדות שהייתי טרוד צעצידתי על המחי' ועל הכלכלה לעסיק צפרגמתי
ומה' היתה הסיצה שנהפך עלי גלגול הסוזר וירדתי פלחים מכל הטובה • שליו הייתי צציתי
ורענן צהכלי ופתע פתאום פסיד עיסקא הון רצ ועלום • ועמד עלי נחשול לטובעה וטבעה
ספינתי עם כל אשר לי • אמרתי וכי עציד קצ"ה דינא וכו' חין זה חלא צעון צל חאשר
שהתרשלתי לקיים חילי דאצובו שנוני קודם מותי • שאעלה דצרו על מכצס הדפוס • ומלאו
נחתי אל לצי לתקן את אשר עוייתי ולא יהא העון הזה עמון ח"י עוד ואמרתי יעצור עלי
מה לא אעצור עוד צצ"ת ואולי חח"ז חצנה גם חכמי ממנה שיסור ה' סרון אפו ממני • ופניתי
ח"ע מכל עסקי לטלטול ח"ע צלטול הקשה עד שצאתי לראן ק"ק פ"פ היא העיר הגדולה לחלקים
צכדי להוליא מחסצתי אל הפועל • והי' נחנני לחן צעיני חדמ"ו נשיא ישראל הגאון המפורסם
רצן שכל צני הגולה מוכרר **יעקב יושע** זלוק"ל שקירצ חותי צכל מיני קידוצ והראתי לו
את חיצור ח"א הגאון ז"ל והוטצ מלוד צעיניו כאשר עיניכם חחזינה ציקר סהדותא
אשר ילא מפיו הקדוש דקלסי' מאל צצצת המגיע לכחצי' ושם צצית הגאון הג"ל מלחתי את
שחצנה נפשי נכד חח"ו ה"ה ידידותא מן מזה האלוק החורני הרצני המופלא ומופלג שלשלת היוחסין
מוכרר **משה בהנא** מרישא צן הרצ המנות מוכרר יעקב זאצ וואלף כ"ץ זל"ל • והטיצ
עמי מלוד צכל מיני דמטיצ • ואפריון נמטי לו ומשכורתו תהי' שלימה מלח

ה' וזכות המצור יעמוד לו לדורי דורו חמון :
והנה אם חמנס שיש צידי חצילות חצילות חחצים וחידושי' נפלאים מחיצורי ח"א זלוק"ל •
חמנס לסיצת הולאת הדפוס כי רצה היא מלוד • וחין לכסף מולא • ולולא
שהלל פורתא היתה לי שהקרה ה' לפני מוקרה עכור ה"ה החורני המופלא כמחור"ר מלחיש מרגליות
נרו שהי' לי לחנא דמסייע צכל הני מילי מעליחא לא היתה צאפשרי להוליא לאור תעלומה •
זכרה לו חללים לטובה וזכות ח"א הרצ המצור יעמוד לו ולדעו לעולמי עולמים נס"ו • לכן
תפסתי צמועט חמחזיק את המרובה צחיצורו על הי"ד שרשים שחיצר על הרמז"ס ז"ל • וסוף מעט
הכמות ורצ החיכות • אמרתי הלא מלער היא וחמי נפשו להיות שפתותיו דוצצת צקצר • ולעת מלוד
ידי די הולאת הדפסת שארי חיצורים עוד סזון למועד • להוליאם לאורה צללות ה' דרכי :
והטיצה

הקדמה

ישראל ולאחר עקלתון היא צעיניו אחד צונה ואחד הורס עד כי לא ידע האדם על מ
 להשען וזכך נזכרו רעיוני מאז עצרו אל עצר פני שני הספרים האלה ואמרתי אני אל
 לצי כי טוב הי' לנא השלישי להעמיק העיון דצריהם לראות מי זהם כוון אל הנכון ודעת שפתיו
 צרור מללו ואז העירוני רעיוני ומורשי לצי יעלוני ועשתנותי סזוני גם סצזוני דחקוני לנלתי
 היותי יושב דומם מחות דעי כאשר עם לצי דצריהם פתוני ואפת והכנסתי ראשי צין שני ההרים
 הגדולים האלה לרעות צגני דצריהם וללקוט שושני אמרותיהם . ואחר השתדל עיוני צם והעמיק
 סצרתי צדיעותם ימים רצים נראה לעניות דעתי כי מטה הרצפת וילץ ליץ צסצרות נכוחות אל לצי
 וצסצנות הרמז"ן לא נסה דעתי ואמרתי ללמד זכות על הרצ ולגלות את לצי נגד הסגות הרמז"ן .
 ואל יתמיה מתמי עלי איך מלאני לצי לנא ולסתור דצר מדצרי הראשונים והמה חכמים מחוכמים
 כי על זה השיצ ואמר מה שכתב החכם הרופא רצי שלמה אלמולי יל"ו צסוף ספרו הקטן אשר
 קרא מאסף לכל המחנות וז"ל אפשר שידעו האחרונים וישיגו יותר מהראשונים משתי צחינות .
 הצחיני' האחת מטעם שכבר אפשר שאיש מה מאחרונים לקח לעלמו לעיון צדוש אחד מיוחד והשתדל
 והעמיק ושם כל שפלו ועיונו והשתדלותו צאופן שהשיג צו יותר מדצרי הראשונים . והצחיני'
 השנית שהנה אנהנו האחרונים עם המעט שהתמדנו צעיון הסגנו הרצ יותר צזמן מועט ממה שהשיגו
 הם צזמן רצ וזה לפי צציותיהם היו כל החכמות נעלמות וצלתי נשלמות והיו לריכין להוליאם
 מדעתם צהשתדלות נמרץ אלל אנהנו מלאנו הכל כשלחן ערוך לפנינו כל דצריהם וראיותיהם מסודרים
 וצאור חכמתם נראה אור והיו לנו לעינים . כאשר הציא זה הרצ רצי לדקיה צרצי אצרהם צתחלת
 ספר שצלי הלקט שלו צסם הרצ רצי ישי' מטרי שצצר אחד שאלהו איך יעלה על לצי איש להשיצ
 ולחליק על דצרי הגאונים ז"ל אחר שהי' לצם כפתחו של חולם והמשיל הוא משל עליו משל אחד
 אשר שמע אותו מחכמי הנכרים שהפלוס'פי' שאלו לגדול צצכם ואמרו הלא אנהנו מודים שהראשונים
 חכמו והשכילו יותר ממנו והנה אנהנו מדצרים עליהם וסותרים את דצריהם והאמת אנהנו ואיך יכון
 הדצר הזה . השיצם הפלוסוף ואמר מי יופה יותר מרחיק הנגס או הענק הוי אומר הענק שעיניו
 עומדות צמקום גזוה מאל מעיני הנגס ואם תרכיז הנגס צלואר הענק מי רואה יותר הוי אומר
 הנגס לפי שעכשיו עיני הנגס יותר גזוהות מעיני הענק כן אנהנו נוסים רוכצים על לוארי ענקים
 מפני שראינו חכמתם ואנהנו שמעמיקים ומכח חכמתם פכמתו לומר כל מה שאנהנו אומרים ולא
 שאלו גדולים מהם עד כאן לשונו . ומלצד זה ארצעה הם מטיצי ספר המה הרהיצוני חזקוני לקרצ
 אל המלאכי הזאת הטבור' גם כי ידעתי מך ערכי ודעתי צטלה אלל כל אדם צששים האחד כי
 ראיתי מאשר הצזוננתי צחצורי הרצ צגמרא כי חכמת הי' לצאות הימה צו עם יוסר העיון וזכות
 הסצרא כאשר הוא מפורסם מתוך דצרו צחצור ההוא כי כלו מסודר צלי קוץ ודדר צסדור נאה
 אשר כמוהו לא הי' מימות רצינא ורצ אשי לכן נפלאה היא צעיני כי איש כזה יטעה צשרשים
 הקודמים לעלים ולענפים . השני כי ראיתי כל האנשים אשר צאו להפיל דצרו מסצורו הגדול
 ולעקר אמריו כהראצ"ד וחצרו ללל צמים אדירים ולא העלו צידם אלל חרם כי אחריהם קמו
 עליהם משיגים כמגדל עוז ומגיד משנה אשר הוכיחו צין שניהם כי דעת הרצ הוא הקדוש
 ועליו איך להוסיף וממנו איך לגרוע . השלישי כי כבר קדמני ה' מדצנן ה"ה הרצ
 המוצהק רצי שמעון צרצי למח ז"ל אשר התחיל לסקל לפני את הדרך צפירושו על האזהרות כי טרם
 אשר התחיל לפרסם שם לו לעצור פניו הי"ד שרשים אשר השריש הרצ צתחלת סמ"ק שלו ואמר
 כי דעפו הי' להסתפק צהם איזה ספק צסצרת דעותיו וכן צסצרות הרמז"ן אשר השיג עליו
 ולצרר לו האוכל אשר ייטצ צעיניו וגם כי לפעמים יטה מדעת שניהם לא יקפיד ושם ראיתי
 כי צהרצ' דצרים החזיק מנן ולנה צעד הרצ ותהי לו למשה חכמתו המפוארה למנה וגם כי
 צמקלת נטה על זה חכמת הרצ לא מטה . פרציעי כי אחרי היות מלאכתי מלאכת שמים צה'
 צטחתי לא אמצד הוא יסוצצני יצוננני שלא אכשל דצצר הלכה כאשר צא לטהר מקייעים אותו והנה
 הוא העד הוא דיין הוא צעל דין שלא נכנסתי דצצר להחגדר צו ולעשות לי שם כשם הגדולים
 אשר צארץ סצרו ספרים רק לעשות לי ר' כאמרם עשה לך רצ צו אשען דצרכי הגמי' ולא
 שהי' הלכה רופפת צידי להסתפק צאיזה דרך אלך אס דצרך הרצ אס דצרך הרמז"ן . לכן אני
 הקטן שכל חלמידי ישראל **יצחק ליאון** צן לחכם השלם הרצ המוצהק כמהר"ר אליעזר
 צרצי שלמה ספרדי ק' לור ז"ל שותי מחשצתי להעלות על ספר מה
 שהורוני מן השמים צזה הענין כי לא תשכת ממני והי' לי לעינים . וקראתי שם זה הספר
מגלת אסתר וזה לשתי סצות . האחת כי צו יגלו ויתפרסמו הסתר סצרות הרצ צי"ד
 שרשיו אשר יסד צצואו למנות המלות . והשנית לזכר לי כל ימי עולם
 עכיי ויגוני מפטירת הלדקת המשכלת הורתי מרת אסתר נפשה עדן כי צהיותי טרוד צעיון

הקדמה

חייז אדם לומר כלשון רבו וראי שלשון המשנה לא חזרה מדעתו מאמרם צפ"ק דצ"ק על המשנה ראשונה שאמרה כשהזיק חז המזיק והקשו חייז המזיק מצעי ל"י פי' כי חז הוא פועל עומד . והשיבו האי חנא ירושלמא הוא דנקט לישנא קלילא . הרי מצואר כי כלשון שקצלה כתבה צלי תוספת וגרעון וכן כתב מהרי"ק צשורש קע"ז . ואחרי כן נתמעטו הלצנות וצטלו השקדנים וגם המשמשים כל לרכם וצצת זה חלץ מהם הצנת לשון המשנה וכל אחד פירש לפי חכמתו ותבונתו . רבו זה דעות חלוקות ופנים מפנים שונים צכל דור ודור זה חלקו חכמים ונצונים עד עת צא רצינא ורצ אשי אשר הם סוף האמוראים וקצנו כל החכמים אשר היו צזמנס למען מתזרר משנתם וכל אחד יאמר צהם סצרתו או אשר קצל מצו ומאז שמעו את דעותם העלם צכת וזו היא הגמרא . אמנם הם לא הספיקו להשלים לכתוב הגמרא צזמנס ומרימר ומר צר רצ אשי וחציריהם הם סיימו את הגמרא כמצואר צספר הקצלה לרצינו אצרכם הלוי זל"ל ואחריהם קמו רצנן סצוראי . ואחריהם הגאונים והגאונים האלה התחילו לחצר לנו פסקים צגמרא ומצרו מצורים קלרים להאיר לארץ ולדרים פסק ההלכה ופירושה על מתכונתה כי ראוי חכמת החכמים צזמנס מתמעטת וכפרי החג הולכת : ואחריהם קמו חכמים ונצונים צכל דור ופירשו לנו הגמרא כרש"י והרמב"ם והרמב"ן ושאר חכמים גם כן כי ראוי קלר מלע שכלנו מלהצין אפי' דרכי הגמרא שנעשית לפי' המשנה והולך פי' לפירושה . לכן אצרו גם גצרו היל לעשות שלא תשתכח התורה מפי זרענו והרצינו צלשונם האריכו צפירושם לא הניחו דצר גדול ודצר קטן אשר לא פתחו לנו . ועליהם צודאי נוכל לומר מאמר הירושלמי צמתכת שקלים פרק אלו הן המצויין אמר רבי חגי צשם רבי שמואל צר נחמן הראשונים חרשו וזרעו וניכשו וכיסחו ועדו וקלרו ועמרו ודשו וזורו וצרו וטחנו וברקידו ולשו וקטפו . ועם כל פירושם וציאורם עוד היו צעיני דצרי הגמרא כספר מתוס ומתוס גם כי ילעקו וישועו צפירושיהם נסתמו דרכיו לפני מלכת צם . ואז אמרתי איך אפשר כי אחרי הערכת שלחן עם צשר וסכין אין לי לאכול . וכן חצנתי כי זה לא הי' רק מרוע הסדר ומקלקול הדרך אשר דרכתי צעיון הגמרא לצלתי עיין צראשונה צדרכי מתצר המשני והגמרא לדעת דרכיהם . ולהצין אחרותיהם כאשר צארים צספר צעל הכריתות וגם צעל הליכות עולם התומך ידו . גם רש"י פירשם צמקומות מפוררים צגמרא ומאז חושצי כי זאת היתה סצת קלור ידיעתי והצנתי צגמרא קריתי שניתי גם שלשתי שני הספרים האלה רלוני הכריתות וההליכות עולם וצכן התחילו להפקס עיני העורות ולראות קלת צמאורות התורה והמלוה המקוקה צגמרא . ואמנם עם כל זה גם הלום ראיתי כי צשני ספרים אלה לא יוכל האדם להשיג כל העמוקות מדרכי הגמרא כי יש דרכים רצים סתומים ומתומים אשר לא נתפרשו צספריהם אצל תשלום כלליהם ופשוטיהם ראיתי שמתצארים מתוך דצרי שני המאורות הגדולים הרצ המוצהק המכס הכולל הרמב"ם ז"ל צשרשו והרצ המקוצל הקדוש הרמב"ן ז"ל צהשגותיו . כי הנה הרצ כאשר צא למנות התרי"ג מלות הקדים י"ד שרשים צסמ"ק שלו וצם נתן כללים כוללים על הגמרא פיו הפיק פנינים ומרגליות וכמגדל דוד צנוי לחלפיות ונגה לנו דעת צה"ג וזולתו אשר נסתרה מהם דרכם צמנות המלות ואחרי כן קם הרמב"ן והשיגו אמר כי טעה צרואה פקה פליליה השמיד שרשיו מתחת ופריו ממעל השליך משמים ארץ כל יסודותיו חיל וחומה יחדיו אומללו הרצה עליו חשיבות נמרצות צראיות וסצרות נכוניות וישרות לפי שכלו והליץ והגין צעד צה"ג ואמר כי עוצ פתר לנו התורה והמלוה : והנה אשר יעיין צשני ספרים האלה רלוני מהרצ ומהרמב"ן לצצו יצין ושצ להיות צריה חדשה מאשר הי' צראשוני צידיעת דרכי הגמרא כאשר כתב צעל זוהר הרקיע צהקדמות פירשו לאזהרות אשר חצר המכס ר' שלמה ק' גצירול וז"ל . והנה אלו שני הספרים הם סמודים מזהב כל אחד מהם הראה צו כמו ומעשה תקפו וגצירתו צצקיות הגמרא וכי הי' צפניהם כשלחן ערוך : ואני צינתי צספרים ההם וראיתים נוחנים לפתחים ערמה ומי הוא חכם צעיניו וצקי צגמרא כראותו הספרים ההם יראה צעיניו ולצצו יצין כי ידיעתו קודם ראותו אותו כגרגיר סרדל צים הגדול כנגד מה שידע אחר קריאתו אותם וכל שכן אם יעמיק בעיון צכל אותם הלכות שהציא כל אחד מהם צספרו צמקומותיהם צגמי וצשאר המקומות אשר מהם הוליאום ויראה עלמו כאלו הוא צריה חדשה עקצ תהי' רוח אחרת עמו מהרות הנאלל עליו מהרות אשר עליהם ויחשו צעלמו ראוי להמנות עם היושצים צשצת תחמוני ישאל וישיצוהו ישאלוהו וישיצו . אשריהם ואשרי מי שצכה לשמוע תורה מפיהם הלא צמעע הדצש הזה אשר הנחילינו אורו עינינו אם זכינו לדצר פה אל פה אולי היתה עלינו רוח טהרה וזכינו לכתר שם עוצ להקרא לעיר חלמידי לעירי חלמידיהם עכ"ל . ולכן גם אנכי נתתי אל לצי לקרא גסאת זה לעומת זה להסיר מקוה העורון מעל פני ולהאיר את עיני צהלכה וגם כי צהם לצי ראה הרצ מאשר צתחלה מדיין דעתי לא נחה גם לא שקפה אחרי כי חלוקים הם זה מזה צסצרא לאחד דרך אחת היא

הקדמת הרב רבינו משה בר נחמן ז

להשגות שהשיג עד מנין המצות

מבעורי גדלני כאז ומצטן אחי אנהגה. וגם עד זקנה ושיבה לא אפייחנה. צמדתי הסזקתי ולא אפייחנה. כי לא כל נכון לא יקנה. וחכם צחור ישפנה. ללמד זכות על הראשונים. ולפרש דברי הגאונים. כי הם לנו צלמוד תלמוד. פנק ועמוד. הם אשר הורונו ולמדנו. הם שהעמידנו. על דרכי החורש ושבילם. ומהם שאלנו לנתיבות עולם. אי זה דרך הטובה ללכת צם וכהנה צדורות האחרונים המונים. כולם תהכמונים. שאגת אריה וקול לצאים צאים צקושיות והיות. להפיל חכמות צנויות לחלפיות. וצידם חרצ פפיות להמית ולהמיות. להמית חכמות אשר לא תמותנה. ולחיות דברים אשר לא תחיינה. יחזקו ידים רפות צהלכות רפופות. יסיו את האצנים מערמות העפר. והמה שרופות. ואני הקטן צשצטי הדל צאלפי. הייתי צימי חרפי. ואשמעה אחד קדוש מדבר. זהב ורצ פנינים מחצר. והנה אחד השרים הראשונים מתגבר. לנחוש ולנחוש להאציד ולשצר. לצשתי קנאות ה' אלבים לצאות. נחן לי אצנים לשמוע ועינים לראות צינות צספרים אשר חצרו. הקשצתי ואשמע לא כן ידצרו. ורוח צטני הליקתני. ולדקתו היא סמכתני. עד אשר החזרתי התורה לאכסניא שלה. ונצנתה על חלה. והיום כאשר זרסו על סני כוכציזקוני. הראני ה' והנה לפני מאמר וספר. נוחן אחרי שפר. אגרת מקושרת. מר וקדש. יקר מכל כלי חמד. חצור לרצ הגדול. מצלר ומגדול. צנין צענין אין לו חקר ומחק. עמוק עמוק מי ימלאנו. ורחוק רחוק מי יראנו. וגם הרצ על הראשונים יתמרמר. שאנה לו כלציא. ראיות להציא. כי צעל צהלכות רצ שמועין הציט נר מעון לא עמדו צמרצ רגליו. וענה תשכון עליו. צעינים סגורות וידים אסורות. ספר המלות ומנה החורות שגה צפשימות טעה צצורות. והי' ארצ צלצנון צכצוד וצגודל. עלי עדן לא דמוהו. מים גדלוהו. תהומות דוממוהו. כל סתום לא עממוהו. וחשאתי רוח ללמד עליהם זכות ולצי ערצ. להודיע אל הרצ. שלא צא עד התכלית ואל המופת לא קרצ. וצמקום אשר חסצ לא עמד ולא ישצ. והנני עם חפלי וחשקי להיות לראשונים תלמיד. לקיים דצריהם ולהעמיד. לעשות אותם לזארי רציד. ועל ידי למיד. לא אחי להם חמוד נושא ספרים תמיד. אצאר דרכם ואדע ערכם. אך כאשר לא יכילו רעיוני לדון לפניהם צקרקע אשפט למראה עיני. וצהלכה צדורה. לא אשא פנים לתורה. כי ה' יחן חכמה צכל הזמנים וצכל הימים. לא ימנע עוצ להולכים צתמים :

הקדמת הרב במהר"ר יצחק די דיאון ז"ל

לספר מגלת אסתר

מימי חרפי נחתי אל לצי לדרוש ולתור צעיון הגמרא לדעת איזה מקום צינה ואיזו היא דרך ישרה שיצור זה האדם לרדת לסוף דעתה של הלכה וימים רצים נסתרה מעיני ולא ידעתי מקומה איה. ואמנם עם כל זה לא נטייתי לצי מלשקוד על דלתותיו ומתהדפק צסנותיו מששתי מקלת כליו יגשתי ומלאתי מעט מוצר ולא ספרתי ממנו אפילו ככלל המלקק מן הים וצשצצי אחרי כן צגודל חכמת דרכי הגמרא ועומק מהלכיו ראיתי כי כל מה שקמיתי הצל הצלים הוא אין צו ממש כי רצו משערות ראשי דרכים וכללים שילטרך האדם לדעת על נכון להצנת סוגיות וצעיית תרולים והיות מהדרכים אשר דרכו צם סכמי המשני וגם סכמי הגמרא. וצעונותינו חנונת האדם הלכה ודלה מימות ר"י הנשיא הוא רצינו הקדוש אשר הי' הראשון שהתחיל לכתוצ כל דבר הלכה ולפרסמה כי צתחלה היו כותצים איזו הלכה כדי שלא תשכח מהם וגם היו מסתירים אותה לפי שלא נחנה ליכתצ וזו היא מגלת סתרים הנזכרת צריש פ"ק דשנת וצריש פרק הצורק וצשאר מקומות צגמרא וכראות רצינו הקדוש כי לרות רצות תמיד צכל יום היו נחוספות וצאות על ישראל והיו נודדים אנה ואנה וגם גזרות רצות לצטלס מתלמוד תורה זמל ויירא שלא תשכח תורה מישראל וקצץ הסכמים אשר היו צימיו לאמר לו קצלתם צתורת משה ודרש עת לעשות לה' הפרו תורתך והכל העלה צכתצ על ספר והוא חצור המשניות צאר היטצ לפי שכלו הצהיר כאור מזהיר וכעלם השמים לטוהר ולא הוסיף ולא גרע צכתיצתו אפילו אות אחת מאשר קבל מרבותיו ושאר חכמיו וצצוניו שאמרו לו קצלתם צלשונם ממש העלה צכתצ כי חייצ

הקדמה

הכל בדברי הספר החתום אשר יתנו אותו אל יודע ספר לאמר קרא נא זה ואמר לא אוכל כי חתום הוא. וכן כל מה ששמעתי האזכרות רבות ממספר המחזרות אללנו בארץ ספרד נהפכו עלי לירי למה שאראה אותו מפרסום הענין והגלותו ואם אין להאשימם כי נחזריהם היו משוררי לא רצנים והראוי להם מלך מלאתם השלימו ויערצו המאמר ויופי הסדור אלל צמזן מהדברים נמשכו צו אחר צעל הלכות גדולות וזולתו מהדברים המתאחרים וכאשר החזקתי צזה וידעתי פרסום הענין הזה צידי ההמון ידעתי כי אם אזכור אני הענין האמתי שראוי שימנה זכרון מוחלט מעלתי ראוי הנה הקורא הראשון שיקראו יחייב צמחצתו שזה טעית ותכ"י ראית הטעות אלל ראיתו צחלוק מה שזכר פלוני ופלוני כי זהו שכל רוב הסגולות צמנינו זה כי לא יצאנו המאמר צמנינו אלל צהסכינו למאמר מי שקדם צלתי צחינת המאמר הקודם כ"ס ההמון :

ולכן

ראיתי שאקדים לפני החצור שזכרתי מאמר וכוא הספר הזה שאצא צו ענין המלות ואין ראוי שימנו ואציא ראוי על זה מכתוצי התורה וממאמרי הסכמים צפי ואקדים שרשים ראויים לסמוך עליהם צמלות וצמספרם וכשיחלמתי ממספרם צמאמר הזה צראי מצוהרת אין ספק צה אז יתצאר למי שיקראו טעות כל מי שמנה חלוק מה שמנינו אנוחנו ואין אנוחנו לריכין להשיצ על כל אחד צפרע ולל לצאר טעותו כי התועלת והחכלית המכוונת צזה המאמר חגיע למצקסיה צזולת זה. וזה כי אני אצאר המלות כלס ומספרם מלות ואציא ראוי על כל מה שיש צו ספק ואין כוונתי צזה המאמר לצאר דין מלות מן המלות אלל ממספרם לצד ואם אצאר מהם צעת שאזכרם אצאר אותו על לך צאור השם עד שידע זה הלווי לו האזכרה על אי זה דבר הוא נופל. וכשתגיע ידיעת ממספרם צראי מזה המאמר אז אזכרם זכרון מוחלט צתחלת החצור הכולל צמה שזכרנו :

ואני עתה מתחיל צזכרון השרשים שראוי לסמוך עליהם צמספר המלות והם י"ד שרשים אחר שאקדים כל המלות שיכללס ספר התורה אשר נתן לנו האל ית' הם תרי"ג מלות מהן מלות עשה רמ"ח ממספר הצרי האדם ומהן מלות לא תעשה סס"ה ממספר ימי השנה השמשית. וזה המספר נזכר צמלות צחלמוד צסוף גמ' מכות (דף כ"ג ע"צ) אמרו תרי"ג מלות נאמרו לו למשה צסיני סס"ה כנגד ימות החמה רמ"ח כנגד הצרי של אדם. ואמרו ג"כ (תנחומא פרשת תלל) על דרך הדרש כי היות מלות עשה ממספר כל הצרים כלומר כל אצד ואצד אומר לו עשה צי מלות. והיות מלות לא תעשה ממספר ימי השנה כלומר כל יום ויום אומר לו לאדם אל תעשה צי עצירה : וזה מה שלל יסכל צו אחד ממני שמנה המלות ר"ל שזהו ממספרם. ואמנם נשתצשו צו שצוש גדול צזכרון הדברים המנויין כמו שיצאר צמאמר הזה וזה מפני שנעלס מהם עניני אלל השרשים הי"ד :

השרש הראשון מהם שאין ראוי למנות צכלל הזה המלות שהם מדרצנן : (השרש הצ') שאין ראוי למנות כל מה שלמדין צאחת מיי"ג מדות שהתורה נדרשת צהן לו צרצוי : (השרש הג') שאין ראוי למנות מלות שאין נוכחות לדורות : (השרש הד') שאין ראוי למנות הלוויין הכוללים כל התורה : (השרש הה') שאין ראוי למנות טעם המלות מלות צפני עלמה : (השרש הו') שהמלות שיה" צה עשה ולא תעשה ראוי שימנה עשה שצס עם מלות עשה ולא תעשה שצס עם מלות לא תעשה : (השרש הז') שאין ראוי למנות משפטי התורה : (השרש חט') שאין ראוי למנות שלילות החיוצ עם האזכרה : (השרש הט') שאין ראוי למנות הללוין והעשה אלל הדברים המוזכר מהן והמלוה צהם : (השרש הי') שאין ראוי למנות ההקדמות שהן לחכלית אחת מן התכליות : (השרש הי"א) שאין ראוי למנות חלקי המלות צפרע חלק צפני עלמו פטייה" המקוצץ מהם מלות אחת : (השרש הי"צ) שאין ראוי למנות חלקי מללכה מן המללכות שצא הלווי צעשיתה כל חלק וחלק צפני עלמו : (השרש הי"ג) שהמלות לא ירצה ממספרם צמספר הימים שתחציצ צהן המלות הדיא : (השרש הי"ד) שאין ראוי למנות העמדת הגדרים צמ"ע :

הקדמת הרב רבינו משה בן מיימון ז"ל

לספר המצות

אמר הרב הגדול מרנא ורננא משה עזר האלהים בן כבוד מרנא ורננא הרב ר' מיימון ז"ל מפני שקדם לנו החבור המפרסם אשר קראנו אותו פי' המשנה והיתה כוונתנו בחבור ההוא לקבל ציחור הפלכה מן המשנה ולא היתה זו כוונתנו להשלים דין כל מלוא והציא כל מה שילטרך מאסור ומותר וחיוצ ופטור כמו שיתצאר לנו שישתדל צאוחו החבור ראייתי ג"כ שתחצר חבור יכלול כל דיני התורה ומשפטיה עד שלא יהי' דבר חסר ממנו ושאלעשה זו דבר שהוא מנהגי לעשותו לעצור זכרון המחלוקת והמאמרים הנדחים ושלא לציא זו כי אם הלכה פסוקה ושיהי' החבור כולל כל דיני תורת משה מה שלריך צומן הגלות ומה שאינו לריך ויהי' הנאות אללי להפיל ממנו האריכות והסמיכות בזכרון צעל הקצלי עד שלא אומר דברי ר' פלו' ולא ר' פלוני אומר כך וכך בכל מאמר אלל אזכור חכמי המשנ' וחכמי התלמוד ע"ה זכרון כולל בתחלת החבור ואומר כי דיני התור' כלם והיא תורה שצעל פה מקיצלים מפלוני ומפלוני עד עזרא עד משה רבינו ואזכור עם כל אחד ואחד מי שמקצלים ממנו כל זה לצקשת הקלור וכן ראיתי שלא לחצרה כלשון ספרי הנצוא' לפי שהלשון ההוא קלר צידיו מהשלים עניני הדינים זו וכן לא לחצרה כלשון התלמוד לפי שלא יצינו מאנשי אומותינו כי אם יחידים ומלות ממנו זרות וקשות אפילו לצקאים בתלמוד אלל לחצרה כלשון המשנ' כדי שיקל זה לרוב ואשלים זו כל מה שהתאמת והתצרה ממאמרי התור' עד שלא יחסר שום שאלה לריכה שלא לחצרה או לחצור שרש חלל ממנו השאלה ההיא מהר מצלתי עיון דק כי כוונתי זו ג"כ הקלור עם הכללות עד שימלא זו כל מה שימלא צמשי' ובתלמוד וספרא וספרי ותוספתא וכל מה שהולאו בגאונים המתאחרים וצארו ופרשו מאסור ומותר טמא וטהור פסול וכשר חייצ ופטור משלם ואינו משלם נשצע ופטור מלישצע וכלל שלא ילטרך עמו אחר התור' ספר אחר זולתו לדעת ממנו דבר שילטרך בכל התור' צין מדאורייתא צין מדרבנן : וכאשר כוונתי בדעתי התכלית הזאת שנותי מתשצתי צאיזה פנים לחלוק החבור ושעריו איך ראוי שיהי' אם לחלקהו כמו חלוק המשנ' ויספיק לו דרכו או אם לחלקהו חלוק אחר ואקדים מה שיחייצ העיון שהוא היותר ראוי והיותר נקל ללמוד ונראה לי שהטוב שיהי' חלוקתו שיושם הלכות הלכות מקום מקומות המשנה עד שיאמר זו הלכות סוכה הלכות לולב הלכות תפילין הלכות ליניית הלכות מוזהב ושחלק כלל הפרקים והלכות כמו שחעשה המשנה עד שיהי' דרך משל בהלכות תפילין פרק ראשון ושני ושלישי וכך פרק נחלק להלכות כדי שיהי' נקל לדעת אותה על פה למי שיראה או לחצור דבר ממנו והוא מצואר כי זהות החלוק' כן שהמלות אחת עשה או לא תעשה איך ראוי לחלוק דיניה צמני ענינים אלל כל מה שילטרך זה מן החלוקה יהי' צפרקים שצאוחו הכלל ופעמים יהי' צכלל האחד מספר המלות אם צעצור שיהי' להם ענין אחד שיכללם או שיהיו המלות צכונה אחת ואומר דרך משל כי כשאדצר צע"א ואזכיר צזה הכלל הלכות ע"א הנה לחצר זו דיני מלות רצות מסית ומעציר למולך ומתנצח צשמה ועוצד אותה וזולת אלו ממה שהוא מן המלות צענין ע"א לצד וכן כשאומר הלכות אסורי מצצה אדצר צכלל ההוא על שאור ודצש וצעלי מומין ואחנן זינה ומחיר כלל והדומ' להם כי אלו המלות כלם יש להם ענין אחד יכללם והוא שהם דברים שנאסרו הקרצתם : ומפני זאת הכוונה צאתי וראיתי שהוא ראוי שאשים תחלה צפתיחת הספר מספר המלות כלם עשה ולא תעשה עד שחצוא חלוקת הספר על כללם ולא תמלט מלוא שלא נשלים הדבור צדיניה אם צפרט כמו סוכה ולולב וליניית כי כל אחת מהן קוצלת הדבור צפרט או על כל מלות מהם כמו שזכרנו אחר שנמנה אותם ונאמר שהלכות ע"א אלו יש להם כך וכך מלות עשה והם אלו ואלו כך וכך מלות לא תעשה והם אלו ואלו זה כלו להשמר שלא יעדר ממנו דבר שלא אדצר זו וצזכרי כל המלות צמספר הייתי צטוח מזה וואחר שנשלי לי זה הענין והשתדלתי לעשות הספר ולחצור המלות כלם זכרון מוחלט ומספרם צפתיחת הספר המעוררתי אל השרש שצצר עלה צדעתי זה שנים רצות והוא צמה שמונין מן המלות הנה נשתצשו זו רצים צענינים לא אוכל ספר גודל גנוחם כי כל מי שהשתדל למנוחם או לחצר ספר מדצר מהכינה הזאת נמשכו כלם אחר דברי צעל הלכות גדולות ולא נטו מכונתו צמספרים כי אם נטיה קטנה כאלי הסכנים עומד אלל מאמר האיש עד שצעל ספר המלות המפרסם ראיתי שהרגיש על חלק קטן משציש צעל הלכות גדולות והרחיק שימנה צקור חילים ונחים אצלם כמו שמה צעל הלכות ומה שהרחיק הוא רחוק אלל הציא יותר רחוק ממנו ונמשך אחריו צמה שהוא יותר מגינה כמו שהצאח למי שיעיין צמאמרנו זה ויודע האל ית' ודי זו עדות כי אני כל מה שהשתכלתי צשצושם צמה שימנו והיוחם מונים מה שנראה בתחלת המחצצה שאין ראוי למנוחו ונמשכי קלתם אחר קלתם צזה מצלתי שהתכלות גדול וזה אללי קשי מוולנו ונתאמת אללי סיוצ יעודי אשר יעדנו ותהי לכם חזות

זוהר חזקת חסד חסד

ה' תרמ"ו

ה' תרמ"ו

Sefer Hamizweth.
Druck und Verlag von Michael Wolf in Lemberg
1860.

ה' תרמ"ו

ה' תרמ"ו

ה' תרמ"ו

ה' תרמ"ו

ספר המצות

שחבר הנשר הגדול רבינו
משה בן מיימון ז"ל

והחונים עליו

הרב הגדול רבינו משה בר נחמן ז"ל . בהשגותיו
אשר השיג על מנין המצות . ואחריו יאיר נתיב . הרב
כמהר"ר יצחק די ליאון ז"ל . מהפך בזכות הרב
ומקיים דבריו בתשובותיו אשר נלקטו מספרו הנקרא
מגלת אסתר .

ועתה הוספתי עליו ספר יקר המציאות והערך הנקרא
שמו מרגניתא טבא מהרב המפורסם
הגאון כמוהר"ר ארי' ליב זיטל סג"ל הורוויץ זצ"ל :
מהפך בזכות הרב ומקיים דבריו בתשובותיו בגודל
חריפתו :

חוזר מחדש בסדר נאות ומסודר להקל על המעיינים כי ימלאו
מרגוע לנפשם צראותם סביב המלואה אח אשר יושג עליה ותשובתה
צלדה . ויחדיו יהיו תמים צלותיות מקבילות אשה אל אחותה
להשכיל את הקורא לאמר זו קושיא וזו תירוצא . ואף גם זאת
נוסף זו מורה מקום מהש"ס להדריכו אל המקום אשר ישכון
שמה הענין :

הובא לבית הדפוס ע"י החכם כמוהר"ר מיכל וואלק
בהרבני מו"ה משה כ"י .

SEFER HA-MIZWOTH

LIBER PRAECEPTORUM

AUCTORE

R. MOSE MAIMONIDE

EX ARABICO HEBRAICUM FECIT

MOSES IBN TIBBON.

CUM TRIBUS COMMENTARIIS.

BEROLINI 1863.

VENDUNT W. ADOLF & SOCIUS.

114 - Gg.

SETER HA-MIZWOTH

LIBER PRÆCEPTORUM

R. MOSE MAIMONIDE

EX ARABICO HEBRAICUM FECIT

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS

ERAT HEC LIBRARIUS REGIÆ MONACENSIS
EX ARABICO HEBRAICUM FECIT
R. MOSE MAIMONIDE
EX ARABICO HEBRAICUM FECIT

BEROLINI 1863.

VENDUNT W. ADOLF & SOCIUS.

Maimonides, Moses,

Sefer-ha-Mizwoth Liber praeceptorum auctore R. Mose Maimonide, ex arabico
hebraicum fecit Moses ibn Tibbon. Cum tribus commentariis

Berolini 1863

A.or. 1370 h

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10249604-3